BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
33 F
20

...e memorie stat'
...ssimus dicta
...q' collior' z pu
...tas
Qual mobi ...
...o pe dicta. Q ...
...arron plum z
...t habuit z ius
... ius sui ...

... z coar ... z ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... gene ...
... [illegible] ...

Z.II.Nº13

Hiſtoria Scholaſtica.

Petrus Comeſtor.

Eruditiſſimi

viri magiſtri Petri Comeſtoris excel-
lens opus quod Hiſtoria Scholaſtica
inſcribitur, magnā ſacre ſcripture par-
tem, que ⁊ in ſerie et in gloſſis crebro
diffuſa erat, breuiter cōplectens. Men-
dis omnibus poſt omnes omnium ha-
ctenus editiones ſecluſis in lucē exit:
cum optimis capitulorum quotationi-
bus in margine decenter appoſitis.

1543

¶ Prologus epiſtolaris.

Reuerendo patri ac dn̄o ſuo Gulielmo dei gratia ſenonenſi archiep̄o Petrus ſeruꝰ Chriſti preſbyter trecēſis. Uitā bonā ⁊ exitū btm̄. Cauſa ſuſcepti laboris fuit inſtās petitio ſocioꝝ. Qui cum hiſtoriam ſacre ſcripture in ſerie et gloſſis diffuſam lectitarent breuē nimis ⁊ incerpoſitā opus aggredi me cōpulerunt: ad qḋ pro veritate hiſtorie cōſequenda recurrerent. In quo ſic animꝰ ſtylo imparit vt a dictis patrum nō recederem. Licet nouitas fauorabilis ſit et mulcēs aures. Porro a coſmographia moyſi inchoans: riuulum hiſtoricum deduxi vſ ad aſcēſionē ſaluatoris: pelagus myſterioꝝ peritioribꝰ relinquēs in qbus vtilis et vetera proſequi ⁊ noua cudere licet. De hiſtorijs quoq ethnicorū quedā incidētia pro ratione tēporū inſerui: inſtar riuuli q̄ ſecus alueū diuerticula q̄ inuenerit replēs pterfluere tn̄ nō ceſſat. Uerūtamē qꝛ ſtylo rudi opus eſt lima vobis pr̄ inclyte limā reſeruaui: vt huic operi deo volēte correctio veſtra ſplēdorē: ⁊ autoritas pbeat perēnitatē. Per oīa benedictus deus.

¶ Incipit hiſtoria Scholaſtica theologie diſciplina.

Imperatorie maieſtatis eſt: in palatio tres habere manſiones auditoriū vel conſiſtorium: in quo iura decernit cenaculum: in quo cibaria diſtribuit. thalamū in quo quieſcit. Ad hunc modum imperator noſter qui imperat ventis ⁊ mari: mundum hunc habet pro auditorio: vbi ad nutum eius omnia diſponuntur. Unde illud Eſaie. Celum et terram ego impleo. Secundum hoc dicitur dominus. Unde. Domini eſt terra et plenitudo eius. Animam iuſti habet pro thalamo quia delicie ſunt ei ibi quieſcere ⁊ eſſe cū filijs hominum. Secundum hoc dicit ſpōſus: et anima cuiuſq ſponſa. Sacram ſcripturam habet pro cenaculo: in qua ſic ſuos inebriat vt ſobrios reddat. Unde. Ambulauimus in domo dei cum conſenſu: eſt in ſacra ſcriptura idipſum ſapiētes. Secūdū hanc dicitur paterfamilias. Cenaculi huiꝰ tres ſunt partes fundamentum. parie: tectum. Hiſtoria fundamētū eſt cuius tres ſūt ſpecies. Annalis. Calendaria. Ephimera. Allegoria paries ſuperinnitens: que per factum aliud factū figurat. Tropologia doma culmini ſuppoſitum: que per id quod factū eſt quid a nobis ſit faciendum inſinuat. Prima planior. Secunda acutior. Tertia ſuauior. Sumitur allegoria qn̄ q a perſona: vt Iſaac ſignificat Chriſtum. Etiā dauid qn̄q hoc modo ſignificat xp̄m. Quādoq

Eſa. 25 | p̄s. 22. | prouerbio. 8. | A | Oze. 2 | p̄s. 54

Additio.

Ephimera eſt febris que durat tantum per diē a verme dicta: qui eodem die moritur quo naſcitur. Hiſtoria annalis eſt factū qḋ per annum factū eſt. Calendaria hiſtoria que in vno menſe facta eſt. id eſt factū aliquod inſigne qḋ in vno menſe factū eſt. Ephimera ē q repēte factū eſt id eſt in vno die vel in parte mēſis. Hac ſimilitudine ephimera eſt piſcis qui moritur eodem die q̄ naſcitur.

Additio.

A fundamento ſumemꝰ principium loquēdi.

a re que non eſt per
ſona: vt vernex occi
ſus humanitatē paſ
ſam ſignificat et la-
pis duritiez cordis:
Perſona enī eſt indi

imo ab ipſius fun-
damenti principio.
co iuuante qui om-
nium princeps eſt et
principium.

uidua rationalis nature ſubſtantia. Quā
doqꝫ a numero: vt apprehēdent ſeptē mu
lieres virum vnum ⁊c: id eſt ſeptem dona
gratiarum ſpiritus ſancti. Quādoqꝫ a lo-
co: vt per montez in quo docebat chriſtus
eminentia virtutum. Quandoqꝫ a tempo-
re: vt non ſit fuga veſtra hyeme vel ſabba
to: id eſt i refrigeratione charitatis. Quā
doqꝫ a facto: vt interfectio Golie a Dauid.
id eſt interfectio diaboli a chriſto. Tropo
logia eſt ſermo conuerſiuus: pertinens ad
mores animi. Et magis mouet ꝙ allego-
ria: que pertinet ad eccleſiam militantez:
anagoge ad triumphantem: ⁊ ad domini
trinitatem.

Sequitur tabula capitulorum in hiſto
riam Geneſis.

De creatione empyrei celi et quatuor ele
mentorum. Capitulum primum.
De primaria mundi confuſione. ca. ij.
De opere prime diei. ca. iij.
De opere ſecunde diei. ca. iiij.
De opere tertie diei. ca. v.
De opere quarte diei. ca. vj.
De opere quinte diei. ca. vij.
De opere ſexte diei. ca. viij.
De creatione hominis. ca. ix.
De inſtitutione coniugij. ca. x.
De quiete ſabbati ⁊ ſanctificatione. ca. xj.
De creatione anime protoplaſti. ca. xij.
De paradiſo ⁊ lignis paradiſi. ca. xiij.
De quatuor fluminibus paradiſi. ca. xiiij.
De prohibitione edulij et de precepto.
Capitulum. xv.
De impoſitione nominum animantium ⁊
formatione mulieris. ca. xvj.
De ſomno Ade ⁊ formatione mulieris de
coſta eius. ca. xvij.
De nominibus mulieris. ca. xviij.
De prophetia Ade. ca. xix.
De ſtatu innocentie eorum ante peccatū
Capitulum. xx.
De ſuggeſtione ſerpentis ſiue demonis.
Capitulum. xxj.
De Eſu pomi et ſtatu poſt peccatum. Ca-
pitulum. xxij.
De maledictionibus ſerpentis mulieris ⁊
viri. Capi. xxiij.
De eiectione eorūdem de paradiſo ⁊ rom
phea ignea. capi. xxiiij.
De generationibus Ade. ca. xxv.
De oblationibus fratrum. ca. xxvj.
De morte Abel. ca. xxvij.
De generationibus Cain. ca. xxviij.
De Seth ⁊ eius generatione. ca. xxix.
Epilogum interſerit. ca. xxx.
De cauſa diluuij. ca. xxxj.
De arca Noe. ca. xxxij.
De ingreſſu in arcam. ca. xxxiij.
De inundatione ⁊ catacliſmo. ca. xxxiiij.
De ingreſſione Noe ⁊ Iride. ca. xxxv.
De ebrietate Noe: et maledictione cham.
Capitulum. xxxvj.
De diſperſione filiorū Noe: et de Nemroth
Capitulum. xxxvij.
De turre Babel. ca. xxxviij.
Primum incidens. ca. xxxix.
De ortu idolorum. ca. xl.
De generationibus Sem. ca. xlj.
De egreſſu thare ⁊ ſuorum de Chaldea.
Capitulum. xlij.
De annis Abre poſt mortē prīs. ca. xliij.
De aduentu Abre in terram Chanaam.
Capitulum. xliiij.
De deſcenſu Abre in Egyptum ⁊ de redi
tu eiuſdem. ca. xlv.
De victoria Abre et occurſu Melchiſe-
dech. ca. xlvj.
De ortu iubilei. ca. xlvij.
De ſacrificio Abre poſt promiſſionem he
redis. ca. xlviij.
De fuga Agar et ortu hiſmaelis. Capi-
tulum. xlix.
De pacto circumciſionis et mutatione no-
minum Abre ⁊ Sarai. ca. l.
De tribus angelis ſuſceptis ab Abraam.
Capitulum. lj.
De duobus deſcendētibus in Sodomā.
Capitulum. lij.
De ſubuerſione Sodomorum. Capi
tulum. liij.

a ij De inceſtu

De inceſtu Loth. ca.liiij.
De pegrinatione Abrae apud Abimelech regem Gerare. capi.lv.
De ortu Iſaac ⁊ eiectiōe Agar cū filio. c.lvi
De puteo iuramenti. ca.lvij.
De immolatione arietis p Iſaac. ca.lviij.
De morte Sare. ca.lix.
De legatiōe Eliezer i Meſopotamiā. c.lx.
De aduentu Rebecce ad Iſaac. ca.lxi.
De morte Abrae poſt ſuſceptam ſobolem de Cethura. ca.lxij.
De ortu regnorum. ca.lxiij.
Aliud incidens. ca.lxiiij.
De morte yſmaelis. ca.lxv.
De labore Rebecce in partu geminorum. Capitu. lxvi.
Tertium incidens. ca.lxvij.
De vēditiōe pmogenitorum Eſau. ca.lxviij.
De deſcenſu Iſaac in Geraris. ca.lxix.
Quartum incidens. ca.lxx.
De vxoribus Eſau. ca.lxxi.
De benedictione Jacob. ca.lxxij.
De ſomno Jacob cum fugeret in Meſopotamiam. ca.lxxiij.
De duabus vxoribus Jacob. ca.lxxiiij.
De quatuor filijs Lie ⁊ de filijs ancillarum. Capitu. ca.lxxv.
Quintum incidens. ca.lxxvi.
De reliquis filijs Lie ⁊ de ortu Joſeph. Capitu. lxxvij.
De diuerſis coloribus virgis ⁊ fetibus. Capitu. lxxviij.
De fuga Jacob ⁊ federe cum Laban inito. ca.lxxix.
De muneribus premiſſis Eſau. ca.lxxx.
De lucta Jacob cum angelo ⁊ mutatione nominis. ca.lxxxi.
De occurſu Eſau ⁊ emptione agri in Sichem. ca.lxxxij.
De morte Sichimitarum p raptu Dine. Capitu. ca.lxxxiij.
De morte Rachel in partu Beniamin. Capitu. lxxxiiij.
De morte Iſaac ⁊ regib⁹ Edom. c.lxxxv.
Sextum incidens. ca.lxxxvi.
De venditione Joſeph. ca.lxxxvij.
De ingreſſu Joſeph i egyptū. c.lxxxviij.
Quod Judas genuit Phares ⁊ Zaraz de Thamar. ca.lxxxix.
De incarceratione Joſeph. ca.xc.
De expoſitione ſomniorum pincerne ⁊ piſtoris ca.xci.
De ſublimatione Joſeph pro expoſitione ſomnij pharaonis. ca.xcij.
De ingreſſu fratrum ioſeph in Egyptum Capitu. xciij.
De reditu fratrum ad patrem ca.xciiij.
De ingreſſu fratrum in Egyptum cū Beniamin. ca.xcv.
Qđ ioſeph indicauit ſe fratribus. ca.xcvi.
De deſcenſu Iſrael in Egyptū. ca.xcvij.
Quod ioſeph occurrit patri: ⁊ introduxit eum ad regem. ca.xcviij.
De datione quinte partis frugum inſtitute. ca.xcix.
De iuramēto qđ fecit Joſeph patri. ca.c.
De bñdictione Effraim ⁊ Manaſſe ca.ci.
De bñdictionib⁹ duodecim tribuū. ca.cij.
De Ruben. ca.ciij.
De Symeone ⁊ leui ca.ciiij.
De Juda. ca.cv.
De zabulon. ca.cvi.
De Iſachar. ca.cvij.
De Dan. ca.cviij.
De Gag. ca.cix.
De Aſer. ca.cx.
De Neptalim. ca.cxi.
De benedictionibus Joſeph. ca.cxij.
De Beniamin. ca.cxiij.
De morte Jacob et tranſlatione eius in hebron. ca.cxiiij.
De reditu Joſeph ⁊ eius morte. ca.cxv.

De creatione empyrei celi ꝛ quatuoꝛ elementoꝛum. Cap. j.

A Joā. i. IN pꝛincipio erat verbū: ꝛ verbū erat pꝛincipiū. i. quo ꝛ per quod pf creauit mūdū. Mundꝰ q̄tuoꝛ modis dicit. Quāq̄ empyreū celū mūdus dicit ꝓpter ſui mūditiā. Quāq̄ ſenſibilis mūdꝰ: q̄ a grecis pan: a latinis oē dictꝰ. qꝛ philoſophus empyreū nō cognouit. Quāq̄ ſola regio ſublunaris mundus dicitur: quia hec
E ſola animantia nobis nota habet
Jo. 21. de qua. Princeps huius mundi eijcietur foras. Quandoq̄ homo mundus dicitur: quia in ſe totius
F mūdi imaginē repreſentat. Unde
Marci a domino homo omnis creatura
vltimo dictus eſt. ꝛ grecus hominē micro coſmū. i. minoꝛē mūdū vocat. Empyreū autem ꝛ ſenſibilē mundū: ꝛ ſublunarē regionem creauit deus id eſt de nihilo fecit: hominē vero creauit. i. plaſmauit. De creatione ergo illoꝛū triū inquit legiſlatoꝛ.
A ¶ In pꝛincipio creauit deus celuʒ
Gen. 1. ꝛ terrā. i. cōtinēs ꝛ cōtētū. i. celum empyreū ꝛ angelicā naturā. Terram vero materiā omniū coꝛpoꝛū ideſt quatuoꝛ elemēta. i. mūdū ſenſibilē ex his cōſtantē. Quidā celū ſuperioꝛes ꝑtes mundi ſenſibilis intelligūt: terrā inferioꝛes et palpabiles. Ubi nos habemus deus: hebreus hʒ heloim: qđ tā ſingl'are q̄ pl'ale eſt. i. deꝰ vł' dij. qꝛ tres pſone vnꝰ deꝰ creatoꝛ eſt. Cū vero dixit moyſes: creauit/ trium erroꝛes elidit: platonis/ ariſtotelis et epi-
ydea. curi. Plato dixit tria fuiſſe ab eter-
grece no. ſ. deū/ ydeas. yle/ ꝛ i pn̄cipio tē
exēplar poꝛis d̄ yle mūdū factū fuiſſe. Ari
ſeu foꝛ ſtoteles duo: mūdū ꝛ opificē: q̄ de
ma. yle duobus pꝛincipijs: ſcʒ materia et foꝛma operatus eſt ſine pꝛincipio: eſtpma
ꝛ operat ſine fine. Epicurus duo. mat'ia ꝛ
inane ꝛ atomos: ꝛ in pꝛincipio na iterpꝛe
tura quoſdaʒ atomos ſolidauit in tat' ſilua.
terrā: alios in aquā: alios in aera alios in ignē. Moyſes vero ſolum deū eternū ꝓphetauit: ꝛ ſine p̄iacēti materia mūdū creatū. Creatꝰ aūt eſt i pꝛincipio. i. i filio. ꝛ iterādū eſt in pꝛicipio ſic. In pꝛicipio creauit deꝰ celū ꝛ terram: in pn̄cipio. ſ. tpis. Coeua eñ ſunt mūdꝰ ꝛ tp̄s. Sicut aūt ſolus deꝰ eternꝰ: ſic mūdus ſempiternꝰ. i. ſp eternꝰ tpal'r eternꝰ: āgeli quoq̄ coeterni. Ul' in pꝛincipio omniū creaturarū: creauit celum ꝛ terrā. i. has creaturas pꝛimoꝛdiales fecit: ꝛ ſimul. Sʒ qđ ſimul factum eſt: ſimul dici nō potuit. Licet enim hic pꝛius nominetur celū q̄ terra: tamē ſcriptuʒ eſt. In initio tu dn̄e terram fundaſti: Ps. 101
ꝛ opera manuum tuarū ſunt celi. Hāc creationem mūdi pꝛelibatam ſub operibꝰ. vj. dierū explicat ſcriptura: inſinuans tria: creationem: diſpoſitionem: ꝛ oꝛnatū. In pꝛimo die creationē ꝛ quādā diſpoſitionem. In ſecundo ꝛ tertio diſpoſitionē. In reliquis tribus oꝛnatuʒ.

De pꝛimaria mundi cōfuſione. Capitulum. ij.

TErra autem erat inanis ꝛ vacua. ſ. machina mūdialis adhuc erat inutilis ꝛ infructuoſa ꝛ vacua oꝛnatu ſuo. (Et tenebꝛe erāt ſuper faciem abyſſi.) Eādem machinam quam terrā dixerat abyſſuʒ vocat pꝛo ſui confuſione ꝛ obſcuritate. Unde et grecus eām chaos dixit. Quia vero dictū eſt: tenebꝛe erāt. quidā dogmatizauerūt tenebꝛas fuiſſe eternas que iam. ſ. cum mūdus fieret erāt. Alij irridētes deū veteris teſtamenti: dicūt eū pꝛius creaſſe tenebꝛas q̄ lucem. Sed tenebꝛe nihil aliud ſunt q̄ lucis abſentia. Obſcuritas aūt quedā aeris a deo creata eſt: et dicta tenebꝛe. Unde ꝛ in catalogo creaturarū dictū eſt. Benedicite lux ꝛ tenebꝛe

A Gen. 1.

B Danielis 3.

pre dño(.Et ſpũs domini).i.ſpiri=
tus ſanctus dñs.vel dñi volũtas(fe
rebat ſup aquas)ſicut volũtas ar
tificis habẽtis pre oculis omnem
materiã domus faciẽde ſup illam
fertur:du3 q̃d de quo facturus eſt
diſponit.Predictã machinam aq̃s
vocat:quaſi ductilẽ materiam ad
operandũ ex ea.Ideo vero ſic va=
riãtur eius nomina:ne ſi vni⁹ ele=
menti noĩe tñ cenſeret:illi magis
putaret accõmoda.Hebre⁹ h3 pro
ſup ferebat icubabat:vel ſyra lin=
gua fouebat: ſicut auis oua. In
quo cũ regimine naſcentis mundi
notat initiũ.Hũc locum male intel
lexit plato:dictum hoc putans de
aĩa mundi.Sed dictum eſt de ſpũ
ſancto creãte de quo leg'r.Emitte
Ps. 103 ſpiritum tuum & creabuntur.

De opere prime diei.
Capitulum.iij.

A
Gen. 1. Dixitq̃ deus. Fiat
lux.Et facta eſt lux
(id eſt v̾bũ genuit in
quo erat: vt fieret
lux.i.tam facile:vt ſi
quis diceret verbo
Lucẽ vocat quã
dã nubẽ:lucidã
illuminãtẽ ſupe
riores mũdi par
tes:claritate tñ
tenui:vt fieri ſo
let diluculo:& hoc ad modu3 ſolis
circũ agitata.Preſentia ſui ſupe=
rius hemiſphe=
riũ & inferius vi
ciſſi3 illuminat.
Per fiat p̾ſentia
vel preſcientia3
lucis in deo itel
ligit pri⁹ q̃ fie=
ret:pfecta eſt eſ
ſentia eiuſde3 in
actu ſcilicet cu3
prodijt adeſſe.
(Et vidit deus
luce3 q̄ eſſet bo
na)id eſt q̃ pla=
cuerat in p̾ſentia
vel preſciẽtia vt
fieret:placuit in
eſſentia vt ma=
neret.Vel tropi=
ce vidit.i.videre
fecit. Et diuiſit
lucẽ a tenebris
Hic icipit diſpo=
ſitio.Et tñ aliq̃d
dicit de creatio=
ne quaſi cũ luce
tenebras creauit.id eſt vmbrã ex
obiectione corpoꝝ luci:& creatas
diuiſit locoꝝ diſtãtia et qualitate
vt ſc3 nũq̃ ſimul ſed ſemp eregio=
ne diuerſa hemiſpheria viciſſim ſi
bi vendicarent.Intelligit etia3 hic
angeloꝝ facta diuiſio.Stãtes lux
cadẽtes tenebre dicti ſunt.(Et ap
pellauit lucẽ diẽ)a dyan greco q̃d
eſt claritas ſicut lux dicit:q2 luit.i.
purgat tenebras.(Tenebras di=
xit noctẽ)a nocẽdo q2 nocet:ocu=
lis ne videãt:ſicut tenebre quia te
nẽt oculos ne videãt:ſicut tamen
dies exortum eſt a dyan greco:ita
nox a nyctim(Et factũ ẽ veſpere)
& poſt factũ eſt(mane).Et ſic com
plet⁹ eſt dies vn⁹ naturalis.Prio
eñ cũ celo et terra lux eſt creata:
quã paulatim occidẽte factum eſt
primũ veſpere prime diei vſualis
& eadẽ migrante ſub terras et ad
ortũ veniẽte factũ eſt mane id eſt
terminata ẽ nox & inchoauit dies
ſecũda.Itaq̃ precedẽte luce dies
terminata:& ſequente nocte termi
nata extitit dies vn⁹.Lux ipſa di=
uiſas partes oſtendebat:ſed non
diuidebat.

Additio.
Sicut v̾bũ eſt fi
li⁹:ita dicere eſt
gignere & gigni.

Additio.
Sicut qua3 cito
ocl'os apio:ſtati
acies mea ſole3
tacit in oriẽte3:
q̃d nõ faceret ni
ſi mltas aeris ſpa
cia q̃ ſũt iter me
& ſole3 trãſuola
ret:quã momen
taneã trãſuola
tionẽ ſi velit ex=
plicare:ſepe ad
da3 pri⁹ & poſt.
Sic pri⁹ tranſit
acies mea acres
vicinũ poſt aerẽ
q̃ eſt ſup alpes
poſt aerẽ:q̃ ẽ ſu
p al'os terras vſ=
q̃ ad occeanu3
poſt aerẽ q̃ eſt ſu
per occeanu3:&
tãdẽ tãgit ſolẽ.

De opere ſecunde diei.
Capitulum.iiij.

Secunda die diſpo= B Gen. 1.
ſuit deus ſuperiora
mũdi ſenſibilis. Em
pyreum enim celum
q̃ cito factum eſt:ſta
tim diſpoſitum eſt &
ornatum:id eſt ſanctis angelis re
pletum.(Fecit ergo ea die deus
firmamentum in medio aquaru3)
id eſt quandam exteriorem mun=
di ſuperficiẽ ex aquis congelatis.
ad inſtar

ad inſtar cryſtalli/ conſolidatam
⁊ perlucidam intra ſe cetera ſenſi
bilia continentē ad imaginē teſte
q̄ in ouo eſt: ⁊ i eo fixa ſunt ſidera.
Et dicit firmamentuȝ: non tamen
ꝓpter ſui ſoliditatē: ſȝ qꝛ terminꝰ
eſt aquarum que ſuper ipſuȝ ſunt
firmus ⁊ intranſgreſſibilis. Dici
tur etiam celū: quia celat, id eſt te
git omnia ſenſibilia. Et cum legi
tur firmamentū celi endiadis eſt:
id eſt firmamentuȝ quod eſt celū:
vt cum dicitur creatura ſalis. Un
de et pro ſui concameratiōe gre
ce dicitur uranon: id eſt palatium.
Uel dicitur celū quaſi caſa elyos.
quia ſol ſub ipſo poſitus ipſum
illuſtrat. Hanc tamen circumuolu
tam concamerationem philoſo
phus ſummitatē ignis intellexit.
Cum enim ignis non habet quo
aſcendat circumuoluitur; vt in cli
bano patet: ita et circa mūdi exte
A riora ignis voluitur: et hoc eſt ſi
mat. 13 dereum vel ethereum celum. Eſt
et tertium: celuȝ infra quod aereū
dicitur; de quo. Aues celi come
derunt illud. Quidam quartum
ſuſpicantur eſſe celuȝ ſuperempy
D reum quia lucifer cum eſſet in em
Iſa. 14 pyreo legitur dixiſſe: aſcendam in
celum ⁊c. Et in eo modo dicunt
eſſe chriſtuȝ hominem ſuper ange
los qui ſunt in empyreo. Sane fir
mamentū diuidit aquas que ſub
ipſo ſunt: ab aquis q̄ ſuper ipſum
Ps. 103. ſunt: de quibꝰ dicitur in pſalmis.
Qui tegis aquis ſuperiora eius:
et ſunt ſicut ⁊ ipſum congelate: vt
chryſtallus: ne igni ſolui poſſint:
vel in modum nebule vaporabi
les. Cur vero ibi ſint deus nouit:
niſi ꝙ quidam autumant inde ro
rē deſcēdere in eſtate. Quod autē
dictum eſt; fiat firmamentum; et
poſt deus fecit firmamentum: et
tertio: factum eſt firmamentū non
ſuperfluit: quia ſicut in domo fa
cienda primo domus fit in ſcien
tia artificis: fit etiam materialiter
cum leuigantur ligna et lapides:
fit etiam eſſentialiter cum leuiga
ta in ſtructuram domus diſponū
tur ita cum dicitur: fiat ad preſen
tiam vel preſcientiā dei refertur.
Fecit ad opus in materia: factum
eſt ad opus in eſſentia. Illud pri
mo dic: iſtud ſecundo factum eſt: ⁊
cum huius diei opus bonum fuit
vt ceterorum: tamē non legitur de
eo. Uidit deus ꝙ eſſet bonū. Tra
dunt enī hebrei: quia hac die an
gelus factus eſt
diabolus ſatha
nael id eſt luci
fer: quibus he
breis conſenti
re videntur: qui
in ſecunda feria
miſſam de an
gelis cātare cō
ſueuerunt: qua
ſi in laudē ſtan
tiū angelorum.
Sed tradit ſan
cti: qꝛ in ſignum
factum eſt hoc,
qꝛ binarius in
famis numerus
eſt in theologia
quia primus ab vnitate recedit.
Deus autem vnitas eſt et ſectio
nem ⁊ diſcordiaȝ deteſtatur. Pro
verb. vj. Poſſumus tamen dicere:
quia opus tertie diei quaſi adhuc
eſt de opere ſecūde diei: quod poſt
patebit. Unde non commendatur
niſi in tertia die: quaſi poſt ſui cō
ſummationem.

Additio.

Dicitur ſatha
nael qui et luci
fer. Quod in vi
ta beati Clemē
tis inuenitur: et
forte eū ſit aliis
angelorum no
minibus: id eſt
raphel ſimile.
Sic dictꝰ eſt an
te lapſū: vel for
te poſt lapſum
quaſi aduerſa
rius; el .i. deo.

¶ De opere tertie diei.
Capitulum. v.

Tertia die aquas ſub fir A
mamēto ꝯgregauit deꝰ Gene. 1
in vnū locū. Que lȝ plu
res obtinerent loca tn̄ qꝛ
oēs continent in viſceribꝰ terre in
vnū locū cōgregate dicte ſunt. Et
potuit eſſe vt aque q̄ totum aeris
ſpaciuȝ occupabant vaporabiles:
ſolidate modicum obtineant locū
vel terra paululū ſubſedit: vt eas
tanq̄ in matrice concluderet: ⁊ ſic
apparuit arida: que quaſi latens
ſub aquis: proprie humus dicta

eſt ſed cum apparuit arida eadeꝫ
dicitur terra: qꝛ terit pedibus ani
mantiuꝫ. Uel circūpoſitis tribus
elementis dicitur ſolum: quia ſoli
da. Dicitur tellus quia tolerat la
bores hominū (Congregationes
aquarum vocauit maria) hebreo
idiomate: qui quaſlibet aquarum
congregationes vocāt maria. Cō
pleto ergo aquarum opere ſubdi
tur. (Et vidit deꝰ ꝙ eſſet bonum)
⁊ addidit aliud opus illi cum di-
xit. (Germinet terra.) Nec de ope
re germinandi tantum intelligen
dū eſt: ſed de potētia quaſi potēs
ſit germinare. (Produxit enim de
terra herbā virentem ⁊ facientem
ſemen ⁊ lignum pomiferū faciens
fructum ſecūdū genera ſua.) Pa-
tet quia non per moras temporū
vt modo ꝑduxit plātas ſuas ter-
ra ſed ſtatim in maturitate viridi
in qua ⁊ herbe ſeminibꝰ ⁊ arbores
pomis onuſte ſunt. ¶ Notandū
ꝙ dictū eſt virentē. Quidā dicunt
mundum in vere factū: quia viror
illius temporis eſt et fructificatio.
Aliȷ̄ qꝛ legūt lignuꝫ faciēs fructū
⁊ additū: herbā habentē ſemē fa-
ctum dictū in auguſto ſub leone.
Sed in marcio factū dogmatizat
eccleſia. Nota cū pmo ait facietē
ſemē: ⁊ addit habēs vnū quodqꝫ
ſemētē: quia ſementis proprie di-
citur dū adhuc
eſt in ſemētino:
ſemē vero cū ſe
minatꝫ: ſeminiū
vero vel ſemētū
cum ſeminatuꝫ
eſt. Diſtinguit
tamen aliter ſe-
mētis frugum ⁊
arborū: ſemen
animalium: ſe-
minium cuiuſqꝫ rei exordiū. Nec
nos moueat: quia in diſpoſitione
elementorum videtur aer non di-
ſpoſitus: qꝛ non eſt nolatꝰ: ſed di-
ſpoſitus eſt cū ly aer ab aquis no
tam nobis formam accepit.

Additio.
Id eſt in herba
ipſum ſemen ꝑ
ferente: quia ſe
mentinum dici-
tur. q. ſemen te-
nens ſementis:
quaſi ſemen tē-
tū vel detētum.

¶ De opere quarte diei. Capi. vi.

Quarto die que diſpoſue
rat cepit ornare rebꝰ il-
lis que infra vniuerſum
mūdū ꝯgruis motibus
agerent. Plante ei quia
terre herēt ad diſpoſitioneꝫ terre
q̄ſi magis ſpectāt: ⁊ ſicut diſpōnē
ſic et ornatū a ſuperioribꝰ ichoa-
uit. Fecit enim eadem die lumina-
ria: ſolem ⁊ lunā et ſtellas. Et di- B Gene. i
citur ſol: quia ſolꝰ lucet: id eſt nul
lum cum eo. Luna luminū vna. i.
prima vt vna dierū: vel vna ſabba
torum dicitur. Sol ⁊ luna dicūtur
magna luminaria in duobus ⁊ ex
duobus: id eſt non ſoluꝫ pro quā
titate luminis: ſed ⁊ corporis: ⁊ nō
tantū comparatione ſtellarū: ſed
⁊ ſm ſe. qꝛ ſol dicitur octies maior
terra: ⁊ lūa etiā
maior terra di-
citur. Lunā et ſtel
las voluit illu
miare noctē ne
nox ſine lumine
nimis eēt ideço
ra: ⁊ vt operātes
i nocte: vt naute
⁊ viatores ſola
tium luminis haberēt. Sūt etiam
quedam auicu-
le que lucem ſo
lis ferre nō poſ
ſunt: ⁊ fere no-
cte paſcuntur.
Nec ſuperfluit A
ſoli: licet nubes mat. 17
lucida vicē eius
ageret: qꝛ illa
tenuem ⁊ inſuf-
ficientem lucem
habebat: ⁊ forte nō niſi ſuperiora
illuminabat: ſicut nec ſtelle modo.
De illa autem nube lucida ſupra
dicta traditur modo: ꝙ vel redie-
rit in materiam vnde facta fuerat
vt ſtella que apparuit magis: et
columba in qua viſus eſt ſpiritus
ſanctus. Uel ꝙ ſemper ſolē comi-
tatur. Uel ꝙ de ea factū eſt corpus
ſolare. Nec tantū ad decorē ⁊ ad
vſum luminis ea voluit eſſe: ſed
etiam

Additio.
Qd inde perpē
ditur quia eque
magna videtur
ab omnibꝰ vbi-
qꝫ terrarū: qd fie
ri vix poſſet: niſi
maior eēt terra.

Additio.
Uarie he aues
i deſertis ethio
pie arenoſis vbi
modicus impul
ſus venti inuen
ta itinerantium
veſtigia compla
nant.

etiam(vt eſſent in ſigna ⁊ tēpora:
⁊ dies ⁊ annos)vt.ſ.ſigna ſint ſere
nitatis ⁊ tēpeſtatis. Uel vt ex ipſis
fierent ſigna.xij.maiora: et q̄dam
ſigna minora plura his q̄ dicunt
ſigna vel ſidera. Tū quia magna
diligētia ſignauit vel cōſiderauit
ea antiquitas. Tum qꝛ adhuc ſi=
gnāt ⁊ conſiderāt ea hoīes ad de=
ſignationē tēpoꝝ. Nec dicēdū eſt
vt genitaliaci ſiue geneatlici ſom
niant ꝙ poſita ſint in ſigna euen=
tuum et operuꝫ noſtrorum: aut ꝙ
ſtat⁹ vite noſtre ſignēt ⁊ moderent
qđ docēt quibuſdā experimētis q̄
apoceleſmata vocant. Nō eīn cre=
dēdū eſt de celo his q̄ alieni ſunt
a patre q̄ eſt i celis. ¶ Quod autē
ſequit in tēpora: nō eſt putādū ꝙ
tunc p ea inciperent eſſe tēpora q̄
ceperunt eſſe cū mūdo: ſed qꝛ per
ea quatuor ſunt tēporū diſtinctio=
nes. Sol quoqꝫ deſcēdēs: ad capri
cornū: ſolſtitiū hyemale facit aſcē
dēs ad cācrū eſtiuale. Inter vtrū=
qꝫ pari ab vtroqꝫ diſtātia equino=
ctia facit. Uel eſt ibi endiadis ſint
in ſigna ⁊ tēpora: id eſt in ſigna tē
porū. ¶ In dies dicit pluraliter:
qꝛ dies multipliciter dicit: de die
ſ.naturali.ſ.ſpacio.xxiiij.horaꝝ: ⁊
de die vſuali. Ponit etiā dies pro
tēpore nō determiato ⁊ ignoto no
a biſq vt ibi. In illa die ſtillabūt mō=
Ioſ. 3. tes dulcedinē. ¶ In annos etiam
pluraliter dictum eſt: quia etiam
annus multipliciter dicitur. Nec
hoc dico: qꝛ apđ diuerſas natiōes
ſunt vtiqꝫ diuerſe annorum diſtin
ctiōes maioꝝ ⁊ minoꝝ ⁊ plancte
annos ſuos habent. Sed ſcđm ec
cleſie vſuꝫ dicimus hoc. Eſt enim
ann⁹ lunaris habēs.ccc.liiij.dies.
Eſt ſolaris ꝯſtās ex dieb⁹. ccclxv.
⁊ quadrante.i.ſex horis. Eſt et biſ
ſextilis ꝯſtās ex.ccclxvj. Eſt embo
liſmalis q̄ cōſtat ex.ccclxxx.dieb⁹.
⁊ excedit: habens. xiij.lunatiōeꝫ.
Dicitur etiaꝫ annus ab ain quod
eſt circum: qꝛ in ſe rouoluitur. Un
de ⁊ antiquiores ante vſum litera
rum annum figurabāt ſub ſpecie
ſerpentis: cuius cauda in os eius
reuoluebatur. ¶ Facta ergo lumi
naria poſuit deus vt luceāt in fir=
manēto celi ⁊ illuminēt terrā ſed
nō ſemper: et diuidāt lucē ac tene=
bras. Quod aūt luna i plenilunio
facta ſit ex alia perpendit trāſla=
tiōe: q̄ habet ⁊ luminare minus in
inchoatiōe noctis. In pncipio eīn
noctis nō orit luna niſi pāſylenos
id eſt rotūda. Et dicit a pan grece
i.totū latine: ⁊ ſylenos.i.luna vel
mene.i.luna qđ nos plenilunium
appellam⁹. Inde perpendit ꝙ ſol
factus eſt mane in oriente: ⁊ facto
veſpere luna facta eſt in initio no
ctis ſimiliter in oriente. Uolunt
tamen quidam ꝙ mane ſimul fa=
cti ſint: ſol in oriente: luna in occi
dente: ⁊ ſole occidēte luna ſub ter
ra redijt ad orientē in inchoatio=
ne noctis.

¶ De opere quinte diei.
Capitulum.vij.

QUinta die deus ornauit
aerem et aquam: vola=
tilia dans aeri: natatilia
aquis et vtraqꝫ ex aquis
orta ſunt. Facilis enim tranſitus
eſt aque in aera tenuando/ et aer
ris in aquam ſpiſſando. Piſces vo
cauit moyſes reptilia: quia impe=
tu quodam totos ſe rapiūt vt ſer
pentes: non feruntur pedibus vt fe=
re: Nota qꝛ ex hoc qđ dictum eſt.
Creauit volatile celi ſup terram
errauit plato q̄ deſcēdēs in egy=
ptuꝫ libros moyſi legit: et putauit
moyſen ſenſiſſe volatilia eſſe orna
tū aeris tm̄ cir
ca terrā: ornatū
vero aeris ſupe
rioris calodemo
nes ⁊ cacodemo
nes. Sed nō ita
eſt. Boni enim
demones vt di
ctū eſt: ſunt lem
pyreo: mali ve
ro in hūc aereꝫ
caliginoſum de
truſi ſunt ad pe

Additio.

Cum magis ve
re demones di=
cantur boni an
geli q̄ mali: in
ſuggillatiōeꝫ ta
men promiſſio=
nis eorum: ſcili
cet eritis ſicut
dij datū eſt eis
hoc nomen.

A nam non ad eiꝰ ornatū. Deus enim
2.pe.2 peccātibus angelis non pepercit
C ¶ Creauit deus .i. plaſmauit cete
Gen.1. grādia. Cete generis neutri eſt in-
declinabile: declinatur tamen cetus
ceti (⁊ oēm animā viuentē atqꝫ mo
tabilē quā ꝓduxerant aque) Mo
tabiles aūt dicunt anime piſcium
et auiū reſpectu anime hominis.
Ille enim mouent de eſſe ad nō eē.
Iſta nō: qꝛ perpetua eſt: vel qꝛ for
ſan aias nō habēt: ſꝫ tn̄ ſpūs vege
tatiuos: qꝛ cum ipſis alabus ex
tinguitur ipſuz animal vocauit
alam .i. viuens. Uñ ⁊ greci diui
dūt aialia p zoa ⁊ ſicheazoa .i. vi
uētia bruta: ſed ſichea alata a ſi
che qđ eſt anima rationalis.
Sed etiam dicitur creatuz mo
tabile qđ creatū eſt ſic vt moue
retur de vita ad mortē quod nō
homo q̄ creatꝰ eſt vt nō morere
tur ſi vellet. Illa vero creata ſūt
vel vt in eſuz cedāt aliis vel ſenio
deficiāt. His benedixit deus. Cre
ſcite ⁊ multiplicamini.

Additio.
Auguſtinus videtur velle ꝙ piſces animas habeant. Dicit enim eos habere memoriaz. Ait enim fontem eſſe in bullenſi regione plenū piſcibus qui cuz hominibꝰ ſup gradictibus gregatim natādo. eūt ⁊ redeūt ⁊ ſtant cum ſtantibꝰ expectantes vt aliquid eis iaceāt: quia ſic aſſueuerunt.

¶ De opere ſexte diei. Capi. viij.

C
Gen.1. SExta die ornauit deꝰ ter-
rā. Produxit enim terra
tria genera animaliū / iu-
menta / reptilia / beſtias.
Sciēs enim deus hominē ꝑ pecca-
tū caſurū in penaz laboris ad re-
mediuz laboris dedit ei iumenta
quaſi iuuamenta: ad opus vel ad
eſuz. Reptilia vero ⁊ beſtie ſunt ei
in exercitium. Reptiliū vero ſunt
tria gn̄a. Trahentia vt vermes
q̄ ſe ore trahūt: ſerpētia vt colubri
qui vi coſtarum ſe rapiunt: repen
tia pedibus ſcilicet vt lacerte ⁊ bo
trace. Dicuntur autem beſtie qua
ſi vaſtie a vaſtando: id eſt ledēdo
et ſeuiendo. ¶ Queritur de qui-
buſdam minutis animantibꝰ que
vel ex cadaueribus vel humoribꝰ
naſci ſolent ſi tunc orta fuerint.
Quorum ſex ſunt genera. Que-
dam enim ex exhalationibus ha-
bent eſſe: vt bibiones: vermes qui
ante clepſidram naſcuntur: bibio
nes ex vino: papiliones ex aqua.
Quedam ex corruptione humo-
rum vt vermes in ciſternis. Que-
daz ex cadaueribus vt apes ex iu-
uencis: ſcarabei et ſcabrones mu-
ſce magne que ſonāt ex volatu na
ſcuntur ex equis. Quedam ex cor
ruptione lignorum vt teredines.
Quedā ex herbarum corruptio
ne vt eruce ex oleribus. Quedam
ex corruptione fructuuz vt gurgu
liōes ex fabis. De his dicit quia
que ſine corruptione naſcuntur vt
illa que exhalationibus tūc facta
ſunt: que vero ex corruptionibus
poſt peccatuz: ex rebus corruptis
orta ſunt. ¶ Queritur quoqꝫ de no-
ciuis animantibꝰ ſi creata ſunt no
ciua vel prio mitia: poſt facta ſint
homini nociua. Dicit ꝙ ante pec-
catuz hominis fuerunt mitia: ſed
poſt peccatū facta ſunt nociua ho
mini tribus de cauſis propter ho
minis punitionem / correptioneꝫ /
inſtructionem. Punitur enim ho-
mo cum leditur his vel cum timet
ledi: quia timor maxima pena eſt.
Corrigitur his cuz ſcit iſta ſibi ac
cidiſſe ꝓ peccato ſuo. Inſtruitur
admirando opa dei magis admi-
rans opera formicaruz q̄ onera
camelorum. Uel cum videt hec mi
nima ſibi poſſe nocere: recordatur
fragilitatis ſue ⁊ humiliat. ¶ Et ſi
diceret quis ꝙ quedā animalia le
dunt alia: que nec inde puniūtur
vel corriguntur: vel inſtruuntur.
Sed ex his ⁊ in his inſtruitur ho
mo per exemplum. Etiam ad hoc
creata ſunt vt aliis ſint in eſum.
¶ Sed ſi iterum dicitur ꝙ etiam
in mortuos homines ſeuiūt. Sed
⁊ in his

Margin, right column: A / 2.pe.2 / C / Gen.1. (beside lines 1–4); Queſtio. (beside "orta ſunt. ¶ Queritur quoqꝫ de no-"); Queſtio. (beside "fragilitatis ſue ⁊ humiliat. ¶ Et ſi"); Queſtio. (beside "in mortuos homines ſeuiūt. Sed")

⁊ in his inſtruit homo ne aliquod genus mortis horreſcat: q2 ꝑ quoſcunq3 trāſeat meatus: nec capillꝰ
Que= de capite eius peribit. ¶ Ad hunc
ſtio. modū ſolet queri de herbis ⁊ arboribꝰ infructuoſis ſi etiā in illis diebus orta ſint cū ſcriptura non memoret niſi herbas ſeminales ⁊ arbores fructiferas q̄ mō ſunt. Pōt dici: q2 q̄ modo infructuoſa ſunt: ante pctm̄ fecerūt fructū aliquem poſt pctm̄ potiꝰ naſcūtur hoi ad laborē q̄3 ad vtilitatem. Vel hoi ꝓpter ⁊ poſt pctm̄ orta ſunt: q2 poſt
B dictū eſt hoi: ſpinas ⁊ tribulos ger
Geñ. 3. minabit tibi. Vel q̄cūq3 terris herent faciunt fructū .i. vtilitatē manifeſtam vel occultā. Quia vero pi
D ſcibꝰ ⁊ auibus dictū eſt. Creſcite ⁊
Geñ. 1. multiplicamini: etiā de his intelligendum eſt: licet nō ſit dictu3. Hec eſt em̄ cōis cauſa creationis eorū.

¶ De creatione hominis.
Capitulum .ix.

4
Geñ. 1. Deinde ſubditur de creatiōe hominis ſic Faciamus hominem ⁊c. Et loquitur pr̄ ad filiū ⁊ ſpm̄ ſctm̄. Vel eſt q̄ſi cōis vox triu3 ꝑſonarū. Faciamꝰ ⁊ noſtrā. Factꝰ eſt aūt hō ad imaginē dei q̄tū ad animā. S3 imago dei eſt anima in eſſentia ⁊ ratione eius quia ſpiritus factus eſt et rationalis vt deus. Similitudo in virtutibꝰ:
Ps. 38. quia bōa: iuſta: ſapiēs. Cū imagine pertranſit hō: q2 illā habet etiā hō peccās: ſilitudine vero ſepe priuat. (Maſculū vero et feminam creauit eos.) Hoc q̄tū ad corpus tñ dr creaſſe propter aiam. Eos aūt dicit plr: ne androgeos .id eſt hermaphroditos factos putaremꝰ. Tamē ſecundum corpus factꝰ eſt homo quodammodo ad imagine3 dei: cum os homini ſublime dedit: vt deum et celeſtia videat ⁊ imitet: Vñ cum queſitum eſſet a quoda3 p̄ho ad quid factus fuiſſet. Reſpōdit vt cōtemplet celum ⁊ celi numina. ¶ De= D Geñ. 1.
dit aūt hoi deꝰ p̄tātem: vt preeſſet alijs animātibus. In tribus ergo notatur hois dignitas: primo q2 nō ſolū factus eſt in gñe ſuo vt p̄= Dignitas ho
dicta: ſed etiā quia imago dei eſt. minis.
Scđo quia cū deliberatione factꝰ eſt. In alijs ſi quidē operibꝰ dixit ⁊ facta ſunt in hoc tanq̄ inter ſe deliberātes perſone aierunt: faciamus. Tertio quia ſc3 homo dominus ſtatutus eſt animaliū: vt cōnt ei quem futurū mortalē deus ſciebat in alimentum in indumentū: ⁊ laboris adiumentum. Ante pctm̄ em̄ herbas tm̄ ⁊ fructū arborū dedit deus in eſcam hoibꝰ et animalibus. Quod inde colligitur: quia ante peccatum nil noxium aut ſterile terra produxit. Et nota quia in maximis: vt in leonibus: perdidit homo dominiū: vt ſciat ſe amiſiſſe: ⁊ in minimis vt in muſcis etiā perdidit vt ſciat vtilitatē ſuam: in medijs habet dominium ad ſolatium: ⁊ vt ſciat ſe etia3 in alijs habuiſſe. Et benedixit eis deus ſic.

Additio.
Id eſt quo ad eſſentiam ⁊ rationem ad imaginem: quo ad virtutes ad ſimilitudinem dei factus eſt.

Additio.
Ne putaret deus ꝙ feciſſet hominem tantu3 ſpiritum: ⁊ ita ſine corpe. Andros interpretat vir. geos mulier vel gama: vnde bigamus.

¶ De inſtitutione coniugij.
Capitulum .x.

Creſcite et multiplicamini. Quod q2 ſine Geñ. 1.
cōiūctione eorū fieri Et infra
non potuit: patet q2 8. 1. 9.
deꝰ coniugiū viri et mulieris inſtituit in quo cōfutantur quidā heretici dicētes. Cōcubitū ſine pctō fieri non poſſe. Si querit quare ante pctm̄ date ſint homini eſce cum eſſet immortalis. Dicemus quia illa immortalitas in qua creatꝰ eſt cibis erat ſuſtētāda nec erat talis qualis

lis ille que futura eſt que cibis nō
indigebit. Illa enī erat poſſe non
D mori hec erit non poſſe mori. (Et
Ecc.30 vidit deus cūcta q̄ fecerat: et erāt
valde bona) q̄ ſingula ꝑ ſe bona.
Sed in vniuerſitate erant oīa val
de bona. ſicut ocul⁹ in animali eſt
pulchrior q̄ ſeparatus. vel omnia
erant valde bona: id eſt vniuerſi-
tas bonorū erat optima: quia licz
quedaz in ea ſunt per ſe modo ver
ſa in cōtumeliam: tñ alijs ſunt in
vtilitatem: ipſe vero ſummum bo-
num. De homine vero vt de cete-
ris dixerat: non dixit. Et vidit de⁹
ꝙ eſſet bonū: quia in proximo ſcie
bat lapſurū: vel quia nondum ho
mo perfectus erat donec ex eo fie-
A ret mulier. Unde et poſt legitur.
Gen.2. Non eſt bonū hominē eſſe ſolum.

De quiete ſabbati. et ſanctificatione. Capitulum .xi.

A Igitur ꝑfecti ſunt celi
Gen.2. e terra. Concluſio eſt
hic operū. Quia crea
ti: diſpoſiti: ornati: igi
tur perfecti. Et quia
in ſenario facti q̄ pri-
mus perfectus numerantibus oc-
currit: quia ex partib⁹ ſuis aggre
gatis reddit eandem ſummam:
quod in monadibus numeris non
inuenies niſi in
ſto. Mōadē nu-
merus appellat
ab vno vſq̄ ad
decem. Sed nec
in decadib⁹ niſi
in .xxviij. Com-
pleuit deus die
vij. opus ſuum
qđ fecerat. Alia
trāſlatio hz. vi.
et tunc nulla eſt
obiectio. Sz he
braica veritas hz
vij. ⁊ iđ queritur. Si cōplere: eſt fi-
nale quippiam operis facere: qūo
verū eſt: qđ ſequit. Requieuit de⁹
B die .vij. ⁊c. Uerū eſt qđ diē ſeptimū
exo.20 fecit: ⁊ ipſum etiā benedixit ⁊ poſt

Additio.

Partes illas nu
meri dicim⁹ qua
rū quelibet aſſi-
gnari pt quota
ſit in eo. Licz enī
ſenarius ex vno
et .v. cōſtet et ex
ij. ⁊ .iiij. Quota
tñ ſit eius pars
quarta aut quī
ta dici non pōt.

requieuit. Uel cōpleuit id eſt com
pletum oſtendit: cū nihil nouū in
eo fecerit: ⁊ tunc requieuit ab ope
rum generibus nouis. Nihil enī
poſt fecit cuius tūc nō feciſſet ma
teriam: vt corporum: vel ſimilitu-
dinem: vt animarū. Nō enī quaſi
feſſus dicitur quieuiſſe ſed q2 ceſ-
ſauit. Sicut in Eſaia dicitur: ꝙ ſe A
raphin requiē nō habebant dicē- Eſa.6.
tia. ſanct⁹: ſanctus: ſanctus. id eſt
nō ceſſabāt. Uel requieuit ab ope
re vł in operib⁹: id eſt nō eget ope
ribus ſuis: ⁊ eſt dictū quaſi nega-
tiue vel requieuit ab opere in ſe-
metipſo. i. a mutabilitate operum
eius immutabilis apparuit. Nā
ſtabilis manens dat cūcta moue-
ri. Quod aūt dicitur: ab oī ope
re qđ patrarat: innuit eſſe op⁹ qđ
nōdum fecerat: a quo nōdū quie-
ſcit. Tria eniz opera fecerat: crea
uit diſpoſuit ⁊ ornauit. Quartum
opus ꝓpagatiōis nō deſinit ope
rari. Quintuz: faciet: ⁊ precinget
ſe ⁊ trāſiens miniſtrabit: vbi ꝑpe-
tue erit requies. (Et bñdixit diei E
ſeptimo) id eſt ſanctificauit euz. i. Lu.12.
ſanctum ⁊ celebrē euz eſſe voluit.
Semper enī ab aliquibus natiōi-
bus ante legem etiam dicitur ſab
batum fuiſſe obſeruatum. Huius
obſeruantiā in lege etiā dixit ſan
ctificationez: ibi. Memento vt diē
ſabbati ſanctifices.

Epilogus.

Iſte ſunt generatiōes celi ⁊ ter D
re. Quidam hic determinant ope Gen.2.
ra ſex dieruz: quidam ibi. Cogno-
uit adam vxorem ſuam. Alij ibi:
Hic eſt liber generatiōis ade. Pre
termiſſo autem quod dubium eſt
litere inſtamus. Quia de creatio-
ne maris ⁊ femine ſimul dixerat: q̄
tamen ſimul facta non fuit: vt ex-
plicet quod ſub breuitate conclu-
ſerat: repetit de aliquis generatio
nes: hoc nomē poteſt accipi actiue:
id eſt operationes dei: vel paſ-
ſiue id eſt gñata. Nec eſt pretereū
dum quod ait fecit oē virgultū
anteq̄ oriretur in terra: ⁊ herbaz

prius ꝙ germinaret:cū ſuperius
dixit virgultum ꝙ cito factum ſta
tiʒ adultū ⁊ habens fructū ⁊ her
bam ortam ⁊ ferentē ſemē. Adqḋ
dicitur duos fuiſſe modos opera
tionis diuine vt dictum eſt: mate.
rialem ſcʒ ⁊ eſſentialem. Fecit er
go ea materialiter prius ꝙ orirē
tur et germinarent eſſentialiter.
Uel aliter:ꝙ innuit ſequens lite
ra cuʒ dicitur. Non enim pluerat
dn̄s ſuper terrā. Fecit equidē tūc
illa perfecta ⁊ eſſentialiter pri⁹ ꝙ
orirentur ⁊ germinarēt:vt modo
faciunt cū paulatiʒ beneficio ro
ris infuſi ⁊ labore hoim adhibi
A to ad ortum ⁊ maturitatē perue
Deu.11 niunt. Tunc enim fons irrigabat
⁊ eſa.23 terrā:vt nilus egyptū viciſſim p
partes diuerſas:ſicut dicit iorda
nis ante ſubuerſionē irrigaſſe to
tam pentapolim viciſſim: ſcilicet
ſicut de quibuſdā fontibus dicit
Auguſtinus: qꝛ mira viciſſitudi
ne totam quādam irrigant regio
nem:ne ſi ſimul totā terram tunc
fonte irrigatā dixerim⁹:diluuium
C fuiſſe dicamus. Uel qꝛ legitur ibi
Exo.10 fos ⁊ non vnus: multitudinē in
nuit vt ibi:venit locuſta.

¶ De creatiōe anime ꝓtoplaſti.
Capitulum.xij.

B
Gen̄.2. FOrmauit igit̄ dominus
A deus hominem de limo
ſap̄.10. terre. Hic primo vocat
deum dn̄ʒ:qꝛ tūc primo
habuit ꝓpꝛieſeruū ſcilicet laborā
tem. Poſt recapitulationem: de
vtriuſq; hois formatione diffuſi⁹
agit:⁊ prius de viro. Et quia due
ſunt hois partes:de vtraq; agit.
Ad carnē enim ſpectat quod dici
tur:formauit hominē de limo ter
re. Ad animam cū dicitur:inſpira
uit ⁊c.q.d. Corpus fecit de terra:
animā de nihilo. Alia tranſlatio
habet inſufflauit vel ſufflauit:qḋ
non incongruū eſt de deo: vt qui
dam putauerūt:cum fauces ⁊ ſpi
ritum non habeat. Deus enim in
ſpirauit:id eſt ſpiritum fecit. Si
militer inſufflauit.i. flatum: ſcili
cet animā fecit. Un̄ in Eſaia. Om D
nem flatum ego feci. Quod autē Eſa.57
dicit in faciem;per ſynecdochen:
a parte totū intelligitur. Totum
enim hoiem animauit. Sed faciē
tanꝙ partē digniorem:qꝛ ſenſuū
capacem ſolā nominauit. Eandē
autē animam etiā ſpiraculuʒ vite
vocat:quia per eā homo ſpirat ⁊
viuit. ¶ Et poſt dicit animam vi
uentem in ſe id eſt in perpetuita
te vite viuentem:nō motabileʒ vt
animam pecudis. Hunc locū non
ſane intellexit plato:dicens deuʒ
animas creaſſe:ſʒ angelos corp⁹
formaſſe. ibi:dij deorū:quoꝝ opi
fex paterq; ego ⁊c. Quod aūt qui
dam aſſerunt animaʒ de eſſentia
diuina factaʒ ſtare non pōt: quia
tunc nullo modo peccare poſſet.
Alij diſtinguunt inter ſpiraculum
vite ⁊ animā dicētes ſpiraculum
vite ſpiritum ſcʒ quem etiam ho
mini tunc datū aſſerunt ad ꝓphe
tandum: qū dixit. Hoc nunc os ex
oſſib⁹ meis. Alij etiā aliter diſtin
guūt ſpiraculū vocantes quēdaʒ
ſpiritum corporeū in corpore ani
malis:qui ⁊ quinq; ſenſus opera
tur in eo q̄ etiā paulatim extingui
tur in eo:⁊ dū moritur animal in
aliqua parte corporis:adhuc ſen
titur ſpiritus ille:cū in alia extin
ctus ſit. Fact⁹ eſt aūt homo in vi
rili etate. mortalis et immortalis
id eſt potēs mori et potēs nō mo
ri:⁊ anima corpori pri⁹ formato Que
infuſa. ¶ Sed queritur vtrum in ſtio.
ipſo corpore dū infunderet̄ crea
ta,vel extra creata ſit:⁊ ſit ei datū
naturaliter velle incorporari.
Quicquid circa illaʒ actum ſit: de
poſt creatis dicitur:ꝙ in ipſis cor
poribus dum infundunt̄ creant̄.
¶ De paradiſo et lignis eius.
Capitulum.xiij.

PLantauerat autem do B
minus deus paradiſuʒ Gen̄.2.
voluptatis a principio.
Quaſi quereret aliquis.
Remanſit homo in loco vbi fact⁹
eſt in agro ſcʒ damaſceno? Non:
vbi ergo

vbi ergo trāſlatus eſt. In paradiſum quē deus die tertia plātauerat. i. plātis aptauerat: herbis ſcilicet et arborib⁹ inſituin: a principio creationis: ſcz cum apparuit arida: et germinare terrā fecit. Uel a principio. i. a prima orbis parte. Un̄ alia trāſlatio h₃ paradiſuz in eden ad oriē. Eden hebraice: latine delicie interpretatur. Ergo idē eſt paradiſum voluptatis qd paradiſuz in edē. i. in delicijs. Sz a principio: idē eſt qd ad orientē. Eſt aūt locus amenīſſimus lōgo terre et maris tractu a nr̄a habitabili zona ſecretus adeo eleuat⁹ vtuſq ad lunarē globū attingat. Un̄ et aque diluuij illuc nō peruenerūt. Eſt etiā paradiſus celū empyreū: et dr̄ ſpūalis: qz regio ē ſpirituū. Dicit etiā ſpūaliter paradiſus vita beata vl' eccl'ia. ¶ Produxitq de⁹ in paradiſo de humo diuerſa ligna quibus delectaretur hō vidēdo: et ſuſtētaret edēdo. Produxit quidē. i. pcul in altū duxit: vel produxit. i. pro hoie duxit. In medio quoruz tanq̄ digniora poſuit lignū vite: et lignū ſcientie boni et mali. Dictū eſt autē lignū vite ab effectu quē habuit naturaliter: vt comeſtū ſepius ppetua ſoliditate holem firmaret: ita vt nulla infirmitate vel ſenio vel anxietate in deterius vel in occaſum laberetur. Lignū vero ſciētie boni et mali dictū eſt ex eo q ſecutum eſt eius comeſtionē. Prius enī neſciebat hō quid eſſet malū: qz nōduz expertus. Bonū enī dicimus ſanitatē et infirmitatē: malū vero egritudinē et imbecillitatē: que nōduz ſenſerat hō. ¶ Cognouerat quidez

Nota de cognitione Ade.

ca per ſcientiā: qz ex vno cōtrario rū cognoſcitur reliquū ſz nō p experiētiā vt medicus dū ſanus eſt nouit morbos: ſed eſt egrotat magis cognoſcit: qz nouit et ſentit: ſicut de puero delicate nutrito dr̄: qz neſcit qd ſit malū: imo nōduz nouit q̄tū ſit bonū vel malū. Uel malū dr̄ inobediētia bonū obediētia: qz poſt comeſtionē nouit q̄tū bonū erat obediētie: et q̄tū malū inobediētie. Plato non putans hoc poſſe cōuenire arborib⁹: q ſit lignū vite et lignū ſcīe boni et mali: ideo vtrūq hoc de hoie dictū exiſtimauit: qz viuit: et eſt ſciēs bonū et malū: et dixit ipm vocatum lignū. i. corporeū: ad differētiā ſpirituū. i. angelorum: q et viuūt et ſciūt bonū et malū. In medio vero poſitū tradidit: qz homo eſt quaſi medius inter creatorē ſup ſe poſituz et ſenſibilia ſub ſe poſita. Diſcretā vo illius hoīs fuiſſe creationē a creationibus hoīm reliquorum dixit per illa duo addita: vite et ſciētie boni et mali. Sicut enī in ſamia figura: id eſt pytagorica q de ſamo inſula fuit hec enim figura a pytagora inuēta eſt: pri⁹ eſt truncus integer: et poſt in ſummo biniū: ſic homo modo in primis etatib⁹ q̄ſi tm̄ viuit: nō vtens virib⁹ ad intelligentiā datis. Sed cū venerit ad annos diſcretionis: tūc diſcernit inter bonū et malū: et tūc ſunt primū opera eius bona vel mala. Sz nō ita factū eſt in adā imo cū vita data eſt ei ſciētia boni et mali: q̄ſi diceret. Factus ē hō corporeus: ſub ditus deo ppoſitus animātib⁹: et ſimul vixit: et ſciuit bonū et malū.

¶ De fonte paradiſi. et. iiij. fluminibus eius. Capi. xiiij.

Et fons vel fluuius egrediebatur ad irrigādū paradiſum. i. ligna paradiſi. Fons poteſt itelligi vel abyſſus. i. matrix olm aquarū vel fontes p ſyllepſim: ſingulare pro plurali. Irrigare aūt poſitū ē p miniſtrare humorē. Dr̄ ei terra circūiacēs humectari a fluminib⁹ p tracones i. p vias ſubterraneas vl' p meat⁹ xiiij. ſtadijs aut. xv. Qui fōs diuidit in q̄tuor flumina. Un⁹ dicit⁹ eſt phiſon: q a gāgaro rege indie dictus eſt gāges: et interptat̄ phiſon ſz Iſidorū caterua: qz decē flumina recipit: vel immutatio oris: qz mutat̄ a facie quā h₃ in paradiſo. Mutat̄

Gen. 2.

ſo. Mutatur etiã ſcḋm diuerſa loca tri
bus modis. In colore: q2 alibi cla
rus alibi obſcurus: alibi turbidus. In
q̃titate: q2 alibi puus alibi diffu
ſus. In ſenſu: q2 alibi frigidus alibi
calidus. Hic circuit terraz euilath.
i. indiam: ⁊ trahit aureas arenas.
Alius dictus eſt geon vel giõ vł igion
q̃ ⁊ nilus ⁊ ſonat hiatus terre vel
terreus: q2 turbidus eſt. Hic cir
cuit ethiopiam. Alij duo primis
noībus vocant̃ tigris ⁊ eufrates.
Tigris aĩal eſt velociſſimũ ⁊ ideo
fluuius ille a ſui velocitate tigridi
equocatus eſt. Hic vadit ꝯ aſſyrios.
¶ Dicit Joſephus: ꝙ tigris dr̃ di
glat. qḋ ſonat acutũ vel anguſtũ.
eufrates frugifer vł fructuoſus de
quo p quas trãſiret regiones: q̃ſi
notũ tacuit moyſes: q2 eſt in chal
dea: vñ venerat abraã. Hec. iiij. vt
diximus flumina ab eodẽ fonte ma
nant ⁊ ſeparant̃: ⁊ iterũ q̃dã eoꝝ
iter ſe cõmiſcent̃ ⁊ iterũ ſeparant̃.
ſepe etiã abſorbẽt̃ a terra: ⁊ locis
iterũ in pluribus emergũt. Inde eſt
ꝙ de ortu eoꝝ varia legunt̃. Dicit̃
etiã ganges naſci in locis caucaſi
montis: nilus nõ ꝓcul ab athlãte
tigris ⁊ eufrates ex armenia.

¶ De p̃ceptoꝛ ꝓhibitione eduliũ.
Capitulum. xv.

C
Gen. 2.
Tulit ergo deus ho
minez de loco forma
tionis ſue in paradi
ſum. ſ. terreſtrem vt
operaret̃ ibi. Nõ tñ la
borando et neceſſi
tate: ſz delectãdo ⁊ recreãdo: ⁊ ſic
deus cuſtodiret illuz. ſ. hominem.
Uel vtrunq3 refertur ad hominẽ
vt. ſ. homo cuſtodiret paradiſum:
⁊ operaret̃ vt dictũ eſt. Quidã codi
ces nõ habẽt illũ: ſed illud. ⁊ tunc
eſt ſenſus: ⁊ cuſtodiret. i. cõſidera
ret opus ſuũ homo: vt qḋ faceret
in terra p agriculturã obſeruaret
in ſe p diſciplinaz: vt ſicut terra ſi
bi ſic ipſe obtẽperaret ſuo creato
ri. Precepitq3 ei dicẽs ⁊c. Ut hõ ſci
ret ſe eſſe ſub dño: p̃ceptũ accepit
a dño. Omnis aũt iuſſio eſt i duo
bus in p̃ceptione ⁊ ꝓhibitione et
ideo vtroq3 vſus eſt dñs. Precepit
ex omni ligno paradiſi comede.
Prohibuit de ligno ſcientie boni
⁊ mali ne comedas. Et datũ eſt vi
ro mandatũ vt p virũ etiã trãſiret
ad mulierẽ. Uel forte eſt p̃occupa
tio: q2 f̃ctã muliere vtriq3 ſimul da
tũ eſt. Subdit aũt penã ſi contem
neret. Quacunq3 die comederis:
morte morieris. ſ. aīe ⁊ neceſſitatẽ
moriẽ habebis.

Unde alia trãſ
latio habet pla
nius. Mortalis
eris. lxx. plurali
ter ponũt. Qua
cunq3 die come
deritis morte mo
riemini. Jḋ cre
ditur a quibuſ
dã vtriq3 dictũ
⁊ hic p̃occupa
tũ. Facta eſt an
tẽ hec iuſſio per
aliquã creaturã
ſubiectã ſicut ⁊
nobis p ꝓphe
tas et angelos.

Additio.
De diuerſis trãſ
lationibus ſe
mel dicimus. Añ
icarnationẽ dñi
anno. cccxlj. tpi
bus ptholõei phi
ladelphi. lxx.
iterp̃tes floꝛue
runt. Poſt aſcen
ſionẽ dñi anno.
cxxiiij. aquila in
deus factus chri
ſtianus primus in
terp̃s ex hebreo
in grecũ floꝛuit
adriano regnã
te. Deinde poſt
ãnos. liiij. Cõmodo regnãte theo
doſio. Deinde poſt ãnos. xxx. ſub
ſeuero Symmachus. Deinde poſt
annos. viij. quinta editio hieroſo
lymis eſt inuenta: que quia autoꝛ
eius ignoꝛatur: vulgata dicitur.
Origenis quoq3 editio dicit̃ vul
garis: q2 ea quaſi vulgo vtimur.
Deinde poſt annos. xxviij. ſub ale
xandro Origenes coꝛrexit. lxx. cũ
aſteriſco et obelo poſtea ſine his
trãſtulit. Hi oẽs de hebreo in gre
cum trãſtulerũt. Quidã de greco
in latinũ. plures in primitiua ec
cleſia ſcioli vtriuſq3 lingue de gre
co in latinũ trãſferebãt ſermonẽ.
Hieronimus vltimo de hebreo in
latinũ cuius editio nũc vbiq3 ſuat̃ a
nobis Periarchõ p̃ncipatus Periar
chon eſt liber in q̃ origenes dicit
xp̃m adhuc in aere p demonibus
pati ſicut in terra pro hominibus
paſſus

paſſus eſt: hac autoritate. Nihil
odiſti eorum que feciſti.

¶ De impoſitione nominū animā
tiū principalr̄ et mulieris forma-
tione. Cap. xvj.

C Gen. 2. Dixit quoqꝫ deus. Nō eſt bo
nū hoiem ſolū eſſe: facia
mus ei adiutoriū ad ꝓ
creādos liberos qḋ ſit ſi
mile illi. Silia eni de ſilibus natu
raliter naſcunt̄. Sꝫ ne videretur
ade ſupflua mlr̄is formatio pu
tāti ſibi in alantibus eſſe ſilē ideo
adduxit de⁹ ad Adā oīa terre ani
mātia ⁊ aeris. In q̄bus intelligen
da ſunt ⁊ aque alantia. A parte to
tū accipe. Uel vniuerſa ſunt terre.
qꝛ ēt que de aq̄s ꝯdita ſunt aliq̄d
hn̄t terre in ſe. Uel potius piſces
poſt ab hoīb⁹ ſunt cogniti. ⁊ inde
nolati. Qḋ ptꝫ: qꝛ eq̄uocant̄ aīali
bus terre: qꝛ ſiles his de ꝗ hēſi ſūt.
Fecit aūt vt oīa ſimul eo nutu ve
nirēt quo oīa creauit. Uel forte fa
ctū eſt ꝑ angelos. Adduxit autē ꝓ
duobus vt imponeret hō eis no-
mina in quo ſcirēt eū ſibi p̄eſſe. et
ſciret Adā nullum ex eis ſilē ſibi.
Et impoſuit eis nōia Adā lingua
hebrea: q̄ ſola fuit ab initio. Qḋ in
de ꝓpendit̄: qꝛ nōia q̄ legunt̄ vſqꝫ
ad diuiſionem linguarum hebrea
ſunt. Et non inuento ſili ſibi immi
ſit de⁹ ſoporē in adā nō ſomnū: ſꝫ
extaſim in qua creditur ſupne in-
terfuiſſe curie. Unde et euigilans
prophetauit de cōiunctione xp̄i et
eccl̄ie: ⁊ de diluuio futuro ⁊ de iu-
dicio ꝑ ignē ibidem cognouit: et li
beris ſuis poſtea indicauit.

¶ De ſomno Ade ⁊ formatiōe mu
lieris de coſta eius. Cap. xvij.

D Gen. 2. Umqꝫ obdormiſſet tu
lit dn̄s vnā de coſtis
ei⁹: carnē. ſ. ⁊ os ⁊ edi-
ficauit miniſterio an-
geloꝝ illā in mulierē
de carne carnē: de oſſe oſſa faciēs
⁊ ſtatuit eā añ Adā. Qui ait. Hoc
B nūc os ex oſſib⁹ meis: ⁊ caro ꝺ car
1. Cor. 11. ne mea. Hoc aduerbium nunc: in-
deos traxit in errorē: vt dicāt aliā
prius factā: de qua dictum eſt: ma
ſculū ⁊ feminā creauit eos. ⁊ nunc
ſecundā. q. d. adā. Prior mulier fa
cta eſt de limo terre mecū: ſed hec
nūc de carne mea. Et ioſephus di
cit mulierē extra formatā ⁊ in pa-
radiſum cum viro tranſlatā: ſic di
cens. In hūc hortū introduxit de⁹
adā ⁊ vxorē eius p̄cipiēs eos plan
tationis hr̄e ſollicitudinem. Et ex
duab⁹ vxorib⁹ ade innumerabiles
ſiue interminabiles fingūt genea
logias: ſed ex ipſo textu cōuincū
dent̄ in quo ſemꝑ ſingl'r ſermo eſt
de ei⁹ vxore. ¶ Nota ꝙ de forma Caue
tione mulieris agendo: de corpo- errorē.
re tantum dictuꝫ eſt. Unde quidā
ideo tacitum eſſe voluerūt de ani
ma vt daretur intelligi: ſic tradu-
ctam in aīam mulieris de aīa viri:
ſicut carnē de carne. ¶ Auguſtin⁹ Aug. vi
etiā heſitare vr̄. q̄d ſentienduꝫ ſit det he
de aīa an ex traduce ſit an ex nihi ſitat̄: di
lo. Sed idipſum qḋ tacituꝫ eſt de ſputan
aīa potius ꝯ eos eſt. Si eni anima do, ſcꝫ.
mulieris fuit ex traduce aliter fa-
cta eſt ꝙ aīa viri q̄ de nihilo. Et ſi
aliter fiebat taceri non debuit: ne
ſic facta putaret̄ vt iā audieram⁹
de aīa viri. itaqꝫ tacēdo innuit nō
alr̄ putandum factam eſſe ꝙ didi
ceramus prius.

¶ De nōibus mulieris. ca. xviij.

Et impoſuit adā vxori D Gen. 2.
ſue nomē tāqꝫ domin⁹
ei⁹. Et ait. Hec vocabit̄
virago. i. a viro acta et
eſt ſumptum nomen a viri nomi-
ne: vt materia de materia ſumpta
fuerat. Etiam denominatio in he
breo hec eſt. Is eni vir dicitur. vn
de denominat̄ iſſa vt a vir virago.
Hoc nomē ꝓpriū illi⁹ mulierꝫ fuit
nunc omniuꝫ eſt commune. Et ei⁹
ſyncopatū eſt ꝟgo. Uirgines dr̄
ꝙdiu ſunt in integritate natiuita
tis ſue. Poſtea ꝟo fracte dicuntur
mulieres. Similr̄ ſicut hoc nomē
adā fuit ꝓpriū illi hoi nunc vero ē
cōe. Et adā ſonat rube⁹ vel rubra
terra quia ſm̄ ioſephum de ru-
bea terra conſperſa fact⁹ eſt. Ta-
lis eſt

lis eſt enim vir-
go tellus et ve-
ra vel rubea. id
eſt animata: qꝛ
ſedes anime eſt
in ſanguine: vel
rubea ſcḋm qḋ fu
tura erat. i. ſan-
guinea. i. pecca

Additio,

Terra ꝓprie ad
huc virgo erat
quia nōduꝫ coꝛ
rupta hominū
ope nec ſangui
ne infecta.

A trix. Sāguis ei noīe ſepe ḋſignatᷣ
Iſa.9. peccatū vt ibi. Veſtimētum concre
A tuꝫ ſanguine. ⁊ ſanguis ſanguinē
Gen.3. tetigit. Impoſuit ei et aliud nomē
eua. ſcilicet poſt peccatuꝫ quod ſo
nat vita. eo qḋ futura eſſet mater
oim viuentium. Tamen quis hic
non legitur impoſuiſſe. Sed infra
poſt maledictionē forte quaſi plā
gens hominis miſeriam dixit eam
euam quaſi alludēs eiulatui par
uulorum. Maſcul⁹ enim recenter
natus eiulando dicit a: mulier vero
e. vel. a. quotqt naſcuntᷣ ab eua.

¶ De prophetia Ade. Cap. xix.

D c. IMpoſito noīe ſtatim
Gen.2. prophetauit dicens.
Quamobrem ſcꝫ qꝛ
de latere viri ſumpta
eſt. relinquet ſepe ho
mo patrē et matrē ꝓ
pter vxorē ſuā. et adherebit vxori
ſue tanꝙ portiuncule ſue. Vel ob
hāc rē demōſtrando vxorē dicit. i.
propter hanc mulierem relinquet
hō ⁊c. Hoc fit quotidie a viris.. qꝛ
relinquunt cohabitare corporali-
ter vł ſpiritualiter: qꝛ maior eſt ze
lus in vxorem: ꝙ amor filiorum in
parētes: nō dico parētuꝫ in filios.
Humor eṁ aſcendit de trunco ad
ramos/ ſed non redit. Et ideo nō
dixit. quia propter hoc relinquent
parentes filios. Et erūt duo ī car
ne vna. id eſt vnientᷣ ambo in vno
carnali ope. Vel
erūt duo in car-
ne vna pueri gi
guēda. Nō ei ex
ſanguine vno ſꝫ
ex ſāguinib⁹ cō
creatur paruuli
caro. Vel lꝫ ſint

Additio.

Maxime intel-
ligendū eſt hoc
ſemꝑ relinquet
id eſt non iunge
tur eis in matri
monio. Hic. ij.

duo ꝑſonaliter.
erunt tamen in
cōiugio vna ca-
ro. in aliis duo
quia neuter ha
bet poteſtatem
ſue carnis.

perſone in lege
xi. in euangelio
plures perſone
amouētur a cō-
iugio hoc eſt ꝓ
pter hoc ſcilicet
coniugiuꝫ relin
quet homo pa-
trem ⁊ matrem.

¶ De ſtatu innocentie eorum an-
te peccatum. Capitulum. xx.

ERat autem vterqꝫ nu
d⁹ nec erubeſcebātᷣ.
Nihil putabant velā Gen.2.
duꝫ: quia nihil ſenſe ſꝫ quoſ
rant refrenādum ſi- dā. Se
cut non erubeſcimus cundū
ſi quis viderit man⁹ et caput ⁊ pe alios ē
des noſtros. Inordinatus eṁ mo princi-
tus membroꝝ ipa facit pudenda. pium.
Sic et pueri ſi videantur pudēda
eorum non erubeſcunt: quia bene
ficio etatis morū erubeſcibilē non
dum ſenſerunt qui pudendus eſt
et inordinatus: qꝛ nō ſine peccato
fit: niſi raro ſpe prolis excuſatus:
cum tamē excuſari poteſt a pecca
to: rubore carere non poteſt. Vn-
de ſanctus zacharias cum ſanctā
eliſabeth cognoſceret ad gignen
dum ſanctum precurſorē domini:
tamen videri noluit. Et quibuſdā
hic viſum eſt deū precepiſſe vtriqꝫ
de abſtinentia pomi: licet preoccu
patum ſit.

¶ De ſuggeſtione ſerpentis ſiue
demonis. Cap. xxi.

SErpēs erat callidior
cunctis animantib⁹ A
terre: ⁊ naturaliter ⁊ Gen.3.
incidēter. Incidēter:
qꝛ plen⁹ erat demo-
ne. Lucifer eṁ deie
ctus a paradiſo ſpirituuꝫ: inuidit
hoī ꝙ eſſet ī ꝑadiſo corporū: ſciēs
ſi faceret eum tranſgredi: ꝙ et il-
le eiiceretur. Timens vero depre
hendi a viro: mulierem minus ꝓ
uidā ⁊ certā in vitiū fleti aggreſ-
ſus eſt. Et hoc per ſerpentē: quia
tūc ſerpēs erect⁹ eſt vt hō: qꝛ ī ma
ledictione ꝓſtrat⁹ eſt; et adhuc vt

b tra

Nunc ergo ne forte mittat manũ ſuã ⁊ ſumat de ligno vite et comedat et viuat ineternum. Apoſiopeſis ē. quaſi videte vl' cauete vel eijcite eũ. Dura videť dei ſntētia q̃ pdictis penis penã eiectionis addidit. Sȝ cõtra. hanc enim penã quã dederat miſericorditer temperauit vt verum de eo appareat.

Additio. Quod dictũ eſt viuat in eternũ ad opinionē hominis trahēdũ eſt. q. d. ⁊ comedat hac opinione vt viuat in eternũ vl' eternũ accipiť p multo tēpore. Quidã tradunt eos fuiſſe in paradiſo. vij. horas.

C Abac. 3. Cũ iratus fueris miſericordie recordaberis: qꝛ cũ victuri erant in miſeria quanto eſſet vita diuturnior tanto miſerabilior. Si ergo guſtaſſent d̃ ligno vite diutius viuētes diuti⁹ miſeri eſſent. Nec eſt mirũ ſi etiaȝ poſt peccatuȝ p eſuȝ ligni illius diuti⁹ vixiſſent cum adhuc ſint quedã inſule viuentiũ in quib⁹ nullus moritur ſic etiã languor fit i folijs arboruȝ apud ſeres: cuius eſu vita p telatur. Etiam alexander ſcripſit ariſtotelide ſecerdotib⁹ arborũ ſolis ⁊ lune q eſu pomorum lõgiſſimaȝ agãt vitã. Et ſicut dixerat emiſit eũ dñs de paradiſo voluptatis vt operareť terrã de qua aſſumptus eſt in agrum. ſ. damaſcenũ de q̃ ſumptus fuerat: i quo Cain Abel ſuũ fratrē interfecit iuxta quē Adam et Eua ſepulti ſunt in ſpelũca duplici. Et collocauit ante paradiſuȝ voluptatis cherubin ⁊ flãmeũ gladiũ atq verſatilē: vt Angelus arceret diabolũ: ignis hoiem. Vľ miniſterio Angelorũ poſuit ignē ibi qui intercluderet paradiſi ingreſſum qui nomine gladij nõ cuiuſlibet ſed verſatilis dicit. id eſt vtrobiq ſecãtis: qꝛ pena fuit homini in vtraq parte ſui puniri in anima: ſcȝ ⁊ in corpore. Vel dict⁹ eſt verſatilis. id eſt aptus ad verſandũ. i. tollēdũ cum deus vellet. Ablatus enim fuit ad tempus in trãſitibus Helia ⁊ Enoch. penitus vero nõ. donec i morte chriſti fuit extinctus. Si queritur quid cõſumebat ignis ille. Poteſt dici: quia quedã ſpecies eſt ignis: ſicut in vita beati Nicolai legitur cui ſi manuȝ adhibes ardorem ſentis: ſed nõ pateris aduſtionē: nec eget materia quã cõſumat: et taliter vrit ſpirituȝ. ¶ Iterum ſi queriť. quare permiſit deus hominem tētari cuȝ euȝ ſciret lapſurũ. Et de multis in hunc moduȝ dicim⁹ q̃tum ad preſens attinet opus qꝛ ſic voluit. ¶ Si queritur cur voluit: inſipida eſt q̃ſtio q̃rere cauſam diuine voluntatis cum ipa ſit ſumma cauſa omnium cauſarum.

Seres nomen loci eſt.

D Geñ. 3.

Nota bñ ꝯtra curioſos.

Additio. Eiectionem primorũ parētum repreſentat eccleſia in capite ieiunij cuȝ eijcit ex ſe penitētes. cilicium dat in ſignum tunicarum pelliceatũ cinerem ſub his verbis cinis es ⁊c. ⁊ i memoriã maledictionis: eiecti ardentes cãdelas ferunt: qꝛ p opere quo porrexerũt manus ad pomuȝ vetitũ appoſita ē ignea rõphea paradiſo. Trãſeunt quoq ad aliam eccleſiaȝ. et claudũtur coraȝ eis fores in ſignũ adit⁹ paradiſi quõdam occluſi. Non ad menſam: ſed ſuper terrã comedunt: qꝛ maledicta terra in opere tuo. Nemo dicit eis aue: qꝛ nõdũ mutatam erat nomē Eue qđ in ſalutatiõe btē virginis marie factum eſt.

¶ De generationibus Ade. Capitulum. xxv.

Adam cognouit vxoreȝ ſuã ſꝫ nõ in paradiſo. ſed iã reus ⁊ eiectus. Breuiter legiſlator generationes ade tranſit feſtinãs ad tēpora Abrae patris hebreorũ ⁊ plures ſubticet Ade filios ⁊ filias. Sȝ Methodius martyr orauit dum eſſet i carcere: et reuela

A Ge. 4.

reuelatū eſt ei a ſpiritu de princi=
pio ⁊ fine mundi. quod ⁊ oꝛauit et
ſcriptum lʒ ſimpliciter reliquit di
cēs ꝙ virgines egreſſi ſunt de pa=
radiſo. Et āno creatiōis vite Adā
xv. natus eſt ei Cain: ⁊ ſoroꝛ eius
chalmana. Et ſi eēm factꝰ eſt Adaʒ
quaſi in etate triginta annoꝛū ta=
men fuit vnius diei ⁊ anni. et poſt
duoꝛū annoꝛū ⁊ triū: ⁊ ſic de cete=
ris. Et potuit ante Cain multos
genuiſſe q̄ tacētur hic. Poſt alios
xv. annos natꝰ eſt ei Abel et ſoroꝛ
eius Delboꝛa. Anno vite Adam
cxxx. Cain occidit abel: ⁊ luxerūt
cum Adā ⁊ Eua cētū annis. Tūc
natus eſt ei Seth. xxx. anno ꝑme
ciliadis: ideſt pꝛime etatis. Unum
ſeculū: ſcʒ ſpa=
ciū mille annoꝝ
ciliadē dicimus
Inchoat eēm me
thodius ſecula
Cilias. poſt . cc. annos
Ade ⁊ vocat ſe=
culum vnam ci=
liadē. Et conſo
nāt in hoc. lxx.
q̄ dicunt Adam
ccxxx. annoꝛum
eſſe cum genuit
Seth. ſed tamē
i hebꝛeo ē cxxx.
Et omittūt he=
bꝛei. c. x. ānos lu
ctus. ¶Sed tñ
redeamus ab bꝛeuitateʒ geneſis.
Cōcepit Eua ⁊ peperit Cain qui
interpꝛetatur poſſeſſio. rurſumqꝫ
peperit Abel quod ſonat luctꝰ vel
meroꝛ vel vapoꝛ: quaſi cito trāſi=
turus tanqꝫ nomine pꝛophetatuʒ
fuerit: quod de ipſo futurū erat:
tamen ſecundum Joſephū inter
pꝛetatur nihil hic: quia non reli=
quit ſemē ſuper terram. Abel fuit
paſtoꝛ ⁊ Cain agricola. Cum eniʒ
eſſet maligniſſimus vt etiam aua=
ritie conſuleret ſue pꝛimus terraʒ
incoluit.

Additio.
Locus i quo la
xerūt ū dicitūr.
vall' lachꝛyma=
rū iuxta ebꝛoū.
Cilios bis mil=
le iterpꝛetat̄. et
vbi nos. vj. eta=
tes dicimꝰ, gre=
ci dicūt. vj. cilia
des. non ꝙ om
nis etas mille
habuerit ānos
Quedā eēm plu
res q̄dā paucio
res habuit.

¶De oblationibus fratrum.
Capitulum. xxvj.

POſt multos dies ob= A
tulerunt dño munera Geñ. 4
Cai de frugibꝰ Abel
ſm Joſephū lacꝰ ⁊ pꝛi
mogenita agnoꝛum.
Moyſes ait de adipi=
bus eoꝝ. i. de pinguioꝛibꝰ gregis
etiā obtulit. Credit̄ Adā in ſpū do
cuiſſe filios vt offerrent decimas
deo ⁊ ꝑmitias. Et reſpexit deꝰ ad A
Abel ⁊ ad munera eiꝰ. ad Cain ve He. 11.
ro ⁊ ad munera eiꝰ nō reſpexit: qꝛ
placuit deo Abel. ⁊ ꝑ ipſo placuit
oblatio eiꝰ qḋ quō cognitū fuerit
alia tranſlatio aperit. Inflamma
uit deus ſup Abel: ⁊ ſuper mune=
ra eiꝰ. Ignis enim de celo oblatio
nē eiꝰ incēdit: vt legit̄ Helie factū F
in carmelo ⁊ i Leuiticio ſub Moy 3. re. 18
ſe. Munera vero Cain ex auaritia A
hominis nata deo nō placuerunt Le. 10.
Iratuſqꝫ ē Cain ⁊ ꝯcidit vultꝰ eiꝰ A
pꝛe verecūdia minoꝛē ſibi ꝑlatū vi Et ſimi
dēs. Increpās ergo dñs Cai ait. liter. 2.
Quare iratꝰ es? Nōne ſi bñ egerʒ para. 7
recipies ꝑmiū. ſcʒ in me vel pꝛo re
cipies / theodotiꝰ poſuit accepta=
bile erit munꝰ tuū. Sin aūt male:
ſtatim pctm̄ in foꝛibꝰ aderit. i. pꝛe=
ſto eſt. ⁊ i volūtate ꝑ quā ingreſſꝰ
eſt ad opꝰ. Sʒ tñ qꝛ liberi es arbi=
trij: ſub te. i. i poteſtate tua erit ap
petitꝰ eiꝰ pcti: ⁊ dominaberis illiꝰ
ſi volueris. Alia trāſlatio hʒ. Qua
re cōcidit vultꝰ tuꝰ? Nōne ſi recte
offeras ⁊ recte nō diuidas pecca=
ſti? Quieſce. Ad te ꝯuerſio eiꝰ: ⁊ tu
dominaberis illius. i. in te eſt vt a
peccato cōuertaris. Recte obtule=
rat: qꝛ deo: qꝛ creaturā creatoꝛi: ſʒ
nō recte diuiſerat. qꝛ ſeipſum qui
melioꝛ erat oblationē obtulerat
diabolo. Ul' nō recte diuiſit: qꝛ me
lioꝛa ſibi retinuit. ſpicas ꝓ attri=
tas ⁊ coꝛroſas ſecꝰ viā dño obtulit.
¶De moꝛte Abel. Ca. xxvij.
INuidēs itaqꝫ Cain B
frī ſuo dixit ad euʒ. Geñ. 4
Egrediamur foꝛas
i agrū: vl' trāſeamꝰ.
Dicit Hieronimꝰ: qꝛ
hoc furtiue l Sama

 ritanoꝝ

filius de eo na-
ſceretur. Tamē
ioſephꝰ dicit qꝛ
abel extincto et
Cain effugato:
adā ꝺ ꝓcreatio
ne filioꝝ cogita
bat. ⁊ vehemēter eū generationis
amor augebat hanc cogitationē
ꝓpagationis potuit vocarę ſtra
bus preceptū dn̄i qꝛ iuſſerat Cre-
ſcite ⁊ multiplicamini. Sed ⁊ ſeth
natus eſt filius quē vocauit enos
qꝺ ſonat homo vel vir quaſi ratio
nalis ⁊ fortis: qꝛ primus cepit in-
uocare nomen dn̄i. Forte inuenit
verba deprecatoria ad inuocādū
deū. Sed pleriqꝫ hebreoꝝ arbitrā
tur ꝙ imagines ad honorē dei ex
cogitauerat ⁊ errāt. Uel forte ad
excitādā pigritiā memorie dei ef-
A figiauit dn̄m vt mō fit in eccleſia.
Gen. 5. ¶ Epilogū interſerit. Capi. xxx.

Hic eſt liber gn̄atiōis
ade. Repetit de gn̄a-
tione ade vt integrū
ordinē genealogiaꝝ
pſequat̃. Un̄ q̄dā in
cipiūt ab adā ꝑmaꝫ
etatē. Alij a ſeth: quibus aſſentit
methodiꝰ. ⁊ iō hoc. ꝺt: qꝛ de abel
nullus natꝰ eſt: ⁊ gn̄atio Cain to-
ta perijt i diluuio. Uixit adā. cxxx.
annis. ⁊ genuit ſeth ad imaginē ⁊
ſimilitudinē ſuā ip̄e ad imaginem
dei: reliq̄ ad imaginē eiꝰ ade qꝺ fe
re idē eſt. Uel potiꝰ mortalis mor
tales. Unde qualis terrenus ta-
les ⁊ terreni. Forte Moyſes centū
annos luctus ade pretermiſit: qꝛ
vt diximus. lxx. ⁊ methodius ⁊ io-
ſephus. ccxxx. annorum eū fuiſſe
ſcribunt cum genuit ſeth. Iſte ge
nuit enos: qui cainam: qui mala-
leel/qui iareth/ qui enoch/ q̄ ma-
tuſalē/qui lamech/qui noe. Sicut
ergo in gn̄atiōe Cain ſeptimꝰ ſcꝫ
lamech fuit peſſimus: ita in gene
De E- ratione ſeth ſeptimus. ſ. enoc fuit
noch. optimus. Et tranſtulit illuꝫ deus
in paradiſū voluptatis ad tp̄s:
vt in fine temporū cū helia cōuer

Additio.
Legitur adam
xxx. habuiſſe fi-
lios ⁊ totidē fi-
lias preter cain
et Abel.

tat corda patrū
in filios. Iudei
tn̄ cauſā huius
trāſlatiōis attri
buūt potius ſe-
ptenario ꝙ̄ ſan
ctitati eiꝰ. quia
plures legūtur
ſanctiores eo: quorū nullꝰ trāſla-
tus eſt. Intm̄ em̄ aiūt deū oīa ſub
ſeptenario diſpoſuiſſe ꝙ etiaꝫ di-
cunt eū ſeptē celos creaſſe: ⁊ cuiqꝫ
nomē ſuū datum: ⁊ ſeptem terras
quas dauid fundamēta mōtiū vo De ma
cat. ¶ De annis matuſalē diuer- tuſalē.
ſe ſunt opiniōes. Scꝺꝫ cōputatio
nē. lxx. vixit annos. xiiij. poſt dilu-
uiū ſꝫ nō legit̃ fuiſſe i arca nec trāſ
latus vt enoch. Quidaꝫ dicunt ꝙ
mortuꝰ fuerit ante diluuiū ſex an
nis. Hieronymꝰ aſſerit ꝙ eodē an-
no in quo fuit diluuiū mortuꝰ eſt.
qꝺ etiā diligēs cōputatio annorū
eius ſm̄ geneſim manifeſtat. Tn̄
oēs in numero annoꝝ vite eiꝰ cō-
ueniūt: qꝛ vixit annis nōgētis ſe-
xagintanouē: Porro noe fuit deci-
mus ab adā i quo prima etas ter
minata eſt ita ꝙ et ipſe fuerit i ea.
Huiꝰ etatis ānos. lxx. ponūt duo
milia. ccxliiij. alij. lxiiij. Hierony-
mus non plene duo milia. Metho
dius duo milia. Ip̄e tn̄ ꝑ ciliades
ſcl'a diſponit: nec apponit annos
ſi ſuperſint ⁊ ideo nihil certum de
numero annorum tradidit.
¶ De cauſa diluuij. Cap. xxxi.

Noe vero cū q̄ngētoꝝ eſ
ſet annoꝝ genuit ſem/ A
chā/⁊ iaphet. Moyſes Gen. 6
dicturꝰ de diluuio pre-
miſit cāꝫ eiꝰ dicēs. Cū
cepiſſent hoīes multiplicari ſup
terrā: viderunt filij dei. i. ſeth reli-
gioſi filias hoīꝫ. i. de ſtirpe Cain ⁊
⁊ victi cōcupiſcētia acceperūt eas
vxores: ⁊ nati ſunt inde gigātes.
Tēpus quidē q̄n factū fuerit hoc
vtrū ſub noe vel an̄ vel multū vel
parū an̄ non determinat. ¶ Ioſe-
phus aūt dicit ꝙ vſqꝫ ad ſeptimā
generationē boni ꝑmāſerunt filij
ſeth

Additio. B
Enoch quaſdā
lr̄as inuenit et
quoſdā libros Mala-
ſcripſit ſub quo chie. 4
adā intelligitur
mortuus.

Nota. ſeth.poſt ad mala ꝓgreſſi ſunt re
cedētes a ſolēnitatibus paternis
⁊ ob hoccōtra ſe deū irritauerūt.
Nam multi angeli dei/id eſt filij
ſeth.(id eſt ꝙ ſupra filij dei)cū mu
lierib⁹ coeūtes luxurioſos filios ge
nuerūt:ꝙ ꝓpter ꝯfidētiā fortitudi
nis gigantes a grecis dicti ſunt.
¶Methodi⁹ cauſam diluuij hoīz
ſcʒ peccata diffuſi⁹ exequit᷑ dicēs:
qꝛ quingēteſimo anno ꝑme cilia-
dis id eſt poſt primam ciliadē fi-
lij Cain abutebant᷑ vxorib⁹ fratrū
ſuoꝝ nimijs fornicatiōib⁹. Sexcē
teſimo vero āno mulieres ī vēſa-
niā verſe ſupgreſſe viris abutebā
tur.Mortuo adaz:ſeth ſeparauit
cognationē ſuā a cognatiōe Cai/
ꝙ redierat ad natale ſolū.Nam et
pr̄ viuēs ꝓhibuerat ne ꝯmiſcerēt᷑
⁊ habitauit ſeth in iordan ī ꝗdaz
mōte ꝓximo paradiſo.Cain habi
tauit ī cāpo vbi fratrē occiderat.
Quingēteſimo āno ſcđe ciliadis
exarſerūt hoīes in alterutrū coeū
tes.Septingēteſimo anno ſcđe ci
liadis filij ſeth cōcupierunt filias
Cain/⁊ ide orti ſunt gigātes.Et ī
cepta tertia ciliade inūdauit dilu
uiū. Sic ordi
nat methodi⁹.
Potuit etiā eē
vt icubi demo-
nes genuiſſet gi
gātes a magni
tudine corpoꝝ denoīatos:ſic dicti
a geos qđ eſt terra:qꝛ icubi vel de
mones ſolēt in nocte opprimere
mulieres:ſʒ ēt imanitati corporū
rn̄debat imanitas aīoꝝ.Poſt di-
luuiū tn̄ nati ſūt alij gigātes ī he
brō:⁊ p⁹ fuerūt ī thā ciuitate egy
pti:aꝗ̄ ⁊ titānees dicti ſunt:đ quoꝝ
ſtirpe fuit enachin:cui⁹ filij habi-
tauerūt ī hebrō:de ꝗb⁹ ort⁹ eſt go
lias ⁊ ꝗdā alij.Iratuſqꝫ de⁹ pctīs
hoīz dixit.penitet me feciſſe hoīez
q.d.Faciā qđ ſolet facere hō peni
tens opis ſui:delet eñ qđ fecerat.
Et ē ſenſus delebo hoīez quē fece
rā.Nō eñ ꝑmanebit ſpūs me⁹.i.
indignatio mea in hoīe in eternū

Additio.
Hāc opinionez
alibi dānat Au
guſtinus.

qꝛ caro eſt.q.d.Nō puniā eū eter-
naliter vt diabolū:qꝛ fragilis eſt. De gigāib⁹.
ſʒ hic reddā qđ meret᷑. Et tn̄ ꝑus
ꝙ diſperdā eū:dabo ꝯtēpus peni
tudinis ſi voluerit:erūtqꝫ dies il-
lius ad penitēdū ſcʒ.cxx.annoꝝ.
Nō eñ itelligēdū eſt de ſpū hoīs
ſʒ;de dei indignatiōe.Nec eſt ter-
minus iſte humane vite poſt dilu
uiū.cū poſt diluuiuz inueniat᷑ hō
ampli⁹ vixiſſe.et dxit dn̄s hoc an̄
annos.xx.ꝙ īciperet fieri arca vt
dicit Hierony.ꝗ facta legit᷑ .c. an-
nis.Uel ſm̄ rabū ab eo anno di
xit quo cepit arca fieri.ſʒ qꝛ ī ma-
licia ꝑſeuerauerūt an̄ prefixū tem
pus ſcʒ cēteſimo anno deleti ſunt.
Tn̄ ioſephus dicit hūc terminuz
vite hoīm ſtatutū. Qđ aūt dr̄ d e⁹
tact⁹:dolore cordis intrinſec⁹:for
te nihil aliud eſt ꝙ ꝙ hoīes late-
bat quantitas diuine offenſe. Uel
antropoſpatos eſt:ſcʒ humanā ꝑ
paſſio qn̄ attribuit᷑ deo ꝙ hoīs ē.
¶De arca Noe ⁊ qūō dn̄s locut⁹
eſt noe. Capitu.xxxij.

NOe vero erat ꝑfect⁹ B
in gn̄ationib⁹ ſuis ꝗ Ge. 6.
ſi nō illi⁹ ꝑfectiō:eꝗ
eſt in patria:ſʒ ſcđm
modū gn̄ationis ſue
ſcʒ terrene. Et dixit
dn̄s ad noe.Finis vniuerſe carnis
venit corā me ꝑter eos qui ī arca
erūt ſaluādi:diſꝑdā eos cū terra.
cū fertilitate terre.Tradūt qꝫ vi-
gorē terre ⁊ fecūditatē lōge infe-
riorē eſſe poſt diluuiū ꝙ an̄ vnde
eſus carniū hoī ꝯceſſus eſt cū an-
tea fructib⁹ terre victitaret. Fecit
Noe iuxta preceptum dn̄i arcā de
lignis leuigatis.i.politis:vel qua
dratis. Alia lr̄a:vel bituminatis
lōgitudine.ccc.cubitoꝝ. latitudi-
ne.l.altitudine. xxx.ad modū ſcʒ
humani corꝑis ī quo lōgitudo ſe-
xies eſt maior latitudine: ⁊ decies
maior altitudine. Eſt autē lōgitu-
do a plāta vſqꝫ ad verticē.Eſt lati
tudo a crate lateris ad cratē.Alti
tudo a dorſo vſqꝫ ad vētrē.¶ đ tn̄
multi de corꝑe xp̄i tm̄ dictum eſſe
volunt

lis illa que futura eſt que cibis nō
indigebit. Illa eñi erat poſſe non
D mori hec erit non poſſe mori. (Et
Ecc.30 vidit deus cūcta q̄ fecerat: et erāt
valde bona) q̄ ſingula p ſe bona.
Sed in vniuerſitate erant oia val
de bona. ſicut ocul⁹ in animali eſt
pulchrior q̄ ſeparatus. vel omnia
erant valde bona: id eſt vniuerſi-
tas bonorū erat optima: quia licʒ
quedaʒ in ea ſunt per ſe modo ver
ſa in contumeliam: tñ alijs ſunt in
vtilitatem: ipſe vero ſummum bo-
num. De homine vero vt de cete-
ris dixerat: non dixit. Et vidit de⁹
q̄ eſſet bonū: quia in proximo ſcie
bat lapſurū: vel quia nondum ho
mo perfectus erat donec ex eo fie-
A ret mulier. Unde et poſt legitur.
Gen.2. Non eſt bonū hominē eſſe ſolum.

De quiete ſabbati, et ſanctificatione. Capitulum .xi.

A Gen.2. Igitur pfecti ſunt celi
⁊ terra. Concluſio eſt
hic operū. Quia crea
ti: diſpoſiti: ornati: igi
tur perfecti. Et quia
in ſenario facti q̄ pri-
mus perfectus numerantibus oc-
currit: quia ex partib⁹ ſuis aggre
gatis reddit eandem ſummam:
quod in monadibus numeris non
inuenies niſi in
ſeno. Monadē nu-
merus appellat
ab vno vſq; ad
decem. Sed nec
in decadib⁹ niſi
in .xxviij. Com-
pleuit deus die
vij. opus ſuum
qđ fecerat. Alia
trāſlatio hʒ. vi.
et tunc nulla eſt
obiectio. Sʒ he
braica ỽitas hʒ
vij. ⁊ iđ queritur. Si cōplere: eſt fi-
nale quippiam operis facere: quō
verū eſt: qđ ſequit. Requieuit de⁹
B die. vij. ⁊c. Uerū eſt qđ diē ſeptimū
Exo.20 fecit: ⁊ ipſum etiā benedixit ⁊ poſt

Additio.
Partes illas nu
meri dicim⁹ qua
rū quelibet aſſi-
gnari pt quota
ſit in eo. Licʒ em
ſenarius ex vno
et .v. cōſtet et ex
ij. ⁊ .iiij. Quota
tñ ſit eius pars
quarta aut qui
ta dici non pōt.

requieuit. Uel cōpleuit id eſt com
pletum oſtendit: cū nihil nouū in
eo fecerit: ⁊ tunc requieuit ab ope
rum generibus nouis. Nihil eñi
poſt fecit cuius ſīc nō feciſſet ma
teriam: vt corporum: vel ſimilitu-
dinem: vt animarū. Nō eñi quaſi
feſſus dicitur quieuiſſe ſed qr ceſ-
ſauit. Sicut in Eſaia dicitur: q̄ ſe A
raphin requiē nō habebant dicē- Eſa.6.
tia. ſanct⁹: ſanctus: ſanctus. id eſt
nō ceſſabāt. Uel requieuit ab ope
re vl' in operib⁹: id eſt nō eget ope
ribus ſuis: ⁊ eſt dictū quaſi nega-
tiue vel requieuit ab opere in ſe-
metipſo. i. a mutabilitate operum
eius immutabilis apparuit. Nā
ſtabilis manens dat cūcta moue-
ri. Quod aūt dicitur: ab oī ope
re qđ patrarat: innuit eſſe op⁹ qđ
nōdum fecerat: a quo nōdū quie-
ſcit. Tria eniʒ opera fecerat: crea
uit diſpoſuit ⁊ ornauit. Quartum
opus ppagatiōis nō deſinit ope
rari. Quintuʒ: faciet: ⁊ precinget
ſe ⁊ trāſiens miniſtrabit: vbi ꝑci-
pue erit requies. (Et bñdixit diei E
ſeptimo) id eſt ſanctificauit euʒ. i. Lu.12.
ſanctum ⁊ celebrē euʒ eſſe voluit.
Semper eñi ab aliquibus natiōi-
bus ante legem etiam dicitur ſab
batum fuiſſe obſeruatum. Huius
obſeruantiā in lege etiā dixit ſan
ctificationeʒ: ibi. Memento vt diē
ſabbati ſanctifices.

Epilogus.

Iſte ſunt generatiōes celi ⁊ ter D Gen.2.
re. Quidam hic determinant ope
ra ſex dieruʒ: quidam ibi. Cogno-
uit adam vxorem ſuam. Alij ibi:
Hic eſt liber generatiōis ade. Pre
termiſſo autem quod dubium eſt
litere inſtamus. Quia de creatio-
ne maris ⁊ femine ſimul dixerat: q̄
tamen ſimul facta non fuit: vt ex-
plicet quod ſub breuitate conclu-
ſerat: repetit de aliquis generatio
nes: hoc nomē poteſt accipi actiue:
id eſt operationes dei: vel paſ-
ſiue id eſt gñata. Nec eſt preterēū
dum quod ait fecit oīe virgultū
anteq̄ oriretur in terra: ⁊ herbaʒ
prius

priꝰ ꝗ germinaret:cū ſuperius
dixit virgultum ꝗ cito factum ſta
tiʒ adultū ⁊ habens fructū ⁊ her
bam ortam ⁊ ferentē ſemē. Ad qđ
dicitur duos fuiſſe modos opera
tionis diuine vt dictum eſt : mate
rialem ſcʒ ⁊ eſſentialem. Fecit er
go ea materialiter prius ꝗ orirē-
tur et germinarent eſſentialiter.
Uel aliter: ꝙ innuit ſequens lite-
ra cuʒ dicitur. Non enim pluerat
dñs ſuper terrā. Fecit equidē tūc
illa ꝑfecta ⁊ eſſentialiter priꝰ ꝗ
orirentur ⁊ germinarēt: vt modo
faciunt cū paulatiʒ beneficio ro
ris infuſi ⁊ labore hoīm adhibi-
A to ad ortum ⁊ maturitatē perue-
Deu.11 niunt. Tunc enim fons irrigabat
⁊ eſa.23 terrā: vt nilus egyptū viciſſim ꝑ
partes diuerſas: ſicut dicit iorda
nis ante ſubuerſionē irrigaſſe to
tam pentapolim viciſſim : ſcilicet
ſicut de quibuſdā fontibus dicit
Auguſtinus: qꝛ mira viciſſitudi-
ne totam quādam irrigant regio
nem: ne ſi ſimul totā terram tunc
fonte irrigatā dixerimꝰ: diluuium
C fuiſſe dicamus. Uel qꝛ legitur ibi
Exo.10 fōs ⁊ non vnus : multitudinē in-
nuit vt ibi: venit locuſta.

¶ De creatiōe anime ꝓtoplaſti.
Capitulum.xij.

B
Geñ.2. Ormauit igit dominus
A deus hominem de limo
ſap.10. terre. Hic primo vocat
deum dñʒ: qꝛ tūc primo
habuit ꝓprie ſeruū ſcilicet laborā
tem. Poſt recapitulationem : de
vtrinſqꝫ hoīs formatione diffuſiꝰ
agit: ⁊ prius de viro. Et quia due
ſunt hoīs partes: de vtraqꝫ agit.
Ad carnē enim ſpectat quod dici
tur: formauit hominē de limo ter
re. Ad animam cū dicitur: inſpira
uit ⁊c. q.d. Corpus fecit de terra:
animā de nihilo. Alia tranſlatio
habet inſufflauit vel ſufflauit: qđ
non incongruū eſt de deo: vt qui
dam putauerūt : cum fauces ⁊ ſpi
ritum non habeat. Deus enim in
ſpirauit: id eſt ſpiritum fecit. Si-
militer inſufflauit. i. flatum : ſcili-
cet animā fecit. Uñ in Eſaia. Om D
nem flatum ego feci. Quod autē Eſa.57
dicit in faciem; per ſynecdochen:
a parte totū intelligitur. Totum
enim hoīem animauit. Sed faciē
tanꝗ partē digniorem: qꝛ ſenſuū
capacem ſolā nominauit. Eandē
autē animam etiā ſpiraculuʒ vite
vocat: quia per eā homo ſpirat ⁊
viuit. ¶ Et poſt dicit animam vi-
uentem in ſe id eſt in perpetuita-
te vite viuentem: nō mutabileʒ vt
animam pecudis. Hunc locū non
ſane intellexit plato: dicens deuʒ
animas creaſſe: ſʒ angelos corpꝰ
formaſſe. ibi: dij deorū quoꝝ opi
fex paterqꝫ ego ⁊c. Quod aūt qui
dam aſſerunt animaʒ de eſſentia
diuina factaʒ ſtare non pōt: quia
tunc nullo modo peccare poſſet.
Alij diſtinguunt inter ſpiraculum
vite ⁊ animā dicētes ſpiraculum
vite ſpiritum ſcʒ quem etiam ho-
mini tunc datū aſſerunt ad ꝓphe
tandum: qñ dixit. Hoc nunc os ex
oſſibꝰ meis. Alij etiā aliter diſtin-
guūt ſpiraculū vocantes quēdaʒ
ſpiritum corporeū in corpore ani
malis: qui ⁊ quinqꝫ ſenſus opera
tur in eo ꝗ etiā paulatim extingui-
tur in eo: ⁊ dū moritur animal in
aliqua parte corporis: adhuc ſen
titur ſpiritus ille: cū in alia extin
ctus ſit. Factꝰ eſt aūt homo in vi
rili etate. mortalis et immortalis
id eſt potēs mori et potēs nō mo
ri: ⁊ anima corpori priꝰ formato Que-
infuſa. ¶ Sed queritur vtrum in ſtio.
ipſo corpore dū infunderet crea-
ta, vel extra creata ſit: ⁊ ſit ei datū
naturaliter velle incorporari.
Quicquit circa illaʒ actum ſit : de
poſt creatis dicitur: ꝙ in ipſis cor
poribus dum infunduntur creantur.

¶ De paradiſo et lignis eius.
Capitulum.xiij.

B
Lantauerat autem do- Geñ.2.
minus deus paradiſuʒ
voluptatis a principio.
Quaſi quereret aliquis.
Remanſit homo in loco vbi factꝰ
eſt in agro ſcʒ damaſceno? Non:
vbi ergo

vbi ergo trāſlatus eſt. In paradi
ſum quē deus die tertia plātaue
rat.i.plātis aptauerat: herbis ſci
licet ꝛ arborib⁹ inſtituit: a princi-
pio creationis: ſcʒ cum apparuit
arida: ꝛ germinare terrā fecit. Uł
a principio.i.a prima orbis par-
te. Uñ alia trāſlatio hʒ paradiſuʒ
in eden ad oriē: ē. Eden hebraice:
latine delicie interpretatur. Ergo
idē eſt paradiſum voluptatis qđ
paradiſuʒ in edē.i.in delicijs. Sʒ
a principio: idē eſt qđ ad orientē.
Eſt aūt locus amenissimus lōge
terre ꝛ maris tractu a nr̄a habi-
tabili zona ſecretus adeo eleuat⁹
vtvſqꝫ ad lunarē globū attingat.
Uñ ꝛ aque diluuij illuc nō perue-
nerūt. Eſt etiā paradiſus celū em
pyreū: ꝛ dr̄ ſpūalis: qꝛ regio ē ſpi
rituū. Dicit̄ etiā ſpūaliter paradi
ſus vita beata vł eccłia. ¶ Produ
xitqꝫ de⁹ in paradiſo de humo di
uerſa ligna quibus delectaretur hō
videndo: ꝛ ſuſtētaret̄ edēdo. Pro-
duxit quidē.i.procul in altū duxit:
vel produxit.i.pro hoīe duxit. In
medio quorū tanqꝫ digniora po
ſuit lignū vite: ꝛ lignū ſcientie bo
ni ꝛ mali. Dictū eſt autē lignū vi
te ab effectu quē habuit naturali
ter: vt comeſtū ſepius ꝑpetua ſoli
ditate hoīem firmaret: ita vt nul-
la infirmitate vel ſenio vel anxie-
tate in deterius vel in occaſum la
beretur. Lignū vero ſciētie boni ꝛ
mali dictū eſt ex eo ꝙ ſecutum eſt
eius comeſtionē. Prius eīm neſcie
bat hō quid eſſet malū: qꝛ nōduʒ
expertus. Bonū eīm dicimus ſani
tatē ꝛ infirmitatē: malū vero egri
tudinē ꝛ imbecillitatē: que nōduʒ
ſenſerat hō. ¶ Cognouerat quidēʒ
Nota đ cognitione Ade. ca per ſcientiā: qꝛ ex vno cōtrario
rū cognoſcitur reliquū ſʒ nō p ex-
perientiā vt medicus dū ſanus eſt
nouit morbos: ſed cū egrotat ma
gis cognoſcit: qꝛ nouit ꝛ ſentit: ſi
cut de puero delicate nutrito dr̄:
qꝛ neſcit quid ſit malū: imo nōduʒ
nouit quātū ſit bonū vel malū. Uel
malū dr̄ inobediētia bonū obediē
tia: qꝛ poſt comeſtionē nouit quā
tū bonū erat obediētie: ꝛ quātū ma
lū inobediētie. Plato non putans plato.
hoc poſſe cōuenire arborib⁹: ꝙ ſit
lignū vite ꝛ lignū ſcie boni ꝛ ma
li: ideo vtrūqꝫ hoc de hoīe dicctū
exiſtimauit: qꝛ viuit: ꝛ eſt ſciēs bo
nū ꝛ malū: ꝛ dixit ipm̄ vocatum li
gnū.i.corporeū: ad differētiā ſpirī
tuū.i.angeloꝝ: q̄ et viuūt ꝛ ſciūt
bonū ꝛ malū. In medio vero poſi
tū tradidit: qꝛ homo eſt quaſi me
dius inter creatorē ſup ſe poſituʒ
ꝛ ſenſibilia ſub ſe poſita. Diſcre-
tā vo illius hoīs fuiſſe creationē
a creationibus hoīm reliquoꝝ di
xit per illa duo addita: vite ꝛ ſciē
tie boni ꝛ mali. Sicut eīm in ſamia
figura: id eſt pytagorica q̄ de ſa-
mo inſula fuit hec enim figura a
pytagora inuēta eſt: pri⁹ eſt trūcus
integer: ꝛ poſt in ſummo biuiū: ſic
homo modo in primis etatib⁹ quaſi
tm̄ viuit: nō vtens virib⁹ ad intel-
ligentiā datis. Sed cū venerit ad
annos diſcretionis: tūc diſcernit
inter bonū ꝛ malū: ꝛ tūc ſunt ꝓmꝫ
opera eius bona vel mala. Sʒ nō
ita factū eſt in adā imo cū vita da
ta eſt ei ſciētia boni ꝛ mali: quaſi di-
ceret. Factus ē hō corporeus: ſub
ditus deo ꝓpoſitus animātib⁹ et
ſimul vixit: ꝛ ſciuit bonū ꝛ malū.

¶ De fonte paradiſi. ꝛ.iiij. flumi-
nibus eius. Capi. xiiij.

Et fons vel fluuius egre-
diebatur ad irrigādū para
diſum .i. ligna paradiſi. Gen. 2.
Fons poteſt itelligi vel abyſſus.
i.matrix oīm aquarū vel fontes p
ſyllepſim: ſingulare pro plurali.
Irrigare aūt poſitū ē p miniſtra-
re humorē. Dr̄ eī terra circūiacēs
humectari a fluīb⁹ p tracones
i.p vias ſubterraneas vł p meat⁹
xiiij. Ecclēs aut. xv. Qui fōs diui-
dit̄ in quatuor fluminina. Un⁹ dict⁹ eſt
phiſon: q̄ a gāgaro rege indie di-
ctus eſt gāges: ꝛ iterꝑtat̄ phiſon
ſʒ Iſidorū caterua: qꝛ decē flumi
na recipit: vel immutatio oris: qꝛ
mutat̄ a facie quā hʒ in paradi-
ſo. Mutat̄

ſo.Mutaꝛ etiā ſm diuerſa loca tri
bus modis.In colore:qꝛ alibi cla
rus alibi obſcurꝰ:alibi turbidꝰ.In
ꝙtitate:qꝛ alibi ꝑuus alibi diffu-
ſus.In ſenſu:qꝛ alibi frigidꝰ alibi
calidꝰ.Hic circūit terraꝫ euilath.
i.indiam:ꝛ trahit aureas arenas.
Aliꝰ dictꝰ eſt geon vel giō vł igion
ꝙ ꝛ nilus ꝛ ſonat hiatus terre vel
terreus:qꝛ turbidus eſt. Hic cir-
cūit ethiopiam. Alij duo ꝓpriis
noibus vocanꝛ tigris ꝛ eufrates.
Tigris aīal eſt velociſſimū ꝛ ideo
fluuiꝰ ille a ſui velocitate tigridi
eqͦuocatꝰ eſt.Hic vadit ꝯ aſſyrios.
¶ Dicit Joſephus:ꝙ tigris dr̄ di
glat.qđ ſonat acutū vel anguſtū.
eufrates frugifer vł fructuoſus de
quo ꝑ quas trāſiret regiones:ꝙſi
notū tacuit moyſes:qꝛ eſt in chal
dea:vñ venerat abraā.Hec.iiij.vt
diximꝰ flumina ab eodē fonte ma
nant ꝛ ſeparanꝛ:ꝛ iterū ꝙdā eoꝝ
iter ſe cōmiſcenꝛ ꝛ iterū ſeparanꝛ.
ſepe etiā abſorbēꝛ a terra:ꝛ locis
iterū in pluribꝰ emergūt.Inde eſt
ꝙ de ortu eoꝝ varia leguntꝛ.Dicit
etiā ganges naſci in locis caucaſi
montis:nilus nō ꝓcul ab athlāte
tigris ꝛ eufrates ex armenia.

¶ De ꝓceptoꝛ ꝓhibitione eduliꝫ.
Capitulum.xv.

C
Sch.2.

Posuit ergo deus ho-
minē de loco forma
tionis ſue in paradi
ſum.ſ. terreſtrem vt
operareꝛ ibi.Nō tñ la
borando et neceſſi
tate:ſꝫ delectādo ꝛ recreādo:ꝛ ſic
deus cuſtodiret illuꝫ.ſ.hominem.
Uel vtrumqꝫ refertur ad hominē
vt.ſ.homo cuſtodiret paradiſum:
ꝛ operareꝛ vt dictū eſt.Quidā codi
ces nō habēt illū:ſed illud.ꝛ tunc
eſt ſenſus:ꝛ cuſtodiret.i.cōſidera-
ret opus ſuū homo:vt qđ faceret
in terra ꝑ agriculturā obſeruaret
in ſe ꝑ diſciplinaꝫ:vt ſicut terra ſi
bi ſic ipſe obtēperaret ſuo creato
ri.Precepitqꝫ ei dicēs ꝛc.Ut hō ſci
ret ſe eſſe ſub dño:ꝓceptū accepit
a dño.Omnis aūt iuſſio eſt i duo
bus in ꝓceptione ꝛ ꝓhibitione et
ideo vtroqꝫ vſus eſt dñs. Precepit
ex omni ligno paradiſi comede.
Prohibuit de ligno ſcientie boni
ꝛ mali ne comedas.Et datū eſt vi
ro mandatū vt ꝑ virū etiā trāſiret
ad mulierē.Uel forte eſt ꝓoccupa
tio:qꝛ fctā muliere vtriqꝫ ſimul da
tū eſt.Subdit aūt penā ſi contem
neret.Quacunqꝫ die comederis:
morte morieris.ſ.ac ꝛ neceſſitatē
mortiꝫ habebis.

Unde alia trāſ-
latio habet pla
nius.Mortales
eris.lxx.plurali
ter ponūt.Qua
cunqꝫ die come
deritꝫ morte mo
riemini.Idō cre-
ditur a quibuſ-
dā vtriqꝫ dictū
ꝛ hic ꝓoccupa-
tū.Facta eſt an
tē hec iuſſio per
aliquā creaturā
ſubiectā ſicut ꝛ
nobis ꝑ ꝓphe
tas et angelos.

Additio.
De diuerſis trāſ
lationibus ſe-
mel dicimꝰ. Añ
icarnationē dñi
anno.cccxlj.tpi
bꝰ ptholōei phi
ladelphi. lxx.
iterpretes floruе
runt.Poſt aſcen
ſionē dñi anno.
cxxiiij.aquila in
deus factꝰ chri
ſtianꝰ primꝰ in-
terpꝰs ex hebreo
in grecū floruit
adriano regnā
te.Deinde poſt
ānos.liiij.Cōmodo regnāte theo
doſio.Deinde poſt ānos.xxx.ſub
ſeuero Symmachꝰ. Deinde poſt
annos.viij.quinta editio hieroſo
lymis eſt inuenta:que quia autor
eius ignoratur: vulgata dicitur.
Origenis quoqꝫ editio dicitꝛ vul-
garis:qꝛ ea quaſi vulgo vtimur.
Deinde poſt annos.xxviij.ſub ale
xandro Origenes correxit.lxx.cū
aſteriſco et obelo poſtea ſine his
trāſtulit.Hi oēs de hebreo in gre
cum trāſtulerūt.Quidā de greco
in latinū.Plures in primitiua ec-
cleſia ſcioli vtriuſqꝫ lingue de gre
co in latinū trāſferebāt ſermonē.
Hieronimus vltimo de hebreo in
latinū cuiꝰ editio nūc vbiqꝫ ſuaꝛ a
nobis Periarchō ꝓncipatꝰ Periar
chon eſt liber in ꝙ origenes dicit
xp̄m adhuc in aere ꝑ demonibus
pati ſicut in terra pro hominibus
paſſus

paſſus eſt: hac autoritate. Nihil
odiſti eorum que feciſti.

¶De impoſitione nominū animā
tiū principalr̄ et mulieris forma-
tione. Cap.xvj.

C Gen.2. Dixit quoq₃ deus. Nō eſt bo
nū hoiem ſolū eſſe: facia
mus ei adiutorium ad ꝓ
creādos liberos qđ ſit ſi
mile illi. Sicut eñ de ſilibus natu
raliter naſcunt̄. Sȝ ne videretur.
ade ſuꝑflua mlr̄is formatio pu
tāti ſibi in alantibus eſſe ſil'e ideo
adduxit deꝰ ad Adā oīa terre ani
mātia ⁊ aeris. In q̄bus intelligen
da ſunt ⁊ aque alantia. A parte to
tū accipe. Uel vniuerſa ſunt terre.
qꝛ ēt que de aq̄s ꝯdita ſunt aliq̄d
hn̄t terre in ſe. Uel potius piſces
poſt ab holbꝰ ſunt cogniti. ⁊ inde
nolati. Qđ ptȝ: qꝛ eq̄uocant̄ alali
bus terre: qꝛ ſil'es his de ꝑhēſi ſūt.
Fecit aūt vt oīa ſimul eo nutu ve
nirēt quo oīa creauit. Uel forte fa
ctū eſt ꝑ angelos. Adduxit autē ꝑ
duobus vt imponeret hō eis no-
mina in quo ſcirēt eū ſibi ꝑeſſe. et
ſciret Adā nullum ex eis ſil'e ſibi.
Et impoſuit eis nola Adā lingua
hebrea: q̄ ſola fuit ab initio. Qđ in
de ꝑpendit̄: qꝛ nola q̄ legunt̄ vſq₃
ad diuiſionem linguarum hebrea
ſunt. Et non inuento ſili ſibi immi
ſit deꝰ ſoporē in adā nō ſomnū: ſȝ
extaſim in qua creditur ſuꝑne in-
terfuiſſe curie. Unde et euigilans
prophetauit de cōiunctione xp̄i et
eccl'ie: ⁊ de diluuio futuro ⁊ de iu-
dicio ꝑ ignē ibidem cognouit: et li
beris ſuis poſtea indicauit.

¶De ſomno Ade ⁊ formatiōe mu
lieris de coſta eius. Cap.xvij.

D Gen.2. Cumq₃ obdormiſſet tu
lit dn̄s vnaȝ de coſtis
eiꝰ: carnē. ſ. ⁊ os ⁊ edi-
ficauit miniſterio an-
gelorꝫ illā in mulierē
de carne carnē: de oſſe oſſa faciēs
⁊ ſtatuit eaȝ an̄ Adā. Qui ait. Hoc
B nūc os ex oſſibꝰ meis: ⁊ caro ꝺ car
1. Cor. 11. ne mea. Hoc aduerbium nunc cu-
deos traxit in errorē: vt dicāt aliā
prius factā: de qua dictum eſt: ma
ſculū ⁊ feminā creauit eos. ⁊ nunc
ſecundā. q. d. adā. Prior mulier fa
cta eſt de limo terre mecū: ſed hec
nūc de carne mea. Et ioſephus di
cit mulierē extra formatā ⁊ in pa-
radiſum cum viro tranſlatā: ſic di
cens. In hūc hortū introduxit deꝰ
adā ⁊ vxorē eius ꝑcipiēs eos plan
tationis hr̄e ſollicitudinem. Et ex
duabꝰ vxoribꝰ ade innumerabiles
ſiue interminabiles fingūt genea
logias: ſed ex ipſo textu cōuincivi
dent̄ in quo ſemꝑ ſinglr̄ ſermo eſt
de eiꝰ vxore. ¶Nota ꝙ de forma Caue
tione mulieris agendo: de corpo- errorē.
re tantum dictuȝ eſt. Unde quidā
ideo tacitum eſſe voluerūt de ani
ma vt daretur intelligi: ſic tradu-
ctam in alam mulieris de ala viri:
ſicut carnē de carne. ¶Auguſtinꝰ Aug. vi
etiā heſitare vr̄. q̄d ſentienduȝ ſit det he
de ala an ex traduce ſit an ex nihi ſitat̄: di
lo. Sed idipſum qđ tacituȝ eſt de ſputan
ala potius ꝯ eos eſt. Si eñ anima do, ſcȝ.
mulieris fuit ex traduce aliter fa-
cta eſt ꝙ ala viri q̄ de nihilo. Et ſi
aliter fiebat taceri non debuit: ne
ſic facta putaret̄ vt iā audieramꝰ
de ala viri. itaq₃ tacēdo innuit nō
alr̄ putandum factam eſſe ꝙ didi
ceramus prius.

¶De nolbus mulieris. ca.xviij.

Et impoſuit adā vxori D Gen.2.
ſue nomē tā ꝙ dominꝰ
eiꝰ. Et ait. Hec vocabit̄
virago. i. a viro acta et
eſt ſumptum nomen a viri nomi-
ne: vt materia de materia ſumpta
fuerat. Etiam denominatio in he
breo hec eſt. Is eñ vir dicitur. vn
de denominat̄ iſa vt a vir virago.
Hoc nomē ꝓpriū illiꝰ mulierȝ fuit
nunc omniuȝ eſt commune. Et eiꝰ
ſyncopatū eſt ꝟgo. Uirgines dr̄
ꝙdiu ſunt in integritate natiuita
tis ſue. Poſtea ꝟo fracte dicuntur
mulieres. Similr̄ ſicut hoc nomē
adā fuit ꝓpriū illi hol nunc vero ē
cōe. Et adā ſonat rubeꝰ vel rubra
terra quia ſm ioſephum de ru-
bea terra conſperſa factꝰ eſt. Ta-
lis eſt

lis eſt enim vir‑
go tellus et ve‑
ra vel rubea. id
eſt animata: qꝛ
ſedes anime eſt
in ſanguine: vel
rubea ſm qđ fu
tura erat. i. ſan‑
guinea. i. pecca

Additio.

Terra ꝓprie ad
huc virgo erat
quia nōduꝫ coꝛ
rupta hominū
ope nec ſangui
ne infecta.

A Iſa. 9. trix. Sāguis ei nole ſepe ſignat
A peccatū vt ibi. Ueſtimētum concre
Geñ. 3. tuꝫ ſanguine. ⁊ ſanguis ſanguinē
tetigit. Impoſuit ei et aliud nomē
eua. ſcilicet poſt peccatuꝫ quod ſo
nat vita. eo qđ futura eſſet mater
oim viuentium. Tamen quia hic
non legitur impoſuiſſe. Sed infra
poſt maledictionē forte quaſi plā
gens hominis miſeriam dixit eam
euam quaſi alludēs eiulatui par
uulorum. Maſcul⁹ enim recenter
natus eiulando dicit a: mulier vo
e. vel. a. quotqt naſcunt ab eua.

¶ De prophetia Ade. Cap. xix.

D c. Geñ. 2. Impoſito noie ſtatim
prophetauit dicens.
Quamobrem ſcꝫ qꝛ
de latere viri ſumpta
eſt. relinquet ſepe ho
mo patrē et matrē ꝓ
pter vxorē ſuā. et adherebit vxori
ſue tanꝗ portiuncule ſue. Uel ob
hāc rē demōſtrando vxorē dicit. i.
propter hanc mulierem relinquet
hō ⁊c. Hoc fit quotidie a viris.. qꝛ
relinquunt cohabitare corporali‑
ter vl ſpiritualiter: qꝛ maior eſt ze
lus in vxorem: ꝗ amor filiorum in
parētes: nō dico parētuꝫ in filios.
Humor eni aſcendit de trunco ad
ramos/ſed non redit. Et ideo nō
dixit. quia propter hoc relinquent
parentes filios. Et erūt duo i car
ne vna. id eſt vnient ambo in vno
carnali ope. Uel
erūt duo in car‑
ne vna pueri gi
gnēda. Nō ei ex
ſanguine vno ſꝫ
ex ſāguinib⁹ cō
creatur paruuli
caro. Uel lꝫ ſint

Additio.

Maxime intel‑
ligendū eſt hoc
ſemꝑ relinquet
id eſt non iunge
tur eis in matri
monio. Hic. ij.

duo pſonaliter.
erunt tamen in
cōiugio vna ca‑
ro. in alijs duo
quia neuter ha
bet poteſtatem
ſue carnis.

perſone in lege
xi. in euangelio
plures perſone
amonētur a cō‑
iugio hoc eſt ꝓ
pter hoc ſcilicet
coniugiuꝫ relin
quet homo pa‑
trem ⁊ matrem.

¶ De ſtatu innocentie eorum an‑
te peccatum. Capitulum. xx.

Rat autem vterqꝫ nu
d⁹ nec erubeſcebāt.
Nihil putabant velā Geñ. 2.
duꝫ: quia nihil ſenſe ſꝫ quoſ
rant refrenādum ſi‑ dā. Se
cut non erubeſcimus cundū
ſi quis viderit man⁹ et caput ⁊ pe alios ē
des noſtros. Inordinatus eni mo princi‑
tus membroꝝ ipſa facit pudenda. pium.
Sic et pueri ſi videantur pudēda
eorum non erubeſcunt: quia bene
ficio etatis morū erubeſcibilē non
dum ſenſerunt qui pudendus eſt
et inordinatus: qꝛ nō ſine peccato
fit: niſi raro ſpe prolis excuſatus:
cum tamē excuſari poteſt a pecca
to: ruboꝛe carere non poteſt. Un‑
de ſanctus zacharias cum ſanctā
eliſabeth cognoſceret ad gignen
dum ſanctum precurſorē domini:
tamen videri noluit. Et quibuſdā
hic viſum eſt deū precepiſſe vtriqꝫ
de abſtinentia pomi: licet preoccu
patum ſit.

¶ De ſuggeſtione ſerpentis ſiue
demonis. Cap. xxi.

Erpēs erat callidior
cunctis animantib⁹ A
terre: ⁊ naturaliter ⁊ Geñ. 3.
incidēter. Incidēter:
qꝛ plen⁹ erat demo‑
ne. Lucifer eni deie
ctus a paradiſo ſpirituꝫ: inuidit
hoi ꝙ eſſet i padiſo corporū: ſciēs
ſi faceret eum tranſgredi: ꝙ et il‑
le eijceretur. Timens vero depre
hendi a viro: mulierem minus ꝓ
uidā ⁊ certā in vitiū flecti aggreſ‑
ſus eſt. Et hoc per ſerpentē: quia
tūc ſerpēs erect⁹ eſt vt hō: qꝛ i ma
ledictione ꝓſtrat⁹ eſt: et adhuc vt

tradūt pharcas erect⁹ icedit. Ele
git etiā quoddā gen⁹ ſerpētis (vt
ait Beda) virgineū vultū habens
quia ſilia ſilib⁹ applaudunt. ⁊ mo
uit ad loquēdū linguā eius: tamē
neſcientis: ſicut et ꝑ phanaticos ⁊
energuminos loquit̃ neſcientes et
ait. Cur ꝓcepit vobis de⁹ vt nō co
mederetis de oī ligno paradiſi. i.
vt comederetis de ligno: ſed nō de
oī. Querit vt ex reſpōſione occaſio
nē īueniat dicendi ad ꝙ venerat.
Et ſic factū eſt. Cū eīm quaſi dubi
tando dixit mu ier. ne forte moria
mur: q̄ dubitans ad quālibet ꝑtē
de facili flectit̃: vñ ſecur⁹ de impa
tiōe ait. Nequaꝙ̄ moriemini: imo
F deus nolēs vos ſimilari ei l ſcia: ⁊
Men- ſciensꝙ cū cōmederet ⁊ ex ligno hoc
dax ē. eritis ſicut dij ſciētes bonū et ma
Joā. 8. lū: quaſi inuid⁹ ꝓhibuit. Et elata
mulier volēs ſimilari deo addͨeuit.

De eſu pomi et ſtatu poſt pec-
catum. Capitulum. xxij.

Gen. 3. Vidit ꝙ mulier pri⁹
ꝙ lignū eēt pulchrū
viſu. i. mūdū ⁊ ex o-
dore vł tactu notās
ꝙ ad veſcēdū ſuaue
cōedit. deditꝙ viro
ſuo forte ꝓmonēs ꝟbis ꝑſuaſibili
bus ꝗ trāſit legiſlator breuitatis
cā. Qui ⁊ ei facile addͨeuit: q̄ cum
crederet pri⁹ mulierē ſtati moritu
rā iuxta ꝟbū dñi: ⁊ vidiſſet nō fuiſ
ſe mortuā: dictū hoc a dño eſtima
uit ꝗſi tm̄ ad terrorē: et comedit.
Et aꝑti ſunt oculi coꝝ. i. viſu tale
ꝗd ꝑceperūt: qđ nō añ diſcōuenie
tiā. ſ. nuditatis. Uel nō de oculis
corꝑis intelligēdū eſt cū dictū ſit.
Uidit mulier lignū ⁊ cetera. Non
ei acceſſerūt ad lignū ꝗſi palpo-
nes. Sꝫ oculis coꝝ. dicimus cōcu
Nota. piſcentiam et cognitionem eius.
Erant enim in eis naturales mo-
tus cōcupiſcentie: ſꝫ repſſi ⁊ clau-
ſi: vt in pueris vſꝙ ad pubertatē
⁊ tunc tanꝙ̄ riuuli aꝑti ſunt ⁊ ce-
perūt moueri et diffundi quos cū
prius in ſe eſſe nō ſenſiſſent: tunc
experti ſunt: ⁊ cognouerūt eos. Et
ſicut iobediētes fuerūt ſuo ſuꝑio-
ri ſic ⁊ membra ceperūt moueri ꝯ
ſuū ſuperius. id eſt rationem. Et
primū motum concupiſcentie con Pecca-
trarium rationi ſenſerūt in genita ti pena
libus et ſua contra ſe moueri vidē
tes erubuerūt. Unde et illa pudē
da dicta ſunt. Cetera quidē mem
bra ad nutū hominis ſtātant mo
uentur: pudenda non. Quia vero
hec eſt porta ꝓpaginis et inobe
dientia mēbrorum: quaſi ſignū in
obedientie parentum ſcriptuꝫ eſt
ī porta. Et cognouerūt ſe nudos:
ideſt diſconuenire pudenda. i. eru
buerunt videri pudenda. Tamē
ioſephus tradit ſciētiam cognoſcē
di ſe nudos: ⁊ intelligēdi cōfuſio-
nē ſuā: habuiſſe ex eſu ligni: quaſi
hunc effectum naturaliter haben
tis dicēs. Iſta naꝙ plantatio cau
ſa acuminis erat ⁊ intellectus.

De maledictionibus ſerpentis
viri ⁊ mulieris. Cap. xxiij.

Tunc fecerunt ſibi pe C
rizomata: id eſt ſuc- gen. 3.
cinctoria quaſi bra-
chas breues vt cam
peſtria. Nec ſine cā
de folijs ficuum: q̄
de ſucco eorum ſi teratur caro ho
minis inuncta
ſtatim ibi ſen-
tit voluptatis
pruriginem: vt
quaſi per hoc
oſtēſuꝫ ſit: quia
pruriginem vo-
luptatis iam in
carne ſenſerant: que prurigo deſi
gnat pruriginem voluptatis quā
ipſi habuerant. Hinc quidam di-
cūt ficū fuiſſe arborē ꝓhibitā. Et
audierunt vocē dñi deambulātis
vt ex ipſo ſuo motu iā videret eos
arguere: q̄ nō ſteterāt in ꝓcepto.
Loq̄bat̃ autē ꝑ ſubiectā creaturā
eis. Et abſcōderūt ſe a facie dei in
medio lignorū. Uocauitꝙ dñs vi
rū. ſ. cui dederat ꝓceptū: ⁊ increpā
do nō ignorādo ait. Adā vbi es. q.
d. Uide i qua miſeria es. Qui ait.

Additio.
Ideſt ſī moralis
de cāpania vbi
holes curſores
ſunt: vt expedi-
tius currant.

Abſcondi

Abſcondi me:q2 nudus erã.Stul
ta reſpõſio:quaſi diſpliceret nud⁹
qui talis fuerat fact⁹.Et ait dñs.
Quis hoc indicauit tibi niſi q̈ de
ligno comediſti?Ille vero nõ hu-
militer cõfitẽs:ſed peccatũ in vxo
rem retorquẽs imo in ipm̃ mulie
ris datorẽ ait.Mulier quã dediſ=
ti mihi ſociã:dedit mihi de ligno
⁊ comedi.Et ad mulierẽ ait.Qua
re hoc feciſti.Nec ipſa ſe accuſa=
uit ſ3 obliquauit pct̃m in ſerpẽtẽ:
tacite ꝟo in autorẽ ſerpẽtis. Ser
pens vero nõ iterrogatur:q2 p ſe
C hoc nõ fecerat:ſed diabolus p eũ.
Gen̄.3. ¶Et maledicẽs eis:incepit a ſer
pẽte:ordinẽ ſeruãs ⁊ ↄgruũ male
dictionũ numerũ.Serpẽs enim ⁊
prius ⁊ plus peccauit:q2 in trib⁹
mulier poſt:⁊ minus eo ſed pl⁹ vi
ro:q2 i duobus.homo poſtremo
⁊ min⁹:q2 i vno.Serpẽs inuidit:
mẽtitus eſt:decepit.His trib⁹ red
dite ſunt tres maledictiones. Q2
inuidit hoīs excellẽtie:dictũ ẽ ei.
Super pectus tuũ gradieris.Q2
mẽtitus eſt:punit⁹ eſt i ore:vñ ter
rã comedes oībus dieb⁹ vite tue.
imo abſtulit ei vocẽ ⁊ poſuit ei ve
nenũ i ore.Q2 decepit accepit hoc.
Inimicitias ponã inter te ⁊ mulie
rẽ.Hinc innuitur q̈ eua penituit.
Ipſa cõteret caput tuũ qđ natura
liter ſuat ſerpẽs quaſi ſedẽ vite.
Et tu inſidiaberis calcaneo illius
maxime.Et ſicut naturale odiũ ẽ
iter equos ⁊ griphes/lup̄os ⁊ ca
Eue nes/ſic iter hominẽ ⁊ ſerpẽtẽ.Si
pecca= cut eſt venenũ ſerpentis hominẽ
torum ſic ſputũ hominis ieiuni perimit
pena. ſpẽtẽ.Et q2 adhuc nudi erãt: ſer
A pẽs mõ hoiez timet nudũ:⁊ fugit
1.cor. ⁊ in veſtitũ iſilit.In duob⁹ pecca=
11. uit mulier Superbiuit ⁊ vetitũ co
medit.Q2 ſuperbiuit: humiliauit
eã dicẽs.Sub ptãte viri eris vio=
lẽta:vt etiã vulneribus te affligat
in defloratione.Nũc quidẽ ſubdi
ta eſt viro cõditione ⁊ timore. cui
prius ſubiecta fuerat:ſed amore.
Et q2 in fructu peccauit in fructu
ſuo punita eſt.Unde dictũ eſt ei.

In dolore paries.Quod dictũ eſt
ei in dolore:maledictio eſt:ſed pa
ries bñdictio eſt.Maledicta enim
eſt ſterilis.Et ita in puniẽdo non
eſt oblitus:miſereri deus.qđ etiã
in aliis maledictionib⁹ hominum
notãdu3 eſt.Adam:q2 in ſolo eſu
peccauit in labore q̃renti ſibi edu Ade=
liũ punitus eſt ſic.Maledicta ter= peccati
ra in opere tuo:ſc3 ꝓ opere tuo.i. pena.
pro peccato:pro quo factũ eſt: vt
terra que bonos prius ⁊ vberes
fructus ſpõte faciebat. deinceps
raros nec ſine hoīs labore. quan
doq3 etiã ꝓ fructib⁹ ſpinas ⁊ tri=
bulos germinabit.Et addidit.Et
comedes herbas terre:quaſi etiã
in hoc par eris iumento. Terre
autem maledixit:q2 de fructu ter
re trãſgreſſio facta eſt:⁊ nõ aq̃s.
Inde eſt q̈ comedit dñs piſcem:
ſed non legitur comediſſe carne3 S3 nõ
viuẽtium de terra maledicta: niſi t3argu
forte de agno paſchali:pro pecca mẽtum
to legis.Addit ergo đ labore.In ab au=
ſudore vultus tui veſceris pane torita=
tuo:donec in terra3 reuertaris.i. te ne=
donec moriaris:quia terra es ⁊ in gatiue.
terrã ibis.Pulchre dictũ eſt: ibis.
quia qui i eodẽ ſtatu ſtetiſſes:do=
nec trãſires in meli⁹ ſi velles: mõ
de miſeria in miſeriam ibis more
fluẽtis aque.Et tũc Adã plagẽs
miſeria3 poſteritatis ſue vocauit
vxorẽ ſuã Euam vt dictum eſt.
¶De eiectione corũdem de para=
diſo ⁊ Rõphea ignea. Cap.xxiiii. Gen̄. 3.
Fecitq3 de⁹ ade ⁊ vxo Fecit
ri eius tunicas pel= ꝑ3q̃s=
liceas.id eſt de pel= da3. i.
libus mortuorũ ani iuſſit vt
malium vt ſignum ſue ſibi fa=
mortalitatis. ſecum ceret.
ferret.⁊ ait.Ecce adã fact⁹ eſt q̃ſi
vn⁹ ex nobis:ironia eſt.quaſi vo=
luit eſſe vt deus:ſed in euidẽti eſt
mõ q̈ non eſt.Nec eſt vox dei in=
ſultãtis:ſ3 vox a ſupbia corrigen
tis:⁊ eſt vox trinitatis.Uel eſt vox
dei ad ãgelos:⁊ eſt vox plãgẽtis:
qđ patet:q2 factus eſt a me:vt eſ=
ſet quaſi vn⁹ ex nobis ſi ſtetiſſet.

Nunc ergo ne
forte mittat ma
nũ ſuã ⁊ ſumat
de ligno vite et
comedat et vi⸗
uat ineternum.
Apoſiopeſis ē.
quaſi videte vł
cauete vel eĳci
te eũ. Dura vi⸗
deť dei ſententia
q̄ p̄dictis penis
penã eiectionis
addidit. Sz cõ⸗
tra. Hanc enim
penã quã dederat miſericorditer
temperauit vt verum de eo appa
reat. Cũ iratus
C Abac. 3. fueris miſericor
die recordabe⸗
ris: qꝛ eni͞m victu
ri erant in miſe
ria quanto eſſet
vita diuturnior
tanto miſerabi
lior. Si ergo gu
ſtaſſent ꝺ ligno
vite diutius vi⸗
uẽtes diuti⁹ mi
ſeri eſſent. Nec
eſt mirũ ſi etiaz
poſt peccatuz ꝑ
eſuz ligni illius
diuti⁹ vixiſſent
cum adhuc ſint
quedã inſule vi
uentiũ in quib⁹.
nullus moritur
ſic etiã languor
fit ī folĳs arbo
ruz apud ſeres:
Seres nomen loci eſt. cuius eſu vita p
telatur. Etiam
alexander ſcri⸗
pſit ariſtotelide
ſecerdotib⁹ ar⸗
borũ ſolis ⁊ lu⸗
ne ꝙ eſu pomo
rum lõgiſſimaz
agãt vitã. Et ſi
cut dixerat emi
ſit eũ dñs de pa
radiſo volupta
tis vt operareť
terrã de qua aſ
ſumptus, eſt in
agrum. ſ. dama
ſcenũ de q̃ ſum
ptus fuerat: ī quo Cain Abel ſuũ D
fratrē interfecit iuxta quē Adam Geñ. 3.
et Eua ſepulti ſunt in ſpelũca du
plici. Et collocauit ante paradi⸗
ſuz voluptatis cherubin ⁊ flãmeũ
gladiũ atqꝫ verſatilē: vt Angelus
arceret diabolũ: ignis hoiem. Uł
miniſterio Angelorũ poſuit ignē
ibi qui intercluderet paradiſi in⸗
greſſum qui nomine gladĳ nõ cu
iuſlibet ſed verſatilis diciť. id eſt
vtrobiqꝫ ſecãtis: qꝛ pena fuit ho⸗
mini in vtraqꝫ parte ſui puniri in
anima: ſcz ⁊ in corpore. Uel dict⁹
eſt verſatilis. ideſt aptus ad ver⸗
ſandũ. i. tollēdũ cum deus vellet.
Ablatus enim fuit ad tempus in
trãtibus Helia ⁊ Enoch. penitus
vero nõ. donec ī morte chriſti fuit
extinctus. Si queritur quid cõſu
mebat ignis ille. Poteſt dici: quia
quedã ſpecies eſt ignis: ſicut in vi
ta beati Nicolai legitur cui ſi ma
nuz adhibes ardorem ſentis: ſed
nõ pateris aduſtionē: nec eget ma
teria quã cõſumat: et taliter vrit
ſpirituz. ¶ Iterum ſi queriť. qua⸗
re permiſit deus hominem tētari
cuz euz ſciret lapſurũ. Et de mul⸗
tis in hunc moduz dicim⁹ q̃ſtum
ad preſens attinet opus qꝛ ſic vo
luit. ¶ Si queritur cur voluit: in Nota
ſipida eſt q̄ſtio q̄rere cauſam diui⸗ bñ ↄtra
ne voluntatis cum ip̄a ſit ſumma curio⸗
cauſa omnium cauſarum. ſos.

Additio.
Quod dictũ eſt
viuat in eternũ
ad opinionē ho
minis trahēdũ
eſt. q. d. ⁊ come⸗
dat hac opinio
ne vt viuat in e
ternũ vł eternũ
accipiť ꝓ mul⸗
to tēpore. Quĩ⸗
dã tradunt eos
fuiſſe in paradi
ſo. vĳ. horas.

Additio.
Eiectionem pri
morũ parẽtum
repreſentat ec⸗
cleſia in capite
ieiunĳ cuz eĳcit
ex ſe penitẽtes.
cilicium dat in
ſignum tunica⸗
rum pelliccarũ
cinerem ſub his
verbis cinis es
⁊c. ⁊ ī memoriã
maledictionis:
eiecti ardentes
cãdelas ferunt:
qꝛ ꝓ opere quo
porrexerũt ma
nus ad pomuz
vetitũ appoſita
ē ignea rõphea
paradiſo. Trãſ
eunt quoqꝫ ad
aliam eccleſiaz.
et clauduntur co
raz eis fores in
ſignũ adit⁹ pa⸗
radiſi quõdam
occluſi. Non ad
menſam: ſed ſu
per terrã come
dunt: qꝛ maledi
cta terra in ope
re tuo. Nemo
dicit eis aue: qꝛ
nõdũ mutatam
erat nomē Eue
qꝺ in ſalutatiõe
btē virginis ma
rie factum eſt.

¶ De generationibus Ade.
Capitulum. xxv.

Dam cognouit vxorez
ſuã ſꝫ nõ in paradiſo.
ſed iã reus ⁊ eiectus. A Ge. 4.
Breuiter legiſlator ge
nerationes ade tranſit
feſtinãs ad tēpora Abrae patris
hebreorũ ⁊ plures ſubticet Ade fi
lios ⁊ filias. Sz Methodius mar
tyr orauit dum eſſet ī carcere: et
reuela

reuelatū eſt ei a ſpiritu de princi=
pio ⁊ fine mundi.quod ⁊ orauit et
ſcriptum lꝫ ſimpliciter reliquit di
cēs ꝙ virgines egreſſi ſunt de pa=
radiſo.Et āno creatiōis vite Adā
xv.natus eſt ei Cain:⁊ ſoror eius
chalmana.Et ſi eīm factꝰ eſt Adaꝫ
quaſi in etate triginta annorū ta=
men fuit vnius diei ⁊ anni.et poſt
duorū annorū ⁊ triū:⁊ ſic de cete=
ris.Et potuit ante Cain multos
genuiſſe ꝗ tacētur hic.Poſt alios
xv.annos natꝰ eſt ei Abel et ſoror
eius Delbora.Anno vite Adam
cxxx.Cain occidit abel:⁊ luxerūt
cum Adā ⁊ Eua cētū annis.Tūc
natus eſt ei Seth.xxx.anno p̄me
ciliadis:ideſt prime etatis.Unum
ſeculū:ſcꝫ ſpa=
ciū mille annoꝝ
ciliadē dicimus
Inchoat eīm me
thodius ſecula
poſt.cc.annos
Cilias. Ade ⁊ vocat ſe=
culum vnam ci=
liadē.Et conſo
nāt in hoc.lxx.
ꝗ dicunt Adam
ccxxx.annorum
eſſe cum genuit
Seth.ſed tamē
i hebreo ē cxxx.
Et omittūt he=
brei.c.x.ānos lu
ctus.¶Sed tū

Additio.
Locus i quo lu
xerūt ū dicitūr.
vall' lachrymā=
rū iuxta ebroū.
Cilios bis mil=
le iterpretat'.et
vbi nos.vj.eta=
tes dicimꝰ.gre=
ci dicūt.vj.cilia
des.non ꝙ om
nis etas mille
habuerit ānos
Quedā eīm plu
res q̄dā paucio
res habuit.

redeamus ab breuitateꝫ geneſis.
Cōcepit Eua ⁊ peperit Cain qui
interpretatur poſſeſſio.rurſumqꝫ
peperit Abel quod ſonat luctꝰ vel
meror vel vapor:quaſi cito trāſi=
turus tanq̄ nomine prophetatuꝫ
fuerit:quod de ipſo futurū erat:
tamen ſecundum Ioſephū inter
pretatur nihil hic:quia non reli=
quit ſemē ſuper terram.Abel fuit
paſtor ⁊ Cain agricola.Cum eniꝫ
eſſet malignissimus vt etiam aua=
ritie conſuleret ſue primus terraꝫ
incoluit.

¶De oblationibus fratrum.
Capitulum.xxvi.

POſt multos dies ob= A
tulerunt dño munera Gen.4
Cai de frugibꝰ Abel
ſm Ioſephū lac' ⁊ pri
mogenita agnorum.
Moyſes ait de adipi=
bus eoꝝ.i.de pinguioribꝰ gregis
etiā obtulit.Credit' Adā in ſpū do
cuiſſe filios vt offerrent decimas
deo ⁊ p̄mitias.Et reſpexit deꝰ ad A
Abel ⁊ ad munera eiꝰ.ad Cain ve He.11.
ro ⁊ ad munera eiꝰ nō reſpexit:q̄
placuit deo Abel.⁊ ꝓ ipſo placuit
oblatio eiꝰ qđ quō cognitū fuerit
alia tranſlatio aperit.Inflamma
uit deus ſup Abel:⁊ ſuper mune=
ra eiꝰ.Ignis enim de celo oblatio F
nē eiꝰ incēdit:vt legit' Helie factū
in carmelo ⁊ i Leuiticio ſub Moy 3.re.18
ſe.Munera vero Cain ex auaritia A
hominis nata deo nō placuerunt Le.10.
Iratuſqꝫ ē Cain ⁊ ꝯcidit vultꝰ eiꝰ A
pre verecūdia minorē ſibi p̄latū vi Et ſimi
dēs.Increpās ergo dñs Cai ait. liter.2.
Quare iratꝰ es?Nōne ſi bñ egeris para.7
recipies p̄miū.ſcꝫ in me vel pro re
cipies/theodotiꝰ poſuit accepta=
bile erit munꝰ tuū.Si naūt male:
ſtatim pctm̄ in foribꝰ aderit.i.pre=
ſto eſt.⁊ i volūtate ꝑ quā ingreſſꝰ
eſt ad opꝰ.Sꝫ tñ q̄ liberi es arbi=
triū:ſub te.i.i poteſtate tua erit ap
petitꝰ eiꝰ pcti:⁊ dominaberis illiꝰ
ſi volueris.Alia trāſlatio hꝫ.Qua
re cōcidit vultꝰ tuꝰ?Nōne ſi recte
offeras ⁊ recte nō diuidas pecca=
ſti?Quieſce.Ad te ꝯuerſio eiꝰ:⁊ tu
dominaberis illius.i.in te eſt vt a
peccato cōuertaris.Rectē obtule=
rat:q̄ deo:q̄ creaturā creatori:ſꝫ
nō recte diuiſerat.q̄ ſeipſum qui
melior erat oblationē obtulerat
diabolo.Ul' nō recte diuiſit:q̄ me
liora ſibi retinuit.ſpicas ꝓ attri=
tas ⁊ corroſas ſecꝰ viā dño obtulit.

¶De morte Abel. Ca.xxvij.

INuidēs itaqꝫ Cain B
frī ſuo dixit ad euꝫ. Gen.4
Egrediamur foras
i agrū:vl' trāſeamꝰ.
Dicit Hieronimꝰ:q̄
hoc furtiue i Sama

 ritanoꝝ

ritanorum libris et noſtrorum reperitur. Non enim legitur quod dixerit ad eum ſed intelligendum eſt quod dixerat ei verba domini increpantis ſcilicet. Et tunc conſurrexit aduerſus Abel. et interfecit eum: et dixit dominus ad eum. Ubi eſt Abel frater tuus. Non ignorando: ſed increpando improperans fratricidium. Qui cum vellet occultare factum dixit deus. Uox ſanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra. i. notorium eſt quod feciſti: quia effuſio ſanguinis hoc iudicat: nec eget accuſatore quod in euidenti eſt. Inde eſt quod in eccleſia quorundam mos eſt etiam ſi nemo accuſet pro ſanguinis effuſione ſuſpecti in loco ſacro trahuntur in cauſam: quia ſanguis clamat quod ſi negauerint: iudicio dei examinentur: et iuramento. Nunc ergo maledictus eris ſuper terram vagus et profugus. Merito iſte maledicitur et non Adam quia ſciens iſte penam prime preuaricationis inde fratricidium addidit. Timens ergo Cain ne vel beſtie deuorarent eum ſi egrederetur ab hominibus vel ſi maneret cum eis occiderent eum pro peccato ſuo damnans ſe et deſperans ait. Maior eſt iniquitas mea quam vt veniam merear. Omnis qui inuenerit me occidet me. Ex timore hoc dixit vel optando dixit quaſi diceret: vtinam occidat me. Dixitque ei deus. Nequaquam ita fiet. Non cito ſcilicet morieris ſed omnis qui occiderit Cain. ſupplendum eſt. liberabit eum a timore: a labore: et miſeria. Et tunc addit imperſonaliter ſeptuplum punietur. i. punitio fiet de eo dum viuet in pena vſque ad ſeptimum Lamech quod conſonat tranſlationi. lxx. Omnis qui occiderit Cain.

Additio. Qui receperant pentateucum vt liberarentur a ſeruis. ſed corruperant multis addendo ſecundum numerum.

Cain pena.

Additio. Maior eſt iniquitas mea quam ſit id quo veniam merear. q. maior iniquitas mea omni merito.

ſeptem vindictas exoluet. Tradunt quidam penas eius duraſſe vſque ad ſeptimam eius generationem: quia ſeptem peccata commiſit. Non recte diuiſit: fratri inuidit: doloſe egit: vocans in agrum occidit: procaciter negauit: deſperauit: penitentiam damnatus non egit. Uel omnis qui occiderit Cain ſeptuplum punietur. i. pluſquam ipſe Cain pro prohibitione homicidii que nondum fuerat facta Cain. Et poſuit deus ſignum in Cain: tremorem capitis. Qui fratrem ſuum qui erat caput eccleſie occiderat: vt ſic ſciretur a domino punitus excommunicatus: et indigus miſericordia nec interficeretur. Tunc egreſſus a facie domini habitauit ad plagam orientalem eden. i. deliciarum non in delicijs: ſed verſus terram deliciarum Ioſephus ait: et multam peragrans terram cum vxore ſua chalmana collocatus eſt in loco qui nayda nuncupatur in quo ei etiam filij nati ſunt. Hieronymus tamen dicit. Non eſt terra nayda vt vulgus noſtrum putat. ſed habitauit in terra nod id eſt inſtabilis et vagus quod ſonat nod. et dicitur Cal nod.

Additio. Electionem Cain repreſentat eccleſia excommunicando ſanguinarios precipue cum candelis extinctis: quia et ille et iſti vitam fratrum extinxerunt.

De generationibus Cain. Ca. xxviii.

Cognouit Cal vxorem ſuam que pepit ei enos et fecit ciuitatem: et dixit eam Enos ex nomine filij ſui enoch. Hic patet quod iam multi homines erant: et ſi non dicatur eorum generatio quos conuocauit Cain ad vrbem faciendam: quorum auxilio eam fecit. Et ait Ioſephus: quia rapinis et violentiis opes congregans: ſuos ad latrocinia inuitabat: et ſimplicitatem vite hominum adinuentionem et inequalitatem permutauit menſurarum et ponderum et ad calliditatem et corruptionem perduxit. Terminos terre pri=

Gen. 4

raus

mus poſuit: ciuitates muniuit ſiue murauit: ⁊ timēs quos ledebat ob ſecuritatē ſuos in vrbibꝰ collegit. Porro enos genuit irad. qui maiachel: ꝙ matuſael: ꝙ lamech ꝙ ſeptimus ab adam ⁊ peſſimꝰ: ꝙ primus bigamiā introduxit: ⁊ ſic adulteriū cōtra legē nature ⁊ dei decretū commiſit. In prima enim creatiōe vnica vnico facta eſt mulier: ⁊ deus ꝑ os ade decreuerat. Erūt duo in carne vna. Accepitq; duas vxores adā ⁊ ſellā. Genuitq; ada iabel: ꝙ adinuenit portatilia paſtoꝝ tētoria ad mutādā paſcua ⁊ greges ordinauit: ⁊ characteribꝰ diſtixit: ſeparauitq; ſcḋʒ genera greges ouiū a gregibꝰ hedoꝝ: ⁊ ſm qualitatē vt vnicolores a grege ſparſi velleris: ⁊ ſʒ etatē vt agniculos a maturioribꝰ ⁊ cōmiſſuras certis temporibus faciendas intellexit. Nomē fratris eius tubal: pater canentium in cithara ⁊ organo. Non inſtrumentoꝝ quidem que longe poſt inuenta fuerunt: ſed inuentor fuit muſice. i. cōſonantiarum vt labor paſtoralis quaſi in delicias verteretur. Et qꝛ audierat adam ꝓphetaſſe de duobus iudicijs ne periret ars inuēta ſcripſit eā in duabꝰ columnis in qualibet totam vt dicit ioſephꝰ vna marmorea: altera latericia: quarū altera non dilueretur diluuio: altera nō ſolueretur incēdio. Marmoreā dicit ioſephꝰ adhuc eſſe i terra ſyrica. ¶ Sella genuit tubalcain: qui ferrariā artē primus inuenit: res bellicas prudēter exercuit: ſculpturas operum i metallis in libidinem oculoꝝ fabricauit. Quo fabricāte tubal de quo dictū eſt ſono metalloꝝ delectatus ex ponderibꝰ eoꝝ ꝓportiones ⁊ cōſonātias eoꝝ ꝙ ex eis naſcuntur excogitauit: quā inuētionem greci pythagore attribuunt fabuloſe: ſicut ⁊ ex ope fructicum excogitauit operari. i. ſculpere in metallis. Cū enim fructices incēdiſſet in paſcuis: vene metalloꝝ

Primꝰ bigamus. *Muſicꝰ inuētor.* *Primꝰ metalloꝝ opifex.*

fluxerunt in riuulos: ⁊ ſublate lamine figuras locoꝝ i quibꝰ iacuerant referebāt. Soror vero tubalcain: noema: que inuenit artē varie texture. Lamech aūt ſm Ioſephum res diuinas ſapiēter ſciēs: videns eum communi pene ſubiacere: ſibi vero deberi maiorē penam: predixit hoc mulieribꝰ ſuis ſic: quoniam occidi virum in vulnus meum: ⁊ adoleſcentē in liuorem meum: ſeptuplū dabit vltio de Cain. De lamech vero ſeptuagies ſepties. Lamech vero vir ſagittarius diu viuendo caliginem oculorum incurrit: ⁊ habens adoleſcentem ducē dum exerceret venationē ꝓ dilectiōe tantū ⁊ vſu pelliū: quia non erat vſus carniū ante diluuiū: caſu interfecit Cain inter fructeta: eſtimās ferā quē qꝛ ad iudiciū inuenie dirigēs ſagittā interfecit. Et cū experiret ꝙ hoīem ſcʒ Cain interfeciſſet, iratꝰ illic cū arcu ad mortē verberauit eū. Occiderat ergo Cain in vulnere adoleſcentē in liuore vulneris. Uel vtrūq; occiderat in vulnus ⁊ liuorē ſuū id eſt i dānationē ſuā. Et ideo cū peccatū Cain punitū eſſet ſeptuplū vt diximus ſuū punitū eſt ſeptuagies ſepties. i. lxx. anime ⁊ ſeptē egreſſe de lamech in diluuio perierunt: Uel hoc numero maioritatem pene tantum notat. Hebreus ait mulieres ſue ſepe male tractabant eum. Unde ipſe iratus dicebat eis ſe pati hoc pro duplici homicidio quod egerat tamen terrebat eas ſubdēdo penam. q. d. Cur me vultis interficere? Grauiꝰ punietur qui me interficiet ꝙ qui Cain.

De lamech.

¶ De ſeth ⁊ eius generatione. Capitulum. xxix.

D Ge. 4.

Cognouit ꝗ̄ʒ adā adhuc vxorē ſuā ꝗ̄ peꝑit filiū ⁊ vocauit eū ſeth. Dicit ſtrabꝰ poſt mortē abel vouiſſe adā nō vltra vxorē ſuā ſe cogniturū ſʒ deo iubēte ꝑ angelū fregit votū [illegible]

filius de eo naſceretur. Tamē ioſephꝰ dicit qꝛ abel extincto et Cain effugato: adā ď ꝓcreatione filioꝝ cogitabat. ꝛ vehemēter eū generationis amor augebat hanc cogitationē ꝓpagationis potuit vocarę ſtrabus preceptū dñi qꝛ iuſſerat Creſcite ꝛ multiplicamini. Sed ꝛ ſeth natus eſt filius quē vocauit enos qď ſonat homo vel vir quaſi rationalis ꝛ fortis: qꝛ primus cepit inuocare nomen dñi. Forte inuenit verba deprecatoria ad inuocādū deū. Sed pleriqꝫ hebreoꝝ arbitrātur ꝙ imagines ad honorē dei excogitauerat ꝛ errāt. Uel forte ad excitādā pigritiā memorie dei effigiauit dñm vt mō fit in eccleſia.

Additio. Legitur adam xxx. habuiſſe filios ꝛ totidē filias preter cain et Abel.

A Gen. 5. ¶ Epilogū interſerit. Capi. xxx.

Hic eſt liber gñatiōis ade. Repetit de gñatione ade vt integrū ordinē genealogiaꝝ ꝓſequatꝛ. Uñ qdā incipiūt ab adā ꝑmaꝫ etatē. Alij a ſeth: quibus aſſentit methodiꝰ. ꝛ iō hoc. ďt: qꝛ de abel nullus natꝰ eſt: ꝛ gñatio Cain tota perijt i diluuio. Uixit adā. cxxx. annis. ꝛ genuit ſeth ad imaginē ꝛ ſimilitudinē ſuā ip̄e ad imaginem dei: reliq ad imaginē eiꝰ ade qď fere idē eſt. Uel potiꝰ mortalis mortales. Unde qualis terrenus tales ꝛ terreni. Forte Moyſes centū annos luctus ade pretermiſit: qꝛ vt diximus. lxx. ꝛ methodius ꝛ ioſephus. ccxxx. annorum eū fuiſſe ſcribunt cum genuit ſeth. Iſte genuit enos: qui cainam: qui malaleel/ qui iareth/ qui enoch/ q̄ matuſalē/ qui lamech/ qui noe. Sicut ergo in gñatiōe Cain ſeptimꝰ ſcꝫ lamech fuit peſſimus: ita in gene- De Enoch. ratione ſeth ſeptimus. ſ. enoc fuit optimus. Et tranſtulit illuꝫ deus in paradiſū voluptatis ad tp̄s: vt in fine temporū cū helia conuertat corda patrū in filios. Iudei tñ cauſā huius trāſlatiōis attribuūt potius ſeptenario ꝙ̄ ſanctitati eiꝰ. quia plures legūtur ſanctiores eo: quorū nullꝰ trāſlatus eſt. Inter eū aiūt deū oīa ſub ſeptenario diſpoſuiſſe ꝙ etiaꝫ dicunt eū ſeptē celos creaſſe: ꝛ cuiqꝫ nomē ſuū datum: ꝛ ſeptem terras quas dauid fundamēta mōtiū vocat.

B Malachie. 4

Additio. Enoch quaſdā lrās inuenit et quoſdā libros ſcripſit ſub quo adā intelligitur mortuus.

De matuſalē. ¶ De annis matuſalē diuerſe ſunt opiniōes. Scďꝫ cōputationē. lxx. vixit annos. xiiij. poſt diluuiū ſꝫ nō legitꝛ fuiſſe i arca nec trāſlatus vt enoch. Quidaꝫ dicunt ꝙ mortuꝰ fuerit ante diluuiū ſex annis. Hieronymꝰ aſſerit ꝙ eodē anno in quo fuit diluuiū mortuꝰ eſt. qď etiā diligēs cōputatio annorū eius ſm geneſim manifeſtat. Tñ oēs in numero annoꝝ vite eiꝰ cōueniūt: qꝛ vixit annis nōgētis ſexagintanouē: Porro noe fuit decimus ab adā i quo prima etas terminata eſt ita ꝙ et ipſe fuerit i ea. Huiꝰ etatis ānos. lxx. ponūt duo milia. ccxliij. alij. lxiiij. Hieronymus non plene duo milia: Methodius duo milia. Ip̄e tñ ꝑ ciliades ſcl'a diſponit: nec apponit annos ſi ſuperſint ꝛ ideo nihil certum de numero annorum tradidit.

¶ De cauſa diluuij. Cap. xxxi.

A Gen. 6 Noe vero cū qngētoꝝ eſſet annoꝝ genuit ſem/ chā/ ꝛ iaphet. Moyſes dicturꝰ de diluuio premiſit cāꝫ eiꝰ dicēs. Cū cepiſſent hoīes multiplicari ſup terrā: viderunt filij dei. i. ſeth religioſi filias hoīꝫ. i. de ſtirpe Cain ꝛ victi cōcupiſcētia acceperūt eas vxores: ꝛ nati ſunt inde gigātes. Tēpus quidē qñ factū fuerit hoc vtrū ſub noe vel añ vel multū vel parū añ non determinat. ¶ Ioſephus aūt dicit ꝙ vſqꝫ ad ſeptimā generationē boni ꝑmāſerunt filij

ſeth

Nota. ſeth.poſt ad mala ꝓgreſſi ſunt re
cedētes a ſolēnitatibus paternis
⁊ ob hoc cōtra ſe deū irritauerūt.
Nam multi angeli dei/id eſt filij
ſeth.(id eſt ꝗ ſupra filij dei)cū mu
lieribꝰ coeūtes iiurioſos filios ge
nuerūt:ꝗ ꝓpter ↄfidētiā fortitudi
nis gigantes a grecis dicti ſunt.
¶ Methodiꝰ cauſam diluuij hoīz
ſcꝫ peccata diffuſiꝰ exequit̄ dicēs:
qꝛ quingēteſimo anno ꝑme cilia-
dis id eſt poſt primam ciliadē fi-
lij Cain abutebant̄ vxoribꝰ fratrū
ſuoꝝ nimijs fornicatiōibꝰ. Sexcē
teſimo vero āno mulieres ī veſa-
niā verſe ſupgreſſe viris abutebā
tur. Mortuo adaꝫ:ſeth ſeparauit
cognationē ſuā a cognatiōe Cai/
ꝗ redierat ad natale ſolū. Nam et
pr̄ viuēs ꝓhibuerat ne ↄmiſcerēt̄
⁊ habitauit ſeth in cordan ī ꝗdaꝫ
mōte ꝓximo paradiſo. Cain habi
tauit ī cāpo vbi fratrē occiderat.
Quingēteſimo āno ſcđe ciliadis
exarſerūt hoīes in alterutrū coeū
tes. Septingēteſimo anno ſcđe ci
liadis filij ſeth cōcupierunt filias
Cain/⁊ inde orti ſunt gigātes. Et ī
cepta tertia ciliade inūdauit dilu
uiū. Sic ordi
nat methodiꝰ.
Potuit etiā eē
vt icubi demo-
nes genuiſſet gi
gātes a magni
tudine corpoꝝ denoīatos:ſic dicti
a geos qđ eſt terra:qꝛ icubi vel de
mones ſolēt in nocte opprimere
mulieres:ſꝫ ēt īmanitati corporū
rn̄debat īmanitas aīoꝝ. Poſt di-
luuiū tn̄ nati ſūt alij gigātes ī he
brō:⁊ pꝰ fuerūt ī thā ciuitate egy
pti:a ꝗ̄ ⁊ titānes dicti ſunt:đ quoꝝ
ſtirpe fuit enachin:cuiꝰ filij habi-
tauerūt ī hebrō:de ꝗbꝰ ortꝰ eſt go
lias ⁊ ꝗdā alij. Iratuſqꝫ deꝰ pctis
hoīz dixit. penitet me feciſſe hoīeꝫ
q.d. Faciā qđ ſolet facere hō peni
tens opis ſui:delet em̄ qđ fecerat.
Et ē ſenſus delebo hoīeꝫ quē fece
rā. Nō em̄ ꝑmanebit ſpūs meꝰ.ı.
indignatio mea in hoīe in eternū

Additio.
Hāc opinioneꝫ
alibi dānat Au
guſtinus.

qꝛ caro eſt.q.d. Nō puniā eū eter-
naliter vt diabolū:qꝛ fragilis eſt. De gigātibꝰ.
ſꝫ hic reddā qđ meret̄. Et tn̄ ꝑus
ꝙ̄ diſperdā eū:dabo ↄtēpus peni
tudinis ſi voluerit:erūtqꝫ dies il-
lius ad penitēdū ſcꝫ.cxx.annorū.
Nō em̄ itelligēdū eſt de ſpū hoīs
ſꝫ de dei indignatiōe. Nec eſt ter-
minus iſte humane vite poſt dilu
uiū.cū poſt diluuiuꝫ inueniat̄ hō
ampliꝰ vixiſſe.et dixit dn̄s hoc an̄
annos.xx.ꝙ̄ iciperet fieri arca vt
dicit Hierony.ꝗ facta legit̄.c.an-
nis. Uel ſm̄ rabū ab eo anno di
xit quo cepit arca fieri.ſꝫ qꝛ ī ma-
licia ꝑſeuerauerūt an̄ prefixū tem
pus ſcꝫ cēteſimo anno deleti ſunt.
Tn̄ ioſephus dicit hūc terminuꝫ
vite hoīm ſtatutū. Qđ aūt dr̄ d eꝰ
tactꝰ: dolore cordis intrinſecꝰ:for
te nihil aliud eſt ꝙ̄ ꝙ hoīes late-
bat quantitas diuine offenſe. Uel
antropoſpatos eſt:ſcꝫ humanā ꝓ
paſſio qn̄ attribuit̄ deo ꝙ hoīs ē.
¶ De arca Noe ⁊ quō dn̄s locutꝰ
eſt noe. Capitu.xxxij.

Oe vero erat ꝑfectꝰ B
in gn̄ationibꝰ ſuis ꝗ̄ Ge. 6.
ſi nō illiꝰ ꝑfectiōe:ꝗ̄
eſt in patria:ſꝫ ſcđm
modū gn̄ationis ſue
ſcꝫ terrene. Et dixit
dn̄s ad noe. Finis vniuerſe carnis
venit corā me ꝑter eos qui ī arca
erūt ſaluādi:diſꝑdā eos cū terra.
cū fertilitate terre. Tradūt ꝗꝫ vi-
gorē terre ⁊ fecūditatē lōge infe-
riorē eſſe poſt diluuiū ꝙ̄ an̄ vnde
eſus carniū hoī ↄceſſus eſt cū an-
tea fructibꝰ terre victitaret. Fecit
Noe iuxta preceptum dn̄i arcā de
lignis leuigatis.ı.politis:vel qua
dratis. Alia lr̄a:vel bituminatis
lōgitudine.ccc.cubitoꝝ. latitudi-
ne.l.altitudine.xxx.ad modū ſcꝫ
humani corꝑis ī quo lōgitudo ſe-
xies eſt maior latitudine: ⁊ decies
maior altitudine. Eſt autē lōgitu-
do a plāta vſqꝫ ad verticē. Eſt lati
tudo a crate lateris ad cratē. Alti
tudo a dorſo vſqꝫ ad vētrē. ¶ đ tn̄
multi de corꝑe xp̄i tm̄ dictum eſſe
volunt

voluit: qꝛ ſic legit in Iſidoro q̇ humani corpis inſtar oſtēdit in quo chriſtꝰ apparuit. Fuit ergo hec arca in fundamēto quadrata ſꝫ ī forma altera pte lōgiori ab āgulis in arctū ꝯſcēdēs donec ī cubito ſummitas eius pficeret. Bitumine intus ⁊ extra linita eſt: qđ eſt glutē feruētiſſimū quo ligna linita non diſſoluūtur aliqua vi vel arte: nec materia vel macerie bituminata ſolui pōt ſine mēſtruo mulieris. In lacubus iudee ſupnatās colligitur. In ſyria limus eſt a terra eſtuās. Facta ſunt in ea cenacula ⁊ triſtega. i. diſtinctiones dicte a trica. Dicit alia tranſlatio bicamerata ⁊ tricamerata. Habuit enim quinꝗ cameras: quas Auguſtinꝰ etiā preter ſentinā dicit ibi fuiſſe dicens ſup tabulatū ſentine fuiſſe bicameratā. Una eñ camerarū erat ſtercoraria altera apothecaria: et ſup hāc māſionē erat alia tricamerata. Laterales camere erāt vna immitiū altera mitiū alalium: media hominū ⁊ auiū. Et habuit oſtiū vbi bicamerata ⁊ tricamerata iungebant. Alij ꝺo has qnꝗ cameras ī altitudinē ſola diſponūt inferiorē/ q̄ ⁊ ſentina ſtercorariā dicētes. Scđam ſupra illā apothecariā. Tertiā immitiū animaliū ⁊ ſerpentū ⁊ vbi he iūgūtur oſtiū ponūt. Quartā mitiū animaliū. Supremā hominū ⁊ auiū. ¶ Ioſephus tñ dicit arcam quatuor cameras habētē forte ſtercorariā vel ſentinā nō includēs. Fecit in ea Noe feneſtrā quā hebrei criſtallinā fuiſſe tradūt: que in hebreo vocat meridianū. a ſymmacho diluculū. Dicit Rabanꝰ cubitos arce fuiſſe geometricos alioqui tāta capere nō valeret. Cōtinet eñ cubitꝰ geometricus ſex noſtros vel nouē. Proprie eñ cubitꝰ pedem ⁊ dimidium habet.

Nota Auguſti.

Additio.
Quaſi agricole locutus eſt dominꝰ vt faceret ſcꝫ nauē inſtar arconū: id eſt ad conū tendētis vel forte ab arcendo: quia vndiꝗ clauſa.

Additio.
Qđ dicitur arca habuiſſe .xxx. cubitos in altū in corpore eiꝰ itelligēdū eſt. id eſt a fundo vſꝗ ad tabulatum. Impoſſibile eñ eēt operturā eiꝰ nō plus aſcēdiſſe: ⁊ tigna .xxx. cubitorū tantū operire lōgitudinē et latitudinem.

¶ De ingreſſu in arcā. Ca. xxxiij.

Perfecta igit arca dixit dñs ad noe. Ingredierē arcā tu ⁊ filij tui vxor tua ⁊ vxores filiorū tuorū. In his octo reſeruatū eſt ſeminariū gñis humani. Et ſeorſum viros: ſeorſum mulieres noīauit dñs eō quū de ingreſſu loq̄ret. Ac ſi diceret. Tēpore afflictiōis vacandū eſt ab amplexibꝰ mulierū. Et ex cūctis animātibꝰ vniuerſe carnis bina induces in arca. i. combinata. i. maſculū ⁊ feminā. De immūdis eñ aīalibus ꝯfuerūt ibi tantū duo ſm genꝰ ſuū/ de mūdis vero ſeptem. Immūda vero vocat ea moyſes ſm tempus ſuū: q̄ ſcꝫ lex moſaica vocat immūda. Uel tunc dicta ſunt immūda: que etiā tunc naturalr eſui hoīm nō erāt apta. Ideo dixi naturaliter: qꝛ nulla adhuc ad edendū cōceſſa. Tolleſꝗ tecū ex omnibus que mandi poſſunt: vt ſint tā ibi q̄ illis ī eſcam. ¶ Si q̄ritur vtrum de minutis vel immundis animantibus aliqua itroducta ſunt ad hūc numerum. Dicit Auguſtinus ꝙ que nō generantur de coitu: non fuit neceſſe eſſe in arca q̄ ſcilicet de puluere vt pulices: vel de humoribus vel corruptionibus naſcūtur. Qđ autem ex coitu generatiua tantum introducta ſint innuitur cum addit ſecundum genus ſuum vel

Gen. 7

Additio.
Uxor noe phuarphara: vxor ſē phārphia: vxor Chā cathaflua vxor iaphet flius.

queſtio

Queſtio. in genere ſuo. ¶ Queritur etiam ſi ſine tranſgreſſione mandati ibi aliqua fuerunt incluſa: que neceſſitas eorum alendorum q̄ veſcunt̄ carnibus coegiſſet includi. Dicit Auguſtin⁹ poſſe eē p̄ter carnes alimenta cōmunia: maxime cū ea que carnibus veſcuntur fico et caſtaneas veſci poſſint: p̄cipue cū olibus veſci cogat fames. Forte non dum etiā animalia carnib⁹ veſcebātur: ſicut nec homines. Fecitq̄

D Geñ. 6. Noe cuncta q̄ ſibi dn̄s p̄receperat. Sexcēteſimo anno vite ſue ingreſſus eſt Noe in arcā cū oibus q̄ dixerat ei dn̄s: que, et nutu diuino et angeloꝝ miniſterio adducta ſunt mēſe ſcdo die. xvij. qui ab hebreis niſan dr: a latinis maius: a macedonibus Dion. Moyſes aūt in legitimis niſan. i. aprilem primum mēſem cōſtituit ſecūdū Joſephū. In cōtractibus vero. i. in mercib⁹ faciēdis et in alia gubernatione ſeculi tempoꝝ decreta et vſualem ordinem menſium ſeruauit. ¶ Dicit

Nota. Joſephus q̄ ab adā vſq̄ ad hoc tp̄s fuerūt anni duo milia. ſexcēti lvj. qđ in ſacris literis ꝯſcriptū eſt et integritate ſignatum eſt.

¶ De inundatione et cataclismo. Capitulum. xxxiij.

A geñ. 7. Ingreſſo Noe in arcā rupti ſunt fontes abyſſi. i. aque q̄ ſunt in viſceribus terre et cataracte celi. i. feneſtre aperte ſunt. i. nubes. Cataracte proprie ſunt meatus nili fluuij cum nilus per ſeptem oſtia ſeparatur: vel loca eiuſdem que catadupla dicuntur. Abuſiue quilibet aquarum meatus dicūtur initiales. i. cataracte. Et pluit ſuper terram. xl. diebus et noctibus. et eleuata arca in ſublime ferebatur: et ſuper omnes mōtes excreuit aqua altior cubitis xv. vt ablueret ſordes aeris vſq̄ quo aſcenderant opera hominum. Uſq̄ ad eundem locum aſcendet ignis iudicij ob aeris purgationem. Sed non videtur opera hominū tm̄ aſcendere potuiſſe: cum olymp⁹ vſq̄ ad liqdū aera vadat ſup quē litere iſcripte i puluere p annū reperte ſunt ſtetiſſe immobiles: qȷ vēti delere nō poterant p̄pter altitudinē montiū vbi pro nimia aeris raritate nec etiam aues viuere queunt: nec p̄hi aſcēdētes abſq̄ ſpōgijs plenis aqua aliquā tulū ibi manere potuerunt: quas narib⁹ apponentes craſſiorē inde aerem attrahebant. Sed ſunt qui putant altitudinē montiū tūc non fuiſſe tantā quāta nūc eſt. vel forſitan i ſublimib⁹ ſacrificātes ignē accēdebant: cuius vapor et fauille multū aſcēdere potuerūt: et aera maculare. ¶ Et cum intraſſet noe clauſit oſtiū deus: et bituminauit exterius: et mortua eſt ois anima viuens ſuper terrā: et obtinuerunt aque terras ita exaltate. cl. dieb⁹ ab illa ſcilȝ die qua ingreſſus eſt Noe. Poſt dies. cl. ceperunt aque minui mēſe. vij. ita q̄. xxvij. die mēſis requieuit arca ſuper mōtes armenie. Illic arce reliq̄e vſq̄ nunc p̄uinciales oſtēdunt. Huius diluuij et arce vt ait ioſeph⁹: memoriā faciunt etiā q̄ barbaroꝝ hiſtorias ꝯſcripſerūt. De qua Beroſus chaldeus ſic ait. Dicit̄ nauis ei⁹ que in armenia venit circa mōtē cordicū adhuc aliqua par[illegible] et quoddā bitumen exinde to[illegible]: quo maxime homies ad expiationē vtunt̄. Meminit eiuſdē hieronym⁹ egypti⁹ qui antiquitatē ꝯſcripſit. Manaſſe damaſcen⁹ de eiſdē ſic ait. Et ſuper numidiā excelſus mons in armenia qui baris appellat̄: in quo multos confugiētes: ſermo eſt diluuij tp̄e liberatos: et quēq̄ in arca ſimul deuectū. ¶ Decimo tandē mēſe prima die mēſis apparuerūt cacumina mōtiū. ¶ Cūq̄ trāſiſſent. xl. dies aperuit noe feneſtram et emiſit coruū qui nō reuertebat̄. forte interceptus aquis: vel inueniens ſupernatās cadauer in ados eſt illectus eo. Tamē ioſeph⁹ ait

Nota. Quanſdoclauſum eſt oſtium.

A Geñ. 8.

ꝙ cunctareperiens inundantia re
greſſus eſt ad noe. Emiſitq; poſt
eum colũbã que cũ nõ inueniſſet
vbi requieſceret pes eius reuerſa
eſt ad noe. Sed nonne cacumina
montiũ iã erãt nudata. Forte non
dum ſiccata: ⁊ ſic in plaude rede=
ſcere nõ potuit ſicut nec in aqua.
Uel per recapitulationẽ pri⁹ põt
itelligi factũ: ⁊ poſtea dictũ. Poſt
dies ſeptẽ iterũ emiſit eam que ve
ſpere rediјt ferens ramũ oliue vi=
rẽtem. Poſt alios ſeptẽ emiſit eã
que nõ eſt vltra reuerſa ad eũ. Igi
tur ſexteceſimo primo anno vite
noe primo mẽſe: prima die mẽſis
aperuit noe tectũ arce: ⁊ vidit q̃d
exiccata eẽt terre ſupficies ſ; egre
diẽdi expectabat dñi preceptum.

¶ De egreſſione Noe ⁊ Iride.

B ¶ Capitulum.xxxv.

Geñ.8. Enſe ſecũdo.xxvij.die
mẽſis dixit dñs ad noe.
Egredere de arca tu et
vxor tua filij tui. ⁊ vxo=
res filiorum tuorum. Coniũ
ctim iubent exire q̃ diſiũctim intra=
uerãt: Acſi diceret eis. Nũc rediјt
tp̃s amplectẽdi vt multiplicemini
ſuper terrã. Mox ei ſubiũxit. Cre=
ſcite ⁊ multiplicamini. Et egreſſus
eſt noe cũ vniuerſis que erãt cum
eo eadẽ die qua ingreſſus fuerat
reuoluto an[illegible]ngreſſus eñ fue
rat.xvij.luna mẽſis ſecũdi l; ha=
beat alia tranſlatio.xxvij. ⁊ egreſ
ſus eſt.xxviij.luna: q: quota eſt lu
na hodie ſi vndecim addas: tãta
erit eodẽ die reuoluto anno. ſi ho
die prima: eadẽ die ſequẽti anno.
xij. Nec te moueat ꝙ dixi egreſſũ
xxviij.luna cum liber dicat.xxvij.
Potuit eñ eſſe ꝙ veſpera ſeptime
diei ⁊.xxvij.lune egreſſus ſit iã im
minẽte xxviij. Media vero tempo
ra quolibet noĩe extremorum ſe=
pe nominãtur vt cũ dñs crucifix⁹
fuit inter tertiã ⁊ ſextam: quidam
euãgeliſta dicit hora tertia: alius
ſexta. Ul' poti⁹ ſcd̃m noĩa ſeptẽ die
rũ: ſi in tertia feria eſt luna.xxvij.
reuoluto anno ĩ eadẽ tertia feria
erit luna.xxviij. q: cõputus dictũ
per vnã diem deſcẽdit in martilo=
gio. Uerbi gratia. Kalẽde ianua=
rij ſunt ĩ dñica die. ⁊ luna.vij. reuo
luto anno ĩ kalẽdis ianuarij reite
rata luna erit.xviij. ſ; kalẽde erũt
ſcd̃a feria. Ergo dñica die ãte ka=
lendas erit luna.xvij. ⁊ ſic a dñica
in dñicã reuoluto anno nõ addũ
tur lune niſi decẽ. ſed a kalendis Demũ
in kalẽdas vndecim. ¶ Et edifica= d; .vij.
uit noe altare dño: ⁊ de mũdis ani īgreſſa
mantibus ſeptimum obtulit dño. ſignifi=
Ideo enim iuſſerat dominus ſe= cãt.vij.
ptem ſecũdum genus ſuum indu dõa. ſ.
ci: vt ſeptimo oblato. ſex ſufficerẽt q̃ perfe
propagationi. Locum autem quo ct⁹ hr̃e
egreſſi ſunt armenij egreſſoriũ vo debet.
cãt. Filij vo noe dixerũt thannon.
i. octo pro numero egreſſorum. Ob D
hoc q̃; vt q̃dã tradũt: noe fecit al Geñ.8.
tare d.viij.lapidib⁹. Et odorat⁹ ẽ
dñs odorẽ ſuauitatis: ⁊ ait ad noe.
Nõ vltra maledicam oĩ terre pro=
pter homines quia proni ſunt ad
malum. Tempus autẽ ſementis
⁊ meſſis ⁊ frigus ⁊ eſtus nox ⁊ di=
es non requieſcent. Forte nondũ
ita plene diſtincta erant.iiij. tem=
pora q: nec vſq; ad diluuiũ aque
fuerãt collecte in nubes. Et bñdi= A
xit eis dñs dicẽs. Creſcite ⁊ multi Geñ.9.
plicamini ⁊ ſit timor veſtri ſup cũ
cta animantia
terre. Hoc dictũ
eſt eis ĩ ſolatiũ.
ne pauci homi=
nes a pluribus
beſtijs opprimi
timerent. Qua=
ſi deus diceret. olera virentia pri⁹
dederam: in cibum: nunc trado vo
bis animantia. excepto quod car=
nem cum ſanguine non comede=
tis. i. idest animal ſuffocatum. Et
prohibuit eis deus homicidium
fieri quia maxime timebant ne
dominus iterum aquas diluuij
inundaret ſuper terram. et noe
quotidie orabat ne hoc fieret: vt
ioſephus refert: pepigit eis deus
ꝙ vltra

Additio.
Eſus carniũ an
te diluuium nõ
erat ſ; poſt ſta=
tim ɔceſſus eſt.

De Iride ſeu arcu.

ꝙ vltra nō fieret diluuium ⁊ in ſignū federis huius poſuit arcū ſuuz in nubib⁹.

Additio.
Ne timeant imbres datus eſt [illegible] nubibus obſes.

Et eſt ſignum duorum iudicioꝝ. iudicij per aquam preteriti ne timeatur: ⁊ futuri per ignē vt expectetur. Inde eſt ꝙ duos habet colores. ceruleum qui eſt aqueus: et eſt exterior quia preterijt: ⁊ rubeū qui eſt igneus q̄ eſt interior quia futurus eſt ignis. Et tradunt ſcti ꝙ .xl. ānis ante iudiciū nō videbit arcus. qđ etiā naturaliter oſtēdet deſiccationē aeris iam inceptam.

¶ De ebrietate noe ⁊ maledictione Cham. Cap. xxxvj.

D Gen. 9. Cepit noe exercere terram ⁊ plātauit vineā labruſcas naturales per cultum ad vſuz vinee trahens bibenſq; vinum: ſed ignorās vim eius inebriatus eſt. Et dormiēs nudatus eſt in tabernaculo ſuo. Nudatio enim femoꝝ ſequit ebrietatez. ſicut libido ſatietatem. Sed cuz Cham verēda patris vidiſſet nudata irridens nuntiauit hoc fratribus. Sed illi pallium imponentes humeris: ⁊ euntes retrorſum ne viderent/ operuerunt patris verenda. Patet q2 nōduz homines vtebātur femoralib⁹. Euigilans noe cū didiciſſet qđ fecerat fili⁹ ſu⁹ minor ait. Maledictus chanaan puer ſeruus erit fratrib⁹ ſuis.

Additio.
Semiramis fuit mulier q̄ prio adinuenit brachas ⁊ vſus earum.

¶ Sed queritur quō cham dicit minor fili⁹ cū eſſet medius natu. Poteſt dici minor. i. indignior vel forte minor ſtatura. Uł de iaphet dicitur qui cum minor eſſet tamē prudētior fuit cham maiore. Maledixit aūt non filio ſed filio filij: q2 ſciebat in ſpū filium non ſeruiturum fratribus. ſed ſemen eius: nec omnes de ſemine ſed eos q̄ de chanaan deſcenderant. Peccata quidē patrum ſepe vindicātur in filios temporaliter. Et eſt ſenſus ſic. Non leteris de filio tuo ſicut nec ego đ te. Et addidit. Benedict⁹ dñs deus ſem: ſit chanaan ſeruus eius. Prophetia eſt: q2 preuidit in filijs ſem cultū ⁊ nomē vnius dei permāſurum. Et iterum. Dilatet deus iaphet ⁊ habitet in tabernaculis ſem: ſitq; chanaā ſeru⁹ eius. Et hec ꝓphetia eſt. Gentes enim q̄ de iaphet dilatate ſunt numero: deo autorante et cultu deoꝝ deo ꝑmittēte poſt inſerte ſunt trunco oliue. Et impleti ſunt dies noe. dcccccl. anni et mortuus eſt. Dicit autez ioſephus ꝙ nemo putet falſa que de antiquorum longeuitate ſcripta ſunt quia propter virtutes ⁊ glorioſas vtilitates quas iugiter ꝑſcrutabant ideſt aſtronomiam et geometriā deus eis ampliora viuendi ſpacia cōdonauit que aliter diſcere nō potuiſſent niſi ſexcētos vixerent annos. Per tot enim annorum curricula magnus annus impletur.

Pphetia noe.

Trūco oliue. i. vnitati eccłie.

Dies Noe.

Additio.
Magn⁹ annus cōpletur reuerſis planetis oībus ad loca ſue creationis.

¶ De diſperſione filiorū Noe et Nemroth. Cap. xxxvij.

Refert moyſes ad principiuz genealogie noe dicens. Hee ſunt generationes filiorum noe et incipit a iaphet minori vt vltimo loco ponatur ſem: cuius ſucceſſionem texere intendit: A Gen. 10
Texuntur autē ex eis. lxx. due generationes quindecim de iaphet xxx. đ cham. xxvij. de ſem. Hi tres diſſeminati ſunt in trib⁹ partibus orbis ſcđz antiquioꝝ. Sem aſiam/ chā aphricā/ iaphet europam ſortitus eſt. Uel expreſſius dicit ſm Joſephum. Filij iaphet tenuerunt ſeptētrionalem regionem: a tauro et amano mōtibus cilicie ⁊ ſy⁹rie vſq; ad fluuiū thanaym in europa

ropa vero vſq ad gadira. Filij vero Chā a phenicia Syria et amano et libāno mōtibus cūctas terras obtinuerunt q̄ cūq ad mare ſunt poſite: apprehendentes etiā eas que vſq ad occeanū ſunt. et proprias faciētes appellationes. Filij vero ſem vſq ad occeanū ſeorſum habitāt Aſiā: ab Euphrate facientes initiū. Generationi Sem inſiſtemus: alias tranſeūtes: hoc tm̄ addentes q Chus dicit filius Chā et fili⁹ Chus Nemroth qui cepit prim⁹ potens eſſe in terra: et robuſt⁹ venator hoīm coram dño.i. extinctor et oppſſor amore dominādi: et cogebat homines ignē adorare ad hoc exijt prouerbium ad dicendū de aliquo q fortis ſit et malus quaſi Nemroth robuſtus venator coram dño. Hoc idē dicimus qz methodi⁹ dicit hūc fuiſſe de filijs virō filij Sem. Quare vero primus ceperit dominari: oſtendit agēs de quodā filio Noe. de q̄ nō egit moyſes ſic dicēs. Cēteſimo anno tertie cilliadis nat⁹ eſt Noe fili⁹ in ſimilitudinē eius. et dixit eū ionithum. Trecenteſimo āno dedit Noe donatiōes filio ſuo Jonito et dimiſit euz in terrā ethan. et intrauit eā ionith⁹ vſq ad mare oriē

De' nē roth gigante.

Coraz dño.i. zdñm. 1. Paralipo. 1.

Additio.

Caldei ignem adorabant et cogebāt alios idē facere cōburentes alia idola. Sacerdotes vō canopi hoc audientes q magnū idolum in honore beli formauerāt. remouētes coronam aureā appoſuerunt vas fictile ad modū corone perforatū foraminibus cera obturatis. Venientes Caldei oppoſuerūt ignē et liquefacta cera aqua defluēs que erat in corona extinxit ignē et preualuerunt canopi idola.

Additio.

Obijcit ſm methodium de ionitho: quia non genuerat eum Noe añ diluuiū quia non fuit in arca cū non fuerit mortuus ante: quia poſt inſtruxit nēroth: nunc poſt diluuium. Forte nō eſt vera rō methodij.

tis: quod dicit eliofchora.i. fortis regio hic accepit a dño donum ſapiētie: et inuenit aſtronomiam. Ad quam veniēs nēroth. gigas. x. cubitorum eruditus eſt ab eo et accepit ab eo ɔſiliū in q̄bus locis regnare cepiſſet. Jonithus iſte futuros quoſdam euētus preuidit et maxime de ortu. iiij. regnorū et occaſu eorū p ſucceſſionē. Quam etiam plane ꝓphetauit daniel. Et predixit diſcipulo ſuo Nēroth: q pmi regnarēt de Cham de quo belus deſcēdit: poſt de Sem medi et perſe et greci: poſt de iaphet romani. A quo rediēs Nēroth accēſus amore dominādi ſollicitauit. gen⁹ ſuū de Sem: vt ipararet aliūs q̄ſi primogenit⁹ ſz noluerūt: et iō trāſiuit ad Cham q̄ acdenit et regnauit inter eos in babylone: et exinde dictus eſt de filijs Cham. Sed ſi vere fuit de filijs Cham tūc nulla ē queſtio quare inter eos regnauerit. Hui⁹ exēplo cepit regnare Jectan vel Jectā vel vram ſuper filios Sem: ſuſene vel ſuſtene ſup filios iaphet. Nota. ¶ Narrat aūt philo iudeo⁹: vł vt alij volūt gētilis phs in libro queſtionū ſup geneſim: q ex trib⁹ filijs Noe adhuc ipo viuēte ſūt nati. xxiiij. milia virorum: et c. extra mulieres et paruulos hūtes tres ſup ſe duces quos pdixim⁹.

¶ De turre babylon. Ca. xxxviij.

Poſt obitum vō Noe mouentes pedes ſuos ab oriente conuenerūt duces in vnuz in campuz Sennaar et timētes diluuium cōſilio Nemroth volentis regnare ceperunt edificare turrim que pertingeret vſq ad celos habentes lateres pro ſaxis: et bitumen pro cemento. Deſcendit autē domin⁹ vt videret turrim. animaduertit

A Geñ. xi.

ner tit vt puniret: ⁊ ait ad ãgelos. Uenite ⁊ ꝯfundam⁹ linguã eoum vt nõ intelligat q̃ſq; vocem pximi ſui. Jn hac diuiſione nihil nen fecit deus: qꝛ voces eedẽ ſunt apud oẽs gentes: ſ; dicẽdi modos ⁊ formas diuerſis gñibus diuiſit. De hac turri dicit ioſephus: qꝛ latitudo erat ita fortiſſima vt ꝓpe eã aſpiciẽtib⁹ lõgitudo videretur in minus. Dij ℣o vẽtos imittẽtes euerterũt turrim: ⁊ vocẽ ꝓpriã vnicuiq; partiti ſunt. Propterea babyloniam contigit vocari ciuitatẽ. Babel enĩ hebrei ꝯfuſionẽ appellãt. De hac turri meminit ſibylla dicens. Cũ oẽs hoies exiſterẽt vni⁹ vocis q̃dã turrim edificauerũt excelſam tanq̃ p eã aſcẽſuri in celũ. De campo ℣o ſennaar in regione babylonis meminit eſicius dicẽs. Qui de ſacerdotib⁹ ſunt erepti: ionis ſacra ſumẽtes i ſennaar babylonis venerunt: diuiſiq; ſunt poſt hec diuerſitate linguarum migrationes agẽtes: apphendentes mediterranea ſimul ⁊ maritima. Nec ꝑtereundum puto ꝙ moyſes dicit regma filiũ chus duos habuiſſe filios ſaba et dodã. Joſephus dicit ſaba ⁊ iudã: quoꝝ iudas egyptiacam gentẽ heſperiorũ inhabitãs iudeis cognomẽ ſuũ reliq̃t. Qđ autẽ dr de terra ſennaar egreſſus eſt aſſur intelligẽdũ eſt: qꝛ nẽroth expulit eũ vi a terra illa: ⁊ turre q̃ ei⁹ erat iure hr̃ditario. Uel intelligendũ nõ eſt aſſur filio ſem. q̃ inuenit purpurã ⁊ vngenta criniũ vel corpoꝝ a quo chaldea ⁊ aſſyria dicta eſt: ſ; aſſur. i. regnũ aſſyrioꝝ inde egreſſum eſt qđ tpe ſarug p aui abrahe ſctm̃ eſt. Regnũ quidem babylonij habuerunt qui de ſemine nemroth fuerunt vſq; ad quartam ciliadem ⁊ vltimum cuſmidem.

Additio.
Chaldea: babylõ: ſennaar: idez ſunt.

Dij id ẽ ageli

Eſici⁹.

¶ Primum incidens. Capitulum. xxxix.

Nterim ℣o obtinuerunt egyptios ⁊ aſſyrios ita in dieb⁹ ſarug belus nerothides rex babylonis: qꝛ fuit alter be l⁹ rex grecie itrauit aſſyriã: ſ; paꝝ obtinuit i ea. Quo mortuo fili⁹ eius ninus totã obtinuit aſſyriã ⁊ ciuitatẽ i q̃ caput regni erat itinere triũ dierum ampliauit: ⁊ a ſuo nomine niniuẽ dixit. Jnde eſt ꝙ quedã hiſtorie dicũt regnũ aſſyrioꝝ cepiſſe ab antiquo belo qđ veꝝ eſt q̃tũ ad initiũ. Alij dicũt cepiſſe a nino qđ veꝝ eſt etiã q̃tũ ad regni amplationez. Ninus vicit cham: qui adhuc viuebat ⁊ regnabat in bractia: alij thracia: ⁊ dicebat zoroaſtes inuentor magice artis q̃ ⁊ ſeptẽ liberales artes i. xiiij. colũnis ſcripſit ſeptem eneis: ⁊ ſeptẽ lateritijs ꝯ vtrũq; diluuiũ. Ninus vero libros eius cõbuſſit. Ab eiſdẽ orta ſũt idola ſic.

Additio.
Sirophanes ꝓmus idolatra egypti diothat⁹ lace demonioꝝ in poetria magiſtri. Anſelmi.

¶ De morte beli et ortu idolorum. Capitulum. xl.

Ortuo belo nin⁹ in ſolatiũ doloris imaginem pr̃is ſibi fecit cui tãtã exhibebat reuerẽtiã vt q̃buſlibet reis q̃ ad eã cõfugiſſent pceret. Proinde hoies de regno ei⁹ diuinos honores imagini eius ceperũt impẽdere. Hui⁹ exemplo plurimi caris ſuis mortuis imagines dedicarunt: ⁊ ſicut ab idolo beli cetera traxerũt originẽ: ſic ab ei⁹ noie gñale nomẽ idoloꝝ traxerunt. Sicut ei dict⁹ eſt belus ab aſſyrijs ſic ⁊ alie nationes ſm idiomata lingue ſue dixerunt alie bel/alie beel alie baal: alie baalim. Jmo et noia ſpecificauerunt alie beelphegor/alie beelzebub dicẽtes. Sed tandem ſeriem genealogie ſem proſequamur.

Inceb dẽs ẽ.

De gene

¶ De generatione ſem. Cap. xlj.

A
Ge. 11.
SEm cētū annoꝝ
erat qn̄ genuit ar
faxat bićnio poſt
diluuium. Repu-
gnare huic vr̄ qđ
dictū eſt ſupra qn
genteſimo anno
noe natū Sem ⁊ ſexcēteſimo inū-
daſſe diluuium. Ergo poſt diluuiū
centenari⁹ erat ſem: ⁊ bićnio poſt
centum ⁊ duorū annoꝝ. Sed mos
eſt ſacre ſcripture ſepe limites nu
merorum ponere paucis annis ſi
ſuperfuerint tacitis. Poteſt ergo
dici q̄ ſem cētū annoꝝ erat et duo
rum: ſed duos tacuit ſcriptura vel
noe cū genuit eū qngētoꝝ et duo
rū vel duo deerāt ad ſexcentos cū
inūdauit diluuiū. Uel ita legatur
litera. Sem centū annoꝝ erat poſt
diluuiū. ⁊ erat bićnio poſt diluuiū
qn̄ genuit arfaxat. Joſephus aūt
dicit Sem filius arfaxat natus eſt
poſt annos. xij. facti diluuij: q̄ for
te vitiū ſcriptoris eſt. Arfaxat ge-
nuit ſale cui i luca ſubdit̄ chainā
ſ3. lxx. qui cōdidit ſalem. q̄ Heber
a quo hebrei di-
cti ſunt ſm Jo-
ſephum. Tamē
Auguſtinus di-
cit. Merito que
ritur vtrum ab
heber dicti ſunt
Hebrei vnde dicantur. hebrei vel ab a-
braam quaſi a-
brai. Heber ge-
nuit phalech et
iectā. Phalech
hebraice diuiſio. eo q̄ in dieb⁹ eius
pro diuiſione linguaꝝ diuiſe ſunt
gentes et diuiſio terraꝝ facta: ſed
ſub iſto p̄cipue facta dicitur: q2 in
iſto et in filijs eius remanente lin
gua antiqua: alij quaſi ab eo diui
ſi ſunt. Phalech genuit reu vel re
gau: qui ſarug. q̄ nachor. qui tha
re. Thare cū eſſet ſeptuaginta an
noru3 genuit abra3: nachor ⁊ arā:
et eſt ordo prepoſterus. Aram eñ
primogenitus et abram vltimus

Additio.
Qui inuenitur in
gloſſa ſuper lu-
cam. In quadā
enumeratiōe ge
nerationis chri
ſti de cainan re-
periēs per quā
m. locum iſtum
correxit.

fuit: et forte non genuit eos cum
eſſet huius tp̄is. ſed tunc cepit ge
nerare. et ſuis tp̄ibus. eos genuit
ſc3 per diuerſa tp̄a: ita q̄ iam cen
tū viginti annoꝝ erat cum genuit
abram qui fuit vltimus. Ini thare
terminat̄ ſcđa etas habens ſm ſe
ptuaginta / mille. lxxij. annos ſm
methodiū. ciliadē: ſm hebraicam
veritatem annos / mille. ccxclj. Et
tot annos dicit
Joſeph⁹ vſq̄ ad
natiuitatē tha-
re ſ3 vſq̄ ad na
tiuitatē abre ex
tēdit̄ hec etas.

Additio.
Ita non breue3
faciūt hanc eta
tem hebrei.

Porro arā genuit loth / et melchā
qui ⁊ ſarai: ⁊ melchā: ⁊ mortu⁹ eſt
ante patrē ſuū in hur chaldeorū. De hur chaldeorum.
Et eſt nomen ciuitatis hur ſm Jo
ſephum: vbi ⁊ hactenus ſepultura
eius oſtendit̄. Hebrei hur ignē di
cunt inde fabulātur q̄ chaldei in
ignē p̄ quē traijciebāt paruulos p̄
iecerant abrā et aram: q2 nolebāt
ignē adorare et aram ibi expirāte
abrā dei auxilio eſt liberatus. Uñ
dicitur. Ego ſum qui eduxi te de
hur chaldeorū. Thare ergo odio E
habens terrā p̄pter luctū arā: nec Ge. 11.
valens ſuſtinere iniurias que fie- hoc cā-
bant ei vt ignē coleret ſtatuit pere ticū ca-
grinari: et dedit nachor melcham nit ec-
vxorem: abre vero ſarai: q̄ et loth cleſia.
fratrē vxoris in filiū adoptauit: q2
ſarai ſterilis erat.

¶ De egreſſu thare et ſuorum de
chaldea. Caplm. xlij.

EGreſſus eſt ergo tha-
re cū illis vt irēt i ter
rā chanaā venerūt vſ
q̄ ad aram meſopo- D
tamie ciuitatem. Se- geñ. 11.
ptuaginta interp̄tes ponunt char
ram: q2 cū h. aſpirationē vtrobiq̄
habeat in grecū vertere nō potue
runt. ch. pro vtraq̄ aſpiratione po
ſuerunt. Unde et filium noe habā
dixerunt cham. Inde eſt q̄ varie
legitur oreb vel choreb. raab vel
rachab. Meſopotamia vero a cir
cunfluentibus aquis nomen acce-
pit Meſo

pit. Meſo enim mediū. potamos aqua ſicut aquilegia dr̄ quaſi aq̄s ligata. Et facti ſunt dies thare. ccv. annorum: ⁊ mortuus eſt in aram.

¶ De ānis Abre poſt mortē p̄ris ⁊ egreſſu ſuo de terra ſua. Ca. xliij.

A ge.12. A Act.7. Dixit aūt domin⁹ ad abraȝ. Egredere de terra tua ⁊c. lxxv. annorum erat abrā cuȝ egrederetur de arā. Joſephus ait. Dimiſitq̄ chaldeam cum. lxxv. annorum eſſet domino iubente. vt migraret in chananeam. Si ergo poſt mortē patris abram erat annorum. lxxv. patet quod diximus ꝙ thare plus q̄̄. lxx. annos habebat cum genuit abram. Si eīm in illa etate genuit abram: tunc poſt mortē patris erat abram. cxlv. annorum. Auguſtinus tamen dixit

Nota. per recapitulationem hoc eſſe dictum. Adhuc enim viuente patre cum eſſet. cxlv. annorum ⁊ abram lxxv. egreſſus eſt de aram relinquens ibi patrem ⁊ fratrem: et in itinere dum iret in meſopotamiā dominum locutū ei ⁊ dixiſſe. Egredere de terra ⁊ cetera. nōquin iaȝ eſſet egreſſus ſed animū reuertēdi ad eā habebat quaſi dicat. Qui egreſſus eas corp̄e egredere mēte. Hieronymus dixit veram eſſe hebreorum traditionem qui ⁊ annos Thare po nūt. lxx. cum genuit abrā: ⁊ mortuo patre egreſſum Abram dicunt de aram: ⁊ pluriū eum eſſe annorū tunc q̄̄ moyſes dicat: ſed annos ei⁹ cōputatos ab illo t̄p̄e quo dei auxilio euaſit ignē chaldeo℞ vt id ei reputetur t̄p̄s etatis ex quo ꝯfeſſus eſt dn̄ȝ ſpernēs idola chaldeo℞. Ecce dicit ioſeph⁹ iam recidebat vita hoīm paulatim declinans vſq̄ ad moyſen in quo terminū vite quē cōſtituerat dn̄s cōfirmauit. Cētū viginti

Additio.
Thare ꝗ̄ erat cxxx. anno℞ cū genuit Abram: Abram. lxxv. cū pater obijt.

ei ⁊. xx. anno℞ moyſes mortu⁹ eſt.

¶ De aduentu Abre in terram chanaan. Caplm. xliiij.

A ge.12. Tulit ergo abrā ſarai ⁊ loth ⁊ alas quas fecerat i aram. i. d ē animātia q̄ ibi adquiſierat ⁊ intrauit terram chanaan. ⁊ venit ad ſichem q̄ corruptus Sichar ſepe legitur: ⁊ ad vallem illuſtrem q̄ pētapolis dicebatur tūc a quinq̄ vrbibus Sodomorū q̄ nunc mare ſalis vel mortuum dicitur: quia nihil in eo viuit et nihil in eo mergi poteſt habēs animam: vel lacus aſpalti id eſt bituminis quod dicit̄ iudaicuȝ vel vallis ſalinarum. Apparuitq̄ ei domin⁹ et dixit ei. Semini tuo dabo terrā hanc. Qui edificauit tibi altare domino vbi apparuit ei. Inde de eo ſic ioſephus ait. Primus preſumpſit deum vnum creatorem eſſe cunctorum pronunciare ⁊ hominum opiniones quas ceteri de deo habebāt inouare ⁊ immutare preualuit. Hec aūt cōijciebat p̄ terre paſſiōes ⁊ maris ⁊ ea q̄ cōtingunt circa ſolem et lunam: ⁊ ex omnibusq̄ue circa celū ſemper eueniunt. De eodem beroſus meminit dicens. Poſt diluuium decima generatione fuit apud chaldeos vir in celeſtibus rebus expertus. ¶ Inde tranſgrediens abrā tetēdit tabernaculū inter bethel ⁊ hai. ⁊ edificauit ibi iteruȝ altare dn̄o. Et perrexit abrā vadens ⁊ vltra p̄grediēs ad meridiē: ſȝ q̄ iuerit ſubticet moyſes breuitatis cauſa vel quaſi notū: ⁊ habitauit i damaſco. Unde et nomē ei⁹ vſq̄ nūc in ciuitate damaſcena habetur in gloria: ⁊ vicus oſtēditur qui ab eo dicitur habitatio abram. Unde nicolaus Damaſcenus Abrā regnauit in Damaſco veniens aduena

Additio.
Nunc dicit̄ mare diaboli cui⁹ ſuaſu ibi peccatum eſt ⁊ multū aluminis ibi reperitur.

Gloſſ. Ur caldei ignē ⁊ alij idola colebāt. ſic oēs erāt idolatre p̄ter abrā cū ſuis.

eum exercitu de terra que ſup babylonē dicitur hur chaldeorum.

¶ De deſcenſu abre in egyptum et de reditu eiuſdem. Capitm.xlv.

B Ge.12. Facta eſt autem fames magna in terra chanaā: et deſcendit abrā in egyptū: timenſq; libidinem egyptiorum ne eam propter ſpeciem mulieris occiderent ſororē ſuam eam dixit eſſe. Et ſublata eſt mulier valde pulchra in domum pharaonis. Abrā vero bn̄ vſi ſunt egyptij ppter eā. Deus vero deſideriū regis impedimuit: ne tāgeret eā: egritudine et tumultu cārnz. Cūq; p ſalute regis ſacrificarēt ſacerdotes: per iram dei hoc accidiſſe ſignificauerūt q vxori peregrini iniuriā inferre voluiſſet. Uocauitq; pharao abram et dixit ei. Cur non indicaſti q vxor tua eſſet. Ecce vxor tua accipe eā et vade. Et precepit rex viris ſuis vt deducerent eum. Erat enim diues valde: in auro et argento: in ſer-

Notabi ſorā. uis et ancillis et iumentis. Arithmeticam ſane et que de aſtrologia ſunt Egyptijs tradidit ante eis ignota a quibus poſt peruenerūt

A Ge.9. ad grecos. ¶ Reuerſuſq; eſt abrā vſq; ad locum vbi fixerat tabernaculum inter bethel et hai. Partituſq; eſt terram cum loth dū paſtores eorum inter ſe rixarēt p paſcuis optionem etiā cōceſſit loth. Et eleuans loht oculos: vidit regionem iordanis ꝯgruam ſibi: et moratus eſt in oppidis ſodomorū. Abram vero deſcēdit ad cōuallem mambre iuxta hebrō et habitauit ibi: fecitq; ibi altare dn̄o. Hebron ciuitas eſt que et cariatharbe dr̄: id eſt ciuitas q̄tuor. Albe enim q̄tuor: cariath ciuitas: ibi enim ſepult⁹ eſt adā maxim⁹: et abrā Iſaac et iacob cū vxoribus ſuis: Mābre vero aner et eſcol fr̄es erāt et ꝯfederati ſūt abre. A primogenito eorum vallis cognominata erat. Habitabat autē ibi abrā circa quercū vel terebinthū: cui⁹ radices apparent adhuc. Quā p nomine Ioſeph⁹ vocauit dicens habitabat abrā circa ilicem que vocat agyga. vel ogig. vel dirpſi. ibi promiſit ei deuſq; omnē terrā circunſtātem per quatuor ptes orbis daret ei et ſemini eius.

Additio.

Ebron interpretatur cōiugium vel cōiugum: qr q̄tuor patriarche cum vxorib⁹ ſuis ibi incinerati fuerūt. Hec interp̄tatio reperit in q̄dā gloſa in actib⁹ apl'orum quā. M. legens cōſuluit vt in hiſtoriis poneret quod et ſe feciſſe dixit.

Additio.

Arbor illa ſcd̄m hieronymū vſq; ad temp⁹ theodoſij impatoris durauit, et ex illa fuiſſe phibet que modo eſt: q̄ licet arida tamē medicinalis eſt de qua q̄ ſecum habet iumētum eius non infundit.

¶ De victoria Abre et occurſu melchiſedech. Cap.xlvi.

Factū eſt autē illo tpe vt amraphel rex ſennaar id eſt babylōis et c. Iā tm̄ pceſſerat libido dominādi: q q̄q; ciuitas r̄gulū habebat: quorum plurimi alicui maiori regi ſeruiebāt: tā dē oēs ſubditi erant monarcho aſſyriorum. Sane q̄nq; ciuitates ſodomorum ſodoma et gomorra: adama: ſcbois: bala q̄ et ſegor q̄nq; reges habebāt. Has ſubiugauerat ſibi Codorlaomor rex elamitarum: et tributarias ſibi fecerat: et .xij. ānis ſeruierāt ei in tributo. Anno vero .xiij. noluerunt ſibi dare. Proinde .xiiij. āno codorlaomor aſſumēs ſecū tres reges babylonis et pōti et gētiū collecto exercitu cōuenerūt in vallē illuſtrē: in qua erant putei bituminis q̄ p irā dei poſt verſa eſt in mare mortuū et circūadiacētia loca depopulati ſunt. Et egreſſi ſunt q̄nq; reges vt pugnarēt aduerſus .iiij. q̄ et terga verterūt: et ceciderūt plurimi: et q̄ A Ge.14.

remāſe

remāſerāt fugerūt ad mōtes. Tulerūt aūt victores oēm ſubſtātiā eorū· z captiuos necnō z Loth/ z ſubſtātiā eius. Et eccevnus q̄ euaſerat nūtiauit hoc abraā hebreo. vel trāſfluuiali: qꝛ de trās eufraten venerat. Qui numerauit expeditos vernaculos ſuos. cccxviij. z tres ꝑdictos fratres mēbre z auer z eſcol. z ꝓſecut⁹ eſt eos vſqꝫ dan: q̄ eſt vn⁹ de fontibus iordanis: et ab eo oppidū dan dictū eſt: quod nūc peneas dicit. Alter eīn fons Jor dr̄ q̄b⁹ in vnū cōfederatis iordanis dr̄. z irruit ſuꝑ eos nocte: diuiſis ſocijs i tres turmas dormiētes trucidauit: vigilātes pre ebrietate pugnare nō valentes effugerūt. Et ꝓſecut⁹ eſt eos. Abrā vſqꝫ hoba: q̄ ē ad leuā damaſci: z reduxit Loth mulieres quoqꝫ z populū/ z oēm ſubſtātiā eorū. Occurrit aūt ei rex ſodomorū ad locū q̄ dicit regia vallis in via ſolyme ciuitatis vel ſalē q̄ poſt hieruſalē dicta eſt. At vero melchiſedech rex ſalē obtulit ei panē z vinū: Quod quaſi exponēs ioſephus ait. Miniſtrauit exercitui exenia: z mltā abūdātiā rerū opportunarū ſimꝉ exhibuit: z ſuper epulas būdixit deū: q̄ abre ſubdiderat inimicos. Erat enim ſacerdos dei altiſſimi: Cui abrā decimas dedit ex olb⁹ ſpolijs: z tūc primū decime legun tur date primitie vero ab abel. Et ait ad eū rex ſodomorū. Da mihi animas cetera tibi tolle: z noluit abrā etiā minimū q̄d tollere: excep tis q̄ comederūt iuuenes: z par

Decle z ꝓmiſſe.

Minimū q̄rere auariſſimū eſt reſpuere crudeliſſimū.

tibus trium fratrū q̄ venerāt cū eo. Hunc melchiſedech aiūt hebrei fuiſſe ſē filiū noe. z vixiſſe vſqꝫ ad Iſaac Et oēs primogenitos a Noe vſqꝫ ad Aaron ſacerdotes fuiſſe qui in conuinijs z oblationibus pplo benedicebāt z habebāt primogenita de q̄bus poſt explicabitur.

Additio.

Ioſephus i fine libri ſui ait. Potētiſſimus chananeoꝝ q̄ lingua patria iuſt⁹ rex appellat⁹ ē. primus deo ſacerdotiū vel ſacrificiū exhibuit: et phanū edificauit: z vrbē quā hieroſolimā dixit. Cū aūt ſolyma vocaretur: chananeis poſt ea expulſis primus iudeoꝝ in ea leobius vel theobit⁹ regnauit. Incle q̄ſecſt.

De ortu iubilei. Capi. xlvij.

De hac victoria tradūt iubileū initium habuiſſe pro hac remiſſione captiuoꝝ. Iubel eniꝫ remiſſio vel initiū inde iubileus remiſſiuus: vꝉ initiās ob hoc aūt inſtitut⁹ eſt q̄nquageſim⁹: qꝛ tūc erat loth vt dicūt q̄dā. l. annorū. Uel tūc erat quinquageſimus annus ex q̄ locut⁹ erat dn̄s abre i via vel ex q̄ egreſſus erat de charrā. Uel abrā peritus aſtroꝝ l q̄b⁹ ēt ꝑꝫ q̄ſdā zoroaſten magice artis inuētorē īſtituit: nouerat ꝙ itēperies aeris q̄ fit ex eleuatis vel deꝑſſis planetis: ſempꝫ vſqꝫ ad. l. annos ad tēperiē redeūt: z qd̄ vidit fieri i aſtris voluit imitari i terr.

De ſacrificio Abre poſt ꝓmiſſionem heredis. Capi. xlviij.

His trāſactis locutus eſt dn̄s ad Abram dicēs. Protector tuus ſum: z merces tua magna nimis. Et dixit abrā. Quid dabis mihi? Ego vadā abſqꝫ liberis: ac damaſcus fili⁹ eliezer ꝓcuratoris mei erit heres meus. q. d. Quid mihi de promiſſione terre cū deſit heres? Ab hoc damaſco aiūt damaſcum conditam z denominatam: et ibi eum regnaſſe. Et dixit dominus ad eū. Non erit hic heres tuus: ſed qui egredietur de vtero tuo. Credidit abraam deo et reputatū eſt ei ad iuſtitiam: z quia inſperatum promittebatur: queſiuit abraam ſignū: vnde ſciret ſibi hoc fieri. non ex diffidentia: ſed ſperando z modum querendo. Et hinc maxime mos inoleuit iudeis ſigna q̄rere.

A Ge. 15.

B Ge. 15.

Ro. 4.

 Et ait

E
Mat.
12.
¶ Et ait dñs. Sume mihi l craſti
novaccā ꝛ caprā ꝛ ariete queqꝫ tri
ma ꝛ turturē ꝛ colūbā.q.d.Immo
labis mihi hec ꝛ oñdā tibi ſignū.
Qui tollēs hec aīalia diuiſit ꝑ me
diuꝫ:ꝛ partes ꝯtra ſe altrinſecus
poſuit:aues aūt nō diuiſit:ꝛdū ex
pectaret ꝓceptū dñi de mō immo-
landi:deſcēderūt volucres ſuper
cadauera:ꝛ abigebat eas abram.
Cūqꝫ ſol occubuiſſet ſopor irruit
ſuper abrā:ꝛ horror magnꝰ ꝗ fuit
pars ſigni:ꝛ dictū eſt ad eū.Scito
prenoſcēs ꝙ peregrinū futurū ſit
ſemē tuū l terra nō ſua ꝛ ſubijciēt
A eos extranei ſeruituti et affligent
Act.7. cccc.annis.Tu autē ibis prius ad
patres tuos:generatiōe aūt quar
ta reuertentur huc.q.d.Ne expe-
ctes te mō regnaturū in terra hac
et ſemen tuū poſt te.Te eñ prius
mortuo poſt.cccc.annos implebit
ꝓmiſſio mea.Nec eſt intelligendū
ꝙ tot annis ſeruierunt in egypto:
Iſidorus. ſed hic numerus annoꝝ in illa af
flictione cōpletus eſt ſꝫ ꝑm Iſido-
Auguſtinus. rū ab illo tpe cōputātur.quo iſta
abre promittūtur.Auguſtinus ab
Iſaac nato computat:qꝛ dictū eſt
ſemē tuū . Et ab anno natiuitatis
Iſaac vſqꝫ ad annū egreſſionis de
egypto numerat.ccccv.ānos . Sꝫ
ſcriptura ſubticet.v.et legit literā
ſic.Semē tuū peregrinū erit.cccc.
annis.ſiue enim in terra chanaan
ſiue in egypto peregrinū fuit.do-
nec habuit hereditatē ex ꝓmiſſio
ne dei.Illud autē interpoſitum:
ſubijciēt eos ꝛ affligent. nō refer-
tur ad.cccc.ānos.Quod aūt dictū
eſt in quarta generatiōe eos redi-
turos.ſcdꝫ tribū ſacerdotalē itel-
ligēdū eſt Leui eñ genuit chaat:
qui genuit arā
vel amrā:ꝗ ge-
nuit Aaron qui
eleazar:qui cuꝫ
aarō egreſſꝰ ē.
Nec dicas qua
tuor generatio-
nes ꝑſonas.iiij.
lꝫ ſucceſſiones.

Additio.
Due fuerūt tri-
bus. Sacerdo-
talis ꝗ a leui ha
buit principiū.
Altera regalis:
ꝗ a iuda.

vt tot ſint gñatiōes quoties ibi le
gitur genuit. Qð alia litera hꝫ.v.
gñatiōes: ſꝫ regiā tribū ē.Iudas
eñ genuit phares:ꝗ genuit eſrō:
ꝗ genuit arā.ꝗ aminadab : ꝗ naa-
ſon:ꝗ cū ꝑre egreſſus ē.Et facta ē
caligo:ꝛ apparuit ignis ꝗſi clibā
ni trāſiēs iter diuiſiones illas: et
ꝯſumēs il as.Ecce ſignū ꝛ terlos
terre ꝓmiſſiōis diffiniuit ei dñs a
riuo corula flumine egyptiviſqꝫ ad
Eufratē:et pplos eiꝰ nominauit.

¶ De fuga agar et ortu hiſmae- A
lis. Cap.xlix. geñ.16

IGitur ſarai nō hēbat
liberos:ꝛ dixit Abre.
Ingredere ad ancillā
meā agar:ſi forte ex il
la ſuſcipiā filios.ꝛ in
greſſus ē ad eā. Que cū ꝯcepiſſet
ðſpexit dñaꝫ ſuā ꝛ abraā diſſimula
bat.Et ait ſarai. Iniq̄ agis ꝯ me.
Iudicet deꝰ iter me ꝛ te.Cui abraā
Ecce ancilla tua in manu tua:vte-
re ea vt libet . Affligente aūt eam
ſarai:illa iniit fugā. volēs redire
ad patriā:qꝛ egyptia erat.Et in-
uenit eā angelꝰ dñi dū fugeret et
ſitiret ꝛ viam ignoraret ſoliuagā
iuxta puteū ꝗ eſt in via in deſerto
ſur.Qui dixit ad eā.Unde venis:
et quo vadis. Et illa · A facie dñe
mee ſarai fugio.Cui angelus. Re
uertere ad dñaꝫ tuā:ꝛ humiliare
ſub ea.Et rurſum:Cōcepiſti et pa
ries filium: et vocabis nomē eius De hiſ
hiſmael.hic ꝑmo legit nomē pre- maele.
dictuꝫ a dño: qð prarū eſt. Manꝰ
eius ꝯtra oēs:ꝛ manus olm ꝯtra
eū:et e regiōe fratrū ſuorum figet
tentoria: qð tñ nō de ipſo legitur:
ſed de filio eius cedar. Tamen de
genere ipſiꝰ hoc ꝓdictū eſt: quia
ſaraceni vagi ſedibꝰ incertis:gē-
tes ꝗbꝰ deſertū ex latere iūgit im Pphe-
pugnāt:ꝛ ab olbꝰ impugnantur. tia me-
Hoc aūt ꝓcipue futurū erat ſecun thodij
dū methodiū:qꝛ quatuor princi- de hiſ-
pes ð gñe hiſmahel ꝗs etiā filios maelitꝭ
vinee vocat.forte ꝑ veſania tanq̄ ſarace-
ebrios oreb.ſ.ꝛ zeb ꝛ zebee.et ſal nis.
mana egreſſi ſunt de ſolitudie cō
tra

tra filios Iſrael: q̃ victi p̱ Gedeon retruſi ſunt i ſolitudinem de qua pdierāt. Qd vero legit in geneſi: hic erit ferus hō: hebreus hȝ phe-rā: qd ſonat onager. Propter hoc vt dicit methodius dictū eſt. Onagri ꝛ capree a deſerto oēm beſtia-rū ſupergredietur rabiē: ꝛ māſue-torū numerꝰ cōteret ab eis. Dicit em de filiis hiſmael. Futurū ē aūt vt exeāt adhuc ſemel: ꝛ obtinebūt orbē terre p octo hebdomadas annorū: ꝛ vocabitur iter eorū via an-guſtie: qꝛ patrē illoꝝ hiſmael vo-cauit dñs onagrū. In ſacris locis interficient ſacerdotes. ibidē cum mulieribꝰ dormient: ad ſepulchra ſctōrū religabūt iumenta: ꝛ hoc p

B nequitia xp̄ianoꝝ q̄ tūc erūt de qbꝰ

2.thi.3 dicit. In nouiſſimis diebus erunt hoies ſeſe amātes ꝛc. Et tūc iple-

B bit q dictū eſt per ezechielem. Fili hois voca beſtias agri: ꝛ exhorta-

Eze.39 re illas dicens. Congregamini et venite: eo q ſacrificiū magnū im-molo vobis. Manducate carnes fortiuȝ: et bibite ſanguinē deorū execlſorum.

¶ Cumq loq̄retur dominus cum agar: pertrāſijt in turbine: ꝛ ipſe vidit poſteriora dei ꝛ ait. Uidi poſteriora vidētis me.

Additio. Legitur in vita Clemētis q abram aliū habuit filium de agar: qui dictꝰ eſt elieſdros a q̄ Perſe duxerunt originem.

Et appellauit locū puteū viuētis et vidētis: quia viderat eā dñs et quaſi reddiderat vitā ſitiēti oſtendēdo puteū. Adhuc puteus ager oſtēdit iter cades ꝛ barath. Que cū redijſſet peperit filiū: ꝛ vocauit eū hiſmaelē. Abrā āt erat. lxxxvij. annorum cum natus eſt hiſmael.

¶ De pacto circunciſionis ꝛ mutatione nominum abre et ſarai.

Cap̄. l.

B Ge.17. Poſtq̄ vero nonaginta et nouem annorum eē cepe-rat abram apparuit ei dominus dicens, Multiplicabo ſe-mē tuū: ꝛ tu cuſtodies pactū meū hoc. ſ. Circuncidetur ex vobis ꝛc. De Abraeo nomis immutatione.

Sed anq̄ pactū exponat nomē ei mutat. Dicebat em abrā ex abba ꝛ ram: quaſi abbarā. i. excelſus pater. ꝛ addita ea litera a ꝛ dictꝰ eſt abraā: q̄ſi abbaaȝ: qd ſonat pater multarū. ſubaudit gentiū. Hebrei tū dicūt q de noie ſuo terra grāmaton e literā addidit deꝰ abrae: q̄ tū ſonat a. idioma em eoꝝ ē ſcriberea. ꝛ ſonare e. ꝛ ecōuerſo. R aūt ſupaddita eſt cā euphonie. Et qꝛ tempore circūciſionis mutatuȝ eſt nomē ei: cuȝ circūcidūt ipo-nūt hebrei nomina. Uolēs itaq dñs quaſi quodam charactere populū ſuum ab alijs diſcernere: induxit eis circūciſionē hic.

Additio. hoc quantū ad interpretatiōeȝ: non quantū ad abram.

Circūcidetur ex vobis oē maſculinū: ꝛ circuncidetis carnē p̄pucij veſtri. Infans octo dierū circūcidet tā vernaculus q̄ empticius cuiꝰ caro circūciſa nō fuerit peribit aīa illa de populo ſuo. Quo cultello fieret nō eſt p̄ceptū. Quare aūt fiebat lapideo poſt dicemus. Notandū q ſeruus primo dictus eſt a ſeruādo. Uictores em victos hoſtes quos ad vitā ſeruabant ſeruos dixerūt. Uerna vero vel vernaculus vel venula qui nutritus ē domi. Emptitius q̄ in propria pſona emptus eſt. Originarius q̄ ꝛ ſeruus glebe: ſcȝ colonꝰ.

¶ Dixitq dñs ad Abraā. Nō vltra vocabis vxorē tuā ſarai: ſȝ ſaram. De ſua vxore ſarai.

Quidā dicūt mutationē nominis ſare ſic factā: qꝛ cū priꝰ per duo rr. ſcriberetur: mō per vnū vl ecōtra ꝛ errāt. Sed cum diceretur ſarai. i. pñceps mea: ꝛ quaſi vnius gētis dicta ē ſara. id eſt princeps. abſolute: quaſi omnium gentium p̄nceps futura. Et attēde q quantum ad nos videtur i litera ſubtracta: ꝛ nuda addita ſȝ apud hebreos additur a: ꝛ ſcribitur per e. Quidā: qꝛ ſarath hebraice leprā

ſonat. errauerunt: putantes eā p̄- mo lepram vocari. ¶ Et ait dn̄s. ex illa dabo tibi filium ⁊ vocabis nomen ei⁹ Iſaac. Cecidit Abraā in faciē: ⁊ riſit pre gaudio dicens applaudendo. Putas ne centenario naſcetur filius: ⁊ ſara nonagenaria pariet? Et ait dn̄s. Sara pariet tibi filium: ⁊ vocabis nomen eius Iſaac: quod interpretatur riſus a riſu. ſ. patris. Ecce ſecūdo a dn̄o predicitur nomē naſcituri. Et adhuc de duob⁹ legit̃ hoc i veteri teſtamēto: de ſamſone. ſ. ⁊ ioſia: et in nouo de duob⁹ tm̄ Ieſu ⁊ Ioanne. Etiā multiplicationē hiſmaelis pm̄iſit ei dn̄s. Et cū finitus eſſet ſermo dn̄i: circūcidit ſe abraā ⁊ hiſmaelē ⁊ omnem ſuā familiā ſexus maſculini. Abraam tūc erat xcix. annorum: ⁊ hiſmael. xiij.

Annunciatio cōcept⁹ Iſaac.

¶ De trib⁹ Angelis ſuſceptis ab Abraam. Cap. lj.

Apparuit dn̄s Abrae in conualle mambre. Cūq; eleuaſſet oculos vidit tres viros: ⁊ occurrens illis: vnum ex eis adorauit. Dicit Ioſephus tres Angelos i ſpecie humana miſſos vt vnus nūciaret abrae verbū dei de filio ſuo. ⁊ duo ſubuerterēt ſodomā. Euſebius vero ait. Primo olm ꝓphetarū abrae verbū dei cū in figura apparuiſſet humanā vocationē getiū pollicetur. Et ſic apparuit ei filius quem ⁊ adorauit. Sed qꝛ nuſq̄ legitur pater appariuſſe i. ſubiecta creatura di ꝙ duo āgeli apparuerūt in deſignatione duorū ꝓcorū moyſi ⁊ helie: quorū alter primū preuenit aduētum alter ꝓuenit ſecundū. Quos ⁊ rogauit Abraā vt diuerterent ad eum ⁊ paulum comedendo confortarent. Qui aſſenſerunt. Et eſtimās Abraā precepit ſare vt de tribus ſat. s ſimile faceret ſubcineritios panes. Ip̄ſe quoq; tulit vitulum de armēto optimū: tulitq; butyrum ⁊ lac et vitulum aſſatum: et poſuit corā eis.

Additio.
Anthropomorphite ſunt here tici de iudeis: q̄ dicūt deum patrē habere corpus hois: cui⁹ ſuperiorem partem dicunt eſſe i celis: pedes vero in terra.

Uerſimile eſt ꝙ primo hoies credidit: q̄bus hec xenia parauit: poſt āgelos dei eſſe cōprobauit. De cibo quē ſū pſerūt ꝑt dici ꝙ i maſticādo extenuatus ſit ſicut aq̄ calore ignis. Abraam ſtabat iuxta eos. Sara vero erat poſt oſtium tabernaculi. Et dixit angel⁹. Reuertēs veniam ad te tē pore iſto. id eſt eodem die reuoluto anno: ⁊ habebit ſara filiū. Quo audito riſit Sara. Erant em̄ ambo ſenes ⁊ deſierant ſare fieri muliebria. i. menſtrua: q̄b⁹ deficientibus vis pariendi deficit. Si alter iuuenis eſſet: nō eſſet impoſſibile ex ſene ⁊ iuuene ꝓlē fieri. Sꝫ ambo erāt prouecte etatis. Ad hec etiā ipſa ſterilis erat. Riſit ergo qꝛ dubitauit dicēs. poſtq̄ conſenui ⁊ dominus me⁹ vetulus eſt: voluptati operam dabo. Dixitq; dom. n⁹ ad abraā. Quare riſit ſara: nūquid quicq̄ deo ē difficile? Negauit ſara ſe riſiſſe ꝑ- territa. Ecce q̄ intentione quiſq; riſerit dijudicare potuit qui corda nouit.

Additio.
Hunc ordinē vi det auguſtinus comprobare in geneſi ſup hunc locū: quo audito riſit Sara. scꝫ ꝙ pri⁹ putauit Abraā eos eſſe hoies in q̄bus tū deus loquere tur propter que dam ſigna diuine maniſtatis in eis apparētia. Ideoq; ꝓmuſin terram non eos ſed in eis deum adorauit: poſt vero pcepit aliquib⁹ figuris vt diuino inſtinctu ꝙ Angeli erāt. Tamen vidēs eos habere corpora hūana pauit eis eſcam.

A Ge. 18.

Additio.
Et forte credidit. adulatorie dictum: quia bene pauerat eos.

¶ De

¶ De duobus angelis deſcendētibus in ſodomā. Cap. liij.

C Geñ. 18. Cumq̄ ſurrexiſſent illi tres viri direxerūt oclos cōtra ſodomā ꝛ abraā gradiebat ſimul: ꝛ dixit dñs. Nō potero celare abrae q̄ geſturꝰ ſū. Et ait ad illū. Clamor ſodomoꝝ ꝛ gomorre venit ad me. Peccm̄ cū clamore: ē culpa cū libertate. cū ſcʒ q̄s palā ꝛ ad libitū ſuū peccat. Peccm̄ illoꝝ fuit ſupbia vite: ꝛ abūdantia panis: ꝓpter quā vſq̄ ad ignominioſam libidinem proruperūt. Et addidit. Deſcēdā ꝛ videbo vtrū clamorē q̄ venit ad me opere cōpleuerit. Qui oīa nouit: hoc in exēplū nobis reliquit: q.d. Mala hoīm non ante credite q̄ꝫ probetis. Inde eſt q̄ iudex ſibi ſoli crimē notū punire nō pōt: vn

B Joan. 8. de ꝛ dictū eſt. Nemo te cōdēnauit nec ego te cōdēnabo. ¶ Abraam vero memor loth filij fratris ſui:

D Geñ. 18. appropinquās ad dñm ait. Nunquid ꝑdes iuſtū cū impio? Nō eſt hoc tuū qui iudicas oīnē terrā. Si fuerit. l. iuſti ibi: nōne parces populo propter eos? Et ait dñs. Dimittā omni pplo propter eos, Tunc abraā quaſi paulatim deſcēdēs ait. Si fuerit. xlv. Itē ſi. xl. quid ſi. xxx. Quid ſi. xx. Quid ſi decē. Et ait dñs. Nō delebo eos propter decem. Abijt dñs. id eſt non apparuit poſtq̄ꝫ ceſſauit loqui ei: ꝛ ille reuerſus eſt in locum ſuum.

B Geñ. 16 ¶ Veneruntq̄ illi duo angeli qui fuerāt cū domino vel alij (ſecūdū quoſdam) ſodomā in veſpere ſedēte loth in foribus ciuitatis. expectante alicuius hoſpitis aduētū.

De iniuſtitia Loth. Qui occurrens eis adorauit: petens vt diuerterent in domū ſuā. Quos renitētes compulit opido. Ingreſſiſq̄ illis fecit conuiuium: coxit azyma ꝛ comederūt. Tūc viri ciuitatis a puero vſq̄ ad ſenē vallauerūt domū et dixerūt loth. Educ viros illos huc vt cognoſcamus eos. Qui ait. Habeo duas filias q̄ nōdū cognouerūt virū: abutimini eis vt libet tantū his nihil mali faciatis q̄ ingreſſi ſunt ſub vmbra culminis mei. Mos enim fidelis erat ab omni iniuria hoſpites ſuos defendere. Qd aūt dixit. pturbatio animi fuit: nō cōſiliū. Cōſiliū ſane eſt vt faciat q̄s leuiꝰ ne ipſe cōmittat grauiꝰ. Nullo autē mō dʒ q̄s leuius facere mortale ne aliꝰ cōmittat grauiꝰ. At illi noluerūt: ꝛ vim faciebāt vehemētiſſime loth. Et ecce angeli introduxerūt loth. ꝛ clauſerūt oſtiū. Illos vero percuſſerūt cecitate: nō priuatione viſus: ſed acriſia quam latine audientiā dicere poſſumus: que facit non videri non omnia ſed que eſt opꝰ/ qua ꝑcuſſi ſunt qui querebant heliſeū cū eſſet cū eis: ꝛ diſcipuli cū dño cūtes i emaus. Forte hoc modo quādoq̄ querimus qd in manu tenemus: ꝛ angeli dixerūt ad loth. Educ oēs tuos de vrbe hac. Delebimus enim locū iſtū. Et ingreſſus loth ad generos ſuos ait Surgite ꝛ egredimini: q2 delebit dñs ciuitatē iſtā. Non eſt credendū (vt ait Hieronymꝰ) his qui dicūt alias filias a predictis virginibus loth habuiſſe: habentes viros que cum viris ſubmerſe ſint. Sed generos vocat futuros generos. Unde hebraica veritas hʒ. Egreſſus eſt loth ad ſpōſos. Qui noluerūt egredi: conſuetudinē hāc verboꝝ loth eſſe dicētes q̄ ſemper mala prediceret.

Additio.

Acriſia eſt quādo quis habet apertos oculos et non videt: qd magi faciūt incantationibus. Fit etiam quando quis habet aliquādo rē aliquā in manu ꝛ non videt: et eſt etiam acriſia.

¶ De ſubuerſiōe ſodomoꝝ. c. liiij.

Mane diſſimulante loth exire: apphenſū eſt cum vxore ſua ꝛ filiabꝰ ſtatue rūt āgeli ex ciuitatē dicētes. Ne rhaiciens retro D Geñ. 19.

ſed in mõte ſaluum te fac. Qui ex perturbatione nondum plene credẽs dño ait. Nõ poſſum in monte ſaluari ne forte apprehendat me malũ: ⁊ moriar. Forte ſenex mõtiũ frigora ⁊ laborẽ vie perhorrebat. Sed eſt hec ciuitas parua ad quã fugere ſufficio vt ſaluer in ea: ⁊ ait dominus. Non ſubuertam vrbem pro qua locutus es: ⁊ ideo qꝛ dixit parua vocatũ eſt nomen vrbis ſegor. id eſt parua. Tradũt eñ hebrei hãc vrbẽ primo dictã balam:
Iſa. 15. ⁊ poſt ſaliſam: ⁊ in eſaia vitulã cõſternatã: qꝛ tertio terremotu abſorpta ſit poſt ſubuerſionẽ q̃tuor aliarũ ciuitatum: mõ dicit ciuitas palme. Quãdiu ergo fuit loth in ea pepercit ei domin⁹. Sꝫ (vt dicit hieronymus) loth timẽs cõſuetũ eius terremotũ. egreſſus mãſit in
ſodomite pereũt monte. Egreſſo itaqꝫ loth de ſodomis pluit dñs ſup ciuitates illas ſulphur ⁊ ignẽ. Pluit dñs a ſeipſo ens in terra a ſe ente in celo iudicãs. id eſt puniens ab imperante. Pluit aũt hec vt terra in eternum areſceret ſine ſpe iterũ germinandi: et ita grauius puniuit iſtos q̃ primos peccatores diluuio. Licet eñ illi mẽſurã excederent delicti: tamẽ quaſi naturaliter peccabãt: ⁊ vniuerſos ſubuertit etiam paruulos pro peccatis parentum: in quo puiſum eſt illis ne diu viuẽtes ſequerent exẽpla patrũ: et eſt aliqđ bonũ reũ nõ eſſe: q̃ glioſus nõ ẽ. Prodeſt eñ pauperẽ nõ eſſe q̃ rex nõ eſſe põt. Et reſpiciens
De vxore loth vxor loth retro verſa eſt in ſtatuã ſalis: quã Joſephus dicit ſe vidiſſe: ⁊ hacten⁹ manere. Uerſa eſt ergo regio in lacum ſalis: ⁊ ſterilẽ q̃ dicitur mare mortuũ: quia nec piſces nec aues in eo viuunt: vt in alijs. Nauem quoqꝫ non patitur: nec vllam ſuſtinet materiam quin tota forſitan ſupernatet: niſi bituminatam propter homines intus viuentes. Nam omne carens vita in profundum mergitur. Si quid viuum aliqua arte imerſeris: ſuperexilit. Lucerna ardẽs ſuper enatat: extincta mergitur. Multis in locis nigras glebas bitummis vomit ⁊ ideo locus aſphalti⁹ l aſphaltidis dicit. Dicit etiã q poma nata i arborib⁹ circũpoſitꝭ vſqꝫ ad maturitatẽ coloris ſunt viridis matura ſi ſcidas: fauillas intus inuenies. Uñ vt ait Joſephus. Fauilla terre ſodomitice fidem habet: dicitur et vallis ſalinarum. Forte fit ibi ſal: vel lapides ſalis circa inueniunt.

Additio.

Lacus hic iudeam diuidit et arabiam nõ maiorem: ſed illaꝫ que olim fuit illa ſolitudo inia ⁊ inaquoſa: in q̃ xl. annis fuerũt filij iſrael. Dicit Joſephus q nimia eius leuitate etiã grauiſſima in euꝫ iacta referuntur in altum⁹. Unde veſpaſian⁹ q̃ſdaꝫ iunctis poſt tergum manibus iuſſit in altũ pꝓici: ⁊ omnes tãq̃ vt ſpũs ſurſum repulſi deſup. fluitabant.

De inceſtu Loth. Cap. liiij.

Loth autẽ egreſſus d̃ ſegor mãſit i mõte in ſpelũca: et due filie eius cuꝫ eo. Dixerãt autem filie loth conſummationem mũdi futuram per ignem: et ſuſpicate ſunt tale aliquid factuꝫ quale fuit in diebus Noe: ſcilicet ad reparandum genus humanũ ſeruatas ſe eſſe ſuperſtites cũ patre. Ideoqꝫ conſilium ineunt et patris meſticiam et rigorem vino mollientes: ſingule licet virgines ſingulis noctibus ſuſceperunt ab ignorante conceptuꝫ: nec repetierunt. Hoc tamen deſuper appungũt hebrei quaſi incredibile: quia natura rerũ non patit coire quẽpiam neſcientem. Uel dicitur neſciſſe filiã fuiſſe: putans fuiſſe vxorem ſuam. Dicitur quoqꝫ impoſſibile in defloratione fieri cõceptũ. Ob hoc antichriſtus dicet ſe filiũ virginis. Peperitqꝫ maior filia filium Ge. 19.

lium: ⁊ vocauit eum moab patrē
moabitarum: minoꝛ peperit filiū
⁊ vocauit eum Amon patrē amo
nitarum. Moab interpretatur ex
patre. Hoc noīe mater aperte pu
blicauit inceſtum patris. Amon
filiꝰ populi mei. Hec aliquantulū
texit quaſi filius cuiuſdam de po
pulo meo. Dicit Hieronymus fi-
lias poſſe excuſari: quia credide-
Hieronymꝰ. runt genus humanum defeciſſe: ⁊
pietas poſteritatis impietatē in-
ceſtus excuſauit ie tanto: ſed non
in toto. Sed hoc patrem non ex-
cuſat: ſʒ infidelitas eiꝰ cauſa fuit
inceſtus. De eodem dicit Strabꝰ.
Strabus. Loth inexcuſabilis eſt. Primo qꝛ
angelo nō credidit ſe poſſe ſalua
ri in ſegoꝛ. Deinde qꝛ inebriatus
eſt: ⁊ fuit peccatuʒ cauſa peccati.
¶ De peregrinatiōe abꝛae apud
A ge. 20. abimelech regē geraris. Ca. lv.
PRofectus eſt abꝛaā inde
con ualle mābꝛe in ter
rā auſtralē: peregrinatus
eſt i geraris iter cades
⁊ ſur vñ fluxerūt aq̄ contradi-
Abꝛae ſimulatio ⁊ fictio. ctionis: ⁊ ſur loco ſoroꝛis habens
ſarā. ſimilia prioribꝰ ſimulās pre
timoꝛ: miſit aūt abimelech rex ge
rare ⁊ tulit eā. In quo vis forme
illiꝰ miranda notat: q̄ nonagena-
ria adhuc amari poterat. Sed in
egritudinē cecidit rex dei volūta
te ne eā tāgere (vt ait Joſephus).
¶ In fine tñ huiꝰ capituli alia pe
na notat: hec ſcʒ q̄ deꝰ cōcluſerat
oēʒ vuluā domꝰ abimelech ꝓpter
ſarā: ne qd ſcʒ femininū in domo
eiꝰ interim cōciperet. Medicis aūt
deſperātibus ſopoꝛatꝰ audiuit a
dño: hec ſibi ꝓpter vxoꝛē peregri
ni inferri. Et precepit ei vt redde
ret viro vxoꝛē: qꝛ ꝓpheta erat. Et
ille oꝛaret pro eo ⁊ viueret. Sta-
timq; ſurgēs vocauit ſeruos ſuos
vocauit ⁊ abꝛaā ⁊ dicit ei. Quid fe
ciſti nobis. Quid vidiſti vt hoc fa
ceres. Et ait abꝛaā. Cogitaui qd ti
moꝛ dei nō eēt i hoc loco: ⁊ inter-
ficerent me pro vxoꝛe. Alias aūt ⁊
vere ſoroꝛ mea eſt filia prīs. Hic
diſtinguitur ſui ſcilicet patris. Se
quitur mei ideſt qui eſt meus ſub-
audi frater vel filia patris mei. et
non matris mee quod eſt. neptis
mea eſt: ⁊ cognata ex parte pa-
tris ⁊ fratris mei: ⁊ non ex parte
ſoroꝛis. Unde alia tranſlatio. So
roꝛ mea eſt a patre ſuo ⁊ nō a ma
tre. Sicut enī dicebant cognatos
fratres: ſic et cognatas ſoroꝛes.
Fratrē vero arā patrē ſuū voca-
uit: qꝛ ſenioꝛ eo fuerat ſm vſuʒ lo
quēdi quo maioꝛes natu patres
vocamꝰ/minoꝛes filios: ⁊ quia di
gnioꝛ ⁊ maioꝛ affectio ſolet eſſe ꝓ
pinquoꝛū ſm viros q̄ ſm mulie-
res: ꝓpinquā ſuā ꝓ virum dignio
ri noīe vocauit ſoroꝛē: ſcʒ potius
q̄ neptē. Uel finxit eā filiam pa-
tris eſſe: nec tamen mentitus eſt
ſicut nec dominus cū finxit ſe lon D
gius ire: preſertim cū dño iubēte Luce
credit hoc dixiſſe: ⁊ ita relatoꝛ fuit 24.
verboꝛū dñi: vt heliſeus celauit ſe
nō cognoſcētibꝰ. Quidā tamē di-
cunt thare moꝛtua matre abꝛae ⁊
moꝛtuo arā duxiſſe vxoꝛem filij: ⁊
genuiſſe ſarā. Uñ ⁊ hic dicit filia
thare ſm carnē: ⁊ ſupra filia arā
ſm ſuſcitationē ſeminis: qꝛ ſolum
maſculū reliquit aram. Oꝛauit au
tem abꝛaā pro eo: ⁊ ſanatus eſt: ⁊
vxoꝛ ⁊ ancille eiꝰ pepererunt: ⁊ de-
dit abimelech abꝛae munera et
terram ad habitandum ad optio
nem ſuam. Sare autē dixit. Ecce
dedi fratri tuo pro te mille argen
teos. Hoc erit tibi in velamen ocu
loꝛum coꝛam omnibus qui tecum
ſunt: ideſt in memoꝛiam verecun-
die: qui in mēdacio deprehēſa es.
Unde ſubdit exponēdo. Et quo-
cūq; perrexeris memēto te depꝛe
henſam. Uel elegans eſt irriſio.
Hoc erit tibi in velamen oculoꝛū:
id eſt in preparationem funeris.
q. d. Anus es ⁊ vicina funeri: ⁊ mē
tita es tamen: ⁊ decepiſti. Habe ti-
bi ergo hec in expenſas funeris.
Qd magnis expēſis fieri ſolebat
marie a iudeis: vel ad pepla emē
da vt tegas faciem ne ameris.

c v ¶ Dꝛ

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

¶ De ortu Iſaac ⁊ eiectiõe agar cum filio. Capitulum.lvj.

.12.c. Viſitavit dñs ſarã: conceptiq; et peperit filiũ ⁊ circuncidit eũ abraã octavo die. Et exinde poſt totidem dies iudei circũcidunt. Arabes vero poſt xiij.annos: q2 eo tẽpore hiſmael gentis illius autor circũciſus fuit. Et vocavit eum Iſaac: id eſt riſum quia riſum fecerat dominus parẽtibus eius: id eſt gaudium inopinatũ. Crevit puer ⁊ trimus ablactatus eſt. Et fecit pater grande convivium in die illa: q2 ea die filius primo acceſſit ad mẽſam patris. Dũq; ſimul luderẽt: hiſmael ⁊ iſaac: maior ledebat minorẽ. Et intellexit mater in ludo pſecutionẽ: q2 ſcilicet patre mortuo vellet dominari maior minori. Vel vt hebrei tradũt: cogebat eum adorare luteas imagines q̃s fecerat. Qđ cum diſplicuiſſet matri: dixit ad abraã. Eijce ancillã ⁊ filiũ ei9. Dure hoc accepit abraã ⁊ diſſimulabat: ſed dixit ei dominus. Audi vocem ſare. Qui tollens panem et vtrẽ aque impoſuit ſcapule agar: et tradidit ei puerum. Cũq; conſumpta eſſet aq̃ in deſerto ⁊ puer deficeret ſiti: abiecit mater puerũ ſub arbore ⁊ ſedit pcul quãtũ arcus iacere poteſt ne videret filiũ morientẽ: et flevit: ⁊ exaudivit de9 vocẽ pueri: id eſt fletum matris pro puero. Et dixit angelus mři. Surge tolle puerum: ⁊ aperuit oculos eius deus: ⁊ vidit puteum: deditq; puero bibere: ⁊ implẽs vtrẽ abijt. Crevit puer: ⁊ moratus eſt in ſolitudine pharam: ⁊ factus eſt vir ſagittarius. Et accepit ei mater vxorem de terra egypti: de qua nati ſunt ei.xij.filij principes tribuum ſuarũ: quorum appellatiõe: oppida: pagi: ⁊ tribus celebrant. Nabaioth primogenit9 famoſiores nominat a quo pars arabie: q̃ eſt ab eufrate vſq; ad mare rubrũ nabathea dicitur. Cedar ſecũdus a quo cedar q̃ eſt in deſerto. Duma ſext9 a quo dumea regio. Themã nonus: a quo themã q̃ eſt ad hauſtrum. Cethuma vltimus: a quo cethema que eſt ad orientem.

Additio.

Id eſt reliquit iacentem quaſi ad iactum: non q2 eum portaret cũ eſſet iã.xiij. annoꝝ. Vel per recapitulationẽ dictum eſt.

¶ De puteo iuramẽti. Cap.lvij.

Eo tpe vidẽs abimelech abraã multiplicatũ timuit eum ⁊ venit ad eũ cũ phicol principe exercit9 ſui: et ait. Iura mihi per deum ne noceas mihi ⁊ poſteris meis: ſ3 ſemper facias mihi iuxta m̃iam quã feci tibi. Et eduxit eos abraam ad puteum quẽ oſtenderat de9 agar quẽ foderat abraã ante agar eiectã. Sed ſervi abimelecth abſtulerãt illũ abrae ⁊ fecerãt illũ i ſolitudine p gregib9 adaquandis: q̃ lõge a mãſiõe ei9 i ſolitudie paſcebant. Et reſtituit ei abimelech puteũ: ſed in teſtimoniũ q2 ipſe foderat puteũ ⁊ ablatũ reſtituit ei abimelech dedit regi.vij.agnas ⁊ vocavit puteũ berſabee.i. puteũ ſeptẽ. Sabee enĩ hebraice ſeptẽ ſonat: ⁊ ibidẽ pcuſſerũt ambo fed9. Vñ ⁊ berſabee dictũ putãt.i. puteũ iuramẽti. Sabee q̃3 hebraice iur̃m d2. Ioſeph9 tñ iterptat berſabee fed9 putei. A puteo ꝓo circũſtans regio etiam dicta eſt berſabee. Plãtavitq; abraã circa puteũ nem9: ⁊ fuit ibi colon9 mult3 dieb9 nõ habitator. Dicit enĩ ſtephan9 in actib9 apřoꝝ: q2 non accepit ibi hereditatem nec ſpatiũ pedis.

C Ge. 21.

B Act.7.

¶ De immolatione arietis pro Iſaac. Capitulum.lviij.

Poſt hec dum habitaret in berſabee: et iſaac (vt dicit Ioſephus).xxv. annorũ eſſet: dixit dominus illi. Tolle filium tuũ

vnige-

vnigenitum quem diligis Iſaac:⁊
vade in terrā viſionis. ⁊ offer mi-
hi eū in holocauſtum ſuper vnum
montium quem monſtrauero tibi.
Terram viſionis dixit illam par-
tem iudee q̄ eſt in montanis.qꝛ et
ipſa a longe ⁊ de illa longe vide-
A ri poteſt:que ⁊ ab Yſaia vallis vi-
Yſa.22 ſionis dicitur.In ſummitate vero
montium iudee monticulus erat
eminentior dictus mons moria:
C quem monſtrauit deus abrae ad
1.Reg. immolandum filium.In hoc tra-
24. dunt hebrei templum poſt factuȝ
⁊ altare factum in loco vbi abraā
altare fecit:⁊ dauid angelū repo-
nentem gladiū vidit i area ornan
A iebuſei. Vn̄ dixit Yſaias erit mōs
Yſa.2. domus dn̄i in vertice montium:et
ad eū fluent oēs gentes:de quo ⁊
dn̄s precepit iudeis:ne immola-
A rent ſibi in omni loco:niſi in loco
Deut. quē oſ̄deret eis dominꝰ.Abraam
34. ergo de nocte conſurgens:nemini
A quod facturus erat indicans:ſtra
Ge.22. uit aſinum ſuum: ducens ſecum
duos iuuenes ⁊ filium:iuitq̄ iter
duorum dierum.Tertio die eleua
tis oculis vidit locum procul.
Hinc probantur illi erraſſe.inter
bethel ⁊ hay.Locus enim ille nō
diſtat a monte moria per iter viniꝰ
diei.Et cum accepiſſet ligna et
ignem relictis infra iuuenibus cū
aſino: cum filio aſcendit ſolus.
Cui filius.Ecce inquit ignis et li-
gna: vbi eſt victima holocauſti?
Cui pater.Deus prouidebit ſibi
victimam.Et ſtatuit aram: et li-
gnis impoſitis ignem adhibuit.
¶Refert autem Ioſephus verba
patris ad puerum dicentis.Quia
ſicut ex volūtate dei ingreſſus fue
rat mundum mirabiliter:ita etiaȝ
ex volūtate dei neceſſe erat ei egre
di mirabiliter.quem dominus qui
dem iudicaſſet dignum non egri-
tudine non bello.non aliqua paſ-
ſione:humanam vitam finire:ſed
cum orationibus ⁊ ſacrificijs ani-
mam ipſius ad ſe vocare:q̄ ſuſci-
taret eum ob implēdas promiſſio
nes.Et ſic iſaac
libēs acceſſit ad
araȝ ⁊ mortem.
De hoc alqui-
niꝰ dicit.Indu-
bitanti aio ma-
ctare volebat fi
liū laudādus in cōſtantia offeren-
di:⁊ in fide ſuſcitandi filij.¶Arre
pto aūt gladio vt filium immola-
ret:clamauit ad eū Angelus.Nō
extēdas manū in puerū:nunc co-
gnoui q̄ times dn̄m.Non enim
ſanguinē pueri ſitiebat dn̄s:ſȝ vt
ſciretur quātum Abraā timuerit
dn̄m.Et vidit Abraā poſt tergum
arietem inter vepres herentē cor-
nibus quē obtulit ꝓ filio.hebreꝰ
habet in virgultis ſabech heren-
tem cornibus.⁊ eſt ſabech genus
virgulti.Hic errauit Euſebius di-
cens/ſabech hircū erectū ad car-
pendas frondes.Dixit ergo arie-
tem ſabech.i.quaſi hircū erectuȝ.
Et dicit eū Rabanus non nouiter
creatū:ſed aliunde ab angelo al-
latum:⁊ vocauit nomē loci.Dn̄s
videt.Et vſq̄ hodie quaſi in ꝓuer
bium dicitur a iudeis in arcto po-
ſitis in mōte dn̄s videbit:quaſi di
cerent.Sicut reſpexit iſaac in mō-
te:ſic videat nos in hac anguſtia.
Diem autem liberationis iſaac:di
cunt hebrei primā dieȝ ſeptēbris.
Unde in eo ſolēnizant/⁊ clāgunt
cornibus pecorinis in memoriam
arietis.Et iurauit dn̄s per ſeipm
de ſemine multiplicando ex iſaac:
⁊ de terra dāda ſemini eius.Alte-
ra die rediit abraam:et reuerſus
eſt in berſabee.Nunciatumq̄ eſt
ei q̄ melcha genuiſſet nachor fra-
tri ſuo filios.viij.primogenitum
hus:de cuius ſtirpe deſcēdit Iob:
ſicut ſcriptum eſt. Uir erat in ter- Iob
ra hus nomine Iob.Et hus fra-
trem eius ex cuius genere balaȝ
qui ſecundum hebreos dicitur in
iob heliu buzites.Errant ergo qui
dicunt iob de genere eſau fuiſſe.
Quod enim in fine libri eius eſt:
q̄ de ſyro ſermone tranſlatus:ſ:t

Additio.
Alquinius fuit
magiſter karoli
regꝫ abbas ſan
cti martini turo
nenſ.

⁊ q̄ ipſe quart⁹ ab Eſau i hebreo non habetur. De concubina vero Roma alias Rema ſuſceperat nachor filios quatuor.

¶ De morte Sare. Cap. lix.

A ge.24.

REdijt autem abraam ad conuallem mambre ⁊ mortua eſt ſara cum eſſet. cxxvij. annorum ⁊ ſepulta eſt in hebron in ſpelunca duplici quã emit abraã. cccc. ſicl' argẽti ab ephrõ ſupplicãtib⁹ ꝓ eo etheꝫ. i. pp'o terre. Erat autẽ ſpelũca duplex rupes naturaliter vel artificialiter duas ſpelũcas habens: quã emit abraã in ſepulturã generi ſuo. In ſuperiori ſepeliebantur viri: i inferiori mulieres. Tũ adã ⁊ eua iã ibideꝫ ſepulti erãt. Nec peccauit abraaꝫ emẽdo: nec ille vẽdendo: ſicut nec hodie qui emeret agrũ vt faceret cimiteriũ: niſi forte q2 ſepulti erãt ibi ꝓtoplaſti. hieronym⁹ tñ dicit ephron reprehẽdendũ ⁊ ideo nomen ei⁹ mutatũ ꝑ ephron effran.

Additio. Eadẽ cariatarbe. i. ciuitas quatuor patriarchaꝝ. iſaac/abrae/iacob/⁊ ade.

¶ De legatiõe eliezer in meſopotamiam. Cap. lx.

A ge.24.

ERat aũt abraã ſenex ⁊ dixit ad eliezer ꝓcuratorẽ dom⁹ ſue. Pone manũ tuã ſub femore meo ⁊ iura mihi p deũ celi et terre q2 nõ accipies filio meo Iſaac vxorẽ de filiab⁹ gẽtiũ iter q̄s habito ſꝫ ibis ad cognationẽ meã ⁊ inde accipies ei vxorẽ. Si tñ ex illis aliqua noluerit ſeq te: non teneberis iuramẽto. Jurauitq; ſeru⁹ ponẽs manũ ſub femore ei⁹. Tradũt hebrei q̄ i ſanctificatiõe ei⁹. i. in circũciſiõe iurauerit. Sꝫ q2 dr ſub femore: dicim⁹ eũ iuraſſe in ſemine abrae. i. in xp̄o: quẽ ex ſe naſciturũ ſciebat. Unde dixit. Jura mihi per deũ celi ⁊ terre. Qđ aũt ſub femore manũ poni voluit: innuit carnẽ chriſti ſup omnes futurã. ¶ Tulit ergo eliezer decem camelos: et abijt ex omnib⁹ bonis domini ſui portans ſecũ: maxime q̄ rara nouit eſſe in terra ad quã ibat. Perrexitq; meſopotamiã ad charraꝫ. vrbem nachor. Multo quidẽ tempore ⁊ labore (vt dicit ioſephus) q2 in hyeme in meſopotamia ẽ luti ꝓfunditas in eſtate aq̄ defectio: in ſaltibus latrones. Fecit aũt camelos accũbere iuxta puteũ ante vrbẽ importatos nolẽs introducere. Cũ autẽ veſpere egrederentur mulieres ad hauriendã aquam orauit dñm vt inter illas inueniret vxor dñi ſui ſi aliqua gentis illius dño ſuo deberetur: ⁊ cognoſceret ita vt alijs negãtibus aquã ſibi poſcẽti ipſa ꝑberet. Et ecce rebecca bathuelis filia deſcẽderat ⁊ impleuerat hydriã: ⁊ alijs quidẽ auertentib⁹ ſe: peregrina aquã prebuit ⁊ adiecit quin ⁊ camelis tuis aquã hauriã ⁊ hauſtã aquã ifundẽs i canalib⁹ potũ dedit camelis. Ille aũt tacitus intuẽs eam vtrũ eẽt idonea dño ſuo: q̄ſiuit ab ea cui⁹ filia eſſet: ⁊ ſi ei eſſet loc⁹ i domo patris ad manendum. Accepto vero q̄ erat filia bathuelis filij nachor ⁊ melche ſoror labã ꝓtulit inaures aureas ⁊ armillas ⁊ dedit ei. Cucurritq; puella in domũ matris nuntians q̄ audierat. egreſſuſq; labã: itroduxit virũ i hoſpitiũ: ⁊ deſtrauit camelos: deditq; paleas et fenũ: ⁊ lauit pedes hoſpitũ: ⁊ appoſuit eis panẽ. Noluit autẽ eliezer comedere donec loqueretur ſermones

Additio. Uel ad habraꝫ hebrei eñ aũ ⁊ retro aſpirabãt vocales h.

Additio. Ne forte luſca vel gibboſa: vel torto: vel grandi naſo.

Additio. Et hoc q̄ nõ ait patris: ꝑpendit q̄ mortu⁹ erat ſicut Joſephus voluit.

mones ꝓ quibus venerat. Cũ er-
go ſe dixiſſet ſeruũ abrae fratris
eoꝝ ⁊ cõmẽdaſſet abraã ĩ multis
expoſuit eis petitionẽ abrae ⁊ iu
ramẽtũ qđ ipſe fecerat: ⁊ oronẽ ſuã
a dño ad puteũ exauditaz. Rñde
runt labã ⁊ ba
thuel. A domo egreſſus eſt ſer mo ſcʒ abrae et oratio tua. Nõ poſſum⁹ ex pla citũ eius quicq̃ loqui tibi. Ecce rebecca corã te

Additio.
Id ẽ vxor ei⁹ ex mandato ab eo moriente ſuſce- pto: ſi verũ ẽ ꝙ mortuus erat ſi cut Ioſeph⁹ ait.

eſt: tolle eã ⁊ ſit vxor dñi tui. Sed
notãdũ ꝙ Ioſeph⁹ dt bathuelẽ
iã defunctũ fuiſſe: ⁊ virginẽ in cu
ſtodia matris ⁊ fratris eſſe: et de
morte patris ꝓdixiſſe puellã q̃rẽ-
ti ad puteũ cuius filia eſſet. Etiã
moyſes hucuſq̃ videt velle eã nec
tũc habuiſſe patrẽ: ſupius dixit.
Cucurrit puella in domũ matris.
Forte noïe pr̃is vocat hic mater:
quia mandatũ patris de filia tra
denda qđ ei reliquerat decedens
F nunc expoſuit. Potuit eñ fieri vt
eã tradẽdã generi ſuo delegaſſet.
ge.24 ¶ Audiẽs hoc puer abrae adora
uit dñm: qui direxerat iter ſuũ: et
ꝓtulit vaſa aurea ⁊ argẽtea: ⁊ ve
ſtes dãs rebecce. Matri q̃ʒ eius ⁊
fratri ei⁹ munera dedit. Surgẽs
aũt mane puer petijt dimitti ꝓtẽ
dẽs moram quã fecerat in via ⁊
dñi ſenectutẽ. Cũq̃ rogaſſent vt
decẽ dies maneret apud eos: no-
luit. Et dixerũt Uocem⁹ ꝑ puellã: ⁊
queram⁹ ei⁹ volũtatẽ. Que ſciſci-
tãtib⁹ ſi vellet ire ait. Uadam. Et
hic primo legit ↄſenſus mulieris
requiſit⁹: ⁊ exinde ꝓ iure habitũ
eſt vt requirat. Et dimiſerunt eã.
¶ De aduentu rebecce ad yſaac.
Capitulum. lxj.

E ge.24 O tpe yſaac habita
bat in gerara: ⁊ for-
te deãbulabat. p viã
q̃ ducit ad puteũ vi
uẽtẽ ⁊ vidẽtẽ. Egreſ
ſus eñ erat ad me-
ditãdũ i agro: forte de mora ſui.
Alia lr̃a hʒ ad exercitãdũ: forte
laborãs i agro vel q̃ppiã opis ad
dducẽdũ agẽs. Rebecca xͦo yſaac
viſo: ⁊ cognito ꝙ vir ei⁹ eẽt. deſcẽ
dẽs de camelo: ⁊ tollẽs teriſtrum
vł palliũ albũ: operuit ⁊ cõpſit ſe.
Eſt aũt teriſtrũ gen⁹ arabici veſti-
mẽti mulierũ. Iſaac xͦo itroduxit
eã in tabernaculũ mr̃is ſue et in
tm̃ dilexit eã vt dolorẽ qui ex mor
te matris acciderat temperaret.
¶ De morte abrae poſt ſuſceptã
ſobolem de cethura. Capi. lxij.

Braã aliã duxit vxo ge.27.
rẽ nomine cethurã.
Aiũt hebrei cethu-
rã nomẽ appellati-
uũ qđ iterꝑtat copu
latã. Dicũt eñ hãc
fuiſſe agar: q̃ pri⁹ ↄcubina: mor
tua ſara trãſijt in vxorẽ de nõ co-
pulata i copulatã: ne ſenex nouis
nuptijs laſciuiſſe arguatur Ioſe-
ph⁹ aũt dicit qđ añq̃ miſiſſet pro
vxore filij duxerat eã. Et hec ge-
nuit ei liberos ſex. Iuuenis eñ de
ſene parere ꝑt. Et ſeparauit eos
abraã dũ viueret ab yſaac ad pla
gã oriẽtalem ⁊ cũcta q̃ poſſideret
dedit yſaac. Alijs xͦo largit⁹ ẽ mu
nera. Filij tñ cethure a noïe libe-
re ſe dixerũt ſaracenos obtinuerũt
aũt p̃ilo traconitidẽ ⁊ phenicẽ ⁊
arabiã vſq̃ ad termios maris ru
bri. Refert ioſeph⁹ ꝙ ex vno eorũ
nat⁹ eſt afer q̃ caſtra ſua fixerat in
libyã: quã poſteri ei⁹ inhabitãtes
ab illo aphricã denoiauerũt. Di-
xit q̃ʒ eldeũ ꝓphetã q̃ ⁊ maleuſſ
ue malchus dici⁹ eſt hiſtoriã iu-
deoꝝ ſcripſiſſe: ſicut ⁊ moyſes ſcri
pſit. Quẽ refert dixiſſe: ab vno fi
lioꝝ cethure noïe ſuri m vel ſyrim
ſyriã vocatã. Ab alio xͦo q̃ dictus
eſt afer aphricã dictã. Cui deſcen
dẽti in libyã hercules auxiliũ tu-
lit: ⁊ filiã ipſius noïe etheã duxit
hercules vxorẽ: ⁊ ex ea genuit do
dorim cui⁹ filius fuit phorõ. Fue-
rũt aũt dies abrae. clxxv. anni. et
mortu⁹ eſt ⁊ aggregat⁹ eſt ad pplꝫ
ſuum.

ſuũ i ſinu iferni. Et ſepelierũt eũ hiſmael ⁊ Iſaac
hiero-nym⁹ i ſpelũca dupliči cũ vxore ſua.

Additio.
Deficiẽs habetur in textu: ⁊ in gloſa habetur hieronymi. ſuper hũc locũ dicentis ꝙ deficiẽs male additũ ſit: i. lxx. q̃ꝗ qꝛ nõ ſic in hebraica ꝟitate ⁊ ẽtqꝛ icõgrue dici videt̃ de tãto patriarcha ꝙ deficeret vel minueret̃. Cũ ergo in litera noſtra habeat̃ defi-
No. de biblia noſtra. ciẽs de quo hieronymus arguit. lxx. patz ex eo ⁊ ex pluribꝰ aliis locis: ꝙ nõ eſt iſta nr̃a pura tranſlatio hieronymi: ſed forte eſt quedã prima quã cõpegit de greco in latinũ ex trãſlatione. lxx. ⁊ trãſlationibus alioꝝ. Que qꝛ forte nõ idonea magis viſa eſt: appoſuit manũ vt purã faceret de hebreo in latinũ: quã nõ habemus niſi i. xij. ꝓphetis. Vel forte põt dici ꝙ iſta nr̃a ſit illa vulgata que miraculoſe inuenta eſt hieroſolymis.

¶ De ortu regnorũ. Capi. lxiij.

Incidẽs eſt. Anno. xj. abrae mortuꝰ eſt Ninus: cuiꝰ vxor ſemiramis: vt poſt eum regnare poſſet proprio filio quẽ ſuſceperat ex nino nupſit: ⁊ ex eo filiũ genuit. q̃ ⁊ babyloniã ampliauit. Anno abrae. lxxv. facta eſt ei repromiſſio Anno eiꝰ. lxxxvj. natꝰ eſt ei hiſmael. Anno eiꝰ. c. natꝰ ẽ ei Iſaac. Anno eiꝰ. cxxxvij. mortua eſt Sara.

¶ Aliud incidens. Capi. lxiiij.

Incidens. Exortũ eſt regnũ aſſyrioꝝ. ãno. xxv. ſaruch proaui abrae ſub belo: ⁊ cucurrit vſq; ad annũ ſeptimũ ozie regis iude ꝑ an. mille. ⁊. ccc. alij. cccc. ⁊ duos ꝑ reges. xxx. ⁊. vij. vſq; ad ſardanapalũ: q̃ ꝑmꝰ puluinaria adinuenit. Poſt quẽ trãſlatũ ẽ regnũ ad medos. Regnũ aũt ſicioniorũ ab an. xxiiij. nachor aui abrae exortũ eſt ſub eugialo. al's egialo ⁊ cucurrit vſq; ad ãnũ. xvij. heli ſacerdotis et iudicis iſrl' ꝑ annos. dcccclxxj. ⁊ ꝑ reges. xxxj. vſq; ad zeuſippũ poſtq̃ iudicauerũt ſicioniã ſacerdotes charmi. Sicionia aũt eſt regio q̃ priꝰ apia: poſt peloponẽſis dicta ẽ. Vſq; ad abraã ꝟo iã fuerant in egypto. xv. dinaſtie. Dinaſtiam ſummã poteſtatem egyptij dicũt a natiuitate abrae dinaſtiaꝫ xvj. obtinuerũt thebei. xvij. paſtores reges ſic vocati. xviij. thebei vel thiopolitani q̃ ⁊ pharaões ꝑ reges. xvj. Variate q̃ꝫ ſunt dinaſtie de gentibꝰ quorũdã regũ ad alia ſe pe trãſeũtes vſq; ad cãbiſem filiũ ciri ſub q̃ primo ꝑ ſe impera uerũt egypto.

Additio.
Dinaſtia ꝓprie dr̃ principatꝰ q̃ durat apud aliquã prouinciaꝫ de eligẽdo impera tore ſiue alio principatu qui maior eſt in illa ꝓuincia. Verbi gratia. Quõdã eligebant̃ in ſaxonia iperatores et durauit ibi ⁊ deinde i frãconia diu. dein de in bauaria ⁊ nũc i ſueuia. Hec tñ ſunt ꝑncipaliores ꝓuincie theutonice terre: lʒ multe ſint adiacẽtes. Et ſicut i iſtis dictũ eſt ita itelligit̃ i aliis.

¶ De morte hiſmaelis. Ca. lxv.

Vixit quoq; hiſmael cxxxvij. ãnos ⁊ mortuus eſt: tradũt illũ hebrei diſinteria mortuũ fuiſſe coraꝫ cũctis fratribꝰ ſuis ge. 25.
i. corã filiis ſuis adhuc viuẽtibus obiit. Habitauit poſteritas eiꝰ ab euila vſq; ſur. eſt ꝟo euila idia: ab euila nepote noe ſic dicta. Sur autem eſt ſolitudo inter cades ⁊ barath: extẽdẽs deſertũ vſq; ad mare rubrum ⁊ egypti confinia.

¶ De labore rebecce in partu geminorum. Capitulum. lxvj.

De Iſaac ꝓſequitur hiſtoria iſaac. xl. annorũ erat cũ duxit ge. 25.
rebeccã vxorẽ: q̃ inuenta eſt ſterilis lõgo tp̃e. Sciens aũt

iſaac

Iſaac patri ſuo factã ꝓmiſſionẽ ſe mĩnis multiplicandi p ipm orauit dñm vt qd ꝓmiſerat ipleret. Et cõcepit mulier habẽs duos i vtero. Sȝ cuȝ vicina eſſet partui: colliſdebanť in vtero ei⁹ puuli. lxx. interptes poſuerũt. ludebãt vel calcitrabãt. Aq̃la: cõfringebanť. Symmachus: i ſupficie ferebanť. i ſilitudinẽ natis legitimo põdere carẽtis. Mouebanť enĩm mixtim pueri: vt viciſſim alter prior altero videreť poſſe ꝓdire ad ortũ. Nõ p exilitate vteri materni q̃ſi vix geminos capiẽtis intelligẽdum eſt hoc accidiſſe vt q̃buſdã viſum eſt: ſȝ tm̃ ex volũtate dei iam demonſtrãtis in nõdũ natis qd futurũ erat i adultis: ꝓmogeniturã ſcȝ quã alter habuit p naturã ceſſiſſe alteri p gratiã in poſteris ẽt eoꝝ futuram diſſenſionẽ iã tunc figurabat. Creditur em̃ in vtero iã tunc ſctificatus fuiſſe iacob: ꝛ in hoc motu ꝑfiguratũ: q2 nõ eſſet ꝯſenſus xp̃i ad belial. Mať vo grauiter afflicta nollet ꝯcepiſſe ꝛ fere deſperãs de partu perrexit vt ꝯſuleret dñȝ. Tũ q2 nõ locus ꝯſulẽdi dñm nec modus nec per quos ꝯſuleret dñȝ adhuc legiť inſtitutũ forte ad montẽ moriaudi abraam altare fecerat dño iuit: ꝛ immolatis hoſtijs ſubſtratis pellibus eaꝝ incumbẽs p ſomniũ accepit oraculum. Forte more gẽtium quẽ viderat in parentib⁹ ſpẽm lauri quam tripodẽ dicũt capiti ſuppoſuit: ꝛ ramis arboris q̃ agnuſcaſtus diciť incubuit: vbi viſiones capitis phantaſticas dormiens non ſentiret. Uel adhuc viuentẽ melchiſedech ꝯſuluit. Quocunq; aũt modo fecerit rñſum accepit a dño. Due gẽtes ſunt in vtero tuo. i. patres duaꝝ gentiũ que inter ſe poſt diuidenť ꝛ pugnabũt ſed ꝛ maior ſeruiet minori. Qd de paruulis nequaq̃ dictuȝ eſt: cum ſemp maior ꝑfuerit minori ſed de populis. Idumei em̃ qui de eſau futuri erant: tributarij erant dauid qui de iacob. Niſi forte intel‑ ligať eſau ſeruiſſe iacob dũ ꝓſecutus eſt eũ: vt lima ꝯfert ferro. forsnax auro/flagellũ grano. Cũ ĝdu os pepiſſet: q̃ prior egreſſ⁹ eſt ruffus erat: ꝛ totus in moduȝ pellis hiſpidus: ꝛ dictus eſt ob hoc ſeir. Hebrei em̃ ſeiron capillaturam dicũt. Dictus eſt ꝓprio noĩe eſau. i. fortis. ¶ Protin⁹ alter egrediens plantam fratris in manu tenebat q̃ſi retrahere volẽs ffem a primogenitura et ob hoc dict⁹ eſt Iacob id eſt ſupplãtator. Sexagenarius ergo erat iſaac qñ nati ſunt ei par uuli. Uiuebat ĝ abraã: ꝛ adhuc dñ decim annos ſupuixit. Abraã em̃ preter. c. annos quos vixerat nato Iſaac reſtabant adhuc abrae. xv. ãni ad vitã. Hoc iõ dixim⁹ q2 Ioſephus ſic ait. Porro ꝛ poſt mortem abrae ꝯcepit vxor iſaac ꝛ c. Mortẽ eius forte appellans: qñ iã penit⁹ effeto corpe gñare deſijt. Ipſe em̃ textus litere nõ eſſe dictum per recapitulationem indicat. De eſau et iacob natiuitate.

¶ Tertium incidens.
Capitulum. lxvij.

Ouro eodẽ ãno quo nati ſunt gemini iſaac regnum arginoꝝ ſ incoeptum eſt ſub inacho pẽe iſidis primo rege. Cucurrit auteȝ vſq; ad ãnũ. xlj. delbore ꝛ barach iudicũ iſrl. Durauit ãt vſq; ad vltimũ acriſiũ p reges. xiiij. annos. cc annos. cxluj. alij. lxiij. Perſe⁹ vo cũ nõ interfeciſſet ſpõte acriſiũ: tñ timens reliquit argos: ꝛ trãſtulit regnũ apud micenas. Si legeris i hiſtorijs regnuȝ hoc ꝓceſſiſſe ab inacho vſq; ad telenum: intelligiť poſteros de genere inachi vſq; tũc regnaſſe: ꝛ datũ regnum danao q̃ non erat de genere regio. Incidẽs eſt non de biblia.

¶ De venditione primogenitoꝝ eſau. Capl'm. lxviij.

Ouro cum adoleuiſſent filij iſaac: fact⁹ eſt eſau venator: ꝛ iacob agricola ꝛ paſtor in tabernaculis habitauit. P̃diligebat eſau De Ge. 25.

eſau tū qꝛ ꝑmogenit⁹ erat: tū qꝛ de venatiōe ei⁹ libēter veſcebaẗ. Da terĩo diligebat iacob: tū ꝓ ſimplicitate: tū ꝓ dei inſpiratiōe. Factū eſt aūt cū coxiſſet iacob pulmētū lēticule Eſau laſſ⁹ rediȷ̃t ab agro ⁊ ait. Da mihi de coctiōe hac rufa qꝛ opido laſſus ſum. q. d. Eſurio: nec ꝓ laſſitudine ſufficio mihi pulmētū parare. Cui dixit iacob. Uende mihi pꝛiogenita tua. Eſau ꝑuipendēs pꝛimogenita ſe moriturū niſi comederet in inſtāti putans: dedit ei ꝑmogenita ꝓ edulio lentis. Et iurauit talē venditione ꝫ ratā ſe habituꝝ: et qꝛ lēticula fulua eſt hebꝛaice autē edom a q̊ poſtea dicta eſt regio idumea. Erāt autē pꝛimogenita q̄dam dignitates q̄s habuerūt pꝛimogeniti i cognationib⁹ ſuis vſq3 ad aaron. Habebat ei ꝑmogenit⁹ veſtē ſpālē q̄ induebaẗ tm̄ in ſacrificio offerēdo. et recepturꝰ finalē bñdictionē a patre. Ipſe in ſolenitatib⁹ in ꝯuiuȷ̃s bñdicebat minoꝛib⁹: et in his duplā ciboꝝ poꝛtionem recipiebat. Tradunt etiā ꝙ in diuiſione hereditatis ſimiliter in duplum reciperet.

De pri moge nitura.

¶ De deſcenſu Iſaac in gerarıs. Cap. lxix.

A Ge. 26

ORta āt fame dū vellet ire iſaac i egyptū ex p̄ceoto dei remāſit i gerarꝫ: ⁊ ob amicitiā abꝛae recept⁹ ē ab abimelech ⁊ ad exēplū pr̄is dixit d̄ vxoꝛe ſua: ⁊ ſoroꝛ mea ē. Forte poſt plimos dies vidit abimelech ꝑ feneſtrā iſaac iocātē cū vxoꝛe ſua: ⁊ acerſito ait. Quare ipoſuiſti nobis. Et eſt h̄ ipone re ꝟbū ab ſolutū. i. ipoſturā. i. dolū faceẗ Et eſt ſenſus. Quare nos decepiſti. Cur mētitus es ſoroꝛeꝫ tuā eſſe? Potuiſti ſuꝑ nos indu

Additio.
Per recapitulationē hoc dictū vr̄. ideſt pꝛi⁹ factū, quam hic dicaẗ. Nō ei vr̄ vixiſſe tātum abimelech. ſcꝫ poſt predictam venditionem.

cere grāde malū: ſi q̇s cognouiſſet vxoꝛē tuā: liberā a viro reputans. Et ait ad populū ſuū. Qui tetigerit hoīs hui⁹ vxoꝛem: moꝛte moꝛiatur. Seminauit iſaac in terra illa et inuenit centuplū eſtimatū: ideſt eſtimauit: ſm ꝙ recoꝛdabatur de iacto olim ſemine centuplum recepiſſe. Nec de vna ſpecie hoc eſſe potuit: ſed foꝛte in omni gn̄e opū eſt centuplicatus. Unde alia trāſlatio habet. Inuenit in illo anno centuplum. Ob hoc inuidentes ei philiſtei puteos quos foderat pater eius obſtruxerunt replētes humo. Abimelech etiā timens eū dixit ei. Recede a nobis: quia potentioꝛ noſtri factus es. Et recedens iſaac venit in agrum qui diciẗ phara. i. cōuallis. et habitauit iuxta alueū per quē toꝛrēs quādoq3 iflue bat. ⁊ eruderauit ibi puteos quos olim ibidē foderat pater eius ſed eo moꝛtuo obſtruxerunt eos philiſtei. Et cum inueniſſet aquā viuaꝫ iurgati ſunt paſtoꝛes gerare aduerſus eū dicentes. Noſtra eſt aq̄ ⁊ ob hoc vocauit puteū eſcō. ideſt calumniā vel iurgiū. Et recedens inde fodit aliū puteū: et ꝓ illo q̄ꝫ iurgati ſunt. Et ob hoc vocauit eū ſathanā. i. contrarium vel inimicitias. Utriuſq3 putei vt dicit Ioſephus opus imꝑfectū relinquens nolens ꝯtendere cū indigenis: expectans et exoptās bone voluntatis eoꝝ rationē ⁊ licentiam. Pꝛofectuſq3 inde fodit puteum tertiū ꝓ quo non cōtenderunt. Ob hoc vocauit eū r obooth. i. latitudinē: qꝛ dilatatus creuerat ſuꝑ terrā: ⁊ ex illo loco aſcendit in berſabee. Et apparuit ei dn̄s in ipſa nocte: pꝛomittens ei q̄ ꝓmiſerat patri eius. Et edificauit altare et inuocauit ibi nomen dn̄i. et p̄cepit ſeruis vt ibi foderent puteū. Ueriſimile eſt ꝙ eruderauerūt puteū abꝛae. Eo tempoꝛe venit ad eum abimelech ⁊ phicol dux militie: ⁊ iurantes inter ſe fedus firmauerunt. Eodem die redierunt ad iſaac pueri nunciantes

tiātes de puteo quē foderāt ꝙ in uenisſēt aquā ⁊ appellauit eū ber ſabee.i.puteū ſatietatis vł abūdā tie. Et impoſitū eſt hoc nomē vrbi vſqȝ in hodiernū diē. Et nota ꝙ in modico vocis ſtridulo ⁊ in ſcriptu ra differt hoc nomen a nomie qđ abraā ei olim impoſuerat. Sabee ei ꝑ ſin hebreū ſcriptū ſeptimū vł iuramētum ſonat: ⁊ aſperius ſtri det: ſcriptū vero ꝑ ſigma grecū ſa tietatē ſignificat et mollius ſonat.

¶ Quartum incidēs. Cap.lxx.

Inci dēs ē.

T O tēpore phoronc⁹ fili⁹ inachi ⁊ niobes primus grecie leges dedit et ſub iudice cauſas agi inſtituit. locūqȝ iudici deſtina tū a noie ſuo forū appellauit. So ror ſua iſis in egyptū nauigauit ⁊ quoſdā apices literarum tradidit egyptijs. ꝺ agricultura etiā mlta docuit eos. Vñ cū Jo diceret: iſis ab eis dicta ē qđ in lingua eorū ter ra ſonat. Et ob hoc poſt mortem in numero deoꝝ i egypto recepta eſt. Filius etiā phoronei qui apis dictus eſt eodē tēpore in egyptuȝ nauigauit: quē quidem virū iſidis fuiſſe tradūt: ⁊ ſimilr ab egyptijs deificatus eſt ⁊ ſerapis nominat⁹.

¶ De vxorib⁹ Eſau. Caplm. lxxi.

A ge.26. E Sau vero quadrage narius duxit vxores iudith ⁊ bethſameth filias potentium vi rorum inter chana neos ſemetipſum do minum faciēs in poteſtate vxorū. Que cum ambe offendiſſent ani mū iſaac ⁊ rebece: ⁊ licet nollet iſa ac ꝑnincíales ſue miſceri cogna tioni tamē melius ſilere decreuit.

¶ De bñdictiōib⁹ iacob. Ca.lxxij.

A ge.27. S Enuit Iſaac ⁊ vide re non poterat. Et dixit ad eſau. Fac mihi cibos de vena tiōe tua vt comedā: ⁊ benedicat tibi ani ma mea anteꝗ̄ moriar. Egreſſo eſau ad venandum dixit rebecca ad iacob. Sic ⁊ ſic audiui patrem tuū loquentē cum eſau fratre tuo. Affer ergo mihi cito duos hedos optimos: vt faciā patri tuo eſcas quib⁹ libenter veſcitur vt bñdicat tibi ꝑ eſau. Abijt ille ⁊ attulit: de ditqȝ matri. Que cum paraſſet ci bos: induit iacob veſtib⁹ eſau val de bonis quibus vtebātur primo geniti: vt diximus. Timebat vero iacob ne deprehenſus a patre: ſu ſciperet maledictionem ꝑ benedi ctiōe. Porro mater pelliculas he dorū manibus ⁊ collo eius circun dedit vt ſimilitudinem piloſi fra tris exprimerent. In alijs enim ꝗ̄ ſimillimi erant tanꝗ̄ gemelli. Ac ceptoſqȝ cibos iacob intulit patri dicens. Ego ſum eſau: comede de venatione mea vt bñdicat mihi anima tua. Cui iſaac. Accede ad me vt tāgaȝ te: ⁊ ꝓbē: vtruȝ tu ſis fili⁹ meus eſau an nō. Quo palpato ait vox quidem vox ia cob eſt: ſed ma nus: man⁹ ſunt Eſau. Cum au teȝ comediſſet ⁊

Additio. Quaſi. ego ſum cui⁹ ſunt ꝓmo genita et bene dictio ſicut pri⁹ erant eſau. Nec mentitur: ſicut nec xp̄s dicens ioānem eſſe he liam non perſo naliter: ſed in ſi militudine. Ut dī Gre. in omelia

hauſiſſet vinum: oſculatus eſt fi lium: ⁊ benedixit ei dicens. Det ti bi deus de roze celi ⁊ de pingue dine terre abundantiā frumēti vi ni et olei: his tribus ſolet oīs ter re fertilitas intelligi: p̄ frumentuȝ cibus: per vinum potus: per oleū pulmenta. Et addidit. Seruiant tibi populi ⁊ tribus: eſto dñs fra truȝ tuoꝝ: qui maledixerit tibi ſit ille maledictus: ⁊ qui benedixerit tibi benedictiōibus replcat. Nota quia tria q̄ in bñdictione promiſ ſa ſunt. ſcȝ abundantia: potentia: ꝓmogenitura: ꝑſentis ſunt tempo ris. Quartū nō. ſcȝ benedictio fu turi eſt: ⁊ ideo in bñdictionibus ſa cerdotum noſtroꝝ ſolet dici. Be Fruct⁹ benedictionis pñc.

 nedict⁹

nedictꝰ aũt ẽ iacob ſm̃ v̾ba nõ ſm̃
intentionẽ p̃ris. ſicut eñs ordinat
alienũ quẽ putat eẽ ſuũ. ⁊ eſt ordi
natꝰ. ¶ Uix ſinoneꝫ ipleuerat p̃r:
⁊ egreſſo iacob venit eſau cibos in
ferẽs p̃ri: petẽs ab eo bñdictionẽ.
Expauit. Iſaac vehemẽter: ⁊ i hac
extaſi vidit in ſpũ a dño factũ eſſe
hoc ⁊ ſignificationẽ pie fraudis in
tellexit. Et iõ nõ iraſcẽs ſꝫ ꝯfirmãs
qđ fecerat ait. Frater tuꝰ vẽit frau
dulẽter: ⁊ accepit bñdictionẽ tuã:
⁊ erit bñdictꝰ. Cui eſau. Iuſte vo-
catus eſt iacob. En altera vice me
ſupplãtauit. i. bis decepit. p̃riꝰ p̃ri
mogenita. ſcđo benedictioneꝫ ſur
ripiẽs. Cũq; ⁊ ipſe a p̃re bñdictio
nẽ poſtulaſſet: ⁊ p̃ri heſitãti i quo
ei bñdiceret ⁊ vehemẽter inſtaret
motꝰ yſaac: ait. In pinguedine ter
re ⁊ rore celi deſuper erit bñdictio
tua. ⁊ ita fuit. Idumea eñ paſcua
lis eſt. Et addidit de poſteris eius
ꝓphetãs. Uiues gladio. i. bellico
ſus eris: ⁊ fratri tuo ſeruies: cũ. ſ.
idumea factã eſt tributaria domui
iſrael: ſꝫ veniet tp̃s cũ excutias iu
gum eiꝰ de ceruicibꝰ tuis. Hoc im-
pletum eſt cum rebellauerunt idu
mei ne eſſent ſub iuda.

¶ De ſomno iacob cuꝫ fugeret in meſopotamiã et de ſeparatiõe iacob ⁊ eſau. Cap. lxxiij.

B Ge.27. Oderat ergo eſau iacob ⁊ di
xit i corde ſuo. Uenĩẽt dies
luctus. i. mortis patris mei
vt occidã iacob. Nũciata ſunt hec
rebece. Eodẽ ſpũ ſciebat rebecca
cogitationes eſau: quo intimaue-
rat iacob fraudare fratrem. Excu
ſat ergo iacob de mẽdacio i p̃rem
⁊ dolo i fratrẽ ꝑ iuſſionẽ m̃ris. M̃r
vero ꝑ familiare cõſiliũ ſpũſſet i q̃
ait ad iacob. Fuge ad labã fratrẽ
meũ: et eſto ibi donec quieſcat in-
dignatio fratris tui. Qđ ne abſq;
licentia p̃ris fie
ret: ait rebecca
viro ſuo. Si ac-
cepit iacob vxo
rem de filiabus
heth nolo viuere.

Additio.

A quo hetheus
vnus de ſeptem
populis ꝓ quo
inuenerũt quã-
docꝫ cetheusq;
nos pro vocali
vtrobiq; aſpira
ta apđ hebreos
ponimꝰ ch. ad A
mitigandã aſpe Ge.26.
ritatem. Ipſi di
cũt habrã nos
chanraꝫ: ipſi he
thꝰ nos chetꝰ

¶ Et aduocãs
iſaac iacob bñ-
dixit ei: ⁊ p̃cepit
ei vt iret i meſo
potamiã ſibi ac
cipere vxorẽ de
filiabꝰ labã. Ui
dẽs aũt eſau q
offendiſſet ſuũ
patrẽ ꝑ nuptijs
alienigenaꝝ iuit
ad iſmaelẽ patruũ ſuũ. accipiẽs ſi
bi vxorẽ filiã eiꝰ meleth ſororẽ na
baioth vterinam: abſq; his quas
p̃riꝰ habebat. Igr̃ egreſſus eſt ia
cob de Berſabee ⁊ pergebat arã.
Per chananeã vero iter faciens: ti
muit incolas terre: quia (vt ait Io
ſephus) Chananei erãt indeuoti
Iſaac: prioribꝰ bellis eiꝰ valde gra
uati maxime cum cariathiarim ce
piſſet: circa quã p̃cipue laborauẽ-
rat. Timuit ꝗ iacob apud aliquẽ
ꝓuincialium introire ⁊ ſub diuo ia
cebat. Cũ aũt veniſſet iuxta luzaꝫ
veſpere: ſuppoſuit capiti ſuo lapi
dẽ: ⁊ obdormiuit. Et vidit in ſom-
nis ſcalã erectã a terris celos atti
gẽtẽ: ⁊ angelos deſcẽdẽtes ⁊ aſcẽ
dentes ꝑ eã. Ioſephꝰ dicit. Uidit
deſcẽdẽtes ꝑ eã figuras honeſtio-
rẽ naturã habẽtes q̃ hoĩes: ⁊ dñꝫ
innixum ſcale dicẽtẽ ſibi. Ego ſuꝫ
deus abraam ⁊ iſaac. Terrã hanc
dabo tibi ⁊ ſemini tuo. Benedicen
tur in te omnes tribꝰ terre et in ſe
mine tuo. Ero cuſtos tuꝰ i hoc iti
nere. ⁊ reducã te in terrã hãc. Or
dine ꝑpoſtero vſus eſt dñs. Prius
eñ in ꝓpria perſona Iacob cuſto Ioſue
diuit: poſt ſub Ioſue dedit ſemini 13.
eius terrã illam in fine tempoꝝ in
chriſto: q: de iacob benedicte ſunt
tribus terre. Euigilãs Iacob ait. D
Uere dñs eſt in loco iſto et ego ne Ge.2.
ſciebam. Terribilis eſt locus iſte
eſt domus dei hic et porta celi. Et
prophetauit de lege ⁊ de templo ⁊
paſſione chriſti: q̃ in terra illa fu-
tura erãt. Terribilis ei lex/domꝰ
dei/templum ⁊ paſſio chriſti apτio
porte celi. Et lapidẽ quem ſuppo-
ſuerat

fuerat capiti ſuo erexit ibi in titu-
lũ.i.in ɔmēdabilē memoriã huiꝰ
viſiõis:⁊ libauit ſuꝑ illũ oleũ dño
vouēs dñz q̇ apparuerat ei ſemꝑ
ſibi eē in deũ:⁊ lapidē.i.locũ lapi
dis ſemꝑ ſibi honorabilē:⁊ in red
ditu decias ⁊ hoſtias ſe ſibi obla
turũ. Et vrbē ꝓximã ēe honorãdã
decreuit:vocãs eã bethel.i.domũ
dei:vel(ſm Joſephũ)hoſtiaꝫ dei.
Prius eñ iebꝰ a Jebuſeis:q̇ eã cõ
diderãt vocabaṫ. Poſt luza.i.nux
vel amygdalus:qꝛ cum primo ibi
fũdaméta iacerēt:radix amygda
linā inuēta eſt. Vl' forte copia hu
ius generis arborum ibi eſt.

¶ De duabus vxoribus Jacob.
Capitulum.lxxiiij.

A Ge. 10. PRocedenſq; in meſopo
tamiã longo tempore
ꝑuenit in Haran:et venit
ad puteum in agro opꝑ-
tũ lapide grandi iuxta
quem tres greges accubabant.
Cũq; dixiſſet paſtoribus:vt ada-
quarēt greges:⁊ ad paſtũ reduce
rent/accepit illos ibi eſſe nõ amo
ueri lapidē donec oẽs greges cõ-
uenirēt:nec licere greges ꝑticula
tim adaquare. Cũq; cuncta ꝑcun
ctaretur de labã:valēt inq̇unt pa
ſtores. Et ecce rachel filia eius cũ
grege ſuo venit. Quem cum adue
niſſet amouit Jacob lapidem ab
ore putei. Ptꝫ qꝛ nõ ſolus iuit Ja-
cob:⁊ adaquauit gregē eius ⁊ in
dicãs ſe conſobrinũ eius:oſcula-
tus ē eã. Que nũtiauit hoc patri.
Qui occurrēs duxit iacob i domũ
De ra- ſuã:⁊ audita cã fuge:dixit ei. Os
chele ⁊ meũ ⁊ caro mea es:⁊ iõ ſecure late
lia. bis apud me. Tandē curã greg̃
eũ hr̃e decreuit. ¶ Poſt mēſeꝫ ve-
ro. Jacob dedit optionē merced̃
ꝓ ſeruitio paſtorali. Habebat aũt la
bam filias duas:liã lippis oclis ⁊
rachel venuſto aſpectu. Quã dili
gēs Jacob ait. Seruiã tibi ſeptē
annis ꝓ rachel. Seruiuit ḡ ꝓ ra-
chel ſeptem annis ⁊ videbanṫ ei
pauci dies pre amoris magnitudi
ne. Nec dictũ ē paruũ:qꝛ deſiderã
ti alio ipſa velocitas tarda eſt:ſed
dictũ eſt pauci:qꝛ videbaṫ ei rē tã
amabilē paucis emiſſe. Lõgo eñ
pl'ibꝰ annis ſeruiuiſſet ꝓ ea prius
q̃ ea careret. Vel dies vocat labo
rem dierũ:q̇ videbaṫ ei paruus qꝛ
laborēꝫ leuigabat amor. Cõpleto
ſeptimo anno fecit labã nuptias
gñro ſuo Veſpere aũt facto ſubin-
troduxit liã:dãs filie ancillã noie
zelphã. Jacob vero(vt dicit Joſe
phus)ꝑ ebrietatē ⁊ noctē lie ɔmi
xtus/die facto apd̃ labã de iniuſti
tia q̃rebaṫ. Qui dãdã neceſſitate
veniã poſtulauit/moris ibi eē aſ-
ſerēs:maiores añ tradi ad nupti
as. Poſt alios aũt ſeptē annos ſe
daturũ ei rachel laudauit:cãm ꝑ
telati tꝑis:dicēs ſe nõ libēter filiã
ad chananeos miſſurũ cũ ēt õ ſo-
rore penitētiã ageret q; eã illuc di
rexiſſet. Hieronymus ꝟo dicit er- Nota.
raſſe illos q̇ dixerũt poſt ſeptē an hiero-
nos alios rachel Jacob traditã: nymũ.
ſꝫ poſt ſeptē dies cõiuiuiorũ q̇s q̃ſi
ꝑturbare:ſuꝑinducta alia ſponſa
fas non erat. Quibus finitis Ja-
cob optatis potitꝰ nuptijs:amo-
rē ſequētis priori pretulit:ſeruiēs
pro rachel alijs ſeptem annis.

¶ De quatuor filijs lie:⁊ de filijs B
ancillarum. Capi.lxxv. Ge. 29.

DOminus autē aperuit vul
uam lie ſorore ſterili data
vt amorem viri fecũditate
cõſequereṫ. Que peperit filiũ:⁊
ait. Vidit dñs humilitatē meã:ſcꝫ
vtilitatem erga virum meum ⁊ iõ
vocauit filiũ ruben.i.viſiõis filiuꝫ
Rurſum peperit filiuꝫ aliuꝫ ⁊ ait.
Audiuit me dñs haberi cõtēptuꝫ
⁊ ideo dictus eſt ſimeõ.i. auditio.
Peperit autem tertium.⁊ ait. Co
pulabitur mihi vir meus:quia ad
didi ei filios:⁊ ob hoc dictus ē le
ui.i.additio vl' firmator ſocieta-
tis:ſecũdũ Joſephuꝫ. Peperit q̇ꝫ
quartum ⁊ ait. Modo confitebor
domino:⁊ ob hoc dicitus eſt iu
das.i.cõfeſſio. Ceſſauitq; parere.
¶ Proinde rachel inuidit ſorori ⁊
ait ad Jacob. Da mihi liberos

alioquin moriar. Qui ait. Nunq̄d ego ſum de⁹. Et illa. Si nō de me ſaltē de ācilla mea. Et dedit ei balā ī ɔiug:ū: nō ī vxorē: ſed vt ei iūgeret. Peperit bala filiū: ⁊ dixit rachel. Judicauit me dñs. i. equauit me ſorori: et ob hoc dictus ē puer dan. i. iudiciū. Peperit ⁊ aliū: ⁊ ait rachel. Cōparata ſum ſorori ⁊ inualui: ⁊ ob hoc dict⁹ ē puer neptalim. i. cōparatio. vel dilatio. ¶ Lia q̄z tradidit viro zelphā q̄ peperit filiū. Et ait lia. feliciter. Et dictus ē puer gad. i. felicitas. Peperitq̄ etiam ⁊ aliuz. Et ait illa. Beatam me dicent omnes mulieres: et dictus eſt puer aſer: id eſt beatus.

¶ Quintū incidēs. Cap. lxxvi.

Incidēs q̄dam. In his tp̄ibus factū eſt diluuium particulare in achaia ſub ogige rege: qui vrbē que vocabatur acta innouans

De minerua. euleuſim nominauit. Tūc etiam apud lacū triconidē ꝟgo apparuit quā greci mineruā dixerunt. Hec plūes artes adinuenit: maxīe lanificiū. Eadē dicta eſt pallas a pallane iſula thracie ī q̄ nutrita ē: vel a pallāte gigāte quē iterfecit. Tradit aūt cū p diluuiū illud iſule ciclades lōgo tp̄e obūbrate fuiſſent aq̄s rareſcētib⁹ p̄ria inter eos delos ſole illuminata eſt: ⁊ ideo delos dicta: quod ſonat manifeſtū.

¶ De reliq̄s filijs lie et ortu Joſeph. ¶ Cap. lxxvij.

B Ge. 30. Ruben tēpore meſſis triticee ſ. vel iaz collectis hordeis. Uel forte tres collectiōes a metēdo. i. colligendo meſſes dicuntur meſſis pomorum que prima: meſſis triticea que ſecunda meſſis: vindemiarum que tertia. Hoc inq̄ tp̄e ab agro regreſſus ruben tulit mādragoras ⁊ dedit mr̄i ſue. Cui⁹ eſum deſiderās rachel dixit lie. Da mihi de mandragoris filij tui. Opinant̄ eñ q̄dam

Nota. Auguſtin⁹ de mādragoris. hoc gen⁹ pomi ī eſcā ſumptū fieri lib⁹ fecūditatē pare: q̄ʒ auguſtin⁹ falſuʒ eē ōt. Cū eñ madragorā vidiſſet. occaſiōe hui⁹ lectiōs naturā ei⁹ oēm et vim diligēter aſſerit ſe ꝑſcrutatū ⁊ nihil tale reperiſſe ī ea. ¶ Et ait illa: Parū ne tibi vr̄ q̄ abſtuleris mihi virū meū: niſi ⁊ mandragoras ſimul tuleris. Rachel ſororis irā mitigās ait. Dormiat hac nocte tecū p̄ mādragoris filij: ⁊ occurrit lia iacob redeūti de agro q̄ cū mercede ɔduxiſſet ſignificās ⁊ cōcepit nocte illa ⁊ peperit quītū filiū: ⁊ ait. De⁹ dedit mihi mercedē: q2 dedi ancillā viro meo: ⁊ iō vocauit puerꝝ iſachar q̄ʒ ſonat merces. Achar eñ merces. Pro eo ēt ſic vocauit eū: q2 mādragoris emerat viri itroitū. Rurſum lia ɔcepit ſextū filiū: ⁊ peperit ⁊ ait. Mecū hītabit marit⁹ me⁹ q2 genui ei ſex liberos ⁊ ob hoc vocauit puerꝝ zabulō. i. hītaculū. In libro tñ noīm hebreoꝝ: violēter ſiu xus noctis iterp̄tat̄. Poſtq̄ peperit filiā noīe dinā. Recordat⁹ ē autē dñs rachaelis ⁊ aperuit vuluā eius q̄ peperit filiū dicēs. Addat mihi dñs filiū alterꝝ. Et ob hoc dictus eſt puer Joſeph. i. augmētū.

¶ De diuerſis coloribus virgis ⁊ fetibus. Cap. lxxviij.

Cōpletis q̄ annis. xiiij. ſeruitij pro vxoribus Jacob dixit ſocero ſuo. Da mihi vxores et liberos meos: vt D Ge. 30. reuertar ad terram meam. Et ait laban. Inueniā gratiam in conſpectu tuo: vt adhuc ſeruias mihi. vij. annis: et cōſtitue mercedē quā dē tibi. Scio eñ q2 ꝑpter te benedixit mihi deus. Et ait Jacob iuſtū eſt vt aliqñ prouideā domui mee ſi feceris q̄ʒ poſtulo adhuc paſcam ⁊ pecora tua: ſepara greges varios et ipſo vellere: ⁊ trade in manu filioꝝ tuoꝝ. vnicolores vero trade mihi: et q̄ʒ ex vnicoloribus variū natū fuerit ſit merces mea ⁊ q̄ʒ vniuſcoloris tuum: rñdebitq̄ mihi cras iuſtitia m. a. i. in futuro. q. d. Tecuz facit natura: vt alba ex albis: nigra ex nigris

nigris naſcant᷑.mecū iuſtitia mea dū de⁹ p̄ labore meo qđ iuſtū ſibi videbitur reddet mihi cōtra naturā.Gratū hoc habuerat labā ⁊ ſeparauit oēs diuerſi coloris.⁊ dedit filijs ſuis in cuſtodiā.Unicolores tradidit iacob.⁊ ſepauit iter triū dierū inter iacob ⁊ filios ſuos ne q̄s ex vicinitate pecoris naſceret᷑ dol⁹.Et ita planū hoc dictū ē. niſi q̄ in textu legi᷑ q̄ labā vnicolorē gregē tradidit i manu filiorū ſuorū.ſ.iacob.qđ videtur ꝯtrariū
A. ei qđ diximus.Pōt dici eum tradidiſſe in manu filioꝝ ſuorū .i.nepotū ſuoꝝ filioꝝ.ſ.iacob q̄ ſub patre opiliones erāt.Uel p̄ anticipationē dictū ē.vnicolorē gregem poſt natū ſub cuſtodia Jacob dedit filijs ſuis cū diuerſi colore prius dato.Hier.q̄cq̄ dicit.vſq̄ ad tp̄s ſuū locū hunc ꝯfuſum fuiſſe.¶Jacob aūt nouā nature ſtrophā.i.cōuerſionē ꝯmētat⁹.ꝯ naturā arte naturali pugnauit.Tulit enim virgas virides ꝑpleas .q̄s.lxx.ſtiraceas vocāt ⁊ amygdalinas ⁊ plataninas quas per loca diſcorticās variū virgarū fecit colorē forte tres erāt canales ⁊ tres virgas tm̄ eiuſdē longitudinis cū canalib⁹ tulit cuiq̄ canali ſuā virgā imponens. Forte plures erāt in canalib⁹ virge.Obſeruabat ergo iacob tp̄s in q̄ pecora aſcēdebāt ⁊ i feruore diei cū ad potādū auida ꝑgerēt i ipſa auiditate potādi faciebat oues: et capras aſcēdi.vt tales fet⁹ cōciperēt quales vmbras arietū ⁊ hircorū ſup ſe aſcēdētiū in aquaꝝ ſpeculo videbāt.Ex virgis eīm ibi poſitis varius erat vmbrarum color. Ne aūt oēs fet⁹ diuerſi colores fierēt ⁊ depꝛehēderet᷑ dolus.ſic tēperauit iacob.Primo tpe cū aſcēdebant᷑ oues:q2 verni fet⁹ meliores ſunt ponebat virgas vt i cōſpectu eaꝝ ꝯciperēt.In ſerotina enim admiſſura.i.in ea q̄ fiebat in extremitate veris.deteriores ſunt fet⁹:q2 in tarde appetētibus coitū minus viget natura.⁊ iō tunc nō apponebat virgas.⁊ ita q̄ ſerotina erāt facta ſunt labā.⁊ q̄ p̄mi tp̄is iacob. Uł forte ſerotina admiſſura dicta eſt i autūno:q2 natura ouiū meſopotamie ⁊ italie eadē eē tradi᷑:vt bis in anno pariant.vn̄ poeta.bis grauide fetu.Qđ aūt dr̄ q̄ i virgis ꝯciperent.Dicit hiero.vim hebrei Hiero.
vbi niſi circūitu exprimi nō poſſe. Sig̃t ei toti⁹ corpis extremā ꝯcuſſionē i feruore coit⁹ extremo.Nec mira ſi rem ꝯſpecte imagini ſobolē fieri i extremo voluptatis.cū hoc ipm̄ i eq̄rū gregib⁹ apđ hiſpanos fieri dicat hier.⁊ q̄ntilian⁹ matronā accuſatā q̄ ethiopē pepiſſet ex Quintilianus
imagīe ꝯſpecta hoc accidiſſe argumētās defēdit.Et i libro ſcptū hypocratis repi᷑ quādā puniēdā:q2 pulcherrimū puer pepiſſet vtriq̄ parēti generi q̄cq̄ coꝝ toti diſſimilē.niſi monuiſſet hypocras q̄rere. Hypocras.
ne forte talis pictura eēt i cubiculo.Ditatus eſt ḡ Jacob vltra modum.¶Poſtq̄ aūt audiuit verba filioꝝ labā dicētum.Tulit Jacob noſtra ⁊ de facultate patris fact⁹ eſt inclit⁹ ⁊ ēt faciē labā animaduertit q̄ nō eſſet erga ſe ſicut heri Ge.30.
⁊ nudiuſtertius.maxime dicente ſi B
bi dn̄o.reuertere i terrā tuā:⁊ ero Ge.31.
tecū.miſit ⁊ vocauit liam ⁊ rachel in agrū vbi paſcebat gregē ⁊ ait: Facies patris veſtri nō eſt mecū: Scitis q2 circūuenit me:⁊ mutauit mercedē meā decē vicib⁹.Lxx. dicūt decē annis.Sed intelligendū eſt decē annis.q̄ſi decē circunuolutionibus.q̄ denaria mutatio in ſex annis facta eſt.Dicit enim Joſeph⁹ q̄ oē tp̄s qđ fuit cū labā xx.annoꝝ fuit.Noluit aūt Jacob tertiā ſeptimanā annorū cōplere ſub illo pro eius nequitia.videns eīm labā plures naſci diuerſicolores alebat.Deinceps vnicolores ſint merces tua.Itē cum videbat vnicolores multiplicari mutabat mercedē.Et addidit.Jacob.De⁹ tulit ſubſtātiā patris veſtri:et dedit mihi qui in ſomnis oſtēdebat mihi quales eſſent fet⁹ naſcituri.

q̄ ꝛ dixit mihi. Surge et egredere de terra hac. Rñderūt lia ꝛ rachel. Quaſi alienas reputauit nos pater nr̄ nunquid quicꝙ reſidui habebim⁹ de facultatib⁹ ꝛ hereditate ei⁹. Fac q̄cunꝙ ꝓcepit tibi dñs.

¶ De fuga Jacob ꝛ federe inito cum laban. Cap. lxxix.

Urgēs ꝙ Jacob cū vxoribus ꝛ liberis abijt: tulit ꝙ oēm ſubſtantiā ꝛ greges ꝛ q̄cq̄d i meſopotamia adq̄ſierat. Et deduxit ēt iacob (vt ait ioſeph⁹) medietatē gregis neſciēte labā, q̄ eo tpe ad tōdēdas oues ierat. Rachel ēt neſciēte viro idola pr̄is ſui ꝓcioſa furata ē. ꝛ ſe cū tulit nō ad colēdū: q꞉ docēte viro ſciebat nō eē colēda. ſ꞉ ſi ꝯphēdērēt pſeꝯſequētes vt ad hec fugiēdo veniā īpetrarēt. Juit ꝙ Jacob amne trāſmiſſo ꝯ montē galaad. ꝛ nūciatū ē labā die ītio ꝙ fugiſſet iacob. Qui aſſumptis filijs ꝛ cognatis ſuis inſecut⁹ ē eū ſeptē diēb⁹. Tñ ioſeph⁹ dicit Labā poſt ꝑmū diē cognoſcēs diſceſſū iacob ꝛ filiarū pſecut⁹ ē eos: ꝛ i colle ꝑcul collocatos inuenit eos. Pōt dici: q꞉ ſi i tertio die cognouit, tūc poſt ꝑmā diē dr̄ cognouiſſe: q꞉ tūc egreſſus nūci⁹ tertia die vēit ad eū vbi filij paſcebāt greges q̄ ſepati erāt a iacob itinere triū dieꝝ vt ꝑdictū ē. Uidit aūt labā i ſomnis deū dicētē ſibi. Caue ne q̄cꝙ aſpere loq̄ris ꝯ iacob. Qui ꝯſurgēs ait ad iacob. Quare me ignorante fugiſti. Et cur furatus es deos meos: Cō ſobrin⁹ ꝛ gener me⁹ ꝛ coepulator hec facere nō debueras. Rñdit iacob. Timui ꝛc filias tuas violēter auferres mihi q̄ tñ nō tā me ꝙ filios ſequunt. Cū aūt furti me arguis apud quēcū ꝙ inueneris deos tuos: necet corā fratrib⁹ nr̄is. Jngreſſuſꝙ laban tabernacula lie et ancillarū nō inuenit. Cūꝙ itraret tabernacl'z rachel. illa ſubter ſtramēta cameli abſcōdit idola. et ſedit deſuꝑ. ꝛ q̄renti pr̄i ait. Ne iraſcat dn̄s me⁹ ꝙ neq̄o ei aſſurgere. q꞉ iuxta ꝯſuetudinē feminaꝝ nūc accidit mihi. ꝛ ſic deluſa eſt ſollicitudo q̄rētis. Jratuſꝙ iacob iproperauit ꝙ pro diligēti ſeruitio. xx. ānoꝝ nō meruerat vt ipē oēm ſuppellectilē ſuā ſcrutaret. Et ait labā. Oia q̄ habes mea ſunt. ſed q̄d poſſum facere filiis et nepotibus meis. Ueni ꝛ ineamus fedus. Tuliꝙ iacob lapidē ꝛ erexit eū in titulū federis: ꝛ ait fratribus ſuis. Afferte lapides. Qui cōgregātes fecerūt tumulū ꝛ comederūt ſuꝑ eū. Et dixit labā. Tumulus iſte ſit federis nr̄i teſtis: ne ego trāſeā illū pergēs ꝯ te malū tibi cogitās. Nec tu tranſ[illegible] ad me nocēs. nec affligeris filias meas nec vxores alias ſuꝑ eas īduxeris. Et ob hoc dixit iacob ligna ſua collē gala ad i. aceruū teſtimonij. Gal eīn aceruus ad teſtimoniū ſonat. Labā vero ſyra lingua vocauit eū igar ſeduch a. Labā aūt de nocte conſurgēs benedixit eis reuertēs in locū ſuū. Porro Joſeph⁹ dicit eos colūnā in mō te ſtatuiſſe ſub ſchemate are. Forte aceruū colūnā inolauit

¶ De viſione angelorū a iacob: et de muneribus premiſſis eſau.

Capitulum. lxxx.

Jacob aūt abijt itinere q̄cepe rat: fuitꝙ ei obuia multitudo angeloꝝ: ꝛ ob hoc vocauit locum illum manaim. i. caſtra: q꞉ ibi vidit angelos q̄ſi paratos defendere eū a fratre quē timebat. Miſit aūt ab illo loco nūcios ad fratrē q̄ explorarēt fratris aīm. Qui reuerſi nūciauerūt eſau ſibi occurrentem pacificū cū. cccc. viris. Timuit ergo Jacob, nō de ꝓmiſſiōe angeloꝝ diffidēs: ſed morte hoiꝫ pturbatus. Et diuiſit populū q̄ ſecū erat in duas turmas: ancillas ꝛ liberos earū in priori turma. Jn ſcda liberas ꝛ filios earū. ita tñ ꝙ in extremitate ei⁹ poſuit rachel et ioſeph tāꝙ chariores. Uñ q̄dā errauerūt putātes tertiā turmā rachel ꝛ Joſeph habuiſſe. Sic aūt diuiſit. vt ſi veniret eſau ad nocēdū et

C Ge. 31.

B Ge. 32.

Nota Errorē

et priorē pcuteret turmā::reliqua fugiens ſaluaret. ¶ Separauit āt ibidē de his q̄ habebat mūera fratri ſuo queq̈ pulchriora ⁊ rariora ⁊ diuerſoꝝ generum aīalia. Miſit etiā ea p diuerſos nūcios ſpatiū ponēs iter gregē ⁊ gregē: vt ex frequētia munerū ſeſe ſubſequentiū multa eē putarent: vt muneribꝰ ſi q̄d indignatiōis eēt adhuc ī eſau placaret. Preceſſerūt ergo mūera ipſe vo adhuc erat in manaim. Cō ſurgēſq̈ an diluculū: traduxit vxores ⁊ filios cū oībꝰ ad ſe ptinentibꝰ p vadū iaboch. Joſephus dicit ꝙ torrētē nole iaboch trāſierūt: ⁊ q̄ in geneſi legit: cū oraſſet iacob timēs fratrē dixiſſe. Jn baculo meo trāſiui iordanē iſtū: ⁊ nūc cū duabꝰ turmis regredior forte iordanis dr̄ quē ptrāſiuit: ⁊ q̄ ibi calculoſus ⁊ torrēs dr̄ vadū iaboch Forte aūt vitio ſcriptoris .p iacob legit iaboch: ⁊ ex tranſitu illo ſortitū eſt hoc nomē vadū iacob.

Additio.

Scdo miliario a iordane ī finibꝰ idumee ē torrēſ iaboch quē trāſ uadauit iacob.

¶ De lucta iacob cum angelo et mutatione nominis. Cap. lxxxi.

F Ge. 32. Cum aūt precederēt turme: ſolꝰ in ripa fluminis remāſit vt oraret. Et ecce vir luctabat cū eo vſq̈ mane: qui tetigit latum alias leuū neruū femoris eius: et emarcuit. Vñ ⁊ Jacob ꝓpoſuit ſe deinceps nō comeſturū neruū ⁊ id ipm poſteritas eiꝰ obſeruat. Cūq̈ aſcenderet aurora dixit vir ad eū. Dimitte me. Qui dixit ei. Non dimittā te niſi bñdixeris mihi. Uiro aūt querēti nomē eiꝰ ait ſe vocari iacob. Nequaq̈ (inq̄t ille) appellabit nomē tuū iacob ſʒ iſrl̄ q̄ ſi cōtra deū fortis fuiſti: quāto magis ꝯtra hoīes ꝑualebis. Et ita bñdixit iacob mutādo ei nomē ⁊ cōfortādo ne timeret fratrē. Q̄ð eñ cōtra deū ſtetit inuictꝰ: factū eſt ei in ſignū: q̄ inuictꝰ ſtaret ꝯtra fratrē. Joſephꝰ dt̄ hoc nomē iſrl̄ hebraice ſonare reluctārē angelū ſacrū: in libro aūt noim hebreoꝝ interpretat vir vidēs deū. is eñ vir: et nomē dei eſt. ra vero vidēs dr̄ vel mēs vidēs deū. Hāc aūt interpretationē dicit Hieronymꝰ nō tā ꝓpe q̄ violēter factā eſſe. Jllā ioſephꝰ dicit ſe in hebreo nō inueniſſe et dicit illud nomē ſonare pīceps cuʒ deo. Sic eñ angelū interpretatū fuiſſe aſſerit. Si cōtra deū pīceps vel fortis fuiſti ⁊c. Uocauitq̈ iacob locum illuʒ phanuel. i. facies dei et ait. Uidi dñm facie ad faciē ⁊ ſalua facta eſt aīa mea. i. de valde territa plurimum confortata. Cūq̈ tranſgreſſus eſſet phanuel: ortus eſt ei ſol et claudicabat.

¶ De occurſu Eſau et emptione agri in ſichem. Cap. lxxxii.

Leuās aūt oculos vidit eſau A ⁊ cū eo .cccc. viros. Et precedēs vtrāq̈ turmā quā fecerat adorauit ꝓnꝰ ad terrā ſepties. currēs Gen. 33 aūt eſau amplexatꝰ ē eū: ⁊ deoſculās cū fleuit ⁊ q̄rēs cuiꝰ eēnt mulieres ⁊ paruuli: cū accepiſſet ptinere ad iacob: ⁊ acceſſit ⁊ deoſculatꝰ eſt eos. Cūq̈ nollet eſau munera p̄miſſa retinere: ⁊ ſe plurimū abūdare dicēs: ait iacob. Si inueni gratiā corā dño meo accipe munuſculū de manu mea: ſic vidi faciē tuā q̄ſi viderī vultū dei. id eſt alicuiꝰ potētiſſimi. Non eñ aut credebat illū deū. aut ī tātā prorupiſſet inſaniā vel adulationem. Reuerſus eſt ergo eſau ī die illa in ſeyr: villā. ſ. quā de noīe ſuo ſic dixerat. Jacob aūt inde ꝓcedēs fixit tabernacula ī loco quē ob hoc dixit ſochot. i. tabernacula: de q̄ dicit Hieronymꝰ. Hieronymus. Socoht ē vſq̈ hodie ciuitas trās iordanē in pte ſicopoleos. vbi gedeō trāſierat iordanē cū locutꝰ eſt ad viros ſochot. Sʒ mirū ē: ꝙ dixit trās iordanē cū iacob (ſʒ quoſdā) iā dictus ſit trāſiſſe iordanē cū eſſet in ſochot. Forte trās iordanē dixit reſpectu meſopotamie: de q̄ redibat iacob: vel potius nondū trāſierat iordanē: ſed iaboch. Cū

antē dixit ſupra iordanē iſtū: non
preſentē mōſtrauit:ſʒ notū termi=
nū iudee indicauit. Abijtq; de ſo=
coth in ſalē vrbē.ſ.ſichimoꝝ.i.i ſi
chē. A ſichē enī ſichimini vł ſichi=
mite dicti ſunt: et forte binomia
erat. Uel vt hebrei tradūt moyſes
eā tūc tm̄ vocauit ſalē.i.ꝯſumma
tā ꝛ ꝑfectā: q2 ibi femur claudicā=
tis iacob ſanatuʒ ſit. Porro iacob
emit iuxta oppidū partē agri ab
emor rege ſichimoꝝ ꝛ a filijs ei⁹.c.
agnis. habitauitq; ibi: ꝛ erecto al=
tari inuocauit fortiſſimū deū iſrł.

A Ge.34. ¶ De morte ſichimitarū pro ra=
ptu dine. ¶ Cap.lxxxiij.

Egreſſa eſt autem dina vt vi
deret mulieres regionis il
lius quia (vt ait ioſephus)
Sichimitis ſolemnitatem haben=
tibus: ſola tranſiuit ad vrbem em
ptura ornamenta mulierū ꝓuin=
cialiū. Quā vidēs ſichē fili⁹ regis
adamauit eā ꝛ rapuit: ꝛ vi oppreſ
ſit virginē: ꝛ ꝯglutinata eſt aīa ei⁹
cū ea ꝛ ait patri: Accipe mihi puel
lā hāc cōiugē. Egreſſoq; rege cuʒ
filio ad iacob: filij iacob veniebāt
de agro: et irati ſiluerūt. Regi aūt
q̄rēti vicariā eoꝝ amicitiā ꝛ ſocie=
tatē eoꝝ: ꝛ vt mutua ꝯtraherēt cō
iugia ꝛ ſichē offerēti multa ꝛ ꝓmit
tēti ampliora: reſpōderūt in dolo.
Illicitū eſt apō nos federari incir
cūciſis: ſʒ circūcidamini ꝛ erimus
ppłs vn⁹. Placuit emor et filio ei⁹
oblatio alias optio: nec diſtulit
adoleſcēs q̄n ſtatim īpleret: ꝛ in=
trātes vrbē ꝑſuaſerūt pplo: ꝛ cir=
cūciſi ſunt oēs. Et ecce tertia die
q̄n grauiſſim⁹ ē dolor vulnerū ſi=
meō ꝛ leui arreptis gladijs ꝯfidē
ter vrbē ingreſſi ſunt ꝛ interficiētes
oēʒ maſculū in ea tulerunt de do=
mo ſichē ſororeʒ ſuā. ceteri ꝟo fra
tres irruerunt ſuꝑ occiſos. ꝛ depo
pulati ſunt vrbē: puuloſq; ꝛ vxores
captiuos duxerūt. Joſeph⁹ tm̄ dī
cū eēt feſtiuitas. ꝛ ſichimite rede ꝛ
epulis ꝯterent inebetāter primis
cuſtodijs aſſiſtētes dormiētes īter
fecerūt. quo cognito dixit iacob ad
Symeō ꝛ leui turbaſtiʒ me ꝛ odioſū
feciſtiʒ habitatorib⁹ terre hui⁹ ꝑcu
tiēt me: ꝛ delebor ego ꝛ dom⁹ mea.

¶ Dñs aūt ꝯfortās eū ait ad illū. B Gen.35
Surge ꝛ aſcēde in bethel ꝛ habita
ibi. ꝛ fac altare vbi apparuit tibi ſʒ
pri⁹ ſcīfica tuos. Jacob ꝟo ꝯuoca
ta domo ſua dū purgaret ſuos iue
nit deos labā (vt ait ioſeph⁹). Ne=
q; enī ſciebat. eo q̄ rachel celaſſet
eos ī terra ſub arbore. Et ait ſuis,
Abijcite deos alienos et mūdami
ni: ꝛ aſcendam⁹ in bethel de ſichē
enī attulerāt etiā idola. ꝛ in aures
i. ornamēta idoloꝝ ꝑ a parte totū. q̄
ola fodit Jacob ſub ter terebīthū
q̄ eſt poſt vrbē ſichē. Tradūt q̄dā
q̄ ea tulit dauid ī hieruſalē ꝛ ꝯfla
uit ī materiā tēpli qd̄ facere diſpo
ſuerat. Porro terror dei inuaſit fini
timos ne ꝑſequerent iacob. Qui ꝓ
fect⁹ venit ī bethel: ꝛ edificans ibi
altare dño obtulit ei iuxta id qd̄
pri⁹ vouerat. ¶ Eo tpe mortua eſt
delbora nutrix rebecce: et ſepulta
eſt iuxta bethel ſub terebītho. Et
vocatū eſt nomē loci illi⁹ quercus
flet⁹. Et nota q̄ hic vr̄ q̄ querc⁹ et
terebinth⁹ idē ſunt. Apparuitq; ei
iteꝝ dñs ꝛ ait. Nō vocaberiʒ vltra F Supra 32.
iacob: ſʒ iſrł erit nomē tuū. Et ap
pellauit eū iſrł. Ecce ptʒ q2 ſupra
nomen ꝓmiſit tm̄: hic aūt īpoſuit.

¶ De morte rachel in partu ben=
iamin. ¶ Cap.lxxxiiij.

Egreſſus aūt inde iacob venit C Gen.35
verno tpe ad terraʒ q̄ ducit
effratē. i. bethleē. Et eſt anticipa=
tio: poſt ei dicta eſt effrata ab vxo
re caleph q̄ ibi ſepulta eſt. Ibiq;
cū parturiret rachel cepit ꝑiclita
ri: tn̄ pepit filiū. Egrediente āt aīa
pre dolore part⁹ moriēs vocauit
filiū bēnoni. i. filiū doloris. Pr̄ āt
circūcidit eū ꝛ vocauit filiū beniamī
i. filiū dextere. Sepulta ē ergo ra= Rachel
chel ī via q̄ ducit bethleē: ꝛ ſola int̄ ſepelli=
cognatos honorē ſepulture abrae tur.
hēre nō meruit. Erexitq; iacob titu
lū ſuꝑ ſepulchrū ei⁹ q̄ apparet vſq;
in pñte diē. Et egreſſus inde fixit
tabernaculū trās turrim ader. i.
turrim

turrim gregis. Huc locū dicūt he
brei: vbi poſt edificatū eſt tēplū. ⁊
dictū q̄ſi quodā vaticinio turrim
gregis .i. cōgregatiōis future ad
tēplū. Sȝ hieronym⁹ ait locū eſſe
iuxta bethleē: vbi vel angelorum
grex in ortu dñi cecinit vel iacob
greges ſuos pauit: nomē inde lo-
co relinquēs. Cūq; habitaret ibi
rubē dormiuit cum bala cōcubina
patris: quod tñ non latuit iacob.

¶ De morte yſaac ⁊ reg bus edom. ¶ Cap. lxxxv.

B Venit etiam ad yſaac patrē
ſuū in ciuitate hebron ⁊ iā
mortuā inuenit matrē. Nec multū
etiā poſt aduentū ei⁹ cōpleti ſunt
dies yſaac .clxxx. annorū. vel ſm
Joſephū .clxxxv. annorū. Et appo
ſit⁹ eſt pplo ſuo plen⁹ dierū ⁊ ſepe
lierūt eū filij ei⁹ eſau ⁊ iacob i ſpe
lūca duplici. Hic terminat̄ primus
A liber ioſeph. ¶ Porro mortuo pr̄e
ditati ſunt eſau ⁊ Jacob ita q̄ eos
terra nō caperet. Et rediit eſau ad
mōtana q̄ dimiſerat ⁊ dicta eſt ter
ra idumea ab edō q̄ pri⁹ boſra di-
cebat̄. Enumerās eñ moyſes .xij.
reges terre illi⁹
a p̄moyſq; ad vl
timū quē vide-
re potuit ait. Et
regnauit p⁹ ba-
leiobal fili⁹ za-
reð boſra. ⁊ tūc
dicūt q̄dā fuiſſe
Job pronepotē
eſau ſed hebrei
ptradicūt. vt ſu
pra dictū ē. Uf etiā i Geneſi q̄ ea-
dē terra añ eſau ēt dicta fuit ſeir.
Enūeratq; ei filijs eſau enūerat p̄n
cipes horreorū q̄
fuerāt i terrā añ
eſau. vñ q̄d b⁹ icipit
ſic. Iſti ſunt filij
ſeir horrei habi
tatores terre ⁊c.
horreos eñ ex-
pulit eſau vt le-
git̄ i palippome
nō. Quidā tñ di
cūt hic enūera-
tos reges q̄ fue
rūt i edō añq; fi
lij iſrl̄ habuiſſēt
regē .ſ. ſaul ⁊ di
cūt hāc enūera
tionē eē appoſi-
tā ab eſdra q̄ ſci
re potuit eā. In
enūeratione vo
iſtorū legitur de
tāna filio ſubeō.
cui⁹ filiā duxit
eſau. q̄ inuenerat aq̄s calidas i ſoli
tudine dū paſceret aſinas patris
ſui. Hebreū vbū eſt inuenit iamnū
de quo vt ait hierony. varie diſpu
tant hebrei. Dicunt quidā iamnū
maria: q̄ lacū inuenit in heremo.
Alij putāt aq̄s calidas lingua pu
nica q̄ affinis eſt hebree. hoc noīe
dici q̄s greci termas vocant. Alij
dicunt eū onagros aſinab⁹ admi
ſcuiſſe: vt inde veloces aſinis na-
ſcerent̄. q̄ vocant̄ iānū. Alij dicūt
iānū aſſociationē: q̄ prim⁹ aſinis
eq̄s fecit aſcēdi vt muli naſcerēt̄.

Additio.
Cū moyſes fue
rit a iacob quar
tus ab eſau q̄n-
tus nō vidit .xij.
reges edom. Jō
ſolue p hoc qð
ſequit̄. Quidaȝ
tamē dicunt ⁊c.

Additio.
Sub mōte ſeir
damaſcus. idu-
mea eſt in terra
damaſcena nā
⁊ eſau habitauit
damaſcū. The-
mā metropolis
ē idumee. vñ eli
phas themani-
tes ⁊ ſuitam. vñ
baldad ſuites.
Boſra in finib⁹
idumee ⁊ arabie
Liban⁹ diuidit
idumeā ⁊ pheni
ciā. in cui⁹ radi-
ce oriunt̄ alba-
na ⁊ farfar flu-
uij fluentes ſe-
cus antiochiā.

¶ Et notādū q̄ in recapitulatiōe
filiorū eſau poſuit moyſes alia no
mina vxorū ei⁹ ab illis q̄ ante po-
ſuerat. Dicit etiā ioſeph⁹ q̄ ama-
lech eſau fili⁹ naturalis de ꝯcubia
habitauit in pte idumee q̄ gaboli
tis dicebat̄. ⁊ dixit eā amelechitē.
His vero pretermiſſis tranſeūdū
eſt ad generationem Jacob.

¶ Sextū incidēs. Cap. lxxxvi.

E O tpe pmethe⁹ fra
ter athlātis primus
dict⁹ ē feciſſe hoīes,
tū q̄ de rudib⁹ do-
ctos fecit. tū q̄ legi
tur feciſſe imagīes
hoīm q̄s arte q̄dā āmbulare fecit.
Inuenit etiā p̄in⁹ ānulū: ſȝ ferreū
⁊ icludit gēmā vñ ⁊ vngulū voca
uit q̄ ſicut vnguis carne: ſic gēma
metallo circūdat̄. Tradidit ēt vt
in digito quē medicū vocāt pone-
ret̄ ad ornatū digniorē hūc reliq̄s
dicēs q̄ ab eo vſq; ad cor q̄dā ve
na ptingat. Dicit̄ ēt eo tēpeſtate
tripto

Incideñs eſt nō de biblia.

Nota pul- chra.

triptolem⁹ in naui in qua pictus erat draco in grecia veniſſe: ⁊ amplíaſſe agriculturã. Ceres ꝟo preter inſtrũ arãdi ẽt mẽſurari granũ adinuenit cũ pri⁹ i arconijs ſegetes ponerẽt̃ ⁊ triticũ ꝑ aceruos numerabat̃: vñ ⁊ a grecis dicta eſt demetra. Tũc etiã thelchines victi ⁊ exules rhodũ cõdiderunt.

¶ De vẽditiõe ioſeph. Ca. lxxxvij.

Geneſ. 37. Ioſeph cũ ſexdecim eſſet annoꝝ paſcebat gregem pr̃is ſui. Sciẽdũ eſt ꝙ ante mortẽ iſaac. xij. annis vẽditus eſt Joſeph. Qđ ſic ꝓbat̃. Sexagenari⁹ erat iſaac cũ nat⁹ eſt iacob ⁊. clxxx. annorum mortuus eſt ergo. cxx. annorum fuit Jacob in morte patris in vẽditione aũt filij. c. ⁊. viij. annoꝝ fuit cũ eñ venit ad ioſeph in egyptũ. c. xxx. annoꝝ fuit: iſꝫ inter deſcenſum in egyptũ ⁊ vẽditionẽ ioſeph fluxerũt. xxij. anni. Joſeph eñ. xvij. annorũ erat cũ vẽditus eſt in egyptũ. ⁊. xxxix. qñ venit ad eũ pater. Redit ergo moyſes ad id qđ pretermiſerat. ¶ Dũ ergo rediret Jacob de meſopotamia: ⁊ nõdũ veniſſet ad patrẽ adhuc viuẽte rachel ſm Joſephum facta eſt venditio ioſeph in hunc modum. Oderãt eũ fratres ſui qꝛ a pr̃e plus ceteris amabat̃ / tũ qꝛ in ſenectute genuerat eũ / tũ qꝛ p̃ſtãtior corpore ⁊ ſapiẽtior ceteris erat. Accuſauerat ꝗ̃ fr̃es apđ pr̃ez crimine peſſimo: vel de odio l ip̃m vel de coitu cũ brutis. Juxta opinionẽ quorũdã ſequẽtiũ ordinem geñ. i. ſolũ rubẽ ꝓ cõcubina pr̃is. Feciſq; ei pater tunicam polymitã vel manu vel acu pictam. Vel ſm aquilã tunicam aſtragoleã id eſt talarem: vel ſm ſymmachum tunicam manicatã .i. manicas habentẽ. Aliũs colobijs vtebant̃: vt expeditiores eſſent. Põt tñ dici manicata .id eſt manu picta acu ſcilicet ſuꝑinducta. Cauſa tamen odij maior fuit viſio ſomniorum. Retulit eñ fratribus ſomnium quod viderat dicens. Putabã nos ligare manipulos in agro: ⁊ veſtros manipulos adorare manipulum meũ ſtãtem. Qui dixerũt. Nunq̃d rex noſter eris aut ſubijciemur ditioni tue. Aliud quoq; ſomnium p̃ſente patre retulit eis. Vidi quaſi ſolẽ ⁊ lunam ⁊ vndecim ſtellas adorare me. Increpauit eũ pater ⁊ ait. Nũ q̃d ego ⁊ mr̃ tua ⁊ fratres tui adorabim⁹ te ſuꝑ terrã. Potuit hoc cõgrue dicere: qꝛ mater adhuc viuebat nec tñ mater euꝫ adorauit: qꝛ nõ deſcẽdit i egyptũ. Nec pr̃ legitur eũ adoraſſe: qꝛ nec ioſeph hoc ſuſtinuiſſet ſꝫ fratres adorauerũt ⁊ parẽtes in filijs. Cũq; fratres in paſcẽdis gregib⁹ morarẽtur in ſichẽ: miſit eũ pater de valle hebrõ vt videret q̃ fierẽt circa fratres et pecora. Cũq; nõ inueniſſet eos in ſichimis, inſecutus eſt eos in dotaim. Qui cũ vidiſſent eum ꝓcul mutuo loquebãtur. Ecce ſomniator venit: venite occidam⁹ eum: et mittamus cadauer in ciſternã veterẽ dicemuſq;: fera peſſima deuorauit eũ. Rubẽ aũt volẽs liberare eum aiebat. Nõ effundamus ſanguinẽ eius: ſed viuũ ꝓijciam⁹ eũ in ciſternã ne pater vna perimat̃ ⁊ mater in luctu. Hic vult ioſephus matrẽ adhuc vixiſſe. Nudãtes ergo eũ tunica polymita miſerũt in ciſternã in qua nõ erat aqua: ⁊ receſſit rubẽ meliora q̃rens paſcua dum aũt ſederẽt comedentes panẽ viderunt hiſmaelitas venientes de galaad portãtes i camelis aromata ⁊ reſinã ⁊ ſtactẽ .i. myrrã in egyptum. Dixitq; iudas fratrib⁹ ſuis. Meli⁹ eſt vt venũdet̃ hiſmaelitis puer: ⁊ man⁹ nr̃e nõ polluant̃ celãdo ſanguinẽ eius. Caro eñ ⁊

Additio.

Polymitã pronunciant quidã correpta penultima: qꝛ cõponit̃ a polys qđ eſt plura ⁊ micos qđ eſt liciũ ſicut hexaminatũ ab hexa qđ eſt ſex. hexaminatũ q̃ſi hñs ſex licia: et tũc penultima correpta.

ſanguis noſter eſt. Et vendiderũt eũ madianitis. xxx. argẽteis. Eoſdẽ vocat mandianitas quos ⁊ hiſmaelitas. Madiã tñ de cethura filius abrae ⁊ hiſmael de agar ⁊ filios de diuerſis vxorib⁹ legiť ſeparaſſe abraã adinuicẽ. Forte ſeparati pri⁹ poſtea redierũt in vnũ. ⁊ facti ſunt vn⁹ ppl's: retinẽtes vtriuſq̧ parẽtis nomẽ. Uel vera eſt hebreoꝝ opinio q̃ dicũt agar ⁊ cethurã vnã fuiſſe ⁊ ita forte nũq̃ſ ſeparati fuerũt. Reuerſus aũt ruben ad ceſternã nõ inuenit puerũ. ⁊ credẽs eũ interẽptũ ſciſſis veſtib⁹ eiulabat ſ3 accepto ꝙ viueret q̃euit. Tulerũt aũt veſtes ioſeph ⁊ ei⁹ tunicã i ſanguine hedi tinxerũt: ⁊ miſerũt quoſdã q̃ ferrent ad patrẽ: ⁊ dicerent. Hanc inuenimus. vide ſi filij tui eſt tunica. Quã cũ agnouiſſet pr̃ ait. Fera peſſima deuorauit filiũ meũ ioſeph. Sciſſiſq̧ veſtib⁹ ⁊ indut⁹ cilicio luxit filiũ mľto tpe. Cõgregatiſq̧ filijs vt lenirẽt dolorẽ pr̃is: noluit eos audire/ ſ3 dicebat. Deſcẽdã lugẽs ad filiũ meũ i infernũ. Erat eñi tũc i iferno q̃dã loc⁹ btõꝝ lõge remot⁹ a locis penalib⁹. q̃ ob q̃etẽ ⁊ ſeparationẽ ab alijs ſin⁹ dicebať: ſicut ſinũ maris dicimus. Et dict⁹ eſt etiã ſinus abrae qꝛ etiam abraã ibi erat in ſui tentatiõe vſq̧ ad mortem chriſti.

De limbo patrum.

Addditio.

Qui dict⁹ eſt p̃mavia credẽdi: nõ ꝙ prim⁹ crediderit: ſ3 qꝛ p̃m⁹ ꝑ fide vni⁹ dei pſecutionez paſſ⁹: qꝛ de chaldea expulſus.

B Ge.37.

¶ De ingreſſu ioſeph in egyptũ. Cap̃. lxxxviij.

Madianite ꝟo vẽdiderũt ioſeph in egygtũ putiphari eunucho magr̃o militie pharaõis: Alij dicũť archimachero. i. principi cocoꝝ. Machera eñ coq̃na d'r. vel ſecuris cocoꝝ a machere/ qđ ẽ occidere. Nec abhorret a vero qꝛ apđ pl'es natões dapiſer pricipis honorabilior eſt ⁊ pricepe militũ. Hũc ioſephus vocat Petefren. ſed Hieronym⁹ nõ bene trãſlatũ nomẽ aſſerit. Hic habuit vxorẽ ⁊ liberos. quia ⁊ ioſeph filia ipſi⁹ duxit vxorẽ. nec de eunuchis regis fuit: q̃ paruuli caſtrabanť. S3 tradunt hebrei ꝙ vidẽs ioſeph elegãtem emit eũ vt miſcereť ei. Dñs autem cuſtodiẽs ioſeph illũ adeo infrigidauit vt deinceps impotẽs fuerit coire. ⁊ tñq̃ eunuch⁹ eſſet: ita ꝙ vidẽtes eũ ierofanti arefactũ de more ſuo eũ põtificẽ heliopoleos. i. domus ſolis creauerũt. ⁊ honoratior erat q̃ ante in principatu.

¶ Qđ iudas genuit phares ⁊ zaram de thamar ⁊c. Cap̃. lxxxix. A Ge.38.

Eo tpe antẽq̃ ioſeph vẽdit⁹ eſſet: qꝛ hoc etiã inteſertum eſt ꝑ recapitulationẽ diſcedẽs iudas a fratrib⁹ ſuis: iuit ad virum odollamitẽ nomine hyram et accepit ibi vxorẽ noie. Sue filiaz chananei. q̃ peperit ei filiuz primogenitum her. deinde onã poſt ſela. Dedit autẽ iudas her p̃mogenito vxorem noie thamar. Fuit aũt her nequam id eſt abutens vaſculo vxoris. ⁊ occiſus eſt a dño. i. iuctus eſt mortuus in thoro iuxta vxorẽ. Et dixit iudas ad onã vt ingrederetur ad eam vt ſuſcitaret ſemẽ fratri. In quo patent quedaz in lege poſt ſcripta. q̃ ante eã ſunt obſeruata. Qui indignãs ſibi nõ naſci filios fundebat ſemẽ in terram. i. inutiliter vxorẽ cognoſcere ſatagebat. Et percuſſit eũ dñs. ¶ Remiſitq̧ iudas thamar vt eſſet vidua in domo pr̃is ſui: donec creſceret: ſela. q̃ adulto timuit eũ dare thamar et diſſimulabat. Mortua eſt autem ſue vxor inde. Qui conſolatiõe accepta poſt luctũ ibat ad tõdẽdas oues cũ hyra opiliõe ſuo. Quod audiẽs thamar depoſitis, veſtib⁹ viduitatis aſſumpſit teriſtrum

Addditio.

Aliud eſt recapitulatio ſi cuz qđ prius factũ eſt poſt dicitur. Aliud anticipatio. cũ prius dicitur q̃ factum fuerit quid.

Mors onam.

ſtrum / ſeditq; in biuio itineris. q̄ ducit thānā hebreū ſonat i oc̄los ſedit. Sic em̄ vocat biuiū vbi diligētius oz aſpicere viatoz quo gradiat̄. Quā cū vidiſſet iudas ſuſpicatus eſt cadeſam. i. ſcoztū. Cui et dixit. Sine me vt coeā tecum. Que ait. Quid dabis mihi. Et ille. Mittam tibi hedū de grege. Et illa patiar q̄ vis/ſi dederis mihi arrabonē: ⁊ dedit illi anulū ⁊ armillam ⁊ baculum quē gerebat p̄ arra. Ad vnū ergo cōcubitū cōcepit mulier geminos ⁊ abijt receptis iterū viduitatis veſtibus. Miſitq; iudas hedū per paſtorē. Qui cū veniſſet ⁊ nō inueniret eā: redijt ad iudā ſine pignoribus. Poſt tres aūt mēſes dictū ē iude. Fornicata eſt thamar ⁊ vterus ei⁹ intumuit. Qui ait. Producite eā vt cōburebat̄. Que cū duceret̄ ad penā/miſit ſocero ſuo pignora dicēs. De viro cuius hec ſunt ꝯcepi. Qui ait. Iuſtioz me eſt. q2 nō tradidi eā ſele filio meo hec fecit ne ꝑiret ſemen filij mei. Attn̄ vltra nō cognouit eā iudas. Inſtāte ꝟo partu apparuerūt duo i vtero ⁊ in ip̄ſa effuſione vnus ꝑtulit manū in qua ligauit obſtetrix coccinū: ⁊ ait. Hic egredie̅t̄ prioz. Illo quoq; retrahente manū egreſſus eſt alter. Dixit q̄z mr̄. Quare propter te diuiſa eſt a fratre tuo maceria ⁊ ob hoc vocauit eū phares. Maceriā dixit mēbranā ſecūdarū vel ſecūdinarū qua inuoluit̄ puer in vtero q̄ diuidit̄ in partu ⁊ ſequitur puerū. Poſtea egreſſus eſt al-
B ter cū coccino ⁊ dict⁹ eſt zaram. i.
1. para oriēs. q2 prim⁹ apparuit. vl̄ q2 plī
lipo. 2. mi iuſti ex eo nati ſūt vt legit̄ i paralipomenō. Tn̄ i gloſſa ſup̄ librū regū in principio tertij libri legit̄. Obſtetrix i geneſi coccinū ligauit i manu phares ⁊ ab eo q̄ pariētē diuiſerat nomē phares forte ſoztitus eſt. Forte poſt coccinū tulit de manu zarā. ⁊ alligauit phares vt a ſimilib⁹ gemellis primogenitus diſtingueretur.

¶ De icarceratiōe Ioſeph. ca. xc.

Igitur Ioſeph ductus eſt in egyptū: emitq; eū putiphar eunuch⁹. fuitq; dn̄s cū eo domūq; dn̄i ſui creditam ſibi gubernabat. Bn̄dixitq; dn̄s domui egyptij propter ioſeph q̄ tn̄ aliud de oib⁹ nō nouerat niſi panē quo veſcebat̄. Factū eſt aūt q̄ dn̄a ſua oc̄los iecit in ioſeph ⁊ ait. Dormi mecum. Qui rn̄dit. Oia ſua tradidit mihi dn̄s me⁹ p̄ter te. Quō ḡ hoc poſſū facere/imo ⁊ peccare in deū meū. Accidit aūt (vt ait Ioſeph⁹) vt publica feſtiuitas inſtaret: cui etiam mulieres intereſſe debebant. Tūc illa egritudinē ſimulauit viro. captās ob hoc ſolitudinē ⁊ ſilētiū vt exoraret ioſeph. Et app̄hēſo laciniopallij ioſeph ait illi. Dormi mecum. Qui iratus relicto pallio in manu ei⁹ egreſſus ē foras. Illa cōtēpta ſe dolēs i argumētū fidei retētū palliū oñdit marito reuertenti dicēs. Ingreſſus ē ad me ſeru⁹ hebreus vt illuderet mihi. Ille nimis credulus ꝯiugi vinctū ioſeph tradidit i carcerē regis. Fuit autē dn̄s cū illo: ⁊ dedit illi gratiā i cōſpectu dn̄i carceris. qui carcerē et vinctos in cuſtodia eius poſuit.
A Ge. 39.

¶ De expoſitione ſomniorum pincerne ⁊ piſtoris. Cap. xci.

Accidit autē vt pincerna regis ⁊ piſtoz in eūdē carcerē mitterent̄: ⁊ ioſeph miniſtrabat eis. Viderūtq; ābo ſomniū nocte vna. Quos cū mane vidiſſet ioſeph triſtes/ſciſcitat⁹ eſt ab eis cām doloris. Cūq; accepiſſet p̄ ſomnio eos dolere ait. Referte mihi q̄ vidiſtis. Nūquid non dn̄i eſt interp̄tatio. i. nūq̄d adiutorio dei pōt iterp̄tari. Et ait p̄poſit⁹ pincernarū. Videbā corā me vitē ⁊ i ea tres fundos oculos: ſcz vñ fundunt̄ palmites. Alij ponūt tria flagella: vl̄ tres p̄pagines q̄ idē eſt ⁊ paulatim creſcere gēmas ⁊ poſt flores vuas maturеſcere. P̄mebāq; vuas in calicē pharaonis quē tenebā: dabamq; poculū pharaoni. Et ait ioſeph: De⁹ dedit i bonū hoīb⁹ vſuz vini
B Ge. 40

vnde

vnde ⁊ ipſi libat:ſoluit lites ⁊ tri
ſtitias:⁊ bona eſt eius viſio. Tres
aũt ꝓpagines tres ſunt dies:poſt
quos reſtituet te pharao i gradũ
pꝛiſtinũ. Memẽto mei dũ bñ fue=
rit tibi:vt ſuggeras regi vt edu=
cat me de iſto carcere q2 de terra
hebreoꝝ furto ſublat⁹ ſuʒ ⁊ hic i=
nocẽs i lacũ miſſus ſum. Tũc ait
piſtoꝛ. Uidi ꝙ haberem tria caniſ=
tra farine ſup caput meũ:⁊ in ſu=
pioꝛi me poꝛtare cibos q̃ fiũt arte
piſtoꝛia aueſq̧ cõedere ex eo. Joſe
phus vero ait duo caniſtra plena
panib⁹ tertiũ ꝟo obſonio:varijſq̧
cibis q̄lia ſolẽt regibus miſtrari.
Grec⁹ hʒ tria caniſtra cõdrictio.i.
panũ ſcdoꝝ:⁊ potuit eẽ ꝙ etiã in
ſupioꝛi eẽnt panes ſcdi:ſup q̃s
eẽnt panes p̃mi:de q̃bus edebat
pharao. Et ait Joſeph. Mallem
me eẽ iterpꝛetē bonoꝛum. Tres
adhuc dies ſunt poſt q̃s pharao
ſuſpẽdet te in cruce:⁊ comedent
aues carnes tuas. Exinde dies ter
ti⁹ natalit⁹ pharaõis erat:⁊ iter
epulas recoꝛdat⁹ picerne reſtituit
eũ: piſtoꝛẽ ꝟo ſuſpẽdit: oblituſq̧
eſt pincerna interpꝛetis ſui.

¶ De ſublimatiõe Joſeph ꝑ ex=
A poſitione ſomnioꝛum. Capi.xcij.

Ge.41. Sõniũ pharaonis.

POſt duos annos vidit pha
rao ſomniũ. Putabat ſe ſta
re ſuper fluuiũ de quo aſcẽ
debãt ſeptẽ boues craſſe obeſiſq̧
carnib⁹:i.plenis quaſi ad eſum
educatis:et poſt alie.vij.emerge=
bant de flumine:ſumma cõfecte
macie ⁊ deuoꝛabãt p̃oꝛes. Expge
fact⁹ pharao rurſum obdoꝛmiuit
⁊ vidit aliud ſomniũ. Septem ſpi
ce plene pullulabãt in culmo vno
aliæq̧ totidẽ iuxta oꝛiebantur te=
nues ⁊ pcuſſe vredine:⁊ deuoꝛa=
bãt p̃oꝛes. Territ⁹ pharao cõuo=
cauit ꝯiectoꝛes ⁊ ſapiẽtes egypti
nec erat q̃ iterpꝛetaret. Et recoꝛ=
dat⁹ eſt picerna Joſeph:⁊ ei⁹ ſug
geſtiõe ad regis iperiũ eductũ de
carcere Joſeph totõderũt. Uincti
eni ⁊ exulcs ícremẽta criniũ patiũ
tur. Et veſte mutata oblat⁹ eſt re=
gi. Rex apphẽtia manu ei⁹ dextera
ait. Uidi ſomnia nec inueniõ ediſ=
ſere q̃cq̃d ſit. Narrauitq̧ qð vide
rat:⁊ ait ioſeph. Sõniũ regis vnũ
eſt.i.vni⁹ ſignificatiõis:q̃ factur⁹
eſt de⁹ oſtẽdit pharaoni. Ecce ſe=
ptẽ anni veniẽt fertilitatꝫ magne
in vniuerſa terra egypti:q̃s ſequẽ
tur alij.vij.tãte ſterilitatꝫ:vt obli=
uioni dent̃ cũcta retro abũdãtia.
Ad idẽ ſane ſpectãt boues ⁊ agri
cole ⁊ ſpice:⁊ ſomnij repetitio fir
mitatis eſt indiciũ. Qð aũt iuxta
fluuiũ vidiſti:hec cã fertilitatis ⁊
ſterilitatis ex flumie maxie oꝛiet̃.
Nũc ḡ ꝓuideat rex virũ q̃ quintã
partẽ frugũ p.vij.annos fertilita
tis ꝯgreget i hoꝛrea regꝫ:vt fuet̃
aduerſus futuram paratã famẽ.
Pharao vtrũq̧ mirat̃ in ioſeph:⁊
ſomnij ſolutionẽ ⁊ ꝯſilij diſcretio
nẽ:diſpẽſationẽq̧ hui⁹ rei cõmiſit
ei dicẽs:ꝙ ſpũ dei plen⁹ eẽt. Ecce
ter iã inſinuat⁹ eſt ſpũs dei: p̃mo
ibi. Spũs dei ferebat̃ ſup aq̃s:ſe=
cũdo ibi. Nõ ꝑmanebit ſpũs me⁹
in hoibus iſtis:tertio hic. Tulit ḡ
pharao anulũ ð manu ſua:⁊ ðdit
i manu ei⁹:⁊ collo toꝛquẽ aureaʒ
circũpoſuit:⁊ fecit eũ ſcðʒ i regno
Aſcẽditq̧ currũ regis ioſeph cla
mãte p̃cone:vt oẽs coꝛã eo genua
flecterẽt ſicut coꝛã rege. Hebrei tñ
tradũt p̃conẽ nõ clamaſſe ad geni
culationẽ:ſed abꝛech qð ſonat p̃r
tenerrimus. Abba eñ p̃r rech de
licat⁹ vl̃ tenerrim⁹.q.d. Et ſi etate
tener:tñ ſapiẽtia pater. Et ait rex
ad ioſeph. Ego ſuʒ pharao:iura=
mẽtũ eſt:⁊ eſt ſenſus. Sicut verũ
eſt me eſſe pharaonẽ:ſic verũ ẽ qð
dicã. Abſq̧ tuo imperio nõ moue
bit quiſpiã pedẽ aut manũ i egy=
pto.i.nõ egredief̃ q̃ſpiã hinc ſine
nutu tuo:neq̧ publicis fungef̃ of
ficijs. Et vocauit eum lingua egy
ptiaca phanecphane.i. ſaluatoꝛẽ
mũdi quod grece põtiſanec dr̃:he
bꝛaice tñ ſonat abſcõditoꝛũ inuẽ
toꝛẽ:⁊ dedit ei a
ſenech filiã puti
far dñi ſui ſgis

Enodatio ſõnij per Joſeph.

Nota de ſpũ dei

A Gen.1.

A Gen.6.

E Ge.41.

Additio.
Hebrei i excuſa
nem

Aoug ɛɪɪʒııı ɔn erat ioſeph q̄n ſtetit corā pha raōe: natiqꝫ ſūt ei duo filij pri⁹ q̄ⱥ vēiret fames. Uocauitqꝫ filiū primogenitum manaſſes: qḋ ē obliuio dicēs

tionē ioſeph de mrīmonio alie nigene dñi iob poſt flagellādū pſiſſe dinā filiaꝫ iacob ⁊ ex ea ſu ſcepiſſe filiā: de qua ē putifare. nata ē aſeneth

Obliuiſci me fecit de⁹ laboꝝ meo rum: ⁊ domum patris mei. Scđm vocauit effraim: qḋ eſt fructifica tio dicēs. Creſcere me fecit deus in terra paupertatis mee.

¶ De ingreſſu fratrū Joſeph in egyptum. Capitulū. xciij.

G
41. IOſeph collegit granum ſe ptē ānis: q̄b⁹ trāſactis ve nerūt āni inopie. Et clama uit populus ad pharaonem ali mēta petēs. Quib⁹ ille rñdit Ite ad ioſeph. Aperuitqꝫ ioſeph hor rea ⁊ vēdidit egyptijs. Alie ēt ꝓui cie veniebant in egyptū vt eme rēt eſcas. Pecūia ṽo tradebaꝫ ar carijs regis. ¶ Audiēte āt iacob q̄ eſce vēderenꝫ in egypto: miſit il

A
ge.42. luc decē filios ſuos: beniamin do mi retēdo. Qui ingreſſi terrā egy pti venerūt ad ioſeph nec agno uerūt eū. Cūqꝫ adoraſſent eū ⁊ co gnouiſſet eos durius loquebatur eis dicēs Unde veniſtis. Qui dixe rūt. De terra chanaā. ad emendū eſcas. Et ille. Exploratores eſtis vt videatis infirmiora terre ex di uerſo veniſtis. Et illi. Non eſt ita dñe ſꝫ ſerui tui oēs ſumus filij vi ri vnius: minim⁹ cum pře nřo eſt alius nō eſt ſup. Qui ait. Hoc eſt qḋ locut⁹ ſuꝫ exploratores eſtis. Impoſſibile eſt enim viro idiote tales filios eſſe: cū etiam regibus talis filioꝝ copia valde ſit diffici lis. Per ſalutē pharaonis egre dimini hinc oēs donec veniat fra ter veſter minimus. Mittite vnum ex vobis q̄ adducat eū. Timebat eñi ne forte ⁊ in illū aliquid deli quiſſent: ⁊ tradidit eos victos cu ſtodie trib⁹ dieb⁹. Tertio aūt die eduxit eos ⁊ retinēs ſimeō ligāſqꝫ eū illis p̄ſentibus: alios abire p miſit. Qui cōquerebantur adinui cē. Merito hec patimur: q2 pecca uimus in fratrē noſtrū neſciētes q̄ intelligeret eos ioſeph q2 p in terpretē loquebatur eis. Juſſitqꝫ ioſeph miniſtris ſuis vt implerēt ſaccos eorum ⁊ reponerent ſingu lorum peccunias in ſaccis ſuis: da tis ſupra cibarijs in via.

¶ De reditu fratruꝫ ad patrem. ¶ Capitulum. xciiij.

ET illi profecti ſunt venerūtqꝫ ad patrē ſuū in terrā chanaā et dixerunt ei oīa q̄ acciderāt eis. Cūqꝫ frumēta effunderēt. F G
ge.42. ſinguli inuenerūt in ore ſaccoꝝ li gatas pecūias. Territiſqꝫ oībus dixit pr. Abſqꝫ liberis feciſtis me Joſeph nō eſt ſup: ſimeō teneꝫ in vinculis: beniamin auferēꝫ: in me hec mala reciderunt. Et ait rubē. Trade eū mihi duos filios meos A
interfice: niſi reſtituā eū tibi. At il le nō deſcēdet fili⁹ me⁹ vobiſcū. Ge.43.
¶ Interim ꝯſumptꝫ cibis fames opp̄mebat eos. Et dixit iacob ad filios. Reuertimini in egyptū vt ematis pauxillum eſcaruꝫ. Et ait iudas. Si vis puerum mittere no biſcum ibimus alioq̄n nō im⁹. Ego ſuſcipiam puerū de manu mea reqre eū. Niſi illuꝫ redu xero: ero reus peccati omni tē pore. Et ait iſrł Si ſic neceſſe ē facite quod vul tis. Sumite de optimis fructi

Additio.

Ex eo qḋ iacob nō tradidit pue rū rubē offerēti duos filios ſed iude ſub condi tione reatus vo lūt accipi quod maius ſit ꝓctm occidere animā q̄ⱥ corpus.

bus terre noſtre vobiſcum modi cum reſine ⁊ mellis: ſtoracis ⁊ ſta cte: terebinthi: ⁊ amygdalaruꝫ: ⁊ ferte viro munera: pecuniāqꝫ quā retuliſtis reportate ⁊ aliā ad emē dos cibos. Deus autē faciat vo bis

dis virũ placabilẽ: et remittat vo
biſcũ fr̃es. Reſina ẽ qðlibet gum
mi liq̃dũ vel aridum. a reſin greco
qð eſt manare. Puma p̃cioſior eſt
q̃ ⁊ terebinthina ẽ: qð forte expo
nẽdo ſubdit ⁊ terebinthi. Scða eſt
lẽtiſcina/ q̃ venit ð chio iſula. Ter
tia pinea. Forte balſamũ ſic voca
uit. Joſeph⁹ eñ in p̃ncipio nume=
rũ vnguenta balſami poſuit: et re
ſinã tacuit. Storacẽ quidã dicunt
ſpẽm reſine. Hieronym⁹ dicit in he
breo eſſe nethota. qð ſonat g̃nalr
tymiama. et i iſaia pro domo. Ne
thota q̃da tranſtulerũt domus ty
miamatis. quidã domus ſtoracis.

¶ De ingreſſu fratrũ in egyptũ. cum beniamin. Cap. xcv.

Igitur filij iacob deſcẽderũt
E in egyptũ: ⁊ ſteterunt corã
ge.43. ioſeph. Qui precepit diſpenſatori
ſuo vt itroduceret eos: pararetq
cõuiuiũ q̃ ſecũ erãt comeſturi. Il
li timẽtes ſe itroductos pro pecu
nia quã retulerãt: dicebãt diſpẽſa
tori ſe candẽ retuliſſe. ⁊ eis neſciẽ
tibus repoſitã fuiſſe etiã in ſaccu
lis. qui ait. Pax vobis. De⁹ veſter
dedit vobis eã pecuniã quã dedi
ſtis mihi p̃batã ego habeo. Edu=
xitq ad eos ſymeon. Parabantq
munera donec ingrederet̃ ioſeph
meridie. Cui igreſſo obtulerũt mu
nera: et adorauerunt in terrã. ⁊ ac
cepto q̃ ſaluus eſſet pater benedi
ctoq beniamin/ cõmota ſunt viſce
ra ei⁹ et ingreſſus cubiculũ fleuit.
lotaq facie egreſſus cõtinuit ſe et
ait. Ponite panes. Sedit autẽ io=
ſeph ſeorſum tanq̃ alienigena. et
egyptij ſeorſũ vt indigne. et fr̃es
ſeorſũ vt aduene. Prophanũ eñ
putãt egyptij edere cum hebreis.
Forte p diſpari cultu. Diſpoſuitq
ioſeph fr̃es ẽm ordinẽ etatis eoꝝ
ſicu⁹ in domo patris ſedere cõſue
uerant. Datiſq partibus mirabã
tur q̃ pars beniamin q̃nq partib⁹
excederet. Joſephus aũt dicit Bẽ
iamin duplicibus ptibus honora
bat. Utrũq autẽ ſtare põt. ſi q̃nq
ciboꝝ fuerũt impoſitiones. et de
qualibet duplum dedit. Biberũtq A
⁊ inebriati ſunt cum eo. i. ſatiati eĩ ci ge.44
bo ẽm idioma hebreoꝝ. ¶ Prece
pitq ioſeph diſpẽſatori ſuo vt im
pleret ſaccos ⁊ pecũias eoꝝ repo
neret vt prius. ⁊ cyphũ ſuũ argẽ
teum in ſacco minoris reponeret.
Factumq eſt ita. Ortoq mane di
miſſi ſunt. Tunc diſpenſator iubẽ
te ioſeph ſecutus eſt eos. ⁊ appre
henſis ait. peſſimam rem feciſtis.
ciphũ furati eſtis i quo bibit dñs
meus. ⁊ in quo augurari ſolet. At
illi dixerũt. Apud quẽcũq inuen=
tũ fuerit qð queris moriat̃ ⁊ nos
ſerui erimus dñi tui. Ille ſcruta=
tus incipiens a maiori vſq ad mi
norẽ. inuenit ciphũ in ſacco benia
min. Illi aũt redierunt ad ioſeph.
Qui ait. An ignoratis q̃ nõ ſit ſi
milis mihi in augurandi ſcientia.
Forte loco dictum eſt: nec eſt impu
tandũ. Judas vero plurimũ ſup
plicabat: vt ipſum meliorem pro
puero ſeruũ retineret quia in ſuã
eum fidem receperat a patre.

¶ Quod Joſeph indicauit ſe fratribus. Capitulũ. xcvj.

Non poterat vltra ſe cohibe A
re ioſeph. et eiectis alijs fo Ge.45.
ras cum fletu clamabat ita q̃ qui
exierãt audirent ego ſum ioſeph.
Nolite timer̃ p ſalute veſtra miſit
me dñs añ vos. Bienniũ iã famis
tranſijt adhuc q̃nq anni reſtãt. q̃
bus nec arari nec meti poterit qð
ex nimia fluuij inundatione credi
tur accidiſſe. Et adiecit. Feſtinate
⁊ nunciate patri meo gloriã meã.
adducite eũ ad me: vt paſcã vos
⁊ pecora vr̃a: ne moriamini. ⁊ hita
bitis in terra ieſſen. Oculi veſtri vi
dent q̃ os meũ loquat̃ ad vos. i.
verum eſt qð loquor. Oſculatuſq
eſt ioſeph omnes fratres ſuos fle
uitq ſuper ſingulos. Auditumq
eſt verbũ in aula regis. Gauiſuſq
eſt pharao et dixit ad ioſeph. De
fratrib⁹ tuis. Tollite plauſtra de
egypto ad ſubuectionẽ coniugũ ⁊
paruulorum. Omnia veſtra addu
cite vobiſcum. dabo vobis omnia
bona

bona egypti: et medullam terre comedetis. Factumque eſt ita. Deditque ioſeph ſingulis binas ſtolas. Stola dr a telon qđ eſt longũ q̃ſi tunica talaris. Beniamin vo dedit. ccc. argẽteos et q̃nque ſtolas optias. et tõtidẽ miſit patri. aſinoſque dec. q̃ ſubueherẽt ex oib⁹ bonis egypti et pficiſcentib⁹ ait. Ne iraſcamini in via. Qui cũ veniſſent ad patrẽ dixerunt ioſeph viuit et dñat in egypto. Jacob q̃ſi de graui ſomno euigilãs nõ credebat eis. Cũque vidiſſet oĩa q̃ miſerat ei ait. Sufficit mihi ſi fili⁹ me⁹ ioſeph viuit: q̃ſi de pena vel glĩa nõ multũ curo: ſi viuit: vadã et videbo eũ pri⁹ q̃ moriar.

¶ De deſcenſu iſrael in egyptum.

¶ Capitulum. xcvij.

A ge. 46. Profectus iſrael cum oĩbus q̃ habebat venit ad puteum iuramenti: et mactatis victimis deo: audiuit deum per viſionem noctis dicẽtẽ ſibi. Noli timere: deſcende in egyptũ. faciã te ibi in gẽtẽ magnã: et inde reducam te. Joſeph quoque ponet manũ ſuã ſuper oculos tuos. Surgẽs ergo de puteo iuramenti venit in egyptum cum oĩ ſemine ſuo. Cuncte aĩe que egreſſe cũ eo: et egreſſe de femore eius. Non que anime ſint ex traduce. ſed apte totũ intelligit: fuerunt. lx. et. vj. pter ipm et ioſeph cũ

B Act. 7. duobus filijs q̃ erãt i egypto. fuerũt. ergo omnes ſiml. lxx. Th. lxx. tranſtulerunt. lxx. et lucas ſilr in actib⁹ aplo᷑ ſed p poccupatiõẽ dictũ eẽ hieronym⁹ aſſerit. et enumeratos cũ eis. v. filios filio᷑ ioſph: qr illi duas facturi erãt trib⁹. Lucas qui dẽ ſcribẽs act⁹ aplicos gẽtib⁹ nõ fuit auſus mutare vbũ. lxx. qr co᷑ vigebat autoritas inter gẽtes ipe vero adhuc eis erat ignotus. Ipſi

C Deutero. 10. ẽt. lxx. in deuteronomio tranſtulerũt: que iſrael igreſſ⁹ ẽ cũ aiab⁹. lxx. Nota i his numerari her et onã filios iude: q̃ tñ mortui fũt i tra chanaã. Forte in loco defunctorũ numerant due ãcille iacob: ſi tñ ille ītrauerũt. Uel more ſcripture ſummã numeri poſuit q̃uis par deſit. Itẽ nota ſi dina numerat iter filios et nepotes. lxx. ſunt pter iacob. Filij eñ lie. xxxiij. filij zelphe xvj. filij rachel. xiiij. filij bala. vij. Nota que cũ ioſeph nõdũ hrẽt niſi duos. reſtat vt beniamin hret decẽ ſed i libro nõ legunt niſi nouẽ. Forte vitio ſcripto᷑ duo noĩa ſcripta ſunt p vno. Uñ magiſter hugo aſbel tertiũ i aſa et belũ diuiſit.

C Numeri. 26. Sed nõ vr poſſe ſtare qr in numeris cũ familie tribuũ numerant victis madianitis ſic legit. Aſbel a quo familia aſbelita᷑. Sed in hebraica vitate. ros et nũphim duo ſunt noĩa q̃ apud nos vitioſe iuncta ſunt qr forte ioſeph⁹ p aſbel poſui aſbela. ideo ſic diuiſit.

¶ Cõ ioſeph occurrit patri ſuo et introduxit eũ ad regẽ. Ca. xcviij.

B ge. 46. Premiſit ergo iacob ad Joſeph vt occurreret ei. q̃ iũcto curru occurrit ei in ieſſem. Alij dicunt ad vrbem heroũ in terra rameſſe q̃ tũc ieſſem: poſt thebais dicta eſt: a q̃ thebei. quorũ legioni pfuit beat⁹ mauricius. Alie ſunt Thebe. vñ Thebani. Poſtea cũ reges fuerunt ex ea. dicta eſt vrbs heroũ. qr heroes egypti ei debebant cuſtodiã. In finibus terre illius poſtea edificauerunt hebrei cogentibus egyptijs vrbẽ tabernaculo᷑ q̃ dicta eſt rameſſe. poſt pagus arſenoites dicta eſt. qđ ſonat ſine ſexu. ſic dicta q̃ſi ſine diſcretiõe vterque ſexus cepit ipare egypto. Dixitque ioſeph ad oẽs domũ patris ſui. Ibo et nũtiabo pharaoni veniſſe vos et viros eẽ paſtores. Cũque dixerit vobis qđ eſt opus veſtrũ dicetis. Paſtores ſumus nos et patres nri. Hec dicetis vt habitetis ſeorſum. ab egyptijs i optima terra ieſſen. qr deteſtant omes egyptij paſtores oniũ: qr nõ comedunt eas ſed colunt vt hamonẽ.

A ge. 46. ¶ Ingreſſuſque ioſeph ad regẽ extremos fratrũ ſuorũ. i. ſupremos. v. viros ſtatuit corã rege. q̃ cũ dixiſſent ſe paſtores

ouium

uiſũ addiderũt.nõ eſt herba i ter
ra Chanaan petimuſq; vt iubeas
nos ſeruos tuos eẽ in terra ieſſen
nec eñ ſaparari volum⁹:ſ3 omnẽ
pris ꝓuidẽtiã facere.¶Si queri⸗
tur quomodo egypt⁹ tpe inopie
abundabat in paſcuis.Dicim⁹ qꝛ
egyptus cõtra naturã aliarũ re⸗
gionum cũ abundat frugibus ſte⸗
rilis eſt i paſcuis,ꝛ ecõuerſo.Diu
tioꝛ vel diuturnioꝛ ei moꝛa flumi
nis ſup terrã tpa colendi impedit
vel ſata extinguit.paſcua aũt nu⸗
trit.¶Poſt hec introduxit ioſeph
patrem ad regem.benedixit regi.
Inquiſituſq; a rege de diebus an
noꝝ ſuoꝝ ait.Dies peregrinatio
nis vite mee.cxxx.ãnoꝝ ſunt pui
ꝛ mali.nec ꝑuenerũt vſq; ad dies
patrũ meoꝝ.Peregrinationis di⸗
xit:quia ſancti vitam hanc pro in⸗
colatu habent.Mali dixit:quia ſa
piens accuſatoꝛ eſt ſui.ꝙ autez di
xit parui determinauit dicens nec
peruenerũt ꝛc.Dedit ergo ioſeph
fratribus ſuis poſſeſſionẽ in opti
mo terre ſolo Rameſſes. Dicit tñ
ioſeph⁹.Cõceſſit eis pharao vt in
eliopolitana vrbe cõuerſarentur.
illic eñ paſcua paſtoꝛes ei⁹ habe
bãt.ſciẽs gratũ eẽ egyptijs ſepa⸗
ri a ſe paſtoꝛes/ꝛ nihil qd̃ eoꝝ eẽt
iſtis dediſſe.Foꝛte ad territoꝛium
helio poleos ſpectabat tra Ieſſen.
¶De datiõe ſiue ãnona qnte ꝑ⸗
tis frugũ inſtituta. Cap̃.xcix.

D Ge.47 INclinauit fames in Egypto
Cumq; defeciſſet preciũ em
ptoꝛibus ſuſtẽtauit eos ioſeph an
no illo pro cõmutatione pecoꝛuz.
Sequenti anno cum iterum fame
perirent.emit omnem terraz egy
pti ioſeph pro alimentis:ꝛ ſubie⸗
cit eã ſeruituti pharaonis: preter
terram ſacerdotũ quam dederãt
eis reges quib⁹ ſtatuta cibaria ex
hoꝛreis publicis debebãt:et ideo
non ſunt compulſi vendere poſſeſ
ſiones ſuas.Circa finem vero ſte⸗
rilitatis ait Ioſeph ad populos.
En vos et pecoꝛa veſtra et terra
in manu pharaonis ſunt. Ecce
vobis reddo terram et pecoꝛa et
dabo ſemina ꝛ coletis terram re⸗
gi.Quintam partem dabitis regi:
quatuoꝛ reliquas permitto vobis
in ſementem ꝛ in cibos.Qui dixe⸗
runt.Sal⁹ noſtra in manu tua eſt.
Ex tũc vſq; nũc qnta pars ſoluit re
gib⁹ egypti.Et factũ eſt qſi i legẽ.
¶De iuramento qd̃ fecit Ioſeph
patri. Capitulum.c.

HAbitauit ḡ iſrl̃ i ter F
ra egypti auctuſq; ẽ G
nimis et vixit in ea Ge.47.
xvij.annis fctiq; ſũt
dies ſui.cxlvij.anno
rũ.Cũq; videret diẽ
obit⁹ ſui iminere/vocauit ioſeph ꝛ
fecit vt poneret manũ ſub femoꝛe
ſuo ꝛ iuraret.i.ꝑ circũciſionis ſcti⸗
tatez iurauit(hoc ſm iudeos)vel
ꝑ xp̃m/ꝙ ſepeliret eũ i ſepulchꝛo
maioꝝ ſuoꝝ qd̃ abꝛaam iũ dr̃.ꝛ in
terſerẽdo dixit vbi moꝛtua fuit ra
chel/qſi ſe excuſans ꝙ nõ ſepelie
rat eã vbi ipſe volebat ſepeliri.Cu
ra fuit ſanctis ſepeliri i terra qua
ſciebãt xp̃m reſurrecturũ.vt cũ eo
reſurgerent.Diſtat eñ abꝛamiũ a
caluaria fere.xxx.milliarib⁹.Cũq;
iuraſſet ioſeph ꝯuerſus iſrl̃ ad le⸗
ctuli caput qd̃ erat ad oꝛiẽtẽ/ado
rauit deũ.Quidã codices habẽt/
adoꝛauit ſup caput virge ei⁹.vel i
capite virge ſue.ꝛ vtrũq; ſtare po⸗
teſt.Potuit eñ ſenex hr̃e virgã vt
in hac etate fieri ſolet ꝛ innix⁹ ſup
eã adoꝛauit:vel ſceptrũ qd̃ gere⸗
bat ioſeph ſuſcepit donec iuraſſet.
Cũq; iuraſſet innix⁹ ſup cacumen
nodũ redite virge adoꝛauit deũ.
Nõ eñ credẽdũ eſt dicentibus ꝙ
adoꝛauerit ſceptrum ioſeph.
¶De bñdictione Effraim ꝛ Ma⸗
naſſe. Capitulum.ci.

ITerũ nunciatũ eſt ioſeph ꝙ
egrotaret pater eius aſſum⸗ A
ptiſq; duob⁹ filijs ꝑrexit. Audiẽs Ge.49
ſenex veniſſe filiũ cõfoꝛtat⁹ ẽ ꝛ ſe⸗
dit in lecto:vidẽſq; iacob Ioſeph
ꝛ ei⁹ duos filios ait. Qui ſunt iſti.
Clare eñ videre non poterat. Et
ait ioſeph.Iſti ſunt filij mei quos

dedit mihi deꝰ in loco iſto. Et ait
iacob. Iſti duo mei erũt. Sicut ru
bẽ ⁊ ſymeõ depu
tabunt mihi.i.
quiſq; tribũ fa
ciet. Reliq̃s q̃s
genueris nomi
ne fratrũ ſuoꝝ
vocabunt i poſ
ſeſſiõibꝰ ſuis.i.
nõ facient tribꝰ:
ſꝫ ꝯtẽtierũt poſ
C ge.48 ſeſſiõibꝰ ſuis. Uel aliter. Nole fra
trũ ſuoꝝ vocabũtur.i. annumera
bunt tribubꝰ fratrũ ſuoꝝ/ita ꝙ q̃
dã manaſſe: quidã effraim. Appli
cuit aũt ioſeph manaſſẽ ad dexte
rã pr̃is: ⁊ effraim ad ſiniſtraꝫ a do
rãs ⁊ petens v: bñdiceret eis. Ja
cob ꝓo i ſpũ cãcellauit manꝰ mio
ri dexterã ſupponẽs. Qđ Joſeph
grauiter accepit: ⁊ ait. Nõ ita ꝯue
nit pr̃. Alter ei ẽ ꝑogenitꝰ. Et il
le. Scio fili mi ſcio: ⁊ ille q̃dẽ erit i
pplos: ſꝫ minor maior erit: ⁊ ſemẽ
eiꝰ creſcet i gẽtes. Hoc ipletũ ẽ i ie
roboã: q̃ ꝑmꝰ iperauit decẽ tribu
bus ⁊ fuit effraita. Et ait ad effraĩ.
Jn te bñdicet iſrl̃: ⁊ dicet i ꝓuer
biũ. Faciet tibi deꝰ ſicut effraim ⁊
manaſſe. Et ad ãbos ait. Deꝰ pa
trũ nr̃oꝝ bñdicat puerꝫ iſtꝫ: ⁊ iuo
cet nomẽ meũ ſup eos.i. nomina
abraã ⁊ iſac ⁊ creſcãt in mltitudi
nẽ ſup trã. Et ait ad ioſeph. Deꝰ
reducet vos i trã vr̃aꝫ. do tibi pre
ter fr̃es tuos ſichimã q̃ꝫ tuli i gla
dio ⁊ arcu meo de manu amorrei.
Sane emerat eã.c.agnis a rege
emor: ſꝫ cum pro nece ſichimitaꝝ
debuerat auferri ſibi ꝑtãtiue ſem
per eam obtinuit.

Additio. Quiubet filioꝝ iacob preter io ſeph fecit tribꝫ cuiꝰ loco duo eiꝰ filij duas tribꝰ fecerũt: ſꝫ tribꝰ leui raro nume ratur.

A ge. 49 ❡ De bñdictiõibꝰ.xij.tribuũ.c.ciij.
Conuocauit aũt Jacob filios
ſuos: ⁊ ait illis. Cõgregami
ni vt annũciẽ vo
bis q̃ futura ſũt
in diebꝰ nouiſſi
mis. Ad literã/
de diuiſione ter
re ⁊ de ſtatu tri
buũ futuro ꝓphetauit. apti ſſime
vero de vtroq; Chriſti aduentu.

Additio. Nõ ꝙ olbꝰ bñdi xerit/qđ pꝫ i ru bẽ: ſꝫ qꝛ oibus prophetauit.

❡ De ruben. Cap.ciij.
Rubẽ ꝑmogenitꝰ meꝰ fortitu A
do mea.i. quẽ genui i etate. ge. 49
robuſta. pricipiũ doloris mei.i. ſa
lic.tudinis mee
circa meos fili
os vnde alij ha
bẽt capl̃m libe
ris meis. Prior
in donis maior
in imperio ſup
ple eſſe debue
rãt. Effuſus es
ſicut aqua. id ẽ
in vilem libidi
nẽ. Nõ creſcas.
qꝛ aſcendiſti cu
bile patris tui.
Uel ita diſtin
gue. Effuſus es
ſicut aqua. non
creſcas qꝛ aſcẽ
diſti cubile pa
tris tui. acſi di
ceret. Lege pri
mogeniture ho
nor tibi ꝑ alijs
debebatur ⁊ du
plicitas i poſſeſ
ſiõe. ſꝫ ſufficiat
tibi pro crimine
tuo parem eſſe
ceteris. Non er
go ſuper excre
ſces ſicut aqua
bulliens ſuper
egreditur vel ſi
cut fluuiꝰ inun
dans.

Additio. Hieronỹ. i lib. ſ. hebraicaꝝ q̃ſtio nũ geneſ. capi. cxvij. ſic dicit. Jn hebreos ſcri bitur Rubẽ pri mog. me for. m. et capit. in l. m. maior ad portã dũ. ⁊ maior ro bore effuſus es ſicut aq̃: ne adij ciatur aſcẽdiſti cubile pr̃is tui: et contaminaſti ſtratũ i aſcẽſu. Eſt autem ſen ſus hic. Tu es ꝑmogenitꝰ meꝰ maior in liberis ⁊ debebas iuxta ordinẽ natiuita tis ⁊ hereditatꝫ q̃ primogenitis iure debebat ſa cerdotium acci pere: ⁊ regnum hoc etiã portan do onere ꝑuali do robore mon ſtratur. Uerum qꝛ peccaſti: ⁊ ve lut aqua que va ſculo non tenet

voluptatꝫ effuſus ẽ impetu. idcir
co precipio tibi vt vltra nõ ꝑces.
ſiſq; i fratrũ numero penã ex pec
cato luẽs: quia primogeniti ordi
nem perdiſti.

❡ De Simeone ⁊ Leui. Ca.ciiij.
Simeon ⁊ Leui vaſa iniq A
tatis: qꝛ i furore ſuo oc ge. 49
ciderũt viros: ⁊ ſ ſichi
mitas: ⁊ foderũt muꝝ
in volũtate ſua. Hic aperit qꝛ con
tra

tra volũtatez ſuã factũ fuit iſtud. Alij habẽt ſubneruauerũt taurũ: quod quidã ḋ filio regis ꝗ rapue rat dinã intelligũt quidã de xp̃o: ꝗdã de tauris ipſius ꝑ ſyllepſim dictũ putãt. In cõcilio eoꝝ nõ ve niat aĩa mea: hoc plane ḋ chriſto De ſimeõ em̃ ſcribe: de leui ſacer dotes: ꝗꝛ ꝯſilio xp̃s occiſus ē. Di uidã eos in Jacob: ⁊ diſperdã in iſrł. Ad lr̃am leui ſortẽ nõ habuit in terra: ſꝫ Admixtꝰ alijs vicules habuit ad alẽda peccora. Simeõ filr qꝛ modicus erat ſortẽ nõ ha- buit ſed receptus erat ſorte iudex.

¶ De iuda. Capi. cv.

B Sequitur de iuda vbi prophe- tauit de regno futuro i iuda ⁊
ge. 49. plane de xp̃o. Juda te laudabunt fratres tui. Hoc factũ eſt qñ alijs heſitãtibus primus poſt moyſen intrauit mare rubrũ: vbi ⁊ regnũ ꝓmeruit. Manus tua i ceruicibꝰ inimicoꝝ tuoꝝ: ⁊ adorabũt te filij patris tui. Hic notat regẽ futurũ Catulus leonis iudas: hoc de ca pite regni Dauid cũ minimꝰ fra trũ electus eſt in regẽ. Ad predã fili mi aſcẽdiſti: qꝛ primo Dauid plĩmos hoſtes habuit. Requieſcẽs accubuiſti vt leo ⁊ quaſi leena: qꝛ poſtea in pace regnauit et maxie timebatur. Quis ſuſcitabit eũ ad ꝓphetãdũ. q. d. ſpũs ſolus ꝗ dire ctus eſt in dauid. Uel de ſucceſſio- ne ſalomonis dici põt nõ auferet ſceptrũ. i. rex de iuda ⁊ dux de fe- moribus eius donec veniat ꝗ mit tẽdus eſt a patre: ſcilicet chriſtus.

Expoſitiũ in- cidẽsẽ. ¶ Uſqꝫ ad trãſmigrationẽ baby- lonis. xx. fuerũt reges de iuda: ex inde duces vſqꝫ ad hircanũ. Et ite rũ fuerũt reges circa tp̃a xp̃i: ⁊ de- fecerũt vtriqꝫ ⁊ regnauit herodes aliegena: ⁊ ipſe erit expectatio gẽ tiũ ſalus. ſ. exoptata nõ ſolũ in- deis ſꝫ ẽt gẽtibus. Tãdẽ cõuertit ſermonẽ ad filiũ iudã de illo xp̃o mittendo ſic. O fili mi: ille erit li- gãs ad vineã pullũ ſuũ: ⁊ ad vitẽ aſinã ſuã. i. gẽtilẽ ⁊ iudeã ſibi ꝗ vi tis eſt aſſociabit. Lauabit in vino ſtolã ſuã: ⁊ in ſanguie vue palliũ ſuũ. i. carnẽ ſuã paſſionis ſangui- ne cruentabit. Pulchriores oculi eiꝰ vino. i. apłi: ⁊ dẽtes eiꝰ. i. p̃dica tores lacte cãdidiores. Expoſitio he- breoꝝ. ¶ Hebreꝰ olade iuda ſic. Nõ auferetur ſce- ptrũ de iuda. i. quod dã dñium ꝙ ſcꝫ primꝰ intrauit mare rubrũ pri mus obtulit facto tabernaculo: ⁊ hinc donec veniat ꝗ mittẽdus ẽ. Hebreꝰ dicit donec veniat ſilo. i. vſqꝫ ad ſaulẽ vnctũ i ſilo. Poſt tñ rediijt ad iudã: ꝗ eripuit Joſeph a manibus fratrũ ſuoꝝ. Erit expe- ctatio gentiũ. i. tribuũ vnde dñs. Judas aſcẽdet ꝓ vobis in preliũ. Ligãs ad vineã pullũ ⁊ ad vitez aſinã. i. tãta erit ei copia vini ꝙ in vna vite onerabitur aſinus ⁊ ob hoc etiã rubicũdos dixit oculos ⁊ qꝛ ſic apparet in oculis bibẽtiũ: In candore dentium copiã oviũ et lactis notat: qꝛ lac comeſtũ ap C
paret in dentibus. ge. 49.

¶ De zabulon. Capi. cvj.

Zabulõ i littore maris ha
3 bitabit: ⁊ in ſtatiõe nauiũ pertingẽs vſqꝫ ſidonem. Ad lr̃am tribꝰ hec maritima poſ ſidet. ¶ De Jſachar. Ca. cvij.

Jſachar aſinus fortis C
vel oſſeus. i. vir agri- ge. 46.
cola: accubans in ter minis: qꝛ mediterra- nea poſſedit inter ma ritimã ⁊ mõtes. Et vidit requiẽ ꝙ eẽt bona. i. terrã fecũdã: vñ ſequit ⁊ terrã ꝙ eẽt optima ⁊ ſuppoſuit humerũ ſuũ ad portãdũ: qꝛ in ve hẽdis mercibꝰ ad mare ꝗ̃ru finibꝰ ſuis abũdabãt laborauit: factuſ- ꝗ eſt tributꝫ ſeruiẽs. i. nauibꝰ fe- rẽtibꝰ tributa. Hoc hebrei metas- phorice exponũt dicentes: qꝛ no- cte et die ſtudendo laborauit: et ideo omnes tribus ei ſeruierunt quaſi magiſtro dona ferentes.

¶ De dan. Capi. cviij. C

Dan iudicabit populũ ſuũ Ge. 49.
ſicut et alia tribus Jſrael. Fiat dan coluber in via. ceraſtes in ſemita mordẽs vngulas equi

 vt cadat

vt cadat aſcēſoꝛ eiꝰ retro. Hoc in
ſamſone ipl tū eſt.q.d. Licet dan
ſit mima tribꝰ tñ de ea ſurget iu-
dex in iſrl' ſicut ⁊ d̄ alijs/ q̄ ad mo
dū colubꝛi vias obſeruabit;ne ho
ſtibꝰ liceat vagari p iudeā depo-
pulādo vt pꝛius ⁊ ſupbiam phili
ſtijm retrocedere faciet. Sʒ q̄uis
De an- tātꝰ ſit/nō tñ erit xp̄s. Uñ ſubdit.
ti xp̄o. Tñ poſt illū ſalutare tuū expecta
bo dn̄e. ¶ Exponiť hoc ēt de anti
chꝛiſto quē vēturū de dan aſſerūt
q̄ ꝯ ſanctos moꝛſu peſtifere ꝑſu-
catiōis et coꝛnu ptātis armabiť.
Multos ēt q̄ aſcēderāt ad culmē
virtutū deijciet retro:⁊ tūc veniet
ſaluatoꝛ añ iudiciuʒ expectatus.
Alij referūt hoc ad iudā q̄ equū.
i. carnē xp̄i ⁊ aſcēſoꝛē eius.i.alam
moꝛſu ꝑditiōis deiecit in moꝛtē.
tñ ſaluatoꝛ expectatus reſurget.
Sʒ iudas crediť fuiſſe d̄ iſachar.
B ¶ De Gag. Capi.cix.
Ge.49. GAd accinctꝰ vel latrunculus
ꝑliabiť añ eū ⁊ ipſe acciget
retroꝛſuʒ. Gag cū rubē.⁊ dimidia
tribu manaſſe relictis vxoꝛibꝰ ⁊ li
beris vltra ioꝛdanē in finibꝰ ſuis
armatus ꝑceſſit iſrael in terra ꝓ
ꝯditiōe accepta a ioſue vt rediret
in terrā quā occupauerat: ſʒ poſt
xiiij.annos pꝛimus reuertens ꝓ-
lium vicinarū gentium aduerſus
ſuos quod reliq̄rat inuenit. ⁊ foꝛ-
titer dimicans hoſtes ſtrauit.
D ¶ De aſer. Capi.cx.
Ge.49. ASer pinguis panis ⁊ pꝛebe
bit d̄litias regibꝰ. Fertilis
eñ fuit huiꝰ poſſeſſio ⁊ delitijs af
fluēs. ¶ De neptalim. Capi.cxi.
D NEptalim ceruus e-
Ge.49. miſſus.⁊ dans elo-
quia pulchꝛitudis.
Per velocitatē.cer-
ui ſignificať veloci-
tas terre vberioꝛis
q̄ pꝛe alijs pꝛecioſos fructꝰ parit.
Alij habēt ager irriguus : q꞉ ſup
lacū genezareth ioꝛdane irrigať
vel aq̄ calide ibi ſunt. Cōmenda-
tionē ꝑo eloquioꝝ ad mōtē tha-
boꝛ q̄ in finibꝰ eiꝰ eſt referūt:q꞉ eū
ꝓphete incoluerūt: vel q꞉ d̄ ꝑmis
eiꝰ frugibꝰ offerebať i paſcha. vñ
fiebat laus deo q̄ eſt eloquiū pul-
chꝛitudis. Tñ ad xp̄m ⁊ aploſ ve
rius referť:q꞉ ibi maxime docuit.
¶ De benedictionibus Joſeph.
Capitulum.cxij.
FIlius Joſeph accre- E
ſcēs virtute: ſcʒ ⁊ di Geneſ.
gnitate: vel pꝛopter 49.
duas ꝑtes in tribu-
bus. Filie diſcurre-
rūt p murū. Hic no-
tat:q꞉ Joſeph trāſeūte p egyptū
mulieres aſcēdebāt muros:vt vi-
derēt eiꝰ pulchꝛitudinē. Exaſpe-
rauerūt eū ⁊ iurgati ſunt. inuide-
runtq꞉ illi habētes iacula. Hoc de
fratribꝰ eiꝰ vel de viris egyptijs.
q̄ iaculis inuidie armati ſunt cōtra
eū. Sedit in foꝛti arcꝰ eiꝰ.i.in dn̄o.
⁊ ideo diſſoluta ſunt vincula bꝛa-
chioꝝ ⁊ manuū illiꝰ p manus po-
tēns. Jacob.i. deus q̄ eſt potētia.
Jacob ſoluit vincula q̄bꝰ ligaue-
rāt eū fratres. Inde paſtoꝛ egreſ-
ſus eſt lapis iſrael:q꞉ de eo Jero-
boā q̄ foꝛtiter rexit iſrael.i.x.tribꝰ
vel paſtoꝛ totius familie patris.in
egypto. Hebꝛeus habet verius.
Inde paſtoꝛum lapideʒ in iſrael.
¶ Poſt cōmēdationē eius benedi
xit ei ſic. Deus pr̄is tui erit adiu-
toꝛ tuꝰ. Omnipotēs bn̄dicet tibi Bn̄di-
bn̄dictiōibꝰ celi deſup bn̄dictioni- ctio Jo
bus abyſſi iacētis deoꝛſum bn̄di- ſeph.
ctionibꝰ vberū ⁊ vulue. (Oꝛdo cō
uerſus q꞉ ꝓ ꝯceptione ⁊ nutritiōe
poniť.) Optat ei roꝛē celi fertilita
tē terre vbertatē lactꝫ fecūditatē
pecoꝛū. Bn̄dictiōes pr̄is tui ꝯfoꝛ-
tate ſunt bn̄dictionibꝰ patrū eius
donec veniret d̄ſideriū colliū eter
noꝛū. Hic ad literā r nihil eſt expo
ſitū. Foꝛte ſic intelligi pōt. Legiť
in Num̄. Inclinati ſunt ſcopuli ar D
non. vel geſtierunt ſcopuli arnon. Nu.21
⁊ in Pš. Montes exultauerunt ſi- A
cut arietes.⁊.c.ſ.a.o. Et hoc dicit Pſal.
deſideriū colliū eternoꝝ. Hec tria 113.
ad idē ſpectāt. Alibi dicūť colles
terragoni eterni. Dicimꝰ ꝙ iuxta
arnon

arnō fuiſſe colles aſperrimos ⁊ ſa-
xeos ⁊ iō dicti ſūt eterni. Quatuor
habebāt ceraunia. vñ ⁊ tetragoni
dicti ſunt ꝗꝛ aliꝗ ꝑs inclinata eſt
corā iſrl'. vt facile trāſiret. ⁊ ꝗſi ap
plauſit eoꝝ aductu. ⁊ forte dimi-
dia trib⁹ manaſſe circa mōtes il-
los fortē habuit. Et ē ſenſus. Sic
bñdicetur Joſeph. donec ꝑ colles
exultātes iter terrā ꝓmiſſā. ⁊ vltra
qꝛ hec dictio donec iclusiuū ē. For
te ꝓphetauit ꝺ mōte effraim ⁊ mō
te ſamarie: i ꝗb⁹ regnauit iſrl'. vel
de mōtib⁹ medoꝝ ⁊ pſaꝝ. vltra ꝗs
exulat adhuc effraim ⁊ manaſſes
⁊ letata ē terra de exilio hoſtiū. et
tūc donec excluſiuū ē. Tūc eñ ter
minata ē glia iſrl'. Ex hebreo ha-
betur hic ſenſus. Donec iūgantur
colles eterni celo. Et ē ſenſus. Be
nedictus ſit ioſeph vbiqꝫ. more lo
quēdi. Sic eñ ſolet dici: donec ce-
lū ⁊ terra coeūt. Et hec oēs bñdi-
ctiōes fiāt i capite ioſeph: ⁊ i ꝟti-
ce nazarei. i. ſcti iter fratres ſuos.
¶ De beniamin. Ca. cxlij.
F
ge.49 Beniamin lupus rapax
mane comedet predā:
⁊ veſpere diuidet ſpo-
lia. Quidam referunt
hoc ad hieruſalez que
fuit in forte beniamin que dicitur
lup⁹ rapax. qꝛ ſanguinē ꝓphetaꝝ
⁊ chriſti fudit. ⁊ mane egreſſiōis de
egypto ꝑdā. i. legē ꝗlī exortam a
D deo accepit. ⁊ adhuc eaz comedit.
mat.23 ſed in veſpera mūdi diuidet ſpm̄
viuificātē a lrā occidēte. ¶ Hebrei
ad altare qꝺ fuit in hieruſalē refe
rūt qꝺ ꝺꝛ lup⁹ rapax ꝓpter ignis
voracitatē. i ꝗ mane ſacerdotes ꝑ
pōebāt victimas ad adolēdū ve-
ſpere ipſi iter ſe ꝑtes ſuas ꝗ ꝺ ſa-
crificijs eos ꝯtigebāt diuidebant.
¶ Sꝫ veri⁹ ꝺ paulo itelligit ꝗ fuit
de bēiamī: ꝗ ꝑmo fideles ꝑſecut⁹
poſt fidelꝫ eloꝗa dei ⁊ grad⁹ eccl'ie
diſpēſauit. vel qꝛ hec trib⁹ multū
fuit bellicoſa. Et bñdixit ſinglis ꝓ
prijs bñdictiōib⁹ nō ꝙ ſingul' bo-
na dixerit: ſꝫ qꝛ bñ ⁊ ꝓphetice di-
xit vl' qꝛ ex maxia ꝑte bñdixit eos

¶ De morte Jacob ⁊ trāſlatione
eius in ebron. Cap. cxliij. G
Hec locut⁹ ē iacob collegitqꝫ ge.49.
pedes ſuos ſuper lectulū et
obijt. ⁊ appoſit⁹ eſt ad ppl'z ſuū. i.
ad angelos certa ſpe tādē i re. No
tū ꝗdē ē ꝙ appoſit⁹ ē ad abraā et
yſaac: ſꝫ tā pauci ppl's dici nō pñt.
Ul' ppl's dici pñt oēs ab adā ꝑde-
ſtiati ꝗ erāt in ſinu abrae. Joſeph
vero ꝑcepit medicis vt cōdirēt eū A
aromatib⁹ ⁊ cuſtodirēt eū egyptij Ge.50.
xl. dieb⁹. Mos eñ erat ethnicoꝝ
incōdita ſeruare corpora. ix. dieb⁹
⁊ ſingulis dieb⁹ plāgere: ⁊ fouere
ea calida aqua. vt ſciret vtrū aīa
egreſſa an ſopita foret. ꝯdita vero
xl. diebus ſeruabāt. Hebreis mos
erat incōdita ſeruare. vij. dieb⁹ cō
dita dieb⁹. xxx. Seruauerūt igit ⁊ Nota ꝺ
ipſi Jacob dieb⁹. xxx. ⁊ ita ſub am tricena
boꝝ cuſtodia trāſierunt dies. lxx. rijs ꝗ i
Fideles mō qꝛ mortuos ſuos fide eccl'ia
⁊ virtutib⁹ ꝯditos aiūt. xxx. dieb⁹ fiunt.
eos plāgūt. i. ſpeciales miſſas ſub
numero tot dieꝝ ꝓ ipſis celebrāt.
Quidā tertiā diē maxie celebrant
ꝓ ſpū aīa ⁊ corpe. Alij ſeptimā. qꝛ
trāſeūt mortui ad ſeptimā ꝗetis.
vel ꝓ ſeptenario aīe ⁊ corpis. Si-
gnificauit autē Joſeph pharaoni
ꝑ interceſſores ꝙ iurauerat pñi de
ſepultura. ⁊ accepta licētia a pha
raone comitat⁹ fribus ſuis ⁊ mul-
tis ſenib⁹ egypti detulit ad ſepe-
liēdū patrē in hebron: ſꝫ timētes
bella diuiauerūt a recto itinere ve
neruntqꝫ ad areā azad. vbi poſtea
ppl's murmurās ꝯtra deū diuino
igne ꝯſumpt⁹ ē ⁊ plāxerūt ibi die-
b⁹ ſeptē. Et ob hoc idigne dixerūt
illū planctus egypti. Tandem re
deūtes ad viā trāſito iordane ſe-
pelierūt eū in ſpelūca duplici. Re-
dijtqꝫ Joſeph in egyptū cum fra-
tribus ⁊ vniuerſo comitatu.
¶ De reditu Joſeph ⁊ ei⁹ morte. C
Capitulum. cxv. Eccl. 5.
Timentes vero fratres eius
ne mortuo patre memor
fieret iniurie eorum dixe-
runt ei. Pater tuus adhuc vi-

De electione artificum ꝛ datione tabularū. ca.lxxij
De vitulo conflatili. ca.lxxiij.
De p̄ce moyſi ꝛ minis dei. c.lxxiiij
De tranſlatione prioris tabernaculi. Ca.lxxv.
Quod Moyſes vidit poſteriora domini. ca.lxxvi.
De ſecundis tabulis ꝛ gloria vultus moyſi. ca.lxxvij.
De compoſitione tabernaculi et erectione. ca.lxxviij.

Explanatio Exodi. Capitu.j.

Exordium ſiue p̄facio.

HIſtoria ſequitur exodi non alia q̄dem a p̄dicta ſed eadem cōtinuata ſed propter faſtidiū tollēdū i.v. partitiones diſtincta eſt quarum quelibet propriū libri ſortita eſt vocabulum. Etiam hec. v. diſtincte ſunt ab hebreis. p liiij. tomos. quorum. xiij. preceſſerunt in geneſi. Hec autem ſecūda partitio grece dr̄ exodꝰ. latine exitus. Odos em̄ iter vel via dicitur. Agit em̄ de exitu iſrael de egypto hebraice eleſmoth. a principio libri: ꝛ ſonat hec ſūt noīa ſicut nos a p̄ncipijs ſuis pſalmos noīamꝰ.

De ſeruitute filioꝝ iſrl̄. Ca.ij.

B Exo. I.

SUrrexit igit̄ rex nouꝰ in egypto longo tp̄e poſt mortē ioſeph. Ab illo em̄ ſub q̄ fuit ioſeph qui ꝑprio noīe dictꝰ eſt nephres. Octauus regnauit āmonaphis: ſub quo natus eſt moyſes. Regno aūt trāſlato ad aliā domū rex ille ab hoc q̄ſi nouꝰ ignorauit bñficia ioſeph: q̄ cōtulerat egypto: ꝛ odiebat iſrl̄ maxime (vt ait ioſephꝰ) q꞉ inuiderūt eis egyptij ꝑpter virtutē ingenij: et laboris īduſtriā: ꝛ affluētiā opū: ꝛ ſobolis nobilitatē. Et ait rex ad pp̄lm ſuū. Pp̄ls iſrl̄ fere fortior ē nobis: ſapient̄ opprimamꝰ eū ne multiplicatꝰ vel ipſe cōtra nos īſurgat vel addat̄ hoſtibus nr̄is ꝛ egrediat̄ liber. Impoſuit ḡ eis graues angarias opeꝝ q̄bꝰ fracti nō vacarēt amplexibꝰ ꝛ magſos opeꝝ p̄fecit eis hebreos ſed magiſtris operū p̄fecit egyptios vt durꝰ affligerēt eos. Coxerūt ḡ lateres ex q̄bꝰ edificauerūt regi ciuitates tabernaculoꝝ: phitō ꝛ ramaſſen. Ciuitates q̄dē pꝛꝰ erāt ſ; nō erāt tabernaculoꝝ: erāt ꝙ ī finibꝰ egypti. ꝛ iō murauit eas pharao. vt ibi poneret armatos q̄ ī tabernacl'is ſemp excubātes ne q̄s poſſet īgredi vel egredi ſine regis nutu. Uel tabernaculoꝝ. id eſt pauperū pꝛꝰ: ꝛ ope illoꝝ illas ditauit. Uel vt alia litera h;: poſitionū vbi ſc; fiſcꝰ reponeret̄. Aliō etiā opꝰ nō tā graue ꝙ ſeruile impoſuit eis. vt lutū plateaꝝ ꝛ ſordes vicoꝝ cophinis exportarēt. d quo legit̄. Manus eiꝰ in cophino ſeruierūt. Tertium etiā addidit opus (ſ; ioſephū) vt fluuiū p multas deriuatiōes diuiderēt. ꝛ circūdarent ciuitates foſſatis: ne eas inūdare fluuiꝰ valeret. ꝛ iam. cccc. annos in his miſerijs expēderūt. i. cōpleuerūt. Quāto magis autē opprimebant̄. tāto magis deo auctore multiplicabantur. B Ps. xxx

De dolo obſtetricum. Cap̄. iij. C Exo. I.

QUodvidēs pharao aliū excogitauit doluz: ꝛ precepit obſtetricibꝰ hebreoꝝ ſephore et phue q̄ preerāt multitudini obſtetricū vt maſculos hebreoꝝ ī obſtetricādo interficerēt. ꝛ abortum factū eſſe mētirētur. Feminas autē reſeruarēt. Tū q꞉ fragilis ſexꝰ nocere nō poterat ꝛ libidini egyptioꝝ deſeruirēt. Tum q꞉ quidā ſacroꝝ ſcriba regi predixerat eo tēpore ī iſrael maſculū naſciturū q̄ regnū egypti humiliaret: ꝛ virtute vniuerſos trāſcēderet. Timuerūt vero obſtetrices deum et ſeruauerūt mares. Que cum a rege arguerentur: mētite ſunt dicētes. Hebree ſcientiam obſtetricandi habent: priuſꝙ veniamꝰ ad eas pariunt. Et quia timuerunt deum edificauit illis domos. i. locupletauit eas cum eſſent pauperes vel fecundauit eas cum eſſent ſteriles.

De pec ¶ Auguſtinꝰ dicit obſtetrices ve-
cato nialiter peccaſſe. Gregorius videt
menda velle ꝙ mortalr̄. Dicit em̄ ꝙ mer
cij ob- ces benignitatꝭ earꝫ potuit i eterna
ſtetricū vita retribui: ſ; ꝓ culpa mēdacij i
terrenā cōpēſationē declinata eſt.

¶ De ſubmerſiōe puulorꝫ. C. iiij.

B Exo. 1. Videns ergo pharao
dolos ſibi nō ꝓdeſſe
ꝑte aggreſſꝰ ē eos
ꝑcipiēs vt quicqd ma
ſculini ſexꝰ naſceret i
iſrl̄ in flumē ꝓijcere
tur ⁊ mlti eo tp̄e ſubmerſi perierūt.
Pro q̄ pctō credit deus egyptios
tradidiſſe in hūc errorē vt apim
pro deo colerēt. Erat aūt apis/vt
ait Pliniꝰ q̄ ⁊ teſtat ſe vidiſſe eū/q̄
dā taurꝰ q̄ ex ꝑprouiſo egrediebat
Pliniꝰ. de flumine habēs in humero de-
xtro ſignū cādidū inſtar lune cor
niculate: ad quē cū ſtatim conflue
rēt egyptij. omni gn̄e muſicorum
pſallentes leuabat in aera. ⁊ ſup
eos tāq̄ pſallēs ferebat. ⁊ ad mo
tū vel ſtationem ipſiꝰ ipſi in terra
mouebāt ⁊ ſtabāt ⁊ eadē die ema
neſcebat. Dicunt autē quidā ꝙ in
feſto ſerapis annuatim emerge-
bat. vn̄ ⁊ ipſum ſerapin id eſt ſera
pi cōſecratū autumātvocatū. Alij
aūt ꝑ decenniū ſemel apparere di
cūt. Alij tātū tēpore iuſti ſacerdo-
tis heliopoleos. iniuſti nō/vt qua
ſi diuinitꝰ iuſtitia indicaret ſacer
dotum. Peccatum ergo fluminis.
puniuit deus in errore fluminis.

¶ De ortu et educatione moyſi.
Capitulum. v.

A Exo. 2. Greſſus eſt poſt hec
vir leuita noīe aram
vel amram q̄ accepit
vxorem contribulē
noīe iacobecth. q̄ no
lebat accedere ad
vxorē poſt edictū: malēs carere li
beris q̄ in necē ꝓcreare. Cui deꝰ
ꝑ ſomniū aſtitit: vt ait ioſephꝰ di-
cēs. ne timeret vxorē cognoſcere:
qr puer quē timebāt egyptij naſci
turus eſſet ex ea. etiā de ſacerrdo
tio aarō ei ſignificauit. Tandē cō
cepit mulier ⁊ peperit filiū ſub ſilē
tio eo ꝙ nō multū ei dolores par-
tus inſtiterint. Et videns puerum
elegantē abſcondit eū tribus mē
ſibus. Cūq̄ celare nō poſſet ſum-
pſit fiſcellā ſcirpeā in modū fiſci
i. facci rotūdi vimine complexā ⁊
liniuit eam bitumine ac pice. ⁊ po-
nēs intus infantulū in carecto ri-
pe eū expoſuit. ne impetu flumi-
nis raperet. et ſtāte procul ſorore
paruuli maria expectante rei exi-
tū ex matris ꝑceptio. Ecce aūt de
ſcēdit terimith filia pharaonis vt
lauaret i flumine q̄ vidēs alueolū
⁊ afferre ſibi iubēs vidit paruulū
vagiētē: ⁊ miſerta eſt eiꝰ dicēs. De
infantibꝰ hebreorꝫ eſt hic. Sic em̄
deꝰ eū venuſtauerat: vt etiā ab ho
ſtibus dignꝰ alimēto haberet. Et
cū egyptie plures ei admonuiſſent
vbera ad lactādū faciē auertebat.
Et ait maria. Uis indā hebreā ad
ducā forte vbera gētis ſue ſequet.
Ex ꝑcepto ergo terimith abiens/
matrē paruuli tāq̄ alienā addu-
xit: ⁊ acceſſit ad eiꝰ verba puer. Su
ſcepit ergo terimith alendū puerꝫ
⁊ ablactatū reddidit filie pharao
nis q̄ adoptauit eū in filiū: ⁊ dictꝰ
eſt moyſes. Egyptij em̄ moys a-
quā is ſaluatū dicūt. Quē dū q̄dā
die terimith obtuliſſet pharaoni:
vt ⁊ ipē eū adoptaret admirās rex
pueri venuſtatē: coronā quā tunc
forte geſtabat/capiti illiꝰ impoſuit.
Erat autē in ea hamonis imago
fabrefacta. Puer aūt coronā ꝓie-
cit i terrā: ⁊ fregit. Sacerdos aūt
eliopoleos a latere regis ſurgēs
exclamauit. Hic ē puer quē nobis
occidēdū deus mōſtrauit vt de ce
tero timore careamꝰ ⁊ voluit irrue
re in eū: ſed auxilio regis liberatꝰ
eſt. ⁊ ꝑſuaſiōe cuiuſdā ſapiētis q̄
ꝑ ignorātiā hoc fctm̄ eſſe a puero Nota.
aſſeruit. In cuiꝰ rei argumentū cū
prunas allatas puero obtuliſſet:
puer eas ori ſuo oppoſuit: ⁊ ligue
ſue ſummitatē igne corrupit. Un̄
hebrei impeditiōis lingue eū fuiſ
ſe autumāt. Tāte vero pulchritu
dinis

dinis fulvit ait ioſephus. vt null⁹ adeo ſeuer⁹ eſſet/ꝗ eius aſp ctui hereret/multiqꝫ dum c.rnerēt eū per plateas ferri occupatiões in quibus ſtudebant deſererent.

℄ De vxorē moyſi ethiopiſſa. c. vj.

Inciedēs eſt nō ꝺ biblia.

Actū ē aūt cū adultus fuiſſet moyſes ethiopes vaſtaueꝛūt egyptū viſqꝫ ad mēphim ⁊ mare. ꝗ circa ꝯuerſi ad diuinatiões egyptꝗ̄ acceperūt reſpōſum. vt auxiliatore vterēt hebreo. ⁊ vix obtinuerūt a terimith vt exercitui quē parauerāt moyſen ꝑficeret ducē pri⁹ ꝑſtitis ſacramētis ne ei nocerent. Erat autē moyſes vir bellicoſus ⁊ peritiſſimus ꝗ flumīnis iter tāq̄ lōgius ꝑtermittēs/ ꝑ terrā duxit exercitū itinere breuiori vt improuiſos ethiopes preueniret. Sꝫ ꝑ loca plena ſerpentib⁹ iter faciēs/ tulit in arcis papireis ſuper plauſtra ibices ciconias. i. egyptiacas naturalr̄ infeſtas ſpētib⁹. ꝗ roſtro per poſteriora inuiſo aluū purgāt. caſtraqꝫ metaturus ꝓferebat eos vt ſerpētes fugarēt et deuorarēt ⁊ ita tutus per noctē trāſibat exercit⁹: Tandē preuēctos ethiopes expugnans/incluſit eos fugiētes in ciuitatē ſabba regiā quā poſt cābiſes a nomine ſororis ſue meroem denominauit. Quam cū qꝛ inexpugnabilis erat diutius obſediſſet/oculos ſuos iniecit in eū tarbis filia reg.s ethiopū ⁊ ex cōdicto tradidit ei ciuitatē ſi duceret eā. vxorē: ⁊ita factū ē. Inde eſt ꝙ maria ⁊ aarō iurgati ſunt aduerſ⁹ moyſen ꝑ vxore ei⁹ ethiopiſſa. Dū aūt redire voluiſſet non

Nota. adquieuit vxor. ℄ Proinde moyſes tanq̄ vir perit⁹ aſtrorū duas imagines ſculpſit in gēmis huius efficacie vt altera memoriā/altera obliuionē ꝯferret. Cumqꝫ paribus ānulis eas inſeruiſſet. alterum ſcꝫ obliuiōis ānulū vxori ꝓbuit alterū ipſe tulit. vt ſicut pari amore ſic parib⁹ ānulis inſignirēt. Cepit ergo mulier amoris viri obliuiſci. et tādē libere in egyptū regreſſ⁹ eſt.

℄ De fuga moyſi et affinitate Ietro. Capitulum. vij.

In diebus illis egreſſus moyſes ad frēs ſuos in terrā ieſſē vidit afflictionē eoꝝ et B prefectū operis egy- Exo. 2. ptium percutientem quendam de hebreis. ⁊ ſecrete percuſſum egyptiū abſcōdit in ſabulo. Et egreſſus altera die vidit duos hebreos rixātes. Qui dū argueret eū ꝗ fecerat iniuriā. Rn̄dit. Quis te conſtituit iudicē ſuꝑ nos? Nū me occidere vis ſicut occidiſti heri egyptiū? Mirat⁹ eſt moyſes quomodo palā factū erat verbū hoc. ⁊ timuit/ꝓſertim cū audiſſet pharao verbū hoc ⁊ quereret eū occidere. Qui fugiēs ꝑ deſertū venit in terrā madiā: ⁊ ciboꝝ inopiā: vt ait ioſephus virtute tolerātie ſuperabat: ⁊ venit ad ciuitatem madian circa mare rubrū ſic nominatā a quodā filio abrae de cethura. ſeditqꝫ iuxta puteū. Erat autē ſacerdoti madiā. id eſt primati ꝗ antiquitus ſacerdotes dicebātur. vij. filie ⁊ dicebat̄ raguel agnominatus ietro cognominat⁹ cineus/ꝗ venerāt vt haurirēt aquā gregib⁹ ſuis. Officiū eñ gregū alendorū tūc etiā erat mulierū. maxīe in regiōe trogoditarū. Superuenientes aūt paſtores repulerant eas. quos ꝓhibuit moyſes ab iniuria virginū: ⁊ adaquauit greges eaꝝ. Que maturius ſolito redeūtes rogauerūt patrē. ne beneficiū pere- C grini retributiōe priuaret̄. Uoca- Exo. 3. tuſqꝫ moyſes iurauit vt habitaret cū eo. Et accepit vxorē filiā eius ſephorā. ꝗ peꝑit ei gerſon. qꝺ ſonat aduena eo ꝙ in exilio genuerat eū peperitqꝫ alterū quē dixit eliezer. id eſt dei mei adiutorium deditqꝫ ei ſocer oēm curā gregum ſuorum in quibus omnis antiq̄ barbaris erat poſſeſſio.

℄ De dei viſiōe in rubo. Ca. viij.

B T Andē; mortuꝰ eſt rex egypti
Exo.2. ⁊ clamauerūt filij iſrael ad
A dn̄m ⁊ recordatꝰ eſt federis quod
Exo.3. pepigerat patribus coꝝ. Moyſes
aūt paſcebat greges ouiū in deſer
to. Cumq; minaſſet gregē ad inte-
riora deſerti: ⁊ venit ad montē dei
ſynai: q̄ ⁊ in quadā parte ſui dictꝰ
eſt oreb. ⁊ apparuit ei dn̄s i flāma
ignis in medio rubi. Ignis aūt vi
riditatē rubi depaſcebat innoxiꝰ.
Erat aūt mōs ad paſturas egre-
giꝰ ⁊ herbis abūdās q2 paſtores
illuc aſcēdere nō preſumebāt: tū
q2 mōs excelſus erat: tum q2 opi-
nio erat deum ibi habitare. Et ait
moyſes. Uadā ⁊ videbo viſionem
hāc magnā: ⁊ vocauit eū dn̄s de
rubo ⁊ ait. Moyſes Moyſes. Qui
rn̄dit. Aſſum. Et dn̄s. Tolle cal-
ciamēta tua: locus eīn̄ in quo ſtas
terra ſctā eſt. Et ait. Ego ſum deꝰ
abraā deꝰ iſaac ⁊ deꝰ iacob. Uidi
afflictionem ppl̄i mei in egypto ⁊
deſcēdi vt liberarē eū: ⁊ educā eū
in terrā fluētē lacte ⁊ melle: ad lo
ca chananei: ethei: amorrei: fere-
zei: euei: ⁊ iebuſei. (Nomē aūt gē-
tis ſeptime/ ſcz gergeſei/ tacuit: ⁊
fere vbiq; tacet̄ niſi in Deuterono
mio.) Sed veni mittā te ad pha-
C raonē vt educas populū meū de
egypto. ¶ Et dixit ei Moyſes. q̄s
Exo.3. ego ſum vt eam ad pharaonē. Et
dn̄s. Ego ero tecū ⁊ habebis hoc
ſignū q̄ miſerim te. Cū eduxeris
ppl̄m meū d̄ egypto imolabis deo
ſup montē iſtū. q. d. tūc videbis q̄
ego fui tecum: ⁊ eduxi te de terra
egypti. Hebrei tn̄ terminant hic
verſum q̄ miſerim te. Et ait Moy
ſes. Si dixerint filij iſrl̄: q̄s eſt qui
miſit te: qd̄ eſt nomē eiꝰ: q̄d dicam
eis? Cui dn̄s. Ego ſuz q̄ ſum. q. d.
vocor q̄ ſum. Et dices eis. Qui eſt
miſit me ad vos. Dices etiā. Deꝰ
abraā: deꝰ iſaac: deus iacob miſit
me ad vos. Hoc nomen mihi eſt in
eternū: q2 hi tres teſtes viuunt in
eternū. Ioſephꝰ dicit. Dixit ei ſuā
appellationē quam hoīes priꝰ nō
audierant: nec mihi fas eſt dicere.
Uade cōgrega ſeniores iſrael ⁊ di
ces eis q̄ apparui tibi in rubo: et
miſi te ad liberādū eū ⁊ egredieris
tecū ad regē egypti. Et dices ad
eū. Deꝰ hebreoꝝ vocauit nos. Ibi
mus viā triū dierū in ſolitudinē.
vt imolemꝰ deo noſtro. Scio tn̄ q̄
nō dimittet vos niſi p manū vali-
dam: ⁊ percutiā egyptum in mira
bilibus meis. Nec exibitis vacui:
ſed poſtulabitis ab egyptijs ⁊ cō
cellaneis veſtris vaſa pretioſa et
veſtes ⁊ ſpoliabitiſ egyptū. Dicūt
hebrei poſtulaſſe vt dono darēt:
ſed verius eſt q̄ mutuo. Excuſan
tur autem per preceptum dn̄i.

¶ De ſignis datis moyſi. Cap. ix.

E T ait moyſes. Nō credent
mihi. Cui dn̄s. Quid eſt qd̄ C
tenes in manu tua? Rn̄dit. Uirga. Exo.4
Et ait proijce eam in terrā. Et p-
iecit. Et verſa eſt in colubrum. Et
expauit moyſes ita vt fugeret. Et
dixit dn̄s. App̄hēde caudā eiꝰ. Et
cū tenuiſſet: verſa eſt in virgā. In
hebreo eīn̄ coluber feminini gene
ris eſt. Et ait. Hoc ſignū facies vt
credāt tibi. Et adecit. Mitte ma-
nū tuā in ſinū tuū. Et miſit ⁊ factā
eſt leproſa. i. albida inſtar niuis.
Iterū ait. Retrahe manū in ſinuz.
Et retraxit ⁊ ptulit: ⁊ erat ſimilis car
ni reliquē. Et iterum. Sz neq; his
duobꝰ ſignis credēt. Sume aquā
fluminis: ⁊ funde ſup terrā aridā
⁊ vtet̄ i ſanguinē. Et ait moyſes.
Obſecro dn̄e/ mitte aliū: nā impe
ditioris ligue factꝰ ſum ex quo lo
cutꝰ es ad ſeruū tuū: nec etiā elo-
quēs ſum ab heri ⁊ nudiuſtertiꝰ.
Et dn̄s. Quis fecit os q̄s mutum
aut ſurdū: q̄s vidētē aut cecū. Nō
ne ego? Age igit̄ docebo te ⁊ ero te
cū. At ille. Obſecro dn̄e: mitte quē
miſſurus es. Et dn̄s quaſi turba-
tus ait. Aarō frater tuꝰ eloquēs ē:
⁊ ipſe egredietur in occurſum tuum
gaudēs. Pone vba mea i ore eiꝰ:
⁊ oſtēdā vobis q̄d agere debeatiſ.
Uirgam ſume in qua facturus es
ſigna. Uenit ergo moyſes ad Ie-
tro ⁊ ait. Reuertar ad fr̄es meos
in egyptū:

in egyptũ.vt videã ſi viuant. Cui ietro.Uade in pace.Poſt ãut facienti dixit iterũ dñs ad moyſen: Uade i egyptũ mortui ſunt q̃ q̃rebant animã tuã.pharao.ſ.⁊ complices ei⁹.Uel.plurale ponit̃ p ſingulari.ſi ſolus pharao querebat.

¶De reditu moyſi in egyptum ⁊ dimiſſione vxoris. Cap.x.

A Exo.4 Tulit ergo moyſes vxorem ⁊ liberos:⁊ imponẽs ſup aſinũ pfectus eſt. Cũq3 eſſet in itinere in diuerſorio:vt comederet:occurit ei dñs.i.angelus euaginato gladio.⁊ volebat occidere moyſen ſc3 q2 vxorẽ ducebat ⁊ filios cõtra volũtatẽ dei.eſſent eñi impedimento.Uel q2 puerũ ducebat qui incircũciſus erat.Alterũ forte iã circũciderat moyſes.Non eñi credẽdũ eſt illis q̃ dicũt alterũ remãſiſſe cũ ietro cũ ſupra ait:liberos. Tulit ilico ſephora acutiſſimam petrã.⁊ circũcidit pputiũ filij ſui/tetigitq3 pedes ei⁹ ⁊ ait:Sponſus ſanguinũ tu mihi es.⁊ dimiſit eũ poſtq3 dixerat hoc(vt ait Auguſtinus)Locus iſte breuitate obſcuratus eſt.Ubi ergo ait:tetigit pedes ei⁹.intelligẽdũ eſt ſanguis tetigit pedes pueri vl' angeli.Unde irata ait viro.Es ne mihi vir ſanguinũ.i.an ex cõiugio tuo tantum ſcelus teneor agere vt fundã ſanguinẽ filij mei?Et receſſit ipſa ab eo vel angel⁹.hebreus ita habet Et tetigit pedes eius.i..ſephora moyſi.Indignãs eñi pputiũ iecit ad pedes moyſi ⁊ ait:Gener ſanguinuz tu mihi es.i.tu gener pris mei iõ fact⁹ es:vt eſſes mihi.i.carni mee in filio/ad ſanguinez.i.ad mortẽ.Uel ſanguis meus effuſus eſt ad placandum angelũ qui tibi mortẽ minabatur.Et dimiſit angelus moyſen : qđ in hebreo ptz. Tñ hebreus h3.Relaxauit eũ angelus.quẽ pri⁹ ſc3 vſq3 ad mortez artabat.Et hinc volũt quidã morem circũcidẽdi petrinis cultellis habuiſſe principium.vel a ioſue in galgalis.Tñ vbi nos habem⁹ petrã:hebreus habet aciem.⁊ dicit acutiſſimam aciem nouacula. Unde ⁊ iudei nouaculis circuncidunt.Fabulãtur quidam hebrei vſq3 ad dauid circunciſionem factã p petrã.Sz q2 in tẽcĩdo goliam ferrum lorice ⁊ galee ceſſit lapidi iacto q̃ſi dãs ei locũ.deiceps ceſſit lapis ferro in circunciſione.

¶De primo ingreſſu ad pharaonem. Capitulum.xi.

Abijt itaq3 moyſes ſolus tenens virgam i manu. intrauitq3 aaron dñino iubẽte deſertum ſinai ⁊ occurrit moyſi in monte dei.dixitq3 moyſes verba dñi ⁊ ſigna q̃ mandauerat.Ueneruntq3 ſimul:⁊ congregauerunt ſeniores iſrael.Locutuſq3 eſt eis aarõ oia verba dñi.⁊ fecit ſigna coram eis ⁊ crediderunt.¶Poſt hec cum ſeniorib⁹ iſrael igreſſi ſunt ad pharaonẽ ⁊ dixerunt ad eum.hec dicit dominus deus iſrael. Dimitte populum meum vt ſacrificet mihi in deſerto.Et ille.Neſcio dñm et iſrael nõ dimittã.Et illi. Ibimus viam triũ dierũ in ſolitudinem.vt ſacrificemus deo nr̃o.In quo nũc cõtrarietas nec duplicitas intelligenda eſt.Eo eñi ordine forſitan ppl's educeretur/ſi pharao pp'lm dimiſiſſet.Tũc moyſes ſcđm Ioſephũ cõmemorauit ei quãta fecerat egyptijs oppreſſis ab ethiopibus.⁊ cõmemorauit labores et pericula q̃ pro eis tulerat.⁊ q pro eis cõdignã nõ acceperit retributionẽ.pariterq3 q̃ ſibi cõtingebant i ſigna expoſuit.Quẽ rex deridẽs ſeruũ ſuũ fugitiuũ vocauit.et pro ſeditiõe eũ rediſſe.Tũc ait rex ſeruis ſuis.Mult⁹ eſt popul⁹ quãto maior ſi dederitꝭ ei requiẽ ab opibus?Et pcepit ne vltra darentur eis palee ad conficiendos lateres q̃ cõminute luto miſcebant̃ vt ſolidiores eſſent lateres.vel lateres potius coquebantur p lignorum penuria in egypto.

B Exo.4

A Exo.5.

¶De afflictione filiorum iſrael. Capitulum.xij.

Oppri-

C Exo.5. **O**Pprimebantur ergo hebrei
operib⁹ nocte colligēdo pa
leas.⁊ die lateres faciēdo.⁊ idem
numer⁹ laterū exigebaẽ ab eis qui
⁊ pri⁹.Flagellatiq; ſunt magiſtra
tus de filijs iſrael:q̄ preerāt fratri
bus ſuis operātibus:nocte colli=
gēdo paleas a prefectis pharao=
nis.Magiſtrat⁹ eñ operū hebrei
erāt pfecti ꝓ magiſtris/egyptij.
Venerūtq; pp̄oſiti filioꝝ iſrael ad
pharaonem ⁊ dixerūt.Cur iniqua
agis ꝯ ſuos tuos?Qui ait.Vaca=
tis otio ⁊ iõ dicitis.Eamus ſacrifi
D cem⁹ dño.Ite ergo opamini:palee
nõ dabunẽ vobis.Cūq; egrederē
tur/occurrerūt moyſi ⁊ aarõ ⁊ di=
xerūt eis.Videat dñs iniuriā ve=
ſtrā in nos ⁊ iudicet.qm̄ fetere fe=
ciſtis nos.i.abominabiles reddi=
diſtis corā pharaone.Et ait moy=
ſes ad dñm.Cur miſiſti me vt affli
geres populū iſtū.¶ Cui domin⁹.
A In manu robuſta eijciam eos.Et
Exo.6. adiecit.Ego ſum q̄ apparui abraã
⁊ iſaac ⁊ iacob in deo oĩpotēti.i.q̄
ſum oĩps ⁊ nomē meū adonai non
indicaui eis.i.fortitudinē ⁊ poten=
tiā ad q̄s ptinet hoc nomē.ſz pie=
tatē ⁊ ſapientiā.ad quas ptinent
eli ⁊ eloi.Vel nõ indicaui ſicut ti=
bi.Apparuit enim dñs abrae.ſed
moyſi locut⁹ eſt facie ad faciez.Et
iterū.Introducā vos in terrā ſup
quā leuaui manuz meam.i.iuraui
vt darē eā patribus vr̄is.ego dñs
q.d.Ita verū eſt hoc/ſicut ego ſuz
dñs.⁊ eſt iuramēti ſpēs.Narrauit
q; moyſes hec omnia filijs iſrael.
nec adquieuerūt ppter anguſtiaz
C ſpūs.¶ Cõnumerat aūt hic hiſto=
Exo.6. ris principes domorũz p familias
ſuas.ſz de tribubus tm̄:ſex ruben
ſymeõ:⁊ leui.Nobis aūt de ſolo le
ui dicere ſufficiat.Filij leui fuerūt
gerſon:caath:⁊ merari.E quibus
tres familie leuitaꝝ deriuate ſunt
gerſonite.caathite merarite.filij
caath amraz ⁊ ſuarchore.Filij am
ram de iocabeth.aaron moyſes ⁊
maria.Accepit autem aaron vxo=
rem elizabeth filiam aminadab.

ſororē naaſon.q̄ peperit ei nadab
⁊ abiud eleazar ⁊ ithamar.Elea=
zar accepit vxorē de filiabus pha=
nuel/q̄ peperit ei phinees iſte eſt
moyſes ⁊ aaron.quib⁹ locutus eſt
dñs in terra egypti.Hoc addit eſ=
dras:vt quidam dicunt.Vel moy
ſes de ſe tanq; de alio lucutus eſt. A
¶ De mutatione virgarū in colu= Exo.7
brum. Cap.xiij.

LOcutū locut⁹ eſt dñs
ad moyſen.Loque=
re ad pharaonē oĩa
que loquor tibi ⁊ ne
timeas eum.Ecce cõ
ſtitui te deū pharao=
nis id eſt potentem in ipſo ⁊ in ter
ra eius facere ſigna ad modū dei.
Aaron erit propheta tuus.i.pro=
locutor.Non tamen moyſes deus
vel aaron propheta . Ingreſſiq;
ſunt moyſes ⁊ aaron ad pharao=
nem moyſes erat.lxxx.annorum
aarõ.lxxxiij.qñ locuti ſūt ad pha=
raonē.Tulit ergo aarõ ꝟgā moy
ſi.⁊ iecit eā in terrā corā pharao=
ne ⁊ verſa eſt i colubrū.Vocauitq;
pharaon maleficos.⁊ fecerunt ſiſr
pijcientes ſinguli virgas ſuas.q̄
verſe ſunt in dracones.ſz deuora=
uit virga aarõ virgas eoꝝ.Et ſciē
dū q: magis oclos ſpectātiū delu
debāt.Vel ſm̄ Augu.demones di Nota.
ſcurrūt p mundū.⁊ ſubito ſemina Augu.
rerū de quibus hoc agiẽ afferunt.
¶ De plagis egypti:⁊ de aqua ꝟ
ſa in ſanguinē. Ca.xiiij.⁊.xv. C
INduratum eſt cor pharao= Exo.7.
nis.nec audiuit eos. Et ait.
dñs ad moyſen.Egredere i occur
ſum pharaonis cū egredietur ad
aquas ⁊ dices.In hoc ſcies quia
dñs ſum.Percutiā virga aquā flu
minis:et verteẽ
in ſanguinē.Pi=
ſces morientur.
⁊ affligenẽ egy=
ptij ⁊ factum eſt
ita.Et percuſſit
aaron aquā flu
minis et verſa.
eſt in ſanguinez

Additio.
Prima rubens
vnda .ranarum
plaga ſcda.In=
de culex triſtis.
poſt muſca no=
cuior iſtis.Qui
ta pec⁹ ſtrauit:

Verſus
6.x.pla
gis.

⁊ vt fuit ſanguis in oi terra egypti. in fluuijs. riuis ⁊ paludibꝰ: Forte nō in omnibus: ſed i his que manabant de nilo. et in vaſis domorū tā ligneis ꝗ̄ ſaxeis.

verſicam ſexta creauit. Poſtꝗ̄ ſubit grando. poſt bruchꝰ dēte nephando. Nona tegit ſolē p̄mā necat vltima prolem.

Foderūtq̄ puteos egyptij ꝑ circuitū fluminis ⁊ inuenerūt ſanguinē. Fecerūtq̄. ſilr̄ magi tānes ⁊ mābres. Et dicūt. ꝙ allata ſit aq̄ de terra ieſſen: quā nō ꝑcuſſit dn̄s plagis ꝓpter filios iſrl̄ q̄ habitabāt in ea. Tn̄ Joſephus dicit. qđ hebreis fluuiꝰ potabilis erat: il3 eēt mutatꝰ. egyptijs ꝓo nō ſolū colore. ſ3 etiā ſapore amaro cruorē p̄ferebat. Vn̄ potius videt̄ ꝙ alibi ꝗ̄ in nilo aq̄ fuerit in egypto. Et hec eſt p̄ma plaga qua ꝑcuſſit dn̄s egyptum ſeptē diebus. De qua dicit Joſephus. ꝙ pharao timens pro ea ⁊ heſitans hebreos abire permiſit. Cūq̄ malum fuiſſet releuatū / ſententiam permutauit.

Prima plaga.

B ¶ De ranis. Capi. xvj.

Exo. 8.

Terū locutꝰ eſt dn̄s ad moyſen. Jngredere ad pharaonē ⁊ ſi nolnerit dimittere populū dic ad aarō vt extēdat manū ſup flumina riuos ⁊ paludes. Et fecit: ſic. Et aſcēderunt rane et operuerūt terrā egypti. Que vt dicit ioſephꝰ orte in breui moriebātur ⁊ putreſcētibꝰ cadaueribꝰ fetor nimis noxius exalabat ex aq̄. imo q̄dā quaſi domeſtice domos itrātes ſepe in cibis / ⁊ potibus ⁊ lectis inueniebant̄. Fecerūt aūt ⁊ malefici ſilr̄. Sunt aūt tria gn̄a ranarū vnum fluuiale ⁊ vocale. aliud minimū qđ ⁊ calamitū dicitur. qđ ſi ꝓijciatur in os canis obmuteſcit. tertiū magnū eſt ⁊ venenoſum qđ rubeta dicit̄: et vulgo craſſantium. Dixit ergo pharao ad eos. Orate dn̄3 / ⁊ auferent̄ rane a nobis: ⁊ di[...]ā ppl̄3. Et clamauit moyſes ad dn̄m / ⁊ mortue ſunt rane. Videnſq̄ pharao qđ data eſſet requies nō dimiſit eos.

Scđa plaga.

¶ De cyniphibus. Capi. xvij.

Dixitq̄ dn̄s ad moyſen Dic ad aarō. Extende virgā. Et percute pulucrē terre. et ſint cyniphes in oi terra egypti. Et factū eſt ita. Sunt aūt cyniphes muſce adeo ſubtiles: vt viſū niſi acute cernētis effugiāt. ⁊ corpꝰ cui icidēt acerbo terebrāt ſtimulo. Fecerūtq̄ malefici ſilr̄. vt educerent cyniphes. ⁊ non potuerūt. Et dixerūt pharaoni. Digitus dei eſt hic. i. ſpūs dn̄i dei. Sicut eīm per dexteram filius / ſic per digitū ſpūſſanctus ſolet accipi. Auguſtinꝰ querit quare in hoc defecerint ⁊ nō in p̄mo vel ſcđo. Et dicit hoc eſſe factū ad notādū quia ⁊ ſi p̄hi habuerint notitiam patris ⁊ filij nō tn̄ ſpiritꝰ ſſancti.

E Exo. 8. Tertia plaga.

Nota.

¶ Hec tria ſigna facta ſunt ꝑ manū aaron: que ſequunt̄: vel a dn̄o tantum quedā vero ꝑ moyſen.

¶ De cynomia. Ca. xviij.

Dixit q̄ dn̄s ad moyſen. Egredere ad aq̄s ad pharaonē. et dic ei / ꝙ ſi noluerit dimittere populum meū: mittā in omnē terrā egypti oē genus muſcarū. ⁊ faciā in die illa mirabile3 terram ieſſen: que habebit trāquillitatē. Et factum eſt ita. Et venit muſca grauiſſima in oēm terrā egypti. Figurata locutio. i. mltitudo muſcarū. ⁊ expreſſius dictum eſt ꝗ̄ ſi pluralr̄ diceret̄. Pro quo. lxx. poſuerūt cynomiā. i. muſca canina. qđ ⁊ i pſalmo legit̄. Tūc vocauit eos pharao et ait. Jte ſacrificate deo vr̄o in terra hac. Qui dixerunt. Non poſſumus. Abominatiōes egy

F Exo. 8. Quarta plaga.

Additio.

Jd eſt quadā cō ſueta locutione dicit. hoc ſcđm quā3 ait Auguſtinus. Singl̄a pliorum

E Ps. 77. ⁊ pſal. 104. D

ptiorum immo[illegible]
labim⁹. Si ma-
ctauerim⁹ que
colũt egyptij co
ram eis lapidi-
bus obruẽt nos
Taurũ eñ adora-
rabãt i honorẽ
apis. vaccam ꝓ
iſide: ouem pro
hãmone: vñ ab
ominabile erat

[illegible]ris numeruone
ſcio quõ pluſſi
gnificat ꝙ plu-
ralis vt in arma
to mulite ꝯplet
per hãc clauſu
lã locutio eſt no
tatur figura: ꝛ
hanc ſenſus eſt
et locutionis ꝓ
prietas.

eis occidi hec vel comedi. Et ait
pharao: Ite in deſertum: verũta-
men longius ne abeatis: rogate
dñm pro m[e]. Orauit moyſes: ꝛ re
ceſſit muſca. Et iterũ cor pharao
nis induratũ eſt. Pro his duab⁹
plagis dicit ioſephus ꝙ innume-
ra multitudo pediculorum egy-
ptijs pullulauit ex ietericub⁹ ebul
liens: quos neqꝫ lauacris neqꝫ me
dicamentoꝝ vnguentis extermi-
nare poterãt. Multis eñ plagis
preter decẽ famoſas credibile eſt
percuſſos egyptios.

De morte pecorum. Capi. xix.

Tunc dixit dñs moy-
Exo. 9. ſi. Dic pharaoni: ſi
retinuerit populum
meũ cras inducam
peſtẽ grauem ꝛ mo-
rientur oĩa animan-
tia egypti: nec quicꝙ de his q̃ poſ
Quita ſidet iſrael morietur. Et mortua ſũt
plaga. animãtia egypti q̃ ſcꝫ erãt in do-
mibus: qꝛ q̃ in paſcuis erant poſt
grãdine perierũt. Uel forte deter
minatum non eſt: quia ſine mul-
to temporis interuallo forte hec
facta non ſunt: et potuerunt aliũ-
de habere iteruꝫ animantia. Pro
hac etiam dicit Joſephus ꝙ be-
ſtijs multigenis quarum aſpecti-
bus nullus occurrit. dominum re-
gionem eorum impleuit quibus
ꝛ ipſi cõſumebantur: ꝛ terra agri-
colis nudabatur. Et ingrauatum
eſt cor pharaonis: ꝛ noluit dimit-
tere populum.

De vlceribus ꝛ veſicis.
Capitulum. xx.

Iterum dixit dñs ad moy-
ſen ꝛ aaron. Tollite cineres B
de camino ꝛ ſpargat illos moy- Exo. 9.
ſes in celum coram pharaone: et Sexta
erunt in hominibus et iumentis plaga.
vlcera ꝛ veſice in omni terra egy-
pti: et factum eſt ita. Nec poterãt
etiam malefici ſtare coram pha-
raone propter vulnera que erant
in eis ex interiori corruptione ve-
nientia.

De grandine. Capi. xxi.

Dixit quoqꝫ dñs ad moyſen E
Dic pharaoni. Hec dicit Exo. 9.
dñs. Idcirco poſui te vt oſtẽdam Septia
in fortitudinem meam: et narre- plaga.
tur nomen meũ in omni terra. Et
pluam hac ipſa hora cras talem
grandinẽ qualis non fuit in egy-
pto vſqꝫ in diem hanc: nec etiã in
partib⁹ hyperboreis. Congrega
que habes in agro. Homines enim ꝛ
iumenta foris inuenta grandine
morientur. Qui timuit de ſeruis
pharaonis dñm: confugere fecit
ſeruos ꝛ iumẽta in domos. Extẽ-
ditqꝫ moyſes virgam in celũ: ꝛ de
dit dñs tonitrua: grãdinẽ et ful
gura: ꝛ ignis ꝛ grãdo pariter mi-
xta ferebãtur. Et percuſſit grãdo
cũcta que fuerant in agris: ꝛ her
bam ꝛ lignum regionis cõfregit.
Ordeum leſum eſt: qꝛ iam virens
erat: ꝛ linũ: quia iã folliculos ger
minarat. Triticũ vero ꝛ far quod
eſt grani gen⁹ frumento groſſius
nõ ſunt leſa: qꝛ ſerotina ſunt: nec
adhuc virẽtia: quia in ſpicam nõ-
dum ꝓdierant: tñ in terra ieſſen
grãdo nõ cecidit. Et vocauit eos
pharao ꝛ ait: Peccaui etiã nunc:
orate dñm ꝓ me: ꝛ dimittam vos.
Egreſſuſqꝫ moyſes ex vrbe tetẽdit
man⁹ ad dñm: ꝛ ceſſauit tẽpeſtas:
nec etiã ſtillauit pluuia ſuꝑ terrã.
Et ingrauatũ eſt cor pharaonis.

De locuſtis.
Capitulum. xxij.

Dixitqꝫ dñs ad moyſen: In B
gredere ad pharaonẽ ꝛ fa Exo. 10
ciã ſigna que narres filijs ꝛ nepo
tibus: vt ſciatis qꝛ ego ſum dñs.

Et

Et ingreſſi dixerũt regi. Hec dicit
dñs. Ecce ego inducam cras locu
ſtas i fines tuos: vt comedãt ꝙ re
ſiduũ eſt grãdini. Egreſſo moyſe
dixerũt ſui pharaõis ad eũ. Uſqꝫ
quo patiemur hoc ſcandaluʒ? Di
mitte hoĩes: q̃ꝛ perit egypt⁹. Et re
uocatꝫ illis dixit pharao. Quinã
ſunt q̃ ituri ſunt ad ſacrificãduʒ?
Et ait moyſes. Uiri ⁊ mulieres/ſe
nes ⁊ puuli/cũ ouib⁹ ⁊ armẽtꝫ. Et
rñdit. Cui dubiuʒ eſt ꝙ peſſime co
gitetis. Non fiet ita. ſed ite viri tã
tũ hoc enim petiſtis. Et eiecti ſunt
a conſpectu eius. Et extẽdit moy
ſes manum ſuper terram egypti:
octaua et induxit dominus auſtrum die
pla. fit. illa ⁊ nocte. Qui leuauit locuſtas
et ſederunt innumerabiles in cun
ctis finibus egypti: ⁊ deuorauerũt
omne virens in lignis et herbis.
Dicitur autẽ locuſta quaſi longa
haſta q̃ꝛ longiora retro hꝫ crura.
Feſtinuſqꝫ pharao vocauit eos et
ait. Peccaui in deũ vr̃m et in vos.
Orate ꝓ tollẽda peſte etiã hac vi
ce. Et egreſſ⁹ moyſes orauit dñm.
Et flauit vẽt⁹ ab occidẽte: ⁊ ꝓiecit
locuſtã i mare rubrũ. Et idurauit
dñs cor pharaõis nec dimiſit iſrl̃.

¶ De tenebris. Cap. xxij.

exo. 10 Extenditqꝫ moyſes ma
nũ i celũ ⁊ fctẽ ſunt te
nebre palpabiles: vt
nec videri nec moueri
Nona localr̃ poſſent egyptij. mlti ẽt mi
plaga. rabilr̃ cõpulſi ſunt mori. Ubicũqꝫ
autẽ erat iſrael: lux erat. Et voca
uit eos pharao ⁊ ait. Ite vniuerſi
oues tm̃: ⁊ armẽta remaneant. Et
ait moyſes. Nec remanebit ex eis
vngula ꝑſertim cum adhuc igno
remus quid debeamus immola
re. Et ait pharao. Caue ne vltra
faciem meam videas. ⁊ moriaris.

¶ De diebus egyptiacis.
Capitulum. xxiiij.

B
o. 11. Abijt ergo moyſes ad fr̃es
ſuos/ ⁊ dixit dñs ad eum.
Adhuc vna plaga tangaʒ
pharaonẽ/ et dimittet vos. ¶ No
tandum, quia plures fuerunt in
egypto plage q̃ꝫ decem quas exo
dus nõ enumerat. ſed nõ fuerunt
adeo graues forte, ⁊ ideo tacent̃.
¶ Unde quidẽ dies egyptiaci di
cunt̃: q̃ꝛ in his paſſa eſt egyptus.
quoꝝ duos tm̃ in ſingulis menſi
bus notam⁹ ad memoriã cuʒ plu
res forte fuerint. Nec eſt creden
duʒ ꝙ egyptij lꝫ aſtroꝝ periti de
prehederũt dies hos infauſtos i
inchoactiõe oꝑis: vel itineris: vel
minutiõis. ¶ Nota etiã ꝙ quidã
egyptioꝝ timẽtes egyptu perituram egreſſi ſunt vt cycrops q̃ igreſ
ſus greciã vrbẽ ꝯdidit. quaʒ voca
uit actem. q̄ poſtea dicta eſt athe
ne. quã quidã grecoꝝ diadas. qui Incidẽ
dam ortomenã dixerunt. Qui di tia ſũt
ctus eſt diffres. Et eſt nomen egy ⁊ nõ de
ptium: quod latine dicitur quaſi biblia.
dihomo: vel quia tradidit grecis
matrimonium maris ⁊ femine:, vt
ait põpeius trogus vel bicorpor.
vel ꝓpter ꝓceritatem ſtature. vel
ꝓ viriũ immẽſitate/ vel ꝓ peritia
vtriuſqꝫ lingue quã habuit grece
⁊ egyptie: ſub quo primo nata eſt
in arce oliua. Creditur etiã eadeʒ
tẽpeſtate egreſſus dionyſius bac
chus qui i agros ꝯdidit ⁊ vſum vi
nee grecis dedit. Dicit̃ etiam dilu
uiũ in teſſalia factum ſub deuca
lione: ⁊ incẽdiuʒ ſub phetonte cir
ca tpa moyſi: ⁊ ſub eo herculeſan
theũ vicit erictonius filius vulca
ni currũ. ⁊ troilus primus quadri
gã iunxiſſe feruntur. Egypt⁹ que
prius meſraim: poſt aerea/ ab egy
pto rege ſubmerſo egypto dicta
eſt. Lacedemon⁹ filius ſemeles la
cedemoniam ꝯdidit panthus trio
paleſbũ. Epidaurus ꝯdita ⁊ corin
thus: q̃ prius ephyra. iſis ꝫ quoſ
dam ex theleno epaphũ genuit. q̃
mẽphim ꝯdidit: cum in ſcd̃a egy
pto regnar̃t. ¶ Sane determinãs
dñs plagam que reſtabat/ ait In
grediar in egyptum: et morieẽ oẽ B
primogenitũ a primogenito pha exo. 11.
raonis. vſqꝫ ad primogenitum an pla. x.
cille que eſt ad mollam. etiam pri
mogenita pecoꝝ. Apud vos vero
nec

nec mutiet canis ⁊ petetis vaſa ꝓ-
tioſa ab egyptijs ⁊ dabunt vobis

¶ De diebus azymorum et agno
paſchali. Cap. xxv.

A
Exo.12. Terũ dixit dñs ad
moyſen. Mẽſis iſte
erit vobis ꝑmus in
mẽſibꝰ anni. Hic eſt
aprił. i. lunatio ap-
rilisq̃ in martio ſepe
inchoat. Hic dr ab hebreis niſan.
apd egyptios pmuti/apud mace
dones xanticꝰ. Uoluit q̃ppe dñs
iudeos a ceteris nationibꝰ differ-
re ſicut religione ⁊ charactere cir-
cũciſionis: ita ex tpali rõne. Roma
ni em̃ ex traditione nume põpilij
primũ mẽſem ponũt ianuariũ: qꝛ
tũc incipit ſol aſcẽdere poſt ſolſti
tium hyemale arabes inchoãt an
nũ poſt ſolſtitiũ eſtiuũ. Cõgruẽtiꝰ
vr̃ fieri ab hebreis in martio. in q̃
⁊ mundus cõditus legit. In apri-
li ergo cerimoniali differunt a no-
bis i tpali ꝯueniũt nobiſcũ. ¶ Et
adiecit dñs. Decima die menſis
huiꝰ tollet domus q̃ſq agnũ vel ſi
nõ poterit agnũ. ſaltẽ hedũ. Qd ſi
nõ ſufficiet numerꝰ domꝰ ad eſum
agni aſſumet de domo vicina do-
mui ſue iuxta numeꝝ alaꝝ q̃ ſuffi
ciãt ad eſum agni. et erit maſculꝰ
C anni huius. i. vnius anni. ſine ma-
Le. 22 cula: nõ quidẽ velleris. ſed corpis
qd in leuitico determinat. Si cecũ
fuerit ſi fractum ⁊c. et ſumptum
de grege ſeruabitis eum in domo
vſq ad. xiiij. diẽ ⁊ immolabit euz
ols multitudo fi
liorũ iſrael q̃ſq
domus ſcz ſuuz
ad veſperã. ⁊ tin
getis cũ faſcicu
lo iſopi vtrunq
poſtẽ ⁊ ſuplimi
nare ſanguine
edentes carnes
nocte illa aſſas
igni. nec coctuz
q̃d de ea aqua
aut crudũ. i. ſe-
micoctũ ex feſti
natione ⁊ azy-
mos panes cũ la
ctucis agreſtibꝰ
quaꝝ amaritu-
do amaritudinẽ
ſuitutis memo
raret in ſempi-
ternũ. Caput cũ
inteſtinis vora-
bitis ⁊ pedibus. Si quid reſiduũ
fuerit igni cõburetis. qꝛ vt ait Io
ſephus: crematũ ſurſum ferri ſo-
let. ⁊ eleuatio ignis eleuationem
ab eis peſtis q̃ vaſtauit egyptios
ſignificauit nec comedet de eo in-
circunciſus. De modo etiã come-
dendi ait. Renes veſtros accinge
tis calciamẽta hñtes in pedibus.
tenẽtes baculos in manibꝰ os nõ
frãgetis. nec de carnibꝰ foras mit
tetis ⁊ comedetis feſtinanter. Eſt
enim phaſe id eſt tranſitus domi
ni. Dicta eſt autem nox illa tranſi
tus quia trãſiuit in ea angelus ꝑ
egyptum percutiens primogeni-
ta ab homine vſq ad pecus. ⁊ tranſi
uit ſuper tecta hebreoꝝ linita vel
illita ſanguine. ¶ Et aggreſſus eſt
iſrael iter trãſeũdi ab egypto. Ite C
rumq ait dñs. Diem hunc habe- Ex. 12.
bitis ſolennem ⁊ in monumentuz
in gñationibus veſtris cultu ſem-
piterno. Septem diebus azyma
comedetis. prima dies erit ſancta
⁊ venerabilis ſilr ⁊ ſeptima. Ni-
hil operis facietis in eis: exceptis
his que ad veſcendum pertinent.
Patet q mediijs diebus poterant
operari. Ex hoc etiã ptz. qꝛ ſabba
tum erat eis ſolennius quouis fe-
ſto q̃ntum ad ocium: in quo nec ad
veſcẽdum lz operari. Inde potuit
eſſe. q mulieres in ipſo die ſolẽni
paſche potuerũt parare vnguẽta
ad vngẽdum dñm: quod ſabbato
non licuiſſet. In ezechiele feſtũ in
prima die aprilis legitur: ⁊ in. vij.
qd non hic. ¶ Et regreſſi filij iſrł E
fecerunt ſicut precepit dñs moyſi Ex. 12.
⁊ aaron ⁊ congregati ſunt. xiiij. lu
na in finibꝰ egypti circa ramaſſen.
Tñ ioſephus dicit eos congrega
tos. x.

Additio.
Per. x. lunã als
xiiij. innuitur q
agnꝰ q̃ tollebat
ſignificabat ali
q̃d eternũ. Sic-
el dr luna quar
ta die creata q̃ſi
fuerit ꝑma die
mundi. xj. et añ
mundũ. x. Aiũt
q̃dã q. x. capita
erãt i eſu vnius
agni. Bñ atten-
das hoc. ſ. q luña
fuit creata q̃rta
feria ⁊ eo die. xł
iij. ⁊ ſic tertia fe
ria fuit. xij. ſcda
feria. xij. prima
feria. x.

tos.x.luna:ꝛ vix expectaſſe quar-
tamdecimam.

De morte ꝓmogẽitoꝝ. C.xxvj.

E exo. 12 Factũ eſt autẽ no
ctis medio ꝑcuſ-
ſit dñs oẽ ꝑmoge
nitũ egypti: nec
erat dom⁹ in qua
non iaceret mor-
tu⁹ dño forte ita
ꝓcurante nõ fuiſſe domum abſq
primogenito. Cõpulſuſq pharao
dixit moyſi ꝑ nũtios vt egrederẽt
cũ olb⁹ ſuis imoꝛ egyptij vꝛgebãt
eos exire. Tulit igĩt ppl's farinã
ↄſperſam ſuꝑ humeros ligatã in
pallijs ꝛ peticẽt vaſa ab egyptijs
veſtẽq plurimã:ꝛ ſpoliauerũt egy
ptios ex ꝑcepto dñi.tũ pro merce
de laboris qua fraudati erãt tum
vt inde fieret tabernaculũ.Et erãt
quaſi ſexcenta-
milia virorũ pe
ditũ abſq par
uulis ꝛ vulgo fa
mulantium eis
innumerabili.ꝛ
duxerunt ſecũ
diuerſi generis
animãtia multa
nimis.

Additio.
Pharao vel egy
ptus que decẽ
plagis verbera
ta non ceſſit ſo
lo ſanguine agni
victa:filios iſrl'
dimiſit.

De exitu iſrl' de egypto.C.xxvij.

Factũ eſt aũt vt nil⁹ ꝑter
ſolitũ adhuc inũdaret
Incis- terrã in qua erat ſepul
dẽs:ẽ. chrũ ioſeph. Tenebãt
autẽ iuramẽto aſportare oſſa ei⁹.
Tunc moyſes ſcriptũ in lamina
aurea nomen dñi tetragrãmatõ q̃
ſuperpoſita aque ſupernatauit vſ
q dum veniens ſtaret ſupra vbi
erat ſepulchrũ.Et effodientes ſu
ſtulerunt oſſa que ſublata legunt
eis ꝓphetaſſe forte de difficulta-
te itineris. Tamẽ hebrei tradunt
q ouis ex improuiſo aſtitit iuxta
eoſque locuta ẽ ad eos.Ob quã
rẽ duxerunt eam ſecũ multo tẽpo
A re ꝑ deſertũ.et dixerũt eã ouẽ io-
pſ.79 ſeph:de qua ibi.Qui deducis velut
F ouem Joſeph.In egreſſu etiã eo
exo.12. rum terremotu facto multa tẽpla
egypti cum idolis ſuis corruerũt.
Habitatio autẽ filioꝝ iſrael in
egypto fuit.cccc.xxx.annorũ. Sʒ
nomine egypti intelligẽd⁹ eſt ois
incolatus eoꝝ.q̃ incepit a promiſ
ſione abrae facta in via meſopo-
tamie:a qua vſq ad legẽ datam
tot ãni fluxerũt. Solis eñ.cxliiij.
annis ſeruiuit iſrl' in egypto poſt
mortẽ ioſeph.Quib⁹ expletis ea-
dem die egreſſa eſt ois multitudo
de terra egypti.quod etiã mirabi
liter a deo factũ eſt. Uel forte ea-
dem die qua exiuit abrã ad pere
grinãdum.Et nota qd.hic dicitur.
Die qua egreſſi ſunt.ꝛ infra.Me-
mentote diei huius in qua egreſſi
eſtis de egypto ꝑma die. ſ. azimo
rum etiã ſupra legitur dictũ eis.
nullus egrediatur oſtium domus
ſue vſq mane.econtra ſtatim legi
tur hic. Nox illa obſeruabilis eſt
domino quãdo eduxit eos de ter G
ra egypti.et in benedictione cerei exo. 12
dicitur nocte educti.Forte intel
ligẽdũ eſt nocte eductos.i.ad ma
ne egrediendũ ab egyptijs nocte
cõpulſos.Profectiq ſũt de ramieſ
ſe i ſochot.nec ſunt ſecuti eos egy
ptij ſepelientes mortuos ſuos.
Multi etiã egyptioꝝ flebãt peni
tẽtes:q eis fuerãt tam crudeles.
Coxerũtq farinã quã tulerant de
egypto.feceruntq ſubcinericeos
panes azymos:ex modico tñ tẽpe
coagulatos.His eñ vñ ſunt. xxx.
diebus. Non eñ vltra ſuffecerunt
que tulerãt de egypto:licet ſub ne
ceſſitate cuſtodirentur:nec eis ad
ſatietatem veſcerẽtur.

De ſctificatiõe ꝓmogenitoꝝ.
Capitulum.xxviij.

Dixitq iterum domin⁹ ad A
moyſen.Sanctifica mihi exo.13.
omne primogenitum ma
ſculinũ qd aperit vuluã.
tã de hoibus q̃ de iumentis:qꝛ ꝑ
cuſſerat primogenita egypti in li-
beratione eoꝝ.Et qꝛ ſolos maſcu
los pro hoc ſibi voluit ſanctificari
dici potest non percuſſos niſi tan
tum maſculos. Uel forte quia pri

mogenita eorum a pcuſſore ange
lo liberauerat. ⁊ hoc mō ſua erāt.
voluitq; vt deiceps eſſent ſua oīa.
Uel q₂ ex oī fructu primo honorā
dus eſt de⁹. Primogeniti ergo qui
erāt de filijs leui offerebātur nec
Nu.iij redimebantur ⁊ ſeruiebāt iugiter
⁊.viij.c domino primogeniti aliorum offe
⁊.xviij. rebantur ⁊.v. ſiclis redimebātur.
c. Primogenita pecoꝝ apta ad im
molādū oblata erāt ſacerdotuꝫ.
Immūdoꝝ vo non oblata q̄dā re
dimebāt̄: vt pmogenitū aſini oue
mutabat̄ q̄ p eo offerebat̄. quedā
nec etiā redempta occidebant̄: vt
primogenitū canis. ¶ Et adiecit
dn̄s. Cū itroduxerit te dn̄s i terrā
B pmiſſaꝫ: intimabis hec filijs tuis
exo.13. ſeruanda ritu ſempiterno. Eritq;
hoc q̄ſi ſignū i manu tua: ⁊ q̄ſi ap
pēſuꝫ q̄d ob recordationē añ ocu
los tuos: vt .ſ. hui⁹ liberatiōis me
moria nō aliter veniret in obliuio
nē q̄ꝫ q̄ manu gerūt̄: vł añ oculos
appēdunt̄. Ob phariſei ad literā
obſeruātes i chartis hec ſcribebāt.
⁊ decalogū ſimul: ⁊ eas ſiniſtris cir
cūligabāt brachijs: ⁊ iter oculos
appēdebāt: q̄s eos dn̄s i euāgelio phy
lateria vocat a phylaxe ⁊ thorac.

¶ De deſerto egypti. Cap.xxix.

Igit cū emiſiſſet pharao po-
pulū nō eduxit eos moyſes
A p paleſtynā ɔterminā egypto: p-
Math. pter antiquam moleſtiam: ⁊ odiū
23. patrum: ne inſurgerent philiſtei
D aduerſus eos: ſed circūduxit eos
exo.13. per deſertuꝫ: quod eſt iuxta mare
rubrum. Tum pro mādato domi
ni iubētis: vt duceretur populus
ad montē ſinai: ad immolandū ſi
bi. Tum ſi penitentes egyptij vel
lent eos pſequi: grauem moleſtiā
ſuſtinerēt itineris. Armatiq; aſcen
derunt filij iſrael de terra egypti.
multa ſcꝫ ſupellectile muniti. Ta
men alia tranſlatio habet, quinta
progenie aſcenderunt filij Iſrael
Moyſes enim a iacob quint⁹ fuit
vel per tribuꝫ inde a phares vſq;
ad ſalomonē quinq; fuerūt tātuꝫ
gn̄ationes. hebreus habet quinq;
gn̄ationes aſcenderunt filij iſrł.
Profectiq; de ſochot venerunt in
ethā. Ethan ciuitas erat tunc de-
ſerta i capite ſolitudinis. que a ioſepho lyc⁹ dicitur. vbi ⁊ babylonē poſtea factam dicit. dum cambiſes egyptum vaſtaret.

Additio.
Non illā famoſam babylonē Nabuchodonoſor: ſed aliā babylonē: q̄ etiam tunc inhabitabatur. et dicitur ibi requieſcere
beata Catherina in monte ſinai.
et ſunt ibi monachi religioſi: et ar
det ſolummodo oleū in lampadi
bus: quod de tumba illi⁹ beate vir
ginis manat.

¶ De ducatu colūne ⁊ mari rubro
Capitulum.xxx.

Dominus autē vt dux eſſet
itineris pcedebat eos per
diē in columna nubis ɔtra
D feruorē ſolis: et per nocteꝫ
in colūna ignis ɔ̄ tenebras: ⁊ vt ſi exo.13.
bi a ſerpētib⁹ pniderēt. Precepit-
q; dn̄s vt reuerſi aliquātulū v̄ſus
egyptū caſtrametarētur in regio-
ne pharaohir: q̄ eſt inter magdalū B
⁊ mare cōtra beelſephon. Eſt au- exo.14
tē magdalū ciuitas in ɔfinio egy
pti ad quā inde tpe hiremie iter
fecto godolia p̄mo ɔfugerūt ⁊ po
ſuerunt caſtra ſuper mare rubrū. A
huius maris aqua non eſt rubea: hiere.
ſed omnis terra circunſtans ru- 41.
bea eſt: ex qua vitiatur gurges et
inficitur: vnde vimineum acutiſſimū
excipitur. Quicquid etiā ad eſum
in fructibus eſt: in hunc colorem
cadit. Ob hoc ibidem rubre gem-
me inueniuntur que humo inuo-
lute et inter arenas attrite terre
colorem habent ⁊ maris. hoc mā
re in duos ſinus diuiditur: qui ab
oriēte eſt perſicus appellat̄: quia
per ſe oram eius inhabitant alter
arabicus dicitur: vbi tamen nos
dicimus rubrum hebreus dicit cā
neſum q₂ canne in littoribus eius
abundant. Sane ibi coartati ſunt
filij iſrael. Ex vna parte erant
montes aſperrimi et immeabiles
ex alte

ex altera parte mare.

¶ De trãſitu maris rubri.c.xxxi.

B Exod. 14. Immutatũq; eſt cor Pharaonis: tulitq; ccc.currus ꝓprios ⁊ ccc.ab egyptijs: et inſecutus eſt eos: equites quoq; duxit.l. milia: ⁊ ducenta milia peditum armatorum. Leuanteſq; oculos hebrei: videruntq; egyptios poſt ſe: ⁊ timuerunt va'de. Neq; eñ fuge facultatẽ habebant nec pugnare poterant: q2 inermes erãt: nec ibi morari ꝓpter ciborũ inopiã. Cũq; plurimũ arguerent moyſen dixit eis. Nolite timere hec fecit dñs vt hodie videatis magnalia ei9. Ipſe pugnabit ꝓ vobis ⁊ vos tacebitis. Egyptios quos videtis nũc/ nõ videbitis in ſempiternũ. In hebreo plenius eſt: nõ videbitis i ſempiternũ: vt nũc videtis viuos: ſcz. Et orauit Moyſes ad dñm: q̃ ei dixit. Quid clamas ad me. Eleua virgã tuã: ⁊ extende manũ tuã ſup mare ⁊ diuide illud vt ſup ſiccum ingrediãtur filij iſrael. Tolleſq; ſe angel9 q̃ precedebat eos: ſtetit poſt tergũ inter egyptios ⁊ iſrael: ⁊ erat nubes tenebroſa egyptijs: ſed lucida hebreis. Cũq; extendiſſet moyſes manũ flauit ventus vehemẽs: ⁊ vertit aquã in ſiccum: ⁊ diuiſum eſt mare in.xij. diuiſiones: vt queq; tribus per turmas ſuas incederet. Et aduocãs moyſes ſingulas tribus ſm ordinem natiuitatis ſue hortabatur eos vt ipſum preeuntem ſequerẽtur. Cũq; timuiſſent intrare rubẽ ſimeon ⁊ leui. Iudas primus aggreſſus eſt iter poſt eũ: vnde ⁊ ibi meruit regnũ. Profecti ſunt ergo ꝑ mediũ maris: ⁊ erat aqua quaſi murus a dextris eorum ⁊ a leua. Quod videntes egyptij: veſanos iudicabant eos. Sed cũ viderent illos illeſos abire: igreſſi ſũt poſt eos. Iamq; venerat vigilia matutina. Et reſpexit dominus ſuper egyptios per columnam ignis et nubis.i. intolerabiles imbres et graues tonitruos coruſcationeſq; ac lampades iniecit ſuper eos. Unde ⁊ territi dixerũt. Fugiam9 iſraelẽ: dominus eñ pugnat ꝓ eis.

Additio.

Quatuor dicuntur vigilie matutine. prim cõticiũ ſecunda intempeſtiuũ. tertia gallicinium. quartã ãtelucanũ: ⁊ ipſi in quarta ingreſſi ſũt mare rubrũ.

Filij autẽ iſrael (ſecũdũ Ioſephũ) ad cõtrapoſitã venerunt terram. Hebrei vero tradũt ꝙ cum veniſſent ad extremũ mõtis porrecti in mare per lõgam mariſviam eos obliquaſſe: ⁊ circumeundo montem ad idem littus egypti rediiſſe. quod probãt ſic. Natura maris eſt vt quod perit in eo ad proximũ littus proijciat. Cũ ergo male iacerent egyptij mortui in littore. Patet quia idem erat littus ex altera montis parte. Non enim in ſpacio noctis fere eqnoctialis nec illi ne ibi etiã ad mediũ maris tranſcurriſſent: quia ſpacioſum eſt ibi. Cumq; ſic perturbarent egyptij moyſes domino iubente extendit manũ ſuam ſup mare: ⁊ reuerſe ſunt aque ad priorem locum: ⁊ operuerunt egyptios: nec vnus quidem ſuperfuit ex eis: ⁊ tulit iſrael arma mortuorũ. ¶ Moyſeſq; dño cãticũ expoſuit exametro carmine. Cantem9 A Exod. domino ⁊c. Qđ q2 prius legit cete 15. ris: canticũ dr canticorũ. Nec hoc Nota. diſcredẽdũ eſſe dicit Ioſeph9: cũ alexãdro macedoni ⁊ exercitui ei9 dariũ inſequenti mare pãphilicũ diuiſum fuiſſe legit: dño iubẽte q̃ per eum regnũ perſarũ delere voluit. Moratus eſt aũt iſrael iuxta littus maris.vij.diebus: ⁊ cũ tympanis ⁊ muſicis inſtrumentis ſingulis diebis veniebant ad litt9: ⁊ cãtabat dño canticum moyſi. viri ſeorſũ ⁊ mulieres ſeorſum. In cuius rei memoriã.vij. paſchalibus dieb9 cãtãdo redim9 ad fõtes. Et terminat hic liber Ioſephi ſcđo.

¶De dulcoratiõe aque marath.
Capitulum.xxxij.

B Exo.15 POſt hec egreſſi ſunt in de=
ſertū ſur. Tamē hebreus
habet in deſertum ethan.
Dicimus enim: quia prius ante
mare fuerunt in deſerto ethan.
poſt mare in deſerto ſur. poſt he=
lim i deſerto ſin. Ambulauerūtq
tribus diebus per ſolitudinē: nec
inuenerūt aquā donec venerūt in
marath: vbi aquā inuētā ꝑ ama=
ritudine nō poterāt bibere. Unde
et locū illū dixerūt marath: ab hac
amaritudine aque vel potius ꝓ
amaritudine animi. Animequior
eſt eñ q̄ ſitit ſi nō inuenerit potū:
q̄ſ ſi inuentū guſtare nō poſſit. Do
min9 aūt oſtēdit lignū moyſi: qđ
cū miſiſſet in aq̄s dulcorate ſunt.
Forte lignum illud talis efficacie
erat: et forte miraculoſe factū eſt
vt in ſolitudine in qua nō erat li=
gnū: inueniretur lignū. Hebreus
dicit: quia illud lignū naturaliter
amariſſimū erat: et vt mirabiliter
innoteſceret vis diuina amarum
additum amaro dulcedinem ope
ratū eſt. Joſephus videtur velle/
q̄ aque vitiū hoc cōtraxerāt: quia
ſemper immote fuerāt: ſcđz illud.
Et vitiū capiūt: ni moueāt aque.
Dicit eñ ibi fuiſſe modicū puteū.
Sumēs aūt virgā moyſes quam
habebat, in preſenti ſcidit eā per
mediū in lōgitudine inciſionē fa=
ciēs: et iecit in puteū: et precepit for
tibus vt haurirēt aquā et plurimā
prius effunderēt: vt vltima que re
maneret: frequētibus cōcuſſioni=
bus exercitata et purgata fieret
potabilis. Ibi etiā dedit eis iudi=
cia: nōdū tñ in re: ſed daturū ſe ꝓ
miſit: ſi obedire ſibi vellent.

¶De vnodecim fontibus et .lxx.
palmis helim. Capi.xxxiij.

B Exo.15 POſt hec venerūt in
helim: vbi erant .xij.
fontes/ et .lxx. palme
et dicit Joſephus q̄
modica aqua erat i
fontibus: vt q̄ ex ea
modicum ſumeretur manibus ce
noſum eēt et inutile. Propter hoc
etiā palme nō multū eminebāt a
terra: q2 nō ſufficiebat humor ad
cōglutinādā humū. ¶Exinde ve A Exod. 16.
nerūt in deſertū ſin. qđ eſt iter he
lin et ſinai: vbi plures fecerūt mā=
ſiones que in numeris exponunt.

¶De coturnicibus et manna.
Capitulum.xxxiiij.

A Exod. 16. QUintodecimo die mēſis ſe=
cundi .i. maij .xxx. die ſcz ab
exitu eorū de egypto: quando ſcz
ſm paſcha cele
brabatur: deſe
cerūt eis victua
lia q̄ tulerāt de
egypto: et dixe
rūt. Utinā mor
tui eſſem9 i egy
pto: qñ ſedeba=
mus ſuper ol=
las carniū: et co
medebam9 pa=
nē i ſaturitate.
Cumq̄ oraſſet
moyſes ad dñz

Additio.
Precepit domi=
nus moyſi: vt ſi
aliquis vel ꝓ re
motione: vel ꝓ
immūditia non
poſſet paſcha ce
lebrare: in ꝑmo
ſcz aprili ſecūdi
mēſis: ſcz maij
decimo die illō
celebraret.

dixit ad eos. Audiuit dñs murmu
rationes veſtras cōtra eū: et dabit
vobis veſpere carnes et mane pa=
nes i ſaturitate. Factūq̄ eſt veſpe
re. Et aſcendens coturnix de ſinu
arabico: vbi precipue nutrit: trā=
ſcēſo medio mari operuit caſtra:
et ad libitum populi capiebat. Eſt
aūt coturnix auis regia/ quā ioſe
phus ortygiā vocat: grecus orto
gometrā: nos vulgo curlegiū dici
mus a currendo. Mane vero cum
oraſſet moyſes: ros deſcēdēs illi
nitus eſt manibus eius: quē prius
imbrem ſuſpicatus eſt: ſed cū gu=
ſtaſſet: ſenſit mellis dulcedinē: et
panē ꝓmiſſum datū itellexit: et in
circuitu caſtroꝝ et erat
granū: minutū quaſi ſemē coriā=
dri: albū in modū pruine: et quaſi
piloſum. Quod vidētes filij iſrł
dixerūt. Manhu .i. qđ eſt hoc. Uñ
deinceps manna dictū eſt. Quod De manna.
quidā indeclinabile putāt: alij in
prima declinatione ponūt: alij in
tertia.

tertia.ſicut ⁊ paſcha chẽ.vel pa-
ſchatis.Et ait moyſes.Hic eſt pa-
nis vobis dat⁹ a dño.Colligite vo
bis gomor p ſingula capita.Et col
legerũt alij plus:alij minus.⁊ mẽ
ſi ſunt ad mẽſurã gomor.Nec qui
pl⁹ collegerat habuit ampli⁹:nec
q̃ min⁹ parauerat repperit min⁹.
Forte enim in aceruis collecta po
nebãtur:⁊ reddebat̃ ſingulis go-
mor.Qđ Joſephus vocat aſſariũ:
⁊ eſt decima pars ephi.Uel forte
quãtumcũq; q̃s colligeret veniẽs
ad ꝓpria nõ in-
ueniebat niſi go
mor:q̃ ab alijs
ẽt comedebat̃.
Colligebat̃ aũt
mane:q: cũ ica
leſcebat ſol liq̃-
fiebat:qđ miraculoſuȝ erat:cũ ad
ignẽ durũ fiebat.Terebãt aũt il-
lud in puluerẽ:⁊ ꝯglutinatũ in pa
nes formabãt:cui⁹.ſapor erat dul
ciſſimus:p quo dictũ eſt.ſimila cũ
melle.Et alibi:
ſapor pãis olea
ti.Qđ vo dr: q:
C ſapiebat in ore
Sapiẽ cuiuſq; qđ deſi-
ne. 15. derabat:nõmul
tũ autẽticũ eſt.
Dicit Joſeph⁹
q̃ etiã hacten⁹
rigat̃ locus ille
ſiccis imbribus.¶Dixitq; moyſes
ad populuȝ.Nullus relinquat ex
eo in mane.Quidam tñ reſerua-
uerũt:⁊ ſcatebat vermib⁹:⁊ cõpu-
truit.Precepitq; moyſes vt die ſex
to colligerẽt cibos duplices:quia
ſabbato nõ inueniebatur in agro.
Tamen ſeruatũ in die ſabbati nõ
corrũpebat̃.Quidã ãȝ putant nec
etiã ſexto die collegiſſe quẽq̃ niſi
vnũ gomor:ſed illud per miracu-
lũ multiplicabat̃.vt duob⁹ ſuffice
B ret diebus.hoc inde colligẽtes:q:
Hoc co infra legit̃:q: ꝓpter hoc tribuit vo
dez ca. bis dñs die ſexto cibos duplices.
Dixitq; dñs moyſi.Imple gomor
ex eo:vt cuſtodiatur in futuras re

Additio.
Per miraculum
factũ eſt vt eda
cibus ſufficeret
gomor.

Additio.
Cõſonat tamen
ei quod in libro
ſapiẽtie dr.Pa-
nẽ de celo dedi-
ſti nobis haben
tẽ oẽm ſaporeȝ
ſuauitatis.

tro generationes.i.i poſt futuras
retro generationes ad memoriã
retro habendam.Et fecit moyſes
iuxta vbũ dñi:⁊ poſuit illud aarõ
in vrna aurea in tabernaculo re-
ſeruãdũ.Aiũt hebrei eos primo ha
buiſſe puũ tabernaculũ i quo dñȝ
cõſulebãt:de q̃ infra Moyſes tol- B
lẽs tabernaculũ tetẽdit extra ca- Exo.33
ſtra ꝓcul.Uel p ꝓlepſim de futu- B
ro tabernaculo dictum ẽ.¶Hoc ci Exodi.
bo aliti ſunt filij iſrael annis vſq; 16.
dũ tãgerent fines terre chanaan.

¶De aqua data in raphidim.
Capitulum.xxxv.

Igitur profecta eſt omnis A
multitudo de deſerto ſin Exodi.
per manſiones ſuas iuxta 17.
ſermonem domini:⁊ venit in ra-
phidim: non q̃ verbo diſtingue-
ret eis dñs mãſiones:ſed iudicio
nubis ſtãtis:quã ꝓcedẽtem ſemp
ſequebãtur:ea ſtante caſtrameta-
bant̃.Ibi omo defuit aq̃:⁊ mur-
murauerũt cõtra moyſen:q̃ ait ad
dñm.Quid faciam populo huic.
Adhuc puſillũ:⁊ lapidabit me.Et
dñs ad euȝ. Sume de ſenioribus
iſrael:⁊ vade ad petrã oreb pcu-
tieſq; eã virga:ps ẽ mõtis ſina ſic
dicta. Alia eſt ⁊ alibi petra oreb.
dicta ſic ꝓpter oreb regẽ: q̃ occiſ⁹
eſt in ea.factũq; eſt ita. Et egreſſe
ſunt aque:⁊ bibit populus:⁊ voca
uit moyſes nomẽ loci tentatio: q:
tẽtauerunt dñm dicẽtes.Eſt ne do
minus in nobis an nõ. Alie poſt
fuerunt aque contradictionis.

¶De pugna contra amalech.
Capitulum.xxxvi.

Egreſſus ẽ aũt ama- C
lech vt pugnaret ꝯ- Exodi.
uerſus iſrael in ra- 17.
phidiȝ.Strab⁹ ait.
Amalech fuit filius
hiſmael:a quo ama
lechite:q̃ ⁊ hiſmaelite ipi ſunt ſar
raceni.Hos dicit Joſeph⁹ pugna
ces:inhabitantes goboch vel la-
both:⁊ petrã a circũſtantibus cõ-
ductos ad bellũ aduerſ⁹ hebreos. B
E cõtra legit̃ in geneſi:q̃ eliphat Gen.31.
 primogenit⁹

C primogenitus eſau genuit de con
1.reg.1 cubina amalech. Unde in libro re
gũ: vbi fili⁹ doech idumei nũciãs
dauid mortem ſaul ait. Amalechi
tes ſum. Forte duo fuerãt equoci.
et ex his duo populi. Elegit autem
moyſes ieſum de tribu effraim vi-
rũ bellicoſum ad dimicãdũ cõtra
hoſtes, cui et paucos tradidit ar-
matos, plurimos ad cuſtodiã ca-
ſtrorũ retinuit. Ipſe aũt aſcẽdit in
montẽ: habẽs virgã dei in manu.
C Aſcẽderũtq cũ eo aarõ et hur vir
1.Pa.2 marie. Tñ ſm paralipomenõ fuit
D fili⁹ caleph et marie: au⁹ beſeleel.
Exodi. ¶ Cũq eleuaſſet manus moyſes
17. ad dñm: vincebat iſrl. Sinaũt pau
lulũ remiſiſſet: vicebat amalech.
Quo cõperto aarõ et hur ſuppoſue
rũt ei lapidẽ. et ex vtraq parte ma
nus eius ſuſtẽtabãt: erantq gra-
ues pre labore orãdi. In hui⁹ rei
figura ſacerdos manus eleuat in
miſſa: etiã in figura xpi orantis in
cruce. Nec remiſit manus moyſes
vſq ad ſolis occaſum. Fugauitq
Ioſue amalech i ore gladij. Et ait
dñs moyſi. Scribe hoc in libro ob
monumentũ. Adhuc enim delebo
memoriã amalech de ſub celo: qđ
in diebus ſaul impletũ eſt. Et edi-
ficauit moyſes altare: et vocauit
illud. Dominus exultatio mea.

¶ De ſubdiuiſione magnatuȝ ad concilium ietro. Capitulũ.xxxvij.

A Exodi. 18. Egreſſus eſt autem ietro co
gnatus moyſi obuiam ei
in deſertum: tulitq ſecuȝ
ſephoram et duos filios
eius. Cumq intraſſet tabernacu-
lum moyſi: narrauit ei moyſes ſi-
gna que fecerat pro eis dominus
et vniuerſum laborem itineris ſui.
Et congratulans illi ietro ait. Be-
nedictus dñs q̃ eripuit populum
ſuũ de terra egypti. Nũc cognoui
qꝛ magnus eſt domin⁹ ſuper om-
nes deos. Obtulit ergo ietro ho-
ſtias domino et comederũt cum eo
Moyſes et Aarõ et ſeniores iſrael
Augu- coram domino. Auguſtinus tamẽ
ſtinus. non vult gentilem immolaſſe do-
mino: ſed Moyſen ſecundum aliã
tranſlationẽ que eſt. Sumpſit ie-
tro hoſtias de oblatis a Moyſe-
ſumpſit ab eo et comedit. Forte tũc
ſacrificauit Moyſes iuxta montẽ:
ſicut predixerat dominus. Dicit
enim Ioſephus ietro veniſſe circa
montem: vbi in rubo multas vide
rat moyſes viſiones. Altera die ſe
dit Moyſes vt iudicaret populuȝ
qui aſſiſtebat et a mane vſq ad ve
ſperam. Quod attẽdens ietro ait.
Stulto labore conſumeris vltra
vires tuas eſt negotium. Sed au-
di verba mea: et erit dominus te-
cum. Eſto populo in his que ſunt
ad deum: et cerimonias et viam mo
rum vel itineris oſtendas eis. Ad
deciſionem vero cauſarum elige
viros potentes: timẽtes dominuȝ:
amantes veritatem: deteſtantes
auaritiã. ¶ Et nota q in his qua- De iu-
tuor que dicit conſideranda in eli dice eli
gẽdo iudice ponit potentiã que gẽdo.
plurimũ valet ſi tria illa ſequant:
alioqui additur oleum camino: et
gladius veneno. Alia tranſlatio
habet: ſapiẽtes quos forſan potẽ- D
tes vocat ad iudicãdũ. ¶ Et addi Exodi.
dit. Cõſtitue ex electis quoſdã tri 18.
bunos. i. cuiq tribui vnũ prepone:
q̃ a tribu tribunus hebraice/ gre-
ce chiliarch⁹/latine millenarius.
Non quia in tribu tantum eſſent
mille: ſed certum numeruȝ poſuit
pro incerto. Uel pro multitudine
copioſa numerũ poſuit ſupremũ.
Forte quia iam principem habe-
bat queq tribus ſuum. ſub princi
pe voluit eſſe millenarios qui tan
tum preeſſent mille. Sub millena
rijs autẽ monuit conſtitui. e. etha
contarchos. id eſt centenarios vel
centuriones. ſub centurione duos
pẽtacontarchos. i. quinquagena-
rios ſub quinquagenario. v. deca-
nos. Orta igit lite inter decem: ſta
bant ad iudicium decani. ſicq fa-
cile erat lites paucorum dirimere.
ſi non poterant diffinire aſcende-
bant ad quinquagenarium. et ſic
vſq ad moyſen. quod tamẽ rarũ
erat

erat. Maiora tamen reſeruabant
moyſi: ipſi minora iudicantes.
¶ In hūc modum eccl'ia romana
vocauit plurimos in partē ſolitu
dinis primates: vel patriarchas:
archiepos: epos: arch. diaconos:
archipſbiteros. Et minores ſacer
dotes leuiora pctā: ⁊ quedā gra
uia: ſed occulta iudicāt. Grauiora
vero pctā ⁊ aperta referūt ad epz.
¶ Adquieuit moyſes: nec erubuit
Nota · vir deo plen⁹ cōſiliū ſequi gētilis:
dimiſitq; cognatū ſuū: hebre⁹ vo
q; ponit ſocerū. Et reuerſus eſt re
tro in terram ſuam.

¶ De peruētu ad mōtem
ſinai. Capitulum. xxxviii.

A Exo. 19. Menſe ergo tertio egreſ
ſiōis de egypto .i. iun o
die hac in calēdis iunij
venerunt ad montem
ſinai. Fixerūtq; tētoria
e regione montis. xlvij. die ſcilicet
a phaſe. In exponendo enim ſcri
pturas. xxx. dies p mēſe ponim⁹:
q̄ſi mediā int' lunares ⁊ ſolares mē
ſes eligēdo viā. Lunares eīn infra
tricenariū inueniunt' q̄dā: vltra vo
nō. Solares vo plures huc nūerū
excedūt. A phaſe q̄ ſē. xvj. dies pri
mi mēſis reſtabāt fluxerūt vo poſt
ea. xxx. ſcdi mēſis. Reſtat ḡ q; pri
ma dies iunij. xlvij. fuit. Sequenti
die diluculo aſcēdit moyſes in mō
tē ad deū: q̄ dixit. ei. Dices domui
iacob. Vidiſtꝫ q̄ fecerī vobis. Nūc
adijciā vt ēt loquar vobis. Si er
go cuſtodieritꝫ pactū meū eritis
mihi i peculiū: d' cūctꝫ pplis. Que
cū moyſes retuliſſet pplo: rn̄de
rūt. Cūcta q̄ locut⁹ ē dn̄s faciem⁹.
Cūq; rediſſet moyſes ad dn̄z: ait
ei dn̄s. Veniā ad te in caligine: vt
audiat me popul⁹ loquentē ad te.
Vade ⁊ ſctifica pplm hodie ⁊ cras
i. lauēt ſe et veſtimēta ſua. Vacent
ab amplexibus: et ſint parati in
diē tertiū: ⁊ cōſtitues terminos p
circuitū mōtis: quo qui tranſierit
tūc ⁊ tetigerit: morte morieī. Ma
nus nō tāget eū: ſꝫ lapidabit'. aut
iaculis cōfodiet': ſiue iumētū: ſiue
hō. Vtebant aūt (vt dicit ioſeph⁹)
in his duobus diebus conuiuijs
opulēter ⁊ ornamentis decenter.

¶ De datione legis verboꝝ
tenus. Capitulum. xxxix.

Iam aduenerat dies tertius C.D.
et ante ſolis ortū ceperūt au Exo. 19
diri tonitrua ac micare fulgura ⁊
nubes denſa operuit montem: et
clangor buccine perſtrepebat. Fu
mabat mons: quia deſcēderat do
minus in igne: ⁊ fumus ferebatur
quaſi de fornace: ⁊ mons tremuit
vt aiunt hebrei. Timuit populus
ſed ⁊ moyſen ira dei periſſe puta
bant. Tandē letus apparuit moy
ſes ⁊ ſerenus aer, cū eo reuerſus
eſt inter eos. Et ait eis. Hodie nō
audietis moyſen filium amram ⁊
iocabeth: ſed illum qui pro vobis
percuſſit egyptū: q̄ per mare iter
dedit: qui cibū de celo miſit: potū
de petra cōceſſit: p quē adā de fru
ctib⁹ terre comedit: noe ex imbri
bus erept⁹ vel except⁹ eſt: abraam
chananeam obtinuit: iſaac natus
eſt de ſenib⁹: iacob prole ditatus:
ioſeph ſublimat⁹. Fiāt ergo verba
hec vobis amabiliora: q̄ filij vel
vxores. Et eduxit populum in oc
curſum dn̄i ad radicē mōtis. Aſcē
derunt autem dn̄o iubēte moyſes
⁊ aarō vltra terminos ſacerdotes
id eſt maiores: ⁊ popul⁹ nō trāſie
runt. Locutuſq; eſt eis dn̄s: ita vt
nullū vox effugeret: ⁊ ſic. l. die de
dit eis legem verbo tantum: in fi
gura q; daturus erat ſpiritum ſan
ctum die quinquageſimo.

¶ Explicatio decalogi. Cap. xl. A exo. 20.

Non hēbis deos alie Nota.
nos coram me. Nō
non niſi decem pre
cepta dn̄s d. dit om
nes aſſerūt ſctī: ſꝫ i
diſtictiōe coꝝ diffe
runt. Primum eīm et vnū (ſm Au
guſtinū) diuidit origenes in duo ⁊
que ſunt duo vltima ſm. Aug. col
ligit in vnū: cui cōſentit Joſeph⁹:
Preterea dicit Auguſtinus, tria
fuiſſe in vna tabula et ſeptem in

alia. Joſephus vero ⁊ hebrei.v. in vtraqꝫ. Forte q2 auguſti:n⁹ voluit tria perti nere ad dilectio nem dei: ⁊ ſeptē ad dilectionem proximi. pro di gnitate poti⁹ ꝙ̄ pro ſcriptura di xit ea eſſe prime et ſecunde tabu le: ſicut dicere cōſueuimus homi nes prime claſſis ⁊ ſecunde. Quo cunqꝫ vero modo diſtinguantur idem eſt ſenſus.

Additio. Joſephus dicit ſe vidiſſe duas tabulas legis la pideas quaruz quelibet cōtine bat duo mādata et dimidium: tam exterior ꝙ̄ interior.

Primum preceptum.

A
Exo.20 NOn habebis deos alienos corā me.i.me ſolū habebis deū. Et ponit: nō habebis pro nō habeas impatiue: ſm idioma he breorum. Non enim aſſerit hoc deus cū quādoqꝫ habuerint. Non facies tibi ſculptile vel idolum. Alia litera: ꝙ nihil eſt in mundo id eſt nullius rei naturalis repre ſentatiuum: vt fiebat hamō capi te arietino anubis.i.mercurius ca pite canino ſine barba. Nec oēm ſimilitudinē que eſt in celo vel ter ra vel aquis vel ſub terra: q̄ſi nec facias tibi pro deo ſimulacrum ſo lis et lune: ⁊ hmōi: nec hoīs aut iu menti aut hmōi: nec draconis vel reptilis cuiuſlibet: que colebat di uerſus hominuz error: non coles nec etiā adorabis ea. Colere eniz eſt mēte adorare. Adorare autem eſt ſi nō animo: ſaltē pro metu vel adulando regibus adorare. Poſt ea ad inculcandā cuſtodiā dicti ⁊ dicēdorum: addidit in incidēter. Ego ſum dominus deus tuus for tis ⁊ zelotes vi ſitans peccata patruz in filios in tertiā ⁊ quar tam generatio nem eorum qui oderunt me: et faciens miſericordiā in milia his qui diligūt me ⁊ cuſtodiūt prece pta mea: zelus dicitur inuidia: dici tur etiā amor: ſed ꝓprie amor viri in vxorē: pro quo ſuſtinere nequit alterius acceſſuz ad eā. Jn modū hūc dicit dñs. Ego ſuz zelotes .i.id ē nō patiar te fornicari poſt deos alienos. Quod addidit ſe viſitare peccata patrū in filios: aiūt here tici: Nō eſt bon⁹ hic ſermo vt pro peccato alterius quis puniat. Et dicunt vetus teſtamētū nō eſſe da tum a deo. Nō eñ ſic crudelis eſt deus: ſz ecōtra in his mitis appa ret: qđ etiā hoc nomine viſitās in nuit. Ex pietate eñ viſitam⁹ infir mos: ⁊ ipſe ex manſuetudine non ſtatim peccantē punit ſz expectat etiā vſqꝫ ad quartā generationez: ꝙ̄diu ſcz patres viuere ſolēt: et ſi corripiet pater vel filij non imita buntur ipſum parcit: alioqui quaſi poſt longā expectationē iuſti⁹ pu nit. Et de tēporali pena tātū intel ligēdū eſt. Sicut de achab ⁊ iehu in poſteris vindictā ſumptā legi mus. Uel pōt exprimi ſeueritas iu ſte iudicātis. Grauius eñ puniun tur peccātes ſi filios pro ſe etiā vi deāt puniri ⁊ iuſtius pro expecta tione. Origenes tñ hic intelligit ꝑ patres demōes: ꝑ poſteros coad iutores quos quādoqꝫ in peccādo nobis adiungim⁹: vt pote. Primo intrauit diablus in cor iude. Ecce pater. Poſt acceſſit ad principes: vt et ipſi in hoc peccarent. Ecce fi lij. Poſt accepit ab illis cohortē ⁊ miniſtros. Ecce tertia ⁊ quarta ge neratio. Dñs autem nō viſitat hic peccata patrū: qui reſeruant igni eterno modo tamen ſepe punit homines.

F
3.Re.21.
B
Ozee 1.
Origenes.

Additio. Eſt deus eſſen tia: ꝑſēte: par ticipatione: nū cupatione.

Secundum preceptum.

NOn aſſumes nomen dei tui in vanū.id eſt nec falſo nec ſuperflue nec doloſe iurabis ꝑ no mē dei: nec honorem eius quan tum in te eſt euaneſcere facias, de eo praue ſentiendo.

B
exo.20 ⁊ ſilr ꝑ cepta ſe quētia.

Tertium preceptum.

MEmento vt diē ſabbati ſan ctifices.id eſt ſanctum ⁊ fe riatum

riatum habeas. Non facies in co
omne opus: tu et filius tuus et fi-
lia tua. nec ſeruus nec ancilla tua
nec iumentum tuum: nec aduena
q̄ iuxta portas tuas eſt id eſt tecū
in domo tua ſeruiēs. q꞉ de⁹ q̄euit
die. vij. ⁊ nos diē. vij. ſeruamus et
A ſi nō hūc quē illi. Nā ⁊ Joſephus
Gen. 2. ſic ait. Quart⁹ ſermo ſecūdū ſeruā
das ſeptimanas: cū ab oī opere ceſſa-
rent ceſſaturi. propterea de opere
ſeruili dicimus intelligendum.

Quartum preceptum.

Honora patrē ⁊ ma-
trē tuā duplici ho
nore reuerēdo ſci-
lꝫ ⁊ neceſſaria mi-
niſtrādo. Jn his eīm
q̄ ſequunt̄ fere ⁊ in
oib⁹ a parte totuꝫ
itelligit̄. Vn̄ ⁊ domin⁹ docēs tota
liter intelligēda impleuit legem.

Quintum preceptum.

Non occides manu vel mē-
te vel cōſenſu: nec violētā
manū inferes inſonti: nec
ſubtrahes auxilium vite / cui po-
tes ⁊ debes dare. Judex quidem
non occidit ſed lex.

Sextum preceptum.

Non mechaberis id eſt non
miſcearis alicui: excepto fe
dere matrimonij.

Septimum preceptum.

Non furtum facies: nec etiaꝫ
rapies aliena.

Octauum preceptum.

Non contra proximum tuū
falſum teſtimonium dices.
Hic ꝓhibet omne mēdaciū
Licet quidam male ſenſerunt deū
tacite conceſſiſſe mēdacium quod
prodeſt / ſi nulli obeſt.

Nonum preceptum.

Non ꝯcupiſces domū proxi-
mi tui ſm Augu. hic ꝓhibet
cōcupiſcētiā rei aliene imobilis.

Decimum preceptum.

Non deſiderabis vxorē ei⁹
nō ſeruū / nō ancillā / nō bo
uē / non aſinū: nec omnia q̄
illius ſunt. Hic autē prohibet con
cupiſcentiaꝫ rei mobilis. ſecundū
origenem vnum eſt preceptum.

De altari faciendo. Capi. xij.

Videbat autē populus vo- C
ces ⁊ lāpades. ⁊ vocē bucci Exo.
ne ⁊ mōtē fumantē. ⁊ ſtātes ꝓcul 20.
dixerūt moyſi. Loquat̄ nobis dn̄s
ne forte moriamur. Stetit ergo de
lōge popul⁹: ⁊ moyſes acceſſit ad
caliginem. Cui dn̄s ait. Altare de
terra facietis mihi. Fo꞉te ante cō-
ſtructionem altaris portatilis vo-
luit hoc fieri. vel illō portatile erat
de terra ſicut infra dicemus. Qd̄ ſi
altare lapideū feceris mihi. non
edificabis illō de ſectis lapidib⁹.
Si leuaueris cultrū tuū ſuper eo
polluet̄. q. d. Nolo ꝙ cū inſtrumē-
to effuſiōis ſanguinū edifices mi-
hi ſāctū. Jnde ⁊ nos vni⁹ lapidis
altare cōſtruim⁹. forte ꝓhibuit
ne ſup altare hoſtie occiderentur.
Et addidit. Nō aſcēdes ꝑ grad⁹
ad altare meum ne reuelet̄ turpi-
tudo tua. Forte nondum antiqui
vtebantur feminalibus.

De iudicijs. Cap̄ xiij.

Deinceps addidit domin⁹
iudicia quedā ad determi- E
nandas lites. Nos quidꝫ nō om
nia ſed congrua proſequimur ſic.
Si emeris ſeruum hebreū qui iaꝫ
ſcilicet ſeruus nō ſit. vij. annis ſer
uiet tibi niſi iubileu⁹ interuenerit
ſeptimo egredietur liber ⁊ gratis
cum quali veſte intrauerit. Si ha-
bens vxorem cū vxore et liberis
exeat. Si dn̄s dederit ei vxorē mu
lier cū filijs quos fecerit erūt dn̄i.
Qd̄ ſi elegerit ſeru⁹ manere in ſer
uitute offeret eū dn̄s dijs id eſt ſa
cerdotibus preſentabit ⁊ applica
bit̄ ad oſtiū tabernaculi et ꝑforā-
bit aurē ei⁹ ſubula. in ſignū perpe
tue ſeruitutis. eritq̄ ſeruus in ſe-
culū id eſt dū viuet. vel vſq̄ ad iu
bileū. Jdem enim intelligendum
eſt de ancilla.

De famula.

Si quis vendiderit filiam ſuaꝫ
in famulam non in ancillam ſcili- Exo.
cet ſed in concubinā quam greci 21.

moirphetō alij moypheten dicūt
vij. anno nō egredietur ſicut ancilla
ſcʒ ſine precio. Qr eñ eā humilia
uit dotē veſtes ⁊ nuptias id eſt vi
rū ei ꝓuidebit ꝑ precio pudicitie.
Qđ ſi ante. vij. annum diſplicuerit
ei: vēdēdi eā alij poteſtatē nō ha-
bebit nec pudicitie ꝑciū negabit.
Qđ ſi interim agnominauerit eaʒ
ſibi id eſt in vxorē duxerit: ſecūdū
ꝙ dicit marcia catonis: iuxta legē
vxorū faciet ei: nec ſine libello re-
pudij egredietur. Si vero nō ſibi ſʒ
filio eā emerit: in modū ꝑdictū fa
ciet ei pro filio ſicut pro ſe. Si tria
iſta nō fecerit. i. ſi nec ipſe eā hūi-
liauerit ſine agnominatione: nec
eā agnominauerit: nec filio eā ac
ceperit: more ācillaꝝ gratis egre
dietur: et abſqꝫ precio ſibi dato.

¶ De homicida.

B Exo. 21 ¶ Qui occiderit hominem volens
moriatur: ſi vero nolens cōfugiat ad
vnā de. vj. ciuitatibus refugij: ⁊ ibi
ſaluabit aīam ſuā: ne occidatur a ꝓ
ximis occiſi. Et erit ibi donec per
iudices ciuitatis eius ꝓpinqs mor
tui reconcilietur: vel vſqꝫ ad mortēʒ
ſummi ſacerdotis. Tūc eñ redi-
bit ſecurus ad ꝓpria. Per induſtriā
vero occidēs: etiā ab altari euella
tur: qđ de ioab factū legitur. ¶ In-
C 3. Re. 2 ſtar vero harū ciuitatū nos habe
mus loca deo dicata: maioreʒ ta-
mē immunitatē ꝑſtant ꝙ̄ ille. Sal
uatur eñ i eis etiā volēs homicida
⁊ quilibet fugitiuus. Tñ quidā ex
ceptionē faciūt. Si eñ ꝓ homici-
dio in eccl'ia facto vel furto vel hu
iuſmodi ꝯfugiat ad eccleſiā: inde
dicūt eū debere extrahi ⁊ puniri.

C Exo. 21 ¶ De talione.

¶ Addidit etiā dñs precepta ta-
lionis iubēs reddi animā ꝓ ani-
ma: oculū pro oculo: dentē pro dē
te: vulnus pro vulnere: liuorē ꝓ li-
uore: aduſtionem pro aduſtionē.

¶ De boue cornupeta.

¶ Si bos cornupeta ſeruū occide
rit/lapidibus obruatur: nec carnes
E eius comedantur. Dominus auteʒ
Exo 21 bouis. xxx. ſiclos argēti reddet do
mino ſerui. Aiunt hebrei: iō ſic eſti
matū preciū ſerui: qr. xxx. genera-
tiones egr. ſſe ſunt de chā: quem
noe ſeruituti addixit.

¶ De decimis ⁊ primitijs. D Exodi. 22.

¶ Decimas ⁊ primitias ne tarda
ueris offerre. Tñ agnū vel hedū.
vij. diebus dimittes cum matre ſua
die. viij. ⁊ deīceps poterʒ reddere.

¶ De ſeptimo anno.

¶ Sex ānis ſeminabis terrā tuā B Exo. 23
⁊ ꝯgregabis fruges eius. vij. anno
eā requieſcere facies. Vñ ⁊ dicebatur
annus requetionis/ ⁊ ēt annus remiſ-
ſionis: qr i illo nulli licebat exige
re debitū aliqđ
niſi eo termina
to: ⁊ ſi quid i eo
anno ex ꝑteritʒ
frugibus ſuccre-
uerit i ea come
dēt pauperes po
puli: et qđ reſi-
duū fuerit pauperibus: comedēt be
ſtie agri. ita facies i vinea ⁊ oliue
to tuo. Dū hoc obſeruatuʒ fuit vt
ait ioſephus in anno. vj. intātū abū
dabāt fruges ꝙ ſufficiebāt ad vſū
ſeptimi ⁊ octaui etiā ad ſementē.

Additio.
Augu. ſup exo-
dum dicit ꝙ eo
ānno ſeminabāt
ſed non collige
bant.

¶ De tribus ſolēnitatibus.

¶ Addidit etiā de tribus precipuis B
ſolennitatibus anni in quibus voluit Exo. 23
ſibi apparere oē maſculinū ſʒ nō ⁊. 34.
vacuum: de quibus infra dicetur. D

¶ De hedo non coquendo. in
lacte matris.

¶ Non coques hedū in lacte ma C
tris ſue/quod ioſephus exponit ſic Exo. 23
Non comedes eum infra. viij. diē
quia adhuc nō differt a lacte. Sā
cti de chriſto exponūt ſic. Ne oc-
cidas chriſtum in die conceptiōis
ſue quod tamē
trāſgreſſi ſunt.
Dies vero cōce
ptiōis vocatur lac
mr̄is: qr ex tūc
in matre paratur
materia lactis.
Hebreus hʒ. Nō
coques ſepara
tū in lacte mr̄is

Additio.
Vel eſt prophe
tia: ꝙ herodes
non occideret
chriſtū infantē:
vel ꝙ apl'i non
paterētur preſ-
ſuras: niſi prius
roborati.

ſue

ſue: ꝛ eſt ſenſus. Separatū a car-
ne parentū.i.qđ per carnalē gene
rationem conceptum ꝛ editum eſt
nō comedes coctū cū lacte vel cuꝫ
aliquo lacteo caſeo.ſcꝫ vel butyro
qđ dictū eſt ꝓpter aues que nō de
carne ſed de ouis ſeparant.quas
in lacte coctas vel cū lacte come-
dunt.Nec ideo de lacte matris ꝓ
hibitum dicunt.ꝙ in alio lacte li-
ceat coquere.ſꝫ quia lac illud pa-
ratius poſſit inueniri cum anima-
li per hoc ꝓhibuit de omni lacte.
Quidam tamen de his que domi
no offeruntur dictum intelligunt.
quaſi non offeras agnum vel edū
infra octauum diem.quia nōdum
eſt eſibilis.nec differt a lacte ma-
tris.quia ꝛ ſupra dixerat de pri'mi
tijs agnorū ꝛ decimis.¶ In fine
vero iudiciorum addidit domi-
nus.Si feceris hoc occidam om-
nem populum ad quem ingredie
D ris:ꝛ premittaſ
Exodi. ſcabrones:ꝛ ve
23. ſpas:que fuga-
bunt eos: id eſt
terrorem nomi-
nis tui:paulatiꝫ
vero eijciaꝫ eos
ne redigat ter-

Additio.
Hoc nūꝫ ad li-
teram factuꝫ le
gitur:ideo accu
leos terrores in
tellige.

ra in ſolitudinē.ꝛ creſcant contra
te beſtie:ponamq́ꝫ terminos tuos
a mari rubro ꝙ eſt ab oriente vſqꝫ
ad mare paleſtinū/quod tirrenuꝫ
dicitur: ꝛ eſt ab occidente et a de-
ſerto quod eſt poſt bethleē:quod
incipit poſt thecuam vſqꝫ ad flu-
uium:ſcꝫ eufraten.que tota regio
quandoqꝫ dicta eſt iudea.

¶ De federe firmato aſperſione
ſanguinis vitulorum. Ca.xliii.

A Uēnit ergo moyſes: ꝛ narra
Exodi. uit plebi iudicia domini.Et
24. dixerūt oēs vna voce.Omnia que
locutus eſt dominus faciemus et
audiemus.Quod prepoſtere ꝛ in-
ordinate dictum eſt: preſignauit
futuros tranſgreſſores:et in hoc
verbo mendaces.Scripſitqꝫ moy
ſes vniuerſos ſermones dni ꝑter
decalogum:et mane conſurgens
edificauit altare dño:ꝛ duodecim
titulos.ꝑ duodecim tribꝰ iſrl:for-
ſan duodecim altaria titulos di-
xit.Uel potiꝰ vnū ex duodecim la
pidibꝰ:ꝛ i ſingu
lis ſingula nota
filiorꝫ iſrael ſcri
pſit quaſi titu-
los tribuuꝫ duo
decīꝫ:miſitqꝫ iu

Additio.
Eſt titulus triū
phalis/ꝑconia-
lis/memorialꝫ.

uenes.ſ.nadab ꝛ abiud/qui futu-
ri erāt ſacerdotes ꝛ immolauerūt
dño pacifica.xij.vitulos. Tulitqꝫ
moyſes mediam partē ſanguinis
ꝛ miſit i crateres vaſa.ſ.viminea
cum anſis a cratin quod eſt conte
xere dicta.reliquū ſanguinem fu-
dit ſuper altare.legitqꝫ volumen
federis audiēte pplo.¶ Qui dixe-
xerunt.Omnia q̄ locutus eſt dñs
faciemus.Ipſe vero ſumptum ſan
guinem reſperſit in populū ꝛ ait.
Hic eſt ſanguis federis quod pe-
pigit dñs vobiſcum:quaſi diceret.
Sic peribit vita eiꝰ:ꝛ ſanguis eiꝰ
fundetur qui violabit fedus hoc:
id eſt pactum inter vos ꝛ dominū.
Sane hoc ſignū ad cōfirmationē
federis huius habuerunt a genti
libꝰ:q̄ porcā federis fede laniante-
tes ſic confirmabant fede lanian-
dum federis violatorem. Tamē ꝛ
aliud ſignum federis terribilius
habuerunt iudei ex ſe.ſ.effuſioneꝫ
aque:quod fecit Joſue ꝛ ſamuel:
qꝛ ſicut aqua tota funditur: ita ꝙ
nil remanet in vaſe.quod non alij
liquores:ꝛ etiam ipſa perit fuſa in
terram:ſic penitus cum ſtirpe ſua
periret qui ſolueret fedus.

¶ De primo aſcēſu moyſi in mō-
tem. Cap.xliiij.

Hoc facto aſcēdit moyſes et C
aarō/nadab/ꝛ abiud:ꝛ.lxx. Exodi.
de [illegible]ribus iſrael ſm preceptuꝫ 24.
dñi.vſqꝫ ad terminos mōtis.ꝛ vi-
derunt dñm.Et ſub pedibus eius
quaſi opus ſaphyrinū.ꝛ quaſi ce-
lum cū ſerenū eſt.Tñ nec ſup eos
qui erāt i caſtris miſit manū ſuaꝫ.
id eſt non abſcondit ſe ab eis.ſed
vidētes maieſtatē dñi.ꝛ non ipm

leti

leti epulabantur. Et vocauit dñs moyſen daturus ei tabulas lapi‑deas iſcriptas decalogo. Et aſ‑ſumpto tm̃ ioſue trãſiuit termi‑nos dicens ſeniorib⁹. Expectate hic.ſ. i caſtris ⁊ vſq; ad terminos. Si quid queſtiõis natũ fuerit: re‑feretis illud ad aaron ⁊ hur. Ope‑ruitq; nubes montẽ. iterũq; dimiſ‑ſo ioſue i quadã planicie mõtis ſol⁹ aſcẽdit moyſes ad caligine͂. Septimo aũt die vocauit eũ dñs de medio caliginis.

¶ De tabernaculo faciendo.
Capitulum.xlv.

D Exodi 24. B Exodi 25. Ingreſſuſq; moyſes medium nebule fuit cũ dño.xl.diebus. et xl.noctib⁹. nec come‑dẽs nec bibẽs. ¶ Et ait dñs ad eũ. Su‑me primitias.i.p̃tioſa queq; a po‑pulo iſrael: ſed ab eo tantum qui vltroneus obtulerit aurum.ſ.⁊ ar‑gentũ.⁊ es hyacinthum ⁊ purpu‑rã coccumq; bis tinctũ.i.ſetã hya‑cinthini purpurei. ⁊ coccinei colo‑ris.⁊ byſſum qđ eſt gen⁹ lini egy‑ptij molle ⁊ cãdidũ pilos q̃q; ca‑prarũ ⁊ pelles arietũ rubricatas. quas parthicas dicim⁹: q2 parthi ſic colorari eas excogitauerunt ⁊ pelles hyacinthinas et ligna ſe‑thim. Eſt aũt ſethim nomẽ mon‑tis ⁊ regionis ⁊ arboris q̃ ſimilis eſt albe ſpine in folijs. ⁊ eſt leuiſſi‑mũ lignũ ⁊ imputribile. ⁊ icrema‑bile. oleũ quoq; ad lumiaria. aro‑mata in vnguenta. et tymiamata boni odoris ⁊ lapides onichinos ſardonices ⁊ gẽmas.⁊ faciant mi‑hi ſanctuariũ. vt habitem in me‑dio eoꝝ ne ſit eis labor recurrere ad mõtẽ hũc. Iuxta ſimitudinẽ ta‑bernaculi quod oſtendam tibi fa‑cies illud ita.

¶ De ſcemate arce. Capi.xlvi.

B Exodi 25. Arcã de lignis ſethim facies que hebraice dr̃ ze‑beron. Et nota ꝙ moy‑ſes hoc ordine narrat p̃rio de his q̃ vicerant in tabernaculo: ſcđo de taberna‑culo: tertio de atrio. Ioſeph⁹ ꝓ ecõtra. Ille ſm ordinẽ cõpoſitio‑nis / iſte ſm ordinẽ collocatiõis. Lõgitudo arce habebat duos cu‑bitos ⁊ ſemiſſe3. latitudo ſilr cubi‑tũ ⁊ dimidiũ. Et intelligitur cubi‑tus human⁹ nõ geometricus. Qđ apparet in altari lateranẽſi infra qđ dr̃ eſſe arca. Etia3 hic ioſeph⁹ vocat cubitum duos palmos. Et dr̃ arca nõ habuiſſe pedes. ⁊ deau‑rata eſt intus ⁊ foris auro mũdiſ‑ſimo. Et facta ẽ ſupra corona au‑rea: ad modũ ſc3 labij qđ in mẽſis et ſcacarijs fieri ſolet. Per vtrũq; latus lõgitudinis bini erãt circu‑li aurei totũ lignũ penetrãtes. et per eos vectes de lignis ſethim deaurati mittebãtur quibus arca ferebat̃. nec vnq̃ extrahebantur. In qua poſtea poſita eſt teſtifica‑tio.i.tabule in quib⁹ ſcriptũ erat teſtamẽtũ. Tñ queq;.ibi repoſita teſtimonia dici poſſunt. Poſita ẽ ibi vrna aurea plena mãna in te‑ſtificationẽ ꝙ panem dediſſet eis de celo. Tabule in teſtificationẽ ꝙ legẽ naturalẽ ſopitã in cordib⁹ ſuſcitauerat i ſcripto. Uirga aarõ in teſtimoniũ ꝙ oĩs ptãs a domi‑no deo eſt. Deuteronomiu3 i teſti‑moniũ pacti ꝙ dixerãt oĩa q̃cũq; dixerit nobis dñs faciemus. Ob hoc dicta eſt arca teſtamẽti vel te‑ſtimonij. Ob hoc etiam taberna‑culum teſtimonij dictũ eſt. ⁊ ideo etiã q2 cauſe p̃ forib⁹ ei⁹ agebant̃.

¶ De propitiatorio et cherubin.
Capitulum.xlvij.

B Exodi 25. Factũ eſt etiã ſuper arcam ꝓpoſitoriu3 aureũ.i. tabula au‑rea eiuſdem lõgitu‑dinis et latitudinis cui⁹: ⁊ arca vt arcã tegere ſufficeret. De ſpiſſitudine ei⁹ nõ legit̃. Hoc idẽ dicebat̃ ora‑culũ: q2 dñs de loco illo reſponſa dabat. Reſponſum aũt diuinum oraculũ dicit̃: q2 orantib⁹ datur. Dicebatur etiam propitiatorium

quia exinde loquens dñs propitiabatur populo: vel q2 die ppitiationis dicebāt gloriā dñi ſemper ibi deſcēdere. Ex vtraqȝ vero parte oraculi: ſcȝ in duob9 angulis anteriorib9 poſiti ſūt duo cherubin aurei & pductiles nō. ſ. fuſiles: ſed tuſſionib9 malleoꝝ pducti. Sunt aūt (vt dicit Joſephus) animalia volatilia: habētia figurā q a nullo hoīm eſt iſpecta. Hec dixit moyſes ſe in ſede dei conſpexiſſe figurata. Cherubi vn9 alterū reſpiciebat verſiſtamē vultibus in propitiatoriū: duabus quoqȝ alis expanſis & mutuo ſe tāgētib9 velabāt oraculū: alas ex oppoſito extēdebāt.

Additio. Poſſunt etiā dici ad terram iuxta arcam poſiti. v. cubitis alti vt in templo ſalomonis actum eſt poſtea niſi qꝫ ibi in duplū maiores erant.

De menſa & colūnis. ca. xlviij.

Exo. 25 Teinqȝ ait dñs. Facies & menſam de lignis ſethim habentē duos cubitos longitudinis & in latitudine cubitū: & in altitudine cubitū & ſemiſſem: ſpiſſitudinē vo tacet: & inaurabis eā ex ol pte auro puriſſimo. Erat autē (vt dicit Joſephus) hec menſa prime velut delphica: ſcȝ appollinis: habens. iiij. pedes q dūr ei9 altitudo erantqȝ ex medietate partis inferioris rotūdi quaſi tibi & tornatiles. Pars ſuperior operis quadrāguli quaſi femur erat: in ſingulis vo pedibus erat annulus aureus: ſinuſqȝ erat in pede vbi annulus miſſus erat: & annulis vo vectes aurati q̄bus ferebat mēſa. Erat aūt labiū in ea p circuitū ſicut in arca: & labio affixa erat aurea corona alta digitis quatuor: ita qꝫ medietas eius ſup menſam eminebat: ne ſupꝑpoſita caderēt ex ea. Altera medietas inferius pēdebat ad decorē: & erat corona hec interraſilis id eſt interpolata celaturis & plano. Erant autē (vt aiunt hebrei) celature ille quaſi imagines regū & prophetice: tot ibi ſunt imagines facte: quot futuri erāt reges in hieruſalem a dauid vſqȝ ad ſedechiam: tamen Joſephus videtur velle non fuiſſe in ea aliud labium niſi hāc coronam interraſilem: id eſt reticulatam: huic vero ſuperpoſita erat alia corona minor iſta. Sed quanta & quomodo ſuperpoſita & an plana vel interraſilis neſcimus: tamen aureola vocatur. Hebrei dicunt & hāc prophetice additā ad preſignādā diuiſionem regni in duo regna. Fuit em̄ regnū iſrael populoſi9 regno iuda ſed tn̄ minus dignum & ideo aureola ſuppoſita erat: & tn̄ minor Menſa hec ponebatur i tabernaculo ad aquilonem non longe ab aditu.

Additio. Sicut ariel ezechielis de interraſilis exurgebat per aliquod interpoſitum: ſic ariel interpretatur altare dei: vl' leo vorax quia altare holocauſtorum omnia vorabat.

De panibus ppōnis. Ca. xlix.

Et ponebantur ſup eā duodecim panes azymi d ſimila: mūdi valde & ponebāt altrinſecus ſeni: et cōſtabāt ſinguli de duabus decimis ephi quas Joſephus duos aſſarios vocat. Et ſingulis ſuperponebat patena aurea: & ſuper patenā pugillus thuris. Joſeph9 dicit phialas aureas ſuppoſitas plenas thure. Hi diluculo ſabbati recentes & calidi imponebā- Exo. 25

Additio. Ephus & batus mēſure ſūt duorum: vel ergo mēſurabant ephi prouenientes de decimis hic vna illinc altera. Ut declabat eph9 illa que pro decima dabatur: vel ſicut leuite primo loco oīz tur menſe:

tur mēſe:⁊ erāt
ibi immoti vſq̧
ad ſabbatuȝ ſe
quēs:tunc illis
ſublatis:⁊ toto
thure incēſo ſu
per altare:non
cum alio thure
ſubſtituebātur.
Sublatos vero
ſoli ſacerdotes
comedebāt:vñ
ſacerdotales di
cebāt. Uel etiā

rerum accipie=
bāt decimas ſic
ſummi ſacerdo
tes harum deci
mationum acci
piebant decias.
Forte ꝗ̄ de deci
ma illa ſecun=
daria fiebāt pa
nes illi triū mo
diorū. De quo
libet exponi po
teſt.

ideo (vt ait Joſephus) qꝛ dñs p̄ce
perat ꝙ ſoli ſacerdotes panes il
los formarēt ⁊ coquerent:⁊ pone
rent in mēſam:⁊ tollerent:ipſi tñ
poſtq̧ ſcȝ diuites facti ſunt:nō ob
ſeruauerūt hoc. Dicebant etiam
panes ꝓpoſitiōis:qꝛ ꝓpoſiti erāt
corā dño in memoriā ſempiternā
duodecī tribuū filiorū iſrl'. Uł por
ro poſiti ſcȝ ꝑ totā hebdomadaȝ
vel ī eternū ꝑ ſucceſſionē ponēdi.

¶ De vaſis libaminum. Capi.l.

Exo.25 Precepit ergo dñs prepa=
rari ex auro puriſſimo qua
tuor gña vaſorum ad offe
renda libamina:et ab offerenti=
bus ſacerdoti:a libando.i.guſtan
do dicta:⁊ a ſacerdotibus domi=
no:a libando.i.fundendo: et poni
ea ſuper menſam ſcilicet acetabu
la:phialas:thuribula :⁊ ciathos.
In his vinum qđ debebat offerri
p̄uidebatur ⁊ preguſtabat :vtruȝ
dignū eſſet offerri an nō. Sed qꝛ
in colore ⁊ ſapore vinum digno=
ſcitur : dicitur ꝙ preter aureas
phiale vitree ibi erāt vñ ⁊ a phia
lin qđ grece vitrū dicitur ſic voca
bātur:in imo anguſte:in ſuperio=
ri parte ample in q̇bus color ⁊ ſa
por poterat cognoſci : q̄s hebrei
ſcutellas dicūt. Ciathi vo mino=
res ⁊ anguſtiores erāt ⁊ aurei :cū
quibus fundebat vinū ſuper al=
tare ꝓ hoſtie libamēto. In thuri=
bulis q̄ etiā mortariola dicebant
thus p̄cognoſcebat et offerebat.
Similiter ⁊ in acetabulis acetū.
Sed quia nūq̧ aut raro occurrit
de oblatione aceti:quidam dicūt
acceptabula vbi ſcilicet p̄uideba
tur a ſacerdotibus q̄ debebant
offerri vtrū accepta:id eſt idonea
eſſent an nō. Poſtea ſubdiuidunt
acetabula in tria:in phialas in
quibus vinū:⁊ thuribula in quis
bus thus ⁊ ſimila et granum : et
ſal et ciathos in q̇bus oleū. Su=
mebant em̄ ſacerdotes prius de
his q̄ offerenda erant portiuncu=
las quas in huiuſmodi vaſis po=
nebant ad preguſtandum quaſi
libando de ſingulis:que libami=
na dixit moyſes offerenda: id eſt
de offerendis ſumenda.

¶ De candelabro aureo.
Capitulum.lj.

Precepit quoq̧ dñs
fieri candelabruȝ ex
auro puriſſimo du=
ctile. Tamen Joſe= D
phus fuſile dicit. Exo.25
Cuius haſtile baſi
infixum erat ⁊ ferreȝ ſuperueſti=
tum calamis aureis quinq̧ geni
culatis ad modū caune. Ubi aūt
calamorum capita inter ſe iunge=
bantur:capita habebāt tumētia.
et inuicem ad modum cyphi quē
cuppam dicimus. Jungebantur
autē inter ſe tanq̄ duo cyphi in
modum nucis:⁊ ex fundo cuiuſq̧
cyphi procedebant flores recurui
quaſi lilia:⁊ in ipſo fundo iter cy=
phum et lilia erat ſpherula volu=
bilis ſicut in capitibus cathedra
rū ſubſunt ſpherule volubiles ⁊
ita cum in haſtili eſſent.v. calami
in hunc moduȝ copulati.iiij. erāt
ibi iuncture : quarū queq̧ habe=
bat q̄ſi cyphos duos ſibi iunctos
⁊ ſpherulas ſimul ⁊ lilia:⁊ hoc eſt
quod moyſes dicit in haſtili qua
tuor fuiſſe cyphos in moduȝ nu=
cis. Tamen hebreus non dicit cy
phos ſed nigellatas rotūditates
ſcilicet nigello diſtinctas. Ex hoc
haſtili procedebant tria brachia
ex lateribꝰ hinc ⁊ tria inde ferrea
quorum vnumquodq̧ ſuperueſti=
tū erat

tũ erat calamis aureis ad moduʒ
haſtilẽ.⁊ in iũcturis coibant capita
calamoꝝ q̃ſi cyphi in modũ nucis
cũ ſpherulis ⁊ lilijs. Et qꝛ in vno
q̃ʒ q̃tuoꝛ cyphos dicit moyſes fuiſ
ſe: vñ vnumqđq; quatuoꝛ calamos
hũiſſe. vñ tñ quibuſdã nõ ſpheru
las fuiſſe in fundo cyphoꝝ vt di-
ctuʒ eſt ſʒ in medio planicie cuiuſ
q; calami ſpherulã volubilẽ ſuper
poſitã. Sic erat cãdelabꝛuʒ ex fer
ro calamis aureis ſuperinducto
factum ſi fuſile fuit. ſi ꝟo ductile
ſimplr̃ ex auro fuit et malleis mi-
rabili artificio in hãc formã ꝓdu-
ctũ. Erat aũt (vt dicit Joſeph⁹) ex
lxx. ptib⁹ cõpoſituʒ. I vna baſe ere
ctũ ſic in haſtili ⁊ brachijs erãt ca
lami. xxix. nõ integri. ſʒ ex duab⁹ p
tib⁹ in medio vbi ptes iungebanẽ
erat ſpherula ſuppoſita: ne iũctu
ra videreẽ ⁊ putareẽ calam⁹ vn⁹. ⁊
ita erãt calami. xxix. cũ totidẽ ſphe
rulis. lviij. q̃nq; ptes i baſi. vij. lã-
pãdũ ſedes. Quocũq; vero mõ ta
ctũ fuerit in ſummo. vij. habebat
capita eq̃lia: ſup q̃ ponebãtur ſe-
ptẽ lucerne auree. Infuſoꝛia etiã
ſeptẽ ex auro erãt: q̃b⁹ oleũ lucer
nis infundebatur. Erãtq; ibi forci
pes dicti emunctoꝛia ex auro ad
emungẽda vel extinguẽda licinia.
Etiã vaſcula ex auro erãt ad exti
guẽdũ in aqua q̃ emũgebanẽ: ne
tetruʒ redderẽt odoꝛẽ. dicta extin
ctoꝛia. Omne põdus ei⁹ cum vaſis
ſuis habuit talẽtuʒ auri ad põd⁹
ſanctuarij. Tria eñi habebat talẽ
ta. Minus. l. libraꝝ. qđ erat infi-
toꝝ. mediũ. lxx. qđ erat ciuiuʒ. ma
ximũ. c. xx. qđ erat ſanctuarij. Tñ
ioſephus dicit ipſum habuiſſe. c.
mnas: quas hebꝛei citares dicunt
greca ligua interꝑtatũ talẽtũ nũ
cupatur. Poſitum aũt erat ad au
ſtrum contra menſam non recte
quidem: ſed oblique.

¶ De parietib⁹ tabernacli. ca. lij.

A
exo. 26 PRecepit q̃ʒ dñs fieri taber-
naculũ in hunc moduʒ. Ta
bernaculum erat dom⁹ deo dica-
ta quadrata ⁊ oblonga, trib⁹ clau
ſa parietib⁹/ aquilonari/ meridia
no/ occidẽtali. liber patebat itroi
tus ob oꝛiẽte: vt ſole oꝛiẽte radijs
eius illuſtrareẽ. Longitudo eius
erat. xxx. cubitoꝝ: latitudo. x. alti
tudo. x. In latere meridiano erãt
tabule de lignis ſethim ſtãtes. xx.
quaꝝ vna queq; in lõgitudine ha
bebat cubitos. x. in ſpiſſitudine di
gitos quatuoꝛ. in latitudine cubi
tum ⁊ ſemiſſem. Jungebaẽ autẽ ſi
bi mutuo incaſtrature: ne rimula
eſſet ibi aut planicies parietis in
equalis. ⁊ erãt inaurate ex vtraq;
pte ſuppoſite ꝟo ſingule. duabus
baſib⁹ argẽteis pfoꝛatis. I q̃rũ fo
raminibus cardines aurei inmit
tebãtur. in vtroq; angulo tabule
emittentes ſicut i ſcrinijs fieri ſo-
let. Tñ auguſtinus videtur velle Augu-
q; vna baſis eſſet ſub tabula. ⁊ alte ſtinus.
ra ſupra ꝑ epiſtilio. ſed litera con
traria eſt q̃ dicit q; bine baſes ſin-
gulis tabulis per duos angulos
ſummittebantur. Utrum autẽ ta-
bule ſuſpenſe a terra ſuper baſes
an inter baſes ad terram pertin-
gerent. nõ legiẽ. Eodẽ ſcemate fa-
ctus erat paries aquilonaris. Ad
occidẽtẽ vero erãt. vij. tabule per
omnia ſimiles alijs ⁊ eodẽ modo
ſtantes in baſibus. Sed cũ nõ im
plerent. niſi. ix. cubitos. dimidius
cubitus ex vtraq; pte vacu⁹ pate-
bat. ⁊ ideo tabula vno cubito la-
ta ſecta eſt per mediũ. ⁊ facte ſunt
que tabule ſemicubitales q̃ vtrin
q; appoſite parietẽ occidẽtis alijs
duobus cõpaginauerũt. que etiã
ſingule duab⁹ baſib⁹ immittebã-
tur. Ne ꝟo ventoꝝ ĩpulſu. vel qua
libet alia cã parietes cõcuterẽtur
ſingule tabule habebãt annulos
aureos per oꝛdinẽ velut q̃buſdaʒ
radicibus cõfixos. ꝑ quos vectes
per tranſuerſum parietis immiſ-
ſi tabulata firmiter continebant.
Erãt aũt vectes de lignis ſethim
inaurati ſinguli quinq; cubitoꝝ.
immittebaturq; caput vnius ve-
ctis in caput alteri⁹ in modum coc
ci. vt ex pluribus ſic innexis quaſi
vnus

vnus vectis immenſe longitudi= nis videret: ſicut in baculo, cãbu= ce põtificalis eburneo fieri ſolet. Hoc ſane planũ eſſet: niſi dñs ad didiſſet q̃.v.vectes eſſent in late= re ad aq̃lonẽ: ꝛ totidẽ ad auſtrũ ꝛ totidẽ ad occidẽtẽ: qđ min⁹ ꝯgruũ vr̃. Cum em̃ q̃libet vectis.v. erat cubitoꝝ.v. ptẽſi ĩ latere vno.xxv. cubitos tm̃ cõtingebant. Itaq̃.v. cubiti illi⁹ lateris remanebant in= tacti. In occidentali v̄o latere duo tm̃ ſufficiebãt. Sũt q̃ dicunt de tri bus vectib⁹ ſuperfluis. vnũ ſupad ditũ.v. vectib⁹ in latere ſeptẽtrio nali. ꝛ aliũ in auſtrali. ꝛ ſic qđ illis deerat adimpletũ. Tertiũ vectũ dicũt in duos q̃ poſiti erãt in duo bus angulis parietũ. vt recurua ti iuncturas anguloꝝ colligarent ſicut iũcture anguloꝝ in ſcriniis ſtrapis ligari ſolẽt. Sed hoc ex li tera cõiici nõ põt. Qꝛ ergo in lite= ra eſt.v. vectes immitti per tabu= las medios a ſommo vſq̃ ad ſum mũ de altitudine parietis intelli= gi põt. Erat aũt iuxta ſummitatẽ parietis ſupremam: vnus ordo ve ctiũ extẽſus in lõgum ꝑ totũ parie tẽ: ꝛ iuxta ſummitatẽ ĩferiorẽ ali⁹ ordo in eundem modum. ꝛ in me dia planicie tres ordines: vñ q̃. di ctũ eſt.v. vectes fuiſſe ĩ vno latere pot.⁹ ad numeꝝ ordinũ q̃ vectiũ referatur. Erãt autẽ in vna qua q̃ tabula quinq̃ anuli. ꝛ in quoli bet duoꝝ parie tũ vectes.xxx. qꝛ v. ordinũ q̃libet vj. vectes habe bat ĩ latere o cci dẽtali.x. vectes bini ꝑ ſingulos ordines. Sunt qui dicunt nõ oẽs vectes eiuſdẽ q̃titatis fuiſſe: ſed quilibet vectiũ.v. qui erant in ma gnis laterib⁹ erãt.vj. cubitoꝝ ꝛ ita v. ſufficiebãt ad ꝯtinẽdũ.xxx. cubi tos. ꝛ.v. vectes q̃ ad occidentem erãt / ſinguli duoꝝ cubitoꝝ erant.

Additio.

Una tabl'a erat inciſa et cauata in fronte ex vna pte, ſilr̃ ꝛ altera tabula erat inci ſa ꝛ caua ex alte ra pte. In fronte vero coniunge bantur.

Sed ioſephus loquens de his ve ctib⁹ ait. vno q̃q̃ habente magni tudinem cubitorum quinq̃.

¶ De diſtinctione tabernaculi. et vtroq̃ velo. Cap̃. liiij.

Tabernaculum hoc di ſtinctum erat in duas partes. Poſterior ꝑs occidentem.x. cubitis ptendebat. ꝛ ita qua dra erat in longum.ſ. ꝛ in latũ et in altuꝫ.x. cubitoꝝ. Hec pars ady tum dicebatur: vel ſanctũ ſancti / vel ſanctuarium ſanctuarij / vel ſancta ſanctoꝝ. Anterior pars ad orienteꝫ.xx. cubitis ptendebat: q̃ cõis erat ſacerdotibus: ꝛ hoc dice bat ſanctũ vel ſancta: vel ſanctua rium. Reſpectu hui⁹ poſterior dice bat ſctm̃ ſancti: q̃ſi cõſecutiuũ. ſan cti: vt dr̃ ſclm̃ ſeculi. Vel ſanctum ſancti. i. ſancti⁹ ſancto: vt dr̃. Dñs dñoꝝ: vl' rex regũ. Ad alterutras vero ptes ſeꝑandas poſite erãt in medio quatuor colũne de lignis ſethim deaurate: capita hñtes au rea: ꝛ baſes argenteas. Tñ Ioſe ph⁹ dicit quatuor fuiſſe tabulas ad modum alioꝝ oꝑatas: equalr̃ a ſe inuicẽ diſtãtes: iter quas tres anguſti patebant ingreſſus. Sup capita v̄o colũnaꝝ ſuppoſiti erãt duo vectes decẽ cubitoꝝ a parie= te in parietẽ ptenſi. in q̃bus ꝑ cir= culos aureos immiſſum depende bat velũ an̄ quatuor colũnas extẽ ſum. quadrum in omni ꝑte.ſ. decẽ cubitoꝝ: vt ex oĩ parte ꝓhiberet aſpectũ interioꝝ. Erat autẽ veluꝫ factum de byſſo retorta: qđ eſt ge nus lini candiſſimi ꝛ molliſſimi. ꝛ de hyacintho ꝛ purpura et coc= co bis tincto id eſt de filis ſericis hyacinthini purpurei et coccinei coloris. opere plumario compoſi tum. i. oꝑe acu picto. Pluma enim lingua quadã acus dr̃.ſ. egyptio rũ. quoꝝ ſunt diuerſe lingue ſicut grecoꝝ. Hoc genus veli vulgo di ſtratum dr̃ quaſi bis ſtratum. Pri mo enim fit tela cui cum acu oꝑe manuali ſubſternunt diuerſe pi= cturationes

C.D. exo. 26

F.G. exo. 26

cturationes. Sūt qui dicunt opus plumariū a ſimilitudine auiū. quibus ſupaddita eſt plumaꝝ varietas. Idē opus dicit etiā polymitū a poly qđ eſt multum ꝑ multitudine picturarum. Erat autē hoc velum pulchra varietate cōtextū ex vniuerſis (vt ait ioſeph⁹) floribus quos g'gnit humus: ⁊ alijs picturis quas poterāt iterſerere pictores: preter animalium formas. In egreſſu vero tabernaculi q̄nq̧ columne erāt de lignis ſethim deaurate capita habētes aurea. Baſes vero eneas: ſuper quas duo vectes vel vnus decē cubitoꝝ protēdebatur a pariete in parietē. In vtroq̧ capite ſui vtriq̧ parieti inſertus ad modū trabis in domo: a quo dependebat aliud velū per circulos aureos inſertum ad modum prioris operatum. Sed ſcđ Joſephum vſq̧ ad medietatē columnarum depēdebat: regēs eas ꝑ quinq̧ cubitos. reliq̄ quinq̧ vſq̧ ad terrā ad ingreſſum ſacerdotū patebant. Sup hoc ꝟo dicit aliam cortinā lanea ſuppoſitam vſq̧ ad terrā ptingētē funib⁹ ꝑ anulos eā ducētib⁹ ⁊ retrahētib⁹: vt in dieb⁹ feſtis reducta ꝑberet aſpectum tabernaculi. In alijs dieb⁹ ſuperducta ꝓhiberet aſpectū: ꝑcipue cū nubilū videret. Text⁹ eī fortis erat ⁊ facile laborē ſuſtinebat: et in ingreſſu tēpli Salomonis ſimilē dicit fuiſſe appenſam. Erat eī interiori ſanctuario arca federis cum his q̄ in ea repoſita dixim⁹: ⁊ cum his q̄ erāt ei ſuppoſita. In āteriori ꝟo cādelabꝛū ad auſtrū menſa ad aq̄lonē. In medio aūt velū nō longe ab aditu altare aureū: qđ etiā Joſeph⁹ thuribulū aureū vocat de quo poſt dicemus.

¶ De Cortinis ⁊ Sago. Ca. liiij.

A. B. C exo. 26 TEctū tabernaculi non concameratum id eſt recuruū ſicut in eccleſijs: ſed planū admodum: paleſtine fuit quatuor operimentis aptatum. Primū operimē: Primum operimētum fuit cortine de cc. q̄ etiā vela vel tētoria vel q̄nq̧ tabernaculū vocant. q̄ erant facte de quatuor ꝑdictis colorib⁹ ope plumario. Lōgitudo cortine vni⁹ erat. xxviij. cubitoꝝ. latitudo quatuor quaꝝ quinq̧ mutuo ſibi iungebantur ⁊ quinq̧ ſimiliter: vt q̄ſi due cortine ex quibus ſibi coniunctis redderentur. Jungebātur autem anſulis hyacinthinis: que in vnoquoq̧ latere cortinaꝝ diſpoſite altera contra alterā veniebāt. et bine anulo aureo colligabātur ſicut ad ornatū colli fibule argentee vel auree: vtranq̧ orām capitij ſolent colligare. Dicit tamen Joſephus: anulis aureis et vncinis eas fuiſſe iunctas. Secundū operimentum erant ſaga cilicina. q̄ et vela vel capillatia quandoq̧ vocantur que de pilis capraꝝ quos capillos quādoq̧ dicimus: ad differentiam lane ouium facta erāt. de quibus et cilicia fiunt. Unde et illa ſaga cilicina dicta ſunt: q̄ pro aſperitate ſaga dicebantur. Unde et quoſdam pannos aſperos ſagias dicimus.

tum tabernaculi.

Secundū operimētū

Uel forte ex quadratura ſaga dicta ſunt. Unde et militare palliū a gallis inuētū qꝛ quadrū erat ſagū dictū eſt. Quod tamē ex aſpo fiebat panno contra aeris intemperiem: ⁊ potuit dici ſagū.

Additio.
Quo dicunt vti reges francoꝝ cum primum coronantur. Quadratum eſt iungitur ad collū et caret omni tura.

Erat autē ſaga hec. xj. lōgitudo ſagi vni⁹ habebat cubitos. xxx. latitudo quatuor. ⁊ erant. v. ſibi mutuo iuncta: vt q̄ſi vnū ſagū facerēt ⁊ alia ſex quaſi in vnū ſagū iūcta. Jungebantur autem anulis aureis inſertis anſulis contra ſe venientibus. Utrum autem ſingule cortine vel ſaga ſibi inuicē ita copularentur an. vj. cortine ſibi conſutei filo inſeparabiliter in vnā cortinā iuncte erant: ⁊ alie quinq̧ ſimiliter. ⁊ ad tegendū tabernaculum:

lum he due magne cortine tātum
anulis ⁊ āſulis iūgerēt nō elucet.

¶ De mō tegēdi ſecundū Bedā.
Capitulum.lv.

Incidēs eſt ⁊ nō de biblia. Quomodo vero ex his te-
gebatur tabernaculum
videamus prius. Secun
dum Bedam protende-
bantur decem cortine ſibi copula
te per tranſuerſum ſcilicet taber
naculi. totum operientes taberna
culum: et deſcendentes per late-
ra vno cubito diſtabant ex omni
parte a terra. Et quia ſimul iun-
cte. xl. cubitos implebant: longi-
tudinem tabernaculi: que erat
xxx. cubitorum tegebant. Et. v. cu
biti depende-
bant iuxta lat⁹
occidētale: alij
quinq̧ tantum
deſcēdebāt an
te aperturā que
erat ad orientē.
Tamen ne in-
compoſite pen
derent vtrobiq̧
cortine trāſgre
dientes duo ma
gna latera ta-
bernaculi vſq̧ i
medium aper-
ture trahebant
ibiq̧ mutuo iun
gebantur. et ſi-
militer in late-
re occidentis.
Et ita ex omni
parte taberna-
culum erat te-
ctum cortinis
vno tantum cu
bito circa terrā
ex oi parte non
velato. Super-
ponebant ſaga
ſimiliter p tranſ
uerſuz: ſed quia
erant. xxx. cubi-
torum per late-
ra deſcendebāt
vſq̧ ad terram. ⁊ ita cubitum cor

Additio.
Nota ꝙ ait qui
q̧ cubi. de. ij.
Nō ideo hoc di
cit: quin p totaz
partem occiden
talē ſimul ⁊ oriē
talem depende
rent quinq̧ cubi
ti: ſed quia illa
pars cortine q̄
depēdebat in la
teribus reſpectu
longitudinis ta
bernacli erat tā
tum quinq̧ cu-
bitis: ſed reſpe
ctu latitudinis
erat nouem cu-
bitis. Ideoq̧ cō
tingebat quod
cum iunctis cu
bitis hinc et in
de venientibus
etiā in his dua
bus partib⁹ oc
cidētali. ſcilicet
et orientali. to-
tum tabernacu
lum: preter vnū
cubitum tegere
tur.

tinis nō velatū ipſa velabant. Sz
qr ex tranſuerſo. xliiij. cubitos hē
bāt cū eſſent. xj. ſimul iūcta. ⁊ vnū
quodq̧ erat quatuor cubitorū lō
gitudinē tabernaculi. xxx. cubitis
tegebāt. de. xiiij. qui ſuperant. vij.
deſcendebant ad occidentem. et
vij. ad orientem. Partes vero ſa-
goꝝ que ſupererant pendentia iu
xta latera duo magna vſq̧ ad ter
ram ex vtraq̧ parte reducebātur
ad tegendū introitum orientalē.
Sed quia. vij. cubiti ex vtraq̧ par
te veniebant in ſpacio vero introi
tus decem tm̄ erāt ſuperſuebatur
ſaguz ſago. Uel forte in ſummita
te cuiuſq̧ duo cubiti retro plicati
conſuebantur inſtar orarum veſti
menti. ⁊ tunc ex equo venientia ſa
ga de lateribus in medio introit⁹
copulabātur in eodē loco in quo
et cortine: ⁊ ſimiliter in latere occi
dentis. Propter huiuſmodi ſuper
ſuturaz vel replicationem ſagoꝝ
dicit Beda primo dixiſſe dominuz
moyſi. Sextum ſagum in frōte te
cti duplices id eſt dimidium ſagū
quod excedit cortinas in introitu
ſuperſues vel replicabis. Et poſt
planius addidit quod ſupereſt in
ſagis: id eſt vnū ſagum ꝙ amplu⁹
eſt ex medietate eius operies po
ſteriora tabernaculi: id eſt lat⁹ oc
cidentis. Duplicabantur autē ita
vt impetum ventorum poſſent ſu
ſtinere. et ſecundum hanc diſpoſi
tionem tabernaculū ex omni par
te tegebatur ſagis vſq̧ ad terram
⁊ nil ex eo videbatur. et tentoriuz
quod erat in introitu p̄cioſum. in
utiliter ibi erat: ⁊ cū ſacerdotes in
trabant tabernaculum vel neceſſe
erat attollere ſaga et cortinas vt
ſubintrarent: vel in medio iunge
bantur vncinis ⁊ anulis ad introi
tum eorum diſſoluebantur.

¶ Joſephus aliter. Cap. lv. Incides et non de biblia.

Alia eſt ioſephi diſpo-
ſitio: cui conſentit Ori-
genes et videtur proba
bilior. Ait enim. x. cor-
tinas ſibi mutuo iun-
ctas

etas: vt dictū eſt a frōte taberna-
culi ſup introitū extēdi p trāſuer
ſum ⁊ tegere totū tabernaculū: et
deſcēdere iuxta latus occidentis
vſq; ad terrā. Introitū vero nō te
gi aliqua parte coꝛtinarū: cū pro
priū velū haberet. Similiter ⁊ de
ſagis totū dicit opiri tabernacu-
lū: excepto itroitu. Sed qꝛ duo cu
biti ſagoꝝ: ſupi ſunt coꝛtinis: ex
vtraq; pte dicit eos replicari ſub-
coꝛtina: ne vent⁹ intrās: inter ſaga
⁊ coꝛtinas: totū ꝯcuteret operimē
tū: p quo etiā dictū putat. Sextū
ſagū in frōte tecti duplices: ſed ēt
ſcðm hec ſpecioſa ⁊ ꝑcioſa pluri-
mum pars extrinſeca tabernacu-
li nō videbat: nec illud coꝛtinarū
qđ circa tabernaculū defluebat.
Fruſtra ergo tāti facta videbant.
Quocirca foꝛte ex omni pte coꝛti
ne ⁊ ſaga funib⁹ extēdebāt circa
tabernaculū ⁊ paxillis ereis colli
gebātur funes: qꝛ ⁊ paxillos ha-
buiſſe tabernaculū infra Moyſes
dicit: ⁊ in modū tecti depēdentis
circūquaq; attollebant: vt ⁊ taber
naculū vndiq; videri poſſet: ⁊ cir-
cuiri ab igredientib⁹ ſub coꝛtinis.

¶ De pellib⁹ ſuppoſitis. ca. lvij.

C
exo. 26
Operimentū
tertiū.

Quocunq; vero modo hec duo operimenta diſpoſita fuiſſent de reliquis duobus non eſt queſtio. Sane tertiū erat operimentum de pellibus arietū rubꝛicatis: q̄ ſuperioꝛa tantum te gentes: ad altera non deſcēdebāt funib⁹ ⁊ paxillis ereis affixis ter-

Operimentū
quartū

re circūligate. Quartum ꝗ̄ operimentū in eūdē modū erat ſuperpoſitū de pellibus arietū hyacinthinis: ſuperpoſita vero erāt hec duo propter eſtū ⁊ imbꝛium diffuſionem. Multos itaq; (vt ait Joſephus) ſtupoꝛ habebat a longe inſpicientes: nam coloꝛē eius in nullo putabant differre a celo.

¶ Quid figurabant predicta.
Capitulum. lviij.

Incedēs de
claratiōnam.

In hac cōpoſitione tabernaculi: patet deum ⁊ nō hominē ſic diſpoſuiſſe: quia (vt ait Joſephus:) Singula hoꝛū ad formā rerum facta reperiet: ſi quis abſq; inuidia velit hec cōſiderare. Additum eīm qđ ſoli pōtifici permiſſū erat: figurabat celū deo ⁊ angelis attributū. Sāctuariū vero quod in duplo erat: terrā ⁊ mare cūctis greſſibilia: ſicut ⁊ illa pars cōmunis ſacerdotibus erat. Coꝛtine celum ſidereū: ſaga aquas q̄ ſunt ſuper firmamētū. Pelles rubꝛicate celū empyreū in quo ſunt angeli. hyacinthine celum ſuperius: vbi de⁹ ſup oīa. Tū in quatuoꝛ coloribus veloꝝ dicit Joſeph⁹ figurari quatuoꝛ elemēta. Per byſſum terrā: qꝛ de terra eſt: ⁊ ꝑmo terreū ⁊ viridē coloꝛē hꝫ. Per purpurā mare: qꝛ ex cōchis marinis tingit. Per hyacinthū aerē: qꝛ i coloꝛe ei ſimilat. Per coccū ignē: qꝛ i coloꝛe ei aſſimilat. Per mēſam tps vel annum. Per panes duodecim menſes. Per coronā quatuoꝛ digitoꝛū ānū ſolarē quatuoꝛ tēpoꝛū. Per coronā minoꝛem annum lunarē. Per ſeptē lucernas cādelabꝛi ſeptē planetas. Per lxx. eius partes decarmoniam planetarū. Foꝛte q2 quilibet planetaꝝ hꝫ decē dignitates vel poteſtates. Quinq; naturales: et quinq; accidētales: in quibus armonice: id eſt pꝛopoꝛtionalter ſe habent. In cādelabꝛo notatur: qꝛ que ſub eis ſunt ad ipſos tendūt id eſt motus naturales ⁊ effect⁹ ab eis habent: quod etiam notat oꝛnat⁹ ei⁹ cyphi. i. vaſa liquoꝛis aquā: ſpherule ſolē ſphericū: lilia aerē: q̄ ſolus vitiatur odoꝛibus.

Additio.
Eſt ann⁹ legitim⁹ ⁊ ann⁹ vſualis: eſt ⁊ annus emergēs. Annus leg. a lunatione apꝛilis incipiēs: vſualis a kal. ian. hebꝛeus emergēs: ꝗ̄libꝫ die icipiēs.

Additio.
Deca decē ⁊ armonia. i. cōcoꝛdia. Inde decarmonia. i. conſonātia planetaꝝ.

¶ De altari holocauſtoꝝ. C. lix.

 Precepit

A Exod. 27. PRecepit q̄ꝫ dñs neri altare de lignis ſethim. Altare hoc dicebatur holocauſti vel holocauſtoꝝ vł holocauſtomatū. ⁊ poſſet dici ſacrificioꝝ: ſed a digniori nomē accepit. Erat aūt in lōgitudine ⁊ latitudine quinqꝫ cubitoꝝ .ſ. quadrū: ⁊ altitudine triū. cui tāđ nimis alto ad horā miniſtratiōis aliq̄d apponebat in q̄ ſtaret miniſter: qđ impleta miniſtratiōe tollebat. Altare em̄ gradus habere
B Scꝫ ſupra. 20 alibi phibet. Erat em̄ cōcauū inſtar arce ſine operimēto parietes lignei. ſed operti erāt ere intus ⁊ extra: licet vti nō poſſent. ſicut nec antiton vel lignū paradiſi quodlibet qđ vrēdo fit mūdius. erea ei⁹ ſiue arula area erat tāđ fundus arce ſup quā fiebat ignis q̄ per feneſtrā q̄ erat in latere oriētali imponebat. In quatuor angulis ſuperiorib⁹ erant extra quatuor recurua cornua: i q̄b⁹ q̄tuor cathene anulis inſerebāt. de q̄b⁹ depēdēs craticula erea i modū retis facta vſqꝫ ad mediū altaris int⁹ deſcendebat ſuper quā cremāda i odorē dño ponebant q̄ ignis p circulos craticule aſcēdēs de arula ↄſumebat. Circa āgulos vero inferiores quatuor erāt anuli erei: in q̄b⁹ vectes iponebātur de lignis ſethim operti ere ad portadū altare. De
Nota opiniones. hoc th̄ altari ⁊ craticula ei⁹ ambiguitas eſt: nō ſolū inter nos verū etiā inter hebreos: p̄cipue cū hebraica veritas a nr̄a trāſlatiōe nil diſcrepare videat. Nos q̄dē ſic habemus. Facies craticulā i modū retis eneā: p cuius quatuor angulos erūt quatuor anuli enei quos pones ſubter arulā altarꝫ eritqꝫ craticula vſqꝫ ad altarꝫ mediū. Hebre⁹ vo ſic hꝫ. Facies ei m·char .i. craticulā: fracturam retis enei. ⁊ ſup rete q̄tuor anulos eneos: ⁊ dabis illā fundū arce de ſubtus. eritqꝫ rete vſqꝫ ad altaris mediū. Joſephus aūt ſic. Cui ſuberat craticula i modū retiaculorū facta. Suſcipiebat em̄ terra ignē q̄ de creaticula ferebat. q2 baſes nō erāt ei ſubiecte. Caſſiodorus th̄ ſenator i pictura quā fecit cui⁹ in expoſitiōe pſalmoꝝ meminit quatuor pedes i vtroqꝫ altari fecit. Proinde videt q̄buſdā nō ſupponi craticle carnes aſſandas: ſed fuiſſe q̄ſi vas quoddā i q̄ ſederet altare: cui⁹ parietū altitudo altare ambiēs vſqꝫ ad mediū altarꝫ eleuata eēt. i cui⁹ angulis ſurſuꝫ quatuor anuli pēdebāt. p q̄ vectibus iſertis altare ipſi inſidēs portaretur. Altare em̄ nō legit alios anulos habuiſſe. Sꝫ vtrū ſepatū eſſet hoc vas reticulatū ab altari ita vt amoueri poſſet altare ab eo cū vellēt ⁊ ſupponi an de ipſo altari ope fuſili ita fabrefactū eſſet vt quaſi oppoſitū videret: ambiguū eſt. Super arulā vero altaris quā in medio eius poſitā dicūt p feneſtrā ab oriēte ſtruem lignorū imponi aſſerūt ⁊ ſuper ligna carnes imponi aſſandas. Uł nō erat ibi arula: ſed ſup craticulā ſuper poſitā fiebat ignis. quod velle videtur Joſeph⁹ in p̄dictis verbis. Alij s vł nec operimētū nec fundū ipm habuiſſe: ſed parietes th̄ terra repleri ſm q dñs dixit. Altare de terra facietis mihi: i cui⁹ area ſuperiori fiebat ignis: vbi cremāda imponebātur. Et de craticula altari ſuperpoſita idem ſentiunt. Arula vero ſubter quā craticula poſita legit. hebreus areūculā vocat vel ſulcū quem in medio parietū altaris fuiſſe dicit: vſqꝫ ad quē locū altitudo craticule pertingebat.

Additio. Iuxta p̄dictam opinionē expoſnit ſubter vel ſuper. vel ſic ordinatur litera: q̄s pones ſubtus .i. ſubter quos pones.

Additio. Hoc ſm predictas ſententias nō eſt ſeruatuꝫ ſed myſtice

Additio. Qr forte ↄcau⁹ erat loc⁹ ad recipiendos cinere hoſtiarum.

De ſitu

¶De ſitu altaris ⁊ vaſis ei⁹.c.lx.

A Ex. 27 POſitū aūt erat altare ante tabernaculū ſub diuo nō'di recte ante introitū:ſed aliquanto ad meridiē deſcēdens:ita vt ante ipm immolātes ſtātes ad aquilonē l ipm] tabernaculū vſq ad ſan cta ſanctorū inſpicere poſſent.Et qꝛ ſtabant ad aqlonē.i.in altaris latere aqlonari:⁊ ꝯtra meridiem. qñ legit eos ſacrificaſſe ad aquilonē.qñq ad meridiē.Erantq in vſus eius lebetes ad colligendos cineres cū abūdabāt ⁊ deportandos q̄ i locū ſecretū ⁊ mūdū reponebant·⁊ forcipes ad emundādū ignē altarꝫ.Et fuſcinule quas grece creagras dicim⁹.qꝛ inde de caldarijs carnes cocte ꝓferebant et patilla quaſi vatilla a vehemēdo q̄b⁹ ꝑtunc ab hoc altari ad altare tymiamatis deferebantur:preter cacabos ⁊ ollas ad carnes coquēdas:q̄ tñ iuxta altare nō coquebātur.oīa vero enea erāt.Hebre⁹ vero ſic hꝫ.Facies eius olas:⁊ eius pallas.⁊ ei⁹ pelues:⁊ ei⁹ vncinos ⁊ eius ignium receptacula.

¶De atrio circa tabernaculum. Capitulum.lxi.

C Ex. 27 ERat aūt atriū circa tabernaculū in latere meridiano.c.cubitorum.in aquilonari.c.in orientali vero l.⁊ totidē in occidētali.Et ſic quadrū erat vł quadrāgulū:ſed non quadratū.ſed in forma altera parte lōgiori.Erātq in latere auſtrali.xx.colūne:alte. v. cubitis.veſtite laminis argēteis. capita habētes argētea cū celaturis cū baſibus eneis.ſpacio.v. cubitorū īter ſe diſtātes : ſuper quas annuli ſinguli incrāt.ꝑtingebantq funes ab anulis vſq ad capita paxillorū:q̄ erāt

Additio.

Eminentia q̄dā erāt in ſummitate colūnarū ⁊ ipa ꝑforata et ī foramīe due corde vna hinc et vna inde q̄ tenerēt colūnā rectā in gloſis inquit cubiti vni⁹ magnitudine:⁊ per ſingulas columnas ī terrā valide fixi:vt atriū immobile cuſtodirēt:cortina vero de biſſo molliſſimo.c.cubitorum in lōgū:et v.in latū per columnas depēdebat a capite vſq ad baſem diffuſa :vt nihil a pariete differre videretur:niſi forte ꝑ aeris intēperie.qñq retro funibus ⁊ paxillis traheretur: vt ſub ea tāq ſub tecto reciperet populus.Incundem modū latus aqlonis.xx.colūnas ⁊ cortinā habebat diffuſam ab occidente vero decem colūne:⁊ cortina cubitorꝫ.l. atrium cingebat.In egreſſu vero ad orientē tres colūne hinc ⁊ inde tres ſtabāt:⁊ cortine iuxta has diffuſe nihil a prioribus differentes. In medio vero latre eius quatuor erāt colūne in modū portarū :quibus appenſum erat velū de quatuor precioſis coloribus:cōtextū opere plumario :qđ ad egreſſum ⁊ ingreſſum facile attoli ⁊ deponi poterat.Notandum tñ in lōgioribus laterib⁹ fuiſſe colūnas.xx.inter quas erāt aperture.c.cubitorꝫ ⁊ ī duob⁹ minoribus.ix.ſed ꝑpter angulares q̄ cōmunes erāt duobus lateribus dicūtur ibi xx.hic vero decem.Et deſignauit domin⁹ per numerum colūnarum numerū intercapedinū. Habebat ergo vtrūq lat⁹ magnū .xx.columnas.id eſt

vſ.exodi dicunt lingule:⁊ qꝛ de caluate ⁊ quaſi rotūde in ſummo ad modum lingue appellat eas ioſe.āgul⁹. Credibile etiaꝫ inquit q ſingulis baſibus columnarum inferius eſſet infixa cauilla.per quā etiā tota columna terre firmiter inhereret.

Additio.

Si in latere meridiano.xx.tñ colūne eſſent cū vnaqueq diſtaret ab alia q̄nq cubitis.cum fuerit īter eas.xix. īterſtitia nō habebāt in lōgitudine niſi nonaginta quinq cubitos.Idē etiaꝫ de latere aqui

nas.i.xx. interca pedines. Alia litera .x. colūnas. id eſt .x. interca pedines.

lonis intellige. Hanc obiectionem ſoluit magiſter.

¶ De lucernis tabernaculi.
¶ Capitulum.lxij.

G Precepit etiā dominꝰ
Ex.27. offerri a filijs iſrael oleū oliuarū puriſſimum: piloqꝫ tuſum. Hoc em purius eſt ꝙ̄ nuceum: vel lineum. vel myrtinū: vl' raphaninū. vt ſemper arderet ex eo lucerna in tabernaculo teſtimonij: quā aſcēdebat aarō ⁊ filij eius veſpere: ⁊ vſqꝫ mane lucebāt ſuper cādelabrū ſeptē lucerne coram domino: in die vero tres tantum. Lychinus lucerne papyreꝰ erat: cincēdula vero quā mergum dicimus aurea.

¶ De cōibus veſtibus ſacerdotū.
Capitulum.lxiij.

A Uerū locutꝰ eſt dn̄s
Ex.28. ad moyſen dicens. Applica fratrē tuum aarō ad te cum filijs ſuis de medio filioꝝ iſrael: vt ſacerdotio fungantur mihi: facieſqꝫ veſtē ſanctam fratri tuo: in qua ſanctificatus mihi miniſtret. De his ſane veſtibꝰ: quia cōfuſe agit hiſtoria ad euidētiā cōgruo ordine proſequamur. Quatuor erāt veſtes tā ſacerdotibus minoribꝰ quos chaneos vocabāt ꝙ̄ principi ſacerdotum: quem arabarchum appellabāt cōmunes: ⁊ alie ꝗtuor poſt illas quibus ſolus arabarchus.i.princeps ſacerdotum vtebatur: quibus ſecūdū ordinem hunc induebatur. Purificatis prius manibus ⁊ pedibꝰ aque. ſacerdos induebat manachaſim: quod ꝯſtrictoriū ſonat quod grece brache: latine femoralia dici poteſt. Eratqꝫ de byſſo retorta cōtextum. ingredientibuſqꝫ p ipſm pedibus aſcendebat vſqꝫ ad lūbos. ibiqꝫ fortiter ſtringebatur: ⁊ vſqꝫ ad genua tantū deſcēdebat. noſter tamen pontifex qꝛ ingem habet continentiā tantū ſandalijs pedes tegit. ac ſi dicatur ei. Qui lotus eſt / non indiget niſi vt pedes lauet. Secundo byſſina ſyndōe duplici veſtiebatur. quod ceeto mone.i.lineū dicebat. quā nos lineam ſtrictam ſiue camiſiā vel ſubuculā dicimus: quam moyſes abanech appellauit: ſed poſt a babylonijs diſcētes hebrei emiſſaneā dixerant. Eſt autē deſcendens vſqꝫ ad talos: ⁊ decēter corpi coaptata ſed manicis brachia valde cōſtringens. naſtilibus vel naſtulis hincinde ſuper humeros capitiū cōſtringētibus. Tertio ſtringebat balteo lato: quaſi digitꝫ quatuor ſic reticulato. vt quaſi pellis viperea quā in eſtate exuit videretur cōtexta floribus coccineis purpureis ⁊ hyacinthinis. ſtamen vero tm̄ byſſinū erat. ſumēs initium cingēdi a pectore: circūductis lateribus iterū ante vmbilicū redibat: ibiqꝫ modice ſtringebatur et vſqꝫ ad tybias depēdebat ad decorē dū ſacerdos nihil operabat. cū autē ſacrificabat: ne impediret pēdētes ſummitates ſup leuū humerū reflectebat: vnde ⁊ forte diaconus quandoqꝫ caſulā plicatam eidem humero ſuperponit. Quarto ſimplicem tyarā geſtabat in capite: a cidari pontificali plurimū differentē. Erat enim in modū pileamati vel caſſidis modice: medietatem verticis excedens: dicebaturqꝫ manephei habēs vittas: ꝗ inuolute ſepius nectebantur ne facile laberet: habēs deſup aliud velamen

Additio.
Origenes. Femorale veſtimētū eſt in quo pudenda corporis cōtegi ⁊ cōtingi ſolēt. Et ne turpitudo deſinētibus femoralibꝰ reueletur: zona femora cōſtringuntur.

Additio.
Id eſt prios motus: quos penitus coercere nequit refrenet.

velamen byſſinum vſq̨ ad inferio
ra barbe deſcendens: celās pilleí
ligaturas ⁊ totam capitis ſuperfi
ciem aptatumq̨ perfecte ne labo=
rante ſacerdote rueret.

Proſecutio.ꝑcedētiū

¶De pōtificalibus indumentis.
Capitulum.lxiiij.

Uper hec proprijs
quatuor veſtibus in=
duebat̄ arabarchꝰ:
quarū prima tunica
erat hyacithyna po
deris vel ipoditis di
cta.i.talarꝫ:quā hebreꝰ mechir di
cit. Eratq̨ de duabꝰ inciſionibꝰ fa
cta cōſuta:ſuꝑ hūeros: ⁊ ꝑ latera
in modū dalmatice fctā manicas
eiuſdē coloris hñs aſſutas capitiū
hñs nō ex trāſuerſo ſuꝑ ſcapulas
ſʒ in longū ſectionē habebat a pe
ctore vſq̨ ad medias ſcapulas:cui
aperture ne añt retro turpiter ap
pareret aſſuta erat vitta q̄ ſuꝑ ſca
pulas hincinde naſtulis aſtringe=
bat̄. habebat āt ꝑ fimbrijs. lxxij.
tintinnalia aurea q̄bꝰ erāt imixte
totidē naſtuli quaſi mala punica
ex hyacitho ⁊ purpura ⁊ cocco bis
tincto ita vt poſt tintinabulū eēt
malūgranatū:q̄ſi interſcalari mō
poſita vt audiret̄ ſonus:cū ſacer=
dos ſolꝰ ingrederet̄ vel egrederet̄
ſanctuariū:⁊ nō
moreret̄. Super
hāc tunicā vide
tur ioſephꝰ vel
le accingi pōti=
ficē cingulo pre
dicto quo alīj ſa
cerdotes ſupli=
neam tunicam.
alīj nōdū ipſuʒ
accingi dicunt.
ſed ſuū ephot
vt ſuper omnia
indumēta ad vl
timuʒ cingeret̄.
Fueruntq̨ qui
dicerent duas zonas habuiſſe pō
tificeʒ:primā ad modū ſacerdotū
ſecundaʒ ſuper ephot:que due ta
mē ꝑ vno habebātur indumento.

De ephot.

Additio.
Et ſi ad lr̄aʒ ve
rum non fuit q̄
moreret̄ ſacer=
dos cū ſonꝰ nō
audiebat̄.tñ al=
legorice ꝑ hoc
datur itelligi q̄
non debent eſſe
muti ſacerdotes
q̄ debēt curā ge
rere gregis ſui.
vñ dicit̄. Ue ca=
ni non latranti.

Secūda veſtis erat ephot:ſimilis
ſuperhūerali grecoꝝ de predictis
quatuor coloribus:auroq̨ conte=
xtū ſine manicis ad modum collo
bij:deſcēdēs vſq̨ ad renes:⁊ adeo
vt ſuper eigi poſſet ſuperiorē par=
tem tunice hyacinthine tegēs:in=
feriorē relinquens intactam. Ore
vero laterum vncinis ⁊ annulis au
reis iungebantur: aperturam ha
bens in pectore
quadrū ad ma
gnitudineʒ pal
mi in qua logiō
inſerebatur:i cu
ius parte ſupe=
riori ſuꝑ vtrūq̨
humerum inſi=
bulati erant au
ro duo lapides
onichini ſardo
nices (ſm Joſephum) ſecūdū.lxx.
ſmaragdi:in quibus erāt ſculpta
xij.noia filioꝝ iſrael ꝑncialibꝰ
literis:lingua hebrea iuxta ordi=
nem natiuitatis eorū.vj.noia ſe=
niorūʒ in hume
ro dextro:mino
rum in ſiniſtro
ob recordatiōeʒ
filioꝝ iſrael. ha
bebat autem ca
pitiū ex trāſuer
ſo ſuꝑ humeros
fortibꝰ loris cō=
textū. ¶Quod
legitur ſamuelē
et dauid indu=
tos ephot aliud
erat et proprie
ephotar diceba
tur ⁊ erat lineū
illō x̄o mira pul
chritudine ver=
miculatuʒ. Ter
tium erat orna
mentū quod he
breus eſſin:grecus logyon:latinꝰ
rationale dicit:quadrangulū ⁊ du
plex:ne pōdere gemmarū rumpe
retur:mēſurā palmi hñs.ſ. aper=
turā ſuperhumeralis iplere ſuffi=

Additio.
Palmꝰ mi.quar
ta eſt mēſura q̄
ſit pugno:ex:ten
ſo pollice reli=
quis digitis cō=
plicatis cōtinēs
dimidum pe=
dem.

Additio.
Jd eſt lr̄is ⁊ figu
ris q̄buſdā notꝫ
oibus ſunt cha
racteres q̄daʒ
vulgo notis qui
bus etiā laici in
cōputationibus D
dicunt̄ vti in di= 1.Re.2
gitis ſuis vel ꝑ C
ꝑncíales lr̄e di 2.Re.6
cunt̄ egyptioꝝ.
q̄s ꝑpter coha=
bitationē eoruʒ
nouerant. Sed
ſiue hoc ſiue a=
lio mō itelligas
lingua hebrea
erant ſcripta.

De rōnali.

tiens:ex predictis quatuoꝛ coloꝛi
bus cōtextū ⁊ auro:eodem ſcema
te quo ſup ⁊ hūerale.Erātq; in eo
xij.lapides auro firmiter īcluſi ꝑ
quatuoꝛ oꝛdines trini in ſingulis.
In primo oꝛdine ſardius: topaſi⁹
ſmaragdus. In ſecundo carbūcu
lus.ſaphirus:iaſpis. In tertio li-
guri⁹ achates : ametiſt⁹. In quar
to criſolitus:onichin⁹: ⁊ berrilus.
In quibus erant ſculpta.xij.noīa
filioꝝ iſrael iuxta oꝛdinē natiuita
tis ſue ſingula in ſingulis vt geſta
ret ſacerdos memoꝛiale filijs iſrł
et filioꝝ iſrael in humeris ⁊ pecto
re ob recoꝛdationē triū quoꝝ vni⁹
popul⁹ eſſet memoꝛ:ipſe vero duo
rū:vt ſcꝫ popul⁹ vidēs noīa pātrū
ſuoꝝ ſatageret ne a virtute prioꝝ
degeneraret.Sacerdos vero vitā
et fidē patriarcharum meminiſſet
imitari.Meminiſſet etiā ꝑplm ex
his patribus oꝛtum : ſacrificijs et
oꝛationibus deo commēdare. Ap
pellabatur enim rationale iudicij
qꝛ ſcripta erāt in eo hec duo nomi
na iudiciū ⁊ veritas: vel doctrina
et veritas.Sane vbi nos habem⁹
pones in rationale iudicij iudiciū
⁊ veritatē hebre⁹ habet phurim ⁊
thumim.Unde ⁊ foꝛtes in q̃b⁹ iu-
diciū veritatis īquiri ſolet purum
dicūt.Tradunt aūt ī medio ratio
nalis fuiſſe lapidē q̇drū : magni-
tudine duoꝝ digitoꝝ:in quo ſecū
dū coloꝛis mutationē ꝑpendebāt
vtrum deum placatū haberēt: an
offenſum.Ioſephus dicit ſardoni
cē:qui in dextro humero gerebat:
cū ſacrificiū pontificis deo place-
bat tāto ſplēdoꝛe micare:ꝙ etiam
ꝑcul poſitis radi⁹ ei⁹ appareret:
egreſſuris ꝓo ad ꝓliū ſi de⁹ cū eis
eſſet tātus fulgoꝛ in lapidibus ra
tiōalis apparebat : vt omni fieret
multitudini manifeſtū ī eoꝝ auxi-
lio deū adeſſe:⁊ob id rōnale iudi-
cij nūcupari. Aſſerit aūt Ioſeph⁹
hūc ſardonicē ⁊ fulgoꝛē ſardonicis
rationalis ceſſaſſe annis ducentis
antēꝗ̄ ipſe ſcripſiſſet:hec cū deus
moleſte ferret trāſgreſſiōes legis.

Erant etiā in quatuoꝛ ſummitati-
bus rationalis quatuoꝛ anuli au-
rei:quoꝛū duob⁹ ſupremis inſerte
erāt due cathene auree ſibijnuicē
coherētes id eſt obliquate admo
dū.x.litere ſibi in med o cōiuncte:
vł poti⁹ exprimit facturā cathene
in qua. macule
maculꝫ coherēt
ꝑquo hebre⁹ hꝫ
plexas opeꝑple
xo ioſeph⁹ dicit
per fiſtulas ve-
nientes:qḋ iux-
ta caldeū ſonat
terminatas.i. ad
quātitatem ſpa
cij in quo ꝑten-
debant factas.q̄ ſurſum ferebant
vſq; ad ſcapulas pontificis:ſuper
quas inſerebantur duob⁹ vncinis
aureis ſuphumerali firmiter in-
ſertis:duob⁹ vero anulis inferioꝛi
bus aſſute erāt due vite hyacithi
ne.q̄ circa latera ducte duob⁹anui
lis aureis īter ſcapulas inſerebā-
tur q̇ ſub vtroq; ſardonice ī ephot
fixi ſtabāt vt vtraq; ligatura ephot
⁊ lohiō ſibijnuicē firmiter cohere
rēt.Sup hoc dicit Ioſeph⁹ zonā
ex quatuoꝛ coloꝛibus ⁊ auro cōfer
tā:ex vtroq; latere circū ductā et
iterū reuolutā aā pect⁹ in vtraq;
ſummitate infra pendente: habē-
tē ex aureis fiſtulis fimbrias miro
decoꝛe compoſitas.

Additio.
Ad hui⁹ cathe-
ne ſilitudinē: di
cit:m.ſtolā a col
lo ex vtraq; par
te dependentē
obliquandā in
pectoꝛe.qḋ inde
ſic non fit.

De mitra ⁊ tyara. Capłm.lxv.

Ultimum erat capitis oꝛna
mentū:qḋ cōmuni⁹ tyara Exo.
vel mitra dici pōt vel ifula:ſpecia 28.
lius ꝓo cidaris.Eratq; tyara ad Et
modū predicte facta:q̄ cōis erat et.39.
ſacerdotibus:ſup quā cōſuta erat
alia tota hyacinthina : que circū-
dabatur aureo circulo trib⁹ oꝛdi-
nibus facto:ſup quā ab occidēte
ſtabāt floꝛes aurei plātagini ſimi-
les a tpe ad tps.A frōte vero ſu-
pra ſtabat flos aureus ſilis herbe
quā greci iuſquiamū dicūt magni
tudine digiti vni⁹.In ſuperioꝛi ve
ro planicie tyare ex oī parte ī cir-
cuitu

culu vſqȝ ad ſummitatē eius q̄ in acutiſſimū deficiebat; cacumē particulatim p loca erāt malagranata aurea:cū ſpinoſis extremitatibꝰ ſuis fabrefacta. Sup frōtē ſo pēdebat lamina aurea:quā petalū dicūt ad modū lune dimidie facta q̄ arcuationē ſurſū habēs ⁊ in medio anulū aureū vncino aureo inſerebat:q̄ tyare inſertꝰ erat. In qua ſculptū erat aloth adonai.i. ſanctū nomē dñi.ſ.tetragrāmatō. qd ieffabile dr.nō q2 dici nō poſſit ſȝ q2 rē ineffabilē ſignificat qd his literȝ ſcribit he. ioth. beth. van. que ſonāt principium vite paſſiōis iſte. qd eſt per paſſionē huiꝰ quē prefigurat hic ſacerdos reſuſcitabit ⁊ recuperabit vita in adā pdita. Ne vero cū moueret pontifex: moueretur ⁊ lamina ſancta ſurſum. ligabatur vitta hyacinthina pſpicua. celāte vncinū ⁊ anulū q̄ circundu cta capiti ⁊ ligata i occipite. depēdentes ſummitates ſup humerū vtrumqȝ diffundebat.

Additio.
Tñ he lr̄e nō repreſentant ſua elementa in illo nōie ſicut tunc aliquando elementa cetera.

De typo veſtium. Capit.lxvi.

Incidēs ex poſiti unum. priorū.

His veſtibꝰ ornatꝰ pōtifex imaginē totius orbis ſup ſe preferebat. Feminalia eñ ⁊ linea ſtricta.q2 biſſina erāt terrā figurabant baltei vero quotquot erant circūuolutionē occeani tunica hyacithina aera ipo colore pferebat p tintinnabula ſonitꝰ tonitruum.per malagranata coruſcationes ſignificabantur. Ephot vero ſui varietate celum ſidereȝ. quod auri ɡis coloribus intertextum erat: ſignificat q2 calor vitalis penetrat vniuerſa. Duo ſardonices ſolem ⁊ lunā:vel duo hemiſperia. xij. gēme pectoralis. xij. ſigna in zodiaco. Pulchre qd i medio erat rationale appellabatur. Ratione enim cuncta ſunt plena:⁊ terrena adherent celeſtibꝰ. imo ratio terrenoꝝ ⁊ temporū caloris ⁊ frigoris:⁊ duplex inter vtraqȝ tēperies / de celi curſu ⁊ ratione deſcēdit. Cidaris celū empyreū:lamina ſuppoſita deum omnibus preſidentem.

Additio.
Qui dā dȝ vnum qdā plres eſſere bāt:ideo dicunt quotquot erāt.

De cōpoſitione altaris incenſi et loco eius. Cap.lxvij.

Poſt veſtiū cōpoſitionē locutus eſt dñs ad moyſen de mō cōſecrationis aarō ⁊ filioꝝ eiꝰ qd ad ipſam cōſecrationē diſtulimus de altari aureo proſequētes. Factū eñ erat hoc altare d lignis ſethim:habēs cubitū lōgitudinis ⁊ alterū latitudinis:id eſt quadrū et duos cubitos in altitudine. Veſtitumqȝ erat auro puriſſimo. cornua habēs et craticulam auream et cathenas ⁊ anulos ⁊ vectes aureos inſtar prioris. vtrum vero arulaȝ haberet:an cineres exciperet terra:ambiguū eſt. Joſephus addidit q2 per angulos ſingulos coronas.vj.habebat ex auro puriſſimo.quod ſingulariter forte in exodo dictū eſt. A Exo.10

Altare incenſi.

Additio.
Quedā eminētia ad modum labij.

ita. Facieſqȝ ei coronā aureā p girū. Hoc altare dicebat incēſi, vel tymiamatis quia ſingulis diebus mane et veſpere ad cōſumādū iuge ſacrificium qd fiebat de duobus agnis ſup illud tymiama incendebatur ſanctificatū dño. Fuerunt tamē q̄ dicerent mane ſolū incenſum: id eſt thus ſupimponi. veſpere vero pro dignitate ſacrificij veſptini tymiama. Ceterū vtrū hoc altare eſſet intra ſancta ſanctorum an in ſāctuario cū candelabro ⁊ menſa ſancti videntur dubitare. Nec eſt putandum in dubiū veniſſe quin eſſet in ſanctuario. cū hebreꝰ hoc dicat ⁊ ioſephꝰ plane ⁊ prima poſitio

ſitio tabernaculi facta a moyſe in
nuit: niſi q2 Paul⁹ ad Hebre. thu
ribulū ponit aureū intra ſctā ſan-
ctoꝝ ſolū modo. Potuit eſſe ſane
ꝙ in tēplo vbi oīa āpliata fuerūt
⁊ multiplicata ꝑter altare aureū
quod erat extra
velū: ad quod
bis in die neceſ
ſarium erat in-
gredi: erat ſupꝑ
additum thuri
bulum in adi-
tu: in quo ſum-
mus ſacerdos
prunas ⁊ tymia
ma que ſecum
ferebat adole-
ret: quando ad
interiora cōtin-
gebat ipſum pe
netrare.

Additio.
Origenes i ho-
melia de taber-
naculo. Fiunt
pretereaquedā
velaminibus di
ſtincta que ap-
pellant̄ ſancta
⁊ alia nihilomi
nus ſecundo di
ſtēta velamine
que dicunt̄ ſan
cta ſanctorum.
Collocatur in-
trinſecus arca:
ſupra quā che-
rubin extenſis alis ſeſe inuicē cō-
tingentibus ſtatuunt̄: ibiq3 ex au-
ro velo baſis tabula quedā collo
catur: que appellatur propitiato-
rium: ſed ad altare aureū incenſi.
Preterea in exteriori loco cande-
labrum ponitur aureum in parte
auſtrali: vt reſpiciat ad aquilonē:
in parte vero aquilonis mēſa collo
catur: ⁊ propoſitio panum ſuper
eā. necnon altare holocauſtorum
iuxta velamē interius ponitur.

¶ De compoſitione tymiamatis.
Capitulum. lxviij.

D. E. Exod. 30.

De cōpoſitiōe vero tymia-
matis ſcꝫ/locut⁹ eſt dn̄s
ad Moyſen dicens. Su-
me tibi aromata ſtactē ⁊
onicha galbanum boni odoris ⁊
thus lucidiſſimum: equalis pon-
deris erūt oīa ⁊ i tenuiſſimū pul-
uerē cōtūdes ea. Onicha fert̄ eſſe
oſtreola paruula ſuaue redolens
magnitudine humani vnguis vñ
⁊ onicha dr: q2 onix grece vnguis
dicit̄. Stacten eſt gūmi qḋ fluit de
myrrha qḋ ⁊ myrrha dicit̄. Galba
nū vero ſuccus eſt ferule: ⁊ naſcit̄
in ſyria optimū: cartilaginoſū. ſ.
⁊ min⁹ lignoſum: cuius odore fu-
gātur ſerpētes. Ferula quoq3 ꝗ̄ ⁊
feniculū in gargano naſcit̄: cuius
ſuccus vilior eſt. Thus vero lucidiſ
ſimū optimū: qḋ maſculū dicit̄: q2
inſtar humani teſticuli rotūdū ē.
Dicit̄ etiā libanū a libano monte
arabie i quo naſcit̄ arbor thuris
ad aceris qualitatē ꝑplexo ⁊ intor
to vimine. Ex his quatuor fiebat
puluis tymiamatis ſcꝫ: ꝓhibuit
ꝙ dn̄s talē fieri compoſitionē in
vſus hoīs: ꝙ ſi quis ſimile faceret
vt odore eius frueretur periret de
populis ſuis. Inde eſt ꝙ in eccle-
ſia non datur odor thuris benedi
cti ſpōſo ⁊ ſponſe. Inde etiam eſt
ꝙ oblato thure benedicto ſup al-
tare ſi deſcēdat thuribulū ad cle-
ricos in choro: vel ad laicos aliud
thus ſine benedictione ponēdum
eſt et hominibus offerendum.

¶ De confectione ſancte vnctio-
nis. Capitu. lxix.

F. E. Exo. 30.

Nguētū ēt ſcīm de
quatuor fiebat aro-
matib⁹. Aroma vero
dr qḋlibet pigmētū
qḋ odore ſuo aera
inficit ꝗ̄ſi aerioma.
Sumebant̄ ꝗ̄dē quingēti ſicli vir-
gultoꝝ primi. i. precipue myrrhe.
Et eſt myrrha arbor ꝗ̄ grece ſmir
na dicit̄. v. cubitoꝝ: ꝗ̄ eſt in arabia
cui⁹ virgulta arabes exurūt vt me
lius pullulēt ⁊ fructificēt: ex quoꝝ
nitore multos cōtraherēt intolera
biles morbos: niſi fumo ſtoracis
occurrerēt. Cinamomi. cc. l. ſicli: ⁊
calami toridē caſie vero. d. Et ē cin-
namomū virgultū indie vel ethio
pie duoꝝ cubitoꝝ. dictū quaſi cā-
namomū: q2 in modū canne ſubti
les hꝫ calamos ⁊ replicatos: ꝗ̄ fra
cti ſpiramentum viſibile reddūt.
Calamus vero ſpecies aromatica
iuxta libanū. Caſia in aquoſis na
ſcitur: creſcit in immēſum odorē
reddit. Hec redacta in puluerē cū
oleo oliuarū: cū menſura hin con
ficiebantur opere vnguētarij: ⁊ ef
ficiebatur ſanctum vnctionis oleū
vel

vel vnguētū ſanctum: de cuiꝰ vſu loco ſuo dicemus. Joſephus etiā balſamum apponi dicit.

C ¶ De labio eneo. Ca.lxx.

Exo.30 Locutꝰ eſt iterū dñs ad moyſen. Facies & labium eneū cū baſi ſua. vas. ſcʒ lauatoriuʒ: qđ etiam later dr. qđ erat inter tabernaculū & altare holocauſtorum: in quo miſſa aqua lauabāt ſacerdotes manus ſuas & pedes. veſtes ſanctas accepturi vt ſacrificarent: ſilr ĩgreſſuri tabernaculū & egreſſuri: qđ dr factum de ſpeculis mulierū excubantiū ad ingreſſum tabernaculi. Forte de ſedibꝰ ſpeculoꝝ eneis factū fuit. Vel potiꝰ eo facto in circūitu labij ſupremi circūpoſita fuerūt ſpecula: in quibus ſacerdos videre poſſet: ſi vſpiam vel in facie vel in veſte maculam haberet abluendam.

¶ De redemptione numeratorū. Capitulum.lxxi.

B
Exo.30 Tertiumqꝫ dixit dñs ad moyſen. Cū numerabis filios iſrael dabit quiſqꝫ pretiuʒ pro aīa ſua: ne ſit in eis plaga dimidiū ſicli iuxta menſuram ſanctuarij. Siclus aūt. xx. obolos hʒ
· A. xx. annis & ſupra dabūt. ab eo cū tpe ad nomē familie trāſibāt.
B
2.re.23 Diues nō addet: & pauper non minuet. Et hec pecunia ad vſus tabernaculi reponebatur. hoc in dauid vindicatū eſt: qꝛ aliter fecit ꝗ̄ deꝰ iuſſerat: qꝛ regnāſ in pace q̄ſi ſuperbe populū numerauit: et numeratū iuxta pceptū dñi non fecit offerre & ſic in duobus peccauit.

¶ De electione artificum & datione tabularum. Ca.lxxii.

A
Exodi.
31. Vocauit etiaʒ dominꝰ ex nomine. i. nominatiʒ elegit huius operis ſummos artifices. beſeleel filiū huri de tribu iuda & ooliab eius ſociū. ſed minus
C
ij.pa.ij peritum filium Achiſamech de tribu dan quos impleuit ſpiritu dei id eſt ſciētia ad excogitādum in omne opere fabre faciendo.

¶ Completiſqꝫ ſermonibus his dedit moyſi duas tabulas lapideas digito dei ſcriptas.

Additio.

Nota qꝫ ſm varias. non videt beſeleel habuiſſe niſi duos annos ad plus.

Additio.

D
Vitium ſcriptorum in duobus Exodi.
maxime attēdit 31.
in pprijs noibꝰ & numeris & qm paralip. fere totus ꝯſiſtit in his duobꝰ potuit eſſe vitiū ſcriptorum: qui cum certum numeruʒ annoruʒ beſeleel poſuiſſe debuerint incertum pro certo ſcripſerunt.

¶ De vitulo conflatili. Ca.lxxiii.

A
Exodi.
Videns populus qꝫ moyſes 32.
morā faceret: dixit ad aarō. fac nobis deos qui pcedant nos. moyſi em̄ ignoramꝰ qđ acciderit. Excuſant ſe hebrei dicentes. quia eloym nō tm̄ deos ſed etiaʒ dños ſonat: & dicunt eos petijſſe duces itineris. Aarō ho & hur reſtiterūt. Sed indignatꝰ populꝰ ſpuēs i faciē hur: ſputis vt tradit eū ſuffocauit. Vñ timēs aarō ait. Tollite in aures vxoꝝ & liberoꝝ & afferte ad me. hoc erat qđ charius & pretioſius habebāt: putans. qꝛ ꝯſulētes auaricie ſuenellent afferre. quas cū accepiſſet formauit ex eis vitulū ꝯflatilē ope fuſorio. Forte aliđ nō reciperent: qꝛ adorauerūt bouem in egypto. Tradunt quidam aarō pieciſſe i ignē inaures: & ide ope demonis ꝯflatū caput vituli tm̄. qđ tñ q̄nqꝫ vitulus atqꝫ caput vituli vocat: qꝛ in excuſationē ſui inferiꝰ legit aaron dixiſſe moyſi.
Proieci illud in ignē & egreſſus ē Infra
hic vitulꝰ & dixit ppl's. hi ſunt dij co.
tui iſrael q̄ te eduxerunt de terra egypti. fecitqꝫ aaron altare coraʒ eo: & in craſtinū indixit ſolēnitateʒ maneqꝫ ſurgētes obtulerunt beſtias: ſeditqꝫ ppl's māducare: et bibere & ſurrexerūt ludere. i. adorare. Tunc ait dñs ad moyſen. Deſcende peccauit populus tuꝰ. q. d iam.

ſam nam meus. Dimitte me vt de leam eos faciã𝔮 te in gentem magnam. Cui moyſes. Queſo domine: quieſcat ira tua ne dicant egyptij: callide eduxit eos vt interficeret eos in montibus impotẽs eis dare terrã quã promiſerat. Recordare quoq𝔮 ſeruoꝝ tuoꝝ quib⁹ iuraſti dicẽs. Terrã hãc dabo ſemini tuo. vero, placatoq𝔮 dño deſcendit moyſes ferẽs tabulas ex vtraq𝔮 parte digito dei ſcriptas. Cui occurrit Joſue: qui forte ſingulis dieb⁹ in occurſum ei⁹ egrediebaꝛ. Nõ eñ credibile eſt cũ moyſe eu ieiunaſſe. Et ait ad moyſen. Ululatus pugne eſt in caſtris. Cui moyſes. Imo vox eſt cãtantiũ. Et appropinquãs vidit vitulum ⁊ choros: ⁊ iratus ꝓiecit tabulas: et cõfracte ſunt. Cõbuſſitq𝔮 vitulũ et maſſam redegit in puluerẽ. quem ſparſit in aquã: ⁊ dedit ex eo potũ filijs iſrael. Cũq𝔮 accuſaret aaron q2 ppl'z audierat excuſans ſe aarõ dixit q̃ ſupra dicta ſunt: dicens ſe timuiſſe populũ: q2 ꝓnus erat ad malũ. Uidens ergo moyſes q2 ornamẽtis nudatus eſſet populus, ſcilz vel auxilio dei vl' poti⁹ idolatria (quã lõgo tpe ante ꝯceperat) tandẽ manifeſtauerat'. vel forte vidẽs ſibi indicatos a deo ſceleris autores ꝑ puluerẽ bibitũ qui in barbis eorũ miraculoſe apparuit: ſtans in porta caſtrorum: ⁊ aduocans leuitas ait. Qui dñi eſt iungatur mihi. Ponat vir gladiũ ſuꝑ femur ſuũ trãſite ꝑ mediũ caſtroꝝ. occidat quiſq𝔮 amicũ ſuũ ⁊ fratrẽ quẽ ſcilz ſignatũ puluere inuenerit. Et ceciderunt ea die q̃ſi tria milia. Alia trãſlatio hʒ. xxiij. milia. De his oib⁹ q̃ dicta ſunt de vitulo tacet Joſephus, tñ opiniones eorũ de mora moyſi narrat. Alij eñ dicebãt eũ a beſtijs comeſtum: alij a dño trãſlatũ. alij ſane mẽtis cum dño philoſophantem.

Additio.
Quatuor mod[ꝭ] expõiꝛ / nudat⁹ ſpoliat⁹ / derelictus / manifeſtatus / deſignat⁹.

De prece moyſi ⁊ minis dei.
Capitulum. lxxiiij.

Altero die locut⁹ eſt moyſes ad populũ. Peccaſtis pctm̃ maximũ. Aſcẽdã ad dñm ſi quiuero eũ deꝓcari. ꝑ vobis. Et cũ aſcẽdiſſet ait. Obſecro dñe: aut dimitte eis hãc noxã: aut dele me de libro tuo quẽ ſcripſiſti. Qđ de impetu animi nõ de rõne quidã dictum tradũt. vel ex magna cõfidẽtia in deũ ꝑ īpoſſibile dictuʒ. q. d. Sicut īpoſſibile eſt vt me deleas: ſic oro nõ poſſe fieri q̃n dimittas. Auguſtin⁹ dicit ex ꝯſequẽtib⁹ ratiocinationẽ debere ꝯcludi. vt. ſ. qđ ſequitur ꝑmittaꝛ ſic. Aut dele me: aut dimitte eis. Que ponitur pro equipollẽti ſua. q. d. Si nõ deles me dimitte eis. Diſiunctiua enim vertiꝛ in ꝯiunctiuã. deſtructo qđ antecedit ⁊ manẽte qđ conſequitur. Scribi aut deleri de libro vite diciꝛ quis dupliciter vel ſcđm preſciẽtiam vel ſecundũ p̃ntẽ iuſtitiã. ¶ Cui dominus. Qui peccauerit mihi: (niſi peniteat) delebo eum. q. d. Nõ te: quia non peccaſti. ¶ Uade duc populum iſtum angelus me⁹ precedet te. Non enim aſcendam tecum quia populus dure ceruicis eſt: ne forte diſperdant te in via. Tradũt hebrei quia prius deus ipſe cuſtos eoruʒ erat. deinceps dedit eis michaelem cuſtodem eorũ propriũ: ſicut cetere nationes ꝓprios habẽt angelos cuſtodes ſibi delegatos. addidit etiaʒ dñs. Semel aſcendam in medio tui: ⁊ delebo te. Et eſt cõminatio captiuitatis Babylonice vel Romane. Et nota aſcenſum dupliciter dici vel ab inferioribus ad ſupe

G Exo. 32

Auguſtinus.

Additio.
Scđm predeſtinationeʒ paul⁹ erat ſcriptus in libro vite q̃n perſequebatur eccleſiam.

A Exo. 33

Additio.
Scđm preſentẽ iuſtitiam iudas erat ſcriptus in libro vite.

ad ſuperiora.vel ab occultis ad manifeſta:⁊ eſt ſenſus. Manifeſtabo me tibi malo tuo.

¶De tranſlatione prioris tabernaculi. Capitulum.lxxv.

Audiens hec populus luxit et null⁹ indut⁹ eſt cultu ſuo.
B Exo.33 Depoſuitq; ornatum ſuū a monte oreb. Tolleſq; moyſes tabernaculū quod cōmode de priori tabernaculo intelligitur: quod ſibi fecerāt.vel ante ipſuz iura tractarent. Quod cuz hucuſq; fuerit in radice mōtis vt ꝓpinqu⁹ eſſet dño.voluit dñs a ſe illud remoueri.⁊ tetēdit illud moyſes ex altera parte caſtrorum ⁊ lōge a caſtris. Egrediebaturq; moyſes ad illud et plebs ſtabat in forib⁹ tabernaculoꝝ ſuoruz:⁊ adorabat ꝓcul. Deſcēdebatq; colūna nubis.⁊ loquebat dñs cum moyſe cernentib⁹ vniuerſis facie ad faciē.ſicut ſolet loq̄ homo ad amicum ſuum.i.manifeſte.

Additio. Et ipſū ni tabernaculum intrabat moyſes cū deo loquens.

Additio. Quaſi auertēs faciē ſuā ab eis.

¶Qđ moyſes vidit poſteriora. Capitulum.lxxvj.

Orauitq; iterum Moyſes ad dñm. Reſpice populū tuum
C D Exo.33 gentē hāc. Uis vt educā populū: indica mihi quē miſſurus es mecū. Dixitq; de⁹. Facies mea precedet te. Ecce iā maius impetrauerat moyſes pl⁹ notat in facie q̄ i angelo. Sed q2 in facie intellexit moyſes aliquē ꝯſimillimum deo ꝑmitti / addidit. Si tu ipſe nō precedes:ne educas nos de loco iſto. Cui. Dñs [illegible] bū qđ locut⁹ es faciā:⁊ te ipſum nomine ex noie.i.ꝓprie et ſpecialiter mihi placuiſti. vocabor in nomine domini co

Additio. Familiarez eū ſe ei exhibet q̄ aliū noīe ſuo vocauerit qđ ꝓcipue i maiorib⁹ commendatur.

ram te.i.faciam me vocari deū ⁊ ducem veſtrum ex miraculis que faciam:⁊ non ob aliud: niſi quia volo.quia miſerebor cui voluero. Cui moyſes. Oſtende mihi faciē tuā. Cui dñs. Nō poteris videre faciē meā. Non enim videbit me
hō ⁊ viuet. Stabis in cauerna pe C
tre.⁊ trāſibo corā te i gloria mea. Rom 9
Cūq; q2 nō ſuſtineres ponā manū meā corā te. Cūq; pertrāſiero tollā manū meā:⁊ videbis poſteriora mea: qđ rōne ſilitudinis dictū eſt. Sicut eīn a tergo viſus homo ſcit q̄ hō ſit:ſz nō quis ho ſit. Ita deū eſſe nō ſcim⁹:ſed q̄s ſit nondū ſcim⁹. Potuit eſſe q̄ in tāta claritate pertranſierit dñs:quā humanus nō ſuſtinuiſſet aſpectus ⁊ oppoſita eſt nubes moyſi. Deinceps cū lōgius abiſſet potuit a moyſe videri. Ad literā hebrei tradūt vidiſſe eū poſteriora hominis et in occipite quaſdam ligaturas.

¶De ſecundis tabulis ⁊ gloria vultus moyſi. Capi.lxxvij.

Et ait dñs ad moyſen. Pre‑ A
cide tibi duas tabulas iſtar Exo.34
priorum.⁊ ſcribam ſuper eas ver‑ B
ba que habuerūt tabule quas fre‑ Deu.9.
giſti. In deuteronomio etiam dicitur deus ſcripſiſſe. In ſequentibus vero dicit. Scribe tibi hec ⁊c. Et paulo poſt. Fuit moyſes cum dño.xl.dieb⁹ ⁊c.⁊ ſcripſit in tabulis verba federis.⁊. Poteſt dici q̄ autoritas ſcribēdi fuit in dño:miniſteriū in moyſe. Cumq; excidiſſet moyſes tabulas.de nocte conſurgens montem aſcendit:⁊ trāſeunte dño corā eo in turbine pronus in terrā adorās:ait. Obſecro vt gradiaris nobiſcum:auferaſq; iniquitates noſtras ⁊ poſſideas nos. Cui breuiter dñs memorauit quedā que etiā predixerat de tribus ſolennitatibus.de oblatione primitiaꝝ ⁊ primogenitoꝝ. Et addidit. Ne cū gentib⁹ terre ꝓmiſſionis aliquod haberent participiū. Fuitq; moyſes ſecundo cum dño xl.diebus.⁊.xl.noctibus. Panē nō comedit

comedit ⁊ aquã nõ bibit. Cumq̃ deſcendiſſet de monte cũ tabulis apparuit facies ei⁹ cornuta:⁊ ip̃a ignorabat .i.ra
Jo.2. dij miri ſplẽdo
C ris ferebant de
Mar.11 facie ei⁹ q̃ reuer
B berabãt oculos
Lu.19. intuẽtiũ quos
gloriam vultus moyſi appellat paulus ap̃ls poſuitq̃ velamẽ ſup faciẽ ſuã cũ loquerẽt filijs iſrael. Locut⁹ quoq̃ eſt eis oĩa q̃ ſibi fuerant iperata. Quãdiũ aũt hec gloria durauerit et vtrũ ſemel vel pluries hoc acciderit ignoram⁹. Et tradũt hebrei q: adhuc tertio aſcẽdit ad dñm: ad impetrãdã ei venie certitudinẽ:⁊ iterũ fuit cũ dño.xl.dieb⁹ et xl.noctib⁹ ieiunãs. Cũq̃ rediſſet cũ certitudie venie erat nonadies ſeptimi menſis:⁊ in craſtino ſolẽnitatẽ agentes p venia data afflixert aias ſuas ieiunãtes. ⁊ deiceps dicta eſt.x.dies mẽſis hui⁹ dies ppitiatiõis. Qđ ſi verũ eſt põt eſſe q̃ etiã eccleſia ob hoc tres in ãno p ponit quadragenas:lz ob hoc inſtitutũ dicat:q: tres trib⁹ legunt ieiunaſſe q̃dragenis. Moyſes Helias ⁊ Jeſus Siue ꝟo fuerit ſiue nõ poſt ſecũdũ reditũ de ↄſtructiõe tabernacli p̃cepit eis moyſes ſcđm q̃ a dño accepat: ⁊ p̃miſit de obſeruatiõe ſabbati:ne forte i hoc occupatarẽt ſibi licere operari i ſabbato.

Additio.
Sicut i chriſto qñ eiecit de templo vendẽtes ⁊ ementes.

Additio.
Et a.l.die egreſſiõis eoꝝ d egypto iã afflixerant hi.xl.dies. Or deũ habuerit p pitiũ hoc feſtũ moderni adhuc celebrãt iudei.

Additio.
Nota q̃ quedã eccleſia tria ſeruat ieiunia propter moyſen heliam ieſum. Sz duo diſſimilib⁹ ſeruat temporibus. Quedã obſeruat quatuor ꝓpter duo moyſi vnũ chriſti: ⁊ vnum helie: iterum diuerſis tẽporibus.

De cõpoſitione tabernaculi et erectione. Capitulum.lxxviij.

Egreſſa omnis multitudo obtulit iuxta verba moyſi C
mente promptiſſima quic- Exod.
quid pretioſius habuit et cum tã 35.
ta copia q̃ compulſi ſunt artifices voce preconis clamare:ne quiſq̃ vltra offerret. Feceruntq̃ beſeleel et oliab cuncta que ſibi fuerãt: ⁊ ſicut fuerant imperata. Et ſm Joſephuz Omne tempus ad opus faciendum tranſijt in menſibus. C
vij. Omne aurum quod expen exo.38.
ſum eſt in opere ſanctuarij: viginti nouem talentorum fuit ⁊ ſeptingentorum triginta ſiclorum ad pondus ſanctuarij. Fuerunt preterea.c. talenta argenti: ex quibus conflate ſunt.c. baſes ſanctuarij. De mille autem.dcclxxv.facta ſunt capita colũnaruz que etiã veſtite erant argento. Eris ãt oblata ſũt talẽta.lxxij.mil.⁊.cccc.ſicli: Obtulerunt autem a.xx.ãnis ⁊ ſupra.dciij.mil.⁊.d.l. Igitur A
mẽſe primo ſcđi anni in p̃ia die menſis erexit Moyſes tabernaculũ operuitq̃ nubes tabernaculum:cum lux ſerena eſſet: nõ procelloſa ſed lucida:non tamẽ per quã tranſiret aſpectus:ſed qualẽ decebat plentiam dei. Et ad nebule eleuationem illius deinceps mouerũt caſtra:⁊ ad depoſitionem depoſuerunt:⁊ dum ſtabat ſuper tabernaculum:⁊ ipſi ſtabãt:eratq̃ ignis in nocte. exo.40

Additio.
Degenere aarõ erant annas et cayphas et alij qui p̃renſitia uerunt chriſtũ reũ eſſe mortis:⁊ effuderũt ei⁹ ſanguinẽ ad baſim altaris. Ibi eñ eſt occiſus vbi erãt altare ⁊ baſis eius. Unde. Non capit prophetam perire extra hier'z.

Exoluit hiſtoria Exodi.

Hiſtoria leuitici. Capitu.i.
Premittitur diuiſio vtilis. Ca.ij.
De holocauſtiz modo offerẽdi.c.iij.

De ſacrificijs

De ſacrificijs pacificis et ſalutaribus. ca.iiij.
De oblatione inanimatoꝝ. ca.v.
De hoſtia pro peccato ca.vj.
Pro peccato ſacerdotis. ca.vij.
Pro peccato ſynagoge. Cap̄.viij.
Pro peccato principis. ca.ix.
Pro peccato anime. ca.x.
De igne iugi ꝛ eiectiōe cineꝝ. c.xj.
De eſu adipis et ſanguinis prohibito. Caplm.xij.
De conſecratione ſummi ſacerdotis et minorum. ca.xiij.
De poteſtate offerendi eis data ꝛ accipiēdi partes ſuas. cap̄.xiiij.
De prima oblatione ſacerdotum: ꝛ de igne dato de ſublimi. cap.xv.
De morte nadab et abiu. ca. xvj.
De diſcretione ciborum. ca.xvij.
De purificatiōe puerpere. c. xviij.
De cognitione leprarum. ca.xix.
De purificatione leproſi. ca.xx.
De viro ſpermatico et muliere emorroiſſa. Cap̄.xxj.
De vitula ruffa ꝛ hirco apōpeio ꝛ de cineribus aſperſionis. Ca.xxij.
De purificatiōe imūdoꝝ. c.xxiij.
De perſonis excluſis a matrimonio. Caplm.xxiiij.
Catalog⁹ quorūdā p̄ceptoꝝ. xxv.
De tribus gñibus panū. ca. xxvj.
De ſctimonia ſacerdotū. c.xxvij.
De pena blaſphemi. ca.xxviij.
De talione legis. Cap̄.xxix.
De obſeruantia iubilei. ca.xxx.
De benedictionibus et maledictionibus. Capitu.xxxj.
De de decimis ꝛ votiuis. ca.xxxij.

Hiſtoria Leuitici. Capitulum.j.

Prefatio. Tertia diſtinctio hiſtorie quam ſcripſit moyſes grece dr̄ leuiticus qꝛ de electione ꝛ miniſterio leuitaruꝫ agit latine offertorius vel ſacrificaticius qꝛ de ſacrificijs et de his q̄ offrebant̄ ex lege tractat. hebraice v̄o vagecra: qđ ſonat miniſteriales. Uocauit aūt moyſes more hebreorū qꝛ principijs librorū nolant eos. ſicut nos officia miſſarum: ꝛ euangelia: vcꝫ cū dicimus dñica quā cantat̄. Populus ſion. vel legit̄. Erunt ſigna in ſole ꝛ luna. Inchoat̄ autē ſic liber iſte. Uocauit autem moyſen ꝛ locutus eſt ei dñs de tabernaculo federis dicens. Homo q̄ obtulerit hoſtiā ſi fuerit holocauſtum. ꝛ de armētis maſculuꝫ offeret. Pro autem habetur in hebreo va: qꝛ enim ſonat. ꝛ tertia vocauit A Leu. i.

Additio. Moyſes hūc librum et duos p̄cedētes ꝛ duos cōſequētes compoſuit: ſꝫ eos ſicut nunc ſunt diſtincti nō diſtinxit. uno cum ipſe cōpoſuiſſet eos totum op⁹ quaſi in vnum corp⁹ ꝛ volumen redegit. Eſdras v̄o q̄ dictus eſt velox ſcriba ꝛ qui totaꝫ bibliothecā a babylonijs combuſtam reparauit: hoc opus in quinq̨ particiones diuiſit ſiue in quinq̨ libros q̄ dicti ſunt pentateuchus.

Premittit̄ diuiſio vtilis. Cap̄.ij.

Ad vidēdū de doctrina ꝛ tradītiōe ſacrificioꝝ q̄ ſequit̄ Preambula quedā notanda. quedā prelibāda ſunt in hūc modū. Quinq̨ ꝯſiderāda ſunt hic. Sacrificia q̄ videlicet offerunt̄/ꝑſone a q̄bus offerunt̄/tpa q̄n offerunt̄ loca vbi offerūt̄/cauſe ꝑ q̄b⁹ offerunt̄. Triplex aūt eoꝝ que offerebātur rite occurrit diſcretio. Aut eīn erat oblatio de aīalib⁹: ꝛ ſacrificium dicebat̄: nec ante. viij. diē natiuitatis poterat offerri: nec eadem die mater ꝛ fetus eius. Oblatio ſimplex. Sacrificium. Aut de ſicca materia vt ſimila. pane. thure. ꝛ ꝓprie dicebat̄ oblatio. Aut de liquidis. vino ꝛ oleo que ꝓprie libamē vel libatio dicebat̄: lꝫ his nolbus ſcriptura quandoq̨ indifferenter vtatur. Oblatio. libamē. Perſone vero offerentium due: anima vel ſynagoga. Animarum vero alia ſacerdos/alia princeps/alia priuata: de quibus ſuis locis dicetur: ſimiliter de locis et tpibus ſuo loco. Cauſaꝝ quoq̨

triplex

triplex erat differẽtia. Offerebant enĩ qñq3 neceſſario qñq3 ſpõte. qñq3 caſu. Neceſſario aũt vel ex voto vel ex p̄cepto. Sane ex p̄cepto offerebãt p̄mitias

pmitie. frugũ / vuax fructuũ. Decimas q3 eorũdẽ ⁊ iſuper aĩalĩũ. Pri-

decime mogenita q3 aĩalia et liberorũ. Oblatiões et triũ ſolẽnitatuz ec. i hũc modũ. Vel ãt et fermẽtũ nunq3 offerebãt dño: tñ p̄mitie eox tpib' ſuis offerebãt ſacerdoti: ſ3 nil ex eis ſup altare ponebat. Communiter aũt a nullo ſacrificio ſal deeſſe debebat: ⁊ ideo dicebãt ſal federis: q2 nõ erat fas hoc trãſgredi. Porro ſm ordinẽ libri a ſacrificiis inchoandum eſt.

Additio.
Due erãt p̄mitie. Prime p̄mitie frugũ de ſpicis confricatis p̄mo die azymorũ. Scd̄e i panibus i die pẽthecoſtes.

Additio.
Si erat p̄mogenitũ hoĩs de leuit3 ipi tẽplo remanebat / ſi nã tẽ redimebatur quinq3 ſiclis.

¶ De holocauſtis et modo offerendi. Caplm. iij.

Proſequitur. i. c. libri leui. SAcrificiox alia holocauſta alia ſacrificia. Et primo d̃ holocauſtis videamus. Holocauſta dicebãtur illa ſacrificia q̃ tota incẽdebãtur. Holon enĩ totuz: cauma incendiũ d̃r. Fiebat autem tñ in tribus armẽtis. ſ. ⁊ pecudibus. ſed tñ de ouibus ⁊ capris. Et in auib' ſ3 tãtum in turture ⁊ columba. De armentis et pecudib' ſic. Offerebãt tñ maſculus anniculus. ſ. vni' anni vel circa: ſupra annũ nõ. Unde qñq3 hoſtia agnus: qñq3 aries appellatur. Bos enim ſupra annum poterat offerri (vt ait Joſephus.) Erat quoq3 immaculatus. qd̃ non de macula velleris ſed corpis intelligendũ eſt. i. nõ debile: aut fracto mẽbro: aut papulas habẽs aut ſcabiez: aut cecum: et hmõi.

Additio.
Papula eſt oris ĩfirmitas. q̃ gallice d̃r lampaſt.

Offerebaturq3 p̄lo ſacerdoti ad oſtiũ atrij: vt videret ſi idoneũ eſſet ad offerẽdum poſtea ad oſtiuz tabernaculi offerebãt dño p manuũ impoſitionẽ ſup caput: lotis: prius menſibus: q2 preter mare ſacerdotũ erãt in atrio duo maria: vnũ virox: ⁊ alterum mulierx. Unde a loco offerẽdi ab hebreis hoſtia dicebãt. Gentiles aũt ab hoſtib' vincẽdis hoſtiã. ⁊ a victis hoſtib' victimam conſueuerãt appellãt. Uictimã uo hebrei a vinciẽdo dixerunt. q2 vinctũ addu cebãt aĩal. Oblatã ſic hoſtiam reducebat ſacerdos ad altarẽ holocauſtox ⁊ ſtãs ad aq̃lonẽ immolabat eã coram dño ad lat' altaris ⁊ in ɔſpectu ſctõx: fũdebat q3 ſanguinẽ ei' circa crepidinẽ altaris in circuitu. Hebreus h3 parietem. Joſeph' limbũ forte labiũ ſupemĩnens detractaq3 pelle hoſtie que erat ſacerdotis art' i fruſta cõcidebat. q̃b' lotis cũ capite pedib' ⁊ inteſtinis adolebat oĩa ſuper altare in holocauſtuz ⁊ odorem ſuauẽ dño. Nõ eſt credẽdũ q3 in nidore ſeu odore carniũ delectaret dñs. ſ3 poti' in re ſignificata ⁊ deuotiõe offerentium. Si aũt de auib' fieret holocauſtũ fiebat ſic. Sed

A Leu. i.

hoſtia.

Additio.
Unde hoſtia ſ3 hebreos alr̃ ſm gentiles.

Additio.
Uictima que cecidit dextra victrice vocatur. Hoſtibus a domitis hoſtia nomen h3. Domitis poſuit p domãdis metri neceſſitate.

victia.

Additio.
Quedã hoſtia immolabãt a ſacerdote q̃ erat aliquantulum magna. cuius ſanguis effundebatur ad crepidinẽ altaris. Alia hoſtia q̃ maior erat occidebãt: ita q3 ſanguine ei' aſpgebat ſacerdos parietes ipſius altaris. Erat autẽ et hoſtia maxia que ſacrificabãt. cuius ſanguis effundebatur ab ipo immolante ſup cornua ipſius altaris.

C Leu. 2

D ſic. Sed cū duo offerrent vt dictū
Leu. 1. eſt pmo homo de iſrael poſtea ſa
cerdos. Quomodo ab homine of
ferebatur auicula: tacet. Forte qz
eodē modo quo et pecus: forte tā
tū ſacerdoti. Offerebatur aūt pul
lus turturis vel colūbe cui frāge
bat ſacerdos collū ſola manu. Nō
enī licebat ſacerdotib⁹ ferrū leua
re ſup auem. Et retorto collo cum
capite ſub aſſella vngue cutē col
li vbi fractū erat rumpebat ⁊ fuſo
ſanguine circū crepidinē altaris.
veſiculam gutturis ⁊ plumas pij
ciebat ad orientē i loco ſecreto vbi
cineres effundebanť. confractiſqꝫ
aſſellis manu adolebat eaꝫ ſuper
altare in holocauſtū. Et hec erāt
minora et ſimplicia holocauſta q̄
voluntarie fiebant. Erant quedā
maiora quadā neceſſitate facta: q̄
et ſanctiora quodāmodo: qz totū
incendebať ⁊ pellis ⁊ fimus de q̄
bus poſt dicetť: quodāmodo min⁹
digna: qz ſup altare non cremabā
tur. ¶ Nunc de ſacrificijs partia-
libus proſequamur ⁊ volūtarijs.

¶ De ſacrificijs pacificis et ſalu-
taribus. Capitulum. iiij.

Proſequiť h pu⁹ ca. iij. leui. ante. ij ca.

HOſtium quedam erant pa-
cifica. quedam ſalutaria.
que ſcꝫ pro ſalute dāda vel
data: vel cōſeruāda offerebātur.
Similiter et pro pace vel ad deū
vel ad homines vel quia ad bonū
pacis fiebāt: cum cuiqꝫ quod ſuū
erat dabatur ſcilicet deo et ſacer-
doti et offerenti. Fiebat autem cū
De alatoꝝ oblatiōe.
erat de animalibus de armento
tantum: et de pecudibus predi-
ctis: de auibus vero non. Sane in
modo offerendi ab homine vel ſa
cerdote idem fiebat cum hoſtia
holocauſti. Sed in hoc erat diffe-
rentia: quia hic offerebatur ma-
ſculus vel femina: ⁊ anniculus vel
grādiora: immaculata tñ. Pars ve-
ro hoſtie offerebať dño pcerat ſa
cerdotū reliq̄ offerētiū. De armē
to hec offerebāť dño. Oīs adeps
(que eſt pinguedo interiorum) of
ferebatur. Pinguedo enim ſupra
carnē animalis aruina vel lardus
dicitur. Que carni admixta pro-
prie pinguedo: que in inteſtinis/
adeps eſt. Eſt autē triplex adeps
vitalium. id eſt cordis et ventris.
Adeps iecoris: id eſt epatis quē
reticulū dicimus: quia inuoluitur
ad modum retis. Et eſt adeps re
num. Hos tres adipes duoſqꝫ re
nes: id eſt ilia et renunculos ado
lebat ſacerdos ſuper altare. Ea-
dem etiā de capris dño offereban
tur. Si vero de ouibus erat obla
tio preter predicta offerebatur de
ea cauda integra: quam lumbum
vocant. lxx. Pellis vero erat ſacer
dotis qui offerebat illud. Armus
vero dexter qui dicebatur ſepara
tionis: et pectus quod dicit eleua
tionis et quare ſic dicebātur itra
dicetur: cedebant in vſus ſacerdo
tum: ⁊ lingua cum faucibus vt tra
dunt: ſꝫ in textu nō memini me le
giſſe. Forte pectori adherebant: ⁊
cum pectore ab alali tollebantur.
Unde ſufficit nominaſſe pectus: ⁊
his veſcebanť ſacerdotes in domi
bus ſuis: cum vxoribus ⁊ liberis ⁊
domo tota mun
dis tantū etiam
que in domibus
immolabāt cau
ſa epuli vel reli
gionis pectus ⁊
armuꝫ dabant.
Reliqua erant
offerentium: et
inde epulaban
tur coram domino in locis ad hoc
deputatis: in ipſo atrio vel iuxta.
Licebat etiam ex his taꝫ ſacerdo
tibus qꝫ alijs edere duobus dieb⁹
ſi quid ſupererat in diē tertiū cre-
mabať. Et nota ꝙ nullū alal offe-
rebať vel i holocauſtū. vel in ſacri
ficiū ſine libamētis ſuis: ſed de li-
bamētis ꝓpu⁹ infra erit tractat⁹.

Additio.
Diuerſis modiſ
efficiebātur mū
ditactu mortuo
rum: et multis
alijs modis de
quibs infra di
cetur.

¶ De oblatiōe inanimatoꝝ. ca. v.

SI vero manus hominis ani Leuí. 2
mal inuenire non poterat A
offerebat pro ſalute vel pa
ce ſimilam farinam: ſcilicet delica
tiſſimam

tiſſimam: fundens ſuper eã oleū et dicebatur ſimila oleata vel oleo fermētata. Thus offerebatur cū ea. Sacerdos aūt totū thus et pugillū plenū ſimile oleate: adolebat ſup altare memoriale. i. in memoriā offerētis: vt ſcʒ dn̄s memor eēt ei⁹ vel ſacerdos ad dn̄m: reliquū erat ſacerdotū. Tradūt hebrei nō ſemp plenum pugillum offerre: ſʒ pro quantitate ſimile minus poterat offerri intantum: ꝙ etiā impleto pugillo omnes digitos poterat aperire ſacerdos preter medicum. et illud tantillum quod remanebat inter illum digitum et volā ſufficiebat. Joſephus vero drachmam: vnam offerendam dicit. Si vero ſacrificiuʒ de ſimila coctū offerebat panes ſine fermēto cō ſperſos oleo coctos in clibano vel in craticula offerebat: et laſana azima idē latos panes et tenues non cō ſperſos: ſʒ linitos oleo. Quidam tamen per laſana: panem coctum in aqua intelligūt: vt ſit tertium genus panis a cocto i clibano et cocto in craticula. Si vero coctum in ſartagine offerebat: conſperſum oleo et ſine fermento erat et diuidebatur minutatim. Ex his oblatis ſacerdos memoriale adolebat coram domino: de panibus vnum: et de fruſtris vnum reliquum erat aaron et filiorum eius ad edendum cum omni domo ſua et equa ſorte diuidebat̄ eis. In hebreo preter clibanum tria ponuntur: marcheſilis: mahebach: michar. Marcheſilis ſonat conſiliatrix: quod ſartagini conuenit propter ſtridorem et ſuſurrum frixure. Michar rete vel cribrū. Mahebach forteſca turicēs poteſt eē patella: in qua coctio liq̄da fit. Poteſt etiā eſſe tertia ſpecies ſacrificij. i. a ſalutari et pacifico ꝑ gratiarū actione vel ꝑ victoria: ſcʒ pro aliq̄ bono euentu inopinato. Et p̄t dici fieri caſu: vt ſit vna ſpēs ſacrificij qđ fit caſu.

Additio. Quādo farina redacta fuit in panem. Quidā dicūt. iiij. genera panū fuiſſe. coctum in clibano in craticula. coctuʒ in aqua quā laſana azima dicūt. Quidam tamē intelligunt formam panis: et ſecūdū hoc tertium genus erat coctuʒ in ſartagine.

Additio. Dicere vult ꝙ Mahebach poteſt intelligi tertia ſpecies ſacrificij.

De hoſtijs ꝑ peccato. Cap. vj.

Post hoſtias ſalutares precepit dominus de hoſtijs pro peccato: et pro delicto. Dicitur autem peccatuʒ grauius: ſcilicet quod ex īduſtria eſt factū. Delictum leuius: ſcilicet quod ex ignorantia. Uel peccatum cū fit quod faciendū nō eſt. Delictuʒ quaſi derelictū cum non fit qđ faciendum eſt. Et iuxta perſonas peccantiuʒ erat diuerſitas ſacrificiorum. A Leu. 4

Additio. Tamen omnia hec ſacrificia indifferenter ſepe dicuntur ſacrificia pacifica.

Additio. Delictum quoꝙ ſpecial'r peccatum in deum. id eſt in ſanctificata deo. Hoc enim eſt derelinquere: id eſt deū relinquere: vel delictum peccatum recognitū.

Pro peccato ſacerdotis. ca. vij.

Distingnūtur aūt hic quaſi quatuor ꝑſone/ ſacerdos/ ſynagoga. i. ppl's priceps ala. Si ḡ ſacerdos q̄ inunct⁹ erat peccabat: delinq̄re faciēs ppl'm faciebat q̄ ſequūt̄. Additū. ē. Qui inūct⁹. Nō ꝙ oēs inūcti eſſēt: ſʒ ad dr̄iam illoꝝ qui cum eſſent de genere ſacerdotali ꝑpter maculam corporis: nec inungi poterant nec miniſtrare. Quod etiā additum eſt faciens populuʒ peccare forte generale eſt quia peccatum quodlibet cuiuſlibet ſacerdotis trahitur in exēplum. Et eſt dictum ad exaggerationeʒ peccati. B leui. 4

Uel

Uel ſpecialiter dictū eſt: cum ſcilicet verbo vel aliquo modo populum ad peccādū ꝓuocauerit. Uel ſane ſicut in hebreo habetur. Si ſacerdos q̄ inūctus eſt peccauerit ad culpā populi: id eſt ita viliter ⁊ aperte quaſi vnꝰ de populo: qđ valde indecēs eſt: tūc inq̄ offerebat ꝓ ſuo peccato per manus impoſitionē ad oſtium tabernaculi vitulum immaculatū ⁊ corā altari immolabat eum: hauriensq̄ de ſanguine inferebat illū in tabernaculū: ⁊ intigēs in eo digitū: aſpergebat illū ſepties ꝯtra velū ſanctuarij: ⁊ de eodē ponebat ſuper cornua altaris incēſi: ⁊ egrediēs reliquū ſanguinis: fūdebat circa crepidinē altar holocauſti ⁊ oēm adipē cū renibꝰ ⁊ renūculus adolebat ſup altare: ſicut ⁊ de vitulo hoſtie pacificoꝝ. Pellē ꝟo ⁊ oēs carnes cū fimo ēt efferebat extra caſtra in locū mūdū vbi cineres effundi ſolebāt: ⁊ incēdebant ea ſuper ſtruem lignorum.

Additio.
Quia vitulꝰ ꝓpria hoſtia erat ſacerdotum.

¶ Pro peccato ſynagoge. c. viij.

¶ D leui. 4.

Quod ſi omnis turba per ignorantiā fecerit quod ꝯ mandatū domini eſt: offerebāt ſeniores populi ad oſtium tabernaculi per manuum impoſitionem vitulum: et fiebat de hoc vitulo ſicut ⁊ de priori pro peccato ſacerdotis. Et orāte pro eis ſacerdote propitius erat eis dñs ł duobus tm̄. Hic innuit̄ differentia inter pctm̄ ſacerdotis et populi: q: ſcilicet ſacerdos nō dr̄ peccare ꝑ ignorātiā: nō eīm licet ei ignorare mādata dñi. Iterū q: nō ī g:t̄ q̄s orare ꝓ ſacerdote: q: ſi percuſſus fuerit incantator a ſerpente: quis medebit̄ ei. Ecce patet differētia inter holocauſta hec ⁊ predicta: q: ex his nihil erat ſacerdotū: totū dño cremabatur: neq̄ mēbra iſtorū cū capite: pedibꝰ et inteſtinis lotis ponebantur ſuper altare. Generalis enim erat regula: q: de cuius ſanguine inferebat̄ in ſanctuariuz: nil ex eo licebat remanere: nec aliqđ ex eo ſup altare adolebatur niſi adeps cū renibus ⁊ renūculis. In mō ēt offerēdi ⁊ numero ſacerdotū offerētiū erat differētia. De carnibus eīm holocauſti ſalutaris fiebant nouē partes quas ſup altare ponebāt nouē ſacerdotes: q̄liq̄ ſuā: vnus vero quatuor ſimł offerebāt: ſcz caput ⁊ pedes ⁊ iecur ⁊ inteſtina lota aqua: duo vero ſanguinē offerebant vt omnes ſimul eſſent duodecim.

¶ eccli. 12

Additio.
Quod etiam ſupra notauerat ī fine cuiuſdā capituli.

Additio. Ad hebre. 9.
Hāc eādē regulā habes ī apoſtolo et in epla ad hebreos.

¶ De hoſtia ꝓ peccato ꝑncipis.
Capitulum. ix.

¶ leui. 4.

Si peccauerit princeps: qui ⁊ chiliarchus dr̄ vel tribunus per ignorantiā: ⁊ poſt intellexerit peccatū ſuū vel ꝑ ſe vel ꝑ aliū: offerat ad hoſtiū tabernaculi ꝑ manus impoſitionē hircū immaculatū. Quo imolato tīgebat ſacerdos digitū in ſanguīe q̄ tāgebat cornua altar holocauſti: reliquū fundēs ad baſim eius: ⁊ adolebat adipē renes ⁊ renūculos: reliqua erāt ſacerdotū. Si q: erat hoſtia ꝓ pctō ⁊ de ſanguīe eiꝰ tincta cornua altar holocauſti: carnes eiꝰ erāt ſcte: ⁊ ſanctificabant q̄ ab eis erāt tacta: ſed nō q̄libet: imo ī genere ſuo caro carnē: ſimila ſimilā panis panē: ⁊ ſi veſcebat̄ ei niſi ſacerdos vnctꝰ ⁊ mūdus ⁊ nōniſi ī loco ſancto ⁊ non niſi in eadē die qua offerebant̄: ſi q̄d reſiduū eſſet igne comburebatur. Si veſtis pol-

Additio.
Hoc nō ꝓpter hoc ſacrificium dictum eſt: ſcum in eo non eēt ſimila vel panis ſed ad ſequētia reſpicit: ſcilicet ſacrificium pauperis.

lucbatur eius ſanguine ablueba tur vt nullũ remaneret in ea ſanguinis veſtigiũ alioquin vrebatur. Uas teſteum in quo coquebatur caro: ſtatim frangebatur: ereum defricabatur ⁊ lauabatur aqua.

¶De hoſtia pro peccato anime. Capitulum.x.

F Leui. 4. Um antẽ peccabat per ignorãtiam anima de populo terre offerebat capra3 immaculatã eo modo q̃ alij vel agnũ: ⁊ fiebat de hac hoſtia eode3 modo quo ⁊ de hirco principis. Si aũt nõ poterat manus eius inuenire pecus offerebat duos pullos turturis vel colũbe: quorũ alter offerebatur dño in holocauſtũ: alter erat ſacerdotũ: cuiꝰ tñ ſanguis ad fundamẽtũ altaris holocauſti diſtillabat: qꝛ ꝓ peccato erat. Qđ ſi nec auiculas poterat inuenire: offerebat ſimilã decimã partem ephi. nec mittebat in ea oleũ aut thus: qꝛ ꝓ peccato erat. Cuiꝰ memoriale ſacerdos adolebat ſup altare: reliquũ ipſe hẽbat i munere.

¶De igne iugi ⁊ eiectiõe cinerũ. Capitulum.xi.

B C Leu. 6 Terum locutus eſt dominꝰ ad moyſen. Ignis ſemper i altari ardebit quẽ nutriet ſacerdos ſubijciens mane ligna per ſingulos dies. Et erit ignis ex eodem altari: id eſt non aliunde ſumptus apponetur. Cum vero cineres ſuperabundabãt induebatur ſacerdos veſtibus quatuor ſacerdotalibus quas pretaxauimus: ⁊ tollẽs cineres de altari reponebat in peluim iuxta altare: ⁊ depoſitis veſtibus ſanctis indutuſqꝫ alijs forte ad hoc deſtinatis vl' ẽt ſuis ꝓprijs: cineres efferebat extra caſtra: ⁊ in loco mũdiſſimo vſqꝫ ad fauillã faciebat cõſumi.

¶De eſu adipis ⁊ ſanguinis ꝓhibito. Capitulum.xij.

Ec de oblationibꝰ dicta ſuf nũe.29 ficiant hic. In numeris de oblationibus ſeptẽ legaliũ feſtorũ legitur: hoc addendo ꝙ omnis adeps dñi erat. Adipẽ ⁊ ſãguinẽ nõ comedetis omnino: qđ intelligitur de animalibus oblatis: tñ D ꝓpter illud iudei ab omni adipe Leui.3. abſtinebant. Sed verius ꝙ domi ⁊.4.D nus adipem q̃ debebat offerri in eſum prohibuit eis: etiã nominatim adipem bouis ouis: ⁊ capre. Adipẽ vero morticini vel a beſtia occiſi cõceſſit eis in vſus varios: ſcilicet vel ad lucernas: vel vnctiones extriſecas.

Quid ergo faciunt de adipe animalis: mundi non oblati: nec morticini: nec a beſtia capti ſi dñi eſt. Forte proijciũt vel dãt alienigenis ad edẽ dnm. Sed quomodo hoc vel illud faciũt de illo ſi dñi eſt. Prohibuit etiã eis dñs omnẽ eſu3 ſanguinis. Joſephus ait: qꝛ animam ⁊ ſpiritu3 in eo eẽ moyſes putauit. In quo eſus ſuffocati tantu3 intelligitur ꝓhiberi. Tamẽ intãtum prohibuit eſum ſanguinis. ꝙ etia3 auem vel fera3 aucupio vel venatione capta3 voluit fuſo ſanguine in terra3 et operto comedi. Et addidit. Nã anima omnis carnis i ſanguine eſt.

Additio.

Nota qꝛ ſic appoſuit auguſtinus hic tamẽ iudei nõ comedũt adipem mundi animalis ſc3 ꝙ offerri nõ licet. ceruoru3: ſc3 damularum: ⁊ huiuſmodi adipe3 qui ſolebat offerri non edũt: ſed habẽt in varios vſus admodum adipis morticini. D Leui.3. ⁊.17.c.

Additio.

Uel nomine ſpiritus dicit quo mediante coniungitur anima corpori quo ẽt palpitat caro ſine anima. Unde. Benedicite ſpiritus et anime iuſtorum domino. C leui.17 C leui.17

¶De conſecratione ſummi ſacerdotis ⁊ minorum. Capi.xiij.

Iterum

A Leu.8. ITeruʒ precepit dñs Moyſi
vt imitaret Aaron et filios
eius in ſacerdotes.Et tũc oẽs qui
dem filij Aaron cõſecrati ſunt:ſʒ
D non oẽs poſtea de genere ipſius.
Leuiti. Cecus enim vel claudus ſi grãdi
21. vel paruo aut torto naſo ſi gibbo-
ſus aut hern:oſus ſi ingẽ ſcabiem
habẽs vel impetiginem de ſemine
aaron erat non poterat miniſtra-
re nec intrare ſanctuariũ:veſcebã
tur.tñ panib⁹ q̃ offerebãtur in ſan
ctuario.Tulit ergo moyſes iuxta
preceptũ dñi aarõ ⁊ filios eius ve
ſteſq; ſanctas ⁊ oleũ vnctionis:vi-
tulũ q̃ʒ ⁊ arietes duos ⁊ caniſtruʒ
cũ trib⁹ generib⁹ azymoꝝ:tortas
ſcʒ panis ⁊ q̃ collyrida dr:lagano
⁊ cruſtulo.Eſt aũt cruſtuluʒ panis
q̃ fere in cruſtaʒ induratus eſt.Et
cõgregauit omnẽ multitudinẽ ad
oſtium tabernaculi . In electione
A enĩʒ pontificis aſſenſus deſiderat
Leuiti. plebis.Tradit autem Joſephus
8. quia animos populi inclinauit ad
ſacerdotiũ Aaron in hunc modũ.
Dixit enim qꝛ ipſe ſeipſum dignũ
ſacerdotio iudicauerat:tũ pro fa-
miliaritate quã habebat cuʒ dño
tũ qꝛ plurimũ pro populo labora-
uerat:tũ qꝛ q̃ſq; naturaliter ami-
cus ſui eſt:ſed dñs digniorẽ aarõ
iudicauerat:cũ ergo placuiſſet po
pulo:obtulit dñs aarõ ⁊ filios ei⁹.
Cũq; lauiſſet eos aquis fontiuʒ ⁊
Aaron feminalia induiſſet: veſti-
uit eũ Moyſes.vij. alijs veſtibus
quas prediximus:fundẽſq; ſuper
caput eius oleum vnctionis vnxit
caput eius ⁊ manus:ita q̃ per bar
bam ſtillauit oleũ vſq; in orã veſti
mẽti eius.filios aũt eius veſtiuit
lineis:⁊ balteis cingens impoſuit
eis mitras:⁊ manus coꝝ oleo ſan
ctificauit.Liniuit quoq; taberna-
culũ ſancto oleo cuʒ omni ſupelle
ctili ſua.Cũmq; aſperſiſſet vtrũq;
altare ſepties aquis:vnxit illud et
omnia vaſa eius:labiumq; eneuʒ
cum baſi ſua ſanctificauit oleo.

¶ De poteſtate offerẽdi eis data
⁊ accipiendi partes ſuas. Ca.xiiij.

OBtuleruntq; aaron ⁊ fi- B.C.
lij eius vitulum ꝑ pec- Leui.8
cato ſuo ſuper caput
eius man⁹ imponẽtes.
Quez cum immolaſſet
moyſes:tinxit digituʒ in ſanguine
⁊ tetigit ex eo cornua altaris ꝑ gi
rũ ⁊ fecit de eo ſicut de vitulo pro
pctõ ſacerdotis faciẽda ꝑdixim⁹.
Obtulerũt ⁊ arietẽ in holocauſtũ
hoſtiã ſcʒ ſalutarem.Et fecit moy
ſes de eo ſicut de holocauſtis ſalu
tarib⁹ fieri ꝑceperat dñs.Obtule
rũtq; ꝑ manus impoſitionẽ arietẽ
ſecundũ.hoſtiã ſcʒ conſecrationis
ipſoꝝ.Quẽ cũ immolaſſet moyſes
ſumens de ſanguine tetigit extre-
mũ auricule coꝝ dextre ⁊ pollicez
man⁹ dextre:ſimiliter ⁊ pedis dex
tri.Reliquuʒ ſanguis fudit ſuper
altare ꝑ circuitũ.Adipẽ vero oẽm
⁊ caudã:renes q̃ʒ cũ renũculiſ ⁊ ar
mũ dextrũ ſeparauit.tollenſq; de
caniſtro collyridã vnã ⁊ laganum
vnũ ⁊ cruſtulũ vnũ oĩa ſimul tradi
dit aarõ ⁊ filijs eius.q.d.Accipite
ptãtẽ ſumẽdi hec a ppl'o.q̃daʒ ad
offerẽdũ dño/q̃dã ad vſuʒ veſtrũ.
Qui cũ tenerẽt eas inter manus:
ſuperpoſuit moyſes oĩb⁹ pectuſcu
lũ.Uñ ⁊ pectuſculũ eleuationis di
ctũ eſt:qꝛ oĩb⁹ ſuppoſitum fuit:in
ſignũ tñ:qꝛ ſuperior ẽ olim ſapla.
Etiã ꝑ eleuatione offerẽtiũ legit
ſic vocatũ.In pacificis eñi ⁊ ſalu-
tarib⁹ armũ ⁊ pect⁹ ꝑius eleuabãt
offerẽtes corã dño.⁊ poſt trade-
bãt ſacerdotib⁹ ſicut ꝑ parte eis
aſſignatas.Armus vero dexter di
cebat ſeparationis:qꝛ in ſepatiõe
mẽbroꝝ hoſtie ꝑmus ab ea ſepa
rabat:⁊ qꝛ i ꝑtẽ ſacerdotũ ſepara
uit illũ moyſes tanq̃ ceteris mem
bris digniorẽ.Tradũt eñi q̃dã q̃
formatio corpis aialis i vtero ma
tris ab humero dextro inchoatur.
Tenẽtes ergo filij aarõ oĩa hec in
manib⁹:eleuauerũt ea corã domi
no ⁊ tradiderũt ea moyſi.q̃ omnia
adoleuit domino ſuꝑ altare:eo q̃
oblatio conſecrationis eſſet.Aſſu
menſq; vnguentum: ⁊ de ſangui̇e

q̄ erat in altari:admiſcēs aq̄s fon
tiū aſperſit eos ⁊ ſuper veſtimēta
eoꝝ.Cūq̄ ſanctificati eſſent i hūc
modū:reliq̄s carnes arietis coce-
rūt añ fores tabernacli ⁊ ibi come
derūt eas cū panib⁹ q̄ reſidui fue-
rūt i caniſtro:⁊ q̄cq̄d i caniſtro ſu-
pfuit ex eis ignis abſūpſit.In eū
dem modū iterauit ſingula q̄ dixi
mus moyſes.vij.dieb⁹:tñ nō veſti
uit eos.q: ſemel induti.vij.dieb⁹
nō depoſuerūt veſtes ſctās:nec de
atrio tabernacli ſunt egreſſi.Qui-
dā tñ tradūt pꝛima die ola vt dixi
mus fuiſſe pſecuta.vj.dieb⁹ cōſe-
crationis ſequētib⁹ oblatiōes q̄ti-
die iteratas:ſed nō vnctionē.Joſe
phus vero dicit ola ſicut ⁊ in pma
die ſeq̄ntib⁹ fuiſſe pſecuta dieb⁹.

¶De pꝛima oblatione ſacerdotū ⁊ igne dato de ſublimi. Ca.xv.

A Leu.9 Octauo autē die denūtia
uit moyſes pplo ſolēni
tatē in quo ſacerdotes
cōſecrati offerri ichoa-
rēt p ſe pplo.In pcedētib⁹ enī.vij.
dieb⁹ vicē ſacerdotꝫ habuerat moy
ſes: ⁊ acceptabat Aarō ⁊ filijs ei⁹.
que poſtea a pplo illi erāt acceptu
ri ⁊ miſtrauit altari.In die octauo
aggreſſi ſunt ipſi miniſteriū ad qđ
fuerāt oꝛdinati:⁊ moyſes ceſſauit
Et tradūt quidā diē octauā fuiſſe
pꝛimā diē anni ſecūdi ex q̄ egreſſi
ſunt.Et cū obijcit eis q pꝛima die
anni ſcđi dictū eſt.ſ.tabernaculū
erectū aiunt erectionē dici cōſum-
mationē cōſecrationis eius.Pꝛece-
pitq̄ moyſes ignē terrenū amone
ri ab altari q̄ vſus fuerat his die
bus/ q: ea die appareret eis dñs.
Congregatiſq̄ filijs iſrael pꝛimo
obtulit aarō p pctō ſuo vitulū:cū
ius adipem renes ⁊ renūculos im
poſuit altari igne nō ſuppoſito.ce
tera cōbuſſit extra caſtra.Immo-
lauit ēt p ſe hoſtiā ſalutarē arietē
in holocauſtum:⁊ impoſuit altari
ſꝫ ſine igne.Deinceps oblaturus.
p populo ſumpſit ab eis hoſtias
quinq̄:vitulū p peccato ppli ⁊ hir
cū pro pctō pꝛīcipis:agnū p pctō
anime:bouē in holocauſtū:arietē
p pacificis.Tamē in immolatiōe
nō niſi tria dr immolaſſe.hircū p
peccato populi:⁊ bouē ⁊ arietē p
pacificis. Foꝛte q: pri⁹ ea numera
uerat:pꝛo breuitate illa tacuit.Et
q: ſeparatiꝫ de peccato ſynagoge
pꝛincipis ⁊ aie nō agebat vt pꝛius
quodlibet triū p peccato ppli po
tuit dici oblatū. ¶ Auguſtinus tñ Auguſtinus.
improbat literā:q̄ dicit quinq̄ tñ
ſumpta ⁊ dicit cū illis quinq̄ ſum
ptū agnū anniculū in holocarpo
ſin.qđ ſonat holocauſtū fructuo-
ſuꝫ.Dicebaturq̄ holocarpoſis ho
locauſtum illud q dñs aliquo ſi-
gno viſibili oſtendebat ſibi gratū
eſſe.Cū autem impoſuiſſet ex his
aaron ſup altare q̄ adolēda erant
dño ſeparauit de pacificis parteꝫ
ſuā armos dextros ⁊ pectoꝛa:⁊ ex
tēdēs manus bñdixit populo.In
greſſiq̄ moyſes ⁊ aaron taberna
culū:⁊ egreſſi iterum benedixerūt
populo:⁊ cū eſſent oblata ſup alta
re:⁊ etiam cū eis iuge ſacrificium
matutinū.egreſ
ſus ignis a dño
deuoꝛauit que
erāt ſuper alta-
re:⁊ ſeruat⁹ eſt
ignis iſte perpe
tu⁹ vſq̄ ad trāſ
migrationē ba-
bylonis nec li-
cuit deinceps ignē appōere alienū.

Additio.
Juge ſacrificiū
vocabatur qđ q̄
tidie offerebat.
dño.ſ.agni vn⁹
mane alter ve-
ſpere.

¶De moꝛte nadab ⁊ abiu.
Capitulum.xvj.

Eadem die nadab et
abiu arreptis thu- A Leuiti.10.
ribulis ignem impo
ſuerunt alienum de-
ſuper incēſum:offe-
rentes.Egreſſuſq̄ ē
ignis a dño:vel ille qui iam erat
in altari:vel alius iterum veniens
de ſublimi: ⁊ deuoꝛauit.i.extinxit
eos.Et ait moyſes ad aaron:hoc
eſt quod dñs dixit. Sanctificaboꝛ
in his qui appꝛopinquant mihi:
id eſt etiam in his qui mihi mini-
ſtrant apparebo ſanctus non par
cens

cens peccatis eorum. Uocauitqꝫ
miſaelē et elyzapham filios oziel
patrui aaron aognatos eorū: ⁊ ait
illis. Tollite fratres veſtros extra
caſtra. Et exportauerūt eos ſicut
erāt induti lineis ⁊ tyaris et ſepe=
lierūt eos: ita vt miniſtri altaris
ſepeliunt induti veſtib⁹ miniſterij
ſui. Cū aūt aaron ⁊ reliqui duo fi
lij eius eliazar ⁊ ithamar plāgere
vellent fratres ſuos more ſolito ꝓ
hibuit moyſes dicens. Oleuꝫ ſan=
ctū eſt ſupꝫ vos: nolite capita vr̄a
nudare: veſtes nolite ſcindere ne
forte moriamini: non exibitis fo
res tabernaculi. Tamē ioſephus
aliter dicit quia
dū portarēt ho
ſtias ſupꝫ aram
quas non prece
perat dn̄s: ſꝫ q̄=
bus primo vte=
bātur ſubito in
flāmati ſūt nec
valuit quiſq̄ eos extinguere. Juſ
ſitqꝫ moyſes patrē eorū ⁊ fratres
C Leu. 10 portātes corpora extra caſtra cō=
gruo honore ſepelire: dixitqꝫ moy
ſes aarō ⁊ filijs ei⁹ vt tollerēt par
tes ſuas de hoſtijs ſalutaribus: et
oblata pro peccato quoꝝ ſanguis
nō erat illat⁹ in tabernaculū ⁊ co=
mederēt ea. Et cū quererēt hircū
oblatū pro peccato principis exu
ſtus inuentus eſt. Cūqꝫ irat⁹ moy
ſes ſuper hoc argueret aaron ⁊ fi
lios eius. excuſauit ſe aarō dicēs:
Mihi accidit qđ vides. q̄ſi dicat.
Ex ꝑturbatiōe animi factū ē hoc.

Additio.
Etſi hec aſſigne
tur cauſa ꝯſum
ptiōis predicto
rū. tn̄ ioſephus
aliam ſignat.

¶ De diſcretiōe ciboꝝ. Cap. xvij.

A Leui. 11. Recepit domin⁹ moyſi
⁊ aaron vt traderent fi=
lijs iſrael legē de diſcre
tione ciboruꝫ. Ad literā
eīn dn̄s cibos hōi con=
ceſſos eis arctauit propter caſtri=
margiam eoruꝫ: cuius ſumma ſic
comprehendi poteſt. Animalium
Aialia imūda alia viuunt iu terra: alia in aquis
alia in aere. Jtem q̄ in terra: alia
reptilia: que omnia immūda alia
latentia: vt talpa/que de luto na=
ſcitur: et hec omnia immunda.
Alia gradientia ſuper terraꝫ. De
his generalis ē
regula. Mūduꝫ
tantuꝫ eſt quod
ruminat et fin=
dit vngulaꝫ. De
piſcibus quoqꝫ
generalis eſt re
gula. Mundus
eſt. tantū habēs
ſquamas ⁊ pen
nulas. De auibus nominatim ex
preſſit que immunde eſſent. Hoc
tantuꝫ de auib⁹
generaliter di=
ctum eſt. Uola=
tile quod gradi
tur ſuper qua=
tuor pedes im
mundū eſt niſi crura retro habue
rit longiora ſuper que ſaliat. Tā=
gens morticina eorum lauabit ve
ſtimenta ſua: et
immundus erit
vſqꝫ ad veſpeꝝ.
Etiam ſi neceſ=
ſe fuerit vt po=
tet quiſpiaꝫ eo
rū mortuū. Su
per quod cecide
rit q̄cq̄ de morticinis eoꝝ polluet
tā vas ligneū q̄ q̄libet veſtimē=
tū ad veſperū aqua mundabunt.
Uas fictile in=
tra quod cecide
rit franget. Cli
bani vel citrope
des quas ſtra=
pas dicim⁹ de=
ſtruent. Fōtes
vꝫo ⁊ ciſterne ⁊ q̄
libet maria ⁊ ſe
mentis granum nōduꝫ ſeminatū
tactu eorū non polluuntur.

Additio. Mūda
Ruminat dicit
propter porcū:
qui tamē findit
vngulaꝫ. findit
dicit propter ca
melumqꝫ qui ru=
minat. De piſcibus.

Additio. De auibus.
Ut puta griph⁹
et ſi quid aliud
ſimile.

Additio.
Sicut locuſte ⁊
brucus ⁊ opima
chus. Opima=
chus auis eſt q̄
cum ſerpētibus
pugnat.

Additio.
Pro eodem acci
pe clibanū ⁊ ci=
tropedē vaſaſcꝫ
terrea q̄b⁹ arto
cree tegunt i la
re: apđ nos dici
tur teſta.

¶ De purificatione puerpere. Capitulum. xviij.

Addit quoqꝫ dominus
legeꝫ purificatiōis mu
lierum taleꝫ. Si mulier
peperit maſculum im= A Leuit. 12.
mūda erit ſeptē diebus

iuxta dies ſeparationis menſtrue. id eſt eiuſdem immundicie iudicabitur cuius eſt cum ſeparatur a mundis quando patit̃ menſtruū. Intantū em̄ immunda eſt ꝙ quicquid tāgit immūdū reddit. cibū: lectū: veſtē: ſedē. Vñ non licet alicui cōmunicare ei nec ĩ lecto: nec ĩ cibo. Octavo die circūcidebatur puer: poſt ſeptē dies inquinationis manebat. xxxiij. dies in ſanguine purificationis ſue: ita vt oēs dies purificationis ſue fierēt. xl. qr tot diebus dicunt phyſici carnē maſculi formari in vtero. In purificatione vero. xxxiij. dierū licebat ei ſurgere in domo deambulare: ſz nō egredi ⁊ operari: ⁊ tāgēdo nō polluebat: et licebat aliis cōicare ei ĩ cibo ⁊ ĩ ſede: ſz nō in lecto. Accedere vero ad tabernaculū nō poterat niſi expletis. xl. dieb⁹. Si vero pareret feminā duplicabant̃ priores dies inquinationis ⁊ poſtea dies purificationis vt ſimul fierent. lxxx. qr totdieb⁹ format̃ femina ĩ vtero. Expletis vero diebus purificationis offerebat pro filio vel filia agnum anniculum in holocauſtū vel pullum columbe vel turturē pro peccato: quia in libidine cōceperat: ⁊ erat ſacerdotis. Qđ ſi nō poterat manus eius inuenire agnum: offerebat duos turtures vel duos pullos columbarum alterum in holocauſtum pro puero alterū pro peccato ſuo: vł pro originali filie: qr filio in circūciſione dimiſſum erat. Hebrei tamen nō habere paruulos peccatū tradunt. Preter hec dicit Joſephus primogenitū: redimi qn q ſiclis.

Additio. Id eſt immunda erat duabus hebdomadib⁹ iuxta ritum fluxus menſtrui.

Additio. Hec autē oblatio etiam purificatio dicebatur.

Additio. Auguſtinus tamen dicit ꝙ pro peccato puerorū offerebant quolibet in circūciſione dimiſſū plenius tūc dimittebat̃.

De cognitione leprarū. Ca. xix.

Leges quoqꝫ lepre tradidit eis dominus. Sunt autem quatuor genera lepre: in cute: in capillis: in veſte: in domo. Lepra cutis cognoſcit̃ ſi fuerit in eo albor. id eſt pallida albedo: vel puſtule vel cicatrix: maxime ſi fuerit alba vel ſubrufa: ita quidem ſi locus lepre humilior ſit carne reliqua: vł ſi mutati fuerint capilli in cādorem: et ſolito tenuiores. Lepra vero ĩ capillis alopecia dicitur fluentib⁹ capillis. Si in calvicio vel recaluatione alb⁹ vel rufus color luē t⁹ fuerit: plaga lepre eſt. Adducto itaqꝫ leproſo ad ſacerdotem, ſiue cuius arbitrio nō excludebat̃ ſi lepra nō dū ei perſpicua fuerat: recludebat eū in domo ſua ſeptē dieb⁹ Quibus expletis ſi non creuerit lepra: iterū recludebat eū aliis. vij. ꝙ ſi nec dū lepra increuerat mūdabat eum: id eſt mundū iudicabat: qr ſcabies erat. Et lauabat homo veſtimenta

A
Leu. 13

Additio. Patet ex his q̃ de diuerſitate lepre dicuntur ꝙ nō omnia ad literā accipi poſſunt Orige. Inuenimus quinqꝫ ſpecies poſitas de hominū lepra aut in corpore fit cicatrix et ſignum albedinis: ⁊ fit in cute eius corporis contagio lepre: aut efflorens et florebit lepra: ⁊ cōleget omnem cutem cōtagio lepre a capite vſqꝫ ad pedes ei⁹: vel in carnis cute fit vlcus ⁊ ſanat̃: ⁊ fit in loco ipſi⁹ vlceris cicatrix alba. Aut ĩ carnis cute fit adustio ignis lucida alba aut cū rubore cādida. Quinta ſpecies cū viro aut mulieri fit in capite aut in barba contagio lepre. Ultima cum fit in caluicie vel in recaluatione cōtagio lepre rubicunde: que eſt lepra efflorens in caluitio: vel in recaluatione ſua

ſua:et mundus erat. Cum vero perſpicua erat lepra. ſeparabatur ad arbitriuȝ ſacerdotis. ⁊ habebat veſtimenta diſſuta. i. facilia ad induēdū vel exuendū vel ſolā veſtē extrinſecā vt ſic cognoſceret. ⁊ caput nudū vt poſſet agnoſci: ⁊ os veſte cōtectū ne fetorē loquēdo diffunderet ⁊ habitabat ſolus extra caſtra. ita vt a mortuo nihil differre videret. Patet vt dicit ioſephus illos irriſibiles ꝗ dixerūt moyſen lepra fatigatū. ⁊ ſimiliū ciectoꝝ ducem factū veniſſe i chananeā cū eis cū ita quaſi immiſericors circa leproſos habit⁹ ſit: ꝗ tūc maxime miſericordia indigebat. Lepra ꝟo veſtis lineę vel laneę: vl̓ pellis erat macula albida vel rufa. humilior ſupficie reliqua: q2 corroſiua ē ꝗ cū apparebat / ꝯſiderabat eā ſacerdos. Si pſpicua erat lepra: cōburebat veſtis: ſi dubia recludebat ſepteȝ dieb⁹. Si creuerat macula adiudicabat lepre. ſi non creuerat: abluebat veſtis. ⁊ recludebat. aliis. vij. dieb⁹. Si adhuc dubia erat: rūpebat illā a ſolido. Si tn̄ iterū alibi macula appebat lepra volatilis erat: ⁊ ꝯburebat veſtē. Si ꝟo ſiliſ macula corroſina appebat i domo pri⁹ ꝑcipiebat ſacerdos oīa de domo offerri: cōſiderāſqꝫ valliculas in pariete pallore vel rubore deformes ⁊ humiliores ſuperficie reliq̄ claudebat oſtiū dom⁹. vij. diebus poſt. quos ſi inueniret creuiſſe lepra iubebat erui lapides leproſos ⁊ pij ci extra ciuitatē ⁊ domū radi intus p circuitū et puluerē raſure ſpargi extra caſtra vel extra vrbē in loco immundo. ⁊ alios lapides ſubſtitui in domo: ⁊ luto alio liniri domū. Qđ ſi iterū redierit macula: lepra pſeuerans eſt. ⁊ deſtruet domus. ⁊ ligna ⁊ lapides ⁊ pulnis extra oppidum proijcientur in lo

Nota.

Additio.

Quedam veſtis erat que apertu ram a capitio vſ qꝫ ad vmbilicuȝ habebat: et quibuſdam naſtulis claudabat.

cum immundum.

De purificatione leproſi. ca. xx.

Quod ſi leproſus mundabatur renocabat ad cōmunē habitationē ſic. Veniebat vſqꝫ ad communē introitū caſtroꝝ vel oppidi hn̄s ſecū duos paſſeres viuos ꝗbus licitū erat veſci lignumqꝫ cedrinū: ⁊ hyſopuȝ ⁊ vermiculum. filum: ſcilicet coccineuȝ. ⁊ aquas viuentes in vaſe fictili occurēs qꝫ ei ſacerdos: immolabat paſſerē vnū ſtillās ſanguinē ſuper aquas: aliumqꝫ ſcȝ viuū ligās filo coccineo cum hyſopo in ſūmitate ligni cedri quaſi faciēs aſperſoriū tingebat illō in aqs rubricatis aſpgēs hominē ſepties: dimittebatqꝫ paſſerē viuū auolare in agruȝ. Cūqꝫ lauiſſet hō veſtimenta ſua radebat oēs pilos corpis ſui ⁊ lot⁹ aqua ingrediebatur caſtra ita dūtaxat vt maneret extra propriū tabernaculū. vij. diebus iterūqꝫ die ſeptimo raſis oīb⁹ pilis corpis etiā ſuperciliis / lotiſqꝫ veſtib⁹ et corpore die viij. tollebat duos agnos imaculatos ⁊ ouē anniculam. ⁊ tres deciṁas ſimile cōſperſe oleo ⁊ olei ſextariū: ⁊ offerebat oīa ad oſtiuȝ tabernaculi. Tūc ſacerdos immolabat agnum vnū pro delicto. Et ſumēs de ſanguine ponebat ſup extremū auricle dextre hoīs: ⁊ ſuper pollicē man⁹ dextre ⁊ pedis: et de olei ſextario mittēs in manū ſiniſtrā: et tingēs pollicē dextrū in eo aſpergebat ſepties cōtra tabernaculū. Reliquū olei qđ erat in ſiniſtra a Leuit. 4.

Additio.

Forte duo erāt genera paſſerū: quorum vno licitum erat veſci in lege: alterum vero prohibitū. M. et hugo dicunt: de quibus non eſt diſcretiuum. Orige. dt. Due galline ac cibicb[illegible]nt viue. ei qui mūdabatur ⁊ lignum cedrinum: et coccineus coccus. filum ſcilicet rubeum quo ligabat paſſerem viuum: et iſop⁹ in ligno cedri.

ſtra, fundebat ſup extremū auricule dextre hois: ⁊ ſup pollicē man⁹ dextre ⁊ pedis dextri. i. ſup ſanguinē quē prius infuderat: ⁊ ſup caput ei⁹. Et rogabat ſacerdos ꝓ eo faciēs aliquā ſpecialē inſtitutam ad hoc orationē: ⁊ poſt ſacrificiū faciebat ꝓ peccato: ⁊ poſt immolabat holocauſtū cū libamētis ſuis ponens illud in altari. Et nota ꝙ hic proprie diſtinguit ſacrificium pro delicto cuius ſanguine linit⁹ eſt homo ⁊ ſacrificium pro peccato: de quo nihil ei fctm̄ eſt. Uñ ⁊ moyſes dixit h̄ q̄ ſi diſtinguēs ita pertinere ad ſacerdotem hoſtiā ꝓ delicto ſicut ⁊ ꝓ peccato. Cum em̄ diſtinxiſſet agnū pro delicto: nec diſtixiſſet quod aliorum ꝓ peccato: ⁊ quod in holocauſtū fieret innuit in arbitrio ſacerdotꝫ eē de agno ⁊ oue: vt alterum ꝓ pctō alterū holocauſtum facere. qđ vellet. Qđ ſi manus ei⁹ hec īuenire non poſſet agn⁹ tū pro delicto ⁊ olei ſextariū nō minuebatur: qꝛ ex hiſ purificabat hō vt pri⁹ ſꝫ ꝓ oue et agno reliquo offerebat par turturū aut duos pullos colūbarum: quorum vnus pro peccato/ alter in holocauſtū fiebat. Offerebat quoqꝫ decimam ſimile oleate in ſacrificium.

Additio. Pro pctō ē quaſi loco dictiōis accuſatiui caſ⁹ vnde ſacrificiū pro peccato nō poſtulaſti.

Additio. Nota qꝫ diſtinguit re ꝟba moyſes inter ſacrificiū pro delicto ⁊ peccato ſꝫ inter delictū ⁊ peccatum nequaqꝫ diſtinguit. Sācti vero diſtinguūt tripliciter vt ſit delictū qđ fit ꝑ induſtriā peccatuꝫ quod per ignorātiaꝫ. Uel delictuꝫ qđ fit in deum peccatum quod in proximum. Uel delictū in omittendo facienda peccatū in committendo nō facienda.

¶ De viro ſpermatico ⁊ muliere emorroiſſa. Capitulum. xxi.

DEinceps addidit dominus de viro patiēte fluxū ſeminis: ꝙ tūc iudicat huic vitio ſubiacere ſi ꝑ momēta adheſerit carni ⁊ cōcreuerit ſed⁹ humor ſeminis: qđ lꝫ nolēs effūdit ex corruptiōe. A Leuit. 12. Taliſ mūdus immūdū reddebat qđ tāgebat: lectū ſuū: veſtē ſuā: ſedeꝫ ſuā: etiā ſagma ſup qđ ſedebat. id eſt ſtraturā aſini. Uas fictileqꝫ tāgebat frāgebat ligneū lauabat. ꝙ tangebat lectū eius: veſtē eius aut ſedē: vel ſup quē ipſe ſaluā iacebat: lauabat veſtimēta ſua ⁊ erat immund⁹ vſqꝫ ad veſperū. Cū aūt ſanat⁹ fuerat numerabat ſeptē dies poſt mūdationē ſui: ⁊ lotis veſtibus ac corpore in aquis viuētibus mūdus erat. Die autēꝫ. viij. offerebat par turturū aut duos pullos colūbaꝝ ⁊ faciebat ſacerdos alterū ꝓ peccato: alterū in holocauſtū. Eadēꝫ lex erat immūdiciei ⁊ purificationis de muliere patiente fluxuꝫ ſanguis ex morbo. Siliter eiuſdeꝫ immūdiciei erat mulier mēſtruata. Sꝫ nō purificabat ſolēniter. Sufficiebat enim ipſam cū veſtib⁹ ablui. Morbide enim immūdicie pro peccato etiā ſolent accidere: et ideo ꝑ eis ⁊ pro peccato ſalutare offerebat: qđ nō ꝑ mēſtruo: qꝛ naturale eſt. Et nota ꝙ accedētē ad mēſtruataꝫ dicit hic immundum ſeptem diebus. ⁊ purificationē ei cōcedit quod de ignorāter accedente intelli-

Additio. Sagma aſini. i. ſella eiuſdem.

Additio. Tradūt hebrei ꝙ ſi quis dormierit cū muliere prima die ſui menſtrui. Et ſi puer inde concipitur et vixerit infra decēꝫ annos leproſ⁹ erit. Si vero ſecūda die mēſtrui tūc infra. xx. et ſic vſqꝫ ad. vij. diē.

Additio. Unde ⁊ mulieri emorroiſſe a domino dictuꝫ ē poſtqꝫ ſanata

endum

B gendum eſt. In
Ioā.8. fra vtrumq̧ perimēdum dicit. quod dictuz eſt ſi fiat ex induſtria. Nec miruz quia etiam legitime cognoſcentē vxorē: voluit dñs lauare veſtē ꝛ oē corpꝰ. ꝛ eſſe immūdū vſq̧ ad veſperū. Et de vxore eodem modo.

eſt. Vade ꝛ amplꝰ noli pec. ne d.a.t. cōtingat. Perquod patet quia pro peccato ſuo mobus ei acciderat.

¶ De vitula rufa ꝛ hirco apōpeio ꝛ cinerıbꝰ aſperſionis. Ca. xxij.

B
Le.19. Iterum locutus eſt dñs ad moyſen. Loquere ad aaron ne oī tp̄e ingrediatur ſanctuariuz qđ eſt intra veluz ne moriaţ. quia in nube apparebo ſup oraculū niſi fecerit hec que ſequuntur non eſt intelligēdum vt quoties vellet intrare: faceret hec ꝛ intraret ſed tantum decima die ſeptembris intraturus: prius tamen hec faceret. Hec dies ſolennis erat in iſrael: ꝛ dicebaţ dies ꝓpitiationis ꝓpter cauſam predictam. Vel quia agebatur ea die cinis expiationis. ſicut dies iouis ſctā: qꝛ ſanctuz chriſma cōficiţ. Et ꝑ pctis totiꝰ anni cōibus vel ignoratis ea die oblatio fiebat. Dicebaţ etiaz dies afflictiōis: qꝛ ea die ieiunabāt homines ꝛ iumēta. etiā pueri ſeptennes ꝛ agebaţ ea die memoria mortuoꝝ. Dicebaţ etiā dies expiationis: qꝛ ea die purificabaţ totū tabernaculum ꝛ altaria ꝑ ſanguinis aſperſionē a cōtagijs q̄ ɔtraxerāt

Additio.

Quia defuncti erant. Duo filij Aaron nadab ꝛ abiu cum offerrent ignem alienū ad altare dei erat neceſſe vt inſtrueret celeſti doctrina aaron quomodo eum ad altare oporteret accedere ꝛ quo ſupplicationis ritu propitium faceret deum: ꝛ vt caueret de hocquod acciderat filijs. Propterea debis hec modo prefacta eſt lex. Iterum locutus eſt dns ꝛc.

per annum ex peccatis miniſtrantiū. Ea die tollebat ſummꝰ ſacerdos de ꝓprio vitulā rufam trimā immaculatā q̄ nō traxerat iuguz. Nec turbemur ſi qñq̧ vitulus nominetur: qꝛ in feminino gñe tm̄ intelligendum eſt qꝛ pro pctis fragilitatis offerebatur. Sumebatq̧ ab vniuerſa multitudine duos hircos ꝑ pctō: ꝛ arietem in holocauſtū. Cūq̧ lauiſſet ſe induebatur lineis tantum ſcđm rituz minorum ſacerdotum oblatiſq̧ animalibus factaq̧ oblatione vel oratione ꝓpria pro ſe ꝛ pro domo ſua ſtatuebat duos hircos in oſtio tabernaculi mittebatq̧ ſortem ſuper vtrūq̧ ſciretur quis eſſet domini: et quis populi fieret. Nec eſt credendum quibuſdā qui dixerunt ideo mitti ſortes vt ſciretur quis domino immolādus eſſet ꝛ quis diabolo mittēdus ei in ſolitudinē cum peccatis. Lex enim immolare niſi deo nō admittit. Sane cuius ſors exibat: domino offerebat illū pro peccato populi. ꝛ forte: hic diceba tur ꝓprie pro peccato. Cuiꝰ ſors exibat populo reſeruabat viuentē immolabatq̧ vitulam rufam ꝑ peccato ſuo ꝛ domus ſue et tollebat de ſanguine hirci ꝛ vitule: et thuribulum plenum prunis. multumq̧ tollens tymiamatis: intrabat vltra velum: tantuz imponēs tymiamatis: vt nebl'a ꝛ vapor operiret oraculum: ne forte viſa maieſtate dñi moreretur. Aſpergebatq̧ ſeptiens digito de ſanguine coram propitiatorio ad oriētem. Eodem etiaz numero aſpergebat pauimētū. Simili quoq̧ aſperſione ſeptena expiabat ſanctuariū exteriꝰ et pauimentū. Fundebatq̧ de eodez ſanguine ſuper cornua altaris aurei: ꝛ aſpergebat illđ ſepties digito: expians ita totū tabernaculuz ꝛ altare ab immundicijs filiorum iſrael: ꝛ a cunctis preuaricationibus eoꝝ: id eſt contagio quod cōtraxerat poſitum in medio peccātium tabernaculuz. Nulluſq̧ erat

De vitula rufa etiaz de ea dicitur.
A
Nu.19

cum

cum eo in tabernaculo:cum ipſe ex
piabat. In quem modum etiã ſe=
mel in anno lauam⁹ altaria vino.
¶ Nota quia hic legit ſacerdotẽ
egredi de oraculo ad altare:et ſic
patet:qꝛ erat extra. Nec põt dici
eũ egreſſum ad altare corã taber
naculo. cum dicatur hic ad altare
qḋ eſt corã dño. ¶ Poſt hãc expia
A tionẽ egrediebatꝰ ſacerdos ad hir
Exo. 4 cum viuẽtem: pónenſqꝫ vtrãqꝫ ma
nũ ſup caput ei⁹: cõfitebatur gña=
liter oẽs iniquitates filioꝝ iſrael
⁊ imprecans eas capiti eius: po=
nens etiã (vt tradunt quidaꝫ) car=
tham inſcriptam peccatis populi
ſuper caput ei⁹: mittebat eũ in de
ſertum: per hominẽ ad hoc para=
tum. Tradunt hebrei quorũdam
paruulos tribualiter ad hoc para
ri. i. de tribu ad hoc deputata: me=
dicinaliter eis ſplene ſubtracto.
vt ſic expiatus eſſet popul⁹ a pec=
catis illius anni: que per ignoran
tiam vel fragilitatem contraxerat
q̃ ſecũ ferebat hirc⁹. Qui qꝛ emitte
batꝰ non rediturus: apõpeius gre=
ce: latine emiſſarius dicebatꝰ. Cuꝫ
aũt deduxerat aaron hoiem cum
hirco extra caſtra redibat ad ta=
bernaculuꝫ teſtimonij. depoſitiſqꝫ
veſtibus lineis in quibus expiaue
rat ſanctuarium: ⁊ emiſerat hircũ:
lauabat carnẽ ſuã in loco ſancto
⁊ induebatꝰ veſtib⁹ ſuis ſcꝫ ponti=
ficalib⁹ ⁊ ꝓtioſis. ⁊ offerebat arie=
tem in holocauſtũ: ⁊ adipes vitu=
Nota. le ⁊ hirci ꝓ pctõ: renẽſqꝫ cũ renũ=
culis. ¶ In hũc modũ ⁊ pontifex
euãgelicus in aſperſione baſilice
quam dedicat quaſi in expiatione
lineis ⁊ minorib⁹ vtitꝰ indumẽtis.
Etiã in ſabbato baptiſmali in con
ſecratiõe fontiũ: ⁊ in merſione ca=
thecuminoꝝ: cũ ſcꝫ transferuntur
pctã eoꝝ: vtitur ſiſib⁹ indumẽtis.
Cũ aũt his peractis ad miniſtra=
tionẽ accedit altaris põtificalib⁹
⁊ ꝓtioſis veſtibus infulatꝰ. ¶ Uitu
lã aũt ⁊ hircũ de quoꝝ ſanguine
facta eſt expiatio ferebãt extra ca=
ſtra: ⁊ cõburebãt igni tã pelles q̃
carnes eoꝝ ⁊ fimũ. Proijciebatqꝫ
ea ſacerdos in ignem qui illa vo=
rabat mutatis priorib⁹ veſtibus ⁊
ſumptis ꝓprijs: lignũ cedrinũ. hy
ſopũ. ⁊ coccũ bis tinctũ: quia hec i
purificationib⁹ valebant: ⁊ tũc re=
diens lotis veſtibus et carne ſua
ingrediebatur caſtra: ⁊ immũdus
erat vſqꝫ ad veſperũ. Sꝫ ⁊ ille ſa
cerdos qui remanebat ad ignem
vt conſumi faceret oĩa vſqꝫ ad ci=
nerem: nõ niſi lotis veſtibus ⁊ cor
pore intrabat caſtra: ⁊ immũdus
erat vſqꝫ ad veſperũ. Sed et ter=
tius ſacerdos qui colligebat cine
res reſeruans ad aquã aſperſio=
nis. nõ niſi lotus intrabat caſtra:
⁊ immũdus erat vſqꝫ ad veſperũ.
Ex his cinerib⁹ fiebat aqua aſper
ſionis: qua per totũ annũ purifica
bantur immũdi. Unde difficile eſt
rõnẽ inuenire cum hic cinis fieret
ad purificãdos immũdos: cur il=
li qui eũ tracta=
bãt vt dictuꝫ eſt
immũdi erant.
cũ etiã dñs hoc
ſacramẽtũ qua
ſi ſanctiſſimuꝫ:
religionẽ victi=
me appellet. Sꝫ
⁊ qui capruꝫ di=
miſerat. alias duxerat in deſertuꝫ
immundus erat. De quo tñ facile
eſt inuenire rõnem: ⁊ eſt veriſimile
hos cineres factos annuati: vt mõ
fit chriſma. Quidaꝫ tñ hebrei dñt
eos valuiſſe et duraſſe ꝑ plures an=
nos: nec factos niſi cũ deficiebãt.

Additio.
Tũ ⁊ iudei pro=
ſus de hoc rñ=
dere ſe neſcire
fatentur: nec ga
maliel aliquid
hic eos doceat.

¶ De purificatione immundoꝝ.
Capitulum. xxiij.

His cineribus purificabãtur leui. 17.
immũdi i hũc modũ. Si qs
tãgebat cadauer hois mortui in
tabernaculo/vł i agro occiſi/aut
ꝑ ſe mortui vel ſepulchrũ ei⁹: im=
mũdus erat ſeptẽ diebus. Taber
naculũ in quo mortu⁹ eſt hõ: ⁊ vni
uerſa q̃ ibi erãt vaſa immũda erant
ſeptẽ dieb⁹. Tollebatqꝫ vir mun=
dus cineres cõbuſtionis: mittẽſqꝫ
ſup eos aquas viuas: tingebat ex

eis yſopū ⁊ aſpergebat ex eo die
tertio ⁊ ſeptimo tentoꝛiū: ⁊ omnē
ſuppellectilē: ⁊ hoīes hmōi ꝯtagio
ne pollutos. ⁊ loris veſtib' ⁊ coꝛ=
poꝛe mūdi erāt. Si die tertio non
fuerat aſperſus immūdus die ſe=
ptimo nō mūdabat. Si q̄s aūt ſic
nō expiabat peribat de medio ec
cleſie: q2 polluebat ſanctuariū. i.
anima ei' peribat de iſrael: q2 pec
cabat: ⁊ arcebat ab ingreſſu loci
ſancti. Sed ⁊ ille qui purificabat
immūdū aqua hmōi: quia tetige=
rat cineres lauabat veſtimenta
ſua: ⁊ immūdus erat vſq3 ad ve=
ſperū. De immūdicijs vo quibus
erat immūdus homo per diē tm̄
vt ꝓpter illuſionē nocturnā3: vel
q2 dormierat cū vxoꝛe: nō credi=
mus hominem his cineribus ex=
piatum: ſed ad minus de immun
ditia ſeptē dierū: q2 die tertio ⁊ ſe
ptimo legitur faciēda expiatio ta
lis. De expiationib' q̄ fiebant cū
munerib' oblatis: vt ſupra de le
proſo dictū eſt: ⁊ de viro ſpermati
co ⁊ muliere ſanguinaria: q2 legi
tur eos numerare ſeptem dies et
octaua purificari: credim' die ter
tia ⁊ ſeptima his aq̄s expiatos.

¶ De perſonis excluſis a matri
monio. Capitulum. xxiiij.

Tradidit etiā dn̄s filijs iſrl'
multitudinē ꝑceptoꝝ reca
pitulando predicta: ⁊ ſuperaddē
A do noua: de quib' nō niſi illa per
Leui. 18 ſtrinxim' q̄ ad intelligētiā lectio=
nis ſacre ſcripture ſūt neceſſaria.
Sane ꝓhibuit dn̄s ne hō ad do=
meſticā ſue carnis accederet: nec
reuelar et turpitudinē eius. i. di=
ſcoopeririet ⁊ irrarct pudēda ipi'.
In primoꝝ quidē parentū cōiu=
gio propt' hominum raritatem
ſolum duas perſonas excluſit do
minus a cōiugio dicēs. Propter
hoc relinquet homo patrē ⁊ ma
D trem: id eſt nec fili' matri nec pa=
Gen. 2 tri filia copulabitur. Sub lege ve
ro plures excepit: q̄ ſunt fere. xij.
mater: nouerca: ſoroꝛ: neptꝭ: ami=
ca: matertera: vxoꝛ patrui: nurus:
vxoꝛ fratris. Sꝫ
hec determina=
tionem recipit:
ꝓ pugna filia pri
uigni: vel priui
gne ſoroꝛ vxoꝛꝫ.
Paucas tūc ex=
cluſit: vt multi=
plicarentur ho
mines et reple=
rent terrā. Sub
gratia plurime excludunt vbi cō
tinētia locum habet: ⁊ eſt hec pro
hibitio coniugij. A foꝛnicatione
enim omnis mulier excluditur.

Additio.

Si cū quis ha
bens vxoꝛē moꝛ
tuus fuerit: nō
ſuſcepta inde ꝓ
le: frater ei' du
xit eam ⁊ inde
fratri defuncto
ſemen ſuſcita=
uit.

¶ Catalogus quoꝛundam pre=
ceptoꝛum. Capitulum. xxv.

Coitum quoq3 cum maſcu C
lo ⁊ iumento ſub interni Leui. 18
natione moꝛtis ꝓhibuit: et infra
ne etiam colligerent ſpi 20.
cas vel racemos remanentes: B
nec grana decidentia: ſed relin=
querent ea pauperibus terre: nec
opus mercennarij retinere vſq3
mane: nec accipere perſonas: dili
gi amicū ſicut ſeipſum precepit:
vbi. lxx. proximum ponunt. Sō=
nia: auguria: diuinationes obſer
uari prohibuit: nec agrum ſeri di
uerſo ſemine
nec iumenta di=
uerſi generis fa
cere coire nec ve
ſte ex duob' te
xta indui: nec co
mam i rotūdū
tonderi: nec bar
bā radi: nec car
nes ſuas ſuper
moꝛtuo incidi:
nec figuras ali
q̄s aut ſtigma=
ta i carne ſua fie
ri: cum quib' ⁊
ſimilibus ad li
teram ſubintel=
ligendum eſt ſecūdum ritum gen
tium ⁊ maxime egyptioꝛum cum
quibus habitauerant. Nam ⁊ da E
uid legitur nullā habuiſſe ſuper 3. Re. 1.
quā poſitus eſt. Salomō: ⁊ dela=
tus ad

Additio.

Diuerſa etiam
animalia coire
faciebant vt in
de alia naſcerent
quod plurimū
eſſet deoꝛum ſa
crificio cōgruū:
vel coꝛū hono
ri dedicatum: ſi
cut mulus de
equo et aſino
marti et cilleno
aptus erat.

tus ad fontem geon ad inungendum. Sed egyptus omnigenoꝛū venerans mõſtra deoꝝ: ⁊ in honore diuerſoꝛū deoꝝ quos putabat talibus preeſſe: diuerſa ſemina in agro: diuerſas materias in veſte ſociabat: diuerſos etiā cincinnos capitis diuerſis dijs ſacrificabat. Unñ ⁊ in principio hoꝛū ꝓceptoꝛū dixit dñs. Juxta ꝯſuetudinē terre egypti in qua habitaſtis nõ facietis: iuxta moꝛē regionis ad quaꝫ introducā vos non agetis. Addidit etiā ſpāle preceptum cū intrarent terrā repꝛomiſſionis: vt auferrēt preputia arboꝛū quas plātarēt. Qđ quaſi exponēs ſubdit: poma q̄ germinant immūda erūt vobis. Hoc tñ non eſt in hebꝛeo. Et videtur velle ꝙ fructus trium pꝛimoꝛuꝫ annoꝛū immūdus eſſet ⁊ abijciendus: fructus quarti anni ſanctus dño: ⁊ communis pauperibus: ſed in quinto anno ⁊ deinceps dñi ſui eſſent ⁊ eſibiles.

De trib⁹ gñib⁹ panū. Ca. xxvj.

AD euidentiā quoqꝫ eoꝛuꝫ q̄ hic i leuitico tradunt̄ ſciendum eſt ſacerdotes habuiſſe tria gña panum: panes ſcꝫ ſacerdotales: leuiticos ⁊ laicos. Sacerdotales erāt panes pꝛopoſitionis qui de publico ſumptu fiebāt. q̄s non licebat edere niſi ſolis ſacerdotibus. Panes leuitici qui et offertoꝛij: quib⁹ ſoli de gñe leuitico veſcebantur. Etiam qui ꝓpter maculam nõ poterāt miniſtrare ⁊ filia familias: ſed nõ vxoꝛata: vł vidua vł repudiata: niſi neceſſitate rediret ad domuꝫ patris: vt eſſet quaſi filia familias. His nõ veſcebatur aduena inq̄lin⁹ mercēnarius ſacerdotis: verna tñ vel emptiti⁹ ipſius veſci poterat: laici. i. cõēs quibus quicūqꝫ poterat veſci.

A leui. 24

Additio.

Aduena gñale nomē eſt contīnēs peregrinuꝫ qui tantum pertranſit et inquilinum qui cum ſit de eadem regione: manſionem tñ ꝯducit:

De ſanctimonia ſacerdotum. Capitulum. xxvij.

DE ſctimonia quoqꝫ ſacerdotum agens dñs: pꝛimo de minoꝛibus ſacerdotibus agit: ne ꝯtaminarētur in moꝛtib⁹ ciuium ſuoꝛum: nec etiam pꝛincipis populi: niſi tantum ſuper matre ⁊ patre: filio ⁊ filia: fratre ⁊ ſoroꝛe virgine: ne ſcilꝫ lauarent vel ſepelirent vel plangendo tāgerēt moꝛtuos alios: nec alijs tantū ꝓhibitas eis interdixit vxoꝛes: ſed nec habere cõcubinas: nec in vxoꝛem ducere ſcoꝛtum: nec ancillaꝫ: nec captiuam: nec viduam: nec repudiatam: nec eas que de caupo nibus ⁊ pandocibus. i. apothecis venalibus vitam agunt. Pontificem vero ad nullum omnino moꝛtuum ingredi voluit. Unde ⁊ dominus papa nullis exequijs intereſſe dicitur. Nec vxoꝛē ducere niſi virginem: ⁊ tantū de populo ſuo. Sed nec parochia domini pape muros vꝛbis excedit. Jn communi ne ꝓo precepit ne ſacerdos in diebus vicis ſue cū miniſtrare deberet vinum biberet: aut oīe quod inebꝛiare poteſt vt ſciret diſcernere inter ſanctum ⁊ pꝛophanū: mūdum ⁊ immundum: et doceret filios iſrael legitima terre q̄ locutus erat dominus: ⁊ ne ſacerdos dum quādoqꝫ immūdus eſſet accederet etiam ad tangenda ea q̄ offerebant filij iſrael. Patet quoqꝫ ſi ſacerdos euangelicus quoti die miniſtrat: aſſiduam debet habere mundiciā. Addidit quoqꝫ dominus de ſolennitatibus legalib⁹. Sed qꝛ plenius de his in libꝛo numeri diffinitur: et nos ibidem de illis proſequemur. Pꝛima die ſeptembꝛis feſtum

A leui. 21.

B leui. 10.

Nota. leui. 23. p totū.

Additio.

Septē feſta iudei habuerunt. Sabbatuꝫ neomeniā pēthecoſtē: paſcha: feſtū tubaꝝ: feſtū ꝓpitiatiõis ſcenophegiam.

Nu. 28 et. 29.

ſtum tubaꝝ vel clãgoris ꝑ libera
tione iſaac qđ cereoꝝ đr. Decima
die eiuſdẽ mẽſis feſtũ ꝓpitiatiõis
qꝫ cũ feciſſent vitulũ: orãte moyſe
ꝓpitiatus eſt eis deus. xv. die fe-
ſtũ ſcenophegie. qđ eſt fixio taber
naculoꝝ: qđ eſt feſtũ patris. Cum
eñi patri aſcribat̃ potẽtia magna
fuit potẽtia dei ꝙ veſtes eoꝝ non
ſunt attrite p. xl. ãnos. ſꝫ hñt mo-
do alia feſta phuriũ. i. ſortium: qꝫ
ſors in ẜiũ cecidit: vt in heſter le
F gitur: qꝫ occiſuros occiderunt. En
heſt. 9 cenia tria. i. dedicatiões. In autũ-
G no q̃ fecit Salomõ. In vere q̃ zoro
3. re. 8 babel. aliiꝗ reuerſi de babylone.
3. reg. 5 In hyeme que fecerũt machabei
G de quo in euãgelio fctã ſunt ence
2. Ma nia in hieruſalem ⁊ hyems erat.
cha. 8. De pena blaſphemi. ca. xxviii.
Jo. x. c. Ecce aũt egreſſus fi
lius mulieris iſrae-
leu. 24 litis quẽ pepera de
viro egyptio iurga-
tus cũ viro iſraelita
blaſphemauit no-
mẽ dei iſrael maledicens ei quem
moyſes recluſit in carcerẽ donec
ſuꝑ hoc ꝯſuluiſſet dñm qui ait ad
moyſen. Qui maledixerit deo ſuo
oẽs q̃ audierint ponẽt manꝰ ſuas
ſuper caput eius: quaſi ꝯ ipſuꝫ te
ſtificantes: et eductũ extra caſtra
oĩs multitudo lapidabit euꝫ: ſiue
ciuis ſit aut aduena.

De talione legis date. ca. xxix.
Subintulit q̃ꝗ dñs de talio-
D ne: vt qui lederet hominem
Le. 24 in eũdẽ modũ lederet̃ quo
leſerat eũ. ſ. vt redderet aĩam pro
aĩa oculuꝫ pro oculo: dentem pro
dente fracturam ꝑ fractura: liuo-
rem ꝑ liuore: aduſtionem ꝑ adu-
ſtione. Nota: qꝫ talio non erat in
iniuriis rerum: ſed in leſione tan-
tum corporum: qꝫ furta reſtitue-
bantur in duplũ vel quadruplũ.
Determinabaturꝗ talio per ne-
ceſſitatem: vt ledẽs mulier virum
in virilibus: puniebatur manu. qꝫ
virilia non habet ⁊ vir ledẽs mu-
lierem pregnãtem vt faceret abor

tiuum nondum animatum: mul-
ctabat̃ pecunia. Incertũ eſt auteꝫ
vtrũ talio extenderet̃ vſꝗ ad iudi
cem: vel circa iniuriatũ tm̃ habe-
ret locũ. Qđ ẜo iniuriatus ſine iu
dice poſſet vlciſci: forte idẽ habe-
ri poteſt ꝙ ad ciuitates refugii fu Nota.
giebat homicida nõ volẽs: ne in-
terficeret̃ a proximis occiſi.

De obſeruatione iubilei
anni. Capitulum. xxx.

Addidit etiam domi B
nus de obſeruatiõe leui. 25
iubilei: qui ſeptima
nam hebdomadaꝝ
annoꝝ ſequebatur.
ad cuius preſigna-
tionem ſeptem annis precedenti
bus (vt tradunt quidaꝫ) in ſingu
lis neomeniis clangebãt tubis.
⁊. vii. diebus continuis ante ipm
ſolennizabant clangentes tubis. A
In libro tamen Numeri legitur nu. 10.
ꝙ clangerẽt tubis. vii. mẽſe. x. die ⁊. 29.
in vniuerſa terra. In hoc iubilei A
anno omnes diſtractiones rerum
ad priſtinos redibant poſſeſſores
preter domos que erant in vrbi-
bus muratis quas tamen primo
anno venditionis venditori redi-
mere licebat: exceptis domibus le
uitarum que in quocũꝗ eſſent lo
co in iubileo redibãt. Eodem an
no requieſcebat terra et debita eo
dem anno ſerui liberi dimittebã-
tur. Nam licet eſſent contribules
tamẽ voluit eos dominus ſeruitii
ſchiſmate caſtigare propter tranſ
greſſiones legum. Joſephus dicit
quia in iubileo conueniebat vendi
tor agri et emptor: et reputantes
fructus et expenſas in agrum fa-
ctas: fructibus exuberaſſe cõper
tis venditor recipiebat agrũ. ſi ve
ro expenſe trãſcenderunt: hoc qđ
deerat recipiebat emptor: ⁊ a poſ
ſeſſione diſcedebat. Hanc tamen
computationem fieri licuit infra
annũ iubileũ: nedũ in ipſo ſi vẽdi
tor prius vellet reuocare qđ ven-
didit. Litera leuitici videtur velle
ꝙ iuxta numerum annorum vſꝗ
ad

ad iubileū maiori minori ve ꝓcio
iubebat agrum vendi ne venditor
grauaret ſi modico vēderet.⁊ plu
rimi anni ſupeſſent vſq₃ dū recipe
ret qđ vēdiderat.⁊ ne grauaretur
emptor: ſi multo emeret qđ in ꝓxi
B mo amiſſurꝰ erat. ¶ Determina=
leui.25 ta q₃ fructuū reputatione et expē
ſaꝝ infra iubileū addit: ꝙ ſi vendi
tor qđ ſuperit expenſarū reddere
nō poterit: habeat emptor agrum
vſq₃ ad iubileū. In ipſo eīm oīs vē
ditor redibat ad priſtinū poſſeſſo
rem. Terrā aūt ſic voluit dñs ven
di ab eis ſub cōditione recipiēdi:
q₂ ſua erat ⁊ non ipſoꝝ. Alienige
nas tñ ſeruos voluit eos in ppe=
tuum poſſidere.

¶ De benedictionibus ⁊ maledi
ctionibus. Cap̄.xxxi.

leu.26 TAlium ꝓceptoꝝ obſeruato
p totū. ribꝰ ꝓmiſit dñs bñdictiones
ſuas dicēs. Dabo vobis pluuias
tēpibꝰ ſuis ⁊c. vbi .xxx. clauſule ꝓ
miſſionū inueniunt. Trāſgreſſori
bus ꝟo longe plures ingeminat
maledictiones.

¶ De decimis et votiuis. ca.xxxii.

IN decimatione aīalium
B qđ decimū vl' naſcēdo vl'
leu.27 numerādo veniebat: do
mino ſctificabat: nec mu
tari licebat in meliꝰ vel
deterius. Simil'r aīal qđ vouebat
dño non licebat immutari: ſi quis
qđ vouerat immutaret ⁊ votiuū ⁊
immutatum erat dñi. Sed diſtin=
guendum eſt de hmōi votis. Ali=
quando enim ſic ex voto aliquid
De vo ſanctificabatur dño ꝙ anathema
uis inte tizabatur: illud nō poterat vendi
gefactis a ſacerdotibus vel alienari. Quā
doq₃ non ſic obligabant votiua ſ₃
poterant vendi a ſacerdote deter
minato precio ſm vtilitatem que
ex his poterat prouenire ſiue eſ=
ſet anima vel fundus. Qui tamen
voto dederat ſi volebat illud eme
re ſupra eſtimationem ꝓ quo alij
daretur adderet quintā eius par
tem. Quod ideo eſt ſtatutum. ne q̄
vouerat aſpiraret, quaſi penitētia

ductus: nec etiam digniorez aliꝗs
ſe putaret in emptione eius rei: q₂
eam dederat.

¶ Explicit Leuitici hiſtoria.

¶ Incipit hiſtoria numeroꝝ. ca.i.
De excubijs circa tabernaclm. ij.
De commutatione primogenito=
rum pro leuitis. cap̄.iij.
De etate miniſtrantium in taber=
naculo. Et de differentia miniſtro
rum. Capitul.iiij.
De quodam modo reddendi rez
alienam. cap̄.v.
De iudicio zelotipie. ca.vi.
De ſanctimonia nazareoꝝ. c.vij.
De benedictione ſuper populuz.
Capitulum. viij.
De oblationibus .xij. dierū in de=
dicatione tabernaculi. ca.ix.
De conſecratione leuitarū. cap̄.x.
De his q̄ nō poſſunt facere pha=
ſe ꝓmo mēſe vt faciāt ſecūdo. c.xi.
De tubis argenteis ⁊ modo clan
gendi eis. ca.xij.
De receſſu iſrael a monte ſinai.
Capitulum. xiij.
De electiōe .lxx. ſenioꝝ. cap.xiiij.
De datione carnium et ira dei ſu=
per eos. ca.xv.
De plaga marie ⁊ cā lepre. c.xvi.
De .xij. exploratoribus. ca.xvij.
De murmure ppli ꝓ quo p .xl. an
nos in deſerto perierunt. ca.xviij.
De lapidatione colligentis ligna
in ſabbato. ca.xix.
De ſchiſmate chore/dathā/⁊ aby
ron ⁊ plaga eorum. ca.xx.
De exuſtiōe populi extincta per
aaron. ca.xxi.
De virga aaron q̄ nocte vna fron
duit floruit ⁊ peperit nuces. c.xxij.
De reditu in cades in .xl. anno.
Capitulum. xxiij.
De morte marie et aquis contra=
dictionis. ca.xxiiij.
De circumitu idumee. ca.xxv.
De morte aaron. ca.xxvi.
De victoria poſt votum anathe=
matis. ca.xxvij.
De ſerpente eneo contra ignitos
ſerpentes. ca.xxviij.
De ſcopulis torrentium qui ge=
ſſerant

fierunt. Ca.xxix.
De cantico ad puteum. ca.xxx.
De morte ſeon regis amorreorū. ⁊ Og rege baſan. ca.xxxi.
De itinere Balaā ⁊ ꝙ locuta eſt ei aſina. Capitu.xxxij.
De ariolatheſi balaā et eius prophetia. Ca.xxxiij.
Quod amore mulierculaȝ̄ initiatus eſt iſrl' beelphegor. ca.xxxiiij.
De zelo phinees. ca.xxxv.
Secundus numerus bellatorum. Capitulum. xxxvi.
De iure ſucceſſionis hereditarie. Capitulum. xxxvij.
De ſubſtitutione ioſue.ca.xxxviij.
De libaminibus. ca.xxxix.
De iugi ſacrificio. ca.xl.
De ſabbato et oblationibus ei⁹. Capitulum. xlj.
De neomenia. ca.xlij.
De phaſe. ca.xliij.
De penthecoſte. ca.xliiij.
De feſto tubarum. ca.xlv.
De feſto propitiationis. ca.xlvi.
De ſcenophegia. ca.xlvij.
De votis. Caplm.xlviij.
De deſtructione madian ⁊ prede diuiſione. ca.xlix.
De ſorte duarū tribuū ⁊ dimidie. Capitulum. l.
Catalogus.xl.duarum māſionū. Capitulum. lj.
De vrbibus leuitarum ⁊ de ſuburbanis. cap.lij.
De matrimonio cōtribulū.ca.liij.

¶ Hiſtoria numerorum. Capitu.j.

Pream bulum — Quarta huius hiſtorie diſtinctio hebraice dicitur vagedaber qđ ſonat: ⁊ locutus eſt. Apđ nos tamen: et non habetur. Nomē grecū in ſcriptis nr̄is nō habemus nā grece bareſmoth alias elleſmoth. Latine liber numeri vel numerorū đr. Et đr quōq; numeri pluraliter: vñ ⁊ dici ſolet. legiꝰ hoc in numeris. Merito aūt hoc nomine ſenſeꝰ: quia quatuor principaliter hic numerātur. De omni populo viri apti ad arma ferenda. Primogeniti leuite q̄ etiaȝ bis numerantur: manſiones per quas profecti ſunt. Sȝ nec mulieres nec minores xx. annorū nec vulgus promiſcuum nec debiles ad bella numerantur. Ad hanc partem hiſtorie ſic tranſit ioſephus. Moyſes predictam cōſtitutionē legum dñ ſub ſina morarētur a deo cognouit ⁊ hebreis ſcriptam contradidit. Cumq; circa legiſlationem hec ſufficere putaret: ad exercitiū militaris iuris cōuerſus eſt: ⁊ numerauit populoȝ capita: ſcilicet pugnare volentiū. Moyſes dicit dominū ſuper hoc locutum fuiſſe dicēs. Locutus eſt dominus ad moyſen in deſerto ſinai in tabernaculo federis prima die menſis ſecundi: anno ſecundo egreſſionis de egypto. ¶ Et nota ꝙ ꝑtermittit hic q̄dā q̄ facta ſunt in primo mēſe ſecundi āni.ſ. oblationē.xij.pricipū: quā fecerūt ſinguli ſingulis dieb⁹ in dedicatione tabernaculi ⁊ ſolennitate phaſe q̄ pprio nole diciꝰ paſcha: in deſerto: et forte ſanctificatione leuitarum. De his tamē infra aget per recapitulationem. ¶ Proſequentes ergo ordineȝ libri: dicim⁹ quia Moyſes et Aaron et xij. principes tribuum ex precepto domini anno ſcđo mēſe ſecūdo: die prima menſis numerauerunt viros preter tribuȝ leui.a viceſimo anno ⁊ ſupra. Joſephus certū terminū poſuit: ſcilicet vſq; ad.l.annū. ⁊ nūerati ſunt per generationes ⁊ familias ⁊ domos ⁊ — A Nu. i

Additio. Vulgus promiſcuȝ vocātur q̄ daȝ egyptij q̄ ſecuti erant eos egreſſuros.

Additio. Nota quia primū paſcha fecerunt in egypto. Secunduȝ fecerunt in deſerto: de quo hic loq̄tur. Tertium fecerunt in ingreſſu ⁊ introitu terre ꝓmiſſiōis in galgalis. Quartū fecerūt in terra ꝓmiſſionis.

noīa ⁊ capita ſingulorū. Hec āt .v.
ad inculcationē tm̄ q̄dā apposita
tradūt ⁊ hic ⁊ in ioſue. ſꝫ cōgrue q̄
dem diſtingui poſſunt gn̄ationes
vel cognationes. Uocat hic trib⁹
ipſas .xij. familias: q̄ ex ipſis filijs
patriarcharū ꝑmodeſcēderūt: ꝟbi
gr̄a. In vna tribu leui fuerūt tres
familie: caathite. Gerſonite: mera
rite. Unaqueqꝫ familia multas ha
bebat domos in q̄bus ꝓprij pa
treſfamilias erāt. Quod additur
G nōia ⁊ capita intranſitiue legēdū
Nu. 1. ⁊ 2. G. eſt .i. capitū nōia .ſ. ſinguli hoīes ī
eadē domo. Fuerūt aūt ī ſumma
a .xx. ānoꝝ ſupra potētes ad bella
ꝓcedere ſexcenta tria milia viroꝝ
quingenti ⁊ quinq̄ginta. Et trib⁹
leui nō nūerabant cū his filijs iſrl̄.

De excubijs circa tabernaculū.
Capitulum .ij.

Nu. 2. ꝑ totū Precepit ēt dn̄s vt ſemꝑ po
nerent tabernaculū ī medio
caſtroꝝ ⁊ filij iſrl̄ ꝑ gyꝝ excubarēt
per turmas ⁊ cuneos qđ ꝓ eodē
hic accipit. Turma el ꝓprie .xxx.
miliū eſt. Et dr̄
cune⁹ quaſi cō-
uenieñs multitu
do. Excubat el
large hic accipi
tur: excubie etiā
ꝓprie dici: vigi
lie noctis. Terne trib⁹ ꝑ .iiij. ptes
tabernaculi excubabāt. ita tamen
remoti: vt maximas in medio pla
teas haberēt. Eratqꝫ ornat⁹ quaſi
fori rerū venaliū: ſingulis in ordi
ne conſtitutis. Opifices etiam ar-
tium in ſtationibus ſuis erant: ita
vt vrbi cōpetenter edificate caſtra
coꝝ ſimillima viderent. Iudas ita-
qꝫ iſachar ⁊ zabulō caſtra metabā
tur ad orietē rubē: ſymeō ⁊ gad ad
meridiē effraim: beniamin: manaſ
ſes Ad occidētē: dā: aſer et nepta
lim ad aq̄lonē. Inter tabernaculū
⁊ caſtra excubabāt leuite in taber
naculis ſuis ꝓpinquiores taber-
naculo quam caſtris. Et excuba-
bāt ſimiliter per quatuor plagas
moyſes ⁊ aaron cum ſuis ad oriē

Additio.
Multitudo di-
citur cune⁹ qua
ſi couneus: a cō
⁊ vniendo.

tem: reliqui ab his. Caathite ad
meridiē ſub cuſtodia eleazaris fi-
lij aaron excubabant. Filij autem
gerſonite ad occidentem. Merari
te ad ſeptentrionē: ⁊ erant vtriqꝫ
ſub cuſtodia ithamar.

De cōmutatione primogenito
rum pro leuitis. Capitul. iij.

C
Separauit ſibi do- Nu. 3.
minus tribum Le-
ui ꝓ primogenitis
que tūc habebant ⁊
iumenta leuitarū ꝓ
primogenitis iumē
torum quaſi cōmutationē faciens
cum populo. Primogenita eñ om
nia ſpecialiter tūc erant ſua: quia
cū occideret primogenita egypti
pepercit primogenitis eorū reſer
uans ea ſibi. Deinceps tamen ꝓ-
pter idipſum omnia primogenita
eorum ſanctificauit ſibi in perpe-
tuū: ⁊ maxime quia primitie quo
rumlibet fructuum debētur domi
no. Pro his ergo primogenitis q̄
nunc habebāt tulit ſibi tribū leui
⁊ iumenta eorum ⁊ populus pri-
mogenita illa habuit ꝓ leuitis et
iumētis eoꝝ. Et ne duodenari⁹ nu
merus tribuū minueret: tribū ma
naſſe quaſi pro
leuitis inſtituit
effraim vero ꝓ
Ioſeph. Ne au-
tē maior videret
numer⁹ leuita-
rum quā primo
genitorum ⁊ ita
iniqua eſſet cō-
mutatio: ait do-
minus ad moyſen. Numera filios
leui maſculos ab vno mēſe ⁊ ſupra
⁊ cum numerati eſſent: inuēti ſunt
xxij. milia. Nota tamen q꞉ ſi dili-
gēter attēdas in libro nūeroꝝ nu
merū eoꝝ per familias inuenies
xxij. milia ⁊ trecētos. Dicit hebre⁹
quia .ccc. erant in eis primogeniti
⁊ ita iam erant domini. Iterum
ait dominus ad
moyſen. Nūera
ꝑmogēitos ma

Additio.
Iacob enim in
benedictione fi
liorum ſuorum
ꝓmiſerat filijs
ioſeph q̄ vterqꝫ
factur⁹ eſſet tri-
bum.

Additio. F
Ne ergo dam- Nu. 3.
ſculos

ſculos a menſe
vno et ſupra.
Et inuēti ſunt.
xxij. milia .cc.
lxxiij. Tulitq̄ʒ
B moyſes i ptio.
Nũe.3. cclxxiij. q̄ ſup
erāt p ſingula
capita q̄nqȝ ſi-
clos ad menſu
ram ſanctuarij

noſa eſſet illa p
mutatio dño ſi
non reſtaurare
tur ei p pmoge
nitis quod de-
erat in leuitis:
recipit pro quo
libet primoge-
nito q̄nqȝ ſiclos
argenteos.

et dedit eos Aaron et filijs ſuis
iuxta verbum domini.

¶ De etate miniſtrantium in ta-
bernaculo et de differentia mini-
ſtrorum. Capitulum.iiij.

A
Nu.4. I Tervnqȝ ait dñs ad moyſen.
Numera leuitas a.xxx.ãno
vſqȝ ad.l.vt ſeruiant mihi in duo
bus:hi in tabernaculo portãdo ⁊
collocãdo:ſenes emeriti in ſeruã
do. Et cũ nume
rati eſſent inuē
ti.ſunt.viij .mi-
lia quingenti: ⁊
lxxx.lxx. tamen
dicũt a.xxv.an-
no quē numerũ
annoꝝ l ordina
tiõe ſacerdotũ ⁊
nos obſuam⁹.
Iſti deferebant

Additio.
Oēs a.xxx.ãno
vſqȝ ad.l.porta
bãt tabernacu-
lũ ⁊ collocabãt
ea q̄ attinebãt.
Et qui erant ſu
pra.l.emeriti di
cebantur.

tabernaculũ in hũc modũ:qꝛ non
licebat ea que erant vltra velum
nuda videri:ideo primo intrabãt
ſacerdotes ⁊ inuoluebãt arcã pro
pitiatoriũ et cherubin prius vero
velum quod ante pēdebat:⁊ poſt
palliũ hyacinthinũ ⁊ candelabrũ
aureũ altare ⁊ mēſam cum vten-
ſilibus ſuis pallijs inuoluebant.
Tunc intrantes caathite pprijs
humeris omnia hec inuoluta de-
ferebãt. Similiter et altare holo-
cauſti cũ vtenſilibus ſuis vt qui
buſdã videt̃. Gerſonite vt breui-
ter dicamus:deponentes tectũ ta
bernaculi:mollia ferebãt in curri
bus.ſ.cortinas:ſaga:pelles rubri
catas ⁊ hyacinthinas:tētoriũ qđ
erat ante tabernaculũ:cortinas
quoqȝ atrij:⁊ funes ⁊ vaſa miniſte
rij que ad altare eneũ ptinebant.
De altari holocauſti tacet liber a
quo ferebat̃. Põt tñ dici:qꝛ vaſa
ei⁹ ferebãt ger
ſonite vt i libro
habetur. Ipſuȝ
altare caathite
pprijs humerꝭ
ferebant. Mera
rite vero vt bre
uiter dicamus
omnia taberna
culi ⁊ atrij q̄ du
ra erãt:tabulas
baſes : vectes :
colũnas:paxil-
los:⁊ caſeret bãt
curribus. Eme
riti leuite nõ ſer
uiebãt ſic i ope
re:ſed poſito ta
berneculo ſede
bant cuſtodes.

Additio.
Sed qꝛ ibi:ſȝ ⁊
altare munda-
bat cinere dꝛ qꝛ
caathite porta-
bãt altare hũe
ris ⁊ vaſa eius.
Põt dici poti⁹ q̄
gerſonite fere-
bãt vaſa miſte-
rij altaris nõ al
taris vaſa. Aliq̄
forte l qb⁹ po-
nebãt ea q̄ por
tabãt ptinētia
ad altare:⁊ illa
vaſa ponebant̃
ſuper currus.

¶ De quodammodo reddendi
rem alienam. Capitulum.v.

T Unc precepit dominus A
eijci per manus ſacer- Nũe.5.
dotum a caſtris lepro-
ſos ⁊ ſemine fluentes ⁊
factuȝ eſt ita. Addidit qȝ domin⁹
de reductiõe alienerei vt fierēt cũ
quinta pte capi A
tis. Sed qꝛ in Exodi.
exodo videt̃ di 22.
cere cõtrarium:
ſcilicet vt i qua
drupluȝ redde
ret̃. Ideo huc
vſqȝ diſtulimus
vt hic ſoluere-

Additio.
Cũ quinta capi
tis reddebatur
illa reſq̄ redde
batur cuȝ quin
ta parte pretij
eiuſdem.

mus. Et dicim⁹:qꝛ aliene rei poſ-
ſeſſio aliquãdo fiebat ex induſtria
furto vel rapina:aliquãdo fiebat
per negligētiaȝ:aliquando igno-
ranter. De re ſublata ſcienter in
exodo dicitur q̄
reſtituat̃ in qua
druplum ſi pe-
rierat res : q̄ ſi
extabat in du-
plũ: Si ibi legis
v.boues p vna

Additio.
Quia preſumit̃
res extata ad re
ſtituendum con
ſeruata.

alia eſt trãſlatio ſcḋȝ quoſdã:⁊ ꝙ in quadruplũ verius dicaꝛ:ex verbis zachei probaꝛ. De ſublata ꝑ ignorãtiaȝ agit hic reddatur caput ⁊ q̄nta ps deiup vel de re furtiua ſi penitꝰ latet: ⁊ fur penitēs ſpōte cōfiteꝛ ⁊ reddit. Si vero nō eēt q̄ reciperet redderet dño:⁊ eēt ſacerdotis. Pro pctō vero furtivꝰ negligentie fiebat aliqua oblatio ſ; q̄titatē rei. Joſephꝰ dicit aurũ ⁊ argētũ reddi in duplũ:iumēta l quadruplũ: ſolũ bouē in quintuplum:qꝛ quãto poſſidetur ceteris vtilius:tãto amittitur dãnoſius.

¶De iudicio zelotypie. Cap. vi.

A Ddidit q̄ dñs de lege zelotypie zelus ꝓprie dr amor
A Nũe.5. viri in vxorē ꝑ q̄ ſuſtinere nō pōt vt alij miſceaꝛ. Uñ vir dr zelotes: zelotypia ꝟo q̄ñq; dr mechia ⁊ zelotypꝰ adulter. Solet ergo zelotypia dici ſola ſuſpicio adulterij: de q̄ legiꝛ hic ad hūc modū. Si ſpiritus zelotypie ꝯcitauerit virū ꝯtra vxorē ſuã q̄ polluta ē:ſ; ꝓbari nō pōt: vel q̄ falſa ſuſpitione lpetiꝛ/ adducet eã ad ſacerdotē:⁊ offeret ꝑ ea aſſariũ farine hordeacee qḋ eſt decia pars ſati:nō fundet oleū nec thus imponet. Sacerdos aūt ſtatuet eã corã dño :⁊ ponet i manibꝰ eiꝰ in vaſe fictili aq̄s viuas ⁊ oblationē farine: pugillū cuius ⁊ thus incēdet ſup altare: ⁊ mittet l aquã pauxillū pulueris de pauimento tabernaculi ⁊ nudabit caput eius ſcribetq; in mēbrana: vt dicit. Joſephus: dei vocabulū: ſcȝ tetragrãmatō. Facietq; eã iurare ꝙ nil viro ſuo nocuerit in his que ſibi obijciũtur. Qḋ ſi hoc viro ſuo nō ſufficiet: ſubdet ſacerdos maledictiones ēt ſcriptas l mēbrana ⁊ dicet. Si nō es polluta deſerto viri thoro: nō te noceāt aq̄ iſte amariſſime. Si aūt declinaſti a viro ingrediãtur aque maledicte ventrē tuū:⁊ ipȝ tumeſcere faciāt ⁊ putreſcat femur tuū dextrum. Et dicet mulier. Amē amen. Et delebit: ſacerdos oēm mēbrane ſcripturã in aquã:⁊ dabit ei bibere⁊ tūc ſacerdos tollet d̄ manu eius ſacrificiū zelotypie:⁊ eleuabit illḋ corã dño et ponet ſup altare. Qḋ ſi rea erit adulterij mulier/putreſcet femur eius:⁊ vterus tumebit l hydropiſim:nō tñ ſtatim:ſed vſq; ad decē mēſes. Qḋ ſi nō polluta erit imo pia erit ei aqua:imo ſepe cōcipiet et pariet maſculum meſe decimo. He aque dicebantur ſancte propter nomē dñi dilutū l eis:⁊ dicebãtur maledicte.ꝓpter maledicta ꝯgeſta in eis:⁊ amariſſime ꝓpter effectũ q̄ q̄nq; ſequebaꝛ. Hec autē lex introducta fuit ad duritiã cordis eorũ ſicut permiſſus eſt libellus repudij:quia prompti erant ad effundendum ſanguinem.

¶De ſanctimonia nazareorum. Capitulum.vij.

L Ocutꝰ eſt dñs ad moyſen de lege nazareorū. A Nũe.6
Nazareꝰ ſonat ſanctꝰ: vel florens: vel germinãs. Dicebãturq; nazarei quidã qui ex voto obligãt ſe ſetimonie vſq; ad certum tempus:vel iugiter vt ſamuel:⁊ conſecrabãt ſeḋo minoꝛ quaſi ſeparabãtur a cōmuni vita hominũ:ſicut quis modo per annũ vel duos ex voto ſeruit in hoſpitali hieruſalē. Sãctitatis eoꝝ lex fuit hec. Omni tēpore ſeparationis ſue nouacula nō trãſibat ſup caput eius. Unde forte q̄dã pingunt apoſtolos ⁊ chriſtum crinitos:nō in re ſ; pro ſanctitate. Nihil quod inebriare poterat: bibebãt:non edebant aliquid quod eēt ex vinea ab vua paſſa vſq; ad acinum ad nullum mortuũ ingrediebantur. Qḋ ſi mortuus eēt ſubito q̄ſpiã corã eo polluebatur caput cōſecratiōis ſue ⁊ illico radebat caput ſuum:⁊ rurſuȝ die ſeptimo offerebat par tur

Additio. Id eſt immaturã: que ante maturitatem collecta ſeruatur/ et tãdem miſſa in aquam groſſeſcit.

turum

turtũ aut duos pullos colũbarum quorum vnum ſacerdos faciebat ꝓ peccato: alterũ in holocauſtuꝫ. Dieſq; quos fecerat ꝓ infectꝫ erant ⁊ voti ſui ſanctimoniã iterum inci piebat. Forte nõ ꝓ quolibet mor tuo: ſed pro occiſo corã eo pollue batur quicquid fecit ꝓpter ſancti moniã. Cõpletis aũt diebus voti ſui offerebat agnũ anniculũ in ho locauſtũ: ouẽ anniculã pro pecca to: arietẽ hoſtiã pacificam. Et no ta cum ita ſimpliciter ponit̃ aries ꝙ hebreus dicit ad minus duoꝝ annoꝝ eum debere eſſe. Caniſtrũ quoq; diuerſoꝝ panũ azymorum exceptis his que ſponte offerebat iuxta perfectionẽ ſanctitatis ſue. que oblatio dicebat̃ corban. id eſt munus. Et offerebat mulier. xxx. ſiclos ſi poterat. vir. l. ſin autẽ: ad arbitrium ſacerdotis pauper offe rebat. Cumq; imolauerat hoſtias ſacerdos ritu ſuo reddebatur na zareus ad hoſtiũ tabernaculi: po nebatq; ſacerdos crinem eius in ignem ſacrificij ⁊ ſic ad communẽ hominis vitam redire poterat.

¶ De bñdictione ſuper populũ. Capitulum. viij.

B Nu. 6. Iterũ locut' eſt dominus ad moyſen. Aaron ⁊ filij eius inuocabũt nomẽ meũ ſuꝑ filios iſrael ⁊ ego benedicã eis. Hoc ſit in omnibus ſacramentis eccleſie. Inuocabũt aũt ſic. Benedicat tibi dominus deus ⁊ cuſtodiat te. det tibi pacem. ⁊ oſtendat tibi faciem ſuam.

Additio. Quid factuꝫ ſit primo menſe ſecundi anni cum ſit omiſſum hic explanabitur.

Additio. In numeris in forma benedictionis hui' ter ponitur nomen domini.

¶ De oblationib' duodecim dierum in dedicatione tabernaculi. Capitulum. ix.

A Nu. 7. Factum eſt autem in die qua vnxit moyſes tabernaculuꝫ ⁊ ſanctificauit illud: obtulerũt. xij. principes tribuũ in altaris ſtrena tionem vt hebreus habet. vj. plau ſtra tracta cum. xij. bobus ſingu li bouem vnum ⁊ bini plauſtrum vnum. Et data ſunt duo plauſtra gerſonitis ad ferenda onera eorũ de quibus diximus. Et quatuor ſunt data meraritis poſtea ſingu li ſingulis diebus obtulerũt vaſa altari neceſſaria. Duodecim enim dieb' ſolẽnitas dedicationis pro telata eſt. Prima die obtulit naa ſon de tribu iuda acetabulũ argẽ teum. cxxx. ſiclorum. Hebreus ha bet ſcutellaꝫ phialamq; argenteã lxx. ſiclorum vtrũq; plenum ſimi la. in phiala thus ponebat̃. Mor tariolum quoq; aureũ deceꝫ ſiclo rum plenum incenſo. In hoc vaſe aromata terebantur. Hebreus ha bet cochlear. quo ſcꝫ thus in thu ribulo ponebatur. Bouem quoq; ⁊ arietẽ ⁊ agnũ anniculũ in holo cauſtũ: hircũq; pro peccato ⁊ in ſa crificio pacificorum/ boues duos arietes q̃nq;/ hircos q̃nq;/ agnos ãniculos q̃nq;. Eiuſdem modi vaſa: ⁊ eiuſdem hoſtias obtulerunt alij principes q̃ſq; die ſuo ⁊ ſic terminata ẽ dedicatio. xij. diebus. Patet ꝑ recapitulationem hec dici. Octaua eñ die mẽſis primi: ſm ꝙ lr̃a videt̃ ſonare inchoata eſt dedicatio. vij. eñ diebus precedentib' eiuſdẽ menſis cõſecrati ſunt ſacerdotes. ⁊ tabernaculum inunctũ ſed nondum dedicatum. Si vero ita eſt: tunc cõſecratio ſacerdotum ⁊ dedicatio tabernaculi protelate ſunt xix. dieb'. Itaq; nõ fecerũt phaſe eo anno tempore ſuo: ſcꝫ die xiiij. Qđ tñ preceptum fuit eis a domino prima die eiuſdem anni

Additio. Secundum hebreum bos dicebatur ad minus trim'/ aries bimus.

Additio. Non enim licebat duo generalia feſta facere ſimul.

Ideo quidam dixerũt vt predixi-
mus.vij.dies cõſecrationis ſacer-
dotuz fuiſſe terminales primi an-
ni.⁊ prima die ſecundi anni vnctũ
tabernaculũ.xij.die finitam dedi-
cationẽ.xiiij.die celebratũ phaſe.
Põt tñ dici hãc oblationẽ.xij. die-
rum factã ſecundo menſe anni ſe-
cũdi nec per recapitulationẽ hec
dici.Qđ vero legit ea die inchoa-
tam:qua vnctum eſt tabernaculũ
eadem dicit ꝓ conſimili quia ſi-
cut.viij.die primi menſis vnctum
eſt tabernaculum:ita ⁊.viij.die ſe-
cũdi mẽſis inchoata eſt hec obla-
tio:⁊ ſic.viij.primis dieb⁹ anni ter
tij ſacerdotes ⁊ tabernaculum cõ
ſecrata ſunt.

¶De conſecratione leuitarum. Capitulum.x.

B Nu.8. Iterum locutus eſt domi-
nus ad moyſen dicẽs.Tol
le leuitas de medio filiorũ
iſrael ⁊ ſanctificabis eos mihi.
Itaq ſecunduz
preceptum do-
mini leuite pri⁹
aſperſi aqua lu
ſtrationis raſiſ-
q omnibus pi-
lis carnis ſue
vbi non inclu-
duntur capilli:
lotis etiam in-
dumentis coraz
domino ſtete-
runt ad oſtium
tabernaculi:cõ-
uocata oĩ multi
tudie: ponẽteſ-
q man⁹ ſuas ſu
per eos filij iſ-
rael obtulerunt
eos Aarõ mun⁹
dño:vt ſeruirent in miniſterio ei⁹.
Obtuleruntq leuite boues duos:
q̃r alterũ fecit Aarõ ꝓ pctõ.alte-
rũ in holocauſtũ ⁊ ſic ſeparati fue
rũt domino a filijs iſrael.Exinde
habuerunt in vſus ſuos ea que do
mini erant.De decimis enim viue
bant ⁊ his contenti erant.Sacer-
dotũ vero etiã erãt ſacrificia.pri-
mitie:primogenita vota.His om-
nibus veſcebãtur cum domo ſua
mundi:tñ preter oblata pro pecca
to:qr ſacerdotes ſoli peccata po-
puli comedebãt.Decima decima-
rum ſuarum dabãt leuite ſummo
ſacerdoti.⁊ de melioꝛib⁹ dabãt:iõ
forte nõ habuerũt in terra quod ⁊
melius eis ceſſerat.Tũc em̃.xij.p
tem tm̃ bonorũ terre haberẽt:mo
do habebant decimam.

Additio.
Plane dici po-
teſt ꝙ eadez die
ichoata ſunt cõ
ſecratio vel vn-
ctio ſacerdotuz
⁊ dedicatio ta-
bernaclĩ ⁊ obla
tio principum ⁊
cucurrerunt ſi-
mul ꝑ.vij.dies:
poſt quos ſecu-
ta eſt oblatio.v.
dieb⁹.xiij.die cõ
ſecrati ſunt leui
te.⁊.xiiij.die fe-
cerunt ſolenne
phaſe.

¶De his q̃ non pñt facere phaſe p̃mo mẽſe vt faciant ſcđo. Ca.xi.

Locutus eſt dñs ad moyſen B Nu.9.
ãno ſcđo mẽſe p̃mo.Hic pla
ne determinat ꝑ
recapitulationẽ
hoc dici:faciant
filij iſrael phaſe
tẽpore ſuo.xiiij.
die menſis vſq
ad veſperum.:⁊
fecerunt phaſe.
Erant aũt q̃dã
imũdi ſuper aĩa
hoĩs.i.ſuꝑ ho-
minem q̃ đr aĩa
cui⁹ cadauer q̃
tetigerãt nõ po
terãt facere pha
ſe:⁊ dixerũt ad
moyſen.Quare
fraudamur ne
valeam⁹ offerre
iter filios iſrael
Forte indignan
tes:qr talis imũ
ditia neceſſaria
eſt qñq.Et ↄſu-
luit Moyſes ſu
per hoc hoiem.
Qui reſpondit ei.Homo de gente
veſtra qui fuerit immũdus ſuper
anima hominis ſiue in via procul
faciat phaſe menſe ſecundo.xiiij.
die omnẽ ritum phaſe obſeruãs.
Si vero ſine huiuſmodi cauſis:tẽ
pore ſuo nõ fecerit phaſe:extermi
nabitur aĩa eius de populis ſuis.
Peregrinus quoq aduena:ſi fue-
rit apud vos faciet phaſe domi-
ni.Si

Additio.
Quaſi di.ꝑ hoc
quod ibi dici-
tur anno ſecun
do:patet ꝙ iſtđ
ſcilicet faciãt fi-
lij iſrael:phaſe:
⁊c.dicitur ꝑ re-
capitulationez.
Debet em̃ p̃us
dictũ fuiſſe: cuz
prius factuz ſit
i mẽſe:ſez p̃mo
ante oblationẽ
principũ q̃ ſup-
poſita eſt.

Additio.
A meliori parte
totum hominez
ſignificat : ſcili-
cet ⁊ animã qđ
eſt frequẽs i ſa
cra pagina.

ni. Si queratur: ſi iterũ in mẽſe ſcđo propter immunditiã nõ poſſet facere phaſe: quid faceret. Põt dici: q₂ tertio faceret: q₂ qđ ĩ vno dictũ eſt ſimiliter datur in aliis intelligi: Vel forte ſi deinceps eo anno non faceret: non peccaret.

¶ De tubis argenteis ⁊ mõ clangendi in eis. Cap. xij.

B Nu. 10 Ceterum locut⁹ eſt dominus ad moyſen. Fac tibi duas tubas argẽteas ductiles quib⁹ cõuocabis multitudinẽ. Has duas tubas habebãt in quatuor vſus: ad cõuocãdã multitudinẽ: ad mouẽda caſtra ad bella: ad feſta. Et erat (vt dicit ioſephus) tuba fiſtula cãtatoria pene magnitudine cubiti: calamo capacior: prebẽs in principio latitudinẽ q̃ conueniat ori ad ſuſceptionẽ ſpirit⁹: q̃ hebraice dicitur aſora. In conuocatione vero multitudinis aliqua erat diuerſitas ad cõuocandũ omnẽ populũ. Utraq₃ ſimul clãgebant ſimpliciter. Ad cõuocandos ſolos principes ſemel clãgebãt. Quod dupliciter intelligitur. i. vna tantu₃ vel vno impulſu. Etia₃ vt addit Joſephus ſemel clãgebãt ſi principes populũ ſuũ quiſq₃ in eccleſia ꝯuocare volebãt: vel moyſes populũ per eccleſias. Ad caſtra vero mouenda non ſimpliciter ſed conciſe ⁊ prolixius tubis clangebant. Et in primo ſonitu mouebant caſtra tres trib⁹ q̃ erãt ad oriẽtẽ: in ſecũdo q̃ ad meridiẽ: i tertio q̃ ad occidentem: in quarto: q̃ ad aquilonẽ. Modus vero clangendi in bellis nõ diſtinguitur: q₂ forte ſicut apud alias natiões fiebat apud eas qñ etiã habebãt ſolẽne epulũ et dies feſtos: ⁊ calendas clangebãt: ſed nõ eſt determinatus modus. Sacerdotes autem clangebant.

¶ De receſſu iſrl' ad mõtem ſinai. Capitulum. xiiij.

B Nu. 10 Anno ſcđo mẽſe ſcđo. xx. die mẽſis eleuata ẽ nubes de tabernaclo federis: ⁊ ꝓfecti ſunt đ mõte dñi viã triũ dierũ. Dicunt hebrei ꝙ arca ꝓcedebat eos trib⁹ dietis: ſup quã nube ſtãte quaſi ad certũ locũ cõueniebãt paulatim: q̃dã citius. quidã tardius. Sed meli⁹ eſt vt đ hoc itinere tantũ dicamus qñ egreſſi ſunt de mõte ſinai: et preceſſit eos nubes: nec quieuit ꝑ tres dies ⁊ noctes. Unñ ſtatim murmurauerũt ꝓ labore itinerꝫ q₂ nec noctib⁹ caſtra poſuerũt: ⁊ tunc recubuit nubes in ſolitudine pharã. i. in prima mãſiõe quã fecerũt in pharã. Eſt enĩ phara maxima ſolitudo quã modo ſaraceni habitant: q₂ ergo anno primo mẽſe iij. prima die menſis venerunt ad montẽ dñi: ⁊ ab eodẽ egreſſi ſũt anno. xx. die mẽſis ſecũdi patet ꝙ in hac mãſione q̃ ⁊. lxvij. fuit fere ſederunt ꝑ annum. Et dicit hieronymus q₂ per annum ⁊ quatuordies ibi fuerunt. Quod difficillimu₃ eſt inuenire niſi forte fuerit annus emboliſmalis. Poteſt tamẽ dici quia eadẽ die qua legem acceperant reuoluto anno naturali receſſerũt. Cũ ergo veniſſent ꝓdie calẽ. iunij ad mõtẽ: ⁊ quarta die iunij legẽ recepiſſent: ſi eadem die. iiij. reuoluto anno receſſerunt patet q₂ quatuor dies

Additio.
Verius eſt inq̃t magiſter vt dicam⁹ qñ egreſſi ſunt de ſyna iam eos ꝓceſſiſſe nubem.

Additio.
Solaris annus ſuperat lunarẽ xj. diebus q̃bus collectis conſtituitur vna lunatio ꝑ. xxx. dies: vel etiam per. xxix dies q̃ ſupſunt reſeruatis: ⁊ ann⁹ quo euenit illa lunatio dicitur emboliſmalis: alij dicũtur communes. Cõtingit autem aliquãdo duos cõmunes interponi ẽboliſmali: aliquãdo vnũ ſm ꝙ vn⁹ tantũ bis in decemnonali ciclo euenit. Inde eſt ergo ꝙ dixit hieronymus: niſi fuerit emboliſmalis ann⁹. Impoſſibile eſt ꝙ per annũ naturalibus et iiij

bus ⁊ anno ſede
runt ad mōtem
et ita tertio mē
ſe anni legitimi
die quartodeceſ
ſerūt. Tamē ni
hilominꝰ verū
eſt: q2 ſcd̄o men
ſe anni ſcd̄i. xx.
die egreſſi ſunt.
Annus triplici ter capitur. Tripliciter enī
accipit annꝰ ab
eis pter natura
lem. Annꝰ vſua
lis a ianuario
quē habēt com
mune nobiſcū
in contractibus
ſuis ⁊ negocijs
cōmunibꝰ agen
dis. Quoto au
tē mēſe huiꝰ an
ni: q̄ta die egreſ
ſi ſunt nō legit.
Eſt et apd̄ eos
annus legitimꝰ
quō vtūtur l le
gitimis q̄ agūt.
Jn hoc vt diximꝰ
tertio mēſe ⁊ die q̄rto egreſſi ſunt.
Eſt ⁊ apd̄ eos annꝰ emergēs. Jn
memoriā enī liberatiōis ſue cepe
rūt ānos ſuos numerare ab exitu
de egypto: ſicut grecia pria olym
piade: romani ab vrbe ꝯdita: chri
ſtiani ab icarnatione dn̄i: ⁊ huiꝰ an
ni ſecūdo mēſe. xx. die egreſſi ſūt.
Jā enī annꝰ a phaſe vſq3 in phaſe
vnus trāſierat: ⁊ de ſcd̄o phaſe. ſ.
vſq3 in phaſe. fluxerāt. l. dies. Er
go mēſis vnꝰ. xxx. dieꝝ fluxerat: ⁊
ſecūdus iam fecerat. xx. dies. Hec
aūt annorū diſtictio in multis lo
cis neceſſaria eſt. Jn hac māſione
media pars exodi: ⁊ totꝰ leuiticꝰ: ⁊
Annus quadruplex. numerorū p̄cepta non modica de
ſcripta ſunt. Nota q2 quadruplex
eſt annus. Legitimus emergens
vſualis ⁊ naturalis. Annus legiti
mus huius anni tertio menſe iu
nio et quarta die eiuſdem menſis
egreſſi ſunt. Jſtum cōputa a calē.

ralez ⁊ quatuor
dies fuerint ibi:
ſi. l. dicā paſcha
ſunt egreſſi: q2
nunq3 dies pa
ſche idē ē āni p̄
cedētis ⁊ ſequētis
et nunq3 cōcur
rūt paſcha an
nuū ⁊ ānotinū.
Similr nunq3 idē
eſt dies. l. Non
ergo ab eo die
quo lex data eſt
reuoluto anno
naturali ſunt e
greſſi: ſed cū ve
niſſent ad mōtē
p̄ma luna iunij
reuolutis luna
tionibꝰ vſq3 ad
primā lunā iu
nij: quarta eiuſ
dem luna ſual
egreſſi: q̄ eſt q̄n
quageſima die
a. xiiij. luna ap
lis.

in calē. Annus emergēs huiꝰ an
ni ſecundo menſe. ſ. xx. die eiuſdē
que eſt quarta dies iunij exierūt.
Jſtū a phaſe in phaſe computa.
Prius accipe. xv. dies primi men
ſis: ⁊ iunge cum. xiiij. diebus maij
ſequentis. Ecce habes primū mē
ſem ſecūdi anni. Jtem accipe. xvj.
dies qui remanēt de maio. ⁊ iūge
cum quatuor diebus iunij. ⁊ habe
bis. xx. dies ſecundi menſis a pha
ſe: ⁊ ita vera erit vtraq3 cōputatio
anni. ſ. legitimi ⁊ emergētis ſicut
in textu litere continetur. Annus
vſualis iſte incepit a ianu. ⁊ hunc
habēt hebrei nobiſcum cōmunē
in negocijs ſuis. Annꝰ naturalis
huius mēſe tertio luna. iiij. q̄ eſt. l.
dies a. xiiij. luna aplis receſſerūt: C
Duxit autem moyſes ſecū obab: Nu. x.
alias obad fratrē vxoris ſue q̄ no
uerat in quibꝰ locis per deſertū ca
ſtra cōmode poni poterāt: p̄mit
tēs ei de optimis q̄ traderet eis
dominus. Sane cū eleuabat arca
dicebat moyſes. Surge dn̄e ⁊ diſ
ſipent inimici tui ⁊ fugiant q̄ ode
rūt te a facie tua. Cū aūt depone
ret aiebat. Reuertere dn̄e ad mul
titudinem filiorū exercitus iſrael.

¶ De electiōe ſeptuaginta ſenio
rum. Capitulum. xliij.

Ortum eſt autē murmur po A
puli contra dominū dolen Nu. xi.
tis pro labore: et accenſus ignis
in ira domini deuorauit extremā
partē caſtroꝝ: illos. ſ. q̄ retro lōge
erāt. Orauit moyſes ad dn̄m: ⁊ ab
ſorptus eſt ignis: vocauitq3 nomē
loci illiꝰ incēſio: tn̄ nō fuit hoc mā
ſiōis nomē. Jn eadē quoq3 māſio
ne vulgus p̄miſcuū qd̄ aſcēderat
cum eis. i. ſerui ⁊ ancille egyptij: ⁊
multi de iſrael pariter cum eis fla
grabant deſiderio carnium. Car
nium nomine nō ſolas carnes: ſed
alioꝝ ciborum etiam abūdātiam
intelligimꝰ. Unde nec in q̄rela eo
rū de carnibꝰ legitur, cū dixerūt:
Recordamur piſciū quos comede
bamus gratis in egypto: in mētē
veniunt nobis cucumeres ⁊ pepo
nes: po-

nes porriq; et cepe ⁊ allia. aĩa nr̃a
arida eſt: nihil vident oculi noſtri
niſi mãna. Audiuitq; moyſes po-
pulum flẽtem ⁊ intollerabilis res
viſa eſt ei. quia ⁊ ab eo eſcas pete
bãt. Et ait ad dominũ. Cur impo-
ſuiſti populi huius pondus ſuper
me nunquid ego concepi ⁊ genui
multitudinem omnẽ hanc. Obſe-
cro aut aliter puideas aut iterfi-
A cias me. Cui domin⁹. Cõgrega mi
Nu.11. hi ſeptuaginta viros de ſenioꝛib⁹
iſrl' quos meliores noſti ad oſtiũ
tabernaculi: et auferã de ſpũ tuo.
tradãq; eis vt ſuſtentent tecũ on⁹
ppli: ⁊ pplo dices. Cras dabo vo-
bis carnes vſq; ad menſem dierũ.
id eſt q̃ ſufficiẽt ad mẽſem: etiam
vſq; ad nauſeã. Et dicit̃ large nau
ſea p vomitu. Proprie eſt em̃ vo-
mitus ille q̃ excitat̃ fetore ſentine.
Ablatio quidẽ ſpũs moyſi: ⁊ tradi
tio aliĳs non eſt intelligẽda diuiſi
ſpũs ei⁹ p partes vel imminutio
ſed illuminatio alioꝝ ad regẽdũ
populũ: p eãdem ſpecialẽ gratiã
per quã ⁊ moyſes illuminat⁹ erat
ſicut de igne vnius lucerne multe
illuminant̃ ſine ſui diminutione.
Electos itaq; .lxx. viros duxit moy
ſes ad oſtium tabernaculi preter
duos q̃ in caſtris remãſerant. non
ex cõtẽptu ſed qꝛ reputabãt ſe in-
dignos. quoꝝ vnus vocabatur
heldad. ⁊ alter meldad. ⁊ erant (vt
aiũt hebꝛei) fratres moyſi ex ma-
tre. ſed non ex patre. Deſcenditq;
dñs p nubẽ ⁊ re
quieuit ſpiritus
 eis qui ſtabãt
cum moyſe: ⁊ p
phetabãt. Sed
⁊ duo qui remã
ſerãt in caſtris
prophetauerũt
nec poſtea ſilue
rũt. id eſt ſem-
per deinceps vo
cati ſunt pphe
te. Et rediĳt moy
ſes cum illis ad
caſtra.

Additio.
Hieronym⁹ di-
cit ſuper Para-
lipo. non ex pa-
tre ſ; ex matre.
qꝛ poſt legẽ acce
ptã amrã mãdã
te moyſe diuiſit
matrẽ ei⁹ qꝛ ami
ca ei⁹ erat: ⁊ du
xit aliã de qua
ſuſcepit hos du
os. ſed ſm̃ hoc
illi nõdum erãt
bimi. Magiſter ſoluit. Poteſt dici
lex accepta a moyſe p cognitionẽ
in ſpiritu multo ante tempore q̃
p dationem: forſan per .xxx. vel .xl.
annos. Et ita iſti duo potuerunt
connumerari inter .lxx.

¶ De datione carnium et ira dei
ſuper eos. Capitulum .xv.

VEntus ꝯo egrediẽs
a dño arreptas pre Nu.11.
cepto eius trãs ma
re i inſulis ortygĳs
coturnices detulit i
caſtra p circuitum
caſtrorum itinere diei vnius. vola
bantq; a terra altitudine duorum
cubitorum. Surgenſq; popul⁹ cõ
gregauit ſibi coturnices duobus
dieb⁹: ⁊ ſiccauit eas. Qui parũ .x.
choros habuit. Fuerunt he cotur
nices (vt tradunt) nõ modice que
apud nos ſũt. ſ; ille maiores que
regie aues dicũtur. quas curleios
a currendo vocamus. Nondũ de-
fecerat cibus: et furor domini per
cuſſit populum plaga magna ni- Ps.77.
mis. Modus vero plage non de-
terminatur hic. ſed in pſalmis vi-
detur q̃ fuerit ignis. Sepultuſq;
eſt ibi populus qui carnes deſide
rauerat. Unde et locus ille voca-
tus eſt cabroth alias cabaioth qđ
ſonat deſiderium ſepulture: vel ſe
pulchra concupiſcentie

¶ De plaga marie et cauſa lepre.
Capitulum .xvj. B

EGreſſi aũt de ſepulchꝛis cõ Nu.11.
cupiſcẽtie venerunt in aſſe A
roth. ibiq; iurgati ſunt ma- Nu.12.
ria ⁊ aaron cõtra moyſen pptet
vxorẽ ei⁹ ethiopiſſam. q̃ſi rixantes
cũ eo improperauerũt. ei q̃ regi-
nã ethiopie in vxorẽ duxerat. vel
ductã dimiſerat vel potius pptet
vxorem eius ſephoꝛam que rixa-
ta fuerat contra mariam. Madia C
nite enim quondam vocati ſunt 2. Para
ethiopes vt legitur in Paralipo lip.14.
menon: et indignando dixerunt.
Nonne et nobis ſicut ⁊ moyſi lo-
cutus eſt dominus. Ac ſi dicerent.
Quare vult moyſes p̃ eſſe nobis?

quia locutus eſt ei dñs. Et iratus dñs dixit eis. Egredimini vos tres tm̄ ad tabernaculum. Cūqȝ ſtarēt ibi: deſcēdit dñs in colūna nubis: vocanſqȝ aaron et Mariā: ait. Si q̄s fuerit ꝓpheta īter vos loquar ei in viſione: vel ꝑ ſomniū: vel per enigmata: vel ꝑ figuras. Sernove ro meo moyſi qui in oi domo mea fideliſſimus eſt: ore ad os loquor: vt q̄d ergo detraxiſtis: vos ei quaſi parificantes. Et receſſit nubes: ꝛ ecce apparuit maria leproſa. Et ait aarō ad moyſen. Obſecro dñe ne imponas nobis hoc peccatū. Orauitqȝ moyſes ad dominum. Deus obſecro/ſana eam. Cui dominus. Si pater eiꝰ ſpuiſſet in faciem eius: nonne debuerat ſaltem ſeptem dierum rubore confundi. Separetur ſeptē diebus extra caſtra. q. d. Si pater eius vilificaſſet eā pro aliquo crimine ſuo: nonne deberet aliquo tp̄e verecundari. Excluſa itaqȝ eſt maria extra caſtra ſeptem diebꝰ nec populꝰ motus eſt donec reuocata eſt.

De duodecim exploratoribus. Capitulum. xvij.

A Nu. 13. Egreſſus aūt populus de aſſeroth/fixit tētoria in deſerto pharā. Non eſt pharan nomē māſionis ſȝ ſolitudinis plures māſiōes cōtinētis: vt in catalogo manſionū manifeſtabit. Oēs em̄ cōtinet māſiōes ab aſſeroth: q̄ fuit. xiiij. vſqȝ ad aſiōgaber: q̄ fuit. xxxij. ꝑ quas oēs trāſierāt in anno ſecūdo. De aſiōgaber miſit moyſes ex p̄cepto dñi. xij. viros ſingulos de ſinglis tribubꝰ q̄ ꝯſiderēt terrā quā poſſeſſuri erāt quoꝝ precipui fuerūt caleph filiꝰ iephone đ iuda: ꝛ oſee filius nun de effraī. Uocauitqȝ moyſes oſee ioſue hic erat miniſter moyſi: vnde quidā dicūt id qđ ſupra dictum eſt ioſue. per anticipationem dictū eſſe: quia nūc primo impoſitū eſt ei hoc nomen. Poteſt etiam dici: quia moyſes eum et ſalutem aliorū. xj. cōmiſit illi. Caleph ꝛ ioſue.

Additio. Hec ſunt nomina. xij. exploratorū quos miſit moyſes. De tribu ruben ſemmaa: de tribu ſymeō ſalphaat: de tribu iuda: caleph: đ tribu iſachar igal: de tribu effraim oſee vel ioſue. De tribu bēiamin phalti: de tribu zabulon geldegel: đ tribu Joſeph gaddi: de tribu dan anuel: đ tribu aſer ſtur: de tribu neptalim nalbi: de tribu Gad guel. Hec ſunt nōia viroꝝ quos miſit moyſes ad cōſiderādā terrā canaā.

Cūqȝ vocaretur ioſue vel oſee que nomina ſaluatorem ſonāt: tūc primo ꝛ hec nōia appropriauit: cū ſaluatorē aliorū inſtituit. Preceptiqȝ eis moyſes vt cōſiderarēt qualitatē terre ꝛ hominū/ꝛ vrbiū: ꝛ afferrēt de fructibꝰ terre. Eratqȝ tempus q̄n precoque vue comedi poſſunt. Qui aſcēdentes explorauerūt terrā: ꝛ venientes i hebrō viderūt tres viros de genere enach vel enachī id eſt de ſemine gigantco: quales etiam viderant in thanai ciuitate egypti: qui ꝛ a thanai titanes dicti ſunt. Fuit autem hebron ſeptē annis edificata aū vrbē thanaim. Unde et ab hebron ſemen gigantum in egyptum deſcendiſſe creditur. Gigantes i hebron. Deſcendenteſqȝ vſqȝ ad vallē vberrimam ꝛ torrentem: tulerunt de maliſgranatis et de ficis loci illius. Palmitem quoqȝ cum vua abſciderūt: quē pre magnitudine tulerūt in vecte duo viri: Ob hoc appellatus eſt locus ille neeleſcor: id eſt botri torrens.

Additio. Malagranatꝰ arbor malum granatum fructus.

De murmure populi pro quo per. xl. annos in deſerto perierūt. Capitulum. xviij.

Reuerſiqȝ poſt dies quadraginta venerunt ad populum ſuum in cades de D Nu. 13.

xxxij.

xxxij. eſt manſione interim agreſſus erat populus: et morabaẗ in. xxxiiij. Tñ q̄dā tradūt φ de cades miſſi ſunt exploratores: et ibi eos expectauit populus. Hanc māſionem vocat ioſeph⁹ ꝯuallē iuxta chananeoꝝ terminos exiſtentē et adhabitandū difficilē: et cōmēdātes viri terrā quā viderāt addiderūt. Sꝫ cultores fortiſſimos hꝫ vrbes grādes et muratas: ſtirpem enach vidim⁹ ibi: q̄b⁹ nos ꝯparati q̄ſi locuſte videbamur terra quaꝫ luſtrauimus denorat habitatores ſuos. φ ſic exponit hebre⁹. Terra infirma eſt: nec hēc diutius vinaces homines poteſt vl' quia nulli gētī

Additio. In terra ꝑmiſſionis habitabant vij. ppl'i q̄ꝝ vn⁹ erat chananeus

Additio. Sic et nos cui in nidem⁹ laudib⁹ eius cū aduerſatione vitia ſubnectimus.

Additio. Aduerte triplicē ei⁹ expoſitionē: qđ dictuꝫ eſt terra quā luſtrauimus. d. h. ſ.

B licebat diu in ea habitare propter
Eſa. frequētes impugnationes ſuper-
62. uenientium. Unde propheta cum ſecuritatem permanendi illi terre polliceretur: hoc opprobrium ab ea auferendum dicit φ non vocabiẗ terra cultores ſuos deuorās. Poteſt tamen et in commendationem terre dici: φ adeo bona ſit vt nullus ex ea peregrinari velit: ſed qui
A in ea naſcitur moritur in eadem.
Num. ¶ Igitur audiens hec omnis tur-
14. ba: fleuit dicens. Utinam mortui eſſem⁹ in egypto. Nonne meli⁹ eſt reuerti in egyptum q̄ꝫ cadamus gladio: et vxores et liberi tradanẗ captiui. Conſtituamus nobis ducem aliū q̄ꝫ moyſen: et reuertamur in egyptū. At vero ioſue et caleph ſciderunt veſtimēta ſua dicentes. Nolite rebelles eſſe contra dñm. id eſt eum mendacem in promiſſo iudicare: q̄ꝛ ſicut panem populuꝫ terre huius deuorabimus. Cumq̄ clamarent in eos alij decē qui terruerant populū: et oīs multitudo lapidibus vellet eos opprimere: apparuit gloria dñi ſuper tectum federis: et ait domin⁹ ad moyſen. Quouſq̄ nō credet mihi populus hic: feriā eos: et faciam te in gentē magnā. Cui moyſes. Obſecro dñe ne fiat hoc: ne forte inſultent tibi egyptij et dicant. Nō potuit populum inducere in terrā quā ꝑmiſerat. Cui dñs. Iuxta verbum tuum dimiſi. Attamē viuo ego: null⁹ eorum qui viderūt ſigna que feci in egypto: numerati. ſ. a. xx. annis et ſupra. et iam per. x. vices. i. multoties. tētauerunt me. videbit terrā ꝓ qua iuraui prib⁹ eorū pter ioſue et caleph. Qm̄ aūt amalechites et chananeus habitāt iuxta vos ne ſuperueniant/mouete cras caſtra et redite in ſolitudineꝫ iuxta nūeꝝ. xl. dierū: q̄b⁹ terrā ꝯſideraſtis quadraginta annis recipietiſ iniq̄tates vr̄as. Locutuſq̄ ē moyſes omnia v̄ba hec ad eos. et luxit

Additio. Sed q̄ꝛ in omni opere dei ꝯiuncta ē iuſtitie miſericordia ſubdit q̄m̄ autem.

Additio. Iterū ſubditur d̄ iuſtitia dei iuxta numerū etc. Unde dauid ꝓpheta. xl. annis offēn. ſ. g. h. Pſ. 94

populus nimis. Et ecce mane ſurgentes dixerunt ad moyſen. Peccauim⁹ deſperātes: parati ſumus aſcendere ad locum quem promiſit dominus. Et moyſes ad eos. Nolite aſcendere: non enim dñs vobiſcū eſt. At illi contenebrati: ſine deo. ſ. poſſe vincere putantes aſcēderunt/arca cū moyſe et leuitis remanente in caſtris. Perſecutuſq̄ eſt eos amalechites et chananeus ꝑcutiēs vſq̄ ad locū: q̄ ob hoc vocatus eſt horma. i. anathema. et redierunt ad ſolitudinem.

¶ De lapidatione colligentis ligna in ſabbato. Cap. xix.

fi
Nu.15. Factum eſt autem cū eſſent in ſolitudine inuenerūt hominē colligentē ligna in ſabbato: quē recluſit moyſes donec cōſuleret dn̄m. De quo dixit dn̄s. Moriatur homo iſte extra caſtra: lapidibus obruatur. Et factū eſt ita. Quidam putāt hunc fuiſſe ſalphat: qꝛ ⁊ filie ei⁹ poſtea dixerūt. Pater noſter in deſerto in pctō ſuo mortu⁹ eſt. Ibidē etiā p̄cepit eis dominus vt ꝑ quatuor angulos palliorum fimbrias ponerent hyacinthinas / ob recordationē etiā minimorum precep torū diu obſeruandam. Has magnificauerūt phariſei in tantū vt etiā ſpinas in eis ligarent: vt frequenti earū punctione ad memoriam iugē p̄ceptorum dn̄i excitarentur. Quadratis tūc iudei vtebantur pallijs: ⁊ adhuc in angulis veſtis quadrate in ſynagogis ſuis hn̄t fimbrias hyacinthinas ob recordationem legis date de celo. Hoc aūt faciebāt vt a ceteris gentibus etiam habitu diſcernerentur.

¶ De ſchiſmate chore dathan ⁊ abyron ⁊ plaga eorum. Ca. xx.

Nu.16 ꝑ totū Ecce autē chore filius iſuar fratris amram cum vidiſſet fratrueles ſuos honoratos alterum ſacerdotio alterum ducatu populi inuidit: ⁊ murmurās ꝯ moyſen ⁊ aarō ꝯplices ſecū habuit ducētos. l. de leuitis maioribus: quos etiā dignos ſacerdotio p̄ferebat. adiunxeratq; ſibi dathā ⁊ abyron potētiores rubenitarū. quib⁹ principatū ppl'i deberi dicebat: qꝛ fuerant de rubē primogenito. Quib⁹ moyſes ait. Tollat vnuſquiſq; veſtrū thuribulum ſuum ⁊ cras hauſto igne ſuppo nat tymiama: ⁊ aaron vobiſcū ⁊ quem elegerit dn̄s ipſe ſit ſctūs. Miſit ergo moyſes mane vt vocaret dathan ⁊ abyron. qui dixerūt. Non veniemus. Et ꝯuocata omni multitudine: dixit moyſes ad chore ⁊ ducentos quinquaginta. Tollite thuribula veſtra: ⁊ ponite tymiama ſuper ea ⁊ ſtate corā domino. Illis autem ſic ſtantibus moyſes deſcendit cum ſenioribus populi ad dathan ⁊ abyron vt eos vocaret. Nā ⁊ abyron vt dicit Joſephus ex patre leuita erat. Illi autem ſtabant cum vxoribus et liberis ⁊ omni frequentia domus ſue in introitu papilionū ſuarum parati potius ad reſiſtendū. ſi vim inferre vellet moyſes q̄ ad obediendum. Quod vidēs moyſes orauit ad dn̄m vt inſolita morte perirēt ⁊ ſic planū fieret q dn̄s ipſum miſerat. Quo orante ⁊ flente tremuit terra: expauitq; popul⁹ grādi ſtrepitu per illorum tabernacula excitato: ⁊ ſciſſa eſt terra ſub pedibus eorum: ⁊ aperiens os ſuum deuorauit eos cum omni ſubſtantia eorū ⁊ deſcenderūt viui in infernum. i. in patulum terre hiatum. Et reducta eſt terra quaſi nihil horum factum eſſe videretur. Sed ⁊ ignis egreſſus eſt de thuribulis chore ⁊ concilij eius: tantus quantus nec de terra prolatus. vel cōcurſione fulminum aut violentia ſpirituū viſus eſt vnq̄ exilire: et deuorauit eos aaron ſtāte illeſo. Tulitq; eleazar thuribula eorū ex precepto domini igne huc illucq; diſperſo: et ea produxit in laminas forisq; ex eis coronulas aureas: affixit eas altari eneo ad commonendum filios iſrael: ne quis niſi de ſemine aaron accederet ad offerendum incenſum domino ne ſimilia pateretur. Tamen ⁊ ſic fabrefacte erant q ibi ſtabant ad decorem.

Additio.

Nota q iſuar et amram fratres erant: quorum alter. ſ. iſuar qꝛ p̄mogenit⁹ erat viſum fuit filio ſcꝫ chore q ipſe potius haberet ſummū ſacerdotiū q̄ moyſes fili⁹ amrā. ⁊ hoc idē voluit ꝑſuadere dathan et abyrō de dignitate ducatus: qꝛ potiores erant rubenitis.

¶ De exuſtione populi extincta ꝑ aaron. ¶ Capitulū. xxi.

Iterum

B Nu.16 Iterum ſequēti die murmurauit omnis multitudo contra moyſen et aaron dicens. Vos interfeciſtis populum dñi: Cūq; vellent eos obruere lapidib⁹ fugerunt ad tabernaculum: et operuit eos nubes apparuitq; gloria dñi. Et egreſſus ignis a domino deuorauit populū.

Additio. Signo pmiſſo confirmatū fuit ſacerdotiū aarō. Adhuc duo ſequuntur: quorum alterū hic ſupponitur.

Dixitq; moyſes ad aaron. Tolle thuribulum: ⁊ hauſto igne de altari: ponenſq; tymiama: perge cito ad populum vt roges pro eis. Acceleranſq; aaron cū thuribulo et ſtans inter viuos et mortuos: orauit dominum: et plaga ceſſauit. Fuerūt autem percuſſi ex eis xiiij. milia et ſeptuaginta. Alibi habetur ſeptingenti preter hos qui perierant in ſeditione chore.

¶ De virga aaron que nocte vna floruit ⁊ frōduit ⁊ peperit nuces.

Capitulum. xxij.

A Nu.17 Attamē nōdum ceſſauerat tumultus ſuper ſacerdotio aaron. Dicebant enim: q2 etſi nō pdictos leuitas elegerit dñs: poterat eſſe q aliqui de aliqua reliquaꝝ tribuū digni eſſent ſacerdotio et forte de omnibus tribubus aliquot vellet domin⁹ habere ſacerdotes: ne tāta miniſterij dignitas vni domui et tā paucis crederet miniſtris. Accuſabātq; moyſen de deſerti inopia: eo q eorum negotiaret inopiā vt ſp ei⁹ viderētur egere auxilio. Tulit ḡ moyſes ex pcepto dñi v̄gas. xij. pncipū ⁊ ſcripſit in vna quaq; nomē tribus ſue: vel potius principis. Scripſit aūt in virga aaron nomē leui: ⁊ preter has. xij. ſumpſit vnā ſeorſum cunctas familias cōtinētem: in qua probaretur vtrū de oībus tribubus vellet dene ha bere ſacerdotes. In numeris tñ legitur nō fuiſſe virgas niſi. xij. qḋ intelligendū eſt de ſingularib⁹. ſ. excepta gñali.

Additio. Dicebāt moyſen ſpōte eos p deſertum duxiſſe: vt ipi ſuo egerent auxilio.

Quas cū poſuiſſet in tabernaculo corā domino: ſequēti die regreſſus inuenit germinaſſe virgam aaron ⁊ foliis dilatatis amygdala protuliſſe. Sane hic tertio deo ordinante aarō ſacerdotium firmiſſime poſſedit. Nam ⁊ in ſignū rebellium precepit dominus virgā aaron ſeruari in tabernaculo impoſterum.

¶ De reditu in cades in. xl. an.

Capitulum. xxiij.

Fuerunt itaq; filij iſrael longo tpe in ſolitudine multo ſederunt tpe in cadeſbarne: ⁊ diu circuierūt montē ſeir: ⁊ redierūt fere vſq; ad mare rubrū: ⁊ circa fines ſinai: ⁊ pſtrata ſūt cadauera coꝝ in deſerto. Tandē poſt multos labores ⁊ ānos. xxxviij. rediērūt ad cades vñ miſerāt exploratores: vel i qua redierūt ad eos vt dictū eſt: q̄ eſt i deſerto ſin nec illud eſt deſertū ad qḋ venerunt viij. māſiōes: vt dicit hierony.

Additio. Sin de quo hic agitur vel eſt cades vel in eo eſt cades. Vñ dicit ſin i q̄ cades ⁊c.

Prior enim ſcribitur ſin per ſamech: et interpretatur rubus vel odiū. Sin vero in quo cades vel que eſt cades: ſcribitur per ſadet ⁊ interpretat mandatum: vel ſancta: ⁊ eſt (vt quidam volunt) pars deſerti pharā. In fine igit. xxxix. anni a finibus ſinai venerūt in cades. xj. diebus: ⁊ potuit eſſe q tātū irent. xj. diebus cōcito gradu q̄tū icrant. xxj. māſionibus tardo: vel per aliā viam. Redierūt ergo filij iſrael. xl. anno mēſe primo in deſertū ſin: ⁊ manſit popul⁹ in deſerto cades. Et ſic. xlij. manſiones filioꝝ iſrael: quibus legūtur A Nu.20 profecti ab egypto vſq; ad cāpeſtrias moab iuxta iordanem: trib⁹ tantum

tantum omnis cōplete fuerūt .xij.
ab egypto vſqꝫ ad montem ſinai
anno primo a .xiiij. die mēſis pri=
mi: vſqꝫ ad diem primam menſis
tertij. Deinde anno ſcdo .xx. die mē
ſis primi ꝑfecti a ſinai vſqꝫ ad ca
des .xx. manſiones ⁊ vnā expleue
rūt infra annuꝫ
ſcdm: tū quoto
ſpacio anni nō
eſt determinatū
ſicut in primo ꝑ
xxxviij. annos.
poſt errantes ⁊
proſtrati .xl. an=
no redierūt ad
eandem cades.
Eo anno reliq̄s
ix. mãſiōes trā=
ſegerūt. Qd ſi inueneris .x. huius
anni fuiſſe mãſiōes. ſcito ꝙ inter
has iterū nūerari cades repetita.

Additio.
Quaſi diceret
nō eſt ita diſtin
ctum in manſio
nibus ſcdi an=
ni quātum tpis
fuerit iter vnā
mãſionē ⁊ aliã
ſicut in mãſioni
bus primi anni.

De morte marie ⁊ aquis ꝯtra=
dictionis. Capitulum .xxiiij.

A
Nu. 20 Mortua eſt antē maria i ca
des dū .xl. vt dicit ioſeph⁹
compleſſet annū: ex quo egyptuꝫ
dereliquit: in initio menſis xanti=
ci: qui et niſan ſecundum lunam.
Et ſepelierunt eā in montem qui
vocatur ſin. Trāſactiſqꝫ .xxx. die
bus fletus moyſes populum pur
gauit hoc modo. Uitulam trimā
totam rubeam extra caſtra com=
buſſit. Et proſequit̄ hic ioſephus
ordinem cinerū luſtrationis: quē
dominus decima die menſis ſe=
ptimi fieri precepit: et videtur vel
le nunc primo combuſtionem hu=
iuſmodi a moyſe factam. Unde
etiā ſubdit. Hoc etiam venturos
ſeruare precepit: et potuit eſſe ꝙ
impediti hucuſqꝫ diſtulerunt: qꝛ
nec paſca iterim celebraſſe legū
tur. Cum autem intrauerūt terrā
promiſſam ſecundum p̄cepta do=
mini legitima ſua proſecuti ſunt.
Etiam hic dicit Joſephus: anteq̄
rediſſent in cades eos veniſſe ad
terminos idumee ⁊ miſiſſe nun=
tios ad edom ꝑ libertate trāſit⁹
ꝑ terrā ſuam. Quod cum prohi=
buiſſet moyſes inde receſſit ꝑ de=
ſertū iter faciens. Hiſtoria nume=
ri dicit poſt mor
tem marie miſiſ
ſe iſrl̕ ad edō.
Nec eſt liquidū
vtruꝫ ioſephus
ꝑ anticipationē an liber numeri
per recapitulationē hoc dixerit.

Additio.
Iſte edom fra=
ter iacob fuit.

Nos vero ſequētes ordinē hi=
ſtorie dicimus qd mortua maria A
indiguit ppl̕s aq̄: factaqꝫ ſeditio= Nu. 20
ne ꝯtra moyſen ⁊ aaron in pplo:
orauerunt ambo ad dñm. Quib⁹
dñs ait. Tolle virgā ⁊ congrega
populū ad petrā: ⁊ ꝑcuſſa dabit
vobis aquam. Utrum virga que
fronduerat: an alia vſus eſt moy
ſes hic eſt dubium. Et tamē quia
in numeris legitur: virga q̄ erat
in cōſpectu dñi, videtur fuiſſe vir
ga que erat in arca. Et congrega
ta multitudine ante petraꝫ: dixit
moyſes. Audite rebelles ⁊ icredu
li: nūquid de petra hac poterim⁹
aquam vobis eijcere. Hic autem
cum in alijs egiſſent Moyſes et
aaron fiducialiter: turbati popu=
lo murmurāte diffidenter egerūt
quod domino manifeſtāte cogni=
tum eſt. Non enim ex opere eorū
aliquo vel verbo hoc perpēdi po
tuiſſet: niſi forte qꝛ moyſes qua=
ſi dubitans dixit. Nunquid pote=
rimus ⁊c. quia inde ſenſus affir=
mationis poterat elici: quaſi po=
terimus: vel negationis quaſi nō
poterimus. Cū ergo percuſſiſſet
prius virga ſilicem: quia deſpera
uerat: non manauerūt aque. Se=
cundo vero ictu egreſſe ſūt ita lar
giſſime vt biberet populus ⁊ iu=
menta. Et dixit dominus moyſi ⁊
aaron. Quia non credidiſtis mi=
hi: non introducetis pplos hos
in terram eorum. Hec eſt aqua cō=
tradictionis: quia etiam electi de
ſperauerunt de promiſſis et potē
tia dei quaſi contradicentes pro=
mittenti.

De circumitu idumee.
Capitulum .xxv.

C
Nu.20 Miſit moyſes nuntios de ca
des ad regē edom dicētes.
Frater tuus iacob mandauit tibi
hec obſecro vt liceat nobis trāſire
ꝑ terrā tuā. Nō ibimus ꝑ loca cul
ta: via publica gradiemur non de
clinabimus neqꝫ ad dextram nec
ad ſiniſtrā. Si biberimus aquas
tuas: qđ iuſtum erit dabimus. Et
rñdit non trāſibitis ꝑ me. Timēs
tñ ne trāſirent: egreſſus eſt obuiā
in manu forti. Quāobrē diuertit
ab eo iſrael: maxime qꝛ deus ꝓce-
perat ei. Nō pugnabis aduerſus
frēm tuum. Circūiuitqꝫ idumeam:
egrediēſqꝫ de cades: ⁊ incedens ꝑ
deſertū arabie: ꝑtrāſiēſqꝫ archim
metropolim arabū: q̄ nunc petra
dicit᷑ venit ad mōtem hor qui eſt
in finibus terre edom.

Cde morte aaron. Cap. xxvj.

Si locutꝰ eſt dñs ad
D moyſen. Pergat inq̄t
Nu.20 aarō ad ppl'm ſuum.
Nō intrabit terrā ꝓ-
miſſiōis eo q̄ incredu
lus fuit ori meo. Tolle aaron ⁊ fi
liū eiꝰ cū eo: ⁊ duces eos corā oī
ppl'o ſuꝑ montē hor. Cū nudaue-
ris patrē ſtola pontificali: indues
ea eleazar cui pontificatus acceſ
ſit per etatē / primogenito ꝑ ignē
abſumpto. Et fecit moyſes qđ pre
ceperat ei dñs: ⁊ mortuꝰ eſt aaron
in mōte hor. In deuteronomio di
citur muſcera locꝰ ſepulture aarō
q̄ vſqꝫ hodie mōſtratur in montis
vertice. C Populus vero fleuit eū
B xxx. diebꝰ. Mortuus eſt aūt. xl. an
De.10. no egreſſionis. cū eſſet. cxxiij. āno
rū eodem anno quo ⁊ maria men-
D ſe. v. q̄ ⁊ apđ hebreos dr ſedebach
Nu.20 apud Romanos auguſtus: prima
die menſis ſm lunam.

Cde victoria poſt votū anathe-
matis. Capitulum. xxvij.

Nu. 21 Cumqꝫ audiſſet chananeꝰ q̄
habitabat ad meridiem ve
niſſe illuc iſrael: pugnauit cū eo
⁊ obtinuit ⁊ adduxit ex eo predam
Iſrael autem vouit domino: ꝙ ſi
traderet eum dominus in manus
ſuas ciuitates eius anathemati-
zaret qđ fecit. Et vocauit nomen
loci illiꝰ horma. i. anathema. For
te hic eſt locꝰ qui ſupra ꝑ anticipa- Ana-
tionē vocatus eſt horma. Anathe- thema
ma dicitur ab anathene id eſt ſur
ſum ponere quod eſt deuotare. i.
voto deorſum ab vſu noſtro ſepa
re cum ſcꝫ res vota et reddita ſur
ſum in templis ponebatur. Et no
ta ꝙ olim gene
raliter populus
terre ꝓmiſſiōis
dictꝰ eſt chana-
neus. Uñ et hic
noiegñali vocat
eos qui erāt ad
meridiē. Tunc enim ſeptē populi
ꝓpriis vocabant᷑ noibus in ea. et
ille proprie dicebatur chananeus
qui habitabat maritimam.

Additio.
Tertio legūtur
victi ꝑ capado-
ces i deuterono
mio. ij. capitu.

Cde ſerpēte eneo cōtra ignitos
ſepentes. Ca. xxviij.

Profecti de mōte hor
venerunt in ſalma-
na: vbi cepit populū Nu.21
tedere itineris ⁊ la-
boris dum circuirent
terram edom. ⁊ mur
murauit contra moyſen. Ideo mi
ſit dominus in populum ignitos
ſerpentes q̄ dicebantur igniti: qꝛ
minimi: ⁊ veloces erāt admodum
ſcintillarum. Uel vt alii tradunt: ta-
ctū veneno inflabāt vſqꝫ ad tumo
rem ⁊ ruborē igneū. Rogauerūtqꝫ
moyſen vt oraret ꝓ eis. Cui dñs
ait. Fac ſerpētem eneum ⁊ pone in
ꝑticā in medio populi eminētem ⁊
quicunqꝫ percuſſus fuerit a ſerpē
te: reſpiciat eum ⁊ viuet. Et factū
eſt ita. Hunc ſecum ſemper habue
runt filii iſrael,
et magnifice re-
poſitꝰ eſt in hie
ruſalem. Tan-
dem ob cultum
ſuꝑſtitiōis quē
populꝰ ei exhi-
bebat cōminuit
eum in puluerē
rex iuda.

Additio.
Quia hiſtorie ſi
bi ſuper hoc cō
tradicunt ideo
nomen regis nō
ponit᷑: quod ta-
men poſt deter
minabitur.

CDe

¶De ſcopulis torrentium q̄ geſſerunt. Cap̄.xxix.

INde pfecti per aliquas mā ſiones venerūt ad torrentē zareth. quē trāſierūt ſiccis pedibꝰ vt mare rubrū. Quē relinquētes caſtrametati ſunt ꝯ arnon. Qui (vt ait ioſepꝰ) fluuius eſt a mōte arabie deſcēdens: ⁊ ꝑ deſertū fluēs in ſtagnū aſphaltidē erūpit diuidēs moabitidē ⁊ armoricā. Quidā volūt armonicā ciuitatē eſſe q̄ eſt in deſerto. ⁊ pminet in finibꝰ amorrei. De hoc trāſitu iſrael ꝑ terram
C illā pſequit̄ liber numeri in hunc
Nu. 21 modū. Vñ dr̄ in libro bellorū dñi. Sicut fecit in mari rubro ſic faciet in torrētibꝰ arnon. Scopuli torrētiū inclinati ſunt vel geſſierūt: vt reqeſcerēt ī arnō ⁊ recūberet in finibꝰ moabitarū. Hūc locū ſufficiēter expoſitū ñ memini me legiſſe. Aug. dicit forte fuiſſe librū ſic vocatū apud chaldeos. vñ egreſſus abraā erat. Uel apud egyptios: apud quos ſapientiam didicerat moyſes: in quo de hoc trāſitu prophetatū fuerat. Ut aūt fines inter duas gētes ibi cōſtituerent̄ bello actū fuiſſe putāt qḋ ppter magnitudinē ſui bellū dñi vocatū eſt: qḋ bellū liber ille ꝯſcripſit. ¶ Quidā dicūt hiſtoriā totā de filijs iſrael dici librū bellorum dñi. in qua freqn̄ter dicit̄ dñs ꝑ eis pugnaſſe. Et maxime dicūt hebrei in terra illa amorreos manu potēti hebreorū fuiſſe deletos: ⁊ iſti legūt dr̄: ꝑ dicetur: qꝛ etiā in hebreo ita eſt. Super hoc dicet̄ in retractionibꝰ bellorum dñi: ⁊ legit̄ ſic. Vñ. i. de arnon dicit̄. i. dicetur. ⁊ fiet memoria in libro bellorum dñi. i. ī hiſtoria iſta cū legetur a poſteris. Fiet aūt mētio de ea talis. Sicut fecit dñs in mari rubro ꝑdēdo egyptios ſic faciet ī torrētibꝰ arnō ꝑdēdo amorreos. Moyſes dixit. Futurū faciet: nos dicimus ꝓteritū ſic fecit. Qḋ etiā ſequit̄. Scopuli inclinati ſunt ⁊c. Siľr ambigue exponit̄. Tradunt hebrei immenſam multitudinem amorreorū in ꝯuallibus torrētiū ⁊ ſcopulorum arnon poſuiſſe inſidias iſraelitis: vt trāſeuntes incautos perimerēt dñm ꝓ latitātes oppſſiſſe rupibꝰ hincinde lelitatis: ita vt labētia ſcopulorum extēderēt̄ in arnon. ibiq̄ requieſceret. i. finiret. Fuerunt q̄ dicerēt deſcribi ſitū arnō: qꝛ cū ſcopuli ꝓrupti ⁊ altiſſimi ſint in deſerto: paulatim inclinant̄ humiliādo donec requieſcāt. i. finiant̄ iuxta arnō. Potuit eſſe vt aliqui ſcopuli montiū iuniorum ⁊ minorum corā iſraelitis inclinati ſunt vt de facili trāſirēt qḋ forte erat ꝓdictū in bñdictione ioſeph. ibi donec veniret deſideriū collium eternorum. Et forte de eodem dixit dauid. Montes exultauerunt vt arietes ⁊c. ge. 49 ps̄. 113.

Additio. Mōtis ruina ꝺecidens qḋ in niue aliqua vl̄r a labendo labentia dicitur.

¶De cantico ad puteū. Cap̄.xxx.

EX eo loco apparuit eis puteꝰ. i. ex hoc loco venerūt in aliū locū: vbi mōſtrāte dño foderūt puteū. Unde ſubditur. Quia hūc puteum foderāt principes duces multitudinis in datore legis. i. in dño. Hoc tñ in hebreo nō legitur. Et aſcendit aqua de puteo donec ſupra redundaret. Forte in ſignū qꝛ exinde pugnarēt. ⁊ hoſtes ſupgrederentur in hunc modum: et obruerent̄. Quo viſo cecinit iſrael carmen iſtud. Aſcēdat puteus ⁊c. D Nu. 21

¶De morte ſeon regis amorreorū ⁊ Og rege baſan. Cap̄.xxxi.

EGreſſus ppl's īde ꝑ aliquas māſiones ꝑuenit vſq̄ in bamoth. Nec eſt nomē hoc māſiōis ſed eſt vallis in regione moab: in vertice phaſga. i. iuxta montē illum. Uel forte adeo mons ille magnꝰ eſt qḋ in vertice hꝫ colles ⁊ valles. Inde miſit iſrael nūcios ſuos ad ſeō regē amorreorum. E.F.G Nu. 21

Additio. Exponit qḋ dixerat vallis ī ꝟtice phaſga.

amorreorum vt trāſitū ei p terras ſuam concederet. Qui noluit. imo cum exercitu egreſſus ei obuiam in deſertū pugnauit cū iſrael. z percuſſus eſt i ore gladij. id eſt i inſtātia.

Additio.
Vel ſaltem circa terram ſuā: ſicut fecerat eſau et Moab: quod legitur in deuteronomio.

B
Deut. 29.
Joſephus dicit plurimos ex eis ſiti periſſe alios ructes ad fluuiū iaculis terre ꝯſixos fugiētes ad ſme nia fundibularijs puctos. Occiſus eſt ꝗ ſeon: tulitqꝫ iſrl oēs eius ciuitates ab arnō vſqꝫ iabobch inter quas caput regni erat eſebō: z habitauit in eis. Dicit Joſephus hāc terrā inter tria flumina ſitaꝫ q̄ ſi naturam inſule habētē: z opulentiſſimaꝫ. Arnō fluit a meridie. iaboch a ſeptētrione q̄ in iordanē deſcēdit: cui z nomē tradidit iordanis ab occidēte. Cūqꝫ trāſiſſet iſrl fluuiū iaboch z aſcēderet ꝑ viā baſan occurrit ei og rex baſan i ezrai quē ꝑcuſſerūt cū pplo ſuo vſqꝫ ad internitionē z poſſederūt terrā eius. Tamē terra hec quā habuerūt vltra iordanē nō fuit de tra ꝓmiſſiōis. qd ptꝫ qꝛ moyſes hāc itrauit. Profectiqꝫ caſtrametati ſūt i cāpeſtrib9 moab vbi trās iordanē hiericho ſita eſt.

Additio.
Ciuitates ſunt quaꝝ altera eſt caput regni altera finis.

❡ De itinere balaā et q̄ ei locuta eſt aſina. Cap. xxxij.

A
Nu. 22
A
Vidēs balach fili9 ſephor q̄ tūc rex erat i moab. q̄d fecerant amorreo: timuit z aſcitos ſeniores madiā qui proximi regno eius erant z amici conſuluit quid facto opus eſſet dicens. Populus hic delebit nos: ſicut ſolet bos herbas vſqꝫ ad radices carpere. Miſitqꝫ eoꝝ conſilio ad balaā filium beor ariolꝫ qui habitabat ſuper flumen amonitarum vt veniret et malediceret populo huic. Audierant enim quod benedictus erat cui bñdicat balaā et maledictus cui maledicat. Audierāt etiaꝫ qd iſrl nō vincebat i arcu z gladio: ſꝫ oratione fuſa ad deū ſuū: viſumqꝫ eſt eis ꝯmodū execrationib9 ꝯ orātiōes dimicare. Cūqꝫ veniſſent ad balaā ſeniores moab z madiā ferētes munera diuinationis i manibus. cūmqꝫ vie expoſuiſſent: dicit eis balaā. Manete hic hac nocte donec videā q̄d dixerit mihi dñs. De balaam. Dñi eñ ꝓphetā ſe mētiebat. lꝫ in ſacrificādo ꝯſuleret demōes. Forte demonē q̄ ſibi loq̄bat dñꝫ vocabat. Dixitqꝫ ei dñs i nocte curā populi ſui gerēs. Nō eas cū eis: nec maledices pplo huic: qꝛ bñdict9 ē. Mane ſurgēs balaā dixit ſe ꝓhibitū a dño. Rurſū miſit ad eū balach viros plures et honoratos. muneraqꝫ maiora z āpliora ꝓmiſit ſi malediceret pplo. Quib9 ait balaā. Si dederit mihi balach domū ſuā plenā auri: nō potero mutare ꝟbū dñi. Obſecro manete hic ēt i hac nocte. Et ait dñs ad eū nocte. Surge vade cum eis. ita dūtaxat vt qd ꝑcepero tibi facias. Mane ſtrata aſina ꝓfect9 eſt cū eis. et irat9 eſt dñs ei ſtetitqꝫ angel9 domini gladio euaginato in via contra balaā. Mutauerat eñ ꝓpoſitū z captus cupiditate ꝓmiſſoꝝ diſponebat quomodo pplo malediceret: licet ꝓhibuiſſet dñs. Joſephus vꝫ velle q̄ dñs iratus quaſi ironice dixerit ei: vade cum eis. Qd qꝛ non intellexit obſtitit ei angelus. Cū aūt vidiſſet aſina angelum: quē tñ balaā non videbat: timens declinauit in agrū. Quā cum ꝟberib9 reduxiſſet balaā ad ſemitam iterū ſtetit angel9 i anguſtijs maceriarū quib9 vinee cingebantur timēſqꝫ aſina iunxit ſe parieti z attriuit pedē ſedētis. At ille verberabat eā. Jteruꝫ ſtetit angel9 in loco anguſto vbi nec ad dexteram nec ad ſiniſtrā poterat diuerti. Timēſqꝫ aſina: cecidit ſub pedib9 ſedētis. Qui cū vehemētius fuſtib9 cederet latera ei9. apuit dñs os aſine

⁊ ait. Cur ꝑcutis me ecce iā tertio:
ꝗ reſpōdit. Illuſiſti mihi vtinā ha
berē gladiū vt ꝑcuterē te. Aſſuetꝰ
iſte mōſtrꝫ advocē aſini ñ expecta
uit: ꝓtinꝰ apuit dñs oclos balaā
viditqꝫ āgelū ſtātē ī via cū gladio
⁊ adorauit eū. Cui āgelꝰ. Peruer-
ſa ē mihi via tua: ⁊ niſi aſina decli
naſſet occidiſſē te. Cui balaā. Pec
caui: ⁊ nūc ſi via mea tibi eſt ꝯtra:
reuertar. Cui āgelꝰ. Uade: ſꝫ caue
ne aliud ꝙ̄ ꝓcepero tibi loquaris.
¶ De ariolathesi Balaam ⁊ eius
prophetia. Cap. xxiiij.

B
Nu. 22
Cum ꝗ iret Balac occurrit ei
in extremis finibꝰ moabita
rū magnifice ſuſcipiēs eū et dedit
ei mūera. Cui ꝯteſtatꝰ Balaā ait.
Nō potero loqͥ niſi ꝙ poſuerit do
minꝰ ī ore meo. Aſcēderūtqꝫ pari-
ter excelſa mōtis: vñ extremā par
tē ppl'i intuebanꝭ. Aberāt aūt ab
exercitu dñi ſtadijs. lx. ¶ Dicit ꝶ
A
Nu. 23
babaā ad balac. Edifica hic ſeptē
aras ⁊ para totidē vitulos ⁊ eiuſdē
numeri arietes. Cūqꝫ īpoſuiſſent
ambo vitulum ⁊ arietem ſup arā:
dicit balaam regi. Sta iuxta holo
cauſtuꝫ vadā ſi forte occurrat mi
hi dominꝰ et quod iuſſerit loquar
tibi. Cūqꝫ abijſſet: poſuit dominꝰ
verba in ore eius. Qui rediens co
raꝫ omnibus aſſumpta parabola
vel incepta ratione ſua (vt hebreꝰ
habet) ait. Quomodo maledicam
populo cui benedixit dominꝰ. Ha-
bitabit ſolus inter gentes: ⁊ nō re
putabitur id eſt ſingularis erit ꝑ
oībus et innumerabilis. Moriaꝭ
anima mea morte iuſtorū: et fiant
nouiſſima mea horū ſimilia. Con
triſtatus balac ait. Quid eſt quod
agis. Duxitqꝫ eum ad aliū locum
excelſuꝫ montis phaſga. Vñ aliā
parteꝫ populi videre poſſet ſcđm
errorem gentiliū putans omnia
locis ineſſe et tēporibꝰ ⁊ deū ſicut
hominē poſſe mutari. Cūqꝫ iuxta
modum predictū ſtatuiſſent ibi ſe
ptem aras: ⁊ īpoſuiſſent holocau
ſta. iteruꝫ poſuit dñs verba in ore
eius: ⁊ reuertēs ait. Nō eſt idoluꝫ
in iacob: nec ſimulacrū in iſrl'. Do
minꝰ deꝰ eiꝰ cū eo eſt. Nō eſt augu-
riū in iacob nec diuinatio in iſrael.
Surget: vt leo: ⁊ quaſi leena nō accu
babit donec deuoret ꝑdā. i. terraꝫ
chananeoꝝ. Tūc ait balac. Saltē
nec bñdicas eis: nec maledicas.
Itēqꝫ duxit eū ſup montē phegor
ſtatutiſqꝫ ſeptē aris īpoſitiſqꝫ ho-
locauſtis ꝑ ſingulas nō abijt bala
am ſicut añ: vt auguriū qͥreret. ſꝫ
eleuās oculos vidit iſrl' cōmorātē
in tētorijs ꝑ tribꝰ ſuas. ⁊ irruēte in
ſe ſpū dei ait loqͥns de ſe. Dixit ba A
laā filiꝰ beor. Hō cuiꝰ obſcuratꝰ eſt Num.
oculus auditor ſermonū dei. Quā 24.
pulchra tabernacl'a tua iacob. He
breꝰ hꝫ ⁊ trāſlatio Origenis. Cu-
ius oculus reuelatus eſt. Tñ ideꝫ
eſt ſenſus. Quia dum dormiret: in
ſomnis vidit hec que dicebat. Un
de ⁊ obturatus erat oculꝰ carnis:
⁊ reuelatꝰ oculꝰ mētis. Uñ et ſeqͥ-
tur. Qui cadit et apeiuntur oculi
eius. Hebreus plenꝰ habet. Qui
ponit. i. qui collocat ſe ī lecto. Ad
didit etiā apertam de ſaule ꝓphe
tiam dicēs. Tolletur ꝓpter agag
rex eius ⁊ auferet regnum illius.
Quod factum eſt Sauli: quia pe-
perceratagag regi amalechitaꝝ.
⁊ poſt dixerit verba ad populum.
Qui benedixerit tibi erit ⁊ ipſe be
nedictus: qui maledixerit in male
dictione reputabitur. Cumqꝫ ira-
ſceret balac dixit quod in diſceſſu
ſuo daret ei cōſilium quid faceret
aduerſus populuꝫ hūc. Iterumqꝫ
aſſumpta parabola ait. Orieꝭ ſtel
la ex iacob ⁊ cōſurget virga. i. ma Nota.
ria ex iſrl'. ⁊ ꝑcutiet duces moab:
⁊ vaſtabit oēs filios ſeth. q. d. va-
ſtabit totum genus humanuꝫ qđ
ſcilicet carnale in bonis conteret ⁊
malos ꝑdent. De ſeth enim totuꝫ
genus humanum eſt: de quo fuit
noe. Filij enim cain diluuio perie-
runt ſecundum hoc vaticinium di
citur veniſſe magos in iudea viſa
ſtella. ⁊ tūc extitiſſe apud eos ſcri
pta balaam ſuper hac re. Prophe
tauit quoqꝫ ꝙ iſrl' idumeos ⁊ ama
lech

lech q̃ fuit princi piũ pugnãtiũ cõtra eos ſubijceret ſibi. Propheta uit ẽt q̃ aſſyrij terrã vaſtarẽt: ẽt cineos q̃ erãt ð fortiſſimo genere. ſ. de ietro. Addiditq;. Uenient in trieribus de italia: ⁊ ſuperabũt aſſyrios: veſtabũtq; hebreos: ⁊ ad extremũ ipſi peribũt. Monarchiã p̃dixit romanoꝝ ⁊ ĩ fine tempoꝝ deſtructionẽ eorũdẽ. Dicit ioſephꝰ eũ p̄phetaſſe adhuc totũ orbẽ futurũ eorũ habitaculũ ⁊ eternũ etiã inſulas. Et cũ pars p̄phetie ſit ĩpleta reliquũ p certo credimꝰ implẽdũ.

Additio. Scilicet quãdo erant omnes reges ſubiecti romano imperio.

¶ Quod amore muliercularũ initiatus eſt iſrael beelphegor.

Capitulum. xxxiiij.

A Nu. 25 SUrrexit balaam vt rediret in locũ ſuũ. Cũq; in finibꝰ madiã valediceret balac ⁊ ſuis: cõſiliũ dedit eis vt virgines quaꝝ ſpecie illud poſſet caſtitas circa tẽtoria iſrael cũ exenijs venalibus mitterẽt: q̃ iuvenes ad ſe declinãtes iterũ ſibi allicere laborarẽt vt eos tranſgredi leges p̃rias facerẽt ⁊ deos colerẽt alienos: vt ſic deo ſuo irato eis vel ad modicũ tẽpus humiliarẽtur. Deo enim eis propitio: nec bella nec peſtis aliq̃ eos corriperent. Feceruntq; ita madianite: tũ ⁊ de moabitidis virginibꝰ miſſe ſunt: ſ; pauce quia naturaliter ſunt deformes. Eo tẽpore morabat̃ iſrael in ſethim: ⁊ fornicatꝰ eſt cũ filiabꝰ moab q̃ vocauerũt eos ad ſacrificia ſua: ⁊ comederũt idolothita ſua ⁊ adorauerũt deos eoꝝ: ⁊ initiatus ẽ. i. ↄſecratꝰ iſrl' beelphegor idolo madianitoꝝ idolo: ſc; tentiginis: quem grecia priapum dixit: Iratuſq; dñs dixit ad moyſen. Tolle cunctos principes populi tui ⁊ ſuſpende eos cõtra ſolẽ in patibulis: vt auertatur furor meus ab iſrael. Forte quia ſubditos non corripiebãt: duces tribuum voluit ſuſpendi. Uel potius principes. i. autores huiꝰ idolatrie. Unde ⁊ ſtatim ſubdẽs dixit moyſes ad iudices iſrael. Occidat vnuſquiſq; p̄ximos ſuos qui initiati ſunt beelphegor.

Additio. Exenia peregrinorum fercula. Unde xenodochium.

Additio. Initio as: non initior. Uñ initio ſcolarem literis.

Additio. Subintelligenda eſt pena aliqua vl' plaga a domino irrogata: quã expꝛeſſã non habemus.

¶ De zelo phinees. Cap. xxxv.

TRadit Ioſephus q̃ princeps in tribu ſymeon zamri filiam cuiuſdã potẽtis madianitarũ duxerat q̃ dicebatur corbi: qui vxore iubẽte in quadã ſolẽnitate alijs ducibus deo imolãtibus: nõ ip̄e immolauit. Quãobrẽ cũ moyſes eccleſiã cõgregaſſet ⁊ eos culparet: nõ nominatiꝫ tamẽ: q2 turba erat in cauſa: ille coram omnibus confeſſus eſt ſe alienigenam duxiſſe: idola colere: nec tyrãnicis legibus quas ip̄e ſibi moyſes poſuerat obnoxium eſſe quibus ſub ſigmẽto legis ⁊ dei grauiori ſeruitute p̄mebat pplm q̃ egyptij cuius p̄priũ auferebat viuẽdi arbitriũ ⁊ diſcedens corã omni turba q̃ flebat ante fores tabernaculi dñi intrauit tabernaculũ vxoris. Mirabant̃ aũt oẽs q̃ mortuus nõ fuerat. Surgẽſq; phinees filius eleazari de medio multitudinis: ⁊ arrepto pugiõe ingreſſus ẽ poſt illũ lupanar. ⁊ cũ inueniſſet coeũtes pfodit ambos ĩ locꝭ genitalibꝰ: ceſſauitq; plaga ⁊ occiſi ſũt. xxiiij milia forte a domino p plagã aliquã precedentẽ — Ioſephus D Nu. 25

Additio. Uñ in pſalmo. Stetit phinees ⁊ placauit: ⁊ ceſſauit quaſſatio. — E Ps. 105

 que tunc

q̄ tūc ceſſauit. Sȝ ioſephus vidꝫ velle ꝙ plurimi iuuenes zelo phinees accēſi: mlta milia ppłi ꝑcuſſerūt. Locut⁹ eſt aūt dñs ad moyſen. Hoſtes vos ſentiāt madianite: ꝑcutite eos. Hoc factū ē poſtea cū moyſes miſit exercitū ⁊ ꝑcuſſit madianitas. Uel forte ſicut ꝑcuſſi fuerāt filij iſrł: voluit etiā tūc dñs mlieres occidi q̄ ſubuerterāt eos.

Secūdus numerus bellatoꝝ. Capitulum. xxxvi.

A Num. 26. Poſtꝗ̄ ħo ſanguis noxiorū effuſus ē: dixit dñs ad moyſen ⁊ eleazarū.

Numerate ſummā filioꝝ iſrł q̄ ad bella pūt ꝓcedere a viginti annis ⁊ ſupra ꝑ domos ⁊ cognatiōes ſuas. Fecerūtꝗ̄ ita: ⁊ inuēti ſunt. Sexcēta milia ⁊ mille ſeptingēti trigīta inter q̄s nullus fuit eorum q̄ numerati fuerāt a moyſe ⁊ aaron ꝑter ioſue et caleph. et ait dñs

Additio. Sic cōtinuabimus capitulū iſtud: poſtꝗ̄ ꝓ malitia ipſorū dñs iā oēs deleuerat qui ſupra numerati erant apti pugnare ⁊ poſtꝗ̄ multo tēpore ꝓ diffidētia ſua errauerant in deſerto: precepit dñs de nouo numerari aptos in bello.

Iſtis diuidetur terra: plurib⁹ maiorē partē dabis: ⁊ paucioribus minorē. Qđ nō eſt intelligēdū de tribub⁹ vł familijs: ſȝ de domib⁹. Terra eñ eque diuiſa ſecūdum ſortes data ē tribubus: ⁊ q̄libet trib⁹ ſorte eq̄les partes dđit familijs: familie ħo iuxta numerum capitū domibus diuiſerūt ſine ſorte maiores ⁊ minores portiones.

Additio. Sorte diſtribuēda eque diuidēda ſunt ne forte inequaliter ſors daret pluribus partē minorem et ecōuerſo.

Numerati ſūt q̄ȝ leuite a mēſe vno et ſ. xxiij. milia gñis maſculini:

Additio. Reduc ad memoriā qđ ſupra diſtinctū ē inter tribū: familiā: ⁊ domū: ⁊ intelliges qđ dicit̄ quod alias non eſt intelligendum.

De iure ſucceſſionis hereditarie. Capitulum. xxxvij.

A Nu. 27 Domus aūt ſalphaat q̄ nō reliquerat filiū nō eſt numerata. Audiētes aūt quiꝗ̄ filie ipſi⁹ ꝙ numeratis daretur terra: ſteterūt ad oſtiū tabernaculi corā moyſe ⁊ eleazaro ⁊ tota mltitudine ⁊ dixerūt. Pater noſter mortu⁹ eſt in deſerto: nec ꝓ pctō ſuo: nec hūit marē filios: cur tollit nomē ei⁹ de familia? Date nobis poſſeſſionē inter cognatos nr̄os. Quarū cauſā retulit moyſes ad dñm: q̄ ait. Iuſtā rē poſtulāt filie ſalphaat. Ad filios aūt iſrael loq̄ris. Homo ſi mortu⁹ fuerit abſꝗ̄ filio: ad filiā tranſibit hereditas: qđ vſꝗ̄ hodie ꝯſuetudo obtinet. Quod ſi nec filiā habuerit: trāſibit ad fratres eius. Qđ ſi nec fratres habuerit: trāſibit ad patruos. Qđ ſi nec hos habuerit tranſibit ad eos qui proximi ſunt.

De ſubſtōne ioſue. ca. xxxviij.

Dixit quoꝗ̄ dñs ad moyſen. Aſcende i mōtē abarim ⁊ cōtēplare terrā quā daturus ſum filijs iſrł C Nu. 27 ⁊ poſt ibis ad populū tuū. Nō eñ intrabis eam. Cui moyſes. Prouideat dñs deus ſpiritū omnis carnis hoiem q̄ ſit ſuper multitudinē hāc: ne ſit populus domini ſicut oues ſine paſtore. Cui dñs. Tolle ioſue et ſtatue eū corā eleazaro ⁊ omni multitudine ⁊ impone manū tuā ſup caput eius vt audiat eū ſicut audiuit te oīs ſynagoga filioꝝ iſrł. Fecitꝗ̄ moyſes vt dñs imperauerat. Cognouitꝗ̄ vniuerſa mltitudo ꝙ ioſue poſt mortē moyſi antecederet eos. Utrū aūt tūc vel poſt aſcenderit moyſes vt videret terram certum nō eſt: ſed certum eſt quod aſcēdit: ⁊ partem terre videre potuit. Quod ſi totam vidit: miraculoſe factum eſt.

De libaminibus

¶ De libaminibus. Cap. xxxix.

CRecepitq; dñs moyſi ſi de iugi ſacrificio et de ſacrificijs legaliū ſolennitatum. Sed q2 nō offerebatur hoſtia ſine libamentis de his breuiter p̄mittendū eſt. Libamen vel libamentū erat ſimila oleo glutinata ⁊ vinū q̄ cū hoſtia adolebātur. vt. ſ. quaſi panis ⁊ vinū ⁊ caro dño offerrētur. Cuiq; vero hoſtie propriū libamen determinatū erat. Pro agno ſimile decima pars ephi. vini quarta pars hin vel ephi offerebat̄. Erant aūt ephi ⁊ chorus mēſure aridoꝝ hin ⁊ batus liq̄dorū. Pro vitulo de ſimila tres decime de. vino media ps hin. Et forte tres decime erant integre de tribus ephi vel de vno ephi.

Additio.
Chorus enim xxx. cōtinet modios. ephi tres aridorum. hin ⁊ batus liquidorū prius tollebatur decima. Iterū nouem partes decimabātur: ⁊ tertio decimabatur reliquū. ⁊ ſic erāt tres decime vnius ephi. Pro ariete de ſimila duo decime de vino tertia pars hin. Eadē erāt libamenta hirci. Si quādo legas pro agno de ſimila dari decimā decime: intelligēdū eſt de conſueta decima decimādi quaſi decimam decimationis. vel decimam decimātem. Uel ipſa decima ephi iterum decimabatur: ⁊ hec decime decima dabatur pro agno ſecūdū quoſdā vel potius idē eſt decima decime qd̄ decima ephi. Eſt enim ephi decima pars chori.

¶ De iugi ſacrificio. Ca. xl

Num. 28. PRius autē de iugi ſacrificio
videamus. Iuge ſacrificiū vel indeficiens quotidie fiebat de ſumptu publico. Mane offerebat̄ agnus anniculus in holocauſtum cū libamētis ſuis vt tota die crematur l odorē ſuauē dño. Quo impoſito ſup altare ſacerdos cū prunis ⁊ tymiamate ⁊ lotus intrabat tabernaculum: ponebatq; prunas cum tymiamate ſuper altare incēſi. ⁊ hoc vocabatur cōſummatio ſacrificij. Tūc etiā quatuor de ſeptē lucernis mortificabat. In veſpere ponebat̄ ſimilr alius agnus in eūdem modū. Et intrās cum tymiamate ſacerdos: accēdebat omnes lucernas: ⁊ ſic tota nocte in altari erat odor ſuauis dño. Ueſpertinū tñ ſacrificiū meli⁹ erat ⁊ pinguius matutino: q2 ſepe i die preter illud plura imponebantur. Et inde dicebatur illud gratius dño: q2 pinguius dicim⁹ nos grati⁹ q2 mortē dñi factā veſpere ſignificabat. Hos agnos quidā tradūt de ſumptu tradi ſacerdotū. Joſeph⁹ vero de publico: q̄ etiam quotidianam de ſumptu ſacerdotum oblationē determinat. Offerebat eciā ſacerdos in diebus vicis ſue aſſariū farine oleo mixte: ⁊ modica decoctione indurate. medietatem mane: ⁊ medietatē veſpere ſuper altare. In hunc modū eccleſia mane ⁊ veſpere offert domino laudes et cōpletoriū vel potius in prima et cōpletorio offert confeſſionem ad mutuo orandum tāq; iuge ſacrificiū: q2 ſacrificiū noſtrū deo eſt ſpi- Pſalmus.
ritus cōtribulatus ⁊ humiliatus. 50. g.

¶ De ſabbato ⁊ oblationibus ei⁹
Capitulum. xli.

SOlēnitates legales erāt 7. ſolēnitates
ſeptē. Sabbatū: neomenia: phaſe: pētecoſtes: feſtū clāgoris: feſtū propitiationis: ſcenophegia. legales
Sabbatū interpretat̄ requies: ⁊ poteſt dici feſtum dñi: q2 cū alia feſta inſtituta ⁊ nominata ſint ab aliquo euentu vel opere eorū hoc dicitur ſabbatū: q2 deus in eo quieuit. Inde eſt forte q2 priuilegiatū eſt in duobus: q2 in eo non licet cibū parare nec vltra mille paſſus ire. Dicitur aūt hoc feſtū legale: non q2 in ⁊ ante legē etiā ab exteris q̄buſdā nationibus obſeruatū fuerit ſabbatū: ſed q2 ſub lege primo obſeruatum eſt ex precepto. Ea die preter B Nu. 28

luge ſacrificium offerebatur duo agni anniculi immaculati cū libamentis ſuis in holocauſtum.

De neomenia. Ca.xlij.

Neomenia ſonat inouatio lune. Neos em̄ nouum/ mene luna interpretatur. Quia ergo iudei in legitimis ſuis lunatiões p mēſib⁹ habebant ex lege: diē noue lune vocabant kal. legales: ⁊ erat dies ferialis apud eos. Ea die offe
C Nu.28 rebāt vitulos duos: arietem vnū: agnos anniculos ſeptem cū libamētis ſuis p ſingulos. Hircūq; pro declinatione peccati cū libamētis ſuis: omnia hec in holocauſtum.

De phaſe. Cap.xliij.

D Nu.28 Quartadecima die primi mēſis ad veſperū comedebāt agnū paſchalē: et nox illa dicebatur phaſe i. tranſitus ꝑpter cauſas ſuperius dictas. Eadem dicebatur paſcha. i. immolatio. Sequēti die' inchoabat feſtū azymoꝝ quod ꝑtelabat ſeptē dieb⁹. Quorū dies prima et
Ezech. 45. et vltima ſolennis erat ⁊ ferialis ab
46. ca ol ope ſeruili. Qd̄ ezechiel addit
pitulis de feſto prime diei aprilis: et alibi dedecima die q̄ tollebatur agnus. Unde ⁊ primus mēſis ſolet cōparari. vij. in ſolēnitatib⁹: forte moyſes cauſa breuitatis ꝑtranſijt. Uel multa ad ampliandū cultū dei ſuperaddita ſunt q̄ ezechiel ꝓſequitur: ſicut in ſabbato de portarum apertione ⁊ prece principis. Poſt primā diē ſolēnē. i. xvj. luna torrebāt igni ſpicas recentes. ⁊ grana manib⁹ confricata in modū farris fracti offerebāt dn̄o aſſariū vnum cui⁹ pugillū vel dragmā vnā adolebat ſacerdos ſup altare: reliquū erat eius. Pro hac oblatione q̄dā putauerūt hoc feſtū nō ſolū azymorū dici: ſed etiā feſtū nouorū errātes: q2 legūt niſam q̄n q; vocari mēſem nouoꝝ. Ab hac. xvj. die dicit Joſeph⁹ numerari ſeptē hebdomadas: poſt quas ſtatim erat pēthecoſtes. Alij dicūt eas numerari ab altera die ſabbati qd̄ erat in diebus azymoꝝ q2 litera hyſtorie videtur ſic ſonare. Alij ab ipſa ꝑma die azymorū: ne plures q̄. l. dies inter paſcha ⁊ pētecoſtē inueniātur. In his diebus ſeptē p ſingulos dies offerebantur in holocauſtū eedem hoſtie: que etiam in neomenia cum libamentis ſuis.

De pentecoſte. Ca.xliiij.

Pentecoſte ſonat quinquageſimus. Pentacon enim F Nu.28
gre. l. latine hebraice aſarta. Uel pentecoſte. ipſe quinquagena dierum quibus completis iminens vltima dies dicebatur feſtum pen̄. i. cō ſecutiuus vel cō conſecutiuus. l. dierum. Fiebat autem in memoriam date legis que. l. die ab exitu de egypto data eſt. Eadē ſolennitas dicebatur feſtum hebdomadarū: q2 ſupputatis vt dictū ē. vij. hebdomadibus: ab altera die ſabbati azymoꝝ fiebat. Qd̄ ſi volumus ſeq̄ni Joſephū ſabbatū dicemus hic primā diē ſolēnem azymorū. Dicebatur etiam feſtū primitiuorū: q2 tunc de nouis frugibus offerebantur duo panes duorum aſſariorū de alphica ſiccata facti ſcd̄m Joſephū ⁊ fermentati. ⁊ ideo nil ex eis ſuper altare ponebatur. ⁊ cum eis due agne in eſum tm̄ ſacerdotū: et nil ex eis in craſtinū relinqui permittebatur. Erat ⁊ hoc feſtū ſeptē dierū ⁊ per ſingulos offerebantur eedem hoſtie que etiam in neomenia ⁊ diebus azymorum cum libamentis

Additio.

Scd̄m hoc inuenies. Dum complerentur dies pentecoſtes. Act. ij.

Additio.

Certior ſententia eſt a prima die azymorum quinq̄geſimum eſſe pentecoſtē: ⁊ a ſecūda quinquageſimū eſſe ſecūdā diem pētecoſtes in qua offerebātur panes noui: ſicut ſecunda die azymorū grana. ⁊ ita duo dies q̄nquageſimi legūtur numerati.

mētis ſuis. Ta
men videt velle
ioſephꝰ tūc imo
lari vitulos tres
arietes duos a-
gnos.xiiij.

Additio.
Tres pmitie
frugū offerebā-
turdn̄o:ſcʒ colli
gēdaꝝ.edenda
rū:reſeruādaꝝ
Colligēdarū in
manipulis:ꝛ in paſcha.Edēdarū
in panibꝰ: ꝛ in pentecoſte. Reſer-
uandarū q̄ reſeruabanṫ:ꝛ de iſtis
ad plus dabatur quadrageſima
pars ad minus decima.

¶De feſto tubarum. Cap̄.xlv.

A Rima die mēſis ſeptimi du
Num. plex erat ſolēnitas:neome
29. nia/ꝛ feſtū clāgoris vel tu-
baꝝ.Vn̄/buccinate i neomenia tu
ba.In q̄ buccinabāt cornibꝰ pecori
nis:qꝛ ea die liberatꝰ eſt iſaac ne
immolareṫ:pecore ſubſtituto ꝑ eo.
A Dicebaṫ etiā feſtū ſeptimorū : vel
Ps.80. ſabbatū mēſiū.qꝛ h̄ ſeptimꝰ mēſis
fere totꝰ erat ſolēnis.Ea die ꝑter
oblatiōes neomenie offerebanṫ in
holocauſtū vitulus vnꝰ: aries vnꝰ
agni anniculi ſeptē: hircus ꝓ pec
cato cū libamētꝫ ſuis. Tradiṫ: qꝛ
ſubintroductū eſt a iudeis de ce-
reis vt ꝑ ignē immolationē iſaac
paratā ſignificarent.Itē a moder
nioribꝰ tranſlati ſunt cerei ad de-
cimam diem que eſt pro mortuis
forte pro ſpe reſurrectionis.

¶De feſto ꝓpitiationis. c.xlvi.

D Decima die eiuſdē menſis
erat feſtū ꝓpitiatiōis:qꝛ ea
die rediit moy-
ſes ad eos refe
rēs deū eis pla
catū ſuꝑ offen-
ſam vituli cōfla
tilis:ea die ieiu
nabāt hoīes ꝛ iu
mēta ꝛ pueri ſeptennes a veſpera
vſq; ad veſperaʒ ꝓ memoria mor
tuoꝝ.Vn̄ ēt dicebaṫ dies afflictio
nis.Dicebaṫ q̄ʒ dies expiatiōis:qꝛ
ea d̄ ſanguie vitule rufe expiabaṫ
tabernaculū ꝛ altare vt ꝑdictū eſt.
Et fiebat cinis ex eo ad expiationē
imūdoꝝ:ꝛ ipſi expiabanṫ a pecca
tis illiꝰ āni ꝑ emiſſionē hirci apō-

Additio.
Supra i exodo
in diuerſis capi
tulis. Et ait do
minꝰ ad moyſē.

peii.Erat cū oblatio diei illiꝰ:vi-
tulꝰ vnꝰ/aries vnꝰ agni anniculi ſe
ptē hircꝰ ꝓ pctō cū libamētis coꝝ.

¶De ſcenophegia. Capit.xlvii.

Q Uintadecima die eiuſdem A
mēſis erat ſcenophegia qḋ Nu.29
ſonat fixio.tabernaculoꝝ.In qua
ꝑ ſeptē dies habitabāt ſub vmbra
culis i memoriā.xl.annoꝝ.in q̄bꝰ
fuerūt in tabernaculis in deſerto.
Vn̄ feſtū tabernaculoꝝ dici ſolet.
Protelabaṫ aūt ſeptē diebꝰ:quaꝝ
prima ꝛ vltima ſolēnes erāt.Octa
uus etiā dies erat ſolēnis:non qꝛ
eſſet de ſcenophegia ſed qꝛ ea die
cōueniebāt ad faciendā collectaʒ
forte in vſus pauperꝝ:vel in alios
vſus cōmunes.Vn̄ ꝛ ſcenophegia
quādoq; legiṫ eſſe feſtū octo dieꝝ.
Sʒ patres illi nō ſeruierūt ogdoa
di.Tradiṫ quoq; in quatuor die-
bus iterpoſitis a die. decima vſq;
ad hāc/hebreos obſeruare ieiu-
nia.¶Tradit ioſephꝰ q; i his ſe- D
ptē diebꝰ ferebāt i manibꝰ ramos Nu.29
myrti ꝛ ſalicis:ꝛ ſummitates pal
maꝝ:virgulas mali ꝑſici.Fiebat-
q; de cūctis frugibꝰ terre oblatio
dn̄o in gratiarū actionē. Oblatio
vero ſeptē dierū hec erat . Prima
die efferebanṫ in holocauſtū vitu-
li.xiij.arietes duo : agni anniculi.
xiiij.ꝛ hircus ꝓ peccato cū libamē
tis eoꝝ. Eadē oblatio arietum et
agnoꝝ hirci fiebat ꝑ ſinglos dies
ſequētes ſed de numero vituloꝝ
vnꝰ ſubtrahebaṫ in dies. In ſcḋa.
xij.i tertia.xi. i quarta.x.i quinta.
ix.i ſexta.viij.i ſeptia.vij.In octa-
ua q̄ erat ſolēnis offerebaṫ aries
vnus: vitulus vnꝰ ꝛ agni anniculi
ſeptē:ꝛ hircus pro peccato:cū liba
mētis coꝝ.forte in.vij.diebus fa-
cta eſt ſubtractio vitulorum:vt in
ſumma fierent.lxx. in memoriam
eorum qui in.lxx.animabus intra
uerunt egyptum. He ſunt oblatio
nes holocauſtorum in.vij. ſolēni-
tatibus et fiebant de publico.Nō
propter hoc ceſſabat indeſinēs ſa
crificium:nec hoſtie ſpōtanee vel
neceſſarie.¶Et nota : qꝛ ille tres

 ſolēnitates

ſolennitates que .vij. diebus pro-
telabantur precipue dicebāt. Et
ſabbatū qd interueniebat in illis
diebus dicebāt ſubbatū ſabbato-
rū: quaſi ſabbatū feſtorū. Alias fe-
ſtiuitates adiecerūt his hebrei p-
pter varios euēt⁹: ſicut encenia et
phurim. id eſt feſtū heſter: ſed nō
dicunt legales. id eſt nō ſunt in le-
F ge inſtitute. ¶ Nota ſolennitates
heſter. pfatas tres paſcha: pēthecoſtes ꝛ
9. ſcenophegia dictas cerimonias a
cereis. i. luminaribus: vel a carie
ꝛ mene qd eſt defectus: qꝛ tunc de-
bēt in nobis ſordes deficere quaſi
carimenie. Uel a carendo munijs:
id eſt officijs ſeruilibus quaſi carī-
monie. Uel a cerere vbi ſūma ve-
neratio preſtita eſt ſacris romanis
illuc delatis vrbe a gallis capta.

¶ De votis. Capitulum. xlviij.

A
Nu. 30. Addidit quoqꝫ dn̄s de vo-
tis mulierum. Uidua vel re-
pudiata quicquid vouerint vel in
quo iuramēto ſe cōſtrinxerint im-
plebunt. Filia vel vxor tenētur ex
voto vel iuramento: niſi pater vel
vir contradixerit ſtatim vt audie-
rit. Si eīm ſtatim cōtradixerit: irri-
te ſunt pollicitatiōes earū. Ipe ve-
ro peccatū portabit cū audiuit/ſi
tacuerit et poſtea ꝯtradixerit. Uir
aūt oē iuramentum vel votū im-
plebit: niſi forte de continentia.

¶ De deſtructione madian et pre-
de diuiſione. Capitulum. xlix.

A
Nu. 31. Iterū locut⁹ eſt dn̄s ad moy-
ſen. Ulciſcere filios iſrl̄ de
madianitis: ꝛ ſic colligeris ad
populuꝫ tuū. Armauit ergo moy-
ſes de ſingulis tribubus mille vi-
ros electos: ſcꝫ. xij. milia. prefecit-
qꝫ eis phinees filiū eleazari: vaſa
quoqꝫ ſctā ꝛ tubas ad clangendū
tradidit eis. Qui pfecti hoſtes vi-
cerūt. Quiqꝫ reges ꝛ oēs viros eo-
rū occiderūt: vrbes: viculos et ca-
ſtella flāma ꝯſumpſit: balam quo-
qꝫ interfecerūt gladio: mulieres ꝛ
paruulos: pecora ꝛ oēm ſupelle-
ctilē in predā duxerūt. Dū aūt re-
dirēt moyſes ꝛ eleazar/ꝛ oēs prī-
cipes ſynagoge egreſſi ſunt in oc-
curſuꝫ eoꝝ extra caſtra viliſqꝫ mu-
lierib⁹ irat⁹ moyſes dixit ad eos.
Cur feminas reſeruaſtis? Nonne
ipſe ſunt q̄ deceperūt filios iſrael.
Interficite oēs q̄ nouerunt viros:
oēm maſculuꝫ: virgines tm̄ reſer-
uate. Feceruntqꝫ ita: et reſeruate
ſunt virgines. xxxij. milia. Et ait
moyſes. Qꝛ peccaſtis/eritis im-
mundi: qꝛ occidiſtis vel tetigiſtis
mortuos extra caſtra eritis ſeptē
diebus: et purificabimini tertia et
ſeptimo die: aqua aſperſiōis. Pre-
da etiā quam tuliſtis purificabit.
Aurū ꝛ qcqd trāſire p ignē poteſt
igne purificabit. Qd aūt ignē non
pōt ſuſtinere: aqua expiatiōis pur-
gabitur. Dixitqꝫ dn̄s ad moyſen.
Tolle ſummam eoꝝ q̄ capta ſunt
ab hoīe vſqꝫ ad pecus: et diuides
predā ex equo inter eos q̄ pugna-
uerūt: et reliquā multitudinē. De
parte vero eoꝝ q̄ pugnauerūt ſe-
parabis dn̄o vnā aīam de quigē-
tis: ꝛ dabis ea eleazaro. Ex media
vero parte multitudinis accipies
quinquageſimū caput: ꝛ dabis le-
uitis. Quo facto pricipes exercit⁹
acceſſerunt ad moyſen: ꝛ dixerūt.
Recenſuimus numerū pugnatoꝝ
quos dediſti nobis: ꝛ nec vn⁹ qdē
defuit. Quāobrē offerim⁹ in dona-
rijs dn̄i: qd in pda auri potuimus
inuenire periche-
lides: armillas
anulos: dextra-
lia: murenulas:
vt depceris do-
minuꝫ p nobis.
Suſceperūt au-
tē aurū moyſes
et eleazar: ꝛ in-
tulerunt illud in tabernaculum.

Additio.
Aperi: qd ē cir-
cū. ꝛ chele qd eſt
brachiū: dicunt
pichelides: qua-
ſi ornamentum
brachij.

¶ De ſorte duarum tribuum ꝛ di-
midie. Capitulum. l.

Filij aūt rubē ꝛ gad ꝛ dimi-
dia trib⁹ manaſſe habebāt A
pecora multa nimis. Et videntes Nu. 32
amorreū: baſan: ꝛ galaad: aptas
pecorib⁹ alēdis: rogauerūt moy-
ſen vt terrā hanc eis contraderet.

Eſtimans

Eſtimās aūt moyſes ob timorem
pugne et laboris hoc eos queſiſſe
malignos eos appellauit eo ꝙ fra
tribus in erūna conſiſtētibus ipſi
vellēt deliciari. Ipſi vero polliciti
ſunt ꝙ mulieres ⁊ paruulos in tu
tis locis ordinarēt caulas ouib⁹ ⁊
iumētis ſtabula fabricarēt. ipi vō
armati pcederēt fratres ſuos do
nec eos introducerēt ad loca ſua.
Sub hac aūt cōditiōe terrā ſeō re
gis amorreorū: et og regis baſan
ſuſceperūt. Porro filij machir filij
manaſſe obtinuerūt galaad. Jair
vero filius manaſſe occupauit vi
cos ei⁹: et vocauit eos anothiair.
id eſt villas iair.

¶ Catalog⁹. xlij. māſionū. Cap. lj.

Nu. 33. p totū. Omīs h catalog⁹ māſionū
P ab exitu d egypto fuerūt āt
aūt trāſitū mar rubri. iiij. ra
meſſe: ſochot: ethā. phiayroth. A
mari rubro vſqꝫ ad ſina. viiij. ma
rathelis iāſuph qd ſonat mare ru
brū. vl' ſcirpeū. Jā eīm mare: ſuph
rubrū vel ſcirpe⁹ interptetat: ⁊ po
tuit eſſe lac⁹ ſcirpe⁹. qꝛ hebrei quā
libet aquaꝝ congregatiōnē vocāt
mare. Poſt iāſuph deſertū ſin. de
fetahal⁹ raphidim ſolitudo ſinai.
A mōte ſinai vſqꝫ ad cades. xxj. ſe
pulchra cōcupiſcētie aſeroth reth
mōs phares lēna rethſa ſedatha.
mōs ſepher aredamaceloch tha
at thare melchaeſmōa moſeroth
baneiathā. mōs galaad ietcbata
ebrona aſiōgaber cades. A cades
vſqꝫ ad cāpeſtria moab nouē mōs
hor ſalphanaphīnō obothicaba
rim dibō gad helmum reblataim
mōtes abarim campeſtria moab.

¶ De vrbibus leuitarum ⁊ ſubur
banis. Capitulum. liij.

I Terū locut⁹ eſt dn̄s ad moy
Num. ſen: ⁊ diſtinxit terminos ter
24. re pmiſſiōis. ab ortu ⁊ occaſu me
ridie ⁊ aquilone. Et nolauit princi
pes tribuū q̄ trāſito iordane cū io
ſue ⁊ eleazaro terram diuiderent.
¶ Preceꝑitqꝫ leuitas in orbe tri
Nu. 35 bub⁹ diſperſos habere. xlviij. ci
p totū. uitates ad inhabitādū: ⁊ a muris
forinſecus per circumitū terram
mille paſſuū obtinere. Iqua ſubur
bana eēnt ad peccora eoꝝ alēda.
Ex qb⁹ ciuitatib⁹ ſex eēnt refugij. A
tres vltra iordanē: ⁊ tres citra. de Deut.
quibus in deuteronomio dicetur. 19.

¶ De matrimonio ↄtribulū. c. liij.

A Cceſſerunt autem filij ma
chir filij manaſſe ad moyſē
et dixerunt. Filie ſalphaat fratris A
noſtri habent nobiſcum ſortē ex Deu.
precepto domini. Si ergo nupſe 19.
rint viris tribus alteri⁹: quia filij
earuꝫ ſequētur tribum patris. mi
nuetur hereditas noſtra et ſortiū
diſtributio cōfundetur in iubileo.
Occaſione ergo filiaruꝫ ſalphaat Nu. 39
lex hec promulgata eſt a domino p totū.
per moyſen. Oēs viri ducant vxo
res de tribu ⁊ cognatiōe ſua vt he
reditas permaneat in familijs: ne
cōmiſceantur tribus: ſed maneāt
vt a domino ſeparate ſunt ⁊c.

¶ Explicit liber Numeri.

¶ Incipit hiſtoria Deuterono
mij. Capitu. j.
Epilogus cū additionib⁹ ⁊ deter
minationibus. Capitu. ij.
De ciuitatib⁹ refugij trās iorda
nem. capitu. iij.
De precepto dilectionis. ca. iiij.
De decima ſecunda. cap. v.
De appellatione populi ad ſum
mum ſacerdotem. capit. vj.
De iuſtitia regis. cap. vij.
De maleficis abijciēdis. ca. viij.
De talionꝫ legis. cap. ix.
De timidis et ſollicitis remouen
dis ab exercitu. cap. x.
Ne fedus inirent cum gentibus.
Capitulum. xj.
De his quibus nō erat fas intra
re eccleſiam dei. ca. xij.
De phibitione pſtibuli. ca. xiij.
De plagis quarū maior erat qua
dragenaria. ca. xiiij.
De ſuſcitatione ſeminis et modis
diſcalciandi. ca. xv.
De ſemine agrorum: ca. xvj.
De deletiōe amalechitaꝝ. ca. xvij.
Quod moyſes tradidit deutero
nomium leuitis. cap. xviij.

Canticum teſtimonij. ca.xix.
De morte moyſi poſtq̃ benedixit
populo. capi.xx.

¶ Hiſtoria Deuteronomij. Ca.j.

Preã-bulũ. Quinta ⁊ vltima di-
ſtinctio hui⁹ hiſto-
rie dicitur elledeba
rim: qđ ſonat. Hec
ſũt v̾ba. Grece au-
tẽ dicitur deutero-
nomius.i.ſecunda lex. Deuteron
enim ſecunda: nomia lex. Et hoc
nomine quidã errantes dixerunt
Error. duas eſſe leges. Unã dataꝫ a deo
que in precedentib⁹ libri cõtinet.
Alterã datã a moyſe que in hoc li
bro. Attendentes in aſſertionẽ ſui
erroris: quod de illa legit ſupra
in multis paſſib⁹. Locut⁹ eſt dñs
ad moyſen ⁊ ad omnẽ iſrael. De
iſta dicit. Locut⁹ eſt moyſes. Ad
hec dicebãt ꝙ multa hic legũtur
que non ſupra. quedã quaſi cõtra
ria. quod nõ fieret ſi hic eſſet pre
Nota. dictorũ repetitio. ¶ Uerius ſen-
tiendũ eſt. q̃ hic pentateucus nõ
eſt niſi lex vna. que etiã ab apoſto
lo et alijs ſepe vocat lex moyſi q̃
lex dei. Hebreus etiam vocat hos
quinq̃ libros thorath.i. legẽ nec
ob aliud dicitur liber hic lex ſcđa.
niſi q̃ predicta hic iterãtur quaſi
lex iterata. Iterãtur hic etiã tria.
tribus de cauſis: p̃terea ⁊ cerimo-
nie ad cõmendationẽ memorie et
ipſorũ confirmationeꝫ. Beneficia
dei ad roborandã dilectioneꝫ dei
in illis. Flagella que ſuſtinuerũt
murmurantes ad incutiẽdũ timo
rem. Si vero in hac iteratione vi-
detur aliqua predictis ꝯ leſſe ꝯtra
rietas in ſuperficie verborũ i intel
lectu tamen nulla eſt. ¶ Fuerunt
etiã qui dicerẽt hũc librũ factum
a ioſue trãſito iordane. q̃ legit in
principio. Hec ſunt verba q̃ locu-
tus eſt moyſes trãs iordanẽ. Pro
ſitu eñ terre ꝓmiſſionis ſacra ſcri
ptura dicere cõſueuit: vltra iorda-
nem vel citra. Dicit tñ liber moy-
ſi/vel ioſue. q̃ qđ moyſes v̾bo tra
didit: ioſue redegit in ſcripto. Ui-
detur etiam hieronymus velle ꝙ
magnã ioſue hui⁹ libri ſcripſerit
partem. Ueri⁹ videtur eſſe ꝙ ſcri-
ptus ſit a moyſe: ⁊ loquit moyſes
de ſe tanq̃ de illo. Uel hoc in p̃nci
pio appoſuit eſdras: ſicut ⁊ i fine
de morte moyſi: p̃ſerti cũ circa fi-
nẽ libri legat. Scripſit moyſes le
gẽ hãc. Et paulopoſt. Poſtq̃ ſcri-
pſit moyſes legis hui⁹ ivolumine
p̃cepit leuitis. tollite librũ iſtũ ⁊ po
nite i latere arce federis. Legitur B
ꝙ longo tp̃e poſt inuẽtus in hie- Deut.
ruſalem deuteronomius in arca. 31.

¶ Epilogus cum additionibus ⁊
determinationibus. Cap̃.ij.

Quadrageſimo anno ab exi
tu filioꝝ iſrl̃ de egypto. xi.
mẽſe. p̃ma die menſis. vidẽs moy
ſes diẽ mortis ſibi iminere: locut⁹
eſt ad oẽs filios iſrael: ⁊ cepit legẽ Nota p
explanare: cõgregãs eos (ſm ioſe ſecutio
phũ ad iordanẽ in loco vbi nũc ci nẽ hui⁹
uitas abidal eſt locuſq̃ palmarũ. libri.
¶ Sane recapitulationem moyſi
ꝓſequẽtes q̃ ſupra dicta ſũt omit
temus: ſupadditа dicem⁹. quedã
que vident cõtraria memorabim⁹
determinando.

Itaq̃ in recapi-
tulãdo ait moy
ſes. Dixi vobis
illo tp̃e. Nõ va-
leo ſol⁹ negocia

Additio.
Supra i exodi.
ca.xviij. Egreſ-
ſus eſt aũt ietro.

vr̃a ſuſtinere. date ex vobis viros B
ſapiẽtes: ⁊ ponã eos tribunos cẽ Deut.
turiões quinquagenarios ⁊ deca 2.
nos. Hoc videtur cõtrariũ predi-
cta. Supra eñ cõſilio ietro dixit
hoc factũ eſſe vtrũq̃ vero factum
fuit. Primo eñ ad conſiliũ ſoceri
faciendũ ſecreto diſpoſuit. poſtea
autoritate ⁊ aſſenſu populi cõple
uit. Qđ etiã dicit hic moyſes. Di-
xiſtis mihi. Mittamus viros q̃ cõ A
ſiderẽt terrã. Supra vero legit di Uide-
xiſſe dominũ. Mitte viros non eſt licet.
contrarium quia ad ſuggeſtioneꝫ Num.
populi cõſuluit dominum: qui di 13.
xit. Mitte. ¶ Ad puſillanimitatẽ
quoq̃ eorum confortandam: ite- A B C
rauit moyſes đ victoria Og regis deu.3.
baſan

baſan:qui reſtiterat de ſtirpe gigã
tum ⁊ in argumentum magnitudi
nis eiꝰ mõſtraꝶ lectꝰ ferreus ipſius
in rabath filiorũ ammõ nouẽ cubi
tos habens longitudinis:et qua=
tuor latitudinis.

¶De ciuitatibꝰ refugij trans ior
danem. Cap̃.iij.

B Deu. 4. Separauit moyſes tres ciui=
tates refugij trãs iordanem
boſor in tribu ruben.ramoth ga=
laad in tribu gad.golan in baſan
in tribu manaſſe.harum hic vſus
erat.Si quis nolens hoiem occi=
diſſet:ꝯfugiebat ad aliquaꝫ harꝫ.
⁊ ibi a conſanguineis occiſi tutus
erat.Si cũ extra fines alicuiꝰ ha=
rũ inueniſſet eũ qui vltor ſangui=
nis effuſi eſſe debebat:ipunc per=
cutiebat homicidã.Erat aũt in ea
fugitiuus vſqꝫ ad reconciliationeꝫ
cũ ꝓpinquis:vel vſqꝫ ad mortem
ſummi põtificis in quo huiuſmo=
di oẽs fugitiui redibant ſecuri ad
ꝓpria.Tũ ſi ꝓpinqui occiſi vole=
bant illuꝫ impetere ꝙ volens occi
diſſet:⁊ corã ciuibꝰ vrbis eiꝰ hoc ꝓ
barẽt:tradebaꝶ eis ad occidẽduꝫ.

¶De ꝑcepto dilectionis. ca.iiij.

B Deut. 6. Addidit quoqꝫ moyſes.Di=
liges dñm deũ tuuꝫ ex toto
corde tuo ⁊ ex tota anima tua ⁊ ex
B Deut. 8. tota mente tua ⁊ ex tota fortitudi
ne tua. ¶Addidit quoqꝫ cum de
mãna iteraret.Nõ in ſolo pane vi
uit hõ:ſed in oĩ ỽbo qđ ꝓcedit de
ore dei.Panẽ vo
cauit hic omneꝫ
cibuꝫ hoim.Cõ=
ſueuit eĩ ſcriptu
ra panem pro ci
bo ponere.⁊ eſt
ſenſus. Nolite
mirari ſi cibum
inſolitum dedit
vobis dñs : qꝛ
nõ in ſolis vſita
tis cibis vita hominis ſtabilita eſt
apud deum:ſed ſolo verbo poteſt
B C Deut. 8. creare noua ex quibus viuat ho=
mo.¶Addidit quoqꝫ inter bene=
ficia ꝙ per.xl.annos in deſerto ve
ſtimenta eorum non defecerant ve
tuſtate:nec ſolutares attriti ſerãt.
⁊ ꝙ euaſerant ſerpentes flatu vrẽ
tes circunſtãtia:quos ob hoc for=
te ſupra dixit ignitos.⁊ ſcorpiões/
⁊ dipſades/que latine ſitule dicũ=
tur:quia perimunt hominem ſiti.
et adeo parue ſunt:vt cum calcan
tur vix videantur cuius venenum
ante extinguit ꝙ̃ ſentiatur.nec tri
ſtitiam ſentit moriturus . Dicitur
autem ſitula per contrarium:vas
enim quod ſitula dicitur aufert ſi
tiꝫ:hec affert.Sicut pharetra que
infert mortem.feretrum:quia fert
vel aufert mortuum.Ut etiaꝫ oſtẽ
deret q̃ neceſſitas icũberet eis ob
ſeruãdi ꝑcepta dñi i terra ꝓmiſſio
nis:addidit qꝛ nõ erat terra illa ſi
cut,terra egypti:q̃ beneficio flumi
nis fecundaꝶ.vbi ꝑ hortos aq̃ de=
riuanꝶ irrigue:ſed erat montuoſa
⁊ campeſtris:de celo pluuiã expe
ctans.⁊ ideo plurimũ ibi colendũ
deum vt daret eis pluuiam tẽpo=
ribus ſuis.tẽporaneam ſcilicet in
autumno/l vere,vel in hyeme. ia=
ctis! ſeminibus nutriẽdis:⁊ ſeroti
nam ad crementũ in vere vel eſta
te.¶Addidit quoqꝫ de terminis C Deut. 11.
terre promiſſionis dicens.Ois lo
cus quem calcauerit pes veſter:ve
ſter erit a deſerto ꝙ eſt i meridie:
⁊ libano qui in ſeptentrione.⁊ flu
mine magno euphrate q̃ eſt i oriẽ
te.vſqꝫ ad mediterraneũ.erũt ter
mini veſtri.hoc eſt mare qđ tyrrhe D
num dicitur.¶Addidit quoqꝫ qđ Deu.11
benedictiões ⁊ maledictiões ſcri=
ptas in libro hoc trãſito iordane
in ingreſſu ſuo dicerent in hũc mo
dũ.Sex tribꝰ maiores natu aſcen
derent montẽ garizim cũ ſacerdo
tibus ⁊ leuitis.⁊ ſex minores mõ=
tẽ ebal e regione.⁊ qui in garizim
oẽs benedictiones dicerent ſuper
legis obſeruatores.⁊ q̃ in ebal re
ſponderẽt amẽ.Poſt aſcenderent
ſacerdotes ⁊ leuite cũ alijs ſex tri
bubus in ebal ⁊ ſimul omnes ma
ledictiones imprecarenꝶ trãſgreſ
ſoribus ⁊ qui in garizim reſpõde=
rent amen

Additio.
Alibi ponuntur
x. ꝑcepta . Sed
nota ꝙ ſub his
duobꝰ cõtinenꝶ
illa.Horũ enim
primũ cõplecti=
tur tria:ſecũdũ
continet ſepteꝫ.

rent amen. ¶ Et nota q cum enu
merat gētes quas eiecerūt de ter
ra ꝓmiſſiōis fere vbiq; ſex nolat
chananeū: amorreum: phereſeū:
iebuſeū: eueū: etheū. In hac vero
iteratiōe nolat ſeptimū gergeſeū.
¶ Itē nota q abrae ꝓmiſſum ē q
decē delerent: que tunc reuera ibi
erāt. Sz cū venerūt illuc filij iſrl:
iā tres erāt delete. Filij loth dele
uerūt gigātes filij eſau horreos.
cappadoces partem eueorum.
¶ De decima ſecunda. Cap. v.
B C Addiditq; moyſes: q nō li
Deut. ceret eis comedere decimā
12. in oppidis ſuis: nec ꝓmogenita pe
coꝝ: nec primitias laboꝝ: nec vo
tiua nec ſpōte oblata: ſed tm̄ corā
dn̄o in loco quem elegerit dn̄s ibi
cum vxore comederent: ⁊ liberis:
ſeruo ⁊ ancilla ⁊ leuita qui cōcel
lane⁹ eſſet. In quo ꝑcepto videnť
fraudari leuite: quib⁹ ꝑmiſſa de
bebanť. Proinde dicunt quidam
hoc ſemel factū: cū primo. ſ. terrā
obtinuerunt. Tunc eñ obtulerūt
predicta dn̄o: ⁊ deinceps reddide
runt ea leuitis. Sed hoc nihil eſt.
quia nondū domin⁹ locū ſibi ele
gerat in terra promiſſiōis. Alij di
cunt: q ſingulis annis hec fiebāt
ſic. Primā partē decime totius vt
primā gelimā grani: primam am
phoraꝫ vini vel olei ſeparabat ſi
bi qui decimā dabat leuitis: ⁊ illā
modicā parteꝫ decimarū ferebat
ſecū in hierl'm: ⁊ epulabanť inde co
rā dn̄o. Et hoc inde coniectant: q
hec decima ꝑcipiť poni in cartallo
quod modicū vas eſt: nec verā ca
peret decimā. Sed hic primogeni
tis ⁊ ꝑmitijs votiuis ⁊ ſpontaneis
nihil hn̄t determinatū. ¶ Uñ ve
rior eſt hic traditio hebreoꝝ. Sin
gulis annis hebrei faciūt duas de
cimatiōes bonoꝝ ſuoꝝ. Primā ſe
parabāt leuitis de hac dictuꝫ eſt.
Deſudet elemoſyna in manu ſua
donec inuenias iuſtū cui des. i. il
lū cui debes. Iterū nouē reliquas
partes decimabāt: ⁊ hāc ſecundā
decimā ſibi reſeruabāt: ⁊ ex ea ter
in anno cū aſcendebant in hieru
ſalem oblationes ⁊ epulas ſibi et
domui ſue faciebāt: ⁊ leuitam ꝯce
laneū qui etiam cū eis aſcenderet
inuitabant. In eoſdē vſus reſerua
bāt ſibi ſcd̄m animal poſt primo
genitū quaſi ſcd̄m primogenitū. ⁊
ſilr poſt primitias tantundem ſibi
reponebāt quaſi ſcd̄as primitias.
Qui aūt ampliora his illis tribus
feſtis expēdere volebat aliqua de
bonis ſuis adhuc ſeparabat et cū
predictis reſeruabat: vouens illa
dn̄o. Preterea etiā quidaꝫ in illis
ſolēnitatib⁹ ꝑterea q̄ diximꝰ ſpon B C
te quedā expēdebant ad honoreꝫ Deu.
dn̄i ⁊ hec ſecūdaria ꝑcepit moyſes 14.
ferri ad locū ſctm̄ ⁊ comedi coraꝫ
dn̄o. Tn̄ remotiorib⁹ licebat iſta
vendere in loco ſuo ⁊ ferre preciū
ſecū ⁊ emere ſibi in hieruſalem qđ
deſiderabat anima ſua. Preterea
tertio anno duab⁹ decimis ſubla
tis vt diximus: tertiā faciebāt ite
rū decimationē in vſus pauperū:
⁊ hāc reponebāt apud ſe vt habe
rēt vñ darēt peregrino ⁊ aduene:
pupillo ⁊ vidue egentib⁹: ⁊ etiā le
uitis ſi indigerent. In vſus ꝓ ꝓ
prios ex hac nihil expēdebāt: ⁊ de
hac dictū eſt. Oī penitenti tribue.
¶ Addidit quoq; q ſi etiā frater B
aut vxor: aut fili⁹: aut amic⁹ ſpā Deu. 15
lis perſuaderet aliquem ad cultū
idoloꝝ: forte ꝓpter affinitatē q̄ ſe
quebanť gētiles nō occultaret euꝫ.
ſed ꝯuictū aut ꝯfeſſuꝫ ppl's obrue
ret lapidibus: ⁊ ille cui pſuaſerat
prim⁹ imponeret man⁹ ſuas ſup
eū. Eodē mō ciuitas aduerſus ci
uitatē inſurgeret ⁊ deleret eam: ſi
perſuaderet recedere a cultu dei.
¶ Inciſſuras etiā ⁊ caluitum fieri B
ſup mortuos ꝓhibuit: qđ ⁊ ſangui Deu.
nē ſuū fundere: ⁊ capillos tōdere 14.
⁊ ſacrificare mortuis vt ethnici fa
ciūt. ¶ Prohibuit q̄q; morticina co B
medi. ſed addidit: q ⁊ illa ſibi ⁊ Deu.
immūda poſſent dare aut vēdere 14.
peregrinis ⁊ aduenis: q natiōes B
alie licite mult s veſcunť q̄ inter Deu.
dicta ſunt hebreis. ¶ Septimo q̄z 15.
anno

anno quietis terre addidit moy=
ſes:ne creditor exigeret debituz a
debitore hebreo dũtaxat. A pere=
grino poterat exigere:ꝛ ob hoc vo
cauit annũ illũ annũ remiſſiõis:
nõ illi⁹ tñ cui⁹ erat iubileus. In iu
bileo eñi dimittebãt debita:l hoc
E differebãt petere. ¶ Prohibuitq
Ibidẽ. ĩ p̃mogenitis bobus arari ꝛ vel
lera primogenitoꝝ tõderi. Per qḋ
innuit nihil de p̃mogenitis debe=
re ſumi vel fieri in vſus ꝓprios:qꝛ
leuitarũ erat. Qḋ ſi maculã habe
ret primogenitũ poterat comedi
B in loco ſuo:ſ; nõ corã dño. ¶ Re=
deu.17 petens quoq moyſes de feſto pẽ
thecoſtes ait. Septem hebdoma
das nũerabis tibi ab ea die qua
falcẽ in ſegetẽ miſeris:ꝛ celebra=
bis diẽ feſtũ hebdomadarũ dño
de tuo. Hoc (vt dt hieronymus)
hebrei nec ad literã nec ad ſpiritũ
cuſtodiũt:tũc eñi nõ eodẽ die fie=
ret pẽthecoſtes:qꝛ aliĩ tardi⁹:aliĩ
citius metũt ſcḋm ſtatũ regionuz
ſuaꝝ. Fuerũt etiã q̃ dicerẽt queq
agricolã a p̃ma die meſſionis ſue
l. dies ꝯputaſſe:ꝛ ea die ſibi ꝛ ſuis
epulũ ſolẽne paraſſe ꝛ diẽ feſtum
egiſſe. Nec q̃dẽ pẽthecoſtẽ lega=
lẽ ſed ꝓ collectis olb⁹ q̃ſi diẽ age
bant ſolẽnẽ. Tradidit ioſeph⁹:qꝛ
xv. luna phaſe die. ſ. ſolẽni azymo
rũ offerebãt grana ꝯfricata dño.
Et hec erat miſſio p̃ria falcis i ſe=
getẽ. ꝛ a. xvj. luna numerabant ſe
ptẽ hebdomadas:poſt q̃s facie=
bãt pẽthecoſtẽ. Quidã tñ dñt (vt
predictũ eſt) a die dñica q̃ eſt in fe
ſtis azymoꝝ de
bere nũerari ſe
ptem hedoma=
das qꝛ legit i le
C uitico. Ab alte=
Le.23. ra die ſabbati
numerabitis.

Additio.
In veritate a. l.
die azymoꝝ pri
ma eſt p̃ria dies
pẽthecoſtes cu
ius feſti ſecũda
die duo panes
noui offerebant:et ita duos dies
l. intellige. In primo primũ diem
penthecoſtes:ſecundo ſecundum
diem eiuſdem feſti.

¶ De appellatione ppl̃i ad ſum=
mum ſacerdotem. Capitulũ. vj.

Precepit quoq iudices ciui
tatũ ſedere in portis q̃ſi iu D
dicaturos intrinſec⁹ et extrinſec⁹ deu.16
de finibus ciuitatis:ꝛ vt i ore duo
rum vel trium teſtiuz periret qui
iterficeret ab eis:ꝛ q manus teſtiũ
prima fieret in illũ. Qḋ ſi ꝯtinge=
ret iudices illos ambigere de ſen
tẽtia aliqua:aſcẽderẽt ad ſummũ
ſacerdotem:ꝛ qḋ ille iudicaret fie De iu=
ret. Quod ſi quis ſentẽtie eiꝰ nõ dicib⁹ i
obediret iterficeret. ¶ De his iu= portis.
dicib⁹ ciuitatũ dicit ioſephus qḋ
ſeptẽ eligebant in ſingulis ciuita
tibus:v̄tute ꝛ ſtudio iuſtitie accep=
pti. Unicuiq vero eoꝝ dabantur
duo viri miniſtri de gñe leuitaꝝ.
Teſtimoniũ mulierũ nõ admitte
bãt ꝓpter leuitatẽ:nec ſuoꝝ ꝓpẽ
ignobilitatẽ animi:ꝓ qua de faci
li vel pro timore poterãt corrũpi=
vel lucro. In appellationib⁹ nõ li
cebat põtifici iudicare ſine ꝓphe=
ta ꝛ ſenioribus loci illius quẽ ele
gerat dominus.

¶ De iuſtitia regis ꝑ eos electi.
Capitulum. vij.

Addidit ẽt q ſi q̃n q re
gẽ ſibi crearẽt nõ alie
nigenã:ſed cõtribulẽ C D
aſſumerent q̃ ſine con deu.17
ſilio põtificis ꝛ ſenio=
rũ nil ordinaret. In otio ſemper
deuteronomiũ legeret vxores ſibi
nõ multiplicaret ne auerterẽt euz
a recto. Equos aũt aut opum põ
dera nõ m̃ltiplicaret ne potẽtior
fact⁹ ſeuiret in ſubditos:termi=
nos terre ꝓprie vel aliene nõ mu
taret. Non eñ procul eſt vt leges
trãſcẽdat qui metas terrarũ trãſ
mutat. Hoc p̄ceptũ plurimũ trãſ=
greſſus eſt ſalomon qui gloriat⁹
eſt:q tm̃ reliquerat in hieruſalez
auri ꝛ argenti:quantũ invenerat
ibi eris ꝛ ferri. Tandẽ tñ penituit
vt tradunt. de quo poſt dicetur.

¶ De maleficis abũciẽdis. c. viij.

Interdixit q; ſecũ hr̃e ario= B
los. i. iſpectores fibraꝝ cir= deu.18
ca aras ꝓ cognoſcendis fu
turis.

turis: ⁊ coniectores ſomniorum ⁊
augures.i.geſtus auiū aut garri-
tus attēdētes: maleficos.i.immo-
lātes pueros demonib⁹: vel ſaltē
luſtrātes: incātatores.i. pſtigioſ
qui intuētes fallūt phitones.i.vē
tri loquos: q per ſpiritū malignū
loquunt: a phitone.i.apolline ſic
dictos diuinos.i.aruſpices.id eſt
aſtroꝝ inſpectores: nec romantic-
cos q ſacrificijs vel carminib⁹ euo
cāt mortuos: q꜄ pphetā ſuſcitaret
eis de⁹ de gēte eorū: illū audirēt.

¶ De talione legis. Capi.ix.

deu. 19 p totū. De talione quoq; legis oc-
caſione falſi teſtis appo-
ſuit: vt ſi diligētiſſime perſcrutan
tes deprehēderent falſum teſtē:
redderēt ei q cogitauerat facere
pximo ſuo alam p anima: oculū
p oculo: dētē p dēte: pedē p pede.

¶ De timidis et ſollicitis remo-
uendis ab exercitu. Cap.x.

Addidit q; de exercitu pro
B deu.20 greſſuro ad pugnādū: ne-
pri⁹ ſacerdos exercitū ad-
moneret ne timeret hoſtes: ⁊ ſpe
rarēt tm̄ i dño: nō in armis ⁊ robo
re ſuo deinceps q̄ſq; princeps tur
me ſue loqueret: ⁊ diceret. Qui ex
vobis eſt formidoloſus reuertat:
ne pauere faciat fratres ſuos per
territ⁹: etiā ſollicitos p negotijs
imperfectis que reliquerāt reuer
ti preciperet. ¶ Specificabat aūt
Nota ibidē. tria negotia: quibus maxime affe
ctus tenet human⁹ dicēs. Quis
eſt hō qui edificauit domū nouā
et nō dedicauit vel initiauit eam:
reuertatur. ne forte moriat in bel
lo: et alius dedicet eam. Quis eſt
homo qui diſponduit vxorem ⁊ nō
accepit eā: reuertat ne forte mo-
riatur: et alius accipiet eā. Quis
eſt ho qui plātauit vineā: ⁊ necdū
fecit eam cōmunē: de qua olb⁹ ve
ſci liceat: reuertat ne forte morias
tur: ⁊ alius fungatur eius officio.
Qd ſic itelligit. Si nouella vinee
plantatio ante quartū annū fru-
ctū faceret immūda erat: quia na
tura preter tps vim feciſſe vide-
batur nec ex ea primitias deo of-
ferre: vel quippiam edere licebat.
Quarto anno vindemiabat dño.
Omnē em̄ fructū ei⁹ anni defere-
bat homo ad vrbē ſanctā: cū ſecū
da decima aliarū frugū: vt epula
retur ex eis corā dño. Quinto an
no fiebat homo dñs vinee: et vin
demiabat ſibi. Sexto anno ⁊ dei
ceps erat quaſi olbus cōmunis:
ſm̄ cōſuetudinē eorū talem. Iter
agētibus licebat intrare vineas ⁊
pomeria: ⁊ tanq; de proprijs ſatia
ri: ſ; extra deportare fas non erat
neq; vindemiātes de his q ad tor
cular portabāt guſtare phibebāt
ſibi occurrētes. Alia trāſlatio pla
na eſt. Quis eſt hō q plātauit vi-
neā: ⁊ de nouella eius nō bibit ⁊c.

¶ Ne fedus inirent cū gētibus.
Capitulum.xi.

Addidit q; ne cū gētib⁹ C D deu.20
terre pmiſſiōis fedus
inirēt: ſ; penitus extir-
parēt: i quo poſt graui-
ter peccauerūt. Cū finitimis aūt
gentib⁹ pacifici quātū poſſent et
federati eſſent. ¶ Addidit quoq;
ne in obſidiōe ſuccidere nt arbo-
res fructiferas ad faciendas ma- A
chinas. ¶ Itē ſi iuuēcus fuerit oc deu.21.
ciſus ſed a quo neſcitur: ſeniores
de ppinqua vrbe occiderēt iuuē-
cam ⁊ lotis manib⁹ ſuper eā ſacer
dotib⁹ iurabūt de innocētia ſua. B
¶ Egreſſi vo ad pugnā ſi in nu-
mero captiuorū mulierē q̄s vide-
rit pulchrā vginē ſeu iā nuptā: ⁊
voluerit eā hr̄e vxorē nō pri⁹ cubi
le ei⁹ aſcēdet donec illa raſerit ca
put ⁊ circūcidat vngues: ⁊ lugu-
bre ſcema ſuſcipiēs defleat paren
tes ⁊ amicos q̄s amiſit i bello.xxx.
dieb⁹ vt tādē luctu ſatiata ad epu
las nuptiales ꝯuertat. Tūc liceat
viro eā humiliare. Qd ſi ſatiat⁹ fue
rit: ⁊ nec ſederit alo eius: dimittat
eā liberā. Nō em̄ l; ei aut reuoca
re eā inſeruitutē: aut venundare
alij. ¶ Maleficū q; ſuſpenſum in
pati bulo ea die iuſſit deponi: ⁊ ca
dauer ea die ſepeliri: q꜄ maledict⁹
erat ois

erat oīs pendēs in ligno.i.ſufficit
ad penā:qꝛ turpē ⁊ maledictā ſu-
ſcep.t mortē ne vltra ius tenderetˀ
pena.Abominabile q̄ȝ dixit apud
dn̄m.ſi aut mulier veſte virili: aut
vir veſte feminea vteretur.

¶De his quib⁹ nō erat fas intra
re eccleſiam dei. Cap.xij.

A AD didit q̄ȝ de differētia igre
dientiū eccl'iam dei ſic. Non
De.23. intrabit eunuchus attritis vl'am
putatis teſticulis:vel abſciſo vere
tro ecclīā dei:nec manzer vſq; ad
decimā gn̄ationem.Amonites et
moabites poſt decimā gn̄ationem
nō itrabit inęternū:qꝛ hi ppl'i pro
pinqui hebreis exeūtib⁹ ḋ egypto
occurrerūt eis cū pane tm̄: cū ſci-
rēt eos laborare ſiti in deſerto: et
ↄduxerunt aduerſus eos balaā fi
liū beor.Preterea q̄ȝplures eorūȝ
ſeducti fuerunt per mulieres eorū
dē.Pōt ingreſſus in eccleſiam dici
ingreſſus in atriū mundoꝝ:a quo
arcebanˀ quidā in eternuȝ:quidā
ad tps.ſ.vl'vſq;
ad aliquē termi
nū dieꝝ ſuoꝝ.ḋ
quibus alibi vl'
vſq; ad terminū
ſucceſſionū de q̄
bus hic agitur.
hebre⁹ veri⁹ tra
dit dicēs.Ingre
di eccl'iaȝ dei eē
de filiab⁹ iſrael
ducere vxorē.et

Additio.
Quatuor erant
atria: vnuȝ leui
tarum:ſm̄ iſrae
litaꝝ mūdoꝝ q̄
tactu mortuoꝝ
vel alio,nō erāt
immūdi tertiuȝ
imūdoꝝ/quar-
tū gentilium.

ſic in ſe ⁊ in gn̄e ſuo fieri de popu
lo dei.Tn̄ ſm̄ hoc fruſtra vr̄ p̄miſ-
ſum eſſe de eunucho:cū nō poſſit
ducere vxoreȝ.ſed nec ſi ille velle t
vxorē ducere de iſrael ob pecuniā
vel hereditatē vel ob quālibȝ cāȝ.
ei nō liceret.Forte qꝛ niſi ſolū mā
zerē notauit:nō excludebaˀ ab ec-
cleſia ſpuri⁹ et not⁹.Māzer aūt p
prie ē de ſcorto nat⁹.Spuri⁹ de cō
cubina p ſpurcicia incontinentie
Nothus qui de adultera. Videˀ
eñ cū nō ſit verus de mr̄imonio fi
lius ſicut ⁊ nothas febres dicim⁹
que vere quartane aut hm̄ōi vidē
tur:nō ſunt aūt.Māzer ergo non
copulabiˀ filiabus iſrael:nec fili⁹
eius etiā de legitima/ nec nepos
vſq; ad decimū ſucceſſorē.Hic po
terat intrare eccleſiaȝ dei qꝛ peni
tus extincta erat memoria antiq̄
opprobrij.Eccleſia nō ſolū māze
res:ſed ⁊ ſpurios excludit ab ordi
nib⁹. De hoc q̄ ꝓhibiti ſunt duo Nota.
populi p̄dicti itrare. Auguſtinus
dicit:qꝛ i decima gn̄atiōe poterāt
ꝓpter ruth moabitidē q̄ intrauit.
de qua booȝ filius ſalmon genuit
obeth.Sed qꝛ gn̄ationē ruth ne-
ſcimus ab abraā contemporaneo
moab decē numerauimus gn̄atio
nes vſq; ad matrimoniū ruth.Qḋ
aūt additū eſt in ꝓhibitiōe in eter
nū:ꝑ hoc qḋ ibidē p̄miſſum eſt dȝ
exponi.ſ.niſi poſt decimā gn̄atio
neȝ.Vel qꝛ dixit amonites ⁊ moa
bites:q̄ noīa ſunt maſculini gene
ris.nec dixit amonitis vel moabi-
tis:de viris facta eſt ꝓhibitio non
de mulieribus:qꝛ forte nec mulie
res occurrerūt hebreis in deſerto.

¶De prohibitione proſtibuli ⁊ li
bello repudij. Capit.xiij.

A Ddidit q̄ȝ. Nō erit C
meretrix nec ſcorta De.23.
tor in iſrael.Non of
feres mercedē ꝓſti-
buli:nec preciū car-
nis in domū dn̄i tui.
qꝛ(vt dicit Joſeph⁹)mercedē pro
coitu canis venatici vel cuſtodis
gregū nō licebat offerri:qꝛ ex his
q̄ de ꝯtumelis ꝓcedunt diuinitas
nō delectaˀ. Itē nō fenerabis pe-
cuniā ad vſurā/nec fruges/nec ali
quid aliud fratri tuo: ſed alieno.
Sed qḋ dictū eſt de fr̄e p̄ceptū eſt
qḋ de alieno ꝑmiſſio.ſicut ⁊ ꝑmiſ-
ſio fuit qḋ ſeqˀ de libello repudij.
Vir apud quē vxor ſua nō inuenie
bat gr̄am ꝓpter aliquā feditatē q̄
multimode ꝓueniūt:ſcribebat qḋ
nūq̄ ꝯueniebat cū ea.⁊ cāȝ ob quā A
diſplicebat ei mľier ne ꝯueniret.⁊ De.24.
tradebat libellū i q̄ ſcp̄ta erāt hec
mľieri vt corā ſacerdotib⁹ legereˀ.
Et cum iuraſſet verū eſſe qḋ ſcri-
pſerat

pferat.licebat vtiq3 alij copulari.
Qð ſi ingrederet mulier ad alterꝫ
q̃ iterꝫ daret ei libellū repudij:vi-
ro priori nō licebat eā recipere:q2
abomiabilē fecerat eā corā domi-
no.Modo ꝓ nulla feditate exclu-
dit vxor:niſi ob ſolā fornicationē.
neq3 ſic ēt l3 eos migrare ad ſcða
vota.Tñ q̃dā eccleſie mō itrodu-
xerunt de nouo leprā:q2 morbus
B serpēs eſt ꝛ cōtagioſus.Itē q̃ nup
ð.20. accepit vxorē nō ꝓducet ad bellū
nec ei q̃cq3 neceſſitatis publice in
iunget:vt vno anno letet cū vxore
ſua. Pōt aūt intelligi ann⁹ iſte nu
ptialis:nō vſualis decē mēſiū tm̄
iuxta quē numerū dr annus luct⁹
q2 mortuo viro nō l3 vxori trāſire
ad aliū añ decē mēſes:q2 forte cō
cepit de primoꝛ poſſet fieri dubiū
cui virorꝫ aſcribēdus eſſet part⁹.
Item ꝓhibuit quoq3 ne liberi an-
cillas ducerent vxores.

¶ De plagis quarum maior erat
quadragenaria. Cap.xiiij.

A Terū ſi viderit iudex reū di
deu.25 gnū plagis tm̄ ꝓſternet eū
corā ſe ꝛ faciet eū ꝟberari.
Pro mēſura pcti erit ꝛ plagarꝫ mo
d⁹ ita dūtaxat vt q̃dragenariū nu
merū nō excedat.Sic ꝛ penitētes
excōicatos plagis cedimus ſm nu
merū verſuū alicuius pſalmi quē
dū cedimus cātamus.Joſephus
dicit.xl.plagis vna minus habe-
na publica ꝟberādum. Liberum
autem hominem turpiſſimū erat
penam hanc ſuſtinere.

¶ De ſuſcitatione ſeminis.ꝛ mo-
dis diſcalciandi. Cap.xv.

B C D Tē q̃ ſine filijs a viro fuerit
deu.25 relicta:accipiet eā frater ei⁹
ꝛ p̄mogenitū ex ea filiū frī
ſuo defuncto adnotabit.i.filiū frī
defuncti nō ſuū vocabit:ꝛ dimittet
hereditatis ſucceſſorē quē ſuſcita
bit.Qð ſi noluerit frater recipe re
lictā q̃ ſibi debet ex lege:interpel-
labit mulier iudices in porta. Et
acerſito eo ſi accipe eam noluerit:
mulier corā eis tollet calciamētū
de pede eius:ꝛ ſpuet in faciē eius
ꝛ dicet domus eius domus diſcal
ciati opprobriū in iſrael.Alibi le-
git ꝙ q̃ ductur⁹ erat eā ali⁹ diſcal-
ciabat illū ſm ꝙ ioānes dixit. Nō Luc.iij.
ſum dign⁹ ſoluere corrigiā calcia
menti eius.Qð forte fiebat:ſi p̄ſto
erat ali⁹ ductur⁹ eā ſi frater repu-
diaret.Q̃ñq3 em̄ nullus ducturus
erat eā ꝛ tūc mulier diſcalciabat.
Q̃ñq3 etiā frater nō interpellante
muliere ꝓfitebat iudicib⁹ ſe nolle
hr̄e eā.ꝛ tunc ipſe ſeipm̄ diſcalcia
bat.Uñ alibi legit ꝙ nolēs ſuſcita
re ſemē frīs ſe diſcalciabat.Item.
Si mulier app̄hēderit virilia alte
rius viri rixātis cū viro ſuo abſcī-
des manū ei⁹:nec flecteris ſup eā
miſericordia aliqua.Itē. Nō ha-
bebis pondus ꝛ pondus mēſurā
ꝛ menſurā.i.maiorem qua emas:
minorem qua vendas.Hoc enim
abominabile eſt domino.

¶ De ſemine agrorum. Ca.xvj.

Ddidit q̃3 moyſes de q̃buſ
dā ꝓmixtionib⁹ rerꝫ diuerſi B
generis cauēdis dicēs. Non ſeres vi deu.22
neā tuā altero ſemie grani vel le-
guminis:ne ꝛ ſemētis quā ſeuiſti.
ꝛ q̃ naſcūtur ex vinea pariter ſan
ctificent.ne.ſ.vnā decimā ꝛ ſingl'a
res p̄mitias des tā3 de vno agro
cū de vtroq3 fructu ſeparati dāda
ſint:vel ne hac occaſiōe velles p̄i
mitias ſementis vel vini nō dare:
q2 ſimul nō ſanctificant.Nā ſemē
tis primo anno:vinea quarto. Fa
cta ergo altera ſanctificatione:for
te putares ſufficere ad vnius agri
ſanctificationē.Alia litera h3.Ne
pariter ſuffocētur. Quod videtur
velle ioſephus dicens hāc cōmu-
nionem prohibitam eſſe:q2 diſſi-
milium coniunctione natura non
letat.¶ Item.Non arabis in bo- Ibidē.
ue ſimul ꝛ aſino.Cuius ſenſū po
nit ioſephus:bobus ſcilicet tātū
arādam terram eſſe vt nomine aſi
ni quelibet alia alalia excluſa eſſe
intelligamus.Hebrei tradunt ob
hoc dictum:quia noluit dominus
ſeruili iumēto:id eſt aſino regem
iumentorum copulari. Quatuor
enim

B em̃ quaſi regia aīalia oſtendit dñs
ezec.1. ezechieli: hō em̃ rex olim aīaliū eſt
ſub quo leo eſt rex ferarum: aq̄la
rex auiū bos rex iumētoꝝ. Quidā
hebrei puerili⁹ exponūt: qꝛ. ſ. bos
ruminat: putaret aſinus ipꝫ come
dere: ⁊ fame afficeret̃ et deficeret.
Ibidez Itē. Nō indueris veſtimēto ꝙ ex
lino lanaqꝫ cōtextū ē: qꝛ (vt dicit io
ſeph⁹) hec veſtis ſolis ſacerdotib⁹
erat cōceſſa. Hoc vſqꝫ adeo obſer
uabant iudei vt nec pelles nec ali
quā laneā veſtē niſi filo laneo con
ſuāt. Tradit ꝗꝫ ioſeph⁹ iumēta di
uerſi generꝫ ꝓhibita cōmiſceri: ne
iniuria hec trāſiret ad hoīes vt pe
cudib⁹ cōmiſceri licitū putarēt mł
ta tm̃ in minoribus ꝓhibita ſt. ne
ad maiora ꝑ ſimile fieret acceſſ⁹.
¶ De deletione Amalechitarum.
Capitulum. xvij.

Precepit ēt dñs vt cū dharē
B tur i terra ꝓmiſſionis: dele
Deut. rēt amalech de ſub celo: qꝛ
25. iꝑis trāſeūtib⁹ ꝑ deſertū ꝑimū no
cuerūt. Extremos. ſ. agminis. i. feſ
ſos ⁊ leproſos ⁊ ſenile fluxteſcos
ſcꝫ quibus nō erat fas ingredi ca
ſtra interficiētes. Et ſubdidit dñs
A huic ꝓcepto. Caue ne obliuiſcarꝫ.
Deu. Qd̓ qꝛ trāſgreſſus ē ſaul trāſlatū
26. eſt regnū a domo ei⁹. Item cuꝫ in
trauer is terram promiſſionis tol
les de cunctis frugib⁹ tuis primi
tias: ⁊ pones in cartallo. vaſe. ſ. vi
mineo ibiſqꝫ ad locum quem do
minus elegerit. Et facta oblatio
ne ſtans e diuerſo altaris gra
tias ages deo coram ſacerdote qꝛ
liberauit patrem tuum iacob a ſy
ro euꝫ perſequente: ſcilicet laban
⁊ filios eius de egypto: ⁊ tandem
dedit tibi terram lacte ⁊ melle ma
nantem. Hoc ſemel factum quidā
tradūt in egreſſu terre: ſed ſingu
lis annis tradit ioſeph⁹ has gra
tiarum actiones agēdas in ſceno
phegia. Imo
bis in die: et ve
ſpere ⁊ mane iu
giter teſtifican
das ab eis dons

Additio.
In hui⁹ rei me
moriā iudei ēt
adhuc igreſſi ſy
Hiſtoria

dei dicit. ¶ Itez
Quando tranſ
ieris iordanem
edificabis alta
re domino de la
pidib⁹ quos fer
rum non tetigit
et offeres hoſti
as dño ⁊ ſcribes

na gogam coꝝ
cantāt hūc pſal A
mū. Bñdic ani Deut.
ma mea dño. 27.
in quo continē
tur beneficia eis
preſtita.

ſuꝑ lapides oīa ꝟba legꝫ hui⁹ pla Deut.
ne, ⁊ lucide. ¶ Itē poſtꝗ enumera 28. per
uit moyſes bñdictiōes obſeruātiū totum.
legē ⁊ maledictiōes trāſgreſſoꝝ in
fine maledictionū ait ꝓphetādo.
Reducet te dñs claſſib⁹ in egyptū
ibi vēderis hoſtib⁹ tuis in ſeruos
⁊ āncillas: ⁊ nō erit ꝗ emat. Hec ꝓ Nota.
phetia poſtea impleta fuit quādo
triginta iudei etiā ꝓ vno denario
emebāt̃. In alexādriā eciā (vt dicit
ioſeph⁹) mł'ta milia iudeoꝝ ſūt vē
dita ⁊ vix habuerūt ēptores. ¶ In F B
hac recapitulatiōe ponit ioſeph⁹ Deu. 31.
ne venenū aut mortiferū ꝗd vll⁹ iſ
raelitaꝝ habeat. ⁊ apud quē inuē
tū fuerit moriat̃ hoc patiētes ꝙ il
le ꝯtraqꝫ quē ꝯfectū ꝓbat̃ pateret̃.
¶ Quod moyſes tradidit Deute
ronomiū leuitis. Capitu. xviij.

Facta recapitulatione tra
didit moyſes deuterono
mium leuitis vt reponerēt
eā in archā federis dñi vt ſeptimo
anno remiſſionis legeret̃ vniuer
ſis vtriuſqꝫ ſexus audientibus in
dieb⁹ ſcenophegie a ſummo ſacer
dote in edito vt ait ioſeph⁹. Itēqꝫ
ait moyſes. Scio intētionē veſtrā
et ceruicem duriſſimam. Adhuc vi
uente me vobiſcum ſemper contē
tioſe egiſtis cōtra dominū. quāto
magis cū mortu⁹ fuero. Ideo itex
moueo vos ne faciatis. Ideo ꝓ ꝓ
quia in teſtimoniū huius admoni
tiōis hominuꝫ mihi deeſt teſtimo
niū: aut inutile eſſet: qꝛ mortales
ſunt: immortalia elementa in teſti
monium inuoco.
¶ Canticum teſtimonij.
Capitulum. xix.

Locutuſqꝫ eſt moyſes audiē A
te vniuerſo cetu ꝟba carmi Deu. 32
 nis

nis hui⁹. Audite celi q̄ loquar. Au
diat terra v̄ba oris mei ⁊c. Cuius
carminis hūc v̄ſuz ad literā tm̄ ex
ponim⁹. Conſtituit terminū pplo
rū iuxta numerū filiorū iſrl'. i. ſm
numerū pſonarū q̄ intrauerūt egy
ptū poſuerat dn̄s natiões lingua
rū. Hebre⁹ ſic legit. Conſtituit dn̄s
terminos pplo̅ꝝ: ſꝫ terminos filio
rū iſrael ꝯſtituit iuxta nūeꝝ. q. d.
Iſrael tanq̄ charum numerauit.
alios quaſi viles numero nō diſti
xit. Alia editio habet: iuxta nume
rum angelorum dei.

¶ De morte moyſi poſtq̄ benedi
xit populo. Cap. xx.

B Deut. 32. Locutuſq; eſt dn̄s ad moyſē eadem die. Aſcēde in mon
tem abarim in montem nebo. i. p
illum tranſi in iſtū: et vide terram
chanaā: ⁊ morere. Sꝫ anteq̄ aſcē
deret Moyſes bn̄dixit filios iſrl'.
Benedictionē vero incepit in hūc
A Deut. 33. modū. Dominus de ſyna venit: ⁊ de
ſeyr ortus eſt nobis. Apparuit de
mōte pharā in dextera eius: ignea
lex. Tradunt hebrei q̄ dn̄s miſit
angelos ſuos ad idumeos. et ad
hiſmaelitas in pharan et obtulit
eis legem ſuam. Quam cum reci
pere nollēt: venit ad iudeos i mō
tem ſina cū multis milib⁹ angelo
rum. Datis benedictiōibus ſingu
A Deut. 34. larū tribuū: aſcēdit moyſes ſuper
nebo vſq; in verticē ipſius q̄ dicit
phaſga. ⁊ oſtēdit ei dn̄s oēs terrā
promiſſionis vſq; ad mare nouiſ
ſimū: ⁊ ptē auſtralē: ⁊ latitudinem
cāpi hiericho: q̄ alio noīe dicta eſt
ciuitas palmarū: vſq; ſegor. Mor
tuuſq; eſt ibi moyſes in terra mo
ab iubente dn̄o: ⁊ ſepeliuit eū dn̄s
miniſterio angelorū in valle terre
moab: ⁊ nō cognouit homo ſepul
chrū eius vſq; in hodiernū diem.
Quod ideo factū autumāt hebrei
ne ipſi moyſen p deo colerēt: quia
proni erāt ad idolatriā. Moyſes
cxx. annorū erat quādo mortu⁹ eſt
necdū tamē caligauerat ocul⁹ ei⁹
nec dētes eius moti ſunt. Et fleue
runt eū filij iſrael. xxx. diebus. Et
non ſurrexit vltra pphera in iſrl'
ſicut moyſes: quē noſſet dn̄s facie
ad faciē. i. adeo familiariter. Hoc
capitulū finale vt ferunt appoſuit
eſdras ſicut ab illo loco. Aſcendit
moyſes vſq; ad hunc locum ferūt
ioſue appoſuiſſe.

¶ Finis deuteronomij.

¶ Incipit prefatio in hiſtoriam libri ioſue.

De ioſue. cap. j.
De exploratoribus ⁊ raab. ca. ij.
De tranſitu iordanis ca. iij.
De circūciſiōe in galgalis. ca. iiij.
De euerſione hiricho. ca. v.
De lapidatione achor. ca. vj.
De incendio hay. ca. vij.
De dolo gabaonitarū ⁊ mercta. viij
De quinq; regibus ſuſpēſis. c. ix.
De. 24. regib⁹ pcuſſis a ioſue. c. x.
De altari in hebal. ⁊ pma diſtribu
tione terre. Cap. xj.
Cō hebrō data eſt caleph. ca. xij.
Quomodo ioſue ſorte diuiſit ter
ram decem tribubus. ca. xiij.
De irriguis axe datis a patre ca
leph. Cap. xiiij.
De reditu duarum tribuum ⁊ di
midie. Capi. xv.
De federe qđ ſtatuit populus ad
deum. Cap. xvj.
De morte ioſue ⁊ eleazar. ca. xvij.

¶ Incipit prefatio in hiſtoriam libri Joſue.

Liber Joſue a nomi
ne autoris cēſetur q̄ ⁊ ieſus dict⁹ eſt. Nā ioſue ⁊ ieſus idē eſt nomē. Cognomina
tus eſt autē a patre ieſus naue vel ioſue bennum. i. fi
lius naue vel nun. quod idem eſt.
Cognominatus eſt autē ſic. ad dif
ferētiam ieſu filii ſyrach pronepo
tis ieſu magni ſacerdotis: qui ſcri
pſit eccleſiaſticum. Et nota quod
ſm hebreos hic incipit ſecundus
ordo veteris teſtamenti. Qui di
ſtingunt vetus teſtamētum in tres
ordines. Primum vocant legem
ſecundum prophetas: tertiū agio
grapha. In lege ponunt quinq; li
bros

Joſue dictus ieſus.

Teſtamētum vet⁹ in tres diſtinguitur ordines.

bros moyſi. In ꝓphetis octo ioſue: Judicū: Samuel: malachi: Eſaiā: hieremiā. Ezechielem. xij. ꝓphetas. In agiographis ponunt nonē libros veteris teſtamenti. Qui ſupſunt: hi dr̄r agiographa .i. ſācto2ū ſcripta: qđ nomē cōe eſt omnibus ſacre ſcripture libris. Et q2 hi nonē non habuerūt eminē tiā pre ceteris ſȝ quā agnominarent: cōi noie cōtēti ſunt: ſicut hoc nomē cōfeſſor gn̄ale ē oīm ſctōꝝ ꝛ tn̄ q̇dā illoꝝ ꝑ eminētiā aliquā quā hn̄t alijs noib⁹ cēſētur: dr̄r alij ap̄li alij martyres ꝛ hmōi. In hūc ēt modū vltim⁹ ordo angeloꝝ cōi noie oīm nūcupat. Orige. aūt ſm grecos i pri mo ordie ſeptē pōr libros: addēs pētateuco

Additio.

Job: David: tres libri ſalomonis daniel paralipomenō. Eſdras: heſter. ſapie: eccleſiaſtic⁹. Judith. thobias paſtor: machabeoꝝ: apocripha ſūt: q2 au tor ignorat̄ eoꝝ ſȝ q2 de veritate nō dubitat̄ ab ec cleſia recipiūt̄. Si autē nec au tor nec veritas ſcirēt̄ nō recipe rent̄: vt liber de īfantia ſaluato ris: ꝛ de aſſumptiōe beate marie virginis.

Joſue ꝛ iudicū: ꝛ vocat ordinē illū heptateucum: ab hepta quod eſt ſeptē: ꝛ teucos quod eſt volumē. In quocūqꝫ autem ordine ſit liber iſte hiſtoria non mutatur.

¶ De Joſue. Capitulum. j.

A
Jos. 1. Factum eſt aūt poſt mortē moyſi ꝛ q̇eſcēte luctu ppl'i q̇ ꝑ eo factus eſt: locut⁹ eſt dn̄s ad ioſue filium nū. Moyſes ſeruus me⁹ mortu⁹ eſt. Surge ꝛ trāſi iordanē hunc: tu ꝛ oīs ppl's tecū: ſicut fui cū moyſe ero ꝛ tecū. Eadē q̄ moyſi ꝓmiſerat: eiſdē fere ꝟbis ꝓmiſit ei: ꝛ eoſdē terminos terre ꝓmiſſiōis deſcripſit. ¶ Et nota: q2 cū dixit: moyſes mortu⁹ ē: ſuggillauit errorē quorūdā dicentiū moyſen raptū cū helia eē ꝛ enoch qm̄ nullū veſtigiū mortis ei⁹ relictū eſt. Qđ aūt addidit: ſeru⁹ me⁹ deſtruit ꝛ alioꝝ errorem dicentiū moyſen dānatū eternaliter: ꝓpter aquas cōtradictionis. ¶ Qđ ꝟo dixit ſurge: locutio eſt ꝛ nō ſenſus. Nō eīm credēdus eēt ſediſſe vł iacuiſſe cū loq̄retur ei dn̄s. Tūc precepit ioſue ppl'o ꝑ ꝑcones. Preparate vobꝫ cibaria: qm̄ poſt diē tertiū trāſibitis iordanē. Qđ de cibarijs alijs qꝫ māna intelligēdū eſt: qđ in tertiū diē reſeruari nō poterat. Hoc de humano cōſilio dixit Joſue. Neqꝫ eīm trāſierūt iordanē vſqꝫ in diē ſeptimū. Exploratores eīm quos tūc miſit per triduū morati ſūt: poſt quoꝝ reditū triduo expectauit populus diminutionē aquaꝝ: ꝛ preparauit ſibi cibaria iuxta mādatū Joſue. Permiſit ergo dn̄s (vt ait Auguſtin⁹) errare Joſue ne deinceps ſimile aliquid ſine diuino cōſilio aggrederetur: preſertim cū dn̄s dixiſſet moyſi in electione ei⁹: ioſue ſuccedet tibi: ꝓ eo ſi q̇d agere voluerit: eleezar cōſulet dn̄m. Qđ aūt errauerit patȝ. Ignorabat eīm vtrū in tertiū dieȝ nubes attolleretur ſine cui⁹ motu nō mouerētur caſtra. Quidam tn̄ aſſerunt hoc per anticipationem: dictū nec mādatuȝ eſſe a Joſue: donec redierunt nūtij.

¶ De exploratoribus ꝛ raab.

Capitulum. ij.

Miſit ergo Joſue duos exploratores de ſethim i hiericho ipſe vero iterū mouit caſtra A
ꝛ metat⁹ eſt ea ſpacio. xl. ſtadioꝝ a iordane. Exploratores aūt ſub ſimulatiōe fatuitatꝫ diligēter cōſiderauerūt vrbē: ꝛ imunita loca ei⁹. In veſpa declinauerūt in domuȝ raab meretricꝫ: q̄ inſerta erat muro ꝛ porte ciuitatꝫ. Nūtiatū ē āt regi hiericōſ venāt viros exploratores eē. Qui cū miſiſſet ad raab vt educeret eos: abſcōderat eos i ſtipula lini quā ſiccabat ſ. murū: mētiēs eos egreſſos cū clauderēt̄ porta.

Dixitq̧ nūtijs. Perſeq̄mini eos p̱
viā iordanis: ꝛ ꝯprehēdetis. Tūc
aſcēdēs ad viros q̄s operuerat: di
xit eis. Noui q̄ tradet vob̄ terrā
hāc ex his q̄ audiuimus ꝓ vobis
facta a dn̄o. Jurate ergo mihi p̱
dn̄m: vt q̄uo ego feci vobis miſeri
cordiā: ſic ꝛ vos faciatis mecū ꝛ cū
vniuerſa domo patris mei: vt ſal
uetis aīas nr̄as ꝛ vniuerſa q̄ poſſi
demus. At illi iurauerūt. Tūc di-
miſit eos mulier p̱ funē coccineū
de feneſtra dom⁹ q̄ herebat muro
ꝛ ait eis. Latitate in mōtanis tri-
bus dieb⁹ donec redeāt q̄ vos p̱ſe
quūtur. Qui dixerūt ei. Nō tenebi
mur iuramēto ſi nō collegeris cū
capiet ciuitas oē; domū tuā tecū:
ꝛ ligaueris funē hūc i feneſtra: vt
hoc ſigno domū tuā cognoſcam⁹.
Quicūq̧ oſtiū dom⁹ tue ingreſſus
fuerit: ſanguis ipſi⁹ erit in caput
ei⁹ ꝛ nos erim⁹ alieni. Itaq̧ poſt
tres dies redierūt exploratores ad
ioſue: narrātes oīa q̄ ſibi accide-
rāt ioſue vero ꝛ eleazar ꝛ maiores
ppl̄i ratū habuerūt iur̄m eorum.

¶ De tranſitu iordanis. Cap. iij.

A
Nu.25 Poſtea trib⁹ dieb⁹ euolutis
dixit Joſue ad ppl̄m. Scti-
ficamini: craſ eñ faciet dn̄s
inter vos mirabilia. Diluculo v̄o
dixit ad ſacerdotes. Tollite arcā:
ꝛ p̄cedite ppl̄z ſpacio cubitoꝝ duo
rū miliū vt videri poſſitis ab vni-
uerſis. Cūq̧ iitraueritis partē ior
danis: ſiccabitur inſtar pauimēti.
Cūq̧ p̄cederēt ſacerdotes cū arca
ſeq̄bat̄ vniuerſa multitudo ꝑuu-
lis ꝛ mulierib⁹ i medio collocatis:
precedātq̧ rubē ꝛ gad: ꝛ dimidia
trib⁹ manaſſe ſecūdū q̄ ꝓmiſerāt
moyſi. Et erāt. xl. milia armatoꝝ.
In paralipomenō legit̄ tm̄. l. in q̄
multa vitio ſcriptorū deprauata
ſunt. Accedentes aūt ad iordanē:
repperꝰūt eum immeabilē. Plus
eñ ſolito tēpore triticee meſſis ex
creuerat: tū ꝓ ſolutione niuiū fa-
cta in mōtibus: tū ꝓpter imbrem
ſerotinum nouiter datū. Cūq̧ in
traſſent ſacerdotes aquā: ſteterūt
aque aſcēdētes: ꝛ inſtar mōtis in
tumeſcētes apparebāt ꝓcul ab vr
be q̄ vocatur adō: vſq̧ ad locū q̄
dicit̄ ſarthā. Inferiores v̄o aque
deſcēderūt in mare mortuum vbi
quīq̧ ciuitates ſubmerſe ſūt ſodo E
ma, ꝛ alie. Sacerdotes aūt ſtabāt gen̄.19
in medio fluminis cū arca donec
vniuerſus popul⁹ p̱ arētē alueū A
ptrāſiret. Tūc elegit ioſue duode Joſu.7
cim viros: ſingulos de ſingulis
tribub⁹ q̄ tulerūt de loco vbi ſtete
rāt ſacerdotes duodeci; lapides
iuxta numerū filioꝝ iſrael in ſic-
cū. De ſicco vero retulerunt in al
ueū: alios duodeci; in aceruū me
morialē tranſitus eorū: ꝛ ſunt ibi
vſq̧ in hodiernū diē. Ad q̄s Joā
nes credit̄ demōſtrationē feciſſe B
cū dixit. Potēs ē dn̄s de lapidib⁹ Mat.3.
iſtis ſuſcitare filios abrae. Tn̄ ſu
p̱ matheū legit̄: ad illos q̄s Joſue
trāſferri ꝰ iordane fecit. Cūq̧ trā
ſiſſet populus ꝛ arca poſt eos: re
uerſe ſunt aque in alueū ſuū: aſcē
ditq̧ populus de iordane primo
mēſe: decima die primi mēſis: tol
lētesq̧ secū duodecim lapides flu
minis caſtrametati ſunt in galga
lis per ſtadia decē ab hiericho ad
orientē;: q̄nquaginta v̄o ſtadijs
a iordane. Joſue aūt cōſtruxit al-
tare dn̄o de lapidibus quos tule
rāt de iordane: ꝛ ſup̱ illud poſtea
ſacrificauit deo. ¶ Et nota q̄ ſic
legitur in cronicis euſebij ſm̄ he
breos: ille ān⁹ erat iubile⁹: ꝛ erat
q̄nquageſimus p̄m⁹ iter iubileos
q̄ſi fluxiſſent ab initio mūdi anni
duo milia: q̄ngēti q̄nquagīta ſin-
gulis iubileis p̱ q̄nquagenos an
nos ꝯputatis. ¶ Scd̄z. lxx. v̄o lō
ge pl̄es āni fluxerāt ab initio mū
di. ¶ Beda q̄; i chronic; ſuis po-
nēs numeꝝ ānoꝝ ſ; hebraicā ve
ritatē: ꝓbat de p̄dicta ſūma ānoꝝ
ſeptē ānos ꝰfuiſſe: al̄s defluxiſſe.

¶ De circunciſione in galgalis.
Capitulum. iiij.

EO tēpore ex p̄cepto dn̄i cir- A B
cuncidit Joſue ꝑpopulū ſecū Joſu.5
do cultris lapideis: tn̄ hebre⁹ ha
bet nouaculis

det nouaculis acutis: nec intelligendũ eſt ꝙ idẽ hõ iterũ circũcideret: ſed paruuli q̃ nati fuerãt in deſerto ꝑ quadraginta annos incircũciſi erãt. alij ex mãdato dñi. alij vero ex negligẽtia parẽtũ. alij vero ex eorũdem cautela. ne forte mox circuncisis attollerent nubes: et neceſſe haberẽt ꝑgredi: et ſic periclitarent paruuli. Facta autẽ circũciſione dixit dñs ad Joſue. Hodie abſtuli a vobis opprobriũ egypti. i. preputiũ: qđ apud hebreos erat opprobriũ inmũdicie, gẽtiũ. Ob hoc vocatũ eſt nomẽ loci illius collis ꝓputiorũ vel galgala. i. reuelatio q̃ſi ſanctificatio ſm illud. Facta eſt iudea ſanctificatio eius. Poteſt tamẽ dici opprobriũ ab eis ablatũ ſeruitus egypti et labor dſerti qđ cõgruit ſꝫ aliã nominis interpretationẽ.

pſ. 113.

Additio.

Nota ꝙ galgalis quãdoq; ponitur indeclinabile: qñq; priune declinatiõis, vt galgala galgale. quãdoq; neutri generis et ſecũde declinationis: vt galgala galgalorum.

Interpretatur enim galgala libertas. porro manſit populus in caſtrorũ locũ donec ſanaretur: et fecerunt phaſe quartadecima die ad veſperaꝫ in cãpeſtribus hiericho: quod nondũ niſi bis factũ fuerat Primo in finibus egypti circa ramaſſe. Secũdo ad radicem mõtis ſina ſecundo anno egreſſionis. Ex tunc intermiſſum fuerat cũ circũciſione vſq; ad terraꝫ ꝓmiſſionis. Et comederunt de fructibus terre die altero azymos panes et polentam eiuſdẽ anni. Eſt autẽ polẽta grana toſta et manibus cõfricata ad modũ grani pilotuſi. Et dicit pollẽta q̃ſi polrẽta. Quidã tamẽ tradũt polẽtã eſſe pultes de purgatiſſima farina factas Et dictaꝫ polẽtã q̃ſi pollẽtã: a polline qđ eſt purgatiſſima farina. Cuius noiatiuus eſt pollẽ vel pollẽs. Statimq; defecit eis mãna quo aliti fuerãt quadraginta annis.

¶ De angelo apparente Joſue: et euerſione hiericho. Ca. v.

EAdem nocte cũ eſſet Joſue in agro hiericho ad explorãduꝫ vidit viru ſtãtẽ contra ſe euãgiato gladio: et ait Noſter es: an aduerſariorum. Cui reſpõdit. Nequaq̃: ſed princeps ſum exercitus dñi: et nunc venio. Et docuit eũ angelus de mõ capiẽdi ciuitatem: et ꝙ eaꝫ et vniuerſa eius faceret anathema. — D ioſue. 5 — B ioſu. 6.

Anathema. i. ab vſu hominũ ſeorſuꝫ remota Cũq; adoraſſet Joſue ꝓnus ad terrã: dixit ei angelus. Solue calciamentũ de pedibus tuis. locus eñi in quo ſtas ſanctus eſt: qđ intelligendũ eſt: ſanctificatus eſt. Qui eñi pollutus erat i habitatione gẽtium ad ꝓſentiã dñi per angelũ ſanctificatus ẽ. porro ꝑ nuditateꝫ peduꝫ in hmõi locis ſanctis et i penitẽtibus poteſt notari inocẽtia q̃ talibus congruit. Eã enim habuerunt primi parentes nudi. Diluculo autẽ iuxta cõſiliũ angeli ſeptem ſacerdotes ſeptem buccinis clãgebant ante arcam: omniſq; populus armatus precedebat arcã: et reliquũ vulgus ſequebatur eam: circuiuieruntq; ciuitatem primo die azymoruꝫ ſemel et ſub ſilentio et redierũt in caſtra. Sic fecerunt ſex diebus. Die autem ſeptimo ſepties eam circuierunt: et in circuitu ſeptis

Additio.

Anathema dicitur q̃ſi ſeparatuꝫ Uñ anathema dicebat ciuitas qñ quecũq; cuꝫ ea capiebantur comburebãtur omnia: et fiebat cineris cumulus acceptus dño: nihil inde ſeparabatur: preterea q̃ tranſierunt ꝑ ignẽ: q̃ nõ icinerantur: ſꝫ potius in igne purgantur: q̃ etiã eadẽ i igne purgata in vſuꝫ tabernaculi et tẽpli et vaſorũ reſeruabãtur omnia: ſcilicet metallina. — anathema.

mo dixit Joſue ad populum. Uociferamini ⁊ aſcendite: ſitqꝫ hec ciuitas anathema quaſi deuotata in moꝛtem preter aurum et argentum: ⁊ es ⁊ ferrum quod cõſeruabitur: dño in primitias operũ noſtroꝛum ſola raab cum ſuis ſaluabitur. Igitur vociferante populo ⁊ clangentibus ſacerdotibus cuz buccinis: muri funditꝰ coꝛruerũt. Et aſcendit quiſqꝫ per locum ꝙ cõtra ſe erat: ⁊ interfecerũt omne viuens in ea: ⁊ combuſſerunt eam: ⁊ omnem ſupellectilẽ in ea in tumulum domino ſempiternum. Raab vero honoꝛatã muneribus cũ omni domo ſua receperũt in iſrael in ꝑpetuũ. Quã ꝓcedẽte tẽpoꝛe duxit ſalomon in vxoꝛez principes in tribu iuda. Tũc impꝛecatus eſt Joſue dicens. Maledictꝰ ꝙ reedificauerit hierico in pꝛimogenito ſuo fundamenta illius iaciat: ⁊ in nouiſſimo liberoꝝ ponat poꝛtas eiꝰ: qđ impletuz eſt vt poſt liq̃bit.

Additio.

Qui genuit booz auum illius booz qui genuit obeth. Tres ei continuit: pater: filiꝰ: nepos dicti ſũt booz. ⁊ ideo mattheus vnuz tantum poſuit. matth. j.

¶ De lapidatiõe Achoꝛ. ca. vj.

A Joſue. 7. Oꝛro achoꝛ vel achar alias achim filꝰ charim de tribu iuda tulit aliquid de anathemate. chlamidem: ſcilicet occineam contextam auro: habentem (ſecundũ Joſephum) auri põdus mazan. i. maſſan. id eſt ducentos ſiclos. tulitqꝫ totidem ſiclos argẽti: regulamqꝫ auream vel ligulam quinquaginta ſicloꝛũ. Miſitqꝫ Joſue viros de hierico ꝙ explozarẽt ciuitatẽ hay: que eſt iuxta betheel. Qui reuertentes dixerũt. Nõ aſcẽdat oĩs populus. Sufficiũt tria milia ad capiendaz vrbẽ. Joſephus tamẽ dicit triginta milia. Qui cum aſcẽdiſſent terga vertẽtes ꝑcuſſi ſunt a viris vrbis hay: ⁊ coꝛruerũt ex eis triginta ⁊ ſex viri. Joſue ꝟo ſcidit veſtimẽta ſua ⁊ iacuit pꝛonus corã archa vſqꝫ ad veſperã: ⁊ ſenes populi cũ eo ſaccis induti ⁊ liquefactuz eſt coꝛ populi. Uerebãtur eñi ne timoꝛ coꝛũ ꝙ inuaſerat chananeos trãſiret in audaciã adeo vt impetũ facerẽt in ipos. Dixitqꝫ dñs ad Joſue. Pollutus eſt populus anathemate: nec ero cũ eo donec mũdetur. Applica cras populũ ad te ⁊ fac ſoꝛtẽ per tribus ⁊ familias et domus ⁊ capita. Et quecũqꝫ ſoꝛs inuenerit cõbureť igni cũ omni ſubſtãtia ſua. Quo facto: inuenit ſoꝛs tribũ iude: deinde familiam zare. tãdẽ domũ charim: ad vltimũ caput achoꝛ. ⁊ dixit ei Joſue. Fili da gloꝛiã deo cõfitẽdo quid feceris. Quo cõfeſſo miſſi ſunt nũcij ad tẽtoꝛiũ eius: ꝙ ꝓfatã pecuniã recõditã in terra retulerũt ad populum. Tollens itaqꝫ Joſue illum cũ vniuerſa domo eius vniuerſa ſupellectili ⁊ iumẽtis: duxit eum in vallẽ pꝛofundam lapidauitqꝫ eũ omnis populus ⁊ cuncta que illius erant igne conſumpta ſunt. Feceruntqꝫ ſuper eum aceruum lapidum qui permanet vſqꝫ in pꝛeſentem diez. Achoꝛ lapidatur. Uocatumqꝫ eſt nomen loci illius vallis achoꝛ. Nec putandũ eſt populum neglexiſſe mandatum dñi quo preceperat eum cõburenduz. Nã in ſacra ſcriptura ignis ꝓ vehemẽti pena accipi ſolet: vt ibi de foꝛnace ferrea egypti. putãt tamẽ hebꝛei dominũ precepiſſe lapidari ipſum ⁊ alia q̃ lapidibus obꝛui poſſent: cetera q̃ lapides non ſentirent igne cremanda. ¶ Tradit tamẽ Auguſtinꝰ Joſue feciſſe hoc quadam cõſideratione. Aut enim penituit achoꝛ: ⁊ ſic dignꝰ nõ erat igne gehẽnali: ⁊ ſic illũ noluit vrere ꝙ dignꝰ igne nõ erat. Uel ſi non penituit: ⁊ dignꝰ erat igne eterno. reſeruauit domino penam ignis. Puniuitqꝫ eũ alio genere pene ne videretur bis punitꝰ in idipſum.

¶ De incendio hay. Cap. vij.

Poſtea

A Ioſ.8. POſtea ſurrexit Ioſue: ⁊ oīs
pplˀs cū eo vt aſcēderent in
hay ⁊ pmiſit trigīta milia
viroꝝ iter bethel ⁊ hay ad occidē
tem. Quidimiſſis in locū inſidiaꝝ
q̄uq̄ mil. bˀ redierūt ad exercitū q̄
erat ad aquilonē. Rex autē hay fe
ſtinauit mane egredi cū omni po=
pulo ſuo ignorās q̄ poſt tergū la
terēt inſidie. Io
ſue vero fugiēs.
cū lōgi⁹ ptraxiſ
ſet eos ab vrbe
eleuauit clypeū
quem gerebat.
Quo viſo ſurre
xerūt q̄ erāt i in
ſidijs ⁊ intrātes

Additio.
Ex eo q̄ clypeos
habebāt conijci
pōt q̄ eq̄s ha=
bebāt. Clypeos
enim ferre pedi
tes vix poſſent.

vrbem ſuccenderūt eam. Quibus
egreſſis poſt hoſtes et ioſue faciē
te impetū i eos: ex vtraq̄ parte ce
debātur aduerſarū ⁊ interfecerūt
oēs a viro vſq̄ ad mulierē duode
cim milia hoim predā vero ſibi di
Rex uiſerūt: ſuſpēdētes regē hay in pa
hay ſuſ tibulo vſq̄ ad veſperā. ⁊ tūc depo
pēdit. nētes eū proiecerūt eū in introitu
ciuitatis: cōgeſto ſup eū aceruo la
pidū: ſuccēdenteſq̄ vrbē fecerunt
eam tumulū ſempiternū. Hic pre=
occupat hiſtoriā de altari illo qđ
factū eſt inter gariſim ⁊ hebal ſup
quo ſcripſit ioſue deuteronomiū.
et de benedictionibˀ ⁊ maledictio
nibus factis ſup montes illos de
quibus loco ſuo dicemus.

¶ De dolo gabaonitarum ⁊ mul
cta. Capitulum. viij.

A' Ioſ.9. GAbaonite ṽo audientes q̄ fe
cerat ioſue duabˀ vrbibus. ⁊
q̄ ex mandato dñi nulli parceret
habitātiū in terra promiſſionis.
nec amicitias cū eis faceret callı=
de cogitauerūt inire fedˀ cū iſrael
miſeruntq̄ nūcios, quaſi de lōgin
quo venientes: qui in argumētum
longi itineris vtres ferebāt ⁊ ſotu=
lares veteres ⁊ pitacijs conſutos.
paneſq̄ in ſitartijs eoꝝ duri erāt
⁊ muſcidi ⁊ infuſta cōminuti. q̄ cū
veniſſent in galgalis dixerūt ad
iſrl'. De terra lōginqua venim⁹: q̄
eſt extra terrā q̄ forte vobis debet
ſerui veſtri ſum⁹ inite nobiſcū fe=
dus. Crediderūtq̄ eis filij iſrl': et
os dñi nō interrogauerūt. Initoq̄
cū eis federe: iurauerūt eis ioſue ⁊
eleazar ⁊ oēs principes multitudi
nis. Poſt triduū ṽo cognouit iſrl'
ſe circūuentum eſſe a gabaōitis.
moueneſq̄ caſtra venerūt vt euer
terēt ciuitates eoꝝ. egreſſiq̄ ſunt
gabaōite obuiam eis: et ait ioſue.
Quare impoſuiſtis nobis. Qui di
xerūt. Timuim⁹ valde ⁊ de cōſilio
puidimus an imabus nr̄is. facite
qđ bonū vobis ⁊ rectū videt. Tūc
acclamauit popul⁹ nō eſſe ſtandū
iuramēto: qđ p ſurreptionē factū
erat. ⁊ preſertim cū dñs inhibuiſ=
ſet talibˀ cōfederari. Maiores ve
ro q̄ iurauerāt p religiōe iuriſiu=
rādi ſeruanda ⁊ murmure populi
ſedādo. ſic diſpēſauerūt vt nō ha
berēt eos ſocios: ſed ſeruos aqua
rios ⁊ lignarios. ⁊ dicti ſunt nathi
nei q̄ ſcʒ ligna cederēt ⁊ aquas cō
portarēt in vſus altaris in locum
queʒ ſibi dñs elegiſſet. Quo facto
redijt iſrael in galgalis.

¶ De quinq̄ regibus ſuſpenſis.
Capitulum. ix.

EO tempore regnabat in hie
ruſalem adoniſedech qui in A Ioſ.10.
terpretatur domin⁹ iuſt⁹. forte ſic
vocabant reges hieroſolymorū.
Nam ⁊ melchiſedech ſonat regeʒ
iuſtum. Qui cū audiſſet gabaoni=
tas federatos cū iſrael timuit val
de: ⁊ conuocauit quatuor reges ſe
cum: et aſcenderunt quinq̄ reges
amorreorū ⁊ obſederunt gabaon.
Obſeſſi autē miſerunt ad ioſue di
centes. Aſcende cito ⁊ libera nos.
Qui collecto exercitu irruit repen
te ſup hoſtes ⁊ verſi ſunt in fugā
per deſcēſum bethoron. Et domi= De ſta
nus miſit grandinem ſuper eos ⁊ tiōe ſo
plures occidit grādo q̄ gladius. lis ⁊ lu
Uidēs autem ioſue ſolem deſcen ne ad
dentem ad occaſum: et lunā aſcen p̄ces.
denteʒ: timēs ne beneficio noctis
euaderēt hoſtes clamauit ad dñʒ
dicēs. Sol contra gabaon ne mo

mo dixit Joſue ad populum. Uociferamini ⁊ aſcendite: ſitq; hec ciuitas anathema quaſi deuotata in moꝛtem preter aurum et argentum: ⁊ es ⁊ ferrum quod cōſeruabitur: dn̄o in primitias operū noſtroꝛum ſola raab cum ſuis ſaluabitur. Igitur vociferante populo ⁊ clangentibus ſacerdotibus cū buccinis: muri funditꝰ coꝛruerūt. Et aſcendit quiſq; per locum q̄ cōtra ſe erat: ⁊ interfecerūt omne viuens in ea: ⁊ combuſſerunt eam: ⁊ omnem ſupellectilē in ea in tumulum domino ſempiternum. Raab vero honoꝛatā muneribus cū omni domo ſua receperūt in iſrael in ꝑpetuū. Quā ꝓcedēte tēpoꝛe duxit ſalomon in vxoꝛē3 principes in tribu iuda. Tūc impꝛecatus eſt Joſue dicens. Maledictꝰ q̄ reedificauerit hierico in pꝛimogenito ſuo fundamenta illius iaciat: ⁊ in nouiſſimo liberoꝝ ponat poꝛtas eiꝰ: q̄d impletū eſt vt poſt liq̄bit.

Additio. Qui genuit booz auum illius booz qui genuit obeth. Tres ei continui: pater: filiꝰ: nepos dicti ſūt booz. ⁊ ideo mattheus vnū tantum poſuit. matth. j.

¶ De lapidatiōe Achoꝛ. ca. vj.

A Joſue. 7. Dozro achoꝛ vel achar (alias achim) filiꝰ charmi de tribu iuda tulit aliquid de anathemate. chlamidem: ſcilicet coccineam contextam auro: habentem (ſecundū Joſephum) auri pōdus mazan. i. maſſan. id eſt ducentos ſiclos. tulitq; totidem ſiclos argēti: regulamq; auream vel ligulam quinquaginta ſicloꝛū. Miſitq; Joſue viros de hierico q̄ explozarēt ciuitatē hay: que eſt iuxta betheel. Qui reuertentes dixerūt. Nō aſcēdat oīs populus. Sufficiūt tria milia ad capiendā vrbē. Joſephus tamē dicit triginta milia. Qui cum aſcēdiſſent terga vertētes ꝑcuſſi ſunt a viris vrbis hay: ⁊ coꝛruerūt ex eis triginta ⁊ ſex viri. Joſue ꝓ hoc ſciditveſtimēta ſua ⁊ iacuit pꝛonus coꝛā archa vſq; ad veſperā: ⁊ ſenes populi cū eo ſaccis induti ⁊ liquefactū eſt coꝛ populi. Uerebātur eīm ne timoꝛ coꝛū q̄ inuaſerat chananeos trāſiret in audaciā adeo vt impetū facerēt in ipſos. Dixitq; dn̄s ad Joſue. Pollutus eſt populus anathemate: nec ero cū eo donec mūdetur. Applica cras populū ad te ⁊ fac ſoꝛtē per tribus ⁊ familias et domus ⁊ capita. Et quecūq; ſoꝛs inuenerit cōburet igni cū omni ſubſtātia ſua. Quo facto: inuenit ſoꝛs tribū iude: deinde familiam zare. tādē domū charim: ad vltimū caput achoꝛ. ⁊ dixit ei Joſue. Fili da gloꝛiā deo cōfitēdo quid feceris. Quo cōfeſſo miſſi ſunt nūtij ad tētoꝛiū eius: q̄ ꝑfatā pecuniā recōditā in terra retulerūt ad populum. Tollens itaq; Joſue illum cū vniuerſa domo eius vniuerſa ſupellectili ⁊ iumētis: duxit eum in vallē pꝛofundam lapidauitq; eū omnis populus ⁊ cuncta que illius erant igne conſumpta ſunt. Feceruntq; ſuper eum aceruum lapidum qui permanet vſq; in pꝛeſentem diē3. Achoꝛ lapidatur. Uocatumq; eſt nomen loci illius vallis achoꝛ. Nec putandū eſt populum neglexiſſe mandatum dn̄i quo pꝛeceperat eum cōburendū. Nā in ſacra ſcriptura ignis ꝓ vehemēti pena accipi ſolet: vt ibi de foꝛnace ferrea egypti. putāt tamē hebꝛei dominū pꝛecepiſſe lapidari ipſum ⁊ alia q̄ lapidibus obꝛui poſſent: cetera q̄ lapides non ſentirent igne cremanda. ¶ Tradit tamē Auguſtinꝰ Joſue feciſſe hoc quadam cōſideratione. Aut enim penituit achoꝛ: ⁊ ſic dignꝰ nō erat igne gehēnali: ⁊ ſic illū noluit vrere q̄ dignꝰ igne nō erat. Uel ſi non penituit: ⁊ dignꝰ erat igne eterno. reſeruauit domino penam ignis. Puniuitq; eū alio genere pene ne videretur bis punitꝰ in idipſum.

¶ De incendio hay. Cap. viij.

Poſtea

A Joſ.8. Poſtea ſurrexit Joſue: ⁊ oīs ppl'ꝰ cū eo vt aſcēderent in hay ⁊ pmiſit trigīta milia viroꝝ iter bethel ⁊ hay ad occidē tem. Quidimiſſis in locū inſidiaꝝ quīꝗ mil hꝰ redierūt ad exercitū ꝗ erat ad aquilonē. Rex autē hay feſtinauit mane egredi cū omni po puio ſuo ignorās ꝙ poſt tergū la terēt inſidie. Joſue vero fugiēs. cū lōgiꝰ ꝑtraxiſſet eos ab vrbe eleuauit clypeū quem gerebat. Quo viſo ſurrexerūt ꝗ erāt in inſidijs ⁊ intrātes

Additio. Ex eo quod clypeos habebāt coniici pōt ꝙ eqꝫ habebāt, Clypeos enim ferre pedites vix poſſent.

vrbem ſuccenderūt eam. Quibus egreſſis poſt hoſtes et Joſue faciē te impetū ī eos: ex vtraꝗ parte ce debātur aduerſarij ⁊ interfecerūt oēs a viro vſqꝫ ad mulierē duodecim milia hoīm predā vero ſibi di uiſerūt: ſuſpēdētes regē hay in pa

Rex hay ſuſpēdit. tibulo vſqꝫ ad veſperā. ⁊ tūc depo nētes eū proiecerūt eū in introitu ciuitatis: cōgeſto ſup eū aceruo la pidū: ſuccēdentesqꝫ vrbē fecerunt eam tumulū ſempiternū. Hic preoccupat hiſtoriā de altari illo qꝺ factū eſt inter gariſim ⁊ hebal ſup quo ſcripſit Joſue deuteronomiū. et de benedictionibꝰ ⁊ maledictionibus factis ſup montes illos de quibus loco ſuo dicemus.

¶ De dolo gabaonitarum ⁊ mulcta. Capitulum. viij.

A Joſ.9. Gabaonite ꝟo audientes ꝗ fecerat Joſue duabꝰ vrbibus. ⁊ ꝙ ex mandato dñi nulli parceret habitātiū in terra promiſſionis. nec amicitias cū eis faceret callide cogitauerūt inire fedꝰ cū iſrael miſeruntꝗ nūcios, quaſi de lōginquo venientes: qui in argumētum longi itineris vtres ferebāt ⁊ ſotulares veteres ⁊ pitacijs conſutos. paneſqꝫ in ſitarcijs eoꝝ duri erāt ⁊ muſcidi ⁊ in fruſta cōminuti. ꝗ cū veniſſent in galgalis dixerūt ad iſrl'. De terra lōginqua venimꝰ: ꝗ eſt extra terrā ꝗ ſorte vobis debeť ſerui veſtri ſumꝰ inite nobiſcū fedus. Crediderūtqꝫ eis filij iſrl': et os dñi nō interrogauerūt. Initoqꝫ cū eis federe: iurauerūt eis Joſue ⁊ eleazar ⁊ oēs principes multitudinis. Poſt triduū ꝟo cognouit iſrl' ſe circūuentum eſſe a gabaōitis. moventeſqꝫ caſtra venerūt vt euerterent ciuitates eoꝝ. egreſſiqꝫ ſunt gabaōite obuiam eis: et ait Joſue. Quare impoſuiſtis nobis. Qui dixerūt. Timuimꝰ valde ⁊ de cōſilio ꝓuidimus animabus nr̄is. facite qꝺ bonū vobis ⁊ rectū videť. Tūc acclamauit populꝰ nō eſſe ſtandū iuramēto: qꝺ ꝑ ſurreptionē factū erat. ⁊ preſertim cū dñs inhibuiſſet talibꝰ cōfederari. Maiores vero ꝗ iurauerāt ꝓ religiōe iuriſiurādi ſeruanda ⁊ murmure populi ſedādo. ſic diſpēſauerūt vt nō haberēt eos ſocios: ſed ſeruos aquarios ⁊ lignarios. ⁊ dicti ſunt nathinei ꝗ ſcꝫ ligna cederēt ⁊ aquas cō portarēt in vſus altaris in locum quē ſibi dñs elegiſſet. Quo facto redijt iſrael in galgalis.

¶ De quinqꝫ regibus ſuſpenſis. Capitulum. ix.

Eo tempore regnabat in hieruſalem adoniſedech qui in A Joſ.10.
terpretatur dominꝰ iuſtꝰ. forte ſic vocabanť reges hieroſolymorū. Nam ⁊ melchiſedech ſonat regē iuſtum. Qui cū audiſſet gabaonitas federatos cū iſrael timuit valde: ⁊ conuocauit quatuor reges ſecum: et aſcenderunt quinqꝫ reges amorreorū ⁊ obſederunt gabaon. Obſeſſi autē miſerunt ad Joſue dicentes. Aſcende cito ⁊ libera nos. Qui collecto exercitu irruit repente ſup hoſtes ⁊ verſi ſunt in fugā per deſcēſum bethoron. Et dominus miſit grandinem ſuper eos ⁊ plures occidit grādo ꝗ gladius. Uidēs autem Joſue ſolem deſcendentem ad occaſum: et lunā aſcendentē: timēs ne beneficio noctis euaderēt hoſtes clamauit ad dñm dicēs. Sol contra gabaon ne mo

De ſtatiōe ſolis ⁊ lune ad ꝑces.

Joſue x. neariſ: ⁊ luna ꝯtra vallē haylon.
Steterūtqꝫ ſol ⁊
Reg. lunaſpacio vniꝰ
xx. a dici: nec antea
eſa. 38. nec poſtea fuit
taꝫ longa dies.
Quinqꝫ vero re-

Additio.
Sub ezechia. v.
hore addite ſūt
hic vnus dies.

ges abſcōderūt ſe i ſpelūca vrbis macceda. Precepitqꝫ ioſue socijs ſuis ⁊ ait. Voluite ſaxa ad os ſpelūce ⁊ apponite cuſtodes: vos aūt perſequimini hoſtes. Ceſis itaqꝫ aduerſarijs plaga magna. redijt exercitꝰ ad ioſue i macceda: vbi tūc erāt caſtra ſana ⁊ itegro numero. Et ait ioſue. Producite quinqꝫ reges de ſpelūca. Quibꝰ eductis: dixit ad principes exercitꝰ. Ponite pedes ſup colla regū iſtoꝝ ne timeatis. Sic faciet dn̄s cūctis hoſtibꝰ vr̄is. Quo facto ſuſpēderūt reges in patibulis: depoſitoſqꝫ ad veſperā proiecerūt in ſpeluncā in ꝗ latuerāt: ⁊ poſuerūt. ſup os eius ſaxa in tumulū ſempiternū. Eadē die ꝑcuſſit madā et regē eiꝰ in ore gladij. Poſtea vero vaſtauit lebnā ⁊ lachim: eglon quoqꝫ ⁊ hebrō ⁊ dabir: ⁊ reuerſus eſt cū omni iſraele ad locum caſtrorum in galgala.

¶ De. xxiiij. regibꝰ. percuſſis a Joſue. Capitulum. x.

A
Joſ. 11. Quod cuꝫ audiſſet iabin rex aſor miſit ad oēs reges circunſtantes. Egreſſiqꝫ ſunt viginti quatuor reges. cum turmis ſuis habentes ſecū trecēta milia armatorū: ⁊ duo milia curruū conuenerūt ad aquas merō alias meroy. vt pugnarēt contra iſrael. Dixitqꝫ dn̄s ad ioſue. Ne timeas eos: cras tradā tibi oēs vulnerādos: equos eoruꝫ ſubneruabis: ⁊ currus igne cōbures. Factūqꝫ eſt ita. Percuſſerūtqꝫ oēs filij iſrael: preter eos ꝗ i ciuitates munitiſſimas ſe receperunt. Fecerant enim ſibi chananei plures munitiones preualidas a die qua audierāt egreſſum iſrael ab egypto aduerſuꝫ ſe: nec eas niſi lōgo tēpore ⁊ graui labore obtinuit iſrael. Vaſtauit tamē vniuerſam circa regionē: nulli etati hominum parcēs aut ſexui: ditatuſqꝫ eſt ſupra modū ex hoſtiū ꝑda.

¶ De altari in hebal: ⁊ prima diſtributione terre. Capitulum. xj.

Quintus iā annus trāſierat ⁊ trāſtulit ioſue locū caſtrorū in ſylo: ⁊ ibidē trāſtulit tabernaculū cū omni ornatu ſuo pro loci opportunitate. Et inde ꝓceſſit in ſichē cum omni populo: ⁊ cōſtituit in mōte hebal altare dn̄o de lapidibus impolitis: obtulitqꝫ ſup eo holocauſta et pacifica. Ioſue. 8. Scripſitqꝫ ſup illud deuteronomiū: qđ ꝗdaꝫ intelligūt mādata tātum deuteronomij. Poſuitqꝫ mediam partem populi ſui ſuper montē hebal cuꝫ ſacerdotibꝰ ⁊ leuitis: aliamqꝫ mediam in montem gazarim cuꝫ ſacerdotibꝰ ⁊ leuitis. Et acclamauerūt ſibi alternatim benedictiones et maledictiones ſicut mandauerat illis moyſes. Porro ioſephus tradidit maledicta et benedicta D
in altari cōſcriptā reliquiſſe. Quo Joſ. 15
facto redierunt in ſylo. Conceſſit autem ioſue tribui iuda montana ad meridiem que iam adquiſierant ſed nondum ſorte tradidit. Effraim quoqꝫ conceſſit montana ad aquilonem: inter ⁊ vtrunqꝫ mediam tribum manaſſe collocans. His tribubus commiſit terram: alijs in caſtris manentibus: tum quia belliioſe erant: tum quia digniores. Sciebat eñ inde regnuꝫ eſſe promiſſum: et maneſſe et effraim benedixiſſe iacob ꝓ beneficio Joſeph patris eorū. Sed ipſe quoqꝫ Joſue affraita erat: dedit autē affraim extra ſortem alioruꝫ agrum ſichem quē dederat iacob ſingulariter ioſeph filio ſuo ⁊ ſepeliuit in eo oſſa ioſeph. Hieronymus tñ teſtaᵗ ſe vidiſſe in ſichem ſepulchra alioꝝ vndecim patriarcharū ⁊ credibile eſt ꝙ queqꝫ tribꝰ ſuū patriarchā retulit i ſuā ſortē.

¶ Qđ ebrō data eſt caleph. c. xij.

Acceſſit autem caleph filꝰ ie- B
phone ad ioſue coram omni Jo. 14
populo

populo. Et ait. Noſti ꝙ locutus ſit
dñs de me ⁊ de te ad moyſen: et ꝙ
iurauit mihi moyſes in reditu ab
exploratiõe dicẽs. Terra quã cal-
cauerit pes tu⁹ erit poſſeſſio tua
in eternũ. Pollicitusq̃ eſt mihi do-
minus terram in qua inuenimus
enachim te audiente. Quadragin
ta et quinq̃ anni ſunt ex quo locu
tus eſt dominus verbũ hoc: ⁊ ho-
die. lxxxv. annoꝝ ſunt: ſic valẽs vt
eo tẽpore valebã. Benedixitq̃ ei
ioſue ⁊ tradidit ei ebron in poſſeſ
ſionem: et quieuit terra a prelijs.

¶ Quomõ ioſue ſorte diuiſit ter-
rã decez tribubus. Capitulũ. xiij.

Hic cõ-
plectiẽ
plura
capitu
la vt pз

Iterum cõuocauit ioſue
eccleſiam in ſylo: et ait.
Senui/ bonũ eſt vt terrã
quã promiſit nobis dñs
ſorte diuidamus. Et aſſumpſit de
ſingulis tribub⁹ tres induſtrios
viros ad ↄſiderãdã terrã deditq̃
eis decẽ viros metiendi peritos:
quos ꝑpter artẽ veritas non late
ret: mãdans eis ne ſ'm quãtitatez
terrã metirentur. Sed ſecũdũ eſti
mationẽ felicis terre ⁊ que minus
eſſet idonea. Nã ſepe pluris ſunt
decem iugera ꝙ̃ centũ: ⁊ ꝙ in ſcri-
ptis redigerent terre diuiſionem.
Uiri aũt circũeuntes terrã et eſti-
mãtes ſeptimo menſe reuerſi ſunt
ad eum in ſylo: piectiſq̃ ſortibus
prima ſors iude egreſſa eſt: ſecun-
da ſymeonis: tertia bẽiamin. Hec
ſors anguſtiſſima fuit ꝑpter terre
fertilitatem. Tulerunt enim hieri
cho et hieroſolymam. Quarta ef-
fraim: quinta medietati manaſſe:
ſexta iſachar: ſeptima zabulonitꝫ:
octaua aſeritis: nona neptali: vlti
ma danitis. Et notanduz ꝙ ſ'm
conceſſionem terre prius factam
duabus tribubus ⁊ dimidie; ⁊ tra
ditionem poſtea factã ſ'm ſortes
nouem tribubus ⁊ dimidie. Uarie
quãdoq̃ loquũtur autores. Le-
gitur enim ꝙ iudas habuit terrã
ſine ſorte: et ꝙ obtinuit hieruſalẽ
nec potuit inde eijcere iebuſeum:
que de cõceſſione dicta ſunt. Ali-
bi legitur ꝙ bẽiamin poſſedit hie
ruſalez: quod de traditione dictũ
eſt. ¶ Iterũ legiẽ ꝙ ioſue locutus A
eſt ſeptẽ tribubus dicẽs. Uſq̃quo Ioſ.29
torpetis ignauia. Date mihi vi-
ros q̃ diuidãt vobis terram. Cũq̃
hoc omnibus dixiſſet: ſeptẽ tantũ
legiẽ hoc dixiſſe: q: due tribus ⁊ di
midia terrã cõceſſam quaſi tradi-
taz poſſidebãt. Inde eſt ꝙ hoc no
mẽ iudea diuerſis modis accipiẽ.
Quãdoq̃ diciẽ iudea tota terra ꝑ
miſſionis: ⁊ tũc a iudeis diciẽ: ſcꝫ
quod dicitur pompeius iudeã fe-
ciſſe tributariaz: quandoq̃ iudea
tantum regnum iuda: vt ibi. Au- D
diuit Ioſeph ꝙ archelaus regna Mat.2
ret in iudea. Quandoq̃ pro ſola
ſorte iude. vt ibi. Iudea et hieru-
ſalem: id eſt ſors iudee ⁊ bẽiamin.
Si ergo circa hoc ſibi obloqui vi-
dentur autores: determinandum
eſt ſ'm terrã cõceſſam vel traditã.
Nam iudas et
effraim maiorẽ
habuerunt con
ceſſam vł tradi
tam. Soli autẽ
duo ioſue ⁊ ca-
leph quaſi ꝓui-
legiati ſine ſor-
te terraz habue
runt. Caleph
ebrõ habuit. Io

Additio.
Potuit eſſe vt
nunc eſt ꝙ in ca
dem ciuitate di
uerſi habuerũt
quod ſui iuris
erat quod fece-
in ſingulis vide
mus fieri.

ſue tamnatha vel tãnaſara: ⁊ etiã
ſichem ſcꝫ ioſephũ. Hanc partẽ
elegit ſibi ioſue poſt diſtributiõez
omnibus factã tãq̃ bonus diſpẽ A
ſator. ¶ Sed et leuitis ſeparauit Io.21.
quadraginta ⁊ octo ciuitates ad
inhabitãdũ quarũ decẽ pri⁹ acce
perant in amorrea. De reliq̃s tri-
ginta octo tres cõſtituit ciuitates
refugij: ebrõ de iuda ſichim ex ef-
fraim: de neptalim cedes. ¶ Tũc D
locuti ſunt filij ioſeph ad ioſue. Io.17.
Cur dediſti nobis quaſi poſſeſſio
nẽ vni⁹ funiculi cũ ſim⁹ tãte mul-
titudinis. Rñditq̃ ioſue ad effraĩ
⁊ manaſſe. Popul⁹ mult⁹ es ⁊ for
tis: non eris contentus ſorte tua:
ſed tranſibis ad montem: ⁊ pote

 ris vltra

ris vltra terminos terre ꝓmiſſio-
nis procedere: ⁊ parare tibi locū.

¶ De irriguis a re datis a patre
caleph. Capitulum .xiiij.

A
Ios. 15. EO tpe aſcēdit caleph in ter-
rā ſibi traditā: ⁊ percuſſit in
ebrō tres filios enach: ⁊ aſcēdens
inde obſedit ciuitatē dabir: q̄ pri⁹
vocabat̄ cariat
ſepher. i. ciuitas
D literarū. Ciues
para. 6 eī eius ſcripto
res erāt. Quam
cū inueniſſet mu
nitā ait. Qui pri
mus pcuſſerit vr
bē hāc ⁊ ceperit
dabo ei a xā filiā
meā vxorē cū ea
⁊ cepit eā othoniel fili⁹ cenez fra-
ter caleph iunior eo. Erāt aūt vte-
rini fratres tātū. Nā ille filius ie-
phone: iſte vero fili⁹ cenez dicitur:
niſi forte pater
eoꝝ binomius
fuerit. Dedit ita
ꝙ caleph filiaꝫ
ſuam axam fra
tri ſuo in vxorē.
Que cum per-
geret cum viro
ad vrbem tradi
tā ſibi: ſuaſa eſt
a viro ſuo vt pe
teret a patre ſuo agrum ī conual-
libus. Suſpirauitꝙ ⁊ fleuit vt ſe-
debat in aſino.
Cui Caleph.
Quid habes in
q̄t. At illa. Da
mihi bn̄dictio-
nē. Terrā arētē
dediſti mihi: iū-
ge et irriguam.
Deditꝙ caleph
ei irriguum ſu-
perius et irri-
guū inferius. i.
agros irriguos
circa ciuitatem
ab oriente ⁊ oc-
cidente.

Additio.
In paralipo-
menō dicit ebrō
cariatharim. id
eſt ciuitas ſilua
ruꝫ: vel cariath
baal: id eſt ciui-
tas muſcarū vel
viroꝝum.

Additio.
Hec nota deter
minat obiectio-
nē que de eo ſie
ri poteſt: et ca-
leph obuiabat
legi iaꝫ date dā
do fratri nepoti
ſuo filiā ſuam.

Additio.
Nota ꝙ caleph
maluit ſeruare
votū ſuū q̄ legē
q̄ iterdicit mr̄i-
moniūcum filia
fratrꝫ niſi forte
lex itelligat̄ d̄ fi
lia fr̄is ex p̄re.

Additio.
lxx. Redēptionē
excelſā ⁊ redē
ptionē humiliū
ſubaudi fluēto-
rum.

¶ De reditu duarum tribuum et
dimidie. Capitulum .xv.

A
HOdem tēpore cū iam Ios. 22
quartuſdecim⁹ trāſiſ-
ſet ann⁹: dixit ruben io-
ſue ⁊ gad ⁊ dimidie tri
bui manaſſe. Feciſtis q̄ pcepit vo-
bis moyſes famul⁹ dei. Et q2 de-
dit dn̄s fratrib⁹ vr̄is quietē: reuer
timini ad terrā poſſeſſionis veſtre
ita duntaxat vt cuſtodiatis legēꝫ
dei: ⁊ colatis eum: nec eatis poſt
deos alienos: quia arcam ⁊ taber
naculū nō habebitis. Fratres ſu-
mus ⁊ ſerui vnius dei: licet inter-
iecto flumine ſeparemur. In mul
ta ſubſtātia reditis: diuidite eam
cum fratribus q̄ remanſerūt. Qui
reuertentes venerūt ad tumulos
iordanis. Sic enim dictus eſt lo
cus per quem tranſierunt: al⁹ per
quem tranſierunt filij iſrael dicit̄
vada iordanis. ¶ Et edificaue-
rūt iuxta iordanē altare infinite De al
magnitudinis: vocātes hoc noīe tari mi
illud. Teſtimoniū noſtruꝫ ꝙ dn̄s re mas
ipſe eſt de⁹. Uideturꝙ Ioſephus gnitu-
velle ꝙ altari ſuper inſcripſiſſent dinis.
illud. Cumꝙ rediſſent ad propria
nunciatum eſt ioſue ⁊ his qui re-
manſerant de edificatiōe altaris
⁊ arbitrati ſūt illos erexiſſe illud:
vt immolarent ſuper eo victimas
quod nō licebat niſi ſuper altare
quod ſtatuerat deus ante taber-
naculum. Cūꝙ arripuiſſet arma
vt delerent eos de cōſilio: miſſus
eſt ad eos phinees ⁊ decem hono
rati cum eo: qui dixerunt ad eos.
Que eſt iſta tranſgreſſio. Cur reli
quiſtis deum iſrael ⁊ cultum ei⁹:
edificantes vobis altare ſacrile-
gum? At illi reſponderunt. Abſit
a nobis hoc ſcelus: alioqui deus
ipſe querat ⁊ iudicet. Sed timui-
mus ne cras dicerēt filij veſtri fi-
lijs noſtris. Quid vobis ⁊ nobis.
Quid vobis ⁊ domino deo iſrael.
Terminum poſuit dominus inter
nos ⁊ vos. Quamobrem memo-
riale hoc ereximus in ſignū: quo-
niā fratres veſtri ſumus ⁊ deicole
vobiſcum

vobiſcum!. Hiis auditis placatus eſt phinees. Et cũ retuliſſet verba
A Iudi. 2. hec ad omnẽ populũ laudauerũt deũ. ¶ Hoc videtur quibuſdã factũ eſſe qđ legit in libro iudicuʒ ꝙ angelus dñi tranſierit de galgala ad locũ flentiũ. Sed quia potius videtur. Auguſtino hoc factũ eſſe poſt mortem ioſue: non enim auſi fuerunt filij iſrael eo viuente aperte recedere a deo nos illud loco ſuo explicabimus.

¶ De federe quod ſtatuit popul⁹ ad deum. Capitulum. lxvj.

A Ioſue. 24. Euoluto aũt multo tpe ꝯgregauit ioſue oẽm iſrael in ſichim: ⁊ ait. Ego hodie ingredior viam vniuerſe carnis: et ſcio vos pronos ad irritandũ deũ. Eligite hodie qđ placet: cui potiſſimũ ſeruire debeatis. vtrũ dijs quib⁹ ſeruierũt patres noſtri in meſopotamia: an dijs amorreorũ in quoruʒ terra habitatis: ego aũt ⁊ domus mea ſeruiemus dño. Et ait populus dño ſeruiemus: abſit vt ab eo recedamus. Et dixit ioſue. Teſtes vos eſtis qꝛ hodie elegiſtis vobis dñm. Et reſponderunt. Teſtes ſumus. Et aſcẽderũt i ſylo vt ſtarẽt corã dño. Percuſſitqꝫ ppl's in die illa fed⁹ cum dño: ⁊ in ſignũ federis effudit Ioſue aquã ſup terraʒ.

De diuerſo ppl'orũ federe.

Mos erat gẽtibus in ſignum ⁊ robur federis initi ſanguinẽ ſuillum effundere. quaſi diceret. Sic effundetur ſanguis illius qui violauerit hoc fedus. Hebrei p̄o aquam fundẽtes: atrociorem penã in violatorem iudicabant. Alij enim liquores non effunduntur de vaſe. quin aliquod veſtigiuʒ ſui in eo relinquant. Solus aque liquor prorſus effundit. Qđ faciebant hebrei in federe inito cũ dño. q. dicerent. Non ſolũ violator huius federis peribit: ſicut in alijs fit federibus. ſed tota ꝓgenies ei⁹ peribit cum eo: vt nullũ veſtigiũ ei⁹ appareat
F ſuper terrã. ¶ Scripſitqꝫ ioſue in
Ioſue. 24. die illa verba hec in volumine legis dei. i. libro hoc ⁊ tulit lapidẽ pergrandem. poſuitqꝫ eum ſubter quercum q̃ erat ante ſanctuarium dñi: ⁊ ait. En lapis iſte erit vobis in teſtimonium. Solebant enĩ veteres hmõi durabilia erigere: vt ſui diuturnitate poſteris initum fedus in memoriaʒ reuocarent. Dimiſitqꝫ ioſue populuʒ ſingulos in poſſeſſionem ſuam.

¶ De morte Ioſue ⁊ eleazar.
Capitulum. lxvij.

Poſt hec mortuus eſt ioſue: Ioſue. 24.
cum eſſet centum et decem annorum. Quadraginta quatuor annoruʒ erat cum acceſſiſſet ad moyſen ⁊ quadraginta annis ſeruiuit ei i deſerto. Ex q̃ colligitur ꝙ viginti ſex annis rexit populum trans iordanem. ⁊ ſepelierunt eum in tannaſſara: que ſita eſt in monte effraim. Eleazar quoqꝫ mortuus eſt: ⁊ ſepelierunt eum in gabaa phinees ⁊ filij eius que data eſt ei in mõte effraim: qui ſucceſſit patri in ſacerdotium.

Additio. Gabaa phinees põt eſſe nomen ciuitatiſ a phinees ibi ſepulto vł poſſunt eſſe due dictiones.

¶ Incidentia.

¶ In diebus ioſue erictonius primus iunxit quadrigam in grecia: erat quippe apud alias natiões. Burſiris tyrannidẽ exercuit in hoſpites. phenix ⁊ cathmus de thebis egyptiorum in ſyriam profecti in regione tyri ⁊ ſidonis regnauerunt. Sed cathmo recedẽte i greciã terra a phenice phenica dictũ eſt. Europe filie phenicis iupiter mixtus eſt. Danaus p quinquaginta filias quinquaginta filios egiſci fratris ſui interfecit: vno tm̃ ſuperſtite qui regnauit poſt eum.

¶ Explicit liber Ioſue.

¶ Incipit hiſtoria Iudicum.

Capitulum primum.

Quomodo iudas pugnauit contra chananeum. ca. ij.
De cineis ⁊ trãſgreſſiõe ppli. c. iij.
De loco flentiũ in galgalis. c. iiij.
De othoniele

De othonicle populi liberatore/ ⁊ eius morte. ca.v.
De aioth ⁊ ſangar liberatoribus Iſrael. ca.vi.
De delbora pphetiſſa ⁊ Barach/ Syſara/Jahel/⁊ Jabin. ca.vii.
De a:lo miſſo/⁊ ď gedeone. c.viii.
De abimelech qui occidit.lxx.fratres. ca.ix.
De thola duce iſrael. ca.x.
De iair galaadite ⁊ morte ei⁹. c.xi
De penitentia filiorum iſrael ⁊ de iepthe. ca.xii.
De abeſſan duce iſrael. ca.xiii.
De ahilon duce. ca.xiiii.
De abdon duce. ca.xv.
De ſamſone. ca.xvi.
Quomodo ſamſon accepit vxorē ⁊ quō interfecit leonem. ca.xvii.
Quomodo interfecit multos cum mandibula aſini. ca.xviii.
Quomodo tandem deceptus fuit ſamſon. ca.xix.
Incidentia. ca.xx.
De micha ⁊ ei⁹ ſacerdote. ca.xxi.
De vxore leuite. ca.xxii.
De ruth cuius liber expeditur in vnico hoc capitulo. vꝫ ca.xxiii.

¶ Incipit hiſtoria Iudicum.
Capitulum.i.

Prefatio. LIber iudiciū hebraice ſophtim ďr. qui iudices deſcribit: vſq; ad hely ſacerdotem. ⁊ ob hoc ďr iudicum tanq̄ materia. Uidetur tñ q̄buſdā ab autorib⁹ ſic nolatus. vt q̄ſi chronice ſcribendo q̄ſq; iudicū· tp̄s ſuū in actis redegerit. Quis aūt in vnū cōpegerit dubiū eſt. Dicūt quidā ꝙ ſamuel. alii qꝺ eſdras. Uerīſimilius videŧ/ꝙ ezechias: q̄ parabolas ſalomonis ⁊ librū regum in vnū collegit. Si q̄riŧ quare ioſue ⁊ moyſes īter iudices nō annumereŧ. dicim⁹. qꝛ nō ſoluꝫ iudicauerūt pplm̄. ſꝫ ⁊ rexerūt. Ceteri vͦ nīl iuris ī pplo habuerūt: niſi ꝙ in tribulatiōib⁹ ſuis cōſilio ⁊ prudētia eorū popul⁹ vtebatur.

¶ Quomodo iudas pugnauit cōtra chananeum. Capitulum.ii.

ET factum eſt poſt mortē ioſue conſuluit populus dn̄m ꝑ phinees. Quis aſcēderat ꝑ nos contra chananeū. ⁊ erit dux belli. Et dixit dn̄s. Iudas. Nō perſonaꝫ ſed tribū deſignās. Creditŧ tñ caleph pfuiſſe populo: ſꝫ ꝓ modicitate tp̄is nec rectorib⁹ nec iudicibus adnumerat⁹ ē. Et ait iudas ſimeoni. Aſcēde mecū in ſortē meā ⁊ pugna cōtra chananeum. ⁊ ego pergā tecū in ſortē tuā. Non tñ legitur ſimeō ꝓpriā poſtea habuiſſe ſortē. ſed adheſit inde vt impleretur qꝺ p̄dixerat iacob de ſimeō ⁊ leui. Diuidā eos ī iacob ⁊ diſpgā in iſrael. Aſcēderūtq; Iudas ⁊ ſimeō in beſech. ⁊ percuſſerūt ī eo decē milia viroꝝ. Cōprehēdētes q; adonibeſech. i. dn̄m beſech: adonay eīn dn̄m ſonat inciderūt. ſummitates manuū ⁊ pedūꝫ eius. Hebreus tñ ſermo videŧ ſonare pollices. Quib⁹ ceſſis non eſt idoneus homo ad arma ferēda. Et ait adonibeſech. Merito patior hoc. id ip̄m eīn fecerā ſeptuaginta regib⁹ qui colligebāt ſub mēſa mea ciborū reliquias. Et aſcēdētes in hieruſalē ꝑcuſſerūt eā. tradētes incēdio ⁊ reliquerūt ibi adonibeſech: ⁊ mortu⁹ eſt nec intelligēdū eſt ꝙ filii iſrael tūc habuerūt hierl'm in ditione ſua expulſo iebuſeo. Hoc eīn factū nō eſt vſq; ad tp̄a dauid q̄ expulſis iebuſeis ſedit ī ea: ⁊ trāſtulit eā de beniamin ī ſortē regū. Hoc videŧ a q̄buſdā recapitulādo dictū ⁊ factū eſſe viuēte ioſue ante diſtributionē ſortiū qñ ꝯceſſam ſibi iudas habebat hieruſalem ⁊ totū recapitulādo dictū vſq; ibi. Et ſurrexerūt alii q̄ nō nouerāt dn̄ꝫ. Alii tradūt eo ordine dictū eſſe q̄ factū. ⁊ ibi demū inchoent recapitulationē. dimiſit ergo pplꝫ ⁊c. D Gene. 49. C B Ioſue. 15.

Aſcendit ⁊ caleph hebrō terrā ſ. gigātū ⁊ pcuſſis hoſtib⁹ pleni⁹ poſſedit eā.

Additio.

Hoc etiam vult Auguſtin⁹ ordine ſuo dictuꝫ in ioſue p̄occupatum.

Et

Et recapitulat hic hiſtoriã:qd ſu=
pra diximꝰ factũ in ariathſepher.
Cepitq; iudas gazam ⁊ aſcalon ⁊
acharon cũ finibus ſuis. Nec po
tuit delere habitatores vallis:q2
falcatis curribus abundabant.

¶ De cineis et tranſgreſſione
populi. Capitulum.iij.

D
Judi.1. FIlij aũt ietro cinei cognati
moyſi aſcẽderũt de ciuita
te palmarũ cũ filijs iuda in deſer
tũ ſortis eiꝰ ꝙ eſt ad meridiẽ. Iſti
ſũt filij iobal fratris ſephore:vxo
ris moyſi:qui relicto patre et pa
tria ſecutꝰ eſt moyſen:⁊ deinceps
habitauit in medio filiorũ iſrael.
Ciuitas aũt palmaꝝ dr̃ h̃ engad
di. Uel q2 hiericho ſic ſolet appel
lari:⁊ forte de cãpeſtribꝰ eius vbi
erãt cũ beniamin trãſtulerunt ſe
ad iudã. Beniamin aũt poſt iudã
aſcẽdit in hieruſalẽ. Hinc putant
quidã eã fuiſſe cõem. Nec potuit
eijcere iebuſeũ:ſ3 ꝑmiſit eũ habi=
tare ſecũ in tributo. Effraim quo
q; aſcẽdit in bethel:q̃ priꝰ vocaba
tur luza. Uidẽteſq; hoĩe3 egrediẽ
tem de obſeſſa ciuitate dixerũt ei.
Oſtẽde nobis introitũ ciuitatis:
⁊ faciemꝰ tecũ miſericordiã. Quo
oſtẽdente ꝑcuſſerũt eã:hoiem xᷓo
⁊ domũ eiꝰ ditauerũt. Qui trãſiẽs
in terrã ethim:edificauit ibi ciui=
tatẽ ⁊ vocauit eã luzam. Nec dele
uit effraim chananeũ:ſed paſſus
eſt eũ viuere ſub tributo. Sil'r ⁊ re
lique tribus cũ eſſent confortate:
maluerũt eos hr̃e tributarios q̃
delere trãſgredientes mãdatũ dñi
⁊ ɔuerterũt ſe ad agricl'turas. Qui
ad diuitias ſe tradẽtes ꝑ epulas
⁊ libidinẽ iã imbelles facti in cõ=
uerſatione legũ integri nõ erant.

¶ De loco flentium in galgalis.
Capitulum.iiij.

ANgelus aũt dñi ap
parult in galgala.
A
Judic. et cũ cõueniſſent fi=
2. lij irſael ad eũ de fi
nibꝰ ſuis tranſtulit
ſe ad aliũ locũ:⁊ in
feci.ti ſunt eũ. Cũq; iproperaſſet
eis dñs ꝑ angelũ beneficia q̃ eis
cõtulerat addidit. Cur iniſtis fe=
dus cũ habitatoribꝰ terre huiꝰ:et
reſeruaſtis aras eoꝝ:⁊ noluiſtis
audire vocẽ meã. Quãobrem dij
eoꝝ erũt vobis in ruinã. Hec an=
gelo loquẽte eleuauerũt vocẽ ſuã
⁊ fleuerunt:⁊ vocatũ eſt nomẽ loci
illiꝰ locus flentiũ: cognominatus
ab euẽtu:ſicut galgala collis ꝑpu
tioꝝ. Immolaueruntq; ibi hoſtias
dño. Porro h̃ recapitulat hiſtoriã
de ioſue ad cõtinuãdã ordiſeriẽ
dicẽs. Dimiſit ergo ioſue pplm
et abierunt filij iſrael vnuſq̃ſq; in
poſſeſſionẽ ſuã ſeruierũtq; dño
cũctis diebꝰ ioſue ⁊ ſenioꝝ q̃ poſt
eũ vixerũt:⁊ nouerunt opa dñi q̃
fecerat cum iſrl'. Mortuus eſt aũt
ioſue ⁊ oĩs generatio ſenioꝝ con
gregata eſt ad patres ſuos.

¶ De othoniele populi liberato
re ⁊ eius morte. Capi.v.

ET ſurrexerunt alij q̃ nõ no B C D
uerunt dñ3.i.nõ viderãt vir Judic.
tutes eiꝰ:quas fecerat eis in exi= 2.
tu de egypto in deſerto ⁊ in igreſ
ſu terre ꝓmiſſionis. Feceruntq; ma A B
lũ in ɔſpectu dñi:⁊ ſeruierũt baal Judic.
⁊ aſtaroth:⁊ dijs terre:ɔtraxerũt 3.
q; cõiugia cum alienigenis. Quã=
obrẽ indignata diuinitas: nõ de=
leuit gẽtes de medio eoꝝ:vt eẽnt
eis in aculeũ ⁊ laborem. Et tradi
dit eos dñs in manibꝰ chuſan ra
ſathim regis meſopotamie ⁊ ſy=
rie. Seruieruntq; eis octo annis:⁊
clamauerunt ad dñm qui ſuſcita
uit eis liberatorẽ othoniel. fratrẽ
caleph:quẽ ioſephꝰ cenez vocat:
quaſi equiuocũ patri. Et dr̃ cenez
quaſi cenezeꝰ a loco. Et fuit dñs
cũ eo:⁊ pugnauit aduerſus cuſan
raſathim:⁊ oppreſſit eũ:⁊ quieuit
terra quadraginta annis. Et mor=
tuus eſt othoniel. Hic dicit ioſe=
phus occiſionẽ l beniamin factã
ꝓ vxore leuite:qd nos infra pone
mus ſequentes ordinẽ huiꝰ libri.
Et nota ꝙ hebrei ſub hoc nũero
comprehenderunt annos ſeruitu
tis et quietis et ſimiliter ſub alijs
iudicibus

iudicibꝰ. Aliter nō ſtaret hiſtoria.

¶ Incidentia.

Incidēs eſt non de biblia. ¶ In diebꝰ othoniel Cadmus regnauit thebis ex cuiꝰ filia ſemele natus eſt dionyſiꝰ liber pater. Bithinia cōdita eſt a phenice: q̄ phenicibus quaſdā tradidit literas ⁊ ad ſcribēdū vermiculū inſtituit. Vñ ⁊ color ille pheniceus dictꝰ eſt q̄ poſtea litera mutata puniceus dr. Ephira q̄ nūc corinthus dicit a ſyſipho condita eſt. Minos filius europe regnauit in creta.

¶ De aioth ⁊ ſangar liberatoribus iſrael. Capitulum. vi.

B
Iudi.3. Addiderunt autē filij iſrael facere malum in cōſpectu dñi. Qui ſuſcitauit aduerſꝰ eos eglō regē moab: ⁊ copulauit ei filios amon ⁊ amalech. Qui trāſiens iordanē pcuſſit iſrl: ⁊ poſuit idola ſua in galgala: et fecit ſibi domū in vrbe palmarum. i. hiericho: et ſeruierūt ei filij iſrl decem ⁊ octo annis: et clamauerunt ad dñm. Qui ſuſcitauit eis ſaluatorē: aioth: filiū gera filij gemini. Qui vtraqꝫ manu vtebat p dextera. Geminū q̄dā dicūt fuiſſe quendā vilē in beniamin: q̄ poſterꝫ ſuis ſepe legit ī

D properatus ob
1. Reg. ignominiā. He
16. brei tradūt hūc fuiſſe beniamí. Et quaſi per antiferesim: vbi nos ponimus geminuz: ipſi ponūt iemin quod ſonat dextrariuz vel dextrale q̄ latie geminꝰ dici poſſet: q2 geminat cum trahente: niſi geminus a iemin. p I. cōſonātē ſcriberet. Dicit autē a iamin proprie ieminus: ſicut a

C dextera dextrariꝰ. Miſerūtqꝫ filij
Iudi.3. iſrael p aioth munera eglon regi qui fecit ſibi gladiū ancipitem lō gitudinis palme manus ⁊ accinctus eſt eo ī dextro femore ſubter ſagū: qđ eſt quadrate forme militare indumētū. Erat autē eglon

Additio.

In regū vbi incipit agere de ſaul dr vir fortꝫ robore: ob hoc quidā putāt dictū geminū q̄ſi binomium.

craſſus nimis. Cūqꝫ obtuliſſet ei munera pſecutus eſt ſocios q̄ cū eo venerūt: ⁊ reuerſus eſt ad regē ⁊ ait. Verbū ſecretuz habeo ad te o rex. Egreſſiſqꝫ oībus qui cū eo erāt: acceſſit ad eū aioth ⁊ ait. Verbū dñi habeo ad te: qđ intelligendū eſt de ſomnio ex mādato dñi. Qui ſtatiz ſurrexit de throno. Extēditqꝫ aioth manū ſiniſtrā: et tulit ſicam de dextro femore: ⁊ infixit eā in ventrē eiꝰ valide nec eduxit eā ſed reliquit ī corpore. Ipſe uo clauſis diligēter hoſtijs cenaculi: per poſticū egreſſus eſt ⁊ aufugit. Serui aūt regis poſt lōgā morā intrātes: inuenerūt eū mortuum ⁊ iacentē in terra. Venitqꝫ aioth in ſeyrat: ⁊ īſonuit buccina in mōte effraim: ⁊ deſcēderūt cum eo filij iſrael ad vadat iordanis q̄ trāſmittūt in moab. Et volentes trāſire moabitas pcuſſerunt circiter decē milia: ⁊ humiliatus eſt die illa moab ſub manu iſrael: et quieuit terra. lxxx. annis. Et mortuꝰ eſt aioth. Et tūc de philiſteis volētibus intrare terrā iſrael ſangar occidit ſexcētos viros vomere vno ipſe quoqꝫ defendit iſrael et eodem anno vitam finiuit.

¶ Incidentia.

¶ In diebꝰ aioth: cyrene ciuitas cōdita eſt in libya: ⁊ triptolemus longa naui veniens eleuſim frumenta ibi diſtribuit. Proſerpinaz rapuit rex moloſſorum orchus: cuius ingens canis cerberus perithoum deuorauit: qui cū theſeo ad raptum proſerpine venerat. Sed ⁊ theſeū deuoraſſet: niſi hercules ſuperueniēs euz liberaſſet. Frixus ⁊ helles īſidias nouercu las euaſerunt in naui cuiꝰ īſigne fuit aries. In dardania regnauit tros a quo troiam conditam ferunt. Perſeus occidit gorgonem meretricem: que ob nimiam pulchritudinē ſpectatores ſuos mentis impotes reddebat. Dionyſiꝰ in india niſam cōdidit: ⁊ a ſuo nomine eam appellauit. Incidēs eſt ⁊ nō de biblia.

¶ De del

¶ De delboꝛa ꝓphetiſſa et ba-
rach/ſyſara/iahel ⁊ iabin. ca. vij.

A
Jud.4 POſt moꝛtẽ aioth addiderũt filij iſrael facere malũ corã dño. Qui tradidit eos in manꝰ iabin regis chanaan. Qui regnauit in aſoꝛ ⁊ hũit ducẽ exercitus ſui ſyſarã. Ipſe autẽ habitabat in aſeroth gẽtiuz q̃ ſic dicebaꝛ qꝛ nõ ab vno ꝑplo: ſz a multis collectis gẽtibus habitabaꝛ: ⁊ oppꝛ̃ſſit filios iſrael ꝑ viginti annos. Qui clamauerunt ad dñm. Erat aũt delboꝛa ꝓphetes vxoꝛ lapidoth. q̃ poſuerat tẽtoꝛium ſuũ in monte effraim ſub arboꝛe palme: q̃ dicebaꝛ palma delboꝛe. ⁊ aſcẽdebant ad eã filij iſrael in oẽ iudicium. Que vocauit barach filium abinoe de edes. aꝛs cadeſ de neptalim. Mulier eꝛ iturã ad ꝓliũ vocauit virũ ſuum: q̃ ſupradictus eſt lapidoth. Credit em̃ fuiſſe idez barach ⁊ lapidoth. qꝛ eadẽ eſt vtriuſqꝫ nois interꝑtatio. Interꝑtaꝛ em̃ vtrunqꝫ coꝛuſcatio: delboꝛa vero hebꝛaice apis. Que dixit ad eũ. Pꝛecepit tibi deꝰ iſrael. Duc exercitũ in montẽ thaboꝛ decẽ milia de neptalim ⁊ zabulon: ego tradã ſyſaraz in manum tuã iuxta toꝛrẽtem cyſon. Cui barach. Niſi veneris mecũ nõ ꝑgaz. Qui ait. Ibo. ſz victoꝛia tradeꝛ in manus mulieris. Nunciatũ eſt ſyſare ꝙ aſcendiſſent delboꝛa ⁊ barach in montẽ thaboꝛ ad pugnandũ. Et ꝯgregauit exercitũ ad toꝛrentẽ cyſon. trecẽta milia armatoꝛum vt ait Joſephus. ⁊ decẽ milia equitum: ⁊ nongentos currus falcatos: ⁊ alios currus duo milia ⁊ centũ. Et ait delboꝛa ad barach. Deſcende hac die dabit tibi dominus ſyſarã in manus tuas. Et deſcẽdit cũ decẽ milibꝰ: delboꝛa ſtante in monte ad oꝛationez. Et ꝑterruit dñs ſyſarã ⁊ vniuerſam multitudinẽ eius. Uẽtus grãdo ⁊ pluuia irruerunt in facies eoꝝ. arcus ⁊ fundibule inutiles fiebãt: plurimi de equis ſuis ⁊ curribus excuſſi ꝯterebanꝛ. Sicqꝫ ꝯuerſo in fugaz exercitu ſyſara de curru exiliẽs: et fugiẽs: ꝑuenit ad tẽtoꝛium iahel vxoꝛis abner cinei. Abner em̃ cũ omni domo ſua receſſerat a fratribus ſuis q̃ hab tabat vt dixïmꝰ in ſoꝛte iude ⁊ tetenderat tabernacula ſua in valle ſemijm iuxta cedes ⁊ erat fedus inter regem aſoꝛ ⁊ domum abner cinei. Poꝛro abner ſuſcepit fugientẽ ⁊ rogantẽ vt celaret eũ: ⁊ petẽti poculũ dedit ei lac vt grauius obdoꝛmiret. Illa vero doꝛmienti clauum ferreũ percuſſum malleo per vtrunqꝫ tẽpus immiſit vſqꝫ in terrã. Et barach poſt paulum venienti oſtendit eum in terra confoſſum. Et ſic impletũ eſt qđ dixerat delboꝛa ꝙ ꝑ mulierem triũphus accideret. Barach vero agens exercitum ſuper aſoꝛ obuiam venientem iabin interfecit: ciuitatem funditus eijciens: vt ait Joſephus. ¶ Cecineruntqꝫ delboꝛa ⁊ barach canticum domino. in quo hoꝛtantur victoꝛes ad benedicendum deum rememoꝛãdo beneficium qđ fecerat dñs iſraeli dum daret legem in terremotu ⁊ pluuia: addẽdo ⁊ quõ ꝑ ſangar vt diximꝰ deuerũt hoſtes a ſemitꝭ iſrꝉ ⁊ quõ defecerũt foꝛtitudo iſrꝉ: donec ſurgeret delboꝛa. q̄ñ noua bella elegit dominus vt mulier de viris triumpharet. Quod ſequitur in cantico ſurge delboꝛa ⁊ loquere canticum non eſt in hebꝛeo. Addidit q̃z de amalech victo l raphidim ab effraim id eſt a ioſue effraita: ⁊ pꝛophetauit eundẽ poſtea vincendum per ſaul ex beniamin. Et cõmendauit eos qui de manaſſe ⁊ iſachar ⁊ zabulon ⁊ neptalim cum eis venerãt ad ꝓlium vituperans ruben et gad. ⁊ dan ⁊ aſer. qui noluerũt cum eis venire. Quod etiaz dicit ruben contra ſe diuiſum: intelligitur ꝙ ſeparauit ſe a pugnaturis vel ꝙ rubenite inter ſe diuiſi erant quibuſdam hoꝛtãtibus

Moꝛs ſiſare.

Jabin moꝛꝛ.

A
Jud.5.

Additio.
Qui pꝛimus infeſtauit iſrael i deſerto.

facriſicium poſuiſti. Gedeō timēs
patrē ⁊ ciues: cū decē ſeruis oīa no
cte cōpleuit: ⁊ vocauit altare pax
dñi: ⁊ latuit. In craſtino ciues di-
xerūt ad ioas. Educ filium tuū vt
moriaꝛ: qm̄ fecit hoc. Quibus ille
ait. Nunqd vltores eſtis baal. Si
Gedeō nomīatur iero baal. — deꝰ eſt baal vindicet ſe. Exinde di
ctꝰ eſt gedeō ierobaal. i. fortitudo
baal. q̄ſi fortꝰ ꝯ baal. Igiꝛ madiā
⁊ amalech tranſito Iordane ſede
rūt ī valle ieſrael q̄ſi locuſte. Spi
ritꝰ aūt dñi induit gedeō vacauit
q̄ȝ domū abiezer: de cuius familia
ipſe erat ⁊ ipē miſit nūcios ad ma
naſſen ⁊ aſer ⁊ zabulō ⁊ neptalim.
Qui occurrerūt ei triginta duo mi
lia. Et petijt gedeō ſignū victorie
a dño in vellere poſito in area ſi
De vellere gedeōis ſignū victorie. — nocte illa vellꝰ rore cōpluereꝛ ⁊ arca
ſicca manēꝛ te. Et factum eſt ita. Et
expſſo vellere rore cōcā impleuit.
¶ Sequenti nocte ne caſu factum
putareꝛ petijt ſignum in contra-
rium: vt area irrigaretur: ⁊ vellus
ſiccum eſſe. Quod factum eſt. Ve-
A nit autē gedeon cum ſuis ad fon
Iud. 7 tem qui dicitur arad. Et ait domi-
nus ad gedeō. Populus multus
eſt tecum: ne dicat iſrael: viribus
meis liberatus ſum: clama ad po
pulum. Qui formidoloſus eſt re-
uertatur. Tamē intelligēdum eſt
alia tria que mandauit dominus
clamanda in populo eum non ta
cuiſſe q̄ moyſes dixit ī deuterono
B mio. Qui edificauit domū ⁊ nō de
deu. 20 dicauit eā reuertaꝛ. Siḿr. Qui plā
tauit vineā: ⁊ nōdū fecit eā cōem ⁊
q̄ diſponſauit vxorē ⁊ nondū acce
pit eaȝ. Et reuerſi ſunt de populo
viginti duo milia: ⁊ tantum decē
milia remanſerunt. Et ait domi-
nus ad Gedeon. Adhuc populus
multus eſt duc eos ad aq̄s in ca-
lore meridiei: ⁊ eos qui lābuerint
aquam manu ⁊ lingua ſicut canes
exiſtimans magnanimos ſepara-
bis. Et inuenti ſunt tantuȝ ex eis
trecenti viri. Et ait dominus. In
his trecentis tradā madiā in ma
nus tuas. Quibꝰ aſſumptis: ⁊ ciba
rijs p̄ nūero ⁊ tubis: gedeō ſe cer
tamini dedit. ¶ Eadē nocte dixit
dñs ad Gedeō. Deſcēde in caſtra
madiā tu ⁊ pharā puer tuꝰ tecū ⁊
audies q̄d loquanꝛ ⁊ cōfortabunꝛ
manꝰ tue. Diſſolutū ei erat cor eiꝰ
Qui deſcēdēs ſtetit ī parte caſtro
rum vbi vigilie erāt ⁊ audiuit quē
dā narrātē ſomniū cōmilitoni ſuo
ī hūc modū. Videbaꝛ mihi q̄ panis
ex hordeo ſubcinericiꝰ ⁊ cōcſtibilis
deſcēdebat ī caſtra madiā vſq̄ ad
tabernaculū. ſ. regis ⁊ ſubuertit il
lud ⁊ terre funditꝰ coequauit. Et
ait is cui loque
baꝛ. Vile ē hor-
deū iter grana
⁊ inter gētes iſ-
rael videꝛ abie-
ctum ⁊ in iſrael
vilis eſt familia
gedeonis. Nō ē
hoc aliud niſi gla
dius Gedeonis

Additio.
Forte taberna-
culū corꝑ dixit vel
exiliū quo duce-
bātur: vel habe
bant tabernacu
lū in quo idolis
ſuis ſacrificabāt

tradidit dñs in manus eius ma-
diā. Quod audiēs gedeon adora
uit. Et reuerſus ad ſocios ait. Eā
mus tradidit nobis dominus ca-
ſtra madiā. Et diuiſit eos in tres
partes ⁊ dedit tubas in manꝰ eo-
rum dextras lagenas vacuas ⁊ lā
pades in medio lagenaruȝ in ſini
ſtras. Et ait. Quod me facere vi-
deritis facite. Et ingreſſi ſunt per
gyrum caſtrorum in tribꝰ locis in
vigilia noctis medie. Et cum con
fregiſſent hydrias tenuerunt lam
pades in manibus: ⁊ inſonātes tu
bis clamauerunt. Gladius domi-
ni ⁊ gedeonis (ſm̄ ioſephum) va-
cuas q̄ȝ pharetras portauerūt.
Quibus ſimul comploſis terribi-
lis audiebaꝛ ſonitus. Quo ſubito
hoſtes excitati turbati ſunt nec co
gnoſcentes ſeſe plurimi mutuis
vulneribus ceciderunt alij in fu
gam conuerſis vſq̄ ad Berſecha.
Viri autem de neptalim. et aſer ⁊
manaſſe qui redierant conclamā-
tes perſequebantur Madian. Ef-
fraim quoq̄ deſcēdit in occurſum
fugiētium ⁊ occupauit iordanem

Victoria gloriosa gedeonis. Buccis
nam ſonitu et facibꝰ.

vſq bethara: ⁊ occidit duos reges madian oreb: ⁊ zeb. Oreb in petra quadã: zeb ꝟo i torculari. Et voca tũ eſt nomẽ loci i. li⁹ torcular zeb ⁊ nomẽ alteri⁹ petra oreb. Que mo dico apice lr̃e differt a noīe oreb. vñ aq̃ fluxerũt p manũ moyſi. Et forte differẽtia eſt in interp̃tatiõe.

A Et portauit effraī capita regũ ad

Ind.8 gedeõ. ¶ Et iraſcẽtes dixerunt ad eũ. Cur cõtẽpſiſti vocare nos ad pugnã? Qui ait. Ne forte indigna remini. Melior eſt ei racem⁹ effraī vindemijs abiezer: ſꝫ in man⁹ veſtras dati ſũt reges madiã. Quid tale facere potui ſicut vos feciſtiſ. Quo audito requieuit ſpirit⁹ eorũ. Trãſiuitq gedeõ iordanẽ cũ trecẽtis viris: nec poterat pſequi fugiẽtes p̃ laſſitudie. Et ait ad viros ſochot. Obſecro date nobiſ panes vt poſſim⁹ pſeq̃ zebe ⁊ ſalmana. Qui negauerũt ei ⁊ ſubſannauerũt eũ. Idipm̃ rñderũt ei viri phanuel, petẽti panes ab eis zebee autẽ ⁊ ſalmana i valle deſcẽbãt: nil aduerſi ſuſpicãtes: cum duodecim milib⁹

De zebee ⁊ ſalmana regibus. tm̃: ceſis de exercitu cẽtum viginti milibus. Gedeõ autẽ repẽte irruit ſup eos: et turbato exercitu eorũ duos reges cõprehẽſos ſecũ reduxit. Et reuertẽs apꝑhendit puer de ſochot. ⁊ queſiuit ab eo nomia ſeniorum de ſochot. Et deſcripſit ei ſeptuaginta ſeptem viros quos ſpinis ⁊ tribulis comminuit tanq̃ autores predicte ſubſannatiõis. Turrim quoq phanuel ſubuertit occiſis habitatorib⁹ ciuitatis. Cumq rediſſet in effra regionem ſuam dixit zebee ⁊ ſalmana. Quales erãt viri quos occidiſtis i mõte thabor. Qui dixerunt. Similes tui. Et ait eis fratres mei erãt vterini. Et ait primogenito ſuo. Interfice eos. Qui nõ eduxit gladiũ: timens quia puer erat. Surgens gedeon occidit eos. Et dixerunt omnes filij iſrael ad eum. Dominare noſtri tu ⁊ filius tuus ⁊ filius filij tui. Quibus ille. Non dominabor veſtri nec filius meus: ſed dñs dominabit̃ i vos. Unũ poſtulo a vobis date mihi inaures aureas de preda. Qui dederunt. Et fuit põd⁹ auri mille ⁊ ſeptingenti ſicli. Et fecit ex eo gedeõ ephot: ⁊ poſuit illud in ciuitate effra. ⁊ fornicat⁹ eſt oīs iſrl̃ i eo. Et factũ eſt gedeoni ⁊ oī domui ei⁹ in ruinaꝫ. Per ephot qđ eſt digni⁹ indumẽtũ põtificis: intelligit̃ q gedeon fecerit oīa indumẽta põtificalia: ⁊ fecit in effra tabernaculũ ⁊ altare p̃ter illud quod erat in ſilo. Et fact⁹ eſt ſacerdos ⁊ immolauit ſup illđ hoſtias dño. Quãobrẽ offenſus dñs oẽm domũ ei⁹ fere deleuit. Habuit eñ ſeptuagita liberos de vxorib⁹ ⁊ vnũ naturalẽ abimelech de ꝯcubina de ſychoīa quã hẽbat i ſichem. Hic occidit oẽs fratres ſuos preter vnum. Et decuit terra q̃draginta ãnos qb⁹ prefuit gedeõ. Qui mortu⁹ eſt in ſenectute bona. ⁊ ſepult⁹ eſt in ſepulchro patris ſui in effra.

Additio. Per quod cõijcitur q poſtea penitẽtiam egerit qui alibi q̃ vbi dñs cõſtituerat ſacrificabat. Gedeõ morit̃.

¶ Incidentia.

¶ Tẽporib⁹ gedeõis mercuri⁹ inuenit ſirigas: trahẽs hoc nomẽ a ſiringa vxore catmi ⁊ armonica q̃ ꝓpter zelũ armonie a viro ſuo receſſerat. Inuenit etiã lirã hoc mõ. Repperit etiam ꝯcham teſtudinis mortue ⁊ putrefacte: cui⁹ neruuli arẽtes ⁊ extẽſi i ore cõche ad aurã tenuẽ ſibilũ reddebãt. Incertũ eſt aũt quis fuerit iſte mercuri⁹ vtruꝫ hermes an trimegiſt⁹ philoſoph⁹ an mercuri⁹ minor. Tres eñ legũtur fuiſſe ſecundum ioſephuꝫ. Tirus condita eſt ante templum hieroſolymorum annis ducẽtis quadraginta. Dedalus aues fecit metallinas quas volare fecit artificioſe ſpiritu incluſo. Dicit̃ etiam feciſſe ſimulacra ſe mouentia. Primus enim omniũ pedes ſtatuarũ a ſe inuicem ſeparauit: alijs cõiũs etiam eos fabricantibus. Qui cum Incidẽs eſt non de biblia.

filio

fılio in naue fugiēs:ꝓpter ineſti=
gabilem fugā pēnis euolaſſe eſti=
matus eſt. Argonautaꝝ hiſtoria
facta eſt. Orpheꝰ clarus habitꝰ ē.
Cuiꝰ diſcipulus fuit muſeus. Li=
nus magr̄ herculis claruit. Mi=
nos creditᷓ cretēſibus legē dediſſe:
qḋ plato negat. īdmvero callidiſ
ſimū:fuiſſe ſophiſtā aſſerit plato.
¶ De abimelech qui.lxx. fratres
ſuos occidit. Capi.ix.

A Judic. Oſt mortem gedeonis fi=
9. lij iſrael fornicati ſunt cū
baalaim nec fecerūt miſe=
ricordiam cum domo ierobaal.
Aſcēdit aūt abimelech in ſichem
ad omnem cognationem matris
ſue ⁊ ait. Cōſiderate ꝙ os veſtrū
⁊ caro vr̄a ſum. Loquimini ad oēs
viros ſichem in hūc modū. Quid
vobis melius eſt vt dominentᷓ ve
ſtri ſeptuagita viri filij ierobaal.
an vt dominetur vnus vir. Et lo=
cuti ſunt de eo ad oēm populū:et
inclinauerūt cor populi poſt abi=
melech:⁊ intrauerūt ei oēs in pha
no baal. Quamobrem vocatū eſt
deinceps idolum baal berith. Be
rith enim coniurationē ſonat. Et
tollētes de phano.lxx.pōdo argē
ti dederūt ei. Qui cōduxit ex eo vi
ros inopes ⁊ vagos ⁊ aſcēdēs in
effra occidit oēs fratres ſuos ſuꝑ
lapidē vnū:excepto vno ioathan.
Tunc omnes ſichimite conſtitue
rūt abimelech:regē iuxta quercū
in ſichē. Si queritur quomodo er
go ſaul primus dicitᷓ rex in iſrael.
Poteſt dici hoc dictum eſſe ꝓpter
regnū vniuerſale hic autē tantū
regnauit in ſichimis. Quod cum
nūtiatū eſſet ioathan:ſtetit in ver
tice mōtis garrā/vel gariſim:⁊ ex
clamauit ad oēs ſichimitas q̄ ꝯue
nerant ad diē feſtū baal. Audite
me viri ſichē. Jerunt ligna ſiluaꝝ
vt vngerent regem ſupra ſe: dixe
rūt oliue:impera nobis. Que no=
luit deſerere pinguedinē ſuā qua
dij vtuntur ⁊ homines. Jdipſum
dixerūt ad ficum:que noluit deſe
rere dulcedinē fructus ſui. Jdipꝫ
dixerūt ad vitē:q̄ noluit deſerere
vnū qḋ letificat deū et homines.
Dixerūtq ad rhānū. Jmpera ſu=
per nos. Qui reſpōdit. Venite er=
go et requieſcite ſub vmbra mea
alioquin egrediatur ignis de rhā
no:et deuoret cedros libani. Eſt
aūt rhānus genus rubi qḋ vulgo
lentice appellant aſperū nimis:
⁊ aculeatū ſicut ſentes. Joſephꝰ
dicit hoc inter ligna habere natu
rā ignē ꝓferēdi. Tūc expoſuit eis
paradigma dicēs. Jnterfeciſtis fi
lios ierobaal:et filiū ancille eiꝰ
ſuꝑ vos cōſtituiſtis regē. Si recte
egiſtis cū ierobaal:et domo et fi=
lijs eius:recte ſit vobis. Sin autē
ꝑuerſe:egrediatᷓ ignis de abime=
lech:q̄ deuoret ipſum ⁊ vos. Que cū
dixiſſet aufugit. Factū eſt aūt cū
regnaſſet ſuper ſichem tribus an
nis abimelech:dedit ei dn̄s ſpiri
tū malū aduerſus eū:⁊ expulerūt
abimelech ab vrbe et a tribu. Qui
exercebat latrocinia ſuꝑ eos agēs
predā ex eis. Tēpore vero vinde
miarū intrauit gaal cū fratribus
ſuis in ſichem. Quo deſcēdēte ad
eos deſcēderūt ſichimite vineas:
vuaſq calcauerūt:⁊ ingreſſi pha
num dei ſui inter epulas et pocu=
la maledicebāt abimelech. Gaal
quoq dicebat. Quis enim eſt abi
melech vt ſeruiamus ei? Nunq̄d
nō eſt filius ierobaal. Ironice di=
ctum eſt quaſi nō eſt:ſed ſpurius.
Et addidit. Utinā daretur popu=
lus hic in manu mea vt auferrem
abimelech de medio:zebul quoq
quem fecerat abimelech princip̄e
in ciuitate:clam nuntiauit abime
lech omnia. Surrexit itaq abime
lech cū exercitu nocte: ⁊ tetendit
inſidias iuxta vrbem. Egreſſuſq
eſt gaal mane ⁊ zebul cū eo ſtete=
runt in porta. Cūq aſcēdiſſet abi
melech cū exercitu:dixit gaal ad
zebul. Ecce de montibus multitu
do deſcendit. Cui zebul. Umbras
mōtiū vides:quaſi hominū capi=
ta ⁊ hoc errore deciperis. Rurſus
quoq gaal. Ecce populꝰ quaſi de

vmbilico terre deſcēdit. Cui zebul.
Ubi eſt os tuū nūc quo cōtra abi-
melech loq̄baris. Egrederet pu-
gna cōtra eū. Qui pugnauit ⁊ vi-
ctus eſt: ⁊ fugiēs recepit ſe i vrbē.
zebul aūt expulit eū ⁊ ſocios ei⁹.
Sequēti die abimelech expugna
uit vrbē: iterfectis habitatoribus
ei⁹: eāq̄ deſtruxit ita vt ſal i ea di-
ſpergeret. Habitātes ꝑo in turre
ſichimoꝝ ingreſſi ſunt phanū dei
ſui: q: loc⁹ munit⁹ erat. Joſeph⁹
tā dicit pfugos p ꝓuinciā cōgre-
gatos ſupra petrā munitiſſimā ⁊
nitebātur eā munire vel murare.
Qd videns abimelech aſcēdit i mō
tem ſelmō ⁊ preciſum ramū ferēs
dixit ſocijs. Facite quod ego ago.
Qui tollētes ramos ⁊ circūdātes
preſidiū ſuccēderūt illud: ⁊ igne ⁊
fumo perierūt in eo mille viri: pre
ter mulieres ⁊ paruulos. Et rece
dēs inde abimelech obſedit oppi
dū thebes. Erat aūt turris in me
Abimelech morit. dio in qua receperāt ſe thebite.
Et nota q̄ a thebis egyptioꝝ di
cunt thebei. A thebis grecoꝝ the
bani. A thebe iudeorum thebite.
Cūq̄ abimelech expugnaret tur-
rim: ⁊ ignē ſupponere niteret mu
lier fragmē mole iaciēs deſup fre
git cerebrū ei⁹ q̄ ait armigero ſuo.
Percute me ne dicar iterfect⁹ a fe-
mina: q: interfecit eū. Hāc peſtem
dicit Joſephus accidiſſe effraitis
eo q̄ iurgati ſūt aduerſus gedeo
nem ad aquas iordanis.

Incidentia.

Incidens. Eodē tpe chorus inuētus eſt i
grecia: qd inſtrumētū dicit ſtrab⁹
pellē eſſe cū duab⁹ cicutis: p alte
rā inſpirat: p alterā reddit ſonū.
Et ſcribit ſcdm quoſdā ſine aſpi-
ratione p voce aūt cantiū ⁊ men
ſura ⁊ vento cum ch aſpirato.

De thola duce iſrael. Capl. x.

A Judi. 10. Poſt abimelech iudicauit iſ
rael Thola d Jſachar fili⁹
phua patris abimelech. Nec mo
ueat te Phua ⁊ Joas fratres eſſe
cū alter de Jſachar: alter de Ma-
naſſe ortus fuerit. Filij eī fuerūt
vnius matris: ⁊ duoꝝ patruū: de
diuerſis tribub⁹. Hic iudicauit iſ-
rael in ſanir. xxiij. an. ⁊ mortu⁹ ē.

Incidentia.

Eo tēpore hercules antheū vi incidēs
cit i paleſtra. ⁊ illā vaſtauit: bellū eſt nō d
fuit iter laphitas ⁊ cētauros: qd biblia.
paleſactus i libro d incredibilib⁹
nobiles fuiſſe deſcribit eq̄tes theſ
ſaloꝝ. Priam⁹ fili⁹ laomedontis
regnauit i troia. Androge⁹ athe-
nis dolo iterficit. Theſeus i ago
ne minotaurū occidit: ꝓpter qd
athenienſes pueri tributarij a pe
na liberati ſunt. Fuit autē Mino
taurus vir q̄dā inhumanus ⁊ va
lens in paleſtra magiſtratus mi-
nois. Un̄ ⁊ ſic dict⁹ eſt: q̄ſi minois
taurus: id eſt minois carnifex.

De iair galaadite duce iſrael ⁊
morte eius. Capitulum. xi.

Poſt tholā iair galaadites B iudi. 10
de tribu manaſſe iudicauit
iſrael. xxij. annis habēs triginta
filios q̄s fecit ꝑncipes triginta ci-
uitatū: q̄s vocauit noīe ſuo auio
thair. i. oppida iair: ⁊ mortu⁹ eſt.

Incidentia.

Eo tpe theſeus rapuit helenā incidēs eſt.
quā rurſus receperūt fratres ei⁹
caſtor ⁊ pollux capta mr̄e theſei:
eo peregre ꝓfecto. Philiſtus ſcri-
bit a cimb⁹ tyrij s zoro ⁊ carthagie
carthaginē conditam. Carmētis De latinarū literarū inuētiōe.
nympha literas latinas inuenit.

De penitētia filioꝝ iſrl̄ ꝓpter
idolatriā ſuā: ⁊ de Jepte. Ca. xij.

Iterū filij iſrael ſer
uierūt idolis circūs D iudi. 10
tātiū gētium: ⁊ tra
didit eos domin⁹
in man⁹ philiſtijm
⁊ Amon. Et afflicti
ſunt vehemēter. xviij. annis: oēſq̄
habitabāt trās iordanē in terra
amorrei. Amonite quoq̄ iordane
tranſmiſſo vaſtabāt iudā ⁊ benia
min ⁊ effraim. Qui afflicti clama-
uerūt ad dn̄m. Qui cū dure reſpō
diſſet eis: ite inuocate deos quos
elegiſtis: proiecerūt omnia idola
de finibus ſuis: et doluit domin⁹
ſuper

ſuper miſerias eoꝝ. Cõgregatiq̃
ſunt filij iſrael in maſphat contra
amonitas q̃ fixerant tẽtoria in ga
laad. Fuit eo tempore iepte galaa
A Judi. 11. dites vir fortiſſimus pugnator. ſʒ
filius meretricis. Hic habuit vxo-
rez de galaad: de q̃ ſuſcepit filios
Qui cũ adoleuiſſent eiecerunt eũ.
tanq̃ ſpuriũ dicẽtes. Nõ poteris.
eſſe heres i domo patrũ noſtrorũ.
Et abijt in terrã tob. Et cõgregati
ſunt ad eũ viri inopes ⁊ latrocinã
tes: ⁊ eũ quaſi principẽ ſequeban
tur. Deſcẽderũtq̃ ad eũ maiores
natu de galaad dicẽtes. Eſto prin
ceps noſter: ⁊ pugna contra filios
amon. Qui ait. Nonne vos eſtis q̃
odiſtis me ⁊ eieciſtis. Qui dixerũt.
Jepte pus reproba-tus, nũc dux fit ppli. Nõ odimus te: nec venim⁹ vt pſe
quamur te: ſed vt ſequamur te. Et
ait iepte. Jurate ergo mihi. Et iu-
rauerunt. Et aſcendens cuʒ eis in
maſphat: humiliauit ſe corã dño:
⁊ fact⁹ eſt princeps populi. Et mi-
ſit nũcios ad regẽ amõ i hec ỽba.
Exi de terra mea cur vaſtas eam.
Qui rñdit. Tulit iſrael terrã meã
cum aſcẽderet de egypto ⁊ recepi
eã. Cũq̃ iepte dixiſſet eã iure bel-
li acquiſitã ⁊ multo tpe poſſeſſam
ccc. annis noluit acquieſcere amõ
vt exiret. Et ait iepte Judicet ho-
die dñs inter iſrael ⁊ amon. Et fa-
ctus eſt ſpiritus dñi ſuper iepte: ⁊
egrediẽs ad pugnaʒ votum vouit
dño dicens. Si tradideris filios
amõ in manus meas quicunq̃ de
domo mea prim⁹ occurrerit mihi
reuertẽti: eũ holocauſtũ dño offe-
rã. Et pcuſſit iepte filios amõ pla
ga magna nimis: ⁊ humiliati ſunt
corã filijs iſrael. Reuertenti autẽ
iepte in maſphat: occurrit ei vni-
genita filia ei⁹ cũ tympanis ⁊ cho
ris. Qua viſa ſcidit veſtimẽta ſua
⁊ ait. Heu filia decepiſti me: et de-
cepta es. Aperui os meũ dño con
tra te. Filia vero non dolẽs in hoc
caſu ꝓ victoria patris ait. Fac mi-
hi pr̃ quodcunq̃ pollicit⁹ es. Hoc
ſolũ pſta mihi vt duob⁹ menſibus
circũeam mõtes: ⁊ plãgã virgini-
tatẽ meã cũ ſodalib⁹ meis. Et ait
pr̃. Uade. Et expletis duob⁹ mẽſi
bus redijt ad patrẽ ſuũ: ⁊ fecit ei ſi Nota.
cut vouerat. Exinde mos increbruit
in iſrl̃ vt annuatim veniãt filij iſrl̃
⁊ plãgãt filiã iepte quatuor dieb⁹.
¶ Arguit ioſeph⁹ iepte q: obtulit
holocauſtum nõ legitimũ nec deo
charũ. Quid ſi canẽ obuiũ habuiſ
ſet: imolaſſet eũ dño. Fuit ergo in
vouẽdo ſtult⁹: i ſoluẽdo impi⁹. Po
tuit tñ añ votũ eẽ bonus: qr irruit
ſup eũ ſpũs dñi: ⁊ etiã poſt votũ. F
Nã ⁊ apoſtol⁹ ponit eũ in catalo- Heb. 11
go bonoꝝ: quidã tñ excuſantes eũ
familiari cõſilio ſpũſſancti dicunt A
eũ hoc feciſſe. ¶ Tũc venientes ad Judi. 12.
tũ effraite dixerũt. Cur cõtẽpſiſti
nos vocare ad pugnã. Incẽdem⁹
domũ tuã. Qui ait. Uocaui vos et
venire noluiſtis. Et vocatis viris.
galaad pugnauit contra effraim.
Occupauerunt aũt galaadite va-
da iordanis. Cũq̃ veniſſet ad eos
q̃dã fugiẽs de effraim: ⁊ obſecrãs
vt pmitterẽt eũ trãſire: dicebãt ei.
Nũquid effrate⁹ es. Quo dicente.
nõ ſuʒ: interrogabãt eũ. Dic ergo
theboleth qđ interpretatur ſpica.
Qui rñdit: cheboleth: eadẽ litera
ſpicã exprimere nõ valẽs. Statiq̃
iugulabãt eũ. Et ceciderũt eo tpe
de effraiʒ. xlij. milia. Et nota q̃ ef-
frate⁹ ponit̃ hic ꝓ effraits. Effra-
teus eñ ꝓprie dr̃ bethleemita. Et
iudicauit iepte iſrl̃. vij. ãnis ⁊ mor
tuus ẽ: ⁊ ſepult⁹ i ciuitate ſua ſebe
thi q̃ ẽ i galaad. Hic ab etate moy
ſi vſq̃ ad ſeipm̃ ait coputari ãnos
ccc. Annis his nõ addũtur decẽ ⁊
octo anni afflictionis q̃ pceſſerãt.

¶ Incidentia.

¶ Eo tpe hercules flãmis ſe inie-
cit. Nam in morbum inciderat pe
ſtilentem.

¶ De abeſſan duce Jſrael.
Capitulum. xiij.

C Jud. 12
Post iepte iudicauit Jſrael
abeſſan vl̃ eſſebon bethlee
mita de iuda ſeptẽ annis.
¶ Eo tpe agamenon regnauit Incidẽs ex.
miceuis. Meuelaus lacedemonie.

¶De ahylon. Cap.xiiij.

Oſt ab. ſſã ahylon zabulonites iudicauit iſrael annis decē. Hic cū decē annis ſuis in .lxx. interpretib⁹ nō habeť. Pro quoꝝ dāno ſupplēdo euſebius ioſue ſilio nō ſamueli ⁊ ſauli: quorū annos ſcriptura ſacra nō dicit plures ānos ꝙ in ioſepho legebat annotauit: quaten⁹ ab egreſſu iſrľ ex egypto vſq ad edificationē tēpli: cccc.⁊.lxxx. annoruꝫ ſummaꝫ quā ſcriptura predicat haberet.

¶Incidentia.

¶Eo tēpore alexander helenā rapuit bellū decēnale ſurrexit. Mēnon ⁊ amazones priamo tulere ſubſidium.

¶De abdon duce. Cap.xv.

D Iu.12. Oſt ahilō abdon thecuites de effraim iudicauit iſrael viij. annis. Sub his tribus iudicib⁹ nō receſſit iſrael a dño: et q̄euit terra. Et iō nil memoriale feciſſe legunť. Tamen quidam tradunt ſub abdō cladem factam in beniamin pro vxore leuite.

¶Incidentia.

Incidēs eſt ⁊ nō de biblia. ¶Huius āno tertio capta ē troia ⁊ fluxerūt vſq ad primā olympiadem anni.cccvj. Tūc greci ad gloriam victorie ſue ceperunt annotare tempora ſua ſic. Anno a captiuitate troie. Incepta olympiade. Deinceps annotauerūt tempora iuxta numerum olympiadum. Tandē romani florētes annotauerūt tēpora ſic. Anno ab vrbe ꝯdita. Ultio xp̄iani annotant ſic. Anno ab incarnatione domini. Capta troia menelaus ⁊ helena deuenerūt ad thuorim regem egypti quē homerus polibum vocat. Anno tertio a captiuitate troie vel quito vt quidā voluīt regnauit eneas trībueanus in italia in qua prius regnauerant ianus: ſaturnus: picus: faunus: latinus: annis circiter.c.l.

Additio.

Nota ꝙ olympias dicta ē a ludis q̄ ſub olympio mōte fiebāt apud elidem ciuitatē elidis a gentib⁹ agoneꝫ ⁊ quinquennale certamen quatuor annis medijs vocātib⁹ ⁊ ob hoc elidꝫ certaminis tēpus olimpiadem vocauerunt hadriē nio in vna olympiade computato. Et aut olympias ſpacium quatuor annorum.

De ſamſone. Cap.xvj.

Urſus filij Iſrael peccauerūt coram domino: et tradidit eos in manus philiſtinoruꝫ quadraginta ānis a q̄ ſeruitute hoc modo liberati ſunt fuit vir quidā de ſtirpe dan nomine manus: habens vxorem pulchrā ſed ſterilem. Cui ſepe orantibus in agro pro ſterilitate amouenda: apparuit ei angelus ⁊ ait. Concipies ⁊ paries filiū. B Iud.13

caue ne comedas aut bibas deinceps niſi iuxta legē nazareorū. filius eīm tuus erit nazare⁹ dei ex vtero matris ⁊ deinceps ipſe liberabit iſrael. Alia litera. Et dicetur ſamſon robuſtus liberator iſrael. Que cuꝫ omnia indicaſſet viro ſuo ⁊ cōmendaſſet angeli pulchritudinem: cōtriſtatus eſt vir: qꝛ zelotes erat. et vt mitigaret irrationabilem viri triſticiā: cōſuluit vt ambo orarent dominum vt iterum veniret angelus ad eos: ⁊ inſtrueret vtrūq de puero. Et apparuit iterū Angelus vxori. Que cum vocaſſet

Additio.

Qua lege viuerent nazarei require in hiſtoria numeroruꝫ. Iſtud appoſuit iu. vt ſatiſfaceret hieronymo: qui ait nomen eius predictū a domino cū predeterminatū ſit ſupra quot fuerint quorum nomina predicta ſunt quia nomē fuit ei impoſitū ſcilicet ſamſon. iuxta equipollētiam horum verborum domini ait hiero. predictū eius nomē. D Nu.6.

caſſet virū:ait manue ad euȝ. Tu
ne es q̄ locutus es de puero. Cui
āgelus. Sum. Cui manue. Quid
vis vt faciat. puer. Et ait angelus.
Nazareus erit omni tempore vi-
te ſue. Attulitq̄ manue edū ꝛ pa-
nes cui. angel⁹. Nō comedā. Si-
vis offerre offer illa domino. Et
ait manue. Qđ eſt nomē tuū. Cui
angelus. Cur queris nomen meū
qđ eſt mirabile. et obtulit manue
q̄ tulerat ſupra petrā dn̄o: q̄ facit
mirabilia. Et aſcēdit angelus in
flāma ignis. nec vltra apparuit.
Et intelligēs manue eſſe angelū
dei ait moriemur: qꝛ vidim⁹ dn̄m.
Cui mulier. Nequaq̄. Nam acce-
pit dn̄s holocauſtū a nobis: ꝛ idi
cauit q̄ futura ſunt. Natūq̄ filium
vocauerūt ſamſon: quod ſonat ro
buſtū. Creuitq̄ cito puer. adeo vt
iā propheta futurus agnoſceret.
cepitq̄ ſpirit⁹ dn̄i cum eo eſſe in
caſtris dan. id eſt in exercitu trib⁹
ſue. Uel locus eſt in quo pri⁹ habi
tauit ſamſon. ꝛ eſt dict⁹ caſtra dan
per anticipationē. Nondū eīn tri-
b⁹ dan propriam habebat ſortē.

¶ Quomodo ſamſon accepit vxo
rē ꝛ interfecit leonem. Capi. xvij.

A Jud. 14. Deſcendit igitur ſamſon
in thānata philiſteorū
vt videret ſolennitatē q̄
ibi agebat̄ ꝛ viſa ibi vgi
ne cōcupiuit aitq̄ patri et matri
Accipite mihi queſo vxorē thāna
teā. qꝛ cōplacuit oculis meis. Qui
dixerunt. Cur negligis filias fra
trum tuoꝝ. ꝛ trāſis ad filias incir
cunciſoꝝ. Neſcientes ꝙ res fieret
a domino. Cumq̄ deſcēderent cū
eo apparuit ei catulus leonis i vi
neis oppidi. ꝛ irruit in eū ſamſon
i ſpiritu domini nihil habēs i ma-
nu et dilacerauit eum fruſtatim.
quaſi hedum caprarum: ꝛ hoc pa
rentibus nō indicauit. Deſponſa-
taq̄ ſibi vxore cū poſt aliquot di-
es rediret vt acciperet eam decli
nauit vt videret cadauer leonis.
Et ecce apes erāt in ore leonis et
fauus mellis quem ſumptum co-
medit in via deditq̄ partē patri ꝛ
matri ꝛ comederunt: partē quoq̄
ſponſe tradidit. Cūq̄ thannatei
cives eſſent in epulis nuptiarū. ti
mētes robur iuuenis. dederūt ei
xxx. iuuenes robuſtos ſub ſpē qua-
ſi ſocios: opere vero cuſtodes. ne-
quid forte vellet cōnattere ſceleſ
te conuiuarum ſacietate. Quibus — De pblemate ppoſito.
ait ſamſō. Propono vobis pble-
ma: qđ ſi ſolueritis mihi infra ſe
ptimū diē ꝯuiuij dabo vobis. xxx.
ſyndones ꝛ totidem tunicas. alio
qui vos dabitis mihi totidē. Qui
dixerunt. Propone. Ait quoq̄ ſam
ſon. De comedēte exiuit cib⁹ et de
forti egreſſa eſt dulcedo. Joſeph⁹
alia ponit verba. Qui cūcta deuo-
rat cibuȝ de ſe genuit ſuaueȝ licet
ipſe ſit inſuauis. Nec potuerūt p
tres dies ꝑpoſitionē ſoluere. Cūq̄
adeſſe dies ſeptim⁹ dixerunt ſpō-
ſe. Blandire viro tuo: vt indicet ti
bi pblema et indica nobis alio
quin incēdemus te ꝛ domū patris
tui. Que ſollicitans virū flēdo di-
cebat. Odiſti me. ꝛ ideo nō exponis
mihi. Septē igit̄ dieb⁹ ꝯuiuij fle-
bat apud euȝ. ¶ Sed quō ſeptem — Queſtio.
diebus flebat cū ſupra dictum ſit
ſeptimo die cōuiuij veniſſe ad eaȝ
iuuenes. ¶ Poteſt dici. Cumq̄ ad — Ratio.
eſſet dies ſeptimus. id eſt cum ad
huc eſſet dies inter ſeptē primus.
Qđ ideo determinatum eſt. ne pu-
taret poſt tres dies veniſſe. de qui
bus dictū erat ꝙ nō poterāt ſolue
re ꝑpoſitioneȝ per illos tres dies
Poteſt etiā aliter dici. Cumq̄ ad-
eſſet dies ſeptim⁹. id eſt appropin
quaret. ſȝ nondū eſſet: vt dictū ſit
adeſſet quaſi iuxta eſſet. ꝛ ita poſt
tres dies inquiſitionis eorū quar
ta die venerūt ad eā ꝛ locuta eſt vi
ro ſuo: Qđ aūt dicit̄ ſeptē diebus
fleuiſſe hoc eſt in illis ſeptē nō per
illos. Quidā tamen corrigunt ita.
Cumq̄ addeſſet dies vn⁹. Quod
vitio ſcriptoris reor factū qui vi-
dēs ſeptem abbreuiatum eſtima-
uit legi vnum. Tandem die ſepti
ma cum ei moleſta eſſet expoluit

m iiij que

que ſtatī indicauit ciuibus ſuis.
Et illi die ſeptimo ante ſolis occa
ſum dixerūt ſamſoni. Quid dulci⁹
melle: quid forti⁹ leone? Qui ait.
Quid doloſi⁹ muliere? Si nō araſ
ſetis in vitula mea: non inueniſſe
tis propoſitionē meā. Et irruit ſpi
Samſon occidit. xxx. viros. ritꝰ dñi in eū: ⁊ deſcendit aſcalonē
⁊ ibi percuſſit triginta viros quo
rū allatas veſtes dedit pronubis
ſuis. Et irat⁹ ſamſon rediit i domū
patris ſui. Uxor aūt ei⁹ nupſit vni
de pronubis ſuis. ¶ Cūq; dies tri
B ticee meſſis inſtarēt venit ſamſon
Iud. 15. viſere vxorē ſuā ferēs hedū. Cūq;
cubiculū ei⁹ vellet intrare, phibuit
pater dicēs. Putaui ꝙ odiſſes eā.
⁊ tradidi eā amico tuo. Sororē ha
bet q̄ pulchrior eſt ea. ſit tibi p ea
vxor. Cui ſamſon. Ab hac die non
erit culpa in me cōtra philiſteos.
Faciam eīm vobis mala. Et cepit
Decem diuulpiū incenſis. ccc. vulpes ⁊ iūxit caudas caudis
⁊ faces ligauit i medio quas igne
ſuccēdens dimiſit eas diſcurrere ⁊
incenderūt ſegetes philiſteorū in
tātum vt vineas quoq; et olineta
ignis cōſumeret. Paleſtini ſciētes
opus eſſe ſamſonis: vxorē eius et
parētes cōbuſſerūt tāquam mali
hui⁹ autores. Et ait ſamſon. Ad
huc expetā vltionē ⁊ quieſcā. Et
percuſſit eos plaga grani. ita vt ſtu
pētes ſurā femori iponerēt. lxx. in
terpretes dicūt ita. Percuſſit alie
nigenas ſamſon. tibiā ſup femur.
qđ ad priorē ſenſū reducit: id eſt
tā mirabiliter: vt ſtupētes tibiam
vni⁹ pedis ſup femur alteri⁹ pone
rent. Tū qz tibijs incedim⁹ ⁊ ſup
femur ſedem⁹: quidā exponūt ſic.
Percuſſit tibiā ſup femur. id eſt pe
dites preter ſedentes in equo. Et
habitabat ſamſon in ſpelunca pe
tre ethan: quaſi in loco munito.

¶ Quomodo interficit multos cū mandibula aſini. Capitulū. xviij.

Tunc aſcēdētes philiſtei
in terrā iuda caſtrame
C. D. tati ſunt in loco q̄ poſt
Iud. ea dict⁹ ē lechi: id eſt ma
15. xilla. Et dixerūt ad eos viri iuda.
Serui veſtri ſumus cur aſcēdiſtis
aduerſus nos? Qui dixerūt. Ut li
gemus ſamſonem. Et aſcēderunt
tria milia de iuda ad ſamſonē: et
culpantes eum dicebant. Neſcis
(alias) noſti ꝙ philiſtei imperent
nobis. Uenim⁹ vt ligem⁹ te: ⁊ tra
dam⁹ philiſteis. Qui ait. Iurate
ne me occidatis. Et iurauerūt. Et p
miſit ſe ligari duob⁹ nouis funi
bus. Qui cū traherēt eū ⁊ vociſe
rarēt philiſtei ꝑgaudio: irruit: ſpi
ritus dñi i eū: ⁊ diſſoluta ſunt vin
cula ei⁹ vt lina ſtuppe lince: id eſt
vt filū lini tortū putamine ad ar
dorē ignis. Tollēſq; mandibulā
aſini iacentē in terra: interfecit in
ea mille viros: alijs i fugā verſis.
Et exultans ſamſon cecinit me
trice. In maxilla aſini: in mādibu
la pulli aſinarū deleui eos: et per
cuſſi mille viros. Hebreus habet:
in maxilla aſini hemor. Hemorq;
ſonat cumulū de cumulis: hoc eſt
in maxilla aſini feci cumulū de ca
daueribus mortuorū. Et proiecit
mādibulā ⁊ vocauit nomē loci ra
mathlechi vel ramathlebi: qđ eſt ele
uatio maxille. Rama eīm excelſū
ſonat. Et ſitiuit ad mortē: qđ fa
ctū eſſe tradunt hebrei: quia de
dit ſibi gloriam et non deo: et cla
mauit ad dominū. Obſecro domi
ne en morior ⁊ incidam in manus
incircūciſorum. Et aperuit domi
nus molarem dentem: in maxilla
aſini: et egreſſe ſunt aque: quibus
hauſtis vires recepit. Et mutato
nomine priori: dictum eſt nomen
loci fons inuocantis de maxilla. A
¶ Cumq; non timeret philiſteos Iud.
abijt in gazam: ⁊ vidit ibi mulie 16.
rem meretricē: ⁊ ingreſſus eſt ad
eā. Quo cognito paleſtini poſue
rūt cuſtodes in porta ciuitatis vt
exeuntē mane occiderēt. Samſon
vero media nocte ſurgēs: ambas
fores apprehendit cū poſtib⁹ ſuis
⁊ ſera: ⁊ in humeris ſuis portauit
in verticē mōtis q̄ reſpicit hebrō.

¶ Quomodo tandem decept⁹ fuit ſamſon. Capitulum. xix. ⁊ xx.

B Jud. POſt hec amauit dalilã que erat i mõte ſorech. Et eſt ſorech locus vel genus vitis. Et venerũt ad eã quinq̃ ſatrape: id eſt nobiliores philiſtinoꝝ dicentes. Diſce ab eo in quo habeat vires: ⁊ quõ valeam⁹ eũ victũ affligere ⁊ dabim⁹ tibi ſinguli mille cẽtũ argẽtos: q̃d eſt. v. milia q̃ngẽtos. quidã tñ diſtinguunt ita. Dabim⁹ tibi ſinguli mille. c. argẽteos. Et blandita eſt Dalila ſamſoni. Qui rñdit ei in dolo: ſi ſeptẽ neruiceis funib⁹ nouis et adhuc humẽtib⁹ ligatus fuero: ero ſicut ceteri hoies. quos ioſeph⁹ palmites vinearũ recẽtes dicit. Et attulerũt ad eã ſeptẽ funes quib⁹ dormiẽtẽ ebriũ colligauit latentib⁹ apd̃ ſe philiſteis. Et clamauit mulier. Phiriſtei ſup te ſamſon. Qui rupit vincula quaſi ſtupea. Idipm factũ eſt ſcd̃o: de ſeptẽ nouis funib⁹. Cũ aũt tertio ſeptẽ crines capitis ei⁹ circũligatos licio ⁊ clauo terre infixiſſet: excitat⁹ ab ea ſamſon: extraxit clauũ cũ crinibus ⁊ litio. Cũq̃ moleſta eẽt ei dalila: ⁊ deficeret aĩa ei⁹ ad mortẽ apuit ei veritatẽ dicẽs. Nazare⁹ ſum ab vtero mr̃is me⁊. Si raſum fuerit caput meũ: recedet a me fortitudo. Tũc dalila reuocauit ſatrapas: vt venirẽt cũ pecunia quã pmiſerãt. At illa dormire fecit eũ ſup genua ſua: ⁊ p tõſorẽ raſit ſeptẽ crines ei⁹: id eſt oẽs. Uel quia nouacula aſcẽderat ſup caput ei⁹ etiã p ſolis ſeptẽ raſis dñs receſſit ab eo. Tũc abiecit eũ mulier. Quẽ cũ appꝛehẽdiſſent philiſtijm erueruñt ocłos eius: ⁊ circunduxerũt eũ p terrã: ⁊ apd̃ gazã clauſum in carcere molere fecerũt q̃ſi ſeruili opẽ eũ affligẽtes. ¶ Hebrei tñ tradũt q̃ philiſtei coegerũt eũ dormire cũ mulierib⁹ robuſtis: vt ex eo ſobolẽ robuſtã ſuſciperẽt. Procedẽte tpe cũ capilli ei⁹ renaſci cepiſſẽt cũ adeſſet publica ſolẽnitas ingreſſi ſunt pncipes phanũ ſuũ: vt imolarẽt magnifice dagõ deo ſuo: q2 tradidit inimicũ in manus eoꝝ. Cũq̃ letarent̃ cõuiuãtes adduct⁹ ẽ ſamſon vt añ eos luderet et ei illuderent. Stabat aũt inter duas colũnas q̃b⁹ dom⁹ innitebat̃. Et ait puero regẽti ſe. ſine me vt tãgã colũnas ⁊ paululũ requieſcã. Et apprehẽdẽs vtrãq̃ colũnã manib⁹ ait. Moriat̃ aĩa mea cũ philiſtijm. Et ꝯcuſſis colũnis cecidit dom⁹ ſup oẽs: ⁊ multo plures iñter fecit moriẽs q̃ viu⁹. Et perierunt preter cõuiuas circiter tria milia vtriuſq̃ ſexus q̃ ludentẽ expectabãt de tecto. Tulitq̃ eũ vniuerſa cognatio ei⁹ ⁊ ſepelierũt eũ in ſepulchro pr̃is ſui. Et iudicauit iſrł viginti annis. ¶ Hacten⁹ iudicũ liber tẽpora ſignat: habẽs annos ducentos nonagita nouẽ: ⁊ iudices. xij. pter ſangar et barach.

Additio. Oĩs em̃ mulier fere naturaliter auara et leuis. vñ adã. Quid leui⁹ flamẽ? flamẽ Quid flamẽ? fama. Quid fama mulier. Quid muliere? nihil.

Additio. Ebrium dicit nõ vino: ſed amore vel ſatiatum aliter legẽ nazareorũ exceſſiſſet añ tonſurã et receſſiſſet ab eo dñs.

Additio. Nota q̃ in veteri teſtamẽto q̃tuor hoĩz nomina per angelũ nũtiata fuerũt: hiſmael: iſaac: ezechias: ſamſon. In nouo duo: ioannes ⁊ Jeſus.

De funib⁹ ruptis.

Decipitur q2 aperit. ſecretũ

Sãſon morit̃.

¶ Incidentia. Capi. xxi. Incidens ẽ et nõ ẽ biblia

EO tpe aſcani⁹ albã ꝯdidit ſecũd⁹ rex latinoꝝ. Palefact⁹ in libro incredibiliũ tradit vlixẽ i trieriz cirenoꝝ fugiſſe ſcyllã ſpoliare hoſpites ſolitã. Syrenesq̃z mulieres fuiſſe: q̃ decipiebãt nauigãtes.

¶ De micha ⁊ ei⁹ ſacerdote. xxij.

A Jud. 17 SEquit̃ hiſtoria de idolo miche. Hũt aũt euẽtũ ⁊ alterum de vxore leuite dicit ioſeph⁹ cõtigiſſe poſt mortẽ ioſue ⁊ añ othoniel cũ plurimũ peccaſſet corã dño iſrł: ⁊ tradidiſſet eos dñs in man⁹

 chananeo-

chananeoꝝ. Qui abſtulerũt inde
aſcalonẽ: ⁊ accarõ: ⁊ multas vrbes
ī cãpeſtrib⁹ ⁊ ipſos danitas expul
ſos ī mõtẽ fugere ꝯpulerũt. ¶ Eo
tp̄e fuit vir de monte effraim noīe
michas q̄ ſuſcepit a mr̄e ſua mille
cẽtũ argẽteos votiuos. Et fecit ex
mãdato mr̄is ſue ex eis ephot ⁊ te
raphi͡z .i. veſtẽ ſacerdotalẽ ⁊ idola.
Et ſeparauit eis: ediculã in domo
ſua: ⁊ īpleuit manũ vni⁹ filioꝝ ſuo
rũ: ⁊ fact⁹ eſt ei ſacerdos: ⁊ inueſti-
uit eum ſacerdotio ꝑ aliqḋ appoſi
tũ ī manu ei⁹ vel īpleuit manũ ei⁹
id eſt ſepe obtulit ei tãq̄ ſacerdo-
ti. In dieb⁹ illis nõ erat rex in iſrł:
ſ͡z vnuſquiſq̄ qḋ ſibi rectũ videbaꝉ
faciebat. Fuit aũt alter adoleſcẽs
bethleemita cognat⁹ miche ⁊ leui
ta: ſ͡z paup. Qui voluit ꝑegrinari
vbicũq̄ commodũ ſibi reperiſſet.
Cũq̄ declinaſſet ī domũ miche co
gnita cã vie ei⁹: ꝯſtituit eũ ſibi ſa-
cerdotẽ ꝯſtituẽs ſibi ꝑ ſinglos an
A nos decẽ argẽteos. ⁊ veſtẽ duplicẽ
Jud. ꝑter victũ. ¶ In dieb⁹ illis tribus
18. dan q̄rebat ſibi poſſeſſionẽ: ⁊ miſe
rũt q̄nq̄ viros vt explorarẽt terrã
in qua poſſẽt habitare. Et ītrãtes
domũ miche: requieuerũt ī diuer-
ſorio leuite. Cũq̄ cõſideraſſent ve
ſtes ⁊ idola abierũt ⁊ venerũt la-
chis. Et vidẽtes locũ vberẽ ⁊ ma-
gnaꝝ opũ: ⁊ habitãtes ī ea ſine ti
more ⁊ ībelles reuerſi ſũt ad fr̄es
ſuos ⁊ dixerũt. Eam⁹ ⁊ poſſideam⁹
terrã quã vidim⁹. Null⁹ erit labor.
Et ꝓfecti danite ſexcẽti viri arma
ti p̄lio mãſerũt ī cariathari͡z iude
q̄ loc⁹ ex eo dict⁹ eſt caſtra dã: ali⁹
eodẽ noīe dict⁹ eſt: de quo dixim⁹
in ſamſone. Terti⁹ eodẽ noīe dict⁹
B eſt vbi ieroboam ſacrificauit vitu
3. re. 12 los. Cũq̄ trãſiſſent iuxta domum
miche. intrauerũt q̄nq̄ ꝑdicti viri
vt tollerẽt veſtes ⁊ idola. Cũq̄ ſa-
cerdos acclamaret: dixerũt ei. Ve
ni nobiſcũ. Meli⁹ eſt tibi vt ſis pr̄
in vna tribu: q̄̄ in domo vni⁹ viri.
Et abijt cũ eis ferẽs ſecũ oīa. Cũ-
q̄ inſequereꝉ eos michas cũ oī do
mo ſua vidẽs eos fortiores ⁊ minã
tes ſibi mortẽ: reuerſus eſt. Illi ve
ro cũ mulierib⁹ ⁊ paruulis ⁊ iumẽ
ti͡s ⁊ vniuerſa ſupellectile ſua vene
rũt ad populũ lachis: ⁊ ꝑcuſſerũt
eos ⁊ vrbẽ incẽderũt. Et ſtruxerũt
ſibi ciuitatẽ: nõ ꝓcul a libano: ⁊ iu
xta fõtes iordanis circa maximũ
cãpum ſidonis in regiõe roob. Et
appellauerũt eã dan: q̄ pri⁹ lachis
vocabaꝉ: poſuerũtq̄ ſibi locũ ido
lũ miche toto tp̄e quo fuit domus
dei ī ſilo. Ionathan vero filiũ ger
ſon de gn̄e moyſi: ⁊ filios eius ſta
tuerũt ſacerdotes ī tribu dan vſq̄
ad diẽ captiuitatis ſue. Cũq̄ repli
cet hiſtoria: in dieb⁹ illis non erat
rex in iſrael videꝉ cõſentire ioſe-
pho q̄ dicit hoc factum qḋ ſequiꝉ
circa tempora eadem contigiſſe.
¶ De vxore leuite. Cap. xxiij.

Fuit vir leuita habitãs in la B
tere mõtis effraim: habens Judi.
vxorẽ de bethleẽ: q̄ irato viro ſuo 19.
redijt in domũ pr̄is ſui ī bethleẽ.
Secut⁹ eſt eã vir ſu⁹ cũ puero ſuo ⁊
duob⁹ aſinis: recõciliat⁹ eſt vxori.
Quarto aũt die cũ regredi vellet
tenuit eũ ſocer vſq̄ ī craſtinũ. Qui
to die ſumpto cibo circa meridiẽ
egreſſ⁹ ẽ ducẽs ſecũ duos aſinos
onuſtos ⁊ cõcubinã. Sic em̄ q̄nq̄
vxor dr̄. Et vt vr̄ velle ioſeph⁹ luna
quinta īfauſtũ iter arripuit. Cũq̄
tranſirẽt iuxta ieb⁹ die declinãte
noluit īgredi oppidũ gẽti͡s aliene.
Et trãſiuit ī gabaa: q̄ eſt ī tribu bẽ
iamī: ⁊ nullo eũ recipiẽte ſedebat
in platea. Et ecce ſenex rediẽs de
agro q̄ erat ī mõte effraim ⁊ adue
na habitabat ī gabaa. Qui intro-
duxit eos ī domũ ſuã. Et cenãtib⁹
illis veniẽtes viri ciuitatis filij be
lial dixerũt ad dn̄͡z dom⁹. Educ vi
rũ q̄ ingreſſus eſt ad te vt abuta- de ſo
mur eo. Tñ ioſeph⁹ dicit: nõ veniſ domia
ſe eos ꝓ eo: ſ͡z vt raperẽt vxorẽ ei⁹. in ga
Cũ aũt obtuliſſet eis ſenex filiã vir baa.
ginẽ ⁊ vxorẽ viri ꝓ viro eduxerũt
vxorẽ viri. Quã cũ tota nocte abu
ſi eẽnt dimiſerũt eã mane: q̄ rediẽs
ad hoſpitiũ expirauit añ ianuaꝫ.
Et ferẽs vir ei⁹ cadauer ī aſino re-

dijt in

dũt in domum ſuam: ⁊ concidens eam in duodecim partes. miſit in omnes terminos iſrael. Et clamabat ſinguli. Nunq̃ ſic factũ eſt in
A iſrael: ex quo aſcẽderũt patres no
Judi. ſtri ex egypto. ¶ Et egreſſi ſũt oẽs
20. filij vn⁹ vir in maſphat. cccc. milia pugnatoꝝ: ⁊ dixerũt. Non redibit quiſpiã i domũ ſuã donec vlciſcamur in gabaa.

Et elegerunt virũ vnũ de decẽ qui apportaret cibaria: et miſerũt ad omnẽ tribũ beniamin dicẽtes. Tradite nobis flagitioſos d̃ gabaa vt moriãť.

Additio. Decimã partem viroꝝ intellige. Sẽſus eſt. Decimã ptẽ viroꝝ elegerũt ad apportanda cibaria.

Qui noluerũt: imo dederũt eis i auxiliũ. xxv. milia de beniamin. Erant enim in gabaa. xx. viri: ita ſiniſtra vt dextra preliãtes: ſic etiã fundis lapides ad certũ iacientes: vt capillũ quoq; poſſent percutere. Et aſcendens exercitus iſrľ in ſilo cõſuluit dñ3. Quis aſcẽdet princeps certa
Judas minis ɔtra beniamin. Et reſpõdit
dux fit. dñs. Judas. Hoc forte videť facere ꝑ ioſepho de tpe huius cladis. Et aſcẽdentes inde expugnabant gabaa. ⁊ prima die egreſſi filij beniamin de gabaa ꝑcuſſerũt de iſrľ. xxij. milia ſequẽti ꝟo die. xviij. milia. Tertia vero die ꝑ inſidias circũuẽti ceciderũt ⁊ incẽderũt vrbẽ filij iſrael occidẽtes viros mulieres ⁊ paruulos: adhuc faciẽtes alijs ciuitatib⁹ in beniamin. De oĩ nũero beniamin ſoli ſexcẽti remãſerũt. Qui ſederũt in petra emmon. ⁊ plãxerũt plãctu magnoq; quatuor mẽſib⁹. Et iurauerũt filij iſrael in maſphat. qđ null⁹ eoꝝ filias ſuas daret vxores filiis beniamin. Tãdẽ peni
Mat. 2 tentes de deletione trib⁹ vnius re

Additio. Petra hec excelſa fuit. Rama aũt excelſum ſonat. Vñ de plãctu iſtoꝝ plãgẽtium filios ſuos ẽt in euãgelio. Vox in rama ⁊c.

C

quiſierũt q̃s de iſrľ nõ aſcenderat cũ eis nec iurauerat. Et inuẽti ſũt filij iabis galaad nõ interfuiſſe certamini. Et percuſſerũt eos a viro vſq; ad mulierẽ: ſolis. cccc. ꝟgin. b⁹ Judi.
reſeruatis. Et aduocãtes ſexcen- 21. p to
tos viros de petra remmon reddi- tum.
derũt eis ſortẽ beniamin. ⁊. cccc. illas ꝟgines dederũt eis in vxores. Et inito ɔſilio de dãdis vxoribus ducẽtis q̃ remãſerãt dixerunt eis. Ecce ſolẽnitas dñi eſt in ſilo ⁊ aſcẽdent filie iſrael ducẽtes choros: et vos latentes in vineis exite ⁊ rapite ſinguli ſinglas vxores. Et factum eſt ita. Et reſtituta eſt tribus beniamin. In diebus illis nõ erat rex in iſrael: ſed vnuſquiſq; quod ſibi rectũ videbatur faciebat. Eadem eſt clauſula q̃ eſt ſupra. Ideo forte videť q circa idem tempus vtrumq; factum fuerit.

¶ Explicit liber Judicum.

¶ Incipit liber Ruth.

¶ De Ruth. Cap. xxij.

POſt ſamſonem iudicauit iſrael heli ſa- Pream
cerdos qui non tan- bulũ.
tum iudex ſed ſacerdos a digniori officio agnominat⁹ eſt.

Et tranſlato ſacerdotio a filijs eleazar hic p̃m⁹ d̃ filijs ithamar accepit ſacerdotium. In diebus eius facta eſt fames in terra: et ſurrexit helimelech. de bethleẽ effrate⁹ cũ vxore ſua noemi: et duobus filijs ſuis maalon ⁊ chelion. Et ingreſſus eſt regionẽ moabitidem vt paſceretur ibi. Quo mortuo filij eius duxerunt vxores moabitides orpham ⁊ ruth. Tam ioſephus dicit q pr̃ accẽpit filijs ſuis vxores

Additio. Sic certũ qđ cũ aaron quatuor habuit filios: duo ex eis in deſerto igne perie- Ruth. 1
runt eorum qui remãſerant maior natu fuit eleazar. eni debebat ſacerdotiũ quod durauit vſq; ad heli qui fuit de ithamar fratre ſuo.

vxores ꝛ manſerũt ibi decem annis. ꝛ mortui ſunt ambo ſine liberis. Noemi vero vidua ꝛ orbata filijs ſurrexit vt rediret in patriã. Audierat enim q̃ dñs dederat populo ſuo eſcas ꝛ cõitabãt eã nurus ſue. Que ait ad eas. Reuertimini filie mee in domũ m̃ris veſtre. Nõ ei vltra poteſtis ſperare

Additio.

Sup paralipomenõ dicit hieronym⁹ q̃ l dieb⁹ belimelech ſol ſtetit ad trãſgreſſores legis. Sʒ q: nõ timuerũt deũ: tãta fames inualuit vt potior l tribu iuda fugeret cum vxore ꝛ liberis.

viros ex vtero meo. Et nota q̃m apd moabitas ſeruabaꝛ lex de ſemine ſuſcitãdo: ꝛ addẽcuit orphas ꝛ reuerſa eſt. Ruth vero ſequebaꝛ eã. Cui noemi. Audi filia. Nõ ẽ de⁹ nr̃ ſicut dij gẽtiũ: nec ppl's nr̃ ſm ritũ gẽtiũ viuit: expedit tibi vt redeas ad pplʒ tuũ: ꝛ ad deos tuos. Et ait ruth. Ppl's tu⁹ ppl's meus de⁹ tu⁹ deus me⁹. Profecteq; ſunt ſi͛. ꝛ venerũt in bethleẽ q̃ prius dicebaꝛ effrata ab vxore caleph hec fuit maria ſoror moyſi. ſm q̃ſdã trãſlata d̃ heremo q̃ poſtq̃ pcuſſa eſt lepra agnominata eſt effrata. i. furorẽ vidit. i. experimento irã dei cognouit. Uel interp̃taꝛ ſpeculuʒ: q: plaga ei⁹ oĩbus eſt poſita in exẽplũ. ſʒ tũc p̃mo pp̃ter incredibilẽ

Additio.

Opiniones plures ponunꝛ. Unũ ciuitas que nũc bethleẽ dr̃ pri⁹ vocata fuit effrata ſcd̃m p̃mã opinionẽ dicentẽ. mariã ſororẽ moyſi trãſlataʒ illuc. q: mortua fuit l deſto. Hieronym⁹ tñ dicit q̃ caleph ſuſcepit de effrata vxore viꝝ marie ꝛ vr genuit beſeleel.

vbertatẽ ſibi redditã cepit vocari bethleẽ qd̃ eſt dom⁹ panis. ¶ Per
D Ruth. 1 crebruit fama in bethleem ꝛ dicebãt. Hec eſt illa noemi. Quib⁹ illa. Nec vocetis me noemi qd̃ eſt pulchrã: ſed vocate me mara: qd̃ eſt amarã. Egreſſa ſum plena et vacuam reduxit me dñs amaritudine plenã. Et tũc primo metebanꝛ
ordea. ¶ Erat autẽ ibi vir potens A
ꝛ opulẽt⁹ booz ꝯſanguine⁹ helimelech. Ruth.
Intrauit itaq; ruth agros illius de volũtate noemi: ꝛ colligebat ſpicas poſt metentes. Accidit 2.
aũt vt egrederetꝛ booz ad agrũ: et ait meſſorib⁹. Dñs vobiſcũ. Et q̃ſiuit cuius eſſet hec puella. Et dixerant. Hec eſt moabitis illa q̃ venit cũ noemi. Et ait booz ad eã. Filia ne vadas in alteri⁹ agrũ. Nullus pueroꝝ moleſt⁹ erit tibi. Si ſitis/ vade ad ſarcinulas pueroꝝ meorũ bibe: ꝛ hora veſcẽdi veni huc et comede: ꝛ intinge buccellã in aceto. Reddat tibi deus iſrl' mercedem: q̃m cõfugiſti ſub alas ei⁹. Pueris aũt ſuis dixit. Proijcite de manipl'is de ſtris de induſtria vt abſq; rubore colligat. Cũq; comediſſet ruth ad latus meſſorũ coniecit polẽtã (quã ioſeph⁹ alphitã vocat) ꝛ

Additio.

Cũ terra illa calidiſſima ſit homines regionis illi⁹ cõtra remediũ eſtus in ꝯdimentis ſuis aceto qd̃ frigidum eſt vtũtur. Contraria enĩ cõtrarijs curanꝛ. q̃m etiã calidiſſim⁹ eſtus mitigaꝛ.

ꝯſeruabat cã ſocrui ſue. In veſpera aũt q̃ collegerat virga excutiens inuenit ordei q̃ſi ephi. i. tres modios. Cũq; rediſſet ad ſocrũ indicauit ei q̃ fecerat ſibi booz. Et ait noemi. Propinquus noſter eſt hõ benedict⁹ ſit a dño. Idipſum fecit ruth ſequẽtib⁹ dieb⁹ vſq; ad aree vẽtilationeʒ. Mos erat in iſrael q̃ in vẽtilatione aree dñs grãde cõuiuiũ parabat pueris ſuis ꝛ meſſoribus. Et dormiebat in area ꝛ q̃ſi ſolẽnizans abſtinebat ab amplexibus. Idipſum fiebat in tonſione
ouium. Si poſt vindemias fieret A
nõ legi. ¶ Et ait noemi ad Ruth. Ruth.
Lauare filia ꝛ vngere et induere 3.
cultiorib⁹ veſtimẽtis: ꝛ aſcende in areã cũ alijs. Nõ te videat hõ donec inebriatus fuerit. Cũq; obdormierit

miſerit: proiſcies te a parte pedū eiꝰ ⁊ ibi iacebis. Et fecit oīa q̄ ſibi ſocrus imperauerat. Et ecce me-
1 Ruth. 2 dia nocte euigilās hō expauit di-
cēs. Que es? Et illa. Ego ſū an-
cilla tua. Expāde palliū tuū ſup me q꞉ ꝓpinquus es. Cūqꝫ indicaſſet ei booz in talibꝰ derogationibus caſtitatē eſſe ſeruādā: addidit. Alius ꝓpinquior me eſt. Si te voluerit retinere iure ꝓpinquitatis: bñ res acta eſt: alioquin ego te ſuſcipiā viuit dñs. Surrexit itaqꝫ booz de loco vbi iacuerat iuxta arconium manipuloꝝ anteꝗ̄ hoīes mutuo ſe cognoſcerent: ⁊ impleuit palliolū illiꝰ hordeo q̄ſi ſex modijs: ⁊ rediēs ruth onuſta ad ſocrū idicauit ei q̄ dixerat booz. ¶ Aſcēdit ergo booz
A ruth. 4 ad portā ⁊ ſedit cū iudicibꝰ: ⁊ vocauit decē d̄ ſenioribꝰ ciuitatis et aduocauit ꝓpinquiorē illum de q̄ dixerat: ⁊ ait ad illū. Partē agri pr̄is noſtri helimelech diſpoſui vēdere noemi. Nos duo ſoli ꝓpinqui ſumꝰ: ſꝫ tu ꝓpinquior. Eme ꝗ̄ ſi placet. At ille ego emam. Cui booz. Ergo nō ex media pte oportet legū habere memoriā: habeas neceſſe eſt cū agro relictam maalon vt ſuſcites nomen ꝓpinqui tui. At ille ait. cedo a iure ꝓpinquitatis: tu aūt vtere meo puilegio. Et ait booz. Tolle ꝗ̄ calciamentum tuū vt firma ſit cōfeſſio. Joſephus tñ dicit. Booz itaqꝫ teſtificās ſeniores: iuſſit mulieri vt eiꝰ ſolueret calciamētū ſm legē ⁊ in faciē eiꝰ ſpueret. Joannes ſꝛo ait: Cuiꝰ nō ſum dignus corrigiā calciamēti ſoluere. Ex his tribus cōijcitur ꝙ ſm
1 Ruth. 3. diuerſos caſus q̄ncꝫ ipſe repudiās ſoluebat ſibi calciamētum q̄ncꝫ ſꝛo mulier ſoluebat ei q̄ncꝫ vir qui ſuſcipiebat eā. Sꝫ q̄cūqꝫ mō fieret in opprobriū refugij contra legē domꝰ eiꝰ dicebatur domus diſcalciati. Et ait booz aſtātibꝰ. Huiꝰ rei teſtes eſtis. Qui dixerūt. Teſtes ſumꝰ. Faciet dñs hāc mulierē tibi ſicut rachel et lyam q̄ edificauerūt domū iſrl̄. Accepit itaqꝫ booz ruth ī vxorē. Et poſt annum natus eſt ei filiꝰ quē poſuit noemi ī ſinu ſuo: nutricis ⁊ gerule fungēs officio. Et dixerūt ad eā vicine ꝯgratulātes. Ecce habes q̄ nutriat ſenectutem tuā ⁊ ſeruiat tibi plus ꝗ̄ ſeptē filij ob hoc vocauit nomē eiꝰ obeth qđ hebraice interpretatur ſeruiens. Hic eſt pater Iſai patris dauid.

Additio.

Arconiū dictū eſt ab arcendo: quia gelimei ibi arcentur quelibet ab alia.

Additio.

Sēſus verboꝝ Joānis ſecūdū vnā expoſitionē is eſt. Putabat Joānes ſpōſus ſpōſe. i. eccleſie ⁊ fuit ꝯſuetudo vt mortuo vno ſine ꝓle: vxorē eiꝰ duceret ꝓpinquior eiꝰ cognatus. Cꝫ ſi nollet primꝰ eū diſcalciabat: ⁊ duxit eā. Dicit ergo Joānes. Nō ſū ego ſpōſus: ſed xp̄o cuiꝰ corrigiā calciamēti nō ſum dignꝰ ſoluere: vt tūc eiꝰ ſpōſā: nō tñ ipſe diſcalciabat repudiantē ducēs eam. Quod notat hic.

¶ Explicit liber Ruth.

¶ Incipit tabula in hiſtoriam Regum libri primi.

¶ hiſtoria libri regum. ca. i.
De parentibus ſamuelis. ca. ij.
De fenenna. ca. iij.
De ortu ſamuelis. ca. iiij.
De filijs heli. ca. v.
Quod tertio vocauit dominus ſamuelem. ca. vi.
De morte heli ⁊ filiorum eius: et captione arce. ca. vij.
De remiſſione arce. ca. viij.
Quod orante ſamuele, vicit iſrael philiſtijm. ca. ix.
Quod iſrael petijt regem. ca. x.
De vnctiōe ſaulis ⁊ electiōe. c. xi.
De naas et ſecunda vnctione ſaulis. ca. xij.
Qđ ſamuel predixit ſauli de trāſlatione regni. ca. xiij.
De clade philiſtijm: ⁊ fauo quem comedit

comedit ionathas. ca.xiiij.
Quod ſaul vincit amalech. ca.xv.
De vnctione dauid in domo patris. ca.xvj.
De morte golie. ca.xvij.
Qd ſaul pſecut⁹ eſt dauid. c.xviij.
Quod michol depoſuit dauid p feneſtram. ca.xix.
De fuga dauid in nobe. ca.xx.
De fuga dauid ad achis. ca.xxj.
De morte abimelech et ſacerdotum. ca.xxij.
De ziphæis et q dauid latuit in ſpelunca. ca.xxiij.
De morte ſamuelis ⁊ nadabis. Capitulum. xxiiij.
De fuga dauid ad achis. ca.xxv.
De ſuſcitatiōe ſamuelis. ca.xxvj.
Qd dauid vicit amalech. c.xxvij.
De morte ſaulis filiorum ei⁹. c.xxviij.

¶ Hiſtoria libri regum primi.

Pfatio. Liber regū in quatuor voluminibus diſtinguitur apud nos: ſecūdum hebreos aūt in duobus ⁊ dicit primum ſamuel a nomine autoris: ſcdm vocant malachim. i. regū: a materia: quidam vocant malachoth: qd ſonat regnorum: ſed vitioſe. Agit eñ in eo de vno regno iudeorum tm̄: ⁊ de regibus ei⁹: lz in duo diuiſum fuerit. Script⁹ eſt aūt chronice liber iſte ſub iſtis regib⁹ qui cōpactus eſt in vnū a hieremia: qd exinde patet q idez finis eſt hui⁹ libri ⁊ hieremie. Ad cōmēdationē aūt ſamuel pmittit cōmēdatio pris ei⁹ in hūc modū.

¶ De parētib⁹ ſamuelis. Cap. j.

A 1.Re.1. Fuit vir vn⁹ de ramathaim ſophim: de mōte effraim: ⁊ nomen eius helchana effrateus. Uir eñ ponit hic nō p ſexu: ſed p vigore virtutū nec vn⁹ p numero ſed p ſingularitate religionis pre aliis. Dicitur autē ciuitas ei⁹ ramathaim q in euāgelio dicit arimathia: a ioſepho dr ramath qꝛ i

B Mat. 27. excelſo ſita erat ſophim vero ſpeculatio interpretat: ⁊ eſt ibi genitiuus caſus: acſi diceret de ramathaim ſpeculationis: qꝛ ex ea circū iacens regio longe videri poterat: ſic tradit hieronym⁹. Alij diſtiguūt ſic de ramathaim ſophim. Non eſt autem mons effraim nomen montis ſed regionis. Unde in ſequētibus vbi legit de. xij. prefectis regionum qui miniſtrabāt ſalomoni p ſinglos mēſes ponit dechar pfect⁹ mōtis effraim. Fuit A 3.re.4.
autē helchana leuita nonuſdecimus: a leui deſcendēs ab eo per caath: ⁊ iſuare chore. Unde patet q ſamuel non fuit aaronita: ⁊ dicit effrateus. i. bethleemita. Fuit enim ſecundū matrez de tribu iuda. Iñ poſtea ſamuel poſu t vnū de filiis ſuis iudicem in bethleez tanq̄ inter contribules. Et nota q quidā tria nomina diſtinguūt ſic. Effrateus ab effraim ſcribunt p duo. ff. ephrateus ab effrata: p ph. efrateus ab eufraten. qd eſt frugifer. per eu. ⁊ eſt (vt dicūt) terminus iudee iuxta eufraten.

¶ De fenenna ⁊ anna vxoribus. Capitulum. ij.

Habuit autem helchana duas vxores: nomen vni anna: ⁊ nomē ſecunde fenēna: ⁊ A 1.Re.1.
cū debuit dicere alteri de duabus: dixit ſecunde: innuēs: qꝛ lz pares eſſent in nomine vxoris. tamen hec ſecunda erat in amore viri. Erat autem anna pulchra ſed ſterilis: fenenna vero fecunda. Et aſcendebat vir ille tribus ſtatutis dieb⁹ ſm legē in ſilo ad adorandum. Erant autem in ſilo filij heli ofni ⁊ phinees ſacerdotes. Cumq̄ imolaſſet helchana dedit fenenne ⁊ filiis ⁊ filiab⁹ eius partes: anne aūt dedit partē vnam triſtis. Quidā putant hoc dictū eſſe de veſtibus nouis quas deſtribuebat vxoribus ⁊ liberis in die feſto. Sed magis putādū eſt eſſe dictum de partibus ſacrificiorum que contingebāt offerentes: quas tanq̄ ſctās leuite ceteris diſtribuebant. Hebreus ſermo magis videt ſonare dedit ante miſ-

ſionē

ſionē vnā duplicē: quaſi vnā ptem equipollentē duab⁹. Porro anna triſtis erat ꝓ ſterilitate ⁊ nō ſumebat cibum. Et egreſſa eſt ad fores tabernaculi vt oraret heli ſedēte añ poſtes: vt querētes ꝯſiliū paratū eum inuenirēt. ⁊ flens anna votū vouit dño. Dñe exercituū ſi dederis mihi ſexū virilē dabo euz tibi nazareū oībus diebus vite ſue. Et attēdens heli motum labiorū vocēq; nō audiēs: eſtimās temulētā ait. Digere paulíſp vinum quo mades. Que rñdit. Nequaq̄ dñe. Sed mulier infelix ego ſum vſq; adhuc. Ora ꝓ ancilla tua. Intelligens aūt eam heli ſterilē ait. Det tibi deus iſrael petitionē tuaz. Hebreus tñ hʒ dabit. Vñ mulier ex ꝑmiſſione ſacerdotali ſecura abiit. vultuſq; illi⁹ nō ſunt ampli⁹ in diuerſa mutati. i. animus ei⁹ non eſt deinceps diſtractus in varietates dubitationis.

¶ De ortu ſamuelis. cap. iiij.

C.D Reg.1. ET factū eſt vt pereret filium ⁊ vocauit nomē eius ſamuel. id eſt poſtulatio dei: quia a deo poſtulatū ſuſceperat. nec aſcēdit mulier i ſilo cū viro ſuo: donec ablactaret filiū: ⁊ cum ablactatuz duxit in ſilo cū vitulis trib⁹. ⁊ modijs farine trib⁹. hebre⁹ tñ hʒ. ⁊ in modio farine ⁊ cū amphora vini q̄ eſt menſura triū modioꝝ. Nec attulit ſimilā: ⁊ vinum ad libanduz tm̄. cum in libaminibus vitulorū pauciora ſufficerēt. pſertim cū nō niſi vnum vitulum obtuliſſet. ſʒ intelligēdum eſt ꝙ reſiduū dedit domui ſacerdotum. Porro mirum videtur eſſe puerum bimum: quaſi nouiter ablactatum adductū eſſe ad miniſtrādum in tabernaculo. Propterea quidā dicunt tres eſſe ablactationes. Prima eſt a lacte mamille: q̄ fit tertio anno. Scd̄a a lacte ifantie: que fit ſeptimo. Tertia a lacte pueritie: q̄ fit duodecimo. ⁊ ſic amouet̄ puer a nutrice/a pedagogo/a tutore. Dicunt ergo quidā eum adductum poſt ſecundam ablactationē ad imbuēdū miſterio. Vñ in ſequentib⁹ legit̄ ꝙ ꝑ ſinglos annos mittebat ei mater tunicaz paruā. Alij dicunt ꝙ poſt

tertiā ablactationē quaſi iam idoneum ad miniſtrādum. Vñ ſtatim D 1.Re.1

ſequit̄. Puer autē erat miniſter in ꝯſpectu dñi. Cumq; obtuliſſet puerū heli: ait anna. Viuit aīa tua domine: ego ſum mulier infelix pro qua oraſti. ⁊ ecce filius quē dedit mihi dñs. Genus erat iuſiurandi ꝑ ꝯfirmationē. quaſi diceret: ꝑ animā tuā dñe. Quidā tñ hñc ꝑ execrationez dici putant: ibi vt Viuit aīa tua rex ſi noui eum q̄ſi diceret. deſtruet me vita tua rex. ſi noui eum. et orauit anna dominum: et

dixit. ¶ Exultauit cor meum ⁊c. B

Canticū tamē eſt ꝓprie nō oratio 1.Re.2

⁊ ꝯtinet tria hoc cāticum. primum eſt gratiaꝝ actio ꝓ beneficio ſibi preſtito. ſcd̄m eſt inuectio in ſuperbos occaſione fenenne: vt ibi. Nolite multiplicare loq̄. tertio ꝓphetat de regno chriſti: vt ibi. Dñs iudicabit fines terre. Qd̄ autē legit̄ in cantico donec ſterilis pepit plurimos. ⁊ q̄ multos habebat filios ifirmata ē: hebre⁹ hʒ ꝓ plurimos ſeptē. ⁊ ꝓ infirmata eſt. ſecta eſt: ⁊ tradit ꝙ ſingulis anne filijs naſcētib⁹ ſinguli fenēne filij moriebant̄ ⁊ quinq; filijs anne duos filios ſamuelis ꝯnumerat: vt ſint ſeptē. Redijt helcana i domū ſuā: ⁊ ſamuel miniſtrabat ante heli. ⁊ dicit eum ioſephus anno duodecimo pleno prophetaſſe.

¶ De filijs heli. Cap. iiij.

POrro filii heli neſcientes dominum. partē ſacerdotalē

de ſacrificijs añq; adolerēt 1.Re.2

adipē tollebant ab offerētib⁹ crudam: vt lautius ſibi prepararent eam: et mittebat puer ſacerdotis fuſcinulam in ollam: et quicquid leuabat fuſcinula erat ſacerdotis quod erat portio: ſed rapina. Samuel autem miniſtrabat accinctus ephot lineo nōn ſacerdotali ſed ꝓphetico ⁊ tunicam par=

nam

nā afferebat ei mater ſingulis an
nis:⁊ viſitauit dñs annā:⁊ habuit
tres filios ⁊ duas filias. Heli autē
erat ſenex valde:⁊ audiuit pctā fi=
lioꝝ q̄ dormiebant cū mulieribus
excubantibꝰ ad oſtiū tabernaculi
⁊ eas q̄ venerāt ad purificandum
polluebant. Quidā tn̄ volūt ꝙ nō
admiſcebant mulieribꝰ:ſed corru
pti pecunia dabāt mulieribꝰ licen
tiā cōmiſcēdi viris ſuis infra dies
purificationū. Unde ⁊ pater dixit
eis. Tranſgredi facitis ppl'm dñi
⁊ tepide arguebat eos. Uenit aūt
vir dei ad heli:⁊ ait ad eum. Lo=
quens locutus ſum:vt domus pa
tris tui miniſtraret mihi in ſempi
ternum. Abſit hoc a me:ſʒ hono=
rantes me glorificabo.⁊ cōtēnen
tes abijciā. Ecce pcidā brachium
domus patris tui.i.auferaʒ ſacer
dotiū de domo tua ꝓ quo dicebā
tur ei armꝰ dexter.⁊ videbis emu
lum tuū in tēplo. Qđ factuʒ eſt in
A diebus ſalomonis cū ſadoch qui
i. para fuit de eleazar factꝰ eſt ſacerdos:
lip.24 electo abiathar:qui fuit de ithā=
mar. Quidaʒ tn̄ autumāt tranſla
tum eſſe ſacerdotiū ad ſamuelem
qui non fuit aaronita. Sed nec le
git:ſamuelē fuiſſe ſacerdoteʒ nec
aaronitas amotos a ſacerdotio:
vſq; circa tpa machabeoꝝ. Qđ au
tem addidit vir dei:magna pars
domus tue morietʳ forte impletuʒ
eſt in ꝑmo qn̄ occubuerunt filij
eius in bello vł quādo ſaul ſacer
dotes nobe interfecit:⁊ in ſignū fu
ture veritatis pdixit ei vna die filios
eiꝰ morituros. Porro in diebꝰ illis
erat ſermo dñi pcioſus.i.rarus.

¶ Quod tertio dominus vocauit
Samuelem. Capitu.v.

A Et factū eſt vna die heli ia=
i.Re.3. cebat i lecto ſuo:⁊ oculi eius
caligauerāt:nec poterat videre lu
cernā dei anteq̄ extingueretʳ. Qđ
mirum vr̄. Nō eſt em̄ aliquis adeo
cecutiēs quin clarius videat lucer
nā ardentē q̄ extinctā pſertim cū
cecutiētes oculi clarius videāt ad
lucernā q̄ ad diē. Quidā ſic diſtin

guūt. Nec poterat videre lucer=
nā dei anteq̄ extingueretʳ.i. more
retʳ. Samuel aūt dormiebat ⁊ ſuꝑ
abundabat autē. Huic ſenſui vide
tur conſentire hebreꝰ q̄ diſtinguit
ibi:nec poterat videre:⁊ ſubiūgit.
lucerna dñi nondū extinguebatʳ ⁊
ſic cōgrue ſequitʳ ſamuel autē dor
miebat in tēplo dñi.i.in thalamo
iuxta tabernaculū vbi ſolus cū he
li ſacerdote dormiebat. Uñ cū vo
caſſet eum dñs:cucurrit ad heli:di
cens. Uocaſti me. Falſum dixit:ſʒ
non eſt mentitꝰ. Et ait heli. Non
vocaui te. Revertere ⁊ dormi.⁊ fa
ctum eſt ſcđo ſic. Nondum enim
ſamuel ſciebat dñm.i.nondum ha Samu
bebat ꝯſuetudinē audiendi dñm. eli ap=
Cūq; vocaſſet eū dñs tertio:iterū paruit
abijt ad heli. Intellexitq; heli qđ dñs ⁊c.
vocaſſet eum dñs:⁊ ait. Si dein=
ceps vocauerit te dices. Loquere
dñe q2 audit ſeruꝰ tuꝰ. Cūq; vocaſ
ſet eum dñs dormientē ait. Loque
re dñe.⁊ indicauit ei eandē cōmi=
nationē in domū heli quā puꝰ fe=
cerat per virū dei. Nō tn̄ putādū
eſt irritā factā eſſe ꝓmiſſionē quā
fecerat dñs aaron de ſacerdotio
ſempiterno. Promiſſionibus enim
hmōi:ſemꝑ addēda eſt ꝯditio q̄n
ꝙ poſita. Si cuſtodierint filij tui
teſtim meū.⁊c. Uidetʳ ioſephꝰ velle
dñm ideo tertio vocaſſe ſamuelem
vt ꝑfiguraret tres ipſiꝰ dignitates
futuras. Fuit em̄ ꝓpha ꝙ ab hac
vocatione dicit eum habuiſſe:fuit
quoq; iudex obtulit etiā quaſi ſa
cerdos eo ꝙ puulus eſſet icaboth
nepos heli. Mane adiurauit heli
ſamuelē vt indicaret ei vniuerſum
ſermonē dñi:⁊ idicauit ei oīa. Et
ait heli. Dñs eſt:qđ bonum eſt in
oculis ſuis faciat. Creuit autē ſa
muel ⁊ cognouit vniuerſus iſrael
ꝙ fidelis ꝓpha ſamuel eſſet dñi ⁊
cōſuluit eū ois ppl's iuxta vbū dñi.
Preceperat em̄ dñs vt abiceret diui
nos ⁊ ariolos ⁊ hmōi:⁊ ſciſcitaret
tur a fratribus ſuis verbum dñi.

¶ De morte heli ⁊ filioꝝ eius: et
captione arce a philiſtijm. ca.vi.

Et factū

A E T factū eſt cōuene-
1.Re.4 rūt philiſtijm in pu
gnā in affech. qui di
cit locus ieſrahel: p
tinēs ad iſrael: quā
vocat ioſephus ciui
tatē amphecolbenitis. Iſrl quoqꝫ
egreſſus eſt in ꝑliū iuxta lapidem
adiutorij quod per prolepſim di-
ctum eſt: id eſt per anticipationem
poſtea patebit ⁊ victus eſt iſrael ⁊
ceciderūt de eo quaſi quatuor mi
lia virorum: ⁊ dixerūt ſeniores. Af
feramus de ſilo arcam domini ſe
dentis ſuper cherubin. Quod idō
A dictum eſt ſicut ⁊ in pſalmo. Qui
ps.79 ſedes ſuper cherubin: quia gloria
domini ibi quoqꝫ apparebat. Et tu
lerūt arcam: ⁊ iuerūt cū ea duo fi
lij heli. Nā ⁊ phinees iā fungebat
officio prīs ſui. ⁊ acceperāt māda
tū ab heli. ne forte redirēt ad eū
ſine arca: ⁊ timuerunt philiſtijm ⁊
acri⁹ pugnauerūt. Fugitqꝫ iſrael ⁊
ceſa ſunt ex eo .xxx. milia peditū ⁊
arca dn̄i capta eſt: et duo filij heli
mortui ſunt. Cucurrit aūt puer bē
iamita ex acie: ⁊ indicauit i ſilo qđ
Heli factum fuerat. Heli aūt ſedebat ꝯ
morit ⁊ viā q̄ ducebat ad caſtra. ſpectās. i.
ſui filij. auſcultās. Iā eñ cecuerat vt tra
dunt hebrei. i. nō cecutiēs. Qui au
dita ſtrage ppli ⁊ morte filiorꝫ ꝗe
uit. Cū aūt audiſſet arcā captā ce
cidit retrorſū: ⁊ fractꝫ ceruicib⁹ ex
pirauit. Nur⁹ aūt ei⁹ vxor phinees
ꝑgnās erat: ⁊ ꝑ dolore icuruauit
ſe ⁊ peperit filiam .vij. mēſium: vt
dicit ioſephus. ⁊ vocauit eum ica-
both. id eſt iglorioſū dicēs. Trāſla
ta eſt gloria domini de iſrael. Por
ro Heli iudicauit Iſrael .xl. annis.
Cui cōcordat ioſephus. lxx. vero
⁊ paralipomenon dicunt .xx. Po-
teſt dici ꝙ poſt ſamſonem .xx. anni
fluxerunt ſine iudice. ꝗ aggregati
ſunt annis quibus iudicauit Heli.
li. Quidam tamē dicūt .xx. annos
ꝗbus iudicauit ſamuel aggregan
dos annis heli magiſtri ſui. Sed
verius anni ſamuelis cum annis
ſaulis aſcribūtur. Sane potuit fie

ri vt heli fact⁹ iudex trāſtulerit ſa
cerdotium de domo eleazar. Elea
zar ꝗdē ſuccedit phinees. Cui ſuc
ceſſit abiezer. cui ſucceſſit buzi. cui
ſucceſſit ozi. ⁊ tranſlactum eſt ſa-
cerdotium.

Incidentia.

In dieb⁹ heli fuit terti⁹ rex lati Inci
norꝫ ſiluī⁹ poſthumi⁹ fili⁹ enee ⁊ la dens.
uinie a quo deinceps latini reges
ſiluij denominati ſunt. Hunc aſca
ni⁹ heredē relict adhuc puulo fi-
lio ſuo iulio. a quo iuliorꝫ familia
⁊ originē traxit ⁊ nomē. Hectoris
filij ilium receperunt: expulſis po
ſteris neſtoris.

De remiſſione arce. ca. vij.

A
Tulerunt aūt philiſtei arcā 1.Re.5
dn̄i in azotū ⁊ ſtatuerūt eam
iuxta dagon. ꝗſi tropheū ⁊ ſurgen
tes diluculo inuenerūt dagon ꝓ-
ſtratū in terra ān arcā: ⁊ ꝗſi adorā
tem: vt dicit ioſeph⁹: ⁊ reſtituerūt
eū i locū ſuū. Rurſus mane ſequē
te inuenerūt eū ꝓſtratū caput ꝯo
⁊ man⁹ ei⁹ abſciſe a trūco iacebāt
ſup limē. Ob hoc null⁹ ingrediēs
tēplū in azoto calcat ſup limē vſ-
qꝫ in hodiernū diē: ⁊ aggrauata ē
man⁹ dn̄i ſup azotos ⁊ ꝑcuſſit eos
in ſecretiori pte natiū. ⁊ computre
ſcebāt ꝓminētes extales eorꝫ. Qđ
ioſeph⁹ dicit factū ex crudeli paſ
ſione diſenterie. ita vt putrefacta
egererēt inteſtina ⁊ mures ebulliē
tes ꝺ agris corrodebāt extales eo
rū ⁊ ſatrapis cōuocatis dixerunt
ad eos. Quid faciem⁹ ꝺ arca. Qui
dixerūt. Circunducatur. Quocūqꝫ
aūt circūducebat percutiebat oēs
in poſterioribus ⁊ fecerunt ſibi ſe
des pelliceas ⁊ cōuenientes princi
pes quinqꝫ vrbium: tractabāt ꝗd
facturi eſſent. ⁊ erant qui dicerent
cauſam: paſſionū factā per arcā:
alij ꝑ caſum alij per corruptionē
aeris et fructuū terre. Dixerūt
aūt ſacerdotes ⁊ diuini. Cur agg-a 1.Re.6
uatis cor vr̄m ſicut pharao ⁊ egy
pti⁹. Remittite arcā ſꝫ n̄ vacuā. Re
ponite i capſella iuxta arcā ꝗnqꝫ
anos aureos ⁊ quinqꝫ mures au-

Remittit̃ arca dñi a philiſteis.

reos p numero ciuitatu3 q̄ pcuſſe
ſunt. Joſephꝰ tñ dt. v. ſimulachra
hoiz aurea: ⁊ poneſis arcā ſuper
plauſtrū nouū: ⁊ ꝯiūgetꝫ duas vac
cas fetas qbꝰ nō ē ipoſitū iugū: ⁊
vitulos eaꝝ recludetꝫ domi: ⁊ ſi re
cto itinere aſcēdāt ꝯ bethſames ipa
fecit nobꝫ hoc maius: alioqn caſu
factū eſt. Jbāt ātvacce mugiētes i
directū nec declinātes ad dexterā
nec ad ſiniſtrā p viā q̄ ducit beth-
ſames: ⁊ hec eſt vna ſacerdotaliū
ciuitatū i tribu bēiamin. Eſt alte-
ra bethſames in tribu neptalim.
Porro bethſamite metebāt triticū
⁊ venit plauſtrū i agrū ioſue beth
ſamite ⁊ ſtetit ibi. Et poſuerunt ar
cā ſup lapidē grādē quē putāt he
brei fuiſſe arā edificatā ab abraa3
⁊ capſellā q̄ erat iuxta eā: ⁊ ꝯcide
rūt leuite ligna plauſtri ⁊ vaccas
poſuerūt ſup ea i holocauſtū dño.
Uiri āt bethſamite obtulerūt holo
cauſta ⁊ victimas i die illa. Aſſerūt
qdā qnqꝫ tm̄ eſſe ciuitates phili-
ſtijm: ⁊ iō quinqꝫ tm̄ miſiſſe agnos
aureos: ⁊ qnqꝫ mures. S3 i ſequē
tibꝰ legit̃ ſiceleg fuiſſe ciuitas phi
liſtinoꝝ. Uñ meliꝰ videt̃ qđ dicit
Jſidorus quinqꝫ fuiſſe tm̄ metro-
poles ⁊ q̄qꝫ obtulit agnū aureum
⁊ marem: alie ſolu3 mures obtule
rūt vſqꝫ ad abel magnu3 ſup quē
poſuerant arcā dñi. Et videt̃ hec
litera ſonare q abel ſit nomē lapi
dis ſup quē poſita fuit arca. Alij
aſſerunt ciuitatē que tunc bethſa
mes dicebat̃: que poſtea dicta eſt
abel: quod interpretat̃ luctus: p-
pter luctum bethſamitaꝝ qui ſe-
cutus eſt. Et additum eſt magnū:
ad differentiam alterius abel: que
B in ſequētibus abela dicitur vbi ſa
2.Reg. piēs mulier ex-
20. clamauit ad io
ab. Qui interro
gāt interrogēt
in abela: ⁊ tunc
legit̃ ſup quem
poſuerūt arcā id
eſt iuxta quē. et
percuſſi ſunt de

Additio.
Qñ volebat eā
ioab capere vt ſit
ſenſus. noli ea3
deſtruere: quia
omnes in ea ca
piūt cōſilium fa
ciendoꝝum.

bethſamitis .lxx. viri ⁊ .l. milia ple Percuſ
bis. eo q vidiſſent arcā nudā. Cre ſi ſunt
dunt̃ āt illi .lxx. depoſuiſſe arcā cū bethſa
non eſſent ſacerdotes. Si qrit̃: cur mite.
ergo mortui nō ſunt philiſtei. qt-
quot viderūt arcā. pōt dici q non
peccauerunt vidēdo qbꝰ nō erat p
hibitū videre. Timētes autē beth A
ſamite miſerūt 1.re.7.
ad viros caria-
thiarim vt redu
cerēt ad ſe arcā.
Qui reduxerūt
eā ⁊ tulerunt eā
i domū amina-
dab viri iuſti in
gabaa: ⁊ eleaza
rū filiū eiꝰ ſacer
dotem inſtitue-
rūt in cuſtodia3
arce: et fuit ibi.
xx. ānis vſqꝫ ad
octauum annū
regni ſauli ſquo
ipſe tulit ea3 in
caſtra. Manſe-
rat autē apud
philiſteos. vij.

Additio.
De cariathiari
tranſtulit eā ſa
mueli maſphat
poſt ipſe et ſaul
in galgala poſt
ſaul in nobe: et
de nobe in ga-
baa: poſt dauid
in domū obeth.
poſt in ſiō poſt
ſalomon in tem
plum. Has om-
nes tranſlatio-
nes diligens le-
ctor aduertere
poterit i hoc li-
bro.

mēſibus: ⁊ tunc quieuit iſrael poſt
dñm ſedata ira domini ſuper eos.

¶ Qđ orante ſamuele vicit iſrael
philiſtijm. Capitu. viij.

Quod attendēs ſamuel ⁊ vi
dēs eoꝝ fiduciā in dño ait B
Aſcēdamꝰ i maſphat vt orē p vo 1.Re.7
bis. Cūqꝫ aſcēdiſſent in maſphat
effundēs aquā corā dño i q̄ male
dicta ꝯgeſta erant quā ſi idolatra
bibebat labia eiꝰ adherebāt ſibi i
ſeparabiliter: forte i ſignū federis
ſicut fecit ioſue: ⁊ iudicauit eos ibi
ſamuel. i. docuit eos iudicia dei.
Quidā tñ aſſerunt ſamuelē qđdā
idolū redegiſſe i puluerē: ⁊ mixtū
dediſſe pplo ad bibēdū: ⁊ i barbis
eoꝝ indicaſſe reos idolatrie a nō
reis. ſicut quōdā fecit moyſes. Et
audierunt philiſtijm ꝯgregatū iſ
rael eē inermē i maſphat: ⁊ armati
aſcēderūt aduerſus eos: ⁊ timēs iſ
rael dixit ad ſamuelē. Clama pro
nobis ad dñm. ⁊ obtulit ſamuel la
ctentem

ctētē agnū ī holocauſtuz. Et dum
clamaret ſamuel ad dñz ínitū eſt
preliū: ⁊ intonuit dñs fragore ma
gno ſup philiſteos ⁊ mota ē terra
⁊ p loca pādebat hiat⁹ ⁊ philiſtei
in fugā verſi: ceſi ſunt a filijs iſrl q̄
percuſſerūt eos vſq̄ ad terminos
terre ſue. Tulitq̄ſamuel lapidē: ⁊
poſuit eū ī terminis: ⁊ vocauit no
mē loci illi⁹ lapis adiutoriū. Nec
appoſuerūt vltra philiſtijm: vt in
trarēt terminos iſrael: dū viueret
ſamuel. Judicabat itaq̄ ſamuel
pplz ī bethel ⁊ galgal: ⁊ maſphat
circumiēs p ſingulos annos ⁊ re-
uertebat in ramatha: ⁊ edificauit
ibi altare: ſz ⁊ ibi iudicabat iſrael.
Tres ille ciuitates famoſe erant
bethel pp̄ter ſomniū iacob ⁊ gal
gal pp̄ter circūciſionē ſecundā: ⁊
maſphat pp̄ter frequētiā ioſue: ⁊
aſcēdebat ad eas ſamuel viciſſiz
in tribus ſolēnitatib⁹ hebdoma-
darijs ⁊ iudicauit ibi pplm. Alijs
diebus aſcēdebat ad eū populus
in ramatha ad iudicandum.

¶ De malis filijs ſamuelis: ⁊ qd̄
iſrael petijt regem. Ca. ix.

A
1.reg.9 Cum autē ſenuiſſet ſamuel:
poſuit filios ſuos ioel ⁊ abiā
alterū ī bethel: alterū ī berſabee:
vt ibi ſedētes iudicarent populū.
Qui declinauerunt poſt auaritiā
⁊ puerterūt iudiciū. Qd̄ non ferēs
populus dixit ad ſamuelē. Da no
bis regē vt iudicet nos ſicut cete-
re gētes habēt. Qd̄ grauiter tulit
ſamuel pp̄ter iniſtā ſibi iniuriā ⁊
circa odiū regis. Cūq̄ cōſuluiſſet
dñz ait ei dñs. Audi vocē populi:
nec te tm̄ abiecerunt ſed me: ne re
gnē ſuper eos. Uerū tn̄ predic eis
ius regis ſup eos. Et ait ſamuel
ad populū. Hec erit ius regis. Fi
lios veſtros faciet ſibi ſuos ſuos
eq̄tes ⁊ p̄curſores agricolas ⁊ fa
bros armorū. filias veſtras faciet
vnguētarias: ⁊ coq̄trias ⁊ pani-
ficas. Seruos veſtros ⁊ ancillas ⁊
iumenta ponet in opere ſuo: opti
ma q̄ veſtra dabit ſeruis ſuis: et
vos eritis ei ſerui: ⁊ ait populus.
Nō audiem⁹ te: ſed erit rex nobis
⁊ pugnabit p̄ nos: ⁊ ait ſamuel.
Ite ad pp̄ria oportune vos euo
cabo: cum cognouero a domino
q̄ daturus ſit vobis regem.

¶ De vnctione ſaulis et electio-
ne. Capitulum. x.

Et erat vir de bēiamin noie
cis d̄ ſtirpe iemini: cui⁹ erat 1.re.9.
filius ſaul: nō erat vir melior illo
in iſrael. Cūq̄ periſſent aſine cis:
dixit ad filiū. Tolle vnum de pue
ris: ⁊ q̄re aſinas. Cūq̄ p̄trāſiſſent
p mōtē effraim: ⁊ terrā ſalyz: ⁊ ter
rā bēiamin: ⁊ nō inueniſſent: vene
rūt in terrā ſuph: q̄ fuit pp̄ria ſa
muelis: ⁊ ait ſaul ad puer. Reuer
tamur ne pater meus ſollicit⁹ ſit
pro nobis. Cui puer. Eſt vir dei ī
ciuitate hac: q̄ abſq̄ ambiguitate
loq̄t. Eamus ad eū: ſi forte īdicet
nobis de via nr̄a. Et ait ſaul. Quid
feremus ad eū. Panis defecit in ſi
ſtarcijs nr̄is ⁊ ſportulā nō habe-
m⁹. i. argētuz ī ſportula. Errabat
(vt ait ioſeph⁹) putās pp̄hetā ac
cepturū munera: cū nec ſaul legit
obtuliſſe nec ille accepiſſe. cui pu
er. Habeo ī manu mea q̄rtā ptem
ſtateris argēti: ⁊ aſcēderunt in ra
matha: in q̄ erat vir dei: ⁊ dixerūt
puellis egrediētib⁹ ad aquā. Nū
quid eſt hic vidēs. Que rn̄derūt.
Eſt hic hodie ſacrificatur⁹ ī excel
ſo. Cūq̄ ambu
larent in vrbis
medio apparuit
eis ſamuel. cui
p̄die dixerat do
min⁹: cras hac
hora mittā ad

Additio.
Sacrificium: di
citur prandium
qd̄ parauerat ſa
muel illis.

te virū de bēiamin: quē inūges ſu
per pplz meū. Cūq̄ ſamuel aſpe
xiſſet ſaul dixit ei dñs. Ecce vir
quē dixerā tibi: ⁊ ait ad ſaul. Ego
ſum vidēs: aſcēde vt comedas me
cū: cras dimittā te: ⁊ q̄ ſūt ī corde
tuo īdicabo tibi ⁊ de aſinis nō ſis
ſollicitus: q2 iuē te ſunt. Poſſet vi
deri ſaul habuiſſe ſollicitudinē ī
corde p aſinab⁹: niſi h̄ determinaſ
ſet pp̄heta. Uñ aiunt hebrei ſan-

 lem

lem vidiſſe p ſomniũ ſe collocatũ
in vertice palme: qđ eſt ſignũ re-
gnaturi ⁊ idẽ ſolici tus erat: ⁊ ob
hoc dixit ei ſamuel. Cuius erunt
optima q̃q; in iſrl̃. Nõne tibi aſcẽ
derũt in excelſuz. añ tẽplũ cũ lice
bat ſacrificare i excelſo. Cũq; recũ
berẽt i triclinio dedit ei ſamuel lo
cũ i capite.xxx.
viroꝝ q̃fuerant
inuitati: ⁊ poſuit
añ eũ armũ q̃ſi
ptẽ regalẽ. quẽ
de induſtria ſer
uauerat ei: cũq;
mane ſurrexiſ-
ſent ⁊ egreſſi eſ
ſent ciuitatẽ: di
xit ſamuel. Antecedat nos puer ⁊
tu ſubſiſte vt idicẽ tibi verbũ dñi.

Additio.
Cũ i multis lo-
cis dãnẽt ſacri-
ficãtes i excelſo.
q̃d eſt ꝙ ſamuel
dr̃ ſacrificaſſe i
excelſo. Solue-
tio: nõdũ erat con-
ſtructũ tẽplum.

A
1.re. 10 ¶ Tulit aũt ſamuel lẽticulã olei
qđ ẽ vas fictile: quadrãgulũ hñs
foramẽ i latere: ⁊ effudit ſup caput
ei⁹ ⁊ oſculat⁹ ẽ eũ ⁊ ait. Unxit te in
principẽ de⁹ ſup hereditatẽ ſuã: ⁊
hoc tibi ſignũ. Cũq; receſſeris a me
inuenies duos viros iuxta ſepul-
chrũ rachel q̃ dicẽt tibi ꝙ inuente
ſunt aſine. Cũq; veneris ad quer-
cũ thabor. Et ẽ thabor nomẽ hõis
non mõtis. Inuenient te tres viri.
vnus portãs tres hedos: ali⁹ tres
tortas panis ⁊ alius lagenã vini
⁊ accipies de manu eoꝝ duos pa
nes. Poſt hoc venies ad locũ q̃ dr̃
ſtatio philiſtinoꝝ: eo ꝙ quõdã ibi
philiſtei caſtrametati ſunt ⁊ habe
bis obuiũ cuneũ pphetarũ deſcẽ-
dentiũ de colle dñi: pſallẽtiũ i in-
ſtrumẽtis ⁊ pphetãtiũ. Et inſiliet
i te ſpũs dñi: ⁊ pphetabis cũ eis.
Et nota ꝙ ſamuel primo iſtituit
A Va. cõuẽtus religioſoꝝ iugiter pſallẽ
tiũ dño: ⁊ dicebãt cõuẽtus eoꝝ cu
neus: q̃ſi couenẽs. Et dicebat p-
phetare. i. iugiter deũ laudare: et
forte aliqui qñq; prophetabãt ex
eis. Et addidit ſamuel. Cũ videris
hec ſigna ſcias ꝙ dñs tecũ ẽ ⁊ de-
ſcẽdas añ me in galgala: qr ibi cõ
ueniem⁹ cũ opus fuerit. Ego q̃p-
pe deſcendã ad te vt offeras obla
tionẽ.vij.diebus. In cõſecratione
enim ſacerdotis ⁊ regis tot dieb⁹
fiebat oblatio ſʒ quoſdã. Et addi
dit. Expecta ħ donec veniã ad te
⁊ oñdã tibi q̃ facias. Tñ q̃dã.vij.
dies referũt ad expectationẽ vt ſit
ſenſus. Septẽ dieb⁹ expectabis do
nec veniã qđ poſtea explicabitur.
Cũq; vẽiſſet ſaul ad cuneũ pphe
tarũ pphetauit cũ eis ſaul. Aiũt
hebrei eũ pphetaſſe de gog ⁊ ma
gog: ⁊ đ pmijs iuſtoꝝ ⁊ penis ma
loꝝ. Et admirãtes q̃ nouerãt eũ
dixerũt. Nũq̃d eſt ſaul iter pphe
tas: ⁊ cis pr̃ ei⁹. q. d. cũ nõ ſit đ ge
nere pphetaꝝ. Alia lr̃a hʒ. Et q̃s
pr̃ ei⁹: ſub eodẽ ſenſu. Uel ita. Et
q̃s pr̃ eoꝝ. Quaſi dicat. Sol⁹ de⁹
eſt pr̃ pphetarũ ⁊ ſpũs vbi vult B
ſpirat: nõ tñ in filios pphetarũ. Ioã. 3.
Exinde verſuz eſt in pũerbiũ. Nũ
⁊ ſaul iter pphetas. Qđ forte de
ſolo ſaule dicebat: vl' de quocũq;
repẽte ſublimato. Et intrauit ad
ner patruũ ſuũ. Qui cũ q̃ſiſſet ab
eo de ṽbis ſamuelis: đ ṽbo regni
tacuit/cetera indicauit. Uocauit
aũt ſamuel populũ in maſphat: ⁊
ait ad illos. State corã dño: ⁊ fa
ciemus ſortes p trib⁹ et familias
⁊ capita: ⁊ inuenit ſors tribũ bẽia
min: ⁊ deſcendit vſq; ad ſaul filiũ
Cis. Et creditur ſamuel tẽperaſſe
ſortes iuxta cor ſuũ. Sciens autẽ
ſaul ꝙ q̃rerẽt: latuit: quaſi nolẽs
ſuſcipere principatũ. Quẽ inuẽtũ
ſtatuerũt in medio populi: ⁊ fuit
altior vniuerſis ab humero ⁊ ſur
ſum. Et ait ſamuel. Ecce quẽ ele-
git dñs: nõ eſt ei ſilis in oi pplo.
Et exclamauit ois pplus. Uiuat
rex. Et ſcripſit ſamuel legẽ regni:
⁊ legit vniuerſo audiẽte pplo ⁊ re
gẽ. Et repoſuit libellũ in taberna
culo: qđ erat adhuc i maſphat cũ
altari: ⁊ redierũt ad ppria ⁊ ſaul
abijt i domũ ſuã i gabaa. q̃dã ṽo
deſpexerũt eũ ⁊ ſaul diſſimulabat.

¶ De naas ⁊ ſcđa vnctiõe ſaulis:
poſt victoriã contra amon. ca. xi.

Actũ eſt aũt quaſi poſt mẽ- B
ſem naas ammonites obſe 1. re. 11.
dit

dit iabes galaath. Cūq; petiſſent
ab eo obſeſſi fedus ait. In hoc fe-
riā vobiſcū fedus vt eruā oībꝰ vo
bis oculos dextros. eis eñ q̄s bel
lo capiebat dextros oculos crue-
bat vt ſiniſtros ſcutis celantes ad
bellū forēt inutiles. Et rñderūt ei.
Cōcede nobis. vij. dies ⁊ mittemꝰ
in oēs terminos iſrl': ⁊ ſi nō fuerit
nobis defenſor egrediemur ad te.
Uenerūt aūt nūtij i gabaa ſaulis:
⁊ cū nūtiaſſent hoc: fleuit pplˀus ⁊
ipſe ſaul veniebat de agro ſequēs
boues. ⁊ promiſit iabitis ſe tertia
die vēturū eis i auxiliū: ⁊ iuſſit ali
quos coꝝ ꝑ ducatu itineris ſuſtine
re ⁊ diuinitus inſpiratus concidit
vtrūq; bouē in fruſta: ⁊ ꝯminatus
eſt in oēs terminos iſrael dicens.
Qui nō exierit poſt ſaulē ⁊ ſamue
lē: ſic fiet bobꝰ eius. ⁊ egreſſi ſunt
oēs q̄ſi vir vnꝰ trecēta milia viroꝝ
⁊ cōſtituit ſaul pplˀm in tres ptes.
⁊ ingreſſus ē caſtra in vigilia ma-
tutina: ⁊ ꝑcuſſit amō plaga grādi.
B 1. re. 12 Et ait pplˀus ad ſaul. Quis eſt qui
dixit. Non regnabit ſaul ſuꝑ nos.
Date nobis vt interficiaꝛ. Et ait
ſaul. Nō īterficieꝛ quiſpiā hodie.
q2 fecit dñs ſalutē in iſrael. ¶ Et
ait ſamuel. Eamꝰ in galgala ⁊ in-
nouemꝰ ſibi regnū: ⁊ inūxerꝰ ſaul
D in regem ſcd̄o i galgala. ¶ Et ait
1. re. 12 ſamuel ad pplˀm. Ecce rex gradiꝛ
ante vos. Me abiecistis et dñm: et
hoc vobis ſignū. ꝙ dedit dñs vo-
bis regē i ira. ¶ Ecce meſſis triti-
cea eſt hodie. Inuocabo dñm ⁊ da
bit tonitrua ⁊ coruſcatiōes gran-
dines ⁊ pluuias: ⁊ ſic factū eſt ſta-
tim cōtra naturā terre illꝰ. Et po-
pulꝰ timēs ait. Ora ꝓ ſeruis tuis.
Addidimꝰ eñ pctis nr̄is malū vt
peteremus nobis regē. Et ait ſa-
A muel. Peccaſtis. nolite deiceps re
1. re. 3. cedere a dño: ⁊ vitetis. Alioquin
peribitis vos ⁊ rex veſter. ¶ Filiꝰ
vnꝰ anni erat ſaul cū regnare ce-
piſſet. i. humilis tāq; puulꝰ. duo-
bus aūt annis regnauit ſuꝑ iſrl'. i.
iuſte rexit pplˀm. In reliq̄s ānis re
gni q̄ſi tyrānꝰ fuit ⁊ nō rex. Quidā
hoc legūt de hyſboſeth filio eiꝰ di
cētes eū anniculū eē in ꝑncipio re
gni pr̄ni: ⁊ de eodē dictū ē ꝙ duo
bus annis regnauit i iſrael: ꝙ aūt
duobꝰ ānis regnauerit hiſboſeth
certū ē ꝙ aūt anniculꝰ eſſet cū re
gnare cepiſſet pr̄ eiꝰ ſtare nō pōt.
Saul eñ circiter. xx. annos regna
uit. hiſboſeth. ꝟo regnās poſt pa
trē iā q̄dragenariꝰ erat. Qd̄ tñ ipi
determiare conāꝛ dicētes ſaul ce-
piſſe regnare poſt hely: ⁊ ponūt i
regno ſaulis annos ſamuelis. He
breꝰ ſic hꝫ. ¶ Qd̄ ſamuel ꝑdixit
ſauli de trāſlatione regni. Ca. xij.

Filius vnꝰ anni erat ſaul cū A
eēt in regno: ⁊ duobꝰ annis 1. re. 3.
regnauit. Elegit ſibi tria milia in
iſrl'. i. cū regnaſſet ꝑ ānū ⁊ poſt du
os ānos q̄ſi poſt tres ānos elegit
ſibi ⁊c. Et erant duo millia cū ſaul
in machmas ⁊ i bethel mille aūt cū ionatha i gabaa bēiamin. q̄ fuit vrbs phinees filij eleazari. Et ꝑcuſſit iona

Additio.
Duplex pōt eē
itellectꝰ huiꝰ ca
pli: vl' vt ſaul ſit
noīatiui caſus
vl' ꝙ ſit datiui.

thas ſtationē philiſtinoꝝ q̄ erat
in gabaa. i. locū munitū. i quo po-
ſuerāt philiſtei cuſtodes tāq; dnan
tes i iſrl' ⁊ tūc erexit ſe iſrl' aduerſꝰ
philiſtiīz. Quo audito philiſtei cō-
gregati ſunt ad pugnādū ꝯ iſrael
xxx. milia curruū. ⁊. vj. milia eq̄tū
⁊ vulgus innumerabile. Et aſcen-
dēs ſaul in galgala cōuocauit po
pulū ⁊ ſamuelē ad cōſulēdū dñz.
Et cū expectaret ſamuelē. vij. die-
bus iuxta ꝯdictū: dilapſus eſt ab
eo populꝰ ⁊ timētes abſcōderūt ſe
i ſpelūcis ⁊ in abditis ⁊ in antris
hebrei q̄z trāſierūt iordanē. Qui-
dā erāt i iſrl' ſic appropiato voca
bulo dicti. Qui ꝑ timore credūtur
deſcendiſſe in caſtra philiſtijm ad
obſequēdū eis. Cūq; vidiſſet ſaul
morā ſibi dāpnoſam. vij. die obtu-
lit holocauſtū ⁊ pacifica. Cūq; cō-
pleſſet: ecce ſamuel veniebat ⁊ ar- Samu
guēs ſaulē ait. Quid feciſti. Rñdit el ſaul
ſaul. Populus ſubterfugiebat: et arguit.

tu nō veneras iuxta placitos dies
timui ne hoſtes aſcēderēt ad nos
p̄uiaſq̄ placarē faciē dñi: ⁊ neceſſi
tate copulſus obtuli dño. Uidet
ſaul peccaſſe ꝙ ſine ſamuele obtu
lit holocauſtū dño ad cōſulendū.
Unde quidā vt ſupra diximus di-
cūt. vij. dies quos dixit ſamuel nō
eſſe expectationis: ſed oblationū
in cōſecratiōe regis: ⁊ dicūt' nunq̄
ſine eo eſſe offerēdū ad cōſulendū
dñm. Uerūtamē vt oblatiōes. vij.
dieꝝ fierēt ꝑ ſacerdote legitur ꝓ
rege vero non memini me legiſſe.
Adhoc valde mirandū eſt: cum iā
bis iunctus eſſet ſaul regem. ꝙ
in neutra illaruz fuit oblatio talis
ꝓ rege. Et ideo dici pōt ſamuelem
ſic mandaſſe: vt cū vellet ſaul im-
molare ad cōſulēduz dñm citaret
ipſum: vt oſtenderet ei q̄ facturus
eſſet: ⁊ poſt citationē ſi morā face-
ret expectaret euz. vij. dieb'. Saul
vero diem citationis annumerauit
in his ſeptē: ⁊ nō expectauit eū ni-
ſi ſex diebus. Et addidit ſamuel.
Nequaq̄ regnū tuū vltra conſur
get: ſed q̄ſiuit ſibi dñs viruz iuxta
cor ſuum vt regat pp̄lm ei'. Abijt
ſamuel in gabaa bēiamin: ⁊ egreſ
ſus eſt ſaul cum pp̄lo obuiā phili
ſteis: nec erāt cū eo niſi ſexcēti vi-
ri: ⁊ ionathas fili' eius. Porro fa-
ber ferrarius nō erat in iſrael. Ca
uerāt enim philiſtei ne facerēt he-
brei gladiū aut lanceā. Et deſcen
debat iſrael ad philiſtijm: vt exa-
euerēt acies omnium ferramētoꝝ
vſq̄ ad ſtimuluz corrigēdum. i. ad
emendādū ⁊ exacuēdum. Uel ita.
Ad ſtimulū qui eſt ad corrigēduz:
ſubaudi boues. Cūq̄ veniſſet dies
prelij nō eſt inuentus enſis vel lā
cea in manu totius populi: exce-
pto enſe Saul ⁊ Jonathe. Et fecit
Saul arcā domini afferri iuxta ca
ſtra et achias fili' achitob fratris
icaboth portabat ephot.

De clade philiſtijm ⁊ fauo quē
comedit ionathas. ca. xiij.

A Ccidit aūt vt quadā die exi
i. re. 14 ret Jonathas cū armigero
ſuo: vt exploraret ſtationē philiſti
noꝝ patre ſuo ignorāte: ⁊ trāſire
voluit Jonathas ad philiſteos ꝑ
vallem prereptā ſcopulis hinc et
inde eminētibus in modū dentiū.
Et ait Jonathas ad pueꝝ. Cū ap-
paruerimus eis/ ſi dixerint mane-
te donec veniamus ad vos/ ſtem'.
ſi dixerint/ aſcēdite ad nos aſcē
damus: q2 tradidit eos dñs i ma-
nus noſtras hoc erit nobis ſignū.
Cūq̄ dixiſſent philiſtei aſcendite
ad nos. aſcēdit Jonathas reptās
manib' ⁊ pedibus ⁊ armiger eius
poſt eū. Et exterruit eos dñs ante
Jonathaz: ⁊ ꝑcuſſit ionathas cum
puero ex eis. xx. viros in media ꝑ-
te iugeri. Et ꝯturbata ſūt caſtra. et
diffugiebāt mutuo ſe perimētes:
⁊ indicauerunt ſpeculatores fugā
hoſtium ſauli. Cūq̄ queſiſſet quis
ex nobis abijt repertum eſt abeſſe
ionathā ⁊ armigerū ei'. Et ait ad
achiā. Applica. i. prepara arcā do
mini ad cōſulēdum dñm. Cūq̄ tu
multus crebreſceret in caſtris: ait
ad ſacerdotē. Cōtrahe manū tuā.
Et exclamās ſaul cum pp̄lo cepit
perſequi fugiētes. Sed ⁊ hebrei q̄
tranſierāt ad caſtra philiſtijm: re-
uerſi ſunt vt eſſent cuz iſrael oēſq̄
q̄ ſe prius abſcōderāt redierūt in
prelium: ⁊ iā erāt cuz ſaul q̄ſi decē
milia. Uidēſq̄ ſaul morā dānoſaz
ſi comederet adiurauit populū di
cēs. Maledictus vir. i. dignus erit
morte q̄ comederit panez vſq̄ ad
veſperam: donec vlciſcar de inimi
cis meis. Cūq̄ trāſiret populus ꝑ
ſaltum: apparuit mel fluēs: ⁊ nul-
lus guſtauit ex eo. Jonathas vero
q̄ non audierat maledictū patris
tinxit virgam in fauo. Et cum gu-
ſtaſſet illuminati ſunt oculi eius:
id eſt facies exhilarata eſt reſum-
ptis viribus. Dicitur ꝙ tanta co-
pia mellis eſt ibi in cauis: arboruz
⁊ cauernis petrarum ⁊ additis ter
re ꝙ plures reperiātur fauī deci-
dentes ſuper terram. Dicit Joſe-
ph' inueniſſe Jonathā apud cubi
ba i quercu q̄ erat in ſorte effraim.

cunq̄

Cumq̧ indicaſſet ei q̄dā̄: maledi-ctū patris: edere ceſſauit non ap-probans maledictū patris. Non ſumēte populo cibū maior plaga fuiſſet in hoſtib⁹. In veſpera vero populus feſſus nimis ꝛ pre fame morā nō ſuſtinēs pecora mactauit in terra ꝛ comedit cum ſanguine. Hoc eſt quocūq̧ mō occidit ꝛ coxit anteq̄ ſanguis ḃñ diflueret nōdū purgatis carnibus veſcēs. nō ſecū dum morē patrum guttura cultro laniauit: ꝛ reliquauit ſanguinē. Di-cunt q̄dā ꝙ de preda hoſtiā ne mini licebat ede re donec immo-laſſet victimam dño aliter edēs q. cuȝ ſanguine edebat. Et ait. ſaul pplo. pecca ſtis. Voluite ad me ſaxū grā de.

Additio. Uſus erat: ꝙ in ꝑlio nō edebāt donec ſacrificiū veſpertinū fie-ret ꝓ ꝛ. Alioqui edebant cū ſan guine quem ſu-derant in bello

et precepit vt oēs ſup illud ſaxū ꝛ corā ipſo ſcḋm morē patrū pecu des laniarēt: ne forte q̄s aliter fa-ceret occulte. Tū primū edifica-uit ſaul altare dño. Un̄ patet ꝙ nō ſup recens altare ſaul iam bis ob tulerat in galgala. Putant tamen q̄dā eum quotienſcunq̧ obtulerit nouū altare cōſtruxiſſe. Hoc vero dictuȝ primū. ꝙ nunc plena iuxta dei placitū obtulit. Cūq̧ nocte ir-ruere vellet ſup hoſtes: ait ſacer-dos. Cōſulamus dñm. Sed cōſu-lēti nō reſpōdit dñs i die illa. hoc eſt nec nocte nec die ſequenti. Et ait ſaul. Taciturnitas hec eſt latē tis cā peccati. Per viuētem dñm etiā ſi ꝑ ionathā factum eſt abſq̧ retractatiōe morieẜ. Et ſtatuit po-pulū in parte vna. ꝛ ſe ꝛ ionathan in parte altera. et cecidit ſors ſup ionathā. Et ait ſaul. Quid feciſti. Cui ionathas. Nil mihi conſcius ſum: niſi ꝙ heri neſciēs maledictū mel comedi et ait ſaul. Morieris ionatha: qꝛ niſi hoc fecero hec fa-ciat mihi de⁹. et hec addat. Et ait pplˢ. Ergo ne ionathas morieẜ q̄

fecit ſalutē in iſrael. Uiuit dñs id eſt ꝑ viuentē dñm vel ſicut de⁹ eſt viuēs ꝛ nō dij gētiū. ſi ceciderit ca pillus de capite eius in terrā. ꝑo ſiopeſis eſt: vel legiẜ ſi pro nō ꝛ eri puerunt ionathā a manib⁹ patris ꝛ redierunt ad ꝑpria. Saul ꝟo cō firmatus in regno: quocūq̧ ſe ver terat ſuperabat hoſtes iſrael. ꝛ p-cuſſit amalech. prolepſis eſt. Uel forte prius percuſſit q̄ deleret ex toto ex mādato dñi. Fuerūt aūt ſi lij ſaulis ionathas et ieſui et mel chiſua. Quartus taceẜ hiſboſeth tanq̄ puer. ꝛ nōdū militās. vel tā q̄ ineptus. Filie vero ei⁹ merob ꝛ michol. et vxor ei⁹ achinoe. ꝛ prin ceps militie abner fili⁹ ner patrue lis ei⁹. Nā cys et ner frēs fuerūt. ꝛ filij abiel. Legiẜ tñ in paralipo-menō. ꝙ ner fuit pꝛ cys. qḋ ꝑ etaſ te dictum eſt et quia nutriuit eum. — Jonathas a morte ppl'm liberat.

¶ Qḋ ſaul vicit amalech. C. xiiij. — C 1.pa.8.

Tunc ait ſamuel ad ſaul hec dicit dñs. Demoli-re amalech et vniuerſa — A eius q̄ reſtitit iſraeli cū — 1.re.15. aſcēderet de egypto. Jumēta q̄dē voluit dñs interfici. vt nec in ali-quo memoria amalech ſupeſſet. Sūt q̄ dicāt illos maleficos fuiſſe ꝛ i pecudes ſevertēdi habuiſſe pe ritiā. ꝛ ideo ne ſub forma pecudū euaderent etiā pecudes perijſſe. Et recenſuit ſaul ducēta milia pe — B ditum ꝛ decem milia viroꝝ iuda. Nota ꝙ fere vbiq̧ dicūtur viri iu- — Ge.49 da tāq̄ potiores ceteris. Unde ali bi. Catulus leonis iuda. Cūq̧ ius deret ſaul amalech dixit cyneo. Recede ab amalech ne inuoluam — C te cum eo quia tu feciſti miſericor- — Exo.18 diam cum iſrael. Jetro enim qui ꝛ raguel ꝛ cis dictus eſt. Bonuȝ cō- — B ſiliuȝ dedit moyſi: cuius dom⁹ ha — 1.Pa.2 bitabat in amalech preter filios obal. ꝛ egreſſi ſunt cinei. ꝛ deinceps habitauerunt in iſrael. Ex his oꝛ-tus eſt rechab vt in paralipomenō legitur. Hi ſunt cinei qui venerunt — A de calore domus patris rechab. — 1.Re. ¶ Et percuſſit ſaul amalech. in — 15.

oꝛe gladũ: id eſt in vaſtatione qua
ſi deuoꝛatione. Uel eſt locutio. id
eſt in gladio: ⁊ pepercit ſau. agag
regi amalech: ⁊ optimis armatoꝝ.
Et ait dñs ad ſamuelem. Penitet
me ꝙ fecerim ſaul regẽ: ⁊ oꝛauit ſa
muel ꝓ eo dñm tota nocte. Cũq3
accepiſſet ꝙ ſaul erexerat ſibi foꝛ
nicẽ triũphalẽ in carmelo iuxta ſu
perbiã gentiũ ꝗ faciebãt ſigi arcũ
de myrtis ⁊ palmis ⁊ oliuis i ſignũ
victoꝛie deſcendit ad eũ in galga
la: ⁊ occurrit ei ſaul. Cũq3 culpaſ
ſet eũ qꝺ quippiam reſeruaſſet de
Debitu amalech in excuſationez ſui dice
te obe bat populũ reſeruaſſe optima ad
dictie offerẽdũ dño in gratiaꝝ actionẽ.
Cui ſamuel. Melioꝛ eſt obedictia
ꝗ̃ victie. Sup bonos delectat̃ de⁹
⁊ nõ ſup ſacrificia: preſertim ſi ob
tulerint ꝗ decreuerat de⁹ perire: ⁊
ſaul. Peccaui/ Sed hac vice poꝛta
pctm̃ meũ. id eſt oꝛa ⁊ ſatiſfac pro
me vel dimitte mihi. Cui ſamuel.
Proiecit te de⁹ ne ſis rex ſup iſrl̃.
Cũq3 vellet abire ſamuel appꝛehẽ
dit eũ ſaul p ſummitatẽ pallij ei⁹.
ꝗ ſciſſa eſt: ⁊ ait ſamuel. Sic ſcidit
dñs regnũ a te hodie. id eſt a tua
poſteritate. Cũq3 ſimul adoꝛaſſẽt
dñm ꝑcepit ſamuel adduci ad ſe
regẽ agag ⁊ oblat⁹ eſt ei pinguis ⁊
tremẽs. Et dixit ſamuel ad agag.
Siccine ſeparat amara moꝛs. q. d.
Mirũ eſt ꝙ ſic te cõcutit moꝛs ⁊ ſe
parauit animũ tuũ a te. Quidã di
cũt duas dictiões ſeparauit ⁊ ſup
Samuel plẽt aduerſum te: vel ſcdm aliã li
occidit. terã: ⁊ dixit agag. Sic me ſeparat
agag re amara moꝛs. q. d. Moꝛs ꝗ ſepara
gem. uerat a me meos amariſſime ſepa
rat me ab hoib⁹: ⁊ cõcidit eum ſa
muel in fruſta: et abijt i ramatha.
Saul vero aſcẽdit in domũ ſuam
in gabaa. ⁊ nõ vidit ſamuel vltra
ſaulẽ in habitu ſcilicet regio: nam
in pꝛophetico poſtea vidit.

¶ De vnctione dauid in domo pa
tris. Capitulum. xv.

C
4. re.
16.
SAmuel ãt lugebat ſaul: ⁊ ait
dñs. Uſq3quo luges ſaul cũ
ego pꝛoiecerim eum. Imple coꝛnu
oleo: ⁊ vade ad domũ yſai vt inũ
gas regẽ vnũ de filijs eius: ⁊ qꝛ ti
mes: ſaul fer vitulũ ꝗ̃li ad imolã
dũ. Cũq3 veniſſet in bethleẽ dixe
rũt ſenioꝛes ad eũ. Pacific⁹ ne eſt
ingreſſus tuus? Timebant em̃ ne
ꝓpter aliquã coꝛrectionẽ miſiſſet
rex: vel ꝙ offenſus foꝛte regi fugiſ
ſet: ⁊ nõ auderet eũ recipere. Qui
cũ dixiſſet ſe veniſſe ad imolãduz
ſcẽificauit yſai ⁊ filios ei⁹: ⁊ ſtatuit
eos coꝛã altari ⁊ vidẽs heliab pꝛi
mogenitũ ꝓcerũ ⁊ optimũ eſtima
uit regẽ futurũ: ⁊ ait dñs ad eum.
Ego nõ coꝛpis pulchꝛitudinẽ api
cẽ facio regalẽ: ſed animi virtutẽ.
In eundẽ modũ ꝓbauit dominus
alios. Statuerat enim yſai. vij. fi
lios coꝛã ſamuele. vij. ꝓpꝛios ⁊ na
thã adoptatũ filiũ ſamaa filij ſui:
⁊ ait ſamuel ad eũ. Nunꝗd cõple
ti ſunt filij. Qui reſpõdit. Adhuc
reliquus eſt puul⁹ ⁊ paſcit oues: ⁊
iubente ſamuele adductus eſt da
uid rufus. i. rubicũd⁹ ⁊ pulcher: ⁊
inunct⁹ eſt in medio fratrũ: ⁊ dire
ctus eſt ſpiritus dñi i dauid a die De ſpũ
illa et deinceps. Et receſſit ſpirit⁹ neq3 ve
dñi a ſaul: ⁊ exagitabat eũ ſpirit⁹ xante
neq3 miſſus a dño. Dicit ioſeph⁹ ſaul.
dauid tũc accepiſſe ſpm̃ ꝓpheticũ
ſicut ille ꝗdẽ ꝓphetare cepit ſcẽõ
ſuo ſe ſpũ veniẽte. Sz qꝛ dictũ eſt
ſpiritũ receſſiſſe a ſaul. ⁊ directũ i
dauid: vr̃ ꝙ de eodẽ ſpũ dicat̃. i. de
grã ſpũs qua hucuſq3 ſaul victoꝛ
hoſtiũ extiterat. Tũc dixerunt ad
ſaul ſerui eius. Spũs malus exa
gitat te adhibe tibi ſaltẽ peritũ in
cithara: ⁊ leui⁹ feres. Tradũt phy
ſici ꝙ armonia letũ reddat letioꝛẽ
⁊ triſtẽ triſtioꝛẽ. Tradũt matema
tici ꝙ multi demones armoniam
ferre nõ poſſunt: ⁊ qñq3 nulli: ⁊ in
dicatũ eſt regi ꝙ dauid eſſet ſciẽs
pſallere: ⁊ vir bellicoſus. Cũq3 mi
ſiſſet rex ad yſai p filio eius: tulit
yſai aſinũ plenũ panib⁹: ⁊ vinuz ⁊
hedũ. ⁊ miſit ea regi p manum da
uid. Dicit̃ aũt aſin⁹ plen⁹. i. ſuffi
ciẽter onerat⁹: vel foꝛte ſicut ex bo
ue ⁊ hirco fiunt vtres: ita de aſino
fiebant

ferebāt ſacci ad aliqua fereda. Igit cū ſpiritus arripiebat ſaul dauid pſallebat in cithara ⁊ leui⁹ erat ei ⁊ quādoq; recedebat ab eo ſpirit⁹ Cumq; aliq̄diu ceſſiſſet ſpiritus. ſaul remiſſus eſt dauid ad patrē.

¶ De bello philiſtijm cōtra iſrl' et de morte Goliie. Capitulum. xvj.

A 1. re. 17 Actum eſt aūt vt congregarentur philiſtijm aduerſus iſrl' in preliū. Porro ſaul et iſrl' caſtrametati ſunt in valle terebinthi ſub qua abſcōdit iacob idola: ⁊ egreſſus eſt vir ſpuri⁹ de caſtris philiſtinoꝝ goliath gethe⁹ de ſex mine gigāteo altitudinis ſex cubitorum ⁊ palmo. Iſte ſpuri⁹ dictus eſt: q: de ignobili patre. i. gētili et nobili matre. i. iudea natus erat. Spuri⁹ ⁊ hybrida dr ignobilis ex pře: ſicut māzer et nothus ex matre: hic exprobrabat iſrael q̄ ſerui eſſent philiſtinoꝝ ⁊ proponebat eis monarchiā ita vt quoꝝ vinceret athleta ſerui eſſent alioꝝ. hebrei autē ſtupebāt ⁊ metuebāt eū nimis. Sic dicebat goliath q̄draginta dieb⁹. Erāt autē tres maiores fřes dauid in exercitu: et miſit eis yſai p manū dauid ephi polente ⁊ x. panes ⁊ tribuno ſub quo militabāt decē formellas caſei. i. decē caſeos paruos ⁊ trecētes hebre⁹ hꝫ. x. ſectiōes caſei. hoc eſt. x. gūa ⁊ diuerſitates caſei ⁊ p̄cepit ei vt ſciꝰ afferret pignora fratrū. i. libellos repudij. Mos erat eūtib⁹ ad bellū: vt libellos repudij darētvxorib⁹ vt ſi caperenť nec redirētvſq; ad tres annos: liceret vxorib⁹ nubere cui vellēt. Cūq; dauid veniſſet ad locū certaminis: egredebātur eñ ſingulis dieb⁹ aliqui p̄lantes: ecce aſcēdebat goliath exprobrās vt heri ⁊ nudiuſtert⁹: ⁊ fugerūt iſraelite a facie ei⁹: ⁊ admirās dauid audiuit a pluribus viris. Qui pcuſſerit iſtū ditabit eū rex: ⁊ dabit ei filiā ſuā. Cūq; audiret eū eliab frater ei⁹ talia ſciſcitantē increpabat eū timēs ne pugnaret ⁊ occūberet: ⁊ rñdit dauid. Quid feci? Nūq̄d nō verbū eſt. Supple dignū increpatiōe? q. d. Cur p ſolo v̄bo incrépas me? Uel ita. Uerbū tm̄ eſt ⁊ nō res. i. nō animo pugnādi hoc dico: ſꝫ vt rē ſciā. Nunciata ſunt āt v̄ba dauid ad ſaul: ⁊ ait ad regē. Ego ſeru⁹ tu⁹ pugnabo aduerſus philiſteū. Cūq; phiberet eū ſaul: q: puer eē t addidit. Ego ſeruus tu⁹ interfeci leonē et vrſuꝫ cū inualiſſent gregem. Erit igiť hic incircunciſus quaſi vn⁹ ex eis dño me liberāte. Tūc induit eū ſaul armis ſuis: ⁊ depoſuit ea dauid: q: nō habebat armoꝝ cōſuetudinē: ⁊ tulit in manu baculū paſtoralē et elegit de torrēte. v. lapides limpidiſſimos. i. planos ⁊ volubiles: ⁊ miſit eos in perā paſtoralē id eſt vas q̄ lac inulgebat vel ferebat panē ⁊ fundā manu tulit ⁊ proceſſit aduerſus philiſteū. Qui contēpſit dauid ⁊ ait. Nunq̄d ego canis ſuꝫ q: tu venis ad me cū baculo. Cui rñdit dauid. Tu venis ad me cū armis/ego aūt venio ad te in nōie dñi: vt ſciat hodie vniuerſa eccl'ia hec: q: non in gladio ſaluat dñs. Cūq; ieciſſet lapidem funda pcuſſit eū in frōte. Secūdo quoq; ⁊ tertio lapide pcuſſit eū in eodē loco: ⁊ tertio iactu deiecit euꝫ ⁊ currēs eduxit gladium illi⁹: ⁊ ſci goliā dit caput ei⁹. hic fabulanť q̄dā in athdei q̄ ferrū galee lorice obſedūm p̄ſtitit dño dās locuꝫ lapidi: vt intraret ad hominē occidēdum: ⁊ ob hoc deinceps circunciſio facta eſt cū cultello ferreo: q̄ pri⁹ fiebat petrino. Fugerūt itaq; philiſtei ⁊ iſrl' pſecut⁹ eſt eos vſq; ad portas accarō. Tulit aūt dauid caput ⁊ gladiū: ⁊ poſuit i tabernaculo ſuo lōgo t̄pe poſt tulit illa in hieruſalē. hebre⁹ nō hꝫ ſuo. Ob hoc crediť q̄ i tropheum poſuit ea i tabernaculo dñi. Uñ poſtea abimelech accepit gladiū. Cūq; redijſſet dauid a prelio ait ſaul ad abner. De qua ſtirpe ē hic adoleſcēs. Forſan? volēs ſcire cui datur⁹ eſſet filiā. Nec recognouit eum ſaul: q: aliq̄diu

De aloſa forti tudine dauid.

De victoria dauid contra goliath.

abſens fuerat ⁊ alteratus ꝑ ex=cogitationē ma li ſpiritus factꝰ erat labilis me=morie. Et rñdit abner. viuit aīa tua rex ſi noui

Additio. Quáuis añ ſe pe preſens fuiſ ſet regi cum ci=thara lenirct eū tum nō cogno=uit eum modo.

cū. id eſt ꝑ vitā tuā nō noui eū: vel
ꝑ execrationē. Hebrei eñ ſepe no=
C mināt mala a ꝯtrarijs eoꝝ vt ibi.
Job.2. Benedic dño ⁊ morere. Cūq̧ que=
A ſiſſet ſaul a dauid q̄s eſſet ait. Fi=
1.re.18 lius ſum ſerui tui yſai. ¶ Et tunc anima ionathe ꝯglutinata eſt ani me dauid ⁊ inierūt fedus: ⁊ dedit ionathas dauid veſtimenta ſua vſq̧ ad arcū ⁊ gladiū ⁊ balthenz.

¶ Quod ſaul perſecutꝰ eſt dauid.
Capitulum.xvij.

B
1.re.18 Actū eſt cū redirēt triūz phātes de ꝓlio ⁊ dauid diſponeret ferre caput golie i hieruſalē nam vt ait ioſephus hoc ſecū habebat: ſ; haſtā iā dicauerat deo. Egredie=bant mulieres ex vniuerſis vrbibꝰ ⁊ cū inſtrumētis precinebāt mulie res. Saul ꝑcuſſit mille: ⁊ rñdebāt virgines ⁊ dauid .x. milia. Audiēs ſaul cauſaz victorie potiꝰ attribui dauid q̄ ſibi: dolens intra ſe ait. Quid ei ſupeſt niſi ſolū regnū. Et timuit ne a domo ſua transferret regnū: ⁊ inuidebat dauid: nec iam rectis oculis reſpiciebat eū. Poſt dies paucos inuaſit ſpūs malus ſaul: ⁊ quaſi ꝓphetabat: miſſa lā=cea quā tenebat/ dauid pſallentē putauit configere parieti. Dauid aūt declinauit ab eo ſcdo. Primo eñ receſſerat bello iminēte: ⁊ poſt ea ſtatuit eū ſaul ciliarchez ⁊ ait. Filiā meā merob dabo tibi: tñmō eſto vir fortis: ⁊ ꝓeliare bella dñi. Tractabat eñ apud ſe. Nō ſit ma nus mea in eū: ſed manꝰ philiſti=noꝝ. Cum aūt debuit merob dari dauid data eſt adrieli molatyte. dilexit aūt dauid michol ⁊ placuit ſaul: ⁊ ait ad eū. In duabꝰ rebꝰ ge=ner meꝰ eris hodie: qḋ eſt i duabꝰ filiabꝰ meis. Nā alteram habuiſti ſpōſam alterā habebis vxorē: vel ita: ꝑ duabꝰ rebꝰ: q2 ſtrauiſti gigā tē ⁊ dabis .c. ꝓputia hoc eñ ſigni=ficauit ei ſaul ꝑ ſeruos ſuos nō ha bet rex neceſſe habere ſpōſalia idest munera vł donationē pro pter nuptias niſi tñ centū pre=putia philiſti=noꝝ. Et abijt da uid cū viris quo rū tribunꝰ erat

Additio. Hieronymꝰ di=cit duas res fuiſ ſe .c. preputia q̄ priꝰ dederat re=gi pro merob: ⁊ cc. que prius de dit pro michol.

in accaron: ⁊ ꝑcuſſit de philiſtijm ducētos viros: ⁊ afferēs ꝓputia eo rū annumerauit ea regi. Joſephꝰ tñ dicit abſcidēs ſexcēta capita ve nit ad regē: ⁊ nuptias exigebat et dedit ei Saul filiā ſuā l; inuitus. ¶ Cūq̧ videret: eū apd dñm ⁊ ho mines approbari: timuit: ⁊ tracta bat de morte eius: nec iam metuz A
celare volens dixit ionathe et ſer 1.re.19
uis ſuis vt occiderēt dauid. Quod indicauit ionathas dauid dicens. Abſcōdere vſq̧ mane: cras loquar patri pro te. In craſtinum locutꝰ eſt ionathas ad patrez. Cur pec=cas in ſanguine innoxio qui fecit ſalutez in iſrael ⁊ opera eius tibi valde ſunt neceſſaria ⁊ cuius mor te filia tua vidua vexabitur: ⁊ pla catus ſaul iurauit. Uiuit dominꝰ quia non occidet: ⁊ introduxit io=nathas dauid ad regē et ſtetit co ram eo ſicut prius.

¶ Qḋ michol depoſuit dauid ꝑſe cutū a ſaul per feneſtrā. Ca.xviij.

Urſum mito certamine
ꝑcuſſit dauid philiſteos B
plaga magna ⁊ inuidit 1.re.19
ſaul: ⁊ iterū demō exagi tabat eū: ⁊ dauid pſallētē voluit ſicut priꝰ perforare: ⁊ fugit dauid in domū ſuā. Miſit aūt ſaul ſatel=lites nocte circa domum vt mane egredientē occiderēt. Quod cū pre ſenſiſſet michol: depoſuit eū ꝑ fe=neſtram ⁊ aufugit. Michol autem ſtrauit lectulū ſuū q̄ſi egrotātis in

quo

quo poſuit ſtatuam: et pellem ca-
prarũ ad caput eius:ſimilitudinẽ
capillorum exprimẽs.⁊ ſagis ſup
poſuit iecur capre ſpirãs exprimẽs
anhelantem. Cũq; ſaul deprehen
diſſet ſe eſſe illuſum dixit ad mi-
chol. Cur dimiſiſti inimicum meũ:
Que rñdit. Timui.dixit eñ mihi.
Dimitte me alioqñ interficiam te.
dauid aũt fugiẽs venit ad ſamue
lẽ in ramatha:⁊ idicauit ei omnia
q̃ fecerat ei rex:⁊ abierũt ambo in
nabaioth q̃ eſt collis in ramatha
vbi erat cune⁹ pphetarũ. Qđ cuz
accepiſſet ſaul miſit lictores in na
baioth vt raperẽt dauid. Qui cuz
vidiſſent pphetas:⁊ ſamuel ſtãtẽ
ſup eos:fact⁹ eſt in illis ſpũs dñi ⁊
prophetabãt. Miſitq; ſcđos ⁊ ter-
tios nũtios:q̃ ⁊ ipſi pphetauerũt
⁊ irat⁹ ſaul abijt poſt eos:⁊ ãteq̃
venirẽt in nabaioth ingrediens p
phetabat ⁊ q̃ſi amẽs fact⁹ ẽ:⁊ exu
tus veſte regia.tota die ⁊ nocte ca
nebat cũ ceteris:dauid ⁊ ſamuele
clã vidẽtib⁹. Fu

A git aũt dauid in
1.Reg. de ⁊ venit ad io
20. nathã ⁊ ꝯquere
bat̃ ei. Cui iona
thas. Nõ morie
rĩ. Nihil grãde
vł paruũ faciet
pr̃ me⁹ qđ nõ in
dicet mihi. Cui

Additio.
Quid ẽ ergo q̃
ſupra legit̃ ñ vi
dit ſamuel ſaul
vſq; in diez mor
tis ſue niſi quia
nõ vidit eum in
regio habitu.

dauid. Scit pr̃ tu⁹ q̃ diligis me:et
dicet. Neſciat hoc ionathas:viuit
anima tua:qꝛ vno tantuz vt ita di
cã gradu ego ⁊ mors diuidimur.
Graduz vnũ dicit parietẽ domus
ſue:q̃ iterpoſito euaſerat man⁹ ap
paritorũ. Hebreus hꝫ vno tm̃ paſ
ſu:⁊ eſt ſenſus. Minimũ interual-
lum fuit iter me ⁊ mortẽ. Fac ergo
obſecro qđ dicã. Cras erunt kalẽ-
de:⁊ ego abſcõdar in agro vſq; ad
veſperaz tertie diei. Si requiſierit
me rex:qꝛ ꝯſedere ꝯſueuerã iuxta
eũ ad veſcendũ dico ei. Rogauit
me dauid vt iret i bethleẽ:qꝛ victi
me ſolẽnes ſunt ibi oib⁹ cõtribuli
bus ei⁹. Forte erat neomenia ſo-
lẽnis aliqua per tridnũ:q̃ ſi dixe-
rit tibi rex.bñ.pax erit ſeruo tuo.
Sin autez fuerit
irat⁹ cõpleta eſt
i me malitia ei⁹
⁊ ait ionathas.
Egrediamur in
agrum. Cumq;
egreſſi eſſent in

Additio.
Hebrei tradunt
dauid nõ come
diſſe:nec aper-
te legitur hoc q̃
comederit.

rauit ei ionathas q̃ q̃cq̃d boni vł
mali inuenerit apđ patrẽ indica-
ret:⁊ iurauerũt ſibi mutuo fedus
iter ſe ⁊ ſemẽ ſuũ. Addidit etiã io
nathas deierare.i.plurimuz iura-
re: Qđ aũt interpoſitũ eſt reqlinit
dñs de manu inimicoꝝ dauid hoc
de ſuo addidit
ſcriptor i ſpũ:et
addidit iona-
thas. In die q̃
opari lꝫ.i. p̃die
kalẽdaꝝ vt q̃dã
voluũt.ſed meli⁹

Additio.
Eſdras vł ali⁹:
q: dauid exhe-
reditauit poſt-
ea filiũ ieſſe.

eſt vt de ſequẽti die itelligat̃ egre
dieris ⁊ ſedebis latẽs iuxta lapi-
dẽ ezel:⁊ veniẽs ad te poſt ſolẽni-
tates iaciã tres ſagittas: iuxta eũ
q̃ſi exercẽs me ad ſignũ. Si dixero
puero q̃ tollet eas ecce ſagitte itra
te ſũt:pax tibi eſt veni ad me. Qđ
ſi dixero:ſagitte vltra te ſunt va-
de:dñs ſit inter me ⁊ te vſq; i ſem
piternũ. Porro prima die ſolẽnita
tis apparuit loc⁹ dauid vacu⁹: et
ſiluit ſaul eſtimãs dauid nondum
purificatũ. Altera die requiſituz a
rege:excuſauit eũ iõathas:⁊ irat⁹
ſaul dixit ad eũ fili mulieris virũ
vltro rapiẽtis.ſcio qꝛ in cõfuſionẽ
tuã diligis filiũ iſai:nõ ſtabilieris
eo viuẽte tu neq; regnum tuũ. Ad
duc eũ ad me:qꝛ fili⁹ mortꝭ ẽ:⁊ ait
ionathas. Quare morietur:⁊ arri
puit ſaul lãceã:vt pcuteret euz:et
declinauit ionathas ab eo ꝯtriſtat⁹
nec cõedit panẽ i die illa ⁊ egreſſ⁹
i agꝝ fecit ſꝫ q̃ dixerat dauid. Et
cũ dixiſſet puero vltra te ſũt ſagit
te:remiſit pueꝝ i ciuitatẽ cũ arcu
⁊ ſagittis. Et ſurgẽs dauid de lati
bulo:e ſ deſcẽdit tertio deſcẽ vł ipꝫ
ionathã. Et fleuerunt valde:⁊ ait
ionathas

ionathas. Quecunq̨ iurauimus
ſicut in ſempiternũ inter nos et ſe
men noſtrum. Uade in pace.

¶De fuga dauid in nobe. ca.xix.

A 1.re.21 Et fugit dauid i nobe ad abi
melec'h ſacerdotem fratrem
achie. Qui cũ miraretur q̨ quaſi
ſolus veniſſet gener regis ait ad
eũ dauid. Secret⁹ ſermo regis vr
gebat me ⁊ cõduxi pueros in illũ
⁊ illũ locũ: ⁊ ideo priuate veni et
cũ paucis vel fere cũ nullis. Nũc
ſi quid habes ad manũ ſaltem. v.
panes da mihi. Forte ex numero
panũ. numerus intelligitur ſocio-
rũ: nec mẽtitur dauid. Nõ eñ ani-
mo fallendi hoc dixit. Et rñdit ſa
cerdos. Non habeo panes laicos
ad manũ ſed tñ panẽ ſanctũ: pa-
nes: ſcꝫ ꝓpoſitiõis. Si mũdi ſunt
pueri ⁊ maxime a mulieribus mã
ducent. q. d. Neceſſitas nõ habet
legẽ. Si tñ immũdi ſunt ꝑ coitu:
nec in neceſſitate dabo eis. Et ait
dauid ad eũ. Cõtinuimus nos ab
heri ⁊ nudiuſtertius: ⁊ fuerũt vaſa
puerorũ ſancta. i. corpora in quib⁹
continentur anime vel ipſi pueri.
Porro ⁊ via hec polluta eſt. ſꝫ ipſa
ſctificabit hodie i vaſis. q. d. forte
in via hac aliq̃d imũdicie ꝯtrimus
ſed mũdicia corporũ ſufficit ad eã
mundãdam. hebreus hꝫ. Sũt va
ſa puerorũ ſancta. ⁊ dicũt de vaſis
ad edendũ. q. d. In vaſis mundis
licet tibi ponere panes mundos.
Sequit̃. Porro via hec laica eſt. i.
interrogatio tua laicalis eſt. q. d.
Cur queris de
mũdicia cũ etiã
ſi mundi eſſent
veſci nõ deberẽt
Sed ⁊ ipſa ſan-
ctificabitur ho-
die in vaſis. id-
eſt in cõſciẽtijs

Additio. Iterum dicunt ipm̃ fuiſſe achiã filium architon filij phinees filij eleazari.

noſtris. Scimus eñ q̃ neceſſitas
q̃ non hꝫ legẽ excuſat nos ⁊ quaſi
ſanctificat. ⁊ dedit eis panes ꝓpo
ſitiõis q̃ ſublati fuerãt vt ponerẽt̃
calidi. Et hoc perpendit̃ q̨ ſabba-
tũ erat. Cũq̨ q̃ſiſſet ab eo dauid
ſi haberet arma dedit ei gladium
golie. Ioſephus dicit lanceã que
erat inuoluta pallio in tabernacu
lo. Erat eñ tunc ibi arca cum ali-
quo ſuo tabernaculo. Et cõſidera-
uit hec oĩa doech idumeus ipotẽ-
tiſſim⁹ paſtorũ ſaul q̃ erat ad orã
dum obligatus voto.

¶De fuga dauid ad achis. ca.xx. D 1.re.21

Fugit aũt dauid i die illa ad
achis regẽ geth. Et indica
uerunt ſerui ſui regi q̨ quaſi rex
erat in iſrael qui latebat apud eũ
⁊ de vicino hoſtẽ reciperet ſi ſaluũ
eum ſeruaret. ⁊ timuit dauid pre-
ſertim q̨ miſerat ſaul ad achis vt
redderet ei ſeruũ ſuũ fugitiuum.
Cũq̨ traheret̃ ad regẽ ſimulauit
furorẽ: ⁊ impingebat in oſtia por-
te quaſi ꝑ clauſam portã ingredi
volẽs: ⁊ q̃ furioſi faciũt agebat: vt
fidẽ regi vere paſſiõis oſtẽderet:
⁊ ait rex. Nõ igredit̃ hic arrepti-
ti⁹ domũ meã: ⁊ dimiſit eum. ¶Et
abijt inde dauid: ⁊ latuit in ſpelũ A 1.re.22
ca odolla nõ tñ ſtati: ſꝫ pri⁹ venit
ad naas regẽ amonitarũ vt dicit
hieronym⁹ in ſequẽtib⁹ in quadã
gloſſa. Et ꝯuenit ibi ad dauid ois
cognatio ei⁹. Sed ⁊ alij quib⁹ aut
odiũ aut timor ſaulis erat vel qui
ere premebãtur alieno cõuenerũt
ad eũ: ⁊ fuerũt cũ eo q̃ſi quadrin-
gẽti armati. Et ꝑfect⁹ ẽ dauid cũ
eis i maſphat q̃ eſt moab. Eſt enim
altera i iuda: ⁊ depoſuit apd̃ regẽ
moab patrẽ ⁊ matrẽ ſuã ⁊ manſe-
rũt apud eũ q̃diu dauid fuit in pſi
dio. i. i expeditiõe in qua ſibi que-
rebat munitiones ad manẽdum.

¶De morte abimelech ⁊ ſacerdo
tum. lxxx. ⁊c. Cap.xxi.

Et monẽte ad ꝓphcta vt in B 1.re.22
de recederet: ⁊ iret in terram
iuda: ꝑfectus in terrã iuda venit
in ſaltũ areth. Et audiuit ſaul q̃d
apparuiſſet dauid: ⁊ cũ eſſet ſaul i
nemore q̃d eſt in rama tenens ha-
ſtam: ait ad ſeruos ſuos. Nũquid
ditabit vos oẽs filij gemini filius
iſai. Non eſt ex vobis qui doleat
vicem meã: ⁊ ait doech idumeus.

vidi

vidi eũ in nobe apud abimelech:
filiũ achitob: qui cõſuluit pro eo
dñm: ⁊ dedit ei cibaria: ⁊ gladiuz
golie ⁊ iratus rex conuocauit abi
melech ⁊ oẽs ſacerdotes qui erãt
in nobe: ⁊ ait ad eũ. Cur cõiuraſti
aduerſuz me cũ filio iſai. Dediſti
eni ei panes ⁊ gladiũ. Qui rñdit.
Abſit hoc a me. Non ſuſpicet rex
hmõi rẽ in vniuerſa domo patr s
mei. Neſciui ꝙ a te fugiſſet: et ait
rex emiſſarũs. Irruite in ſacerdo
tes. Qui noluerũt manus extẽde
re in xpos dñi: ⁊ ait rex ad doech.
Irrue i eos: ⁊ trucidauit i illa die
lxxxv. viros veſtitos ephot lineo.
Forte tũc erãt induti: vt per habi
tũ religionis mouerent animũ re
gis. Aiunt hebrei nõ oẽs fuiſſe ſa
cerdotes: nec indui ephot: ſz oẽs
dignos eẽ. Percuſſit ꝗ3 ſaul nobe
viculã ſacerdotũ: ⁊ mulieres ⁊ vi
ros: ⁊ iumẽta: ſm ꝙ de⁹ heli ſacer
doti ꝓphetauerat: plẽ eius radi=
citus euelendã. Solus abiathar
ſacerdos fili⁹ abimelech euaſit: ⁊
fugit ad dauid ferens ephot ſecũ
qđ fecit moyſes: ⁊ nũtiauit ei inte
ritũ patris ⁊ ſuorũ. Et ait dauid.
Ego ſum reus omniũ animarum
patris tui. Mane mecũ. Qui q̃ſie
A rit animã tuam: queret ⁊ meam.
1.re.23. ¶ Et nuntiatũ eſt dauid ꝙ phili
ſtei oppugnarẽt ceila ⁊ diriperẽt
areas. i. annonaz de areis: vel qđ
vaſtarẽt ſegetes. Cõſuluit igitur
dñz. Uadã ⁊ percutiã philiſteos.
Et ait dñs. Uade ⁊ percuties eos
⁊ ſaluabis ceila. Cũq3 timerẽt viri
ei⁹ ire cũ eo rurſus ꝯſulit dñm: ⁊
accepit rñſum ab eo qđ ⁊ prius: ⁊
abijt dauid: ⁊ percuſſit philiſteos
plaga magna ⁊ intrauit ceila. Qđ
cũ audiſſet ſaul ait. Cõcluſus eſt
dauid in vrbe. Et ꝯgregabat exer
citũ vt obſideret dauid ⁊ viros ei⁹.
Qđ cũ audiſſe dauid cõſuluit do=
minuz ꝑ abiathar: deſcendet huc
ſaul: ⁊ tradẽt me viri ceile in ma=
nus ei⁹. Et ait dñs. Deſcendet et
tradẽt te: quaſi diceret. Hec eſt vo
lũtas regis ⁊ illoꝝ q̃ deꝫ latere nõ
poterat. Et egreſſus eſt dauid et
viri ei⁹ cũ eo quaſi ſexcẽti ⁊ vaga
bãtur incerti. Qđ cum accepiſſet
ſaul diſſimulauit exire. Trãſiuit
autẽ dauid in montẽ ſolitudinis
ziph: ⁊ abijt ionathas ad eũ i locũ
illuc: qui vocabatur naua ⁊ cõfor
tauit man⁹ ei⁹ in deo ⁊ ait. Tu re
gnabis in iſrael: ⁊ ego ero tibi ſe=
cũdus. Sz ⁊ pater meus ſcit hoc.
Et innouauerunt iuſiurãdum fe=
deris inter ſe coram domino. i. co
ram gad propheta ⁊ abiathar.

¶ De ziphęis ⁊ ꝙ dauid latuit i
ſpelũca fugiẽs a facie ſaul. c. xxij.

Ascenderunt aũt ziphei
ad ſaul in gabaa dicen C
tes: dauid latet apud 1.re.23
nos in colle achile. Ue=
ni ⁊ tradem⁹ eũ in man⁹ tuas: et
bñdixit eis ſaul ⁊ ait. Cõſiderate
curioſius vbi ſit pes ei⁹: ⁊ renũtia
te mihi ⁊ ſequar vos. Dauid aũt
⁊ viri ei⁹ erãt in deſerto maõ. Cũ
ꝗ3 egreſſus eſſet ſaul ad querẽdũ
eũ aſcẽdit dauid ad petrã locũ. ſ.
munitiſſimũ: vt dicit hieronymus
vbi q̃ ſibi erat oneri repoſuit ⁊ ver
ſabatur dauid in deſerto maon in
mõte opaco. Porro viri ſaul i mo
dum corone cingebãt mõtẽ. Cũq3
deſperaret dauid: ſe poſſe euade
re: venit nũtius ad ſaul. Redi fe=
ſtinus qm̃ infuderunt ſe philiſtei
ſuper terraz. Et deſijt ſaul ꝓſequi
dauid pergẽs in occurſum phili=
ſtinoꝝ. Ob hoc vocauerũt locũ il=
lũ petrã diuidentẽ: eo ꝙ vbi ſepa=
ratus eſſet ſaul a dauid. ¶ Aſcen= A
dit ergo dauid inde ⁊ habitauit i 1.Re.
locis tutiſſimis engaddi: hoc eſt 24.
oppiduz in quo erat vinea balſa=
mi. Aſſumẽs aũt ſaul trina milia
electoꝝ inſequebat dauid: etiã ſu
per abruptiſſi=
mas petras ſo
lis ibicib⁹ ſunt
peruie. Et itra=
uit ſaul ſpelũcã
vt purgaret vẽ
trem. Porro da
uid et viri eius in interiori parte
ſpelunce

Additio.
Ibix equiuocũ
eſt ad auez qua
ſi citonia et ad
capream.

ſpelunce latebant. Et dixerũt ſerui dauid. Tradidit eũ dñs i man⁹ tuas. Et pcidit dauid orã clamydis ſaul ſilenter. Et rediẽs ad viros pcuſſit cor ſuũ: metonomice. i. pect⁹ ſuũ i quo ↄtinet cor. vł mordit eũ ↄſciẽtia ſua de eo q̃d fecerat. Cũq; murmurarẽt ſocij ei⁹ aduerſus eũ timẽs ne irruerẽt in ſaul ait. Viuit dñs: q2 niſi dñs pcuſſerit eũ aut in obitu aut i plio: apoſiopeſis eſt. q. d. de cetero nõ parcã ei. Propiti⁹ mihi ſit dñs. i. hãc miam faciat mecũ: vt nõ mittã manũ meã in chriſtũ dñi. Et cõfregit viros ſuos his ſermon. b⁹. Porro ſaul egreſſus ibat cepto itinere. Et egreſſus dauid poſt eum clamauit. Dñe mi rex. Cũq; reſpexiſſet ſaul adorauit dd in terrã et ait. Quare andis dñe mi rex vba hoiz loquẽtiũ aduerſuz me mala dicẽtiũ dauid q̃rit malũ aduerſuz te. Cognoſce orã chlamydis tue in manu mea quã cũ preciderã pepercit tibi oculus meus. Quez perſequeris? Canẽ mortuũ ⁊ pulicẽ viuũ. His auditis fleuit ſaul et ait. Iuſtior es me: reddat tibi dñs. Scio q; regnaturus ſis. Iura mihi in dño ne deleas ſemen meum poſt me. Et iurauit dauid ſauli. Abijt ergo ſaul i domũ ſuã dauid autẽ aſcendit ad tutiora loca in anguſtias maſpha.

Saul p̄ter clemẽtiaz dauid pacificꝰ ſed doloſe.

De morte Samuelis ⁊ Nadabis. Cap. xxiij.

A 1. re. 25

EO tpe mortuus eſt ſamuel ⁊ fleuit eũ vniuerſ⁹ iſrł ſinguli tãq; pprĩũ filiũ lugẽtes ⁊ ſepelierũt eũ in ramatha. Certũ ẽ ita q; ab hoc loco vſq; ad finẽ ſcdi libri nõ ſcripſit ſamuel. Cur ergo noie ei⁹ prenotulãtur hi duo libri? Q2 reliqua ſcripſit vn⁹ pphetarũ de diſcipulis ei⁹ cui⁹ op⁹ aſcribiť magiſtro. Quidã tñ dicũt nathaz ſcripſiſſe ſequentia: quidã dauid. Dauid autẽ deſcẽdit in deſertum pharã. Pharan oppidũ eſt i arabia. Erat aũt vir in ciuitate amã. in ſolitudine maon: ⁊ poſſeſſioe i⁹ erat in carmelo. Mons eſt in forte iude. Alter carmelus eſt in cõfinio paleſtine ⁊ phenicis: vbi helias occidit pphetas baal. ⁊ h̄ erat de gñe caleph. In paralipomenõ ſic legiť. Caleph gẽuit orchã alij habẽt archã: orchã genuit iezeni hic eſt, vt iudei putãt nabal. Cum ergo audiſſet dauid q; aſcẽdiſſet nabal ad tondẽdos greges miſit ad eũ. x. iuuenes vt mitteret ei aliquã bñdictionẽ in die bona. Exultabant eñ ⁊ epulabãtur iudei in tõſione ouiũ: ob memoriã patruz ſuoꝝ q̃ fuerãt paſtores ouiuz. Et ait nabal nũtijs dauid. Nõ mittã. Quis eſt fili⁹ iſai. Hodie increuerũt ſerui fugitiui. Neſcio eos. Cũ q; audiſſet dauid q; improperauerat ei nabal: accinct⁹ eſt gladio cũ q̃dringẽtis viris ⁊ ait. hec faciat dñs inimicis meis: ⁊ hec addat ſi reliq̃ro de oib⁹ q̃ ad eũ ptinẽt: vſq; ad mingẽtẽ ad parietẽ. i. ſaltẽ canẽ vel infirmum. Porro abigail vxor nabal formoſa ⁊ prudẽs hec ignorabat. Et indicauit ei cuſtos ouiũ quãta preſidia tuliſſet ei dauid i deſerto feſtinauit igiť abigail et tulit in occurſum dauid panes et vinũ ⁊ arietes coctos ſata polẽte ⁊ ligaturas vue paſſe: ⁊ maſſas caricarũ ⁊ adorãs dauid ait. In me ſit dñe mi hec iniquitas. i. pdona mihi hãc iniquitate viri. Uel ita. Si putas eſſe iniquitatẽ niſi deleas eũ q2 iuraſti: mihi imputeť. Porro facit vir me⁹ ſm nomẽ ſuũ. Nabal eñ ſtultus interpretatur. Cõſtituit te dñs ducem ſuper iſrł nõ debeo fundere ſanguinẽ innoxium. Nihil enim tibi nocuit: ſed ſua tibi nõ dedit: ⁊ erit aĩa tua cuſtodita quaſi in faſciculo viuẽtiũ. Hebreus habet in vinculo vite: quod idez eſt. i. in collegio ſanctorum. Alia litera habet in faſciculo vitium. q. d. Sic cuſtodiet dñs animam tuã ad multiplicãdũ: ſicut faſciculus vitiũ cuſtodiť in aq̃ ad tranſplantandũ. Et reſpõdit dauid. Benedictus dñs qui miſit te hodie

B 3. re. 38

De ira dauid i nabal.

De abigail prudentia.

te hodie in occurſum meū. Uade i
pace Audiui vocē tuā: iniuriā. ſ. re
mittendo: honoraui faciē tuā: xe⸗
nia de manu tua recipiēdo. Cū er
go indicaſſet abigail oīa hec viro
ſuo emortuū eſt cor ei⁹. pre timore
timuit eī ne forte dauid nollet de⸗
terare: ⁊ mortu⁹ eſt poſt decē dies.
Quo audito dauid ait. Bñdictus
de⁹ q̄ cuſtodiuit man⁹ meas a ſan
guine ⁊ reddidit maliciā nabal in
caput ei⁹. Et vocauit abigail ⁊ du
xit eā in vxorē. Accepit q̄ꝫ dauid
tertiā vxorem achinoem de iſrael.

¶ De fuga dauid ad achis.
Capitulum. xxiiij.

ETerū nuntiauerūt zi
phei ad ſaul. Ecce ab
A ſcondit⁹ eſt dauid in
1.Reg. colle achille. Et abijt
26. ſaul poſt eū cū trib⁹
milib⁹ electoꝝ. Et deſcēdit dauid
nocte ad caſtra ſaulis: ducēs ſecū
abiſai filiuꝫ ſeruie ſororis ſue. Hu
ius fuerūt tres filij / ioab et abiſai
⁊ aſahel nepotes dauid. Cūq̄ clā
intraſſent tētorium regis cunctis
dormiētib⁹ dixit abiſai. Perfodiā
ſaul lancea in terra. ⁊ phibuit da
uid dicēs. Quis extendet manum
ſuā in chriſtū dñi: ⁊ erit innocens.
David Sꝫ tolle haſtā q̄ eſt ad caput eius
haſtaꝫ fixa in terra et vas aq̄: et eam⁹. Et
tollit a egreſſi ſunt nullo euigilāte: q꞉ ſo⸗
ſaul por dñi irruerat ſuper eos. Cūq̄
dormiē traſiſſent torrentē ⁊ ſtetiſſent i vti
te. ce mōtis vñ poſſent audiri. excla⸗
mauit dauid ad abner ⁊ ad oēm
pplm. Filij mortis vos eſtis q꞉ nō
cuſtodiſtis dñm veſtrum xp̄m dñi:
Ingreſſus eſt q̄ſpiā vt interficeret
regē. Uidete vbi haſta regis ſit ⁊
cyph⁹ aque. Et agnoſcens ſaul ne
gligentiā ſuoꝝ ⁊ bñficiū dauid ex
clamauit. Nunvox tua eſt hec fili
mi dauid. Qui rñdit. Cur pſequit̄
dñs ſeruum ſuū. Quid feci? Si do
min⁹ incitat te aduerſuꝫ me. odo⸗
ret̄ ſacrificiū. i. placari eum opꝫ ſa
crificio ⁊ p̄ce vt oſtēdat nobis ſup
hoc quid velit. Uel ita. Tu ipſe oc
cidas me. ⁊ erit quaſi ſacrificium
deo i odorē ſuauitatis. Quidā ita
legunt. Odoret̄ ſacrificiū ſi dñs in
citat te aduerſum me. i. ſacrifican
tes pbem⁹ iudicio dei ſi dñs hoc
facit. Si aūt filij holm incitant te
maledicti ſunt qui cogūt me trāſi
re ad idolatras: ne ſeruiā deo iſrl̄.
Et ait ſaul ad dauid. Peccaui Re
uertere fili mi. Non vltra male fa
ciam tibi. Et rñdit dauid. Iudicet
dñs iter nos. Ecce haſta regis. ve
niat q̄ tollat eā. Cui ſaul. Bñdict⁹
tu fili mi. Equidē faciens facies et
potēs poteris. ⁊ ſaul reuerſus eſt
in locū ſuū. ¶ Et dixit dauid i cor
de ſuo. Aliqñ incidā in vna die in A
manus ſaul. meli⁹ eſt vt ſaluer in 1.Reg.
ter philiſteos. Abijt ergo dauid ⁊ 27.
ſexcēti viri cum eo ad achis filium
maoth regē geth. Iſte fuit fili⁹ ſu
pradicti achis cui⁹ mater dicebat̄
maoth. Et erāt cū dauid due eius
vxores achinoe ⁊ abigail. Et dixit
dauid ad achis. Nolo oneroſ⁹ eē
regi: det mihi rex locū i quo habi⸗
tē. Et dedit ei achis ſyceleg. q̄ ex⸗
inde facta eſt regū iuda. Et habi⸗
tauit dauid in ea quatuor mēſib⁹
⁊. xx. dieb⁹ ⁊ agebat dauid p̄das d̄
viculis philiſtinoꝝ circūſtātibus
q̄ nō erāt ſub ptāte achis. Uirū ⁊
mulierē nō adducebat captiuum
ne forte loquerent̄ aduerſus eūꝫ.
Cūq̄ quereret achis quos penſiſ
ſet aiebat ſe depopulatos eſſe ha
bitantes ad auſtrū iude ⁊ in cam
peſtribus.

¶ De ꝯgregatiōe philiſtijm ꝯ iſrl̄
⁊ phitonum occiſione ⁊ ſuſcitatio
ne ſamuelis. Cap. xxv.

FActū eſt eo tpe cōgre⸗
gati ſunt ad p̄liū ꝯtra
iſrael philiſtei. Et ait A
achis ad dauid. We⸗ 1.Reg.
cū egredieris i caſtra. 28.
tu ⁊ viri tui. Ego cuſtodē te pono
capitis mei p̄ cūctis. Cōgregauit
etiā ſaul vniuerſum iſrael ⁊ venit
in gelboe. Samuel autē mortuus
erat. Hoc ideo repetit̄ hic vt angu
ſtia ſaulis oſtēdat̄. in q̄ plurimum
eſſet ei neceſſarius ſamuel. Uel vt
oſtendatur

oſtendaꝛ ſamuel recẽter moꝛtuus
q̇ in ꝓximo erat ſuſcitãdus. Tra-
dunt eñ neminẽ poſſe ſuſcitari ar
te phitonica niſi recẽter moꝛtuũ ⁊
adhuc integris vitalibus. Timuit
itaq; ſaul ⁊ cõſuluit dñm. Qui nõ
rñdit ei. neq; ꝑ ſomnia neq; ꝑ pro
phetas. i. ꝑ diſcipulos ſamuelis.
neq; ꝑ ſacerdotes. hebreꝰ hꝫ neq;
ꝑ doctrinã ephot. ſ. in quo erat do
ctrina ⁊ veritas. Et ait ſaul ſeruis
ſuis. Querite mihi mulierẽ hñtẽ
phitonẽ. Ipſe ei occiderat magos
⁊ arioloſ ⁊ phitonicos. Unã tradi
dit hieronymꝰ reſeruatam: q2 ma
ter erat abner. que latens habita
bat in endoꝛ que ciuitas eſt iuxta
fontẽ endoꝛ. Phitonem quidã tra
dunt eſſe artẽ ſuſcitãdi moꝛtuos
quã phitius adinuenit. q. d. Que
rite mihi mulierẽ peritam artis il
lius. Qḋ cõgruit hebꝛeo in quo le
giꝛ mulierẽ baladoph. Balad eñ
interꝑtaꝛ dña oph eſt nomẽ artis
illiꝰ. Mutauit itaq; ſaul habitum
ſuũ ⁊ venit ad mulierem nocte cũ
duobus viris ⁊ ait. Suſcita mihi
quem dixero tibi. Que rñdit noſti
quanta fecerit ſaul magis. Quare
ergo inſidiaris aĩe mee. Quidamꝰ
tradũt ſaulẽ ob hoc eos deleuiſſe:
q2 ꝓconizabãt dauid futurũ regẽ.
Iurauit aũt ei ſaul ꝙ ꝑꝑ hanc rẽ
nihil mali pateretꝛ: ⁊ dixit vt ſuſci
taret ſamuelẽ. Uidẽs autẽ mulier
virũ ſctm̃: cõturbata eſt ⁊ ait. Qua
re impoſuiſti mihi. Tu ei es ſaul.
Hoc eñ ei ſamuel indicauerat vt
ait ioſephus. Quidã fabulantur
moꝛtuũ magice ſuſcitatũ a pedi
bus primo moueri ⁊ ſurgere niſi
qñ ſciſcitãte rege ſuſcitaꝛ: tũc eñ
a capite ſurgit. Alij dicunt ꝓphe
Suſcitaꝛ ſamuel. tam nõ poſſe ſuſcitari niſi rege ſci
ſcitãte. Tunc indicauit ei ſaul ſe
ſaulẽ eſſe ⁊ ait. Noli timere. Quid
vidiſti. Que rñdit. Uirũ ſenẽ ⁊ glo
rioſum ⁊ amictũ pallio ſacerdota
li. Et intelligẽs ſaul ꝙ ſamuel eſ-
ſet adoꝛauit eũ: ⁊ ait aĩa ſamuelis
vt dicit ioſephꝰ. Quare inquietaſti
me. Cui ſaul. Coarctoꝛ nimꝫ. Phi
liſtei pugnãt aduerſum me ⁊ dñs
nõ rñdit mihi. Obſecro dic mihi.
q̇d faciã. Qui rñdit quid interro-
gas me: cũ dñs receſſerit a te: Fa
ciet tibi dñs ſicut locutꝰ eſt. Tol-
let regnũ de manu tua: ⁊ dabit il-
lud dauid. Cras autẽ tu ⁊ filij tui
mecũ eritis. i. in numero moꝛtuo-
rũ: ſicut ego ſũ vel in inferno. De
hac ſuſcitatiõe d2 a quibuſdã q2
ſpũs malignꝰ apparuit in ſpẽ ſa-
muelis vel phãtaſtice imago eius
ibi appuit: q̃ dicta eſt ſamuel. Tra
dũt q̇dã ꝙ deo ꝑmittẽte aĩa ipſius
tñ cõſilij coꝛpe induta appuit ibi.
Alij v̇o ꝙ coꝛpꝰ tñ ſuſcitatũ eſt cũ
ſpũ viuifico aĩa in loco ſuo manẽ-
te ⁊ q̇eſcẽte. Hoc audiens ſaul ꝓ-
ſtratꝰ eſt in terrã ꝓ timoꝛe: nec ei co-
mederat panem in die illa: et coe-
git eum mulier ⁊ ſerui eius vt co-
mederet. Cũq; comediſſet redũt
ad caſtra ꝑ noctẽ. Noluit eñ ſciri
ꝙ conſuluiſſet phitoniſſam.

¶ Qḋ dauid vicit amalech. c. xxvi.

Congregati ſunt ergo phili A
ſtei in affech. ⁊ iſrł caſtrame 1. Re. 1.
tatus eſt ſup fontẽ q̇ erat in iſrael
Satrape v̇o philiſtinoꝝ vidẽtes
dauid ⁊ ſuos eẽ cũ achis dixerũt.
Reuertanꝛ hebꝛei iſti in locũ ſuũ:
ne foꝛte cũ cepimꝰ ꝓliari fiãt nobꝭ
aduerſarij: ⁊ i. capitibꝰ noſtris me
reanꝛ ſibi reddi grãz dñi ſui. Tũc
ait achis ad dauid inuitꝰ ⁊ dolẽs.
Bonꝰ es i ꝯſpectu meo: ſꝫ ſatrapis
nõ places. Surgite de nocte ⁊ abi A
te diluculo. Abijt ergo dauid cũ
ſuis in ſyceleg die tertia. ¶ Ama 1. re. 30
lechite v̇o interim impetũ fecerũt
in ſyceleg. Et ſuccẽderunt eã ⁊ ca
ptiuas duxerãt mlieres ⁊ paruu-
los: ⁊ vniuerſam ꝓdã. Plãxit ergo
dauid ⁊ ꝑpłs q̇ erat cum eo donec
deficerent in eis lachꝛime ⁊ vole-
bãt eum ſui lapidare. Cõfoꝛtatus
aũt dauid in dño: cõſuluit dñm ꝑ
abiathar dicẽs. Perſequar latrũ
culos hos ⁊ cõpꝛehẽdam. Qui rñ
dit. Perſeq̃re ⁊ cõpꝛehẽdes et re-
duces ꝓdã. Abijt ergo dauid ⁊ ſex
centi cũ eo ⁊ venerunt ad toꝛrẽtẽ
bethoꝛ

bethor:al's beſor:ꝛ ibi ducēti laſſi
ſubſtiterūt ad ſarcinas ex mādato
dauid. Cūqꝫ filij trāliſſent inuene
rūt puerꝫ egyptiū fame deficiētē:
quē reliq̄rat dn̄s ſuꝰ vir amalechi
ta cū egrotare eum vidiſſet. Et de
derūt ei cibū ꝛ reuerſus ē ſpūs eiꝰ.
Et ait ad eū dauid. Potes me du
cere ad cuneū iſtū? Cui ait. Si iu
raueris mihi q̄ n̄ occidas me nec
tradas me in manꝰ dn̄i mei: ducā.
Et iurauit ei dauid: ꝛ eo ducēte in
uenerūt hoſtes epulātes: ꝛ q̄ſi diē
feſtū celebrātes. Et percuſſit eos da
uid a veſpere vſqꝫ ad veſperā alte
rius diei. ꝛ ſoli q̄dringēti adoleſcē
tes euaſerūt i camelis. Eruit ḡ da
uid oīa que tulerāt amalechite ab
hoīe vſqꝫ ad pecꝰ. Dicit q̄ i hac vi
ctoria ꝑuenit illi auxiliū nouē ꝑn
cipes militū de manaſſe: q̄ cōfuge
rāt ad eū dū ꝑdiret i ſyceleg. Priꝰ
em̄ venerūt ad eū tm̄ de iuda ꝛ bē
iamin. Porro cū rediſſent ad ducē
tos viros q̄ laſſi ſubſtiterāt ſaluta
uit eos dauid pacifice. Et idigna
ti ſunt q̄dā q̄ cū eo ierāt dicētes.
De dauid largitate i diſtribuēdo ꝑdam. Sufficiat cuiqꝫ vxor ſua ꝛ filij: dē ꝑ
da nihil dabimꝰ eis. Et ait dauid.
Nō audiet vos q̄ſqꝫ fratres mei i
ſermōe hoc. Equa pars erit deſcē
dētis ad ꝑliū: ꝛ manētis ad ſar
cinas. Hieronymꝰ ait. Nō ait q̄ laſ
ſi māſerūt: q: laſſis nil dꝫ dari deꝑ
de ꝑda. Et factū ē hoc ex die illo ꝛ
deinceps q̄ſi lex i iſrl' vſqꝫ ad diem
hāc venit ḡ dauid in ſyceleg: ꝛ miſ
ſit dona de ꝑda ſenioribꝰ iuda ꝓ
ximis ſuis ꝛ reliq̄s cum q̄bꝰ cōmo
ratus fuerat ipſe ꝛ viri eius.

¶ De morte ſaul ꝛ filiorum eius.
Capitulum. xxvij.

A 1. re. 31. Porro philiſtei pugnabāt
aduerſus iſrael. Saul au
tē ſciēs ꝛ prudens feſtina
bat ad mortē et viril'r dimicabat.
Soli q̄ppe magnanimes rex terri
De magnanimitate. biliū ſunt ꝯtēptores. Hec magna
nimitas maxime cōuenit regibus
quos ꝓ cumulo ꝑncipatꝰ nō ſolū
malos non lꝫ eē circa ſubditos: ſꝫ
nec mediocriter bonos eē. Fugerūt
aūt filij iſrl' a facie philiſtinoꝝ ꝛ ce
ciderunt in mōte gelboe ꝛ ꝑcuſſi
ſunt tres filij ſaul: ionathas: ami
nadab: ꝛ melchiſue. Hiſboſeth au
tē domi erat. Cūqꝫ grauiter vul
neratꝰ eēt ſaul. dixit ad armigeꝝ
ſuum. Percute me gladio tuo ne
forte i circunciſi iſti illudāt mihi vi
uēdoꝝ pꝰ interficiāt me. Et noluit
armiger. Et irruit ſaul ſuꝑ gladiū
ſuū. Adeo em̄ defecerat q̄ nō pote
rat ſe trāſuerberare. Quē vidēs ar
miger ſuꝰ irruit ipſe ſuꝑ gladium
ſuū. Hic fuit doech idumeꝰ (vt au
tumāt hebrei) q̄ timuit eē ſuꝑſtes
ſauli propter dauid: ꝛ mortui ſunt
oēs domeſtici ſaul q̄ erāt cū eo. Ui
dētes āt filij iſrl' q̄ trās vallem ior
danis erāt ſtragē ſuoꝝ egreſſi de
ciuitatibꝰ ſuis fugerūt. Altera die
veniētes philiſtei vt ſpoliarent in
terfectos expoliauerūt ſaul armis
ſuis ꝛ filios ſuos: ꝛ ꝑciſa capita eo
rū cū armis emiſerunt i terrā ſuā ꝑ
circuitum vt annunciaret hoc in
templo idolorum ꝛ in populis. Et
poſuerunt arma eiꝰ in tēplo aſta
roth: caput vero in templo dagō:
vt in paralipomenō legitur. Cor
pus vero eius ꝛ filioꝝ ſuſpēderūt
in muro bethſan: quaſi in oculis iſ
rael. Eſt em̄ ciuitas philiſtijm in
terminis iſrael. Uiri aūt de iabes
galaad quos liberauerat ſaul ab
amonitꝭ ambulauerūt tota nocte:
ꝛ tulerūt cadauera de muro beth
ſan ꝛ cōbuſſerunt ea igni: ꝛ ſepelie
runt oſſa in nemore iabes. Et plā
xerunt eum ieiunātes. vij. diebus.
Nota q̄ i paralipomenō legitur.
Mortuus eſt ſaul ꝓpter iniquita
tes ſuas: ꝛ additur: quaſi in cumu
lū peccati: ſed inſuꝑ cōſuluit phi
toniſſam ꝓpter qđ interfecit eum
dn̄s. Huiꝰ peccati magnitudinem
mlti nō attēdūt. Et regnauit ſaul
viuente ſamuele. xviij. annis: ꝛ eo
mortuo duobꝰ annis. Hos annos
ſacra tn̄ ſcriptura non annotauit.
A ſamuele ꝓprie incipiūt tēpora
nominatoꝝ prophetarum ſicut a
ſaule tempora regum iſrael.

¶ Incidentia.

Incidentia. ¶ In diebꝰ iſtis apꝺ latios quartus regnauit ſiluiꝰ eneas: filiꝰ poſthumi. Alia tñ hiſtoria quartū ponit ſiluiū latinū vterinū fratrē poſthumi ⁊ q̄ntū ſiluiū eneā. His tpibus homerū fuiſſe q̄dā dicunt: de quo magna diſſonātia eſt apꝺ veteres. Crates pōit eū añ deſcēſuz in peloponēſiū vrbē eraclidaruz. Criſtodenes cētēſimo āno a captiuitate troie. Ariſtarchus et philochorꝰ tpe migratiōis ionice. Appolliodorus athenīēſis .ccxl. ānos ekerliēnis illij. Alij modico tpe anteqū olympiades inciperent.

¶ Sequūtur tituli capitulorū in hiſtoriam Regum ſecundi.

De plāctu dauid ſup ſaul ⁊ ionathā. ca. j.
De prima vnctione dauid in regē. ca. ij.
De regno hiſboſeth Capitulum. iij.
De filijs dauid. ca. iiij.
De interfectione abner. ca. v.
De morte hiſboſeth ⁊ ſcꝺa vnctione dauid ſup omnē iſrael. cap. vj.
Qꝺ dauid expugnauit hieruſalē ⁊ muniuit. Cap. vij.
Qꝺ dauid vicit philiſteos. ca. viij.
De reductiōe arce in hierlm. c. ix.
De victorijs dauid ⁊ officialibus eius. ca. x.
De miphiboſeth ⁊ q̄ amon dehoneſtauit nuntios dauid. ca. xj.
De morte vrie ⁊ pñia dauid. c. xij.
De thamar quam amō oppreſſit. Capitulum. xiij.
De morte amō ⁊ fuga abſalō ⁊ reditu ad dauid. ca. xiiij.
Quō abſalō pſecutꝰ ē dauid. c. xv.
De conſilio chuſi ⁊ morte achitophel. Capi. xvj.
De morte abſalon. cap. xvij.
De reditu dauid i hierlm. c. xviij.
De morte amaſe ⁊ ſiba. cap. xix.
De ſeptem viris ſuſpēſis in vltionem gabaonitarum. Cap. xx.
De quatuor prelijs dauid. ca. xxj.
Cathalogus fortiū dauid. c. xxij.
De numero ppli ⁊ altari erecto a dauid. Cap. xxiij.

¶ Incipit Secundus liber Regū.

¶ De plāctu dauid ſuper Saul ⁊ Jonathan. Cap. j. ſcꝺi regum.

Factū eſt poſt mortē ſaulis adoleſcēs fugiēs de prelio venit ad dauid in ſyceleg ⁊ adorauit. Cūq̄ indicaſſet ei pplm victū ⁊ ſaul cū filijs ſuis mortuū ait dauid. Vñ ſcis q̄ mortuꝰ ē ſaul ⁊ ionathas filiꝰ eiꝰ. Qui reſpōdit. Vidi ſaul incūbētē ſup haſtā ſuā ⁊ hoſtes appropiabāt ei. Cumq̄ q̄ſiſſet quiſnā eſſem: et dixiſſem amalechites ſū: ait. Interfice me proſelitus es ne occidāt me incircūciſi. Et occidi eū: q̄ viuere nō poterat: ⁊ tuli diadema q̄ꝺ erat. i. q̄ꝺ eē ſolebat in capite eiꝰ: ⁊ armillā de brachio eiꝰ ⁊ attuli ad te dñm meū. Aiūt hebrei hunc fuiſſe filiū doech idumei: cui p̄r ſuꝰ priꝰ q̄ irrueret ſup gladiū ſuū tradidit inſignia regis que cuſtodiebat vt ferēs ea ad dauid redderet eū ſibi placabilē: nec obuiat q̄ p̄r idumeꝰ filiꝰ Amalechites dr̄. cū amalechite ſint Idumei. Amalech em̄ fuit filiꝰ eliphā filij eſau edō. Dauid ⁊ roēs q̄ cū eo erāt ſcideruñt veſtimēta ſua plāgētes ⁊ ieiunātes vſq̄ ad veſperā ſm legē. Et ait dauid ad nūciū. Quare nō timuiſti mittere manū tuā in chriſtuz dñi. Os tuū locutū ē ꝯ te. Et iubēte dauid vnꝰ de pueris eiꝰ occidit eū. Et p̄cepit dauid vt patres docerēt filios ſuos carmē arcuz. vbi alij hñt: docerēt filios ſuos arcū. i. artē ſagittandi eo q̄ audierit pplm a ſagittarijs iterfectū ſicut ſcriptū eſt in libro iuſtoruz. Hic liber nō habet ſicut nec plimi quoꝝ fit mētio in veteri teſtamēto: quos cōbuſtos credimꝰ a babylonijs. Fuerunt qui dicerent hūc librum dici librum iuſtorū: eo q̄ de iuſtis agit

Additio. Proſelitus quis de ꝫ veniebat de gētilitate ad iudaiſmum.

agit.s.de Samuele ⁊ Dauid.Alij dicūt pētateucū librū iuſtorū vbi coniici poteſt artē ſagittādi vtilē
D eſſe:q2 dicit Jacob ſe tuliſſe agrū
Ge.48 de manu amorrei i gladio ⁊ arcu.
Quidā legūt iuſtoꝝ neutraliter:⁊ dicūt librū iuſtoꝝ:q2 ait de his q̄ iuſta ſunt quaſi librū iudicioꝝ:vt ſit ſenſus.Sic precepit dauid artē illā ſeruādā ſicut ſeruaturq᷒ ſcriptū eſt in libro iuſtorū. Tunc planxit dauid carmē lugubre ſup ſaul ⁊ Jonathan ⁊ creditur metrice ↄpoſitū fuiſſe.Et ē ↄtinētia hui9 carminis tripartita. Primo agit de loco vbi facta eſt ſtrages:⁊ imprecatur ei.Scdo cōmēdat ſaul ⁊ Jonathā.Tertio ſpecialiter commēdat Jonathen oſtēdens ꝗ̄tuz dilexerit eū.Nec obeſt aliq̄ pluraliter aliquando ſingulariter de eodem mōte loquitur.Eſt em̄ vnus mōs plures colles habēs.Ubi legitur Mōtes gelboe nec ros nec pluuia veniāt ſup vos.Quidā dicunt ſup te:ſic legētes literā. Mōtes gelboe:ſubaudi:ve vob̄:poſtea inferūt:nec ros nec pluuia veniant ſuper te:mōtes hi vt dicūt prius vberrimi fuerāt:⁊ imprecatur eis nō ariditatē:ſed ſterilitatē.q. aridi eſſent.Uñ ſubdit.Neq3 ſint
A
2.re.17 ſuper vos agri primitiarū. id eſt fructuū optimorū ſicut pri9.Alij dicunt ꝓphetiā eſſe q̄ impleta eſt in diebus helie:quando nō pluit ſuper terram annis tribus ⁊ menſibus.vj.Alij dicunt in cacumine mōtis:nec ante nec poſt pluiſſe:ſ3 per maledictionem cōfirmatum. Planxitq3 dauid ſaulē eo ꝙ viliter interfectus eſſet:licet vnctus eſſet oleo.Et ſubdit cauſaz necis hui9 a ſanguine interfectoꝝ ⁊ adipe fortium:id eſt pro ſanguine ſacerdotū quos occidit in nobe.Hebreus tamen inchoat verſum ita. A ſanguine interfectoꝝ ab adipe fortium Sagitte Jonathe ⁊c.

¶De prima vnctione Dauid in regem ſuper tribū iuda in ebron. Capitulum.ij.

POſt hec et reſponſo domini:aſcendit dauid in ebron:et habitauit ibi cum duabus vxorib9 ſuis in domo ſua viriq3 ei9 māſerūt in opidis ebrō.Et vnxerūt eum viri iuda in regem ſuper tribū iuda. Hic inchoatur quarta etas:nō pro nūtio regni iudeorum vt quidam volunt:q2 tunc inchoaſſet a ſaule:ſed ꝓ innouatione promiſſionis q̄ patribus olim data erat de regno chriſtiano:q᷒ prefiguratū eſt in dauid iurante domino Dauid veritatem.de fructu vētris eius ſeſſuro ſuper ſedē ſuam.Nūtiatūq3 eſt Dauid ꝙ iabite ſepeliſſent Saul:⁊ nuntiauit
A 2.re.2
B
eis dicens.Benedicti vos a dño Jo.1.
qui feciſtis miſericordiā hanc cuz domino veſtro retribuet vobis dominus.Sed et ego retribuā.Nec timeatis quaſi nō habētes regē: q2 vnxit me dom9 iuda regē ſibi.

¶De regno hiſboſeth. Cap.iij.

ABner autē princeps exercitus ſaul tulit hiſboſeth:⁊ circūduxit eum per caſtra.i. vbicūq3 B 2.re.2.
diſperſus erat exercitus:⁊ creauit eū regem ſuper reliquas tribus. Uel per caſtra intellige manaim locū munitiſſimū:vbi inūxit eum in regē.Erat autē hiſboſeth tūc xl.annoꝝ:et duobus ānis regnauit ſup iſrael.Dauid vero.vij. annis.⁊.vj.mēſib9 regnauit in ebrō ſuper domū iuda. Eo tempore ortum eſt inteſtinū bellū inter hebreos.Porro egreſſus eſt abner ⁊ pueri eius d̄ caſtris in gabaon. Joab autē ⁊ pueri dauid occurrerunt eis ad piſcinaz gabaon:⁊ conuenit inter eos ꝙ.xij.tantū ex vtraq3 parte pugnarēt in medio exercituū ⁊ apprehenſo vnuſq̄ſq3 capite cōparis ſui defixit gladiū i latus ↄtrarij ⁊ ceciderūt ſimul.Ob hoc dict9 eſt locus ille ager robuſtorū.Joſephus tñ videtur velle ꝙ pueri dauid ſuperſtites occiderīt cōpares ſuos.Ortū eſt autē bellū

inter reliquos et fugit abner cum ſuis. Erãt autẽ cũ Joab duo fratres eius: quorum aſahel velociſſimus quaſi vnus de capreis perſequebatᷣ abner cũ ſuis inſtãtiſſime. Cui abner. Noli me ſequi ne cõpellar cõfodere te ⁊ non potero leuare faciẽ meã Joab. Ille vero noluit declinare: ⁊ percuſſit eum abner in inguine auerſa haſta. i. cũ ligno poſteriori: nõ cũ mucrone haſte vel verſa ad eum haſta. Perſequẽtib⁹ aũt Joab ⁊ Abiſai fugiẽtẽ abner ſol occubuit: ⁊ venerunt ad collẽ aq̃ductus. In cuius ſummitate cõgregati ſunt ad abner filij beniamin in cuneũ vnũ: ⁊ ait abner ad Joab. Nũq̃d vis de ſeuire vſq̃ ad deletionẽ fratꝝ tuorũ. An ignoras ꝙ nõ gratũ moritᷣ iugulo q̃ ꝓuocat hoſtẽ. Ceſſauit ergo Joab ⁊ oẽs exercit⁹ perſequi eos. Porro abner cũ ſuis nocte illa trãſiẽs iordanẽ venit ad hiſboſeth in manaim. Joab vero et viri ei⁹ tulerũt aſahel ⁊ ſepelierũt eũ in ſepulchro patris ſui in bethleẽ et redierunt ad dauid in ebron.

De filijs dauid. Capitulũ .iiij.

A
2. re. 3. Acta eſt ergo lõga ꝯcertatio iter hos reges: ⁊ dauid creſcẽte: alter decreſcebat. Natiq̃ ſunt filij dauid in ebrõ primogenit⁹ amõ de achinoem. Secũdus celiab vel celaph de abigail. Tertius Abſalõ de vxore gẽtili. id eſt maacha. ſ. filia ptolomei regis ieſſur. Quartus adonias fili⁹ agith. Quintus ſaphacias filius abigail. Sextus ietran quẽ Joſephus vocat nathan de egla vxore ſua quã hebrei aiunt fuiſſe michol q̃ ſola dicitᷣ vxor eius: q2 in adoleſcẽtia ſua p̃mã ſortit⁹ eſt vxorẽ. Qḋ non videtᷣ poſſe ſtare cũ in ſequẽtib⁹ legatur michol in hieruſalẽ ſubſannaſſe dauid: ⁊ dicitur ꝙ nõ eſt natus ei filius de

Additio.
Qḋ ietrã natus ſit dauid i ebrõ nõ videtᷣ verũ: audi cauſam et ſolutionem.

dauid vſq̃ in diem mortis ſue: q2 in ipſo partu occubuit. S3 potuit fieri vt vicina partui de hieruſalẽ deſcẽderet in ebrõ: vt ibi pareret tñ̃ in primitiuo loco regni.

De interfectione abner. Ca. v.

EO tempore factuz eſt ꝙ abner intraret ad concubinã D
ſaulis reſphã pulchram nimis. 2. re. 3
Ob hoc obiurgatus eſt aduerſus euz hyſboſeth pro opprobrio domus ſue: timens ne forte cõcubina vſurparet ſibi regnum. Et iratus abner ait ad euz. Nũquid canis caput ego ſum hodie aduerſus iudã ꝑpter te. q. d. ꝑpter te iudas habet me quaſi caput canis mortui. Vel ita ꝑpter te factus ſum caput canũ: id eſt p̃nceps irrationabiliter latrãtiũ cõtra chriſtũ domini. Et miſit abner ad dauid nũtios dicẽtes. Cuius eſt terra. q. d. Nonne terra eſt in manu mea. Fac mecũ amicitias ⁊ reducã ad te vniuerſuz iſrael. Qui ait. Optime. Faciã tecum amicitias: ſed nõ videbis me anteq̃ꝫ reduxeris michol. S3 ⁊ ad hiſboſeth miſit Dauid vt remitteret ei vxorẽ ſuã michol. Tulerũt ergo eam a viro ſuo falthiel qui ſequebatᷣ eã plorans vſq̃ bauim. Nõ em̃ cognouerat eã eo qḋ illa diligẽs dauid ſemper triſtis erat. Et locut⁹ eſt abner ad ſeniores iſrael: et maxime ad bẽiamin: vt trãſiret ad Dauid quez elegerat domin⁹. Et aſcẽdit abner in ebrõ ad Dauid ⁊ ſuſceptus eſt ab eo magnifice: ⁊ ait. Surgã vt cõgregẽ ad te oẽm iſrael. Cumq̃ꝫ abijſſet i pace: ecce Joab ⁊ pueri Dauid redierũt ceſis latronib⁹ cũ preda magna nimis: ⁊ dictum eſt Joab de aduẽtu

Additio.
Iſte phalti doctus erat i lege et ideo nolebat alterius vxorez violare: ⁊ ꝑpter hoc noĩ fixo additũ eſt ei. qḋ eſt nomẽ dei: q2 ꝓ timore ⁊ reuerẽtia dei et legis abſtinuit: hoc dicũt hebrei.

abner

abner:⁊ de pace cũ rege. Qui cũ
tẽtaſſet mutare aĩm regis dicens.
Jurauit abner vt deciperet te. Et
cum nõ adquieuiſſet rex miſit nũ-
cios poſt abner quaſi rege reuocã
te eum ⁊ reduxit eum:⁊ occurrens
redeũti ſeorſum adduxit cũ quaſi
Abner ſecreti⁹ locuturus.⁊ percuſſit cũ
occidit in inguine et mortuus eſt quaſi in
D .re.3 vitionem fratris ſui. Sed veri⁹ eſt
q: timebat ne fieret ſecundus a re
ge. Quod cũ audiſſet David ait.
Mundus ſum ego ⁊ regnũ meum
a ſanguine abner ⁊ veniat ſup ca-
put Joab. Non deficiat de domo
Joab ſemine fluẽs. ⁊ leproſus⁊ te
nens fuſum:id eſt effeminatus:et
cadẽs gladio:⁊ indigẽs pane. Se
cundũ hoc vero videtur ei impre-
cari ſeminis fluxũ ⁊ leprã et enira
tionẽ ⁊ ſtragẽ in bello:et mendici
tatem. Quidam legunt pro vno le
proſus ⁊ tenẽs fuſum:id eſt breue
vẽtilabrũ ad depellẽdas muſcas
quod fit de folijs palmarum ⁊ in-
uoluitur inter digitos inſtar fuſi.
Scidit ergo dauid veſtimẽta ſua
⁊ fleuit ſuper abner:⁊ omnis po-
pulus q̃ erat cum eo:⁊ indixit om-
nibus ieiunium vſq; ad veſperã:
⁊ ait. Neſcitis quomodo princeps
maximus hodie cecidit in Jſrael.
Ego autem ſum dedicatus rex.q.
d. cum ſim nouus rex maxime in-
digebam auxilio iſtius. Porro fi-
lij ſaruie mihi duri ſunt.

¶ De morte hiſboſeth ⁊ ſecunda
vnctione David ſuper omnem Jſ
rael. Capitulum. vj.

A 2.re.4 Cumq; audiſſet hiſbo-
ſeth de morte abner
diſſolute ſunt manus
eius et omnis iſrael
perturbatus eſt. Duo
autem viri principes latronum
erant cum hiſboſeth baana ⁊ re-
chab de filijs beniamin. Qui irati
receſſerant ab hiſboſeth. et vene-
rant ad miphiboſeth filium Jona
the vt facerent eum regem. Qui
noluit imo prodidit eorũ cõſiliũ.
Quidã vero tradunt q hiſboſeth
offenſus erat eis eo q dicebãt et
miphiboſeth debere regẽ eſſe:cũ
filius eſſet p̃mogeniti ſaulis. Erat
iſte miphiboſeth claudus vtroq;
pede. Quinquennis enim erat qñ
nunciatũ eſt ei de morte ſaulis et
Jonathe:⁊ tollente cũ nutrice vt
fugeret cecidit et confractus eſt.
Porro baana ⁊ rechab igreſſi ſũt
domũ hiſboſeth ferẽtes ſpicas tri
tici:quaſi primitias regi. Hoſtia-
ria autẽ domus obdormierat. Et
inuenientes hiſboſeth dormiẽtem
in meridie interfecerũt eũ:⁊ attu-
lerũt caput ei⁹ ad David in ebrõ
dicẽtes. Ecce caput viri qui quere
bat animã tuã:exiſtimãtes ſe mu-
nera accepturos a David. Et ait
David ad eos. Jnterfeciſtis virũ
innoxiũ:ſanguinẽ dñi veſtri fudi-
ſtis:⁊ ideo auferã vos de terra. Et
precilis manibus ⁊ pedibus eorũ
ſuſpẽderũt eos ſuper piſcinã:vel
ſpinam in ebrõ:caput vero hiſbo-
ſeth ſepelierũt i ſepulchro abner.
¶ Et venerũt ſeniores de Jſrael A
ad dauid:⁊ percuſſit cũ eis fedus 2.re.5:
⁊ vnxerunt eũ in regẽ ſuper omnẽ
Jſrael. Primo igitur inunctus eſt
in ſignũ regni:ſecundo in regẽ ſu
per iudã:tertio in regẽ ſup iſrael.
Filius.xxx.annoꝝ erat David cũ
regnare cepiſſet. Superabũdat fi
lius idiomate hebreo ⁊.xl.annis
regnauit in ebron.vij.annis.⁊.vj.
mẽſibus ſuper iudã.ſubaudi ſpe-
cialiter. Nam ſi ſtatim poſt hiſbo-
ſeth regnauit in iſrael nõ niſi duo
bus annis regnauit in iuda. Sed
aiunt hebrei eũ regnaſſe in ebrõ
aliquibus annis adhuc ſaule vi-
uẽte:q: domus iuda iã affectabat
eum in regem:⁊ ipſe mittebat eis
munera tãq; ſuis. Jn hieruſalem
autem regnauit.xxx.tribus annis
ſuper omnẽ populum. Si quera-
tur q̃re a ſumma regni ſubtrahan
tur.vj.mẽſes. Ait hebreus David
egrotaſſe.vj.mẽſibus ⁊ nil dignũ
rege egiſſe. Uel quia abſalõ perſe
cutus eſt eum.vj.menſibus:et tũc
quaſi non regnauit David.

¶ Quod David expugnavit hie
ruſalem ⁊ munivit. Ca.vij.
B P Oſtea collecto exercitu aſcē
2.re.5. dit in hieruſalē ut eū caperet
iebuſeum. Qui poſuerūt cecos et
claudos ſupra murū in deriſionē
david dicētes. Nō ingredieris huc
niſi abſtuleris cecos ⁊ claudos.q.
d. Adeo ē urbs fortis ꝙ fortiſſi au
xilio nō indigem⁹. Alij dicūt eos
poſuiſſe imagines ſup murꝰ quas
dixerūt cecos ⁊ claudos.i.nil agē
tes.q.d.etiā nobis nil agētib⁹ in=
trare nō poteris. Uel ſeipſos dixe
rūt cecos ⁊ claudos: quia debiles
eos ⁊ ſiles his reputabat David.
Deiceps in ꝓverbio dictū eſt. Ce
cus ⁊ claudus nō intrabit in tēplū
dei. Primo ſimpliciter in lege pro
hibitū erat cecos ⁊ claudos intra
re tēplū ad offerēdū: poſtea verſuz
eſt in ꝓverbiū. Forte cū ianitores
arcerent immūdos dicebant eni=
gmatice. Cecus ⁊ claudus nō in=
trabūt ponētes cecitatē ⁊ claudi=
cationem ꝓ qualibet immūditia.
Porro inferiorē civitatez obtinuit
David tradēte eā ſibi ornan iebu
ſeo. Cūqꝫ arcē ſion obtinere non
poſſet: ꝓpoſuit in premiū princi=
patū militie: illi q̄ primum percu=
teret iebuſeum: ⁊ tāgeret domatū
fiſtulas.i.tectorū canales ꝑ quos
defluūt ſtillicidia. Alij dicūt fiſtu=
las cuniculos ſubterraneos: ꝑ q̄s
erat aſcēſus uſqꝫ ad tecta. Multis
itaqꝫ feſtinātibus Joab preuenit
univerſos: ⁊ clamavit ad regē exi
gens militie principatū ⁊ obtinuit
David arcē expulſis iebuſeis pre
ter ornan: ⁊ edificavit per circuitū
eius incipiēs intrinſecus a mello:
⁊ partē illā civitatis vocavit civi=
tatē David. Reliquā urbis partē
extruxit Joab. Mello aūt erat ꝓci
puū ⁊ quaſi q̄daz ꝓfunda vorago
vallis. Porro ipſa civitas David
poſtea vocata eſt mello. Et edifi=
cavit i ea david domū: hyrā rege
tyri ferēte ſibi auxiliū mittendo ei
ligna cedria ⁊ artifices. Porro da
vid accepit alias uxores: ⁊ nati ſūt
ei filij in hieruſalē.xi. inter q̄s enu
meratur nathan alius.ſ.a nathā
ꝓpheta quē ſibi david adoptaue
rat poſt mortē patris. Et nota q͛
hieruſalē uſqꝫ ad melchiſedech di
cebatꝰ iebꝰ: a quo dicta eſt ſalem.
Poſtea a david dicta eſt iebuſalē.
Sz poſtea mutata.b.in.r. dixit ie=
ruſalē.q. munita ſalē. Hiero.enim
hebraice munitio eſt. Tradit ioſe
phus ꝙ hanc litere mutationē ab
homero factā quidā putāt: poſtea
dicta eſt a ſalomōe hieroſolymia:
⁊ tādē ꝑ ſyncopam hieroſolyma.
¶ Quod david vicit philiſteos.
Capitulum.viij.
A Udientes autez philiſtei da C D
vid regnare ſup iſrael aſcē 2.re.5.
derūt univerſi ut q̄rerēt david: et
caſtrametati ſunt in valle raphai.
nō ꝓcul a hieruſalē. Et egreſſus ē
ad eos david ex reſpōſo dñi: ⁊ per
cuſſit eos i ore gladij ⁊ diviſit eos
hac ⁊ illac in fugam. Ob hoc voca
tus eſt locꝰ ille baalpharaſim: id
eſt virorꝰ diviſio. Uel q͛ ibi fugien
tes reliquerāt idola que tulit da=
vid ſecum ⁊ conflavit. Et addide
runt adhuc philiſtijm: ut aſcende
rent in valle raphaim: ⁊ poſuerūt
idola ſua ſub arboribus pirorū: ⁊
ait dñs ad david. Nō ibis obviaz
eis: ſed gira poſt tergum ⁊ veniēs
ex adverſo pirorꝰ. Hebreus habet
flētuū.i.idolorꝰ que digna ſunt fle
tu: ⁊ cultores ſuos ad fletū eternū
trahūt. Cūqꝫ angelꝰ dñi incedēs
ſuper cacumina pirorum ſonitum
faceret irruit ſuper eos David ⁊
percuſſit eos uſqꝫ gazer.
¶ De reductiōe arce in hieruſalē.
Capitulum.ix.
H Orro fecit David taberna= A
culū iuxta domuz ſuā ad re 2.re.6.
ponēdā arcā: ⁊ poſuit i eo q̄ſdā d
veterib⁹ cortinis. Tabulas ꝟo co
lūnas ⁊ baſes priores reſervavit
Et deſcēdit David cū.xxx. milib⁹
virorꝰ: ⁊ poſuerūt arcā ſuper plau
ſtrū novum ⁊ tulerūt eā de domo
animadab: q̄ erat i gabaa.i. in col
le iuxta carathiarim. Nec eſt hic

gabaa nomẽ vrbis vł loci ſʒ ſcḋm in
terpꝛetationẽ ſuã collẽ ſonat. Duo
aũt filij aminadab minabãt plau
ſtrũ, aioth pcedebat ⁊ oza ſeque-
bat: dauid aũt ⁊ oĩs iſrł pſallebãt
corã arca muſicis inſtrumẽtis. Cũ
aũt veniſſent ad areã nachor calci
trauerũt boues ⁊ inclinata eſt ar-
ca. ⁊ extẽdit oza manũ ⁊ tenuit eã ⁊
aruit dextra ei⁹ ĩ qua arcã ferre ꝺ
buit: ſicuti pr̃ ei⁹ iuſſerat: ⁊ expira-
uit: ⁊ vocatũ eſt nomẽ loci oze per
D cuſſio. Dicit ioſeph⁹ eũ ꝑcuſſum:
2.Re.6 qꝛ tetigit arcã cũ ſacerdos nõ eẽt.
Alij dicũt qꝛ poſuerat arcã ſuper
plauſtrũ cum humeris portare de
buiſſet hebrei tradũt ꝙ ea nocte
dormierat cuʒ vxore ſua. Timuit
itaqȝ dauid diuertere arcã ad ſe: ⁊
poſuit eam in ſuburbio in domuʒ
obeth leuite filij edõ gethei ⁊ erat
ibi trib⁹ mẽſib⁹: ⁊ benedixit domi
n⁹ domui obeth:
q̃ audito abijt
dauid vt addu-
ceret arcam in-
ciuitateʒ dauid
cũ gaudio. Da-
uid autẽ accin-
ctus ephot li-
neo pſallebat

Additio.
Aiunt hebrei ꝙ
vxores ei⁹ et cõ
cubine ⁊ nurus
pepererũt maſcu
los ⁊ iumẽta du
plices fetus.

Mi- corã arca ĩ organis armigatis. i.
chol de ad armũ ligatis. Uel ſcḋm quoſdaʒ
ridet genus eſt organi qḋ fit in aqua et
dauid. vidit eũ pſallentẽ michol per fe-
neſtrã ⁊ deſpexit eũ in corde ſuo.
Cumqȝ poſuiſſent arcã ĩ loco ſuo:
obtulit dauid holocauſta ⁊ pacifi
ca: ⁊ bñdixit pplo ⁊ partit⁹ eſt per
ſingula capita collyridam panis
vnã: ⁊ aſſaturam bubule carnis ⁊
ſimilã frixam oleo. Cumqȝ rediret
B dauid in domũ ſuaʒ ſubſannauit
2.re.6. eũ michol: dicẽs. Quã glorioſus
hodie rex iſrael nudat⁹ quaſi vn⁹
fuit de ſcurris. Et reſpõdit dauid.
Uiuit dñs. ludã ⁊ humilior fiã añ
dñm q̃ potius elegit me q̃ patrẽ
tuũ. Quã obrẽ michol nõ eſt nat⁹
filius vſqȝ in diẽ mortis ſue Quod
incluſiue legendum eſt. i. donec in
partu occubuit. Uel excluſiue. id
eſt nunq̃ quod videtur velle ioſe
phus: qui dicit eam de dauid mi-
nime filios procreaſſe ſed de viro
cui dederat eam pater ſuus ſubla
tã a dauid quinqȝ filios habuiſſe
qui itelligẽdi ſunt adoptiui. Mor
tua eñ merob ſorore ſua; quinqȝ
filios eius adoptauit michol.

¶ De victorijs dauid
et officialibus eius.
Capitulum. x.

Factũ eſt autem cũ ſederet A
rex in domo ſua habẽs re- 2.Re.7
quieʒ ab hoſtib⁹ ſuis dixit
ad nathã. Uides ꝙ ego habitẽ in
domo cedrina: ⁊ arca dei poſita ſit
in medio pelliũ. Faciã ei domum.
Et ait nathan. Fac qꝛ dñs tecum
eſt: neſciens q̃d diceret. i. a ſpiritu
ſancto non loquebat̃ hoc. Eadem
nocte factũ eſt ꝟbũ dñi ad nathã.
Dic ſeruo meo dauid. Nõ edifica
bit michi domũ: qꝛ ſãguinari⁹ eſt.
ſed fili⁹ eius ſuc
cedens ei in re-
gno faciet do-
muʒ noĩ meo et
ſtabiliã thronũ
eius vſqȝ in ſem
piternum: ⁊ ego
ero ei in patre ⁊
ipſe erit mihi in
filiũ. Ex hac ꝓ
miſſione cõijcit̃
ꝙ ſalu⁹ ſit ſalo-
mon. His audi-
tis gauiſus eſt
dauid de ſucceſ
ſione regni exiſt
de precipue gra
tias egit deo ad

Additio.
Nota ꝙ eſt di-
ctũ ad dauid ꝑ
nathan: cũ com
pleti fuerit dies
tui: ⁊ dormieris
cũ patrib⁹ tuis
ſuſcitabo ſemẽ
tuũ poſt te: ⁊ ce-
tera. qḋ de ſalo
mone dici non
poteſt qui viuẽ-
te patre regna-
uit. Qḋ adhuc
expectant iudei
implendum.

dens. Iſta enim eſt lex adam dñs
deus. i. lex hoĩs: vt ſit ſollicitus de
ſucceſſione filiorũ: vel vt gratias A
agat deo de beneficijs. ¶ Factum 2.Re.8
eſt autem poſt hec percuſſit dauid
philiſteos. ⁊ abſtulit frenum. i. po
teſtatem tributi quã habebant in
iſrael de manu eoꝝ ⁊ ꝑcuſſit mo-
ab. ⁊ mẽſus eſt dauid eos funicu-
lo. i. cui voluit dedit ei hereditatẽ
coequãs eos terre. i. valde humi-

liās:⁊ menſus eſt duos funiculos
vnum ad occidēdum ⁊ vnū ad vi
uificādū.i.ad arbitriū ſuū quos
voluit occidit. quos voluit reſer=
uauit:⁊ fact⁹ eſt ei moab tributa=
rius. Et percuſſit adadezer regē
ſoba:cui cum ferrent preſidium
ſyri et damaſcus percuſſit ex eis
xxx.milia.⁊ ponēs in ſyria pſidiū:
fecit eam tributariam. Audiens
aūt chou: alias
chorirex emath
pcuſſum adade
zer hoſtem ſuū
miſit ad dauid
ioram filiū ſuū
cū muneribus
⁊ grāꝝ actione
ꝙ hoſtē ſuū per
cuſſerat. Cūq̧ rediret a ſyria da=
uid occurrerūt ei idumei in valle
ſalinarū:⁊ percuſſit ex eis.xij.mi=
lia. Hieronym⁹ corrigit. xviij. mi=
lia:⁊ in iebelez pcuſſit ad.xxiij. mi
lia:⁊ ponens in
ea preſidium fe
cit eam tributa
riā tunc imple
tum eſt quod di
ctū eſt, rebecce
C Ge.25. Maior ſeruiet
minori. Et retu
lit in hieruſalē
aurum ⁊ argen
tum multum ni
mis qđ ſancti=
ficauit domino
in fabricā futu=
re dom⁹. Es q̄z
corinthium ſan
ctificauit:đ quo
fecit ſalomō ma
re eneū colum=
nas et altare.
Porro ioab erat
ſuper exercitū
Joſaphat erat
a cōmētarijs.i.
ſcriptor geſtoꝝ.
Scribebāt enī
B ſinguli reges
paº.i.6 chronica geſto=

Additio.
Idumei ab edō
q̄ ab eſau deſcē
derunt qui fuit
prior natu q̄ ia
cob qui de rebe
ca fuerant.

Additio.
Aiunt hebrei ꝙ
vxores iacob et
concubine et nu
rus pepererunt
maſculos:⁊ in=
menta duplices
fetus.

Additio.
In corintho fuit
quoddam tem=
plū edificatum
idoloꝝ argento
et ere et auro:q̄
cōbuſto metal=
la fluxerūt ⁊ cō=
mixta ſunt:⁊ q̄
maior pars erea
erat ghali noīe
vocata eſt talis
cōmixtio es co
rinthium.

Additio.
In paralipome
nō legitur ꝙ ea

rum:ſadoch et
abiathar erant
ſacerdotes ſara
tas vero ſcriba:
id eſt cācellari⁹
Bananias autē
erat ſup chereti
⁊ pheleti:q̄ erāt
cuſtodes capitꝭ
dauid. Filij au=
tem dauid ſacer
dotes erant:id
eſt digniores ꝑ
ceteris poſt re=
gem. Sic dicit
Jetro ſacerdos
fuiſſe madian.

die cōſtituit da=
uid frēs aſaph
cātores:⁊ ipſū
precētorē ⁊ qui
cantabant pſal
mos ex diuerſis
pſalmis compa
ctos.

Additio.
A commētarijs
vicē regis age=
bat:cui⁹ iudicio
leges ſcribebāt

Additio.
Hi dicunt fuiſſe
duo viri fortiſſi
mi: alij dicūt ꝙ
fuerunt due fa=
milie.

Additio.
Chi dicuntur fuiſſe. lxx. iudices
locoꝝ vt moyſes elegit. lxx. Unde
celeti ſonat exterminatores: phe=
leti admirabiles.

De miphiboſeth ⁊ ꝙ amō
dehoneſtauit nuncios dauid.

Capitulum.xi.

Et recordatus eſt dauid fe= A
deris quod fecerat cū iona 2.re.9
tha:⁊ ait. Nūquid ſupereſt aliq̄s
de domo ſaul cū quo faciam miſe
ricordiā pro ionatha. Cūq̧ acce=
piſſet ſupereſſe miphiboſeth filiū
ionate debilem pedibus vocauit
eū:et reſtituit ei omnē poſſeſſionē
ſaul aui ſui: ⁊ cōſtituit eū cōmen=
ſalē ſuū tanq̄ vnū de filijs ſuis.
Porro ſiba puer ſaulis, cui erant
xv.filij.⁊.xx.ſerui ex mandato da=
uid excolebat terram ⁊ referebat
fructus ad miphiboſeth in hieru=
ſalem. Erat autē miphiboſeth fi= A
lius micha. Factū eſt igitur vt 2.re.10
moreretur:naas rex amonitarum
⁊ regnaret pro eo fili⁹ eius amon.
Miſitq̧ nūtios dauid vt conſola=
rentur eū de morte pr̄is monēs vt
amicitie quas cū pr̄e ei⁹ habuerat
permanerent. Cū enim dauid fu=
giſſet ad achis ſub ſimulatione
furoris a patre iſtius benigne col
lectus fuerat.. Principes autem

amon exacuerunt regem ſuum di
cētes. Neſcis qꝛ miſit dauid vt vi-
deret ingreſſuꝫ ⁊ exitū tuū vt per-
cutiat te ⁊ terrā tuam. Tulit itaqꝫ
amon ſeruos dauid: et raſit dimi-
diā partē barbe eoꝝ: ⁊ preciditve
ſtes eoꝝ vſqꝫ ad nates. Videntes
autē amonite ꝙ irritaſſent dauid
conduxerunt ſibi milites de ſyria
roob ⁊ ſobal: et a rege macha ⁊ a
regē iſtob. Miſitqꝫ dauid ioab et
oēm exercituꝫ aduerſus eos. Sta
bāt aūt ammonite an̄ ingreſſuꝫ ci
uitatis et ſyroꝝ exercitus erat in
campo. Joab quoqꝫ diuiſit exerci
tuꝫ: ⁊ ptē tradēs abyſai fratri ſuo
partē ſibi retinuit ⁊ irruit in ſyros
fugauitqꝫ eos in ore gladij. Cū vi
dētes amonite ꝙ ipſi terga verterūt
abyſai receperūt ſe in vrbē. Joab
vero redijt i hieruſalē cū triūpho.
Videntes igit ſyri quō corruiſſent
corā iſrael: collegerūt iterū exerci
tum ampliorē. Dauid quoqꝫ ꝯtra
xit omnē iſrael: ⁊ traſiēs iordanē
direxit aciē aduerſus ſyros: ⁊ per-
cuſſit ex eis currꝰ et equites. xl. mi
lia: et ſobal principem militie. Ti-
muerūt ſyri auxiliū deinceps pre-
bere filijs amon: feceruntqꝫ paceꝫ
cum iſrael ⁊ ſeruierunt eis.

¶ De adulterio Dauid et morte
Urie et penitentia dauid. Ca. xij.

A
2.re.11 Factum eſt anno vertēte vno
tpe cū ſolēt reges ad bella
procedere: miſit dauid ioab ⁊ vni-
uerſum iſrael: ⁊ vaſtauerunt filios
amon: ⁊ obſederūt rabath. Dauid
aūt remanſit in hieruſalem. Acci-
dit vt ſurgeret dauid de ſtratu ſuo
poſt meridiem ⁊ deambularet i ſo
lario. Viditqꝫ ex aduerſo berſabee
vxorē vrie filiā helie filij achitofel
lauantem ſe aqua frigida. Cuius
ſpecie inſpiratus ad ſe vocatā co-
gnouit: ſtatimqꝫ ſanctificata eſt ab
immmunditia ſua. id eſt poſt coitū
lauit ſe vel concepit: ⁊ ceſſauit mē
ſtruꝰ ſanguis quē natura dꝫ reſer
uare poſt conceptum in alimoniā
fetus. Quidā tradūt eā tunc men
ſtruatā eſſe ⁊ ad tactū regis ceſſaſ
ſe mēſtruū. Dicit epyphaniꝰ ꝙ cū
vocaſſet dauid berſabee: cogno-
uit hoc nathan in ſpū: ⁊ feſtinauit
ad dauid vt phiberet anteqꝫ veni
ret mulier ⁊ impediuit eū belial.
Nā in via hoiem occiſum nudū vi
dit iacentē ⁊ morā fecit ibi. Eadeꝫ
nocte rex ipleuit petiū: ⁊ luxit na-
than. Cūqꝫ accepiſſet eam dauid
cōcepiſſe: reuocauit vriā armige-
rum ioab (ſm ioſephū) ab expedi
tione vt ingrederet ad vxorē ſuā:
⁊ partus ei aſcriberet. Queſiuitqꝫ
dauid ab vria de ſtatu belli mo-
nēs vt itraret ad vxorē ⁊ paululū
recrearet ſe. Nō adquieuit vrias ⁊
dormiuit cū ſeruis regis. Quam-
obrē vocauit eū dauid iterū: ⁊ ſta-
tuit eū ſecum in menſa: inuitās eū
ad pocula vſqꝫ ad ebrietatē. Sed
nec ſic concitatus eſt vir deſiderio
vxoris: et ait. Arca dñi ⁊ iſrael ha-
bitāt in papilionibus: ⁊ dñs meꝰ
ioab manet ſup facieꝫ terre: ⁊ ego
ingrediar in domū meā? Per ſalu
tem tuā rex non faciaꝫ rem hanc.
Certus ergo dauid ꝙ nō intraret
ſcripſit ad ioab: quaſi deliquiſſet i
eū vrias: vt poneret ipſuꝫ i ea par
te belli in qua percuſſus interiret.
Cūqꝫ tuliſſet vrias epiſtolā mor-
tis ſue ſecūdū mādatū regis inte
rijt. Porro berſabee accepta mor-
te viri ſui planxit eū. Tranſactoqꝫ
luctu vocauit eā dauid: ⁊ facta eſt
ei vxor: ⁊ peperit ei filiū. ¶ Tunc A
miſit dñs nathā ad dauid. Qui p 2.re.12
poſuit ei paradigma de diuite ha
bente oues plurimas: qui rapuit
pauperi vicino ouiculā vnā quaꝫ
habebat: vt ex ea pararet cibos
hoſpiti qui ſupuenerat: et idigna
tus eſt rex in hominē illū et dixit.
Viuit dñs: qm̄ filiꝰ mortis eſt qui
hoc fecit. Quē redderet i quadru
plum. Et reſpondit nathā. Tu es
vir ille. Uxorē vrie accepiſti tibi: et
vt occultares adulteriuꝫ interfe-
ciſti eū gladio filioꝝ amon. Quā-
obrem hec dicit dñs. Non recedet
gladiꝰ de domo tua vſqꝫ i diē ſem
piternum. Ecce ſuſcitabo ſuper te

malum de domo tua. Hoc vltimũ factum eſt quãdo perſecut⁹ eſt eũ abſalon primum vero in diuiſiõe regni poſt ſalomonẽ. Et ait dauid ad nathã. Peccaui domino: ⁊ deſcendẽs de throno cõſiſtorij ſedit in terra: ⁊ tanq̃ vir deicola coram omnibus cõfiteri peccatum ſuum non erubuit. Et ait nathan ad eũ. Tranſtulit dñs peccatum tuũ: nõ morieris nec regnũ amittes. Verũ tamen filius qui natus eſt tibi morietur: quoniã blaſphemare feciſti inimicos nomẽ dñi. Dixerunt eñi idolatre vel dicere potuerunt. Nõ eſt iuſtus deus iſrael q̃ ſaul amouit de regno et ſubſtituit dauid: cum dauid grauius q̃ ſaul peccauerit. Percuſſit autem dñs paruulum vſq; ad deſperationem vite: ⁊ deprecat⁹ eſt dauid dñm p̄ paruulo: ⁊ ieiunauit ⁊ iacuit ſuper terram: ⁊ noluit cõſolari. Accidit autem die. vij. vt moreret̃ infans. Et videns dauid ſeruos muſſitantes intellexit q̃ mortu⁹ eſſet. Quo accepto lota facie ⁊ mutata veſte intrauit domum: ⁊ adorauit: ⁊ exhilaratus comedit: ⁊ admirati ſunt ſerui q̃ contra conſuetudinẽ egiſſet: ⁊ ait ad eos. Cũ adhuc viueret puer: fleui ⁊ adoraui dominũ vt viueret eo mortuo quare flerẽ? Nunquid potero reuocare eum. Ego vado ad eum: ille vero nõ reuertetur ad me. Hoc autẽ aiebat dauid vt conſolaretur berſabee: q̃ diligebat eam ⁊ procedente tẽpore genuit ex ea filium quẽ vocauit Salomonẽ: commiſitq; eũ in manu nathan: qui vocauit eũ ididã id eſt amabilẽ domino. Igitur pugnabat ioab cõtra rabath: ⁊ expugnauit eam. Miſitq; ad dauid dicens. Veni ⁊ cape ciuitatẽ: ne nomini meo aſcribat̃ victoria. Et cõgregauit Dauid omnem populũ. Et profectus cepit vrbem ⁊ vaſtauit eã: et tulit diadema de capite melchõ: quod ſonat rex eorum: et erat idolum amonitarum et erant in diademate gẽme pcioſe: et auri talentũ. Quod conflauit dauid ⁊ formauit ex eo ſibi diadema: in medio gẽmarum ſtatuens ſardonicem incõparabilem. Porro reliquas ciuitates amonitarũ vaſtauit: ⁊ multos de populo ſerrauit vehiculis ferratis: ⁊ plures diuiſit cultris ⁊ traduxit in typo laterũ.

De Thamar quam amon oppreſſit. Cap. xiiij.

Et factũ eſt poſt hec ſuſcitauit dñs malũ i domo dauid A 2.re. 15
in hũc modũ. Amon p̄mogenitus eius diligebat thamar ſororẽ abſalon ex vtroq; parẽte: ita vt deperiret in ea ⁊ egrotaret. Huic erat cognat⁹ ⁊ familiaris ionadab fili⁹ ſẽmaa fratris dauid prudẽs valde quẽ ioſephus ionathã vocat. Hũc q̃dã arbitrant̃ fuiſſe nathã: ſʒ abſit vt pph'ta flagitioſuʒ dederit ↄſiliũ. Hic ait ad amõ. Quare ſic attenuaris macie fili regis? q̃ſi diceret: q̃ debes ſuccedere regi in regnũ. Et rñdit amõ. Diligo thamar ſupra modũ. Qui rñdit. Simula languorẽ. Cũq; venerit pater tuus ad te viſitandũ dic ei. Veniat oro thamar ſoror mea et faciat mihi pulmẽtũ vt comedã ſuauius de manu eius. Cũq; veniſſet thamar miſſa a rege: coxit in oculis ei⁹ ſorbiciunculas. Vel ſm ioſephũ collyridas frixas. Et eiecit a ſe amon vniuerſos. Cũq; tuliſſet thamar cibos ad eũ: i cõclaui apprehendit eã. ⁊ ait. Cuba mecũ ſoror mea: q̃ rñdit. Noli frater opprimere me ⁊ facere opprobriũ gñi tuo i iſrl': ſʒ loq̃re ad regem ⁊ nõ negabit me tibi. Hoc aiebat vt ſubterfugeret man⁹ ei⁹. Nõ eñi fas erat ſʒ legẽ vt q̃s duceret ſororẽ ex patre. Tñ q̃dã determinãt hoc dictũ eẽ ſi fuerint ambo einſdẽ populi hec autẽ fuerat de matre gẽtili. i. maacha quã dauid ceperat i p̄lio: ⁊ ceſarie ⁊ vnguib⁹ p̄ciſis duxerat eã

Additio.
Conclaue dicit̃ camera ad quã non p̃t veniri niſi per aliam.

ſm legem in vxorē. ⁊ ita tradit̄ il-
los potuiſſe fieri coniuges. noluit
tha- aūt adquieſcere amon. ⁊ oppreſſit
mar- eā: ⁊ ſtatim exoſam habuit eā ma-
violat̄ gis q̄ ante dilexerat: ⁊ eiecit eam
a frē. a ſe rogantē vt apud ſe maneret:
⁊ eſſet ei vxor. Cūq̄ eieciſſent eā
pueri amon aſperſit cinerē capiti
ſuo: ⁊ rupit tunicā talarem q̄ vte-
bantur filie regis ꝟgines: quā io-
ſephus vocat colobiū manicatū.
Et impoſitis manibus ſup caput
ingreſſa eſt ad abſalon fratrē ſuū
eiulās. Cui frater ait. Tace ſoror
frater enim noſter eſt: ⁊ manſit in
domo abſalon longo tēpore ſuſti
nens viduitatem.

℄ De morte amon et fuga
abſalon ⁊ reditu ad dauid.
Capitulum. xiiij.

E
2. re. 13 Factum eſt autem poſt bien
nium vt aſcenderet abſalō
ad tondendas oues: ⁊ ait ad regē.
Ueniat oro rex cum ſeruis ſuis ad
conuiuiū pueri ſui. Cūq̄ abnuiſ-
ſet rex ne grauaret eū ait abſalō.
Ueniat ſaltē obſecro amon frater
meus ⁊ filij regis cum eo. Et abie
runt cū abſalon. Cūq̄ recūberent
pueri abſalon ex precepto eius in
terfecerunt amon temulentū. Et
aſcēdentes filij regis mulas ſuas
fugerunt ⁊ puenit fama ad dauid
dicens. Percuſſit abſalon omnes
filios regis: ⁊ ſcidit rex veſtimēta
ſua ⁊ cecidit ſup terrā. Ionadab
autem cui veritas nō latebat ait
ad regem. Ne timeat dñs me⁹ qm̄
amon ſolus mortu⁹ eſt quem ode
rat abſalon a die qua oppreſſit ſo
rorem ſuam. Et ecce apparuerunt
filij reg' ⁊ fleuerūt cū rege plāctu
magno nimis. Porro abſalon fu-
giens: abijt ad ptholomei auum
ſuum regem geſſur: ⁊ fuit cū eo tri
bus annis. Rex aūt ꝯſolatus ſup
amō interitu: ceſſauit velle pſequi
B abſalō: q̄ ſciebat eū eſſe flagitio-
2. Reg. ſum ⁊ dignū morte. ℄ Quod intelli-
14. gēs ioab q̄ diligebat abſalon miſ-
ſit ad regē mulierē ſapientē de te-
cua q̄ putat̄ fuiſſe paiia amos

pphete ⁊ poſuit ioab ꝟba ſua in
ore ei⁹. Cūq̄ igreſſa fuiſſet mulier
ad regem: adorauit dicēs. Serua
tue rex mortu⁹ eſt vir meus ⁊ erāt
mihi duo filij: ⁊ iterfecit alter alte
rū in agro: ⁊ ꝯſurgit vniuerſa co-
gnatio aduerſ⁹
occiſorē: q̄rētes
aīam illius pro
aīa occiſi: ⁊ que
rūt extinguere
ſcintillā meā ſu
per terram. Hec
mulier poſuit ſe

Additio.
Aiūt hebrei ſic
rem geſtā fuiſ-
ſe: quam vertit
mulier in para-
bolam.

in pſona dauid: ⁊ filios ſuos in p-
ſona amō: ⁊ abſalon ⁊ cognatione
ſuā in pſona aliorū filiorū dauid:
⁊ ait dauid ad eam. Uade in pace
ego videbo p te. Quod cū nō ſuffice
ret mulieri ait ad regem. In me ſit
dñe hec iniq̄tas: ⁊ in domū patris
mei: rex autē: ſit innocens. q. d. Si
putas iniquū parcere occiſori: mi-
hi imputet̄ et domui mee. Cumq̄
iteraſſet rex pmiſſionē nec ſuffice-
ret mulieri: inſtāti⁹ rogabat regē.
Qui ait. Uiuit dñs: q̄ non cadet
de capillis filij tui ſup terrā. tunc
exponens ei mulier ſilitudinē a. t.
Reducat ḡ dñs me⁹ abiectū ſuū.
Nō eñi vult animā perire deus: et
oēs dilabimur tanq̄ aque q̄ nō re
uertent̄. q. d. Mortuū filiū non po
tes reuocare ad vitā. Meli⁹ eſt vt
reuoces viuētem: q̄ alterū vindi-
cādo vtrūq̄ pdas. Et ait rex. Nū-
quid manus ioab tecū eſt in iſtis?
Que r̄ndit. Ipſe ipoſuit ꝟba hec
i ore meo vt verterē ſilitudinē ſer
monis hui⁹: ⁊ ait rex ad ioab. Re-
uoca puerū abſalō. Cūq̄ reduxiſ
ſet abſalō in hieruſalē ait rex. Nō
videat faciē meā donec vocē eum
nec eo viſo reuiuiſcat in merore fi
lij ⁊ manſit abſalō in hierl'm duo-
bus annis: ⁊ faciem regis non vi-
dit. Porro abſalō erat decorus ni
mis: cuius ceſaries (ſm ioſephū)
tanta erat: vt vix nouē dieb⁹ ton-
deri potuiſſet. Quā ſemel in anno
tonſam ponderabat. cc. ſiclis. Fo ⁊
te hui⁹ pōderis erat tōſura eius:
Uel

Uel hoc pretio emebant eam mu-
lieres vt ſubornarēt crines ſuos.
Natiq; ſunt abſalō filij tres ⁊ filia
vna nomīe thamar: miſitq; ſepius
ad ioab vt interċederet ꝑ eo ad re-
gem. Qui noluit venire ad eum.
Miſitq; abſalon ſeruos ſuos vt in
cenderent ſegetes agri ioab. Quo
facto ioab venit ad eum dicens.
Quid fecerūt ſerui tui. Qui reſpō
dit. Aliter habere te non poterāt.
Obſecro intra ad regem vt videā
faciem eiꝰ alioquin interficiet me.
Et ingreſſo ioab ad regem voca-
tus eſt abſalō: et oſculatus eſt rex
eum.

¶ Quō abſalon perſecutus
eſt dauid patrem ſuum.
Capitulum. xv.

A
1.re.15 TUnc cepit abſalon
aſpirare ad regnum
nam calech anteeū
genitꝰ vel iners erat
vel mortuus. Fecitq;
ſibi currus ⁊ equites
l. qui ꝓcederent eum: ⁊ mane con
ſurgens ſtabat in porta ⁊ blādie-
batur aſcēdentibus ad regis iudi
cium dicēs. Bona ſunt que dicis:
ſed non eſt qui te audiat conſtitu
tus a rege. Quis conſtituet me re
gem vt iuſte iudicem. Et inclina-
uit ad ſe corda virorū. Poſt qua-
tuor vo annos reuerſionis ait ad
regem. Dum eram in exilio voui: ſi
reduxerit me dñs in hieruſalem
ſacrificabo dño in ebron. Uadam
ergo ⁊ reddam vota mea. Et ait
rex. Uade in pace. Alia litera hꝫ
poſt. xl. annos. xl. enim anni fluxe-
rāt ex quo occiſi ſunt ſacerdotes
nobe: qui ponuntur hic vt mōſtre
tur diuinam vltionem ſuſcitari ſu
per dauid; eo ꝙ abimelech ſacer-
dotem fefellit. Abijt ergo abſalō
in ebron: vtens conſilio achitofel
gilonite qui fuerat conſiliariꝰ da-
uid: ⁊ egreſſi ſūt multi de hieruſa-
lem rem ignorantes. Cumq; immo
laſſet hoſtias facta eſt coniuratio
valida: ⁊ augebatur populus cum
abſalon. Quod cum accepiſſet da

uid ait ſeruis ſuis. Egrediamur ci
to ne forte veniens abſalon occu-
pet nos: ⁊ percutiat ciuitatem. Et
egreſſus eſt dauid rex et vniuerſā Fugit
domus eius nudis pedibꝰ: dimit dauid
tens decē cōcubinas ad cuſtodien abſalō.
dum domū et ꝓcedebant regē ce-
rethi ⁊ pheleti: ſexcēti: viri pugna
tores qui ſecuti fuerant eum de
geth. Iſti credūtur beneficia pre-
ſtitiſſe dauid qñ latuit in geth: et
in retributionem dederat eis lo-
cum in hieruſalem. Joſephus di-
cit illos ſexcētos egreſſos cum eo
qui quondam aſtiterant ei in ſau-
lis perſecutione. Potuit autem fie
ri vt hi ⁊ illi eſſent cum eo. Et ait
rex ethai gethenm filium achis/
ꝗ primꝰ erat inter ſexcētos. Reduc
fratres tuos in hieruſalem: et ha-
bita cum rege abſalon: heri veni-
ſti ⁊ hodie compelleris exire. Qui
reſpondit. Uiuit dñs: nec in mor-
te nec in vitā derelinquam te. Et
trāſgreſſi ſunt vniuerſi flentes cū
rege torrentem cedron: ⁊ leuite ar
cam portantes depoſuerunt eam
donec tranſiret populus. ⁊ aſcen-
dit abiathar ad cōſulendū dñm.
Qui non reſpondit ei. Et ideo ait
dauid ad ſadoch. Reuertere in ci-
uitatem cum arca: ego abſcondar
in deſerto. Achimaas filius tuus
⁊ ionathan filius abiathar ſint vo
biſcum per quos veniet ad me ſer
mo a vobis. Et redierunt cum ar-
ca. Cumq; aſcēdiſſet dauid cliuū
oliuarum: occurrit ei chuſi ara-
chites conſiliarius eius: ⁊ ait da-
uid. Reuertere et eſto cum abſalō.
⁊ diſſipabis conſilium achitofel.
et quod audieris in domo regis
indicabis ſacerdotibus: qui diri-
gent ad me filios ſuos. Et venit A
chuſi ab abſalon in hieruſalem. 2.Reg.
Cumq; paululū proceſſiſſet dauid 16.
apparuit ei ſiba cum duobus aſi-
nis: ferens panē: ⁊ vuā paſſam: et
maſſas caricarū vel palatarū. i.
ficuum ꝗ inter tabulas quas pa-
las dicimus preſſe cōpinguntur.
Et ait ſiba ad regem. Aſinos au-

ri vt in eis ſedeant domeſtici re-
gis/ ⁊ tuli cibaria vt alātur in de
ſerto. Et ait rex. Ubi eſt miphibo
ſeth. Qui reſpondit. Remanſit in
hieruſalē dicens. Hodie reſtituet
mihi dn̄s vltionē patris mei. Et
ait rex ſibe. Tibi ſint omnia que
Se mei dō maledixit. fuerāt miphiboſeth. Uenit ergo
dauid vſq; ad baurim: ⁊ egreſſus
vir de cognatione ſaul nomine ſe
mei: proiiciēs lapides ⁊ lutū: ma-
ledicebat regi/ dicens. Egredere
vir ſanguinum. Ecce premunt te
mala que feciſti in domum ſaul.
Quem cū percutere abyſai vellet
phibuit eū dauid dicens. Filius
vteri mei querit animam meam:
quāto magis filius gemini. Miſit
eū dn̄s vt maledicat mihi. Reſpi-
ciat dn̄s hāc afflictionē meā. Fa-
bulantur hebrei hunc ſemei fuiſ-
ſe nabath patrem ieroboam et no
mem aui eius gemini: ⁊ deſcendit
dauid vſq; a iordanem.

¶ De conſilio Chuſi et morte achitofel. Ca. xvi.

D 2.re.16 Factum eſt autē q̄ chuſi ve-
niens ad abſalō adoraret/
dicens. Salue rex. Ad quē abſa
lon. Quare non iuiſti cum amico
tuo. Qui rn̄dit. Illius ero quē ele
git dn̄s ⁊ oīs iſrael. Cui ſeruiam.
Nonne filio regis. Sicut pr̄i tuo
ſic parebo tibi. Tunc ingreſſus
eſt abſalon corā omnibus ad cō-
cubinas patris ſui de ↄſilio achi-
A tofel: vt ſic intelligeret omnis iſ-
2.re.17 rael q̄ ex animo perſequeret̄ pa-
trem ⁊ roborarent̄ cū eo. ¶ Poſt
hec dixit achitofel. Eligam mihi.
xii. milia virorū: ⁊ perſequar hac
nocte dauid ⁊ percutiā eū: q2 feſ-
ſus eſt: ⁊ redibunt ad te vniuerſi
quaſi vnus homo. Et ait abſalō.
Uocemus chuſi ⁊ conſulamus eū
⁊ ait chuſi. Non eſt bonum cōſi-
lium achitofel hac vice. Noſti pa
trem tuū ⁊ viros eius eſſe fortiſſi
mos. Si mō percuſſerit aliquos
de tuis: quicunq; audierit dicet.
Facta eſt plaga in populo qui ſe
quebatur abſalon: ⁊ timebūt eſſe
tecum: ſed hoc eſt conſilium bo-
num. Congregetur ad te omnis
iſrael. ⁊ irruamus ſup eū. Et vbi-
cūq; fuerit operiemus eū. Et pla
cuit omnibus conſilium chuſi. Et
dixit chuſi ſacerdotibus vt nun-
tiarēt dauid ne maneret in deſer
to nocte illa: ſed tranſiret iorda-
nem. Et abiit ancilla ad filios ſa-
cerdotū qui latebant iuxta fontē
rogel: ferens pannū. q. ad abluen
dum ⁊ indicauit eis verbū chuſi.
Uidit autem eos quidā puer fili⁹
ancille: vt dicitur ⁊ indicauit ab-
ſalon. Ioſephus autē dicit quoſ-
dam equites vidiſſe eos et nun-
tiaſſe abſalōi. Qui miſit poſt eos
vt comprehenderentur. At illi in
greſſi in baurim de m̄uz mulieris
rogabant vt celaret eos. Que tis
miſit eos in puteum et expandit
velamē ſuper os putei. q. ſiccans
ptiſanas .i. hordeū ad ptiſanaz ⁊
⁊ ſic res latuit. Cūq; reuerſi fuiſ-
ſent qui miſſi fuerant: illi aſcendē
tes de puteo: nunciauerūt dauid
que tradita eis fuerant. Et tran-
ſiuit dauid iordanem cū ſuis pri⁹
q̄ diluceſceret ⁊ venit i manaim.
Porro achitofel ſciens regnū re-
diturum ad dauid: et timens in-
cidere in manus eius: deſcendit
in domum ſuam in ſilo: et laqueo
ſe ſuſpendit.

¶ De morte abſalon. Ca. xvii.

Abſalon autem col-
legit exercitū ⁊ trāſ-
iuit iordanem ⁊ ſta 6 2.re.17
tuit amaſam ſuper
exercitū pro Ioab:
hic erat filius abi-
gail: filie naas. i. iſai ſororis da-
uid quem ioſephus abigeam vo-
cat: ⁊ erat cōſobrin⁹ Ioab. Porro
viri trās iordanē: ⁊ maxime ber-
zellai galaadites obtulerūt dauid
cibaria multa nimis: ⁊ ſtratoria ⁊
tapetia ⁊ vaſa fictilia. ¶ Porro
dauid diuiſit populū qui cum eo A 2.re.18
erat in tres partes: vnā dedit ioab
ſcdā abyſai tertiā ethay getheo
qui putat̄ fuiſſe fili⁹ achis amici
dauid:

dauid. Cūq; vellet egredi rex cuȝ
eis ad pugnā dixerūt. Non ibis.
te ſolū querunt alios nō curant.
Cumq; egrederētur cuncti ad pu
gnam circiter ſeptē milia: ſtabat
dauid iuxta portā ⁊ dicebat. Ser
uate mihi puerū abſalō. Et factū
eſt prelium in die illa iuxta ſaltū
effraim: ⁊ fugit exercitus abſalon
ceſis ex eo. xx. milibus. ⁊ plures in-
terfecerūt beſtie ſaltus q̄ gladi⁹.
Fugiensq; abſalon ſup mulū ve-
nit ad quercū cōdenſam: ⁊ inter
cepto capite ei⁹ ramis mulus p-
Abſalō | tranſijt eo ſuſpēſo. Quod cū quiſ
q̄ſr ſuſ | piam nuntiaſſet Joab ait ad euȝ.
pēdit | Quare non confodiſti eum. Qui
reſpondit. Non mitterem manuȝ
meam in filiū regis preſertim cū
audierim eū dicentē: ſeruate mi-
hi puerū abſalon. Infixitq; Joab
tres ſagittas in corde abſalon.
Quē adhuc palpitantē interfece-
runt armigeri Joab: ⁊ proiecerūt
eum in foueā grādem: et compor
tauerunt ſuper eum aceruum la-
pidum: vt duplici morte periret
tanq̄ facinoroſus. Iſrael autē fu
git in tabernacula ſua. Porro ab
ſalon adhuc viuēs erexerat ſibi ti
tulum in valle regia: que duobus
ſtadijs diſtat a hieruſalem in mo-
numētū nois ſui: ⁊ erat nomē titu
li man⁹ abſalō. Hūc titulū quidā
putāt fuiſſe arcuȝ triūphalem: in
quo ſculpta erat manus abſalō.
Sed ioſephus dicit ſtatuā fuiſſe
marmoreā. Tūc ait achimaas ad
Joab. Curram ⁊ annūtiabo regi.
Qui reſpōdit. Nolo te hodie nun
tiare. Filius em̄ regis mortu⁹ eſt.
Et ait ioab ad chuſi. Currēs quo
q; achimaas poſt eū per viā cōm
pendij tranſiuit eū. Dauid autēȝ
ſedebat iter duas portas: ſpecula
tor vero in faſtigio porte exclama
uit. Video hominem currentē ſo-
lum. Et ait rex. Si ſol⁹ eſt. bonus
eſt nūtius. Et iterū ait ſpeculator.
Apparet mihi homo alter cur-
rēs ſol⁹. Dixitq; rex. Et iſte bon⁹
eſt nuntius. Et veniēs achimaas
adorauit dicēs. Benedictus deus
qui cōcluſit hoies leuātes ſe con-
tra regem. Et ait rex. Eſt ne pax
puero abſalon. At ille noluit indi
care. Chuſi vero ſuperueniens in
dicauit. Et cōtriſtatus rex aſcen-
dit cenaculuȝ porte fiens operto
capite: ⁊ clamans. Fili mi abſalō:
quis mihi tribuat vt ego moriar | A
pro te: abſalon fili mi fili mi abſa | 2.re.19
lon. ¶ Quod audiēs populus ti-
muit ingredi ciuitatē: ⁊ ingreſſus
Joab ad regē dixit. Cōfudiſti ho-
die vultus eorum qui ſaluam fe-
cerunt animam tuā. Diligis odiē
tes te: ⁊ odio habes diligētes te.
Procede ⁊ allequere ſeruos tuos
alioquin nec vnus remanebit te
cum hac nocte: ⁊ erit hoc malū ti-
bi ſuper oia que vnq̄ paſſus es.
Sedit ergo rex i porta lota facie
⁊ venit ad euȝ omnis multitudo
et benigne locutus eſt eis.

¶ De reditu dauid in hie-
ruſalem. Capi. xxiij.

Porro qui ſecuti fuerant
abſalō mutuo ſe horta- | B C
bantur vt reuocarent re | 2.re.19
gem memorantes bene
ficia eius in iſrael. Dauid autem
miſit ad ſadoch ⁊ abiathar vt loq̄
rent ad viros iuda. Hec dixit rex.
Os meum ⁊ caro mea vos. Qua-
re nouiſſimi reducitis regem. q. d.
Uidete ne tardiores ceteris ſitis:
et per eoſdeȝ iurauit amaſe quod
principem milicie eum vellet con
ſtituere pro ioab. Et miſerunt vi-
ri iuda ad regē vt rediret. Et ve-
nit rex vſq; ad iordanem: ⁊ venit
omnis iuda in occurſum eius in
galgala. Semei quoq; de bahurim
deſcendit cum eis habens ſecum
contribules ⁊ mille viros de ben
iamin. Siba quoq; et filij eius et
ſerui trans iordanem venerunt
ad eum: vt traducerent domum
eius. Iſti ſcđm ioſephum fecerūt
pontem iordanis: vt facilius rex | Semei
tranſiret cū exercitu. Cūq; trāſiſ- | pnia et
ſet rex adorauit ſemei dicēs. Ne | venia
memineris dn̄e iniuriā ſerui tui. | datur.

Scio

Scio eñi peccatum meum: et ideo hodie veni, in occurſum tuum pri-mus de omni domo ioſeph: nõ ꝙ eſſet in tribu ioſeph: ſꝫ quia habi-tabat in ſorte effraim. Cũq̃ dice-ret abiſai ſemei occidentem dixit dauid. An ignoras me hodie fa-ctũ regẽ ſuꝑ iſrl. Ergo ne hodie interficieẽ vir in iſrael quaſi vide-ret illos occidã qui me hodie fe-cerunt regẽ ſuꝑ ſe. Timebat quo ꝙ ſi interficeret ſemei ꝙ reliq̃ qui illi regẽ offenderẽt nollẽt eũ ſibi facere regẽ: ⁊ ait ſemei. Nõ morie-ris. Miphiboſeth quoq̃ venit in occurſum regis illotis pedibus ⁊ intõſa barba. Nã ⁊ veſtes nõ laue rat a die qua egreſſus fuerat rex. Hebreus habet infectis pedibus tradẽs ꝙ ſibi fecerat pedes ligne os. Et ait rex ad eũ. Cur nõ veni-ſti mecũ? Qui rñdit. Seruus meꝰ cõtempſit me: nolens mihi ſterne re aſinum vt irẽ cum rege: inſuper et accuſauit me/tu aũt qui iuſtus es fac quod tibi videẽ. Et ait rex. Fixũ eſt qꝺ locutꝰ ſum. Tu ⁊ ſiba diuidite poſſeſſiones. q. diceret. Utriſq̃ veſtrũ dederã: ſꝫ qꝛ vterq̃ totũ habere non põt: inter vos di uidaẽ. Dicitẽ ꝙ dauid imemoꝛ iu-ramenti cũ ionatha iniuſte iudica uit: ⁊ ideo roboam. ⁊ ieroboã diui ſerunt eius regnũ. Mortuo em̃ ſa lomone roboã filiꝰ eius: ⁊ ieroboã armiger ipſius diuiſerũt regnum qꝺ habuerat dauid. Berzellai q̃ꝫ q̃ ꝓbuerat alimẽta regi deſcende-rat cũ eo. Et ait rex ad eum. Ueni mecum in hierlm: ⁊ honoꝛabo te. Qui rñdit. Octogenarius ſum ho die: nõ indigeo hac viciſſitudine. Chamaã: alꝭ chaneã filius meꝰ vadat tecũ. fac ei qꝺ tibi videẽ. Et ait rex veniat ⁊ faciã ei qꝺ tibi pla cuerit. Et rediit berzellai in locũ ſuum. Tunc cõcurrerunt ad regẽ

Cõtentio orta. oẽs viri iſrael: ⁊ indignãtes dixe-rũt. Quare te fu rati ſũt frẽs no ſtri viri iuda: et traduxerũt te ſ

Additio.

Nota quoddã hic qꝺ vir alibi inuenicꝰ ꝙ nole

ne nobis. Et rñ dit iudas. Qꝛ ꝓ pꝛiorẽ mihi rex. Et ait iſrl. Decẽ ꝑtibus ego ma-ioꝛ ſum. iõ ma-gis ad me perti net dauid ꝙ ad te: ꝓſertim cum ꝓmogenitꝰ ſim. Cũq̃ rñdiſſent

iſrael.xi.tm tri-bus deſignant. Cũ em̃.xij.fuiſ-ſent de.xij.ꝑtibꝰ ꝺ tribu iuda rex fuit dauid quod indigne feren-tes.xi. venerũt ad tribũ dauid dicentes.

durius viri iuda: ſiba filiꝰ bochri: filius gemini cecinit buccina: ⁊ ait Non eſt nobis pars in filio iſai. Reuertere i tabernacula tua iſrl. Et recedẽtes a dauid: ſecuti ſunt ſibam. Uiri autẽ iuda reduxerunt regem ſuum in hieruſalem. A 2.Reg. 20.

De morte amaſe ⁊ Siba. Capitulum.xix.

Rex autem decem cõcu-binas ad quas ingreſ-ſus fuerat abſalon re-cluſit in cuſtodia vi-duitatis: nec eſt ingreſ-ſus ad eas. Et ait rex amaſe qui erat princeps militie. Congrega mihi viros iuda in tertium diem. Abiit ergo amaſa et moꝛatus eſt extra placitum. Et ait rex ad abi-ſai non ad ioab quem iam amoue rat a pꝛincipatu. Tamẽ ioſephus dicit eũ dixiſſe ad ioab. Tolle ſer uos domini tui: ⁊ perſequere ſibã ne effugiat vos: ⁊ egreſſi ſunt cum eo omnes robuſti de hieruſalẽ: et occurrit ei amaſa reſidẽs iuxta la pidem grãdeꝫ qui eſt in gabaon. Poꝛro Joab veſtitus erat tunica ſtricta: ioſephus tamen dicit loꝛi-ca: et accinctus erat gladio fabꝛe facto: q̃ leui motu egredi poterat: ⁊ arte quadam ſimulans quaſi ce cidiſſet gladius ⁊ recepiſſet eũ de xtra manu tenuit mentũ amaſe: q̃ ſi oſculãs eum: ⁊ ſiniſtra percuſſit eum in latere: et effudit eius inte ſtina. Joab autem et abiſai perſe-cuti ſunt ſibam: et ſubſiſtebant ve nientes ad moꝛtuum in via. Uir autẽ quidam amouit eũ in agruꝫ ⁊ operuit eum: ne ſubſiſterẽt tran ſcuntes

A 2.Reg. 20.

Joab doloſe occidit amaſam

ſeuntes:clamās q̄ iuſte occiſus eſ
ſet qui in dolo morā faceret redi=
re ad regē. Joas ꝟo cum exercitu
obſedit ſibā in abela:et moliebaꝛ
deſtruere muros vrbis:⁊ exclama
uit ad eū mulier ſapiēs de ciuita=
te. Sermo dicebaꝛ in veteri ꝓuer
bio. Qui interrogāt interrogēt in
abela. q̄ſi diceret. hec eſt vrbs cōſi
liū ab antiquo. Quare q̄ris euerte
re matrē ciuitatū iſrael. Quare p̄
cipitas hereditatem dn̄i. Hebreus
nō hꝫ ꝓuerbio. ⁊ ē ſenſus ſ̄m euꝫ.
Sermo dicebāꝛ in veteri.i. quon=
dā in lege dictum eſt vt iſrl̄ prius
offerat pacē hoſtib⁹ q̄ꝫ aggrediaꝛ
eos. Quare ergo p̄cipitas hꝛditā=
tē dn̄i.i.cur nō ſeruas legē iſrae=
litis q̄ ſeruata eſt in alienigenis.
Poſtea legit hebre⁹ q̄ interpoſitū
eſt ad cōmendationem vrbis ſ̄m
priorē expoſitionē. Et rn̄dit ioab
ad eā. Nō q̄ro euertere vrbē:ſꝫ ſi=
ba filiū bochri:q̄ leuauit manum
ſuā ꝯ dauid. Et locuta eſt mulier
ciuib⁹ ſapiēter:q̄ abſciſum caput
ſibe ꝓiecerūt ad ioab. Tunc reuer
ſus eſt exercitus in hierl̄m ad re=
gē:⁊ reſtituit rex ioab ſup exercitū
et alios miſteriales i officiis ſuis
ſicut ſupra:hoc addito q̄ aduram
ſtatuit ſupra tributa colligēda et
q̄ lyrā factus eſt ſacerdos dauid
proprius.

Permutieré ſapiété liberaꝛ ciuitas ⁊ datur caput ſibe ioab.

¶ De fame trium annorum et de
ſeptem viris ſuſpenſis in vltione
gabaonitarum. Cap̄.xx.

A 2.re.21 FActa eſt q̄ꝫ fames in dieb⁹
dauid tribus annis iugiter
⁊ conſuluit dauid dn̄m. Qui rn̄dit
hoc fieri ꝓpter ſaul et domum ei⁹
qui occidens gabaonitas quaſi ꝓ
zelo filioꝝ iſrael irritū fecerat iu
ramētum ioſue ⁊ ſenioꝝ. Et ait da
uid ad gabaonitas. Quid faciam
vobis vt bn̄dicatis hereditati dn̄i.
Qui dixerunt. Uirum qui attriuit
nos delere debem⁹:vt ne vn⁹ qui
dē reſiduus ſit de ſtirpe ei⁹. Sed
q̄ dauid hoc facere nō poterat ꝓ
pter iuramētum qḋ iurauerat io=
nathe tētauerūt petitiones dicen
tes. Denꝛ nobis ſeptē viri ḋ filiis
eius:vt crucifigam⁹ eos dn̄o. Pe=
percitq̄ꝫ rex miphiboſeth filio. iona=
the ⁊ tradidit eis duos filios ſaul
quos pepit ei reſpha. Iſti adhuc
pueri cū doech occiderūt ſacerdo
tes nobe:⁊ poſtea gabaōitas. De
dit eis etiam quinq̄ꝫ filios michol
adoptiuos quos genuerat merob
adraeli:gabaonite ꝟo crucifixerūt
eos in dieb⁹ meſſis p̄me.i. incipiē
te meſſione hordei. Indnēs autē
reſpha cilicium ſubſtrauit ſibi ſu=
pra petrā cubans iuxta eos die ac
nocte vt amoueret ab eis aues et
beſtias ab initio meſſis donec ſtil=
laret aqua ſup eos.i. vſq̄ꝫ circiter
kalēdas ſeptēbris. Tūc eīn iuxta
naturā terre p̄mū poſt meſſeꝫ plu
uia deſcēdit. Hāc reſphā q̄dā non
bn̄ putāt fuiſſe orphā nurꝝ noemi.
Audiēs autē dauid que fecerat re
ſpha depoſuit eos de patibulis:⁊
tollēs oſſa ſaul ⁊ ionathā ḋ iabis
galaad:⁊ oſſa coꝝ q̄ affixi fuerāt
ſepeliuit eos in ſepulchro eis pa=
tris coꝝ. Quo fctō reddidit deus
vbertatem terre.

¶ De q̄tuor ꝓliis dauid. cap̄. xxi.

FActū eſt autē iterꝝ p̄
lium philiſtinoꝝ ad
uerſus iſrl̄:et pugna C.D.
bat dauid cū ſuis ad 2.re.21
uerſus eos. Cumq̄ꝫ ſe
re dauid defeciſſet pu
gnaudo:cum ieſbidenob q̄ fuit de
gn̄e arapha. viſus eſt ꝑcutere da=
uid. ⁊ interpoſuit ſe abiſai:⁊ inter
fecit philiſteum. Hunc tradunt he
brei fuiſſe ḋ gn̄e gigāteo: araphā
ꝟo dicūt fuiſſe orphā nurꝝ noemi
q̄ pepit viro getheo q̄tuor gigan=
tes qui hic memorāꝛ ieſbinedob
ſephi:goliā:⁊ q̄rtuꝫ hn̄tē ſenos di
gitos in manib⁹ ⁊ ped:b⁹. Tunc iu
rauerūt dauid viri dicētes. Iā nō
egredieris nobiſcū in ꝓlium ne ex
tinguas lucernā in iſrael. ¶ Occa
ſione huius vltimi prelii epilogat
hiſtoria hic tria ſupiora prelia da
uid nolata:nō tn̄ eo ordie q̄ geſta
ſunt. Quoꝝ p̄mū fuit in gob:vrbs
eſt que

eſt q̄ʒ iſaer ðʒ i q̄ pcuſſit ſobochal
ſephi de gn̄e gigātū. Aliud q̄ʒ p̄=
liū ſit'r fuit i gob i q̄(ſm ioſephū)
appuit vir fortʒ ephrō cognatꝰ da
uid q̄. ſuis i fugā v̄ſis ſolꝰ plimos
hoſtiū pemit. ⁊ alios in fugā ꝯuer
tit. Liber v̄o regū in hoc loco po
nit p̄liū dauid ꝯ goliā in hūc mo=
dū. In quo pcuſſit adeotatꝰ filius
ſaltꝰ: polimitarius: bethleemites:
goliath gctheū. His' q̄tuor noibꝰ
exp̄mit dauid ⁊ ðʒ adeodatꝰ: qʒ ad
liberationē iſrl' datꝰ eſt a deo in re
gē. Filiꝰ ſaltꝰ: qʒ de paſcuis ⁊ ſaltu
aſſumptꝰ eſt. Polimitariꝰ qʒ de ge
nere beſeleel polimitarij fuit ma=
ter eius. Vel qʒ multis modis am
pliauit cultum dn̄i. Bethleemites
dictꝰ eſt a patria. Memorat̄ q̄ʒ et
aliud p̄liū in quo ionathas filius
ſemmaa fr̄is dauid pcuſſit virum
A hn̄tem ſenos digitos in manibꝰ et
2.Reg. pedibꝰ. ¶ Expeditꝰ itaq; dauid a
22. p̄liis locutꝰ eſt dn̄o v̄ba carminis
huius in die qua liberauit eū dn̄s
de manu olm inimicoꝝ ſuoꝝ: ⁊ de
Pſ.17. manu ſaul: et ait. Dn̄s petra mea
⁊c. In pſalmis ſm trāſlationē no
ſtrā ita legit̄. Diligā te dn̄e forti=
tudo mea: dn̄s fir. m. ⁊ refu. m. ⁊c.
Cuiꝰ titulū ſumpſit eſdras ex v̄bʒ
ſupra poſitis in die qua liberauit
eū dn̄s ⁊c. Ioſephꝰ hic dicit ꝙ cū
dauid pace altiſſima frueret̄ cāti=
ca ⁊ hymnos cōpoſuit: alios trime
tros alios quinq; metros diuerſa
faciēs organa in q̄bꝰ leuite p ſab
bata ⁊ alias ſolēnitates hymnos
dicerēt. Et ponit ioſephꝰ drīam in
ter pſalteriū ⁊ nablū. Et eſt pſalte
riū canora cithara decē chordis
coaptata: q̄ cū plectro pcutit̄. Na
blū v̄o. xij. ſonos hn̄s digitis tāgi
tur. ¶ Poſt carmē ſupradictū ad
didit dauid loq̄ns de ſe tanq̄ de
alio. Hec ſunt v̄ba nouiſſima q̄ di
xit dauid filiꝰ iſai. Dixit vir cui cō
ſtitutū eſt. i. pmiſſio facta de xp̄o
A dei iacob. Hebreꝰ hʒ ita. Dixit vir
2.Reg. leuatꝰ ſup xp̄m dei iacob. i. xp̄s ſup
23. alios exaltatꝰ ⁊ vnctꝰ a deo. Pro=
pter hec v̄ba quidam dicunt p̄di=
ctum pſalmū nouiſſime ſcriptū a
dauid. Sed tutiꝰ eſt vt dicamꝰ no
uiſſima v̄ba dauid q̄ ſequūt̄. Spi
ritus dn̄i locutꝰ eſt p me ⁊c. Et eſt
forte pſalmus nouiſſime ſcriptus
nec alijs. cl. annumeratus.

¶ Cathalogꝰ fortiū dauid. c. xxij.

Porro circa regē erāt oēs for
tiſſimi: quoꝝ inſigniores fue B
rūt. xxxvj. Inſignior tn̄ ceterʒ erat 2.Reg.
dauid: ſedēs in cathedra ſapiētiſ 23.
ſimus: ⁊ ita erāt. xxxvij. ānumera
to dauid. Porro poſt dauid de il=
lis. vj. qui erāt ſupra. xxx. tres erāt
fortiſſimi alij tres nō adeo fortes
ſʒ tn̄ fortiores reliq̄s. xxx. vt. q. di
cere poſſumꝰ. xxx. erāt fortes: tres
v̄o fortiores eis/ tres v̄o reliq̄ for
tiſſimi. Et ſm hanc expoſitionē ca
talogus. xxxvj. fortiuʒ incipit ibi.
Princeps inter tres ipſe eſt. q. te=
nerrimus ligni vermiculus qui octingētos iter fecit ipetu vno. Ioſephus dicit nōgētos: parali pomenō. ccc. iſte nō nolat̄ hic: ab hiſtoria: parali=pomenon vocat eū ieſboam ioſe phus euſebiuʒ. Nō legitur vbi hoc factū fuerit niſi q̄tū hic cō=memorat̄. Poſt hunc erat eleu=zar filiꝰ patrui dauid qui pcuſ

Additio.

Nota ꝙ hic hʒ lr̄a q̄ in libro re gū difficilis eſt: dauid ſedēs in cathedra ſapiē tiſſimꝰ p̄nceps i ter tres ipſe eſt q̄ſi tenerrimꝰ li gni v̄miculus q̄ octingētos iter fecit ipetu vno: hoc vno mō ſic diſtinguit vt ſa piētiſſimꝰ ſit ſle nis v̄ſue: ⁊ prin ceps ſit initium ſequentis.

ſit philiſteos donec deficeret ma=
nus eiꝰ: ⁊ obrigeſceret cū gladio.
Poſt hunc erat ſemmaa ararites
quē ioſephꝰ ſemeiā vocat. Qui cū
fugiſſet pplꝰs ſolus ſtetit in agro
lētis et pcuſſit philiſteos: ⁊ fecit ſa
luteʒ in iſrael. His tribꝰ ioſephus
attribuit delationē aque de ciſter
na bethleem. Hiſtoria v̄o regnū re
fert illud ad tres ſequentes: quos
fortiores diximꝰ: quoꝝ p̄mus erat
abyſai frater ioab. Ipſe eſt q̄ leua

nit haſtā ſuā ꝯ.ccc.quos īterfecit
optimos quidē:ſed vſq ad tres ꝓ
mos nō ꝑuenit.Poſt hūc erat ba=
naias q̄ ꝑcuſſit duos leones moab
i. principes quos paralipomenō
dicit arietes.Ipſe q̄ȝ interfecit vi=
rum egyptiū.i. imitatorē egyptij
blaſphemantē dn̄m quē īterfecit
moyſes.Hanc dicūt hebrei fuiſſe
ſemei/quē poſt interfecit ſub ſalo
mone.Aliū q̄ȝ virū egyptiū inter
fecit dignū ſpectaclo : altitudinis
quinq̄ cubitoꝝ:habente in manu
haſtam ad quē venit banaias in
virga ⁊ extorſit haſtā de manu ei⁹:
⁊ occidit eū haſta ſua Hieronym⁹
tn̄ dicit hoc qđ diximus de alio egy
ptio de ſemei qui habuit haſtā in
manu.i.legē dei quā ſi meditatus
fuiſſet ꝑmanēdo in hierl'm non pe
riret.Idē occidit leonē in hūc mo
dū.Tꝑe niuis lapſus eſt leo in ci
ſternā qui nullū vidēs egreſſum:
orificiū em̄ ciſterne niue damnatū
erat:rugiebat.Quē audiēs bana
ias dū iter ageret deſcēdit ad euȝ
in baculo manibuſq eum pſtra=
uit.Tertiū de fortiorib⁹ nec liber
regum nec ioſephus ponit hic.
Sed recurrendū eſt ad ſabochai
de q̄ in primo dictum eſt.Iſti tres
op⁹ fecerunt magnificū qđ ſequit̄.
Philiſtei quōdā poſuerūt caſtra i
valle raphaym vſq ad ciuitatem
bethlee:⁊ erat penuria aq̄ in hie=
ruſalē.Dauid aūt aſcēderat in ar
cem ad cōſulēdū dn̄m:⁊ cōmenda
bat corā aſtātib⁹ aquā de bethleē
⁊ ꝓcipue eā q̄ erat in puteo iuxta
portā.Tunc iſti tres ꝑ mediū ho
ſtiū iter faciētes venerūt ad beth
leem ⁊ haurientes aquā:denuo ad
regē ꝑ eoꝝ caſtra reuerſi ſunt: ita
vt paleſtini fiduciam eoꝝ obſtu=
peſcētes a dimi
catiōe ceſſarent.
Delatā ſiqdem
aquā rex noluit
bibere dicēs nū
quid ſanguineȝ
iſtoꝝ ⁊ aiaꝝ pe
riculū bibā. Et

Additio.
Sup locū iſtum
dicit Hierony.i
palipomeū.No
tādū ꝙ vinū qđ
deo offerebatur
aq̄ mixtuȝ erat.

effudit eā tanq̄ libamē dn̄o de ſa
lute viroꝝ grās agens.¶Ab hac
enumeratiōe fortiū hebre⁹ diſſen
tit nūerās tm̄.xxxvj.fortes: ⁊ i tri
bus primis q̄s fortiſſimos dixim⁹
nūerat ip̄ȝ dd̄ ſic.Dauid ſedēs in
cathedra ſapiētiſſim⁹ ꝑnceps īter
tres ip̄e eſt q̄ſi tenerrim⁹ ligni vmi
cul⁹:⁊ cetera q̄ non mutant̄.Et di
cit multos eū occidiſſe īpetu vno:
q̄ꝛ ꝓ pctō q̄ḋ īpetuoſe fecit in beth
ſabee multi occiſi ſunt. Cōparat̄ Cōmē=
aūt dauid vmiculo ligni:q̄ teredo datio
vel terebella dr̄ qui mollis durū li dauid i
gnū pforat:dū tāgit̄.nil molli⁹ illo tribus.
qn̄ tāgit nil duri⁹. Sic ⁊ dauid in
preſſuris ⁊ domi ⁊ circa ſubiectos
māſuetior erat ceteris:i throno ⁊
ꝯ hoſtes nullus eo acutior. Et cō
mēdat̄ hic dauid in trib⁹ in ſapiē
tia ⁊ hūilitate ⁊ fortitudie.Porro
reliq̄.xxx.q̄s fortes dixim⁹ poſtea
enumerant̄ inter q̄s nō enumerat̄
ioab:vl' q̄ꝛ ꝑnceps ē alioꝝ vl' q̄ꝛ idi
gnus ꝓpter mortē abner ⁊ amaſe.
¶De numero populi ⁊ altari ere
cto a dauid. Capitulum.xxiij.

Actū eſt aūt poſt famē pri⁹
immiſſam a dn̄o addidit fu A
ror dn̄i iraſci ꝯ iſrael. Furorē dn̄i 1.Reg.
vt quaſi exponere ꝑalipomenon. 24.
di.Conſurrexit ſathan aduerſus
iſrael:⁊ icitauit dauid vt numera A
ret populū. Et 2. Pa
ait rex ad ioab. ral.21.
Perābula om=
nes tribus iſra=
el:et numerapo
pulum vt ſciam
numerum eius.
Intelligens au
tem ioab qđ de
elatione hoc di
ceret ait. Adau
geat de⁹ ad po
pulum tuum:ſȝ
q̄d ſibi vult do=
minus rex i hac
re quaſi diceret
vtiq̄ ne offendas
dominuȝ. Cūq
nollet rex muta

Additio.
Hebreus dicit
ſic. Jam domi=
nus ſumpſit vin
dictā de dauid
propter morteȝ
vrie in pſecutio
ne filij ſui abſa
lon:ſed nondū
de pplo ⁊ princi
pibus qui ei nō
contradixerāt.
Unde modo vo
luit vīdicare cō
tra iſrael:id eſt
cōtra populuȝ.
Suggeſtiōe em̄
diaboli dauid
re=

re propoſitum. Egreſſus eſt io ab ꝛ pnceps mi litum ꝛ numera uerunt populū ꝛ redierūt poſt nouem menſes ꝛ vigintidies in hieruſalem cuꝫ deſcriptione re dacta i ſcriptis: et inuenta ſunt de iſrael octin gēta milia viro rū fortiū: ꝛ de iuda .l. milia pugna toꝝ. Beniamite dicuntur nō fuiſ ſe numerati adhuc qꝛ pauci erāt.

B In paralipomenon lōge plura le
1.pa.21 guntur: ſcꝫ mille milia ꝛ centuꝫ: ꝛ credit Joab ſubticuiſſe regi par tem populi. Peccauit autem Da uid in duobus: qꝛ ſuperbe nume rauit: et quia a quibus numeratorū non reddidit pecuniam domino: alias quinqꝫ quatuor: ſcꝫ ſiclos ar gēti ſicut ſcriptū eſt i lege moyſi. Qd attendēs dauid ait ad dñm.

G Obſecro domi
Nūe.3 ne transfer ini quitatem ſerui tui: quia pecca ui nimis. Dilu culo ſurrexit ad cū dñs gad pphe tam tres ſuppli cij conditiones portantē. Qui ait. Aut ſeptem annis veniet ti bi fames in re gno tuo aut tribus menſibus fu gies aduerſarios tuos aut trib⁹ dieb⁹ erit peſtilētia in pplo tuo. Et ait dauid. Coartor nimis. q.d. Si famē eligo: pauperū erit ſup plicium non diuturnum. Si victoriam hoſtiuꝫ ſuppliciuꝫ erit exercitus et non meum q circūuallor fortiſ ſimis. Eligā ergo communem pla gā regi ꝛ plebi. Melius eſt em̄ vt incidā in man⁹ dñi miſericordis qꝫ in manus hominis. Miſit ergo

fecit numerare populuꝫ qd nō debebat fieri niſi cū deberet pcedere ad belliū et tunc ab vnoquoqꝫ capite de bebat accipere v. ſiclos in obla tionē dño. Hoc autem fecit da uid ex ſupercilio elationis.

Additio.

In exod. em̄ ſcri ptū eſt. Quādo tuleris ſummā filiorū iſrael: iu xta numerū da bunt ſinguli p̄ cium p animabus ſuis domi no ꝛ nō erit pla ga in eis.

dñs peſtilētiam in iſrael de mane vſqꝫ ad tēpus cōſtitutū. i. vſqꝫ ad horā prādij (ſm Joſephū) vl vſqꝫ ad horā ſacrificij veſpertini ſecun dū alios: ꝛ mortui ſunt d populo extra hieruſalē ſeptuaginta milia viroꝝ. In paralipomenō legitur fere trecēta milia. Et aiūt hebrei ibi poſitū numerū plebis: hic aūt numerū nobiliū. Porro cū extēdiſ ſet angelus percuſſor manuꝫ ſuā ad hieruſalē. vt diſperderet eam ꝛ ſtaret iuxta aream areuna iebu ſei q ꝛ ornā dr vidit eū ſtātē dauid gladio euaginato ꝛ clamauit. Ego ſum q peccaui: iſti q oues ſunt qd fecerunt. Uertatur obſecro man⁹ tua cōtra me ꝛ cōtra domuꝫ pris mei. Et miſertus dñs ait ad ange lū. Sufficit. cōtine manuꝫ tuā. In illa die dixit gad ad dauid. Conſti tue altare dño in area areuna ie buſei: ꝛ aſcēdēs dd dixit ad areu na. Uēde mihi areā tuā vt edificē ibi altare dño ꝛ ceſſet interfectio. Qui rñdit. Accipiat eā dñs meus gratis. Habeat qꝫ boues in holo cauſtū: ꝛ plauſtra: ꝛ iuga boum i vſu lignoꝝ. Et ait rex. Nequaqꝫ. ſed emā pretio: ꝛ offerā dño holo cauſta gratuita. Emit ergo dauid a reā ſexcētis ſiclis auri: vt in para lipomenō legit: ꝛ boues argēti ſi clis quinquagita ꝛ edificauit ibi al tare dño ꝛ obtulit holocauſta et

D pacifica: ꝛ ppitiat⁹ ē dñs terre. Hic
eſt mōs moria vt aiūt hebrei in q 1.pa.
abraā voluit offerre filiū: ꝛ obtulit 21.
C arietē p eo. Et a tēpeſtate taber
naculū ꝛ altarē qd fecerat moyſes Ge.22.
erāt in excelſo gabaon: licet arca eſſet in hieruſalem. Cūqꝫ prophetaſſet gad tēplū ibi futurū decreuit dd vt ille loc⁹ vocaret area populi.

Sequuntur tituli capituloꝝ in hiſtoriam regum tertij.

De vnctione ſalomonis in re gem. Capitulum .j.
De ſcda vnctiōe ſalomonis .ca.ij.
De morte Dauid. ca.iij.
De morte adonie: et Joab: ꝛ Se mei. Capitulum .iiij.

 De ſomnio

De ſomnio ſalomonis. ca.v.
De iudicio meretricum. ca.vj.
De prefectis ſalomonis ⁊ inuentione exorciſmorum. ca.vij.
De operarijs templi. ca.viij.
De edificatione templi. ca.ix.
De ornatu inferioris dom⁹. ca.x.
De duobus cherubin. ca.xj.
De porticu. ca.xij.
De cubiculis ⁊ cenaculis hebdomadariorum. ca.xiij.
De atrio ſacerdotum. ca.xiiij.
De atrio mundorum. ca.xv.
De atrio mulierum. ca.xvj.
De atrio immundorum. ca.xvij.
De altari ⁊ mari eneo. ca.xviij.
De luteribus. ca.xix.
De vaſis altaris. ca.xx.
De dedicatione templi. ca.xxj.
De domo ſaltus. ca.xxij.
De baſilica ⁊ domo regia. c.xxiij.
De oppidis datis hyrā. c.xxiiij.
De operibus ſalomonis. ca.xxv.
De regina ſaba. ca.xxvj.
De aduerſarijs ſalomonis ⁊ morte eius. ca.xxvij.
De roboā ⁊ diuiſiōe rgni. c.xxviij.
De ieroboā ⁊ abdō ⁊ vitul'. c.xxix.
De morte ieroboam. ca.xxx.
De abia. ca.xxxj.
De aza ⁊ regibus iſrael nadab ⁊ baaſa ⁊ hela. ca.xxxij.
De zamri ⁊ amri ca.xxxiij.
De achab ⁊ iezabel ⁊ helia. Capitulum. xxxiiij.
De ſacerdotibus quos interfecit helias. ca.xxxv.
De fuga helie ⁊ vocatione heliſei. ca.xxxvj.
De prla obſidiōe ſamarie. ca.37.
De victoria achab. ca.xxxviij.
De vinea naboth. ca.xxxix.
De ioſaphat. ca.xl.

¶ Primum ca. tertij libri regum.

¶ De vnctiōe ſalomonis in regē.

Prefa-
no.

INcipit ſm hebreos malachaym qđ ſonat regum: quia licet in p̄cedēti opere aptū ſit de duob⁹ regib⁹ hebreoꝝ nō ſimul regnātib⁹: tñ quia in iſto opere agitur de regibus qui ſimul regnauerūt in iuda et in iſrael merito regum dicitur. Et rex dauid ſenuerat. Cūq; operiret veſtib⁹ nō caleficbat: ⁊ inuenerūt ei abiſac ſunamitē puellā pulchraȝ nimis q̄ A
dormiebat cū rege ⁊ calefaciebat 3.Re.1.
eū ⁊ miniſtrabat ei. Rex vero nō cognouit eā. Adonias aūt quart⁹ filius dauid cū eſſet primogenit⁹ inter ſupſtites filios regis: fiduciā habuit regnādi: ⁊ fecit ſibi currus ⁊ eq̄tes: nec corripuit eum pr̄ et ſermo ei⁹ erat cū Joab ⁊ abiathar ſacerdote. Alij vero miniſteriales regis ⁊ robur exercitus nō erāt cū eo. Preparauit aūt adonias ſolēne conuiuiū i horto regali iuxta fontē rogel: ⁊ vocauit filios regis ⁊ ſuos: robuſtos aūt ⁊ ſibi nō fauētes ⁊ ſalomonē nō vocauit. Nathā autē monuit berſabee vt intraret ad regē ⁊ poſuit v̄ba ſua in ore eius. Que ingreſſa ad regē ait. Dñe mi tu iuraſti ancille tue: Salamō fili⁹ tuus regnabit poſt me: ⁊ ecce nūc adonias regnat te ignorāte. Cūq; alijs vocatis ad cōuiuiū filiū meū nō vocauerit ſcio q̄ cū dormieris cū patribus tuis: ego ⁊ filius me⁹ erimus pctōres. i. iudicabimur morte digni: ego vt adultera ille vt adultere fi i⁹. Adhuc ea loquēte intrauit nathā et ait. Dñe mi rex dixiſti tu. Adonias regnet poſt me: ⁊ nō indicaſti mihi ſeruo tuo. Et ait rex ad berſabee. Viuit dñs q̄ eruit aīam meā ab oī anguſtia: quia ſicut iuraui tibi ſic faciā hodie. Et dixit ad ſadhoch ⁊ nathā et bananiaȝ. Tollite vobiſcū ſeruos dñi veſtri et imponite ſalomonē filiū meū ſuper mulā meā: ⁊ vngāt eū in regē ſadoch ⁊ nathā ad fontē geon ⁊ canētes ponite eum ſuper ſoliū meū. Et reſpōdis bananias: amē. Sūpſit aūt ſadoch cornu olei de tabernaculo et inūxit eum: et cecinerunt buccina: et dixit omnis populus. Viuat rex ſalomon ⁊ inſonuit terra a clamore eorum: ⁊ ſe

dente

dēte ſalomone ſuper thronū: adorauit dauid in lectulo ſuo deum q̄ dederat ei ſedētem in ſolio in oculis ſuis. Porro adonias ꝛ inuitati ab eo cū eſtimarēt tumultū ortū i ciuitate: cucurrit ad eos ionathas filius abiathar indicans eis q̄ facta fuerāt: ꝛ abijt vnuſquiſq; i domum ſuā adonias autem timens ſalomonem abijt in tabernaculuz ꝛ tenuit cornu altaris tymiamatis: dicens ſe non egreſſurum: niſi rex iuraret ei de vita conſeruāda: et iurauit ei Salomon/dicēs. Uade in domum tuam.

¶ De ſecunda vnctione Salomonis. Capitulu3. ij.

Sequētia collecta ſunt ex diuerſis capitulis vltimi libri.

Volēs autem dauid oſtēdere populo ſe filium regez feciſſe: congregauit in Iſrael principes vniuerſos: ſacerdotes ꝛ leuitas: ꝛ iuncto iteruz ſalomone ꝛ confirmato ab omnibus regno ſalomonis corā omnib9 precepit Salomoni de legum cuſtodia ꝛ iuſtitia: et pietate. Et precepit vt edificaret templuz domino dicens ſe iā preparaſſe ei auri decem milia: talēta. argēti vero centum milia: ferri vero et eris ſupra numerum: lapidum quoq; ꝛ lignorum maximam copiam. Leuitas q̄3 diuiſit in tres ordines: in aaronitas: moyſcitas ꝛ leuitas. Aaronitas quoq; diuiſit per generationes: ꝛ inuenit de eleazar. xvj. et de ithamar. viij. Et elegit ex vna q̄q; illarum vnum pōtificez: precipiēs vt ſinguli miniſtrarent a ſabbato in ſabatum ſadoch tamē ꝛ abiathar preeſſent vniuerſis. Et proiecerunt ſortem coram rege de hebdomadibus ordinandis. De leuitis vero inſtituit curatores fabrice templi. xxiiij. alij habēt. xxiij. milia. hi dicti ſunt nathinnei. Iudices autē populi et ſcribas ſex. ianitores aūt dominus dei ſeptem: alij habent quatuor milia: ꝛ totidem q̄ hymnos dicerent. Poſt hec diuiſit exercitu3 in cohortes. xij. habebat autē cohors. xxiiij. milia: quam precepit ſalomonem obſeruare per trecentos dies. Moyſeitas vero aliquātum honorauit. Fecit enim eos cuſtodes theſaurorum dei: ꝛ vaſorū que reges deo dicare contingeret ꝛ collecte eccleſie omnem diſpoſitionem ſuam indicauit: depoſcēs filios ſuos. vt nō grauiter ferrent minimum: id eſt ſalomonem inter eos ſublimatum: q2 deus ſic mandauerat ſicut et ipſe Dauid minimus inter fratres inūctus fuerat. Deſcriptionem vero omnem ꝛ cōſtitutionem edificij templi omnibus ſuadentibus ſalomoni. S3 et tunc oblationis primitias faciens tria milia talentorum auri obtulit ad aditum: ꝛ currum dei faciendū in quo ꝛ cherubin eēt ſub quo conſtituerūt arcā. Pricipes vero ꝛ ſacerdotes ꝛ leuite ꝛ ſeniores populi obtulerunt auri talēta quinq; milia ꝛ ſtateres decē milia: argēti ꝑo x. milia: ꝛ lapides ꝓcioſos plures quorū cuſtodiā habuit ꝓnepos moyſi iabes vel iab9 vt dicūt alij.

A 1.para. 21.

Additio.
Qui erat de genere heli obtinebat primatum.

Additio.
Currū dicit cybureū: id eſt coopertorium. Ciburenm. iiij. columnis erectū: ſub quo arca et cherubin eſſent vt fit in multis locis ſupra corpora ſanctorū.

¶ De morte Dauid. Ca. iij. A 3.re.2.

Appropinquauerūt autē dies Dauid vt moreretur ꝛ iterauit Salomoni mādata de cultu dei ꝛ lege ſeruāda ꝛ pietate ꝛ iuſtitia circa ſuos: memorans promiſſionem dei ſibi factam de ſemine ſuo iugiter regnaturo ſi cuſtodierint. filij teſtamētū eius: et teſtimonia q̄ doceret eos. Tria vero ſupaddidit de Ioab: ꝛ filijs berzeliai: ꝛ de ſemei dicens. Noſti q̄ Ioab fecerit per inuidiam

Cib⁹ ſa filiam ſalomonis. Erat aũt cibus

lõ. ſalomõis ſalomonis per dies ſingulos. xxx. chori ſimile. ⁊ ſeptuagita chori fa rine decẽ boues pingues: ⁊. xx. boues paſcuales. ⁊. c. arietes excepta venatione ceruoꝝ ⁊ capraꝝ. bubaloꝝ ⁊ auiũ altiliũ. Sz ⁊ piſces quo

Cõ ſalomonis. tidie ab elienigenis portabantur. Et erat ſumma pax i terra: ⁊ habebat ſalomõ equoꝝ curriliũ. xl. milia: ⁊. xij. milia equitũ quoꝝ medietas regi in hierlm obſequebat: reliqui vero p vicos reg os diſperſi manebãt. Prefect⁹ vero ille q miniſtrabat expenſas menſe cẽs ordeũ ⁊ paleã miniſtrabat: deuehẽs oia ad locum vbi rex morabat. Et precellebat rex ſapientia oẽs orẽtales: ⁊ egyptios ⁊ hebreos etiam quatuor filios moal nominatiſſimos: emã ⁊ ethan: calcal ⁊ dorca.

De ſapientia ſalomonis. Et ſcripſit librũ de cãticis ⁊ modulationib⁹: i numero verſuũ. v. miliũ. Parabolaꝝ quoꝝ ſcripſit tria milia. Et diſputauit de natura arboꝝ ⁊ herbaꝝ a cedro vſq ad hyſopũ. De natura quoq oim animãtiũ philoſophat⁹ eſt p vnũquodq gen⁹ parabolã dicẽs. Excogitauit etiã adiurationẽs qb⁹ egritudines ſolẽt mitigari. Alias quoq qbus demones eijcerent: et alias quib⁹ obſtricti nõ redirent. Excogitauit etiã characteres q iſcribebant gẽmis q poſite in naribus arreptitij cũ radice ſalomoni monſtrata ſtatim cũ a demonib⁹ liberabat. Hec ſciẽtia plurimũ valuit in gẽte hebreoꝝ: et maxime neceſſaria erat. Ante aduẽtũ eni xpi ſepi⁹ hoĩes a demonib⁹ vexabãtur q hoĩes viuos ad infernũ quãdoq detrudebãt. Joſephus quoq teſtat ſe vidiſſe quendã eleazaꝝ exorciſtã corã veſpaſiano ⁊ filiis ei⁹ ⁊ tyrãnis iu hũc modũ predictũ curãtẽ vexatos a demonib⁹ ⁊ vt pbaret eis demonez egreſſum p nares cũ ſpũ anhelantis vas que pone bat in medio ⁊ iperabat demoni egreſſo vt illud euerteret in argumentũ ſue egreſſiõis et ita ſiebat.

Additio. Joſeph⁹ nec gẽmam nec herbã nominat. Sed fuit gemma cryſtallina: et inter anulum ⁊ gemmã ponebatur radix cuiuſdaz herbe que a quibuſdam portagon dicitur: ab aliis ſal terreuſ ſalterna ab aliis ſartacenica: ⁊ circa caſtraturã in argento pſculpta erant. vij. noia dei precipua p que legitur creaſſe celum ⁊ terrã: ſicut in libro imag:nũ habet ⁊ alia tria nomina ſculpta erãt in lapide ab aliis diuerſa. Si modum curandi ſcire deſideras leges librum imaginum et ibi omnia inuenies.

De operariis tẽpli. Cap. viij.

Miſit autẽ ſalomon ad hyram regem tyri dicẽs. Uolo edificare templum domino ſicut locutus eſt patri meo. Precipe ergo ſeruis tuis vt precidãt mihi cedros de libano et mercedem eoꝝ dabo tibi quã petieris: et reſcripſit ei hyrã dicens. Serui mei deponent ligna õ libano vſq ad mare. et deferẽt ea in ratib⁹ vſq ad locũ quem ſignaueris mihi: ⁊ tu de portu tolle ea prebebiſq neceſſaria in cibo domui mee. Itaq hyrã dabat ſalomoni ligna cedrina et abiegna quib⁹ abundant ſydonij. Salomõ autẽ ſupplebat inopiam eoruz in cibis prebẽs hyrã ſingulis annis choros tritici. xx. milia. ⁊ totidem ordei et totidem batos olei: cansdẽq vini menſuram. Porro ſalomõ elegit operarios de iſrael pſe litos. De iſraelitis enim neminem ſeruire fecit. Et erat indictio. xxx. milium virorum: id eſt ſumma eorum quibus hec indicebãtur. Uel forte indictio eſt determinata hominum collectio ſicut cohors ⁊ legio. Et mittebat eos in libanũ cuz ſeruis hyrami: decez milia per ſingulos menſes viciſſim: vt duob⁹ menſibus reuertentes ad propria requie

A 3. reg. 5

Additio. In paralipomenon legitur vſq ad ioppen.

D 2. pa. 2

requieſcerēt. vt quarto mēſe prio res ad laborem denuo remearent ⁊ precrat aduraz huic indictioni. Statuit autem ſalomon. lxxx. milia latomorum: id eſt lapidiſce forum in mōte quibus prefecit de iſraelitis tria milia. ⁊. ccc. qui preciſpiebāt operarijs.

Porro latomi l lapidicina lapides grādes ⁊ preciosos .i. marmoreos ſcopulabāt ⁊ quadrabāt q̄ adeo grādes fuerant in fundamento vt dicit ioſeph⁹ q̄ multi ex eis habebāt in lōgitudine cubitos vigiti: in latitudine decē: in altitudine quinq̄. Quadratos quidē lapides dolauerūt cemētarij ſalomonis ⁊ cemētarij hyrā. Dolatos vero pparauerūt biblij polītes ⁊ ſculpētes nō ſolū lapides ſed ⁊ ligna. Eſt autē biblos ciuitas phenicis: de qua ezechiel.

Additio. Latomi ſunt proprie qui in lapidicina eruderāt lapides ⁊ ſaxa. Cementarij qui dolāt ⁊ ɔponūt Biblij vero q̄ ſculpūt imagines.

B Eze. 27. Senes biblij ⁊ prudētes ei⁹. Et ſic oia extra vrbez dedolata ⁊ pfecta ſunt q̄ malle⁹ ⁊ ſecuris ⁊ oē ferramentū non fuit audita in domo domini cum edificaretur. Fuerūt autem equorum qui onera portabant ſeptem milia. Fabulātur iudei ad eruderandos lapides celerius habuiſſe ſalomonem ſanguinem vermiculi qui tamir dicitur: quo aſpſa marmora facile ſecabant quē inuenit hoc modo. Erat ſalomōi ſtrutio habēs pullū ⁊ incluſus eſt pullus ſub vaſe vitreo. Quem cū videret ſtrutio: ſed habere neq̄ret: de deſerto tulit vermiculū: cuius ſanguine liniuit vitrū: ⁊ fractū eſt. Vidēs aūt ſalomon cacumen montis mor a vbi edificauit tem

D 2. pa. 2 Additio. In paralipomenō legit̄ fuiſſe proſelitos. lxx. milia q̄ hūeris one ra portabāt ta cet̄ de eq̄s. in regū legit̄ de eq̄s ⁊ tacet̄ de viris.

plū anguſtū decreuit illud ⁊ in areā ſpacijs amplioribus diffudit.

¶ De edificatione tēpli. Capi. ix.

Factū eſt autē poſtquadringentos ⁊ octoginta annos egreſſiōis iſrael de egypto anno quarto regni ſalomonis mēſe ſecūdo qui zyus apud hebreos dicit̄. apud nos maius cepit ſalomon edificare domū dn̄o. de cādido marmore q̄d pariū dicit̄. Ioſephus tn̄ dicit anno quingētēſimo ſecūdo egreſſ ōis ḋ egypto deſcribēs etiā annos etatū precedentiū dicēs ab abraā fluxiſſe annos mille. xx. A diluuio mille quadringētos ab adā tria milia cētū ⁊ duos B 3. re. 6. Habebat aūt domus in lōgitudine cubitos. lx. in latitudine vero. xx. Pars q̄dē anterior q̄ ſctā dicit̄ ⁊ erat ab oriente. xl. cubitorū erat in lōgitudine. Reliqua pars ad occidentē viginti cubitorū erat ⁊ dicebat̄ ſancta ſanctorū. Porro in altitudine. xxx. cubitos habebat vſq̄ ad primū tabulatū ſup q̄d ſecūda māſio erigebat̄. xxx. cubit̄ vſq̄ ad ſcdm tabulatū. Tertia vero māſio erat. lx. cubitorū vſq̄ ad tertiū tabulatū: q̄d erat tectū dom⁹. Et ſic tota tēpli altitudo in. cxx. cubitos aſcēdebat. Ioſeph⁹ tamē mentionē nō facit niſi de duab⁹ manſionibus vniciuq̄ aſcribēs cubitos. lx. ſed duos inferiores ſub vna ɔprehēdit. Et erat portic⁹ ante faciem templi habens lōgitudinem iuxta templi menſuram. lx. cubitorum. ⁊ latitudinē. x. cubitorū: ſurgens in altū vt dicit ioſeph⁹ vſq̄ ad celſitudinē tēpli: ⁊ fecit in templo feneſtras obliquas. i. exterius anguſtas ⁊ interius obliquando diffuſas: has excogitauit ſalomō. Trabes autē poſuit in domo per trāſuerſū p tria loca in ſummitatib⁹ triū māſionū adeo longas vt forinſec⁹ capita earū pminerēt ex vtraq̄ parte. Et edificauit ſup capita forinſecus pminētia tria tabulata ad deambulādū circa templū q̄ in euāgelio pinnacula tēpli

Uel hoc pretio emebant eam mu-
lieres vt ſubornarēt crines ſuos.
Natiq; ſunt abſalō filij tres ⁊ filia
vna noīe thamar: miſitq; ſepius
ad ioab vt intercederet ꝓ eo ad re-
gem. Qui noluit venire ad eum.
Miſitq; abſalon ſeruos ſuos vt in
cenderent ſegetes agri ioab. Quo
facto ioab venit ad eum dicens.
Quid fecerūt ſerui tui. Qui reſpō
dit. Aliter habere te non poterat.
Obſecro intra ad regem vt videā
faciem eiꝰ alioquin interficiet me.
Et ingreſſo ioab ad regem voca-
tus eſt abſalō: et oſculatus eſt rex
eum.

¶ Quō abſalon perſecutus
eſt dauid patrem ſuum.
Capitulum. xv.

A
1.re.15 Tunc cepit abſalon
aſpirare ad regnum
nam calech: ante eū
genitꝰ vel iners erat
vel mortuus. Fecitq;
ſibi currus ⁊ equites
l. qui ꝑcederent eum: ⁊ mane con
ſurgens ſtabat in porta ⁊ blādie-
batur aſcēdentibus ad regis iudi
cium dicēs. Bona ſunt que dicis:
ſed non eſt qui te audiat conſtitu
tus a rege. Quis conſtituet me re
gem vt iuſte iudicem. Et inclina-
uit ad ſe corda virorū. Poſt qua-
tuor ꝯo annos reuerſionis ait ad
regem. Dum eram in exilio voui: ſi
reduxerit me dn̄s in hieruſalem
ſacrificabo dn̄o in ebron. Uadam
ergo ⁊ reddam vota mea. Et ait
rex. Uade in pace. Alia litera h;
poſt. xl. annos. xl. enim anni fluxe-
rāt ex quo occiſi ſunt ſacerdotes
nobe: qui ponuntur hic vt mōſtre
tur diuinam vltionem ſuſcitari ſu
per dauid: eo ꝙ abimelech ſacer-
dotem fefellit. Abijt ergo abſalō
in ebron: vtens conſilio achitofel
gilonite qui fuerat conſiliariꝰ da-
uid: ⁊ egreſſi ſūt multi de hieruſa-
lem rex ignorantes. Cumq; immo
laſſet hoſtias facta eſt coniuratio
valida: ⁊ augebatur populus cum
abſalon. Quod cum accepiſſet da
uid ait ſeruis ſuis. Egrediamur ci
to ne forte veniens abſalon occu-
pet nos: ⁊ percutiat ciuitatem. Et
egreſſus eſt dauid rex et vniuerſa Fugit
domus eius nudis pedibꝰ: dimit dauid
tens decē cōcubinas ad cuſtodien abſalō.
dum domū et ꝑcedebant regē ce-
rethi ⁊ pheleti: ſexcēti: viri pugna
tores qui ſecuti fuerant eum de
geth. Iſti credūtur beneficia pre-
ſtitiſſe dauid qn̄ latuit in geth: et
in retributionem dederat eis lo-
cum in hieruſalem. Ioſephus di-
cit illos ſexcētos egreſſos cum eo
qui quondam aſtiterant ei in ſau-
lis perſecutione. Potuit autem fie
ri vt hi ⁊ illi eſſent cum eo. Et ait
rex ethai getheum filium achis/
ꝗ primꝰ erat inter ſexcētos. Reduc
fratres tuos in hieruſalem: et ha-
bita cum rege abſalon: heri veni-
ſti ⁊ hodie compelleris exire. Qui
reſpondit. Uiuit dn̄s: nec in mor-
te nec in vitā derelinquam te. Et
trāſgreſſi ſunt vniuerſi flentes cū
rege torrentem cedron: ⁊ leuite ar
cam portantes depoſuerunt eam
donec tranſiret populus. ⁊ aſcen-
dit abiathar ad cōſulendū dn̄m.
Qui non reſpondit ei. Et ideo ait
dauid ad ſadoch. Reuertere in ci-
uitatem cum arca: ego abſcondar
in deſerto. Achimaas filius tuus
⁊ ionathan filius abiathar ſint vo
biſcum per quos veniet ad me ſer
mo a vobis. Et redierunt cum ar-
ca. Cumq; aſcēdiſſet dauid cliuum
oliuarum: occurrit ei chuſi ara-
chites conſiliarius eius: ⁊ ait da-
uid. Reuertere et eſto cum abſalō
⁊ diſſipabis conſilium achitofel.
et quod audieris in domo regis
indicabis ſacerdotibus: qui diri- A
gent ad me filios ſuos. Et venit 2.Reg.
chuſi ab abſalon in hieruſalem. 16.
Cumq; paululū proceſſiſſet dauid
apparuit ei ſiba cum duobus aſi-
nis: ferens panē: ⁊ vuā paſſam: et
maſſas caricarū vel palatarū. i.
ficuum ꝙ inter tabulas quas pa-
las dicimus preſſe cōpinguntur.
Et ait ſiba ad regem. Aſinos du-

ri vt in eis ſedeant domeſtici re=
gis/ꝛ ſulit cibaria vt alātur in de
ſerto. Et ait rex. Ubi eſt miphibo
ſeth. Qui reſpondit. Remanſit in
hieruſalē dicens. Hodie reſtituet
mihi dñs vltionē patris mei. Et
ait rex ſibe. Tibi ſint omnia que
Semei fuerāt miphiboſeth. Uenit ergo
dd ma= dauid vſq̄ ad baurim: ꝛ egreſſus
ledixit. vir de cognatione ſaul nomine ſe
mei: proijciēs lapides ꝛ lutū: ma=
ledicebat regi/dicens. Egredere
vir ſanguinum. Ecce premiunt te
mala que feciſti in domum ſaul.
Quem cū percutere abyſai vellet
phibuit eū dauid dicens. Filius
vteri mei querit animam meam:
quāto magis fili⁹ gemini. Miſit
eū dñs vt maledicat mihi. Reſpi=
ciat dñs hāc afflictionē meā. Fa
bulantur hebrei hunc ſemei fuiſ=
ſe nabath patrem ieroboam et no
men aui eius gemini: ꝛ deſcendit
dauid vſq̄ a iordanem.

¶ De conſilio Chuſi et
morte achitofel. ča. xvi.

D
2.re.16 Factum eſt autē q̄ chuſi ve=
niens ad abſalō adoraret/
dicens. Salue rex. Ad quē abſa
lon. Quare non iuiſti cum amico
tuo. Qui rñdit. Illius ero quē ele
git dñs ꝛ oīs iſrael. Cui ſeruiam.
Nonne filio regis. Sicut prī tuo
ſic parebo tibi. Tunc ingreſſus
eſt abſalon corā omnibus ad cō=
cubinas patris ſui de ꝯſilio achi=
A tofel: vt ſic intelligeret omnis iſ=
2.re.17 rael q̄ ex animo perſequeret̄ pa=
trem ꝛ roborarent̄ cū eo. ¶ Poſt
hec dixit achitofel. Eligam mihi.
xij. milia viroꝝ: ꝛ perſequar hac
nocte dauid ꝛ percutiā eū: q2 feſ=
ſus eſt: ꝛ redibunt ad te vniuerſi
quaſi vnus homo. Et ait abſalō.
Uocemus chuſi ꝛ conſulamus eū
ꝛ ait chuſi. Non eſt bonum cōſi=
lium achitofel hac vice. Noſti pa
trem tuū ꝛ viros eius eſſe fortiſſi
mos. Si mō percuſſerit aliquos
de tuis: quicunq̄ audierit dicet.
Facta eſt plaga in populo qui ſe
quebatur abſalon: ꝛ timebūt eſſe
tecum: ſed hoc eſt conſilium bo=
num. Congregetur ad te omnis
iſrael. ꝛ irruamus ſup eū. Et vbi=
cūq̄ fuerit operiemus eū. Et pla
cuit omnibus conſilium chuſi. Et
dixit chuſi ſacerdotibus vt nun=
ciarēt dauid ne maneret in deſer
to nocte illa: ſed tranſiret iorda=
nem. Et abijt ancilla ad filios ſa=
cerdotū qui latebant iuxta fontē
rogel: ferens pannū. q. ad abluen
dum ꝛ indicauit eis verbū chuſi.
Uidit autem eos quidā puer fili⁹
ancille: vt dicitur ꝛ indicauit ab=
ſalon. Ioſephus autē dicit quoſ=
dam equites vidiſſe eos et nun=
ciaſſe abſalōi. Qui miſit poſt eos
vt comprehenderentur. At illi in
greſſi in baurim domū mulieris
rogabant vt celaret eos. Que ꝯ tis
miſit eos in puteum et expandit
velamē ſuper os putei. q. ſiccans
ptiſanas. i. hordeū ad ptiſanaz:
ꝛ ſic res latuit. Cūq̄ reuerſi fuiſ=
ſent qui miſſi fuerant: illi aſcendē
tes de puteo: nunciauerūt dauid
que tradita eis fuerant. Et tran=
ſiuit dauid iordanem cū ſuis pri⁹
q̄ dilceſceret ꝛ venit i manaim.
Porro achitofel ſciens regnū re=
diturum ad dauid: et timens in=
cidere in manus eius: deſcendit
in domum ſuam in ſilo: et laqueo
ſe ſuſpendit.

¶ De morte abſalon. Ca. xvij.

Abſalon autem col=
legit exercitū ꝛ trāſ
iuit iordanem ꝛ ſta B
tuit amaſam ſuper 2.re.17
exercitū pro Ioab:
hic erat filius abi=
gail: filie naas. i. iſai ſororis da=
uid quem ioſephus abigeam vo=
cat: ꝛ erat cōſobrin⁹ Ioab. Porro
viri trās iordanē: ꝛ maxime ber=
zellai galaadites obtulerūt dauid
cibaria multa nimis: ꝛ ſtratoria ꝛ
tapetia ꝛ vaſa fictilia. ¶ Porro A
dauid diuiſit populū qui cum eo 2.re.18
erat i tres partes: vnā dedit ioab
ſcdā3 abyſai tertiā ethay gethco
qui putat̄ fuiſſe fili⁹ achis amici
dauid:

dauid. Cūqꝫ vellet egredi rex cū
eis ad pugnā dixerūt. Non ibis.
te ſolū querunt alios nō curant.
Cumqꝫ egrederētur cuncti ad pu
gnam circiter ſeptē milia: ſtabat
dauid iuxta portā ⁊ dicebat. Ser
uate mihi puerū abſalō. Et factū
eſt prelium in die illa iuxta ſaltū
effraim: ⁊ fugit exercitus abſalon
ceſis ex eo. xx. milibus. ⁊ plres in-
terfecerūt beſtie ſaltus qꝫ gladi⁹.
Fugienſqꝫ abſalon ſup mulū ve-
nit ad quercū cōdenſam: ⁊ inter
cepto capite ei⁹ ramis mulus p-
Abſalō transijt eo ſuſpēſo. Quod cū quiſ
q̄rcui ſu piam nuntiaſſet Joab ait ad eū.
ſpēdit Quare non confodiſti eum. Qui
reſpondit. Non mitterem manū
meam in filiū regis preſertim cū
audierim eū dicentē: ſeruate mi-
hi puerū abſalon. Infixitqꝫ Joab
tres ſagittas in corde abſalon.
Quē adhuc palpitantē interfece-
runt armigeri Joab: ⁊ proiecerūt
eum in foueā grādem: et compor
tauerunt ſuper eum aceruum la-
pidum: vt duplici morte periret
tanqꝫ facinoroſus. Iſrael autē fu
git in tabernacula ſua. Porro ab
ſalon adhuc viuēs erexerat ſibi ti
tulum in valle regis: que duobus
ſtadijs diſtat a hieruſalem in mo-
nimētū nois ſui: ⁊ erat nomē titu
li man⁹ abſalō. Hūc titulū quidā
putāt fuiſſe arcū triūphalem: in
quo ſculpta erat manus abſalō.
Sed ioſephus dicit ſtatuā fuiſſe
marmoreā. Tūc ait achimaas ad
Joab. Curram ⁊ annūtiabo regi.
Qui reſpōdit. Nolo te hodie nun
tiare. Filius eñ regis mortu⁹ eſt.
Et ait ioab ad chuſi. Currēs quo
qꝫ achimaas poſt eū per viā cōm
pendij tranſiuit eū. Dauid autē
ſedebat inter duas portas: ſpecula
tor vero in faſtigio porte exclama
uit. Video hominem currentē ſo-
lum. Et ait rex. Si ſol⁹ eſt. bonus
eſt nūtius. Et iterū ait ſpeculator.
Apparet mihi homo alter cur-
rēs ſol⁹. Dixitqꝫ rex. Et iſte bon⁹
eſt nuntius. Et veniēs achimaas
adorauit dicēs. Benedictus deus
qui cōcluſit hoīes leuātes ſe con-
tra regem. Et ait rex. Eſt ne pax
puero abſalon. At ille noluit indi
care. Chuſi vero ſuperueniens in
dicauit. Et cōtriſtatus rex aſcen-
dit cenaculū porte ficus operto
capite: ⁊ clamans. Fili mi abſalō:
quis mihi tribuat vt ego moriar A
pro te: abſalon fili mi fili mi abſa 2.re.19
lon. Quod audiēs populus ti-
muit ingredi ciuitatē: ⁊ ingreſſus
Joab ad regē dixit. Cōfudiſti ho-
die vultus eorum qui ſaluam fe-
cerunt animam tuā. Diligis odiē
tes te: ⁊ odio habes diligētes te.
Procede ⁊ alloquere ſeruos tuos
alioquin nec vnus remanebit te
cum hac nocte: ⁊ erit hoc malū ti-
bi ſuper oia que vnqꝫ paſſus es.
Sedit ergo rex i porta lota facie
⁊ venit ad eū omnis multitudo
et benigne locutus eſt eis.

De reditu dauid in hie-
ruſalem. Capi. xxiij.

Dero qui ſecuti fuerant
abſalō mutuo ſe horta- B C
bantur vt reuocarent re 2.re.19
gem memorantes bene
ficia eius in iſrael. Dauid autem
miſit ad ſadoch ⁊ abiathar vt loq̄
rent ad viros iuda. Hec dixit rex.
Os meum ⁊ caro mea vos. Qua-
re nouiſſimi reducitis regem. q. d.
Uidete ne tardiores ceteris ſitis:
et per eoſdē iurauit amaſe quod
principem militie cum vellet con
ſtituere pro ioab. Et miſerunt vi-
ri iuda ad regē vt rediret. Et ve-
nit rex vſqꝫ ad iordanem: ⁊ venit
omnis iuda in occurſum eius in
galgala. Semei quoqꝫ de baurim
deſcendit cum eis habens ſecum
contribules ⁊ mille viros de ben
iamin. Siba quoqꝫ et filij eius et
ſerui trans iordanem venerunt
ad eum: vt traducerent domum
eius. Iſti ſcđm ioſephum fecerūt
pontem iordanis: vt facilius rex Semei
tranſiret cū exercitu. Cūqꝫ trāſiſ- pnia et
ſet rex adorauit ſemei dicēs. Ne venia
memineris dñe iniuriā ſerui tui. datur.

Scio

Scio eſt peccatum meum:et ideo
hodie veni,in occurſum tuum pri=
mus de omni domo ioſeph:nõ ꝙ
eſſet in tribu ioſeph:ſ3 quia habi=
tabat in ſorꝰe effraim. Cũq; dice=
ret abiſai ſemei occidentem dixit
dauid.An ignoras me hodie fa=
ctũ regẽ ſup iſrl'. Ergo ne hodie
interficiet̃ vir in iſrael quaſi vide=
ret illos occidã qui me hodie fe=
cerunt regẽ ſup ſe. Timebat quo
q; ſi interficeret̃ ſemei ꝙ reliq̃ qui
ſilr regẽ offenderẽt nollẽt eũ ſibi
facere regẽ:⁊ ait ſemei.Nõ morie
ris. Miphiboſeth quoq; venit in
occurſum regis illotis pedibus ⁊
intõſa barba.Nã ⁊ veſtes nõ laue
rat a die qua egreſſus fuerat rex.
Hebreus habet infectis pedibus
tradẽs ꝙ ſibi fecerat pedes ligne
os.Et ait rex ad eũ.Cur nõ veni=
ſti mecũ?Qui rñdit.Seruus meꝰ
cõtempſit me:nolens mihi ſterne
re aſinum vt irẽ cum rege:inſuper
et accuſauit me/tu aũt qui iuſtus
es fac quod tibi videt̃.Et ait rex.
Fixũ eſt qđ locutꝰ ſum.Tu ⁊ ſiba
diuidite poſſeſſiones. q. diceret.
Utriq; veſtrũ dederã:ſ3 q2 vterq;
totũ habere non põt:inter vos di
uidat̃.Dicit̃ ꝙ dauid imemor iu=
ramenti cũ ionatha iniuſte iudica
uit:⁊ ideo roboam.⁊ ieroboã diui
ſerunt eius regnũ.Mortuo eñ ſa
lomone roboã filiꝰ eius:⁊ ieroboã
armiger ipſius diuiſerũt regnum
qđ habuerat dauid.Berzellai q3
q̃ pᷣbuerat alimẽta regi deſcende=
rat cũ eo.Et ait rex ad eum.Ueni
mecum in hierl'm:⁊ honorabo te.
Qui rñdit.Octogenarius ſum ho
die: nõ indigeo hac viciſſitudine.
Chamaã: al's chaneã filius meꝰ
vadat tecũ.fac ei qđ tibi videt̃.Et
ait rex veniat ⁊ faciã ei qđ tibi pla
cuerit.Et rediit berzellai in locũ
ſuum.Tunc cõcurrerunt ad regẽ
Cõtentio or=ta. oẽs viri iſrael:⁊ indignãtes dixe=
rũt.Quare te fu
rati ſũt fr̃es no
ſtri viri iuda:et
traduxerũt te ſi

Additio.
Nota quoddã
hic qđ vix alibi
inuenies ꝙ nole

ne nobis. Et rñ
dit iudas.Q2 ꝓ
pꝛiorẽ mihi rex.
Et ait iſrl'.Decẽ
ptibus ego ma=
ior ſum. iđ ma=
gis ad me perti
net dauid q̃ ad
te:ꝓſertim cum
pᷣmogenitꝰ ſim.
Cũq; rñdiſſent

iſrael.xi.ſm̃ tri=
bus deſignant̃.
Cũ eñ.xii.fuiſ=
ſent de.xii.ptibꝰ
d tribu iuda rex
fuit dauid quod
indigne feren=
tes.xi.venerũt
ad tribũ dauid A
dicentes. 2.Reg.
20.

durius viri iuda:ſiba filiꝰ bochri:
filius gemini cecinit buccina:⁊ ait
Non eſt nobis pars in filio iſai.
Reuertere i tabernacula tua iſrl'.
Et recedẽtes a dauid:ſecuti ſunt
ſibam.Uiri autẽ iuda reduxerunt
regem ſuum in hieruſalem.

De morte amaſe ⁊ Siba.
Capitulum.xix.

Rex autem decem cõcu=
binas ad quas ingreſ= A
ſus fuerat abſalon re= 2.Reg.
cluſit in cuſtodia vi= 20.
duitatis:nec eſt ingreſ=
ſus ad eas. Et ait rex amaſe qui
erat princeps militie. Congrega
mihi viros iuda in tertium diem.
Abiit ergo amaſa et moratus eſt
extra placitum.Et ait rex ad abi=
ſai non ad ioab quem iam amoue
rat a principatu.Tamẽ ioſephus
dicit eũ dixiſſe ad ioab. Tolle ſer
uos domini tui:⁊ perſequere ſibã
ne effugiat vos:⁊ egreſſi ſunt cum
eo omnes robuſti de hieruſalẽ: et
occurrit ei amaſa reſidẽs iuxta la
pidem grãdez qui eſt in gabaon.
Porro Joab veſtitus erat tunica
ſtricta:ioſephus tamen dicit loꝛi=
ca:et accinctus erat gladio fabre
facto:q̃ leui motu egredi poterat:
⁊ arte quadam ſimulans quaſi ce
cidiſſet gladius ⁊ recepiſſet eũ de
xtra manu tenuit mentũ amaſe:q̃
ſi oſculãs eum:⁊ ſiniſtra percuſſit
eum in latere:et effudit eius inte Joab
ſtina.Joab autem et abiſai perſe= doloſe
cuti ſunt ſibam:et ſubſiſtebant ve occidit
nientes ad mortuum in via. Uir ama=
autẽ quidam amouit eũ in agrũ ſam
⁊ operuit eum:ne ſubſiſterẽt tran

ſcuntes:clamās ꝙ iniuſte occiſus eſ
ſet qui in dolo morā faceret redi=
re ad regē. Joab ꝟo cum exercitu
obſedit ſibā in abela:et moliebaꝛ
deſtruere muros vrbis:⁊ exclama
uit ad eū mulier ſapiēs de ciuita=
te. Sermo dicebaꝛ in veteri ꝓuer
bio. Qui interrogāt interrogēt in
abela. q̄ſi diceret. hec eſt vrbs cōſi
liū ab antiquo. Quare q̄ris euerte
re matrē ciuitatū iſrael. Quare ꝑ
permu cipitas hereditatem dñi. Hebreus
lierē ſa nō hꝫ ꝓuerbio. ⁊ ē ſenſus ſꝫm euꝫ.
piētē li Sermo dicebāꝛ in veteri. i. quon=
beraꝛ dā in lege dictum eſt vt iſrl̕ prius
ciuitas offerat pacē hoſtib⁹ ꝙ aggrediaꝛ
⁊ datur eos. Quare ergo ꝑcipitas hꝛditā=
caput tē dñi. i. cur nō ſeruas legē iſrae=
ſibe litis q̄ ſeruata eſt in alienigenis.
ioab. Poſtea legit hebre⁹ ꝙ interpoſitū
eſt ad cōmendationem vrbis ſꝫm
priorē expoſitionē. Et rn̄dit ioab
ad eā. Nō q̄ro euertere vrbē ſꝫ ſi=
ba filiū bochri:q̄ leuauit manum
ſuā ꝯ dauid. Et locuta eſt mulier
ciuib⁹ ſapiēter:q̄ abſciſum caput
ſibe ꝓiecerūt ad ioab. Tunc reuer
ſus eſt exercitus in hierl̕m ad re=
gē:⁊ reſtituit rex ioab ſup exercitū
et alios miſteriales i officiis ſuis
ſicut ſupra:hoc addito ꝙ aduram
ſtatuit ſupra tributa colligēda et
ꝙ lyrā factus eſt ſacerdos dauid
proprius.

¶ De fame trium annorum et de
ſeptem viris ſuſpenſis in vltione
gabaonitarum. Cap. xx.

A
2.re.21 FActa eſt q̄ꝗ fames in dieb⁹
dauid tribus annis iugiter
⁊ conſuluit dauid dn̄m. Qui rn̄dit
hoc fieri ꝓpter ſaul et domum ei⁹
qui occidens gabaonitas quaſi ꝓ
zelo filioꝝ iſrael irritū fecerat iu
ramētum ioſue ⁊ ſenioꝝ. Et ait da
uid ad gabaonitas. Quid faciam
vobis vt bn̄dicatis hereditati dñi.
Qui dixerunt. Virum qui attriuit
nos delere debem⁹:vt ne vn⁹ qui
dē reſiduus ſit de ſtirpe ei⁹. Sed
q2 dauid hoc facere nō poterat ꝓ
pter iuramētum qđ iurauerat io=
nathe tētauerūt petitiōnes dicen
tes. Dentꝛ nobis ſeptē viri đ filiis
eius:vt crucifigam⁹ eos dño. Pe=
percitꝗ rex miphiboſeth filio. iona=
the ⁊ tradidit eis duos filios ſaul
quos pepit̕ ei reſpha. Iſti adhuc
pueri cū doech occiderūt ſacerdo
tes nobe:⁊ poſtea gabaōitas. De
dit eis etiam quinꝗ filios michol
adoptiuos quos genuerat merob
adraeli:gabaonite ꝟo crucifixerūt
eos in dieb⁹ meſſis ꝑme. i. incipiē
te meſſione hordei. Induēs autē
reſpha cilicium ſubſtrauit ſibi ſu=
pra petrā cubans iuxta eos die ac
nocte vt amoueret ab eis aues et
beſtias ab initio meſſis donec ſtil=
laret aqua ſup eos. i. vſꝗ circiter
kalēdas ſeptēbris. Tūc eni iuxta
naturā terre ꝑmū poſt meſſeꝫ plu
uia deſcēdit. Hāc reſphā q̄dā non
bn̄ putāt fuiſſe orphā nurꝝ noemi.
Audiēs autē dauid que fecerat re
ſpha depoſuit eos de patibulis:⁊
tollēs oſſa ſaul ⁊ ionathā đ iabis
galaad:⁊ oſſa coꝝ q̄ affixi fuerāt
ſepeliuit eos in ſepulchro eis pa=
tris coꝝ. Quo fctō reddidit deus
vbertatem terre.

¶ De q̄tuor ꝑliis dauid. cap. xxi.

FActū eſt autē iterꝝ ꝑ
lium philiſtinoꝝ ad
uerſus iſrl̕:et pugna C.D.
bat dauid cū ſuis ad 2.re.21
uerſus eos. Cunꝗ fe
re dauid defeciſſet pu
gnando:cum ieſbidenob q̄ fuit de
gn̄e arapha. viſus eſt ꝑcutere da=
uid. ⁊ interpoſuit ſe abiſai:⁊ inter
fecit philiſteum. Hunc tradunt he
brei fuiſſe đ gn̄e gigāteo: araphā
ꝟo dicūt fuiſſe orphā nurꝝ noemi
q̄ pepit viro getheo q̄tuor gigan=
tes qui hic memorāꝛ ieſbinedob
ſephi:goliā:⁊ q̄rtuꝫ hn̄tē ſenos di
gitos in manib⁹ ⁊ pedib⁹. Tunc iu
rauerūt dauid viri dicētes. Iā nō
egredieris nobiſcū in ꝑlium ne ex
tinguas lucernā in iſrael. ¶ Occa
ſione huius vltimi prelii epilogat
hiſtoria hic tria ſupiora prelia da
uid notata:nō tn̄ eo ordie q̄ geſta
ſunt. Quoꝝ ꝑmū fuit in gob:vrbs
eſt que

eſt q̄ꝛ iſaer dꝛ i q̄ ꝑcuſſit ſobochai
ſephi de gn̄e gigātū. Aliud q̄ꝫ ꝓ-
liū ſit̃r fuit i gob i q̄ (ſm ioſephū)
appuit vir fortꝫ ephꝛō cognat⁹ da
uid q̄. ſuis i fugā v̄ſis ſol⁹ plimos
hoſtiū pemit. ⁊ alios in fugā ꝯuer
tit. Liber v̄o regū in hoc loco po
nit ꝓliū dauid ꝯ goliā in hūc mo-
dū. In quo ꝑcuſſit adeotat⁹ filius
ſalt⁹: polimitarius: bethlcemites:
goliath getheū. His q̄tuoꝛ nōīb⁹
exp̄mit dauid ⁊ dꝛ adeodat⁹: qꝛ ad
liberationē iſrl̃ dat⁹ eſt a deo in re
gē. Fili⁹ ſalt⁹: qꝛ de paſcuis ⁊ ſaltu
aſſumpt⁹ eſt. Polimitari⁹ qꝛ de ge
nere beſelcel polimitarij fuit ma-
ter eius. Uel qꝛ multis modis am
pliauit cultum dn̄i. Bethlcemites
dict⁹ eſt a patria. Memoꝛat̃ q̄ꝫ et
aliud ꝓliū in quo ionathas filius
ſemmaa fr̄is dauid ꝑcuſſit virum
A hn̄tem ſenos digitos in manib⁹ et
2. Reg. pedib⁹. ¶ Expedit⁹ itaqꝫ dauid a
22. ꝓliīs locut⁹ eſt dn̄o v̄ba carminis
huius in die qua liberauit eū dn̄s
de manu oīm inimicoꝝ ſuoꝝ: ⁊ de
Pſ. 17. manu ſaul: et ait. Dn̄s petra mea
⁊c. In pſalmis ſm trāſlationē no
ſtrā ita legit̃. Diligā te dn̄e forti-
tudo mea: dn̄s fir. m. ⁊ refu. m. ⁊c.
Cui⁹ titulū ſumpſit eſdras ex v̄bꝫ
ſupra poſitis in die qua liberauit
eū dn̄s ⁊c. Ioſeph⁹ hic dicit ꝙ cū
dauid pace altiſſima frueret̃ cāti-
ca ⁊ hymnos cōpoſuit: alios trime
tros alios quinqꝫ metros diuerſa
faciēs organa in q̄b⁹ leuite ꝑ ſab
bata ⁊ alias ſolēnitates hymnos
dicerēt. Et ponit ioſeph⁹ drīam in
ter pſalteriū ⁊ nablū. Et eſt pſalte
riū canoꝛa cithara decē chordis
coaptata: q̄ cū plectro ꝑcutit̃. Na
blū v̄o. xij. ſonos hn̄s digitis tāgi
tur. ¶ Poſt carmē ſupꝛadictū ad
didit dauid loq̄ns de ſe tanq̄ꝫ de
alio. Hec ſunt v̄ba nouiſſima q̄ di
xit dauid fili⁹ iſai. Dixit vir cui cō
A ſtitutū eſt. i. ꝓmiſſio facta de xp̄o
2. Reg. dei iacob. Hebre⁹ hꝫ ita. Dixit vir
23. leuat⁹ ſup xp̄m dei iacob. i. xp̄s ſup
alios exaltat⁹ ⁊ vnct⁹ a deo. Pro-
pter hec v̄ba quidam dicunt p̄di-
ctum pſalmū nouiſſime ſcriptū a
dauid. Sed tuti⁹ eſt vt dicam⁹ no
uiſſima v̄ba dauid q̄ ſequūt̃. Spi
ritus dn̄i locut⁹ eſt ꝑ me ⁊c. Et eſt
forte pſalmus nouiſſime ſcriptus
nec alijs. cl. annumeratus.

¶ Cathalog⁹ fortiū dauid. c. xxij.

Porro circa regē erāt oēs foꝛ
tiſſimi: quoꝝ iſigniores fue B
rūt. xxxvj. Inſignioꝛ tn̄ ceterꝫ erat 2. Reg.
dauid: ſedēs in cathedra ſapiētiſ 23.
ſimus: ⁊ ita erāt. xxxvij. ānumera
to dauid. Porro poſt dauid de il-
lis. vj. qui erāt ſupra. xxx. tres erāt
fortiſſimi alij tres nō adeo fortes
ſꝫ tn̄ fortiores reliq̄s. xxx. vt. q. di
cere poſſum⁹. xxx. erāt fortes: tres
v̄o fortiores eis / tres v̄o reliq̄ foꝛ
tiſſimi. Et ſm hanc expoſitionē ca
talogus. xxxvj. fortiū incipit ibi.
Princeps inter tres ipſe eſt. q. te-
nerrimus ligni
vermiculus qui
octingētos iter
fecit ipetu vno.
Ioſephus dicit
nōgētos: parali
pomenō. ccc. iſte
nō nolat̃ hic: ab
hiſtoꝛia: parali-
pomenon vocat
eū ieſboam ioſe
phus euſebiū.
Nō legitur vbi
hoc factū fuerit
niſi q̄tū hic cō-
memoꝛat̃. Poſt
hunc erat eleu-
zar fili⁹ patrui
dauid qui ꝑcuſ
ſit philiſteos donec deficeret ma-
nus ei⁹: ⁊ obrigeſceret cū gladio.
Poſt hunc erat ſemmaa ararites
quē ioſeph⁹ ſemeiā vocat. Qui cū
fugiſſet ꝑplus ſolus ſtetit in agro
lētis et ꝑcuſſit philiſteos: ⁊ fecit ſa
lutē in iſrael. His trib⁹ ioſephus
attribuit delationē aque de ciſter
na bethleem. Hiſtoria v̄o regnū re
fert illud ad tres ſequentes: quos
fortiores diximus: quoꝝ p̄mus erat
abyſai frater ioab. Ipſe eſt q̄ leua

Additio.
Nota ꝙ hic hꝫ
lr̄a q̄ in libꝛo re
gū difficilis eſt:
dauid ſedēs in
cathedra ſapiē
tiſſim⁹ p̄nceps i
ter tres ipſe eſt
q̄ſi tenerrim⁹ li
gni v̄miculus q̄
octingētos iter
fecit ipetu vno:
hoc vno mō ſic
diſtinguit vt ſa
piētiſſim⁹ ſit ſi-
nis v̄ſus: ⁊ prin
ceps ſit initium
ſequentis.

nit hastā suā ꝯ.ccc.quos iterfecit optimos quidē:sed vsqꝫ ad treoꝝ mos nō puenit.Post hūc erat banaias q̄ pcussit duos leones moab i. principes quos paralipomenō dicit arietes.Ipse q̄ꝫ interfecit virum egyptiū.i. imitatorē egyptiꝫ blasphemantē dnm quē iterfecit moyses.Hanc dicūt hebrei fuisse semei/quē post interfecit sub salomone.Aliū q̄ꝫ virū egyptiū interfecit dignū spectaclo: altitudinis quinqꝫ cubitoꝝ:habente in manu hastam ad quē venit banaias in vga ⁊ extorsit hastā de manu ei⁹: ⁊ occidit eū hasta sua hieronym⁹ tñ dicit hoc qd dixim⁹ de alio egyptio de semei qui habuit hastā in manu.i.legē dei quā si meditatus fuisset pmanēdo in hierl'm non periret.Idē occidit leonē in hūc modū.Tpe niuis lapsus est leo in cisternā qui nullū vidēs egressum: otiū ciū esset cisterne nune damnatū erat:rugiebat.Quē audiēs banaias dū iter ageret descēdit ad eum in baculo manibusqꝫ eum pstrauit.Tertiū de fortiorib⁹ nec liber regum nec iosephus ponit hic. Sed recurrendū est ad sabochai de q̄ in primo dictum est.Isti tres op⁹ fecerunt magnificū qd sequit. Philistei quōdā posuerūt castra i valle raphaym vsqꝫ ad ciuitatem bethleē:⁊ erat penuria aq̄ in hierusalē.Dauid aūt ascēderat in arcem ad cōsulēdū dnm:⁊ cōmendabat corā astātib⁹ aquā de bethleē ⁊ pcipue eā q̄ erat in puteo iuxta portā.Tunc isti tres p mediū hostiū iter faciētes venerūt ad bethleem ⁊ hauriētes aquā:denuo ad regē p eoꝝ castra reuersi sunt: ita vt palestini fiduciam eorum obstupescētes a dimicatōe cessarent. Delatā siqdem aquā rex noluit bibere dicēs nūquid sanguinē istoꝝ ⁊ aiaꝝ periculū bibā. Et effudit eā tanqꝫ libamē dño de salute viroꝝ grās agens.

Additio. Sup locū istum dicit hierony.i palipomenō. Notādū qꝫ vinū qd deo offerebatur aq̄ mixtuz erat.

¶Ab hac enumeratiōe fortiū hebrei⁹ dissentit nūerās tm̄.xxxvj.fortes: ⁊ i tribus primis q̄s fortissimos dixim⁹ nūerat ipꝫ dd sic.Dauid sedēs in cathedra sapiētissim⁹ pnceps iter tres ipe est q̄si tenerrim⁹ ligni⁹ miculus:⁊ cetera q̄ non mutant.Et dicit multos eū occidisse ipetu vno: qꝛ p petō qñ ipetuose fecit in bethsabee multi occisi sunt. Cōparat aūt dauid vmiculo ligni:q̄ teredo vel terebella dr qui mollis durū lignū pforat:dū tāgit.nil molli⁹ illo qñ tāgit nil duri⁹. Sic ⁊ dauid in pressuris ⁊ domi ⁊ circa subiectos māsuetior erat ceteris:i throno ⁊ ꝯ hostes nullus eo acutior. Cōmēdatio dauid i tribus. Et cōmēdat hic dauid in trib⁹ in sapiētia ⁊ hūilitate ⁊ fortitudie.Porro reliq̄.xxx.q̄s fortes dixim⁹ postea enumerant inter q̄s nō enumerat ioab:vl qꝛ pnceps ē alioꝝ vl qꝛ idignus ppter mortē abner ⁊ amase.

¶De numero populi ⁊ altari erecto a dauid. Capitulum.xxiij.

Factū est aūt post famē pri⁹ immissam a dño addidit furor dñi irasci ꝯ israel. A 1.Reg. 24. Furorē dñi vt quasi exponere palipomenon. dicit.Consurrexit sathan aduersus israel:⁊ icitauit dauid vt numeraret populū. A 2.Paral.21. Et ait rex ad ioab. Perābula omnes tribus israel:et numera populum vt sciam numerum eius. Intelligens autem ioab qd de elatione hoc diceret ait.Adaugeat de⁹ ad populum tuum:sꝫ q̄d sibi vult dominus rex i hac re quasi diceret vid ne offendas dominum. Cūqꝫ nollet rex muta re-

Additio. Hebreus dicit sic. Iam dominus sumpsit vindictā de dauid propter mortez vrie in psecutione filiū sui absalon:sed nondū de ppl'o et principibus qui ei nō contradixerāt. Unde modo voluit vidicare cōtra israel:id est cōtra populuz. Suggestiōe eni diaboli dauid

re propoſitum. Egreſſus eſt ioab ⁊ pńceps militum ⁊ numerauerunt populū ⁊ redierūt poſt nouem menſes ⁊ viginti dies in hieruſalem cuʒ deſcriptione redacta i ſcriptis: et inuenta ſunt de iſrael octingēta milia virorū fortiū: ⁊ de iuda .l. milia pugnatoꝝ. Beniamite dicantur nō fuiſſe numerati adhuc q2 pauci erāt.

fecit numerare populuʒ qđ nō debebat fieri niſi cū deberet ꝓcedere ad bellū et tunc ab vnoquoqꝫ capite debebat accipere v. ſiclos in oblationē dño. Hoc autem fecit dauid ex ſupercilio elationis.

B In paralipomenon lōge plura le-
1.pa.21 guntur: ſcʒ mille milia ⁊ centuʒ: ⁊ credit Joab ſubticuiſſe regi partem populi. Peccauit autem Dauid in duobus: ꝙ ſuperbe numerauit: et quia a quiſqꝫ numeratorū non reddidit pecuniaʒ domino: alias quiqꝫ quatuor: ſcʒ ſiclos argēti ſicut ſcriptū eſt i lege moyſi. Qđ attendēs dauid ait ad dñm.

E Obſecro domi-
Nūe.3 ne transfer iniquitatem ſerui tui: quia peccaui nimis. Diluculo nuſitad cū dñs gad ꝓphetam tres ſupplicij conditiones portanteʒ. Qui ait. Aut ſeptem annis veniet tibi fames in regno tuo aut tribus menſibus fugies aduerſarios tuos aut trib⁹ dieb⁹ erit peſtilētia in pplo tuo. Et ait dauid. Coartor nimis. q. d. Si famē eligo: pauperū erit ſupplicium non diuitum. Si victoriam hoſtiuʒ ſuppliciuʒ erit exercitus et non meum ꝗ circūuallor fortiſſimis. Eligā ergo communem plagā regi ⁊ plebi. Melius eſt em̄ vt incidā in man⁹ dñi miſericordis ꝙ in manus hominis. Miſit ergo dñs peſtilētiam in iſrael de mane vſqꝫ ad tēpus cōſtitutū .i. vſqꝫ ad horā prādij (ſm Joſephū) vl' vſqꝫ ad horā ſacrificij veſpertini ſecundū alios: ⁊ mortui ſunt đ populo extra hieruſalē ſeptuaginta milia viroꝝ. Jn paralipomenō legitur fere trecēta milia. Et aiūt hebrei ibi poſitū numerū plebis: hic aūt numerū nobiliū. Porro cū extēdiſſet angelus percuſſor manuʒ ſuā ad hieruſalē. vt diſperderet eam ⁊ ſtaret iuxta arcam areuma iebuſei q̄ ⁊ ornā đr vidit eū ſtātē dauid gladio euaginato ⁊ clamauit. Ego ſum ꝗ peccaui: iſti ꝗ oues ſunt qđ fecerunt. Uertatur obſecro man⁹ tua cōtra me ⁊ cōtra domuʒ pr̄is mei. Et miſertus dñs ait ad angelū. Sufficit. cōtine manuʒ tuā. Jn illa die dixit gad ad dauid. Conſtitue altare dño in area areuma iebuſei: ⁊ aſcēdēs dđ dixit ad areuma. Uēde mihi areā tuā vt edificē ibi altare dño ⁊ ceſſet interfectio. Qui r̄ńdit. Accipiat eā dñs meus gratis. Habeat ꝗʒ boues in holocauſtū: ⁊ plauſtra: ⁊ iuga boum i vſu lignoꝝ. Et ait rex. Nequaꝗ. ſed emā pretio: ⁊ offerā dño holocauſta gratuita. Emit ꝗ dauid areā ſexcētis ſiclis auri: vt in paralipomenō legit: ⁊ boues argēti ſiclis q̄nquagita ⁊ edificauit ibi altare dño ⁊ obtulit holocauſta et pacifica: ⁊ ꝓpitiat⁹ ē dñs t're. Hic D
eſt mōs moria vt aiūt hebrei in ꝗ 1.pa.
abraā voluit offerre filiū: ⁊ obtulit 21.
arietē ꝓ eo. Et a tēpeſtate taber- C
naculū ⁊ altar̄ qđ fecerat moyſes Ge.22.
erāt in exceſſo gabaon: licet arca eſſet in herīm. Cūqꝫ prophetaſſet gad tēplū ibi futurū decreuit dđ vt ille loc⁹ vocaret area populi.

Additio.

Jn exod. em̄ ſcriptū eſt. Quādo tuleris ſummā filioꝝ iſrael: iuxta numerū dabunt ſinguli ꝓcium ꝓ animabus ſuis domino ⁊ nō erit plaga in eis.

¶ Sequuntur tituli capitulorūʒ in hiſtoriam regum tertij.

¶ De vnctione ſalomonis in regem. Capitulum. j.
De ſcđa vnctiōe ſalomonis .ca. ij.
De morte Dauid. ca. iij.
De morte adonie: et Joab: ⁊ Semei. Capitulum. iiij.

De ſomnio ſalomonis. ca.v.
De iudicio meretricum. ca.vj.
De prefectis ſalomonis & inuentione exorciſmorum. ca.vij.
De operarijs templi. ca.viij.
De edificatione templi. ca.ix.
De ornatu inferioris dom⁹. ca.x.
De duobus cherubin. ca.xj.
De portico. ca.xij.
De cubiculis & cenaculis hebdomadariorum. ca.xiij.
De atrio ſacerdotum. ca.xiiij.
De atrio mundorum. ca.xv.
De atrio mulierum. ca.xvj.
De atrio immundorum. ca.xvij.
De altari & mari eneo. ca.xviij.
De luteribus. ca.xix.
De vaſis altaris. ca.xx.
De dedicatione templi. ca.xxj.
De domo ſaltus. ca.xxij.
De baſilica & domo regia. c.xxiij.
De oppidis datis hyrā. c.xxiiij.
De operibus ſalomonis. ca.xxv.
De regina ſaba. ca.xxvj.
De aduerſarijs ſalomonis & morte eius. ca.xxvij.
De roboā & diuiſiōe rgni. c.xxviij.
De ieroboā & abdō & vitul'. c.xxix.
De morte ieroboam. ca.xxx.
De abia. ca.xxxj.
De aza & regibus iſrael nadab & baaſa & hela. ca.xxxij.
De zamri & amri ca.xxxiij.
De achab & iezabel & helia. Capitulum. xxxiiij.
De ſacerdotibus quos interfecit helias. ca.xxxv.
De fuga helie & vocatione heliſei. ca.xxxvj.
De p'ma obſidiōe ſamarie. ca.37.
De victoria achab. ca.xxxviij.
De vinea naboth. ca.xxxix.
De ioſaphat. ca.xl.

¶ Primum ca. tertij libri regum.

¶ De vnctiōe ſalomonis in regē.

Prefatio. Incipit ſm hebreos malachaym qđ ſonat regum: quia licet in p̄cedēti opere aptū ſit de duob⁹ regib⁹ hebreoꝝ nō ſimul regnātib⁹: tñ quia in iſto opere agitur de regibus qui ſimul regnauerūt in iuda et in iſrael merito regum dicitur. Et rex dauid ſenuerat. Cūq; operirēt veſtib⁹ nō calefiebat: & inuenerūt ei abiſac ſunamitē puellā pulchra; nimis q̄ dormiebat cū rege & calefaciebat eū & miniſtrabat ei. Rex vero nō cognouit eā. Adonias aūt quart⁹ filius dauid cū eſſet primogenit⁹ inter ſuꝑſtites filios regis: fiduciā habuit regnādi: & fecit ſibi currus & eq̄tes: nec corripuit eum pr̄ et ſermo ei⁹ erat cū Joab & abiathar ſacerdote. Alij vero miniſteriales regis & robur exercitus nō erāt cū eo. Preparauit aūt adonias ſolēne cōuiuiū i horto regali iuxta fontē rogel: & vocauit filios regis & ſuos: robuſtos aūt & ſibi nō fauētes & ſalomonē nō vocauit. Nathā autē monuit berſabee vt intraret ad regē & poſuit ṽba ſua in ore eius. Que ingreſſa ad regē ait. Dñe mi tu iuraſti ancille tuc: Salamō fili⁹ tuus regnabit poſt me: & ecce nūc adonias regnat te ignorāte. Cūq; alijs vocatis ad cōuiuiū filiū meū nō vocauerit: ſcio q; cū dormieris cū patribus tuis: ego & filius me⁹ erimus pctōres. i. iudicabimur morte digni: ego vt adultera ille vt adultere fili⁹. Adhuc ea loquēte intrauit nathā et ait. Dñe mi rex dixiſti tu. Adonias regnet poſt me: & nō indicaſti mihi ſeruo tuo. Et ait rex ad berſabee. Viuit dñs q̄ eruit aiam meā ab oī anguſtia: quia ſicut iuraui tibi ſic faciā hodie. Et dixit ad ſadhoch & nathā et bananiaz. Tollite vobiſcū ſeruos dñi veſtri et imponite ſalomonē filiū meū ſuper mulā meā: & vngāt eū in regē ſadoch & nathā ad fontē geon & canētes ponite eum ſuper ſoliū meū. Et reſpōdis bananias: amē. Sūpſit aūt ſadoch cornu olei de tabernaculo et inūxit eum: et cecinerunt buccina: et dixit omnis populus. Viuat rex ſalomon & inſonuit terra a clamore eorum: & ſedentc

A 3.Re.1.

dēte ſalomone ſuper thronū:ado
rauit dauid in lectulo ſuo deum q̄
dederat ei ſedētem in ſolio in ocu
lis ſuis. Porro adonias ⁊ inuitati
ab eo cū eſtimarēt tumultū ortū i
ciuitate:cucurrit ad eos ionathas
filius abiathar indicans eis q̄ fa=
cta fuerāt:⁊ abijt vnuſquiſq̄ i do
mum ſuā adonias autem timens
ſalomonem abijt in tabernaculuz
⁊ tenuit cornu altaris tymiama=
tis:dicens ſe non egreſſurum:niſi
rex iuraret ei de vita conſeruāda:
et iurauit ei Salomon/dicēs. Ua=
de in domum tuam.

De ſecunda vnctione Salomo
nis. Capituluz.ij.

Sequē= tia col= lecta ſunt ex diuer= ſiscapi tulisvl timi li= bri.

Volēs autem dauid
oſtēdere populo ſe
filium regez feciſſe:
congregauit in Iſ=
rael principes vni=
uerſos : ſacerdotes
⁊ leuitas:⁊ iuncto iteruz ſalomo
ne ⁊ confirmato ab omnibus re=
gno ſalomonis corā omnibꝰ pre=
A
cepit Salomoni de legum cuſto=
1.para.
dia ⁊ iuſtitia:et pietate. Et prece=
21.
pit vt edificaret templuz domino
dicens ſe iā preparaſſe ei auri de=
cem milia:talēta. argēti vero cen=
tum milia:ferri vero et eris ſupra
numerum:lapidum quoq̄ ⁊ ligno
rum maximam copiam. Leuitas
q̄z diuiſit in tres ordines:in aaro
nitas:moyſeitas ⁊ leuitas. Aaro=
nitas quoq̄ diuiſit per generatio=
nes:⁊ inuenit de eleazar.xvj.et de
ithamar.viij. Et elegit ex vna q̄q̄
illarum vnum pōtificez:precipiēs
vt ſinguli miniſtrarent a ſabbato
in ſabatum ſadoch tamē ⁊ abia=
thar preeſſent vniuerſis. Et proie
cerunt ſortem coram rege de heb
domadibus ordinandis. De leui
tis vero inſtituit curatores fabri=
ce templi.xxiiij.alij habēt.xxiij.mi
lia. Hi dicti ſunt
nathinnei. Iudi
ces autē populi
et ſcribas ſex.ia
nitores aūt do=

Additio.
Qui erat de ge
nere heli obtine
bat primatum.

mus dei ſeptem:alij habent qua=
tuor milia:⁊ totidem q̄ hymnos
dicerent. Poſt hec diuiſit exercituz
in cohortes.xij. Habebat autē co=
hors.xxiiij.milia : quam precepit
ſalomonem obſeruare per trecen
tos dies. Moyſeitas vero aliquā=
tum honorauit. Fecit enim eos cu
ſtodes theſaurorum dei:⁊ vaſorū
que reges deo dicare contingeret
⁊ collecte eccleſie omnem diſpoſi=
tionem ſuam indicauit :depoſcēs
filios ſuos.vt nō grauiter ferrent
minimum:id eſt ſalomonem inter
eos ſublimatum:qꝛ t eꝰs ſic man
dauerat ſicut et ipſe Dauid mini=
mus inter fratres inūctus fuerat.
Deſcriptionem vero omnem ⁊ cō
ſtitutionem edificij templi omni=
bus ſuadentibus ſalomoni. Sz et
tunc oblationis primitias faciens
tria milia talentorum auri obtulit
ad aditum:⁊ currum dei faciendū
in quo ⁊ cheru
bin eēt ſub quo
conſtituerūt ar
cā. Pricipes ve
ro ⁊ ſacerdotes
⁊ leuite ⁊ ſenio=
res populi obtu
lerunt auri talē
ta quinq̄ milia
⁊ ſtateres decē
milia:argēti ꝓo
x.milia : ⁊ lapi=
des ʒ̄cioſos plu
res q̄rū cuſtodiā habuit ꝓnepos
moyſi iabes vel iabꝰ vt dicūt alij.

Additio.
Currū dicit cy=
burcū:id eſt co=
opertorium. Ci
burcum.iiij.co=
lumnis erectū:
ſub quo arca et
cherubin eſſent
vt ſit in multis
locis ſupra cor=
pora ſanctorū.

De morte Dauid. Ca.iij. A

Appropinquauerūt au 3.re.2.
tē dies Dauid vt mo=
reretur ⁊ iterauit Sa=
lomoni mādata de cul
tu dei ⁊ lege ſeruāda
⁊ pietate ⁊ iuſtitia circa ſuos:me=
morans promiſſionem dei ſibi fa=
ctam de ſemine ſuo iugiter regna
turo ſi cuſtodierint. filij teſtamētū
eius:et teſtimonia q̄ doceret eos.
Tria vero ſupaddidit de Ioab:⁊
filijs berzeliai:⁊ de ſemei dicens.
Noſti q̄ Ioab fecerit per inuidiam

duobus principibus abner ⁊ ama
ſe: quorũ ſanguiné effudit belli in
pace. i. ſanguinem qui non debet
fundi niſi in bello fudit tẽpore pa
cis: ⁊ eorũ cũ quibꝰ habebat pa=
cem: ⁊ poſuit cruorem prelij in bal
teo ſuo: ⁊ ĩ calciamẽto ſuo. i. cruor
non eſt reſperſus ſup arma ipſius
qꝛ cũ eis nõ dimicauit: ſed ſup ve=
ſtes eiꝰ qñ pacifice eis loquebat.
Et eſt ſenſus. Non vi ſed dolo oc=
cidit eos. Uel aliter. Uiri bellato=
res inſignia operum ſuorum in ar
mis ſuis deſcribebãt ad oſtẽtatio
nẽ glorie. Sed cũ Joab hec tãqꝫ
facinora oſtentare publice non au
deret: ſaltẽ in balteo ⁊ in calciamẽ
to deſcripſit. Et addidit Dauid.
Facies ei iuxta ſapiẽtiã tuam ne
deſcẽdat pacifice ad inferos. Sed
⁊ filijs berzellai reddes gratiã et
erũt cõmẽſales tui. Semei quoqꝫ
iemineum qui maledixit mihi nõ
patieris eſſe innoxiũ. Et mortuuſ
eſt dauid: ⁊ ſepultus eſt in ciuitate
dauid cum re=
gnaſſet. xl. ãnis.
Circa tumulũ
eius fecit Salo
mon. viij. locu=
los theſaurorũ
ãrũ vnũ poſt mil
le trecẽtos an=
nos aperuit hyrcanus põtifex: et
aliũ herodes ſicut infra dicemus.
Aliĩ vero nondũ manifeſtati ſunt
mechanice artis modo reconditi.

Additio.
Quedã ſcriptu
re videtur dice=
re qꝫ nõ manife
ſtabunt vſqꝫ ad
tpa antichriſti.

Inci=
dens
eſt.
¶ Incidentia.

¶ In diebus dauid cartago con=
dita eſt vt quidam volunt a calce
done tyrio. Uel (vt alij dicũt) a fi=
lia eius didone. Quintus latinorũ
rex ſiluius latinus. Prophetaue=
rũt aũt ſub eo nathã gad ⁊ aſaph.

¶ De morte Adonie ⁊ Joab ⁊ Se
mei. Cap. iiij.

E
3. re. 2.
SEdit autez Salomõ
ſuper thronum Da=
uid patris ſui ⁊ pro=
cedẽte tempore ado
nias ſupplicauit be=
thſabee vt impetraret
a rege ſibi dari abiſag ſunamitez
in vxorem. Que cuz ingreſſa eſſet
ad regem: poſitus eſt ei thronus
ad dexteram regis: ⁊ ait. Paruu=
lã petitionẽ deprecor a te: ne ↄfun
das faciẽ meã. Detur abiſag ſu=
namitis adonie fratri tuo vxor.
Et indignatus rex ait. Quare po=
ſtulas hoc a me mater? poſtula ei
ẽt regnũ. Ipſe eĩm frater meus eſt
maior me: ⁊ habet ſecũ potentes
abiathar ⁊ Joab: ⁊ Abiſag ẽ quaſi
regina ⁊ potẽs. Cõtra animã ſuã
locutꝰ eſt adonias ⁊ in opprobriũ
patris. Uiuit dñs: qꝛ hodie occide
det adonias. Et interfecit eũ per
manũ bananie filiũ ioiade. Abia=
thar qꝫ ſacerdoti dixit rex. Uade
in agrũ tuũ nec amplius ad faci=
eẽ meã ingrediaris: vir mortis es: ſꝫ
hoc te liberat: quia ſepe cuz patre
meo laboraſti: ⁊ portaſti arcã co=
rã eo. Abiecto igit abiathar trãſ=
latũ ẽ ſacerdotiũ ad ſadoch ⁊ de
domo ithamar ad domũ eleazari
ſicut ſamuel predixerat heli. Fue=
rũt aũt poſt phinees filij eleazar ꝑ
uati ſacerdotio. v. Joſeph qui ge=
nuit Joathan: q marcoth: qui aſo
phi: q achitob. Achitob autem ge
nuit ſadoch. Porro Joab fugit in
tabernaculũ dñi: ⁊ apprehẽdit cor F
nu altaris. Et miſit rex bananiaz 3. re. 2.
vt aduocaret eũ. Et ait Joab. Nõ
egrediar: ſed moriar hic. Qđ cũ re
nuntiaſſet bananias regi: dixit ei
rex. Fac ei ſicut locutus eſt. Et in=
terfecit eũ bananias ad cornu al=
taris: ⁊ ſepultꝰ eſt in domo ſua in
deſerto. Et cõſtituit rex bananiam
ꝓ eo ſup exercitũ. Uocauit qꝫ rex
ſemei ⁊ ait. Habita in hieruſalem.
non egredieris inde. Quacũqꝫ die
trãſieris torrẽtẽ cedrõ: ſcito te in=
terficiẽdũ. Qui reſpõdit Bonꝰ eſt
ſermo regis: ſic faciam. Et habita
uit in hieruſalẽ tribus annis. Fa=
ctũ eſt aũt poſt hoc vt fugerẽt ſer=
ui ſemei ad achis regẽ geth: et de
ſcẽdit ſemei ĩ geth: ⁊ reduxit eos.
Quod cũ nuntiatũ eſſet salomoni
dixit ad eũ. Cur ſpreuiſti iuſiuran

dũ regis ⁊ mãdatũ ei⁹ trãſgreſſ⁹
es. Reddat dñs maliciã quã feciſti
pr̃i meo i caput tuũ: ⁊ interfecit eũ
A rex p manũ banaie. ¶ Et ꝯfirma
3. Re. 3. tũ eſt regnum in manu ſalomonis.
¶ De ſomnio ſalomonis. Cap. v.
A Orro ſalomõ duxit in vxorẽ
3. Re. 3 P filiam pharaõis regis egy
pti de qua vt aiunt hebrei
genuit filiũ quaſi cõtra natura: cũ
ipſe adhuc ageret vndecimũ annũ:
⁊ induxit eam in ciuitatem dauid.
Nondũ enim ſibi fecerat domum.
Porro tria ꝓpoſuerat ſe facturũ
domũ dño: ⁊ domũ ſibi: et ambire
hierl'm muro triplici. Ut in primo
ambitu eſſet tẽplum ⁊ manſiones
hebdomadarioꝝ. dom⁹ quoq; re
gia cũ manſionib⁹ domeſticorũ. In
ſecũdo habitarent potẽtes viri et
prophete. Unde infra legit̃ de pro
phetiſſa ꝙ habitaret i ſecũdo. In
tertio opifices. Poſt hec aſcendit
ſalomõ in gabaõ vt immolaret ibi
in excelſo. Et cũ dicit̃ gabaõ non
eſt ꝓpriũ nomen loci: ſed appella
tiuũ: ⁊ interpretat̃ collis excelſus.
Joſeph⁹ enim dicit cũ aſcẽdiſſe in
ebrõ: ⁊ obtulit mille hoſtias in ho
locauſtũ ſup altare quod fecerat
moyſes: ⁊ apparuit ei dominus p
ſomnium in nocte dicens. Poſtula
qđ vis vt dem tibi. Qui reſpondit.
Dñe deus ego ſũ puer paruulus
⁊ ignorãs ingreſſum ⁊ exitũ meũ.
Da ergo cor docile ſeruo tuo: vt
poſſim iudicare populũ tuũ: et di
ſcernere inter bonũ ⁊ malũ. Et pla
cuit ſermo coram dño: ⁊ ait ad eũ.
Quia nõ poſtulaſti iuxta verbum
hominũ dies multos: ⁊ diuitias ⁊
animã inimicorum tuorũ: feci tibi
ſm ſermones tuos: ⁊ dedi tibi cor
ſapiẽs in tantũ: vt null⁹ ante te ſi
milis tui fuerit. Sed et hec q̃ non
poſtulaſti dedi tibi ſi tamen ambu
laueris in vijs meis ſicut pr̃ tuus.
Et euigilãs ſalomõ intellexit qđ
eſſet ſomniũ .i. reuelatio facta per
ſomniũ. Et reuerſus in hieruſalẽ
corã arca dñi gr̃as agens obtulit
holocauſta ⁊ pacifica.

¶ De iudicio ſalomonis facto ꝓ
pter cõtentionẽ meretricum: c. vj.
Tunc due mulieres meretri C
ces venerunt ad regẽ qua 3. Re. 3.
rum vna ait. Ego et mulier hec ſo
le habitabam⁹ in domo vna. Cũ
q; peperiſſem tertia die / poſt pepe
rit ⁊ hec. Mortuus eſt autem fili⁹
eius: quem noctis ſilentio poſuit
in ſinu meo: et filium meum viuen
tem collocauit in ſinu ſuo. Mane
facto diligentius: intuẽs deprehẽ
di illũ nõ eſſe meum q̃ mortu⁹ fue
rat. Reſpõdit altera. Nõ eſt ita. ſz
fili⁹ tu⁹ mortu⁹ eſt: me⁹ autẽ viuit.
Cumq; mens omniũ in hui⁹ rei di
ſcrimine heſitaret: rex ſoluit cau
ſam inopinate. Et allato gladio
(vt ait ioſephus) precepit vtrũq;
infantẽ diuidi: vt vtraq; medieta
tem viui ⁊ mortui acciperet. Quod
audiens mater viuẽtis commota
ſunt viſcera ei⁹ ſup filio ſuo: ⁊ ait.
Obſecro dñe date illi infantem vi
uum. ſufficiet mihi ſi videam eum
viuere. Altera dicebat. Nequaq̃
ſed diuidat̃. Et cognoſcẽs rex vo
cem vtriuſq; de vero cordis fonte
prolatã ait. Date huic infantẽ vi
uum. Hec eſt mater eius. Et atten De pfe
dens oĩs iſrael diuinã ſapientiam ctis ꝑ pri
in rege eẽ: timuerũt eũ: ita admira cipib⁹
ti ſũt aſſeſſores ei⁹ q̃ pri⁹ ſententiã ſalomo
qua ab adoleſcẽte platã deride nis.
bant. ¶ Porro banaias erat ſu A
per exercitũ. ſadoch aũt ſacerdos 3. re. 4.
azarias filius nathã ſuper cuſto
des regis: zabud fili⁹ nathã ſacer
dos regis. id eſt cancellarius: ⁊ hy
ſuar ꝑpoſitus domus. id eſt procu
rator et aduraz ſuper tributa.
¶ De prefectis ſalomonis ⁊ inuẽ
tione exorciſmoꝝ. Capitulũ. vij.
Habebat aũt ſalomõ
xij. pfectos ſup oẽz B C D
iſrael p ſingulos me 3. re. 4.
ſes ſinguli pbebant
neceſſaria regi ⁊ do
mui ei⁹. quoꝝ vnus
reliqs pſidebat. ſcz achimaas ha
bẽs beſamath filiã ſalomõis vxo
rẽ: ſz ⁊ vn⁹ de reliqs aliquã haberet

Cũ⁹ ſa filiam ſalomonis. Erat aũt cibus
lomõis ſalomonis per dies ſingulos .xxx.
choꝛi ſimile. ⁊ ſeptuaginta choꝛi fa
rine decẽ boues pingues: ⁊ .xx. bo
ues paſcuales. ⁊ .c. arietes excepta
venatione ceruoꝝ ⁊ capꝛaꝝ. buba
loꝝ ⁊ auiũ altiliũ. Sꝫ ⁊ piſces quo
Eq̃ ſalo tidie ab elienigenis poꝛtabantur.
monis. Et erat ſumma pax ĩ terra: ⁊ habe
bat ſalomõ equoꝝ currilũ. xl. mi
lia: ⁊ .xij. milia equitũ quoꝝ medie
tas regi in hierlm obſequebat: re
liqui vero p vicos reg os diſperſi
manebãt. Prefect⁹ vero ille q̃ mi
niſtrabat expenſas menſe eq̃s oꝛ
deũ ⁊ paleã miniſtrabat: deuehẽs
oĩa ad locum vbi rex moꝛabat. Et
precellebat rex ſapientia oẽs oꝛẽ
tales: ⁊ egyptios ⁊ hebꝛeos etiam
quatuoꝛ filios moal nominatiſſi
De ſa mos: emã ⁊ ethan: calcal ⁊ doꝛca.
pientia Et ſcripſit librũ de cãticis ⁊ modu
ſalomo lationib⁹: i numero verſuũ .v. mi
nis. liũ. Parabolaꝝ quoꝝ ſcripſit tria
milia. Et diſputauit de natura ar
boꝝ ⁊ herbaꝝ a cedro vſqꝫ ad hyſo
pũ. De natura quoqꝫ olim animã
tiũ philoſophat⁹ eſt p vnũquodqꝫ
gen⁹ parabolã dicẽs. Excogitauit
etiã adiuratiões q̃b⁹ egritudines
ſolẽt mitigari. Alias quoqꝫ q̃bus
demones eijcerent: et alias quib⁹
obſtricti nõ redirent. Excogitauit
etiã characteres q̃ iſcribebant gẽ
mis q̃ poſite in naribus arreptitij
cũ radice ſalomoni monſtrata ſta
tim eũ a demonib⁹ liberabat. Hec
ſciẽtia plurimũ valuit in gẽte he
bꝛeoꝝ: et maxime neceſſaria erat.
Ante aduẽtũ eñi xpi ſepi⁹ hoies a
demonib⁹ vexabãtur ꝙ hoies vi
uos ad infernũ quãdoqꝫ detrude
bãt. Joſephus quoqꝫ teſtat ſe vi
diſſe quendã eleazaꝝ exoꝛciſtã co
rã veſpaſiano ⁊ filijs ei⁹ ⁊ tyrãnis
in hũc modũ predictũ curãtẽ vexa
tos a demonib⁹
⁊ vt pbaret eis
demonez egreſ
ſum p nares cũ
ſpũ anhelantis
vas que pone
bat in medio ⁊
iperabat demo
ni egreſſo vt il
lud euerteret in
argumentũ ſue
egreſſiõis et ita
fiebat.

Additio.
Joſeph⁹ nec gẽ
mam nec herbã
nominat. Sed
fuit gemma cry
ſtallina: et inter
anulum ⁊ gem
mã ponebatur
radix cuiuſdaꝫ
herbe que a qui
buſdam poꝛta
gon dicitur: ab
alijs ſal terrev
ſalterna ab alijs ſartacenica: ⁊ cir
ca caſtraturã in argento pſculpta
erant .vij. noia dei precipua p que
legitur creaſſe celum ⁊ terrã: ſicut
in libꝛo imaginũ habet ⁊ alia tria
nomina ſculpta erãt in lapide ab
alijs diuerſa. Si modum curandi
ſcire deſideras leges librum ima
ginum et ibi omnia inuenies.

De operarijs tẽpli. Cap. viij.

Miſit autẽ ſalomon ad hy A
ram regem tyri dicẽs. Uo 3.reg.5
lo edificare templum domino ſi
cut locutus eſt patri meo. Preci
pe ergo ſeruis tuis vt precidãt mi
hi cedros de libano et mercedem
eoꝝ dabo tibi quã petieris: et re
ſcripſit ei hyrã dicens. Serui mei
deponent ligna
d libano vſqꝫ ad
mare. et deferẽt
ea in ratib⁹ vſqꝫ
ad locũ quem ſi
gnaueris mihi: ⁊ tu de poꝛtu tolle
ea prebebiſqꝫ neceſſaria in cibo
domui mee. Itaqꝫ hyrã dabat ſa
lomoni ligna cedrina et abiegna
quib⁹ abundant ſydonij. Salomõ
autẽ ſupplebat inopiam eoꝛuꝫ in
cibis prebẽs hyrã ſingulis annis
choꝛos tritici .xx. milia. ⁊ totidem
oꝛdei et totidem batos olei: eam
demqꝫ vini menſuram. Poꝛro ſalo
mõ elegit operarios de iſrael pſe
litos. De iſraelitis enim neminem
ſeruire fecit. Et erat indictio .xxx.
milium viroꝛum: id eſt ſumma eo
rum quibus hec indicebãtur. Uel
foꝛte indictio eſt determinata ho
minum collectio ſicut cohoꝛs ⁊ le
gio. Et mittebat eos in libanũ cuꝫ
ſeruis hyrami: deceꝫ milia per ſin
gulos menſes viciſſim: vt duob⁹
menſibus reuertentes ad pꝛopꝛia
requie

Additio. D
In paralipome 2.pa.2
non legitur vſqꝫ
ad ioppen.

requieſcerẽt. vt quarto mẽſe prio
res ad laborem denuo remearent
⁊ precrat aduraz huic indictioni.
Statuit autem ſalomon. lxxx. mi
lia latomorum: id eſt lapidiſce fo
rum in mõte quibus prefecit de iſ
raelitis tria milia. ⁊. ccc. qui preci
piebãt operarijs.
Porro latomi i
lapidicina lapi
des grãdes ⁊ p
cioſos .i. mar
moreos ſcopu
labãt ⁊ quadra
bãt q̃ adeo grã
des fuerant in
fundamento vt
dicit ioſephꝰ ꝙ
multi ex eis habebãt in lõgitudi
ne cubitos viginti: in latitudine de
cẽ: in altitudine quinq̃. Quadra
tos quidẽ lapides dolauerũt ce
mẽtarij ſalomonis ⁊ cemẽtarij hy
rã. Dolatos vero pparauerũt bi
blij polẽtes ⁊ ſculpẽtes nõ ſolũ la
pides ſed ⁊ ligna. Eſt autẽ biblos
B civitas phenicis: de qua ezechiel.
Eze. Senes biblij ⁊ prudẽtes eiꝰ. Et ſic
27. oia extra vrbez dedolata ⁊ pfecta
ſunt ꝙ malleꝰ ⁊ ſecuris ⁊ oẽ ferra
mentũ non fuit audita in domo
domini cum edificaretur. Fuerũt
autem equorum qui onera porta
bant ſeptem milia. Fabulãtur iu
dei ad eruderandos lapides cele
rius habuiſſe ſalomonem ſangui
nem vermiculi qui tamir dicitur:
quo aſpſa mar
mora facile ſeca
D bant quẽ inuenit
2.pa.2 hocmodo. Erat
ſalomõi ſtrutio
habẽs pulluz ⁊
incluſus eſt pul
lus ſub vaſe vi
treo. Quem cuz
videret ſtrutio:
ſed habere neq̃
ret: de deſerto tulit vermiculũ: cu
ius ſanguine liniuit vitrũ: ⁊ fractũ
eſt. Vidẽs aũt ſalomon cacumen
montis mora vbi edificauit tem

Additio.
Latomi ſunt p
prie qui in lapi
dicina eruderãt
lapides ⁊ ſaxa.
Cementarij qui
dolãt ⁊ ꝯponũt
Biblij vero q̃ ſcul
pũt imagines.

Additio.
In paralipome
nõ legit̃ fuiſſe p
ſelitos. lxx. mi
lia q̃ hũeris one
ra portabãt ⁊ ta
cet̃ de eq̃s. Itẽ
gũ legit̃ de eq̃s
⁊ tacet̃ de viris.

plũ anguſtũ decreuit illud ⁊ in areã
ſpacijs amplioribus diffudit.
De edificatione tẽpli. Capi. ix.
Actũ eſt autẽ poſtquadrin B
gentos ⁊ octoginta annos
egreſſiõis iſrael de egypto 3.re.6.
anno quarto regni ſalomonis mẽ
ſe ſecũdo qui zyus apud hebreos
dicit̃. apud nos maius cepit ſalo
mon edificare domũ dño. de cãdi
do marmore qd' pariũ dicit̃. Joſe
phus tñ dicit anno quingẽteſimo
ſecũdo egreſſiõis d' egypto deſcri
bẽs etiã annos etatũ precedentiũ
dicẽs ab abraã fluxiſſe annos mil
le. xx. A diluuio mille quadringẽ
tos ab adã tria milia cẽtũ ⁊ duos
Habebat aũt domus in lõgitudi
ne cubitos. lx. in latitudine vero.
xx. Pars q̃dẽ anterior q̃ ſctã dicit̃ ⁊
erat ab oriente. xl. cubitoꝝ erat in
lõgitudine. Reliqua pars ad occi
dentẽ viginti cubitoꝝ erat ⁊ dice
bat̃ ſancta ſanctoꝝ. Porro in alti
tudine. xxx. cubitos habebat vſq̃
ad primũ tabulatũ ſup q̃d ſecũda
mãſio erigebat̃. xxx. cubitꝫ vſq̃ ad
ſcdm tabulatũ. Tertia vero mãſio
erat. lx. cubitoꝝ vſq̃ ad tertiũ ta
bulatũ: qd' erat tectũ domꝰ. Et ſic
tota tẽpli altitudo in. cxx. cubitos
aſcẽdebat. Joſephꝰ tamẽ mentio
nẽ nõ facit niſi de duabꝰ manſioni
bus vnicuiq̃ aſcribẽs cubitos. lx.
ſed duos inferiores ſub vna com
prehẽdit. Et erat porticꝰ ante fa
ciem templi habens lõgitudinem
iuxta templi menſuram. lx. cubito
rum. ⁊ latitudinẽ. x. cubitorũ: ſur
gens in altũ vt dicit ioſephꝰ vſq̃
ad celſitudinẽ tẽpli: ⁊ fecit in tem
plo feneſtras obliquas. i. exterius
anguſtas ⁊ interius obliquando
diffuſas: has excogitauit ſalomõ.
Trabes autẽ poſuit in domo per
trãſuerſuz p tria loca in ſummita
tibꝰ triũ mãſionũ adeo longas vt
foriſecꝰ capita earꝫ pminerẽt ex
vtraq̃ parte. Et edificauit ſup ca
pita forinſecus pminẽtia tria ta
bulata ad deambulãdũ circa tem
plũ q̃ in euãgelio pinnacula tẽpli

dicuntur

dñr q̄ quomodo facta eſſe i vtro-
A qꝫ latere ſatis elucet. Quomodo
Matt. autē fuerit in frōte orientali ⁊ oc-
4. cidentali non memini me legiſſe
nec ſup hoc me ſōniare aut libet/
aut licet: ſed ꝙ ibi fuerāt creditur
qḋ videtur velle ioſephꝰ dū ait de
euerſione tēpli. Latitudo vero ta
bulatorum differēs erat. Tabula
tū eñ qḋ erat ſubter quinqꝫ cubi-
tos habebat latitudinis: ⁊ mediū
ſex cubitos: ⁊ tertiū ſeptē. Qḋ ad
literam quidā tradūt factū vt in
ſuperioribus tabulatis manētes
nō impedirent̄ ad aſpiciendū infe
rius ꝑ obſtaculū inferiorū. Hebreꝰ
tamē dicit tria tabulata parē ha-
buiſſe latitudinem: vt ſi a ſummo
vſqꝫ ad imū plūbata cemētarij di
mitteret̄ eoꝝ perpēderet̄ equali-
tas. Uerūtamē inferiꝰ tabulatum:
quinqꝫ cubitorum erat in latitudi
ne medium vero ſex: qꝛ murus ſu
perior arctior factus quaſi ꝑ cubi
tum retractus erat. Ultimum ve-
ro tabulatū ſeptē cubitos habe-
bat pro retractiōe muri ſuperius
ſiſr factum. Fuerunt qui dicerent
inferiꝰ tabulatū ſeptē fuiſſe cubi-
torum ⁊ mediū ſex: vt aſcēdendo
arctaret̄ tabulata ſicut ⁊ murꝰ. Et
corrigūt literā pro ſubter ponen-
do ſup. Uel etiā legūt ſubter: dicē
tes tabulatū qḋ ſubter erat nō lo
co ſꝫ numero. Sicut eñ altū dicit̄
⁊ profundū ⁊ ſupremū: ſic ⁊ ſubter
dicit̄ loco qḋ īfra poſitū eſt: ſubter
vero numero ad qḋ aſcēditur nu-
merando. Hec autē tabulata ſic
erant coniuncta muro: vt ei nō he
rerēt: id eſt muro īnſra nō eſſent.
Trabes tamē de muris promine-
bant. Porro in extremitatibꝰ cu-
iuſqꝫ tabulati vt deābulantes ab
iniuria lapſus defenderentur: edi
ficauit luriculas tāqꝫ appodiatio
nes q̄ in regū latera vocant̄ in pa
ralipomenō cācelli: ſꝫ quoꝝ altitu
A dine neſcimꝰ: niſi de ſupremo qḋ
2. para habuit i altitudinē quinqꝫ cubitos
li. 3. ¶ De ornatu inferioris domꝰ.
Capitulum. x.

Porro murus inferioris mā B C
ſionis itrinſecꝰ vndiqꝫ opiꝰ 3. re. 6.
erat tabulis cedrinis trabi
bus ꝓ ſolarij affixa erāt laquaria
cedrina. pauimētū ꝓ domꝰ tectū
erat tabulis abiegnis: tabulata
ꝓ laterū ⁊ laquearia trabiū ⁊ pa
uimenta tabulis aureis operiebā
tur cū clauis aureis: quoꝝ ſingu-
lis erat. l. ſiclorū nihilqꝫ erat in il-
la inferiori parte tēpli qḋ auro nō
tegeret̄: ita vt vultus ingredientiū
faceret auri lumine reſplendere.
Porro in iunctura tabularū fecit
anaglypha. i. celaturas vel tornu
turas in iuncturis fabrefactis ne
locꝰ iūcture deprehēdi poſſet. In
medio ꝓ tabule erāt imagines ꝑ
minētes cherubin ⁊ palme. Hec q̄
dē in tabulis cedrinis celata erāt
ſꝫ auro tecta vel in ipſis tabulis
aureis. Oraculū aūt qḋ dicit̄ ſanc
ta ſanctoꝝ ha-
bebat. xx. cubi-
tos lōgitudinis
⁊. xx. latitudis:
⁊. xxx. i altitudi
ne. In litera tñ
habetur ⁊. xx. cu
bitos altitudi-
nis: qḋ intelligē
dū ē de pariete
interpoſito in-
ter ſancta ⁊ oraculum. Sicut eñ
in tabernaculo colūne interpoſite
fuerunt quibus appendebat̄ ve-
lum ſic interpoſitus eſt in templo
paries cedrinꝰ: nō aſcēdens in al-
tum niſi ꝑ. xx. cubitos. x. cubitos q̄
ſuperant vſqꝫ ad laquearia inta-
ctos relinquēs: vt fumus aroma-
tū aſcēdēs de altari per aperturā
ſuperiorē libere intraret in oracu
lū. Erat autē totus paries tectus
auro: habens anaglypha: cheru-
bin ⁊ palmas ad motum parietū.
Huic parieti appenſum erat velū
de quatuor coloribus cui intexta
erāt cherubin tante tenuitatis: vt
parietis nō prohiberent aſpectū.
Quod totum parietem operiens
forte vſqꝫ ad laquearia aſcēdebat
quod

Additio.
Id eſt ſancta cō
ſecutiua loco. ſ.
ſctōꝝ ſicut dicit̄
ſctīh cōſecutinū
ſeculi: vt̄ ſancta
ſctōꝝ cōparatio
tiue. i. ſanctiora
ſanctis.

quod legitur in euangelio ſaſſuʒ
F fuiſſe a ſummo vſqꝫ deorſum. De
ma. 17 interiori ſchemate ſuperioꝝ man
ſionū nō legi niſi ꝙ dū cōſumma
retur edificiū poſitus eſt lapis in
angulo ſuperiori non ſine grandi
oim admiratiōe. Cū em̄ edificā
tes ⁊ in fundamēto ⁊ in muro eū
locare niterenť nō eſt inuētus lo
cus ei⁹: donec in angulo ſupiori ⁊
poſtremus oim cōuenietiſſime po
C ſit⁹ eſt ſm ꝙ pdixerat dauid. La
ps. pidē; quē reprobauerūt edifican
177. tes hic fact⁹ ⁊c. In ſummitate ṽo
muri .p girū affixa erāt aurea ver
ua ad hois magnitudineʒ ꝑpter
aues abigēdas vt de lōge aſpiciē
tib⁹ quaſi ſilua
aurea videreť.
Per girū ṽo mu
ri erat labiū ex
terius a quo de
pendebāt gran
des vue auree
cū pāpinis au
reis: adeo fabre
factis vt ſurſuʒ
aſpicientib⁹ q̄ſi
ad inſtar auiuʒ
moueri ſepe vi
derētur. Porro
iuxta terram:
oſtiū lateris me
dij in piete erat
dom⁹ dextre: id
eſt meridiane: ⁊
cochleā teſtudi
nis aſcendebāt
in mediū cena
culū: ⁊ a medio
in tertium: hoc
eſt p aſcenſum
tortuoſuʒ q̄ vul
go vitis dr̄ q̄ fa
ctus eſt ad ſili
tudineʒ cochlee
teſtudinis. Jo
ſeph⁹ tñ deſcri
bit aſcenſum fa
ctuʒ p medium
muri abſcōditū
facilē ⁊ ſecuruʒ
in parte muri exterioris feneſtra
rum ſufficiēter. Oſtiolū ṽo aſcen
ſus dr̄ fuiſſe iuxta terrā in āgulis
anterioribus vtriuſqꝫ muri. Fecit
aūt i itroitu tēpli poſtes de lignis
oliuarū quadrāgulos: ⁊ duo ho
ſtia de lignis abiegnis altrinſec⁹
⁊ vtrūqꝫ oſtiū duplex erat: ⁊ ſein
uicē tenēs aperiebať. Et ſculpſit
in eis cherubin ⁊ palmas et cela
turas valde eminentes: ⁊ operuit
oia laminis aureis opere quadro
ad reglam. Fores iſte tāte venuſta
tis erāt: ꝙ etiā dauid ꝓphetās de
templi deſtructione: eas noiatim
expreſſit dicēs. Exciderūt ianuas
ei⁹ in idipm̄. Et vt ioſeph⁹ ait. Nō
erat in eis lignum maius palmo. C
Qn̄ forte notať in regū cū dr̄ ope ps.73.
re quadro ad regulā. Et erat alti
tudo earū .xxx. cubitoꝝ ſm altitu
dineʒ inferioris cenaculi. Sed qḋ
dicit ioſephus altitudineʒ earum
xx. cubitoꝝ: videť falſuʒ eſſe quia
tāta erat latitudo templi. ergo ab
oriēte nō erat murus. Sʒ in regū
eſt determinatio. vbi dr̄. Oſtiū du
plex erat ⁊ ſe inuicē tenēs aperie
bať. Erat quippe latitudo muri
decē cubitoꝝ altrinſecus: ⁊ aper
tura in qua erāt fores ſilr deceʒ ⁊
ita in muro oriētali altrinſec⁹ ſu
pererant q̄nqꝫ cubiti. In apertura
vero erant quatuor fores: due ex
trinſecus ⁊ due intrinſecus: quaꝝ
vnaqueqꝫ habebat latitudinē q̄n
qꝫ cubitorū. Et erāt ſic artificioſe
cōpoſite vt clauſe quaſi ꝯtinuum
parietē facerēt int⁹ ⁊ extra. Apte
ſibi i medio ſpiſſitudinis muri ob
uiabāt: ⁊ totam eius latitudinem
tegebāt. Et ſic artificioſe ſibi ad
herebāt: vt quādo claudebanť ex
teriores: claudebanť ⁊ ſilr interio
res. Null⁹ enim in tēplo nocte re
manebat q̄ clauderet eas interi⁹.
Cumqꝫ aperiebantur exteriores:
aperiebantur etiam ſimul interio
res: ꝓpterea dictum eſt. Oſtiū du
plex erat ⁊ ſeinuicem tenens ape
riebatur. Porro in pariete oraculi
ṗ fecit duo oſtiola de lignis oliua
rum: et

Additio.
Pampinus eſt
folliculus ſub
quo fruct⁹ vitis
a frigore vel ar
dore defenditur
atqꝫ aduerſus
omnē iniuriem
munitur ideoqꝫ
alicubi iteratus
eſt: vt ⁊ ſoleʒ ad
maturitatē fru
ctus admittat ⁊
vmbraʒ faciat.
Et dict⁹ eſt pā
pinus eo qḋ de
palmite pende
at. Eſt auteʒ fe
minini generis
⁊ dicit̄ hec pāpi
na: ⁊ facit geni
tiuū pluralē ha
rū pāpinarum.

Additio.
Senſus eſt in
pariete meridia
no qui dicit̄ dex
trum lat⁹ ad dif
ferentiam aqui
lonaris lateris:
qḋ erat ſiniſtrū
erat oſtium per
qḋ aſcēſus erat
ad cenaculum.

rum: ⁊ poſtes angulorū quinqʒ vt in quīto angulo medio cardines affixi ſtarent circa quos oſtiola mouebantur: et erant in oſtiola anaglypha cherubim et palme. Quidam tamē dicūt poſtes angulorum quinqʒ ſubaudi cubitorū erāt. In oraculo autē erat arca ⁊ propitiatorium ⁊ cherubin que fecerat moyſes in deſerto.

Additio.
Nota duplicem eſſe opinionem de oſtijs illis. Dicunt em̄ quidā in vtraqʒ pte introit⁹: q̄ erat decē cubitorū: oſtiū vnū fuiſſe quorū vtraqʒ habebat ſibi cōiūctū oſtiū: vt viſdem⁹ i feneſtris quibuſdā: ⁊ tamē ipm̄ q̄ innexuʒ ſibi erat q̄nqʒ cubitorum: ⁊ ita ex vtraqʒ parte erāt q̄ſi value: quarū vtraqʒ decem cubitos habebat: vt eis apertis altrinſec⁹ cooperirent latitudinē: vel poti⁹ ſpiſſitudinem muri. Et quaſi contiguus paries muri apparebat. Cū vero claudebātur: replicabātur illa duo altri ſecus annexa. Alia opinio eſt vt altrinſecus in angulis ipſius muri fuerint duo oſtia ita quod quilibet quatuor angulorū ſuum haberet oſtium vnū quodqʒ hoc cubitū: et dum claudebantur duo exteriora arte quadā claudebant̄ interiora. Utriqʒ iſtorū poteſt applicari litera. Planius tamen ſequenti.

De duobus cherubin. ca. xi.

C
3.re.6. ⁊.2.paRali.3. Fecit aūt ſalomon duos cherubin de lignis oliuarū decē cubitorū altitudinis: ſtātes ſup pauimētū in laterib⁹ arce ⁊ habētes pedes obliq̄tos: q̄ſi ad deambulandū eleuatos opertos auro puriſſimo: habentes alas aureas ſingulas: quinqʒ cubitorū: quarū due extendebātur ſuper arcam et obuiam ſibi veniētes iungebant̄ ſuper: eā tegētes ſanctuariū infra ſe poſitū. Alas aūt duas extēdebant altrinſecus ad parietes: ita vt ala vnius tangeret parietem ⁊ ala alteri⁹ parietē alterum. Porro extra parietē in ſancta poſuit mēſam ad aquilonē: ⁊ candelabrum ad auſtrū. Inter que mediū erat altare aureum quod fecerat moyſes in deſerto. Sed p̄ter illud candelabrum poſuit alia candelabra aurea eiuſdē ſchematis: ſed maioris quantitatis. v. hinc. ⁊. v. inde. Similiter cū menſa quam fecerat moyſes: poſuit alias decē mēſas eiuſdē ſchematis: ſʒ maioris quātitatis quinqʒ hinc ⁊ quinqʒ inde. Inter hec aūt poſuit altare timyamatis: ⁊ veſtiuit illud cedro qd̄ etiā dicitur altare oraculi. i. coram oraculo. Per hoc intelligit̄ fuiſſe aliud altare q̄ qd̄ edificauit moyſes. Illud em̄ erat de lignis ſethim circūtectū ex omni parte auro. Illud aūt veſtitū erat cedro. Proinde intelligitur hoc altare fuiſſe de lapidibus quos ferrū non tetigit ⁊ erat opertū per circūitū tabulis cedrinis. Sed ⁊ ille operte erant ex omni parte laminis aureis: cuius quātitatē non memini me legiſſe. Illud vero modicū altare q̄ fecit moyſes in deſerto forte repoſitū erat in ſancta ſanctorū nō ad vſus quotidianos tymiamatis ſʒ ad aliquos vſus ſingulares: quādo ſemel in anno ingrediebat̄ ſa-
cerdos cū ſanguine. Hoc autē inde poteſt perpēdi: quia dicit apo- A Heb. 9
ſtolus: in ſancta ſanctorum fuiſſe aureū thuribulum: ⁊ hic erat ornatus templi in interioribus.

De porticu. Cap. xij. A

In facie ꝓo tēpli erat portic⁹ qui in euāgelio dr̄ veſtibulū templi: habens colūnas ereas in lōgitudine ſui diſpoſitas: i medio quarū erāt due mirabiliores ceteris poſite fores tēpli. hn̄tes in medio ſui ſpaciū decē cubitorū ſm latitudinē porte tēpli. Quarū talis erat ꝯpoſitio. Stil⁹ vl' ſtipes colūne. xviij. habebat cubitos altitudinis nō plane ſʒ valliculatas: hn̄s in circuitu 3.re.6. ⁊.2.paRali.3. A

Additio.
xxxv. cubitorū altitudo vt legit̄ i palipomenō.

cumitu

cubitu canales cauatiõis quatuor
digitoꝝ ⁊ erat fuſilis ⁊ linea duo
decim cubitoꝝ ambiebat illũ. Si
quis vellet rotũditatẽ tãgere. vł
forte in medio colũne: linea fuſili
ope circũducta erat. Epiſtiliũ vo
colũne ſup qđ locandũ erat capi
tellũ: latiꝰ erat ſtipite ⁊ rotũdũs
ope reticulato celatũ. Capitellũ
aũt ſuppoſitũ epiſtilio fuſile erat
⁊ qnqꝫ cubitoꝝ altitudinis: ⁊ i ſu
prema pte erat liliatũ. Latera vo
ipſius ex oĩ parte i modũ retis ⁊
catenarũ erãt cõtexta adeo artifi
cioſe vt retia ⁊ catene magis vide
rent appoſita q̃ inſculpta: velq̃
ſolida nõ erãt pforata vndiqꝫ ſu
ſa ſunt: vt cõnexiones retis formã
exprimerẽt. Septena verſuũ retia
cula erãt in capitello vno. i. ſeptẽ
ordines hñtes eãdẽ celaturã: to
tũ circũitũ capitelli p gyrũ occu-
pãtes: vel ab inferiori parte capi
telli vſqꝫ ad ſupremã erant iſti ſe
ptẽ ordines diſpoſiti aſcẽdendo.
Sup capitellũ vo erat q̃ſi funicu
lus ſup quẽ poſitũ erat retiaculũ
tenẽs eiꝰ ſummitatẽ: ⁊ deſcendẽs
aliquãtulũ circa latera capitelli
in circũitu. In cuius extremitate
depẽdebãt in duobꝰ ordinibꝰ. cc.
malogranata. In epiſtilio quoqꝫ
colũne ſup qđ ſedebat capitellũ
depẽdebãt malogranata. Legit
eñ q̃ capitella erãt ſup ſũmitatẽ
malogranatoꝝ. Eiuſdẽ cõpoſitio
nis erat colũna altera. De cõpoſi
tione vo baſiũ nõ legi. He due co
lũne ppriis nominibꝰ vocabant.
Tũ ppter ſui magnificentiã: tũ
ppter futuroꝝ multã p̃figuratio
nẽ. Dextera dicebat Jachim. i. fir
mitas. Joſephus vocat eã thala
mum Jachim. Siniſtra dicta eſt
booz vł boz qđ ſonat robur vel in
robore. De reliquis colũnis veſti
buli et modicis agit hiſtoria di-
cens. Capitella aũt q̃ erãt ſuper
capita colũnarũ: quaſi opere lilij
fabricata erãt in porticu quatuor
cubitoꝝ: ⁊ rurſus alia capitella i
ſummitate colũnarũ deſuper iux-
xta mẽſurã colũne cõtra retiacu- D
la. Porro de cõpoſitione colũna- Ut ſu
rũ tacet. Capitella vo earũ mino pra.
ra dicit vno cubito prioribꝰ capi
tellis. De ſchemate eorũ tm̃ dicit
q̃ erant liliata. ⁊ habebant retia
cula ſuperpoſita. Qđ autẽ ſequit
maloꝝ granatorũ. cc. ordines erãt
i circũitu capitelli ſcđi: ambiguũ
eſt vtrũ hoc dictũ ſit de capitellis
minoribus: an recapitulando di
ctũ ſit de capitellis prioribꝰ. Has
colũnas fudit hyram tyrius ple-
nus ſapiẽtia ad faciendũ omne
opus ex ere: filius mulieris vidue
de tribu neptalim patre vo tyrio.
Sed et oĩa vtenſilia tẽpli erea et
quicquid in eo de ere factũ eſt: fu
dit hyram i cãpeſtri regione ior-
danis in terra argilloſa: et inter
ſochot ⁊ ſarchan. Nec te moueat
q̃ aliqñ de ere aliqñ de aurical- Nota.
cho dicũtur facta: quia idẽ eſt eiꝰ
ius ſplẽdor ⁊ pulchritudo ſimilis
erat auro vt dicit Joſephꝰ. In hoc
veſtibulũ aſcendebatur ab atrio
ſacerdotũ. xij. gradibus ſecũdũ
Joſephũ. Quidã tñ dicũt. vij. ſecũ
dum viſionẽ ezechielis: dicũt eñ
in multis cõcordare cõpoſitionẽ
tẽpli materialis cũ cõpoſitiõe tẽ-
pli ſpiritalis qđ vidit ezechiel.

¶ De cubiculis ⁊ cenaculis heb-
domadariorum. Capi. xiij.

Edificauit autẽ ſalo
mon i circũitu tem C
pli poſt veſtibulum 3. re. 7.
xxx. paruulas domꝰ
q̃ ſui cõpulatiõe to
tũ tẽpli ſpaciũ i trin
ſecꝰ ambiebãt. Earũ ſingule ha-
bebãt qnqꝫ cubitos latitudinis: ⁊
tantũdẽ longitudinis ⁊. xv. in al-
titudine. Ingreſſuſqꝫ earũ ita fe-
cit ad inuicem: vt ex alia ingrede
retur ad aliam aliquo ſpacio in-
terpoſito. Et ſupra eas edificate
erant alie equales eis et menſu-
ris ⁊ numero: ita vt latera templi
tria per circuitum tegerentur do
munculis vſqꝫ ad primum tabu-
latum exterius. Reliqua vo pars

templi ſuperior circum edificata non erat:ſed libere videri poterat. Non fuerūt he domūcule paſtophoria vt credidervt quidā putāt:de q̄bus poſtea dicemus ſz fuerunt cubilia ⁊ cenacula hebdomadariorū ⁊ gazophylatia vaſorū ⁊ veſtium templi.

Additio.

Si eñ exterior longitudo tēpli fuit tñ.xl.cubitorū et latitudo xxx.tūc ambit⁹ triū murorū habuit tñ.cxl. cubitos ad quem ambiēdū ſufficerent domūcule xxxiij.q̄ q̄ndecies xxviij. faciunt cxl. Credendū eſt aūt q̄ p̄dicta q̄ntitas tēpli fuit inter muros intrinſec⁹:⁊ mur⁹ habuit decē cubitos latitudinis. Ergo lōgitudo exterior fuit.lxx.cubitorū hinc ⁊ ide latitudo occidentalis.xl.q̄ faciunt.clxxx. Ad quos īplendos neceſſarie eſſent.xxxvj. domuncule ſi continue eſſent.

D ¶ De atrio ſacerdotū. Cap̄.xiiij.

3.re.6. ET edificauit atriū interius tribus ordinib⁹ lapidū polítorū et vno ordine lignorū cedri. Porro plura fuerūt atria circa tēplum vt in pſalmo legit. Qui ſtatis in do.dñi in a.do.dei nr̄i. De

ps.133. interiori tñ atrio mētio fit in regū:de eodē ⁊ de ſcdo tractat ioſephus. Sed p̄ter hec duo etiā fuerunt alia duo. Igitur atriū īteri⁹ erat platea grandis ex omni parte circa tēplū diffuſa:p̄ quadrū q̄ pre forib⁹ tēpli ad orientem plurimum extendebant: quia ibi erat altare ereum:⁊ luteres:⁊ ibi miniſtrabant leuite ⁊ ſacerdotes corā dñō. Circa vtrūq̄ vero latus templi non adeo diffuſa erat. Ab occidēte v̄o ſtrictior:cui⁹ pauimentū vario marmore ſtratū erat:et diuerſis imaginib⁹ venuſtatū. Hoc atriū cingebat murus breuis ī altitudine tñ triū cubitorū:et erat vni⁹ cubitus lapidū vni⁹ coloris ſecūdus lapidū alteri⁹ coloris:et terti⁹ tertij coloris. Int⁹ aūt erat veſtitus cedro:⁊ poſit⁹ erat mur⁹ p̄ girū in extremitate huius atrij vt ceteros a miniſtris ab ingreſſu atrij p̄hiberet. Ad hunc ſe appodiabāt pſallētes:⁊ cōuerſi ad populū ſup hūc inclinati loq̄bant. In eodē muro ſtabāt colūne eq̄s īteruallis diſpoſite:populū extra ſtantē ad legē ſanctimonie p̄monentes alie lr̄is hebreis:alie grecis/alie latinis:et ne in locū ſctm̄ trāſirent p̄hibentes. Hic ambitus muri p̄prio nole vocabat gison:latine v̄o cancellus. Unū ſolū habebat introitū ab oriēte cōtra portā tēpli:habēs aperturā xxv.cubitorū ſine forib⁹ vſq̄ ad hūc introitū aſcendebāt viri ⁊ mulieres deferentes oblationes ſuas ad miniſtros ſibi occurrētes. Nec licebat eis niſi in q̄buſdā caſib⁹ vlteri⁹ trāſire:⁊ aſcendebāt ad ipſum p̄.xiiij. gradus. Hoc atriū dicebatur atriū īterius vel atrium ſacerdotū/qd̄ etiā illi q̄ erāt aaronite:ſed p̄pter maculā aliquā offerre nō poterāt nō intrabāt:licet de partib⁹ ſacrificiorū alerentur.

Additio.

Forte q̄ñ fiebat iudiciū zelotypie:v.l q̄ñ nazare⁹ adimplebat tempus voti.

¶ De atrio mundorum. Ca.xv.

POſt illud atriū ⁊ infra ipz in decliui latere mōtis poſitū erat ſcdz atriū:qd̄ dicebat ſctm̄:qd̄ ioſeph⁹ vocat aulā vel baſilicā grādez. Erat aūt diffuſum p̄ circuitū circa atriū interi⁹: lōge tñ mai⁹ eo:⁊ pauimētū vario marmore. Erat q̄z circūſeptū muro ī altitudīe.xxv.cubitorū īteri⁹: exteri⁹ v̄o altitudīe.xl.cubitorū ſcdz declinitatē collis. Et lz ſic alt⁹ eēt nō aſcēdebat,tñ vſq̄ ad fabricā tēpli:nec ipſius aſpectū p̄hibebat: Erat aūt mur⁹ iſte ad occidentez ſimplex ⁊ nl'lā hñs portā. In vtroq̄ vero latere ⁊ ī frōte oriētali habebat portic⁹ circumiacētes inſtar clauſtri monachorū:in q̄b⁹ erāt colūne ſingulorū lapidū diuerſi coloris cū caſibus argēteis. Camere

Hec ſeq̄ntia ſūt ſumpta ab ioſepho.

vero

vero porticũ ⁊ laquearia cedrina
erãt. Latitudo ꝓo portic⁹.xxx.cu-
bitoꝝ. In latere meridiano erant
q̄tuor porte duplices valuas hñ-
tes: q̄ laminis aureis ⁊ argenteis
miro opere decorate erãt. Eiuſdẽ
nũeri ⁊ eiuſdẽ ſchematis erãt porte
in latere ſeptẽtrionali. In his ſe-
debãt ianitores vt arcerẽt immun
dos ab itroitu hui⁹ atrij. Porro i
oriẽtali frõte erat porta q̄ ſpecioſa
dicebat: hñs valuas de ere corin-
thio factas. In angulis hui⁹ frõtis
erãt due porte modice: p q̄s aſcẽde
bãt mulieres ad offerẽdũ. Uel for
te miniſtri deſcẽdebãt i occurſum
eaꝝ: ibi ad ſuſcipiẽdas eaꝝ obla-
tiões. Per has portas q̄s diximus
Ma.21 aſcẽdebãt vnusq̄ꝫ viri mũdi i atriũ
⁊ Jo.2. ſcõm: vt orarẽt ſub diuo tpe ſere-
nitatis: ſub porticib⁹ tpe tẽpeſtatis.
In platea hui⁹ atrij oriẽtalis vẽde
bãt aialia ⁊ volucres ad offerẽdũ
⁊ mẽſe nũmulorioꝝ ſtabãt ibi: q̄s
euertit dñs. In porticib⁹ aũt circa
portas ſtabãt gazophylatia diuer
ſi gñis ad recipiẽdas oblationes
ingrediẽtiũ. In porticib⁹ laterum
erant paſtoforia.i.loca ſepata ad
cõedẽdũ in q̄b⁹ ſacrificãtes de ptī
bus ſacrificioꝝ q̄ eos cõtingebãt
veſcebant corã dño. Quidã tñ vo
lunt qđ ibi tm̃ a foris venientes a
finib⁹ iſrael comedebant. ⁊ ob hoc
dici paſtoforia. In eiſdem portici-
bus erãt cathedre ⁊ ſynedre ⁊ exe
dre.i.tria genera ſediliũ: vt ait Iſi
dorus. In cathedris ſedebant do
ctores i gymnaſio. In ſynedris ſe
debant auditores in conſiſtorio.
Et dicebatur ſynedre.q.cõſeſſus.
In exedris autem ſedebãt aſſeſſo
res cum iudice quãdo ſecreti⁹ ali
quid tractabãt.q.in locutorio. Et
dicebantur exedre.q.aſſeſſus: licꝫ
exedra ſepius ponat p thalamo.
Hoc atrium ſecũdum ſepe in euã
gelio dicitur templum: vbi dicitur
q ones ⁊ animalia vendebantur
in templo: ⁊ q ieſus docebat in tẽ
plo: ⁊ q filij iſrael orabant in tem
plo ⁊c. in hunc modum.

De atrio mulierum. Cap.xvj.

Porro ſub hoc atrio erat a- Joſe
triũ tertiũ ſilr in decliui la- phus.
tere mõtis poſitũ eiuſdẽ cõ
poſitiõis cũ ſcđo ⁊ ſi nõ tãte venu
ſtatis nec tã ſpecioſi ornat⁹. In hoc
orabãt mulieres mũde tantum.

De atrio immũdoꝝ. ca.xvij.

Infra illđ atriũ erat ⁊ q̄rtum
in q̄ orabãt viri imũdi ⁊ mu Joſe
lieres ⁊ gẽtiles cui⁹ mur⁹ exterior phus.
i radice collis poſit⁹ erat ⁊ aſcẽde
bãt.cccc.cubitis vſq ad verticẽ tm̃
colles: in quo ſitũ erat tẽplũ: ⁊ ita
mari atrioꝝ in nullo prohibebãt
aſpectũ tẽpli: nec eoꝝ q̄ miniſtra-
bant in atrio interiori.

De altari ⁊ mari eneo. cap.xviij.

Porro i atrio iteriori erat al
tare ereũ: factũ ex lapidib⁹
ipolitis circũtectũ ex ea pte ere lõ
ge maioris quãtitatis q̄ illđ porta
tatile qđ factũ fuit i deſerto.xx.cu
bitoꝝ lõgitudinis ⁊ totidẽ altitu-
dinis ⁊ erat ſub eo fouea grãdis: i
quã p foramẽ i medio altaris poſi
tũ cineres defluebãt ⁊ ſanguis q̄
ad crepidinẽ altaris fundebat in
fluebãt i eã. Quã vero mũdabat
fouea p feneſtrã q̄ erat ad oriẽtẽ.
Altare vero q fecerat moyſes pp
reuerẽtiã ſui in aliqua parte atrij
reſeruatũ ẽ. Qđ q̄dã tradũt ibi p-
mãſiſſe vſq ad euerſionẽ tẽpli fa
ctã p Romanos. Imo ẽt poſtea cũ
gẽtiles habitauerũt i hierl'm fece
rũt ex eo horologiũ ſibi. De loco
vero hui⁹ altaris: ⁊ quõ immolan
tes ad lat⁹ ei⁹ imolarẽt corã dño
ſupra ſatis dictũ eſt. Porro i eodẽ
atrio poſuit ſalomõ mare eneũ fuſi
le: q nos lauatoriũ dicere poſſum⁹ A
vt in eo ſacerdotes miniſtraturi 2. par.
abluerent pedes ⁊ manus. Quod 4. ⁊ 3.
ioſephus vocat cantarum ingen- Reg.7
tem in ſchema- Addito. B
te hemiſpherũ Id eſt linea dia
factũ: cuius lati metraliter a la-
tudo decẽ cubi- bio ad oppoſi-
torũ erat p dia- tũ labiũ proten
metrum a labio ſa.x.cubitos ha
vſq ad labium bebat.

Altitudo

Altitudo vero erat quinq; cubito rum a labio.ſ.vſq; ad fundū ſpiſſi tudo vero erat.iij.digitorū. In ſu periori parte adeo latū erat q; re ſticula.xxx.cubitorꝫ eigebat illud per circuitū: ſed paulatim in de ſcenſu anguſti⁹ fiebat adeo vt cir ca fundum reſticula decem cubito rum ambiret illud. Supremū ei⁹ labium repanſum erat ad moduz lilij. In latcribus autem eius ex trinſecus duo ordines erant ſcul pturarꝫ hiſtoriatarum.i. hiſtorias aliquas habētiū. Capiebat autez duomilia batos.i.tria milia me tretas. Bat⁹ eīm capit metretā ꝛ di midium. Et eſt bat⁹ mēſura triuz modiorꝫ eiuſdem capacitatis cu ius ꝛ ephi. Sed et batus eſt mēſu ra liquidorum: ephi vero aridorꝫ. Porro baſis ſuper quā ſtabat ha bebat.xij.boues eneos et fuſiles. e quib⁹ tres reſpiciebant ad aqui lonē: tres ad occidētē: tres ad me ridiē. tres ad oriētē quorꝫ anterio ra tātum prominebant ſub mari. poſteriora vero intus latitabant.

¶ De luteribus. Capitu.xix.

E.F. 3.Re.7 Ecit quoq; ſalomō de cē luteres eneos ꝛ fu ſiles: altitudinis qua tuor cubitorum. Erat aūt i ſummitate lute ris os recuruatū iteri⁹: ꝛ adeo an guſtū: vt vni⁹ cubiti eſſet eius lati tudo. Fund⁹ ve ro eiuſdez erat latitudinis cu biti et dimidij: iuxta quantita tem baſis ſupra quaz ſedebant. Quadraginta batos capiebat luter vnus. In eis abluebātur inteſtina et pe des holocauſto rum ꝛ erant om nes eiuſdem fa cture ſicut et ba ſes quibus inci debant. Erat aūt baſis in inferio ri parte in lōgitudine ꝛ latitudine habēs quatuor cubitos p q̄drum in altitudine v̄o triū cubitorꝫ. Et aſcēdēdo paulatim anguſtata vſ q; ad cubitū et dimidiū iuxta quā titatē fundi ipſius luteris. Erat q; cōpoſita ex quatuor tabulis q̄bus quinta erat ſuppoſita quadrata ꝛ ex oī parte aliquantuluz excedēs ſummitates aliarū habens in me dio ſui eminētē cōcauitatē rotun dā. in qua ſedebat luter. Ipſꝫ op⁹ baſis iter aſile erat: ꝛ i iūcturis ta bularꝫ p q̄tuor angulos erāt ſcul pture eminētes ad modū colūbarꝫ q̄s q̄dā dicunt vocari media inter colūnia q̄drata tñ q̄dam legūt ibi media inter colūna q̄drata: vocā tes colūnā mediā tabulā inter q̄tuor tabulas ſuppoſitā. Latera v̄o ba ſis a media pte.ſ.inſculptas ha bebāt coronulas ꝛ plectas: ꝛ i me dio earꝫ leones et boues ꝛ cheru bin: et ſuper col la leonū et boū ꝛ ſubter erāt lo ra ex ere pēden tia quibus liga ti videbant. In ſummitate vero quatuor colum narum angula rium erant hu meri expaſſi in ſimilitudie ma nus humane ꝛ pedis adclini: ſup quos tabula ferēs luterē ita erat coaptata: vt naturaliter iſerta vi derent. Et hēbāt ille colūne ꝓprias celaturas hñtes arbores ꝛ aues. Porro altera media pars baſis q̄ erat circa terrā: habebat p giꝛꝫ ro tas eminētes cubiti ꝛ dimidij: ꝛ q̄ i rota fieri ſolēt axes ꝛ radios cātos et modiolos: oīa fuſilia. Et circa eas poſite erāt varie celature. Et hec oīa adeo fabricata erāt: vt nō celata. ſꝫ q̄ſi appoſita p circuitū vi derēt: ꝛ baſis q̄ſi rotiſ circūſtātib⁹ vehi videbat. Una erat fuſura ꝛ mē ſura. ꝛ ſculptura decē baſiū ꝛ lute rum

Additio.

Cubitus tripli citer dicitur. Uł ipſa flexura bra chij: vel mēſura ab inde vſq; ad extremitatē di gitoruz. Uel ab vna manu vſq; ad aliam expaſ ſis manib⁹. Di ctus eſt autem cubit⁹ qꝛ cibos ſumēdo in ipſo cubamus.

Additio.

Coronula pōt vocari q̄ fit de aliquo ſolido vt de auro. Plecta vero corona fa cta de iūctis flo ribus vel arbo ribus: vt fit de lauro et myrto.

rū. De ſculptura tñ litex nihil me
mini me legiſſe. Hox q̄nq̄ I atrio
tēpli ſteterūt ad dexterā⁊ q̄nq̄ ad
ſiniſtrā ad hūc vſū. Nathinei pu⁹
lauabāt mēbra hoſtiax I piſcia p
batica: ⁊ lota tradebāt ſacerdoti:
b⁹ q̄ ne q̄d interl ciis ſordis adhe
ſiſſet luterib⁹ ea imergebāt: vt re
ſincerata ſupponerēt altari. Por:
ro lauatoria h̄ I hūc modū poſita
erāt: vt igredictib⁹ atriū ſacerdo
tale: p̄mo occurrebat ad meridiē
mar̄ eneū ad abluēdas man⁹ poſt
ea progredictib⁹ occurrebāt decē
luteres ad intinguēda mēbra ho
ſtiax ſurſumq̄ ꝓgredientib⁹ oc:
currebat altare eneū ſilr ad meri
diē poſitiſq̄ hoſtijs ſup altare re
dibāt ſacerdotes offerētes ad ma
re eneū⁊ abluebat ibi pedes⁊ ma
nus: vt ſic loti cōſummarēt ſacriſi
cia. i. intrarēt templum cū prunis
⁊ tymiamate ad adolēdū illud ſu
per altare in odorem domino.

De vaſis altaris. Cap̄. xx.

B
3. re. 7. Utenſilia p̄o altaris enei fe
cit hyrā ex ere lebetes ad
ſuſcipiēdos cineres⁊ prunas alta
ris: ollas q̄z ⁊ caldarias ad coquē
das carnes ⁊ hamulas. i. fuſcinu:
las ad extrahendas carnes vel di
ſponēdas: ⁊ arpagiones. i. furcas
ad cōponēdū ignē⁊ mēbra hoſtia
rū deſup diſponēda ⁊ ſcutras va:
ſa. ſ. equalis amplitudinis I ore ⁊
fundo ad calefaciēdū. Joſeph⁹ ad
C dit et trulas forte ad congregan:
Exod. dos cineres vel eruendos: vel ad
37. verrendum pauimentum. Porro
vtēſilia templi aurea erant vel ar
gentea. Utenſilia vero cādelabro
rū aurea erant de quibus in exo:
do legitur. Numerum vero vtenſi
liū que fecit ſalomon tempore p
cedēte ponit ioſephus mēſas ſci:
licet ſuper quas iacebāt phiale et
patere: ⁊ mortariola ⁊ patene ad
offerendam ſimilam ⁊ crateres in
quibus ſimila cum oleo miſceban
tur: ⁊ aſſarones in quibus libami
na mēſurabātur. Thuribula quo
q̄ cum quib⁹ ferebatur tymiama
alia thuribula I q̄b⁹ ferebat ignis
a maiore altari ad mi⁹. Hec oia
obtulit ſalomō aurea⁊ alia ſilr ar
gētea: ſz I duplū. Quox nūex ſm
ioſephū ponere timui ne Icredibi
le videret: p̄ſerti cū vitiū ſcriptox
circa nūeros plurimū inueniatur.

De dedicatione tēpli. ca. xxi. Joſe
Anno igit quarto regni ſa: phus.
lomonis ſc'do mēſe funda:
ta eſt dom⁹ dñi. ⁊ in anno. xi. mēſe
ebul. i. octobri. cōſummata eſt I oi
ope ſuo: ⁊ I vniuerſis vtēſilib⁹ q̄ I A B
iminēti erāt neceſſaria. Poſt dedi 3. re. 8.
cationē ei plura fuerūt fabricata
⁊ ſupaddita. Et edificauit eā ſeptē
annis ⁊ ſeptē mēſibus. Et conuo
cauit ſalomō I āno. xi. maiores na
tu iſrl: ⁊ principes tribuū⁊ duces
familiarū ad dedicationē tēpli: et
ad offerēdā arcā in illud. Et cōue
nerūt oēs mēſe. vij. i. vij. lunatio:
ne q̄ intrauerat octobrem. Et erat
dies ſolēnis decim⁹. ſ. dies q̄ ſie
bat expiatio. Poteſt tñ dici tēplū
in ſeptembri dedicatū: q2 totus fe
re ſolennis eſt rege accelerante: et
poſt dedicationē feciſſe aliq̄ vten
ſilia: que deerāt menſe octauo: et
ſic vtrunq̄ verū eſt: q2 menſe octa
uo perfecta eſt domus in oi ope.
⁊ vtenſilibus: ⁊ tamen menſe. vij.
dedicata ē. Et tulerūt ſacerdotes
⁊ leuite de ciuitate dauid arcam
dñi: ⁊ omnia vaſa eius: et vox iu
bilantium vt ait ioſephus a lōge
remotis audiebatur. Rex vero et
vniuerſa multitudo gradiebant:
alias gratulabantur ante arcā: et
immolabāt hoſtias abſq̄ eſtima:
tione et numero: ⁊ aromatum fu
mus a longe poſitis ſentiebat. Et
intulerūt ſacerdotes arcam dñi in
locum ſuum⁊ in oraculum ſubter
alas cherubin quib⁹ quaſi quodā
eburneo tegebatur. Capita q̄dez
vectium ſuper humeros portātiū
a populo retro poſito videbātur:
donec arca repoſita: retracti ſunt
a viſibus hoim in ſempiternum.
Arca vero tecta erat ne videretur.
In arca autē nihil aliud erat niſi

one tabule teſtamẽti lapidee. Sup
B pleudum eſt aũt ⁊ vrna aurea ple
Heb. 9 na manna: ⁊ virga aaron. Hec eĩn
teſtat̃ apl̃us fuiſſe in ea. ¶ Factũ
eſt autem cũ exiſſent ſacerdotes
de oraculo: et dicerẽt. Cõfitemini
domino quoniã bonus: quoniã in
ſeculum miſeri-
cordia eius ne-
bula ĩplenit do
Pſal. mum dñi nõ me
104. tuenda: ſed tem
A perata ⁊ fulgẽs
⁊ obũbauit fa-
cies ſacerdotũ:
ita vt ſeinuicem
videre nõ poſſent nec miniſtrare.
Et ait ſalomõ. Dixit dñs vt habi-
taret in nebula. Nuſq̃ legit̃ dñs
hoc dixiſſe. Sꝫ quia in monte ſina
apparuit in nebula: ⁊ p̃ceſſit iſrael
in nube ⁊ ante moyſen poſitum in
cauerna petre tranſiuit in nebula
ideo ſalomõ poſuit dictũ pro ope.
Et eſt ſenſus Dixit dñs. i. ope mõ
ſtrauit. Subijt autẽ oẽs q̃dã opi
nio phantaſtica: dñm localiter de
ſcẽdiſſe in tẽplum quẽ amotis ſa
lomõ dicẽs. Nouimꝰ dñe qꝛ fabri
caſti tibi domum ꝑpetuam celum
terrã ſimul ⁊ mare. Et flexo vtro
q̃ genu in terrã corã omni eccl̃ia
vtrãq̃ manũ leuauit ad dñm ſup
plicans pro peccatis: vel gratias
agẽs de promiſſiõe dñi impleta: q̃
promiſerat dauid domum ſibi edi
ficãdã per manuꝫ filij eiꝰ. Orauit
q̃ꝫ vt q̃cunq̃ iudeꝰ vel gẽtilis aſcẽ
deret ad hãc domum ſupplicãs ꝓ
peccatis vel clamãs ad dñm ꝓ ali
qua tribulatione exaudiret̃ a dño
ĩ his q̃ iuſte poſtularet. Et ſurgẽs
ab oꝛone ſtãs bñdixit vniuerſo po
pulo: ⁊ dedicatum eſt tẽplũ cũ vtẽ
ſilibꝰ ſuis die illa. Et deinceps in
eadẽ die quartum fiebat feſtũ ſcꝫ
feſtũ dedicationis. In eadẽ enim
die erãt tria alia feſta: feſtuꝫ ſcꝫ ꝓ
pitiationis afflictionis: ⁊ expiatio
nis. Nec te moueat q̃ diximus eũ
flexiſſe genua ſup terram: cum in
paralipomenon dicatur q̃ fecerit

Additio.
Quũ dauid intro
duxit arcã: cãta
uerũt aliũ pſal
mũ. Confitemi
ni domino inuo
cate nomẽ eius.

ſalomõ baſim eneam quatuoꝛ cu
bitis altaꝫ quam poſuit in medio
baſilice: ⁊ ſtans ſuper eam bene-
dixit populo. Potuit enim vtrũq̃
feciſſe. Uel ſi pro eodem accipitur
intelligẽdum eſt eũ flexiſſe genua
ſup terram: id eſt ſuper locum in
quo ſtabat. Et immolauit ſalomõ
hoſtias pacificas. xxij. milia boũ:
et ouium. cxx. milia. Et quia alta-
re eneum ad ſuſcipienda holocau
ſta: ⁊ adipes pa
cificoꝛum minꝰ
erat ſanctifica-
uit rex medium
atrij interioꝛis:
vt ſup illud cre
maretur que ſu
per altare cre-
mari non pote-
rant. Fecit ergo
ſalomon feſtiuitatem dedicatio-
nis ⁊ omnis iſrael cum eodẽ. xiiij.
diebus. Quod ſic intelligendum
eſt. Quinq̃ diebus continuis ce-
lebrata eſt dedicatio. In ſexto ve-
ro die que fuit quintadecima men
ſis occurrit ſcenophegia que iter
poſita eſt ſeptem diebus. Qua ter
minata iterum celebrata eſt dedi-
catio per duos dies qui intermiſſi
fuerant: ⁊ in die octauo: id eſt poſt
duos ſeptenarios dimiſit rex po
pulũ. Uel dedicatio continuis ſe-
ptem diebus facta eſt. ⁊ poſt. xvij.
die ichoata eſt ſcenophegia ⁊ ter
minata in viceſima tertia: ⁊ l octa
ua ſcenophegie poſt collectam di
miſit populum. ¶ Et apparuit do 3. Reg.
minus ſecundo ſalomoni per ſom 6.
nium dicens. Exaudiui orationeꝫ A
tuam: ſanctificaui domum hanc ⁊
erunt oculi mei cunctis diebus ſu
per eam et ſuper te et ſuper popu
lum iſrael: ſi cuſtodieritis manda
ta que propoſui vobis. Alioquin
auferã vos de terra quam dedi vo
bis: ⁊ templum hoc proijciã a con
ſpectu meo: ⁊ erũt erumne veſtre
fabule narrantium.

Additio.
Legitur ĩ para
lipomenõ ignis
de celo deſcẽdiſ
ſe: et deuoraſſe
oblata. ij. para.
vij. A.

¶ De domo ſaltus.
Capitulum. xxij.

Factum

FActum eſt autem poſt fabricam templi cepit ſalomon cõſtruere edificium domorum regaliũ quod.xiij.annis vix impleuit.Nõ enim circa ea adeo feruens erat ſtudium populi ſicut circa templum:ſed nec ad eas opulentia fuerat ei preparata a patre.Fecit autem tres domos:domum ſibi ⁊ domum vxori ſue filie pharaonis:⁊ domum ſaltus. De domo regis hoc ſolum dicitur in hoc libro regum.Domum ſuam edificauit ſalomõ.xiij.annis:⁊ ad perfectum vſq₃ perduxit:et paulo poſt porticum etiam ſolij in qua tribunal fecit.Et vocauit porticum ipſam domum in qua erat ſolium ⁊ tribunal. Solium autem eſt regis:tribunal iudicis.Et erat in eadem domuncula in qua ſedebatur ad iudicandum:id eſt in qua cum aſſeſſoribus tractabatur de ſententia. De huius domus compoſitione tacet liber regum:forte quia eadem erat que et in domo ſaltus quam plenius deſcribit.De domo regine dicitur in regum ꝙ eã tali opere fecit quali et domum regiam.Porro domus ſaltus duplex erat: et ex duplici materia.Pars inferior erat lapidea:et dicebatur nethota:id eſt pigmentaria:in qua reponebantur aromata et pigmenta ad vſus templi et domus regie vt ex beneficio terre et muri diu vigerent quaſi recentia. Superior pars domus lignea erat de lignis libani facta:vnde et dicta eſt domus ſaltus:vel domus libani:vel domus ſaltus libani. Quidam tamen putant eam ob hoc ſic vocatam:quia circunquaq₃ conſita erat ex arboribus et viridarijs mire recreationis iuxta denſitatem ſaltus libani. In ea reponebantur arma:vt beneficio ligni rubiginem non ſentirent nec ſolum arma ad pugnandum: ſed ⁊ ad decorem ⁊ ad oſtentationem regij faſtus. Fecit enim rex ſalomon.cc.ſcuta aurea.⁊.dc.ſicli erant in vnoquoq₃ ſcuto.In paralipomenon additur de totidem lanceis aureis.Fecit quoq₃ ducentas peltas aureas:quarum quedam rotunde erant alie inſtar ſemicirculi facte.His vtebantur cuſtodes regis ante oſtium domus excubantes.Etiam quãdo rex egrediebatur precedebant eum equitantes ⁊ ferentes huiuſmodi arma:iuuenes ſiquidem:et vſq₃ in equorum ſeſſionem diffundentes ceſariem comis ſuis adijcientes auri tincturam:vt eorum capita ſole percuſſa radiarent. Hos ſequebatur rex vectus in curru:et ad locum quendam ſolitus erat exire: qui ab hieroſolymis aberat duobus funiculis:⁊ dicebatur ortus eden. id eſt delitiarum.Porro pars illa ſuperior que dicebatur domus ſaltus habebat longitudinem centum cubitorum:⁊ in latitudine.l. ⁊ in altitudine.xxx.cuius camera tota veſtiebatur tabulis cedrinis. Suſtentabatur vero tribus ordinibus columnarum. Unuſquiſq₃ ordo habebat columnas.xv.e regione ſe reſpicientes:⁊ pari modo a ſe diſtantes:⁊ ita inter muros ⁊ tres ordines columnarum erãt quatuor deambulatoria.Pre foribus autem domus fecit porticum columnarũ.l.cubitorum longitudinis.⁊.xxx. latitudinis. De compoſitione inferioris partis domus lapidee tacet liber regum forte quia eiuſdem cõpoſitionis erat cuius ⁊ ſuperior.

De baſilica et domo regis.

Capi.xxiij.

ERegione ſtabat domus regia grãdi interiacente viridario eiuſdem longitudinis latitudinis ⁊ altitudinis:⁊ ſimiliter inter columnas- Ubi ſupra. 3.re.7.

ta. Uerſūtā ſimplex erat ⁊ vni⁹ mā
ſiōis murus cuius altitudo qua=
tuor habebat diſtinctiones quas
rum tres diuerſis variabātur co=
loribus: quarta vero ſuperior ce=
laturis erat ornata. Erant ibi ar=
bores ſculpte diuerſi generis: ra
mis: folijs ⁊ pomis obūbrate: ita
vt propter miraculum ſubtilita=
tis agitari quodāmodo putaren=
tur. In medio totius amplitudi=
nis erat domūcula habens lati=
tudinē. xxx. cubitorū: ⁊ in ea erat
ſolium validis colūnis extēſum:
in quo rex ſedens iudicia profere
bat. In poſteriori fronte domus:
laquearia ⁊ parietes veſtiti erāt
auro: vbi fecit rex thronū de ebo
re grandem: ⁊ veſtiuit eū auro cu
ius aſcēſus facilis erat per ſex gra
dus ⁊ de marmore porphirio fa=
ctus. xij. leonculi ſtabāt ſuper ſex
gradus hinc ⁊ inde. Reclinatio
throni poſterior rotunda erat ſe=
dens ſuper vitulum reſpicientē ⁊
due manus hinc ⁊ inde tenebant
eū: ⁊ duo leones ſtabāt iuxta ma=
nus ſingulas. Nō fuit tale opus
in vniuerſis regnis. Fecit ⁊ circa
domum reliqua habitacula ⁊ ſedi
lia. Ubi poſt cauſas explicatas re
ſidebāt: ſtrata oīa ex marmore et
tabulis cedrinis. Fecit quoq; do=
mum regine in latere deſcenden=
tem marmore cedro auro ⁊ argē=
to opulentiſſime decoratā. Fecit
⁊ vtenſilia vtriuſq; domus precla
ra. Necnon et vaſa: quecūq; ſunt
epulis opportuna omnia ex au=
ro fecit. Perfecit itaq; ſalomō. xx.
annis templum: ⁊ domos regias
cum omni ſupellectile ſua hyram
rege thyri prebente ſibi auxiliū
in lignis et auro.

¶ De oppidis datis hyram.
Capitulum. xxiiij

Tunc dedit ſalomon
hyram viginti op=
pida in terra gali=
lee: in forte nepta=
A 3.re.9. lim maritima. Sed
non placuerunt re=
gi thyrio licet a thyro nō procul
eſſent poſite: et appellauit eā ter
ram cambul quod lingua phenis
cum ſonat diſplicere. ⁊ tunc pmū
terra illa vocata eſt galilea gen=
tium: non q ibi gentes habitarēt
ſed quia ſub ditione regis gentis
lis erat. Refert Ioſephus menan
drum phenice hiſtoriographum
ſcripſiſſe q ſalomon ⁊ hyram mu
tuo ſibi ſcrip. erunt enigmata ⁊ fi
gurasque qui non ſolueret certā
daret alteri penſionem. Cumq; ar
ctaretur hyrā in ſolutione cōſu
lebat thyrium iuuenem abdemū
abdemonis filium qui omnia de
facili explicabat.

¶ De operibus Salomonis.
Capitulum. xxv.

Porro conuertit ani= B
mū ſalomon ad mu= 2.re.9.
ros ciuitatis con= ⁊.2.pa
ſtruendos quos mi= ralip.8
ro robore amplia= A
uit. Uias quoq; re=
gias que ad hieroſolymam duce
rent nigro lapide ſtrauit. In plu=
ribus vero locis ruinas ciuitatū
reparauit. Sed et nouas ciuita=
tes pro opportunitate locorum
fundauit quaſdā contra hyemis
intemperiem: quaſdā aduerſus
cauma eſtiuum: quaſdam contra
veris et autumni mutabilitatem.
In terminis vero terre edificauit
vrbes tabernaculorū: imo vltra
fines terre promiſſionis per pluri=
mas vrbes occupauerat ſocero
ſuo pharaone rege egypti ei pre=
bente auxilium. Qui vt ait Ioſe=
phus vltimus regum egypti di=
ctus eſt pharao: quod interpreta
tur regnans. Qui cum admirare
tur opera ſalomonis: precipue cō=
mendebat domum ſaltus ⁊ ſacri
ficia et frequētiam leuitarum cir=
ca ea. Porro de filijs iſrael nullū
fecit ſalomon ſeruum ſed erāt vi
ri bellatores et miniſtri eius: ex
quibus erant ſuper omnia opera
ſalomonis prepoſiti. ccccel. Chana
neos autem de monte libani vſq;
ad ciui

ad ciuitatem amachi fecit ſibi ſer=
uos tributarios. Claſſem quoqʒ fe
cit rex ſalomō i inſula quadā egy
ptiaca rubri maris: q̄ dicit̄ Aſyon
gaber ⁊ nauigabāt cū ſeruis ſalo
monis viri nautici de tyro. q̄ tunc i
ſula erat ⁊ deferebāt de ophir au=
rū multū: ⁊ circuneūtes indiā ⁊ ſi
ciliā: poſt elapſum trienniū refere
bant ſalomoni aurū. cccc. ⁊. xx. ta=
lentorū ⁊ argētū ⁊ dētes elephāto
rū: ⁊ ſimias ⁊ pauos: ⁊ gemmas: ⁊
ligna thina multa nimis q̄ erāt ſi
milia lignis ſethi ʒ ⁊ odorifera. de
quibꝰ fecit rex ſalomō fulcra et ſe
dilia domus domini ⁊ domus re=
gie: ⁊ citharas ⁊ liras cantoribus
nam cynara ⁊ nabla ex electro cō
ſtituit. Quaſi nulliꝰ precij erat ar
gentuʒ in diebus eius: nam ⁊ ſedi
lia pro foribus domorū plurima
in hieruſalem argētea erāt. Sed
et ligna cedrina quaſi ſicomori li
gna abundabant in ea.

¶ De regina Saba.
Capitulum. xxvj.

A
3. re. 10
⁊. 2. pa
lip. 9.
B.

AD horum incredi
bilem opinionem
regina ſaba exci=
tata venit tētare
eum in enigmati=
tibus. Et ingreſſa
eſt hieruſalem cū
comitatu multo ⁊ diuitijs ineſti=
mabilibus. Eſt autē ſaba quando
qʒ nomen regionis: ſed hic eſt ciui
tas regalis ethyopie. Huius no=
minis ſignificationes apud he=
breos diſtinguuntur per apices li
terarum: ſin et ſamech. Herodotꝰ
dicit: poſt mineum qui menphym
cōdidit fuiſſe reges egypti dictos
pharaones. quod ſonat regnan=
tes. Quibus ſucceſſit. Nichaula
regina egypti et ethyopie: quam
putat ioſephus veniſſe ad ſalomo
nem. Que ingreſſa ad eum locu=
ta eſt vniuerſa que habebat in cor
de ſuo. Nec fuit ſermo qui regem
lateret: ſed docuit eam in omnibꝰ
his que propoſuerat. Et admirās
non habebat vltra ſpiritum dicēs

Hero=
dotus.

famam regis minorem eſſe verita
te. Veruntamē tria pre ceteris ad
mirabatur: domuʒ ſaltus: ⁊ ſupra
templi fabricam: ordinem quoqʒ ⁊
frequentiam miniſtrantium in tē=
plo. Tertium vero ordinem et di=
ſtinctionem ſeruientiū regi in mē=
ſa. Nam ⁊ pincerne ſimili cultu et
diſtincto ab alijs ornabātur: ſimi
liter ⁊ panum latores: ⁊ dapiferi:
vt i tanta multitudine miniſtrorū
nullus dubitaret quis cuiꝰ rei mi=
niſterio fungeretur. Dedit autē re
gina regi munera. cxx. talēta auri
⁊ gēmas ꝑtioſas ⁊ aromata quan
ta ⁊ qualia nō fuerant viſa in hie
ruſalem. Dicit etiā ioſephus eam
dediſſe regi ra=
dicem balſami:
vnde ꝓpagate
ſunt i engaddi
vinee balſami=
te. Cui etiā ſalo
mon multa re=
donauit: nihilqʒ fuit qđ poſtulāti
non preberet. Que regula gratis
ſuſcipiens ad propria remeauit.
Tradunt quidam eam reſcripſiſ=
ſe ſalomoni quod preſentialiter
ei dicere timuit: ſe vidiſſe ſcilicet
quoddam lignum in domo ſaltꝰ
in quo ſuſpendendus erat quidā
pro cuius morte regnum iudeorū
periret: ⁊ certis indicijs illud re=
gi indicauit. Quod timens ſalo=
mon in profundiſſimis terre viſce
ribus occultauit illud. Pro cuius
virtute aqua mota ſanauit egro=
tos qđ tamen in libris ſuis negāt
ſe habere hebrei. Sed quō circa
tpa chriſti in probatica piſcina ſu
pernatauerit incertū eſt ⁊ credit̄
fuiſſe hoc lignuʒ crucis dominice.

Additio.
Quā poſtea cleo
patra abſtulit:
peſſima regina
egypti.

Nota.

A
Joā. 5.

¶ De feminis aduerſarijs Salo=
monis ⁊ morte eius. Cap. xxvij.

A
3. re. 11.

PRocedēte vero tēpore ama
uit rex ſalomō mulieres alie
nigenas cōtra legem: ⁊ poſuit ma
culam in gloria ſua: ⁊ ſciſma in ge
nere ſuo. Fueruntqʒ ei vxores regi
ne. q. ſeptingēte Joſephus tamen
dicit. lxx. ⁊ cōcubine. ccc. q̄ auerte=

 runt

runt cor eius cū iam ſenex eſſet: et
ſecutꝰ eſt deos alienos ne delitias
ſuas contriſtaret. Et edificauit in
excelſis circa hieruſalē triphana
idolorum. Unū Aſtarthe dee ſido
niorum q̄ Juno dicitur. Secundū
chamos idolo moabitaꝝ. Tertiū
moloch idolo amonitarum cuius
phanū ſtatuit in mōte oliueti e re=
gione tēpli: qđ plurimū deo diſpli
cuit. Unā ⁊ poſtea dictꝰ eſt locꝰ ille
locꝰ offenſiōis. Uenit ergo ad eū
ꝓpheta miſſus a deo nathan vel
aliꝰ dicēs. Hec dicit dñs. Qr ſcidi=
ſti: pactū meū ſcindā regnū tuū: ⁊
dabo illud ſeruo tuo: nō tñ totū ſʒ
tribū vnā ꝓpter tribū iuda dabo fi=
lio tuo. Propter dauid quā ſeruū
meū ꝓpter quē etiā nō faciā hec i
diebꝰ tuis. Porro cū vixiſſet ſalo=
mō i ſumma pace circa finē vite: ſu
ſcitauit ei dñs aduerſariū adad
idumeum de ſemine regio: qui in
tēpeſtate illa quādo deſcuit ioab
in idumeos puer fugit in egyptū:
cui poſtea rex egypti dedit vxorē
ſororem vxoris ſue: q̄ peperit ei fi=
liū ienebath. Cūq; audiſſet adad
dauid ⁊ ioab mortuos eſſe: ⁊ ſalo
monem infamatū: vel infatuatum
egreſſus de egypto i feſtabat iſrl'.
Suſcitauitq; ei dñs aliū aduerſa
riū zarō principē latronū i dama=
ſco Jeroboā quoq; filius nabath
effrateꝰ de ſareda ſeruiēs ſalomo
ni: leuauit cōtra regē manū ſuam
hoc mō. Salomō edificauit mello
muros a radice voraginis extol=
lēs vt coequaret eos ciuitati da=
uid: vidēſq; ſalomō ieroboā bone
indolis ⁊ induſtriū: ſtatuit eū ꝑfe=
ctū opis: ⁊ deinde conſtituit eū ſu=
per vectigalia vniuerſe domus io
ſeph. Quadā die dū egrederet̄ ie=
roboā de hieruſalē: inuenit eum.
in via achias propheta ſyloniteſ
opertus pallio nouo: quod ſcidit.
in.xij. partes: et ait ad ieroboam.
Tolle tibi.x. ſciſſuras. Hec enim
dicit dominus. Dabo tibi.x. tribꝰ
et eris rex ſuper iſrael: filio autem
ſalomonis dabo vnam/ vt rema=

In punitionē idololatrie ſalomonis mala ꝓdiceūt: et fiunt.

neat lucerna dauid coram me in
hieruſalem. quam elegi vt eſſet no
men meum ibi quo audito iero=
boam intumeſcens ſuadebat po=
pulo vt recederet a ſalomōe. Quā
ob rem ſalomon voluit eum inter
ficere. Tūc ieroboā fugit in egy=
ptum ad ſuſac regem egypti vſq;
ad mortē ſalomonis. Reliqua ve=
ro verborum ſalomonis ⁊ omnia
que fecit: ſcripta ſunt in libro ver=
borum: vel in li
bro dierū ſalo
monis. Hunc li=
brū quidam eſti
māt eſſe parali
pomenō ſʒ qnia
nec i eo ſcripta
ſūt reliqua ope
ra ſalomōis ve=
rius putandū
eſt hūc librū nō
ſupereſſe. Dor=
miuitq; ſalomon
cū pr̄ibꝰ ſuis et
ſepultꝰ eſt i ciui
tate dauid cū re
gnaſſet i hierl'm
ſup oēm iſrl'.xl.
annis. Querit̄
aūt qua rōne di
cat̄ ſalomon ſe=
nex fuiſſe: cum modicū vltra.l. an
nos vixiſſe legatur. Roboam enim
mortuo patre.xl. et vnꝰ anni erat
quem ſalomon cum.xj. annoꝝ eſ=
ſet genuiſſe perhibetur. Plenꝰ er
go ſuper hunc locum dicit ioſephꝰ
ita. Mortuus eſt ſalomō valde lō
geuus: q̄ regnauit annis.lxxx. Ui=
xit autem.xciiij. annis: ſed diuina
ſcriptura eos tantū annos expri
mit: quibꝰ regnauit anteq̄ꝫ preua
ricaretur.

Additio.

Nota ꝙ de plu
ribus libris mē
tio fit i ſacra ſcri
ptura q̄ nō ſup
ſunt: ſicut liber
bellorū dñi: de
quo in numeri:
ſimiliter forte li
ber verborū. de
quo hic ⁊ ſepiꝰ
agit: nō ſupeſt.
Quidā tñ volūt
ſignari parali=
pomenō q̄ dr̄ re
ſiduorū: q2 qđ
nimiʒ i veterʒ te
ſtamēti librʒ di
ctū ē ibi ſupplet̄

Nota.

Incidentia.

In diebus ſalomonis fuit rex
ſextus latinorum ſiluius alba ſil=
uij enee filius.

De roboam ⁊ diuiſione regni. Capitulum.xxviij.

A
3. re. 12

POſt mortem ſalomonis ſuc
ceſſit ei roboā: ⁊ erat mater
eius

cius naama amanites. Porro ieroboam audita morte ſalomonis reuerſus eſt de egypto. ⁊ venit in ſichem ad roboam cum omni multitudine iſrael que vocauerat eū. Cumq; vellent roboā conſtituere regem dixerunt ad eū. Imminue paululum de graui iugo qḋ impoſuit nobis pr̄ tuus: ⁊ ſeruiemus tibi. Nec eſt intelligēdū de iugo tributi: ſ; vectigaliū in expēſas qb⁹ p̄cerat achimaas ſub ſalomone. Qui reſpōdit. Ite et redite ad me in die; tertiū. Interim cōſuluit ſenes ſadoch ſc; ⁊ bananiam ⁊ ioiadā ⁊ reliquos p̄ncipes ſalomōis. Qui dixerunt. Si hodie audieris eos. leniter eis loquens ſeruiēt tibi in eternum. Poſt hec conſuluit adoleſcētes nō etate tantū ſ; moribus. Qui dixerunt. Imperioſe loq̄rere ⁊ pp̄lo cōminādo: ⁊ timētes ſeruiēt tibi. Et redeunte populo in tertiū diem dixit ad eos. Digitus me⁹ minim⁹ groſſior eſt humero patris mei. Pater me⁹ cecidit vos flagellis: ego cedā vos ſcorpionibus. q. d. ego ſum potentior patre: ⁊ maiora faciam ſuper vos. (Eſt aūt ſcorpio rubus aculeatus vel flagellū virgarū nodoſum: vel ſcutica hn̄s in ſummitate glādes plumbeas.) Et indignatus populus ait. Que nobis pars in dauid vel que hereditas in filio iſai. quaſi diceret. Queq; tribus portionē ſuā hereditariā habet a dn̄o que neceſſitas eſt vt ex vna eligat̄ qui regat alias. Queq; trib⁹ regat hereditatē ſuā: Et receſſerunt. x. trib⁹ ab eo. Ipſe vero miſit poſt eos aduram. q̄ erat ſup tributa: ⁊ lapidauerunt eū. Tūc timens roboa; fuit in hieruſalē. Decē vero trib⁹ cōſtituerūt ierobo: regē ſup ſe. Iudas vero et beniamin ſecuti ſunt roboā: ⁊ fuerūt cū eis leuite ꝑpter templū qḋ erat in hieruſalē. ⁊ tūc ſeparata eſt monarchia regni hebreorū in duo regna: nec amplius ad vnitatem redijt. Et dictū eſt regnū decē tribuū regnū iſrael pro multitudine ſui: nomen iacob patris ſui ſibi reſeruās. Dictum eſt ⁊ effraim: q: ieroboā qui de effraim pum⁹ eis imperauit: quaſi tūc prima impleta eſſet benedictio ſuper effraim. Alterū vero regnū dictu; eſt regnū iuda ob dignitate; trib⁹ regie. De vtroq; regno proſequit̄ hiſtoria quaſi modo interſcalari. Et inciſiue nūc de hoc loquit̄: nūc de illo. Quod diligens lector de facili deprehendet.

¶ De ieroboam et Abdo: et vitulis. Capitulum. xxix.

Porro roboā collegit exercitū. clxxx. milia electoru; vt pugnarēt contra iſrl̄. Et miſit ad eū dn̄s ſemeiā ꝓphetā dicētē. Hec dixit dn̄s. Nō pugnabitis ꝯtra fratres veſtros. a me eīm factū eſt verbum hoc. Qḋ de ſciſmate regnoꝝ intelligendum eſt. Et quieuerūt a prelio. Ieroboam autē dixit in corde ſuo. Si aſcenderit populus iſte in hieruſalem ter in anno ꝯuertetur cor eius ad dn̄m ſuum roboam: et interficiēt me. Tūc excogitato cōſilio fecit duos vitulos aureos (q̄s ioſeph⁹ vitulas vocat) ⁊ conſtituit vtriq; phanū: alterum in dan: ⁊ alterū in bethel. ⁊ dixit ad populu;. Ecce dij tui iſrl̄: q̄ eduxerūt te de terra egypti. q̄ſi diceret. Omnis locus habet deū: nō habetis neceſſe vt aſcēdati; ad hoſtiū vr̄aꝝ ciuitatē: vt ibi queratis deū. Feci vobis vitulos equiuocos deo: vt in eis adoretis dn̄m. ⁊ cōſtituā ex vobis ſacerdotes ⁊ miniſtros: ne filijs leui egeatis. Cūq; immineret ſcenophegia: conſtituit eis diē ſolēnē in mēſe octauo. q̄ntadecima die menſis. Forte trāſtulit feſtū de mēſe ſeptimo in octauū: vel lunatio ſeptēbris deſcēderat in octobrem. Tūc aſcēdit cū populo i bethel ad diē feſtum. Dn̄s miſit ꝓphetam de iuda in bethel q̄ in paralipomenon nominat̄ abdo. hic a q̄buſdam cre

F 3.re.12

B 3.re.12

altur fuiſſe gad qui rege ſtãte ſu=
per altare ad imolandũ exclama=
uit. Altare altare hec dicit dñs.
Naſcet̃ filius domui dauid noie
ioſias: qui combnret ſup te oſſa ſa
cerdotũ tuorũ eruta de tumulis
ſuis. Et ait ad pplꝫ. Dabo vobis
ſignũ qḋ locut⁹ ſit in me dñs. Ec=
ce altare ſcindet̃ ⁊ effundet̃ obla=
Manuſ iero boã aruit. tio q̃ eſt i eo. Tũc rex extẽdit ma=
nũ ſuã ꝑcipiẽs eũ apprehendi: et
ſtatim aruit man⁹ ei⁹ cũ brachio.
Altare quoq̧ ſciſſum eſt/et effuſa
ſunt oĩa q̃ erãt in eo. Et timẽs rex
ait ad ꝓphetã. Ora ꝓ me vt reſti=
tuat̃ man⁹ mea mihi. Quo orante
reuerſa eſt man⁹ regꝫ ad eũ. Cũq̧
dixiſſet ei rex. Ueni vt prandeas
mecũ ⁊ dabo tibi munera. Rñdit:
Non poſſum. Sic em̃ ꝑcepit mihi
dñs. Nõ comedes panem neq̧ bi
bes aquã: neq̧ reuerteris per viã
qua incedis. Egreſſus itaq̧ de be
thel: reuertebat̃ in hieruſalẽ per
aliã viã. Erat aũt in bethel ꝓphe
ta q̃dã ſenex ⁊ iacens in lecto. Cui
cũ indicaſſent filij ei⁹ q̃ viderant et
audierãt: dixit eis. Sternite mihi
aſinũ. Et aſcẽdẽs abijt poſt virũ
dei: ⁊ ait ad eũ. Redi mecũ vt co=
Pphã bethel reduxit prophetã dei medas. Qui rñdit. Nõ poſſum: q̃r
ꝓhibuit me dñs. At ille. Prophe=
ta ſum ſicut ⁊ tu: ⁊ dixit mihi dñs.
Reduc eũ tecũ vt comedat: ⁊ ita ſe
duxit eũ ⁊ reduxit. Cũq̧ ſederent
ad menſam fact⁹ eſt ſermo dñi ad
ꝓphetã qui reduxerat eũ et ait in
ſpũ. Quia nõ cuſtodiſti mandatũ
dñi nõ inferetur cadauer tuum in
ſepulchrũ patrũ tuoꝝ. ¶ Et nota
ꝙ per iniuſtũ iuſte locut⁹ eſt ſpiri
tuſſctũs. vt ex eodẽ ore propheta
penã acciperet: vñ ⁊ culpã acceperat.
¶ Cũq̧ rediſſet vir dei poſt pran
diũ occidit eũ leo in via: aſin⁹ aũt
ſtabat iuxta illũ ⁊ leo cuſtodiebat
cadauer: nec aſinũ tãgẽs nec illũ.
Qḋ cũ accepiſſet ſenex ille ꝓphe=
ta retulit cadauer ei⁹ ⁊ poſuit illḋ
in ſepulchro ſuo dicẽs filijs ſuis.
Cũ mortu⁹ fuero ponite oſſa mea
iuxta oſſa ei⁹: vt parcatur oſſibus
meis ꝓ eo: qm̃ ſiet verbũ dñi de cre
matione oſſiũ ſup altare. ¶ Ieros
boã autẽ nõ eſt reuerſus a via ſua
peſſima. Nã ſenex ille ꝓpheta p=
ſuadebat ei nõ fuiſſe verũ ꝓphetã
quẽ dñs occidebat: ⁊ dexterã ipſi⁹
pro labore ſacrificãdi obſtupuiſſe
⁊ cũ redeuiſſet ad naturã ꝓpriã re
meaſſe. Altare vero ꝓpter on⁹ im
poſitorum ruptum fuiſſe agebat.
¶ De morte abie ⁊ ieroboã. c. xxx. A

IN die⁹ illis egrotauit abia 3. re. 14.
filius ieroboã: ⁊ ait rex vxori
ſue. Cõmuta habitũ ne cognoſca=
ris vxor mea: ⁊ vade i ſiload achiã
prophetam qui
mihi quõdã lo=
cutus eſt de re=
gno ipſe indica
bit tibi q̃d euen
turum ſit puero
huic. Et aſcẽdit
mulier ad achiã
q̃ videre nõ po=
terat ꝑ ſenectu=
te: ſꝫ ꝑ inſtruct⁹
a dño ait. Ingre
dere vxor iero=
boam: quare te
aliã ſimulas. Uade ⁊ dic ieroboã.
Hec dicit dñs. Exaltaui te de me=
dio populi: tu autem proieciſti me
poſt tergum tuum/feciſti tibi deos
alienos ⁊ cõflatiles/⁊ ego ꝯcutiaꝫ
de ieroboã mingentẽ ad parieteꝫ
et clauſum. i. incarceratuꝫ ⁊ nouiſ
ſimum in iſrael. i. delebo de domo
eius etiam viliſſima que pro ſui vi
litate negligenda putãtur: ⁊ dabo
cadauera eorum canibus ⁊ feris.
Tu autem reuertere: ⁊ in introitu
tuo morietur puer qui ſol⁹ de do=
mo ieroboã inferetur i ſepulchro.
Et redijt mulier in therſa: ⁊ mor=
tuus eſt puer ⁊ ſepelierũt eũ. Re=
liqua vero verborum ieroboã ſcri
pta ſunt in libro verborum dierũ
regum iſrael. Et mortuus eſt iero
boam cum regnaſſet. xx. et duob⁹
annis. Porro roboam regnauit
in iuda qui continebat tribum iu=
da ⁊ beniamin. xl. ⁊ vni⁹ anni erat
cum re=

Additio.
Achias vidit in
ſpũ pplm̃ cõcul
cantẽ iugũ boũ
⁊ ꝑdixit ſacerdo
tes cõculcãdos
a populo: ⁊ ſalo
moni predixitq̧
euertẽdus eſſet
a mulieribus: ⁊
ſepultus eſt iu=
xta illicen ſilon.

cũ regnare cepiſſet ⁊.xvj.annis regnauit in hierl̃m. Sed ⁊ iudas populꝰ ille peccauit corã dño: ⁊ fecit ſibi aras/ſtatuas ⁊ lucos ſup excelſa montiũ. Sed effeminati fuerũt ĩ terra iuda.i.cultores cibelles euirati natura vel actu: ſicut legit̃ de hierophãtis. Offenſuſq; dñs ſuſcitauit ꝯtra iudã ſuſacregẽ egypti anno.v.regni roboã. Qui ingrediens hieruſalẽ: pactis p̃cedentibꝰ cũ ei reſiſtere nõ poſſet federa non ſeruauit. Fecit eñi pactum cũ eo de quorundaꝫ muroꝝ deſtructione qđ tranſgreſſus eſt. Diripuit theſauros domus dñi ⁊ domus regie: ſcuta quoq; aurea diripuit q̃ fecit rex ſalomon ꝓ quibus fecit roboã rex ſcuta erea. Habuit aũt roboã vxores.xviij. cõcubinas ꝟo.xxx.⁊ nati ſunt ei filij xxviij. ſilie vero xl. Reliq̃ roboã ſcripta ſunt ĩ libro ꝟboꝝ dierũ regũ iuda. Opera eiꝰ prima ⁊ nouiſſima ſcripſit ſemeias ꝓpheta ⁊ mortuꝰ eſt roboã ⁊ ſepultus in ciuitate dauid et regnauit pro eo filius eius abia.

Additio.

A hiera qđ eſt ſacrũ:;et phanũ qđ eſt tẽplũ q̃ſi ſacruꝫ tẽplum.

Additio.

Aiũt hebrei.lij. annis aut̃ non volaſſe ſup hieruſalẽ: ⁊ fere deſperaſſe iudeos

Incidentia.

Incidẽtia. ¶ In diebꝰ roboã latinoꝝ ſeptimꝰ rex fuit ſiluiꝰ achis ſiue ſiluiꝰ egyptius. Refert herodotus ſuſacregẽ egypti multas gentes ſibi ſubiugaſſe: ⁊ quaſdã ſine ꝑlio cepiſſe. In ſubſannationẽ quaꝝ ĩ ſtatuis earꝝ q̃ triũphanti ꝓferebant̃/genitalia mulieꝝ inſculpſit: ſignificãs eas euiratas eſſe. Refert etiã ethiopes ⁊ phenices ab egyptijs didiciſſe circunciſionem.

¶ De abia rege iuda. Cap̃.xxxj.

A
3.re.15. Igit̃ in decimooctauo anno regni ieroboã regnauit abia ſup iudã. Tribꝰ annis regnauit ĩ hierl̃m nomen matris eiꝰ maacha filia thamar ſilie abſalon. Et ambulauit in oĩbus peccatis patris ſui. Et factum eſt ꝑlium inter ieroboã et abiã in loco q̃ vocat̃ mons amorreoꝝ: ⁊ habuit abias ꝯ ſpeꝫ victoriã ineſtimabilem. Et mortuꝰ eſt abia ⁊ ſepelierũt eũ in ciuitate dauid: ⁊ regnauit aſa filiꝰ eius ꝓ eo. In anno.xx. ieroboã.regnauit aſa ſup iudã ⁊.xl.⁊ vno ãno. regnauit in hierl̃m. Nomen matris eiꝰ.i.auie maacha. Et nota ꝙ roboã et ieroboã dicunt̃ cõregnaſſe xvij.annis: ⁊ poſtea abia cõregnauit ieroboã tribus annis: ⁊ ſic impleti ſunt.xx.anni regni ieroboã. Nõ ergo in.xx. anno ieroboam cepit regnare aſa (vt dictũ eſt) ſꝫ potius in.xxj.qđ per ſynedochen dictum eſt. Dicit̃ enim abia regnaſſe tribus annis: eo ꝙ regnauit duobus annis: ⁊ in ꝑte quadam tertij et in reliqua parte eiuſdem tertij anni cepit regnare filiꝰ eiꝰ aſa.i. in viceſimo anno regni ieroboam. Nota.
Huiõi ꝯrietates ſepe occurrunt in ſequentibus: quarũ quedã determinant̃ ꝑ ſynedochen. Uel q2 equaliter ꝯregnauerũt q̃nq; filij cũ patribus: vt poſt dicemus. Que vero determinari nõ poſſunt vitio ſcriptorum adſcribuntur.

¶ De aſa ⁊ regibus iſrael nadab ⁊ baaſa ⁊ hela. Capitulum.xxxij.

B
3.re.15. Igit̃ aſa fecit rectũ coraꝫ dño ſicut dauid pater eius ⁊ abſtulit effeminatos de terra: et ſordes idoloꝝ: ⁊ maachã matrẽ ſuã amouit ne eſſet princeps in ſacris priapi: ⁊ ſubuertit ſpecũ eius: ⁊ ſimulachrũ turpe cõbuſſit in torrẽte cedrõ. excelſa tñ non abſtulit. Porro nadab filius ieroboã regnauit ſup iſrl̃ ãno ſcđo aſa regis iuda: hic pater q2 ieroboaꝫ in ꝑncipio.xxij. anni regni ſui mortuꝰ eſt. Hic annus fuit ſcđs regni aſa: et regnauit

Additio.

Aiũt hebrei aſa cõminuiſſe idolũ in puluerẽ: ⁊ eũ ſparſiſſe in torrentẽ cedrõ: qđ vt palã fieret ex aqua ignis ꝓceſſit domino.

gnauit ſup iſrael duob⁹ annis.i.
vno anno: ⁊ aliqua pte alteri⁹ an=
ni vocať ann⁹ p ſinecdochē: ſicut
dr euāgeliū xp̄s p̄dicaſſe trib⁹ an
nis ⁊ dimidio: vbi ps dimidij an=
ni vocať dimidi⁹ annus. Sepe ēt
fit ecōtra vt tota ſumma tpis noie
ptꝫ ſue vocetꝫ p ſynecdochē: vt ibi.
G Noe cū.ccccc. eſſet annoꝝ genuit
Geñ.5. ſem: cū tñ eēt noe.ccccc.ij. annorū.
Hac duplex ſynecdoche plurimuꝫ
F occurrit in ſequentibus. Sed hec
3.re.15 dicta ſufficiāt. ¶ Nadab vero am
bulauit in vijs patris ſui quibus
peccare fecit iſrael. Qui cum obſi
deret iebethon vrbē philiſtinoꝝꝫ
inſidiatus et baſa interfecit eū: et
regnauit p eo anno tertio aſa re=
gis iuda: ⁊ pcuſſit oēm domuꝫ ie=
roboā iuxta v̓bum achie ſilonitis
⁊ regnauit in therſa.xxiiij. annis:
nō tamē cōpletis. Et erat bellum
inter aſa ⁊ baaſa cunctis dieb⁹ eo
rū. Porro aſa.x. anno regni ſui p=
cuſſit ſariā regem ethiopie plaga
grandi: qui irruerat i terrā iuda.
Et redeūti aſa a victoria occurrit
azarias propheta dicēs victoriā
ſibi a deo conceſſam: qꝛ legitima
eius ſeruabat. Tunc ſcripſit aſa
in omnē prouinciam vt oēs legi=
tima diligenter ſeruarent. Baaſa
vero rex iſrael
peccauit coram
domino ambu=
lans in vijs iero
boam et vltra.
A ¶ Et venit ad
eum hieu pphe
ta filius anani
dicens. Hec di=
cit dñs. Exalta
ui te de puluę=
re: tu autem am
bulaſti in vijs ie
roboā: ⁊ in mul
tis peccare feci
ſti populum meū: ⁊ ideo demetaꝫ
poſteriora tua: ⁊ faciam domum
tuam ſicut domū ieroboam. Pro
his tamen non quieuit baaſa: ſed
aſcendit in iudam: ⁊ edificauit ra

Additio.
Nota q̧ iſte baa
ſa nō fuit de ge
nere ieroboā qꝛ
in regib⁹ iſrael
non ſemper ſuc
ceſſit fili⁹ patri
ſꝫ raro. Regnū
vero iuda nun=
q̄ȝ exceſſit gen⁹
ſuum: quia ſem
per filius ſucceſ
ſit patri.

ma.xl. ſtadijs a hierlm. Cūq̧ aſa
rex iuda videret ſe artatū: tollens
aurū ⁊ argētū de domo dñi et de
domo regia miſit illud p ſeruos
ſuos ad benadab regē ſyrie in da
maſco dicēs. Fedus fuit inter pa
trem meum ⁊ patrem tuū: ⁊ inter
me ⁊ te. Pero vt irritum facias fe=
dus qđ habes cum baaſa vt reces
dat a me. Et acquieſcēs benadab
miſit exercituꝫ in ciuitates iſrael.
Qđ audiens baaſa intermiſit edi
ficare rama: ⁊ reuerſus eſt in ther
ſa. Rex aūt aſa miſit in oēm iudaꝫ
dicens. Nemo ſit excuſat⁹. Et tu=
lerunt lapides ⁊ ligna de rama: et
muniuit de eiſdem rex aſa gabaa
⁊ maſpha. Et venit ad eum hieu
ppheta: vel vt quidā volūt anani
pater hieu: arguēs eum q̧ relicto
dño ſpem poſuerūt in regē ſyrie:
⁊ miſit eū rex in neruū ppter qđ in
tpe ſenectutis ſue doluit pedes.
Et mortuus eſt ⁊ ſepultus in ciui
tate dauid. Et regnauit ioſaphat
filius eius p eo. Sub aſa fuit ecta
uus rex latinoꝝ ſiluius capis. Ue
rūtamē adhuc eo viuēte: deſcēdit
ſꝫ quoſdā hieu ppheta ad baaſa
regē iſrael arguendū: ⁊ occidit eū
baaſa. Mortuus eſt ergo baaſa et
ſepultus in therſa. Occiſus eſt au
tē vt dicit ioſephus a creone: com
militone ſuo. Et regnauit p eo in
therſa filius eius hela anno.xxvi.
aſa regis iuda. Et regnauit ſuper
iſrl' duob⁹ annis.i. anno ⁊ pte an=
ni. Qui cū recūberet in domo ar=
ſa p̄fecti ſui: pcuſſit eū temulentū
zamri ſeru⁹ ſuus dux medie partꝫ
equitū. Percuſſit qꝫ oēm domum
baaſa iuxta verbū hieu pphete.

¶ De zamri ⁊ amri.
Capitulum.xxxiij.

Anno viceſimo ⁊.vij. aſa C
regis iuda regnauit zā 3.re.16
ri in therſa ſeptē dieb⁹.
Porro exercit⁹ iſrl' obſi
debat iebethon. Qui cū audiſſet
zāri occidiſſe regē cōſtituit ſibi re=
gē amri q̄ erat princeps militie in
caſtris anno.xxvij. aſa. Aſcēdit er
go amri

go amri ⁊ omnis iſrael cum eo:et
obſidebat therſa. Timēs aūt zāri
fugit in domū regiā : ⁊ ſuccēdit ſe
cum ea. Tūc diuiſus eſt pplˀs iſrł.
Media pars ſequebāt thebni et
media pars amri. Et durauit hec
cōtentio tribꝰ annis ⁊ plꝰ tñ amri
q. iā regnabat: ⁊ preualuit amri. ⁊
interfectꝰ eſt thebni anno. xxj. aſa
regis iuda: ⁊ regnauit amri ſuper
iſrael plene. ⁊. xij. annis regnauit.
A prima electione ſua in therſa re
gnauit ſeptē ānis ⁊ emit a ſomer
duobꝰ talētis argēti mōtis partē
in quo erat ciuitas mareon: et re-
parauit eā ⁊ impoſuit ei nomē ſa-
mareon. q. a ſomer ⁊ mareon que
grece dr̄ ſamaria: ⁊ in ea poſuit ſe
dez regni q̄ priꝰ
fuerat in therſa
Et fecit āri ma-
lū corā dn̄o: ſu-
per omnes qui
fuerūt ante eū
⁊ mortuꝰ eſt ⁊ ſe

Additio.
Samaria eſt no
men ciuitatis ⁊
regionis: vt hic
apparet.

pultus in ſamaria. Et regnauit
achab filiꝰ eiꝰ ꝓ eo anno. xxxviij.
aſa regis iuda. Hic forte patet vi-
tium ſcriptoꝝ. Regnauit eñ amri
pater achab. xij. annis vt dictū ē
et cepit regnare anno. xxxj. regni
aſa: qui regnauit. xl. ⁊ vno anno: ⁊
ita aſa mortuꝰ ē adhuc amri viuē
te. Verū eſt aūt qđ dicit ioſephus
ꝙ iam regnāte ioſaphat filio aſa
cepit regnare achab. Tñ determi
nationemque hic fieri ſolet in fine
regum ponemus.

¶ De achab ⁊ iezabel ⁊ helia pro
pheta.

Capitulum. xxxiiij.

B
3. re. 16 ET regnauit achab ſuper iſ-
rael. xx. ⁊ duobus ānis. Tñ
ioſephꝰ dicit. xx. annis duobꝰ mē-
ſibꝰ. Nec ſuffecit achab vt ambu-
laret in vijs ierobo̅: ſed introdu
xit idola gētium in iſrael: et duxit
vxorē iezabel filiā methabal reg
ſidoniorum: ⁊ edificauit in ſama-
ria phanū ⁊ altare baal: ⁊ adora-
uit eū. In diebus eiꝰ reedificauit
achiel de bethel iericho. Cūq; po
neret fundamēta eiꝰ emortuus eſt
abiram filius eius primogenitus.
Cūq; portas muniret: mortuꝰ eſt
ſegub nouiſſimꝰ filius eius iuxta
imprecationem ioſue. ¶ Et miſit A
dn̄s heliā theſbitem de habitato 3. re. 17
ribꝰ galaad ad achab. Qui ait ad
regē. Viuit dn̄s deus iſrael: in cu-
ius conſpectu ſto: erit annis his
ros et pluuia: niſi iuxta oris mei
verba apoſiopeſis eſt. Vel ponit
ſi ꝓ non ⁊ querebat achab animā
helie. Qui fugit ex precepto dn̄i: ⁊
latuit in torrente carith: qui eſt cō
tra iordanē. Corui aūt deferebāt
ei panē ⁊ carnes mane ⁊ veſpere:
et bibebat de torrente. Poſt dies
autē aliquot ſiccatus eſt torrens.
Non eñ pluerat ſup terrā. Et ait
dn̄s ad heliā. Vade in ſarepta ſi-
donioꝝ. Precepi enim ibi mulieri vi
due vt paſcat te: et erat ſarepta
vrbs modica inter tyrū ⁊ ſidonē.
Sed ⁊ ſilua iuxta vrbē ſarepta di
cebatur. Cūq; veniſſet helias ad
portā ciuitatis apparuit ei mulier
vidua colligēs ligna. Cūq; q̄ſiſſet
ab ea poculū aque addidit etiā vt
afferret ei bucellā panis. Que rn̄-
dit ſe non habere niſi pugillū fa
rine i hydria ⁊ paululū olei q̄ con
ſpergeret eā: ⁊ panē ex ea factum
comederet cū filio ſuo: ſed poſt de
ficiēte cibo tabeſcerent. Ad quam
helias ait. Noli timere: fac mihi
primū ſubcinericiū panem tibi ⁊ fi
lio tuo facies poſtea. Hec enim di-
cit dn̄s. Hydria farine non deficiet
nec lechitus olei minuetur: donec
pluat ſup terrā. Fuitq; helias apđ
viduā tpe aliq̄. Poſt hec mortuus
eſt filiꝰ mulieris Que dixit ad he
liā. Cur igreſſus es ad me vir dei
vt rememorarent iniq̄tates mee.
i. magis appareret ex ꝯtrario eq̄-
tatis tue: ⁊ iō interficeret filiꝰ meꝰ.
Et poſuit helias pueꝝ ſup lectuz [Helias
ſuū in cenaculo ſuperiori ⁊ expādit ſuſcitat
ſe ſuper eū tribus vicibꝰ: ⁊ clama filiū a
uit ad dn̄m: ⁊ reuixit puer. Quem morte.]
recipiens mulier ait. Nunc cogno
ui q̄m vir dei es tu. Nunc puerum
tradunt

tradūt hebrei fuiſſe ionā ꝓphetā.
¶ De ſacerdotibus baal quos in
B terfecit helias. Cap. xxxv.
3.re.18 Poſt tertiū annū ariditatis
et famis dixit dominus ad
heliam. Uade oſtēde te achab vt
dem pluuiā ſuper terrā. Erat aūt
fames vehemēs in ſamaria: cui⁹
etiā meminit menander in geſtis
ſidonioꝝ. Et habebat achab ꝓcu
ratorē dom⁹ ſue abdiam: qui cum
interficeret iezabel ꝓphetas dn̄i:
abſcōdit .c. ꝓphetas in duab⁹ ſpe
lūcis quinquagenos. ⁊ pauit eos
pane ⁊ aqua: ꝓpter qđ poſtea ſpū
ꝓphetie donat⁹ eſt. Ad quē dixit
achab. Deſcēdam⁹ ad cōualles: ⁊
q̄ram⁹ pabula equis ⁊ mulis: et
diuiſerūt ſibi regiones. Occurrit
autem helias abdie in via dicēs.
Uade dic dn̄o tuo. Adeſt helias.
At ille. Quid peccaui. Qū nuntia
bo achab: adeſt helias ſpūs dn̄i
aſportabit te ī locū quē ignoro: ⁊
nō inueniēs te achab interficiet
me. Seru⁹ autē tu⁹ timet dn̄m ab
infantia ſua. Et ait helias. Uiuit
dn̄s: q2 hodie apparebo achab.
Et vocat⁹ achab per abdiam oc
currit helie ⁊ ait. Tu ne es ille q̄
cōturbas iſrael. Qui rn̄dit. Non
ego turbaui: ſed ⁊ tu ⁊ domus pa
tris tui: qui relinquētes dn̄m ſecu
ti eſtis baal. Uerūtamē cōgrega
ad me omnē iſrael in montem car
meli: ⁊ ꝓphetas baal. cccc. quin
quaginta ⁊ ꝓphetas lucoꝝ. cccc.
qui comedūt de mēſa iezabel. Et
cōgregati ſunt populus ⁊ ꝓphete
in mōte carmeli. Et ait helias ad
populū. Uſq3 quo claudicatis in
duas partes. Si dn̄s patrum ve
ſtroꝝ deus eſt: ſequimini illum ſi
aūt baal: ſequimini eū. Nō reſpō
dēte autē populo intulit helias.
Ego ſum hic ſolus ꝓpheta domi
ni: ⁊ prophete baal multi. Dētur
nobis duo boues: illi eligant bo
uem vnū cui⁹ fruſta ponent ſuper
ligna igne nō ſuppoſito: ⁊ ego fa
ciam ſiīr de altero boue. Ipſi in
uocabunt deos ſuos ⁊ ego deum
meū: ⁊ qui exaudierit dādo ignē
de ſublimi ipſe ſit de⁹. Et placuit
populo ꝓpoſitio helie. Cūq3 ſacer
dotes baal feciſſent qđ dixerat: in
uocabāt baal a mane vſq3 ad me
ridiē: ⁊ trāſiliebāt altare qđ fece
rant: et incidebant ſe iuxta ritum
ſuū lanceolis: ita vt ſanguine per
funderētur. De
mones eīn plu
rimū delectant̃
oblatione ſan
guinis humani
et illudebat eis
helias dicens.
Exaltate clamo
rem/forte deus
veſter dormit.
aut cum alquo
alio loquit̃ aut
in diuerſorio ē.

Additio.
Amare demo
nes ſanguinem
humanū dicit
Iſidorus. lviij.
ca. ideo quotieſ
necromātia fit:
cruor aq̄ miſce
tur vt colore ſan
guinis facilius
pronocetur.

Et dixit helias ad populū. Acce
dite. Et preſente populo curauit
altare dn̄i/qđ deſtructū fuerat. i.
deſtruxit altare eoꝝ: ⁊ mundauit
locū vt ibi faceret altare nouum
corā dn̄o. Et tulit. xij. lapides iu
xta numeꝝ tribuum iſrael: ⁊ edifi
cauit ex eis altare in nōie dn̄i iſ
rael. Et fecit aqueductum in cir
cuitu altaris per duo loca. Et li A
gna ſuperpoſuit ⁊ mēbra bouis
precepitq3 afferri aquā forte de
mari vicino ⁊ effudit ſuper holo
cauſtum et ligna. Et facta eſt ter
na effuſio aque vſq3 ad impletio
nē aqueduct⁹: ne forte putaret̃ ar
te magica de viſcerib⁹ terre ſuſci Helie ſa
taſſe ignē. Et clamauit helias ad crificiū
dn̄m in aurib⁹ ppl̄i. Dn̄e deus pa accēdit̃
trū noſtroꝝ exaudi me hodie vt
diſcat ppl̄s iſte: q2 tu es dn̄s de⁹.
Et deſcēdēs ignis de ſublimi vo
rauit holocauſtum ⁊ ligna ⁊ lapi
des puluerē ⁊ aquā q̄ erat ī aque
ducto lābēs: ⁊ adorauit popul⁹ ⁊
ait. Dn̄s ipſe eſt de⁹. Et mādante Baal ꝓ
helia apprehenderunt oēs ꝓphe phete
tas baal: ⁊ duxerūt ad torrentē cy occidū
ſon: ⁊ interfecit eos ibi helias. Et tur.
ait ad achab. Aſcende et comede
aū deſcēdat pluuie. Et comedēte
achab

achab: helias aſcendit verticē car
Oratio meli: ⁊ pronus in terrā capite incli
pluuie nato inter genua orabat: ⁊ ait ad
ad pre puer̄ ſuū. Uade ⁊ vide mare ſi aſcēdat
ces he nubes. Erat em̄ aer ſerenissimus.
lie. Et ait puer. Nō eſt quicq̄. Et mi-
ſit eū ſepties. Septima autē vice
aſcendebat nubecula de mari: ex
creſcens vſq̄ ad hois quātitatē.
Et ait helias ad achab. Deſcēde
cito in iezrahel ne te occupet plu
uia. Et ecce cōtenebrati ſunt celi:
⁊ nubes ⁊ vētus ⁊ pluuia facta eſt
grādis. Feſtinauit aūt achab in
iezrahel: ⁊ facta eſt man⁹ dn̄i ſup
heliā: ⁊ currebat añ achab donec
A intraret vrbē. ¶ Cūq̄ accepiſſet ie
3. re. 19 zabel q̄ fecerat helias prophetis
ſuis / indignata miſit nūtios ad he
liam dicēs. Hec
faciāt mihi dij
⁊ hec addāt niſi
cras hac hora
poſuero animā
tuā ſicut tu po-
ſuiſti animam
vnius ex illis.

Additio.
Sicut in ſaluta
tionibus verbū
propter nimiū
affectum nō po
nit̄ vt q̄ vix in-
telligatur ita in
hmōi locutioni
bus demōſtratiuū pnomē ponit̄:
vt quicūq̄ etiam malum ſibi acci
dere precetur: niſi hoc fiat.

¶ De fuga helie et vocatione
heliſei. Capitulū. xxxvi.

ET timens helias fugit i ber
ſabee: et dimiſit ibi puerum
A ſuū ionā vt tradūt: ⁊ ſol⁹ intrauit
3. re. 19 i deſertū viā vni⁹ diei. Et ſedēs ſub
ter vnā iuniperū: orauit vt more-
retur ibi dicēs ſe nō eſſe meliorē
i. digniorem vita patrib⁹: vt illis
perditis ipſe viuere exoptaret: et
pijciēs ſe obdormiuit. Tūc ange
lus dn̄i tetigit eū dicens. Surge
comede. Et ecce ad caput ei⁹ erat
ſubcinericius panis ⁊ vas aque:
⁊ comedit ⁊ bibit: ⁊ rurſū obdor
miuit: Et ſuſcitauit eū angelus ſe
cūdo dicens. Surge comede: grā
dis em̄ tibi reſtat via. Joſephus
tñ dicit angelū nō excitaſſe eū: ſz
aliquē. Et comedit helias ⁊ am-
bulauit in fortitudine cibi illius
xl. dieb⁹. ⁊ xl. noctibus vſq̄ ad mō
tem dei oreb: i quo apparuit dn̄s
moyſi in rubo. Et manſit ibi he-
lias in ſpelūca. Et ait dn̄s ad eū.
Quid hic agis helia. Qui rn̄dit.
Zelatus ſū aduerſus iſrael p te.
Nā altaria tua deſtruxerunt p
phetas tuos occiderūt: ⁊ relictus
ſum ego ſolus ⁊ querunt animā
meā: ⁊ aufugi. Et ait dn̄s ad eū.
Egredere ⁊ tranſibit dn̄s corā te.
Tria tñ pri⁹ viſibiliter tranſierūt:
in q̄bus nō tranſiuit dn̄s. Primo
ergo trāſiuit ventus fortis cōterēs Appa-
rens petras: ſed nō in vento dn̄s. ritio do
Scd̄o trāſiuit cōmotio terre: ſed mini fa
nō in ea dn̄s. Tertio trāſijt ignis cta he-
ſz nō i igne dn̄s. Quarto tranſijt lie.
ſibil⁹ aure tenuis ⁊ cū eo dn̄s. Et
operuit helias vultū ſuū pallio: ⁊
ſtetit in oſtio ſpelūce. Et domin⁹
tranſiens dixit ad eum. Quid hic
agis helia. Et rn̄dit ei ſicut et ſu-
pra. Et dixit dn̄s ad eū. Reuerte-
re per deſertū ⁊ vade in damaſcū
⁊ in vltionē mei inunges azahel
regē ſuper ſyriā: ⁊ hieu filiū namſi
regē ſup iſrl̄: heliſeū aūt filium ſa
phat de abela inūges pphetā p
te: ⁊ iſti tres interficiēt idolatras
de iſrael: alios azahel: alios hieu
alios heliſeus: ⁊ relinquā mihi in
iſrael ſeptē milia viro₹: quo₹ ge
nua nō ſūt curuata baal: nec oſcu
lati ſunt man⁹ ei⁹. Et nota q̄ he- Nota.
lias nō aliter vnxit azahel: niſi q̄
pdixit p heliſeū eū regē futurum.
hieu vō nec ipſe
nec heliſe⁹ inūxerūt: ſz vnus p
phetā₹ miſſus
ab heliſeo: heli
ſeū vō nō vnxit
niſi q̄d pallium
ſuū poſuit ſup
eū. Nō em̄ in le
ge vngebant̄: ni
ſi rex ⁊ ſacerdos
Profectus ergo
helias inuenit
xij. viros aran-
tes in xij. iugis boum: quo₹ vn⁹
erat

Additio.
Qd̄ cōgruit ora
culo. Nato em̄
heliſeo i galga
lis: imago de vi
tulis aureis mu
git. Quo audito
in hierl̄m ait ſa
cerdos. Prophe
ta nat⁹ ē i iſrl̄: q̄
ſculptilia eo₹ de
ſtruet ēt fuſilia.

erat heliſeus:⁊ poſuit helias pal
lium ſuū ſup eū:⁊ ꝯtinuo ꝓpheta
uit heliſeus:vt ait ioſephꝰ.Et cur
rens poſt heliam ait.Oſculer oro
te patrē meū ⁊ mrēz meā ⁊ ſequar
te.Et reuerſus mactauit par boū
⁊ coxit illud in lignis aratri ⁊ de
dit eſcas ꝯtribulibꝰ:⁊ ſurgēs ſecu
tus eſt heliam ⁊ miniſtrabat ei.

B ¶De prima obſidione ſamarie:
3.re.20 ⁊ reliquis. Capitulum.xxxvij.

Porro benadab rex ſyrie ob
ſidebat ſamariā habens ſe
cū.xxxij.reges:⁊ miſit ad achab i
ſamariā dicēs.Si vis vt recedam
a te:cras hac eadē hora mittā ſer
uos meos.⁊ oē qđ placuerit eis
tollēt de domo tua:⁊ de domibus
ſeruoꝝ tuoꝝ:ēt vxores ⁊ liberos.
Et inijt achab ꝯſiliū cū ſeniorībꝰ.
Qui dixerut.Nō acqeſcas illi.Et
rñdit achab nūtijs benadab.Di=
cite dño meo.Oia q̄ iuſſiſti in nū=
tio facere poſſum hāc autem rem
facere nō poſſuz.i.de vxoribꝰ ⁊ li
beris.Et indignatꝰ benadab remi
ſit ad eū dicens.Hec faciant mihi
dij:⁊ hec addant:ſi ſuffecerit pul=
uis ſamarie pugillis omnis ppli
mei q̄ ſequit̄ me.Samaria habe=
bat interiꝰ terrā pene muris equa
lem:⁊ eſt ſenſus.Tāta mecum eſt
multitudo vt ſi ſinguli lapidē vnū
vel ſtipitē vel ceſpitē:cōportaue=
rint tñ extruent aggerē q̄ equabi
tur muris ſamarie ⁊ terre intꝰ po
ſite:⁊ ita ex quo pugnabūt vobiſ
cū.Et rñdit rex iſrael.Dicite ei.
Nō glorieť accinctus eque vt diſ=
cinctꝰ.Et ē ſenſus.Adhuc es ac=
cinctus armis:⁊ res eſt i pēdulo.
Noli ergo gloriari quaſi iā victor
ſis ⁊ diſcinctꝰ armis depoſitis.q.
d.nō pōt gloriari ſic ꝓliator ſicut
victor:vel ſm aliā literā.Nō glo=
rieť eque accinctus atq̄ diſcinctꝰ
q.d.Ante victoriā nō pōt gloriari
accinctꝰ multitudine:nec diſcinctꝰ
i.eſt carēs mltitudie:qr ſepe pau
ci vincūt multos.Porro benadab
cum regibus ſuis bibebat in vm=
braculis:⁊ ait ſeruis ſuis.Circun
date ciuitatem.Cumq̄ expugna
rēt eā timuit achab nimis.Et ec=
ce vnus propheta confortauit eū
micheas vt quidā tradunt:⁊ ait.
Hec dicit dñs.Ego tradam omnē
hāc multitudinē in manu tua ho
die:vt ſcias quia ego ſuz dñe.Et
ait achab.Per quē?Qui reſpōdit
Per pediſſequos principū ꝓuin=
ciaꝝ.Et ait achab.Quis erit dux
eoꝝ?Qui reſpōdit.Tu.Et luſtrauit
achab filios principū.cc.et.xxxij:
⁊ egreſſus eſt cū eis.Cūq̄ nūtia=
tum eſſet benadab q̄ egreſſi eēnt
de ſamaria:miſit in occurſuz eoꝝ
viros dicēs.Siue ad pacem ſiue
ad ꝓliū venerint:apprehēdite eos
viuos.Filij vero principū ꝑcuſ
ſerūt eos:vnuſquiſq̄ virū qui cō
tra ſe veniebat.Et fuit exercitꝰ ſy
riorum:⁊ egreſſus iſrael percuſſit
equos ⁊ currus ⁊ ſyriā plaga ma
gna.Tūc acceſſit ꝓpha ad achab
dicēs.Cōfortauit te dñe:vide q̄d
facies ei.Sequēti anno aſcendet
rex ſyrie ꝯtra te.q.d.Neceſſe eſt ti
bi vt habeas dñm propitiū.Tūc
dixerūt ſerui benadab ad eū.Dij
montiū ſunt dij eoruz:⁊ pugnaui
mus cū eis in mōtibus:⁊ ideo vi
cerūt nos.Pugnemus ergo in cā=
peſtribus vbi dij eorum nihil poſ
ſunt:⁊ obtinebimꝰ eos.Tu āt fac
verbū hoc.Amoue ab exercitu re
ges:qr inertes ſunt.⁊ pone ꝓnci=
pes ꝓ eis:⁊ inſtaura numerū pu
gnatorum quos ante habuiſti.

¶De victoria Achab.ca.xxxviij.

Igitur poſt annum reue=
nit benadab cū exerci E F B
tu in affec:q̄ eſt in cā= 3.re.20
peſtribus.Porro filij
iſrl̄ caſtrametati ſunt
ꝯtra eos:quaſi duo parui greges
caprarū.Syri aūt repleuerāt ter
ram:⁊ dixit vnꝰ vir dei ad achab.
Qr dixerūt ſyri deus montiū dñs
eſt:⁊ nō valliū.Tradā eos i ma= Vincūt
nu tua.Et direxerūt acies ex ad= ſiripē
uerſo ſeptez diebus.Septima au blaſ=
tē die percuſſi ſunt de ſyris centū phemi
milia peditu:⁊ reliqui fugerunt am.
in affec

in affec: ⁊ cecidit murus ſuper eos
q̄ remāſerāt. Benadab āt fugiēs
in ciuitatem latuit in cubiculo qđ
erat intra cubiculū. Serui aūt ei⁹
timētes ne ſupueniret achab ⁊ ne
mini pcreret: ⁊ ſcientes reges iſrl' cle
mētes: accinxerūt lūbos ſuos ſac
cis: ⁊ ponētes funiculos in capiti
b⁹ venerūt in occurſum achab di
cētes. Seruus tu⁹ benadab dicit.
Benadab humiliando ſe inuenit pacem cum iſrael.
Uiuit (oro te) aīa mea .q. diceret.
Quācūq̧ mulctā impoſueris: ſu
ſcipiā cā p aīa mea. Qui rñdit. Si
adhuc viuit: frater me⁹ eſt .i. faciā
cū eo fedus. Qui rapiētes ꝟbū ex
ore ei⁹ .q. p omine feſtinātes ad
duxerūt benadab ad eū. Et leua
uit eū achab ſecū in curru ſuo ⁊ di
xit ad eū benadab. Ciuitates q̄s
tulit pr̄ me⁹ a pr̄e tuo: reddā tibi.
Fac tibi plateas in damaſco .i. fo
rū rex venaliū: ſicut fecit pr̄ me⁹ i
ſamaria. Cūq̧ federati eſſent re
dierūt ad ppria. Tūc micheas di
xit ad ſociū ſuū i ſpū. Percute me.
At ille noluit. Cui ait. Q2 nō audi
ſti vocē dñi. cū recedes a me peu
tiet te leo. Qđ factū eſt. Inueniēſq̧
alter vir dixit ad eū. Percute me
in capite. Qui vulnerauit eū. Tūc
ppha mutato vultu aſpſione pul
ueris ⁊ ſanguinis clamauit ad re
gē in via. Cū eſſem⁹ in plio addu
xit vir vnus captiuū ſuū ad me di
cēs. Cuſtodi iſtū q̄ ſi lapſus fuerit
erit aīa tua p aīa ei⁹ .i. eris ſeru⁹
mihi p eo: aut talentum argenti
mihi appendes. Cū aūt ꝟterē me
huc atq̧ illuc: ſubito nō cōparuit.
Et ait rex. Judiciū tuū eſt qđ ipſe
decreuiſti: alterutrū neceſſe eſt fa
cies ei. Tūc lota facie agnit⁹ eſt a
ppheta a rege ⁊ ait. Hec dīc dñs: q2
dimiſiſti virū blaſphemū dignum
morte: erit aīa tua p aīa ei⁹ .i. ipſe
te ificiet: ⁊ irat⁹ rex pphe iuſſit eū
clauſū cuſtodiri: ⁊ vēit i ſamariā.

¶ De vinea Naboth. Cap. xxix.

A 3. re. 21 Porro Naboth iezrahelites
hēbat vineā iuxta palatiū
regis. Et dixit ad eū rex da mihi vi
neā tuā: vt faciā i ea hortū olerū:
daboq̧ tibi p ea vineā meliorē vł
pciū. Qui rñdit. Propici⁹ ſit mihi
dñs ne dē hr̄ditatē prūꝫ meorꝫ ti
bi. q̄ſi diceret. Nō poſſuꝫ. Hr̄ditas
relicta eſt mihi a prībus: vt relin
quā eā poſterꝫ. Et ꝯtriſtat⁹ rex p
iecit ſe i lectū: ⁊ nolebat comedere
⁊ cōfortauit eū ieſabel dicēs. Eq
alo eſto ego dabo tibi vineam na
both. Et ſcpſit ſecreto lr̄as ex noīe
achab: ⁊ anulo ei⁹ ſignatas ⁊ ad in
dices iezrahel miſit: vt ꝯuētū face
rēt ⁊ ieiunarēt: tāq̧ dei iudiciū fa
cturi ⁊ ſūmitterēt teſtes aduerſuꝫ Nota.
naboth q̄ dicerēt. Būdixit naboth
deū ⁊ regē .i. maledixit ſm hebreū
idioma. ⁊ iudicātes reū maieſtatꝫ
lapidarēt. Et fctm̄ ē ita. ⁊ lapidat⁹
eſt naboth extra ciuitatē iezrahel.
Cuꝫ q̄ accepiſſet achab de morte
naboth: deſcēdebat i vineā vt poſ
ſideret eā. ¶ Et occurrit ei helias
theſbites dicēs. Hec dicit dñs. oc
cidiſti: inſup ⁊ poſſediſti. Hebreus
hꝫ. Occidiſti ⁊ poſt hec hr̄ditabꝫ.
In loco hoc in quo linxerāt canes
ſanguinē naboth: lābēt q̧ ſangui
nē tuū .i. in ead ē regiōe. Nō eīn in
telligēdū eſt in eodē loco ſingulr̄.
Qui rñdit. Nū inueniſti me inimi
cuꝫ tibi .i. q̄rē inimicaris mihi. Et
ait helias. Eo q̧ venūdat⁹ ſis dia
bolo vt faceres malū corā dño p
pterea ōmetet dñs poſteriora tua
⁊ dabit domū tuā ſicut domū iero
boā ⁊ baaſa. Sꝫ ⁊ de iezabel dicit
dñs: canes comedēt iezabel i agro
iezrahel. Achab q̄ timēs valde ſci
dit veſtē ſuā ⁊ opuit ſe cilicio ⁊ dor
miuit i ſacco: ⁊ ābulauit demiſſo
capite. Et ait dñs ad heliā. Q2 hu
miliat⁹ eſt achab corā me nō indu
cā malū hoc in dieb⁹ ei⁹: ſꝫ in die
bus filij ſui. Forte dimiſſum eſt ei
pctm̄ ppter pphē iuſtitiā.
Humilitate achab placat dñm.
¶ Tranſierūt igit̄ tres anni ſine bello in
ter ſyriā ⁊ iſrl': ppter fed⁹ qđ inie
rāt. Interim āt ioſaphat rex iuda
accepit vxorem filio ſuo iorā atha
liā filiā achab ⁊ iezabel. ⁊ p affini
tatē ꝯfederati ſunt rex iuda et rex
iſrael. Tūc deſcēdit ioſaphat ad
regē
A 3. Reg. 22.

regē iſrł vidēdū:ꝛ eo pñte dixit a-
chab ſuis ſuis. Nr̄a eſt ramoth q̄
eſt ī galaad: cur negligim⁹ eā tol-
lere d̄ manu regis ſyrie. Et ait ad
ioſaphat. Venies ne mecū ad pugnā
dū in ramoth galaad? Qui rn̄dit.
Sicut ego: ita ꝛ tu. pp̄ls me⁹ pp̄ls
tu⁹. Sꝫ q̄ram⁹ hodie obſecro ſer-
monē dn̄i. ꝛ aſciti ſūt baal ꝓphete
circiter. cccc. Quib⁹ rex ait. Ibo in
ramoth galaad ad pugnādū: an
q̄eſcā. Qui dixerūt. Aſcēde et dn̄s
dabit eā in manu regis. Et ait io-
ſaphat. Nū eſt hic ꝓpha dn̄i. Cui
achab. Remāſit vn⁹ micheas fili⁹
hiemla. ſꝫ odi eum: q2 nō ꝓphetat
mihi bonū. Putabat reliq̄s occi-
ſos a iezabel: tūc perēte ioſaphat
vocat⁹ eſt micheas: ꝛ hortabaꝛ eū
nūti⁹ vt bona regi diceret: ſicut et
alij. Qui rn̄dit. Viuit dn̄s: q2 qd̄cū
q3 dixerit mihi dn̄s hoc loq̄r. Por
ro ī pſeudo ꝓphetis erat ſedechi
as ferēs cornua ferrea: ꝛ dicēs ad
achab. Hec dicit dn̄s. His vētilas
ſyriā: donec deleas eā. i. hoc ſignū
do tibi: q2 vētilabis ſyriā. Tūc q̄ſi
uit achab a michea idipſū qd̄ q̄ſie-
rat ab alijs. Qui rn̄dit. Aſcende ꝛ
tradet eos dn̄s in manu regis: nō
tn̄ dixit q̄s vł cui⁹ regꝫ cui achab.
Adiuro te vt non loquaris niſi q̄
verū eſt in nōie dn̄i. Tunc ait mi-
cheas. Vidi iſrł diſpſum q̄ſi oues
ſine paſtore. Et ait mihi dn̄s. Non
hn̄t iſti dn̄m/reuertāꝛ. Et intelli-
gēs achab q̄ p̄diceret ei ſe moritu
rū dix̄ ad ioſaphat. Vides q2 nō
ꝓphetat mihi bonū. Tūc addidit
micheas. Vidi dn̄m ſedētem ꝛ an
gelos aſſiſtētes ei bonos a dextrꝫ.
malos a ſiniſtris. ꝛ ait. Quis deci-
piet achab vt aſcēdat ꝛ cadat ī ra-
moth galaad. Hoc em̄ exigebant
merita ei⁹. Et dixit vn⁹ a ſiniſtris:
Ego ero ſpūs mēdax in ore ꝓphe
taꝝ ei⁹. Cui dn̄s. Decipies ꝛ p̄ua-
lebis. Tūc ſedechias ꝑcuſſit mi-
cheā in maxillā ꝛ ait. Me ne dimi
ſit ſpūs dn̄i ꝛ locutus eſt tibi. Cui
micheas. Viſurus es q̄ñ abſcōde
ris in cubiculo: tanq̄ de p̄hēſus in
mēdacio. Et vidit ſedechias regē
heſitantē: ꝛ cōfortauit eū dicēs: ſe
creto. Hic ſi eſſet ꝓpheta aruiſſet
man⁹ mea: ſicut manus ierobeā.
Sed ꝛ locutus eſt ꝯ heliā q̄ predi
xit te moriturum vbi mortuus eſt
naboth. Tūc rex p̄cepit īcarcerari
micheam vſq3 ad reditum ſuum.

Prophete achab falſo p̄ nūtiāt victoriam.

Micheas propheta iſrł: p̄dicit oppoſitum.

Percuſſio in maxillam michee

¶ De Ioſaphat ꝛ morte achab ꝛ ochozia. Capitulum. xl.

Aſcēderunt igiꝛ cū exercitu
duo reges in ramoth gala
ad: ꝛ ioſaphat erat ī ſtola regali. 3. Reg. 22.
Cui achab differēs erat ī hitu mi-
litari: vel ne cognoſcereꝛ a ſyris
Rex aūt ſyrie p̄cepat p̄ncipib⁹ bel
li: vt reliq̄s nō curātes ſolū achab
ſanguinē q̄rerēt. Et ꝓpterea īpetu
facto pugnabāt ꝯ ioſaphat. Qui
cū exclamaſſet ꝯuocās ſeruos itel
lexerūt ſyri nō eſſe achab: ꝛ ceſſaue
runt ab eo. Un⁹ aūt dirigēs ſagit
tā in icertū ꝑcuſſit achab īter pul
monē ꝛ ſtomachū: et fluebat ſan-
guis in ſinū. i. in interiora currus
ꝛ ꝑ p̄cones reuocat⁹ eſt exercit⁹ a
bello. Mortuus eſt autē achab et
delat⁹ eſt in ſamariā: ꝛ ſepult⁹ ibi
iuxta domū eburneā quā edifica-
uerat. Et dū lauarent mulierꝫcule
currū ꝛ habenas in piſcina ſama
rie lixerūt canes ſanguinē ei⁹: iux
ta ꝟbū helie: ꝛ regnauit ochozias
fili⁹ ei⁹ ꝓ eo. Porro ioſaphat rediē
ti occurrit hieu fili⁹ anani arguēs
eū q̄ impio p̄buiſſet auxiliū. Ioſa
phat ꝟo regnauit in hierlm̄. Tri-
gintaq̄nq3 ānoꝝ erat cū regnare
cepiſſet: ꝛ. xxv. ānis regnauit. Ce-
pit autē regnare anno. iiij. achab
regis iſrł. ¶ Sed ꝛ hic oriꝛ qō de
collatiōe: q̄s oēs poſt librū regū
ſeꝑatim diſcutiem⁹. ¶ Et ambu-
lauit ioſaphat ī vijs aſa p̄ris ſui.
Anno ſiquidē tertio regni ſui p̄ce
pit p̄ncipib⁹ ꝛ ſacerdotibus regni
ſui: vt ꝑagrātes ꝑ ſingulas ciuita
tes docerēt pplm̄ legē moyſi. Por
ro amonite: moabite: ꝛ arabes: ir-
ruerūt ī iudā circa ēgaddi. Et orā
te ioſaphat ī tēplo vt legiꝛ in pa-
ralippomenō cōfortauit eū iaziel
filius.

De ioſaphat rege iuda.

2. Paral. 20.

filius zacharie ꝓpheta dicēs. O iuda et hieruſalem nolite timere: cras egrediemini et dñs erit vobiſcū. Et egreſſus ꝑcuſſit hoſtes et fugauit. Cūq; diriperet iſrael caſtra
A ps.75.
hoſtium tribus diebus: dixit locū illū conuallē benedictionis ꝛ habuit deinceps coꝛ ꝑfectū cū dño. Sȝ ꝛ reliq̇as effeminatoꝝ abſtulit d̄ t̄ra verū tamē excelſa nō abſtulit: et adhuc ſuiebat edō regi iuda in tributo. Miſit q̄ȝ ioſaphat claſſes in ophir ꝓpter aurū q̄ ꝯfracte ſunt in aſiongaber. Hāc cōfractionē ꝑdixerat ei eliezer ꝓphā filiꝰ dodā futurā: q2 ioſaphat fecerat fedꝰ cū ochozia. Et mortuꝰ eſt ioſaphat ꝛ ſepultꝰ i ciuitate dauid: ꝛ regnauit ꝑ eo ioꝛā filiꝰ eiꝰ.

Additio.

Nota qḋ iudea quandoq; dicitur tota terra iudeoꝝ vt ibi ignoti iudea dei: et notꝰ in iudea deus. Quandoq; iudea dicit t̄m tribus iude et beniamin: ſm q̄ dicit q̄ roboam regnauit ſuꝑ iudam ieroboaȝ ſuꝑ iſrael Quandoq; ſola tribus iude iudea dicit vt ibi. Iudea ꝛ hieruſalē noli timere.

Incidentia.

¶ Sub ioſaphat nonus latinoꝝ rex fuit ſiluius carpētꝰ dicimus ſiluius tyberiꝰ: a q̄ fluuius dictus eſt tyberis: q̄ priꝰ albula dicebat undecimus ſiluius agrippa.

¶ Finit hiſtoria tertij libri reguȝ.

¶ Sequunt tituli capitulorum in hiſtoriam Regum quarti.

De ochozia rege iſrael. Cap̄.j.
De raptu helie. ca.ij.
De ſale heliſei. Cap̄.iij.
De tribus regibus qui obſederūt regem moab. ca.iiij.
De ſuperabundantia olei. cap̄. v.
De ſuſcitatiōe filij ſunamitis.c.vj.
De coloquintidis ꝛ ſuperabundātia panum. Cap̄.vij.
De naaman. Capi.viij.
De ſecuri ꝛ acriſia ſyrioꝛum.c. ix.
De ſecūda obſidiōe ſamarie.c.x.
De fame ſeptem annoꝝ ꝛ peregrinatione mulieris ſunamitis.c.xj.
De morte benadab. ca.xij.
De ioꝛam rege iuda. ca.xiij.
De hieu rege iſrael. cap̄.xiiij.
De.lxx. filijs achab ꝛ eorum morte. ꝛ de morte hieu. ca.xv.
De athalia ꝛ ioas. ca.xvj.
De gazophylatio. ca.xvij.
De obitu heliſei. cap̄.xviij.
De amaſia ꝛ ioas rege iſrl̄.ca.xix.
De ieroboam rege iſrl̄: ꝛ amos ꝓpheta. Capitu.xx.
De ozia. ca.xxj.
De zacharia ꝛ ſellum ꝛ manahē. Capitulum. xxij.
De initio natiuitatis decem tribuum. Capitu.xxiij.
De ionathan. ca.xxiiij.
De achaȝ. ca.xxv.
De captiuitate dcē tribuū.c.xxvj.
De ezechia. ca.xxvij.
De ſignis itrū annoꝝ que predixit eſaias. ca.xxviij.
De fuga ſennacherib. ca.xxix.
De regreſſu ſolis. ca.xxx.
De morte ezechie. ca.xxxj.
De manaſſe ꝛ obitu eſaie.c.xxxij.
De morte manaſſe. ca.xxxiij.
De amon ꝛ ioſia. ca.xxxiiij.
De hieremia. ca.xxxv.
De inuētiōe deutronomij.c. xxxvj.
De morte ioſie. ca.xxxvij.
De ioachȝ vel ioachas.c. xxxviij.
De nabuchodonoſoꝛ ꝛ morte ioachim. Capitulum.xxxix.
De ſedechia. ca.xl.
De laguncula teſtea. ca.xlj.
De ꝑma obſidiōe hierl̄m.ca. xlij.
De ſcd̄a obſidione hierl̄m.c. xliij.
De fuga ſedechie capta vrb.xliiij.
De incendio templi ꝛ vrbis ꝛ godolia. ca.xlv.
De morte ſedechie. ca.xlvj.
Sedatio cōtrarietatum. ca.xlvij.

¶ De Ochozia rege iſrael. Capitulū primū. Hiſtorie regū quarti.

Porro ochozias filiꝰ achab regnare cepit in ſamaria: anno. xvij. ioſaphat ꝛ duobus annis regnauit ꝛ ambulauit in vijs
A 4.re.2

patris ꝛ matris ſue:ꝛ preuarica=
tus eſt moab in iſrl.i.receſſit a tri
buto ei⁹. Ceciditq; ochozias per
cancellū cenaculi:ꝛ egrotauit: et
miſit nuncios q̄ conſulerēt beelze
bub deū accarō:de īfirmitate ſua.
Joſephus dicit miſit ad deum ac=
caron muſcam: et miſit dominus
heliam in occur=
ſum nuntiorum
Qui ait eis. Nū
quid nō eſt de⁹
in iſrael vt ea=

Additio.
Beelzebub de⁹
accaron dicitur
muſca.

tis ad deū accarō. Quāobrē nō cō
ſurget ochozias:ſʒ morietur. Cū=
q; rediiſſent nūcii ad regē et dice=
rēt ſe rediſſe ꝑ huiōi ꝓhibitione
q̄ſiuit ab eis de habitu viri q̄ ap=
paruerat eis. Qui dixerunt ei. Uir
piloſus ē:ꝛ zona pellicea accict⁹.
Qui ait. Helias eſt: miſit rex quin
q̄genariū cum ſuis quinq̄ginta ar
matis vt vocarēt heliā vel inuitū
traherēt. Et ait q̄nq̄genari⁹ helie
ſedēti in vertice mōtis. Hō dei rex
ꝓcepit vt deſcēdas. Qui reſpōdit.
Ignis vorat q̄nq̄ge narios
Si hō dei ſuʒ deſcēdat ignis de ce
lo:ꝛ deuoret te ꝛ tuos ꝛ ſic factū ē.
Miſit q̄ʒ rex aliū q̄nquagenariuʒ
cū ſuis:q̄ ſiliā locut⁹ ē:ꝛ ſiliā paſ
ſus. Deſtinauit q̄ʒ tertium q̄nq̄ge
nariū:q̄ credit̄ fuiſſe abdias:q̄ cur
uans genua corā helia ait. Obſe=
cro vt miſerearis aīe mee et ſeruo
rū meoꝝ. Et ait angel⁹ ad heliā.
Deſcēde cū eo ne timeas. Qui de
ſcēdit ad regeʒ ꝛ ait. Quia miſiſti
ad beelzebub quaſi nō eſſet deus
in iſrael: morieris. Et mortuus eſt
ochozias et regnauit ioraʒ frater
eius pro eo:anno ſecundo ioram
filii ioſaphat:ꝛ tunc equiuoci fue
runt rex iuda ꝛ rex iſrl ꝛ affines.

¶ De raptu helie. Capitulum. ij.

Factum eſt cum leuare vellet
dominꝰ heliam per turbinē
in celum venerunt helias et heli=
ſeus in galgala. Et ait helias ad
heliſeū. Mane hic:quia miſit me
dominus in bethel. Qui reſpōdit.
Uiuit dominus ꝛ viuit anima tua:
quia nō derelinquā te. Sciebat ei
in ſpū eum tollēdū eſſe. Et occur
rerunt eis filii ꝓphetarū q̄ erāt in
bethel:ꝛ dixerūt ad heliſeuʒ ſecre
to. Noſti q: hodie tollet̄ dn̄s tu⁹ a
te. Qui reſpōdit. Noui. Silete. Et
ait helias. Mane hic. Qui noluit.
Cūq; veniſſet in hierico:: diſpōn di
xerunt heliſeo filii prophetarum
qui erant ibi quod et predicti. Et
voluit helias vt maneret ibi: ſed
noluit. Cumq; venirent ad iorda=
nem ambo:ꝛ.l. de filiis propheta
rum a longe ſpecularentur:inuol
uit helias pallium ſuū ꝛ percuſſit
aquas que diuiſe ſunt. et tranſie=
runt per ſiccum. Cumq; tranſiſ=
ſent:dixit helias ad eum. Poſtu=
la quod vis:et faciam tibi anteq̄
tollar a te. Qui reſpondit. Obſe=
cro vt fiat ſpiritus tuus duplex in
me. Qui reſpondit. Rem difficileʒ — Heliſei petitio.
poſtulas:tamē ſi videris me quā
do tollar a te erit: alioquin non
erit. Spiritum duplicem habuit
helias:id eſt ad duo. ad prophe=
tiam:ꝛ ad miracula. Et ad eadem
duo fuit ſpiritus in heliſeo. et ita
non petiit diſcipulus eſſe ſup ma
giſtrum. ¶ Quidam tamen diſtin
guunt ita: fiat ſpiritus tuus du=
plex in me:id eſt duplicetur i me. — Nota.
Quod ita impletuʒ fuiſſe tradūt.
Nam heliſeus viuens ſuſcitauit
mortuum:ſed et mortuus ſuſcita=
uit mortuum:quod non helias.
¶ Cumq; pergerent:ecce currus
igneus et equi ignei diuiſerunt
vtrſq;:ꝛ aſcendit helias:ꝛ fereba
tur per turbinem in celum. Legi=
tur q̄ ſabacha pater helie nōduʒ
nati:vidit in ſomnis viros candi=
datos ſe ſalutantes. Quod cū nū
tiaſſet in hieruſalem: reſponſum
eſt ei. Puer hic iudicabit iſrael in
gladio ꝛ igne. Heliſeus autem vi=
debat et clamabat. Pater mi pa=
ter mi:currus iſrael ꝛ auriga eius
id eſt ſuſtentator populi et rector.
et deiecit ei helias pallium ſuum.
Tunc ille ſcidit veſtimēta ſua vel
pre dolore: vel abiiciens veſtem
ſuā:vt deinceps vteretur veſte he
lie

lie.Et rediens ad iordanem per=
cuſſit aquas pallio helie: τ nõ ſunt
diuiſe: τ ait.Ubi eſt deꝰ helie etiã
nunc percuſſitq; iterum et diuiſe
runt.Et tranſijt.Quod videntes
filij prophetarum dixerunt. Re=
quieuit ſpiritꝰ helie ſup heliſeũ.
Et occurrẽtes adorauerunt eum:
τ eo licet renitente miſerunt.l. vi
ros ad querendũ heliam: ſi forte
proiecisset eum dñs in aliquo mõ
tiũ vel valliũ.Cũq; queſiſſent per
tres dies: eo nõ inuẽto redierunt.

¶De ſale heliſei. Capitulum.iij.

B 4.re.2 Tunc dixerunt viri hierico ad
heliſeũ. Terra hec optima
eſt ſed aqua fontis peſſimam ter
rã facit ſterilẽ.Qui aſſumẽs vas
nouum terreũ miſit in illud ſal: τ
egreſſus ad fontẽ miſit ſal i illũ.
Et cum oraſſet ait.Hec dicit dñs.
Sanaui aquas has τ nõ erit leis
mors vltra: neq; ſterilitas.Forte
morboſa erat bibentibus cum ſte
rilitate.Et ſanate ſunt aque vſq;
ad diem hãc.Cumq; aſcẽderet in
bethel: illudebant ei.xlij.pueri di
centes.Aſcende calue.Et maledi
xit eis in nomine domini: id eſt ꝑ
nomẽ domini vel inuocato nomi
ne domini.Egreſſiq; ſunt duo vrſi
de ſaltu τ deuorauerunt eos. Cũ
q; trãſiſſet ꝑ mõtẽ carmeli: rediijt
in ſamariã τ habitabat in ea.

¶De tribus regibus qui obſe=
derunt regem moab. Capi.iiij.

A 4.re 3 Porro ioram filius achab
regnauit in ſamaria anno
xviij.ioſaphat. τ .xij.annis
regnauit: tulitq; idola gentium:
que pater ſuus introduxerat: ve=
runtamen a cultu vitulorum ierο
boam non receſſit.Quem cum re=
dargueret micheas: occiſus eſt ab
eo precipitio: vt dicit epiphanius
epiſcopꝰ ſalamie cypri.Et ſepul=
tus eſt in moraſthi ſolus iuxta ſe
pulturam ſenachim. Abdias fuit
poſt micheas ſimiliter moraſthi=
tes ſextus.xij.prophetarum. Por
ro rex moab ſoluebat regi iſrael
tributum agnos.c.milia: et toti=
dem arietes cum velleribus ſuis:
ſed mortuo achab receſſit a tribu
to.Quamobrem ioram rex iſrael
aſcendit contra eum in prelium τ
habuit ſecum ioſaphat regem iu
da: ſed et ioſaphat duxit ſecum re
gẽ edom.Cumq; iuiſſent per de=
ſertum idumee.vij.diebus nõ erat
eis aqua.Et ait Joſaphat: eſt ne
hic propheta dñi.Et reſpondit q̃
dam.Eſt hic heliſeus qui funde=
bat aquã ſuper manus helie. Et
ſteterunt tres reges ante heliſeũ.
Qui dixit ad regem iſrael.Quid
mihi et tibi eſt.i.tu cum ſis idola=
tra: quare venis ad prophetam
domini.Verũtamen propter ioſa
phat: reſpicia͡z te: τ ait.Adducite
mihi pſaltem.i.pſallentem. Cũq;
caneret pſaltes: per armoniam ex
citatus eſt ſpiritus eius: τ factus
eſt ſpiritus domini ſuper eum: et
ait.Facite in alueo torrentis huiꝰ
exiccato foſſas τ foueas: vt abun
dãtiam ſuperuenientis aque reti
nere poſſint.Dabit enim dominus
vobis aquam ſine vento: et plu=
uiã in abundãtia.Inſuper tradet
dominus moab in manꝰ veſtras:
vrbes electas percutietis: ligna fru
ctifera ſuccidetis: fontes obturabi
tis.agros egregios operietis la
pidibꝰ.Factũ eſt mane i hora ſa=
crificij irruerunt aque per alueum
torrentis.Pluerat enim vehemẽ
ter tribus diebus vt ait ioſephus
in ſupremis partibꝰ idumee: Por
ro moabite ſtabãt in terminis ter
re ſue: vt prohiberẽt hoſtes ab in
greſſu.Qui cũ mane vidiſſẽt e regiõe
uerſo aquas turbidas torrẽtis ſo=
le repercuſſas ſuſpicati ſunt infectas
ſanguine: τ dixerũt.Surgamꝰ ad
predã mutuo ceſi ſunt hoſtes.Et
dum irruerẽt ꝑcipites ꝑcuſſit eos
iſrael: τ fugerũt: τ depopulatꝰ eſt
iſrael moab et fecit illa quatuor
que predixerat heliſeus.Et circũ
dederunt ciuitatẽ vbi erat ſedes
regni: que a fundibularijs ex ma
gna parte ꝑcuſſa eſt. Et deſperãs
rex moab tulit ſecũ ſeptigẽtos ele

Precibꝰ heliſei dat aq̃ ptribꝰ regibus.

ctos:vt irrūperet p partē exercitus vbi erat rex edō ⁊ aufugeret. Sed hoſtes repulerunt eū in vrbem:⁊ neceſſitate cōpulſus:filiū q regnaturus erat p eo:corā hoſtibus ſupra murū obtulit holocauſtum:vt deus eū liberaret. Reges autem videntes hoc factū neceſſitatis ex humana compaſſiōe receſſerūt ab eo. Et rediit ioſaphat in hieruſalē:⁊ occurrēs ei hieu pphetā/fili⁹ anani:culpabat eū φ hoī idolatre ſolacia prebuiſſet.

A ¶ De ſuperabundātia olei.ca.v.

4.reg. 4. Factum eſt autem φ quedā mulier de vxoribus pphetarum vxor.ſ.abdie ad heliſeū clamabat dicēs. Uir meus mortuus eſt ⁊ oppreſſus erat ere alieno ppter elimoniā prophetarū. Et ecce creditor venit vt tollat duos filios meos ad ſeruiēdū ſibi. Et reſpondit heliſeus. Quid habes in domo tua? Et illa. Non habeo niſi paruū olei quo vngar. Qui ait. Pete mutuo vaſa vacua nō pauca ⁊ clauſo oſtio cū filijs tuis mitte inde in oia vaſa. Dūq3 infunderet mulier:creſcebat oleū:⁊ impletis vaſis ſtetit.i.creſcere ceſſauit. Qđ cū accepiſſet heliſeus:ait ad eā. Uade vende ⁊ redde creditori tuo: tu aūt ⁊ filij tui viuite de reliquo.

¶ De ſuſcitatiōe filij ſunamitis. Capitulum.vj.

B 4.re.4 Factum eſt vt tranſiret heliſeus p ſunā ciuitatem et erat ibi mulier magna non tam corpore φ ſapientia: q intelligēs virū dei eſſe tenuit eū vt comederet panē. Cūq3 frequēter diuerteret ad eā heliſeus ſuaſit mulier viro ſuo:vt faceret ei cenaculū paruū:⁊ poneret i eo lectulū ⁊ mēſā ⁊ ſellā ⁊ cādelabrū. Et rediēs heliſeus requieuit ibi:⁊ ait ad giezi. Uoca ſunamitē hāc ⁊ loquere ad eā. Quid vis vt faciat dn̄s meus tibi. Loquar pro te regi vel principi militie. Que reſpondit. In medio populi mei habito:quaſi diceret. Uallata ſum ppinquis:⁊ nullus inquietat me. Cūq3 quereret heliſeus qđ vellet: dixit giezi ad eum. Filium nō habet:⁊ vir ei⁹ ſenex eſt. Tunc ait heliſeus ad eā. In tēpore iſto ⁊ i hac eadē hora ſi vita comes fuerit habebis in vtero filium. Hebreus ſic hz. In tempore iſto:cū tēpus vite (ſubaudi ad huc erit tibi. habebis ⁊c. Que reſpondit. Noli vir dei mētiri ancille tue. Concepit tamen mulier ⁊ peperit:iuxta verbū heliſei. Cū φ creuiſſet puer:egreſſus ē ad patrem ad meſſores ⁊ egrotauit. Cū φ clamaſſet bis:caput meū doleo remiſit eū pater ad matrē ſuā:⁊ mortuus eſt. Et collocauit eū mater ſuper lectum viri dei:⁊ clauſit oſtium ⁊ vocans virum ſuū ait. Curram ad virū dei ⁊ reuertar. Qui reſpondit. Hodie nō ſunt calende nec ſabbatū:cur ſbis. Iſtis enim diebus prophete ⁊ doctores ſolebant frequentari:⁊ audiri. Et tollens mulier vnum de pueris ſe cum ſedens in aſino venit ad virū dei in mōtē carmeli. Qui cū vidiſſet eā ait ad giezi. Ecce ſunamitis illa. Occurre ⁊ dic ei. Recte ne agit circa te ⁊ virū tuū ⁊ filiū. Que rn̄dit. Recte. ¶ Et nota φ ſemper heliſe⁹ hoſpitā ſuā vocabat ſunamitē. Nō eīm tantā habuit familiaritatē cū ea:vt propriū nomen eius ſciret. Et piecit ſe mulier et apprehēdit pedes heliſei. Et ait heliſeus giezi volēti eā amouere. Dimitte illā. Aīa ei⁹ in amaritudine eſt:⁊ dn̄s celauit a me. Et ait mulier. Nunqđ petiui filiū a te.q.d. Mihi non petenti dediſti filiū in pncipe meā. Nūqđ nō dixi tibi ne illudas me. Illuſionē vocat dare filiū a dn̄o ⁊ tā cito auferri. Et ait ille ad giezi:tolle baculū meū ⁊ vade ⁊ ne facias morā vł aliquē ſalutando vel reſpondendo ſalutāti:⁊ pones baculū meū ſup faciē pueri. Cumq3 abijſſet ait mulier ad heliſeū. Uiuit dn̄s non dimittam te. Et ſecutus eſt eam. Et reuerſus eſt giezi in occurſum ei⁹ dicens

Hoſpite heliſei pdicit filij natiuitas.

Nota.

dicens. Non ſurrexit puer. Et ingreſſus heliſeus incubuit ſup puerum ⁊ cõtrahens ſe coaptauit mēbra ſua membris eius. Et cũ ora‐
Suſcitatio pueri. ſſet calefacta eſt caro pueri: et oſculauit puer: ⁊ aperuit oculos. Quē cum reddidiſſet matri viuentem: reuerſus eſt in galgala. Hunc locũ ſepe frequentabat heliſeus tũ ꝓ religione loci. tum quia ibi natus eſt. et in ortu eius tale ibi contigit prodigium: vt imago vna ex vitulis aureis mugiret acute. Quo audito i hierl'm ſacerdos diuino nutu ait. Propheta natus eſt i iſrl' q̄ ſculptilia corũ deſtruet ⁊ fuſilia.

¶ De coloquintidis ⁊ ſuperabundantia panum. Capitulũ. vij.

F G 4. Re. 4. Porro fames erat in terra ⁊ filij ꝓphetarũ decēbenerāt ad heliſeum. Qui dixit vni de pueris. Coque pulmentum filijs prophetarum. Qui egreſſus vt colligeret herbas agreſtes: inuenit quaſi vitem ſilueſtrem ⁊ collegit ex ea coloquintidas neſciēs: quid eſſet ⁊ cõſcidit in ollā pulmēti. He ſunt agreſtes cucurbite amariſſime: minores his q̄ in ortis naſcunt'. Uel vt quidā dicũt herba eſt quaſi vitis ſe diffundens in ſepib' fructu modico purpureo ⁊ rotũdo cũ maturus eſt. Cũq; guſtaſſent recũbētes de coctione hac clamauerunt. Mors in olla vir dei. i. amaritudo quaſi in morte vel mortifera. Et allatā farinā miſit in ollā: ⁊ dulcorata eſt eſca. Uir autē q̄dā detulit viro dei panes primitiax. ⁊. xx. panes hordeaceos: ⁊ frumētũ nouũ in pera id eſt grana cõfricata. Nõ eſt itelligēdũ de panibus primitiarũ q̄ offerebant' in pentecoſte neq; de polēta q̄ offert' i paſca. ſed q2 fames erat in terra feſtināter de tritico adhuc recente fecerat iſte panes. quos fecit heliſe' apponi populo. Quidam dicũt. c. viris quia miniſter dixit. quātũ eſt hoc vt apponā. c. viris. Sed intelligēdũ vt apponā ⁊ iā. c. viris nedũ populo. Uel forte duos tantũ panes primitiarũ appoſuit. c. viris dicens. hec dicit dominus. Comedēt ⁊ ſuperenit. Et factum eſt ita miraculoſe iuxta verbum domini.

¶ De Naaman. Cap. viij.

Naaman autē princeps erat militie regis ſirie vir diues ⁊ aſſidu' ſ3 leproſus. Et latrũculi de ſyria captiuā duxerant puellā de iſrael: q̄ erat i obſequio vxoris naaman. Que ait ad dominā ſuā. vtinā fuiſſet dñs me' ad ꝓphetā ſamarie qui curaret eum. Tulit naaman argentũ ⁊ aurũ multũ: ⁊ x. mutatoria veſtiũ: id eſt decē paria: vel nouas veſtes q̄ ſic vocant' pro mutatiõe veſtiũ veterũ. Tulitq; ſecũ literas regis ſyrie ad regem iſrael: in hec verba. Scito q2 miſeri3 ad te naaman vt cures eũ a lepra. Et audiēs rex iſrael blaſphemiā ſcidit veſtimēta ſua: ⁊ ait. Nunq̄d ego de' ſum vt curē hominē leproſum? Occaſiões querit aduerſum me. Et miſit ad eum heliſeus dicēs. Cur ſcidiſti veſtimēta tua? Ueniat ad me ⁊ ſciat ꝓphetā eſſe in iſrael. Stetit itaq; naaman ⁊ equitatus eius ad oſtiũ heliſei. Qui miſit ad eũ dicēs. Lauare ſepties in iordane et mundaberis. Cũq; abiret naaman indignās ꝙ nõ tetigiſſet eũ inuocās nomē domini: dixerunt ei ſerui ſui. Si rem grandem dixiſſet tibi propheta facere debueras quāto magis quod modicum eſt. Deſcendit ergo ⁊ lauit ſe in iordane ſepties ⁊ mundatus eſt. Et rediens ſtetit corā heliſeo ⁊ ait. Scio ꝙ nõ ſit deus alius in vniuerſa terra niſi in iſrael. Et obtulit ei benedictionem. Cumq; renuenti vim faceret: ait heliſeus. Uiuit dominus: quia non accipiā. Et ait naaman. Obſecro vt tolla3 onus duorũ burdonum de terra hac. Eſt autem burdo ex equo et aſina. Secundum quoſdam tulit terram vt ſterneret eā in templis idolorum: vt ſtans ſuper eam adoraret deum terre iſrael ne offenderet dominum ſuum ſi pariter non

[right margin:] A 4. re. 5

[right margin:] Heliſe' nilcape re vos luitpro curatione ſed giezi cepit q̄ ꝓpter ſe prapcititur.

adoraret. Sed veri⁹ videtur ꝙ fe
cerit altare domino ex ea ad imo
landum. Unde ⁊ ſubdit. Non fa
ciet ſeruus tuus vltra holocauſtū
ac victimaꝫ dijs alienis niſi dño.
Unū eſt qḋ mutare nō poſſum cū
ingrediẽt rex ſup manū meā: ⁊ ado
rat in tēplo remon oportet me ſi
mul adorare. Ora dñm vt nō im
putet mihi hoc. Et abijt naaman
electo terre tpe: id eſt cum elegiſſet
terrā ad portandū. Hebre⁹ ſic ha
bet. Abijt abeo aliquāto terre ſpa
cio. Eadem ambiguitas in geneſi
legiẽ. Eratqꝫ vernum tempus: et
ingrediebatur effrata. Hebre⁹ ha
bet. Adhuc ſpacium terre erat: et
ingrediebatur effrata. Et ſic lati
nus interpres poſuit electum tem
pus vel vernuꝫ pro ſpacio. Cucur
rit autē giezi poſt naaman vt ali
quid acciperet ab eo et ait. Domi
nus meus miſit me ad te dicens.
Venerunt ad me duo adoleſcētes
ex filijs prophetarum: da eis talē
tū argēti ⁊ veſtes duplices. At ille
dedit ei duo talēta ⁊ veſtes ⁊ tra
didit ei pueros q̄ deferrēt ea ⁊ ab
ſcōdit ea in domo. Cumqꝫ veſpere
ſtaret corā heliſeo ait. Unde venis
giezi? Qui reſpōdit. non iuit ſeru⁹
tu⁹ quoqꝫ. At ille. Nonne cor meū
tecū erat cum reuerſus fuerat ho
mo in occurſum tuū. Accepiſti ar
gentū vt emas poſſeſſiones. Sed
lepra naamā adherebit tibi ⁊ ſemi
ni tuo in ſempiternū. Et egreſſus
eſt ab eo leproſus. Nō legiẽ ad li
terā giezi filiū habuiſſe leproſum
nec poſterū. Certū eſt aūt de giezi
tis ꝙ lepra ſimonie r. ſperſi ſunt.

A ¶ De ſecuri ⁊ acriſia ſyrorꝫ. ca. ix.

4.re.6 Factum eſt autem cum eſſet
heliſeus cū filijs propheta
rum incidentibus ligna ad iorda
nem cecidit ferrum ſecuris vnius
in aquam. Cumqꝫ ciularet ille: mi
ſit heliſeus lignum in aquam vbi
ceciderat ferrum: ⁊ natauit ferruꝫ
⁊ tulit illud. Porro rex ſyrie pugna
bat ꝯtra iſrael: ⁊ ſepe ponebat ſer
uos ſuos in inſidijs quas cauebat
rex iſrl' heliſeo ſibi manifeſtante
aſcondita ſyrorꝫ. Et ꝯturbat⁹ rex
ſyrie ait ſeruis ſuis. Quis veſtruꝫ
proditor eſt mei apud regē iſrael.
Et ait vnus. Nequaqꝫ ſed heliſe⁹
indicat regi iſrael quecūqꝫ loque
ris in cōclaui. Qui ait. Mittā ⁊ ca
piā eū. Cumqꝫ accepiſſet eū eſſe in
dothaim: miſit illuc robur exerci
tus. Qui venientes illuc in nocte
circūdederūt ciuitatē. Mane puer
heliſei vidit exercitum: territuſqꝫ
clamauit. Heu dñe quid faciem⁹.
Qui reſpondit. Noli timere: plu
res ſunt nobiſcum. Et orante heli
ſeo aperuit dñs oculos pueri: ⁊ vi
dit montem plenū curribꝰ igneis:
id eſt agminibus angelorū. Cūqꝫ
intrarent hoſtes ad eum: orāte he
liſeo percuſſit eos dñs cecitate nō
omniquidē. ſed
acriſia ne eum
agnoſcerēt. Et
dixit ad eos he
liſe⁹. Nō eſt hec
via: nec eſt iſta
ciuitas. i. nō eſt

Additio.
Acriſia eſt amē
tia viſus. ſ. quā
do q̄rim⁹ qḋ in
manu tenemus

hic manſio heliſei. Sequimini me
⁊ oſtēdam vobis virum quem que
ritis: ⁊ duxit eos in ſamariam. Et
orāte heliſeo aperuit dñs oculos
eorū: ⁊ viderūt ſe eſſe in medio ſa
marie: ⁊ hoſtes circunſtantes. Et
dixit rex iſrael ad heliſeum. Per
cutiā eos pater mi. Qui reſpōdit.
Nequaqꝫ dñs enim adduxit eos:
ſed prebe eis hoſpitalitatē affluē
ter. Quo facto redierunt ſyri ad
propria nec vltra in dieb⁹ heliſei
venerunt latrones ſyrie in iſrael.

¶ De fame ⁊ ſecunda obſidione
ſamarie. Cap. x.

Factū eſt poſt hec benadab A
rex obſidebat ſamariā ⁊ fa 4.re.6
cta eſt fames in ſamaria. ita vt vē
deretur caput aſini. lxxx. argēteis
nummiſmatis: ⁊ quarta pars cabi
ſtercoris columbarum: quinqꝫ ar
genteis. Hac (vt ait ioſephus) con
diebāt cibos pro ſale. Tradūt q̄
dam nomine ſtercoris dici veſicu
lam columbe in qua reperiebant

grauꝰ

grana ꝺ̃ fouis alata. Cūq₃ trāſiret
rex iſrl̕ ꝑ murū: ⁊ ꝯſideraret cuſto
dias muri: clamau it ad eū. Salua
me ꝺn̄e rex. Qui ſuſpicatus ꝙ q̄re
ret aliq̇d ab eo: cōmot⁹ rn̄dit. Nō
ſaluat te ꝺn̄s. Un̄e ſaluare poſſū.
De area an de torculari. Qui rn̄=
dit. Nequaq̄ ꝺn̄e ſ₃ ego et mulier
iſta cōdixeram⁹ de filijs nr̄is come
dēdis: ⁊ comedim⁹ filiū meū. hec
aūt abſcōdit filiū ſuū. Et ꝯtriſtat⁹
eſt rex vehemēter ⁊ ſcidit veſtimē=
ta ſua ⁊ appuit ciliciū quo veſtit⁹
erat ad carnē: ⁊ ait. Quid ampli⁹
mali poſſumus expectare a ꝺn̄o.
hec faciat mihi de⁹ et hec addat:
ſi ſteterit caput heliſei ſuꝑ ipſum
hodie. hoc eñ malum imputabat
heliſeo ꝙ ꝯciues nō liberabat cū
poſſet. Cumq₃ miſiſſet ſpiculatorē:
penitētia duct⁹ ſequebať eū vt ꝓ=
hiberet. heliſeus autē ſedebat in
domo ſua ⁊ ſenes cum eo. quos io
ſephus diſcipulos ei⁹ dicit. Et ait
heliſeus. Neſcitis q₂ filius homi=
cide qui. ſ. occidit naboth miſit vt
ꝑſcidať caput meū. Prohibite in=
trare nuntiū donec veniat rex qui
ꝓhibebit ei quod iuſſerat. ¶ Cum
q₃ ſuperueniſſet rex ait heliſeus.
Cras hac hora erit in porta ſama
rie modius ſimile ꝑ ſtatere vno. ⁊
duo modij hordei ſimilr̕. Et irriſit
eū vnus eoꝝ ſuꝑ quoꝝ man⁹ rex
incūbebat dicēs hoc eſſe impoſſi=
bile. Cui heliſeus. Uidebis ⁊ non
comedes. Porro quatuor leproſi
erant ad introitū porte ſame deſi=
cientes. Qui veſpe venerūt ad ca=
ſtra ſyrie et neminem ibi reperūt.
Terruerat eñ ꝺn̄s ſyros: ⁊ ſonit⁹
exercit⁹ magni mittēs: ſuꝑ eos: fu
gerūtq₃ alas ſuas tm̄ ſaluare cu=
piētes: ⁊ intrātes leproſi comede=
rūt. ⁊ tollētes de ꝑda iuxta cor ſuū
nūtiauerūt portatorijs vrbis ſyros
abijſſe ſuſpicat⁹ aūt rex iſrl̕ ſyros
ſimulaſſe fugā ⁊ latere: miſit duos
in eq̇s q̇ explorarēt oia vſq₃ ad ior
danem. Qui cū reuerſi nūtiaſſent
ſyros fugiſſe egreſſus ppl̕s diri=
puit caſtra ⁊ vēdebať ſimila ⁊ hor
deū iuxta ꝟbū heliſei. Dux aūt q̇
irriſerat eū a rege ꝯſtitut⁹ ad por
tā oppreſſus ē a turba ⁊ mortu⁹ ē.

¶ De fame ſeptem annoꝝ ⁊ pere
grinatiōe mulieris ſunamitꝫ. c. xi.

Oſt hec aūt heliſe⁹ locut⁹ ē A
ad mulierē cui⁹ filiū ſuſcita 1. re. 8.
uerat. Uade cū domo tua
ꝑegrinari vbicūq₃ poterꝫ. Uocabit
eñ ꝺn̄s famē ſuꝑ terrā ſeptem an
nis. i. angelū ꝓpoſitū fami. q. d. fa
mes veniet. vl̕ eſt locutio. De hac
fame ambiguū eſt vtꝝ ꝓceſſerit ꝓ
dictā obſidionē vel ſecuta ſit. Igi
tur mulier itrauit terrā philiſtijm
⁊ ꝯtribules occupauerūt bona ei⁹.
Que finita fame regreſſa eſt: et in
trauit vt iterpellaret regē ꝓ domo
ſua ⁊ agris. Et tūc rex loq̄bať cū
giezi: q̈rēs ab eo magnalia heli
ſei. Qui vidēs mulierem ait. Dn̄e
hec eſt mulier ⁊ hic eſt fili⁹ ei⁹ quē
ſuſcitauit heliſe⁹. Que cū narraſ=
ſet regi ſeriem facti reſtituit ei rex
quecunq₃ amiſerat a die qua reli=
querat terram.

¶ De morte Benadab. Ca. xij.

Orro benadab rex ſyrie au C
diēs ꝙ de⁹ amouerat eū ab 4. re. 8
obſidiōe ⁊ nō hō ꝯtritatus
egrotabat. heliſe⁹ aūt veniebat da
maſcū: ⁊ miſit rex i occurſum eius
azahel cū muneribus: vt ꝯſuleret
eū de infirmitate ſua. Cui q̄renti
rn̄dit heliſeus. Dic ei ſanaberis.
Nec dixit ſanabiť: quia mortu⁹ eſt
rex. Sed vt diceret ei ſanaberis:
poſtea traxit azahel in partem di=
cens. Oſtēdit mihi ꝺn̄s q₂ morieť
⁊ tu eris rex ſyrie. Tūc impletum
eſt quod dixerat ꝺn̄s helie. Aliter
enim nō inūxit helias azahel niſi
q₂ per heliſeum ꝓdixit eum futu=
rum regem. Et fleuit heliſeus vi=
dens in ſpū mala que factur⁹ erat
azahel filijs iſrael que etiā indi=
cauit illi. Et reuerſus azahel ad
regem dixit: ſanaberis. Altera die
tulit ſtragulū: ⁊ infudit aquā: ⁊ ex
pandit: ſuꝑ faciē eius. Stragulū
ꝓprie eſt ſtratorium quod lec=
to vel ſedili ſuperſternitur. Et di

citur ꝙ azahel pānū ꝯfuſuꝫ aqua
impoſuit ſupͬ eū ad refrigerandū.
Hebre⁹ hꝫ. Expādit ſupͬ faciē ſuā
ſtragulū: vt nō azahel ſꝫ iꝑe bena
dab hoc feciſſe itelligat: ⁊ tū mor
tu⁹ eſt rex ⁊ regnauit azahel ꝓ eo.
Quidā tn̄ hoc exponunt de obſe-
quio mortui dicentes qḋ azahel
mortuū lauit aqua: ⁊ expādit ſtra
gulū ſupͬ faciē mortui. Joſephus
plane dicit ꝙ azahel altera die in
fuſo laqueo ſtrāgulauit illum. Ad
hunc ſenſum quidā predictā lite-
rā referūt dicētes ꝙ azahel veſtē
madefactā poſuit ſupͬ faciē eius
ſimulans refrigerationem: ſꝫ ſta-
tim effudit aquam ſuper os eius
donec ſuffocaret eum.

¶ De Jorā rege iuda. Capi. xiij.

E
4.re.8 POſtro anno quīto ioram filij
achab regis iſrael i quo cō
regnauerat ei ioſaphat rex iuda
regnauit ioram filius ioſaphat in
hieruſalē octo annis. Qui ad cōſi
lium vxoris fecit malum corā dn̄o
ſecutus deos alienos. Tn̄ dn̄s nō
diſꝑdidit iudā ꝓpter dauid ſeruū
ſuum. Tūc receſſit edom ne eſſet
ſub iuda. Nā ⁊ regē ſuum tributa
rium occiderunt idumei nouum
creantes qui nō teneretur tributa
reddere. Cūqꝫ ioram: ſed fratres
ſuos ocidiſſet: cōpelleretqꝫ hiero-
ſolymitas etiam idolatrare: tulit
ad eum helias quidam propheta
epl̄am correctoriā cū cōminatiōe
pene. Jmpleta eſt autē cōminatio
in hūc modū. Arabes irruētes in
iudā vaſtauerūt ꝓuinciā ⁊ domos
regias: ⁊ vxorē regis abduxerunt
filioſqꝫ occiderunt ꝑter ochoziam
⁊ ipſe tandē chronicā incidit egri
tudinē: in terna corruptione viſce
ra effundens: vt quotidie quaſi ſe
pereuntē videret ⁊ mortuus eſt. et
ſepultus eſt in ciuitate dauid. Nō
tn̄ vt ait ioſeph⁹ in ſepulchro pa-
trū ſuoꝝ: ſꝫ priuatū tumulū ſine
regalibus exquijs tradiderūt ei.
Et regnauit ochozias. vl̄ azarias
filius eius pro eo. Hunc regem et
reliquos vſqꝫ ad oziam ꝑtermittit
matthe⁹. Regnauit aūt anno. xij. B
ioram filij achab. Uigintiduorum Mat. 1.
annoꝝ erat ochozias cū regnare
cepiſſet: et vno anno regnauit in
hierl̄m: ⁊ ambulauit in vijs achab
aui ſui. Abijtqꝫ cū iorā filio achab
auūculo ſuo ad ꝑliandū ꝯ azahel
regem ſyrie in ramoth galaad: et
vulneratus eſt iorā et relicto exer
citu in obſidione ſub hieu princi-
pe deſcendit in iezrael vt curare-
tur: ⁊ deſcendit cū eo azarias.

¶ De hieu rege iſrael iuncto tē-
pore heliſei. Capitulum. xiiij.

Eliſeus aūt miſit vnū
de filijs ꝓphetaꝝ cū A
lēticula olei ad exer- 4.re.9
citum in ramoth ga-
laad vt ibi hieu euoca
tum in partē vngeret in regem ſu
per iſrael. Qui cū inueniſſet hieu
ſedentem cū principibus ait. Uer
bū mihi ad te eſt o principes: ⁊ ait
hieu. Ad quē. Qui rn̄dit. Ad te o
priceps. Forte nō cognoſcēs hieu
hoc quaſi preſagium in mēte ſua
poſuerat ipm̄ eſſe hieu: qui ꝑmus
rn̄diſſet. Cunqꝫ induxiſſet eum in
cubiculū: fudit oleū ſupͬ caput ei⁹
et ait: hec dicit dn̄s. Unxi te in re-
gem ſupͬ iſrael: ⁊ ꝑcuties oēm do-
mū achab in vltiōe ſanguinis ſer
uoꝝ meoꝝ de manu iezabel. Quo
facto ſcitiſſime aufugit propheta.
Cūqꝫ regreſſus eſſet hieu ad ſer-
uos dn̄i ſui dixerūt. Quid venit in
ſanus iſte ad te? Quaſi iſanos eū
reputabant filios ꝓphetaꝝ vel qꝛ
fugerat ſcitiſſime quaſi inſan⁹. Et
ait hieu. Recte iudicaſtis. Nā ver-
ba veſana locutus. eſt. dicēs. Hec
dicit dn̄s. Unxi te in regē ſupͬ iſrl̄.
Feſtinauerunt itaqꝫ tollere veſtes
ſuas ⁊ ſubſternere et in ſilitudinē
tribūalis: ⁊ canētes tuba dixerūt.
Regnabit hieu. Coniurauit ergo
hieu ꝯ iorā ⁊ ait. Nullus nunciet
hoc in iezrael: ſed oēs aſcendam⁹
ſimul. Cūqꝫ aſcēderēt: ſpeculator
in iezrahel ait. Uideo globū venē
tem. Et ſuſpicatus iorā vel captū
eſſe vrbē: vel pacē factā miſit nunc

tiũ in occurſum eoꝝ. Qui ait. Hec
dicit rex. Pacata ſunt oĩa. Et ait
hieu. Quid tibi et paci. q. diceret.
Quid ad te. ſequere me. Uel forte
huic hieu q̃ſi ipſe regi rñdit. q. di-
ceret. Quid q̃ris de pace: q̃ terrã ⁊
pacẽ turbas. Et adheſit nunti⁹ ei.
Miſit ⁊ iorã ſecũdũ nuntiũ: q̃ ſilr
nõ eſt reuerſus ad eũ. Et aſcẽdẽs
ioraz rex iſrael ⁊ rex iuda cum eo:
egreſſi ſunt in occurſuz hieu vſq̃ i
agrũ naboth iezraelite. Et ait io-
rã: eſt ne pax hieu. Qui rñdit. Que
pax adhuc vigẽt fornicatiões ma
tris tue. q. d. Que pax põt eſſe iter
nos cũ iugiter offendamus deũ ꝑ
idolatriaz matris tue. Et fugiens
Jorã a ioram ait ad nepotẽ ſuũ. Inſidie
hieu ꝑ- ſunt hic ochozia. Tunc percuſſit
cutitur. hieu iorã inter ſcapulas: ⁊ egreſſa
eſt ſagitta ꝑ cor ei⁹: ⁊ corruit mor-
tuus. Et ait hieu ad ducem terti e
partis militũ. Proijce eũ in agruz
naboth. Memẽto qñ ego et tu ſe-
quebamur achab patrẽ huius qñ
cõminatus eſt ei dñs per heliã: ꝙ
redderet ei in agro naboth ꝓ ſan
guine naboth ⁊ ꝓ ſanguine filioꝝ
eius. Tamẽ ſupra d̃ filiis naboth
nulla facta eſt mẽtio: ſed quod ibi
tacitũ eſt: hic ſuppletur. Forte ca-
nes linxerũt ſanguinẽ iorã iuxta
verbũ helie. Linxerũt eñ ſangui-
nem achab cũ linxerunt ſanguinẽ
Oche- filii eius. Ochoziã ꝗ̃ fugientẽ in-
zias a ſecutus eſt hieu ⁊ vulnerauit eum
hieu oc in aſcẽſu gaber. Qui vulnerat⁹ fu
ciditur git in magedo et mortu⁹ eſt ibi: et
ulerunt eum in hieruſalẽ ⁊ ſepul
Mors tus eſt in ciuitate dauid. ¶ Poſt
iezabel hec intrauit hieu in iezrahel. Por
quã co ro iezabel erat in arce turris et de
mede- pinxit oculos ſuos ſtibio: et orna-
runt ca uit caput ſuũ vt pulchrior veniẽti
nes. bus appareret. et per feneſtrã ait
ad heu. Nũquid pax eſſe põt zã-
ri q̃ interfecit dñm ſuũ. q. diceret.
Tu occidiſti dñm tuũ ſicut zãri: et
eadẽ pena puniẽdus es. Tũc di-
xit hieu duobus eunuchis q̃ circũ
ſtabãt eã. Precipitate eã: et preci-
pitauerunt eã de turre ⁊ ꝯculcaue

rũt eã vngule equoꝝ. Cũq̃ hieu ſe
deret ad mẽſaz ait ſuis ſuis. Itez
ſepelite maledictã illã: q: filia re-
gis eſt. Cũq̃ veniſſent ad eã: non
inuenerũt niſi caluariã. i. ſupremã
cellulã cerebri: ⁊ pedes ⁊ ſummita
tes manuũ. Quo audito ait hieu. F
Sermo dñi eſt quem locutus eſt 3. re. 21
per heliam.
¶ De. lxx. filiis Achab ⁊ eoꝝ mor-
te: ⁊ de morte Jhieu. Capit. xv.

Erant antẽ achab. lxx. filii in A
ſamaria. Et ſcripſit hieu ad 4. re.
nutricios eoꝝ: ⁊ ad optimates ci- 10.
uitatis dicens. Eligite quẽ vultis
de filiis achab: ⁊ ꝯſtituite regẽ ſuꝑ
vos. ⁊ pugnate ꝓ domo dñi veſtri.
Qui ꝑterriti reſcripſerũt ei. Ser-
ui tui ſum⁹ / fac qd̃ tibi placet. Et
ſcripſit eis ſcdo. Si mei eſtis tollie
te capita filioꝝ dñi veſtri ⁊ venite
ad me cras in iezrahel: et ſic factũ
eſt. Et attulerũt capita in cophi-
nis ad hieu. Qui mãdauit ne itro
ducerent ad eũ ſed iuxta introitũ
porte ponerent ad duos aceruos
vſq̃ mane. Cũq̃ mane intueret
capita: dixit hieu ad populũ. Juſti
eſtis. q. d. Cõparatione iſtorum q̃
lxx. occiderũt iuſti eſtis q̃ non niſi
iorã et iezabel mecum occidiſtis.
Uel potius ſamaritas q̃ eos occi-
derant cõmendauit. q. diceret. Ju-
ſte feciſtis implẽdo ꝟbũ dñi: qd̃ vr̃
velle litera ſequens. Addidit eñ. B
Si ergo interfeci dñm meũ: quis 4. re.
ꝑcuſſit eũ ⁊ iſtos. Dñs fecit qd̃ lo- 21.
cutus eſt i manu helie. Tũc ꝑcuſ-
ſit hieu omnes reliquos de domo
achab in iezrahel: ⁊ optimates ei⁹
⁊ notos ⁊ ſacerdotes: ⁊ ibat in ſa-
mariã. In via ꝗ̃o obuiauit. xlii fra
tribus ochozie regis iuda q̃ deſcẽ
debant ad ſalutãdos iorã ⁊ ocho
ziã neſciẽtes ꝙ occiſi eſſent: ⁊ oc-
cidit eos hieu. Tũc egreſſus eſt i
occurſum hieu ionadab filius re-
chab: ⁊ benedixit ei ꝓ vltione dñi
quã fecerat. Quẽ impoſitũ curru
ſuo duxit hieu in ſamariã ⁊ ꝑcuſ-
ſit oẽs q̃ reliq̃ fuerãt de achab vſ-
q̃ ad vnũ. Cõgregauit ergo hieu

populū ſamarie ⁊ ait in dolo. Am
pliare volo cultū baal: vocate oēs
prophetas eiꝰ ⁊ ſacerdotes. Qui
cūq; defuerit nō viuet. Sacrificiū
eñ grāde eſt mihi baal: ⁊ venerūt
oēs ſerui baal: nec vnꝰ defuit: ⁊ re
pleta eſt domus baal. Et ait hieu
his q̄ erāt ſup veſtes. Date veſtes
oībꝰ ſeruis baal. Et tradiderūt. Cūq;
pſcrutatꝰ eſſet hieu diligenter: ne
q̄s deeſſet vel aliꝰ intereſſet, dixit
militibꝰ ſuis. Ingredimini ⁊ pcuti
te eos nullꝰ euadat. Et pcuſſerūt
eos: ſtatuāq; baal cōminuerūt: et
deſtruxerūt tēplū eiꝰ: ⁊ fecerunt p
eo latrinas .i. ſubterraneos cuni
culos ad mūdādas vias vrbis. Et
deleuit hieu baal d̄ iſrl̄. Uerūtñ a
vitijs ieroboā ñ receſſit: ⁊ ait ei dñs.
Qꝛ feciſti que in corde meo erāt ꝯ
domū achab: filij tui vſq; ad quar
tā generationē ſedebūt ſup thro
num iſrael. Et mortuꝰ eſt hieu et
ſepultus in ſamaria cū regnaſſet
vigintiocto ānis: ⁊ regnauit ꝓ eo
filiꝰ eiꝰ ioā vel ioahā vel ioachā.

¶ De athalia ⁊ ioas. Capit. xvi.

Porro athalia vidēs filium
4.re.11 ſuū mortuū ⁊ volēs regna
re interfecit oē ſemē regiū
ī hieruſalē. erat aūt ioſaba ſoror
ochozie ex pře ⁊ vxor ioiade ſūmi
ſacerdotis q̄ furata eſt ioas filium
ochozie lactentē ne interficeret: ⁊
abſcondit eū ſeptē annis in domo
dñi .i. in domūculis hebdomada
rioꝝ. Anno aūt ſeptimo ioiada col
legit cēturiones ⁊ ꝑncipes leuita
rū ⁊ milites ⁊ oſtēdit eis ſecreto fi
liū regis: ⁊ cōiurauerūt oēs ꝓ pue
ro ꝯ athaliā: ⁊ q̄ puerū ī ſabbato
ꝯſtituerēt regē. Et fecerūt in hunc
modū. Uiginti quatuor erāt ſum
mi ſacerdotes: quoꝝ vnus in heb
domada vicis ſue habebat ſecum
in miniſteriū. xxiiij. minores ſacer
dotes: ⁊ totidē cantores: ⁊ tot dē
cantores. Diluculo vero ſabbati
pōtifex qui miniſtrauerat cū tur
ma ſua egrediebat̄ ad ꝓpria: pon
tifex ſcḋo qui miniſtraturus erat in
grediebat̄ cū turma ſua. Tūc aūt
ioiada ꝓ ampliando exercitu reti
nuit egreſſuros: ⁊ recepit ingreſſu
ros faciens ex eis duas turmas.
Adiūxit quoq; tertiā turmam de
centurionibꝰ ⁊ leuitis quos cōuo
cauerat: ⁊ intrās domū ſaltꝰ ⁊ do
mū armoꝝ quā quōdā fecerat da
uid: dedit ſingulis arma ⁊ ꝑcepit
egreſſuris vt circūſtarent regē in
atrio ulteriori ⁊ cuſtodirēt. Ingreſ
ſuris ſcḋo dixit vt aſcēderēt ad do
mū regiā ne ſerui regine egrediē
tes ex ea vnctionē regis impedi
rēt. Sed hāc turmā diuiſit ī tres
ptes: ꝑcipiēs vt vna obſeruaret ex
cubias regis .i. porticus domꝰ re
gie. Alia pars obſeruaret portā
ſeyr p quā aſcēdebat̄ de ciuitate ī
domū regiā. Tertia pars obſerua
ret domū meſſa: que dr̄ porta ſcu
tariorū. id eſt cuſtodū regis: per
quam de domo regia aſcendebat̄
in templum. Tertiam vero partē
quā collegerat de centurionibus
⁊ leuitis poſuit ad cuſtodiā atrio
rū tēpli ex omni parte. Tunc ipſe
cū reliquis ſacerdotibꝰ ⁊ leuitis ⁊
ſenioribus ꝓduxit filium regis et
vnxit eum in regem ⁊ impoſuit ſu
per eum diadema: ⁊ teſtimoniū.
id eſt legē dei dedit ei tenendā in
manibus vt cū ipſo habitu regni
diſciplina legis dei ſeruāda com
mitteret̄. Athalia vero accurrens
ſcidit veſtimēta ſua clamās. Con Athala
iuratio ꝯiuratio. Et eduxerunt eā lis occi
cēturiones extra ſepta templi per ditur.
portam equoꝝ ⁊ interfecta eſt ibi
duxeruntq; regē p portā ſcuta
rioꝝ in palatiū: ⁊ ſedit ſup thronū
regiū. Et letatus eſt populus ter
re: qꝛ abſtulerat dñs opprobriū ne
regnaret mulier ſup eos. ⁊ deſtru
xerunt templū baal araſq; ⁊ ima
gines quas fecerat ioram ⁊ athalia.
Mathā quoq; ſacerdotē baal occi
derūt corā altari. Septem anno B
rum erat ioas cū regnare cepiſſet 4.reg.
anno ſeptimo hieu regis iſrael: et 12.
quadraginta annis regnauit in
hieruſalē: ⁊ fecit rectum corā dño
cunctis diebus ioiade ſacerdotis.

¶ De

¶ De gazophylatio. cap. xvij.

A
4.re.
12.

Erant aūt ĩ domo dñi ruine: nō ſolū ꝑ vetuſtate: ⁊ negligētia: ſed etiā quas fecerat athalia: ⁊ de ſcilicatis parauerat domum baal. Precepit itaq; ioas ſacerdotib⁹ vt inſtaurarent ſartatecta dom⁹ recipiētes oblatiōes pretereuntiū: ⁊ q̄ offerebant pro p̄cio anime. i. q̄ dabāt iturī ad prelium numerati. Oblatio eciā pro delicto ⁊ ꝓ pctō ſacerdotū erat q̄ cū ſuſcepiſſent ſacerdotes vſq; ad. xxiij. annū regis ioas: nō tñ inſtaurauerūt ſartatecta tēpli. Et irat⁹ rex ꝓhibuit ſacerdotes vltra accipere pecuniā. Joſeph⁹ tñ dicit ꝙ per omnem regionem ſumerēt ſacerdotes ꝓ capite dimidium ſicli. Qđ videns ioiada populo nō placere ceſſauit: ⁊ ob hoc nō fuerunt inſtaurate ruine. Tunc ioiada fecit gazophylaciū munitū aperto deſuper foramine ⁊ poſuit illud ad dexterā īgredientiū domū nō lōge ab altari. Cūq; appareret pluríma pecunia ĩ gazophylatio ſcriba regis ⁊ pōtifex effundebāt, eā. ⁊ dabāt his q̄ preerāt cemētarijs domus dñi. Et nō fiebat cū eis ratio: ſed in fide tractabāt. Nec fiebat ex pecunia illa vas aliqđ ĩ domo domini niſi de eo qđ erat reſiduū ſartatectis: vt legit̃ in paralipomenō. Et mortu⁹ eſt ioiada ſacerdos q̄ ſolus legit̃ poſt moyſen cxxx. annis vixiſſe: ⁊ ſepult⁹ eſt in ciuitate dauid: eo ꝙ gñi dauid reparauit iperiū. Eo mortuo ioas a legitimis dei declinauit: cui⁹ exēplo etiam optimates vitiati ſunt.

C
2. paral. 24.

D
mat. 23

Quē cū argueret zacharias filius ioiade fecit eū lapidib⁹ obrui inter tēplū ⁊ altare. Ex tunc vt dicit epiphanius nō accepit ꝓpīs ĩ tēplo rñſuz manifeſte. ſi cut pu⁹ nec ex vobir nec ex ephot. Rex aūt nō multo poſt penas exſoluit. Azaeel rex ſyrie cū expugnaſſet geth aſcēdit ĩ hierl'z. Joas v̄o miſit ei theſauros domus dñi ⁊ dom⁹ regie non de abſcōditis minuloruz ⁊ receſſit ab eo. Cūq; īcurriſſet ioas lāguorē peſſimū eo ꝙ diuinos honores ſibi volebat impēdi: vt dicūt hebrei duo ſerui ei⁹ ꝑcuſſerūt eum ⁊ mortu⁹ eſt ⁊ ſepult⁹ in ciuitate dō: non tñ in monumētis regalib⁹ ⁊ regnauit ꝓ eo fili⁹ ei⁹ amaſias.

Additio.

Non moueat te qđ legit̃ in euāgelio a ſanguine zacharie filij barachie. Forte ioiada b nominis fuit. Uel ideo q̄ barachias interpretat̃ bñdict⁹ dñi qđ iſte fuit.

Additio.

Dabir eīn dr̃ lapis poſit⁹ in rōnali. Uñ ex dabir. i. ex rōnali ꝑ pēdebāt vtrum deū haberent ꝓpiciū vl' offēſuz. Uel dabir interp̄tat̃ ſermo: ⁊ eſt ſenſus. Neq; ꝑ ſermonē neq; ꝑ ſigna loquebatur illis.

Additio.

Oēs filij zacharie cū eo lapidati ſunt p̄ter vnū poſthumuz qui poſtea dictus ē zacharias.

¶ Incidentia.

¶ Sub ioas duodecimus rex latinoꝝ ſiluius aremulus q̄ preſidiū albanoꝝ inter mōtes vbi nūc roma eſt poſuit. Hui⁹ fili⁹ fuit iulius ꝓauus iulij ꝓculi qui cū romulo romam commigrans fundauit iuliam gentem. Incidens

¶ De obitu Heliſei. Ca. xviij.

A
4.re.13

Anno viceſimo tertio ioas regis iude regnauit ioachaz fili⁹ hieu ſuper iſrl'. xvij. annis: ⁊ ambulauit in vijs ieroboam. Et iratus dñs cōtra iſrl' dedit eos in manus azahel ⁊ in manus benadab filij ei⁹: ⁊ non ſunt derelicti ioachaz de ꝓplo. niſi. l. equites: ⁊ decē curr⁹ ⁊ decem milia peditū. Et clamauit ioachaz ad dñm. ⁊ miſert⁹ dñs dedit ei pacē in dieb⁹ ei⁹. Et mortu⁹ eſt ⁊ ſepult⁹ in ſamaria. Et regnauit ioas fili⁹ eius pro eo anno trieceſimo ſeptimo ioas regis iuda. ⁊ xvj. ānis regnauit ſuper iſrael.

Et āmbulauit in

Additio.

Ex tūc eque vo

vijs

vſqꝫ ieroboā nō
tn̄ adeo quātū
patres ei⁹. Heli
ſeus aūt egrota
bat: ꝛ deſcēdit ad eū ioas rex iſrl̄
ꝛ flens dicebat. Pater mi currus:
iſrael ꝛ auriga ei⁹. Et ait heliſe⁹:
Affer arcū ꝛ ſagittas ꝛ pone ma=
nū tuā ſuper arcū. Quo facto ſup
poſuit heliſe⁹ manus ſuas mani=
bus regis et ait. Aperi feneſtram
oriētalem. ꝛ iace ſagittā. ꝛ iecit. Et
ait heliſeus. Sagitta dn̄i eſt con=
tra ſyriā ꝛ percuties partē ſyrie q̄
eſt in affec donec ꝯſumas eam: et
ſublato arcu cū ſagittis dixit heli
ſeus ad regē. Percute terrā iacu=
lo. Cūqꝫ ꝑcuſſiſſet eā trib⁹ vicib⁹ ꝛ
ſtetiſſet iratus, vir dei ait. Si per=
cuſſiſſes vſqꝫ ſepties: toties ꝑcuſ=
ſiſſes ſyriā nunc autē trib⁹ vicib⁹
percuties eā. Et mortuus eſt heli=
ſeus ꝛ ſepelierūt eū iuxta abdiaꝫ.
Porro latrūculi moabite venerāt
in terrā eo anno. Quidā aūt ſepe
lientes hominē viderūt latrūcu=
los: ꝛ timētes proiecerūt cadauer
in ſepulchro heliſei. Quod cū te=
tigiſſet oſſa heliſei: reuixit homo.
Joſephus tn̄ dicit latrones proie
ciſſe in heliſei ſepulchrū mortuū
quē ipſi videbant̄ īterfeciſſe. Mor
tuus eſt aūt azahel rex ſyrie: et re
gnauit ꝓ eo fili⁹ ei⁹ benadab. Cū
quo dimicauit ioas rex iſrl̄ tribus
cōgreſſiōibus. ꝛ vicit eū ꝛ tulit de
manu eius ciuitates quas tulerat
azahel de iſrl̄ iuxta verbū heliſei.

cabātur eodem
nomine rex iu=
da ꝛ rex iſrael.

Additio.
Quod hō neſcit
quātitatē pcti
alicui⁹: iō quan
tū ad examē hu
manū ſufficit vt B Deut.
q̄s pro ſuo mo= c4.
riat̄. delicto ſm
iuſtitiā dei for=
te nec ēt mors
filij qñqꝫ ꝓ deli
cto patris.

¶ De amaſia ꝛ Joaz. rege iſrael. Cap. xix.

Anno ſcd̄o ioas regis iſrael
A regnauit amaſias fili⁹ ioas
4.reg. in hieruſalē. xxv. annoꝝ erat cū re
14. gnare cepiſſet. ꝛ. xxix. annis regna
uit. Nomen matris ei⁹ ioiada de
hieruſalē. Et fecit rectū coraꝫ dn̄o
iuxta ea q̄ fecit ioas pater ei⁹: niſi
tm̄ hoc q̄ excelſa nō abſtulit: ſub=
audiēdū eſt vterqꝫ eoꝝ. Nec enim
ioas excelſa abſtulit ſicut videt̄ li
tera ſonare. Et interfecit ſeruos
q̄ interfecerāt patrē ſuū: nō tn̄ fi=
lios eoꝝ ꝓpter
legē moyſi ſicut di
cit. Nō moriunt̄
patres ꝓ filijs
neqꝫ filij ꝓ pri
b⁹. collegit au=
tē exercitum vt
amalechitas et
idumeos expu=
gnaret: ꝛ cōdu=
xit a rege iſrael
cētum milia ar=
matoꝝ centū argēti talētis. Et cū
eſſet in procinctu ſuaſit ei ꝓpheta
vt dimitteret iſraelitas: quia ido=
la ferebāt ꝛ de⁹ daret ei victoriā.
Et adquieuit: licꝫ grauiter ferret
eo q̄ iſraelitis mercedē ꝓbuerat.
Et ꝑcuſſit edō in valle ſalinarum
decē milia ꝛ apprehēdit petrā no
bilem arabie ciuitat̄. Et vocauit
eā iezechel: q̄d ſonat auxiliuꝫ dei.
Joſeph⁹ tn̄ dicit viuos quos cepe
rat eā adduxiſſe ad excelſam pe=
trā arabie ꝛ illos ex ea ꝓcipitauit. C
Idipm̄ quoqꝫ dicit paralipomenō 2.para
nā fere in oībus cōſonāt ioſeph⁹ lip.25.
ꝛ paralipomenō. Tn̄ deos quos
tulerat de amalech poſtea adora
uit qr̄ audiuit eos dantes reſpon=
ſa iō periſſe amalech: qr̄ negligen
tes fuerant in cultu eoꝝ. Pro quo
tali pena ꝑcuſſus eſt. Elatus cm̄ i
ſuperbiā ſcripſit ad ioas regē iſ=
rael. Serui mihi ſicut patres tui
ſeruierūt dauid ꝛ ſalomoni: alio=
quin veni ꝛ videamus nos. quaſi
diceret pugnemus. Et reſcripſit ei
ioas in enigmate. Carduus liba=
ni miſit ad cedrū dicēs. Da filiam
tuā filio meo i vxorē. Et indignā=
tes beſtie ſaltus cōculcauerūt car
duū. Eleuat te cor tuū ꝓ victoria.
Cur ꝓuocas malū vt cadas tu et
iudas tecum. Et nō adquieſcente
amaſia: cōgreſſi ſunt iuxta bethſa
mes: ꝛ fugit iudas corā iſrl̄ ꝛ liga
tus eſt amaſias: ꝛ cōminabat̄ ei in
mortē rex iſrl̄ niſi redderet ei hie=
ruſalem. Qua tradita interrupit
ioas muꝝ hierl̄m a porta effraim
q̄ dr̄ porta vallis vſqꝫ ad portam
anguli

angulí quadringētis cubitis. Et tulit aurū ⁊ argētū ⁊ vaſa q̄ inuēta ſunt ī domo dn̄i ⁊ ī theſauris regis ⁊ obſides ⁊ rediȷt in ſamariā. Et facta eſt cōtra amaſiā coniuratio in hieruſalē At ille fugit in lachis: ⁊ miſerūt poſt eū in lachis ⁊ interfecerūt eū ibi: et retulerūt illū in hieruſalē ⁊ ſepultus eſt in ciuitate dauid. Tulitq̧ vniuerſus populus filiū eius oziam vel azariā ante annos natū. xvȷ. ⁊ conſtituerunt eum regem.

¶ Incidentia.

¶ Sub amaſia ſeptimuſdecimus rex latinoꝝ fuit ſiluius auctinus ⁊ in eo monte qui nūc pars vrbis eſt mortuus ⁊ ſepultus eternum loco vocabulum dedit.

¶ De ieroboā rege iſrľ et amos propheta. Capitulum. xx.

E
4. reg. Oſtro mortu⁹ eſt Joas rex iſrael ⁊ ſepult⁹ in ſamaria ⁊ regnauit ieroboā fili⁹ ei⁹
14. ꝓ eo anno. xv. amaſie regis iuda. Et regnauit iſrael. xl. ⁊ vno anno ⁊ ambulauit in viȷs ieroboam filij nabath qui peccare fecit iſrľ. Ipſe reſtituit terminos iſrael ab introitu emath q̄ eſt anthiochia vſq̧ ad mare ſolitudis quod eſt mare mortuū: iuxta verbū dn̄i qđ locut⁹ eſt ꝑ ſeruū ſuū ionā ꝓpheta: q̄ erat de geth q̄ eſt in ophech vel ophir: ad differētiā geth que eſt in paleſtina: ⁊ eſt nomē regionis. Quare nō eſt legēduꝫ ophel. Ophel eī ē nomē turris nebuloſe q̄ nō lōge erat a tēplo. Hāc vaſtationē ſyrie ꝑ ieroboā factā nō legim⁹ ī iona: ſꝫ ꝓpter cōminationē euerſiōis quā ꝑdicauit ⁊ ſcripſit dicit ioſephus eū ꝑdixiſſe ꝙ poſt breuiſſimū tp̄s aſie perderent ꝑncipatum. Qđ quidē ꝑ ieroboā inchoatū eſt: ſed poſtea cōſummatū eſt ꝙh monarchia aſſirioꝝ trāſlata eſt ad medos. Hac felicitate ieroboā elatus fecit malū corām dn̄o. Et miſſus eſt amos thecuites ꝓpheta ꝺ paſtorib⁹ vbi paſcebat gregē in ſamariā: vt ꝑdiceret euerſionē domus ieroboam ⁊ calamitatem populi dicens. Hec dicit dn̄s. Conſurgā ſuper domum ieroboā in gladio. Et rurſum. Uenit finis ſuper populuꝫ meū iſrľ. Quod cū ſignificaſſet amaſia ſacerdos bethel ieroboam regi iſrael / ex mādato regis prohibuit amos ne vltra ꝓphetaret in re- A
gno decem tribuū. Cū aūt amos Amos.
nollet ceſſare dicens ſe nō eſſe ꝓ 8.
phetā ſed paſtorē miſſum a dn̄o / frequēter afflixit eū amaſias plagis. Tandē filius ſuus ozias frequēter eū increpans vectē per tēpora trāſfixit: ⁊ ſemiuiuus relat⁹ in terrā ſuā ibi mortu⁹ eſt ⁊ ſepultus. Et mortuus eſt ieroboā et regnauit ꝓ eo fili⁹ eius zacharias.

¶ De azaria leproſo rege. De Ozia ⁊c. Capitulum. xxȷ.

Anno viceſimo ſepti- A
mo ieroboā regis iſrľ regnauit Ozias ī hie- 4. reg.
ruſalem duobus ⁊ qn 15.
quaginta annis. Hieronymus ēt ſuper Oſee dicit euꝫ cepiſſe regnare āno. xȷȷ. ieroboā. Et fecit quod placitum erat corā dn̄o: verūtamen excelſa nō abſtulit. Qui cum hoſtes debellaſſet et amonitas feciſſet tributarios ſibi reedificauit muros in hierľm: quos deſtruxerat ioas rex iſrael: eratq̧ ꝑcipue terre cultor ⁊ curaꝫ habebat circa plātatiōes ⁊ ſemina fructuū diuerſoꝝ. Cūq̧ ditat⁹ eſſet in ſubſtātia mortali: contra deum īmortalem agere niſus eſt. Nam in feſtiuitate propitiationis indutus ſtola pōtificali intrauit in tēplū: vt incēſum poneret pontifice azaria. cū. lxxx. ſacerdotib⁹ eū ꝓhibente. Et fact⁹ eſt terremotus: ⁊ claritas ſolis valde effulſit et incidit ī faciē regꝫ ⁊ ꝑcuſſus eſt lepra in facie. Ante ciuitatē vero ſciſſa eſt media pars mōtis ad occidētē: ⁊ deuoluta eſt ita vt ⁊ vias clauderet ⁊ regios hortos opprimeret. Et habitauit ſeorſum vrbē priuata degēs vita. Joathā ꝓ ſi

lius

lius eiꝰ gubernabat palatiū: ⁊ iu
Iudi- dicabat pplm terre. Et moꝛtuꝰ ē
ces ſext. ozias ⁊ ſepultus i ciuitate dauid.
De tpi Joſephꝰ tñ dicit eū de regibꝰ ſolū
bus q̄- hr̄e ſepulchꝛū i hoꝛtis. Et regna
rūdā p uit p eo filiꝰ eius ioathā. ¶ Sub
pheta- ozia rege iuda: ⁊ ſub ieroboam re
rum. ge iſrl' cepit pphetare eſaias: de
quo plenꝰ poſtea dicet': ⁊ ozee de
Eſaias tribu iſachar oꝛtꝰ in bethemoth.
Sed hic vt ait hieronymꝰ pnun-
tiās dedit ſignū. Ueniet dñs i ter
ra ſicut quercus q̄ eſt i ſilo ⁊c. qđ
nō legit' in ſcriptura eiꝰ ſm editio
nē noſtrā. Foꝛte qđ hieronymus
dixit ſignū: hoc epiphaniꝰ dixit p
digiū dicēs. De ozee. Et dedit p-
digiū dicēs. Ueniet in terra dñs: ſi
cut quercus q̄ eſt in ſilo cum ex ſe-
metipā in duodecim fuerit parti-
ta: ⁊ facte fuerūt ex ea totidē q̄rcꝰ.
Pꝛophetauit aūt ꝯ decē tribꝰ pau
ca de duabꝰ loquēs. Et pnūtiauit
hiſtoꝛialiter iudeos in vltimo tpe
ad xp̄m redituros. Tertiū q̄ȝ diē
dñice reſurrectiōis pdixit. Hic in
terra ſua ſepultꝰ placida quiete
doꝛmiuit. ¶ Sub eiſdē q̄ȝ pphe-
Johel. tauit iohel de tribu ruben natus
in agro bethoꝛō q̄ deſcripſit ter-
rā duarū tribuū eruco: bꝛucho: lo
cuſta: ⁊ rubigine vaſtandā. Pꝛedi
xit quoq̄ effuſionē ſancti ſpūs fu
turā ſuper ſeruos dei ⁊ ancillas:
qđ factum eſt in die penthecoſtes.
Hic in bethoꝛon in pace moꝛtuꝰ
eſt ⁊ ſepultꝰ. ¶ Sub eiſdē regibꝰ
abdias pphetauit abdias vt q̄dā tradūt
ſed ſm hebꝛeos veriꝰ eſt qđ ante
eos pphauerit: nā moꝛtuꝰ ē añ he
liſeū relicta eiꝰ vxoꝛ eius p conſi
liū heliſei liberata eſt a creditoꝛi
bus oleo ſuperabūdāte. Fuit au-
tē de terra ſichem de agro betha
mar. Quinquagenariꝰ ei ille fuit
cui pepercit helias: q̄ relicto obſe
quio regis: helie diſcipulꝰ factus
eſt. Cuiꝰ ſepulchꝛū vſq̄ hodie cū
mauſoleo heliſei ⁊ Joānis baptiſ-
te in ſebaſte veneratione habet'.
Jonas Sub ieroboam rege iſrael pphe
tauit ionas filiꝰ vidue ſareptane

q̄ poſt reditū a niniue tpe famis
aſſumpta matre gentium incola
factus eſt. Nā et erubeſcebat eſſe
in terra ſua dicēs. Sic auferetur
oppꝛobꝛium meū: eo q̄ pphetās
cōtra niniuen mēdax repertꝰ ſuȝ.
Qui trāſacta fame rediit in terrā
iuda: ⁊ defuncta eſt mr̄ eiꝰ ⁊ ſepe-
liuit eā iuxta balneū delboꝛe. Hic
pdixit ſignū euerſiōis hieruſaleȝ
q̄ cū viderēt la
pidem luctuoſe clamantē pꝛope
ſit finis: ⁊ cū vi-
derint in hieru
ſalem gētes vniuerſas: tunc tota
illa ciuitas irrecuperabilr' euerte
ret'. Moꝛtuus eſt ⁊ ſepultꝰ in ſpe-
lūca viꝰ iudicis iſrael: cuius ſe-
pulchꝛū mōſtrat' i vna vꝛbiū geth
in viculo quodā iuxta ſephoꝛor.

Additio.
Genus palme ē
delboꝛe vl' q̄rcꝰ

¶ Sub ozia rege iuda terminata
eſt monarchia aſſyꝛioꝝ. Nā ſar-
danapalius vltimus monarchꝰ
victus ab arbace medo: ſemetipſȝ
cōcremauit ⁊ tūc arbaces monar
chiā ad medos trāſtulit: ſpē non
duȝ re hoc enī fecit darius occiſo
balthaſar. Fuert tñ reges aſſyꝛiū
ſi nō monarchi tñ potētes vſq̄ ad
ſubuerſionē niniue quam pphe-
tauit naum. ¶ Incidentia.
¶ Eo tpe latinoꝛum quartuſdeci
mus rex ſiluius proca poſt quem
xv. rex latinoꝛū ſiluius amulius.
¶ De zacharia Sellum et Mana
hen. capitulum. xxij.

ANno. xxx. octauo ozie regis 4. re.
iude regnauit zacharias fi 15.
lius ieroboā ſup iſrl'. vj mēſibus.
Qui fecit malū corā dño ſicut pa
tres eiꝰ: ⁊ pcuſſit eum pala ſellū fi
lius iabes: ⁊ regnauit pro eo. Et
trāſlatū eſt regnū iſrael de domo
hieu in gñatiōe quarta iuxta ver
bū dñi: ⁊ regnauit ſellū vno men
ſe in ſamaria. Nā manahen filiꝰ
gaddi de therſa percuſſit eum in
ſamaria: ⁊ regnauit p eo. Qui p-
cuſſit therſaȝ ⁊ terminos eius: eo
q̄ ciues ſui noluerant aperire
ei. Anno. xxxix. ozie regis iuda re
gnauit

gnauit manahē ſuper iſrael decē annis: ⁊ ābulauit in vijs ieroboā. In diebus eiꝰ aſcēdit phul rex aſſyriorū in therſam: ⁊ dedit ei manahen mille talēta argēti: vt recederet ab eo: ⁊ etiā eſſet ei in auxiliū. Sūpſit āt manahē .l. ſiclos argēti a potētatibꝰ et diuitibꝰ terre p ſingulos. Inter hec mūera tradūt hebrei manahen miſiſſe vitulos aureos: q̄ erāt in dan ⁊ bethel ſz nō eſt verū. Sacerdotes ei dolo ſuſtulerūt aureos vitulos ⁊ abſcōderūt eos ⁊ fecerāt ereos deauratos ſil'es illis quos miſit manahē regi aſſyriorū. Qua fraude poſtea pcepta reges aſſyrioꝝ plurimū exarſerūt cōtra iſrael. Et mortuꝰ eſt manahē ⁊ regnauit p eo filius eiꝰ phaceia āno .l. ozie regis iude ⁊ duobꝰ ānis regnauit in iſrael. Nā phacee filius romelie chiliarchꝰ eius interfecit eū in ſamaria in atrio cū quinq̄ginta viris ⁊ regnauit p eo āno .lij. ozie regis iuda: ⁊ regnauit .xx. ānis in iſrael.

De initio captiuitatis decē tribuum. Cap. xxiij.

F 4. Re. 15. IN diebꝰ phacee regis teglatphalaſar rex aſſur aſcēdit in iſrael. Et eſt ambiguum an iſte fuerit phul vel alius. Et vaſtauit omnē regionē
trās iordanē: et
A Eſa.9. captiuas duxit duas tribꝰ ⁊ dimidiā vaſtanſq3 galileā de tribu zabulō ⁊ neptalim multos trāſtulit ſecū in aſſyrios q̄ poſſent dimidie tribui cōparari. Unde ſepe legit̄ q̄ tres tribꝰ iſrael captiuauerit ⁊ hoc fuit initium captiuitatis x. tribuum. Porro ozee filius hela interfecit phacee regem iſrael: et regnauit pro eo.

Additio. De hac captiuitate dictum eſt. Primo tēpore alleuiata eſt terra.

De ioathan. Capitulum. xxiiij.

B 4. Re. 15. ANno ſcdo phacee regis iſrael regnauit ioathā filiꝰ ozie i hierlm .xxv. annoꝝ erat cū regnare cepiſſet: ⁊ .xvj. annis regnauit Nomē matris eius ieruſa filia ſadoch. Et fecit bonū corā dño: verūtn̄ excelſa nō abſtulit. Iſe edificauit portā domus dñi ſublimiſſimā: quā q̄dā putāt turriz gregis. Acta.3 Hec eſt que in actibꝰ apoſtolorum ſpecioſa dr: ab hebreis vocat̄ porta ioathā. Hec ſola remāſit i euerſiōe facta p chaldeos. Hic deuicit amonitas: ⁊ impoſuit eis annuū tributū. talēta argēti .c. ⁊ tritici .x. milia choros: ⁊ totidē hordei. In diebus huiꝰ raſin rex ſyrie: et phacee rex iſrael ceperūt infeſtare regnū iuda. Sub ionathā exortꝰ eſt prophetare naū de helceſi de tribu ſymeō: q̄ niniuē pdixit. Hec dicit dominꝰ ad niniuē. Exterrabo te ⁊ nequaq̄ pgredientes de te impabūt mūdo. Hieronymꝰ dicit ſup naū: herodotū dixiſſe: ſubuerſam niniuē a rege medoꝝ tpe ioſie. De euerſiōe q̄z finali niniue pdixit naū q̄ facta eſt i hūc modū. Palꝰ q̄ circūdabat eā ſupinū dauit eā: facto pariter terremotu ⁊ igne de ſublimi emiſſo. de qua inūdatiōe vr̄ in libro ſuo ſcripſiſſe ibi. Inūdāe non faciet inocētē dñs in tepeſtate et turbie vie eiꝰ. Tn̄ ſm aliā lr̄am legit ibi. Mūdās nō faciet innocētē. A Naū.1.
Tn̄ librū ſuum ſcripſit poſt captiuitatem .x. tribuū ſub ezechia dū vaſtaret terra iuda ab aſſyrijs: i q̄ plenius pphetauit de deſtructiōe aſſyriorū in ꝯſolatiōez gētis ſue. Qui tādē mortuꝰ eſt in terra ſua i pace ⁊ ſepultꝰ. Sub ioathan vidit eſaias dñm ſedētē: et ſeraphin mūdauit labia eius. Sub eodē exorſus eſt prophetare ſecūdꝰ micheas. A Eſa.6.

Additio. Quaſi diceret. Quāuis fieret mentio libri ſui ſub ionatha prius pphetauit q̄ ſcriberet.

Additio. Unde dicitur vidi dominū ſedetem ſuper ſoliū excelſum.

Et mortuus eſt ioathā rex iuda: ⁊ ſepultus eſt in ciuitate dauid: ⁊ regnauit pro eo filius eius achaz. E 4. Re. 15.

Incidentia.

Sub

¶Sub Joathã olympias prīa cõ
ſtituta ē ab eliēſib⁹. Rhem⁹ ꝛ rho
mulus generãtur ex marte et ilia.

A ¶De achaz. Cap. xxv.

4. Re. 16. Anno decimoſeptimo pha-
cee regis iſrael regnauit
achaz ĩ hierl'm. Uiginti ãnoꝝ erat
cũ regnare cepiſſet: ꝛ. xvj. annis re
gnauit ꝛ ãbulauit in via regũ iſrl'.
Nã ꝛ vnũ de filijs ſuis cõſecrauit
idolo traijciēs eũ p ignē tophet ĩ
valle beēnõ iuxta acheldemach.
Fuit autē q̃dã fili⁹ ennon cui⁹ val
lis illa erat: ꝛ iõ
dicta ē beennõ:
i. filijs ennon.
Tũc aſcēdit ra
ſin rex ſyrie et
phacee rex iſrl'
in hierl'm: et ob
ſederũt eã pmo
vt ait Joſeph⁹.
Et cõgreſſus cũ
eis achaz vict⁹
eſt ꝛ occiſus eſt
fili⁹ eius zacha
rias: ꝛ multa mi
lia cũ eo ꝛ capt⁹
eſt prīceps mili
tie eius dichaz
alias dithaz.

Additio.
Tophet dicit a
toph⁹ qđ eſt la
pis ſpõgioſus p
cuius cõcauita-
tes ignis egre-
diebatur p quē
traijciebãt puu
los ſuos q̃s mũ
dabãt ſicut nos
p aquã baptiſ-
mi q̃ ignis fuit ĩ
valle filij ennõ
q̃ ēt dr̄ gehēna
a ge qđ eſt terra
et ennon.

¶Cũq; rediret victor rex iſrl' ĩ ſa
mariã cũ magna multitudine ca-
ptiuoꝝ occurrit ei quidã pphēta
odida vel obedo: dicēs eos nõ vi-
ciſſe viribus pprijs: ſed ppter irã
dei ꝯtra achaz: arguēs eos q ꝯtri
bules ſuos ꝯherent captiuos: q̃s
niſi remitterēt parat⁹ eſſet eis re-
pētinus interitus. Tũc ad cõſiliũ
barachie q̃ magnus erat in iſrael
rex iſrl' exhibuit captiuis magnaz
hoſpitalitatē: ꝛ liberos remiſit ad
ppria. Porro ſcđo obſederũt hie-
ruſalē rex ſyrie ꝛ rex iſrael. Cũq; ti

A meret achaz nimis ꝯfortauit eum

Eſa. 7. eſaias dicens. Ne timeas ab his
duab⁹ caudis titionũ fumigãtiũ.
Sz nõ credidit ei achaz nec voluit q̃
rere ſignũ a dño: ꝛ miſit nũcios ad
regē aſſyrioꝝ teglathphalaſar di
cens. Seruus tuus ſum ego: aſcē
de ꝛ ſaluuz me fac de manu regis
ſyrie ꝛ regis iſrael. Et intrauit rex
aſſyrioꝝ ſyriã ꝛ vaſtauit eã: ꝛ nõ
redijt raſin ĩ damaſcum. Rex aũt
aſſyrioꝝ cepit damaſcũ ꝛ interfe-
cit raſin: ꝛ damaſcenos trãſtulit ĩ
cirenen q̃ eſt verſus ethiopiã. Eſt
eñ alia cirene ĩ aphrica. Et occur
rit ei achaz rex iuda cũ munerib⁹
in damaſcuz. Cũq; vidiſſet altare
damaſci miſit ad vriã ſacerdotem
in hieruſalē exēplar ei⁹ vt extrue-
ret ei ꝯſimile. Quo facto cũ redijſ
ſet achaz altar̄ eneũ trãſtulit a fa
cie tēpli ad aquilonē: ꝛ ſup altare
nouũ obtulit holocauſta et pacifi
ca. De altari vero eneo vt tradũt
quidã fecit illud horologiũ famo
ſum de q̃ poſtea dicet̄. Et precepit
ſacerdotib⁹ vt deinceps ſup alta-
re nouũ offerrēt. ꝛ depoſuit achaz
litereos ꝛ mare eneũ ſup pauimen
tũ: vt eis nullus vteret̄. Muſac q̃z
ſabbati ꝛ ingreſſum regis recluſit
in tēpluz dñi vt
cũ tēplo ea pro
phanaret vt ſic
placeret regi aſ
ſyrioꝝ. Eſt aũt
muſac gazophy
latiũ regũ ſicut
corbonaz ſacer
dotũ. Ingreſſũ
q̃z regis q̃dã di
cũt locũ ĩ q̃ rex
adorabat vl' por
tã p quã aſcēde
bat ad adorãdũ
q̃ oĩa obturauit
achaz: ſic ꝛ clau

Additio.
Inuenit̄ ēt dici
muſac illud ĩ q̃
reponebãtur ſa
crificia ſolēniũ
dieꝝ vt ſabbati.
Corbonã vbi vo
tiua reponebã-
tur Gazophyla
tiũ vero in quo
ſacrificia alioꝝ
dierum: ꝛ ſic po
tes notare du-
pliciter hoꝝ tri
um acceptionē.

ſerat tēplũ ne itrarēt ſacerdotes.
¶Sub eo vidit eſaias onus baby
lonis. alia. x. vidit ſub ezechia.
¶Et mortuus eſt achaz ꝛ ſepul-
tus in ciuitate dauid et regnauit
filius eius pro eo ezechias.

¶Incidentia.
¶Sub achaz rhoma cõdita eſt in
mõte palatino. xj. kalēdas maij a
gemellis rhemo ꝛ rhomulo. Anno
ab vrbe cõdita. ij. rhemus occiſus
eſt raſtro paſtorali. A fabio duce
rhomuli

romuli cõſularibus ludis ſabine
virgines ⁊ mulieres rapte ſunt: ⁊
pulcherrima virginũ thalamoni
ſorte data eſt duci romuli. Uñ qꝛ
bene ceſſerat ei locus nuptiarum
exinde dictus eſt thalamus.

¶ De captiuitate decem tribuuz.
Capitulum. xxvj.

A 3. Re. 17.
ANno duodecimo achaz re-
gis iuda regnauit ozee ſup
iſrael. ix. annis. Feciteꝗ malum co
raz dño: ſz non ſicut patres eius.
Traditur cõmdediſſe licẽtiã iſrae-
litis vt aſcẽderẽt in hierl'm ter in
anno. Cõtra hũc aſcẽdit ſalmana
ſar rex aſſyrioꝝ. ⁊ fact⁹ eſt ei ozee
tributari⁹. Cũqꝫ dep̄rehẽdiſſet rex
aſſyrioꝝ ꝙ ozee rebellare niteref
p ſuſa regẽ egypti cui mũera mi
ſerat obſedit eũ. ⁊ vinctũ miſit in
carcerẽ niniue: ⁊ obſedit ſamariã
trib⁹ annis: ⁊ cepit eã anno nono
ozee: ⁊ ſexto ezechie: ⁊ trãſtulit iſrl'
in aſſyrios ſcz ſeptẽ trib⁹ q̃ remã-
ſerãt: ⁊ poſuit eos iuxta fluuiũ go
zan vltra mõtes medoꝝ ⁊ pſarũ.
In prima captiuitate triũ tribuũ
credit captiuat⁹ fuiſſe Tobias et
mãſit i niniue: l' forte cũ rege ozee
duct⁹ ẽ i niniue cui⁹ hiſtoria ꝯſum
mata ẽ ſub manaſſe filio ezechie.
Sz nos tractabim⁹ eã poſt finẽ li
bri regũ. Porro rex aſſyrioꝝ de di
uerſis regiõib⁹
adduxit colo-
nos in ſamariã
paucos p̄ino: ſz
poſtea aſſara-
dochpopulauit
terrã et habita
uerũt in vrbib⁹
ei⁹. Cũqꝫ eſſent
de quinqꝫ lõgin
quis regionib⁹
q̃nqꝫ idola por-
tauerũt i ſama-
riam queqꝫ re-
gio ſuũ. Et oẽs pri⁹ vocati ſũt chu
tei a q̃buſdã potiorib⁹ inter eos q̃
venerãt d regiõe pſida: q̃ dicta eſt
chuta a q̃dã flumine. Ezeci vo di
xerũt eos ſamaritas q̃ꝛ i euãgelio

Adhuc. x. trib⁹
vltra mõtes ca
ſpios captiue te
nentur. Si qua
ergo de reditu
filioꝝ iſrael ita
dicũtur. ſub Si
ro vel ſub arta-
xerſe de duob⁹
tribubus intelli
gendum.

Nota.

ſamaritani dicunt. Hebrei vocaue
rũt eos iacobitas: qꝛ ſupplãtaue-
rant iſraelitas finib⁹ ſuis. Qui cũ
veniſſent i terrã iſrl' immiſit dñs i
eos leones: ⁊ interficiebãt eos ⁊ nũ
ciatũ ẽ regi aſſyrioꝝ ꝙ perirẽt ꝯ co
loni ei⁹: qꝛ ignorabãt legitima dei
iſrl': ⁊ miſit eis vnũ de ſacerdotib⁹
iſrl' ⁊ legẽ moyſi iſcriptã literꝫ ãti
q̃orib⁹. Et habitabat ſacerdos in
bethel: ⁊ ſuſceperũt circũciſionẽ ⁊
legitima dei iſrael: nihilomin⁹ tñ
deos ſuos i excelſis colebãt. Uñ qñ
ꝙ hebreos dicũt ſibi ꝓpinq̃s cum
bñ erat hebreis. Cũ vo male: dice
bãt nihil ſibi eſſe cũ iſrael. Migra
uerũt autẽ decẽ trib⁹ de iuda poſt
annos nongẽtos. ⁊. xlvij. ab exitu
de egypto. A diuiſione vero regni
fluxerãt ãni. ccxl. ⁊ menſes ſeptẽ ⁊
dies ſeptẽ ſm ioſephũ. Multi aũt
ex iſraelitꝫ cõfugerũt in regnũ iu-
da. ⁊ m'ti abſcõderũt ſe i abditꝫ. ⁊
latuerũt i gẽtib⁹ circũſtãtib⁹. Qui
poſt regreſſũ regꝫ aſſyrioꝝ rdierũt
ad ꝓpa: ⁊ hitauerũt cũ ſamaritis.

¶ De ezechia qui fecit rectum ⁊c.
Capitulum. xxvij.

ANno tertio oſee regꝫ iſrl' re- A 4. Re.
gnauit ezechias in hierl'm. 18.
Uigintiquinqꝫ annoꝝ erat cũ re-
gnare cepiſſet ⁊. xxix. ãnis regna-
uit. Nomẽ m̄ris ei⁹ abiſa d hierl'm
filia zacharie poſthumi zacharie
lapidati. Qui cõuocatꝫ ſacerdoti
b⁹ ⁊ leuitis apuit tẽplũ primo an
no ⁊ p̄mo mẽſe regni ſui ⁊ vaſa dei
reparauit: ⁊ reſtituit ſacrificia in-
termiſſa. Ipe de cõſilio ſacerdotũ
fecit phaſe ſcdo mẽſe nõ in tempo
pore ſuo: qꝛ nõ potuit popul⁹ pri-
mo mẽſe cõuenire in hieruſalem:
nec ſacerdotes purificati erãt: ta-
men tãta multitudo fuit ꝙ multi
impurificati comederũt paſca. ⁊
tãta copia victimaꝝ ꝙ i multis le
uite ſuppleuerũt offm̄ ſacerdotũ.
Et poſt paſca ſolẽni ⁊ auerũt aliis
ſeptẽ dieb⁹. Hic diſſipauit excelſa
⁊ cõtriuit ſtatuas: ⁊ lucos ſuccidit
⁊ cõfregit ſerpẽtez eneũ quẽ fecit
moyſes: cui vſqꝫ ad illud tẽp⁹ fi-

lij iſrael adolebāt incēſuz:ꝛ pulue
rē eius ſparſit in torrētē cedron ꝛ
vocauit nomē eiꝰ noeſtā qđ inter-
pretaꝛ os coꝝ q.d. Dicebaꝛ deꝰ ſꝫ
nō erat. Scripſit ꝗꝫ filijs iſrael vt
redirēt ad cultū dei: quoꝝ quidā
nūcios eiꝰ neglexerunt ꝗdā quoſ
dā interfecerūt. Vñ etiā poſtea vt
pdictū ē meruerunt captiuari. Re
ceſſit ꝗꝫ a rege aſſyrioꝝ ne fuiret
ei. Ipſe percuſſit philiſteos vſqꝫ
ad gazam: ꝛ omnes terminos eo-
rum a turre cuſtodū vſqꝫ ad ciuita
tē munitā. i. pſidia et ciuitates an
no. xiiij. regni ezechie aſcendit ſen
nacherib rex aſſyrioꝝ in terraꝫ iu
De Sē da. ꝛ cepit ciuitates eorum ꝛ miſit
nache- ad eū ezechias in locis dicēs. Re
rib. cede a me: ꝛ quod impoſueris mi
hi ferā. Et indixit ei rex aſſyrioꝝ.
ccc. talēta argenti ꝛ. xxx. auri. ꝛ iu
rauit ꝙ non noceret ei. Cumqꝫ nō
inueniſſet ezechias hāc ſummam
in theſauris domus dñi ꝛ ſuis re
cepit laminas auri quas ipſe affi
xerat in valuis tēpli. Cumqꝫ miſiſ
ſet regi aſſyrioꝝ pdictā pecuniaꝫ
irritum fecit ſennacherib iuſiuran
dum ꝛ miſit ad obſidēdum hieru
ſalē tharthan ꝛ rapſacem ꝛ caſtra
metati ſunt iuxta aq̄ ductum piſci
ne ſuperioris: ꝗ eſt in via agri ful
lonis: ꝛ abſtulerunt ciuibus aquā
exterioris piſcine. Cūqꝫ vocaſſent
regē ad colloquium noluit exire:
ſed miſit ad eos heliachim pōtifi
cem ꝛ ſobnam ſcribā: ꝛ ioachim a
commētarijs: ꝛ loquebaꝛ ad eos
rapſaces hebraice. Erat enim ſa-
marites vt quidā volunt. Fuerūt
qui dicerent cum filiuꝫ iſaie ꝗ trā
ſierat ad aſſyrios: ꝛ ſuſceperat ri
tum gētium: ꝛ factus erat chiliar
chus ꝛ ait. Hec dixit rex magnꝰ aſ
ſyriorum ad te. O ezechia in quo
confidis vt audeas rebellare. Si
cōfidis in rege egyptio inniteris
baculo arundineo. Si ſpeꝫ ponis
in deo tuo nunquid dij gentium ꝛ
deꝰ iſrael liberauerunt eos de ma
nu mea. Si ſpeꝫ ponis in populo
tuo: dabo tibi duo milia equorum
nec poteris apđ te inuenire aſcēſo
res. Et rogabāt nūtij rapſacē vt lo
queref eis ſyriace ꝛ nō iudaice au
diēte pplo ꝗ erat ſup muꝝ. Tunc
exclamauit rapſaces ēt ad pplm.
Hec dicit rex magnꝰ aſſyrioꝝ faci
te mecū qđ vobis vtile ē ne come
datis ſtercora vr̄a ꝛ bibatis vrinā
vr̄aꝫ. Egredimini ad me ꝛ vtimi-
ni bonis vr̄is donec veniā ad vos
ꝛ trāſferā vos i terrā ꝗ eſt ſimilis A
vr̄e. Cūqꝫ retuliſſent nūcij cōmina 4. Re.
tiōes iſtas ad ezechiā: ſcidit rex ve 19.
ſtimēta ſua ꝛ opꝰ ē ſacco: ꝛ igreſſꝰ
eſt domū dñi: ꝛ miſit pdictos nun
cios ꝛ ſenes de ſacerdotibus oper
tos ſaccis ad iſaiam dicētes. Hec
dicit ezechias. Dies hec dies tri-
bulationis nr̄e eſt: ꝛ increpatiōis
diuine. Ora pro reliquijs iſrael: ſi
forte deus audiat blaſphemiā ra
pſacis et vindicet. Et reſpondit
iſaias. Hec dicit dñs ezechie noli
timere. Ecce ego imittā regi aſſy-
riorum ſpiritū ꝛ audiet nūcium et
reuertetur in terram ſuā: ꝛ deijciā
eum gladio in terra ſua: ꝛ receſſit
rapſaces a hieruſalem ꝛ inuenit re
gem aſſyriorum expugnātem lob
nam. Tranſiuit autem rex ad pu-
gnandā egyptum vt triumphās
rediret ad euertēdam hieruſaleꝫ.
Cūqꝫ obſediſſet peluſiuꝫ: audiuit
tharachā regem ethiopie cū mul
to exercitu venire in auxiliuꝫ egy
ptiorum: ꝛ conturbatus rex dixit
tharacham eſſe ſacerdotē vulca-
ni. ꝛ ideo nō dimicaret cum eo. ꝛ re
dijt in iudeā ꝛ obſedit hieruſaleꝫ.
Herodotus tamen aliam cauſam Hero-
tradit reditus ſui. Orante nāqꝫ re dotus.
ge egyptiorum ad deum: multitu
do ſoricum in vna nocte comedit
chordas arcuum in caſtris eius: ꝛ
facti ſunt aſſyrij inermes: et dicit
rapſacem cuꝫ exercitu remanſiſſe
circa hieruſaleꝫ: ꝛ ſennacherib re
dijſſe ad eū de egypto. Verūtñ añ
reditū ſennacherib de egypto in
iudeā hec facta ſunt ꝗ ſequuntur.
¶ De ſignis trium annoꝝ ꝗ pdi-
xit eſaias. Capitu. xxviij.

CUm egredeꝛ ſennacherib
iudeã vt trãſiret in egyptũ
miſit ezechie literas terribiles ⁊
cõminationis plenas dicẽs ꝙ deꝰ
iſrael nõ poſſet eũ liberare de ma
nu ſua. Tũc aſcendit ezechias in
domũ dñi: ⁊ expãdens literas co
rã dño orauit dicẽs. Dñe deꝰ iſrl'
Oratio ezechie — audi verba ſennacherib: q̃bus ex
probrauit te nobiſ: ſalua nos obſe
cro de manu ipiꝰ: tũc miſit eſaias
ad ezechiam ſignificans ei verba
hec dñi ad ſennacherib i hũc mo
dũ. Spreuit te ſennacherib virgo
filia ſion: mouebit caput pꝰ tergũ
tuũ cũ fugeris: exprobraſti ſancto
iſrael v.ribꝰ tuis aſcripſiſti ꝙ va-
ſtaſti iudeã. Sꝫ ex diebus antiq̃s
ego plaſmaui illud ⁊ nũc adduxi.
id eſt ego q̃ ab eterno diſpoſuerã
ꝙ ſic flagellarẽ peccãtes: nũc im
pleui ego autor fui tu miſter: po-
nã itaq; circulũ in naribꝰ tuis ſi-
cut fit bubalo: ⁊ chamũ in labiis
tuis ſicut fit equo: ⁊ reducã te i ter
rã tuã. ¶ Tũc addidit eſaias ver
ba ſua ad ezechiã dicẽs. Tibi aũt
ezechia hoc erit ſignũ liberatiõis
tue. Tertio anno recedet a te ſen
F — nacherib nõ rediturꝰ. Ego aũt ꝑ-
Iſa.37 — dico tibi q̃d facies hoc anno: ⁊ q̃d
ſecũdo: vt cũ videris ĩpleta: ſcias
verũ eſſe: qd̃ predixi de tertio. Co
mede hoc anno qd̃ repereris: vel
ſecundũ eſaiã q̃ ſpõte naſcũꝛ vel
ſecundũ .lxx. q̃ prius ſeueras. Im
minẽte meſſiõe irruerãt aſſirii et
vaſtauerãt ſegetes vineas ⁊ oli-
ueta: ſed quedam inter vngulas
equorũ calcãtiũ euaſerunt. Unde
dicũt .lxx. Comede q̃ prius ſeueras
etiã de ꝯculcatis q̃dã ſponte ger
minauerũt. De q̃bus dixit eſaias.
Comede q̃ ſpõte naſcũꝛ. Etiã cũ
preſciſſent aduentũ ſennacherib
cõgregauerũt ſibi vbicunq; victua
lia: ⁊ repoſuerant in hieruſalẽ: de
quibus dicit hic liber regum. Co-
mede qd̃ repereris. Porro ſecun-
do anno comede que ſpõte naſcũ
tur: vel ſcd̃m eſaiã pomis veſcere
qd̃ idẽ eſt. Scd̃o enĩ anno dñ mor
areꝛ ſennacherib in egypto: q2 ſ
fuerãt eis predicta victualia: mul
tiplicauit eis dñs abundanter q̃
ſpõte gignit humꝰ. Porro i tertio
anno fugato hoſte ſecuri ſemina-
te/metite ⁊ comedite. Et tũc d̃ hie
ruſalẽ egredienꝛ reliquie: ⁊ quod
ſaluatũ eſt de mõte ſyon: ⁊ qd̃ reli
quũ eſt de domo iuda mittet radi
cẽ deorſum: faciet fructũ ſurſum.
Per ſimile arboris loquiꝛ: q̃ quã
to ꝓfundius fudit radicẽ: tãto co
pioſius ⁊ altius facit fructũ. Et ẽ
ſenſus. Multitudo populi q̃ fugit
de iudea ante faciẽ hoſtiũ ⁊ reco
pit ſe i hieruſalẽ vt ſeruareꝛ: fuga
to hoſte redibit in terrã ſuã: ⁊ po
pulabit eã. Hoc audito ezechias
gauiſus eſt: ⁊ de cõſilio eſaie ⁊ ſa-
pientum obturauit capita fontiũ
extra vrbem: ⁊ exitus aquaꝝ in iu
dea: ne redeũtes aſſyrii inuenirẽt
aquarum abundantiã. Tunc ob-
turauit ezechias ſuperiorem fon
tem aquarum gyon: ⁊ auertit eas
ſubter ad occidẽtem vrbis dauid
vt influerunt piſcinam inferiorẽ.
Fecit etiã ante pontẽ ſiloe quaſi
ſtagnum in quo colligerenꝛ aque
et reſeruarentur ciuibus in vſum
obſidionis. Et ſcd̃m epiphanium
ad ꝓces eſaie copioſiꝰ ſolito egreſ
B
re ſunt aque d̃ fonte ſiloe. Hoc au — Ioã.9.
tem ſtagnum vocatur in euange-
lio Natatoria ſiloe.
¶ De fuga ſennacherib. ca. xxix. — G
FActum eſt aũt poſt annũ re — 4.reg.
diiſt ſennacherib ab egypto — 19.
et cũ iudeam vaſtaſſet tandẽ ob-
ſedit hieruſalem. Sed in eadẽ no
cte angelus dñi pcuſſit in caſtris
aſſyriorum .clxxxv. milia: ⁊ timẽs
ſennacherib fugit: cum .x. viris vt
aiunt hebrei: ⁊ rediit in niniuen.
Cũq; adoraret in templo neſrach
deum ſuũ: adramelech: ⁊ ceraſar
filii eius percuſſerũt eũ in gladio
⁊ fugerunt in ararath partẽ ar-
menie campeſtrem ⁊ vberẽ ad ra
dicem montis thauri: ꝑ quẽ fluit
araxes: ⁊ regnauit filiꝰ eius ꝓ eo
aſſaradõ: indignati erãt maiores
q̃ filii in

filiũ ſ pẽezq̃ filiũ minoꝛẽ natu pre
fecerat eis i regẽ: eo q̃magis dili
geret matrẽ illi⁹q̃ ipſoꝝ. In hoc
aũt dñſus ẽ ſen
nacherib neqꝛ
pvl'o q̃ parici=
dio filioꝝ eſt re
ſeruatus. Por=
ro hieroſolymi
te vidẽtes ſtra=
gẽ hoſtiũ egreſ
ſi ſunt: ⁊ ſpolia=
uerunt caſtra.
Spolia ꝙ̄o moꝛ
tuoꝝ tollẽtes ex
cuſſerunt ex eis
puluerem tm̃: nã ignis diuin⁹ la=
tẽter coꝝ cadauera icinerauerat.

Additio.
Aiũt hebrei ca=
put et barbã ra
ſa ab angelo in
ignominiã: ⁊ im
pletũ illð eſaie.
In die illo red=
det nouacula cõ
ducta in regeaſ
ſyrioꝛũ caput et
barbam.

¶ De ezechie egrotatione ⁊ de re
greſſu ſolis. Capitu. xxx.

A 4.reg. 4. Ezechias autẽ poſt in opina=
bilẽ ⁊ incredibilẽ triumphũ
licet ſm ioſephum cũ populo ho
ſtias deo imolaſſet: non tñ digne
gratias egit. Nã ⁊ aio elatus eſt
⁊ canticũ nõ cãtauit: ſicut i hmõi
facere ꝯſueuerãt pr̃es: ⁊ ꝓpterea
egrotauit vſq̃ ad moꝛtez: ⁊ venit
ad eũ eſaias ⁊ ait. Hec dicit dñs.
Diſpone domui tue: qꝛ moꝛieris
tu ⁊ nõ viues. Cõtriſtat⁹ ezechias
eo q̃ filiũ nõ haberet: nõ q̃ domũ
relinq̃ret deſolatã: ſ; ne foꝛte fru=
ſtraret̃ in eo ꝓmiſſio facta dauid
de xp̃o: cõuerſus ad parietẽ fleuit
amare: foꝛte vt ſecretius oꝛaret: ⁊
ne aſtãtes lachꝛymas ei⁹ viderẽt:
vel foꝛte ad parietẽ poꝛticus tẽ=
pli erat iuxta quã cubabat: ⁊ qꝛ i
poꝛticũ aſcẽdere ñ poterat ad oꝛã
dũ: ſaltẽ ad faciẽ ei⁹ oꝛauit dicẽs.
Obſecro dñe memẽto qũo ambu
lauerim coꝛã te i ꝟitate. q. d. Et ſi
nũc peccaui: parce/ne pereãt apð
te q̄ feci coꝛã te. Poꝛro añq̃ egre=
deret̃ eſaias mediã ꝑtẽ atrij: dixit
ad eũ dñs. Redi ⁊ dic ezechie. Hec
dicit dñs de⁹ dauid pr̃is tui. Au=
diui oꝛonem tuã ⁊ vidi lachꝛymã
tuã. Ecce ſanaui te die tertio aſcẽ
dẽs in templum. Diebus tuis ad
dã. xv. annos de manu regis aſſy
rioꝝ: cui⁹ reditũ times liberabo te
⁊ vrbẽ hãc propter te ⁊ ꝓpter da
uid ſeruũ meũ. Hic appet: qꝛ ma=
naſſes nõdũ nat⁹ erat q̃ poſt moꝛ
tẽ patris cũ regnare cepiſſet. xij.
annoꝝ erat. Et ait ezechias. Qð
erit ſignũ q̃ dñs ſanabit me. Cui
eſaias. Uis vt aſcẽdat vmbꝛa. x. li
neis in hoꝛologio: an vt reuertat̃
totidẽ g̃dib⁹. Erat eñ hoꝛa diei.
x. ⁊ vmbꝛa gnomonis deſcẽdebat
ꝑ. x. lineas. Dedit g̃ regi optionẽ
ſigni vtrũ vellet q̃ ſol ſtaret per
ſpaciũ. x. hoꝛarũ imobilis: vel re=
diret ad oꝛientẽ ⁊ iterũ inchoaret
diẽ quodlibet antẽ iſtoꝝ ſi fieret
adderẽtur. xij. hoꝛis diei. x. hoꝛe.
Huic ſenſui ꝯſonat hebꝛe⁹ dicẽs.
Uis vt fiet vmbꝛa. x. lineis: an vt
reuertatur. In eſaia quoq̃ de re=
ditu ſolis ad oꝛtũ tm̃ agit̃: ⁊ nõ ð
aſcenſu vmbꝛe. Uerũtñ ſuper li=
bꝛũ regũ ſic exponit̃. Uis vt aſcen
dat vmbꝛa. x. lineis ꝓcedente ſole
ſuꝑ terrã ꝑ boꝛeales plagas ver=
ſus oꝛiẽtẽ: ſicut quotidie ꝑ noctẽ
ſub terra procedere ſolet: ⁊ ſic cõ
pletis. x. hoꝛis ſtati; redeat ad lo
cũ vbi nũc eſt: ⁊ ꝑficiet diem iſtũ.
Et elegit rex vt rediret ſol ad oꝛiẽ
tẽ. Si eñ ſtaret: alicui cauſe natu=
rali poſſet aſcribi: vel foꝛte qꝛ la;
alio tempoꝛe fa
ctũ fuerat ſicut
ſub ioſue: ſignũ
inauditũ elegit.
Et ſtatiſ ſol ſtãs
in oꝛiente reuer
ſus eſt iteꝝ ꝑ. x
lineas ꝑ quas
iam deſcẽderat
tũc fecit eſaias
afferri maſſa; fi
cuũ ⁊ cataplaſ=
mauerũt ſuper
vuln⁹ eius. He=
bꝛe⁹ magis pro
pꝛie dicit ſuper
vlc⁹ ei⁹. Quidã
ſuſpicant̃ fuiſſe
apoſtema cui⁹
ſanies in cutis
ſuperficiẽ

Additio.
In ſacra pagiã
vſus h; vt pro=
greſſus ab occi
dẽte ad oꝛientẽ
dicat̃ aſcẽſus: q̃
greſſus in ꝯtra=
rium deſcẽſus.
Aſcẽſus aũt iſte
ſolis dupliciter
põt itelligi. Uel
q̃ gradatĩ ſoli
to motu a pũcto
decime linee: in
quo ia; erat ad
oꝛiẽtẽ reuertere
tur: ⁊ a puncto
vñ poſt oꝛtũ ꝓ
ceſſerat in mo=

ſupficiē ꝓuocat
ſicciorib⁹ ficis
cōtuſis. Porro
aq̄la ſymach⁹ ⁊
theodotion re-
giū morbū fuiſ-
ſe dicūt. cui q̄cq̄
dulcia vel ſum-
pta vł appoſita
cōtraria putāt.
Et ita dei potē-

mēto rediret ad
pūctum decime
hore in quo nūc
fuit: Uel ꝙ l mo
mēto ad primū
punctum orien
tis rediret. inde
gradatī ad pū-
ctū decime hore
reuerteretur.

tia mōſtrata eſt cū per res noxias
ſanitas reſtituta eſt. Et conualuit
ezechias: ⁊ tertia die aſcendēs in
tēplū ait. Ego dixi dn̄e. i. dū egro-
tarem penes me cogitaui in dimi-
dio dierū meorū vadā ad portas
inferi. i. nōdū ſuſcepta ſobole quā
expectabā deſcendā ad inferos et
dū hoc cogitarē: q̄ſiui a te orando
reſiduū annorū meoꝝ: vt pri⁹ vel
les me p̄rez fieri ꝙ̄ aia mea ꝑiret.
Huic cātico ezechie ꝑmittūt. lxxi.
titulū talē. Oratio ezechie regꝫ iu
de. ſed meli⁹ eſt in eſaia. Scriptu-
ra ezechie regꝫ iude. Nā in hoc cā
tico narrauit tātū qḋ cogitauerat
vel orauerat dum egrotaſſet: ⁊ nō
orauit in eo niſi duobus verbulis
tantū: vt ibi. Dn̄e reſpōde pro me
⁊ in fine. Dn̄e ſaluum me fac.

¶ De morte ezechie. Capi. xxxi.

C 4. reg. 20. IN illo tpe miſit merodach fi
lius baladaz rex babylonis
lr̄as ⁊ munera ad ezechiā petens
vt ſocius eius eſſet ⁊ amicus. Naꝫ
eo tēpore rex medoꝝ ⁊ rex babylo
niorū receſſerāt a monarchia aſſy
riorum ſub aſſarodach ne eſſent
ſub eo ꝑcipua tamē cauſa legatio
nis hui⁹ creditur hec fuiſſe. Chal-
dei vigebāt in aſtronomia: nec po
terāt inuenire ſm̄ artē ſuā quare
dies fere in duplū ꝓtēſa fuerat. et
tandē audierāt hoc ꝓ rege hiero-
ſolymoꝝ factū eſſe. ⁊ miſerunt ad
eū vt ſciſcitarent̄ rei veritatē. Pre
terea chaldei adorabāt ſolē. ⁊ mi
ſerunt regi munera vt honorarēt
hominē quē honorauerat de⁹ eo-
rum. Et letatus eſt ezechias in ad
uētu coꝝ ⁊ iterum elatus eſt in aio

ſuo nec fuit in domo ſua nec in oī
poteſtate ſua qḋ nō oſtēderet eis.
Etiā domū aromatū: quā quidaꝫ
tradūt fuiſſe cellā aromatū in tē-
plo dn̄i in quā īducere gētiles ne
phas erat ſm̄ epiphaniū ꝗ̄o do-
mus erat lōgiſſima quā fecit ſalo
mō iuxta deſcriptionē patris ſui
cōtra orientē ſion: ⁊ fecit occulti adi
tus cōpoſitionē lōge a ciuitate: ꝗ̄
deprehēdi ab vniuerſo populo ne
quiuerat pluribus quoq̄ ſacer-
dotibus ignota erat: illucq̄ rex po
ſuit aurū ⁊ aromata que aduecta
erāt de ethiopia. In ea poſt ſepul
chra regū erāt ſepulchra pōtificū
⁊ poſtremo ſeplc̄hra ꝓphetaꝝ. hoc
ſecretum dauid ⁊ ſalomonis eze-
chias gētib⁹ denudauit: ⁊ oſſa pa
terna cōtaminauit ex preſentia ꝓ
phanioruꝫ. Et ab ipſo die ſterilis
factus eſt. Porro cū abijſſent lega
ti, venit eſaias ad regē ⁊ ait. Quid
dixerunt viri iſti: ⁊ vnde venerunt
ad te. Qui cū indicaſſet ei qḋ que-
ſierant: dixit eſaias. Hec dicit dn̄s.
Ecce dies venient ⁊ auferentur in
babylonē: oia q̄ in domo tua ſunt
⁊ q̄ abſcōderant patres tui. Sed ⁊
de filijs tuis erūt eunuchi in pala
tio regis babylonis. Hoc impletū
eſſe fabulantur hebrei in daniele
⁊ ſocijs eius: qui cum ioachim fi-
lio ioſie capti ſunt. Sed verius cre
ditur eos eunuchos fuiſſe: nō cor
pore ſed mēte. Et rn̄dit ezechias.
Bonus eſt ſermo dn̄i. Sit pax ⁊ ve
ritas in dieb⁹ meis ⁊ dormiuit eze
chias cū patribus ſuis: ⁊ celebra-
uit exequias eius vniuerſus iuda
⁊ ſepelierūt eū ſup ſepulchra filio
rum dauid. i. eminenti⁹ ſepulchrū
ceteris fecerūt ei cauſa pietatꝫ/qꝛ
coluit deū. Ipſe enim ſic cōmēda-
tur in libro regū. Non fuit ſimilis
ei neq̄ ante eū neq̄ poſt eū de cū-
ctis regib⁹ iuda: in hoc excipit̄ da
uid. qꝛ nōdū erat ſub eo regnū iu Nota ꝺ
da. Si q̄ritur de ioſia: dicim⁹ ꝙ io- ſctitate
ſias melior fuit eo/ſed iſte ꝑponi- ioſie.
tur ei in hoc ꝙ magnificat⁹ eſt pre
claris bellorum titulis: et ꝙ tria

inaudita fecit dñs pro eo regreſſum ſolis: additionē annorū: ſtragem hoſtium per angelum.

¶Incidentia.

Incidēs eſt non de biblia.

¶In diebus ezechie ſyracuſa et cathina in ſicilia condite ſunt. Romulus milites ex populo ſumpſit quaſi ex mille vnū. Cures qui ſub Statio rege ſabino ꝛ romulo ſauebāt quirites appellauit. c. elegit ſenes: quos appellauit patres. Romulus apud paludē capree nuſꝗ̄ cōparuit: ꝛ ſuadente lucio quirini nole cōſecratꝰ eſt: poſt romulū ſenes p̄dicti ſinguli ꝑ q̄nos dies reȝ publicā rexerūt ꝑ annū ferè dimidiū. Qđ regnū appellatū eſt inter tēpus. Tūc ſecūdus a romulo regnauit numa pōpilius q̄ p̄dictos ſenes ſenatores appellauit. Hic p̄mus congiariū militibus dedit. i. imperialē largitionē in ſui ꝓmotione Januariū ꝛ februariū anno addidit fundamenta capitolij fecit. Sibylla erythrea claruit.

De manaſſe ꝛ morte Iſaie. c. xxxij.

A 4. reg. 21.

Poſt ezechiam regnauit manaſſes filius eius ꝑ eo. xij. annorum erat cum regnare cepiſſet. ꝛ. lv. annis regnauit in hieruſalem: ꝛ fecit malum coram domino. Edificauit enim excelſa q̄ diſſipauerāt patres eius: ꝛ erexit aras baal et lucos ꝛ extruxit altaria militie celi in duobus atrijs templi: et poſuit idolum luci in templo dñi: ꝛ traduxit quēdā filiū ſuū per ignē tophet: ariolos augures: phitones. ꝛ aruſpices multiplicauit ꝛ errare fecit iudā in vijs gentiū. Cumq̄ arguerēt eū ꝓphete miſſi a dño nemini eoꝝ parcebat ſꝫ plateas hieruſalē prophetaꝝ ſanguine purpurauit. Inſuꝑ aliorū ſanguinem innoxiū fudit multum nimis donec impleret hieruſalē vſq̄ ad os. Eſaiā quoq̄ auū maternū

Eſaie crudelꝰ mors.

ſm̄ hebreos vel affineȝ ſuū eiectū extra hieruſalē circa piſcinā ſiloe ſerra lignea per medium ſecari fecit. Qui dū in principio ſectionis anguſtiaretur: petijt ſibi dari aquaȝ vt biberet: ꝛ cū nollēt ei dare: dñs de ſublimi miſit aquā in os ſuū ꝛ expirauit: nec tñ carnifices deſtiterunt a ſectione. Et ob hāc aq̄ miſſionē cōfirmatū eſt nomē ſiloe: qđ interp̄tatur miſſus: nec ſepelierūt eū in ſepulchro ꝓphetaꝝ: ſꝫ ſub q̄rcu rogel iuxta trāſitū aquaꝝ: quē fecerat ezechias in memoriā miraculi qđ fecerat dñs in adis illis ad p̄ces eſaie. Tradit eñ epiphanꝰ ꝙ dū ſennacherib rediret ab egypto p̄miſit exercitū ab obſidēdaȝ hieruſalē q̄ caſtrametatꝰ eſt circa piſcinā ſiloe vt aq̄s eius vterētur. Eratq̄ piſcina quaſi cōis: nā ꝛ ciues ad eā deſcēdere poterāt ꝛ hoſtes. Orāte autē eſaias obtinuit a dño: vt cū egrediebantur ciues erāt ibi aque ſicut prius. Cum vero accedebāt hoſtes ſiccabantur aque profuſe: ita vt mirarentur aſſyrij vñ eſſent aque in vrbe. Porro in iugē memoriā huius facti: adhuc aque ſiloe nō iugiter: ſed incertis horis ebulliūt. Cumq̄ in ꝓpria perſona acceſſiſſet ſennacherib facta ē ſtrages ſupradicta in exercitu ipſius. In tante rei memoriā populꝰ glorioſe ꝓphetā ſepeliuit in loco p̄edicto: vt etiā orationibꝰ eius poſt mortem indeclināter huiꝰ aque beneficio potirētur. Aliqui libri habēt in hoc loco orationē manaſſe que ponitur in fine ſecundi paralipomenō: ideo nō hꝫ neceſſe hic poni: cum etiā plura exēplaria eā in hoc loco non contineant. Nota.

¶De morte manaſſe.

Capitulum. xxxiij. C D 2. par. 33.

Admiſit ergo dominus aduerſus manaſſen regem babyloniorum q̄ depopulatus eſt iudaȝ: ꝛ manaſſen dolo captū traxit in babylonem: et pluribus afflixit tormentis. Et intelligens manaſſen hanc eſſe manū domini egit penitentiam: ꝛ intente orauit ad dñm: ꝛ miſertꝰ dñs reduxit eū in regnū ſuū. Qui cū veniſſet hieroſolymam deleuit idola: lucos ꝛ aras

aras q̄ fecerat: ita vt i memoriā ꝑo
rū nihil ſupeſſet. Et reſtituit cultū
dn̄i ſicut pri⁹: ⁊ ppl'm idipē docuit
⁊ ſic a ꝑori ꝯuerſatiōe mutat⁹ eſt vt
non ſine grādi admiratione vitā
ageret beatā. Muros q̄z ciuitatis
⁊ turres ⁊ antemuralia multa mu
C .re. 21 nitiōe firmauit. Et mortu⁹ eſt ma-
naſſes ⁊ ſepult⁹ eſt i horto domus
ſue in horto aʒā. ⁊ regnauit amon
fili⁹ ſuus ꝓ eo. ¶ Incidentia.
Incidētia. ¶ In dieb⁹ manaſſe ſibylla erophi
la claruit i ſamo: vñ ⁊ ſamia dicta
eſt. Partheni tarētū. condiderūt.
Salaryph⁹ de choo iſula ꝑm⁹ ferri
glutinū intra ſe excogitauit. Ter-
ti⁹ romanoꝝ rex Tulli⁹ hoſtilius
hic ꝑm⁹ regū roma.. cꝝ purpura
⁊ faſcib⁹ vſus eſt. Qui poſt longā
pacē bellare ꝑauit Albanos. vege
tes. fidenates vicit adiecto mōte
celio ampliauit vrbē. Tandē cum
domo ſua fulmine conflagratur.
¶ De amon ⁊ ioſia. Ca. xxxiiij.

D 4.re. 21. Poꝛro. xxij. ānoꝝ erat amō
cū regnare cepiſſet: ⁊ duob⁹
tm̄ ānis regnauit i hierl'm.
Tñ. lxx. dicūt. xij. Qui fecit maluz
corā dn̄o ſicut p̄r ſu⁹ i iuuētute ſua
fecerat. ⁊ tetēderant ei iſidias ſui
ſui ⁊ iterfecerūt eū i domo ſua. ppl's
aūt ꝑcuſſit eos q̄ iterfecerūt regē
⁊ ſepelierūt eū cū prē ſuo ⁊ ſtatue
rūt ſibi regē ioſiā filiū ei⁹ pro eo.
Octo annoꝝ erat ioſias cū regna
re cepiſſet. ⁊. xxxi. ānos regnauit
de ioſia ſancto. i hierl'm ⁊ ambulauit ꝑ oēs vias da
uid pr̄is ſui. Nō declinauit ad de-
A 4.re. 22. xtrā neq̄ ad ſiniſtraʒ. Qui in q̄rto
regni ſui anno erat ei. xij. etatiſ: vt
dicit ioſeph⁹ pietatē et iuſtitiā mi-
rabilē i ſe iā de-
mōſtrabat. Nā
ppl'm iam reuo
cabat ab idola-
tria. Et oꝑa pra
ua velut ſenior
emēdabat. Poꝛ
ro āno regni ſui
viij. oēm ciuita-
tē ⁊ ꝓuinciam a
cultu idolorum
purgauit: vt nul
lū veſtigiū ido-
latrie ſupeſſet.
Scrutabat etiā
domos ne q̄d latenter remaneret
ſuſpectū: ⁊ in vnaquaq̄ cā iuſtitiā
coluit tāq̄ aīe ſue medicinā. Mi-
ſitq̄ in totā ꝓuinciā vt deferrent
ad reꝑatione tēpli munera ꝑ ſua
volūtate vnuſq̄ſq̄ ⁊ ꝓpoſuit huic
oꝑi helchiā ſacerdotē magnū: et
amaſiā qui erat ſupra ciuitatē: et
ſaphā ſcribā: ⁊ facta eſt reꝑatio tē
pli fideliter ⁊ indilate.

Additio.
Hieronim⁹ i pa
ralipomenō di-
cit arcā eductā
de tēplo i dieb⁹
achaz ꝑ idolis
poſitis in eo. et
fuit in domo ſel
lū patrui hiere
mie pr̄is auūcu
li viri olde q̄ ha
bitabat in ſōa
muri manſione
vſq̄ ad ioſiam.

¶ De ſancto propheta Jeremia
Capitulum. xxxv.

Anno. xiij. regni ioſie exoꝛ- Hec nō
ſus eſt prophetare hieremi ponūt
as filius helchie de ſacerdotibus hoc lo-
anathot. in terra beniamin tertio co in li-
ab vrbe miliario. et prophetauit bro re-
vſq̄ ad euerſionē vrbis. l. annis ⁊ gū ſed
vno anno preter illud tēpus quo i hiere-
in egypto prophetauit in thānis. mia.
et cum puer eſſet dixit ei dn̄s. Pro
phetam in gentibus dedi te. Qui
cū dixiſſet. A/a/a/domine neſcio
loqui: quia puer ego ſuʒ: miſit do-
minus manum ſuam et tetigit os
eius et ait. Ecce dedi verba mea
in ore tuo. Extunc licet eſſet adole
ſcens cepit prophetare ⁊ predica-
re. mane conſurgens et frequens
ſtans in porta domus domini et
in atrijs tēpli: et oſtendit ei domi-
nus ſigna euerſionis hieruſalem
quam predicabat. Primo ſignifi-
cauit ei autorem illius euerſionis
deuʒ. Oſtēdit enim ei quaſi furem
vigilātē cū virga vt damnificaret
dormientes. Sic enim dn̄s iam vi-
gilabat ad percutiendū populum
ſuum. Secūdo vero ſigno oſtēdit
ei dn̄s quo miniſtro ad hoc vtere-
tur per ollā ſuccēſam a facie aqui
lonis ⁊ ait. Ab aquilone pandetur
omne maluʒ ſuꝑ oēs habitatores
huius terre. i. a chaldeis qui iuxta
ſitū ieruſalē ab aq̄lone venerunt.
Has duas viſiōes vidit ſub ioſia.
De tertia incertum eſt. Uerius eſt
putatur q̄ ſub alijs regibus vidit

eā ſicut cetera q̄ ſequuntur. In ter
tia eīn viſiōe oſ̄dit ei dñs cāz euer
ſionis nec fuit hec viſio imagina-
ria ſed corpalis. Precepit eīn dñs
vt tolleret lūbare ſuū: ꝛ abſconde
ret illud ſup eufratē. Et poſt mul
tos dies ex mādato dñi reuertēs
īuenit illō putrefactū et nulli vſui
aptū: ꝛ ait ei dñs. Sicut adheret
lūbare ad lūbos viri ſic aggluti-
naui mihi domū iſrl' ꝛ domū iuda
ſꝫ q2 receſſerunt a me fornicando
poſt deos alienos. quaſi putrefiēt
trās euphratē captiuati. Reliqua
Ieremie locis ſuis tractabimus.

¶ De inuentione deuteronomij.

Capitulum. xxxvj.

B 4. regū 22. POſtro. xviij. āno regni ioſie:
ꝑcepit ioſias helchie vt reſi
duū pecunie q̄ oblata fuerat ad tē
pli repationē ꝯflaret et fierēt inde
vaſa ad miniſteriū dñi. Cūq3 hel-
chias oīa diligēter ſcrutaret̄ inue
nit librū moyſi in tēplo. Forte ape
ruit arcā ꝛ inuenit deuteronomiū
quē moyſes reponi fecerat in ea: ꝛ
miſit eū regi p manū ſaphā. Qui
cū legiſſet corā rege: ſcidit rex veſti
mēta ſua. Audiuit eīn maledictio
nes ſcriptas in trāſgeſſores legis
ꝛ crebras cōminationes dei. Qđ ſi
ſeq̄rent̄ idola: eijceret eos đ terra
quam dederat eis: ſicut eiecerat
amorreos a facie eoꝝ. Et mirabat̄
ꝙ adhuc eſſet in terra et vereba-
tur īminere captiuitatē. Tūc ꝑce-
pit helchie ꝛ viris prudētib9 vt cō
ſulerēt dñz ſup ſe ꝛ ſup pplm ſuū.
Qui deſcēderūt ad oldā ꝓphetiſ
ſam vxorē ſellū q̄ habitabat ī hie-
ruſalē in ſcđa. i. ſecūdo ābitu mu-
ri quē fecerat ezechias: de quo di
xit ſophonias: ꝛ vlulat9 a ſcđa pte
f. q2 pars ſcđo muro circūdata pri
us capta eſt. Forte nō inuenerunt
Ieremiā: vel potius nulli9 adhuc
momenti erat. Et rñdit olda. Hec
dicit dñs. Ecce adducā mala que
ſcripta ſunt in libro legis ſup locū
hūc ꝛ hītatores ei9: q̄ irritauerūt
me in cūctis opib9 manuū ſuarū.
Succēdet̄ īdignatio mea: ꝛ nō ex
tinguet̄. Regi aūt qui miſit vos di
cetis. Hec dicit dñs. Pro eo ꝙ au-
diſti vba voluminis ꝛ pterritū eſt
cor tuū ꝛ hūiliat9 es: differētur hec
mala nec fiēt in dieb9 tuis: ꝛ colli-
gā te ad p̄res tuos ī pace. Qđ nō
eſt intelligēdū de pace ipſi9 regis
ipſe eīn occiſſus eſt a pharaone: ſꝫ
de pace ppli. i. ꝓuſq3 inferret pplo
q̄ cōminat9 fuerat. His auditi mit A
tēs rex in oēm ꝓuinciā ꝯgregauit 4. re.
oēm pplm in hierlm: ꝛ ſtans ſuper 23.
gradus legit: cūctis audiētib9 oia
vba libri: ꝛ ꝑcuſſit fedus corā dño
ꝛ ꝯpulit oēs ſacra p̄ſtare: vt leges
moſaicas p oīa cuſtodirēt. Et de-
leuit aruſpices ꝛ maleficos oēs.
et oīa veſtigia idolatrie redegit in
puluerē. Etiā veſtigia q̄dā ſerpen-
tis enei quē cōminuerat ſiue ꝯtri-
uerat ezechias. Ob hoc in ꝓlogo
ſophonie legit̄ ioſias ꝯtriuiſſe eū:
ꝛ ꝯtaminauit excelſa: ꝛ vallē tophet
ꝛ ignē moloch. Forte oſſa mortuo
rū vbiq3 ſparſit: vl' q̄libet alia imū
da vt poti9 abominabil' q3 venerabi
lis loc9 appareret. Equos q3 ſolis et
currus quos depinxerāt reges iu
de in introitu tēpli iuxta exedram
nathāmelech eunuchi penit9 de-
ſtruxit. Fecerant ibi iudei idolum
ſolis quaſi pueꝝ īberbē: q2 nullū
patit̄ ſeniū: ſed quotidie renouat̄.
Fecerāt ꝛ ei equos ꝛ currū: putan
tes ꝙ in hūc modū heliā trāſtuliſ
ſet. Et aſcēdēs rex ī bethel ſup al
tare qđ fecerat ieroboam cōbuſſit
oſſa ſacerdotū ꝛ falſoꝝ ꝓphetaꝝ
eruta đ ſepulchris excelſoꝝ iuxta
vbū abdon ꝓphe: cui9 titulū cū le
giſſet ī ſepulchro ꝑcepit ne moue
rent̄ oſſa ei9: nec ēt illi9 cū quo ſe-
pult9 erat. Idipm fecit in excelſis
ſamarie ꝛ ī vrbib9 manaſſe ꝛ effraī
ꝛ ſymeōvſq3 ī neptalim: oſſa de tu
mulis excelſoꝝ eruta ſup altaria
cōburēs: ꝛ tā oſſa q3 altaria in pul
uerē redigēs. Hoc ꝑdictū erat de
ioſia añ ānos. ccclxj. ꝛ reuerſus in
hierlm fecit phaſe ꝯuocās ad illō
ēt filios iſrl' q̄ captiuitatē aſſyrioꝝ
aliquo mō effugerāt: vel ēt de ca-
ptiuitate

ptiuitate aliquo caſu redierāt. Et
tradītur de his hūiſſe ad.xj.milia
B nathineoꝝ. Nō eſt fctm̄ phaſe ta=
2.pa. le.a dieb⁹ iudicū. In paralipome.
35. legit a dieb⁹ ſamuel'. ꝙ poſſet dici
vitio ſcriptoꝝ fctm̄ ⁊ ſcriptū eē ſa
muel'.p ſalomonis n:ſi id:pꝫ l ioſe
pho legeret. Pōt ꝙ ītelligi ꝙ ſamu
el fecerit phaſe. Et ſi l hiſtoria non
legat. Qð aūt iudices fecerūt pha
ſe: certū ē: qm̄ moyſes ⁊ ioſue iudi
ces fuerunt et factū eſt hoc phaſe
in hierl'm.xviij.anno regni ioſie.

¶ De morte ioſie. Capi.xxxvij.

F In dieb⁹ ei⁹ aſcendit pharao
4.re. nechao rex egypti ꝯ regē aſ=
23 ſyrioꝝ. Audierat em̄ eū iā debili=
tatū: qꝛ medi ⁊ babylonij a monar
chia ei⁹ receſſerāt. ⁊ eſtimabāt qð
de facili poſſet obtinere ſyriā. Pri
mo aggreſſus erat regē adremō
q̄ regnabat tūc in carchamis. De
ſcēdit ꝙ ioſias in occurſum ei⁹ pro
hibēs ne trāſitū faceret p iudeā ⁊
miſit pharao ad ioſiā dicēs: quid
mihi ⁊ tibi rex iuda? nō aduerſum
te venio: ad eufratē ꝓpero. Mittit
me de⁹ ad medos: ſine me ne de⁹ q̄
mecū eſt īterficiat te. Et nō adq̄e=
uit ioſias: ſed cū rege adremon cō
ponebat acies vt dimicarēt aduer
ſus pharaonē. Et forte dū trāſiſ=
ſet a curru in currū qui ſeq̄bat cū
more regio. occiſus eſt a ſagitta=
rijs i cāpo magedō ⁊ plāxit eū in
cōſolabil'r adremō rex cū exercitu
ſuo. Un̄ ⁊ illud dictū eſt: erit plan=
ct⁹ ſicut plāct⁹ adremō. Tradit āt
ꝙ iuxta arborē ⁊ fontē occiſus fue
rit q̄ ſtatim aruerūt. ⁊ relat⁹ eſt in
hierl'm: et ſepult⁹ eſt in mauſcolo
patrū ſuoꝝ. Et planxit eū vniuer
ſus iuda in hierl'm: ⁊ maxime Je=
remias: qui ſup exequias ei⁹ ſcri=
pſit threnos lamētabiles. Quō ſe
det ſola ciuitas ⁊c. quib⁹ vtebātur
cantores ⁊ cātatrices ſup exeq̄as
ioſie. Et longis tpib⁹ in iudea ſup
ioſiā eos replicabāt. Quib⁹ poſtea
ſuperaddidit idē Jeremias alias
lamētatiōes ſup excidio ciuitatis

¶ Incidētia.

¶ In dieb⁹ ioſie q̄rtus romanoꝝ
rex aneus marci⁹ nume nepos ex
filia aductinū montē ⁊ ianiculum
vrbi tradidit. Supramare.xvj.ab
vrbe miliario ciuitatē hoſtiā cōdi
dit oraculo dodoneo primū gre=
cia vſa.eſt. Quintus romanoꝝ rex
tarquinius priſc⁹: qui circū rome
edificauit muros ⁊ cloacas ⁊ capi
tol:ū extruxit: ludos romanos in=
ſtituit. Arion a delphino in thea=
trum deportatus eſt.

¶ De ioachim vel ioachas.
Capitulum.xxxviij.

Reliquit autem ioſias tres fi R 4.re.
lios: heliachim qui ⁊ iecho 23.
nias pmogenitū.xxv. annoꝝ. me=
diū aūt ioachas q̄ ⁊ ſellū dict⁹ eſt
xxiij. annoꝝ ⁊ tertiū mathaniā: cir
citer.viij. annos. Tulit ppl's terre
mediū filiū ioachas: et ꝯſtituit eū
regē p patre ſuo qui trib⁹ mēſib⁹
tm̄ regnauit i hieruſalē. Nā vt di
cit paralipomenon: veniens pha= B
rao nechao rex egypti in heruſa= 2.par
lem amouit eum: ⁊ impoſuit mul= lip.36.
ctā terre.c.talenta argēti: ⁊ vnum
auri. ⁊ ꝯſtituit regē p eo fratrem
eius primogenitū heliachim ſibi
tributariū. Et mutato noīe voca=
uit eum ioachim: vt mutatio noīs
eſſet ſignum ſubiectionis: ⁊ duxit
ſecū ioachā in dolo ſub ſpe hono
randi eū i egypto. Nā cū veniſſet
in reblata vinxit eū. ⁊ ligatū miſit
eū in carcerē i egypto. Porro ioa=
chim.xxv. annoꝝ erat cū regnare
cepiſſet: ⁊.xj. annis regnauit i hie=
ruſalē. ⁊ fecit malū corā dn̄o iuxta Iuci
oīa q̄ fecerāt pr̄es ei⁹. ¶ Cūq3 ar= dens
gueret eū vrias ꝓpha: cōminatus
eſt ei valde: ⁊ fugit vrias i egyptū.
Et miſit poſt eum ioachim ⁊ redu
xit eū: ⁊ morte turpiſſima īterfecit
eum. Anno quarto regni ioachim B
cepit regnare in babylone nabu= Jer.25
chodonoſor qui victo rege egypti
tulit oīa q̄ eius fuerāt: a riuo egy
pti vſq3 ad flumē eufratē: ⁊ trāſiēs
eufratē oēm ſyriā vſq3 ad peluſiū
cepit pter iudeā. Porro anno q̄r=
to ioachim locutus eſt Jeremias
ad oēm

ad oēm populum iuda ⁊ ad ciues
hierl'm dicēs. A tertiodecimo an-
no ioſie locut⁹ ſuz vobis ꝟba dñi ⁊
hodie eſt. xxiij. ann⁹: ⁊ nō audiſtis
me. Propterea hec dicit dñs. Ad-
ducā ſuū meū nabuchodonoſor
ſuꝑ terrā hāc: ⁊ ſuꝑ oēs natiōesq̄
in circuitu ei⁹ ſunt: ⁊ ſeruient regi
babylonis. lxx. annis. Cūq; ipleti
fuerint āni. lxx. viſitabo ſuꝑ regē
babylōis ⁊ ſuꝑ terrā chaldeoꝝ ini
quitates eoꝝ: ⁊ ponā illā in ſolitu
dines ſempiternas. Et mirabanť
ꝙ tā audacter loq̄reť. Nā ⁊ i ꝓnci
pio regni ioachi: cū ſtaret i atrijs
B tēpli ⁊ dixiſſet. Hec dixit dñs. Da
Je. 26. bo domū hāc ſicut ſilo: ⁊ vrbē hāc
dabo in maledictionē: apprehēde
runt eū ſacedotes ⁊ ꝓphete ⁊ oīs
populus dicētes. Morte moriať.
Et aſcēderūt de domo regis ꝓnci
pes iuda: ⁊ ſederūt in porta dom⁹
dñi: ⁊ accuſabāt Jeremiā ſacerdo
tes ⁊ ꝓphe. Qui rñdit: miſit me do
min⁹ vt ꝓphetarē aduerſus locuz
iſtū. Ecce i manib⁹ vřis ſuz: facite
qđ rectū eſt in oculis vřis. Et libe
rauerūt eū ꝓncipes a manib⁹ ppli
⁊ maxie aicħā fili⁹ ſaphā dicēs ꝙ
micheas in dieb⁹ ezechie ſiħa ꝑdi
caſſet: ⁊ multi ꝓphete in dieb⁹ re-
gū: nec aliq̄d a regib⁹ ꝑpeſſi ſunt
ſed honorati. Clauſerūt tñ princi
pes Jeremiā ne publice ꝑdicaret.
Dixitq; tūc dñs ad Jeremiā. Tol
A. B. le volumē: ⁊ ſcribes oia ꝟba q̄ locu
Je. 36. tus ſuz tibi ꝓduerſus iudā ⁊ alias
gentes a diebus ioſie vſq; ad diez
hāc ⁊ ꝯuocauit Jeremias baruch
filiū nerie: ⁊ ſcripſit baruch ex ore
Jeremie oēs ſermones dñi: et di-
xit ad eū Jeremias. Clauſus ſum
nec valeo igredi domū dñi. Ingre
dere ergo tu ⁊ lege q̄ ſcripſiſti in
die ieiunij audiēte poplo ⁊ vniuer
ſis q̄ veniūt de ciuitatib⁹ ſuis. Et
fecit baruch ſicut ꝑceperat ei Je-
remias: ſepe legens in domo dñi.
Factū eſt aūt i āno q̄nto Joachim
in mēſe. ix. ꝑdicauerunt ieiuniū oi
populo in hierl'm: ⁊ vniuerſis qui
fluxerāt de iuda. Et legit baruch
ſermones Jeremie i introitu por-
te none dom⁹ dñi. Qđ cū audiſſet
fili⁹ gamarie micheas: deſcendit
ad ꝓncipes ⁊ ſeniores dom⁹ regis
qui ſedebāt in gazophilatio ſcri-
be. Qui cū nunciaſſet eis q̄ audie
rat: aduocauerunt ad ſe baruch.
Qui cū legiſſet oia verba corā eis
obſtupuerūt ⁊ dixerūt ei. Abſcōde
re tu et Jeremias: ⁊ nemo ſciat vbi
ſitis. Et ingreſſi ſunt ad regē qui
ſedebat in domo hyemali menſe
ix. ⁊ poſita erat arula corā eo ple-
na prunis. Cūq; legiſſet iudi filia-
us nathanie tres pagellas vł. iiij.
ſcidit rex volumē ſcabello ſcribe. ⁊
ꝓiecit in ignē donec cōſumeretur.
Quibuſdā tñ ꝯdicentibus ꝑcepit
rex ſeruis ſuis vt cōprehenderent
baruch: ⁊ Jeremiā: dñs aūt abſcō
dit eos. Et dixit iterū dñs ad hie-
remiā. Scribe rurſum in volumi-
ne oēs ſmones quos cōbuſſit ioa
chim: ⁊ ſuꝑaddes plures: ⁊ preci
pue ea q̄ dicit dñs ꝯ ioachim. Nō
erit ex eo q̄ ſedeat ſuꝑ ſoliū dauid
⁊ cadauer ei⁹ ꝓijcieť ad eſtū ꝑ diē
⁊ ad gelu ꝑ noctē. Nō plangēt eū
vel frater vel ſoror. i. nō plangent
eū frater ⁊ ſoror: dicētes ve: nō cō
crepabūt ei ve dñe: ⁊ ve iclyte. Se E
pultura aſini ſepelietur: putrefa- Je. 22.
ctus ⁊ proiectus extra portas hie
ruſalem.

De nabuchodonoſor et morte
Joachim. Capitulū. xxxix.

Actū eſt aūt i anno A
viij. ioachi iꝑe ēq̄rt⁹ 4. reg.
annus nabuchodo- 24.
noſor: aſcēdit nabu-
chodonoſor i iudeā
⁊ depopulabať eā.
Rechabite aūt q̄ habitabāt in ta-
bernaculis ſeorum ab oibus timē
tes aſcēderūt in hierl'm vt ſalua-
rēt alas ſuas. Et dixit dñs ad Je-
remiā. Uade ⁊ itroduces oēs re- A
chabitas i vnā exedrā theſauro Je. 25.
rū iuxta domū dñi. Et introduxit
eos in gazophilatiū filioꝝ ennō:
⁊ poſuit coram eis cyphos ⁊ cali
ces plenos vini dicens. Bibite vi-

num

num. Qui reſponderũt. Nõ bibe-
mus: q2 ionadab filius rechab pr̃
nr̃ p̄cepit nobis dicẽs. Nõ bibetis
vinũ vos ⁊ vxores vr̃e ⁊ filij vr̃i vſ
q3 in ſempiternũ: domũ non edifi-
cabitis: ſemẽtẽ nõ ſeretis: vineas
non plantabitis in tabernaculis
habitabitis cũctis dieb9 vt viua-
tis multis dieb9 ſup terrã in qua
peregrinamini. Tũc ait dñs ad Je-
remiã. Dic habitatoribus hierl'm.
Hec dicit dñs. Nunq̃d nõ accipie-
tis diſciplinam vt obediatis mihi
ſicut rechabite patri ſuo. Propter
ea inducã ſup vos mala q̃ locut9
ſum: de ſtirpe ṽo rechab non defi
ciet vir ſtãs in cõſpectu meo. Por-
ro cũ audiſſet nabuchodonoſor ĩ
hierl'm cepit ioachim ⁊ ligauit euz
⁊ trahebat ſecũ in babylonẽ: ⁊ no
biles cũ eo. In itinere ṽo impoſuit
ei nabuchodonoſor tributũ ⁊ remi
ſit euz in hierl'm: ſ3 obſides traxit
ſecũ pueros de ſemine regio: da-
nielẽq3 ⁊ tres pueros: ⁊ ſeruiuit ei
ioachim trib9 annis. S3 cũ audiſ-
ſet q rex egypti iterũ pugnare vel
let ꝯ nabuchodonoſor negauit ei
tributũ qð p̄miſerat. Et aſcendẽs
rex babylonis in hierl'm ſub iure
federis intrauit eã. S3 cũ ĩtraſſet
fidẽ nõ ſeruauit: ſ3 iuuenes fortiſ-
ſimos quoſq3 occidit vna cũ rege
ioachim quem ⁊ ante muros in ſe
pulchrũ p̄ijci iuſſit. Et q2 nõ ſerua
uerũt ei fidẽ hoſtes iõ forte liber
B regũ vocat eos latrũculos, dicẽs.
4.reg. Et immiſit dominus in ioachĩ3 la
24. trunculos chaldeorum ⁊ ſyrie et
moab: ⁊ amon vt diſperderent eũ
iuxta ṽbuz dñi. Nã ſtigmata ſunt
ĩuẽta in corpe occiſi ꝯ legez. i. nom̃
idoli qð colebat codonazer. Et cõ
ſtituit nabuchodonoſor filiũ eius
regẽ ioachim equiuocũ. ſ. p̄ri: dictuz
iechoniã. Octo decez annox erat
ioachĩ cũ regnare cepiſſet: ⁊ trib9
tm̃ mẽſib9 regnauit ⁊ x. dieb9. Nã
cum receſſiſſet nabucho. timuit ne
ioachĩ memor necis p̄r̃ne adhere
ret egyptijs ⁊ pugnaret aduerſus
eũ: ⁊ iõ rediẽs ⁊ obſedit hierl'm: S3

ad vocẽ hieremie egreſſus eſt ioa-
chim ad eũ cũ mr̃e ⁊ oĩ domo ſua
⁊ p̄ncipib9 ei9. Et ſuſcepit eos rex
babylonis ãno. viij. regni ſui. ⁊ tu
lit vniuerſa vaſa aurea de domo
dñi ⁊ theſauros dom9 regie. ⁊ trãſ
tulit in babylonem cũ rege ⁊ mr̃e
ei9. De domo circiter duo milia: ð
p̄ncipib9 ⁊ viris robuſtis. vij. milia
artifices ⁊ ĩcluſores mille: ĩ ſũma
q̃ſi. x. milia. Inter q̃s erat mardo-
cheus ⁊ ezechiel adhuc iuuenis ð
gn̄e ſacerdotũ. Videt̃ ĩ iioſephus
velle q iã duos libros ſcripſerat
de futuro vrbis excidio q̃s relic̃t
in iudea. Iſti q2 ſpõte ſe tradide-
rũt p̄prie dicti ſunt trãſmigratio
iude. Alij ṽo q̃ poſtea p violẽtiam
tracti ſũt p̄prie dr̃ captiuitas iu
de. Ab hac trãſmigratiõe iude. ſ.
ab. viij. ãno regni nabuch. q̃dã in
choãt nũerare. lxx. annos captiui
tatis. ¶ De ſedechia. ca. xl.
ET Conſtituit nabuchodonoſor D
regẽ ĩ hierl'm patruum ioa- 4.reg.
chim mathaniã vt ſeruiret ei ſub 24.
tributo: ĩterpoſita religiõe: iuſiu-
rãdi: ⁊ mutato noĩe vocauit eũ ſe-
dechiã. Triceſimuz primũ etatis
annũ agebat ſedechias cũ regna
re cepiſſet. ⁊. xi. annis regnauit in
hierl'm: ⁊ fecit malũ corã dño ſicut
ioachĩ frater ei9. Erat enĩ ſupbus
cogitans vt adhereret regi egy-
ptiox: ⁊ nõ ſuaret iuſiurãdũ regi
babylõis. Decipiebãt ãt eũ pſeu-
do p̄phete dicẽtes ĩ p̄rimo baby
lonios vincẽdos ab egyptijs. Cũ
q3 diceret ei Jeremias vt ſpẽ po- B
neret ĩ dño ⁊ nõ ĩ hoĩe: dixit ad eũ Je. 18.
dñs. Deſcẽde ĩ domũ figuli et ibi
audies ṽba mea. Et deſcendit. Et
ipſe figul9 faciebat op9 ſup rotã: ⁊
diſſipatũ ẽ vas ĩ manib9 ei9: ⁊ con
uerſ9 fecit ð eodẽ luto alter vas ſi
cut placuit ĩ oculis ei9: ⁊ dixit dñs
ad Jeremiã: dic domui iuda. hec
dt dñs. Nũq̃d ſicut facit figul9 po
tero facere vob yt deſtruã ⁊ diſpdã
vos ⁊ penitens edificẽ et plantẽ.
Factũ eſt aũt ĩ ãno. iiij. regni ſede
chie miſerũt ad eũ nũtios rex edõ

lex

rex moab. rex tyri: rex amõ: rex ſi-
donis petētes vt pariter federati
vnanimiter tributa negarent regi
babylonis. Et dixit dñs ad hiere-
A miā. Fac tibi catenas ligneas. i. re
hie.27 tortas. vi. ⁊ pones vnam in collo
tuo ⁊ alias quinq dabis in manus
nūtiorum quinq regum coram ſede
chia dicēs. Hec dicit dñs quinq regi-
bus ⁊ regi iuda ego feci terram et
dedi eā ei q̄ placuit in ocl'is meis
⁊ nūc dedi oēs terras iſtas i manu
nabuchodonoſor ſerui mei. Gens
aūt ⁊ regnū q̄ nō ſeruierit ei: i gla
dio fame ⁊ peſte viſitabo ſup eos.
Nolite audire v̄ba ꝓphetarū di-
cētiū vobis. Nō ſeruietis regi ba-
bilonis ne pereatis cū eis. Et cum
cōpleuiſſet hieremias mandatum
dñi corā ſedechia: ananias ꝓphe
ta de gabaō tulit catenā de collo
hieremie ⁊ cōfregit eā dicens: hec
dicit dñs. Sic cōfringā iugū regis
babylonis de collo iſtarū gentiuz
poſt duos ānos dieꝝ: ⁊ referri fa-
ciā oīa vaſa dñi ⁊ reducā oēm trāſ
migrationē inde ad locū iſtuz. Et
D ait hieremias/ Amē: ſic faciat dñs
hie.28 q. d. Idipm vellē ego ſi fieri poſſet
Uerūtñ audi anania. Nō miſit te
dñs ⁊ fecisti confidere ppl'm iſtum
in mēdacio. Propterea hoc anno
morieris poſt duos mēſes dierū.
Et mortu⁹ eſt ananias i ānno, illo
mēſe. vij. Nā hoc ꝑdixerat hiere-
mias i mēſe q̄nto. Terti⁹ autē ſe-
dechias ad mortem ananie miſit
nūtios in babylonē cū tributo. Et
miſit hieremias epl'am i manibus
nūtioꝝ ſecreto ad oēm trāſmigra
tionez inde dicens. Hec dicit dñs.
Edificate dom⁹ ⁊ plātate hortos:
ducite ⁊ tradite nuptui: ⁊ querite
pacē ciuitatis ad quā trāſmigra-
re vos feci: ⁊ orate ꝓ ea deū: qꝛ in
pace illi⁹ erit pax vr̄a. Nō vos ſe
ducāt ꝓphete q̄ in medio vr̄i ſunt
q̄ ꝓmittūt vos in breui redituros
qꝛ cū ceperint impleri in babylo-
ne. lxx. anni: reducā vos ad locum
vr̄m. Hec aūt dicit dñs ad achab fi
liū culie: ⁊ ad ſedechiā filiū ama-
ſie: q̄ ꝓphetāt vobis mendacium.
Tradā eos in man⁹ regis babylo
nis: ⁊ ꝑcutiet eos in oculis veſtris
aſſumet̄ ex eis maledictio dicen-
tiū. Ponat te dñs ſicut ſedechiā.
⁊ ſicut achab: quos frixit rex ba-
bylonis in igne: pro eo ꝙ fecerunt
ſtultitiā in iſrael: ⁊ mechati ſunt in
vxores amicoꝝ ſuoꝝ: ⁊ locuti ſup
v̄bū in noīe meo qđ nō mandaui
eis hos duos tradūt hebrei fuiſſe
illos duos ſenes q̄s poſtea diiu-
dicauit daniel. Nec obeſt ꝙ dr̄ rex
babylonis frixiſſe: cū daniel dicat
eos lapidatos. Cōuictos eñi tradi
derūt regi ad penā q̄ noīe ignis ſi
gnificata eſt. Cūq3 rediiſſent nun-
tii de babylone: attulerūt l'ras ex
ꝑte pſeudo ꝓphāꝝ ad ſacerdotes
in hierl'm in hec v̄ba. Poſuit vos
dñs i domo ſua ſup oēm viꝝ arre
pticiū: ⁊ ꝓphetātē: vt mittatis euz
in neruū ⁊ i carcerē: ⁊ nūc q̄re non
increpatis hieremiā q̄ dixit vobis.
Edificate domos qꝛ nō redibitis. D
Et legit ſophonias epl'am corā ſe hie.29
dechia in aurib⁹ hieremie. Et ait
hieremias. Hec dicit dñs. Super
eos q̄s tranſmigrare feci viſitabo
v̄bū bonū vt reducā eos: ſup vos
aūt q̄ nō eſtis egreſſi cuz eis imit-
tā gladiū ⁊ famē ⁊ peſtē: ⁊ ponam
vos q̄ſi fic⁹ malas q̄ cōedi nō pñt.
Oñdit eñi dñs mihi ſignuz: ⁊ ecce
duo calati pleni ficis poſiti ſūt añ A
templū. Et dixit dñs ad me. Quid hiere-
tu vides hieremia. Et dixit. Ficus mi.24
fic⁹ bōas: bōas valde: ⁊ fic⁹ malas
malas valde. Et ait dñs ſicut fic⁹
he bone: ſic cognoſcā: tranſmigra
tionē quā emiſi de loco iſto ⁊ redu
cā eos i terrā hāc. Et ſicut fic⁹ peſ
ſime: ſic dabo ſedechiā ⁊ reliq̄s q̄
remāſerūt in hac vrbe i vexationē
⁊ opprobriū oībus regnis terre.

¶ De laguncula teſtea. Ca. xli.

ET dixit iterū dñs ad hiere- A
miā vade ⁊ accipe lagūculā hie.19
figuli teſteā ⁊ duces tecū de ſenio
rib⁹ ſacerdotū: ⁊ de ſeniorib⁹ ppl'i
ad vallem filioꝝ ennon q̄ eſt iuxta
introitū porte fictilis ⁊ cōteres lagū

culam in

culā in oculis eoꝝ ⁊ dices. Hec di
cit dñs. Sic conteram locum iſtuȝ
⁊ ciuitatē hāc nec vocabit̄ locus
iſte āpli⁹ tophet⁊ vallis filioꝝ en
nō ſȝ vallis occiſiōis. Implebo⁊ei
cū cadaverib⁹ eo ꝙ nō ſit ali⁹ loc⁹
ad ſepeliēdū. Et venit hieremias
de tophet⁊ ſtetit i atrio dom⁹ dñi
⁊ dixit ad omnē pplm. Hec dicit
A dñs. Ecce inducā ſuꝑ hāc ciuita-
hie. 20 tē vniuerſa mala q̄ locut⁹ ſum ad
uerſus eā. Et indignat⁹ faſſur ſa
cerdos pcuſſit hieremiā⁊ miſit eū
in neruū in porta bēiamin ſupio-
ri in domo dñi. Cūq̄ illuxiſſet in
craſtinū eduxit faſſur hieremiām
de neruo:⁊ dixit ad eū hieremias.
Nō faſſur vocauit dñs nomē tuū
ſȝ pauorē vndiq̄. Interpretat̄ eñ
faſſur vt faſco: oris nigredo. q. d.
Nō habebis oris nigredinem. i.
ptātē imperādi iniqua:ſȝ pauēs
vndiq̄ captiuus duceris in baby
lonē:⁊ orauit hieremias ad dñȝ.
Dñe de⁹ exercituū q̄ vides renes
⁊ cor:videam vltionē ex eis:tibi
enim reuelaui cauſam meam.

¶ De prima obſidione hieruſa-
lem. Capitulum. xlij.

A Porro i āno q̄nto ſedechie
eſaie.1. ipē ē ann⁹. v. trāſmigratio
nis ioachiȝ exeorſus ē eze
chiel ꝓphetare in babylone ad
captiuos poſtq̄ acceperāt eplām
hieremie. Propheciā cui⁹ ſicut ⁊
danielis poſtea pſeq̄mur poſt ex
hie.21. cidiuȝ vrbis ⁊ obitum hieremie.
Porro i pncipio. anni ix. ſedechie
nabuch. obſedit hieroſolymā q̄r
negauerat ei ſedechias tributū.
Et miſit ſedechias ad hieremiā
faſſur ⁊ ſophoniā ſacerdotes di-
cēs. Interroga ꝑ nobis dñȝ ſi for
te faciat nobiſcū mlaȝ ⁊ rñdit hie
remias. Hec dicit dñs. Dabo ſe-
dechiaȝ regē iuda ⁊ ſeruos ei⁹:⁊
pplm ei⁹ in manu nabucho. regis
babylonis:⁊ pcutiet eos i ore gla
dij ⁊ nō flectet̄ nec parcet neq̄ mi
ſerebit̄. ¶ Et libere ābulabat hie
A remias i medio populi eadē cla-
hie. 37 mans. Porro rex egypti egreſſus
eſt de egypto cuȝ exercitu q̄ſi ſolu
tur⁹ obſidionē hierl'z⁊ receſſit rex
babylonis a hierl'z i occurſum ei⁹
⁊ fugauit eū i ore gladij:⁊ d̄ ſyria
coegit exire. Cūq̄ diſceſſiſſet na-
buchodonoſor a hierlm illuſerūt
falſi ꝓphete hieremie:⁊ decipie-
bāt ſedechiā dicētes. Nō reuertē
tur babylonij:ſȝ redibit tranſmi
gratio nr̄a ad nos cū oibus vaſis
dñi. Hieremias aūt c̄tria his ⁊ ve-
ra ꝓphetabat dicēs. Tradet̄ ſedē
chias i manu reg̃ babilōis:⁊ lo-
quet̄ os ei⁹ cū ore ipſi⁹ ⁊ oculi ei⁹
oculos ei⁹ videbūt:⁊ in babylonē
ducet ſedechiā. Impij ꝟo dicebāt
hieremiā a mēte exceſſiſſe. Porro
hieremias ſtrauit aſinū vt egre-
deret̄ ad anathoth vicū ſuū q. xx.
ſtadijs diſtat a hierlm. Cūq̄ pue-
niſſet ad portā bēiami cuſtos por C
te ierias appḣēdit eū dicens. Ad hie. 37
caldeos ꝓfugis. Et adduxit eū
ad pncipes. Qui ceſum miſerunt
in carcerē q̄ erat i domo ionathe
ſcribe. Et ſedit ibi hieremias die
bus mltis:⁊ venit ad eū ananeel
fili⁹ ſellū patrui ſui ad veſtibuluȝ
carceris:⁊ ait. Eme agrū meū qui
eſt i anatoth:tibi eñ cōpetit hr̄di A
tas tanq̄ ꝓpinq̄ori. Et intellexit hie.32.
hieremias ꝙ ꝟbū dñi eſſet ⁊ emit
agrū appēdēs ſeptē ſtateres⁊ de
cē argēteos:⁊ adhibuit teſtes:et
ſcripſit librū poſſeſſiōis ſignatuȝ
⁊ ſtipulatiōes ⁊ rata:⁊ ſigna foris
ſec⁹:⁊ reſcriptū libri fecit aptū:et
in oclis ananeel ⁊ teſtiū dedit li-
bros baruch dicens. Sume librū
ēptiōis hūc ſignatū:⁊ hūc librū q̄
apt⁹ eſt:⁊ pone eos i vaſe fictili vt
pmanere poſſint i dieb⁹ mltiſ hec
eñ d̄t dñs. Adhuc poſſidebunt̄ ⁊
agri ⁊ vinee i terra iſta d̄ q̄ vos di
citiſ:q̄r deſerta erit. Ecce ego cōgrega
bo vos de vniuerſis terris:ad q̄s
eieci eos ad locū iſtum:⁊ habita-
būt cōfidēter:⁊ feriā cū eis pactū
ſempiternum. ¶ De ſcda obſi
dione hieruſalem. Capi. xliij. A
Porro āno nono ſedechie. x. 4.reg.
mēſe. x. die luna. xrij. redijt 25.

nabuȝardan

nabuzardan princeps exercit⁹ ba
bylonis: ⁊ principes nabuchodo
noſor cũ eo: ⁊ circũdederũt hieru
ſalẽ ⁊ extruxerãt i circũitu ei⁹ mu
B nitiões: ⁊ clauſa eſt ciuitas. xviij.
hie. 37 mẽſib⁹. ¶ Perterritus itaq; ſede
chias tulit hieremiã de carcere ⁊
interrogauit eũ i domo ſua ſecre
to dicẽs. Putas ne eſt ſmo a dño
q: redieſt chaldei. Qui rñdit. In
manu regis babylonis traderis.
Sed obſecro dñe mi rex ne remit
tas me in carcerẽ ionathe ne mo
riar ibi. Et pcepit rex vt traderet
in veſtibulũ carceris: ⁊ vt daret ei
torta panis quotidie excepto pul
mẽto donec ↄſumerẽt oẽs panes
de ciuitate. ¶ Et clamabat hiere
mias i veſtibulo carceris. Qui re
mãſerint in ciuitate fame aut gla
dio peribũt: q ↄfugerit ad hoſtes
q̃dãmõ mortẽ declinabũt. Et con
uenerunt pncipes ⁊ ſeniores ciui
tatis ad regẽ dicẽtes. Rogam⁹ te
vt moriat hõ iſte de induſtria eñ
diſſoluit manus viroꝝ bellãtiũ.
Plane mẽtit cũ dicit. Sedechias
vinct⁹ ducet i babylonẽ. Ezechiel
eñ in babylone pphetauit dicẽs
Sedechias nõ videbit ba bylonẽ.
Et dixit rex ad eos. Ecce ipſe in
manib⁹ vr̃is eſt: nec eñ fas eſt re
gẽ vobis q̄cq̃ negare. Tulerũt er
go hieremiã ⁊ depoſuerũt eũ cũ
funio⁹ in lacũ helchie in q nõ erat
aqua ſ; lutũ vt morte ppria ſuffo
cat⁹ periret: ⁊ erat ppheta i luto
vſq; ad guttur: qd erat ei amari⁹
oi morte. Tũc abdemeſech ethi
ops vir eunuch⁹ de domo regis
ſecreto dixit ad regem. Peccare te
fecerũt viri iſti grauiter. Qui rñ
dit. Tolle tecũ. xxx. viros ⁊ leua p
phetã d lacu anteq̃ moriat. Qui
aſſumptis viris tulit pãnos vete
res de domo regis q cõputruerãt
⁊ ſummiſit eos in lacũ p funicu
los ⁊ dixit ad hieremiã. Pone iſtã
nos veteres ſub cubitu manuum
tuaꝝ: ⁊ ſup funes. Quo facto edu
xerũt eũ de lacu: ⁊ vocauit eũ ter
ſecreto ad oſtiũ tertiũ qd erat in
domo dñi et ait. Interrogo te ne
abſcõdas a me aliqd. Qui rñdit.
Si ↄſiliũ dedero tibi non me au
dies. Si aũt nũtiauero tibi iterfi
cies me. Et iurauit ei rex dicens.
Viuit dñs nõ occidã te nec tradã
te i man⁹ viroꝝ q q̃rũt aiaz tuã: ⁊
ait hieremias. Si exieris ad pnci
pes babylõis ſalu⁹ eris tu ⁊ dom⁹
tua ⁊ ciuitas hec nõ ſuccẽdet. Si
nõ exier;: ciuitas ſuccẽdet ⁊ tu cũ
domo tua nõ effugies manu⁹ eoꝝ.
Et ait rex. Facerẽ qd dicis: ſed ti
meo ↄtribules q trãſiert ad chal
deos: ne forte accuſẽt me ⁊ tradar
i manu eoꝝ ⁊ illudãt mihi. Et ait
hieremias. Nõ trader;. Tunc rex
inqt. Null⁹ ſciat vba hec. Si q̃ſie
rit a te: qd locut⁹ ẽ tibi rex / dices.
Proſtraui me corã rege ne redu
ceret me i carcerẽ. ¶ De fuga
ſedechie capta vrbe Cap̃. xliij.

Porro defecerũt victualia i ci A
uitate adeo vt mulieres come hie. 39
derẽt puulos ſuos ad mẽſurã pal 4. re
mi: ſicut legit i 25.
threnis hiere B
mie. Capta ẽ aũt
ciuitas. xi. ãno
regni ſedechie.
q̃rto mẽſe ix. die
menſis ſm ioſe
phũ: ⁊ librũ re
gũ ſm hier. vo
v. die capta ẽ ci
uitas circa me
diã noctẽ ⁊ ſederũt pncipes baby
lonij i porta media. Fugitãt ſede
chias cũ oi domo ſua nocte: ⁊ pn
cipes amici ei⁹ cũ eo p viã horti re
gis. Et igreſſi ſũt ad viã deſerti.
Quod cũ nũtiatũ eẽt a qbuſdã tra
dicijs pncipib⁹ babylõis pſecu
ti ſũt eũ a diluculo: ⁊ cõphẽderũt
eũ in cãpo ſolitudis hiericõtine.
Preſãt pncipũ diſpſi ſũt ⁊ receſ
ſerũt ab eo. Ipz vo cũ reliq̃e vlatũ
traxerũt ad regẽ babylõis i rebla
ta. Qui locut⁹ ẽ cũ eo iudiciũ: dicẽs
eũ igratũ fuiſſe pcepti ab eo ipſi⁹
⁊ ↄ munificũ hoſtilr egiſſe ⁊ deie
raſſe i deũ: ⁊ addidit. Magn⁹ de⁹

Additio.
Quarto mẽſe in
nij capta ẽ ciui
tas ſ; miſerũt nũ
tios ad regẽ i re
blata qd vellet
fieri de vrbe ⁊ p
inde ſerui mora
ti ſunt i. vj. mẽ
ſe deſtructa eſt.

habens

hāc tuā neqͨiam odio te tradidit
mihi. Et occidit filios eiꝰ corā eo ⁊
ſaraiā ſūmū ſacerdotū: cuiꝰ filiꝰ io
ſedech refuauit. Occiditq̄ eunu-
chū q̄ erat ſup viros bellatores: ⁊
iophar ꝑncipē exercitꝰ q̄ ꝓbabat
tyrones: et .v. viros de his q̄ ſtete
rāt corā rege: ⁊ .iij. de ſeniorib⁹ tē
pli. ⁊ .vj. viros ꝓbatos de vulgo.
vel .lxx. ſm hieremiā. Oclos ꝟo ſe
dechie effodit ⁊ catenis vinxit cū
vt adduceret in babylonē: ⁊ cū eo
ioſedech. Et redierūt q̄ duxerunt
eos i reblata ad exercitū hierl̄m.

¶ De incendio templi ⁊ vrbibus
⁊ godolia. Capitu. xlv.

C I
4. Re. Gitur in .xj. anno ſedechie mē
25. et ſe .v. x. die mēſis ipe eſt ānꝰ
hic. 40 xix. nabuchodonoſor regis baby
A lonis nabuzardā incēdit domum
dn̄i ⁊ domum regis: ⁊ oēs domos
hierl̄m ⁊ totū murū hieruſalē per
circuitū deſtruxit: ⁊ tulit ōia vaſa
domꝰ dn̄i: ⁊ colūnas duas ⁊ mare
eneū: ⁊ ligauit ppl̄m vt adduceret
eū in babylonē. Et iſti ppue dr̄
captiuitas iude. Et tulit hieremiā
de veſtibulo carceris: de quo mā-
datū acceperat nabuzardā in hūc
modū. Tolle illū ⁊ pone ſup eum
oclos tuos: ⁊ vt voluerit facias ei.
Tūc ꝓfecit terre godoliā filiū ai
chā vt preeſſet pauperibꝰ q̄ relicti
erāt ⁊ agricolis ⁊ vinitoribꝰ vt red
derēt ſingulis annis vectigalia re
gi babylonis. Sedit aūt nabuzar
dā in roma: ⁊ trahebātur aū cum
catenati. Et tollens de medio eo-
rum hieremiā dixit ad eum. Ueni
mecum in babylonē ⁊ honorabo
te. Qđ ſi diſplicet tibi reſide. Ois
terra in conſpectu tuo eſt: habita
apud godoliā: ⁊ quocunq̄ volue
ris vade. Et tradidit ei nabuzar-
dā cibaria ⁊ munuſcula ⁊ dimiſit
eum. Similiter ⁊ rechabitas libe-
ros abire dimiſit ſedit itaq̄ hiere-
mias ⁊ baruch notariꝰ eius in me
dio ppl̄i q̄ relictus fuerat. Nabu-
zardā vero abijt in babylonē tra
hēs ſecum captiuitatē. Hic fuit exi
tus regni hebreorum. Et regnatū
eſt ſm ioſephū i eo annis q̄ngētis ⁊ Joſe-
xiiij. ⁊ mēſibꝰ .vj. ⁊ diebꝰ decē. Se- phus.
cūdū librū ꝟo regum nō plene q̄n
gētis ⁊ fuerūt in eo reges a dd̄ vi-
ginti ⁊ vnꝰ. Ab edificatiōe ꝟo tem
pli fluxerāt āni .cccc. ⁊ .lxx. ⁊ men-
ſes ſex ⁊ dies decē. Ab egreſſu āt
ppl̄i ab egypto āni mille. ⁊ .lxij. et
mēſes .vj. ⁊ dies .x. Fuerūt aūt i tē
plo ꝑ ſucceſſionē .xv. ſummi ſacer
dotes. a pmo ſadoch quē inſtituit
ſalomō vſq̄ ad pr̄ez iodeſech quē
interfecit rex babylonis.

¶ De morte ſedechie. Cap. xlvj. Joſe

P Orro nabuchodonoſor cū phus
intraſſet babylonē cū triū
pho: victimas ſolennes immola-
uit dijs ſuis: ⁊ ſolēnizauit cū om
ni populo decē diebꝰ. Cūq̄ recum
berēt exhilarati: ꝓcepit rex vt ad-
duceretur ſedechias in mediū: ⁊
aliqui de cātoribꝰ tēpli cū eo qui
pſallerent corā conuiuantibus in
muſicis inſtrumentis: et canerent
hymnos de cāticis ſion. Bibebāt
autē conuiue in vaſis domꝰ domi
ni: quoꝝ quedā nabuchodonoſor
conſecrauit idolis quedā ꝟo ſibi
reſeruauit. Cunq̄ darēt pſallētibꝰ
potum: clanculo precepit rex vt ſe
dechie daretur potus laxatiuus.
Et coram omnibus ignominioſe
laxatus eſt: et irriſum reduxerunt
in carcerē. Qui nimio afflictus do
lore poſt paucos dies mortuꝰ eſt.
Et audiens nabuchodonoſor cau
ſam mortis eiꝰ extrahēs eū de car
cere cum honore regio ſepeliuit.

¶ Incidentia.

¶ In diebus ſedechie factum eſt Inci-
exterminium regni iudeoꝝ ⁊ exor dēcia.
dium habuit q̄nta etas cuiꝰ anno
ſcđo facta eſt ſolis defectio: quā.
Thales mileſius ꝓdixerat in die
bus captiuitatis: romanorum ſex
tus rex ſeruiꝰ nobilis captiue filiꝰ
tres mōtes vrbi addidit. q̄rinalē:
vim nalē: equilinum. Foſſas circa
muros duxit: cenſus romanoꝝ ci
uium primū inſtituit. Tandē occi
ſus eſt a tarq̄nio ſupbo. priſci tar-
quinij filio. Eo tēpore apud gre-

tos.vij.ſapientes ſunt appellati.
¶ In hoc loco dignũ duximꝰ iter
ponere cõtrarietates de collatiõe
annoꝝ regũ iuda ⁊ regũ iſrl':⁊ de
terminatiões earũ q̃ nobis occur
rerunt:vt tandẽ earum hiſtoriam
expeditius proſequamur.

¶ Sedatio cõtrarietatũ. C. xlvij.

IN libro regũ emergunt con
trarietates de collatiõe an=
norũ regũ iuda ⁊ regũ iſrael:q̃ qñ
ꝗ determinari poſſunt. Ubi vo nõ
inuenit determinatio:vitio ſcripto=
rũ credimꝰ hoc accidiſſe:q̃ in pro
prijs noibꝰ ⁊ nũeris ſepe fallunt.
Roboã ⁊ ieroboã primi cõgrega=
uerũt ãnis.xvij.alter in iudea: al
ter in iſrl'. Poſt roboã cepit regna
re abia filiꝰ eiꝰ in hierl'm. In.xviij.
anno ieroboã q̃.xxij.annis regna
uit in iſrael.cõregnauit abia iero
boã tribꝰ annis.qđ ſynecdochice
dictũ eſt hoc eſt duobꝰ ãnis.⁊ ali=
qua parte tertij q̃ erat viceſimꝰ ie
roboã. Et in reliq̃ parte anni eiuſ
dẽ cepit regnare aſa filius abia.⁊
xlj.anno regnauit in hierl'm. An=
no ſcđo aſa regnauit in iſrael Na
dab filiꝰ Ieroboã duobꝰ annis.i.
vno anno:⁊ aliqua pte anni ſcđi q̃
adhuc erat tertiꝰ aſa: ⁊ occidit eũ
baaſa. Et cepit regnare in iſrael ꝓ
eo anno tertio aſa:⁊ regnauit.xxx
iiij.annis:non tñ plenis:q2 tũc re
gnaſſet vſq₃ ad.xxvij.annũ aſa:ſ3
nõ regnauit niſi vſq₃ ad.xxvj. He=
la itaq₃ filiꝰ baaſa cepit regnare i
iſrael anno.xxvj.aſa ⁊ duobꝰ ãnis
regnauit.i.vno anno.⁊ aliqua pte
ſcđi ãni.q̃ erat.xxvij.aſa.⁊ in codẽ
anno zãri interfecit hela.⁊ regna
uit ꝓ eo.vij.diebꝰ. Quo mortuo di
uiſus eſt ppl's. Pars quedã ſeq̃ba
tur thebni altera ſeq̃bat amri ⁊ ꝑ
ualuit amri:⁊ regnauit.xij. annis
in iſrael. ¶ Hic notãdũ eſt ꝙ cõtẽ=
tio de regno iter amri ⁊ thebni du
Notab amri ⁊ thebni — rauit ꝑ tres annos ⁊ vltra:q2 ſtati
dicit ſcriptura ꝙ amri cepit regna
re.xxxj.anno regni aſa. Si ei mor
tuo zamri ſtatim cepiſſet regnare
amri cum electꝰ fuit:ergo regnare
cepiſſet.xxvij.ãno vl' otauo regni
aſa. Uerũ tñ poſtea dicit ſcriptura
eũ cepiſſe regnare in hoc ãno ſue
electionis cũ dicit filium eiꝰ achab
cepiſſe regnare.xxviij.anno regni
aſa. Si eñi duodecim ãnis regna=
uit amri:⁊ inchoauit regnare.xxj.
aſa.⁊ aſa nõ niſi quadragitaꝫ vno
anno regnauit. palã eſt ꝙ amri ſu
peruixit aſa ꝑ vnũ annũ. Quõ er=
go Achab ſuccedẽs pri ichoauit
regnare xxxviij.ãno regni aſa.qđ
ſic ſolui põt. Qñ ſcptura dicit am — Rñſio dubij.
ri cepiſſe regnare.xxxj.ãno aſa:in
telligẽdũ eſt:q2 tũc ſolus ⁊ ſup to
tum iſrael mortuo thebni cepit re
gnare. Qñ aũt dicit regnaſſe eum
xxij.al's.xij.ãnis.a.xxvij.ãno aſa
numerat qñ iſrael eũ elegit in re=
gẽ. Qđ tpˢ extẽdit vſq₃ ad.xxviij.
annũ regni aſa qñ achab regnare
cepit. Huic ſentẽtie ſequens ſcri=
ptura cõſonat q̃ narrat Ioſaphat
filium aſa regnare cepiſſe quarto
ãno regni achab.q̃ fuit vltimꝰ aſa
quadrageſimꝰ.ſ.primꝰ. ¶ Porro
ioſaphat regnauit in hieruſalem
xxv.ãnis.cuiꝰ ãno.xvij. ochozias — De ioſaphat ⁊
filiꝰ achab cepit regnare in iſrl':et — ioram.
duobꝰ annis regnauit. Huic quia
filiũ nõ habuit frater eiꝰ iorã ſuc=
ceſſit in regnũ:⁊ cepit regnare io=
ram in iſrael anno ſcđo ioram fi=
lij ioſaphat. Sꝫ q̃rit ſi i ãno.xvij.
ioſaphat q̃.xxv.annis regnauit.
ochozias cepit regnare ⁊ duobus
tm̃ ãnꝫ regnauit quõ iorã fr̃ eiꝰ an
no ſcđo iorã filij ioſaphat ⁊ nõ po
tiꝰ.xviij.vel.xix.ãno ioſaphat re=
gnat cepit. Preterea i ſeq̃ntibꝰ ſta
tim ſubiungit ſcriptura qđ.xviij.
vel.xix.anno ioſaphat iorã filius
achab regnauerit. Hec contrarie=
tas ſic ſolui põt. Duo ãni quibus — Solutio dubij.
regnare đr ochozias illi ſunt qui=
bus ſolus ⁊ incolumis anteq₃ per
cancellos domus ſue corruiſſet re
gnauit. Reliqui vero octo vel no=
uem anni q̃bus eo languente fra
ter eius ioram adminiſtrationem
regni agebat:non ſibi ſed fratri
deputantur. Uñ.in.xviij.anno re=
gni ioſa

gni ioſaphat regnaſſe ſcribitur io
ram quia tunc regni adminiſtra-
tionẽ ꝓ frẽ q̇ languebat ſuſcepit.
Scriptura ṽo q̃ dicit ꝙ ioꝛã filius
achab ãno ſcdo ioꝛã filij ioſaphat
regnauerit tẽp⁹ q̇ ſol⁹ defuncto iã
fratre regnare cepit attendit. Ex
diuerſoꝝ ſane ſcriptis ꝓphetaꝝ
collect⁹ eſt tractat⁹ libꝛi regũ. Vñ
eſt ꝙ ali⁹ aliđ. ⁊ ali⁹ aliud ſꝫ rõnũ
diuerſitatẽ initiũ ichoationis re-
gni regũ tã iuda ꝙ̃ iſrł aſſignauit.
Joꝛã aũt fili⁹ achab. xxij. ãnis ſuꝑ
iſrł regnauit. Jlla ģ ſcriptura que
poſtea dicit ꝙ anno q̇nto ioꝛã filij
achab regꝫ iſrł regnauit ioꝛã fili⁹
ioſaphat regꝫ iuda tp̃s attẽdit qñ
pꝛo fratre adhuc viuẽte regnũ ad
miniſtrare cepit. ¶ Porro ioꝛã fi-
li⁹ ioſaphat trigintaduoꝝ annoꝛũ
erat cũ regnare cepiſſet: ⁊ octo an
nis regnauit in hierłm ãno. xij. io
rã filij achab regnauit ochozias
fili⁹ ioꝛã regis iuda. Vigintiduoꝛũ
annoꝝ erat cũ regnare cepiſſet: ⁊
vno ãno regnauit ĩ hierłꝫ. Quidã
mẽdoſi codices hñt ioꝛã filiũ ioſa
phat vigintiduoꝝ ãnoꝝ eẽ tm̃ cũ re
gnare cepiſſet: qđ ſtare nõ põt. Si
em̃. xxij. ãnoꝝ tm̃ eẽt cuꝫ regnare
cepiſſet ⁊. viij. annis tm̃ regnauit.
ģ tricenari⁹ erat cũ moꝛtu⁹ eſt: ſed
fili⁹ eius ei ſuccedens iam. xxij. an
noꝛum erat: ergo quando eum ge
nuit ioꝛã. viij. ãnoꝝ erat quod eſt
impoſſibile. Tamẽ hebꝛei tradũt
ioꝛam filiũ ioſaphat. xx. annis re-
gnaſſe ⁊. xlij. vixiſſe qđ videt̃ cõſo
nare illi litere que dicit cũ viginti
duoꝝ annoꝝ eſſe cuꝫ regnare ce
piſſet. Sed tamẽ dicũt ſolos octo
annos q̇bus innocẽter vixit ante
ꝙ̃ ſuos fratres occidiſſet cõputa-
tos illi in regnũ a ſcriptura. Moꝛ
tuo ochozia mater ei⁹ athalia. vj.
annis regnauit ĩ hieruſalẽ. Eiſdẽ
ſex annis conregnauit ei hieu: qui
xxviij. ãnis regnauit in iſrael. An
no. vij. hieu cepit regnare ĩ hieru
ſalem ioas: et. xl. annis regnauit.
Regnauerũt ergo pariter ioas in
iuda: et hieu in iſrael. xxij. annis
Quibus finitis moꝛtuus eſt hieu
⁊ ſucceſſit ei ĩ regnũ ioachas fili⁹
ei⁹ ichoãs regnare ãno. xxiij. ioas
regis iuda. ⁊. xvij. annis regnauit ĩ iſrł. ¶ Sꝫ q̃rit̃. ſi ãno. xxiij. ioas
ioachas cepit regnare: et annis
xvij. regnauit cũ ioas. xl. tm̃ ãnis
regnauit: palã ẽ ꝙ vſq꜄ ad. xxxix.
vel poti⁹. xl. annuꝫ ei⁹ regnauerit
ioachas. Quõ ģ ſtat ĩ ſeq̃nti dicit
ſcriptura qꝛ ioas fili⁹ ioachas ãno
xxxvij. ioas regꝫ iuda regnare ce-
pit. Foꝛte triẽnio viuẽte p̃re ſimul
cũ p̃re r̃gnauit. Foꝛte ſcriptoꝝ ne
gligẽtia q̇ ĩ nũeris ſepe errãt hãc
difficultatẽ peperit. Anno ſecũdo
ioas regꝫ iſrł regnauit amaſias ĩ
iſrael. xxix. annis. Annus ſecũdus
ioas quo amaſias regnare cepit
numeratur. ex quo ſol⁹ defuncto
patre regnauit.

De ioachas ⁊ ioas q̃ſtio.

Solutio.

Vixit aũt amaſias
rex iuda poſtꝙ̃
moꝛtu⁹ eſt ioas
rex iſrł. xxv. an-
nis. ¶ Et h̃ oꝛi-
tur queſtio. Su
pꝛa dictũ eſt ꝙ
amaſias ãno ſe

Additio.
Hoc addit ideo
qꝛ dictũ eſt in ſo
lutione. qꝛ ioas
tribus ãnis pa
tri conregnauit
in iſrael.

Quõ de amaſia ⁊ ioas.

cũdo ioas regis iſrł regnare ĩcho
ans. xxix. annis regnauit. Joas au
tem. xvj. annis regnauit. Quinde
cim itaq꜄ annis ſimul regnauerũt.
Moꝛtuo itaq꜄ ioas ſoli q̃tuoꝛde-
cim anni ſupfuerũt amaſie vel ad
plus quidecim. ¶ Foꝛte errauit
ſcriptoꝛ ponẽs. xxv. ꝓ q̃tuoꝛdecꝫ
vel foꝛte amaſias. viuens deſijt re
gnare. et decẽ vel vndecim annis
vixit: diutius ꝙ̃ regnauit. ¶ Poꝛ-
ro anno. xv. amaſie regnauit ĩ iſrł
ieroboã. xl. ⁊ vno anno. ſimul ita
ꝙ regnauerũt amaſias in iuda. ie
roboã in iſrael. ad plus. xv. annis
Quid eſt igit̃ qđ ſeq̃ẽs ſcriptura
dicit. Quia. xxvij. anno ieroboam
regnauit ozias fili⁹ amaſie in hie
ruſalẽ. ¶ Foꝛte. xv. annis iuda ſi-
ne rege fuit: qꝛ vt dixim⁹ amaſias
viuẽs regnũ dimiſit: et ozias ad
huc paruul⁹ regnare nõ poterat.
Moꝛtuo ṽo patre cũ. xvj. eſſet an

Solutio.

Alia q̃ſtio.

Solutio.

nor̄ꝫ ⁊ ieroboā i iſrl' viceſimūſcpti mū annū regni ſui inchoaſſet regnare cepit i hierlm:⁊ q̄nquagīta duob' ānis regnauit. ¶ Porro āno .xxxviij. ozie regis iude regnauit zacharias fili' ieroboā in iſrl' ſex mēſib'. Et h' oriſ q̄ſtio. Supra dictum eſt q' anno viceſimoſeptimo ieroboā regnauit in iſrael qui cum quadraginta ⁊ vno anno regnauit ozias regnare cepit. ⁊ . lij. annis regnauit. Quatuordeci ita ꝙ ānis pariter regnauerūt ozias ⁊ ieroboā cui ieroboam poſt quadraginta ⁊ vnū annū dſuncto: ſi ſtatim zacharias fili' ei' in regnū ſucceſſiſſet nō i. xxxvij. ſꝫ i decimo quinto āno regni ozie regnare cepit. Aut igit' regnū iſrael. xxiij. annis ſine rege fuit. vel poti' p illos viginti tres annos zacharias filius ieroboā regnauit q̄ tñ illi q' peſſime vixit in regnū nō ſunt computati. Soli aūt ſex mēſes quos corre cti' vixit in triceſimooctauo anno ozie illi ſunt computati. In triceſimo aūt nono anno ozie ſellū occiſo zacharias regnauit in iſrl' vno mēſe. Eodē āno manahen occidit ſellū:⁊ regnauit i iſrl' decē annis. ¶ Anno q̄nquageſimo ozie phaceia fili' manahē regnūit i iſrl' duobus ānis. Anno. liij. ozie phacce filius romelie phaceā interfecit: et regnauit i iſrl' viginti ānis. Anno ſecūdo phacee regnauit ioathā i hierlm. et ſedecim ibi ānis regnauit. Quindecim ḡ ānis ad min' ſimul regnauerūt ioathā in iuda et phacee i iſrael. Et ann' q̄ fuit vltimus ioathā fuit phacee. xvj. ⁊ ita phacee regnauit poſt ioathā tribus ānis i q̄b' ꝯregnauit ei achaz filius ioathan. ¶ Quod ergo legitur ꝙ ozee interfecit phacee et regnauit pro eo viceſimo anno ioathan filij ozie: ex illo tempore regum ioathan ſcriptura numerat. quo patri leproſo conregnauit. ¶ Ubi autem legitur quod anno ſecundo phacee regnauit ⁊ quod ſedecim annis regnauerit. Ab illo tempore numerat quo ſol' mox tuo patre regnauit. Porro duodecimo anno achaz ozee regnauit decē annis in iſrael. Si ergo phacee et achaz tribus tantum annis conregnauerunt vt dictum eſt tūc quarto anno achaz occiſus eſt phacce. Et ſi ozee occiſor eius nō regnauit pro eo vſq; ad duodecimum annum achaz: tūc regnum iſrl' fuit octo annis ſine rege. Ita ꝙ predicte contrarietates ⁊ alie ſi quas pretermiſimus determinari poſſunt vel per ſynedochē. vel q' quidā cum patribus regnauerūt anteq̄ ſoli regnarēt. Uel quia regna quandoq; ſine rege fuerunt.

De Ozia alias q̄ ⁊ zacharia.

Solutio.

De zacharia.

De phaceia.

De ioathan.

De Achāz ⁊ phacee

¶ Explicit hiſtoria librorꝫ regnꝫ. in quibus comprehenduntur etiā libri paralipomenon.

¶ Sequitur hiſtoria libri tobie.

¶ Sequuntur tituli capitulorum in hiſtoriam tobie.

De tobia. Capitulum. j.
De morte godolie. Cap. ij.
De deſcenſu reliquiarum iude in egyptum. ⁊ obitu hieremie. ca. iij.
De captiuitate reliq̄ꝝ inde. iiij.

¶ Incipit hiſtoria Tobie.

Hiſtoria tobie exordiuꝫ habuit in captiuitate. x. tribuum quam fecit ſalmanaſar. Quo vero tempore termīnuꝫ habuerit non ſat's elucet. Uidet' enim ſm literam hiſtorie tobias vixiſſe poſt excidiū hieruſalem ⁊ incendium tēpli. Ait em̄ in cantico ſuo. Hierl'm ciuitas dei caſtigauit te dñs: benedic deū in ſecula ſeculorꝫ: vt reedificet tabernaculum ſuum in te. ⁊ reuocet ad te omnes captiuos. In diebus autem mortis ſue cum prediceret filijs de reditu captiuoꝝ ait. Terra deſerta replebitur: ⁊ domus dei que in ea incenſa eſt iterum reedificabitur. Si vero attēdamus terminum vite. Tobie filij Tobie (fuit em̄ terminus hiſtorie qui fuit ei termin' vite) non inueniemus hiſtoriā deſcendiſſe ad plus vltra tēpora ioſie. Ponamus enim filium cū patre

Prefatio.

C Tobie 13.

B Tobie 14.

tre captiuatā ſexto anno ezechie ⁊ anniculū eſſe.xcix.annis tm̄ vixit.circa.xx. annū ioſie mortu⁹ eſt. Hāc hiſtoriā trāſtulit hieronym⁹ de ſermone chaldeorū in latinū ad petitionē chromatij ⁊ heliodori epiſcoporū. Hāc hiſtoriā iudei inter apocripha ponūt. Hieronymus tñ in prologo ſuo dicit iter agiographa.ꝙ ſi eſſet tamen eſſet in tertio ordine canonis veteris teſtamenti. ſed quia de nullo ordine eſt: dicemus quia hieronymus diffuſi⁹ accepit agiographa:vt iclu deret etiā apocripha ⁊ q2 vicina eſt lingua chaldeorum hebraico ſermoni. vtriuſqȝ lingue peritū loquacē habēs hieronymus ꝙcꝙd ille hebreis verbis expreſſit latino ſmone expoſuit ſub breui:⁊ quaſi vnius diei labore.

Additio. Recole ſupra in pricipio ioſue dictum quod apocriphū dicitur. vel cui⁹ auctor incertus.vel cuius materia incerta.De mate ria autē huius patet et conſtat Agiographum ſacra ſcriptura interpretatur.⁊ ſic quelibet ſcriptura ſacra poteſt dici.

¶ De Tobia. Capitulum.i.

A Tobi.1 Porro tobias ex tribu neptalim fuit.Cūqȝ ceteri ad vitu
B los aureos quos fecerat ieroboā
3.re.12 irēt:ipſe aſcendebat:in hierl'm vt adoraret deū iſrl':primitias ⁊ decimas fideliter offerebat:ita vt i tertio anno ꝓſelitis ⁊ aduenis oēm miniſtraret decimationē:et in oībus legē dei puer obſeruabat.Factus aūt vir accepit ſibi vxorē annā de tribu ſua:⁊ ſuſcepit ex ea filiū quē noīe ſuo vocauit Tobiā. Captus ꝗdē cū vxore ⁊ filio habitauit in niniue.⁊ cuſtodiuit animā ſuā ne contaminaret in cibis gentilium:ſed et cōtribules ſuos non cuſtodiētes ſe grauit arguebat ⁊ dedit illi dñs grāz in oculis ſalmanaſar.Qui dedit ei poteſtatē quocūqȝ vellet ire ad captiuos ⁊ circa eos facerē ꝗcūqȝ voluiſſet.Cūqȝ ambularet ꝑ regionē cū ꝯcaptiuis:monita dās ſalutē.deuenit in rages ciuitatē medoꝝ:⁊ inuenitqȝ i ea quēdā cōtribulē ſuū gabelū egentē:⁊ relīqt ei ſub chirographo decē talenta argenti ꝗ habebat ex his in ꝗb⁹ fuerat a rege honorat⁹.Mortuo autē ſalmanaſar cū fili⁹ ei⁹ ſēnacherib filios iſrl' haberet exoſos.Tobias cōſolabat eos:⁊ egenis miniſtrabat. Cūqȝ reuerſus eēt ſennacherib a iudea multitudine exercit⁹ nocte ab āgelo ꝑcuſſa fugiēs manū domini irat⁹ multos hebreoꝝ fecit occidi:quoꝝ corpa tobias ſepeliebat.Qđ cū nūtiatū eēt regi tulit oēm ſubſtātiā ei⁹ ⁊ eū iuſſit occidi. Tobias vero fugiēs cū vxore ⁊ filio latuit:q2 multi diligebāt eū. Poſt.xlv.dies cū eēt occiſus rex a filijs ſuis rediit tobias i domū ſuam:et reſtituta ſunt ei ablata.

¶ Porro i quodā die feſto cū paratū eēt prādiū apud Tobiā:dixit filio ſuo.Uade ⁊ adhuc aliꝗs ꝺ tribu nr̄a timētes deū vt comedant nobiſcū.Qui reuerſus nuntiauit vnum de hebreis iugulatū iacere i platea:⁊ exiliēs. Tobias ieiun⁹ tulit occulte corp⁹ in domū ſuā ⁊ comedit panē in luctu ⁊ tremore:⁊ cū ſol occubuiſſet ſepeliuit illud:⁊ arguebāt eū ꝓximi ſui dicentes.Hui⁹ rei cā interfici iuſſus es:⁊ iteꝝ ſepelis mortuos.Sz Tobias magis timēs deū ꝙ regē ſepulture occiſoꝝ ſollicitus inſtabat.Cōtigit autē vt quadā die fatigatus a ſepultura domum rediēs iactaret ſe iuxta parietē:⁊ obdormiuit:⁊ ex nido hirūdinū calida ſtercora ſuper oculos eius inciderent:⁊ factus eſt cecus. Hoc autem permiſit deus fieri ad ei⁹ probationem:⁊ ad exemplum patientie impoſterum.Nā ⁊ in omnibus benedixit deum:ſicut beatus iob:et ꝓximos ſuos inſultātes ei increpabat dicēs. Nolite ita loqͥ filij enim ſanctoꝝ ſumus:et vitā A Tob.2

illam expectamus quaz deus da=
turus eſt fidelib⁹ ſuis. Anna vxor
eius ibat ad textrinum opus quo
tidie: ⁊ de labore manuū ſuarum
quod cōſequi poterat deferebat.
Factum eſt autem vt hedum acci
piēs detuliſſet domū: cuius balatū
vir audiēs ait. Uidete ne furtiu⁹
A ſit. Ad hec irata vxor reſpondit.
To.3. Manifeſte vana facta eſt ſpes tua
⁊ eleemoſyne tue perierunt. ¶ Et
ingemuit tobias cū lachrymis di
cens. Et nūc dn̄e ſm voluntatem
tuā fac mecū: ⁊ precipe in pace re=
cipi ſpiritū meū. Expedit eīm mi=
hi mori magis ꝙ viuere. Eadem
die cōtigit vt ſara filia raguel i ci=
uitate medorū audiret ipropериū
ab vna ancillarū ſuarū quā increc
pabat dicēte ſibi. Interfectrix vi=
roꝝ tuoꝝ: nunq̄d occidere me vis
ſicat occidiſti ſeptē viros. Fuit eīm
tradita. vij. viris: ⁊ demoniū noīe
aſmodeus occidebat eos mox vt
ingreſſi ſunt ad eā. Aſcendit ergo
ſara in superi⁹ cubiculū dom⁹ ſue
⁊ trib⁹ dieb⁹ ⁊ noctibus nō mādu
cās nec bibēs: in oratiōe pſiſtens
aiebat. Peto dn̄e de⁹ patrū nr̄oꝝ
vt de vinculo improperij hui⁹ ab
ſoluas me: aut certe deſup terraz
eripias me. In illo tēpore exaudi
A te ſunt preces amboꝝ in cōſpectu
To.4. dn̄i. Et miſſus ē angel⁹ Raphael
vt curaret eos. ¶ Igit̄ cum tobias
putaret ſe exauditum vt moreret̄
dicebat ad filiuz ſuū. Audi fili mi
verba mea: ⁊ ea quaſi fundamēta
in corde tuo ꝯſtitue. Cū moriar ſe
pelies me ⁊ honorē habebis mr̄i
tue dū vixerit. Mortuā circa me ſe
Nota d pelies eā: ſemꝑ i mēte habeto dn̄z
eleemo fili mi: ⁊ ſerua mādata ei⁹: de ſub=
ſyne ꝑ= ſtātia tua fac eleemoſynas: q2 elee
ſtantia. moſyna ab oī pctō liberat: ⁊ ma=
gnā preſtat fiduciā corā deo oib⁹
facientibus eā. Attende fili mi ab
omni fornicatione et a ſuperbia: a
qua ſumpſit initiū omnis ꝑditio.
Cōſiliū a ſapiēte perquire a pec=
catoribus declina. Merces mer=
cennarij nō maneat apud te. No=
li timere fili mi: q2 pauperē vitam
egimus: ſed multa bona habebi=
mus ſi timuerim⁹ deū. ¶ Preter= A
ea ſcito quia dedi gabelo decē ta Tob.5
lēta argēti in rages: cuius chiro=
graphū penes me habeo. Perq̄re
ergo tibi fidelem virum qui tecuz
eat ſalua mercede ſua vt reſtituas
gabelo cirographū ſuum: ⁊ ipſe
reſtituet tibi depoſitū. Tūc egreſ
ſus tobias inuenit iuuenē ſuccin=
ctum ⁊ quaſi ad iter paratū: igno
rās ꝙ angel⁹ dei eſſet. Cumq3 ac
cepiſſet ab eo ꝙ omnē medorū re
gionē nouiſſet: ⁊ rages ciuitatē ⁊
gabelū habitātē in ea introduxit
eū ad patrē ſuū: ⁊ ſalutauit eū iu
uenis dicēs. Gaudiū ſit tibi ſemꝑ.
Qui rn̄dit. Quale gaudium erit
mihi q̄ lumē celi nō video. Cui iu
uenis. Forti animo eſto: i ꝓximo
eſt vt a deo cureris. Et ait tobias.
Poteris ꝑducere filiū meū ad ga
belū. Qui rn̄dit. Ego ducā eū ⁊ re
ducā ad te. Cū q3 q̄reret tobias ab
eo tribū ei⁹: ⁊ domū ⁊ nomē rn̄dit.
Ex filijs iſrl̄ ego ſuz: azarias ana=
nie magni fili⁹: qd̄ tot ū ſm inter=
ꝑtationē noīm vex erat. Erat . ūn
de angelis videntib⁹ deuz: ⁊ erat
azarias: id eſt adiutor: ⁊ fili⁹ ana
nie: id eſt glorie dei. ¶ Tūc para= A
tis oibus q̄ erāt op⁹ in via: ambu Tob.
lauerūt ambo ſimꝉ: ⁊ canis ſecut⁹ 6.
eſt eos. ¶ Mater āt fleuit dicens D
ad virū. Baculū ſenectutis nr̄e tu Tob.5
liſti: nunq3 eēt pecunia illa ꝓ qua
miſiſti eū ſufficiebat nobis pauꝑ
tas nr̄a vt diuitias cōputaremus
q2 videbamus filiū noſtrū. Et ait
tobias: Noli flere: fili⁹ noſter re=
uertet̄ ad nos ſaluus: credo enim
ꝙ angelus dei bonus comitet̄ eū.
¶ Porro illi duo prima manſiō= A
ne manſerūt circa fluuiū tigrim: Tob.
Et exiuit tobias vt lauaret pedes 6.
ſuos: ⁊ piſcis imanis egrediebā=
tur vt deuoraret eum: ⁊ timens to
bias clamauit dicens. Dn̄e inua=
dit me. Et ait angelus. Apprehē=
de brāciā eius ⁊ trahe eum ad te:
⁊ extraxit eū in ſicco ⁊ palpitabat
ante

ante pedes eius. Super hūc locū dicit Beda. q dum xp̄s in cruce le uaret pedes ſuos q̄ ambulabāt ſu per terrā: aduenit diabol⁹ querēs ſi q̄d peccati inueniret i eo. Unde pr̄ trāſfer calicē hūc a me. ¶ Tūc dixit angelus ad tobiā. Exentera piſcē hūc ⁊ cor ei⁹ ⁊ fel ⁊ iecur repo ne tibi: valēt eni̅ ad medicamēta. Tūc tobias partē piſcis aſſauit ⁊ comederūt. partē vero ſalſā ſecū tulit. Cūq; ſimul pergerēt ait to bias. Azaria frater qd̄ remedium habēt que de piſce ſeruari dixiſti. Qui r̄ndit. Particula cordis ſuper prunas poſita fumo ſuo extricat oē genus demonuz a viro vel mu liere. nec ſup hoc mirari debemus cū fum⁹ cuiuſdā arboris adhuc eā dē vim habere perhibeat. Cūq; queſiuiſſet tobias vbi manerēt no cte illa. R̄ndit angelus. Eſt hic ra guel ꝓpinquus tu⁹ habēs filiam vnicā q̄ debet tibi cū omni ſubſtā tia eius. Et ait tobias. Audio q̄ tradita eſt viris ſeptē: ⁊ occiſi ſūt a demone. Et reſpōdit āgel⁹. Noli timere: ſuper petulantes ⁊ deuz non timētes poteſtatē demonium habet. Tu aūt cū acceperis eā tri bus diebus continebis ab ea. ⁊ de nocte vacabitis ambo orationib⁹. Prima nocte incenſo iecore piſcis precib⁹ veſtris fugabit demoniū. Scd̄a nocte in copulatiōe ſancto rū patriarcharū admitteris id eſt orabitis deū vt in participiū felici tatis ⁊ pudicitie patriarcharū ad mittat vos. Tertia nocte benedi ctionē cōſequeris vt filij ꝓcreent ex vobis ſani ⁊ incolumes. Hanc bn̄dictionē p̄ſtabat vel ſacerdos vel aliq̄s maior inter eos vicē ſa cerdotis gerēs. Quarta nocte acci pies eā cū timore dei: amore filio rū magis q̄ libidine duct⁹: vt in ſe mine abrae bn̄dictionē filijs cōſe

A tob. 7. quaris. ¶ Tādē ingreſſi ſūt ad raguelē. Cūq; diceret raguel vxo ri ſue q̄ ſimilimū eſſe iuuenē hūc tobie cōſobrino ſuo dixit ad eū an gel⁹. Hic eſt fili⁹ illi⁹. Et letat⁹ eſt raguel. et inſtaurauit cōuiuiū. Tūc ait tobias. Nō mādūcabo neq; bi bā niſi prius petitionē meā cōfir mes: ⁊ ꝓmittas mihi dare ſarā fi liā tuam. Quo audito expauit ra guel. ⁊ heſitāti de reſpōſo dixit ei angelus. Noli timere dare eā ſibi cōiugē. huic eni̅ debetur: ⁊ ꝓpterea ali⁹ nō potuit hr̄e eā. Tūc ait ra guel. Scio q̄ñ a deo veniſti: et q exaudiuit dn̄s p̄ces ⁊ lachrymas meas: vt cōiungeret hec filia mea cognationi ſue ſm̄ legē moyſi. Et apprehēdēs pr̄ dexterā filie tradi dit eā dextere tobie dicēs. De⁹ pa trū noſtroꝝ ſit vobiſcū: ⁊ cōiūgat vos ⁊ impleat bn̄dictionē ſuā i vo bis. Et fecerūt ꝯſcriptionē cōiugij ⁊ comederunt bn̄dicentes deum. ¶ Poſt cenā vero introduxerunt iuuenē in cubiculū virginis: ⁊ pro tulit tobias de caſſilide ſuo partē iecoris ⁊ poſuit ſup prunas. Tūc raphael apprehēdit demonium ⁊ religauit illud in deſertū ſuperioris egypti. Tunc tobias ait ad virgi nē. Sara deprecemur deū hodie ⁊ cras ⁊ ſcd̄o. id eſt tertio die cras. His eni̅ tribus noctibus iungimur deo q̄rta nocte in nr̄o erim⁹ cōiu gio filij eni̅ ſctōꝝ ſum⁹. nō poſſu mus ita cōiungi ſicut ⁊ gētes que ignorāt deū. Et orauerunt ambo dicētes ſimul. Miſerere nobis do mine de⁹ patruū nr̄orū miſerere nobis. ⁊ ꝯſeneſcam⁹ ambo pariter ſani. Porro circa pullorū cantum fecit raguel parari ſepulchrū vt ſe peliret eū pri⁹ q̄ illuceſceret: ⁊ mi ſit vnā de ancillis ad vidēdū ſi iā obiiſſet. Que reuerſa nūtiauit eos incolumes eſſe ⁊ ſecū pariter dor miētes. Et laudauerūt oēs deū: ⁊ repleuerūt ſerui foueā quā fecerāt p̄ri⁹ q̄ luceſceret. ⁊ parauerūt ſo lēne cōuiuiū oībus vicinis et ami cis ſuis. Et adiurauit raguel to biā vt duas hebdomadas mane ret apud eū et dedit ei mediā par tē oim̄ q̄ poſſidebat faciēs ſcriptu rā vt reliq̄ pars q̄ ſupererat poſt obitum ſuum deueniret ad tobiā A tob. 8.

¶ Tūc ait tobias ad angeluz quē
hominē eſtimabat. Azaria frater
tu noſti ꝙ grauis ſit mora noſtra
parētibus meis: obſecro vt eas ad
gabelū: ⁊ reddes ei chirographū
ſuū: ⁊ recipies ab eo pecuniā: ⁊ mo
nebis eū venire ad nuptias. Tūc
aſſumēs raphael quatuor de ſer-
uis raguelis ⁊ duos camelos: ve-
nit ad gabelū: ⁊ accepta pecunia
A duxit euz ſecum ad nuptias. Et in
To.10 greſſus gabelꝰ inuenit eos diſcū-
bētes: ⁊ benedixit eis. Cumqꝫ oēs
dixiſſent amē: cum timore dñi nu-
ptiarū cōuiuiū exercebant. Porro
cū tobias morā faceret in nuptijs
ſollicitꝰ erat ꝓ eo prī eiꝰ ꝙ ad diez
terminatā non redierat: mater ve
ro lachrymis irremediabilibꝰ fle
bat dicēs. Heu me fili mi: vt qd te
miſimꝰ peregrinari: lumē oculorū
noſtrorū ⁊ baculū ſenectutis nrē.
Uir autē eiꝰ conſolabaꝛ eā. Porro
raguel dicebat ad generuz ſuum.
Mane hic: ⁊ ego mittā nūtiū ſalu-
tis tue ad patrē tuuz. Cūqꝫ ille nō
adquieſceret: tradidit ei ſarā ⁊ di
midium ſubſtātie ſue in pueris: in
puellis: in pecudibꝰ: in camelis: in
vaccis: i pecunia multa. Parentes
vero monuerūt filiā ſuā honorare
ſocrū ſuā: diligere marituz regere
A familiā: gubernare domū: ſeipſaz
To.11. irreprehenſibilē exhibere. ¶ Cūqꝫ
reuerterenꝛ venerūt ad carrā que
eſt i medio itinere: ⁊ ait angelꝰ ad
tobiā. Precedamus nos duo: et ſe
quenꝛ nos lēto gradū vxor tua ⁊ fa
milia cū animalibꝰ: ⁊ tolle tecū de
felle piſcis: ⁊ linies ex eo oculos
prīs tui: ⁊ recipiet viſum. Porro an
na ſedebat ſecꝰ viā quotidie in ſu-
percilio mōtis vñ reſpicere pote-
rat de lōginquo. Et cognoſcens a
lōge filiū ſuū venietē: cucurrit ad
virū ſuū dicēs. Ecce filiꝰ tuꝰ venit.
Canis quoqꝫ q ſimul fuerat in via
precucurrit: ⁊ quaſi nūtius blādi-
mēto caude gaudebat. Tūc exur
gens cecus data manu puero pro
ceſſit obuiā filio ſuo: ⁊ oſculātes ſi
liū pre gaudio fleuerūt. Cūqꝫ ado
raſſent deū conſederūt. Tunc to-
bias de felle piſcis liniuit oculos
prīs: ⁊ ſuſtinuit quaſi ꝑ dimidiam
horā: ⁊ cepit egredi albugo ꝺ ocu
lis eiꝰ quaſi mēbranū oui. Quod
apprehēdēs tobias traxit ab ocu-
lis eiꝰ ſtatimqꝫ viſum recepit: ⁊ glo
rificabant oēs deū. Et ait tobias.
Bñdico te deꝰ iſrael: qm̄ caſtigaſti
me ⁊ ſanaſti me: ⁊ ecce video tobiā
filiū meū. Ingreſſa eſt ⁊ poſt ſeptē
dies ſara vxor eiꝰ cū oī ſubſtantia
ſua ⁊ pecunia quā receperat a ga
belo ⁊ cōuenerūt cōtribules ⁊ vici-
ni ad tobiā: ⁊ cōgratulabanꝛ ei ꝑ
ſeptē dies epulātes cum gaudio.
¶ Cūqꝫ narraſſet tobias patri ſuo
ꝑ ordinē bona q̄ fecerat ei angelꝰ A
in via tulerūt angelū in partē ro- To.12
gātes vt dignareꝛ dimidiā partē
oīm q̄ attulerant acceptā habere.
Tūc dixit eis angelꝰ occulte. Bñ-
dicite deū celi/⁊ corā oībus cōfite
mini ei: qꝛ fecit vobiſcū miſericor-
diā ſuā. Etenī ſacramētū regis ab
ſcōdere bonū eſt: opa aūt dei reue
lare ⁊ cōfiteri honorificū eſt. Non
abſcōdam a vobis ſermonē occul
tū. Bōa eſt oratio cū ieiunio: ⁊ elee
moſyna. Cū orabas ⁊ derelinque
bas prandium ⁊ abſcōdebas mor
tuos ꝑ diē: ⁊ nocte ſepeliebas: ego
obtuli orationē tuā dño: ⁊ qꝛ acce
ptus eras ei neceſſe erat vt tenta-
tio ꝓbaret te: ⁊ miſit me dñs vt cu
rarem te: ⁊ ſarā vxorē filij tui a de
monio liberarē. Ego enī ſum ra-
phael angelus vnꝰ ex ſeptē: id eſt
ex vniuerſis q aſtamus ante dñm.
Qui cum audiſſent trementes ce-
ciderunt in facies ſuas. Et ait an-
gelus. Pax vobis: nolite timere.
Cum eſſem vobiſcum videbar ex
neceſſitate vobiſcū manducare et
bibere: ſed ego cibo inuiſibili ⁊ po
tu vtor qui ab hominibus videri
non poteſt. Tempꝰ eſt vt reuertar
ad eum qui miſit me. Et hec dicēs
ab aſpectu eorū ablatus eſt. Tūc
proſtrati per tres horas in facies
ſuas benedixerunt deum: ⁊ exur-
gentes narrauerunt omnia mira-

A bilia eius. ¶ Aperieſq; tobias ſe=
Tob.13 nior os ſuuꝫ benedixit dn̄m ⁊ dixit
Magnus es dn̄e i eternū: qm̄ fla=
gellas ⁊ ſaluas. deducis ⁊ ad infe
ros reducis. Nō eſt q̄ effugiat ma
nū tuā. Et hortatus eſt in hoc can
tico hierl'm ⁊ captiuū populū dei:
vt exēplo ſui ꝯuerterent̄ ad dn̄m:
⁊ facerent iuſtitiā corā eo: ⁊ crede=
rēt ꝙ cū eis faceret miſericordiā.
Et ꝓphetauit de hierl'm dicens.
Oēs fines terre adorabūt te. Na=
tiones ex longinquo ad te veniēt:
⁊ munera deferētes adorabūt do
minū in te. Qd̄ myſtice de tp̄e gra
tie dictū eſſe ex his que ſequūtur
B appꝫ. porte hieruſalē ex ſaphyro
Tob.14 ⁊ ſmaragdo edificabunt̄: ⁊ ꝑ vicos
eius alleluya cantabit̄. Erat autē
tobias. lvj. annoꝝ qn̄ lumē amiſit
ſexagenarius vero illud recepit. ⁊
poſtea vixit ānis. xlij. et vidit filios
nepotū ſuoꝝ cōpleuit ānnos cen
tum ⁊ duodecim. Gloſa tn̄ de my=
ſterio videt̄ velle cū poſtq̄ illumi=
natus eſt. xlij. ānis ſupuixiſſe. Re=
ferēs quaſi myſtice. xl. ad labores
abſtinētie duos vo ad dilectionē
dei ⁊ ꝓximi. Cūq; videret obitū ſi=
bi imminere: vocauit filiū ſuū ad
ſe ⁊ ſeptem filios eius: dixitq; eis.
Prope erit interitus in niniue. Ui
deo q̄ iniq̄tas eius finē dabit ei.
Nō enim excidet verbū dei: ⁊ fra=
tres noſtri q̄ diſperſi ſunt a terra
iſrael reuertent̄ ad eā ⁊ replebit̄.
⁊ domus dei que in ea incenſa eſt
iteꝝ reedificabitur. Hoc tn̄ magis
videt̄ ꝓphetali certitudine ꝑ ver=
ba preteriti tp̄is ꝓdixiſſe q̄ rē ge=
ſtam narraſſe. Adhuc eñ ſtabat
hierl'm ⁊ templū in ea. Cumq; mo
nuiſſet eos de dilectione dei et ti=
more ⁊ eleemoſynis faciēdis: ⁊ vt
ipſi eadē mādarēt filijs ſuis: addi
dit. Uos aūt nolite manere hic: ſꝫ
quacūq; die ſepelieritis matrē ve
ſtrā circa me in vno ſepulchro: ex
eo dirigite greſſus veſtros vt exeatꝫ
hinc. Et mortꝰ eſt tobias: et poſt=
modū vxor eius. Et abſceſſit tobi
as ex niniue cū vxore ſua ⁊ filijs ⁊
nepotibꝰ: et reuerſus eſt ad ſoce=
ros ſuos. Et inuenit eos in bona
ſenectute: ⁊ curā eoꝝ geſſit. ⁊ clau
ſit oculos eoꝝ. raguelis. ſ. ⁊ anne.
¶ Et notandū ꝙ in ſacra ſcriptu=
ra q̄nq; dicūt̄ anne. Mater ſamue Notād̄
lis: vxor tobie: vxor raguelis: ma= q̄nq; an
ter beate marie v̄ginis: ⁊ anna ꝓ= nie.
phetiſſa. Mortuus eſt ⁊ tobias mi
nor cōpletis annis. xcix. ⁊ ſepelie=
runt eum omnis cognatio eius: et
ois generatio eius. In ſancta eñ
cōuerſatione permāſit: ita vt acce
ptus eſſet tam deo q̄ hominibus.

¶ Explicit hiſtoria Tobie.

¶ Nunc ad hiſtoriaꝫ captiuitatis
hieruſalem reuertemur: ⁊ poſt hi
ſtoriam Iudith ⁊ heſter locis ſuis
explicabimus.

¶ De morte Godolie. Capit. ij.

Factum eſt aūt cū ꝓfe=
ciſſet rex babylōis go
doliam reliquijs ter= hie. 40
re venerunt ad eum
oēs qui euaſerant ma
nus hoſtiū: ⁊ inter finitimas gen=
tes latuerāt. vel q̄buſcūq; latibu=
lis ſaluauerant aīas ſuas. Multi
q̄ꝫ de decē tribubꝰ q̄bꝰ grauis erat
cohabitatio ſamaritanoꝝ. Fuerūt
ēt inter eos quidā de principibus
terre ioāna filius caree: ſareias: et
iechonias. Et dixit godolias ad
eos. Nolite timere hitate i terra ⁊
ſuite regi babylōis. ⁊ bn̄ erit vob̄.
Ego habito in maſphat. vt rn̄deā
p̄cepto chaldeoꝝ: qui mittētur ad
nos: vt i nullo vos grauemini. Cū
q; hoc iuramēto firmaſſet dimiſit
eos ad ꝓuincie loca q̄ q̄ſq; ſibi de
legiſſet. Porro de gn̄e regio erat
quidā hiſmael vir malignus. Qui
dū obſideret̄ hierl'm ad regē euā=
ſit amonitaꝝ ⁊ ibi morabatur. Et
ait ioāna filiꝰ caree ad godoliā ſe=
creto. ſcio q̄ hiſmael inſidiat̄ aīe
tue inuidens tibi dn̄iū terre. Uel
rex amonitaꝝ mittet eū percutere
animā tuam vt occupet terrā de=
ſolatam. Ibo ergo ⁊ percutiā hiſ=
mael nullo ſciēte ne interficiat te:
⁊ diſſipent̄ ⁊ pereāt reliquie iuda

Et ait godolias. Nō facias v̄bum
hoc vt occidas vir̄ innocētē. Non
enī verſil'e eſt vt in tali deſolatio=
ne h nōi malitiā exerceret. ¶ Et
A factu eſt in mēſe ſeptimo eiuſdem
Jer. 41 anni venit hiſmael ꝛ decē viri cū
eo ad godoliā in maſphat: ꝛ ſplē=
dide ſuſcepit eos. Cūq; poſt pran
diū v̄ſus eſſet godolias in ſoporē
ꝛ cōuiue: percuſſit eos hiſmael et
egreſſus p̄ noctē iudeos qui erāt
i ciuitate ꝛ quoſdā milites q̄ erāt
a babylonijs derelicti trucidauit:
ꝛ pīecit cadauera eor̄ i lacū quē
fecit rex aſa ppter baaſa regē iſrl'.
Altera v̄o die cū muneribꝰ venie=
bāt de puincia .lxxx. viri ad godo
liā: ꝛ egreſſus eſt hiſmael in occur
ſum eorum dicens. Intrate ad go
doliā. Quibꝰ ingreſſis occidit eos
hiſmael p̄ter decē qui dixerunt ei.
Parce nobis q2 theſauros habemꝰ
in agro frumēti: vini ꝛ ordei/olei ꝛ
mellis. ꝛ dabimꝰ eos tibi: ꝛ receſſe
runt ab eo. Tūc hiſmael duxit ca=
ptiuas reliquias ppl'i qui erat in
maſphat: filias q3 regis quas cō
mendauerat nabuzarbā godolie.
Qd cū audiſſet ioāna filius caree
aſſumptꝫ viris iſecutꝰ eſt hiſmael
ꝛ inuenit eum ad aquas q̄ ſunt in
gabaō: et fugit hiſmael a facie eiꝰ
cū octo viris: ꝛ reduxit ioāna capti
uos ꝛ predā quā duxerat hiſmael.

¶ De deſcēſu reliquiarū iude in
egyptū ꝛ obitu Jeremie. Capi. iij.

Jer. 42 ET ꝯuenerūt oēs reliquie iu
da ad Jeremiā a paruo vſq;
ad magnū. Diſponebāt eīm
fugere i egyptū timētes ne occide
rent a chaldeis p̄ morte godolie.
Et dixerūt ad pph3m. Ora p̄ no=
bis deū vt idicet nobis v̄bū qd fa
ciemus: et quicq̄d dixerit nobis p̄
os tuū facie mꝰ. Poſt dies ſeptē fa
ctū eſt v̄bū dñi ad Jeremiā: ꝛ con=
uocās vniuerſum populū ait. Hec
dicit dñs. Si manſeritis in terra
hac plātabo vos et nō euellā. Jā
eīm placatꝰ ſum ſup malū qd feci
vobis nolite timere a facie regis
babylōis: q2 ego vobiſcū ſū. Sin

autē deſcēderitis in egyptū vt ibi
habitetis: gladius nabuchodono
ſor quē formidatis ibi cōprehen
det vos: et p̄ibitis gladio fame et
peſte. ¶ Et nō audierunt Jeremiā A
ſ3 dixerūt: mētiris/nō miſit te dūs Jer. 43
ſed baruch icitat te aduerſus nos
vt tradat nos in manꝰ chaldeor̄.
Et deſcēderunt oēs cū mulieribꝰ
ꝛ paruulis ꝛ omni ſubſtātia ſua in
egyptū: ꝛ duxerūt ſecū Jeremiā ꝛ
baruch: ꝛ deſolata eſt terra: ꝛ ſab=
batizauit multis ānis ſicut p̄dixe
rat Jeremias.

Nō eīm tranſtu=
lit in eā rex ba=
bylōis colonos
ſicut fecerat rex
aſſyrior̄ i terrā
iſrl': ꝛ habitaue
rūt reliq̄e iuda
in egypto i ma=
gdalo ꝛ i taph=
nis et i mēphis
ꝛ i terra phatu
res ꝛ eſt nomen
regis a quo illa
p̄s egypti ſic de
noīata ē. Et fa=
ctus ē ſmo dñi
ad Jeremiā3 in
taphnis dicēs.
Sume lapides

Additio.
Tripl'r deſtru=
cta ē tribꝰ vici=
bus hierl'm: pri
mo p̄ trāſmigra
tionē ioachim: ꝛ
eor̄ q̄ ſecū trāſ
migrauerāt. Se
cūdo p̄ captiui=
tatē ſedechie et
tēpli deſtructio
nē. Tertio p̄ de
ſolationē qn̄ ſo
litaria relicta ē:
reliquijs in egy
ptū deſcēdētibꝰ
Quarta fuit va
ſtatō ſrc q̄ tria p̄
miſſa p̄cedebat.

grādes: ꝛ abſcōde eos in crypta q̄
eſt ſub muro latericeo in porta do
mus pharaōis: ꝛ dices ad iudeos.
Hec dicit dñs. Ecce ego aſſumam
ſeruū meū nabuchodonoſor: ꝛ po
nā thronū eiꝰ ſup̄ lapides iſtos et
p̄cutiet terrā egypti ꝛ p̄ibitis vos
cū egyptijs: porro mſ'eres hebreo E
rū ſacrificabāt dijs alienis: ꝛ regi Je. 44.
ne celi lune. ſ. vel iunioni vel bere
cintie offerebāt placētas ꝛ libami
na. Cūq; argueret eas Jeremias
dixerūt. Nunq̄d ſine viris noſtris
hec fecimꝰ. Cūq; ad viros diuiꝰlo
queref dixerūt. Qn̄ fecimꝰ hec in
vrbibꝰ iuda ſaturati ſumꝰ panibꝰ
ꝛ bū erat nobis. Ex quo aūt ceſſa
uimꝰ indigemus oībus: et gladio
ꝛ fame cōſumpti ſumus. Et rñdit
Jeremias

G Jeremias. Hec dicit dñs. Ego iu=
Je.44 raui in noīe meo magno q2 oēs vi
ri iuda q̄ ſunt in terra egypti gla=
dio ꝛ fame peribūt donec penitus
ꝯſumant. Et iſurrexit pp̄ls aduer
ſus Jeremiā: ꝛ lapidauerūt eū la
pidibꝰ quos abſcōderat ſub muro
latericeo. Egyptij vero honorauerūt
pphā ſepeliētes eū iuxta tumu
lū regū: memores bñficioꝝ q̄ pſti=
terat egypto. Oratione em̄ ſua fu
gauerat aſpides ꝛ beſtias aquaꝝ
q̄s greci cocodrillos vocāt: qbꝰ pꝰ
egyptꝰ infeſtabat. ¶ Tradūt ēt q̄
dā ꝙ adhuc de puluere eiuſdē lo
ci aſpidū pcuſſura ſanat: ꝛ fugāt
epipha cocodrilli. De eodē ait epiphaniꝰ
nius. Audiuimus a viris ſeniorībꝰ q̄ ex
ſenioꝝ antigoni ꝛ ptolomei ſtirpe
deſcenderāt ꝙ alexander macedo
veniēs ad ſepl̄chrū pphe: ꝛ cogno
ſcēs loci myſteriū trāſtulit ipm in
alexadriā: ꝛ ſepeliuit glīoſe: ꝛ ex
tūc a terra illa phibiti ſunt coco=
drilli ꝛ aſpides penitꝰ. Nā ꝛ idem
alexāder priꝰ itroduxerat illuc ſer
pētes quoſdā q̄ vice marſoꝝ aſpi
des fugabāt: ſed nō poterant eas
penitus extirpare: q̄s q2 ab argis
peloponij aduexerat: argōes noia
Nota. nit. ¶ Hic eſt Jeremias q̄ regibus
egypti ſignum dedit: ꝙ eoꝝ idola
euerti oporteret cū virgo pareret.
Uñ ꝛ ſacerdotes eoꝝ in ſecreto tē
pli loco imaginem virginis ꝛ pueri
ſtatuētes adorabāt. Dū vero ptolo
meus rex interrogaret eos q̄ hec
facerent rōne: dixerūt paterne tra
ditionis eſſe myſteriū qđ a ſancto
pphā acceperāt maiores: ꝛ crede
bant in rebus ita fore venturum.
¶ Hic eſt Jeremias qui templum
euertendū pnoſcēs: arcā teſtamē
ti cū his q̄ in ea erant tulit: ꝛ preci
bus ſuis ea abſorberi fecit in pe=
tra: petrā vero digito deſignās: no=
men dei tetragrammatō impſſit.
Et factū eſt ſigillū in ſilitudinem
ſculpture q̄ ferro cauat: ꝛ ipm vñi
nomen nub s opimento ita cela=
tū eſt: vt extūc nec locū q̄s recogno
ſcere q̄at: nec ipz nomē legere vſq3
in hūc diē ꝛ vſq3 i finē. Et pſtine fi=
gure iſtar illic ſepe nubes vt ignis
fit nocturno tpe: eo ꝙ glia dei ab
eiꝰ lege nō diſignat. Eſt aūt petra
illa in heremi terra iter duos mō
tes in q̄bus iacēt moyſes ꝛ aarō.
Dixitq3 Jeremias pſētibꝰ. Dñs
ex ſyon receſſit ad celos: inde rur
ſus in virtute vēturus: et erit ſignū
pñtie eiꝰ q̄n vniuerſe gētes adora
uerūt lignū. Dixitq3 ꝙ hāc arcam
nemo pter aaron pducere poterit
ꝛ tabulas q̄ in eis ſunt nullꝰ ape=
riet ſacerdotū: nulluſq3 pphetarū
niſi electꝰ dei moyſes: et in prima
reſurrectione in futuro q̄n mortui
reſurgēt: prima reſurget hec arca
ꝛ exibit de petra ꝛ ponet in monte
ſion: ꝛ oēs ſancti ꝯgregabunt ad
eā regreſſum dñi ſuſtinētes: ꝛ ad=
uerſarium qui eos queſiturus eſt
interimere fugiētes.

¶ De captiuitate reliquia=
rum iude. Cap. iiij.

Factū eſt poſt mortez Ex. di=
Jeremie anno q̄nto uerſis.
euerſiōis hierl'z ipſe
eſt viceſimuſtertiꝰ re
gni nabuchodono=
ſor: deſcendit nabu=
chodonoſor i ſyriā inferiorē: ꝛ ob
tinuit eā. Moabitas q̄z ꝛ amoni=
tas ſubiugauit ſibi. Et tādē intra
uit i egyptū: eāq3 ſubuertit: ꝛ regē
q̄ tūc erat i ea occidit: aliūq3 i eacō
ſtituens: denuo iudeos captiuos
duxit in babylonē. Et ab hac vlti
ma captiuitate reliquiaꝝ iude q̄=
dā numerāt. lxx. annos vſq3 ad ſe=
cundum annū darij filij ithaſpis. eze.24
¶ Hāc ēt captiuitatē reliq̄aꝝ pre=
dixerat ezechiel iñ chaldea: de quo
modo pſequentes altiꝰ ordiemur.
¶ Sequitur hiſtoria ezechielis.
Hiſtoria de ezechiele pphā. Ca. j.
¶ De eleuatione ꝛ viſione ezechie
lis. Capitulum. ij.
De cōmemoratione hierl'm. ca. iij.
De cōſolatione hierl'm. Capi. iiij.
De reſurrectione mortuoꝝ. ca. v.
Qđ facta eſt manus domini ſu=
per ezechielem. Capi. vj.

¶ Hiſtoria de ezechiele prophetæ c. i.

Ezechiel propheta de terra cyſare filius buſi de gente ſacerdotum. Hic in babylonem ductus eſt cum ioachim et matre eius. cum daniele et tri‑
B bus pueris hic habitabat iuxta flu‑
Eze. i. uium chobar. Factum eſt autem in. xxx. anno: non ſolum etatis ipſius: ſed a. xlviij. anno ioſie quando inuentus eſt deuteronomium in templo in quinto anno tranſmigrationis: in quarto menſe: in quinta die menſis exorſus eſt prophetare ezechiel ad concaptiuos propter cauſas huiuſmodi. Legerant in epiſtola Jeremie. p. lxx. annos duraturam captiuitatem: et flebant pro exilij prolongatione. Preterea murmurabant aduerſus dominum quod fraudulenter eos eieciſſet. Dixerat enim per os Jeremie remanentes in hierusalem perituros: eis uero qui ſe traderent ſeruo ſuo nabuchodonoſor bona pollicebatur. Nunc autem in contrarium res elapſa erat. Florebant enim qui remanſerant: et ipſi in iugo ſeruitutis premebantur. Erant quidem inter eos qui dicerent quod dum fuerant militie celi omnibus bonis abundabant: ex quo uero ceſſauerant perierant gladio fame et peſte. Ad hec prophetabat ezechiel euerſionem urbis: et templi incendium iminere: et eos qui remanſerant in urbe fame perituros: et extra urbem gladio. Eos autem qui uiui traherentur graue paſſuros ſeruitutem: ipſos autem in pace et quaſi libera ſeruitute manſuros. Ut autem autoritatem preberet ei deus: oſtendit ei quaſdam uiſiones: ſimilitudinem. ſ. hominis/leonis et vituli: et aquile: non ſolum ad prefigurandum euangeliſtas: ſed ut oſtenderet deum iſrael dominum eſſe totius creature: per hec digniora omnem intelliges creaturas. Homo enim preeſt ceteris aiantibus: aquila rex eſt auium: leo ferarum: bos iumentorum. Sub alalibus uero vidit rotam in medio rote ut oſtenderet circumuolutionem omnium elementorum in domini eſſe poteſtate: et ſuper hec vidit firmamentum coloris ſaphyrini: et ſuper firmamentum erat ſimilitudo throni: et ſuper thronum ſimilitudo quaſi aſpectus hominis. ¶ Et ait dominus ad eum.
Fili hominis mitto te ad filios iſrael: Eze. 2.
quia domus exaſperans eſt: ſi forte audiant et quieſcant et ſciant: quia propheta fuit in medio eorum. Et ecce manus miſſa ad eum in qua erat liber ſcriptus intus et foris: et ſcripta erant in eo lamentationes et carmen et ve.
¶ Et ait dominus. Concede volumen A. D.
iſtud: quia dedi verba mea in ore tuo. Eze. 3.
Et iuit propheta ad tranſmigrationem iuxta fluuium chobar ad acervum nouarum frugum: et ſedens in medio eorum poſuit coram eis laterem: et deſcripſit in eo ciuitatem hieruſalem et obſidionem aduerſus eam et munitiones et aggerem et caſtra et arietes in gyro: et ante po‑ſuit ſartaginem ferream oculis ſuis ne videret eos: et ait. Sic obfirmauit dominus faciem ſuam ad hieruſalem ne videat eam et obſidebit eam. Signum eſt domui iſrael. Et quia in hieruſalem erant multi de decem tribubus qui ad eos confugerunt: etiam de eis
locutus eſt dominus ad eum. Fili hominis C
ſume tibi frumentum et ordeum: et Eze. 4.
fabam/et lentem/et milium/ et viciam: et facies tibi panem de eis ſub cinericium in pondere. xx. ſtaterum et operies illum in oculis eorum ad coquendum ſtercore humano. Cumque hec abhorreret propheta conceſſit ei fimum boum pro ſtercore humano: et dices ad eos. Sic comedent filij iſrael panem ſuum pollutum inter gentes ad quas eijciam
eos. Dixitque iterum dominus ad eum. B
Sume tibi gladium radentem pi‑ Eze..
loſa: id eſt nouaculam: et duces illum per caput tuum et barbam: et tertiam partem piloꝝ combures igni in medio eorum: et tertiam partem concides gladio in circuitu: et tertiam partem diſperges in ventum. Hec enim dicit dominus ad hieruſalem. Tertia pars tui fame morietur: et peſte in medio tui: et tertia pars tui gladio cadet in circuitu tuo: tertiam vero partem in omnem ventum diſpergam.

¶ De

¶De elevatiõe ⁊ viſione ezechie
A lis. Capitulum.ij.

Eze.8. **F**Actũ eſt aũt in anno ſexto.
in.vj.mẽſe:in q̃nta die men
ſis levavit ſpũs pphetã inter ce
lũ ⁊ terrã ⁊ adduxit eũ in hieruſa
C D lẽ in viſione dei.Et vidit ab aq̃lo
Ibidẽ. ne i introitu porte idolũ baal:⁊ in
greſſus vidit vniverſa idola do
mus iſrl̃ depicta in circuitu p to
tũ:⁊.lxx.viri de ſenioribus ſtabãt
⁊ iechonias ſacerdos cum eis:et
vnuſquiſq̃ habebat thuribulũ in
manu ſua:⁊ vapor nebule de thu
re ↄſurgebat.Et igreſſus p oſtium
porte ad aquilonẽ vidit mulieres
plãgẽtes thamur mortuũ.i.ado
nidẽ ⁊ laudãtes rediviuũ:⁊ vidit
inter veſtibulũ ⁊ altare.xxv.viros
hñtes dorſa ad
tẽplũ ⁊ adoran
tes ad ortum ſo
lis.Et dixit dñs
ad eũ.Vidiſti fi
li hois q̃ faciũt:
nũquid leve eſt
hoc.Ecce faciaʒ
A eis i furore:nec
parcet eis ocul⁹
Eze.9. me⁹.¶Et ecce
ſexviri veniebãt
hñtes vaſa in
teritus in mani

Additio.
Qd erat contra
morem eoꝝ cuʒ
introit⁹ eſſet ad
orienteʒ verſus
ad ſancta ſan
ctoꝝ ipſi verſus
occidentem ora
bant.Nos autẽ
verſus hieruſa
lem oramus vel
verſus orientẽ.

bus ſuis:⁊ erat vir i medio eoꝝ ve
ſtit⁹ lineis:⁊ attramẽtariũ ſcripto
ris ad renes eius.Et dixit dñs ad
eũ.Trãſi p mediã civitatẽ ⁊ ſigna
thau ſup frõtes viroꝝ gemẽtiũ et
doletiũ de abominationib⁹ q̃s iſti
faciũt.Et dixit dñs ſex viris.Trãſ
ite p civitatẽ ſequẽtes eũ:⁊ percu
tite omnẽ ſuper quẽ non videritis
thau.Nemini parcet oculus vr̃ et
A a ſanctuario meo icipite.Cũq̃ per
trãſirẽt:clamavit ppha.heu heu
Eze.10 heu dñe de⁹ ꝯ ne diſpdes oẽs reli
q̃as iſrl̃.¶Et dixit dñs ad eum q̃
indut⁹ erat lineis imple manum
tuã pruinis ⁊ effunde ſup civitatẽ
A ⁊ hoc faciẽs cõbuſſit eã.Spũs ãt
Eze.11 dñi levavit ezechielẽ ⁊ reduxit eũ
⁊ infra. i chaldeã.Et locut⁹ eſt ad trãſmi
grationẽ q̃cũq̃ oſtenderat ei dñs.
¶De cõminatione hierl̃m. ca.iij. A B
POſt hec ezechiel in cõſpectu Eze.12
eorũ p diẽ cepit trãſportare
vaſa dom⁹ ſue:q̃ſi trãſmigrãs ad
aliũ locum.Veſpere aũt perfodit
parietẽ:⁊ p ruinã parietis aſpor
taverunt eũ in humeris ſervi eius
velata facie nihil videtẽ.Et dixe
runt ad eũ dom⁹ iſrl̃.Quid tu fa
cis.Qui rñdit Sup regem q̃ eſt in
hierl̃m onus iſtud eſt.Parietem p
fodient vt educant eum in caligi
ne noctis egredietur:capietur in ſage
na adducetur i ba
bylonẽ ⁊ eã nõ
videbit:ibiq̃
morietur.¶Poſt
ea locut⁹ eſt ad
domũ iſrael in
enigmate dicẽs.
Hec dr̃ dñs.Aq̃

Additio.
A Qr ſicut piſcis
p ſagenã:ſic ſe Eze.17
dechias fuit ca
pt⁹ i cãpo ſolitu
dis hiericho ẽtie.

la grandis magnarum alarũ lon
go mẽbrorũ ductu:plena plumis
⁊ varietate.hoc eſt nabuchodono
ſor venit ad libanum.i.ad tẽplum
⁊ tulit medullã cedri.i.vaſa dñi et
ſummitatem frondium tranſpor
tavit.i.ioachim:et tulit de ſemine
terre.i.mathaniã:⁊ poſuit illud in
terra ⁊ crevit in vineaʒ.i.fecit eum
regẽ ⁊ accepit ab eo iuſiurandũ.
Et facta eſt aquila altera grandis
i.pharao.Et ecce vinea iſta exten
dit palmites ſuos ad illam vt irri
garet eam.Nunquid proſperabi
tur qui fecit hec.Et q̃ diſſoluit pa
ctum:nunquid effugiet.Vivo ego
dicit dñs:in medio babylõis mo
rietur.¶Et factum eſt verbuʒ dñi
ad ezechielẽ in anno nono:in men A B D
ſe.x.decima die menſis dicens.Fi Ezech.
li hois ſcribe tibi nomẽ diei huius 24.
in qua cõfirmatus eſt rex babylo
nis adverſus hieruſalẽ hodie.Ec
ce ego tollam hodie a te deſidera
bile oculorum tuorum ⁊ ingemi
ſces tacens non plorabis nõ plã
ges luctum mortui faciens:nõ ve
labis ora amictu:nec cibos lugen
tiũ comedes:ſed calciamẽta erũt
in pedibus tuis tanq̃ ad eundũ.

Et mortua eſt vxor ſua veſpere ⁊
non planxit: ſed erat quaſi iturus
⁊ dixerũt ad eũ. quid protenderet
hoc. Qui rñdit. Hec dicit dñs. Ec-
ce ego polluã ſanctuariũ meũ de
ſiderabile oculorũ veſtrorũ ⁊ pre
nimia anxietate nõ plangetis: q2
quiſq3 de nece ſua ſollicitus erit.
a. xxvi. ¶ Poſtea cõſolationẽ gentis ſue
capitu- predixit ꝓpheta calamitates cir-
lo vſq3 cũſtantiũ nationum que vel iuue-
ad.36. rant hoſtes cõtra hieruſalem: vel
inſultauerant captiuis. i. filiorum
amon: ⁊ moab edom: philiſtijm:
tyri: et ſidonis egypti: ⁊ ethiopie.

¶ De cõſolatiõe hierl'm. ca. iiij.

Et factũ eſt in. xij. anno trãſ
migrationis. xi. menſe. v. die
mẽſis venit ad ezechielẽ quidam
qui fugerat de hierl'm di. Vaſtata
eſt ciuitas. In precedẽti tñ veſpe-
re ezechiel ꝑdixerat de nuntio fu-
turo. Et audiẽs oĩs trãſmigratio
excidiũ vrbis ⁊ incẽdiũ tẽpli: leua
uerunt vocẽ ſuã ⁊ dixerũt. Periit
ſpes noſtra: abſciſi ſumus. Et ex
clamauit ezechiel. Hec dicit dñs.
Cũ ſanctificat⁹ fuero in vobis tol
eze. 36 lam vos de gẽtib⁹ ⁊ adducã vos
in terrã veſtrã: ⁊ effundã ſup vos
aquã mundã: ⁊ mundabimini ab
oibus inquinamẽtis veſtris.

¶ De reſurrectiõe mortuoꝝ. c. v.

A
eze. 37. Et facta eſt ſup ꝓphetã ma
nus dñi: ⁊ eduxit eũ in ſpũ i
campũ qui plen⁹ erat oſſib⁹ ſiccis
vehementer: et
ait ad eum. Fili
hoispulasnevi
uẽt oſſa iſta ⁊ di
xi. Dñe tu ſcis
Et dixit. Dic ad
ea. Oſſa arida
hec dicit domi-
nus. Ecce dabo
ſup vos neruos
⁊ ſuccreſcere fa-
ciã carnes ⁊ ſup
extẽdã vobis cu
tem ⁊ dabo vobis ſpm̃ et viuetis.
Et adhuc eo loquẽte fact⁹ eſt ſo-
nus ⁊ cõmotio: ⁊ acceſſerunt oſſa
ad oſſa vnũquodq3 ad iuncturam
ſuã. et ecce ſup ea nerui et carnes
⁊ cutis: ſed ſpm̃ nõ habebant. Et
dixit dñs ad ꝓphetam. Clama ad
ſpm̃ ⁊ dices. Hec dicit dñs. A qua
tuor vẽtis veni ſpũs ⁊ inſuffla ſu-
per interfectos iſtos ⁊ reuiuiſcãt.
Et ſic factũ eſt. ⁊ viuẽtes ſteterunt
ſup pedes ſuos exercit⁹ grãdis ni
mis valde. Et dixit dñs. Oſſa hec
vniuerſa domus iſrael eſt. ⁊ reſti-
tuit ſpũs ꝓphetã in medio tranſ-
migrationis ⁊ locut⁹ eſt ad eos q̃
mõſtrauerat ei dñs i ſignũ duoꝝ:
ſc3 reuocationis eoꝝ a captiuita-
te et reſurrectiõis corpoꝝ in fine.
Et tulit ezechiel lignũ vnũ ⁊ ſcri-
pſit ſup illud lignũ iude ⁊ ſociorũ
ei⁹. ⁊ ſup alterũ
lignũ ſcripſit: li
gnũ effraiz ⁊ ſo
ciorũ ei⁹: ⁊ cõiũ
xit ea: et tenuit
ea in vna manu
ſua. ⁊ dixerũt ei.
Quid tibi vis i
h's. Qui rñdit.
Hec dicit dñs. Ecce ego cõgrega-
bo regnũ iuda ⁊ regnũ effraim. et
faciã eos in gentẽ vnã et regnum
vnũ. ⁊ ſeruus me⁹ dauid pñceps
erit eoꝝ in ꝑpetuũ. ¶ Et locutus eze. 38.
eſt dñs ad ezechielem. Fili hois ⁊. 39.
vaticinare aduerſus gog: ⁊ terrã
magog dicẽs. Hec dicit dñs. Ecce
ego ſuper te gog pñceps moſoch
⁊ tubal ſeducã te: aſcendere te fa-
ciã de laterib⁹ aquilonis et addu
cã te ſuper montes iſrael: ⁊ cades
ibi tu ⁊ oĩa agmina tua ⁊ dicã vo-
lucrib⁹ celi ⁊ beſtijs terre. Prope-
rate ⁊ currite vndiq3 ad victimam
quam immolo vobis ſup montes
iſrael vt comedatis carnes fortiũ
⁊ ſanguinẽ pñcipũ terre bibatis.
Et oſſib⁹ corroſis dabo ſepulchrũ
nolatũ: ⁊ mittã ignẽ in terrã ma-
gog. ⁊ i his q habi
tãt i inſulis cõ
fidẽter. Hoc fa-
bulãtur hebrei
futurum poſt re

Additio.
Quidã iudei di-
cunt ꝙ cãp⁹ iſte
fuerit i deſerto
vbi tot iudeorũ
poſt adoratio-
nẽ vituli interie
rũt in q̃ deſerto
xl. annis poſtea
errauerunt vbi
oĩnes proſtrati
ſunt inſepulti.

Additio.
Decẽ trib⁹ dice
banẽ eſſe regnũ
effraiz ꝓpter ie-
roboã q̃ regna-
uit ꝓrim⁹ ſup il
las ⁊ fuit de tri-
bu effraim.

Additio.
Nõ ꝙ ſit fabula
de gog ⁊ magog
imo hiſtoria, ſ3

gnum mille an
norū: et q tātus
erit exercitus gog
et hebrei per ſeptē annos vſum li
gnorū habebūt: nō de ſiluis ſꝫ de
armis: et colli
gētur oſſa ſeptē
annis: et ſepeliē
tur in valle q̄ ob
hoc dicetur poliā
drū: quaſi mul
torum virorum
ſepultura.

Additio.

A polis quod ē
multū et andros
quod eſt vir: vel
a polis qd ē plu
ralitas: et ādros
qd eſt vir: inde
poliādrū: quaſi
virorum multorum ſepultura.

¶ Quod facta eſt manus dñi ſu
per ezechielem. Capitulum. vj.

A
ezc. 40 IN viceſimoquinto āno trāſ
migrationis ipſe eſt annus
xxxiij. regni nabuchodonoſor: p̄
mo menſe. x. die mēſis. xiiij. anno
poſtq̄ percuſſa eſt ciuitas in hac
ipſa die facta eſt man⁹ dñi ſup eze
chielē et adduxit eū in ſpū i terrā
iſrl: ſup montē excelſum: et oſtēdit
ei deſcriptionē ciuitatis et templi
ſup quā ad lrāꝫ nr̄i ſiluerūt auto
res. ¶ Porro ezechiel in chaldea
inter cōcaptiuos indicauit tranſ
greſſores legis: et p̄cipue quoſdā
de tribu dan et gad q in dñm cō
mitterēt impia: legis perſequēdo
Epi- cuſtodes. Et fecit vt dicit epipha
phani⁹ nius ꝯ eos ꝓdigiū magnū: qr filij
eorū et vniuerſa pecora a ſerpētib⁹
perierūt: et p̄dixit q trib⁹ ille non
reuerterent a ꝓpria: ſꝫ in medie
regionib⁹ remanerēt: ꝓpter quod
exacerbatum eſt diſtruxerunt eum
eōs p crepidines ſaxorū et excere
brauerūt eū et ſepelierūt eū i agro
maulim in ſepulchro Sem et arfa
xat in ſpelūca duplici. In cui⁹ ſimili
tudinē abraā in hebrō ſepulchrū
D
ſare ꝯpoſuit. Duplex aūt dr̄ eo q
geñ. 23 camerata ſit et auerſa et ſuperficie
terre ſummitas eius a parte vna.
verū ex p̄te alia in petra ſuſpēſa
ſit ſup terram. Iſte ꝓpheta ꝓplo
dedit ſignū i fluuio chobar: vt q̄ſi
deficeret ſuſtinerēt deſolationem
terre ſue: tūc ſperarent regreſſum
ad hierlꝫ q̄ſi inūdaret. Ad eū q̄ſi
q ꝯuenerat plīma multitudo cō
captiuorū ad fluuiū chobar et chal
dei rebellionē veriti irruerūt ſup
eos. Ipſe vo p̄cib⁹ ſuis ſiſtēs aq̄s
fluminis ſup aquas ambulās cū
omni multitudine: ad alterā ripā
ſe recepit: et q̄tquot hoſtiū p̄ſume
pſerāt: eos ſeq̄ ſubmerſi ſunt: et p
orōnē ſubito largā piſciū copiaꝫ
ꝓplo p̄ſtitit ad veſcēdū. Sepe q̄ꝫ
multis deficiētib⁹ vitā reſtituit.

¶ Finit hiſtoria
Ezechielis prophete.

¶ Incipit hiſtoria danielis.

¶ De daniele. Cap. j.
Viſio prima. ca. ij.
Viſio ſecunda. ca. iij.
Viſio tertia. ca. iiij.
Catologus regū babylonis. c. v.
Viſio quarta. ca. vj.
Viſio. v. dañ. ca. vij.
Viſio ſexta. ca. viij.
Viſio ſeptima. ca. ix.
Viſio octaua. ca. x.
Viſio nona. ca. xj.
Viſio decima. ca. xij.

¶ Incipit hiſtoria danielis.
Capitulum. j.

PRophetauit etiaꝫ in
chaldea daniel qui
ſm Ioſephū et epi- Prefas
phanium de ſemine tio.
regio inde fuit: ſm
lxx. vo de tribu leui
q̄ i titulo fabule belis ita ponūt:
hō q̄dā erat ſa
cerdos noīe da
niel filius abdo
ꝯuiua regis ba
bylōis nat⁹ fuit
in beteroth ſu
periore. Et fuit
adeo caſtus qd
a ꝯtribulib⁹ ſuis
ſpado putare
tur. Librum ei⁹ trāſtulit hier. ad
petitionē paule et euſtochij cū ma
gna difficltate.
Script⁹ eñ erat
hebraicis lrīs:
ſꝫ chaldaico ſer

Additio.

Scriptū de bele
hebrei fabulam
dicunt nō quin
de veritate con
ſtet: ſed ipſi da
nielem hec ſcri
pſiſſe negant.

Additio.

Sicut videmus
gallicū ſcriptū
mone

mone:nec lege-
batur ab eccle-
ſia ſecūdū .lxx.
quia multum a
veritate diſcor-
dabat eoꝝ editio:ſed ſm theodo
tionē q̄ apō hebreos nec ſuſanne
hʒ hiſtoriā nec hymnūtriū puero
rū:nec belis drachoniſqꝫ fabulaʒ
de quo altius ordiemur:hoc pre
mittētes ꝙ alij ꝓphetaꝝ lōge an
te captiuitatē duaꝝ tribuū de ea
ꝓphetarūt:vt eſaias et oſee. Alij
ea iminēte: ⁊ dū fieret:vt eſaias
et ezechiel. Alij infra eā:vt daniel
⁊ abacuch. Alij poſt eā:vt agge⁹

latinis lr̄is:nec
tamen omni co
gnoſcēti literas
hoc patet.

A
Dañ. 1 ⁊ zacharias. ¶ Factū eſt autē cū
nabuchodonoſor duxiſſet i baby
lonē nobiliores pueros iudeoꝝ:
⁊ quoſdā de ſemie regio pulchrio
res īter eos ⁊ doctiores qui ſtare
poſſent in palatio regis:vt ait io
ſephus caſtrauit qḋ et alijs gēti-
bus q̄s vaſtauerat feciſſe dinoſci
tur. Et tradidit eos ꝓpoſito eu-
nuchoꝝ:⁊ fecit eos erudiri ꝓuin
cialib⁹ lr̄is parit̄ et chaldeis. Eſt
aūt chaldea lingua eadē q̄ ⁊ ſyra
ꝓpinqua hebree ⁊ iuſſit ei mini-
ſtrari cibos de mēſa ſua. Fuerunt
autē inter eos quatuor optimi ḋ
filijs iuda:daniel:ananias miſa-
hel:⁊ azarias:et mutauit eis rex
noīa ⁊ dicti fūt balthaſar:ſydrach
miſach:⁊ abdenago. Balthaſar
autē erat nomē regij gn̄is qḋ īpo
ſuit danieli vt ḋt epiphani⁹ eo ꝙ
iaʒ cogitaret de eius adoptione.
Iſtis q̄tuor ꝓpoſit⁹ eunuchoꝝ ſpā
lē poſuit ꝓcuratorē malaʒar. Hi
ꝓpoſuerunt nō cōtaminari ſcibis
gētiliū. Sed cū cogeret eos mala
ʒar edere de cibis:ne viderent̄ co
rā rege ceteris exiliores:dixerūt
ad eū. Tēta nos obſecro dieb⁹ de
cē. ⁊ da nobis legumina ⁊ aquā ⁊
poſt hec ɔtēplare vult⁹ noſtros ⁊
reliquoꝝ q̄ veſcūtur cibo regio. ⁊
ſicut videris ſic facias nobiſcum.
Porro malaʒar tollebat cibaria:
⁊ vinū eoꝝ ⁊ dabat eis legumina.
Propter hoc aūt eoꝝ erāt limpi-
de. nō hebetee ꝓpter multitudinē
ciboꝝ. ne ɔfuſe ꝑ varietate ⁊ cor-
pa eoꝝ laborib⁹ aptiora. ⁊ ſubito
facti ſunt eruditi:qꝛ dedit eis dn̄s
ſciētiā ⁊ diſciplinā ⁊ ꝓcipue danie
li intelligentiam viſionum ⁊ ſom-
niorum. Et exa
ctis tribus an-
nis ſtatuti ſunt
i ɔſpectu nabu-
chodonoſor:⁊ ḋ
oīb⁹ q̄ ſciſcitat⁹
eſt rex ab eis:in
uenit in eis decuplū ſup cunctos
ariolos ⁊ magos q̄ erāt in regno
eius. Et fuit da
niel i honore in
chaldea:et vſqꝫ
ad dariū ⁊ cyrū
Hic terminat̄ pri
ma danielis pe
ricopa. Sequū-
turaūt .ix. vel .x.
que viſiones da
nielis dr̄ eo ꝙ
in eis vel ipē alī
q̄d viderit. vl̄ vi
ſum ab alio explanauerit.

Additio.
Nota qꝛ multi-
tudo ciboꝝ he-
betat. varietas
ɔfundit īgeniū.

Additio.
Qui regnabāt
ſup medos ⁊ ꝑ-
ſas q̄ ⁊ deiecerūt
regnū babylōiſ.

Additio.
Prima diſtīctio
q̄ nō ḋr viſio hie
ro. cū p. x. diſtī
ctiones diuiſit:
nō dico libros.

¶ Prima viſio danielis. Ca. ij.

Orro in anno ſecundo re- A
gni ſui vidit nabuchodo- Dañ. 2
noſor ſomniū:⁊ cōterrit⁹
eſt ſpiritus eius:et effugit ab eo
ſomniū. Nec eſt itelligēdus ſcḋs
ann⁹ regni ab origie:ſed a ɔſum-
matione. Cōſummatū aūt ei⁹ re-
gnū ḋr. poſtqꝫ ſubiugatis ſibi na-
tiōib⁹ reliquias iſrl̄ duxit ab egy
pto. Cōuocauit ḡ rex coniecto. es
chaldeoꝝ:⁊ dixit ad eos. Uidi ſō
niū:⁊ ignoro q̄d viderim. Qui rn̄
derūt ſyriace. Di
cat rex ſomniū
ſeruis ſuis ⁊ in
terꝓtationē ei⁹
idicabim⁹. ⁊ ait
rex. niſi ſomniū
⁊ ei⁹ ɔiecturā in
dicaueritis mi-
hi peribitis:⁊ do
mus vr̄e publicabunt̄. Et dixerūt
Non eſt homo ſuper terrā q̄ ſer-
monem

Additio.
Huſqꝫ ſcript⁹
eſt liber hic he-
braice. deinde
chaldaice vſqꝫ
ad viſionē quā
vidit in ſōnijs
ſub balthaſar.

monſ̄ tuū poſſit implere exceptis dijs: quoꝝ ꝯuerſatio nō eſt cū hominibꝰ. Tūc ꝑcepit rex in ira magna vt interficerentur oēs ſapientes babylōis. Et q̄rebāt daniel et ſocij eiꝰ vt perirēt. ¶ Q̄ cū accepiſſet daniel: igreſſus rogauit regem vt daret ei tp̄s ad ſolutionē prīnā noctē tm̄ vt dicit ioſephꝰ. Et igreſſus daniel ad domū cū ſocijs ſuis orauit deū ⁊ ꝑ viſionē noctis reuelatū eſt ei myſteriū ⁊ bn̄dicēs deū igreſſus eſt ad regē. Et ait ad eū rex. Poteris ne mihi ſomniū indicare ⁊ interꝑtationē eiꝰ. Qui reſpōdit. Nō pōt hoc hō: ſed eſt deꝰ in celo reuelās myſteria: q̄ indicauit tibi q̄ ventura ſunt in nouiſſimis tēporibꝰ. Viſiōes capitis tui id eſt cordis tui he ſunt. In corde em̄ eſt ſapiētia ſm euāgeliū: nō in capite ſm philoſophum. Tu cogitabas in ſtratu tuo q̄s poſt te mūdi teneret ꝑncipatum: ⁊ oñdit tibi deꝰ regnaturos. Videbas corā te ſtatuā grādē ⁊ terribilē: cuius caput ⁊ colluū erat ex auro. collum ⁊ brachiū de argēto. Vēter ⁊ femora ex ere tibie ſꝫ ferree pedū q̄dā pars ferrea q̄dā fictilis. Et abſciſus eſt lapis de mōte ſine manibꝰ: ⁊ ꝑcuſſit ſtatuā i pedibꝰ ⁊ cōtriuit eā ⁊ redacta eſt in fauillā: q̄ rapitur vēto: ⁊ nō eſt inuentꝰ locꝰ eiꝰ. Lapis aūt factꝰ eſt mōs magnus ⁊ impleuit vniuerſam terrā. Nūc audi rex iterꝑtationē eiꝰ. Tu es caput aureū cū his qui ſuccedēt tibi. Et poſt hoc cōſurget regnū aliud minus te. qđ itelligēdū eſt de regno medoꝝ et ꝑſaꝝ tanq̄ ꝑ duo brachia ꝑ q̄ deiectū eſt regnū babylonis. Et regnū tertiū aliud eneum: qđ imꝑabit vniuerſe terre qđ itelligēdū ē de regno grecoꝝ qđ vocatus .i. nolatius fuit ceteris vel ꝓp eloquentiam grecoꝝ vel ꝓpter famā alexādri. Et quartum regnum erit q̄ſi ferreū: q: ſicut ferrū domat oīa metalla: ſic illđ ꝯteret oīa hec qđ intelligēdū eſt de impio romanoꝝ. Porro q: vidiſti partē pedū teſteā: partē ferreā: ſicut ferrū nō poteſt miſceri teſte: ſic erunt in eo ciuiles diſcordie: et ꝑs ſolidabitur pars altera cōteretur. Tunc ſuſcitabit deꝰ regnū celi qđ cōminuet vniuerſa regna hec: ⁊ ſtabit i eternum. Sup hoc dicit ioſephus. Significauit ⁊ daniel regi de lapide qđ mihi nō placuit indicare. Hoc autem referunt hebrei ad regnum ſuum qđ expectāt. Tūc rex cecidit in faciē ſuā ⁊ adorauit danielē dicēs. Vere deꝰ veſter deꝰ deoꝝ eſt. Et dedit danieli principatū ſuper oēs ꝓuincias babylōis ⁊ ſup cunctos ſapientes. Obtinuit autē daniel a rege vt tres ſocij eius principatum haberent ſuper ꝓuincias ipſe vero preeſſet in babylone: et ſtaret in foribus regis.

¶ Secunda viſio danielis. ca. iij.

Sequitur ſecunda viſio danielis que ob hoc tātum viſio dicitur. ꝙ vidit in ea rex in fornace quartum ſimilem filio dei. Porro nabucho. fecit ſtatuam aureā altitudine cubitoꝝ. lx. latitudine ſex. ⁊ ſtatuit eam in campo duram fluminis. ſ. cuiuſdam: iuxta. quem gigantes edificauerunt turrim. Septuaginta dicunt in cāpo: peribolō: quod interpretatur concluſum. Nam erecta ſtatua circunſepiuit rex campum et conuocauit rex omnes principes regionū ad dedicationē ſtatue et preco clamabat valēter. In hora q̄ audieritis ſonitū muſicoꝝ adorate ſtatuam. Qui non adorauerit: eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis. Et adorauerūt omnes ꝑter ſocios danielis. et accuſati ſunt ad regem. ⁊ ſubuerſa eſt fornax ſeptuplū ⁊ miſſi ſunt vincti cū veſtibꝰ i mediū fornacis Dan. 3.

Additio.

Inde eſt ꝙ cum ſiūt ordines ante orationē epiſtole qua dicit. Deus qui tribꝰ pueris ⁊c. nō dr̄ flectamꝰ gēua.

Additio.

Ea ſcꝫ q̄ ſequūtur canticū. ⁊ q̄dā alia diſperſa q̄dē: quia tranſlatio theodotio

nis q̄ vbiq; legebat ea ꝯtinebat ideo timuit hiero. ea non apponere: tñ virgulabat ea per veru.

fornacis. viros aūt illos q̄ miſerāt eos interfecit flāma ignis. Que ſequuntur vſq; tunc obſtupuit rex. dixit ſe hic. nō legiſſe in hebreo: ſʒ q̄r in toto orbe diſpſa erāt veru antepoſito ea ſubiecit ne apd' iudeos partē voluminis videretur detruncaſſe. Porro fornax ſuccēſa erat maleolis. i. ſarmentis ⁊ pice. ⁊ ſtupa ⁊ nafta qḋ ſm Sallu. hiſtoriographum q̄dā gen⁹ fomitis eſt apud perſas: ſm alios aūt oſſa ſūt oliuarum areſacta cū amurca ſm Pli. in terra babylonis fluit ad modū bitumis.

Additio. Oſſa oliuaꝝ fructus caꝝ aridi ⁊ amurca, i. tincti fece olei.

Et eripuit flammā ⁊ incendia q̄ reperit iuxta fornacē de chaldeis. ⁊ effuſa eſt ſup fornacē cubitis. xlix. qḋ geometrica rła cōpheſum eſt. Angel⁹ aūt deſcēdit cū eis in fornacē ⁊ excuſſit flāmā: ⁊ induxit quaſi ventū roris flantē. i. refrigerātē eos. Tūc ananias orauit dicēs. Juſtus es dn̄e. peccauim⁹ eñ: ⁊ tradidiſti nos i manus hoſtiū. Sed in aīa ꝯtrita ⁊ ſpū hūilitatis ſuſcipiamur a te. ⁊ ſicut i holocauſtū pīguiū: ſic fiat ſacrificiū nr̄m hodie in conſpectu tuo vt placeat tibi.

Additio. Hinc collige ꝙ ſepe quis orat i ꝑſona eccl'ie. Iſti ei nō cōmiſerāt peccatū ꝓ quo traditi fuiſſent hoſtibus.

Tunc illi tres quaſi vno ore bene dicebant deum dicentes. Benedictus es domine deus patrum noſtrorū ⁊c. ⁊ hortabantur omnem creaturā ad benedicendum deū procedentes a ſuperioribus ad inferiores. Ex hoc autem quod predictum eſt in anima contrita: ⁊ ſpiritu humiliatis: et quod in canticis legitur. Benedicite ſpiritus et anime iuſtorum domino. errauerunt quidam dicētes eſſe in homine preter ſpiritum ſanctum duo diſtincta. i. ſpiritum ⁊ animā. Hucuſq; in hebreo non habetur.

Additio. Philoſophi in hoc errabant ꝙ ſpiritū dicebāt eſſe quodā quo mediāte cō. vngat anima corpori.

Tunc obſtupuit rex: ⁊ ſurgens ꝓpere ait. Nonne tres viros miſimus in ignē. Et ecce video viros q̄tuor ambulantes in medio ignis ⁊ ſpecies q̄rti ſimilis eſt filio dei qḋ de angelo intelligi poteſt.

Additio. Theologi autē dicunt duas eſſe vires anime. ſuperiorē quā rōnabilitatē: inferiorem quam ſenſualitatē dicunt. ⁊ ſic forte i ſententia nō differunt philoſophi ⁊ theologi.

Tūc vocauit eos rex ⁊ egreſſi ſunt. Et mirabantur oēs ꝙ capillus eorum nō eſſet aduſt⁹: nec etiam ſaraballa immutata. Et ait rex. Non eſt de⁹ ali⁹ q̄ ita poſſit ſaluare. Et poſuit edictū: vt q̄ blaſphemiā loqueretur in deum eoꝝ periret: ⁊ dom⁹ ei⁹ vaſtaret. ⁊ reſtituit eis p̄ncipatū ꝓuincie ꝑ.

Tertia viſio danielis de arbore ⁊c. Capitulum. iiij.

Sequitur tertia viſio danielis: quā non ſcripſit daniel ſed eſt epiſtola regis quā ſcripſit vniuerſo regno ſuo poſtq̄ de beſtia reſtitutus eſt in hominem et in regnū. In q̄ predicauit mirabilia que fecerat apud eum deus excelſus forma autem epiſtole hec ē quā interſeruit daniel operi ſuo. Ego nabuchodonoſor florens et elat⁹ in ſuperbiā: ſomniū vidi qḋ perterruit me. ⁊ cōuocatis cūctis ſapiētib⁹ babylōis ſolutionē eius nō indicauerūt mihi donec ingreſſus eſt collega daniel cui nom̄ balthaſar. q̄ hʒ ſpiritum deorū ſctōꝝ: ⁊ dixi ei. Videbā ſuꝑ ſtratum meū A Dani. 4.

Addiſo. Ipe eñ rex fecerat eū ſibi ſecūdum ⁊ quaſi collegam ſuum.

tū meū. ⁊ ecce arbor ī medio terre cui⁹ pceritas vſq ad celū. ⁊ aſpectus ei⁹ vſq ad terminos terre. et eſca vniuerſoꝝ ī ea. ⁊ ſub ea habitabāt alalia ⁊ beſtie. ⁊ ī ramis ei⁹ volucres: ⁊ ex ea veſcebaꝛ oīs caro. ⁊ ecce vigil ⁊ ſctūs de celo deſcēdit ⁊ ait ſuccidite arborē ⁊ ramos ⁊ fruct⁹ ei⁹ ⁊ fugiāt ex ea beſtie ⁊ volucres. Verūtn̄ germē ei⁹ ī terra ſinite. ⁊ cū ferꝫ ps ei⁹ in herbis terre. Cor ei⁹ ab hūano cōmuteꝛ ⁊ cor fere deꝛ. ei ⁊ ſeptē tpa cōmutēꝛ ſup eā. Jn ſnīa vigilū decretū ē: ⁊ petitio ſctōꝝ ē donec cognoſcāt viuētes: qm̄ dn̄aꝛ excelſ⁹ ī regno hoīm ⁊ cui voluerit dabit illō. Tūc daniel tacit⁹ cogitabat q̄ſi hora vna ↄturbat⁹ q2 mala portēdebāꝛ rgi: ⁊ ait. Tu es rex arbor illa q̄ īualuiſti: ⁊ ptās tua ī ſmīꝫ terre: ⁊ audiſti ꝓ uigilē ſnīam altiſſimi ſup te. Ab hoīb⁹ eijciēt te: ⁊ cū ferꝫ erit habitatio tua. Fenum vt bos comedes: ſeptē tpa. i. āni mutabūꝛ ſup te donec ſcias ꝙ dn̄aꝛ excelſus ſup regnū hoīz ⁊ relīqꝛ tibi germē radicis: q2 regnū tuū reſtituetur tibi. Quāobrē audi cōſiliū meū. Pctā tua eleemoſynis redime: forſan ignoſcet tibi de⁹. Factū eſt aūt poſt annū deābulabat rex ī aula ⁊ loq̄baꝛ ī ſpū elationis dicēs. Nōne hec eſt babylō quā edificaui ī robore rgni ⁊ ī glīa decorꝫ mei? Adhuc erat ſmo ī ore ei⁹ vox de celo ruit. Tibi diciꝛ nabuchodonoſor. Regnū trāſibit a te: ⁊ cū ferꝫ habitabis ſeptē tpib⁹ donec ſcies ꝙ dn̄aꝛ excelſus in regno hominū. Eadē hora ex hoībus abiectus eſt: ⁊ fenū vt bos comedit donec capilli ei⁹ caneſcentes in ſimilitudinem aquilarum creſcerēt. et vngues eius quaſi vngues auiū. Jgitur poſt dies diffinitos a dn̄o ego nabuchodonoſor leuaui oculos ad celū ⁊ ſenſus me⁹ redditus eſt mihi: ⁊ bn̄dixi altiſſimo cui poteſtas ſempiterna ⁊ nō eſt q̄ dicat ei: q̄re ſic feciſti. Et redīerunt me optimates mei ī regno meo reſtitut⁹ ſuꝫ. ⁊ magnificētia āplior reddita eſt mihi. ¶ Ex his apparet et epiphanius atteſtaꝛ ꝙ nō corpis mutationē ſꝫ mētꝫ aliēationē paſſus ē. ⁊ ablat⁹ eſt vſus lingue ad loq̄ndū ⁊ herba data ē nature cib⁹ hūane. Et videbaꝛ eiꝙ bos eēt in āterioꝛib⁹ ⁊ ī poſterioꝛib⁹ leo, ſcd̄m myſteriū tyrānoꝝ q̄ in pma etate voluptatib⁹ dediti ⁊ ceruicoſi iugo belial ſubdūꝛ in fine ꝓ interficiūt: diripiūt ⁊ cōculcāt. Multi q̄ꝫ egrediebātur ⁊ videbāt eum: ſol⁹ daniel nō egrediebatur q2 toto tēpore alienationis eius orationi ꝓ eo vacabat: ⁊ ad pces eius anni ſeptē quos totidē dixit tēpora in ſeptē mēſes verſi ſunt. Jn q̄bus. xl. diebus inſaniā paciebaꝛ ⁊ p alios xl. reuerſus ad cor homīs flebat ⁊ ſupplicabat dō: adeo ꝙ ex nimijs fletib⁹ vt caro oculi ei⁹ facti erāt ⁊ iterū per alios. xl. dies vertebantur in inſaniā donec. vij. mēſes cōplerentur. Poſt quos reuocatus eſt: non tamē regnauit: ſed ſtatuti ſunt ꝓ eo. vij. iudices: ⁊ vſq ad finē. xij. annoꝝ penitētiā egit panē ⁊ carnes nō comedēs: ⁊ vinū non bibēs. Leguminib⁹ vtebaꝛ ⁊ herbis ſm̄ conſiliū danielis. Et cū iterū regnaſſet voluit danielē facere coheredē filioꝝ ſuoꝝ. Et ait daniel. Abſit a me vt patrum relīquens hereditatē incircūciſoꝝ donis inhereā. Hic dt ioſeph⁹ ꝙ libros hebraicos ipſe in grecū trāſtulit eloquium. Et h̄ mutat Daniel ordinem hiſtorie. Nos aūt ordinē pſequamur.

Additio. Vigiles ſolem⁹ appellaꝛ caſtrorum cuſtodes vigilantes de nocte: quibus ſimilis erat ille.

Redēptu te eleemoſyne.

Cōtra ſuperbos.

Note.

Additio. Et ſi daniel ordinem hiſtorie hic mutauit. Magiſter tamē vt ēs recto ordine enumerat reges babylonis. vt oſtendat ſub quo viderit. iiij. viſionem. ſ. ſub Balthaſar. v. a nabucho.

¶Catalog⁹ regū babylonis.c.v.

Et mortuus eſt nabuchodonoſor magn⁹ ⁊ regnauit fili⁹ ei⁹ nabuchodonoſor. p eo ꝙ de manubijs hoſtiū tēplū belis magnifice decorauit ciuitatē reparās: ita vt nequaꝗ obſidētes valerēt fluuiū auertere: ⁊ pr̄nis regalib⁹ maiora ſupaddidit. ⁊ in dieb⁹. xv. cōſummauit: iuxta ꝗ lapides poſuit grādeolſtar mōtē: ⁊ ſup plātauit arbores ⁊ ortū ꝗ ſuſpēſilis dicebat. eo ꝙ vxor ei⁹ ꝗ i ſin b⁹ medie nutrita fuerat: regionē ſuā a lōge videre ōſideraret. Hui⁹ meminit megaſtenes in libro iudiciorū: ⁊ aſſerit eū fortitudine ⁊ actuū magnitudine herculem tranſcendiſſe. Sed ⁊ diocles in libro coloniorū dicit ꝙ iſte nabuchodonoſor obſedit tyꝝ trib⁹ annis ⁊ decē mēſib⁹. Eo mortuo regnauit p eo amilinata paſ⁹. Hic eſt euilmoradach ꝗ. xxxvij. āno trāſmigrationis mēſe. xij. xxvij. die mēſis ſubleuauit caput ioachim regis iuda de carcere et poſuit thronū ei⁹ ſup thronum regum qui erant cū eo in babylone ⁊ comedebat coram rege cunctis diebus vite ſue ⁊ hāc fecit cum eo miſericordiam: quia pater eius non ſeruauerat ei fidē. Tradunt tamen quidam qđ euilmoradach frater minor nabuchodonoſor: in diebus eiectionis paterne multa egit impie in terra ⁊ patre reſtituto accuſatus apud eum miſſus eſt in carcerē. vbi ioachim erat vſq ad mortem fratris ſui. Cumq regnare cepiſſet: eleuauit ioachim quē ſocium habuerat in carcere timenſq ne reſurgeret pr̄ ſuus qui de beſtiis redierat in hominē conſuluit ioachim. Ad cuius ōſiliū cadauer patris ſui effoſſum diuiſit in. ccc. ptes ⁊ dedit eas trecētis vulturib⁹. Et ait ad eū ioachim. Non reſurget pater tu⁹ niſi redeāt vultures i vnū. Hic habuit tres filios egeſſarium: ꝗ ⁊ recuſat dict⁹ ē. ⁊ laboſardochū. ⁊ nabarꝗ balthaſar cognolat⁹ ē ad quē poſt regna fatrū regnū deuolutū eſt.

Nota.

Additio. Tyr⁹ inſula tūc tpis fuit. ⁊ volebat eam ōtinnare terre. ſ; poſtea alexāder hoc conſummauit.

¶Quarta viſio danielis. Ca. vi.

Sequit̄ ꝗrta viſio danielis nō ſ; ordinē libri ei⁹ ſ; ſm hiſtoriā i ꝗ vidit ſ; imagines ꝗtuor beſtiaꝝ ꝗtuor regꝗ ꝗ vidit nabucho. in ſtatua quadriformi ſ; additum eſt de āntichriſto ⁊ die iudicij. Porro anno pmo balthaſar vidit daniel ſomniū: cui⁹ ſummā ſcribens ait. Uidebā. ⁊ ecce quatuor venti pugnabāt i medio mari. Hę ſunt āgelice poteſtates ꝗ laborāt p regnis mundi ꝗbus preſunt. ⁊ quatuor beſtie aſcēdebāt de mari. prima ꝗſi leena ⁊ habebat alas aꝗle. Et auulſe ſunt ale eius et ſublata eſt de terra ⁊ ſup pedes quaſi homo ſtetit ⁊ cor ei⁹ datū eſt ei. Hoc eſt regnum aſſyrioꝝ quod cōparatur leene propter violētiam ⁊ libidinis impatiētiam. qꝛ leena ſemp in coitū geſtit. Alas aquile habuit propter longeuitatem. Nam in ſecunda etate inchoans ſub ſaruch proauo abrae: ⁊ deſcendit vſq ad quintā ſub balthaſar. Qđ aūt ale auulſe ſunt ⁊ ſtetit vt homo: ⁊ cor ei datum eſt: ad deiectionē nabucho. reſpicit ⁊ reſtitutionem. Secunda beſtia ſimilis vrſo in parte ⁊ tres ordines dētium erāt in ore eius ⁊ in dentibus eius principes tres ⁊ dicebat ei. Surge comede carnes plurimas hoc eſt regnum perſarū quod cōparatur vrſo propter patientiam laboris et victus parcitatem. Nā pro pulmēto ſale vtebantur ⁊ cardamomo: ſed ſimilis fuit vrſo in parte: non ex toto. qꝛ in populum de nihil crudeliter egit vnde in zacharia dicitur eꝗ albi. Tres ordines dētium habuit: id eſt tria regna in principio ſui medoꝝ. pſarū. ⁊ caldeorum

Addiio. Ubi quatuor colorum equos legitur vidiſſe albos nigros: rufos: varios.

rum vel tres principes habuit ſu
per centũviginti ſatrapas. Qđ di
cebãt ei: cõede carnes plurimas
hoc referꝛ ad aſſuerꝝ: cui dixit amã
vt occideret iudeos: tertia beſtia
quaſi pardus: ⁊ habebat alas a-
uis: ⁊ quatuor capita erãt in ea: ⁊
poteſtas data eſt ei: hoc eſt regnũ
grecoꝝ qđ cõparaꝛ pardo ꝗ ſaltu
ruit in mortẽ ꝓpter impetũ alexã
dri. Et varij colores: diuerſa ſub
eo regna ſignificãt. Alas habuit.
quia nihil velocius victoria ale-
xãdri. Quatuor
capita eius qua
tuor ſunt alexã
dri ſucceſſores.
Nec hãc pote-
ſtatẽ habuit a ſe
alexãder: ſꝫ fuit
v̄ga furoris do
mini ł alios pe-
ſtilẽtes. Quar-
ta beſtia terribilis ⁊ fortis: dẽtes
ferreos habẽs: comedens ⁊ reliq̄
pedibus cõculcãs hoc eſt regnũ
Romanoꝝ: qđ nulli beſtie cõpara
uit daniel: vt ꝗcꝗd ferociꝰ in be-
ſtijs cogitamus: itelligamꝰ in Ro
manis. Hebreꝰ tñ dicit similẽ fuiſ
B ſe apro. ſm illud pſalmiſte. Uaſta
Ps. 76. uit eã aper de ſilua ⁊ ſingularis fe
rus depaſtꝰ eſt eã. Hoc regnũ cete
ra cõculcauit. Qđ ſequiꝛ: ⁊ habe-
bat cornua decẽ: reſpicit ad finẽ
mũdi: qꝛ tũc regnũ Romanũ diui
deꝛ in decẽ regna: qđ ſignificatũ
eſt ꝑ decẽ ſoles in vaticinio ſibyl-
le ⁊ ecce cornu aliud paruũ ortuꝫ
eſt de medio eorum. Hic eſt anti-
chriſtus de tribu dan ignobilis ł
obſcuro loco babylõie naſcituꝛ.
Ex ſeminibus quidẽ parentũ cõ-
cipietur: ſed poſt cõceptũ ſpiritꝰ
malignus deſcendet in vterũ ma
tris cuiꝰ virtute deinceps puer ale
tur / naſceꝛ / adoleſcet. Unde filiꝰ
perditionis diciꝛ. Et tria de corni
bus ꝑmis auulſa ſunt a facie eiꝰ
id eſt tres reges de decẽ priꝰ inter
ficiet: regẽ. ſ. aphrice egypti ⁊ ethi
opie. Tũc alij ſeptem victori colla

Additio.
Alexãder inui-
dẽs alicui poſt
ſe honorẽ quẽ
habuerat cõtin
gere. xij. ꝗ ſibi
ſuccederẽt cõſti
tuit quoꝝ ꝗtuor
tñ regnauerũt.

ſummittẽt. Et ecce quaſi oculi hõ
minis erant in eo. i. alta ⁊ mirabi
lis ſciẽtia: qꝛ magice miracula fa
ciet: ⁊ inueniet theſauros abſcõdi
tos. Et erit ei os loquẽs ingẽtia:
qꝛ deũ ſe dicet: ⁊ circũcidet ſe: di-
cet ſe meſſiã eſſe: cõfluẽt ad eũ iu
dei: reedificabit tẽplũ: ⁊ ſoliũ ſuũ
ponet in eo cõuertet ad ſe hoies
terrore: muneribꝰ: miraculis. He-
liã ⁊ enoch interficiet. Aſpiciebaꝫ
hec: id eſt poteſtatẽ huius donec
throni poſiti ſunt de qbꝰ in euãge
lio. Sedebitis ſup thronos: ⁊ anti
quꝰ dieꝝ ſedit. i. deꝰ eternꝰ iudex
ꝗ apud ioãnẽ ſolus in throno ſe C
det. Ueſtimẽtũ eius quaſi nix can Lu. 22
didũ ⁊ capilli eius quaſi lana mũ
da gloriam maieſtatis eiꝰ ſignifi
cãt. Thronꝰ eius flãme ignis. Ro
te eius ignis accẽſus. Hoc eſt qđ A
alibi dicitur in Ps. Ignis ante ip- Ps. 96
ſum ꝑcedet. Fluuius igneus ⁊ ra
pidus egrediebatur a facie eiꝰ qđ
celeritatẽ iudicij notat: quã dicit
apoſtolus in momẽto: ł ictu oculi
futuram. Milia milium miniſtra-
bãt ei: ⁊ decies centena milia aſſi
ſtebãt ei: iculcatio eſt nã decies. c.
milia idem eſt qđ milia miliũ hoc
ad exercitꝰ angeloꝝ referꝛ. Iudi
cium ſedit: ⁊ libri apti ſunt. i. iudi
cibus ſedẽtibus cõſciẽtie ſingulo
rũ patebũt. Et vidi ꝙ interfecta
eẽt beſtia quarta: aliarũqꝫ ablata
eſſet poteſtas: qꝛ tũc ceſſabit ois
prelatio: cũ tradet chriſtꝰ regnuꝫ
deo patri. Et ecce cũ nubibus celi
quaſi filius hois veniebat: qꝛ xp̄s
baiulis nubibus aſcendet in aera
ſm illud. Ita veniet quẽadmodũ
vidiſtis eũ euntem in celũ: ⁊ vſqꝫ C
ad antiquũ dierũ ꝑuenit: qꝛ chri Act. 1.
ſtus ꝑ oia equalis eſt patri: et de
dit ei poteſtatẽ: ⁊ honorẽ ⁊ regnũ
ſempiternũ. Cũqꝫ vidiſſet hec da
niel acceſſit ad vnũ de aſſiſtẽtibꝰ.
⁊ querebat veritatẽ. Qui expoſuit
ei ſingula: hec addẽs de antixp̄o.
Sctõs altiſſimi cõteret: et traden
tur in manu eius vſqꝫ ad tp̄s ⁊ tẽ
pora ⁊ dimidiũ tẽporis. i. vſqꝫ ad

annū et duos annos et dimidiū an
ni. hebre' enim nō le tpis ſignifi=
cat annuz et p numerū pluralem
duos annos. hebre' eñ hȝ dualē
numerū ſicut et grecus. Breue erit
tēpus hoc: ſȝ niſi abbreuiati eēnt
illi non ſalua fieret omnis caro.

¶ Uiſio quinta danielis. Ca. vij.

A
Dan. 8
SEquitur quinta viſio danie
lis hebraice ſcripta in eo p̄=
cedētes vero chaldaice. Anno ter
tio balthaſar ego daniel eram in
elam regione in ſuſis que eſt me=
tropolis elamitarum: q̄ in iudith
vocatur: ecbbatanis. In qua vt
ioſephus dicit fecit daniel mau=
ſoleum regum. Et vidi in viſione
me eſſe ſup portā vlai. Et eſt vlai
nomē porte: vl lacus ante portā.
Et ecce aries vn' ſtabat añ palu=
dez habens cornua excelſa: et vnū
excelſius altero atq ſuccreſcens.
Hic eſt cyrus potētior dario et vē
tilabat cornibus cōtra occidentē
aquilonē et meridiē: et omnes be=
ſtie nō poterāt reſiſtere ei. Hoc ad
ipſum regnū refertur: nō ad pſo=
nā: et ecce hircus veniebat ab occi
dente: et non tangebat terrā. Hic
eſt alexāder quaſi volās: p inuia
queq gradiens vt hircus: vt ab
hircis oculorū quos diuerſi colo
ris habuit. Et venit ad arietem
quē viderā et cucurrit' eſt i eū: et pcuſ
ſit arietē et cōminuit duo cornua
eius qȝ Dariū arſami filiū pcuſſit
et medos et perſas et ſibi ſubiecit et
orta ſūt ei quatuor cornua. i. qua
tuor ſucceſſores: de quibus ſuo lo
co dicem'. De vno ex eis egreſſuz
eſt cornu modicū: et factū eſt grā=
de. Hic eſt Antioch' epiphanes
deſcēdēs a ſeleuco. Qui duz eſſet
obſes Rome: euaſit i regnū et ma
gnificat' eſt cōtra meridiē. i. ɔtra
egyptios: et cōtra orietē. i. eos qui
in perſide res nouas moliebant.
et contra fortitudinē celi. i. filios
iſrael. Et deiecit de ſtellis: et cōcul
cauit eas et vſq ad principē forti
tudinis. i. deū magnificat' ē. et ab
eo tulit iuge ſacrificiuȝ: et deiecit
locuz ſanctificationis eius: quia
i tēplo ſtatuā iouis poſuit. Et au
diui vnum de ſanctis loquētē ad
alterum et dicentē. Uſq quo iuge
ſacrificiū et ſanctuariū et fortitudo
conculcabitur. Qui reſpōdit. Uſ=
q ad veſperaȝ et mane dies mille Al. duo milia.
ccc. et mundabitur ſanctuariū: qz
primo ingreſſu Anthiochi i hieru
ſalem vſq ad mundationem tem
pli factā a iuda machabeo p ſuc=
ceſſiōes diei et noctis fluxerūt ſex
anni: mēſes tres et dies viginti. Cū
q quereret daniel intelligētiā ſom=
nij: gabriel venit ad eum et indica
uit ei. Et p hmōi viſiones ſancto=
rū (vt ait ioſephus) deprehēditur
error epicureorū qui hunc mūdū
ſine rectore: et ſine dei prouidētia
caſu ferri cōfirmāt: quia mūdus ſi
ne ꝑſule eſſet olim deperiſſet ſicut
nauis deſolata rectore nec ſm p
phetias omnia prouenirent.

¶ Uiſio ſexta. Capitulum. viij.

SEquitur ſexta vio' danielis
q̄ q̄rta eſt in daniele. ſed hie
ro. ſextam eā vocat in prolo
go abacuch: et hec chaldaice ſcrpta
eſt. Factuȝ eſt vt cyrus et darius
obſiderent balthaſar in babylo=
ne. ¶ Balthaſar vero fecit gran= A Dan. 5
de conuiuium optimatibus ſuis
mille: et fecit vt afferrent vaſa que
aſportauerat nabuchodo. au' ſu'
de templo dñi: et bibebant in eis
rex et optimates et vxores et ɔcubi
ne ei' et laudabāt deos ſuos. Se=
cundū ioſephuȝ ſolēnitas erat in
babylone inſtituta ob tuitionē vr
bis. Fabulantur hebrei q baltha
ſar itellexerat. lxx. annos captiui
tatis: quos p̄di
xerat hieremi=
as fluxiſſe et tū
hebrei nō erāt
liberati a iuriſ=
ditione ſua. Uñ
exultabat et diis
ſuis grās age=
bat. Sane illa
annorū ſeptua=
gena nondū flu

Additio.

Uel ideo, qz pu
tabat hoſtes re
ceſſiſſe: cum illi
ad diuidenduz
fluuiū abiiſſent:
vt iuxta ciuita=
tem vadabile ſa
ceret. Uel qz cō
federati ei dari'
xerat

xerat ſʒ ſeptima decas iaʒ decurrebat. In eadeʒ hora apparuit contra eũ manꝰ

ꝛ cyrus illis fecit cõuiuiuʒ ſed illi inter epulas occiderunt euʒ.

ſcribẽs i pariete. Cũq̧ rex vidiſſet ꝛ manum ꝛ ſcripturam incertũ eſt vtrũ aſtantes vidiſſent manũ: ſcripturã quidẽ viderunt. Poſtq̃ manus euanuit cõturbatꝰ eſt rex. ꝛ genua eiꝰ ad ſeinuicẽ collidebãtur. ꝛ exclamauit fortiter vt introducerẽtur magi chaldeorum. Et ait ad eos. Qui legerit ſcripturã hanc et interpretationẽ eiꝰ dixerit purpura veſtietur. torquẽ aureã habebit in collo: ꝛ tertiꝰ erit in regno meo. id eſt vnꝰ erit triũ principũ q̃ p̄ſũt ſatrapis. Illi aũt nõ potuerũt ſcripturaʒ legere. ¶ Et ingreſſa eſt regina: non vxor ſm porphyrium. ſʒ auia ſcdm ioſephum. Uel mater ſm origenẽ. Et ait ad regẽ. Eſt vir in regno tuo qui ſpiritum deorum habet quẽ pater tuus. i. auus principeʒ magoꝝ conſtituit. Hic vocetꝛ ꝛ omnia dicet tibi. Cũq̧ intraſſet daniel ꝓmiſit ei rex munera q̃ ꝛ ſupra. Qui rñdit. Munera tua ſint tibi vel alteri da. Scripturã aũtẽ legã tibi rex ꝛ exponã. Noſti ꝙ deꝰ excelſus dederat regnuʒ p̄ri tuo ꝛ nõ cognouit: ꝓpterea ſenũ vt bos comedit donec cognoſceret. Tu q̃ꝙ cum ſcires hec omnia aduerſus deũ celi eleuatꝰ es ꝛ vaſa eius prophanaſti tradẽs ea manibꝰ immũdis, ꝛ bibẽs in eis deos laudaſti q̃ nec viuũt: nec ſentiũt deũ vero qui flatũ tuũ in manu ſua hʒ nõ glorificaſti ꝓpterea iſta coram te exarata ſunt. Mane techel. phares. qḋ ſonat numerꝰ appẽſio diuiſio. Et eſt ſenſus. Numerauit deꝰ regnuʒ tuũ. i. cõpleuit illud. ꝛ eſt dictũ ꝑ ſimile pecunie q̃ numerata tollitꝛ et abſconditꝛ. Appẽſus es in ſtatera. et inuẽtus es minus habẽs id eſt iuſto dei iudicio minus viues q̃ꝫ putabas. Diuiſum eſt regnum tuũ. ꝛ datũ eſt medis ꝛ ꝑſis. vel fractum eſt regnũ tuũ. Nã phares fragmẽ

Expoſitio ſcripture ad parietez.

tum ſignificat. Et tradidit rex munera danieli que promiſerat. Eadem nocte capta eſt babylon

Additio. Nec tamen fuit daniel ſimoniacus: qꝛ ſpõte oblata ſuſcepit.

Nam cyrus diuiſerat euphratẽ lõge a ciuitate per plures riuos vt alueum qui influebat in ciuitatẽ vadabilẽ faceret. ꝛ per ipſum ingreſſi ſunt hoſtes in ciuitatem ſub muro: ꝛ interfectꝰ eſt balthaſar: ꝛ ſucceſſit ei darius in regnum: annos natus. lxx. duos: vbi alij libri habẽt. lxij. alij. xlij. Nã cyrus ei tanq̃ꝫ maiori honorẽ in olbꝰ deferebat. Qḋ aũt eadẽ nocte viſionis capta ſit ciuitas: apꝫ i Iſaia: q̃ loquens ad balthaſar ait. Pone menſam ꝛ cõtẽplare in ſpecula comedẽtes ꝛ
B
bibẽtes ſurgite principes arripite Iſa. 21
clypeos. Quidã tradunt ꝙ mater balthaſar ꝓ qua factꝰ eſt hortus ſuſpẽſibilis filia fuit darij: et quia balthaſar filiũ nõ habebat: dariꝰ feſtinabat occupare regnum.

¶ Uiſio ſeptima. Cap. ix.

A
SEquitꝛ ſeptia viſio danielis. Porro darius ſumẽs danie Da. 6.
lẽ duxit eũ ſecũ in mediam. Et fecerat eũ vnũ de tribꝰ ſatrapꝫ q̃ preerãt. c. ꝛ. xx. ſed i daniele ſpiritus dei ãplior erat. Et cogitabat rex cõſtituere eũ ſuꝑ oẽ regnũ. Uñ principes inuidebãt ei ꝛ q̃rebant occaſionẽ accuſandi eum ex latere regis: id eſt ꝓ eo ꝙ erat ex latere regis. Fabulantꝛ hebrei qꝛ q̃rebãt occaſionẽ in ſermone tactu nutu: vel internuntio ad reginaʒ vel ad aliquã cõcubinarũ regis: nullãq̧ cauſam reperire potuerũt eo ꝙ fidelis eẽt ꝛ ſuꝑ theſauros erat dicit ioſephꝰ: qꝛ a deo iuſtus erat vt munera oblata reſpueret. Et dixerũt principes. Nõ inueniemꝰ occaſionem aduerſus eum niſi in lege dei ſui ꝛ ſurripuerũt regi dicẽtes. Conſilium inierunt cuncti principes regni tui ꝛ ſatrape et iudices ꝙ quicunq̧ petierit aliquid a quocũq̧ deo vel homine vſq̧ ad dies.

xxx.niſi a te rex mittatur in lacum
leonum.Nunc itaqꝫ confirma ſen=
tentiam ⁊ ſcribe decretū ⁊ adquie
uit rex.Porro daniel ingreſſus eſt
domam ſuā ⁊ feneſtris apertis in
cenaculo ſuo cōtra hieruſalē tribꝰ
tēporibꝰ in die flectēs genua ora=
bat.Tribꝰ horis orabant iudei in
die:ſcꝫ hora tertia ſexta ⁊ nona ſi=
cut legit̄ de apoſtolo ꝙ tribꝰ vicibꝰ
orabat in die ⁊ de petro ⁊ ioāne ꝙ
aſcēdebāt ad horaꝫ orationis no=
nā.In tertia orabāt qꝛ tūc eis da=
tus eſt decalogꝰ in ſyna.In eadeꝫ
A orat eccl'ia qꝛ tūc eſt datꝰ ſpiritus=
Actuū. ſanctus ſuper apoſtolos.In ſexta
3. orabāt qꝛ tunc erectus eſt ſerpens
eneus in deſerto.In eadē orat ec=
cleſia qꝛ tūc eſt chriſtꝰ ſuſpēſus in
ligno.In nona orabāt qꝛ tunc de=
dit petra aquā in cades.In eadē
orat eccl'ia qꝛ tūc de chriſto lancea
to:exiuit ſanguis ⁊ aqua.¶Cūqꝫ
inueniſſent viri illi danielē orātē
accuſauerūt eū ad regē ꝺ trāſgreſ
ſiōe decreti.Et cōtriſtatus rex po
ſuit cor vt liberaret eum laborans
vſqꝫ ad occaſum ſolis.Qꝺ intelli=
gētes viri dixerūt.Scito qꝛ lex hu
ius regni eſt vt decretum regis nō
liceat imutari.Tūc miſerūt danie
lem i lacū leonuꝫ ⁊ obſignauit rex
anulo ſuo ⁊ ānulis optimatū lapi
dē q̄ ꝑ ianuis poſitꝰ erat.Et incē=
natꝰ rex totā noctē duxit iſomnē ⁊
diluculo rediit rex ad lacū:⁊ flens
exclamauit daniel ſerue dei valuit
ne deꝰ tuus liberare te a leonibꝰ.
Qui rn̄dit.Deꝰ meꝰ miſit mihi an
gelū ſuū ⁊ cōcluſit ora leonū:qꝛ nō
eſt inuēta in me iniq̄tas.Forte qꝛ
vidit angelū vocat̄ hec pericopa:
id eſt viſio.Et eductꝰ eſt daniel de
lacu leonum in nullo leſus.Et di=
xerunt qui accuſabant eū:non dei
prouidētia hoc factuꝫ ſed qꝛ ſatu=
rati erāt leones.Tūc rex iuſſit leo
nibꝰ multas carnes apponi:eiſqꝫ
ſatiatis accuſatores danielis mi=
ſit in lacū cū vxoribꝰ ⁊ filiis ⁊ non
peruenerunt vſqꝫ ad pauimentuꝫ
donec arriperēt eos leones:et oīa
oſſa coꝝ cōminuerēt.Tūc ſcripſit
dariꝰ vniuerſo regno ſuo dicens.
Paueāt oēs deū danielis ipſe eſt
eñ deꝰ viuēs ⁊ eternus in ſecula ⁊
egrotauit daniel ꝑ dies plurimos.
Cūqꝫ ſurrexiſſet faciebat opera re
gis forte mauſoleū in echbatanis
qꝺ hactenꝰ manet vt dicit ioſephꝰ
ita mirabile:vt ea die qua cōſpici=
tur patet̄ eſſe cōſtructū.Ibi ſepe=
liunt̄ medorū reges:⁊ perſaꝝ pa=
riter ⁊ parthorū:et cui cura illius
cōmittitur ſacerdos eſt medoruꝫ.

¶Viſio octaua. Cap.x.

SEquitur octaua viſio danie= A
lis.In anno primo darii filii Da. 9.
aſſueri:q̄ ⁊ aſtrages dictus
eſt:q̄ ſubiugauit ſibi regnum chal
deoꝝ:ego daniel intellexi in libris
hieremie vt cōplerent̄.i.ad cōple=
tionē appropinquarēt deſolatiōis
hieruſalē anni.lxx. ⁊ oraui domi=
num in ieiuniis et ſacco ⁊ cinere di
cēs.Iuſtꝰ es dn̄e peccauimꝰ iniq̄=
tatem fecimꝰ ⁊ adduxiſti eam ſuꝑ
nos:auertat̄ obſecro ira tua a ci=
uitate tua hieruſalē ⁊ a mōte ſctō
tuo.Oſtēde faciē tuā ſuꝑ ſanctua=
riū tuū qꝺ deſertū eſt.Exaudi dn̄e
placare dn̄e attende ⁊ fac ne more
ris.Adhuc me loquēte:ecce vir ga
briel tetigit me in tēpore ſacrificii
veſpertini:⁊ ait.Ab exordio precū
tuarum egreſſa eſt liberatiōis ſen
tentia a deo.Ego autem veni vt in
dicarem tibi eam ⁊ etiam quedam
alia qꝛ vir deſideriorum es tu.Tu
ergo aīaduerte viſionem:⁊ ſermo
nem intellige.Tūc aperuit ei libe
rationem ſpiritualem futuraꝫ per
chriſtum.Forſan imminenteꝫ pro
qua orabat differt.quia poſt dicet
de ea exauditum ibi.noli metuere.
Addidit etiam de deſtructiōe per
romanos ſeptuaginta hebdom.a=
des abbreuiate ſunt ſuꝑ populuꝫ
tuum :⁊ ſuper vrbem tuam ſanctā
vt conſumetur preuaricatio ⁊ finē
accipiat peccatuꝫ ⁊ deleat̄ iniqui=
tas:⁊ adducatur iuſtitia ſempiter=
na ⁊ impleatur viſio ⁊ prophetie ⁊
vngatur ſctūſſanctoꝝ.Scito ergo
⁊ aīad

⁊ aſadnerte ab exitu ſmonis vt ite
rum edificet̃ hierlm̃. vſq ad xp̄m
ducem hebdomades.vij.⁊ hebdo
mades.lxij.erūt. His v̄bis xp̄i in=
carnationē deſignat angelus q̄ le
gē pphetias impleuit.pctā tulit
⁊ iuſtitiā adduxit.⁊ vnct⁹ eſt oleo
letitie pre ↄſortib⁹ ſuis. Et propo
ſuit hebdomadas nō dierꝫ ſꝫ an=
norꝫ vt ſeptē anni ſint hebdoma=
da vna. Abreuiatas v̄o dixit. vt i
telligamus annos lunares q̄ bre
uiores ſunt ſolarib⁹.xi.dieb⁹. Se=
ptuaginta ꝗ hebdomades annorꝫ
ſolariū.faciūt annos.cccclxxv.lu=
narium vero annorꝫ faciūt annos
ccc.xc. Eſt ergo ſenſus.ꝙ ab exi=
tu ſermonis vt reedificet̃ hierlm̃
vſq ad ducē xp̄m ſluxerūt anni lu
nares.ccccxc. Cepit ꝗ beda nume
rare a.xx anno regni artaxerſis.i

Beda.

quo neemias pincerna eius impe
trauit ab eo vt reſtituerēt̃ur muri
hierlm̃.⁊ reſtituit eos i multa an=
guſtia. Ab illa inquā licētia a re=
ge acceptā vſq ad xp̄i paſſionē flu
xerūt anni lunares.ccccxc.et hanc
ſummā annorꝫ cōputat ſm̄ ānos
regū qui deſcēderūt vſq ad.xviij.
annum imperij tyberij ceſaris. Et
ſtatim modicū interſeruit daniel
et reedificabit̃ platea ⁊ muri i an
guſtia temporꝫ ꝓpter timorē. De
lxx.v̄o hebdomadibus annorꝫ ſe
parauit daniel vltima dicēs. Cō=
firmabit aūt pactū multis hebdo
mada vna. Qḋ intelligendū eſt de
tribus annis ⁊ dimidio. quib⁹ p̄=
dicauit xp̄s ⁊ qḋ patrib⁹ ꝓmiſerat
cōfirmauit. Nā iam tres anni ⁊ di
midi⁹ hui⁹ hebdomadis nouiſſi=
me p̄terierāt. qn̄ batizatus eſt do=
minus ⁊ in dimidio eiuſdē hebdo
madis reſiduo circa finē. deficiet
hoſtia ⁊ ſacrificiū.i.veniēte v̄itate
ceſſabūt vmbre: ⁊ in tēplo erit abo
minatio deſolationis.i.abominan
da ⁊ deſolāda erūt ſacrificia poſt
mortē xp̄i ⁊ vſq ad finē mūdi du=
rabit hec deſolatio. Supra v̄o li
tera poſuit daniel tp̄s mortꝭ xp̄i di
cēs ⁊ poſt hebdomades.lxxij.ſub
audi.⁊.vij.⁊ nouiſſimā quā i duas
ptes diuiſim⁹ occidet̃ xp̄s.⁊ non
erit eius pp̄ls q̄
eū negatur⁹ eſt
dixerunt enim.
Nō habem⁹ re=
gē niſi ceſarem.
Et alibi hūc ſci
mus vn̄ ſit. Qḋ
v̄o ſequit̃. Et ci
uitatē ⁊ ſanctua
rium diſſipabit
popl̃us: ad lxx.

Additio.
In hebreo non
habet̃ ppl̃s qui
eū negatur⁹ eſt
quorꝫ etiā litera
ſane non pōt le
gi. Occidet̃ xp̄s
⁊ nō erit ei⁹ hoc.
ſcꝫ occidi. ſꝫ ex
natura noſtra.

C
Joā.1.
D
Joā.7.

hebdomades non pertinet. Sed
ꝓphetato tp̄e aduēt⁹ xp̄i ⁊ mortis
ꝓphauit q̄d ventur̄ erat pplo: q̄ no
luit eū recipere dicens. Et diſſipa
bit ciuitatem et ſanctuarium po=
pulus.ſ.romanus cū duce ſuo vē
turo et finis eius erit vaſtitas. et
poſt finem belli ſtatuta a deo in
eternum deſolatio. Et nota ꝙ ex
duobus q̄ hic leguntur.ſ.vngetur
ſanctuſſanctorū. et deficiet hoſtia
ſumitur illud qḋ ſolet dici iudeis.
Cū venerit ſanctuſſanctorꝫ ceſſa=
bit vnctio v̄ra. ¶ Affricanus huic
enumeratiōi be
de ↄſonat in p̄n
cipio: ſed in fine
differt. Non eni
extēdit.lxx.heb
domades niſi

Affricanus tē porum ſcri ptor.

Additio.
Cuꝫ hec forma
verborum in da
niele non repe=
riatur.

vſq ad.xv. annū tyberij in q̄ ba=
ptizatus eſt xp̄s. Tertullianus
vero ichoat numerare hebdoma
das illas a p̄mo anno darij i quo
egreſſus eſt ſermo a dn̄o ad dane
lem per angelū: vt iterū reedifica
rentur muri hierlm̃. Et extendit
eas vſq ad captiuitatē factā per
romanos. Et tūc pertinet ad.lxx.
hebdomades quod dictū eſt. q2 ci
uitatē ſanctuariū diſſipauit popu
lus cū duce venturo. Hebrei ſic ex
ponūt.lxx. hebdomades abbreui
ate ſūt ſupꝫ populū. tuū.q.d. O da
niel ſcito ab hac die qua nūc tibi
loquor. Erat aūt ān⁹ p̄mus darij
q̄ occidit balthaſar. ⁊ regnū chal=
deorꝫ in pſas medoſq tranſtulit:
vſq ad ſeptuageſimū annū heb=

Tertullianus.

Hebrei

 domaderꝫ

domadaꝝ.l.vſqꝫ ad ãnos.cccccxc.
Hec pplo tuo p pctıs accidẽt. Pri-
mũ ꝓpitiabit̃ tibi deꝰ.ſicut pcaris
⁊ delebit̃ pctm̃ ⁊ finẽ accipiet pua
ricatio. Nũc ei vrbe ⁊ tẽplo deſtru
ctis:in luctu eſt ppls ſꝫ in breui re
ſtaurabit̃ ⁊ nõ ſolũ in his lxx.heb
domadibꝰ hec fiẽt ſꝫ naſcet̃ xps iu
ſtitia ſempiterna:et ſignabit̃ viſio
⁊ pphetes:vt ppha nõ ĩueniat̃ in
iſrl. ⁊ vngat̃ ſctũſſctõꝝ de quo dr
D in ps. Propterea vnxit te deꝰ tuus
ps.44 oleo letitie pre ↄſortibꝰ tuis:ꝙ di-
cit. Sancti eſtote:qm̃ ⁊ ego ſanctꝰ
B ſum. Scito ꝙ qm̃ ab hac die ꝙ nũc
leui.20 tibi loquor:⁊ dei ſermonẽ ꝓmitto
ꝙ reuertat̃ ppls: ⁊ hierlm inſtau-
ret. Vſqꝫ ad xpm ⁊ deſolationẽ tẽ
pli hebdomades numerent̃.lxij.⁊
alie.vij.in quibꝰ iuxta ordinẽ ſuũ
due res fiẽt:de quibꝰ añ dixi:ꝙ re
uertat̃ ppls ⁊ reedificet̃ platea a
neemia ⁊ eſdra. In fine ꝙ hebdo-
madaꝝ cõplebit̃ dei ſnĩa in angu
ſtia tẽpoꝝ qñ rurſus deſtruet̃ tẽ-
plũ ⁊ capiet̃ ciuitas. Nã poſt.lxij.
hebdomadas occidetur xps:⁊ nõ
erit eiꝰ ppls ꝙ negaturꝰ eſt eũ:ſiue
vt ꝗdã h brei dicũt:nõ erit eiꝰ ipe
riũ qd putabat ſe receptuꝝ. Et ꝗd dico de xpo occidẽdo ⁊ nega turo pplo peni tus deſerẽdo cuꝫ ⁊ ciuitatẽ ⁊ ſan-
ctuariũ diſſipaturꝰ ſit ppls roma
nus cũ ducẽ vẽturo.i.veſpaſiano.

Additio.

Vañ ⁊ illudentes ei dicebãt. Aue rex iudeoꝝ.

Quo mortuo trãſactis ſeptẽ heb-
domadibꝰ.i. annis.xlix. heliſeus
adrianus a quo poſtea de ruinis
hierlm vrbs helia ↄdita eſt:rebel
lãtes iudeos ruſo magro exercitꝰ
pugnãte ſupauit:⁊ tũc defecit ho
ſtia ⁊ ſacrificiũ ⁊ vſqꝫ ad ↄſumma-
tionẽ mũdi cõtinuabit̃ deſolatio.
Nõ vos moneat inquiũt hebrei ſi
priꝰ numerant̃.vij. hebdomades
⁊ poſtea.lxij.⁊ rurſus i duas par-
tes diuidat̃ vna. Eſt eñ hoc idio-
ma hebrei ſermonis ⁊ antiq̃ lati-
nitatis:vt añ numeꝝ minorẽ ſup-
putent:poſt maiorẽ.vbi gr̃a. Nos
iuxta ꝓprietatẽ lingue nr̃e dicimꝰ
vixit abraã.c. lxxv.annis:illi ↄcon
trario:vixit abraã. v.lxx.c.annis.
Nõ igit̃ vt legit̃ ita adimplet̃:ſed
vt totũ pariter ſupputat̃ ita finẽꝫ
accepit. Nec ignorãdũ quoſdã il-
loꝝ dixiſſe:ꝙ vna hebdomada de
qua dr:ↄfirmabit pactũ multꝭ heb
domada vna diuidat̃ in veſpaſia
nũ ⁊ adrianũ vt iuxta hiſtoriã ioſe
phi veſpaſianꝰ ⁊ titus tribꝰ annis
⁊.vj.menſibꝰ pacẽ cũ iudeis fece-
rũt:tres aũt anni ⁊ ſex mẽſes ſub
adriano cõputent̃ qñ hierlꝫ oĩno
ſubuerſa eſt:⁊ iudei cateruatim ce
ſi ita vt iudee ꝗꝫ finibꝰ ꝓpellerẽt̃.
Hic aũt hebrei non magnopere cu-
rãtes a pmo anno darij regis per
ſaꝝ vſqꝫ ad extremã euerſionẽ hie
ruſalẽ:ꝙ ſub adriano accidit cõpu
tari olympiades.clxxij hoc eſt an
nos.dcxcvj.qui faciũt hebdoma-
das hebraicas.xcix.et ãnos tres:
qñ corbas dux hebreoꝝ eſt oppſ-
ſus:⁊ hierlꝫ vſqꝫ ad ſolũ diruta ẽ.

¶ Viſio nona. Capitulum.xj.

Sequit̃ nona viſio danielis
quã cũ ſeq̃nti ꝗdã dicũt eſſe
vnã. Sꝫ hieronymꝰ ſm he- A
braicã vitatẽ tradit eſſe duas:et dan.10
vtraqꝫ ſcripta eſt i daniele hebrai
ce. Porro vtranqꝫ vidit daniel vnã
quidẽ vidit:ſed alterã audiuit an
no tertio regni cyri regis perſarũ
⁊ in eadẽ die eiuſdẽ anni in hunc
moduꝫ. Primo anno darij: daniel
intelligẽs imminere.lxx.annũ ca-
ptiuitatis liberãde.orauit dñm vt
darius ⁊ cyrus liberarẽt populuꝫ
ſuũ. Et data eſt ſnĩa a deo de licẽ-
tia redeũdi danda:⁊ hanc egreſ-
ſam a dño ſupra nũtiauit danieli
gabriel. Et extũc darius diſpone-
bat de libertate ⁊ licẽtia dãda he
breis:ſꝫ pueniens morte nõ imple
uit. Cyrus aũt primo anno regni
ſui dedit eis eandẽ libertatẽ quaꝫ
habebãt indigene ⁊ licẽtiã redeũ-
di. Ipſi vero qꝛ fere oẽs nati erãt
in chaldea:et poſſeſſiones ibi ha-
bebãt:eligebãt remanere in terra
natiuitatis ſue. Pauci vero ꝙ aſcen-
dere

dere diſponebāt in iudeam: pigri
erant et moroſi etiā vſq; ad tertiū
annū cyri. Qđ attendēs daniel ve
hemēt⁹ affligebat dolore ꝙ pri⁹
et orabat dn̄m vt qui prius dede
rat regibus aīm liberandi: daret
A et populo animū redeūdi. Factū
Dañ.10 eſt ergo tertio anno regni cyri pri
mo menſe: prima die mēſis: luge
bat daniel triū hebdomadaꝝ die
bus panē deſiderabilē non come
dit carnes ⁊ vinū nō guſtauit: nec
vſus eſt vnguēto ꝑ balneis more
perſaꝝ. Die aūt .xxiiij. dū eſſet in
xta. fluuium qui eſt tigris vidit. Et
ecce vir veſtitus lineis accintus zo
na aurea: cuius facies quaſi ful
gur. ocli vt lāpades: totaꝫ corpis
quaſi criſolitus: que deorſuz erāt
brachia ſcʒ femora tibie et pedes
quaſi es candēs: ⁊ ſermo ei⁹ quaſi
vox multitudinis loquētis. Por
ro viri qui erāt cū eo territi fuge
runt ⁊ ſolus vidit viſionē ⁊ corruit
in faciē ſuā: ſed vir ille acceſſit: et
erigens eū ⁊ ꝯfortās ait. Noli me
tuere daniel: qꝛ ex die primo men
ſis quo poſuiſti cor tuū vt te affli
geres corā deo: exaudita ſunt ver
ba tua: ⁊ egreſſa eſt ſnia a deo de
reditu ppl'i. ⁊ eadē die volui ad te
venire vt nūtiarē tibi: ſed ꝑnceps
regni perſaꝝ reſtitit mihi .xx. die
bus ⁊ vno. Cūꝙ ſic egrederer ap
paruit princeps grecoꝝ veniēs vt
aduerſaret principi perſaꝝ ⁊ mi
hi ⁊ aliquātulā feci moram. Sed
nunc venio vt certificē te de redi
tu populi et in his nemo eſt mihi
adiutor niſi michael princeps ve
ſter. Hos duos principes greco
rum et perſarum dicit hierony
mus eſſe angelos malos: qui ap
poſiti ſunt regnis illis ad exerci
tiū. Laborabat itaꝙ angelus pſa
rum ne hebrei liberarent a domi
nio perſarū: tum quia delectaba
tur afflictionibus eoꝝ tū vt perſe
diutius affligentes eos grauius
peccarent. Laborabat etiam an
gelus grecoꝝ vt pſe ⁊ captiuitas
hebreoꝝ cū eis trāſirent in domi
nium grecoꝝ. Gregori⁹ vo aūt vult
eos fuiſſe angelos bonos qui ſa
tagebant ne tam cito liberarētur
iudei: vt ſi qđ adhuc erat purgan
dum in eis purgaret: ⁊ decoque
rent vſꝙ ad vnguē. Preterea addi
dit vir ille. Nunc reuertar vt pre
lier aduerſus principem perſarū.
verūtñ prius annuntiabo tibi qđ
expreſſum eſt in ſcriptura verita
tis de quibuſdā alijs quoꝝ geris
ſolicitudinē. Porro a primo anno
darij orabat daniel ꝓ eo vt ſtaret
et roboraret regnū eius ⁊ ſolici
tus erat de ſucceſſorib⁹ regni pſa
rū volēs eos ſcire. De quoꝝ mani
feſtatione ſequitur decima viſio in
qua primū inducitur Daniel lo
quens ſic.

¶ Uiſio decima. Capitulum .xj.

Go āt a pmo āno darij medi A
ſtabā i ꝯſpectu dei vt ꝯforta Dañ.11
rer ⁊ roborarer ipē dari⁹. Et hic
fit metaplaſmus qui frequēs eſt i
pphetijs. Et itroducit vir ille pdi
ctus loquēs ad danielē ſic. Et nūc
veritatē annūtiabo tibi: qꝛ ecce ad
huc poſt dariū ⁊ cyrū qui nūc ſunt
tres reges ſtabūt in pſide: cambi Inci
ſes. ſ. creneides magn⁹ darius fi dens.
lius itaſpis: ⁊ quartus. ſ. xerxes fi
lius darij ſup oēs erit: ⁊ cōcitabit
oēs aduerſus regnū grecie. ¶ De
iſto legit qꝛ ſuccendit athenas: et
bellū nauale egit apud ſalamiaz:
qñ ſophocles ⁊ euripides clari ha
bebant: ⁊ themiſtocles in pſaz fu
giēs hauſto ſanguine tauri periit.
Tunc vir qui loqbat danieli preter
miſit oēs reges vſꝙ ad alexādrum
magnū et ait. ¶ Surget vero rex
fortis: ⁊ faciet quod placuerit ei: ⁊ Dañ. vt
cū ſteterit conteretur regnū eius: ſupra.
⁊ diuidetur in quatuor ventos ce
li. In egypto enim que eſt ad me
ridiem primus regnauit ptholo
me⁹ lagi fili⁹. In macedonia phi
lippus qui ⁊ arideus frater alexā
dri que eſt ad occidentē ſyrie ⁊ ba
bylonie et ſuperioribus locis qui
ſunt ad orientē pfuit ſeleucus: ni
chanor imperauit aſie ⁊ ponto: ⁊ ce

teris in eadē plaga ꝓuincijs. An-
tigon⁹ ṽo ad ſeptētrionē. Et hoc
ſm orbis totius plagas dicimus.
Cui aũt in iudea eſt ad aquilonē
ſyriã: ad meridiē egyptuʒ hʒ. De
regno egypti ⁊ ſyrie tm̄ ꝓſeqtur
daniel: qꝛ ſub his afflict⁹ eſt ppl's
dei viciſſim. Porro poſt alexãdrũ
regnauit i egypto ptolome⁹ lagi
filius: a quo ſeqntes reges egypti
ptholomei dicti ſunt. Poſt ptholo
meũ philadelphus: poſt ptholo.
euergetes: poſt ptho. philopater:
poſt ptholo. epiphanes. In ſyria
poſt alexãdrũ regnauit ſeleucus:
poſt antioch⁹ ſoter: a quo ſucceſſo
res antiochi dicti ſunt: poſt antio-
chus theos: poſt antio. gallaric⁹.
poſt anti. magnus: poſt anti. epi-
De ptho lomeo. phanes. De his ꝓſequit̄ vir loqns
ad danielē: incipiēs a rege egypti
ſic. Et ꝯfortabit̄ rex auſtri. Hic eſt
ptholome⁹ lagi fili⁹ adeo fortis vt
pirrhũ regē epirotaꝝ expulſuʒ re
ſtitueret in regnũ ſʒ deuicto deme-
trio filio antigōi ſeleuco regni ſui
partē quã antigonus abſtulerat
reſtituit: cyprũ: phenicē: ⁊ regiões
multas ⁊ inſulas ſibi ſubiugauit.
Cui ſucceſſit ptho. philadelphus
q̄ prim⁹ ab ethiopia adduxit. cccc.
elephãtes turres ligneas eis ſuꝑ
ponēs in quib⁹ poſuit armatos
ad dimicandũ: ſub quo. lxx. inter-
pretes claruerũt. Hic pugnauit ꝯ̄
ãthiochũ theos regē ſyrie: ſʒ poſt
ea federati ſunt. Nã anthiochus
duxit vxorē beronicem filiã phila
delphi: repudiata priori vxore lao
dice: q̄ cũ rediſſet in grãm viri oc
cidit veneno virũ ⁊ filiũ quē ſuſce
perat de beronice: gallericũ ṽo fi-
liũ ſuũ fecit regē ſyrie. Euergetes
ṽo qui ſucceſſit philadelpho in vl
tionē beronice ſororis vaſtauit ſy
riã. Sed audito ꝙ principes egy-
pti ꝯſpirauerãt aduerſus eum re-
dijt in egyptũ: trahens ſecũ de ſy
ria predã multã nimis: ⁊ ſimula-
chroꝝ duo milia. dc. talēta. Por-
ro gallericus duos filios reliquit
ſeleuchũ ⁊ antiochũ magnũ: ſʒ an
thiochus occiſo frē ſuo regnauit
⁊ ꝯgreſſ⁹ cũ rege egypti philopa-
tre vict⁹ eſt ꝑ deſertũ fugiēs ⁊ pe-
ne capt⁹. Philopatri ṽo ſucceſſit i
egypto epiphanes cum eſſet qua
tuor annoꝝ: ⁊ cepit antioch⁹ ma-
gnus infeſtare eũ. Sed principes
egypti dimicabant ꝓ puero. Sub
epiphane onias ſacerdos aſſum-
ptis pluribus iudeoꝝ fugit i egy-
ptũ: ⁊ accepit a rege regiōeʒ q̄ elio
poleos vocabat̄ ⁊ in ea extruxit tē
plũ ſil'e tēplo iudeoꝝ aſſerens ſe C
implere vaticiniũ eſaie ſcribētis. Eſa. 19
Erit altare dñi in egypto: ⁊ titul⁹
eius in terminis eius. Hoc templũ
ꝑmanſit annis. ccl. vſq͂ ad veſpa-
ſianũ qui ciuitatē ipſam que dice
batur onie: ⁊ tē-
plũ fũdit⁹ euer-
tit. Porro antio
chus magn⁹ re-
liquit duos fili-
os ſeleucũ: ⁊ an
tiochũ epipha-
nē ſʒ epiphanes

Additio. De antiocho magno
Tria in ſcriptu
ris inuenis tē-
pla dñi conſtru
cta: a ſalomone
ab onia: a Ieſu
ſacerdote.

ꝑ fraudē eiecto fratre vel occiſo re
gnauit in ſyria. Hucuſq͂ ſʒ ordine
hiſtorie inter porphiriũ ⁊ noſtros
nulla eſt cōtentio: que ſequuntur
exponit porphirius de antiocho
tantum. Expoſuit enim Danie-
lem vt infamaret eũ. Nos autem
mixtim expoſuimus de antiocho
⁊ antichriſto: quedã tñ ſpãliter de
antiocho: ⁊ quedã de antichriſto:
vt illud de antiocho. ⁊ comedētes
panē cũ eo ⁊ cetera: vſq͂ illuc: ⁊ ve-
niēt ſuꝑ eũ trieres ⁊ romani. An-
tioch⁹ enĩ epiphanes dedit ſororē
ſuã vxorē epiphanio regi egypti i
dolũ: q̄ ſuſcepit ex ea duos filios.
Tũc antioch⁹ igreſſus eſt egyptũ
tãq͂ viſur⁹ ſororē ⁊ nepotes: ſed in
ter epulas fecit occidi viꝝ ſororis
⁊ voluit obtiere egyptũ: ſʒ egyptij
virilr̄ reſiſtētes deiecerũt eũ. Poſt
bienniũ reuerſus obſedit alexan-
driã ⁊ ecce legati romanoruʒ miſ-
ſi ſunt ad egyptios liberãdos q̄b⁹
federati erãt. Cũq͂ applicuiſſent
egreſſus eſt eis obuiã antioch⁹ et
dum

dum ſtarent in littore dixit ei mar=
cus publius lenae. Senatus po=
pulusqꝫ romanus ꝑcipiūt tibi rece
dere ab amicis ſuis. Cūqꝫ ille pe=
teret inducias reſpōdendi: marcꝰ
circa illum fecit circuluꝫ in ſabulo
cū virga: ⁊ ait. Senatꝰ populuſqꝫ
romanus ꝑcipiūt tibi ne egredia=
ris de hoc circulo donec rñdeas.
Ad quem antiochus. Si ſic viſum
eſt ſenatui et populo romano rece
dendum eſt: ⁊ receſſit ab egypto:
ſilr ⁊ qđ ſequitꝛ de antiocho tantū
De anti= intelligendū eſt: ⁊ erit in concupi=
chriſ= ſcentijs feminarum. Naꝫ antichri
to. ſtus caſtus erit ob ſimulationē re=
ligionis. Quod vero ſequitur deū
in moazim in loco ſuo venerabitur
vtriqꝫ congruit. Moazim enim pre
ſidium ſonat: ⁊ antiochus in hie=
ruſalem preſidium poſuit ⁊ idolū
iouis: antichriſtus vero diabolum
deū ⁊ preſidem ſuuꝫ venerabitur.
Porro antichriſto tm̄ ꝯgruit id qđ
ſequitꝛ: ⁊ figet tabernaculuꝫ ſuum
apherno inter maria. Apherno in
terpretatur ſolum ſuum: ⁊ eſt ſen=
ſus. Figet tabernaculū ſolij ſui in
hierlm: q̄ ſita eſt inter mare mor=
tuum ⁊ tyrrenū ⁊ ſup mōtē incly=
tum ⁊ ſctm̄. i. in mōtē oliueti: ⁊ po=
net tabernaculū ſuū: ⁊ veniet vſqꝫ
ad ſummitatē eius. i. ad locū vnde
dñs aſcēdit ⁊ nemo auxiliabitꝛ ei:
q꞉ audietꝛ vox in aere dicēs. More
A re ⁊ ſtatim fulminabitur. ¶ Poſt=
Da. 12 ea proſequitur viſio de antichriſti
tꝑe: ⁊ cōuerſione iudeoꝝ ⁊ reſurre
ctione mortuoꝝ dicens. Et veniet
tempus quale nō fuit ex quo gen=
tes ceperunt eē. Et ſtabit michael
ꝓ filijs populi tui ⁊ ſaluabitꝛ ex
eis oīs qui ſcriptꝰ erit ī libro dei.
Et mltitudo oīm q̄ dormiūt in pul
uere tre euigilabūt alij ī vitā eter
nā: alij in opprobriū vt videāt ſp.
Nō q̄dē bonos: q꞉ tolletꝛ impiꝰ ne
videat gloriam dei: ſed vt videant
opprobriū ſuū ſemꝑ. Tu autē da=
niel ſigna librū. i. ſcribe myſteria:
ſed nō expone. Pertranſibunt plu
rimi ⁊ multiplex erit ſciētia quaſi
diceret. Relinq̄ poſteris materiam
exercitij. Et deſiderabat daniel ſci
re quanto tēpore duraret ꝑſecutio
antichriſti. Et vidit principem per
ſarū ſtantē in ripa fluminis: ⁊ prin=
cipē grecoꝝ ſtantē in altera: et vi=
rū indutum lineis ſtantē in medio
ſup aquas: ⁊ dixit ad eū. Vſqꝫ quo
finis horū mirabiliuꝫ. Et eleuans
ille vtrāqꝫ manū iurauit ꝑ viuen=
tē in eternū: q꞉ in tp̄s ⁊ tpa ⁊ dimi
dium tpis. Et ait daniel. Domine
q̄d erit poſt hec. Et rñdens ille ite
rauit idē tp̄s: ſꝫ ꝑ alia v̄ba dicēs.
Cū ablatū fuerit iuge ſacrificiū et
poſita fuerit abhominatio in deſo
lationē hoc ē cū ablato cultu dei
⁊ deſolato: āntichriſtꝰ abhominabi
liter exhibebit ſe adorādū: ⁊ erūt
dies mille ducenti. xc. i. tres anni ⁊
ſemis. Poſtea intulit q̄d erit poſt
hec. Rñdet dicēs btūs q̄ expectat
⁊ peruenit ad dies mille ccc. xxxv.
Si diebꝰ mille. cc. xc. addantꝛ dies
xlv. fient dies mille. ccc. xxxv. Ita
poſt mortē antichriſti dabuntꝛ la=
pſis. xlv. dies ad pniam. Et eſt ſen
ſus. Btūs erit q̄ poſt dies ꝑſecu
tiōis ꝑueniet. ad dies ſup additos
pnie. Tu aūt daniel iterum vadis
ad ꝑfinitū tp̄s vite tue et requieſces
⁊ in fine dieruꝫ ſtabis in ſorte tua.
i. reſurges in ordine tuo.

¶ Sequitur. Cap. dañ. xiij.
quod tractat de ſuſanna.
De idolo belis ⁊ dracone. ca. xiiij.
De habachuch. ca. xv.
De cyro. ca. xvi.
De licentia redeūdi data iudeis.
Capitulum. xvij.
De anno ſeptuageſimo ca. xviij.
De reedificatione templi. ca. xix.
De cambiſe. ca. xx.

¶ De ſuſanna. Cap. xiij.

Equitꝛ hiſtoria ſuſanne Prefa=
quā hebreꝰ nō hꝫ ī libro tio.
danielis. Et vocat eā fa
bulā non ꝙ inficietur rē
geſtam: ſed ꝙ in ea falſum legitur
de ſacerdotibus lapidatis quos
hieremias aduſtos teſtatꝛ. Et quia
fabulamur eam ſcriptam a danie=
le: cum

le:cum a quodã greco ſcripta fue=
rit:qđ ꝓbatur ex eo ꝙ quedam al
luſio verboꝝ facta ſit ibi nolb⁹ ar
borum vcȝ apotoy:cymi.cyſe.apo
toy primi priſe. Tales em̃ alluſio
nes verborũ ⁊ arborũ nomina nõ
inueniunt in hebreo. In trãſlatio=
ne quidem noſtra vna ex eis allu=
ſionib⁹ qualiſcũqȝ legitur;vt cum
dixiſſet ſacerdotes ſub cyno reſpõ
dit daniel verbuȝ:quaſi alludens
nomini ſcindet te mediũ. Expreſ=
ſius fieret ſi diceretur ita ſub ilice:
et adderetur illico angel⁹ domini
ſcindet te. Eadem alluſio põt fieri
verbi ad nomẽ tẽporis:vt ſi dicere
tur:factum eſt hoc feria ſcđa:ẽt rñ
deretur;feriat te deus. Hanc ean=
dem hiſtoriã vocat origenes fabu
lam in decimo ſtromatum.i.inſtru
ctionũ:forte ſe=
cũdã editionem
quã ſub obelo ⁊
aſteriſco ꝯpoſuit
ſtromata voca=
uit:qꝛ ꝑ eaȝ ple
nius nos iſtru=
xit. Apparet au
tẽ hoc factũ eſſe
adhuc recẽti ca
ptiuitate:qꝛ da=
A niel adhuc iuue
dañ. 13 nis erat. ¶ Por
ro ſuſanna vxor
ioachiȝ pulchra
erat nimis ⁊ ex=
arſerunt in eam
duo ſeniores iu
dices illius an=
ni:de q̃bus dicit
dñs. Iniquitas
egreſſa eſt i ba=
bylone a ſeniori
bus iudicibus.
Tradũt hebrei
quia mulieres i
hoc decipiebant:quia dicebant ſe
eſſe de ſtirpe dauid ⁊ chriſtũ de ſe
mine ſuo naſciturũ. Hi ſtatuerunt
in cõmune tp̃s quo ſuſannam poſ
ſent inuenire ſolã:⁊ latuerũt poſt
meridiem in pomerio helchie. Et

Additio.

Quid ſit obel⁹ ⁊
aſteriſc⁹ require
ſupra ea.i gene
ſi ð diuerſis trãſ
lationibus. Cuȝ
em̃ quatuor fuiſ
ſent trãſlatiões
lxx.aq̃le theodo
tionis ſimachi.
origenes trãſla
tiões illas corri
gẽs. iiij.colum=
nas fecit:i pria
poſuit trãſlatio
nẽ.lxx,i ſecũda
aquile:in tertia
theo.i q̃rta ſym
machi;⁊ ꝯueniẽ
tiã triũ notauit
aſteriſco:diſcor
dantis a tribus
trãſlatiõib⁹ no=
tauit obelo.

ingreſſa eſt ſuſanna volens laua
ri.i.vngi ꝑ conſuetudine terre: et
miſit puellas ad afferendũ oleũ ⁊
ſmigmata. Eſt autẽ ꝓprie ſmigma
hordeum cũ palea vñ faciunt mu=
lieres decoctionẽ forte ad nitoreȝ
faciei. Tunc currẽtes ſenes ad eã
dixerũt. Cõmiſcere nobiſcum:alio
quin feremus ꝯtra te teſtimonium
adulterij. Et elegit ſuſanna incide
re in manus eorũ potius q̃ pecca=
re in deũ. Et exclamauit. Et accur
rẽtes famuli;erubuerũt cũ audiſ=
ſent ſenes loqui. Altera die ſtatu=
ta eſt ſuſanna in medio populi:et
ponẽtes ſenes man⁹ ſuas ſup ca=
put eius conteſtati ſunt ſe vidiſſe
iuuenem:⁊ ipſam pariter commi=
ſceri;⁊ cõdẽnauerunt eã ad mor=
tem. Et clamauit ſuſanna voce ma
gna ad deum. Domine tu ſcis qꝛ
ignorãs morior. Cũqȝ traheretur
ſuſcitauit deus ſpm̃ pueri cuj no=
mes daniel. Nõ eſt credenduȝ his
qui dicunt Danielẽ mortuũ fuiſſe
⁊ ſuſcitatuȝ tunc ⁊ deinceps fuiſſe
prophetam:ſed tũc manifeſtauit
dñs ſpiritũ ſanctũ fuiſſe in eo:qui
prius quaſi latẽs q̃eſcebat. Et ait
daniel ad populum. Reuertimini
ad iudiciũ:qꝛ falſuȝ locuti ſunt ad
uerſus eã. Cũqȝ reuertiſſent ſepa=
rauit Daniel ſenes abinuicẽ:⁊ ad
uocans vnũ dixit. Sub qua arbo=
re vidiſti eos colloquẽtes qui ait.
Sub cyno quã latini dicũt ilicem
vel lẽtiſcũ:⁊ aduocat⁹ alter dixit
ſub pruno. Et acclamauit popul⁹
in eos ꝓpter diſſonantiã;et inter=
fecerũt eos.i.regi tradiderũt iter
ficiẽdos. Et factus eſt daniel ma=
gnus in populo in die illa et dein=
ceps. Et rex aſtrages appoſit⁹ eſt
ad p̃res ſuos:et
ſuſcepit cyr⁹ re=
gnũ ei⁹.i.regnũ
perſaꝝ. Forte h
determinat tp̃s
quo liberata eſt
ſuſanna qñ.ſ.cy
rus fact⁹ eſt rex
ꝑſarũ: ⁊ darius

Additio.

Trãſit⁹ eſt quẽ
hic facit hiſto=
ria: valẽs forte
ad p̃cedẽtia de
ſuſanna:vel ma=
gis ad ſequẽtia
de idolo belis.

rex

rex medorum. Uel potius determinet ipsa sequentis historie que hic inchoat et ad hunc stabat regnum babylonis et erat in babylone rex de quo statim sequitur. ¶ Erat

¶ pe eminentis astragis et successione darij filij eius adoptiui et cyri nepotis .i. filij filie eius astrages factum est illud de bele et illud de susanna: cum adhuc regnum babylonis floreret.

Da. 14 autem daniel conuiua regis et honoratus super omnes amicos eius: cuius nomen/quia tacet historia / potest intelligi fuisse pater balthasar vel ipse balthasar sub quo factum est a daniele, quod legitur in fabula beli et draconis: quam fabulam appellat hebreus: eo quod falsum legitur in eo et impossibile de translatione abacuch. Et refert hieronymus: quod cum dixisset ei hebreus talem translationem corporalem nunquam factam esse: respondit quidam sciolus qui erat cum eis: ezechielem translatum de chaldea in iudeam. Et irrisit eum hebreus dicens. In litera expressum est quod ezechiel translatus est in spiritu. Unde apostolus noster caute locutus est dicens. Siue in corpore siue extra corpus nescio deus scit. Et addidit hebreus nil in hac fabula propheticum narrari sed opus tamen ex industria factum.

A 2. co. 12 ¶ De idolo belis et dracone.

Capitulum xiiij.

A Da. 14 Erat autem in babylone idolum nomine bel. et impendebantur ei diebus singulis de simila. xij. artabee: et oues. xl. et vini amphore. vi. Est autem artabee apud chaldeos eadem mensura que et ephi apud hebreos mensura. s. trium modiorum. Et rex babylonis adorabat illud per singulos dies et dicebat danieli. Quare non adoras bel. Qui respondit. Non colo facturam sed creatorem omnium deum viuentem. Et ait rex. Non videtur tibi bel deus viuens: quod tanta quotidie comedit et bibit. Qui respondit intus luteus est et foris ereus: nunquam comedit. Et vocauit rex sacerdotes et ait. Nisi dixeritis mihi quis comedit impensas has moriemini. Si autem ostenderetis mihi quod bel comedat hoc daniel morietur. Erant autem sacerdotes. lx. exceptis vxoribus et paruulis. Et venit rex cum daniele in templum. Et dixerunt sacerdotes. Nos egredimur foras: et tu rex pone vinum et escas et claude ostium et signa anulo tuo et nisi inueneris mane omnia comesta a bel moriamur. Et posuit rex cibos ante bel. Et daniel cribrauit cinerem per totum pauimentum coram rege: et clausum est ostium: et signatum anulo regis. Sacerdotes autem ingressi sunt illa nocte iuxta consuetudinem suam cum vxoribus et liberis: et consumpserunt omnia. Fecerant autem sibi cuniculos sub terra: et absconditum introitum sub mensa diluculo venit rex ad templum et daniel cum eo: et inuenerunt signa salua. Cumque aperuissent ostium intuitus rex mensam vacuam exclamauit. Magnus es bel. et tenuit daniel regem ne ingrederetur: et ait. Aduerte vestigia pedum super pauimentum. Et iratus rex apprehendit sacerdotes: et ostenderunt ei ostiola per que ingrediebantur et egrediebantur. Et occidit eos rex: et dedit bel in manum danielis. Qui subuertit eum et templum. Erat autem in eodem loco draco magnus et erat in fouea: et adorabant eum babylonij. Sacerdotes eius habebant hydraulia .i. vasa facta de corijs vitulorum: et percutiebant ea virgis coraulinis: vt facerent sonitum terribilem quasi tonitruum: ad quem excitatus draco quandoque emittebat fumum quandoque ignem: quandoque visibiliter apparebat. Et dixit rex danieli. Non potes dicere: quia iste non sit deus viuens. Et ait daniel. Da mihi potestatem: et interficiam eum absque ferro et fuste. Et dedit ei. Tulit ergo Daniel picem et adipem et pilos: et coxit pariter: fecitque massas et dedit in os draconis: et suffocatus crepuit. Et indignati babylonij dixerunt. Iudeus factus est rex. Et dixerunt ad re-

Additio. Acsi dicerent. Hereticus vel publicanus factus est.

A Supra 6. gem. Trade nobis danielē: alioquin interficiem⁹ te ꝛ domū tuā: ꝛ cōpulſus tradidit eis. Qui miſerunt eū in lacū leonū: ꝛ erat ibi ſeptē dieb⁹. In lacu erāt leones ſeptē ꝛ dabāt eis quotidie duo corpora dānatorū ꝛ due oues: ꝛ tunc nō ſunt data eis vt deuorarēt danielē. ¶ Erat aūt abachuch ꝓpheta in iudea: q̄ ferebat pulmentū meſſorib⁹. Et ait angelus ad eū. Fer prādiū in babylonē danieli q̄ eſt in lacu leonū. Qui r̄ndit. Babylonē non vidi: ꝛ locū neſcio. Et tulit eū angel⁹ capillo capitis ſui ꝛ poſuit eū ſuper lacū: ꝛ clamauit abachuch. Daniel ſerue dei tolle prandiū qđ miſit tibi de⁹. Et gratias agēs daniel comedit. Porro angel⁹ reſtituit abachuch ī loco ſuo. Uenit ergo rex die. vij. vt lugeret danielē: ꝛ vidēs eū ſedērē in medio leonū exclamauit. Magn⁹ es dñe de⁹ danielis: ꝛ extraxit eū de lacu leonū. Porro illos q̄ pditiōis ei⁹ cā fuerāt itromiſit: ꝛ deuorati ſunt in momēto corā eo.

¶ De abachuch. Capitu. xv.

Porro abachuch fuit dē tribu ſymeon. Hic preuidit captiuitatem hieruſalem futuram. Et aduenientib⁹ chaldeis fugit in oſtratenā ꝛ erat incola ī terra iſrł. Deſcēdētib⁹ vo reliquijs iude in egyptū q̄ſi peregrinabat in terra ſua. Et ſcpſit Et in principio operis cauſaſ aduerſus deū cur ipius vaſtaſſet ppl'z dei: ꝛ ſāctuariū ei⁹ cū ipſe clamaret ꝛ nō exaudiret. Sꝫ ī ꝯſolatōēz apuit ei dñs calamitates circūſtantiū nationū futuras per nabuchodonoſor lōge maiores: ꝛ tādem ipſum nabuchodonoſor periturū: ꝛ ita murmure ꝯuerſus eſt ad p̄ces. ¶ Et oſtēdit illi dñs aduentū xp̄i dicēs. Si morā fecerit expecta eū qꝛ veniens veniet ꝛ nō tardabit. Et īprecatus eſt abachuch nabuchodonoſor iter plurima dicēs. Ue qui potū dat amico ſuo mittens fel: ꝛ inebriat cum vt aſpiciat nuditatē ei⁹ ꝙ fecit nabuchodonoſor ſedechie. Ultimo ſcripſit canticum. Dñe audiui ꝛc. Hic dū ferret pulmētū meſſorib⁹ dixit domeſticis ſuis. Ibo ego in terrā longinquā: cito redibo. Si tardauero per dies ferte cibū meſſoribus. Et cum fuiſſet in babylone ſubito ſuperuenit meſſorib⁹. Intellexit autē ꝙ celeriter eſſet ppl's a babylonis reuerſurus. Uſi ptꝫ lōge poſt libertatā ſuſanna hoc eē factū. Signū autē reditus dedit his qui in iudea erant: ꝙ viſuri eſſen lumē ī ruinis tēpli: vltimāq; templi deſolationē pdixit ꝙ gēs occidētalis hāc eſſet actura. Tūc inquit Uelamē ſancti ſanctoꝝ ſcīdetur ꝛ duarū colūnarū epiſtilia auferenſ: ꝛ q̄ ſint null⁹ agnoſcet. Ipſa vo in heremo adducenſ: et eos in vltimo q̄ pſecutionē ſuſtinēt a ſerpēte illuminabit dñs ſicut a pncipio. Et mortu⁹ eſt abachuch ꝛ ſepultus ī agro ꝓprio ſolus. Porro de daniele quantum ſuperuixerit poſt reditum populi in iudeam neſcimus. Defunct⁹ autem ꝛ ſepultus eſt in ſpelunca regali ſolus cum gloria. Hic eſt daniel qui dedit ſignū in mōtibus ſup babyloniam dicens. Quando pars mōtiū arborea fumigabit vēiet finis babylonie quādo vero velut ignis ardebit finis erit vniuerſe terre quādo ad partē no

A Abac. 2.

A Abac. 3

Abac. ꝛ daniel mouſ.

Additio.

Id eſt duaꝝ tribuū. Iā enim captiuate erant x. tribus ꝛ coloni in earum terras adducti inter quos latuit abachuch uſq; receſſiſſ: nechal dei: poſtea redijt in terraz iude. ꝛ diſcedentibus alijs in ꝓpria terra quaſi peregrinus remanſit.

Additio.

Hec verba ſumpta ſūt de libro epiphanij epiſcopi cipri: cui ī ſpiritu reuelata ſunt quedam ſecreta prophetarum. Plurima enim prophetie abſcondunſ: vt a quodaz dicit

thi aque decur= rerint reuertet populus ad ter ram ſuā. Quod ſi fluxerit ſangui ne erūt homici dia belial in vniuerſa terra.

Secretum meū mihi. ⁊ liber ille epiphanij ſecre tuȝ prophetaꝝ dicitur.

¶ De Ciro. Capitu. xvij.

Ex di= uerſis histo= rijs. POſt mortē darij medi cirus monarchiā tenuit orientiſ cu ius ſedē poſuit apud perſas. lȝ re gnū medoꝝ maius eſſet ⁊ honora bilius eo ꝙ perſe eum ſublimaue rāt i regē. Iſte fuit nepos darij ex ſorore: nepos vero aſtiagis ex fi lia. Porro aſtiages vnicā habuit filiā et vidit ſomniū ꝙ de genita libus filie oriebatur vitis q̄ totā occu papat aſiam: ⁊ accepit a coniectori bus ſe habiturū nepotē ex filia q̄ dñs eſſet aſie ⁊ ipſuȝ deijceret a re gno. Quod timēs dedit filiam ſuam vxorē militi plebeio. ne filius ex ea naſceretur nobilis ⁊ potens. Preter ea filiā ꝑgnātē aſciuit et natū ex ea filiū cuidā ꝑticipi arcanoꝝ tra didit occidēdū. Qui credēs regnū trāſiturū ad filiā ſuā filiū eius ve ritus eſt occidere ⁊ vni de paſtoribus regis tradidit paruulū exponēdū in nemore. Qui cū expoſuiſſet euȝ ⁊ id indicaſſet vxori: q̄ in diebus il lis pepererat ſupplicauit ei mu lier vt paruulū deferret ei alēdū. ⁊ Nota canē h eē ꝓp um no mē ꝑſo ne vt ꝓa hi ſtoria hȝ ꝙ fuit v xor pa ſtoris. ꝓpriū filiū ꝓ eo exponeret. Cūq; rediſſet paſtor ad puerū inuenit canē ꝓbētē ei vbera ⁊ a feris ⁊ a nibus defendentē. Cūq; tuliſſet euȝ ad vxorē alluſit ei tanq̄ diu note. vocauitq; puerū ſpartecū. i. catulū. Spartos enim ꝑſice canē ſonat. Qui cū eſſet grādiuſculus a pueris ludē tibus: factus eſt rex eoꝝ ⁊ contuma ces ⁊ inobediētes ſibi grauiter affli gebat. Quod grauiter ferētes patres eoꝝ verbū detulerūt ad regē de fi lio paſtoris. Quē cū aduocaſſet rex ⁊ argueret eū ꝙ pueros plagaſſet ille intrepidus ſe vt regē feciſſe re ſpondit. Et āmiratus rex ⁊ quedā ſi gna generis ſui in eo eſſe deꝑhēdēs aſcito paſtore ſecretius veritatem rei agnouit. Uerūtñ timor eius de nepote mitigatus eſt: eſtimans quod verbū coniectoꝝ de regno īpletū eēt in regno puerorū. ⁊ eidē cui ꝑus cōmiſerat occidēdū, cōmiſit alēdū nō iudicans eū eſſe niſi paſtoris fi liū. Filiū q̄dem illius ſecretarij ſui clāculo dedit patri ad comedēdum q2 nō obedierat ori eius. ⁊ poſt id ipſuȝ indicauit ei. Factū eſt autem vt aſtiages traderet exercitum il li ſecretario ad hoſtes expugnan dos ipſe vero recedit in media. Por ro ille nō īmemor maleficij regis ꝑſuaſit exercitui: vt ſpartacū regē ꝑſidis ſibi eligerēt: ⁊ cognomina uit eū cyrū: ꝙ interꝑtatur heres. q. d. Licet reluctetur aſtiages hic eſt he res. Quo facto, timēs aſtiages da rium conſobrinū adoptauit ſibi in fi liū ⁊ collecto exercitu cōgreſſus eſt aduerſus cyꝝ ⁊ fugerūt ꝑſe. Uxo res autē eoꝝ ⁊ matres egreſſe ad eos: ⁊ detectis poſterioribus ſuis aie bāt. Uultis ne introire i vteros ma trū ⁊ renaſci. Hoc pudore excitati ꝑſe acriter redierūt in hoſtes ⁊ vi ctus eſt aſtiages. Cirus autē magis exhibuit ſe illi nepotē q̄ victorē. Nā regnū hircano ꝓceſſit ei. Da rio vero tanq̄ fratris matris ſue tra didit regnum medoruȝ tamē ſub certa ſpe reuertendi ad ipſum.

¶ De licentia redeundi data iu= deis. Capitulum. xviij. A 1. eſdre 1. c. 3.

ITaq; cū vniuerſuȝ regnū de uolutū eēt ad eū in huius re gni āno ꝑmo ſuſcitauit dñs ſpūm B Eſdr. 2 eius vt implerētur verbū ieremie. Et de ⁊ 2 pa. dit libertatē omnibus iudeis q̄ erāt in 39. vniuerſo regno ſuo ⁊ īn iam redeū D di i iudeā ⁊ edificandi domū dñi. hie. 29 Excitatus autē fuit ex verbis eſaie. B qui ante. cc. ⁊. x. annos ſcripſerat yſa. 45 de ipſo dominum dicētem. Chri ſto meo ciro cuius apprehendi dex teram ſubijciam gentes et regna. ipſe reedificabit domum meaȝ in hieruſalem. Ut ergo hanc munifi cam ſcripturā impleret ⁊ ſcriptu ram libertatis ⁊ licentie traduxit in vniuerſuȝ regnum ſuum dicēs.

Omnia

Omnia regna terre dedit mihi do
A min⁹ de⁹ celi. credo hūc eſſe quē
1 eſdre gēs iſrael adorabat. In hac ep̄la
1. hortat⁹ eſt ēt iudeos vt aſcēderēt
in iudeā. ⁊ q̄ nollēt aſcēdere iuua
rēt aſcēdētes in pecunia veſtib⁹ et
iumētis. Porro clariſſimi iudeoꝝ
habitabāt i babylonia. i. in terra
babylōis euerſe. Babylō em̄ ꝓp̄e
nomē ē ciuitatis: babylōia ꝓo no
mē regionis: ſ; vnū ꝓ altero ſepe
legat̄. ¶ Inter eos zacharias na
tus in chaldea iā ꝓphetabat. Hic
būdixit ſalatiel i filio vocās eū zo
robabel qđ īterp̄tat̄ magiſter ba-
bylonis. q. d. hic erit magiſter ca-
ptiuitatꝭ babylonice. Ad hui⁹ pro
phete exortationē p̄mi ſurrexerūt
viri iuda: vt aſcēderent in hierl̄m
poſtea ꝓo viri beniamin et leuite.
Propterea vt dicit ioſeph⁹ a iuda
cognominati ſunt iudei. Hui⁹ em̄
noīs plures fuer̄t cauſe. Sup tur
ri babel legit̄ ꝙ a iudā q̄ cognoia
tus eſt iudas dicti ſunt iudei. Ali
bi ꝙ a iuda filio iacob. Alibi ꝙ a
iuda machabeo. Porro aſcēſuri i
hierl̄m vel in iudeam alios horta
bātur: ſed paucos inuenerūt q̄ aſſē
Ex Eſ- tirēt eis. ⁊ ꝓpterea tā i exhortatio
dra di ne q̄ȝ in apparatu tres ānos ꝯple
uerſi- uerūt. Igr̄ i tertio āno cyri regreſſi
mode. ſunt ſub zorobabel duce ⁊ ieſu ma
gno ſacerdote adhortātib⁹ eos za
charia ꝓpheta: ⁊ aggeo iuuene ſ;
nōdū ꝓpheta. Erāt aūt circiter. l.
milia. Fuerūt ei de iudeis. xlij. mi
lia ⁊. cccc. ⁊. lx. Reliq̄ vero erāt ſer
ui ⁊ ācille ⁊ hoīes generꝭ ꝑmiſcui.
Et remiſit cū eis cyr⁹ ptē vaſoꝝ
dn̄i quīq̄ milia ⁊. xl. inter q̄ ponit
ioſeph⁹ refrigeratoria quoꝝ vſuȝ
nō legi. Aſcēderūt etiā q̄dā cū eis
dicētes ſe eſſe de gn̄e ſacerdotū ꝓ
pter emolimētū. Cūq̄ q̄rerēt ſcri-
pturā genealogie fuerat nō inueni-
rent. recepti ſunt in iſrael: ſed eie-
cti ſunt a ſacerdotio reuerſi ſunt i
hieruſalem ⁊ in ciuitates iude.

¶ De anno. lxx. Cap. xviij.

Hie. 25 Hic eſt autē annus ſeptuage
ſim⁹ relaxāde captiuitatis
quā ꝑdixit hieremias. Nam ⁊ hie
ronym⁹ p̄mū annū dicit cyri fuiſſe
ſeptimum ſeptime decadis. Itaq̄
terti⁹ ānus cyri fuit ſeptuageſim⁹
cui ꝯſonat ioſeph⁹ dicēs. Primo an
no imꝑij cyri ſeptuageſim⁹ cōcur D
rebat. i. iminebat. De eodē legit̄ i 2. par.
paralipomenō. Si q̄s euaſerat gla- 30.
diū duct⁹ in babylonē ſeruiuit re
gi ⁊ filijs eius donec imparet rex
perſarum: et compleretur ſermo
hieremie ⁊ celebraret terra ſabba
ta ſua vſq̄ dum cōplerentur deſo
lationis ſeptuaginta anni. De eo
dem meminit daniel: anno primo A
darij intellexi numerū annoꝝ vt Dan. 9
complerentur deſolationis hieru
ſalem. lxx. anni. Idipſum plane ꝑ
dixerat hieremias in epiſtola quā
direxit ad tranſmigrationē. Cum
ceperint inquit impleri. lxx. viſita
bo ⁊ reducā vos ad locum iſtum. C
Alibi tamē videt̄ velle ieremias. Hie. 29
ꝙ ante euerſionē babylonis ꝯple
ti eſſent: vbi ait. Seruient gentes
iſte regi babylonis. lxx. annis. Cū
q̄ cōpleti fuerint anni. lxx. viſita- C
bo ſuper regē babylonis. ⁊ ſuper Hie. 25
gētē: iſtā iniq̄tatem eoꝝ dicit dn̄s
⁊ ponam terrā in ſolitudines ſem
piternas. Et hac autē autoritate
fabulātur iudei vt ſupra diximus
exultaſſe balthaſar: ⁊ ꝯuiuiū feciſ
ſe. Hic autē loquit̄ hieremias de
lxx. annis: nō captiuitatis ſed ini
q̄tatis nabucho. ex quo cepit op-
p̄mere finitimas natiōes. ¶ Huic
opinioni atteſtat̄. African⁹ agēs
de neemia. ⁊. xx. āno regis Arta-
xerſis dicēs. Eo tp̄e regni ꝑſarum
cxv. āni fuerūt euoluti captiuitatꝭ
aūt hieruſalē. c. lxxv. ¶ Euſebius
tn̄ in libro chronicoꝝ videt̄ obloq̄
ꝑdictis ſm annum darij filij ita-
ſpis dicēs fuiſſe. lxx. ſm autorita-
tē zacharie: q̄ ſcđo anno darij ſcri
bens audiuit virū ſtātē inter myr B
teta dicentē. Dn̄e exercituū: vſq̄ q̄ zach. 1.
nō miſereberis hierl̄m: ⁊ vrbium
iuda q̄b⁹ iratus es. Iſte iā ſeptua
geſim⁹ eſt ān⁹ ⁊ poſt pauca. Cū ie
iunaretꝭ ꝑ hos. lxx. ānos: nūq̄d ie
iunium

ieiunium ieiunaſtiſ mihi. ¶ Huic quoq; conſonat clemēs i primo ſtromate dicēs. ⁊ pſeuerauit captiuitas annis lxx. vſq; ad ſcōʒ ānū darij filij itaſpis. ¶ Videt q; euſebi⁹ diſtiguere int̄ ſeptuagita ānos captiuitatiſ. ⁊. lxx. ānos deſolatiōis templi dicēs ſm nōnullos vſq; ad annū. xx. ciri colligit̄ oē tēpus captiuitatis āni. lxx. a tertio anno ioachim filij: iolie. Porro ſʒ alios ab āno tredecio ioſie vſq; ad p̄mū ānū ciri colligūt āni captiuitatiſ. lxx. de ſolationis vō tēpli ſub dario rege cōplēctur anni. lxx. Hoc opinioni conſonat gloſa hier. ſup ezechielē. vbi agit̄ de dormitione ſuper latus dextrum dicens quod primo anno ciri fluxerant anni deſolationis templi. xxx. Porro ſor opinio de anno. lxx. magis certa eſt: ⁊ plurimi autoritatibus ſancita. Sola zacharie autoritas nos mouet. Iſte iam ſeptuageſim⁹ eſt ann⁹: quod forte determinari poteſt: vt iam accipiatur de p̄terito. q. d. lxx. annus iſte notus: ſcilicet ⁊ famoſus iam diu eſt. Forte dictus eſt in zacharia. lxx. annus: non captiuitatis: ſed quinte etatis q̄ ſm hebreos inchoauit anno. xxx. ante ciri monarchiam.

Additio. Qui fuit magr̄ in alexandria: ⁊ poſt eum orige nes: et fecit ille clemēs ſtromata. i. inſtructiones quaſdam.

Additio. Quotus poſt cirum fuerit darius require ita quot etiam annis cirus quot cambiſes. quot erencides r̄gnauit notare poteris.

¶ De reedificatione tēpli. ca. xix.

A
1. eſd. 5
Porro i āno regreſſiōis in iudeā cōgregat⁹ē pp̄lus quaſi vir vn⁹ i hierl'ʒ. Et edificātes altare: collocauerūt illud ſup baſes ſuas ⁊ obtulerūt ſup illō holocauſta dn̄o mane ⁊ veſpere. Feceruntq; ſolēnitatē tabernaculorum. Vn̄ vō habuerīt ignē neſcim⁹: niſi forte ex calculis veteris altaris excuſſerit

illū. Anno aūt ſcōo mēſe ſcōo iecerūt fundamēta tēpli. Qō audientes ſamarite venerūt ad eos ⁊ dixerūt. Edificem⁹ vobiſcū qr ita vt vos q̄rim⁹ deū vr̄m. Et r̄nderūt duces iſrl̄. Cōmūe eſt nobis ⁊ vobis adorare dn̄ʒ ſʒ nō ei domū edificare. Hoc em̄ tm̄ nobis rex cirus p̄cepit. Cūq; apparuiſſent fundamēta ſup terrā eleuauit pp̄lus vocē i iubilationē. Porro q̄dā ſeniores q̄ viderant templum prius eiulabāt voce magna nec poterat quis cognoſcere clamorem letantiū et plā ctum eiulantium. Porro ſamarite indignati impediebant man⁹ eorum. Cumq; ſe impedire non poſſent dederunt munera principib⁹ regis perſarum qui erant poſiti ſup terrā. Qui pecunijs corruptivē diderīt eis vt impedirēt neglig ētiam edificatiōis ciro tñ ignorāte Et adeo ipedierūt eos p i. xxx. ānis q̄b⁹ cir⁹ regnauit non erexerunt muros templi: niſi vſq; ad appodiationē. ¶ Porro cirus cum percuſſiſſet creſum iuxta fluuium alim: gentē lidorum bellicoſiſſimam aſtute redegit in concordiam. Tradidit enim eis ſolēnitates ⁊ ludos p̄cipiens eis vt luſib⁹ comeſſationibus et amplexib⁹ vacarent quaſi beniuolētiam in eos oſtendens. Et in hunc modū eos euirauit ⁊ quos bello nō poterat: per libidinē repugnauit. Poſtea vero tranſgreſſus: araxem a regina maſſagetarum thamari victus ⁊ occiſus eſt. Cuius caput eius preciſum in vtrem plenū ſanguine humano proijciens inſultādo dixit. Satiare ſanguine quem ſitiſti. C Ibidē

1. eſdre 4.

Additio. Quia cum precerptum fuiſſet eis a ciro vt curam ac diligentiam circa edificationē temp'i impēderēt ſamaritis corrupti negligenteserāt i edificatiōe tēpli

Incidens.

Nota. mulieris cru delitatem.

¶ Incidentia.

¶ In dieb⁹ Ciri. vij. rex romanorum tarquinus ſuperb⁹ qui cauſa tarq̄ni iunioris filij ſui q̄ lucretiā

Omnia regna terre dedit mihi do
A minꝰ deꝰ celi. credo hūc eſſe quez
1 eſdre gēs iſrael adorabat. In hac ep̄la
1. hortatꝰ eſt ēt iudeos vt aſcēderēt
in iudeā. ⁊ q̄ nollēt aſcēdere iuua
rēt aſcēdētes in pecunia veſtibꝰ et
iumētis. Porro clariſſimi iudeoꝝ
habitabāt i babylonia. i. in terra
babylōis euerſe. Babylō em̄ ꝓpe
nomē ē ciuitatis: babylōia ꝟo no
mē regionis: ſꝫ vnū ꝑ altero ſepe
legat̄. ¶ Inter eos zacharias na
tus in chaldea iā ꝓphetabat. Hic
hūc dixit ſalatiel i filio vocās eū zo
robabel qđ interp̄taꝫ magiſter ba
bylonis. q. d. hic erit magiſter ca
ptiuitatꝭ babylonice. Ad huiꝰ pro
phete exortationē p̄mi ſurrexerēt
viri iuda: vt aſcēderent in hier̄lm
poſtea ꝟo viri beniamin et leuite.
Propterea vt dicit ioſephꝰ a iuda
cognominati ſunt iudei. Huiꝰ em̄
nois plures fuerūt cauſe. Sup tur
ri babel legit̄ q̄ a dedā q̄ cognoia
tus eſt iudas dicti ſunt iudei. Ali
bi q̄ a iuda filio iacob. Alibi q̄ a
iuda machabeo. Porro aſcēſuri i
hier̄lm vel in iudeam alios horta
bātur: ſed paucos inuenerūt q̄ aſſē
Ex Eſ tirēt eis. ⁊ ꝓpterea tā i exhortatio
dra di ne q̄ȝ in apparatu tres ānos ꝯple
uerſi uerūt. Igr̄ i tertio āno cyri regreſſi
mode. ſunt ſub zorobabel duce ⁊ ieſu ma
gno ſacerdote adhortātibꝰ eos za
charia ꝓpheta: ⁊ aggeo iuuene ſꝫ
nōdū ꝓpheta. Erāt aūt circiter. l.
milia. Fuerūt ei de iudeis. xlij. mi
lia ⁊. ccce. ⁊. lx. Reliq̄ vero erāt ſer
ui ⁊ ācille ⁊ hoies generꝭ ꝑmiſcui.
Et remiſit cū eis cyrꝰ ꝑtē vaſoꝝ
dn̄i quinq̄ milia ⁊. xl. inter q̄ ponit
ioſephꝰ refrigeratoria quoꝝ vſuȝ
nō legi. Aſcēderūt etiā q̄dā cū eis
dicētes ſe eſſe de gn̄e ſacerdotū ꝓ
pter emolimētū. Cūq̄ q̄rerēt ſcri
pturā genealogie ſue ⁊ nō inueni
rent. recepti ſunt in iſrael: ſed eie
cti ſunt a ſacerdotio reuerſi ſunt i
hieruſalem ⁊ in ciuitates iude.

¶ De anno. lxx. Cap̄. xviij.

Hie. 2? Hic eſt autē annus ſeptuage
ſimꝰ relaxāde captiuitatis
quā p̄dixit hieremias. Nam ⁊ hie
ronymꝰ p̄mū annū dicit cyri fuiſſe
ſeptimum ſeptime decadis. Itaq̄
tertiꝰ ānus cyri fuit ſeptuageſimꝰ
cui ꝯſonat ioſephꝰ dicēs. Primo an
no imperij cyri ſeptuageſimꝰ cōcur D
rebat. i. iminebat. De eodē legit̄ i 2. par.
paralipomenō. Si q̄s euaſerat gla 30.
diū ductꝰ in babylonē ſeruiuit re
gi ⁊ filijs eius donec imparet rex
perſarum: et compleretur ſermo
hieremie ⁊ celebraret terra ſabba
ta ſua vſq̄ dūm cōplerentur deſo
lationis ſeptuaginta anni. De eo
dem meminit daniel: anno primo A
darij intellexi numerū annoꝝ vt Dan. 9
complerentur deſolationis hieru
ſalem. lxx. anni. Idipſum plaue p̄
dixerat hieremias in epiſtola quā
direxit ad tranſmigrationē. Cum
ceperint inquit impleri. lxx. viſita
bo ⁊ reducā vos ad locum iſtum. C
Alibi tamē videt̄ velle ieremias. Hie. 29
q̄ ante euerſionē babylonis ꝯple
ti eſſent: vbi ait. Seruient gentes
iſte regi babylonis. lxx. annis. Cū
q̄ȝ cōpleti fuerint anni. lxx. viſita C
bo ſuper regē babylonis. ⁊ ſuper Hie. 25
gētē: iſtā iniq̄tatem eoꝝ dicit dn̄s
⁊ ponam terrā in ſolitudines ſem
piternas. Et hac autē autoritate
fabulātur iudei vt ſupra diximus
exultaſſe balthaſar: ⁊ ꝯuiuiū fecif
ſe. Hic autē loquit̄ hieremias de
lxx. annis: nō captiuitatis ſed ini
q̄tatis nabucho. ex quo cepit op
p̄mere finitimas natiōes. ¶ Huic
opinioni atteſtat̄. Africanꝰ agēs
de neemia. ⁊. xx. āno regis Arta
xerſis dicēs. Eo tp̄e regni pſaꝝ
cxv. āni fuerūt euoluti captiuitatꝭ
aūt hieruſalē. c. lxxv. ¶ Euſebius
tn̄ in libro chronicoꝝ videt̄ obloq̄
p̄dictis ſm annum darij filij hyſta
ſpis dicēs fuiſſe. lxx. ſm autorita
tē zacharie: q̄ ſc̄do anno darij ſcri
bens audiuit virū ſtātē inter myr B
teta ꝑ centē. Dn̄e exercituū: vſq̄ q̄ zach. 1.
nō miſereberis hier̄lm: ⁊ vrbium
iuda q̄bꝰ iratus es. Iſte iā ſeptua
geſimꝰ eſt ānꝰ ⁊ poſt pauca. Cū ie
iunarētꝭ ꝑ hos. lxx. ānos: nū q̄d ie
iunium

iuniuʒ ieiunaſtiſ mihi. ¶ Huic quoqꝫ conſonat clemēs i pꝛimo ſtromate dicēs. ꝑſeuerauit captiuitas annis lxx. vſqꝫ ad ſcōʒ ānū darij filij itaſpis. ¶ Videtꝗꝫ euſebi⁹ diſtiguere int̄ ſeptuagita ānos captiuitatiſ. ⁊. lxx. ānos deſolatiōis templi dicēs ſm nōnullos vſqꝫ ad annū. xx. ciri colligit̄ oē tē pus captiuitatis āni. lxx. a tertio anno ioachim filij: ioſie. Porro ſʒ alios ab āno tredecio ioſie vſqꝫ ad ꝑmū ānū ciri colligūt̄ āni captiuitatiſ. lxx. de ſolationis ꝟo tē pli ſub dario rege cōplēctur anni. lxx. Hoꝝ opinioni conſonat gloſa hier. ſup ezechielē. vbi agit̄ de doꝛmitione ſuper latus dextruʒ dicens quod pꝛimo anno ciri fluxerant anni deſolationis templi. xxx. Porro ꝑoꝛ opinio de anno. lxx. magis certa eſt: ⁊ plurium autoꝛitatibus ſancita. Sola zacharie autoꝛitas nos monet. Iſte iam ſeptuageſim⁹ eſt ann⁹: quod foꝛte determinari poteſt: vt iam accipiatur de ꝑterito. q. d. lxx. annus iſte notus: ſcilicet ⁊ famoſus iam diu eſt. Foꝛte dictus eſt in zacharia. lxx. annus: non captiuitatis: ſed quinte etatis q̄ ſm hebꝛeos inchoauit anno. xxx. ante ciri monarchiam.

Additio. Qui fuit magr̄ in alexandria: ⁊ poſt eum oꝛigenes: et fecit ille clemēs ſtromata. i. inſtructiones quaſdam.

Additio. Quotus poſt cirum fuerit darius require ita quot etiam annis cirus quot cambiſes. quot crenecides r̄gnauit notare poteris.

¶ De reedificatione tēpli. ca. xix.

A 1.eſd.5 Poꝛro i āno regreſſiōis in iudeā cōgregat⁹ ē ppl'us quaſi vir vn⁹ i hierl'ʒ. Et edificātes altare: collocauerūt illud ſup baſes ſuas ⁊ obtulerūt ſup illō holocauſta dn̄o mane ⁊ veſpere. Feceruntqꝫ ſolēnitatē tabernaculoꝛuʒ. Vñ ꝟo habuerit ignē neſcim⁹: niſi foꝛte ex calculis veteris altaris excuſſerit

illū. Anno aūt ſcd̄o mēſe ſcd̄o ieceſt fundamēta tēpli. Qd̄ audientes ſamarite venerūt ad eos ⁊ dixerūt. Edificem⁹ vobiſcū qꝛ ita vt vos q̄rim⁹ deū v̄ruʒ. Et rn̄derūt duces iſrl'. Cōmūe eſt nobis ⁊ vobis adoꝛare dn̄ʒ ſʒ nō ei domū edificare. Hoc eñ tm̄ nobis rex cirus ꝑcepit. Cūqꝫ apparuiſſent fundamēta ſup terrā eleuauit ppl'us vocē i iubilationē. Poꝛro q̄dā ſenioꝛes q̄ viderant templuʒ prius eiulabāt voce magna nec poteratꝗ quis cognoſcere clamoꝛem letantiū ⁊ plā ctum eiulantium. Poꝛro ſamarite indignati impediebant man⁹ eoꝛum. Cumqꝫ ſe impedire non poſſent dederunt munera pꝛincipib⁹ regis perſaꝝ qui erant poſiti ſup terrā. Qui pecunijs coꝛrupti vē diderūt eis vt impedirēt negligētiaʒ edificatiōis ciro tñ ignoꝛāte. Et adeo īpedierūt eos ꝙ i. xxx. ānis q̄b⁹ cir⁹ regnauit non erexerunt muros templi: niſi vſqꝫ ad appodiationē. ¶ Poꝛro cirus cum percuſſiſſet creſum iuxta fluuium alim: gentē lidoꝛum bellicoſiſſimam aſtute redegit in concoꝛdiam. Tradidit enim eis ſolēnitates ⁊ ludos ꝑcipiens eis vt luſib⁹ comeſſationibus et amplexib⁹ vacarent quaſi beniuolētiam in eos oſtendens. Et in hunc modū eos euirauit ⁊ quos bello nō poterat: per libidinē repugnauit. Poſtea vero tranſgreſſus: araxem a regina maſſagetaꝝ thamari victus ⁊ occiſus eſt. Que caput eius preciſum in vtrem plenū ſanguine humano pꝛoijciens inſultādo dixit. Satiare ſanguine quem ſitiſti.

C Ibidē

1.eſdre 4.

Additio. Quia cuʒ preceptum fuiſſet eis a ciro vt curam ac diligentiam circa edificationē templi impēderēt a ſamaritis coꝛrupti negligentes erāt i edificatiōe tēpli

Incidens.

Nota. mulieris crudelitatem.

¶ Incidentia.

¶ In dieb⁹ Ciri. vij. rex romanorum tarquinus ſuperb⁹ qui cauſa tarq̄ni iunioꝛis filij ſui q̄ lucretiā

corrupat a regno expuliſ'ē. Hic genera tormētoꝝ excogitauit vicula taureas fuſtes latumias carceres cōpedes: catenas: exilia: metalla.

C ¶ De Cambiſe. Capitu. xx.

Judi. 1 Mortuo Cyro poſt. xxx. annos ſui regni ſucceſſit ei filius eius cambiſes q̄ apud eſdrā artaxerſes vel aſſuerus d'r. In hiſtoria ꝟo iudith pp malitiā ſuam vocat nabuchodonoſor. Tūc p'ncipes terre qui impediebāt hebreos. ſ. reudet hlcē: quem ioſephus dicit ſcriptorē olm accidētiuz. Et alij q̄ iudicabāt ſyriā ⁊ phenicē ⁊ oēs regiones vltra eufraten ſcripſerūt cābiſe regi q̄ iudei reedificabāt hierl'z vrbē peſſimā ⁊ ſemp regib' perſarū rebellē ⁊ tēplum ad ſimilitudinē caſtri que ob rebellionē pridē deſtructa fuerat quib' reedificatis ſtati negarēt regi tributa ⁊ annonas nec etiā paterēt regi tranſit' in ſyriā. Hec aūt dicebant ſe cōmemorare ei: q2 non immemores ſalis. i. oīs condimenti q̄d in palatio eius comederāt: quaſi ꝑpter bn̄ficia eis collata cōſulentes vt interdiceret hebreis reedificationē. Quib' adquieſcens cābiſes potēter interdixit eā per ep'las. Tūc intermiſſuz eſt op' dei in hierl'm vſq̄ ad ſcd̄m annū darij. ¶ Porro ſub cābiſe factū eſt q̄d in hiſtoria iudith legit.

Additio.

Cābiſes adhuc viuēte pře. lxij. annis tenuit regnū aſſyriorum nini. vn̄ eo mortuo monarch: ā ſeptez annis tenuit.

¶ Sequūtur tituli capitulorum in hiſtoriam Judith.

De iudith. Cap̄. j.
De duobus Magis et dario filio ſtaſpis. Cap̄. ij.
De conſummatione tēpli ⁊ zacharia ⁊ aggeo. Cap̄. iij.
De xerxe. Capitulum. iiij.
De artaxerxe ⁊ eſdra. Cap̄. v.
De neemia. Capitul. vj.
De reedificatione hierl'm. ca. vij.
De inuentione ignis. ca. viij.
De obſeruatione tabernaculoꝝ. Capitulum. ix.
De dedicatione muri ⁊ obitu neemie. Capitulum. x.

¶ Incipit hiſtoria Judith. cap̄. j.

Hanc hiſtoriam tranſtulit hieronymus ad petitionē paule ⁊ euſtochiū de chaldeo in latinum. Hic liber apud hebreos inter hiſtorias cōputatur: ⁊ inter agiographa quod dicit hierony. in prologo qui ſic inchoat. Uiginti⁊ duas literas ⁊c. Si ergo in prologo ſuper iudith alicubi legitur inter apocripha vitium eſt ſcriptoris: quod in ipſo titulo deprehendi poteſt quem ſynod' niceua in numero ſanctarū ſcripturarum recepit. Tranſtulit autem cum propter varias ⁊ corruptas editiones magis ſenſuz ex ſenſu: q̄ verbum ex ꝟbo ſequēs. Prefatio.

¶ Mortuo itaq̄ cyro q̄dā arfaxat med' in echbatanis ſurrexit: ⁊ reparauit eam ⁊ muniuit eā inexpugnabiliter quaſdā partes medie ſibi cōciliās vt tādē toti medie iperaret. Nabuchodonoſor ꝟo rex aſſyriorum q̄ regnabat i niniue āno. xij. regni ſui obtinuit arfaxat in cāpo rogau q̄ eſt inter euphratē ⁊ tigri. Hic eſt cābiſes cui adhuc patre viuēs niniuē ⁊ regnū aſſyrioꝝ conceſſit: ⁊ nabuchodonoſor cognominauit. Hic mortuo pře. xij. illi' regni ānū agebat. Nā i rgno monarche nō niſi octo annis regnauit. Qui poſtq̄ factus eſt monarchus: exaltatū eſt cor ei'. Et miſit ad oēs q̄ habitabāt i cilicia ⁊ damaſco ⁊ libano ⁊ carmelo galilea ⁊ ſamaria ⁊ vſq̄ in hierl'z erigēs ab eis tributa longe grauiora quā patres ſui. Qui oēs vno aio contradixerūt. Tūc iratus rex iurauit per thronū ſuum q̄ defenderet

B Judit. 1.

Additio.

Nam ſupior co nullus fuit: voluit enim ſolus adorari p deo. Nec cum egrotaret volebat in lectica deferri niſi a ceruicib' reguz quaſi oēs ſuperaret.

fenderet

A fendere t ſe de oībus.¶ Igiť an-
Jud.2. no.xiij.regni ſui ꝑcepit holoferni
ꝑncipi militie:vt egrederet ad re
giones illas:⁊ nulli hoīz vl' muni
tionū ꝑcere oculꝰ eiꝰ.Qui egreſ-
ſus eſt cū exercitu:⁊ operuerūt fa
ciē terre ſicut locuſte.Qui cum va
ſtaſſet ciliciam:⁊ meſopotamiaz ⁊
A madianitas.¶ Miſerūt ad eū ꝑn-
Jud.3. cipes prouinciarū dicētes.Deſi-
nat īdignatio tua circa nos.Ueni
nobis pacificꝰ ⁊ vtere ſeruitio nr̄o
ſicut placuerit tibi.Et deſcēdit de
mōtibus cū virtute magna ⁊ obti
nuit oēs ciuitates ⁊ deſtruxit eas:
⁊ oēs deos terre exterminauit:ſic
enī preceperat nabuchodonoſor:
vt ipſe ſolꝰ deꝰ diceret ab his na
A tionibus q̄ potuiſſent holofernis
Jud.4 potētia ſubiugari.¶ Et audiētes
filij iſrael timuerūt valde ne ſimi
lia faceret in hierl'm:⁊ in ſanctua
rio dei ⁊ miſerūt in terminos ter-
re per quos poterat iter eē in hie
ruſalem:⁊ muniuerūt anguſta via
ruz:⁊ humiliauerunt ſe corā dn̄o
ad exhortationē heliachim ſacer
dotꝭ filij ieſu filij ioſedech:vl' forte
alteriꝰ:quē ipſe ieſus circūmitte-
bat ad exhortationē filioꝝ iſrl' in
mōtibꝰ.Et operuerūt ſacerdotes
altare dn̄i cilicio:⁊ ipſi in cinere ⁊
A cilicio offerebāt holocauſta:⁊ cla
Jud.5. mabāt ad dn̄m.¶ Nuntiatū q̄ eſt
holoferni q̄ filij iſrl' paraſſent ſe
ad reſiſtēduz:⁊ mōtiū itinera con
cluſiſſent:⁊ vocauit duces amō et
moab dicēs.Quis eſt ppl's iſte q̄
montana obſidet:aut q̄ eſt virtus
eoꝝ.Tūc achior dux filioꝝ amō
rn̄dit:replicās ei quē primo ⁊ euiſ
ſet ppl's iſte de chaldea ꝑ meſopo
tamiaz in terrā chanaan. Cumq̄
deſcēdiſſent in egyptū:reduxerat
eos deꝰ eoꝝ in terrā promiſſam:
cū placatus erat eis nemo pote-
rat eis reſiſtere:cū vo irritabāt eū
flagellabat eos:q2 deus eoꝝ erat
odiēs iniquitatē.Nūc aūt redu-
xerat eos in hieruſalē d̄ ſeruitute
nabuchodonoſor:cui tradiderat
eos ꝑpter pctā ſua:⁊ nūc obtinēt
montana hec.Et addidit achior.
Perſcrutare ſi deus eorum offen
ſus ē eis:⁊ poteris eos expugna-
re:alioquin non preualebis eis. A
¶ Et iratus holofernes dixit. Ut Jud.6.
oſtēdā tibi quia
non eſt deus ni
ſi nabuchod.ex
hac hora popu
lo illorum ſocia
beris:vt cum il
lis pariter ꝑeas

Additio.
Tetrarc minus
erat cābiſes:ar
taxerxes:aſſue-
rus:nabucho.

Tunc precepit holofernes ſeruis
ſuis:vt ducerēt eum in bethuliaz
anteq̄ caſtrametatus fuerat. Cū
q̄ traherēt eū fundibularij egreſ
ſi ſunt aduerſus eos.Et timētes
ligauerunt achior ad arborem:et
receſſerunt.Fundibularij vero ſol
uentes euz ſtatuerunt eum in me
dio ſenioꝝ ⁊ populi.Miſerāt qui
dam de hieruſalem in bethuliam
duos ſacerdotes:⁊ principē oziā
de tribu ſymeon.Cumq̄ expoſuiſ
ſet eis achior quare tranſmiſſus
eſſet ab holoferne ad eos recepit
eū ozias in domū ſuā. ¶ Factum B
eſt autez vt holofernes inueniret Jud.7.
ductuz aquarum que influebāt ci
uitatem ꝑ auiculas que ebibebāt
aquaz de alueo
et per latentes
rimulas aque-
ductꝰ ⁊ interru
pto aqueductu
abſtulit eis aq̄s
Erāt autem nō
lōge a muris fon
ticuli:q̄bꝰ ciues
furtiz vtebāt ad
refocillādū po-

Additio.
Miruz videba-
tur q̄ auicule in
arido loco ro-
ſtro terre infixo
bibere videbāt
et inde perce-
pit holofernes
aquā ſubeſſe.

tius q̄ ad bibēdū.Et dixerūt amo
nite ad holofernē.Si vis eos ob
tinere ſine bello ⁊ ſanguie:appo
ne fontibꝰ cuſtodes.Et appoſuit
⁊ d̄fecit aq̄ d̄ ciſternis pꝰ.xx. dies.
Et clamauit populus ad eos qui
venerāt de hieruſalē.Iudicet do
minus inter nos et vos. Melius
erat nobis ſuire holoferni q̄ ſiti
perire.Et dixerūt ſacerdotes.Su
ſtineamus adhuc per quinq̄ dies

ſi forte faciet deus nobiſcū miſeri
A cordiā.¶ Erat autē i ciuitate iu-
Jud.8. dith vidua trib⁹ annis mulier pul
chra nimis: ſꝫ caſta: de tribu rubē
q̄ accitos ſacerdotes reprehēdit
eo ꝙ tēptaſſēt dn̄z: ⁊ terminū dieꝝ
impoſuiſſent mie eius. Et ait ad
eos. Opus dei factura ſum quod
nō indicabo vobis. State hac no
cte ad portas ciuitatis ⁊ ozias vo
A biſcū: vt egrediar ꝑ manū veſtrā.
Jud.9 Cūq̄ illi abiiſſent: orauit ad dn̄m
D dicēs. Dn̄e deus pr̄is mei ſymeō
Ge.49 q̄ dediſti illi gladium in alienige
A nas dirige manū ancille tue. Nec
Jud.10 cōmendauit factuꝫ ſymeonis qḋ
deteſtat⁹ eſt iacob: ſed vltionē fa
ctā a dn̄o ꝑ manus impii. Cumq̄
oraſſet lauit ſe ⁊ vnxit myrro opti
mo: ⁊ induit ſe veſtibus iocūdita-
tis ſue: ⁊ vocauit abrā ſuaꝫ: id eſt
ancillā. Uel ꝓpriū nomē eſt ancil
le. Et impoſuit ſcapule ei⁹ aſcopā
vini: ⁊ vas olei: ⁊ polētā ⁊ lapaces
i. cibū olerib⁹ cōfectū: et panes et
caſeū: ⁊ profecta eſt. Et admirati
ſūt ſacerdotes pulchritudinē ei⁹
⁊ orauerunt ꝓ ea. Cūq̄ deſcende
ret montē tenuerūt eā explorato
res: ⁊ duxerūt eā ad tabernacula
holofernis: q̄ ſtatiꝫ captus eſt in
oculis ſuis. Sedebat aūt holofer
nes in canopeo purpura ⁊ auro
⁊ gēmis ɔtexto: hoc eſt tericū reti
culū muſcarū: dictū ſic a canopo
oppido egypti in quo inuētū eſt.
Alii dicūt conopeū: qm̄ inſtar coni
a lato aſcēdit in acutū. Et dixerūt
aſſyrii. Quis cōtēnet populū he-
breoꝝ q̄ tā pulchras mulieres hꝫ
A vt pro his merito pugnem⁹ ɔtra
Jud.11 eos. ¶ Cūq̄ adoraſſet iudith: di-
xit ad eā holofernes. Cur placuit
tibi vt ad nos venires. Que rn̄-
dit. Certū eſt ꝙ in perditionē ibit
populus noſter: grauiter ei offen
dit deū ſuū. Uaſa eni͂ dn̄i impēdit
ꝓ victualib⁹ alienigenis. Inſup
ordināt vt bibāt ſanguinē pecorū
ſuorū: quē lex dei omnio ꝓhibet
guſtari. Nā ⁊ fame ⁊ ſiti iā inter
mortuos cōputant. Et miſit me

dn̄s hec ipſa nūtiare tibi qui di-
cet mihi qn̄ reddet eis peccatum
ſuū: ⁊ tūc veniēs introducā te vſq̄
in hieruſalē: ⁊ habebis oēꝫ popu
lū ſicut oues quib⁹ nō eſt paſtor.
Et ait holofernes. Si fecerit mi-
hi hec de⁹ tu⁹ erit ⁊ de⁹ me⁹. id eſt
in numero deorū meorūꝫ habebo
eū ⁊ tu magna eris in domo na-
buchodonoſor. ¶ Et fecit eā intro
duci vbi erāt poſiti theſauri ei⁹. A
Cumq̄ diſponeret qḋ daret ei de Jud.12
conuiuio ſuo ait iudith. Ex his q̄
mecū detuli mādūcabo: ne veniat
ſup me ira dei. Cui holofernes.
Cum defecerint iſta q̄d faciemus
tibi? Que rn̄dit. Uiuit anima tua
qm̄ nō expēdet omnia hec ancilla
tua donec faciat de⁹ i manu mea
hec que cogitaui. Petiitq̄ ſibi da
ri copiā egrediēdi foras nocte ad
adorādū deū ſuū: ⁊ ita per triduū
noctib⁹ exibat ⁊ baptizabat ſe in
aquis: ⁊ orabat deū iſrl̄. Quarto
die fecit holofer
nes cenā ſeruis
ſuis: ⁊ dixit ad
vagao eunuchū
Perſuade he-
bree illi vt ſpō-
te ɔſentiat mihi
Fedū ē eni͂ apḋ
aſſyrios: vt mu
lier illudēs viro
imunis trāſeat
ab eo. Et ait ad
eā vagao. Non

Additio.
Sic verbū ha-
bes i luca. c. xi.
vbi legit̄. Pha-
riſe⁹ quidā inui
taſſe dn̄ꝫ ad prā
diū. Phariſeus
āt cepit int̄ ſe re
putās dicere: q̄
re nō baptiſat⁹
eſſet an̄ prādiū.

vereat̄ bona mulier intrare ad dn̄ꝫ
meū. Que rn̄dit. Quicq̄d illi pla-
cuerit hoc mihi erit optimū oīb-
bus dieb⁹ vite mee. Et cū ornaſſet
ſe ſtetit an̄ faciē holofernis. Cui
iocūd⁹ fact⁹ ē: bibitq̄ vinū quātū
nūq̄ biberat in vita ſua. ¶ Et cuꝫ
ſero eēt feſtinauerūt ſui ad hoſpi-
tia ſua: ⁊ erat iudith ſola i cubicu A
lo. Porro holofernes iacebat i le Jud.13.
cto nimia ebrietate ſopit⁹. Dixit-
q̄ iudith puelle ſue vt ſtaret foras
ad oſtiū ⁊ obſeruaret: ⁊ orauit cū la
chrymis dicēs. Cōfirma me dn̄e
deus iſrl̄: ⁊ reſpice in hac hora ad
opera

opera manuum
meaꝝ. Et ſoluit
pugionē de co-
lumna q̄ erat ad
caput lecti ⁊ per
cutiēs bis ceru-
cem abſcidit ca-

Additio. Cultellum ma-
gnū q̄ ibat accin
ctus: ſed intrās
lecticā appende
rat ad colūnā.

put ei⁹. ⁊ tradidit illud abre ſue: ⁊
tollēs conopeū egreſſa eſt. Cū q̄ ve
niſſet ad portā ciuitatis clamauit.
Aperite q2 nobiſcū eſt de⁹ q̄ fecit
virtutem in iſrael. Et occurrerūt ei
oēs a minimo vſq̄ ad maximū cū
luminarib⁹. ⁊ pferēs caput holo-
fernis ⁊ conopeum ait. Cōfitemini
dn̄o q̄ dedit nobis victoriā in ma
nu mea: ⁊ reduxit me imaculatā.
Et vocat⁹ eſt achior ⁊ viſo capite
holofernis p̄ pauo: e cecidit in ter
rā: ſed reſumpto ſpū adorauit iu-
B dith. ¶ Que dixit ad ppl'm. Suſ-
iud.14 pēdite hoc caput ſup muros. ⁊ di
luculo facite impetū in hoſtes. qui
turbati p̄ nece dn̄i ſui vertent̄ i fu
gā. Tūc achior circūcidit carnem
p̄putij ſui. ⁊ appoſit⁹ eſt ad popu-
lū iſrl'. Miſitq̄ ozias nūtios per ci
uitates iude: vt egrederētur poſt
eos. Porro egreſſi ſunt hebrei ma
ne: ⁊ dixerunt aſſyrij. Egreſſi ſunt
mures d̄ cauernis ſuis. Cūq̄ itraſ
ſet vagao vt excitaret holofernē
vidit cadauer ſine capite. Et igreſ
ſus tabernaculum iudith nō inue
nit eam. Et exclamauit ad pplm̄.
Una mulier hebrea fecit confuſio
nē i domo nabuchodonoſor. Ecce
B caput holofernis non eſt cum eo.
iud.15 ¶ Et turbati ſunt valde fuge p̄ſi-
ſidiū q̄rentes. Et iſequuti ſūt eos
filij iſrl': ⁊ pcuſſerūt eos vſq̄ ad ex
tremitates finiū ſuorum. Per dies
aūt triginta vix collecta ſunt ſpo-
lia aſſyriorū et vniuerſa q̄ pecula
ria holofernis erant dederunt iu-
dith. Joachim aūt ſumm⁹ pōtifex
venit de hieruſalē cum vniuerſis
B preſbyteris ad vidēdū eā: ⁊ bn̄di-
iud.16 xerūt ei. ¶ Tūc cātauit iudith cā
ticum dn̄o dicens. Incipite dn̄o in
tympanis ⁊c. Sup hoc canticū in
uenis qd̄ dicit hiero. ſup pſalmum

Dn̄e dn̄s noſter. Qr cū in hebreo
legit̄ nomē dn̄i geminatū ſicut hic
Adonay dn̄e deus. p̄mum eſt te
tragrammaton: ſecundū vero no-
men domini cō-
mune. In fine
cantici p̄pheta
uit d̄ die iudicij
dicens. Domi-
nus oipotēs in
die iudicij viſita
bit ſuos: et vin-
dicabit impios
vt vrant̄ in ſem
piternū. Poſt
hec aſcendit iu-
dith in hieruſa-
lem cū populo.

Additio. Tetragrāmatō
i. quatuor litera
rū. Jo. the. van.
het. Sed his li
teris nō repſētā
tāt elemēta illa
q̄ d̄ his debēt re
preſentari ſicut
nos per. t. quan
doq̄ repreſenta
mus ſonum.

⁊ obtulerunt dn̄o vota ⁊ repromiſ
ſiones ſuas. Porro iudith vniuer-
ſa vaſa bellicoſa holofernis ⁊ co-
nopeum obtulit in anathema obli
uionis: ⁊ ſolēnizauit omnis popu
lus. Et diem hanc in numero ſan-
ctorum dierū receperunt vocātes
cambiſem ſcd̄ȝ nabuchodonoſor.
Et rediit iudith filia merari rube- Hic li-
nite in bethuliā. Ex matre fuit de ber iu-
tribu ſymeō: ⁊ fuit i viduitate om- dith ex
nibus dieb⁹ vite ſue. Et completis plicit.
cv. annis mortua eſt ⁊ ſepulta cū
viro ſuo manaſſe: ⁊ dimiſit abram
ſuam liberam: ⁊ planxit eā omnis
popul⁹ ſeptem dieb⁹. Porro cam-
biſes ingreſſus eſt egyptum: ⁊ va-
ſtauit eam ⁊ abominatus religio-
nē eius ⁊ cerimonias: tēpla depo-
ſuit ⁊ edificauit babylonē in egy
pto. Cūq̄ reuerteretur ab egypto
egrotabat: ⁊ ferebatur ceruicibus
regū. Et mortuus eſt in damaſco.
¶ De duobus magis ⁊ dario filio
itaſpis. Cap. ij.

Poſt cābiſem vnus de ſep. Ex his
magis q̄ iudicabāt regnū floruis
perſarū crmeides nemine ioſephi
obtinuit regnū perſarum ducens ⁊ alijs.
pantheri filiam cambiſe in vxorem
ſimulans ſe non velle ſibi regna-
re: ſed conſeruare regnum mergi
fratri cābiſe: quia puer erat. Hunc
tamen mergum cābiſes pri⁹ occi-

derat in penetralibus templi ſo-
lo iſto crineide cōſcio huiꝰ ſacrile-
gij ⁊ parricidij. Cūq; poſt ſeptē mē
ſes regni ſui moreret crineides:
ſubſtituit ſibi fratrē iuuenē elegā-
tē forma ⁊ viribꝰ: dicens hunc eſſe
mergū cyri filiū: ⁊ cābiſe fratrem.
Hec aūt occultatio regū de facili
fieri potuit in pſide: q2 ad regem
nullus fere intrabat preter dome
ſticos eiꝰ. Unꝰ aūt de ſeptē magis
cepit illum habere ſuſpectū ſuſpi
cās nō eſſe merguz. Hic magus in
ter cōcubinas regis filiā habebat
q̄ ſecretiꝰ loquēs cū ea monuit eaz
vt de nocte attentius palparet ca
put regis: ⁊ deprehēderet verū au
riculas haberet. Hunc eñ fratrem
crineidis quondā ſibi offenſuz cā
biſes mutilauerat auribꝰ. Cumq;
puella deprehēdiſſet eū aures nō
habere indicauit hoc prī. Qui cuz
reliquis magis hoc indicaſſet con
ſurauerūt in eū: ⁊ occiderunt eū: ⁊
nō regnauerūt niſi ꝑ annū iſti duo
frēs. Porro ſeptē magi cum tracta
rēt inter ſe q̄s eoꝝ duceret filiā re
gis: ⁊ regnaret ꝓ eo cōplacuit eis
vt tali vaticinio vnꝰ ex eis eligere-
tur. Diluculo venirent ſuꝑ eq̄s ſo
li in atrio palatij añ fores tēpli: et
cuius equus prior hinnituz daret:
ſm oraculū deorū rex cōſtitueret.
Erat vnꝰ eorū darius filiꝰ itaſpis
q̄ ſecretiꝰ loquēs cū cuſtode equo
rū ſuorū mādauit ei vt in loco ad
quē in craſtino conuenire debebāt
equo ſuo de nocte ſuppōeret equā
quo facto cum in craſtino ſeptem
magi ad eūdē locū deueniſſent ſta
tim ad eque memoriam equꝰ darij
hinnitū dedit: ⁊ ſine cūctatione in
regem ſublimatꝰ eſt: ⁊ regnauit ꝑ an
no. xxxix. regni pſarū. Huic fami-
liaris erat zorobabel. Cū eñ iter
dixiſſet cambiſes reedificationē tē
pli: aſcēdit ad eū zorobabel ⁊ ꝑ hu
ius darij interuētū tētauit animū
regis mutare ſ3 nō potuit: et tunc
perſuaſit dario ſecretiꝰ vt voueret
votū deo iſrl. q̄ ſi eū regē faceret:
reſtauraret eiꝰ tēplū ⁊ vniuerſa va
ſa dñi: q̄ adhuc erant penes reges
perſarū remitteret in hieruſalem.

¶ De cōſummatiōe tēpli ⁊ zacha-
ria ⁊ ageo. Cap. iij. B

Cum audiſſet itaq; zoroba- 2.eſd.
bel hūc regnare fiducialiter 6.
aggreſſus eſt reedificare templuz
aggeo ⁊ zacharia exhortantibus
populum. Qui predicabāt deum
eis offenſum: eo quod habitarent
in domibus laqueatis: et domus
domini eſſet deſolata. Hoc autem
ſignum ire dei eſſe dicebant quod
ſeminabant multum: ⁊ inferebant
parum. Principes vero regis pſa-
rum qui erant trās flumē interdi-
cebant reedificationem. Cumq; re
ſpondiſſent ſeniores iuda q̄ deus
ſuus hoc eis ꝑceperat cui nephas
eſt cōtradicere. Placuit vtriſq; vt
res ad darium referretur. Et aſcē
dit zorobabel cū nuntijs principū
ad regem ⁊ honoratꝰ eſt ab eo ſu-
pra q̄ ſperaret. Nā in cubiculo re-
gis dormiebat cum alijs duobꝰ cu B
biculariis. ¶ Porro darius rex ce- x.eſd.3
nam exhibuit ſatrapis perſarum
⁊ prefectis indie ⁊ ethiopie et ma-
giſtratibus. cxxvij. prouinciarum.
Eadem nocte expergefactus no-
ctem ducebat inſomnē: ⁊ ꝓpoſuit
queſtionez tribus cuſtodibus cor-
poris ſui: quod de tribus fortius
videretur: rege ſcilicet vino et mu
liere promittens ei munera et ho-
norem: qui ſapientius reſpōderet
In craſtinū coram ſatrapis et ma-
giſtratibus acceſſerūt illi tres. Et
ait primus regē eſſe fortiorem cū-
ctis. Cum enim homo preſit cete-
ris animantibus: rex preeſt homi-
ni: ⁊ ad nutum eius omnia fiunt.
¶ Secundus autem pretulit vini
fortitudinem: quia cum homo non
preſit ceteris niſi animi fortitudi-
ne vinum ſuperat ipſam animi for B
titudinem. ¶ Zorobabel vero mu- 3.eſd.
lierem fortiorem vtroq; aſſeruit. 4.
Nam ⁊ regibꝰ ⁊ eis qui vites plā-
tant mulieres ⁊ vitam conferūt et
alimoniā: ⁊ ad robur vſq; ꝑducūt.
⁊ pro mulieribꝰ homines animas
ponere

D ponere nõ timẽt. ¶ Retulit q̄ʒ ſe vi
Ibidez diſſe cõcubinã cuiuſdã regis: ala
pas regi imponentẽ. Cũq ꝫ illa ri-
ſiſſet regẽ arridentẽ: ⁊ ea moleſta
regẽ moleſtatũ. Sup̄ hec oia vero
ꝟitatẽ dixit eſſe fortiorẽ q̄ immu-
tabilis eſt ⁊ ſempiterna. Ueritas
eñi dei oĩa creauerat. ⁊ ad ei⁹ ꝓpul
dẽtiã orbis regebat̃: ⁊ nil ei reſiſte
re poterat. Cũq ꝫ oẽs indicaſſent
fortiorẽ oĩbus eſſe ꝟitatẽ. dixit rex
ad zorobabel: vt peteret ab eo qḋ
vellet. Et poſtulauit zorobabel fie
ri tẽpli reedificationẽ: et vaſa dñi
F remitti in hierl̃m. Et gauiſus eſt
3.Eſ.4 rex. Nã idip̄m meminit ſevouiſſe.
¶ Et ſcripſit p̄ncipib⁹ ſuis ꝑ epi-
ſtolã trãs flumẽ: vt nullaten⁹ impe-
dirẽt iudeos: ſed de ſumptib⁹ re-
gis iuuarẽt eos dãtes eis ꝑ ſingu
los dies hoſtias: ſimilã: vinũ ⁊ ſal:
vt offerãt ea deo celi: ⁊ orẽt ꝓ vita
regis ⁊ filioꝝ ei⁹. Et addidit. Qui
hanc mutauerit iuſſionẽ tollat̃ li-
gnũ de domo ei⁹. ⁊ ꝯfigat̃ i eo. Do-
mus aũt ei⁹ publicet̃. Ego darius
ſtatui decretuz qḋ ſtudioſe impleri
B. C volo ¶ Remiſit
3.Eſ.6 quoq ꝫ dari⁹ va-
ſa dñi ꝑ manuz
zorobabel. Qui
reditũ faciẽs ꝑ
caldeam contri
bulibus ſuis re
gis mãdata pa
tefecit: ⁊ aſcẽde
runt cũ eo mul-
ti hieroſolymã.
Igit̃ anno ſcḋo
darij mẽſe. viij.
inſtabãt opi et
cõpleuerũt illḋ
anno. vij. darij.
quierat. xlvj. re
gni ꝑſaꝝ ꝫm qḋ
D dictũ eſt in euã
Joã.2. gelio. xl. et. vj. ã
nis edificatũ eſt
templũ hoc. i. a
p̄ma licẽtia quã
dedit cyrus re-
dẽdi ⁊ reedifi
candi templum
vſq ꝫ ad. vij. ãnũ
darij quo ꝯſum
matũ eſt tot an-
ni fluxerunt. Et
mortuus eſt aggeus ⁊ ſepult⁹ iu-
xta ſacerdotum monumenta.
¶ Conuenerunt autem filij iſrael
ad dedicationem templi: et dedi-
cauerunt illud menſe duodecimo
qui apud latinos martius dicitur.
xxiij. die menſis. Et hec eſt ſecũda
templi dedicatio vernalis. Et cele
brauerunt filij iſrael phaſe ſecun
dum legem domini. De arca vero
quomodo vel quãdo receperunt
eam incertum eſt. Sed ſi verũ eſt
quod epiphanius dicit eam vſq ꝫ
ad iudicij diem non eſſe egreſſurã
de latibulo petre. certum eſt ꝙ he
brei inſtar prioris edificauerũt al-
teram. Nã inter manubias: quas
tulerunt romani de iudea: legunt̃
trãſlata arca do
mini cãdelabrũ
⁊ mẽſa. Et mor-
tuus eſt zacha-
rias in ſenectu-
te bona. ⁊ ſepul
t⁹ iuxta aggeũ.
Porro dari⁹ cũ
diſceſſiſſet ab eo
egyptus mortu
us eſt.

Additio.

De eodem etiã
hiero. in quadã
ep̄la dicit. Qḋ
cum maximũ et
pulcherrimũ cõ
gregaſſet exerci
tũ vna vice aſcẽ
dit cũ paucis in
tumuluz vt oẽs
cõſpiceret et ce-
pit flere. Et cuz
quereret̃ cur fle
ret cũ poti⁹ eſſet
illi gaudẽdum
ſuper tãto exer
citu: reſpondit.
Ideo fleo: quia
nullus iſtoꝝ du
rabit viuẽs poſt
c. annos. ſʒ erũt
omnes puluis ⁊
cinis.

Additio.

Hoc dixerũt iu-
dei qñ dñs di-
xit. Soluite tem
plũ hoc. et iterũ
excitabo illud.

Additio.

Tres leguntur
tẽpli dedicatio
nes. vna facta a
ſalomõe poſt cõ
ſummationẽ tẽ-
pli ab eo facti.
Et hec eſt facta
in ſeptembri. ſi-
cut habes in li-
bro reguz anno
xj. regni ſalomonis. Secunda legi B
tur hic facta in vere ſub dario zoro 3.reg.6
babel autore. De tertia legitur ꝙ
facta fuerit per iudã machabeuz:
q̄ deuicto antiocho epiphane de-
dicauit templum adeo immunda
tum ⁊ deſolatum ab eo vt etiã fru
tices in eo pullulaſſe dicant̃. Et di
citur fuiſſe enceniatum. xx. die de- C
cembris. Hec dedicatio fuit in po 2.Ma-
ſterum: de qua dicitur in euange- cha.10.
lio. Facta ſunt encenia in hieroſo
lymis ⁊ hiems erat.

¶ Incidentia.

¶ Rome poſt exactos reges pri- C Joã.10
mum ꝯſules a bruto eſſe ceperunt
⁊ vix vſq ꝫ ad quintumdecimũ la-

pidē roma tenebat iperiū. Inde tribuni plebis ꝛ dictatores ꝛ rurſum conſules rēpublicā rexerūt vſq; ad iuliū ceſarē. Pitagoras mortuus eſt Rome populus a patribus facta ſeditione diſceſſit.

Additio.
Miliaria terminis lapidum diſtinguunt: ꝛ nō plus tunc ꝑtendebat romanū imperiū ꝙ̄.xv. miliaria.

¶ De Xerxe. Capitulū.iiij.

POſt dariū Xerxes fili⁹ eius ſucceſſit ei in regnū: ꝗ pater ꝛ beniuolētatis honorādo deū heres apparuit eo tpe princeps fuit ſacerdotū eliachim ſiue ioachim filius ieſu: ꝛ erat in iudea cura rerū gerendaꝝ penes ſacerdotes: que prius ſub regib⁹ ꝛ iudicib⁹ fuerat. Recepit aūt xerxes egyptū que a pte deſceſſerat ꝛ grām vaſtauit. De cuius fortitudie multa refert grecorū hiſtoria. Sub hoc dicit ioſephus eſdrā veniſſe in iudeā. ſꝫ ſub artaxerxe ipſe dicit ſeipſum veniſſe. Poſt xerxem regnauit artabamus menſibus ſeptem.

Additio.
Nō determinat hic ꝗ̄to tpe regnauerit xerxes

¶ Incidentia.

¶ Eo tpe natus eſt ſocrates Lapis: habēs formā caprinā in egeum mare de celo cecidit.

¶ De Artaxerxe ꝛ Eſdra. Ca.v.

POſt hec Artaxerxes ꝗ et lōgiman⁹ dict⁹ eſt regnū ꝑſarū obtinuit. Eo tpe eſdras aaronita legē ſuccēſaꝫ a chaldeis reparauit. Nouos ꝗꝫ apices literaꝝ excogitauit qui faciliores ad ſcribendū fierēt: ꝛ ad ꝓnūtiandū: ꝛ ꝓpterea velox ſcriba dictus eſt.
A Nec eſt mirandū ſi ꝑ ſpm̄ ſanctum
1.eſd.7 libros repauit: cū plures in dieb⁹ noſtris pſalteriū ꝛ librū hymnoꝝ ꝛ plures libros hmōi deletos ſcirent reparare. Addidit etiaꝫ quedā de ſuo ſicut titulos pſalmoꝝ: ꝛ plura que legunt in pētateucho. Sicq; viſibile eſt quedā que ſuper ſua itellexit ipſe ſubtraxiſſe tradūt etiā quidā moduꝫ ſcribēdi a dextra in ſiniſtrā cum iudeis tradidiſſe: cū prius ad modū arātiū ſcriptitarent. Unū ꝛ ſcriptura exaratio ſolet dici. Scribebāt aūt a ſiniſtro ī cornu in dextrū: ꝛ a dextro redeūdo ſcribebant in ſiniſtrū.

Additio.
Quidā tradunt Eſdrā fuiſſe ioſedech ꝑrēꝫ ieſu vel malachiam.

Forte ꝑ illū modū ſcribēdi ꝑfigurauit ſpūſſanctus idipſuꝫ qđ modo ſignificatur in miſſa per trāſlationē libri đ dextera ī ſiniſtraꝫ. ¶ Porro eſdras inuenit grāꝫ ī ocłis artaxerxis: ꝛ petiuit ab eo licētiā aſcēdēdi ī hieruſalem vt in lege quā repauerat populū ſuū erudiret. Dedit ergo ei rex licentiā redeūdi: ꝛ tradidit ei epiſtolā ad principes ſuos trās flumē: ꝛ ad cuſtodes arce: publice: vt traderēt eſdre abſq; mora quecūq; peteret ab eis vſq; ad argēti talēta centū ꝛ ad frumenti choros.c.ad batos olei.c.ſal ꝟo ſiue mēſura. Miniſtros ꝟo templi ſacerdotes leuitas: cantores: ianitores: ꝛ nathineos: ab oīni vectigali tributo ꝛ annonis abſoluit. Dedit ꝗꝫ eſdre ptātem amouendi et ꝯſtituendi iudices ꝛ ꝑſides trans flumen ſm ſapientiā ſuā: ꝛ puniēdi contumaces: ſiue in mortē ſiue in exiliū: ſiue in ꝯdemnationē ſubſtantie. vel certe in carcerē. Hanc epl'am eſdras legit iudeis in babylonia ꝯſtitutis. Exēplū ꝟo eius miſit ad filios iſrael ꝗ erant vltra montes caſpios: ꝛ venerunt de eis ad eſdrā ſacerdotes ꝛ leuite de nathineis.cc.xx. Et fuerūt cū eo mille et

Additio.
Hic ſignificatur ꝙ fides vni⁹ dei ꝗ prius fuit ī iudeis ꝑ dextram nunc quieſcit in gentibus ꝑ ſiniſtrā. In fine reuertet ad illos. 3.eſd.8 ꝑ totū.
Propter hoc ſciendū ē ꝙ ſi vnū luminare ſit in miſſa ꝓpꝛie ſemper dꝫ eſſe in ſiniſtra ad ſignificandū ꝙ lumen fidei modo tm̄ deficit in gētib⁹.

ke ⁊ ſeptingenti. Et egreſſi ſunt an
no. vij. regis artaxerxis de baby-
lonia: primo die primi menſis: et
cõuenerũt ad fluuiũ q̄ decurrit ad
aaua. Joſephꝰ dicit iuxta euphra
ten. Et põt eſſe aaua fluuiꝰ decur-
rẽs in euphratẽ vel euphratiſ riuu
lus. Et mãſerũt ibi tribꝰ diebꝰ: et
ꝑdicauit eis eſdras ieiuniũ: vt af
fligerẽt ſe corã dño: ⁊ peterent ab
eo vitã rectã ⁊ ſecurã. Erubuit eñi
eſdras petere a rege ducatũ i via
dicẽs. Manꝰ dei noſtri eſt ſup oẽs
qui querũt eũ. Et ſepauit eſdras
de ſacerdotibꝰ. xij. qbꝰ cõmiſit va
ſa dñi ⁊ munera q̄ mittebat rex in
hierl'm ⁊ ꝑncipes eius ⁊ ppl's. Et
venerũt in hierl'm mẽſe quinto: et
ſiluerunt tribꝰ diebꝰ. Quarta die
obtulerũt in domũ dñi que ſecum
tulerũt offerẽtes holocauſta i gra
tiaꝝ actionẽ: dederũtq; epl'am re-
gis ducibꝰ trans fluuiẽ: qui hono-
rauerunt populũ dei ⁊ domũ dei:
tunc acceſſerũt ad eſdrã ꝑncipes
iſrael dicẽtes. Nõ eſt ſepatus po-
pulꝰ iſrael a populo terraꝝ. Tu-
lerunt eñi de filiabꝰ ſuis ſibi et fi-
lijs ſuis vxores. Manus q̄z ſacer-
dotũ ⁊ principũ ⁊ ſacri ſermoꝝ in
hac inuenit trãſgreſſione. Tũc ſci
dit eſdras veſtimẽta ſua: ⁊ flens ⁊
orãs iacuit in terra vſq; ad ſacrifi
ciũ veſpertinũ. Tũc acceſſerũt ad
eũ principes dicẽtes. Surge tuuz
A eſt diſcernere q̄d agamus. Manꝰ
3. Eſ. 9 noſtra erit t. cũ. Tũc adiurauit eſ
dras ſacerdotes: principes ⁊ leui
tas: vt ꝓijcerent vniuerſas vxores
alienigenas: ⁊ eos qui de eis nati
erãt. Et miſſa eſt vox ad oẽs filios
traſmigratiõis: ⁊ ꝯuenerũt in hie
ruſalẽ in tertiũ diẽ mẽſe nono qui
decẽbris apud latinos dr. xx. die
menſis. Et ſurgẽs eſdras crimina
bat illos ꝙꝫ legẽ dei ſeuẽ ſanctũ
cõmiſcuerãt ſemini incircũciſoꝝ:
⁊ opus eſſe vt abijcerẽt vxores. Et
rñdit multitudo. Populus multꝰ
eſt: ⁊ tps pluuie ⁊ nõ ſuſtinemꝰ ſta
re foras: ⁊ opꝰ hoc nõ eſt diei vnꝰ
vel duoꝝ. Elige tibi principes et
transi ꝑ vniuerſum iſrael: ⁊ apud
quoſcũq; inueneris mulieres alie
nigenas eijce eas incũctãter. Et
inuente ſunt in hierl'm ꝑmo apud
filios ieſu filij ioſedech ⁊ frẽs eiꝰ:
⁊ ſtatim eiecte ſunt nec eñi credẽ-
dũ eſt ieſum magnũ ſacerdotẽ ha
buiſſe alienigenaz. Et ꝙ viſus eſt
zacharias ſordidis veſtibꝰ indutꝰ
ad filios eius referendum eſt. Uel
q̄cũ pontifex eſſet populũ nõ ar-
guebat. Idipſum fecerunt per vni
uerſum iſrael: ⁊ offerebat vnuſq̄ſ-
q; apud quẽ inuẽta erat hec trãſ-
greſſio arietẽ ꝓ declinatione pctĩ.
De Neemia. Capitulum. vj. Hec ſũt
ET factũ eſt in anno viceſimo pta ſut
regis artaxerxis. Erat pin- de libro
cerna regis neemias de filijs ca- neemie.
ptiuitatis. Qui dũ eſſet in ſuſis ca
ſtro audiuit peregrinos habraice
loq̄ntes: ⁊ accedẽs ſciſcitatꝰ eſt ab
eis de ſtatu iudee ⁊ hierl'm: ⁊ acce
pit ab eis vrbez eſſe ſine muris: et
habitare in ea populũ dei in affli
ctione. Nã ꝑ dies ſuſtinebant ho-
ſtiũ impetus: ⁊ noctibꝰ intrabant
latrũculi: ⁊ plateas implebant ca
daueribus occiſoꝝ. Et fleuit nee-
mias ⁊ cibũ deſiderabilẽ non gu-
ſtauit: nocte ⁊ die clamãs ad dñz:
Cũq; ſtaret in mẽſa ⁊ leuaret vinũ
regi: apparuit quaſi lãguidus añ
eũ. Et ait rex. Quare triſtis es qd
ve malũ latet in corde tuo. Et rñ- A
dit tremens. Qr ciuitas ſepulchri Nee. 2.
patrũ meoꝝ deſerta eſt. Si bonuz
tibi videt mitte me et reedificabo
eã. Et ait regina que ſedebat iu-
xta regẽ. Qñ reuerteris? Et cõſti-
tuit ei tps reuertẽdi. Nec fuit hec
regina heſter vt q̄dã tradiderũt.
Nec in diebꝰ eſdre hiſtoria illa oc-
currit. Nõ eñi eſdras in volumine
ſuo ſiluiſſet. Et dedit rex neemie
epl'am ad principes trans fluuiẽ.
In qua mãdauerat de honore ex-
hibẽdo neemie tanq̄ duci ⁊ lega-
to miſſo a latere eius: ⁊ impẽdijs
vrbis reedificande. Et miſit cũ eo
ꝑncipes militũ ⁊ eq̄tes: et trãſitũz
faciẽs ꝑ babyloniã: multos de fi-
x v lijs

lijs captiuitatis ſecū reduxit:⁊ ve
nit in hierl'z.xxv.anno regis arta
xerxis ſꝫ ioſephū. Porro in hieru
ſalē ſummus erat ſacerdos heliſa
phat filiꝰ hellachim. Et ſiluit nee
mias tribꝰ diebꝰ:⁊ nocte ꝯſurgēs
cū paucis circū
ibat ruinas mu
roꝝ: ꝯſiderans
qualr reedifica
ri poſſēt. Quar
to die locutꝰ eſt
neemias ad mḡ
titudinē. Veni
te reedificemus
muros hierl'z ⁊
nō ſimus vltra in opprobriū gēti
bus. Manus em̄ dei nobiſcū eſt:
verba regis que locutus eſt mihi.

Additio.
Ab hac reedifi
cationē intelligēda
eſt ꝯputatio an
noꝝ q̄ innuit in
ꝑphetia danie
lis ſupra.viij.vi
ſione ſcito ergo
⁊ aladuerte.

¶ De reedificatiōe hierl'z. ca.vij.

A
Nee.3. ET ſurrexerunt ſacerdotes ⁊
edificauerūt portā gregis.
Alia trāſlatio hꝫ edificauerūt por
tam ⁊ ꝓbaticā piſcinā. Hec eſt por
ta iuxta templū ꝑ quā inducebā
B tur greges ad offerendū. Hec ali
Luce.2 bi turris gregis dr̄. Fuit aūt alte
ra turris gregis in via bethleem:
vbi iacob pauit pecora ſua ⁊ paſto
res vigilātes ſuꝑ gregē ſuū vide
runt multitudinē militie celeſtis.
Scd̄o filij aſanaa edificauerunt
portā piſcium:⁊ ſtatuerūt valuas
eius ⁊ ſeras ⁊ vectes. Hec reſpicit
ioppen ⁊ diapolim:ꝑ quā infere
bāt copia piſciū. Hec ſm̄ ioſephū
poſtea dicta eſt porta dauid. Ter
tio edificauerūt portā veterē pig
mētarij ⁊ aurifices. Veſtigia eni
iſtius erāt in diebus iebuſeoꝝ et
melchiſedech. Quarto portā val
lis q̄.ſ.in vallē ducebat ioſaphat
edificauerūt filij zayloe. Quinto
edificauit portā ſterq̄linij miche
as ꝑnceps vici bethacarem. Per
hāc portā ſordes ciuitatis efflue
bant inūdantibꝰ fluuijs in torren
tem cedron. Sexto edificauit por
tam fontis ꝑnceps pagi maſpha:
⁊ muros piſcine ſyloe. Muros au
tē inter portas edificauit ppl's ꝑ
vicos ⁊ ciuitates vnuſq̄ſq ſꝫ poſ
ſibilitatem ſuā. Nec te moueat ſi
alia noīa portaꝝ inuenias:q̄ for
te in interiori muro facte ſunt: cū
aliqua de ꝑdictis alia poſtea ſor
tite ſint vocabula. Nā porta nego
tiatoꝝ forte porta eſt gregis l quā
negotiatores ergaſteria ſua po
ſuerāt ob tēpli viciniā. Sed ⁊ por
ta iudiciaria potuit eē porta vetꝰ:
q̄ in frōte ciuitatis ꝑor eminebat.
Porta vō aquaꝝ potuit eſſe porta
fontis. Porta vero equoꝝ nō fuit
porta ciuitatis ſꝫ ſtatuta erat an
te atria templi:vſq ad quā aſcen
dere in equis licitum erat. Porro
neemias cū ſuis ſuis iſtabat ope
ri nec ſomno ac cibo ſuauiter vte
batur:ſed ſub neceſſitate. Et con
ſummatū eſt opus ꝑ annos duos
⁊ quatuor menſes: licet in multa
anguſtia ⁊ plurimis impedimen
tis. Primo em̄ finitime nationes Nee.4
in manu forti aggrediebant eos.
Neemias vō mediā ꝑtē ppl'i ar
matā ſtatuit extra ciuitatē vt ſu
ſtinerēt impetꝰ aggredientiū Al
tera vō media ꝑs edificabat: vna
manu ponētes lapidē:altera gla
diū tenētes. ¶ Porro ſcd̄m inter Nee.5.
uenit impedimentum. Fames em̄
orta eſt in terra:⁊ obligauit ſe po
pulꝰ debito ſub vſuris:ſꝫ ⁊ agros
⁊ vineas ⁊ oliueta vendere cōpulſi
ſunt tādē et filios ⁊ filias venūda
re in ſeruos ⁊ ancillas. Et ꝯuoca
ta multitudine cōpulit Neemias
diuites ⁊ magſtatus remittere vſu
ras:⁊ reſtituere vineas ⁊ ſeruos ⁊
agros q̄s emerāt:⁊ excutiēs ſinū
ſuū dixit. Sic excutiat deꝰ oēꝫ virꝫ
q̄ nō cōpleuerit vbū hoc. Et dixit
vniuerſa multitudo amē:ipſe etiā
annonas q̄ regi debebant ꝯdona
uit. Qui cū dux miſſus eſſet a rege
tñ ānonas q̄ ducibꝰ debebāt nō co
medit a ꝑma die q̄ egreſſus eſt a
rege vſq ad dū redijt ad eū. ¶ Preter Nee.6.
ea tertiū hūit īpedimētū q ꝑnci
pes trāſflumē q̄ inſidebāt ei corru
perūt muneribꝰ q̄ſdā ſenioꝝ q̄ erāt
i hierl'm vt eū morti traderēt. Nō
cū neq̄rēt varijs eū terrebāt rumo
ribus

ribus:vt ſic ab opere ceſſarent di
centes.Multi cōiurauerūt aduer
ſum te vade ⁊ abſcondere ab eis.
Rurſumq̄ aiebant.Delatū eſt ad
regem ꝙ velis rebellare:et facere
te regē in iudea.Noli exaſperare
dn̄m tuū.Cūq̄ multa fingerent in
hūc modū nō preualuerunt: quia
manus domini erat cum eo.

¶De inuentione ignis.Cap̄.viij.

Poſtq̄ aūt edificat⁹ ē mur⁹:
qꝛ rari erāt habitātes ī hie
A rusalē:precepit neemias vt
nee. 7. clauderent porte ante ſolis occa
ſum:nec aperirent an̄ calorē ſolis.
Cūq̄ imineret mēſis ſeptim⁹ ꝙ fe
re tot⁹ a pō eos ſolēnis ē ꝯuenerūt
in hierl'm q̄ſi vir vnus.Et accepit
A neemias ꝙ nō habebāt ignem de
nee.7. ſublimi Traditūq̄ eſt ei a ſenio
D E rib⁹ ꝙ hieremias in dieb⁹ captiui
c.ma.1 tatis abſconderat ſtipites altaris
⁊ prunas in inferioribus terre in
valle ioſaphat.Cūq̄ veniſſent ad
locū:eruderauerūt puteū ⁊ inuene
rūt ſtipites ⁊ prunas ⁊ aquā craſ
ſam tollētes ea ſup ſtruē lignoꝝ
⁊ hoſtias q̄ erāt ſup altare ꝑiece
runt:⁊ erupit ignis.Et appellauit
neemias hūc diē nephar qđ inter
ꝑtat purificatio.Alij dicūt nephi.
Et orabāt ſacerdotes ionatha in
choāte:⁊ ceterꝫ
reſpondētibus

Additio.

Neemias quo
q̄ ſpecialeꝫ edi
dit orationem.

Nota qꝛ hoc ꝙ
h̄ dicim⁹ magis
factū ē ſub nee
mia:ſcꝫ orabant ſacerdotes iona
tha inchoāte ⁊c.Ro.eccl'ia in qua
dā ep'la in q̄dā die ieiunij dicit fa
ctū tpe machabeoꝝ intitulās epi
ſtolā lectio libri machabeoꝝ: qui
fuerūt longe poſt neemiā:⁊ ita vi
det qđ hic ſit ꝯtrariū eſſe eccl'ie.Sol
uet ꝙ ſic:qꝛ cuꝫ ſcđs liber macha
beorū de q̄ ſumit illa ep'la non ſit
hiſtorie ꝓſecutio:ſꝫ tm̄ ep'la q̄dā
miſſa a iuda ⁊ ſeniorib⁹ ad alios
iudeos diſperſos tm̄ a iuda illis
diſperſis:⁊ hoc factū notificat et
feſtiuitas nouiter inſtitute celebrā
da mādat nō principalr̄ enarrat.

¶De obſeruatione tabernaculo
rum. Cap̄.ix.

Porro prīa die ſcenophegia A
rū dixerūt eſdre vt afferret Nec. 8
librū legis ⁊ legeret corā populo.
Stetitq̄ eſdras ſup gradū ligneū
quē fecerat ad loquēdū iuxta por
tā aquarū.i.portā atrij ſec⁹ quaꝫ
erāt luteres ⁊ legit de mane vſq̄
ad mediū diē.Leuite vō duodeciꝫ
ſilētiū faciebāt ī pplō.Flebat aūt
oīs popul⁹:⁊ dixit ad eos eſdras.
Nolite ꝯtriſtari:qꝛ ſctīs dies dn̄i
eſt.ſꝫ ite comedite pinguia:⁊ bibi
te mulſum ⁊ date ptes eis q̄ nō ꝑ
parauerūt ſibi.Cūq̄ redijſſent in
diē ſcđm inuenerūt ī lege ꝑceptuꝫ
eſſe a dn̄o vt habitent filij iſrl' ī ta
bernaculis mēſe ſeptimo in die ſo
lēni.Et mādāte eſdra egreſſi ſūt.
⁊ tulerūt frōdes oliue ⁊ ligni pul
cherrimi myrti ⁊ palmarū ⁊ fecerūt
ſibi tabernacula ī atrijs ⁊ domati
bus ſuis:⁊ ī atrijs dom⁹ dn̄i q̄ nō
fecerāt a dieb⁹ ioſue filij nun.Et
obſeruatū eſt deinceps ī iſrl' vſq̄
in hodiernū diem.Die vō octauo
fecerūt collectā iuxta ritū:ſtatuē
tes vt q̄ſq̄ daret tertiā partē ſicli
p annū ad oleū ⁊ panes propōnis
ad ligna ⁊ ſacrificia ſempiterna:
in dieb⁹ feſtis ⁊ ꝓ pctō.Die vero. A
xxiiij.qꝛ audierāt ī lege:amonites Nee. 9
et moabites nō intrabūt eccl'iam
dei:ſeparauerūt ab eccleſia alieni
genas:⁊ in mūdatione ſua ſtatue
rūt in craſtinum gn̄ale ieiuniū: vt
affligerēt aīas ſuas homines ⁊ iumē
ta vſq̄ ad pueros ſeptēnes ⁊ ꝯue
nerunt octies ad audiēdā legem.
quater in die ⁊ quater ī nocte.Le
ctione terminata ꝓſternabat po
pul⁹ ad orādū ⁊ fiebant ꝑces ſup
eū ⁊ tandē bn̄dictio ſacerdotalis. Beda.
Ex his vt dicit beda:eccl'ia traxit
exemplū.Nam ⁊ ſupra gradus le
gitur ⁊ leuite proclamationes fa
ciunt in populo ⁊ octies conueni
tur ad eccleſiā ⁊ ſi non penitus eo
modo quo illi.Semel enim in no
cte ſurgimus ad nocturnos:ſm̄ il
lud

lud. Media nocte ſurgebã ad ↄfi-
Ps.118 tẽdũ tibi ⁊c. In die vero ſepties pſal
lum⁹ ſm illud: ſepties in die laudẽ
dixi tibi. Singlis aũt horis legit
lectio quã capitulare dicim⁹ poſt
q̃ pſternit ad p̃ces in dieb⁹ pfe-
ſtis ⁊ ſubdit oro p benedictione.

¶ De edificatione muri et obitu Neemie. Cap. x.

Nee.10 Porro neemias videns vrbẽ
fere vacuam factam habitã
tib⁹: rogauit optimates vt habita
rent in hierl'm: ⁊ bñdixit eis qui ſe
ſpõte obtulerũt. Reliqua vero mul-
titudo miſit ſortẽ: ⁊ decimũ caput
fecit habitare in hieruſalẽ. ¶ Poſt
Nee.11 aliqd tp̃s cõgregati ſũt in hierl'm
ad dedicationẽ muri: ⁊ aſcẽderũt
ſacerdotes ⁊ leuite cantores cum
muſicis inſtrumẽtis: ⁊ pſallentes
incedebãt p murũ. Eſdras vero pre
cedebat neemias ⁊ optimates cuz
eo ſup alterã partez muri incede-
bãt pſallentes. Reliqua vero multi
tudo ſequebat eos ſup terrã: ⁊ du
Vltra biblia3 hec ſũt. cebant choros. ¶ His expletis re-
dijt neemias ad regez in perſide:
anno ſcdo. ⁊. xxx. regni ſui: ⁊ mor-
tuus eſt eſdras in ſenectute vene-
rãda ⁊ cũ mlta liberalitate ſepul-
tus in hierl'm. Hunc quidã hebreo
rum autumant fuiſſe malachiam.
Sed malachias poſt regreſſuz ca
ptiuitatis natus eſt in iudeam ſo-
phis. Quez qr vite optime fuit et
aſpectu decorus pp̃ls appellauit
malachi. i. angelũ. Tradunt etiaz
q̃ q̃ pphetice dicebat eadẽ die an
gelus dei apparens iterabat. Et
mortu⁹ eſt dũ adhuc iuuenis eẽt.
⁊ ſepult⁹ in agro ſuo. Porro circa
finẽ dierũ ſuoꝝ redijt neemias in
hierl'm. ⁊ beneplacito regis: et in-
tellexit mala q̃ fiebãt in ea. Sacer
dotes nãq in dieb⁹ vicis ſue non
habitabãt in gazophilatijs circa
tẽplũ: ſed in domib⁹ pprijs cũ ol
domo ſua: ⁊ cuſtodiã vaſorum dñi
poſuerãt in domibus ſequeſtratis
a tẽplo. Et edificauit de pprio ga-
zophylatia i quibus excubabant
ſacerdotes: ⁊ reponebãtur vaſa.
Preterea inuenit pplm calcantes
torcularia in ſabbato ⁊ inferẽtes B
in hierl'm vinũ ⁊ vuas ficus et oẽ Nee.13
onus. Serites quoq inferebãt piſ-
ces ⁊ venalia ⁊ vẽdebant in ſab-
batis filijs iuda. Et obiurgauit
optimates dicẽs. Cur pphanatis
diẽ ſabbati ⁊ inducitis iram dei ſu
per iſrael: ⁊ ſup ciuitatez hanc. Et
adiurauit eos de cuſtodia ſabba-
ti: ⁊ p̃cepit claudi portas in ſabba
to: ne intrarẽt negotiatores: ⁊ mã
ſerunt extra hieruſalem ſemel et
bis. Et conteſtat⁹ eſt eos neemias
q̃ ſi deinceps venirẽt manũ mitte
ret in eos ⁊ receſſerunt. ¶ Et fecit
neemias in hierl'm bibliothecam
ↄgregãs libros de regib⁹ ⁊ libros
pphetaꝝ: ⁊ dauid ⁊ epl'as regũ. ⁊
de donarijs ⁊ p his olb⁹ q̃ fecerat
orauit neemias ad deum dicens.
Memẽto mei deus me⁹ in bonuz.
Hucuſq ſumpta eſt ſeries hiſtorie
ab annalibus hebreoꝝ preter he
ſter. Que vero poſt hoc apd iudeos
geſta ſunt: de ſcriptis ioſephi et
aphricani exhibent/ ⁊ de libro ma
chabeoꝝ quẽ quidam ab hebreis
ſcriptũ autumãt: quidã a grecis.
Et mortuus eſt neemias vir beni-
gnus ⁊ ſepultus iuxta murũ quez
edificauerat. Poſt artaxerſem re-
gnauit xerſes duob⁹ mẽſib⁹. poſt
quẽ ſogodian⁹ mẽſibus. vij. Poſt
quez regnauit dari⁹ cognomento
nothi⁹ ſub q̃ egypt⁹ receſſit a pſis.

¶ Incidentia.

¶ Ea etate ſolis defectio fctã eſt
⁊ ignis de ethna erupit. Plato na
tus ẽ: hypocrates medic⁹ claruit:
dionyſi⁹ in ſicilia tyrãnidem exer-
cuit. Poſt darium regnauit arta-
xerſes: qui cognominatus eſt mẽ
non darij ⁊ paraſitidis filius. Hic
ab hebreis dr aſſuerus. Sub hoc
hiſtoria heſter conſcripta eſt.

¶ Sequuntur tituli capitulorum in hiſtoriam heſter.

¶ De heſter. Cap. i.
De ocho. ca. ij.
De dario filio arſami. ca. iij.
De alexandro. ca. iiij.

De recluſione

De recluſione decem tribuum et
morte alexandri. ca.v.
De ptholomeo ſother. ca.vj.
ꝺ ptholomeo philadelpho.c.vij.
De euergete. ca.viij.
De philopatre. ca.ix.
De ſeleuco. ca.x.
De antiocho epiphane. ca.xj.

¶Incipit hiſtoria libri heſter.

Capitulum.j

Prefa- tio.
Librū heſter tranſtu-
lit hieronymus ad
petitionē paule et
euſtochij de hebreo
in latinū:⁊ q̄ in gre
co corruptus erat ꝑ
varias editiones:releuauit eū de
archiuis hebreoꝝ ⁊ diligēter trāſ
tulit de ꝟbo ad verbū. Regnauit
aſſuerus ab india vſ ad ethio-
piā ſup.c.⁊.xxvij.ꝓuicias:⁊ erat in
ſuſis ciuitate ſoliū regni ei⁹.Ter
A hester. tio igit̄ anno imperij ſui fecit grā
de cōuiuiū cūctis ꝑncipibus ſuis
⁊ inclytis ꝓuinciarū:corā ſe.c.et
lxx.dieb⁹ i domo illa mirabili: de
qua legit̄ in hiſtoria alexādri:cu-
ius colune erāt argētee:lectū in-
ſtar firmamēti cōcameratū: hñs
gēmas diuerſi coloris:in figuraꝫ
ſiderū ⁊ ſignoꝝ diſpoſitas . Poſt
hos dies cōuiuij inuitauit omnē
pplm̄ q̄ erat in ſuſis:⁊ diſcubuerūt
extra domū ſeptē dieb⁹ in veſtibu
lo horti delitiarū.In horto erat
vinea habēs vites argenteas : et
palmites aureos:⁊ botros ex va
rietate gemmarū diſtinctos. Su-
per cōuiuātes extēſa erāt tētoria
q̄ appēdebātur colūnis argēteis
et marmoreis eburneis circulis:
inſerta funib⁹ byſſinis at pur-
purcis. Lectuli quo aurei ⁊ ar-
gētei diſpoſiti erāt ſup pauimen
tū: ſmaragdino et pario ſtratum
lapide.Bibebāt aūt oēs i aureis
poculis vinū ꝑcipuū ⁊ abūdans:
nec erat q̄ nolētes cogeret ad bi-
bēdū:lꝫ id moris eēt apud ꝑſas.
Uaſthi quo regina fecit conui-
niū feminarum in palatio regis.
Die autē ſeptimo cū rex incaluiſ
ſet mero ꝑcepit ſeptem eunuchis
vt introducerēt reginā in decore.
ſuo:vt oſtenderet oibus pulchri-
tudinē illi⁹.Que ad īperiū regis
venire cōtēpſit.Et irat⁹ rex queſi
uit a ſeptē ſapiētib⁹ qui videbāt
faciē ei⁹:cui ſentētie vaſthi ſubia
ceret.Et rñdit mānucha. Nō leſit
te ſolū vaſthi:ſed ⁊ oēs viros re-
gni tui.Nā eius exēplo mulieres
paruipēdēt imperia viroꝝ. Egre
diat̄ aūt edictū a facie tua vt vl-
tra vaſti nō ingrediat̄ ad regeꝫ.
ſed altera melior regnet ꝓ ea.Et
exijt edictū in oēs ꝓuincias ꝑ epi
ſtolā regis.¶Et dixerūt pueri re-
A hest.2. gis ad eū.¶Querāt̄ regi puelle
ꝟgines ſpecioſe:⁊ tradātur aggeo
eunucho ad cuſtodiā:⁊ accipiant
mūdū muliebre.i.veſtes:⁊ cult⁹ ⁊
ornat⁹.Uñ ⁊ miniſtros taliū mū-
diburdos vocam⁹:⁊ q̄cū oculis
regis placuerit regnet ꝓ vaſthi.
Placuit ſermo regi:⁊iuſſit hoc fie
ri.Erat tūc in ſuſis iudeus voca-
bulo Mardoche⁹:ꝺ tribu gemini
q̄ deſcēderat de trāſmigratiōe ie-
chonie.Hic erat nutriti⁹ filie fra-
tris ediſſe:q̄ ⁊ heſter vocabat̄:quā
orbatā vtro parēte mardoche⁹
adoptauerat in filiā.Hec inter ce
teras tradita eſt eunucho nec in-
dicauit populū ſuū.Sic eñi man
dauerat ei mardocheus.⁊ inue-
nit gratiā in oculis eunuchi :⁊ ac
celerauit ei cultum muliebrē ⁊ dε
dit ei ſeptē puellas:vt eā ornarēt
⁊ excolerēt.Porro ꝟgines per ſex
mēſes vngebātur oleo myrtino:⁊
alijs ſex q̄buſdā pigmētis et aro
matib⁹ vtebant̄:vt poſt annū in-
grederent̄ ad regē:⁊ q̄ veſꝑe itra
bat egrediebat̄ mane nec poterat
redire niſi rex ex nole iuſſiſſet eā
venire.Mardoche⁹ aūt ꝟſabat̄ in
veſtibl'o dom⁹ regie curā agēs ſa
lutꝫ filie.Tādē iſtabat dies q̄ he
ſter filia abiel intrare debebat ad
regē:nec q̄ſiuit ab aggeo cultum
muliebrē ſꝫ poſuit i volūtate ei⁹ q̄
tenebat̄ puellis dare q̄cū petiſ-
ſent.Et itrauit ad regē āno ſepti
mo regni

mo regni ipſiꝰ mēſe.x.ꝗ hebraice
dr thebet:latine ianuariꝰ ⁊ inenit
gratiā apd regē:⁊ fecit eā regna
re pro vaſthi. Et celebrauit nu-
ptias ꝑ mēſem:⁊ mādauit ꝑ eos
ꝗ aggari dr̄.i.curſores requiē i
vniuerſo regno ꝑ tp̄s nuptiaruꝫ.
mardocheꝰ āt ꝗ i regni mozabaꝛ
in babylonia vn̄ ⁊ adducta fuerat
heſter:trāſtulit ſe in ſuſis.Eo tp̄e
irati ſūt regi duo eunuchi ianito
res et machinabanꝛ vt occiderēt
regē.Qd nō latuit mardocheū:et
idicauit heſter:⁊ illa ex nōie mar
dochei detulit ad regē.Queſituꝗ
eſt ⁊ inuētū:⁊ appēſi ſunt in pati
bulo.Et traditū eſt corā rege i an
nalibꝰ:i.qbꝰ reges accidētia tp̄is
A ſui redigebāt.¶Poſt hec aſſuerꝰ
heſt. 3. exaltauit aman amalechiten qui
erat de ſtirpe agag quem ſamuel
trucidauit:⁊ adorabāt eū ſerui re
gis p̄ter mardocheū:ꝗ ꝓpter pa
trias leges corā eo genu nō flecte
bat.Qd attēdēs aman indignatꝰ
eſt ⁊ accipiēs eū hebreuꝫ eſſe ait.
Perſe liberi flectūt genua.hic āt
ſeruꝰ dedignaꝛ.Et diſpoſuit ꝑde
re iudeos ꝗ erāt in regno aſſueri
veteri motꝰ odio:q2 iudei delere
rāt amalechitas.Duodecio itaꝗ
anno regni aſſueri:mēſe p̄mo miſ
ſa eſt ſors in vrnam ꝗ hebraice dr
phur corā aman quo dicꝛ ꝗ men-
ſe gēs iudeoꝝ deberet interfici:⁊
exiuit mēſis duodecimꝰ.Tūc ait
amā ad regē.Intereſt regi ſerua-
re pacē.Nouerca aūt pacis ē diſ
ſimilitudo.Eſt eīm gens in regno
tuo diſſimilis ceteris:nouis vtēs
legibꝰ:iſup ⁊ regꝫ ſcita ꝯtēnēs.Ex
pedit tibi vt nō iſoleſcat:decerne
ꝗ vt ꝑeat.Et ne diſpēdiū ſentias
i tributꝫ decē milia talētoꝝ appē
dā arcariis gaze tue.Tulitꝗ rex
anulū ꝗ vtebaꝛ:⁊ dedit illū amā
dicēs.Argētū tuū tibi ſit:⁊ de ꝑplo
lege qd tibi plꝫ.Tūc ſcripſit amā
ex nōie regis lr̄as anulo regꝫ deſi
gnatas i oēs ꝓuincias:vt occide
renꝛ iudei a ꝑuulo vſꝗ ad ſenē:et
bona eoꝝ diriperēꝛ.xiii.die mēſis
xii.Statimꝗ in ſuſis pepēdit edi
ctū.Qd cū legiſſent iudei fleuerūt.
¶Sꝫ ⁊ mardocheꝰ idutꝰ ē ſacco:
⁊ aſꝑſus cinere magna voce eiula
bat p̄ re foribꝰ palatii.Nō eīm fas A
erat idutos ſacco itrare palatiū. heſt. 4
Qd cū accepiſſet heſter:ꝯſternata
eſt:⁊ miſit ei veſtē ꝗ idutꝰ intraret
ad eā:quā accipe noluit:ſꝫ ſignuit
ei ꝑ eunuchū cām fletꝰ ⁊ exēplar
edicti q ꝑ pēdebat in ſuſis miſit ei
monēs cā vt itraret ad regē:⁊ ſup
plicaret ei ꝓ ꝑplo ſuo.Que rn̄dit.
Iā.xxx.diebꝰ nō ſuꝫ vocata ad re
gē:⁊ decretū eſt:vt ꝗ nō vocatꝰ ac
ceſſerit moriatur:niſi forte rex au
reā vgā ad eā extēderit rurſumꝗ
mardocheꝰ ad eā.Quid ſcis vtrū
idcirco ad regnū veneris:vt i tali
tp̄e parareris.Si nūc ſilueris per
aliū liberabit dn̄s ꝑplm ſuū:⁊ tu ⁊
domꝰ p̄ris tui ꝑibitꝫ.Tūc mādaui
uit heſter mardocheo:vt oēs iu-
dei ꝗ erāt i ſuſis ꝑ triduū ieiuna-
rēt ⁊ orarēt ꝓ ea:ſꝫ ⁊ ipa ieiūauit.
¶Die āt tertia iduta regalibꝰ ſte A
tit i atrio domꝰ ꝯ baſilicā regꝫ cū heſt. 5.
duabꝰ puellis:q̄rū vnā icūbētē ſu
ſtinebat altera ſeq̄ns lōgitudinē
veſtis ſummis digitꝫ deportabat.
At rex ſedebat ſupra ſoliū ꝯ oſtiū
domꝰ.Qui cū reſpexiſſet eā toruo
vultu collapſa ē.Cūꝗ vidiſſet he
ſter lapſam:placuit ei:⁊ extēdit ꝯ
eā aureā vgā.Que ꝯſurgēs ⁊ acce
dēs:oſculata ē ſummitatē virge:⁊
ait rex.Quid vis heſter. Quicq̄d
petierꝫ dabo tibi.Que rn̄dit.Ob-
ſecro vt veniat ad me hodie ⁊ amā
tecū ad ꝯuiuiū.Et ſurgēs venit ad
eā.Et fouēs eā gremio ſuo ꝯſolabaꝛ
dicēs.Noli timere ꝑ ſubditꝫ lex
data ē:tu ꝑo mihi coregnas.Ue-
nerūtꝗ ābo ad ꝯuiuiū regine.Cū
ꝗ bibiſſet abūdāter ait.Pete qd
vis heſter:⁊ ipetrabis.Que rn̄dit.
Obſecro vt veniat cras rex ⁊ amā
ad ꝯuiuiū:⁊ idicabo eis cor meū.
Egreſſus eſt itaꝗ amā letꝰ.Cūꝗ
vidiſſet mardocheū nō aſſurrexiſ
ſe ſibi idignatꝰ ē:⁊ ꝯuocās vxorē ⁊
amicos expoſuit eis oēꝫ glīā ſuā
eddēns

addēſq; eū ſolū cū rege heſter vo
cauit ad cōuiuiū. Verūtñ ſe nihil
hr̄e reputabat dū viueret mardo
cheꝰ. Et dixerūt ei. Jube parari tra
bē. l. cubitoꝝ ⁊ ſuggere regi vt ap
pēdat̄ mardocheꝰ in ea vt ſic eas
A hest. 6 letꝰ cū rege ad ꝯuiuiū ⁊ iuſſit pa-
rari crucē. ¶ Noctē illā rex duxit
iſomnē ⁊ iuſſit ſibi legi annales.
Et vētū eſt ad locū vbi ſcṗtū erat
ꝙ mardocheꝰ nuntiauerat ei faci
nus eunuchorū. Et ait rex. Quid
honoris ꝯſecutꝰ eſt mardocheꝰ ꝓ
hac fide. Et dixerunt ei. Nihil. Et
q̄ſiuit rex q̄s eſſet in atrio. Et dixe
runt pueri aman. Jp̄e eīm intrane
rat. vt ſuggereret regi de morte
mardochei. Cūq; vocatꝰ intraſſet
amā dixit rex ad eū. Quid dȝ fieri
viro quē rex vult honorare? Qui
cogitās ꝓ ſe dictū eē rñdit. Dȝ in
dui ſtola regia ⁊ coronari diade-
mate ⁊ ſedere ſuper equū regis ⁊
primꝰ de principibꝰ teneat equū.
⁊ ꝑ ciuitatē icedēs clamet. Sic ho
norabit̄ quē rex voluerit honora-
re. Dixitq; ei rex. Feſtina et fac vt
locutꝰ es mardocheo. Caue ne q̄c
q̄ʒ ex his q̄ locutꝰ es ꝑtermittas.
Et fecit aman mardocheo vt locu
tus fuerat. Qui prꝰ renitebat̄ pu
tās ſibi illudi ab amā: ſȝ cognita
veritate ꝯſenſit. Et rediīt mardo-
cheus ad fores palatiī. Amā ꝟo fe
ſtinabat i domū lugens ⁊ opto ca
pite. Et dixerunt ei amici eius. Si
de ſemine iudeoꝝ eſt mardocheꝰ
ante quē cadere cepiſti nō poteris
B ei reſiſtere ſȝ cades. ¶ Et ecce eū-
hest. 7 tiī regis compellebant eū intrare
⁊ intrauit cū rege ad ꝯuiuium. Et
ait rex. Pete ꝙ vis heſter. Que rñ
dit. Dona mihi animā meā ⁊ po-
pulū meū ne pereamꝰ. Utinā i ſer
uos venūdaremur ⁊ gemens tace
rem. Et ait rex. Quis eſt q̄ hec au
deat facere. Que rñdit. Hoſtis nr̄
eſt iſte aman. Qḋ ille audiens ob
ſtupuit. Rex aūt iratꝰ ſurrexit ⁊ in
trauit in hortum aman ꝟo ſuppli
cabat regie ꝓ aīa ſua. Cūq; reuer
ſus eſſet rex reꝑꝑit amā corruiſſe
ſuꝑ lectulū i quo iacebat heſter: ⁊ e
ait. Etiā reginā vult opp̄rimere me
p̄ſte. Et dixit arbōa eunuchꝰ. En
lignū qḋ parauerat Mardocheo
ſtat i domo amā. Et ait rex. Appē
dite illū i eo. Et ſuſpēſus eſt amā A
i patibulo. ¶ Et dedit rex Heſter hest. 8.
domū amā. Et ingreſſus eſt mar-
docheꝰ ad regē. Cōfeſſa eſt eīm he
ſter ꝙ patruꝰ eiꝰ eſſet. Et dedit rex
anulū mardocheo quē amā recipi
iuſſerat. Heſter aūt cōſtituit mar-
docheū ſuꝑ domū ſuā. Que iterū
flens ꝓcidit ad pedes eiꝰ: ſuppli
cās: vt veteres lr̄as quas ſcripſe
rat amā ꝯ iudeos nouis ep̄ſis ir-
ritaret. Et adq̄euit rex. Et ſcripſit
mardocheꝰ lr̄as anulo regis ſigil
latas ad p̄ncipes ꝓuinciaꝝ ne oc
ciderent̄ iudei: imo illos qui para
ti erant ad occiſionem iudeorum
interficerent iudei: ⁊ manꝰ princi
pum eſſet cum eis. Et factum eſt
nomen iudeorum celebre: ita vt
plures de gētibꝰ religioni eorum
iūgerent̄. ¶ Et recordatꝰ eſt mar- B
docheꝰ ſomniī qḋ viderat ⁊ interp̄ hest. 10
tationē eiꝰ itellexit: ⁊ hoc erat ſom ⁊. 11. C
niū. Apparuerunt ei voces ⁊ toni
trua ⁊ terremotꝰ ſuꝑ terram. Et ec
ce. iī. dracones parati ꝯ ſe in p̄liū ad
q̄ꝝ clamorē natiōes excitate ſunt
vt pugnarēt ꝯ regē iuſtoꝝ. et fuit
dies illa tenebraꝝ ⁊ miſerie. Et cō
turbata gens iuſtoꝝ clamauit ad
dñm: ⁊ ecce fōs puꝰ creuit i flamē
maximū ⁊ orta ē lux magna ⁊ hūi B C.
les exaltati ſūt ⁊ deuorauerūt iclytos. hest. 10
tos. ¶ Porro i. iī. ep̄la quā ſcripſit
ꝓ iudeis excuſauit ſe rex i hūc mo
dū. Ne putetis ſi diuerſa iubemꝰ ex
ai leuitate venire: ſȝ ꝓ neceſſitate
tpm ferr̄ ſuis ꝫ vt reipublice poſcit
vtilitas. Multi ſublimati a regibꝰ
honore collato abuſi ſūt i ſuꝑbiā
⁊ i ipſos q̄ dederūt moliūt̄ iſidias.
Amā ⁊ alorgſhe maccdo ⁊ ex obliq̄
cōmaculās genꝰ pſaꝝ adeo ītēiuit
vt regno nos priuar̄ niteret̄ ⁊ ſpū.
Nā mardocheū cuiꝰ fide viuimꝰ ⁊
cōſortē regni heſter: cū oī gēte ſua
nouis machinationibꝰ expetiīt ad
mortem

rā colēdā deputabat ⁊ hitationē.

¶ Incidentia.

¶ Eo tēpore Manlꝰ torquatꝰ cōſul romanorum filium ſuum virgis ceſum ſecuri percuſſit: qꝛ contra imperium conſulum cū hoſtibus pugnauerat ⁊ tū expugnauerat

Ex diuerſis hiſtorijs.

¶ De alexandro. Capitulum. iiij.

Per idē tēpꝰ philippꝰ rex macedonū ꝑ iſidias ꝑcēptꝰ ē a pauſania trahēte genꝰ ab horeſte Cui ſucceſſit alexāder filꝰ eiꝰ adoptiuꝰ qꝛ legiꝫ nota nabi filꝰ viceſimū agēs annū. Qui volēs obtinere ſyriā trāſijt helleſpōtū. Et congregati ſunt aduerſus eum duces darij q̄ erāt trās flumē: ⁊ ſup granicū fluuiū expugnauit eos. Cūqꝫ ꝑcurriſſet lidiā ⁊ iconiā ꝑuenit ad loca pāphilie. Tūc dariꝰ filꝰ arſami electū collegit exercitū ⁊ trāſiuit eufratē ⁊ mōtē cilicie tauꝝ ſperās i cilicia macedones expugnare. Tūc gauiſus ē ſaraballa putās qꝫ poſt victoriā occurreret dario ⁊ edificationē tēpli ab eo ipetraret qđ pollicitꝰ erat gn̄o ſuo ipē q̄dē longeuꝰ a p̄lijs vacabat ſꝫ alr q̄ ſperaret euenit. Nā victꝰ ē dariꝰ a macedonibꝰ ⁊ capta matre eiꝰ vxore ⁊ filijs ad pſidā fugiēs fineauit cū paucis tūc alexāder cepit aſpirare ad monarchiā oriētis ⁊ itrās ſyriā cepit damaſcū ⁊ ſubiugata ſidōe tyꝝ obſidebat. Tūc ſaraballa eligēs de ſuis. viij. milia i alexādriā ꝑfectꝰ ē i auxiliū dicēs ſe libentiꝰ obſeq̄ ei q̄ dario et qꝫ loca cōſtituta ſub poteſtate ſua ei ꝯderet ⁊ grate ſuſceptꝰ ē ab alexādro Preterea dixit ei ſe hr̄e generꝝ manaſſen fratrē principis ſacerdotū gentis iudee multoſqꝫ alios cum eo p̄nteſex eagēte q̄s velle aiebat ſub eo tēplū ꝯſtituꝫ locis edificare qꝫ ꝑfuturꝝ alexandro teſtabaꝫ qꝛ potētia iudeorū in duo diuiſa nō rebellaret. Cōcedēte ꝟo alexādro i ſtudio edificauit ſaraballa tēplum ⁊ altarē quod permãſit vſqꝫ ad deſtructionē factā ꝑ romanos. ⁊ i eo manaſſen cōſtituit pōtificem.

Additio.

Ecce tertio legitur tēpluꝫ edificatū a ſalomone in hieruſalē in egypto ⁊ hic a ſaraballa.

hiſtoria

Porro duꝫ alexander erat in obſidione tyri: ſcripſit epiſtolam ad principem ſacerdotum in hieruſalem inuitans cum vt ſibi preberet auxilium et exercitum: venalia prepararet: et redderet ſibi tributa q̄ prius dario cōferebat. Et reſpōdit iadꝰ ſe dario ſacramētū dediſſe nec eo viuēte poſſe trāſcēdere ꝯſtituta. Tūc cōminatus eſt alexāder gēti iudeoꝝ qꝫ per eū diſcerent q̄bus deberēt cōſtituta ſeruare. Tūc iniectis aggeribꝰ tyruꝫ fecit continētem. i. cū priꝰ eſſet inſula fecit eā cōterminiā terre: qua vaſtata gazaꝫ obſedit. Et mortuꝰ eſt ſaraballa. Alexāder aūt capta gaza in hieroſolymaꝫ feſtinabat. Et timentes iudei clamauerūt ad dn̄m ⁊ immolabāt hoſtias ⁊ iadꝰ orabat pro gēte. Qui cū poſt ſacrificiuꝫ obdormiſſet precepit ei deꝰ vt conſideret ſericiſqꝫ. i. cortinis ciuitatem ornaret. ⁊ ipſe pontificalibus indutus ⁊ reliqui ſacerdotes cum eo legitimis ſtolis induti obuiam exirent alexandro. Et ſurgens a ſopore oraculū omnibꝰ indicauit. Audienſqꝫ non longe eſſe a ciuitate alexādrū ꝓceſſit cum ſacerdotibꝰ ⁊ ciuiū multitudie ſacra ad locū q̄ ſaphim appellaꝫ qꝫ latine trāſlatū ſcopulū ſonat vñ hieroſolymā ⁊ tēplū dn̄i videri potuiſſent. Et factū eſt cōtra ſpē. omniū qui ſequebanꝫ regē. Nā alexāder intuens antiſtitē pōtificali ſtola inſignē ⁊ ſuꝑ ſydariꝫ laminā aureā in qua ſcriptū erat nomen dei deſcēdit de equo: ⁊ adijt eū ſolꝰ ⁊ nomen dei adorauit ⁊ pontificē veneratus eſt. Et obſtupuerunt principes exercitus ⁊ ludificatam regis mētē putauerūt. Solꝰ parthemiꝰ q̄ſiuit ab eo cur ſacerdotē gentis iudee adoraſſet. Et r̄ndit. Nō hūc adoraui ſꝫ deū qui ꝑncipatū ſacer

 dotum

dotū gerit. Nā ꝑ ſōniū ī tali hitu
deū ꝓſpexit adhuc ī licea ciuitate
macedōie ꝯſtitut⁹. Dūq̄ mecū co=
gitarē vtꝝ aſiā poſſez obtinere iuſ
ſit me cōfidere. Nā ipe exercitum
meū ꝑducerꝫ ꝛ pſaꝝ mihi trade
ret ꝑncipatū. Nūc aūt ꝑmo vidi ī
hoc ſacerdote ipi⁹ effigieꝫ q̄ mihi
ꝓmiſit ꝓuētura cōfido ꝛ ꝓpterea
deū adoraui ꝛ hoiez venerat⁹ ſuz.
Et igreſſus ē vrbē alexāder. ꝛ ī tē
plo ſacrificauit deo ſꝫ ſacerdotis
oſtēſionē. Et attulerūt ei danielē: ī
q̄ ſcriptū erat. q̄ndā grecoꝝ ꝑditu
rā pſaꝝ potētiā ꝛ arbitrans de ſe
ſcriptū eē gauiſus ē. Et ī craſtinū
cōuocās ppl'z iuſſit peterē q̄ vellēt.
Et ipſis petētib⁹ conceſſit iudeos
vbiq̄ patrijs vti legib⁹ ꝛ ſeptimū
ānū ſine tributis eſſe ꝓp ſabbatū
tre qꝛ ſeptimo āno n̄ colebaṫ trā.
Et eidē ad alias ciuitates ꝓfect⁹
ē. Tūc ſamarite vidētes ei⁹ muni
ficētiā circa iudeos cogitos ſe dixe
rūt eē iudeoꝝ originē ſuā ab effrai
ꝛ manaſſe trahētes. Et poſtula
uerūt vt tēplū eoꝝ ī garizin honora
retq̄ ī reditu ſe facturꝝ ꝓmiſit. Cū
q̄ peterēt ab eo relaxatiōez. vij. an
ni q̄ſiuit q̄ ēēnt. Et dixerūt ſe hebre
os. Cūq̄ adderet vtrum eſſent iu
dei negauerūt ſe iudeos eē. Et rñ=
dit. Judeis tm̄ hec cōceſſi. Porro
nos ſub ſilētio pertranſimus q̄ꝛ
alexāder Dariū vicit ꝛ Porum. et
quō cōſuluit ar
bores ſolis ꝛ lu
ne. ꝛ cetera ad=
miratiōe digna
q̄ ꝑceptori ſuo
ariſtoteli ꝑ epi=
ſtolā indicauit
ad ea que circa
ppl'm dei geſta
ſunt feſtinātes.

Additio.

Arbores ſolis ꝛ
lune. Cumq̄ ſol
oriebaṫ ꝛ ſplen
dor ſummitatē
arboꝝ tāgebat
vſq̄ ad radices
concutiebāturꝛ
tunc reſponſuz
dabatur. iterro
gantibus vbi alexander de vxore
ꝛ ſuis recepit ꝛ de morte ſua ſi ba
bylonē intraret: ꝛ ita factū eſt a ſo
rore. Sacerdotes ꝟo qui erāt vtē
tes pomis arborum ſolis et lune
quadringentos annos viuebant.

De recluſione decem tribuum ꝛ
morte alexandri. Capitulum. v.

Taq̄ cum veniſſet alexāder
ad mōtes caſpios miſerūt ad Ex hi=
eū filij captiuitatꝫ decē tribuū. Ex ſtorijs.
edicto eīn tenebanṫ egredi nō lice
re poſtulantes ab eo egrediēdi co
piā. Cūq̄ q̄ſiſſet cauſam captiuita
tis accepit eos receſſiſſe aperte a
deo iſrl'. vitulis aureis immolādo
ꝛ ꝑ ꝓphetas dei ꝑdictū eē eos ca
ptiuitate nō redituros. Tūc rñdit
q̄ arcti⁹ eos includeret. Cūq̄ āgu
ſtia viaꝝ obſtrueret molibus bitu
minatis vidēs laborez humanum
nō ſufficere orauit deū iſrl' vt op⁹
illō cōpleret. Et acceſſerūt ad ſeiui
cē ꝑrupta mōtium ꝛ fact⁹ eſt locus
imeabilis. Ex q̄ liq̄do apparet nō
eē dei volūtatē vt exeāt. Egredien Joſe=
tur tn̄ circa finē mūdi magnā hoīz phus.
ſtragē facturi. Et vt ait ioſephus
De⁹ q̄d factur⁹ ē ꝓ fidelib⁹ ſuis ſi
tm̄ fecit ꝓ infideli. Cūq̄ rediſſet
alexāder ī babilonē ſumpto vene
no vſum lingue amiſit et extremā
volūtatē ſuā ſcripto expſſit. Et no
luit mōarchiā ſuā ī aliquē trāſfer
re ne aliq̄s par ei ī potētia apō po
ſteros legereṫ. ꝛ. xij. q̄s ab adole=
ſcētia ſua ſocios habuerat regni Circa
ſucceſſores iſtituit. Hec āt inſtitu= princi=
tio nō ſtetit. Nā. iiij. ex his tantū pium.
alijs abiectꝫ regnuerūt. ſicut ī hiſto=
ria danielis eſt comprehenſum.
Mortuus eſt autem cum eſſet an
norum. xxx. duorum. et. xij. annis
regnauit. Et diciṫ a quibuſdaz q̄
xij. alexādrias edificauit ꝓ nume
ro annoꝝ q̄bus regnauerat. Ipſe
ī amone ꝯdidit parathoniū. i. vtu
tis ſue indiciū. ſ. arcū triūphalez.

De ptholomeo ſother. Ca. vi.

Et regnauit poſt eū in egy Ex hi=
pto ptholome⁹. q̄ cognomi= ſtorijs.
nat⁹ ē ſother. Qui cū regno ſuo ad
iecīſſet ſyriā appoſuit vt adijceret
ꝛ iudeā. Et aſcēdēs in hierl'm die
ſabbati ſciēs ea die iudeos arma
nō moturos ſub ſimulatiōe ſacrifi
cādi deo nulloꝫ dicēte itrauit. Vn̄
ſm̄ ioſephū vt ait Ouidi⁹ ſabatar

chidea

chides iudeos ridiculos appella-
uit: q̄ p̄ ſuperflua ſuperſtitiōe graue dānū ſuſtinuerūt. Ptholome⁹ nāq̄ multos d̄ iudea ⁊ garizi captiuos trahēs ad egyptū reduxit. Et vēditiōi exponēs eos a negociatorib⁹ natiōnū diſtracti ſunt ⁊ diſperſi. Et p̄ hac captiuitatē lʒ nō fuerit gn̄alis: d. fr̄m⁹ diſperſi ſunt i natiōes.

A Act. 2. Uñ in actib⁹ apoſtoloꝝ legit̄ cōueniſſe in hierlm iudeos ex oī natione q̄ ſub celo eſt. Jaddo pōtifi. ſucceſſit filius eius onias cui ſucceſſit filius ei⁹ ſimō iuſtus: cui ſucceſſit frater ſuus eleazarus p̄ro onia filio ſimonis adhuc puero.

¶Incidentia.

¶Eo tēpore Appius claudi⁹ cec⁹ rome claruit q̄ aquas claudias: alſe calidas idurit ⁊ viā appiā ſtrauit. Theophraſt⁹ philoſoph⁹ claruit q̄ a diuinitate loquēdi vt ait (cicero) nomē accepit: cēſu rome agitato iuēta ſūt ciuiū. cc. lxx. milia ꝯdite ſūt a romanis armiuꝰ ⁊ beneuētū.

Additio. Qr per hoc numerū cimum de p̄rehenduut.

¶De ptholomeo philadelpho.
Capitulum. vij.

Ex diuerſis hiſtorijs. Poſt ptholomeū ſoter regnauit in egypto philadelph⁹. Hic ſtudioſi⁹ ⁊ libroꝝ cupid⁹ demetriū bibliothece ſue p̄fecit. Cūq̄ qͥſiſſet ab eo de nūero libroꝝ. xx. milia adeſſe rn̄dit: ſed paulopoſt tpe vſq̄ ad. l. milia poſ-

Nota antiq̄rū ſtudia. ſe puenire dixit. Et nūtiatū ſibi dixit apō iudeos eē legē ore ipſi⁹ dei editā ⁊ digito ipſi⁹ ſcriptā p̄ qua ſummope laborādū eē dicebat vt in grecū ꝯuerſa eloquiū i archiuis regalib⁹ haberetur. Hec eñ erat

Nota dignitatē legis noſtre. lex dei quē philoſophi zena dicūt id eſt viuentē: zeni enim viuere vł vitam ſonat: quē vulgus appellationem. Et ad oſtendendaꝫ legis eius ſanctitatē addidit: q̄ nō niſi a dei viuētis cultoribus trāſferri potuiſſet. Naꝫ ⁊ theopompus cū hiſtorijs q̄s ſcribebat eā voluiſſet interferere verſus eſt in amentiā p̄ dies. xxx. Theodectus quoq̄ pro eā eadē fact⁹ eſt cecus: ⁊ penitētes ſanati ſunt. Et ſuggeſſit regi vt ſcriberet pōtifici iudeoꝝ: vt iudeos hebrce ⁊ grece lĩgue peritos ad ipm̄ dirigeret cū lege dei q̄ ad eā trāſferēdā ſufficerēt. ¶ Ut īpetraret muñera cū epiſtolis mittēda cēſuit. Aderat ibi ariſteus: q̄ longo tēpore iudeoꝝ calamitati cōpatiēs opportunitate liberādi eos inuēta ait. Quō qd̄ poſtulas obtinebis tot iudeis i regno tuo ſeruiētibus. Solue itaq̄ eos ⁊ nihil grati⁹ erit pōtifici iudeoꝝ. Nec ob hoc qd̄ dico me iudeoꝝ affinē eſtimes ſed q̄ ſcio tua iter eſſe ſi factorē oīm deū honoraueris. Et liberauit rex de iudeis. c. xx. milia dās dn̄is eoꝝ pro capite c. xx. drachmas argenti. Cūq̄ dixiſſet rex hoc magnū eē: dixerūt. Magnū quidē eſt ſed nō regi munifico.

Epiſtola ptholomei ad eleazarum. ¶ Tūc ſcripſit rex eleazaro in hūc modū. Scētuā q̄ ſecus nos erat libertate dōaui arbitrās hoc deo eſſe iocūdū: quoꝝ quoſdā militie aſſignaui: alios quorū fidē approbauerā ꝯſtitui in palatio. Leges vr̄as in nr̄a bibliotheca reponere decreui. Eñ h̄ facies mittēdo nob̄ viros ſeniores q̄ valeāt interpretationē eaꝝ caute nobis relinquere. Trāſmiſi mō argenti. c. talenta pro imolationibus faciendis ⁊ ſeparaui. l. talēta auri ad cratercs ⁊ libatoria faciēda: ⁊ gēmas ſine nūero ad artificū optionē. Tu manda nobis q̄ ex his volueris fieri qd̄ grati⁹ amplectemur.

Ruffo. Tūc mittēs ad eū eleazar⁹: qd̄ poſtulabat reſcripſit ita. Ad interpretādā legē quā poſtulas miſi viros ſeniores d̄ vnaquaq̄ tribu. vi. legē ferētes. Tue auteꝫ pietatis erit vel iuſtitie ad nos eam caute remittere. Hi ſunt. lxx. interp̄tes: q̄ licet. lxxij.

Additio. Quia etſi decē trib⁹ capte fuerāt multi tñ latuerant q̄ fugerant in hierlm q̄dā etiā ad fa-

De. 70 interp̄tibus.

fuerint more ſa creſcriptur. lxx. dicitur que mo dicū numerū ſi ſuꝑ aliquā ſummā ſuperexcreſcit ſepe ſubtra- cet. Qui cū veniſſent ad regē benigne ab eo collecti ſunt non tñ ad regē intromiſſi vſqꝫ in diē quintū. Imminebat enī a die ſolēnitas triūphalis ꝓ triūpho.ſ. quodā: quē maiores ſui eadē die habuerāt. Ea igit̃ die ſuſcepit eos quos corā vniuerſitate ṕncipū decreuerat honorare: poſt ſuſceptionē vero duodecim diebꝰ fuerūt cū rege: ⁊ ſciſcitatꝰ eſt ab eis q̄ in corde ſuo diſpoſuerat: ⁊ ṕcipue de duobꝰ: ꝺ cognitiōe dei: ⁊ gubernatiōe regni. Cūqꝫ īſtruxiſſent eū de regni adminiſtratiōe: plenius diſputauerūt de vno deo colēdo ⁊ ꝙ nulla creatura deꝰ eſſet. Inde eſt ꝙ vbicunqꝫ occurrit eis de trinitate: vel ſub ſilentio trāſierunt vel in enigmate trāſtulerunt ne tres deos colendos tradidiſſe viderent̃. S: lr̃a

B
Eſa.6. de incarnatiōe ꝟbi faciētes: vt in eſaia. Qui cū dixiſſet puerū nobꝫ naſcitur ⁊ addidiſſet. vj. eiꝰ nōia q̄ꝝ vnū eſt deus: ꝑ illis ſex nōibus trāſtulerunt magni ꝯſilij angelꝰ: ne viderent̃ tradidiſſe holēz deificatū. Tūc oſtenderūt regni rotulū quē attulerant. Nec ſufficiebat admirari rex chartarū tenuitatē ⁊ ꝯpaginationē: q̄ oculis deprehēdi nō poſſet cōpages litere auree in cādore chartarū adeo legibiles apparerēt. Introducti autē ſunt ī domū regis ſecꝰ mare ſecretā q̄ erat ad negocioꝝ deliberatiōnē: ⁊ date ſunt eis celle ſingule vt quicq̄d viſū eſt eis opportunū ⁊ cōmodū ad īterꝑtādū: diluculo egrediebant̃ ad optādū regi bona ⁊ policronitudinē. Tūc lauabāt ſe ad mare ſcḋm purificationē iudeorū: poſtea interꝑtabant̃ vſqꝫ ad horaꝫ nonā. Inde trāſibāt ad cibū ⁊ requiē ⁊ ꝯſum mauerunt opꝰ lxx. duobꝰ diebꝰ vñ quibuſdā viſū eſt ꝙ nō trāſtulerunt tūc niſi pentateuchū. Poſtea vero vel poſtq̄ redirēt. vel poſt aliq̄ ex eis ad regem redeūtes trāſtulerūt pſalmos ⁊ ꝓphetas. Verūtñ ſi miraculoſe factū eſt vt dicit auguſtinꝰ ꝙ vna et eadē ſine diſſonātia inuēta ſit editio vniuſcuiuſqꝫ coꝝ minꝰ miraculoſe fieri potuit: vt ī tot diebꝰ īterpretati ſint legē pſalmos ⁊ ꝓphetas. Hiero. tñ videt̃ velle ꝙ interpretatiōes .vj. dieꝝ ī ſabbato cōferrāt ex oībꝰ ꝯflātes vnā. Nec mirā dū eē hoc aſſerit cū eſdras legeꝫ quā ꝑ ſpiritū reparauerat poſtea cū veteri ſcriptura q̄ apud ſamaritanos erat correxit. Oꝑe cōpleto cōuocauit demetriꝰ q̄ ſuꝑ libros magiſter erat oēs iudeos q̄ erāt ī alexādria: ⁊ de ꝓuīcia peritiores. Et lecta eſt corā oībꝰ trāſlatio eoꝝ: ⁊ approbata poſtea ꝺlata eſt ad regē ⁊ corā eo r̄plicata. Cūqꝫ peterēt interꝑtes a rege dari autoritateꝫ vt imobilis ꝑſeueraret: hec ſe facturum

Auguſtinus.

Hieronymus

Additio.

maritanos propter quā cōmixtionē ſamaritani dixerunt ſe eſſe hebreos: vt ſupra / capi.iiij. ꝑ idez tempus.

Additio.

Vñ ī eſaia: ⁊ vocabit̃ nomē eiꝰ admirabilis cōſiliariꝰ deꝰ fortꝫ pr̄ futuri ſeculi. princeps pacis. Pro his oībꝰ trāſtulerūt magni cōſilij angelꝰ: q̄ trāſlatiōe vſus eſt gregoriꝰ qui eccl'iaſticū officiū ordinauit q̄ ra trāſlatiōe vtitur vbicūqꝫ vel poſteri vel alterius autoritatē inducit cū tñ eccleſia trāſlatiōe hie. vel vulgari vtat̃ ī his oībꝰ.

Additio.

Policronitudo ꝺr oro q̄ fit ab eccl'ia pro regibus / pōtificibꝰ / ṕncipibus terre ⁊ optat eis bōa ſpūalia: ⁊ tēporalia ⁊ eterna ⁊ tēpis lōgitudinē. Polis eñ grece pluralitas latine chronos tēꝑs. Adhuc apꝺ grecos talis cōſuetudo eſt vt cum ſurgūt mane tēplum reſpicientes clamāt policronitudo baſileos. i. multū tēporis viuat rex.

cturũ laudauit ſi demum ita caute
corrigerēt cã vt qđ ſemel iudicatũ
foret non cogerent irritare. Et re=
Nota. miſit eos muneribus honoratos.
Eleazaro quoq; ſummo ſacerdoti
trãſmiſit munera. In tẽplũ ꝯo mi
ſit ꝑter vaſa menſaʒ aureã gẽmis
impreciabilibus inſignitam cuius
craſſitudo cũ eſſet dimidiũ cubiti:
tamẽ materiam ſuperabat opus.

Incidentia.

Eo tẽpore ſoſtrat⁹ pharũ in ale
xandria cõſtruxit. Aratus claruit:
argẽteus num⁹
pũm⁹ in vrbe fi
Nota mirabile. gura romanos
carthaginiẽſes
nauali prelio vi
cerunt metello
conſule fugato.

Additio.

Hoc fuit vnũ de
mirabilib⁹ mun
di vt dicit pliui⁹
Phar⁹ eñi erat
turris altiſſima
ĩ littore maris ſi
ta nõ ĩ terra fun
data ſʒ ſup cãcros .iiij. vitreos po
ſita tante magnitudinis q̄ ignis
in ſummo poſitus in nocte totũ fe
relitt⁹ irradiabat. Sepulchrũ ara
ti admiratione ĩ cilicia eſt dignum
nam in id ſaxa iactata reſiliunt.

De euergete. Ca. viij.

POſt philadelphũ regnauit
frater ei⁹ phtolome⁹ euerge
tes q̄ ab egyptijs auergetes dict⁹
eſt. qđ refectionẽ ſonat. qꝛ poſt va=
ſtatã ſyriã & ciliciã & ptes aſie iter
innumera ſpolia q̄ cepit etiã deos
eoꝝ quos cãbiſes ĩ pſas trãſuexe
rat reuexit. Iu=
deorũ pontifex
onias ſimonis
iuſti fili⁹: cui ſuc
ceſſit ſimon fili⁹
eius ſub quo ie
ſus fili⁹ ſyrach
librũ ſapiẽtie q̄
eccliaſticus dici
tur ꝯpoſuit: quẽ
greci pẽnarare
thõ vocãt. Et p̄
dicti ſimonis in
eo facit mentio=
nẽ. Porro onias
cũ tributa negaſ
ſet euergeti zelo
legis vl' poti⁹ ex
auaritia: vt dicit
ioſeph⁹ qui cum
in honorẽ fuiſſe
teſtatur: compu=
lit regem in irã.
Et miſſus eſt le=
gatus a iudeis
etiã inuito onia
ad regem. Ioſe=
phus vir nobi=
lis thobie fili⁹ &
ſororis onie hic
habuit filiũ hir=
canũ cuius dum
puer eẽt ꝓbauit
pr̄ prudẽtiã tra=
dẽs ei .ccc. iuga=
bouʒ ſine loris.
Qui non ſolum
pacem reforma
uit: ſʒ remiſſus
ẽ a rege dux iu=
dee: & finitima=
rum regionum
Interfecit bo=
ues & comedit carnes: & de corijs fe
cit lora: & ſeminauit terram.

Additio.

Apan qđ eſt to=
tum et arethon
qđ eſt ꝟt⁹ quaſi
tot⁹ virtuoſus.

Additio.

Tres libros ſa
lomõ fecit. eccle
ſiaſtẽ q̄ ſic icipit
Uanitas vanita
tũ. parabolas ſi
ue ꝓuerbia q̄ he
braice maſlot di
cunt. Cãtica cã
ticoꝝ. Eſt & quar
tus cuius dubi=
tatur autor qui
ꝓprie dicitur li=
ber ſapientie: et
incipit. Diligite
iuſticiam. Eſt
quintus qui ec=
cleſiaſticus dici=
tur quem cõpo=
ſuit ieſus fili⁹ ſy
rach. Quilibet
iſtorum dr̄ liber
ſapientie quod
in epiſtolis no=
tari põt ab his
libris ſumptis.
Ideo autẽ hãc
appellationem
ſortiti ſunt: quia
in quolibet iſto
rum ſapiẽtia in
troducit loquẽs
vel quia mores
in formã vel qꝛ
đ ſalute ſalomo
nis propter ido
latriam dubitat

Incidentia.

Eo tẽpore ennius tarentinus a
Catone queſtore romã tranſlatus
eſt parco ſumptu cõtentus: & vni⁹
ancille miniſterio. Quadraginta
ferme milia gal
lorũ a romanis
ceſa ſunt. Apud
rhodũ colloſus
magn⁹ terremo
tu corruit.

Additio.

Imago maxia
erat mire ma=
gnitudinis vt ſa
gitta ad ſummũ
dirigi non vale=
ret: & caput ei⁹ tãte magnitudinis
q̄ capere poterat .xxx. choros gra
ni: & in inferiori parte in pedibus
apertura erat vnde poterat homo
intrare & aſcendere in caput.

De ptholomeo philopre. ca. ix.

POſt euergetẽ regnauit fili⁹ Nota
ei⁹ Ptholome⁹ philopater. mirabile.
Poſt quẽ Ptholome⁹ epiphages:
Poſt quẽ ptholomeus philome=
tor quem vicit rex ſyrie antiochus
magnus & iudeaʒ ſibi ſubiugauit.

põtifex iudeoꝝ fuit onias magn⁹
ſimonis fili⁹.ad quẽ ad reparãdũ
fedus qḋ legit fuiſſe inter abraã ⁊
maiores ſuos: lacedemonioꝝ rex
arius legatos miſit. Porro antio-
chus rex tributa.vij.anni ⁊ mini-
ſtroꝝ tẽpli q̃ philadelpho rela-
xauerat a iudeis reuocauit. Qui
dũ finitimas regiones ſupra mo-
dũ infeſtaret. delata eſt res ad ro-
manos. Et miſſi ſũt ad eũ Scipio
naſica: ⁊ Scipio africanus: ⁊ ab in
feſtatione ſub religione iuriſiuran
di amonerũt eũ. Inſup tulerũt ab
eo obſidẽ filiũ eius ſeleucũ primo
genitũ quẽ volens recipere ab eis
tradidit ꝓ eo filiũ minorẽ natu an
tiochũ epiphanẽ ita ꝙ eſſet obſes
perpetuus id eſt nõ redderetur: pp
eiuſdẽ antiochi ſeuiciã. Deſcẽdit
onias in egyptũ ad ptholomeum
epiphanẽ ſicut ſupra dictuꝫ eſt et
occiſus eſt in perſide antiochus i
phano nanee: ⁊ mẽbratim eiectus
a ſacerdotibus. Qui in dolo pro-
miſerãt ei theſauros: ⁊ cũ paucis
induxerunt eum in adytum.

De Seleuco. Capitulum.x.

Poſt antiochũ magnũ regna
uit in ſyria fili⁹ eius maior
ſeleucus peſſim⁹: ſꝫ iners.
Pontifex iudeoꝝ fuit onias. Nam
onia trãſeũte in egyptũ fili⁹ ei⁹ ſi-
mõ ſedit ꝓ eo. Cui ſucceſſit fili⁹ ei⁹
onias. Sub hoc miſit ſeleucus nũ
ciũ heliodorũ in hieruſalẽ ad ſpo
liandũ cõe erariũ tẽpli. Quo igreſ
ſo i templũ ſur-
rexerũt duo iu-
uenes de lati-
bulis ⁊ occide-
runt eum. Vide
tur tamen ioſe-
phus velle angelos fuiſſe in ſimilitu
dine hoim. In ſcḋo machabeoꝝ
libro legit: qꝛ apparuit terribilis
ſeſſor equi ⁊ conculcabat eũ ⁊ con
fract⁹ eſt. ⁊ mutus factus ſed non
mortu⁹. ⁊ duo iuuenes decori fla-
gellabant eum. Timenſq; onias
indignationem ſeleuci orabat ad
dñꝫ pro defũcto ⁊ reſurrexit. Qui

Additio.
Non vaſa ſꝫ do
naria in vſus tẽ
pli.

rediẽs ad regem ait. Si habuerit
dñs me⁹ aliquos quoꝝ ſitiat ſan-
guine: mittat eos in hierl'm vt ſpo
lient templum.

Incidentia.

Eo tpe Ariſtobolus natiõe iude⁹
peripateticus philoſoph⁹ ſcripſit
cõmẽtarios explanationũ in moy
ſen ptholomeo philometori.

De antiocho epiphane. ca.xi.

Audiens aũt antiochus epi
phanes q̃ rome obſes erat 1. mac. 1. ⁊ alibi
pro patre patrẽ mortuuꝫ ſciuſq;
fratris inertiã. de regno ſyrie ha-
bẽdo preſumẽs: clam romã egreſ
ſus eſt. Lꝫ quidã tradũt eũ ſub cõ
niuẽtia ſenatoꝝ rediiſſe. Reuerſuſ
q; in ſyriã benignũ ſe olbus et mu
nificũ expoſuit. Strenuus erat in
agẽdis ⁊ acer i hoſtes. Vñ ⁊ a po-
pulo cognominat⁹ eſt epiphanes
qḋ ſonat illuſtris. Et mortuo frẽ
regnauit ꝓ eo. Tũc iniquitateꝫ ſi-
bi inſitã aperuit quã ꝓ regno ob- B C
tinẽdo palliauerat. Tũc ſurrexe- 2. Mac
runt in hieruſalẽ filij belial. intro- ca. 4.
ducẽtes ritũ gentiũ: ⁊ petierũt ab
antiocho vt faceret in hieruſalem
ephebiã. i. lupanar epheboꝝ: ⁊ ꝙ
hieroſolymite ſcriberentur antio-
cheni ⁊ gymnaſia in quib⁹ dogma
tizabãt de ritu gẽtilitatis. Et fece-
rũt ſibi ꝑputia. i. nõ circũcidebant
paruulos ſuos: vl' qꝛ ritu ꝑputia-
toꝝ viuebãt. q̃dã tñ volũt ꝙ q̃dã
velamia fecerit circũciſiõi ſue vt in
denudatiõe grecis appareret diſſi
miles. Cauſa ỽo hui⁹ flagitij hec
fuit. Onias ſine liberis duos ha-
buit fratres. ieſum vel oniã ⁊ ioã-
nẽ: q̃ contendebant de põtificatu
⁊ vt placerent antiocho declinaue
runt ad ritus gentiũ: adeo vt etiã
nomina gentiuꝫ ſibi imponerent.
Et ieſus dict⁹ eſt iaſon vel onias:
ioãnes vero menelaus. Cũq; plu-
res eſſent cum iaſone / ſupplicauit
antiocho de faciendo gymnaſio i
hieruſalem. Et audierũt eum viri
peſſimi culpabiles in cibo ⁊ viola
tione ſabbati ⁊ huiuſmodi. Po-
ſtea antiochus amouit iaſonem et
eleuauit

eleuauit mene= laū. Qui secut⁹ est oniā i antio= chiā. Hic cū cū vidisset facinus fratrū descēde rat ad regem. ſi posset mutare a nimū regis. Qd cū nequiret sede= bat i antiochia in asilo. Et veni ens post eū me nela⁹ suasit an= dronico vt occi= deret oniā. Qui euocās eum de asilo occidit eū. Et iratus rex p morte iusti an= dronicum exuit purpura. et fla= gellatū p ciuita tē in eodē loco fecit interfici vbi il le occiderat oniā.

Additio. Dicit august. q ignis sacrificij q p.lxx. annos ba bylonice capti= uitatis sub aqs vixerat extinct⁹ est antiocho vē dēte sacerdotiū iasoni.

Additio. In scdo tn ma= chabeorū libro dr sol⁹ iason fuis se frater onie: et menela⁹ frat eu iudā simonꝭ: q inuidēs onie p= suasit seleuco d cōi erario spo= liādo de quo su pra dictum est.

Porro ātiochus cū pcussisset egyptū in dolo ascen dit in hierlm. i. p diuisiōe. i. dissen= sione ciuiū ad libitū fecit in ea. et pcussit multos i hierlm. i lugebat ois terra. Cūq rediisset i egyptū. et esset repulsus p nūtios romano rū post bienniū rediit i hierlm i furore. Et apue rūt ei portas fa uētes sibi. Et in teremit quasi sen tiētes: et expolia uit templū manelao ductore. tol lens vasa et lucernas mēsam et sa crariam: et vrnam auream. A velis quoq non abstinuit. Et posuit in templo idolum iouis olimpici vel

Additio. Infra hoc biē niū visi sūt i hie rusalē i aere cō= flict⁹ eqtū qua draginta dieb⁹.

C 2. Ma= cha. 5. hospitalis vel peregrini. Oblatio nes mosaicas fieri prohibuit al tare ereum amouens. et carnem suillam edere et idolo immolare coegit iudeos. arcemq muniuit in ciuitate dauid. in qua posuit presidium macedonū qui iudeis erant in omnib⁹ inhumani. Nam quoscunq circūcidisse filios suos reperissent suspendebāt et paruu los ad colla eorum. Uidentes au= tem samaritani iudeos hec pati de cōsuetudine nature sue: se nō esse cognatos iudeorum fatebantur: et quod hactenus predicauerant templum super garizim dei esse maximi negauerunt scribētes an= tiocho in hunc modum. Deo epi= phani relatio a sichimitis sidonio rum. Maiores nostri propter pe= stes quandam superstitionem sab batorum secuti sunt edificantes in garizim templum sine numine fecuntq iudices vestri ad nos et similia iudeis nobis inferunt dum ab initio sidones esse noscamur. Cohibe iudices tuos ab afflictio ne nostra et templum super gari= zim nomine greci iouis vel anxu nis. i. hospitalis petimus dedica= ri. Et adiudicauit antiochus face= re petitionem eorum.

¶ Sequuntur tituli capitulorum in historiā Machabeorū. Libri. j.

¶ De machabeis. Capitulum. i.
De preliis iude machabei. cap. ij.
De purificatione templi. Capi. iij.
De preliis iude. Capi. iiij.
De morte antiochi eupatoris in iudea. Capitu. v.
De demetrio et nicanore. ca. vj.
De federe iudeorum cum roma= nis. capi. vij.
De morte iude. capi. viij.
De ionatha. capi. ix.
De alexandro. capi. x.
De demetrio cretensi ca. xj.
De antiocho adolescente. ca. xij.
De simone. capi. xiij.
De āntiocho demetrij filio. ca. xiiij.
De morte simonis. ca. xv.

¶ Incipit historia libri machabe= beorum. Capitulum. j. A 1. mac.

Tunc multi iudeorū ponte quidem ti= more regis iussa se= cuti sunt: pbati vero patriis legibus ad= heserunt. Erat autē vir de modin modico iudei. vico sacerdos nole mathathias filius

ioānis filij ſymonis filij aſmonei.
de vice ioachim.i.vni⁹ illoꝝ.xxiiij.
quos dauid elegit: ⁊ in eundē mo
dū dict⁹ eſt zacharias ð vice abia.
Erantq; ei filij qnq;. Joānes: Sy-
mon: iudas. Eleazar⁹. Jonathas
⁊ dſq; ſuo cognomie cēſebat. Sed
ſufficit de iuda dicere q̄ dicebatur
machabe⁹. Hi videtes mala indu
ti cilicijs planxerunt. Et venerunt
emiſſarij directi a rege in modin:
ſtatuētes idola in loco quib⁹ coge
rent iudeos imolare. Et dixerunt
mathathie. princeps es in ciui-
tate hac: ⁊ prior iuſſa regis imple.
Qui clamauit. Et ſi oēs obediant
regi: ego ⁊ filij mei ⁊ frēs mei obe
diemus legi dei celi. Nō ſacrifica-
bimus. Tūc q̄dā ex iudeis imola
uit in medio. Et ſurgens matha-
thias cū ſuis trucidauit eū ſuper
arā ⁊ nūtios regis interemit arā
q; deponēs clamauit. Qui dei eſt
ſequat me. Et cū omni tribu ſua
abijt in ſolitudinē oīa relinquēs.
Multiq; cū filijs ⁊ vxorib⁹ ad ſoli
tudines ↄfugerunt malentes her
bis vti q̄ inquinari. Quos iudices
regis pri⁹ verbis flectere conabant
vt eligerēt q̄ ꝓſunt ne eis tā q̄ ho
ſtib⁹ vterent. Qui noluerūt eos au
dire. Tūc emiſſarij regis aggreſſi
ſunt eos in dieb⁹ ſabbatoꝝ q̄bus
nefas erat eis arma mouere. ⁊ per
cuſſerūt quoſdā. Alios i ſpelūcis
globis fumiferis ſuffocantes. Et
perierūt ex eis tria milia: alij hūt
ſolū mille. Plures aūt liberati ad
iuncti ſunt mathathie: ⁊ cū iudicē
ſibi ſtatuerūt. Qui docuit eos pu-
gnare in ſabbatis dicēs. Si ſuper
hoc legē ſeruabitis: eritis hoſtes
legis dantes cām vt pereat ppl's
dei: ⁊ lex cū populo peribit. Et ex-
inde (dicit Joſephus) ꝑmanet no
bis ↄſuetudo ↄpugnādi etiā ſi tali
die bella ↄſurgāt. Colligēſq; ma-
thathias armatos. aras depoſuit
idoloꝝ: ⁊ immolātes quos potuit
interemit: pueros non circunciſos
iuſſit circūcidi. Et anno vno hunc
geſſit magiſtratum. Cunq; grauiter
egrotaret: cōuocās filios ait. Ego
decretā ꝓficiſcor viā: cōmendo vo
bis patrias leges vt ꝓ eis grata
mēte moriamini. Nā corpa mor-
talia ſunt: factoꝝ vero monumēta
imortalitatis ordinē ↄſequūt. Cō-
cordiā habere ⁊ ſymonē ꝓpter ſa
pientiā in conſilijs habere patrē.
Judā vero ꝓpter fortitudinē ducē i
armis. Et mortu⁹ eſt mathathias
anno. cxlvj. ⁊ ſepultus in modin.
Et planxit eū iſrael planctu magno.
¶ Et ſurrexit ꝓ eo iudas macha
beus filius eius: ⁊ factus eſt quaſi
leo defendens iſrael clipeo ſuo.

¶ De prelijs iude machabei. Ca. ij.

Tunc appollonius dux ſama
rie in virtute magna egreſ-
ſus eſt ↄ iudā. Judas āt occurrit 1. mac. 3.
ei ⁊ percuſſit eū: multoſq; cū eo. ⁊ re
liqui fugerūt. Tulitq; ſpolia mul-
ta et gladiū appollonij. ⁊ pugnās
in eo oībus diebus vite ſue. Serō
autē dux inferioris ſyrie: audiens
iudā roboratū tulit ſub ſe cōſtitu
tos ⁊ iudeos trāſgreſſores ⁊ caſtra
metatus eſt in bethſurā. Et occur
rit ei iudas ⁊ vidēs ſuos ꝓpt pau-
citatem et ieiuniū deſides horta-
bat eos: nō in multitudine ſed in
pietate ↄfidere. Et cōfligēs cū ſy-
ris duce eoꝝ interfecto ꝓſequeba-
tur fugiētes in deſcēſu montis be
thoron vſq; in campū. Et cecide-
rūt ex eis octingenti viri. Joſeph⁹
dicit. viij milia. Reliqui fugerunt
ad maritima loca philiſtijm: et ce-
cidit timor inde ſuper gētes. Au-
diēs hoc antiochus congregauit
oēm ꝓpriā virtutē: ⁊ multos ab in-
ſulis mercede ↄduxit. Cūq; mili-
bus ſtipendia diſtribueret: vidit
theſauros deficere. Nō enī ei oīa
tributa reddebant ꝓpter ſeditio-
nes gentiū. ⁊ deliberauit ire in pſi
dem ⁊ accipe tributa regionū. Et
reliqt liſiā de gñe regali ſup nego
tia regni: ab euphrate vſq; ad fines
aſie inferioris: ⁊ vt nutriret antio
chū filiū ei⁹ donec rediret. Et tra
didit ei medietatē exercit⁹ et ele-
phātes: precipiēs vt vaſtaret iudeā
⁊ euerte

⁊ euerteret hierl'm ⁊ gen⁹ iudeoꝝ
extirparet. Ipſe ꝟo abijt in ꝑſidez
egreſſus ab ematḣ: quã reparãs
antiochiã noiauit: et perãbulauit
ſupiores regiones. Liſias ꝟo ele-
git ptolomeũ nicenorẽ ⁊ gorgiam
viros potẽtes ex amicis regis. Et
miſit cum eis quadraginta milia
peditũ: ⁊ ſeptem milia equituz vt
venirent in terrã iuda: ⁊ applicue-
runt in ema⁹ in loco campeſtri. Et
ſuꝑuenerũt ſyri eis ad auxiliũ: et
multi trãſfuge iudeoꝝ: ⁊ negotia
tores q̇dã ſperãtes ſe iudeoꝝ eme
re captiuos. Judas ꝟo cũ exercitu
venit in maſphat: ⁊ hortabat̃ ſuos
ſpem ponere in deũ dimittens ſm
legẽ nouiter vxoratos: ⁊ q̇ poſſeſ-
A ſiões pauloante addiſſerãt. ¶ Et
1. Ma- aſſumpſit gorgias q̈nq̧ milia vi-
cha.4. roꝝ et tria milia equites electos:
vbi alij habẽt vnũ mille equitũ: et
egreſſi ſunt circa ſolis occaſuz: vt
ꝑ noctẽ irruerẽt ſuꝑ iudã. Q̇ð pre
ſentiẽs iudas ſtatuit ⁊ ipſe caſtra
hoſtium latẽter inuadere ⁊ focos
plurimos in caſtris derelinquens
ꝑuenit ad cãpeſtria emaus. Gor-
gias ꝟo neminẽ in caſtris iudeoꝝ
inueniẽs arbitrans eos fugiſſe in
montes q̄rebat eos i mõtib⁹. Di-
luculo appꝛuit hoſtib⁹ in caſtris iu-
das cũ trib⁹ milibus plus vel mi-
nus vtcũq̧ ꝓpter paucitatẽ. Cũq̧
ſopinatos hoſtes inuaderet mul-
tos occidit: reliquos ꝑſecutus eſt
vſq̧ ad geſſeron: ⁊ cãpos idumee
⁊ azoti: ⁊ ceciderũt ex eis tria mi-
lia. Judas ꝟo dicebat ſuis ꝑdã cõ
temnere dum adhuc pugna ꝯ gor
giam ſupeſſet. Videntes aũt q̇ cum
gorgia erãt caſtra ſuoꝝ incẽſa: nã
fumus a longe hoc eis indicabat
ſciẽteſq̧ ſuos in fugã ꝟſos: ⁊ ipſi
terga dederũt. Judas ꝟo poſt ple
nitudinẽ victorie tulit ſpolia mul-
ta hoſtiũ: ad ꝓpꝛia remeãs ⁊ lau-
dans deũ. Et adheſerũt inde plu
res ⁊ fuerũt cũ eo circiter decẽ mi
lia viroꝝ. Sequẽti ꝟo anno cõgre
gauit liſias exercitũ. xl. milia viro
rũ. ⁊. v. milia equitũ: ⁊ venerunt in
iudeam. Et occurrit illis iudas in
bethoroth cũ decẽ milib⁹ ⁊ ſtatim
ꝑcuſſores ꝓſternẽs congreſſus eſt
cũ eis. Et ceciderũt de exercitu li-
ſie quinq̧ milia virorũ. Et atten-
dens liſias iudeoꝝ audaciã: et ti-
mens eoꝝ deſꝑationẽ, niſi eis vi-
uere cum libertate licuiſſet redijt
antiochiã. preſidia congregãs pe
regrinoꝝ: vt cum maiori appara-
tu rediret in iudeam.

¶ De purificatione tẽpli. Cap. iij.

Oties igitur victis antiochi E
T ducib⁹ ꝑſuaſit iudas pp'lo 1. Ma. 4
vt aſcẽderent hieroſolymã tẽplũ
q̧ mũdarent. Et inueniẽtes tem-
plum deſertũ: ⁊ in eo frutices pul-
lulaſſe planxerũt plãctu magno.
Et elegit iudas milites qui ex pu-
gnarent eos: qui arcẽ ꝓſidij. cuſto
diebant dũ ipſe templũ a feditate
purgaret. Q̇ð diligẽter emundãs
introduxit vaſa noua candelabrũ
⁊ mẽſam. arã quoq̧ ex auro factã.
Et poſuit vela i
igreſſu: ⁊ ianuaſ
reſtaurauit: ⁊ de
ponens altare
q̇ð ſtatuerat an
tiochus de lapi
dib⁹ nouis aliũ
edificauit: ⁊ en-
ceniatũ eſt tem-
plũ. xxv. die de-
cẽbris. Que de-
dicatio ſtetit in
poſterum alijs
duabus habit[?]

Additio.
Et eadem die q̄
deſtructum fuit
tẽpluz: eadẽ die
reuolutis trib⁹
annis reedifica
tum eſt.

Additio.
Vna Salomoni
in edificatione
templi: ſecunda
neemie in reedi
ficatione.

in cõſuetudinem. De hac dictũ eſt C
in euangelio. Facta ſunt encenia Jo. 1
in hieroſolymis: ⁊ hyems erat. Et
obtulerũt holocauſta in nouo al-
tari: ⁊ adoleuerunt incenſum de
veteris altaris calculis igne con-
cepto. Et accenderunt luminaria
multa ⁊ dixerunt feſtum luminũ:
vel ꝓpter multitudinẽ luminariũ
vel q2 tunc illuminauerat eos de⁹
ſedẽtes in tenebris. Et ſtatuerunt
iudã ſummum ſacerdotem. Facta
ſunt aũt hec poſt tres annos qui
bus templũ manſerat ꝓphanatũ

ſʒ danielis p̄fationē quā añ.cccc. ānos ⁊ octo p̄dixerat.Et ſolēniza uerūt.viij.dieb⁹ ſub vmbracul' ſm ritū ſcenophegie:memores ꝙ pau loante in ſpelū ciehabitauerāt ſtatuerūt vt po ſteri p.viij.dies hāc renouatio: nem templi cele brarēt.Vn̄ Joſe

Additio. Nota ꝙ hic ha bes feſtū iudeo rū p ogdoadē/ qd nō obeſt:q2 non fuit feſtum ex lege.

phus ait.Ab illo tpe ⁊ hacten⁹ il: lā feſtiuitatē celebramus vocātes eā lumina.eo ꝙ p̄ter ſpem lumen nobis religionis apparuit.Tūc cō: ſtruxit Judas murū in circuitu ci uitatis:⁊ edificauit turres/ cuſto: des i eis deputās.Sed ⁊ Bethſu ram muniuit:vt ea p caſtello ad: uerſus hoſtes vterēt:arcem tamē preſidij nondum obtinuit.

¶De prelijs Jude. Capi.iiij.

A 1.mac. 5. Oſtro gētes finitīme repa: tionē hierl'm a ⁊ robur Ju: deoꝝ egreferebāt ⁊pſeque bant eos.Quos Judas viriliter de: bellabat:⁊percuſſit idumeos plaga magna ⁊ pugnauit ꝯ timotheū du cē filioꝝ amon:⁊ fugauit eū:⁊ va ſtauit iazer:⁊redijt in iudeā.Et cō gregate ſunt gētes q̄ erāt i gala: ad aduerſus iudeos q̄ erāt in fini bus coꝝ.Qui fugiētes in themā: miſerūt ad iudā vt ferret eis auxi lium:nuntiantes ꝙ feſtinaret Ti motheus capere locū in quē cōfu gerāt.Cūq3 adhuc legerent̄ epl'e ſupuenerūt nuntij a Galilea:indi cantes ꝯgregari eos qui erant in Ptholomaide et Tyro ⁊ Sydone aduerſus Judeos.Ergo vtrobiq3 hoſtib⁹ nūtiatis:miſit Judas Si monē fratrē ſuū cū trib⁹ milibus electoꝝ in ſolatiū Galileoꝝ.Ipſe vero cū ionatha fratre ſuo ⁊.viij. milibus exijt i Galaaditidē:relin: quēs in iudea Joſephū ⁊ Azariā duces vt ſeruarēt Judeā.ſʒ cū nul lo hoſtiū interim bellū committe rent.Et venit Simon in galileā:⁊ cōtrite ſunt gētes ab eo:⁊ perſecu tus eſt eos vſq3 ptholomaidē:⁊tu lit ſpolia eorū:⁊ iudeos quos tra hebāt captiuos:⁊ reduxit in iudeā. Judas vero ⁊ Jonathas trāſeun tes Jordanē ambulauerūt viam triū dierū per deſertu.Et occurre runt eis Nabuthei ⁊ ſuſceperunt eos pacifice:⁊narrauerunt ea q̄ ac ciderāt fratrib⁹ eoꝝ in Galaditi: de:⁊ quō in munitione tenerētur cōprehenſi.Judas vero prius in: cendit Boſor ⁊ ſpoliauit.Et ſur: gens nocte cū diluculo venisset ad obſidionē:vidit portātes ſcalas ⁊ machinas vt cōprehēderēt muni tione.Et venit poſt eos trib⁹ ordi nibus:⁊ inſonuit tuba:⁊ caſtra ti: mothei cognouerūt:q2 machabe⁹ eſſet:⁊ fugerūt ab eo:⁊ ceciderunt ex eis fere.viij.milia:⁊ vaſtauit iu das ciuitates gentiū in galaditi: de.Poſt hoc ꝯgregauit timothe⁹ exercitū aliū ⁊ ſedit ſecus torrētē iudas vo abijt obuiā illis.Et ait timothe⁹ p̄ncipib⁹ ſuis.Si trāſie rit iudas ad nos potēs poterit ad uerſum nos.Si vo timuerit trāſi re ⁊ caſtra poſuerit extra flumen trāſeam⁹ ad eū ⁊ poterim⁹ aduer ſus eū.Et trāſiuit iudas torrentē relīquēs poſt ſe q̄ clamarēt nemi: nē remanere.Et ꝯtrite gētes fuge rūt ad phanū qd erat in carnaim. Judas vo ſuccēdit phanū cū oib⁹ q̄ erāt in eo.Tūc cōgregauit iu: das vniuerſos iſraelitas qui erāt in galaaditide:⁊ vxores ⁊ paruulos vt venirēt in terrā iude.Cūq3 ve: niſſent in effron p̄tierūt a ciuib⁹ trāſitū ⁊ noluerūt eis aperire.Et eradicauit iudas effron ⁊ per eā trāſiuit ſup interfectos ⁊ erat iu: das ꝯgregās extremos p totā viā ⁊ exhortās.Et trāſinillo iordane aſcēderūt in mōtē ſion ⁊ obtule: rūt holocauſta ꝙ nemo ex eis ceci diſſet.Et redierūt in eadē die iu: das ď galaaditide:⁊ ſimō de gali lea.Interim vo dū aberāt ioſeph⁹ ⁊ azarias volētes ſibi facere nomē cōgreſſi ſūt cū gorgia ⁊ fugerūt ⁊ ceciderūt de pplo duo milia:⁊ ma gnificatus eſt iudas in iſrael quī

quaſi

quaſi propheta habebatur: et predixerat ioſepho et azarie ne egrederentur. Et vaſtauit iudas idumeos et philiſtijm. Et ptranſiens ſamariam declinauit in azotum et combuſſit aras et deos eorum: et cum ſpolijs rediit in iudeam.

¶ De morte antiochi eupatoris in iudea. Cap. v.

A
1. ma. 6 CUm hec fierent in iudea: perambulabat anthiochus ſuperiores regiones: et audiuit eſſe ciuitatem elimaidem in perſide opulentam: et templum in ea locuplex in quo erant velamina aurea et lorice et ſcuta que reliquerat alexander: et querebat predari eam ſed non potuit: nam elimaite fugauerunt eum ignominioſe et nunciatum eſt in via ei quomodo fracti erant principes eius in iudea. Et verſus in furorem iuſſit agitari currum ſuum ſine intermiſſione: ſuperbe intonans venturum ſe hieroſolymam et facere eam poliandrum iudeorum. Et ſtatim apprehendit eum amarus dolor viſcerum et contigit eum in impetu euntem de curru cadere: et colliſus eſt. Et manifeſtauit deus in eo virtutem ſuam: vt qui ſibi videbatur etiam fluctibus maris imperare: et montium altitudines in ſtatera appendere in geſtatorio portaretur.
notabene. Et ebullierunt vermes de carnibus eius et viuentes effluebant et fetore illius grauabatur exercitus. Cumque nec ipſe fetorem ſuum ferre potuiſſet ductus eſt ad agnitionem ſui venire: et ait.
A
Joã. 9. Juſtum eſt mortalem ſubditum eſſe deo. Et vouebat ſe liberaturum iudeos et pares athenienſibus facturum. Pollicebatur quoque ſe futurum iudeum: et in omni loco predicaturum dei poteſtatem et deſperans ſcripſit omnia hec ad iudeos orans vt fideliter adhererent antiocho filio eius. Cumque conſiteretur ſe pati hoc propter templi violationem miratus eſt ioſephus polibium virum bonum dixiſſe ideo periiſſe antiochum: quia voluit templum diane in perſide deuaſtare. Nam qui nullatenus egit peccatum ſed tantum cogitauit nullo reatu tenetur. Hic patet ſecundum opinionem ioſephi: quia lex cohibebat manum et non animum. Tunc vocauit antiochus philippum collectaneum ſuum et conſtituit eum tutorem regni dans ei diadema et ſtolam et anulum vt ferret ea ad antiochum filium ſuum: et poneret eum ſuper ſolium regni. Et mortuus eſt anthiochus peregre in montibus et miſerabiliter. Quod cum accepiſſet liſias conſtituit antiochum quem nutrierat regem: et vocauit eum eupatorem. Tunc cogitauit iudas vt obſideret eos qui erant in arce preſidij. et fecit baliſtas et machinas et conſtruxit aggerem. Tunc egreſſi ſunt quidam de obſeſſis et adiunxerunt ſe illis aliqui ex impijs iſrael et venerunt ad regem et dixerunt. Quouſque non vindicas nos / quod decreuimus ſeruire patri tuo et tibi. Aſcende et libera obſeſſos tuos et redde nobis hereditates noſtras. Et iratus rex vehementer collegit exercitum. Sed et de regnis alijs venerunt ad eum conducticij et erant .c. milia peditum et .xx. milia equitum. et elephantes .xxxij. Et applicuit ad bethſuram. vt expugnaret eam. et receſſit iudas ab arce et admouit caſtra contra caſtra regis. Et ordinauit rex diluculo exercitum et oſtenderunt elephantis ſanguinem vue et mori ad acuendum eos in prelium et aſtiterunt ſingulis elephantibus ad cuſtodiam mille pedites loricati et equites .d. et turres lignee erant ſuper ſingulos et in turre .xxxij. viri pugnantes de ſuper et intus magiſter beſtie. Et diſtenta eſt pars exercitus regis ſuper montes. alij per loca ibant humilia. Et reſplenduit ſol in clypeos aureos: et reſplenduerunt montes ex eis. et apparuit iudas in prelio cum ſuis. et ceciderunt de exercitu regis

De elephantis.

Additio.
Quinque de cauſis punit deus homines vel ad correctionem: vt mariam ſororem moyſi. Ad maius meritum vt iob. Ad conſeruationem virtutum vt paulum per angelum ſathane. Ad manifeſtationem glorie diuine vt de ceco nato legitur: neque hic .n. pa. c. et cetera. Uel ob ultionem inchoationis pene alicuius hic et permanſure in futuro vt in antiocho.

gis.de.viri.Et vidit.eleazarꝰ fra-
ter iude vnā de beſtijs ceteris emi
nētiorē: ⁊ arbitrās regē eſſe in ea
cucurrit ꝑ hoſtes ⁊ ſubijt elephā-
tē ⁊ effodit in vmbilico ⁊ cadēs ele
phas oppſſit eū. Tūc diuerterunt
iudei a ꝑlio: ⁊ aſcēdit rex poſt eos
⁊ capta bethſura poſitiſq̧ i ea cu
ſtodibus obſedit hierl'm ⁊ ſtatuit
illic baliſtas ⁊ machinas et ignis
iacula ⁊ ſcorpios ad mittēdas ſa
gittas ⁊ fundibula. Eſce autē nō
erāt i vrbe eo ꝙ ſeptimꝰ annꝰ erāt
⁊ egreſſi ſunt plures. Tunc audi-
uit liſias ꝙ philippus redierat a
perſide: ⁊ q̄rebat ſuſcipe regni ne
gotia ⁊ ſuggeſſit regi dicēs. Defi-
cimꝰ q̄tidie eſca nobis modica ē:
⁊ munitꝰ ē locꝰ quē obſidemꝰ: ⁊ i-
cumbit nobis ordinare de regno.
Deinꝰ ḡ dextras holbꝰ iſtis ſtatuē
tes vt ambulēt in legibus ſuis: et
ſeruiāt nobis. Et facta pace iura-
uit rex ⁊ principes eius: ⁊ intrauit
mōtē ſyon: ⁊ vidēs munitionē lo-
ci rupit iuſiurandum: et deſtruxit
murū in gyro. Et reuerſus antio-
chiā inuenit philippū dominātē
in ea: ⁊ vi occupauit ciuitatem.

¶ De demetrio ⁊ nicanore. ca. xj.

EO tpe exijt demetriꝰ ſeleuci
filiꝰ ab vrbe roma: ⁊ aſcēdit
A in ciuitates maritimas et regna-
j. Ma- uit ibi. Hūc dum adhuc puer eſſet
ca. 7.] patruus eiꝰ antiochꝰ epiphanes
priuauerat regno: ⁊ aſcēdit romā
in accuſationē patrui. Audiēs ꝟo
patruū defunctū redijt: ⁊ p̄ſes re-
ceperūt eū. Sed exercitus ligauit
antiochum et liſiam vt traheret
eos ad eū: q̄d cū
accepiſſet ait.
Nolite mihi oſ-
dere faciē eorū.
Et occidit eos
exercitꝰ: et ſedit
demetriꝰ ſuꝑ ſo
lium patris ſui.
Tunc venerunt

Additio.
Quia germanꝰ
meus eſt antio-
chus non dece-
ret me occidere
eum: ſed vos oc
cidite.

ad regem impij ex iſrael: ⁊ alchi-
mus aaronita dux eoꝝ q̄ volebat
fieri ſacerdos. Et accuſauerūt iu-
dam dicētes. Perdidit iudas oēs
amicos ſuos ⁊ nos diſperdidit de
terra nr̄a. Mitte ḡ virū cui credis
qui videat extermiuiū ⁊ vindicet
nos. Et ꝯſtituit rex alchimū prin-
cipē ſacerdotū: ⁊ miſit cū exercitu
bachidē in iudeā. Qui miſit nun-
tios ad iudā ⁊ fratres eiꝰ in dolo
loquētes de pace. Et nō attendit
iudas ſermonibꝰ eoꝝ. Multi ꝟo
de ppl'o crediderūt eis dicentes.
Hō ſacerdos de ſemine aaron ve-
nit: nō decipiet nos. Egreſſi ſunt
ad bachidē: ⁊ occidit ex eis ſexa-
ginta viros vna die ſm illud. Sā
guinē ſctōꝝ tuoꝝ effuderūt in cir
cūitu hierl'm ⁊ nō erat q̄ ſepeliret.
Alij q̄ fugerūt ab eo dicētes. Non A
ei veritas ⁊ iudicium. Tunc receſ- 38.78
ſit bachides a hierl'm ⁊ applicuit
i berzecha ⁊ multos ex eis q̄ ad ſe
refugerant occidit ⁊ ꝓiecit in pu-
teū. Et commiſit regionē alchimo
relinquēs ei adiutores ⁊ ipē reuer
ſus eſt in antiochiā ad regē. Tūc
alchimꝰ ſeducebat oēs ꝟbis: ⁊ ad
libitū cuiuſq̧ loquens ſubito manu
valida trāſfugarū circūſeptꝰ eſt ⁊
fecit mala in hierl'm pluſq̧ omes
gētes. Quod attendens iudas ceſ
ſauit exire in regiones ⁊ fecit vin-
dictam in viros deſertores. Uidēs
autem alchimus ꝙ non poſſet iu-
dam ſuſtinere redijt ad regē accu
ſans iudā in multis. Et miſit rex
nicanorē q̄ cū eo fuerat rome i iu-
deā: mādās ei euertere ppl'm. Et
venit nicanor i hierl'm cū exercitu:
⁊ locutus eſt ad iudā in dolo ver-
bis pacificis ⁊ ſalutauerūt ſe inui
cē. Sed cū iudas intellexiſſet inſi-
dias exilij refugit ad ſuos. Poſt
ea cōgreſſi ſunt iuxta vicū caphar
ſalama: ⁊ victꝰ iudas fugit in ciui
tatē dauid. Et egreſſi ſūt ſacerdo
tes ad nicanorē ſupplicātes ⁊ oſtē-
dētes holocauſta q̄ offerebāt pro
rege ⁊ irridēs ſpreuit eos: ⁊ appo
nēs manū capiti iurauit. Niſi tra-
ditus fuerit mihi iudas cū redie-
ro ſuccēdam locū iſtum. Et receſ-
ſit nicanor a hieruſalem: ⁊ venit
in

in bethoron:⁊ ſuſcepit exercitū
ſyrie ſibi deſtinatū. Et exiuit iu-
das cū trib⁹ milib⁹ poſt eū:⁊ cōmi
ſerūt plīū tertia die mēſis adar.⁊
cōtrita ſunt caſtra nicanoris: ⁊ ce
cidit ipſe primus ⁊ fugit exercit⁹ ei⁹
armis proiectis. Et egreſſi ſunt de
Nica-nor mo-ritur. caſtellis iudee in circuitu:⁊ percuſſe
rūt eos vſq; ad vnū. Et caput ni-
canoris amputātes ⁊ dexterā quā
ſuperbe extēderat ſuſpēderūt ca
ōtra hieruſalē:⁊ linguā eius mi-
nutatim inciſā dederūt auib⁹ ad
comedendū. Et ſtatuerūt diē illā
ſolēnē oībus annis. Et ſiluit ter
ra iuda a prelijs dies paucos.

¶ De federe Judeorū cum Ro-
manis. Capitulum.vij.

A 1.mac. 8. Tunc audiuit iudas nomen
romanorū ⁊ virtutes eorum
quas fecerāt in orbe:⁊ quos vole
bāt:vel priuabāt regno vl' exalta
bāt et q̄ cū amicis optie ōſeruabāt
amicitias:⁊ i oīb⁹ iſtis nemo po-
ſtulabat ſibi diadema. Et fecerāt
ſibi curiā:⁊.cccxx.cōſiliū agētes.
Et miſit romā
eupolemū filiū
ioannis:⁊ iaſo-
nē filiū eleazari
qui itrātes cu-
riā dixerūt. Ju-
das machabe⁹:
et fr̄es ei⁹:⁊ po
pul⁹ iudeorū mi
ſerūt nos ad vos
ſtatuerē vobiſcū
ſocietatē:et vt

Additio.
Reſpublica ro-
manorū pri⁹ re-
gib⁹ tractabat
quorū prim⁹ ro
mul⁹:ſcd̄s remus⁹
poſtea p ōſules
tertio p iperato
res quorū prim⁹
fuit Juli⁹ ceſar.

auferatis ab eis iugū grecorum.
Placuitq; ſermo romanis:et ſcri
pſerūt federis formā:et reſcriptū
in tabulis eneis miſerūt i hierl'm
vt eſſet ibi memoriale in hūc mo-
dum bene ſit romanis ⁊ gēti iu-
deorū in mari ⁊ in terra. Et pax i
eternū. Q̄d ſi inſtiterit bellū Ro
manis:auxiliū feret gēs iudeorū
nō accipiēs ſtipēdia a romanis.
Idipſum facient romani iudeis.
Tunc ſcripſerūt romani ad deme
trium. Quare grauaſti iugū tuū
ſup amicos nr̄os ⁊ ſocios iudeos

Si ergo iterū adierit nos aduer
ſum te faciem⁹ illis iudicium:pu
gnabimus tecum terra mariq;.

¶ De morte iude. Capi.viij.

Interea cum audiſſet deme
trius q; cecidit nicanor cū A
ſuis miſit rurſum in iudeā bachi 1.ma.9
dē ⁊ alchimū:⁊ dextrū cornu cū
illis ⁊ applicuerūt exercitū ad hie
ruſalē. Et ſurgētes abierūt in be
rea:⁊ iudas poſuit caſtra in laiſa
cū trib⁹ milib⁹ electorū. Qui vidē
tes multitudinē hoſtiū timuerūt
valde:⁊ ſubtraxerūt ſe de caſtris.
nec remāſerūt cū iuda:niſi octin
gēti viri. Sed ⁊ iudas corde diſſo
lutus eſt nā bellū perurgebat cū
nec habebat ipſe ōgregādi. Et lo
cuti ſunt ad eum q̄ reſidui erant.
Nō poterim⁹ ōtra eos:ſed libere
mus animas nr̄as mō et reuerta
mur ad fratres nr̄os:⁊ tūc pugna
bim⁹ aduerſus eos. Qui reſpōdit
Abſit iſtā rē facere vt fugiam⁹ ab
eis: ⁊ ſupinducam⁹ opprobrium
glorie nr̄e:ſed moriamur in v̄tute
ppter fratres noſtros. Et ōgreſſi
ſunt cū hoſtibus ⁊ expugnabāt
cornu dexterū. Qui aūt in ſiniſtro
cornu erāt venerūt eis a tergo:⁊
ingrauatum eſt plīum: et cecidit
iudas:et ceteri fugerunt. Simon Cecidit iudas.
autē et ionathas fratres ei⁹ redi-
mētes corp⁹ ei⁹ ab hoſtib⁹ tulerūt
illud in modin. Et ſepelierunt i ſe
pulchro patrū ſuorū. Et planxit
eum ppl's terre plāctu magno:et
emerſerūt iniqui in iſrael:⁊ facta
eſt fames magna:⁊ tradidit ſe ba
chidi oīs regio. Et elegit bachi-
des impios viros ⁊ cōſtituit eos
dn̄os regiōis. Qui pſequebantur
amicos iude ⁊ ōgregati ſūt amici
iude eligētes ionathā i ducē ſibi.

¶ De ionatha. Capitulum.ix.

Et ſurrexit ionathas loco iu f B
de fratris ſui:et q̄rebat ba 1.ma.9
chides eum occidere. Tunc iona
thas cū ſuis fugit in deſertū the
cue:⁊ miſit fratrem ſuum ioannē
ad nabutheos amicos ſuos vt cō
modarent ei apparatum ſuum q̄
erat

erat ꝑtioſas. Et exeuntes filij zã-
ri percuſſerunt Joãnem ⁊ tulerũt
omnia q̃ habebat. Poſt hoc nun-
tiatum eſt Jonathe ⁊ ſimoni fra-
tri eiꝰ ꝙ filij zãri facerẽt nuptias
⁊ ducerẽt ſpõſaz ex madaba ⁊ ſur
rexerũt ad eos ꝺ inſidijs ⁊ ꝑcuſſe
runt multos in vindictã ſanguis
fratris ſui ⁊ redierũt ad ripã ior
danis. Et audiuit bachides ⁊ ve-
nit die ſabbatoꝝ ĩ ꝟtute magna.
Et dixit ionathas ad ſuos. Ecce
bellũ ex aduerſo: aqua ꝟo iorda
nis hinc ⁊ inde ⁊ paludes ⁊ ſaltus
⁊ nõ eſt locus diuertẽdi. Clamate
ergo in celũ ⁊ pugnemꝰ: ⁊ cõmiſ-
ſum eſt bellũ. Et ceciderũt ex par
te bachidis mille viri ⁊ verſus eſt
bachides in fugã et reuerſus eſt
in hierl'm ⁊ edificauit ĩ iudea ciui
tates munitas: ⁊ poſuit cuſtodiã
in eis. Et accepit filios principũ
regiõis obſides ⁊ poſuit eos ĩ ar
ce in hierl'm in cuſtodia. Tũc pre
cepit alchimꝰ deſtrui muros do-
mus ſctẽ interioris: ⁊ deſtrui opa
ꝓphetaꝝ. Cũq; cepiſſet deſtrue-
re ꝑcuſſus eſt paralyſi ⁊ mortuꝰ
eſt cũ tormẽto magno. Tũc redijt
bachides ad regẽ ⁊ ſiluit terra iu
da duobus annis. Poſt quos viri
iniqui in iſrael reduxerunt bachi
dem in iudeã. Qui voluit cõpre-
hẽdere Jonathã occulte ſed non
potuit: nam innotuit cõſiliũ eius
Jonathe. Qui cõprehẽdẽs. l. vi
ros: de his qui inſidiabãtur ei oc
cidit eos. Et receſſit ionathas cũ
ſuis in bethessi: q̃ eſt in deſerto et
confirmauit eam. Et aſcendit ba
chides ĩ virtute magna ⁊ obſedit
bethessen. Et egreſſus ionathas
reliquit ſimonẽ in ciuitate: ⁊ fecit
ſibi ionathas numerũ ⁊ percutie
bat ꝑ noctẽ multos hoſtiũ in ta-
bernaculis eoꝝ. Simon ꝟo egreſ
ſus ꝺ ciuitate ſuccẽdit machinas
⁊ pugnauerũt cõtra bachidẽ: ⁊ cõ
tritus eſt ab eis. Et iratus eſt ba-
chides contra viros q̃ reduxerãt
eũ in iudeã. Et multos ex eis oc-
cidit. Quod audiẽs ionathas mi
ſit ad eũ legatos pacẽ ꝯponere cũ
eo qui libẽter accepit: ⁊ iurauit ſe
nihil mali facturũ ionathe omni
bus diebꝰ vite ſue ⁊ reddidit ei ca
ptiuitatẽ quã priꝰ erat ꝑdatus in
terra iuda ⁊ redijt ĩ terrã ſuã. Et
ceſſauit gladius ex iſrael et ſedit
ionathas ĩ machmis iudicãs ibi
ppl'm ⁊ exterminãs impios in iſrl'r.

¶ De alexandro occidente deme
trium. Capitulum. x.

I.ma. 10.

In tpe aſcẽdit alexãder filiꝰ
antiochi epiphanes et occu
pauit ptholomaidẽ ⁊ regnauit ĩ
ea. Qd audiens
demetriꝰ cõgre
gauit exercitũ ⁊
miſit ad Jona-
than: vt ſecũ fa
ceret pacẽ: ⁊ nõ
cũ alexãdro. In
ſup dedit ei ptã
tez congregãdi
exercitũ: ⁊ obſi-
des q̃ erãt in ar
ce iuſſit ei reddi
Et venit Jona-
thas in hierl'm: ⁊ cepit innouare
ciuitatem: muniuit montem ſion
in circuitu et fugerunt cuſtodes
quos poſuerat bachides ĩ iudea.
Tamen in bethſura aliqui remã
ſerunt: que erat eis ad refugium.
Et audiuit alexander promiſſa q̃
fecerat demetrius ionathe et pre
lia et ꝟtutes quas ipſe fecerat ⁊
fratres eius: ⁊ ſcripſit ad ionathã
dicẽs. Audiuimus de te ꝙ vir po-
tens es ⁊ aptus vt ſis amicus no
ſter: ⁊ nũc ꝯſtituimꝰ te hodie ſum
mum ſacerdotez gentis tue: et vt
amicus regis voceris. Et miſit ei
purpurã ⁊ coronã aureã: ⁊ induit
ſe ionathas ſtola ſancta in die ſo
lẽni ſcenophegie: ⁊ cõgregauit ex
ercitum ⁊ fecit arma copioſa. Qd
audiẽs rex demetriꝰ cõtriſtatꝰ eſt
⁊ remiſit ad ionathã in hec ꝟba.
Manete in amicitia nr̃a: ⁊ nũc ab
ſoluo oẽs iudeos a tributis ⁊ ptã
tẽ arcis q̃ eſt ĩ hierl'm do ſummo
ſacerdoti: ⁊ omnẽ animã iudeoꝝ
que

Additio.

Ab eo tpe ex q̃
antiochꝰ epipha
nes q̃ obſes erat
rome poſt mor-
tẽ patris fratre
ſuo ſpreto deme
trio eiꝰ filio ĩ re
gnũ ſuccedit: cõ
tẽtio erat de re
gno inter ſucceſſo
res fratrũ illoꝝ.

que eſt in regno meo captiua relinquo liberā gratis: ꝛ qꝛoēs dies ſolēnes ſint dies immunitatis ꝛ remiſſiōis ꝛ dies decreti circa illos. i. tres ante ſolēnitatē ꝛ tres poſt ptholomaidem ꝛ duas ciuitates ꝯfines eiꝰ do ſummo ſacerdoti ad neceſſarios ſumptꝰ ſctōꝝ: ꝛ ſingulis annis. xv. milia ſicloꝝ argenti ad inſtaurāda opa ſctōꝝ. ꝛ ad īnouādos muros in hierl'm: ꝛ in iudea ſumptꝰ dabunt de rōnibꝰ regis. Jonathas autē ꝛ ppl's nō crediderūt ei. Et cōplacuit eis in alexandro: ꝛ ferebāt ei auxiliū oibꝰ diebus. Tūc ꝯgregauit rex alexāder exercitum ꝛ mouit caſtra ꝯ demetriū ꝛ fugit exercitꝰ demetrij. ꝛ cecidit demetriꝰ in illa die. ¶ Tunc miſit alexāder ad ptholomeū regē egypti dicens. Da mihi filiam tuā vxorē. Et adēnuit ptholomeꝰ ſignificās vt occurreret ei ptholomaide. Et exiuit ptholomeus de egypto ꝛ filia eiꝰ cleopatra ꝛ occurrēti ſibi alexādro i ptholomaide dedit ei vxorē. Tūc alexāder vocauit ad ſe ionathā ꝛ veniens ionathas ptholomaidē inuenit grām in ꝯſpectu duoꝝ regū. Et venerūt qdā peſtilētes ex iſrl' poſt eū ꝛ accuſabāt. Sꝫ nō attēdit ad eos rex ſꝫ magnificabat ionathā ꝛ induit eū purpura ꝛ ſcripſit eū īter primos amicos. Sūt aūt qtuoꝛ inſignia regalia purpura. fibula aurea diadema ꝛ ſceptrū. Et reuerſꝰ ē ionathas in hieruſalem cum gloria.

¶ De Demetrio cretēſi. Cap. xj.

F. B. 1. mac. 10. Poſt tres annos venit demetrius filiꝰ demetrij a creta. Hic occiſo p̄re i p̄lio: fugit ad cretēſes parentes mr̄nos. Et reſumptis viribus rediit in maritimam philiſteoꝝ ꝛ in ſyriā chelec. Et cōſtituit apollonium ducē exercitꝰ: q ꝓuocauit ionathan in p̄lium. Qui aſſumptis decē milibꝰ egreſſus ē de hierl'm ꝛ veniēs ioppen. expl'it inde apollonium. ꝛ obtinuit eā. Et ībat apollonꝰ in azotū ꝛ inſecutꝰ eſt eū ionathas ꝛ cōmiſerūt p̄liū in cāpo. Et fugerūt equites apollonij in azotū. et intrauerunt phanū dagō vt ſe tuerētur. Et ſuccendit ionathas ciuitatē ꝛ phanum ꝛ eos q erāt in eo et fuerūt de occiſis i cāpo ꝛ ſuccēſis in phano fere viij. milia. Et trāſtulit ionathas in aſcalonē ꝛ receperūt eū aſcalonite i glīa. Et rediit iōathas i hierl'ꝫ. Et audiuit alexander rex v̄tutem eius ꝛ addidit adhuc glorificare ionathā ꝛ miſit ei fibulā aureā: q ſolet dari cognatis regū ꝛ dedit ei acharō ꝛ oēs fines eiꝰ. Et cū vteret iōathas duobꝰ inſigniis regijs forte ſignū erat de renouatiōe regni iudeoꝝ. Et aſcēdēs alexāder i 1. ma. 1[0] ſupioꝛes ptes cilicie. ¶ Et egreſſꝰ eſt rex egypti ſocer eiꝰ i v̄tute magna ꝛ q̄rebat obtinere regnū alexādri i dolo. Et apiebāt ei ciuitates ꝛ occurrebant ei. ſic eñ mādauit alexāder. Et trāſiens in ſingulis ciuitatibus relinquebat cuſtodias. Ut appropinqbat azoto oſtenderūt ei tēplū dagō ſuccēſū ꝛ cetera demolita. ꝛ eoꝝ tumulos q occiſi fuerant ꝛ dicebant. Sic fecit ionathas vt inuidiā facerent eu ꝛ tacuit rex. Et occurrit ionathas ptholomeo i ioppē ꝛ ſalutauerūt ſe. Et abiit ionathas cū rege vſqꝫ ad fluuiū eleutherū ꝛ rediit in hieruſalem. Cūqꝫ ptholomeꝰ obtinuiſſet ciuitates vſqꝫ ad ſeleuciā maritimā miſit ad demetrium dicēs. Ueni cōponamꝰ pactū et dabo tibi filiā meā. Penitet ei me qꝛ dederi illam alexādro. Et tollens filiā ſuā dedit eam demetrio. ꝛ receſſit ab alexandro manifeſte. Et intrauit ptholomeus antiocham ꝛ impoſuit ſibi duo diademata egypti et Ptās aſie. ¶ Tūc alexander venit con ptholo tra eum in prelium et victus eſt a mei. ptholomeo ꝛ fugit in arabiam ad parentes maternos cū āticcho filio ſuo. Rex autē arabum timens virtutē ptholomei occidit alexandrum ꝛ reſeruauit filiū et miſit caput alexandri ptholomeo qui gauiſus eſt. Sed factum eſt vt tertia die

die moreretꝛ regnauit demetrius
in ſolio patrū ſuoꝝ. In dieb⁹ illis
expugnauit ionathas arcē q̄ erat
in hieruſalem ꝛ nūtiauerunt hoc
demetrio q̄ ā̄ iniq̄ ex iſrael. Qui
irat⁹ venit p̄tholomaidē ꝛ ſcripſit
ionathe ne obſideret arcē: ſed oc
curreret ei feſtinato. Et elegit io
nathas de ſenioꝛib⁹ iſrael: ꝛ dedit
ſe p̄iculo. Et accepit pecuniā mul
tam ꝛ veſtes et abijt ad regem: et
dās ei munera inuenit grām in cō
ſpectu eius. Et licet multi accuſa
rēt eū: magnificauit eum rex in cō
ſpectu oīm: ꝛ ſtatuit ei principatū
ſacerdotij ꝛ q̄cūq; habuerat pri⁹.
¶ Et vidit demetri⁹ q꞉ ſiluit t̄ra in
cōſpectu ei⁹. ꝛ dimiſit exercitū in
loca ſua: ꝛ retinuit ſecū exercitum
p̄egrinū ꝛ inimici erāt ei oīs exer
cit⁹ p̄ris eius. Trifon aūt erat q̄
dā partiū alexādri pri⁹ q̄ vidēs q̄
oīs exercitus murmurabat cōtra
demetriū iuit in arabiā vt reduce
ret inde āthiochū filiū alexādri ī
terrā p̄ris ſui. Eo tempoꝛe dux de
metrius erat offenſus ſuis miſit
ad ionathan vt eijceret eos q̄ erāt
in arce in hierl̄m ꝛ q̄ ī p̄ſidijs erāt
q꞉ īpugnabāt iſrael. Et reſcripſit
demetrius dicēs. Hec ꝛ maioꝛa fa
ciā tibi cum fuerit oppoꝛtunum.
Nūc autē recte feceris ſi miſeris
mihi viros in auxilium q꞉ diſceſſit
exercitus meus a me. Et miſit ei
ionathas. iij. milia electoꝝ in an
tiochiā: ꝛ delectatus eſt rex in ad
uētu eoꝝ. Et ſurrexerūt āthioche
ni. c. xx. milia ꝛ volebāt īterficerē re
gē. Et fugit rex in aulā. Et miſit iu
deos per ciuitatē ꝛ occiderunt cē
tū milia hoīm: ꝛ liberauerunt re
gē reſiduū vo ciuiū dederūt dextas
regi ꝛ fecerūt pacem. et gloꝛificati
ſunt iudei ꝛ redierunt in hieruſa
lē. Et ſiluit t̄ra ī ɔſpectu demetrij
et mētit⁹ ē oīa q̄ dixerat ionathe.
ꝛ receſſit ab eo ꝛ vexabat eū valde.
¶ De anthiocho adoleſcēte. c. xij.

F G I. mac. II. A O tpe reuerſus eſt trifon de
arabia reducēs antiochum
adoleſcentē et impoſuit ei diade
ma. Et ɔgregati ſunt ad eū exerci
tus quos diſp̄ſerat demetrius et
pugnauerūt cōtra demetrium ꝛ fu
git. Et obtinuerūt āthiochus ꝛ tri
fon anthiochiā. Et ſcripſit āthio
ch⁹ adoleſcēs ionathe dicēs. Cō
ſtituo tibi ſacerdotiū ꝛ cōſtituo te
ſup q̄tuoꝛ ciuitates. vt ſis de ami
cis regis. Et miſit illi vaſa aurea
dās ei poteſtatē bibēdi ī auro ꝛ eſ
ſe in purpura ꝛ hr̄e fibulā aureā.
Et ſimonē fratrē ei⁹ ɔſtituit ducē
a terminis tyri vſq; ad fines egy
pti ꝛ exijt ionathas ꝛ p̄ambulabat
ciuitates ꝛ venit aſcalonē ꝛ occur
rerunt ei honoꝛifice. Azotēſes ve
ro pri⁹ reſiſtētes ei poſtea dederūt
ei dextas ꝛ accepit obſides ex eis
et miſit eos in hierl̄m ꝛ p̄ambula
bat regiōes vſq; ī damaſcū agens
regni negotia. Et audiuit iona
thas q꞉ p̄ricipes demetrij q̄ erant
ī cades galilee cū exercitu magno
volebāt eum remouere a negotio
regni. Et occurrēs illis: reliquēs
fratrē ſuū ſimonē ītra p̄uinciā cō
greſſus eſt cū eis ꝛ fugerūt oēs q̄
erāt cū ionatha p̄ter duos ꝛ ſcidit
ionathas veſtimēta ſua ꝛ oꝛauit.
Et aggreſſus hoſtes ɔuertit eos ī
fugā ꝛ redierūt ad eū qui receſſe
rāt ab eo. ꝛ īſecutus eſt hoſtes vſ
q; ad caſtra eoꝝ q̄ erāt in cades ꝛ
ceciderūt ex eis tria milia: ꝛ redijt A
Jonathas in hierl̄m. ¶ Et miſit I. Ma.
romā renouare cum eis amicitiā. 12.
Sparciatis quoq; ſcripſit (q̄s ſu
p̄ra lacedemonios diximus) dicēs
Pridē ſcripſit nobis darius rex ve
ſter ſub onia ſummo ſacerdote in
deoꝛū: quia de genere abꝛāe eſtis
ꝛ fratres noſtri et fecim⁹ vobiſcū
fraternitatē. Et tunc memoꝛes ſu
mus veſtri in ſacrificijs ꝛ obſerua
tionib⁹ noſtris ſicut decet nos me
miniſſe fratrū. et nunc miſim⁹ ad
vos vt innouemus fraternitatē.
¶ Et reſcripſerunt ſparciate pe
coꝛa noſtra ꝛ poſſeſſio noſtra vr̄a
ſint: et veſtra noſtra et īnouata eſt
fraternitas: et audiuit Jonathas
q̄ iterū egreſſi ſunt p̄ricipes De
metrij

metriꝫ cũ exercitu multo ſupra q̃
pri⁹ ⁊ egreſſus eſt aduerſus eos.
Qui cũ audiſſent aduẽtũ ionathe
nocte fugerũt relinquẽtes focos i ca
ſtrꝫ ⁊ mane inſecut⁹ ẽ eos ionathas
⁊ nõ cõprehẽdit. Trãſierant enim
flumẽ Eleutrum et diuertit Jona
thas ad arabes q̃ dicũt zabadei ⁊
pcuſſit eos. Simõ aũt in ioppẽ de
clinauit. Audierat eñ q velleñt pſi
diũ tradere ptib⁹ Demetrij. ⁊ po
ſuit ibi cuſtodes ⁊ rediit Jonathas
i hierl'z ⁊ inouauit muros i ea mu
niuit eã valde i
ter arcem ⁊ ciui
tatem vt eſſet ci
uitas ſingularꝫ
in terra: et nec
emant nec ven
dant.i.non indi
gentes bonis
aliorũ. Eo tem
pore cogitauit
trifon occidere
antiochũ adole
ſcentẽ: ⁊ impo
nere ſibi diade
ma ſꝫ timuit io
nathan ſtrenuuꝫ defenſorẽ Antio
chi. Et elegit vt eũ pri⁹ occideret
ſcripſitq; Jonathe vt occurreret ei
i bethſan. Et vẽit ad eũ Jonathas
cũ.c.xl.milib⁹ viroꝝ. Uidenſq; tri
fon q nõ poſſet extẽdere man⁹ i eũ
honorauit eũ dãs ei munera ⁊ pci
piẽs exercitib⁹ ſuis vt obedirẽt ei
ſicut ſibi. Et ait Jonathe. Ut quid
vexaſti populum. Elige tibi pau
cos ⁊ veni mecum Ptholomaidẽ.
⁊ tradã eã tibi ⁊ reliqua preſidia.
⁊ exercitũ et vniuerſos miniſteria
les regni: et redibo. Et credidit ei
ionathas ⁊ remiſit in iudeã exer
citum ⁊ retinuit tantuꝫ tria milia
ex quibus dimiſit in galileaꝫ duo
milia. Et erãt mille cũ eo. Cũq; in
traſſet ptholomaidẽ ligauerũt cũ
ciues ⁊ oẽs q̃ erãt cuꝫ eo interfice
runt. Et planxit oĩs terra iuda io
nathan. eſtimãs occiſum eẽ. Et di
xerunt gentesque erãt in circuitu
iudee. Nõ habẽt principalẽ. tolla

Nota doluntri ſonis.

Additio.
In libro machabeoꝝ ita. Et cõ
uocatis ſenioribꝫ ppl'i cogita
uit inouare mu
ros et exaltare
altitudineꝫ ma
gnã inter ciuita
tem ⁊ arcẽ vt ſe
pararet eã a ciui
tate: et eſſet ſin
gulariter.

Nota iteritũ iõathe.

m⁹ de hoib⁹ memoriã eoꝝ. ¶ Et
cõgregauit trifon exercitũ vt veni
ret in terrã iuda ⁊ attereret eam.
Timẽſq; ppl'us aſcẽdit in hierl'm
⁊ ait ſimoni. Tu es dux noſter lo
co Jude et Jonathe fratris tui.

A 1. Ma. 13.

¶ De ſimone. Capitulum.xiij.

ET accelerauit ſimon cõſum
mare muros hierl'm ⁊ miſit
exercitũ in ioppẽ. Cognoſcẽs aũt
trifon. q ſurrexit ſimõ loco iõathe
miſit ad eũ legatos dicẽs. Pro ar
gẽto qḋ debebat Jonathas frater
tu⁹ i ratione regis detinuit eũ. Et
nũc mitte argẽti talẽta.c. ⁊ duos fi
lios ei⁹ obſides. ⁊ remittem⁹ eum.
Cũq; cognoſceret ſimõ dolũ eius
miſit tñ argẽtũ et pueros: ne mur
muraret ppl'us dicẽs. nõ redemit
fratrẽ volẽs regnare. Et mẽtit⁹ eſt tri
fon ⁊ intrauit regionẽ vt ꝯtereret
eã. Et cũ appropinquaſſet baſcha
ma. videſq; nõ pficeret. Jonathã
ibi occidit ⁊ filios eius. ⁊ rediit in
terrã ſuã. Et miſit ſimõ et accepit
oſſa ionathe. ⁊ ſepeliuit eũ in mo
din. Et ſtatuit.vij. pyramides prĩ
⁊ matri. ⁊ q̃tuor fratrib⁹ ⁊ ſibi ⁊ cir
cũpoſuit colũnas magnas ⁊ ſcul
pſit i eis arma ⁊ naues ad memo
riã eternã. Trifon aũt cũ iter face
ret cũ Antiocho adoleſcẽte. dolo
occidit eũ: ⁊ regnauit p eo i aſia.
tũc edificauit ſimõ pſidia i iudea
⁊ miſit ad Demetrium: vt faceret
pacẽ cũ eo ⁊ mittẽs munera roga
uit vt faceret remiſſioneꝫ regioni.
Et ſcripſit Demetrius dicẽs. Mu
nera ſuſcepimus ⁊ pacẽ facim⁹ vo
biſcũ magnam remittẽtes ignorã
tias ⁊ peccata vſq; i hodiernũ diẽ
⁊ nũc abſoluim⁹ vos ab ol tributo.
Et ablatũ eſt iugũ gẽtium ab iſrl'.
Et ex tũc cepit ſcribere ppl's iſrl' i
tabulis ⁊ geſtꝫ publicꝫ ãnotatiões
tpis in hũc modũ. Anno pmo ſub
ſimõe ſũmo ſacerdote magno du
ce ⁊ principe iudeorum. Tunc de
ſcendit ſimon in gazam. ⁊ obſedit
eam ⁊ eiecit idolatras et idola de
ciuitate ⁊ mundauit edes et collo
cauit in ea viros qui legẽ facerẽt

Occidit Jonathas

Demetrius inijt pacẽ cũ ſimone.

⁊ muniuit eā. ⁊ fecit ſibi habitatio
nez: ⁊ obſedit eos q̄ erant in arce
hierl'm. Et clamauerunt ad ſimo-
nem vt acciperēt dextras et dedit
illis: ⁊ eiecit eos inde. ⁊ mundauit
arcē a ꝯtaminationibus ⁊ intrauit
eā cū muſicis inſtrumētꝭ hymnis
et ramis palmaꝝ ſtatuens vt om
nib⁹ annꝭ agerēt
hec dies cū leti
cia. Et vidit ſi-
mō ioānē filiuz
ſuū q̄ vir eēt p̄-
A lij. Et poſuit eū
1. Ma. ſub ſe ducē ⁊ de
14. dit ei gazam ad
hitādū. ¶ Tūc
ꝯgregauit rex d̄
metri⁹ exercitū
⁊ iterauit mediā
ad cōtrahenda
ſibi auxilia vt ex
pugnaret trifo-
nem. Sed arſa-

Additio.
Et ſic tria feſta
legim⁹ in libro
machabeorum.
Primum feſtum
mundatiōis tē-
pli de quo ſupra
capitl'o. Totiēſ
igit̄ victis. Se-
cūdū fuit occiſo
nicanore de q̄ ſu
pra capitl'o. Eo
tpe. Terciuz ha
bes hic nullū tñ
hoꝝ legale fuit

ces rex perſidis ⁊ medie miſit vnū
de principib⁹ ſuis qui percuſſit ca
ſtra demetrij ⁊ cōp̄hēdit eum viuū
⁊ poſuit eū arſaces i cuſtodiā. Et
ſiluit terra iuda in dieb⁹ ſimonis
q̄ fecit ſibi ioppē i portū ⁊ itroitū
De po in inſulis marꝭ. Et dilatauit fines
tētia ſi gētis ſue ⁊ abſtulit immunditiā: ⁊
monis ſedit vnuſq̄ſq; ſub vite ſua et ſub
ficu ſua: nec erat qui eos terreret.
Et miſit ſimō ad ſparciatas ad in
nouādā fraternitatem. Romanis
q̄z miſit clypeum aureum mnarū
mille ⁊ ſtatuerunt ei romani liber
tatē ⁊ ſcripſerunt in tabulis ereis
fedus: que poſite ſunt in titulis in
monte ſion.

¶ De Antiocho Demetrij filio.
Capitulum. xiiij.

A
1. Ma. EO tempore exiuit antioch⁹
15. fili⁹ demetrij in terram pa-
trum ſuorū ⁊ cōuenerunt ad eum
omnis exercit⁹ ita vt pauci eſſent
cum trifone. Et ſcripſit anthioch⁹
ſimoni et genti iudeorum dicens.
Statuo vobis omnia quecunq; re
miſerunt vobis reges ante me. ⁊ p
mitto vobis facere percuſſurā: p
prij numiſmatis in regiōe veſtra.
Cūq; obtinuero regnū magnifica
bo gētē vr̄az ⁊ tēplū i gl'ia magna.
Porro trifō fugiēs ātiochuz p ma
ritima recepit ſe i dorā. Et inſecu-
tus eſt eū ātioch⁹ ⁊ obſedit ciuita
tē t̄ra ⁊ mari. ¶ Eo tpe luci⁹ cōſul
romanoꝝ ſcripſit regibus ⁊ regio
nib⁹ in oriente ne inferrēt mala iu
deis amicis ſuis nec opē ferrēt in
ferētib⁹ ſz ſi q̄ peſtilētes ex iudeis
cōfugerēt ad eos traderēt eos ſi-
moni p̄ncipi ſacerdoti vt vindica
ret in eos ſz legē ſuā. Antioch⁹ āt
rex obſedit dorā ſcdo: ⁊ ꝯcluſit tri
fonē ne ꝓcederet. Et miſit ei ſimō
duo milia viroꝝ in auxiliū ⁊ argē
tū ⁊ auruz ⁊ vaſa copioſa. Qui no
luit ea accipere. ſz fregit pactū q̄
fecerat cū eo. ⁊ miſit ad eū atheno
biuz mādās ei vt redderet ei arcē
que eſt in hierl'm ⁊ ioppē ⁊ gazā: ⁊
tributa locoꝝ q̄b⁹ dn̄atus fuerat
alioq̄n veniret; ⁊ expugnaret eū.
Et vidit athenobi⁹ in hierl'm gl'iā
ſimonis ⁊ apparatū copioſuz ⁊ af
fluentiā in auro ⁊ argēto ⁊ obſtu
puit. Et rn̄dit ſimon. Terram alie
nā nō ſumpſimus ſz hereditatem
patrum nr̄oꝝ: que iniuſte ab ini-
micis noſtris aliquo tpe poſſeſſa
eſt. Et redijt athenobi⁹ ad regē et
renunciauit ei v̄ba ſimonis et glo
riā ei⁹. Et irat⁹ eſt rex ira magna.
Porro trifon fugit nauigio in or-
thoſiada. Rex aūt perſequēs trifo
nē ꝯſtituit cendebeum ducē mari
timū ⁊ reliq̄t ei exercitum vt expu
gnaret iudā. Et edificauit cende-
beus cedronem: collocās in ea mi
lites vt vaſtarēt fines iudee. ¶ Qđ
cum accepiſſet ſimō vocauit duos
filios ſuos ſeniores iudā ⁊ ioānē.
Et ait illis. Ego ⁊ fratres mei ex-
pugnauim⁹ hoſtes iſrl' ab adole-
ſcētia vſq; in hunc diē. Nunc autē A
ſenui ſz eſtote loco mei: et pugna- 1. Ma.
te ꝓ gēte vr̄a. Auxiliuz v̄o de celo 16.
vobiſcū ſit. Et dedit illis. xx. milia
pugnatorum ⁊ equites. Et profe-
cti ſunt aduerſus cendebeum. Et
erat fluuius torrēs inter eos et ti

muit

muit.populus tranſire ⁊ tráſiuit Joánes ꝑum⁹ ⁊ ſecuti ſūt eū oēs. Et in ſonuerunt ſacris tubis: ⁊ cō uerſus eſt in fugā cendebeus ⁊ ca ſtra ei⁹ ⁊ ceciderūt ex eis mlti vul nerati. Uulnerat⁹ eſt ⁊ iudas fra ter ioānis: ⁊ inſecut⁹ eſt ioānes fu giētes vſq; ad cedronē. Et cecide rūt ex eis duo milia virorū redie runtq; filij ſimonis in pace.

¶ De morte ſimonis. Capi.xv.

C 1.mac. 16. Porro ptholome⁹ fili⁹ abo bi cōſtitut⁹ erat dux i cāpo hierico. Erat eīn gener ſū mi ſacerdotis: et habebat argētū ⁊ aurū multū. Et eleuatuz eſt cor ei⁹ ⁊ volebat obtinere regionē et cogitabat dolū aduerſus ſimonē et filios ei⁹ vt tolleret eos. Simō aūt ꝑambulabat ciuitates regio nis gerēs ſolicitudinē eaꝝ. Et de ſcēdit in hierico cuz iuda ⁊ matha thia filijs ei⁹: et ſuſcepit eos ptho lome⁹ in munitiūculā quā edifica uerat in dolo ⁊ fecit eis cōuiuiuz magnū ⁊ abſcōdit ibi viros ⁊ itra uit ꝯuiuiū cū armatis ⁊ occidit ſi monē ⁊ duos filios ei⁹: ⁊ reddidit mala ꝓ bonis: nā ⁊ vxorē ſimonis cū duob⁹ filij ei⁹ minorib⁹. iugula uit alẽs vīculauit. Et ſcripſit antio cho regi vt mitteret exercitum in auxiliū: ⁊ traderet ei regionē ⁊ ciui tates ⁊ tributa. Miſit q̄q; nūtios ad tribunos vt venirēt ad ſe: ⁊ da ret eis argētū ⁊ auꝝ ⁊ dona alioſq; miſit occupare hierl'm ⁊ mōtē tē pli. Porro alios miſit i gazā vt in terficerēt ioannē: ſed ꝑcurrēs qui dam in gazam: nuntiauit ioāni q̄ facta fuerāt. Et ipſe feſtinauit oc cupare hieruſalez: ⁊ occidit eos q̄ venerāt eū ꝑdere. Et fact⁹ eſt ꝑn ceps ſacerdotum poſt patrē ſuū.

¶ Sequunť tituli capitulorū i hi ſtoriā machabeorū Libri ſcdi.

¶ Recapitulatio. Capitulum.j.
De commendatione ioannis hir cani. ca.ij.
De inſtitutione xenodochiorum ⁊ de morte ioannis. ca.iij.
De reſtitutione regni iudeoꝝ per ariſtobolum. ca.iiij.
De nece antigoni. ca.v.
De tyrānide regis alexādri.c.vj.
De regno alexādri ⁊ de filijs ei⁹ hircano ⁊ ariſtobolo. ca.vij.
De mltiplici diſcordia frm.c.viij.
Qō pompeius hieruſalē ſibi tra dita templum expugnauit.ca.ix.
De diuiſiōe iudee in ꝑtarchias capitulum. x.
De fuga ariſtoboli ⁊ iterata eius captiuitate. ca.xj.
De reditu ariſtoboli in ſyriam et eius morte. ca.xij.
Quod antipater tranſiuit in gra tiam ceſaris. ca.xiij.
Quod antipater procurator iu dee creatus eſt. ca.xiiij.
Qō herodes fact⁹ eſt ꝑſes galilee ⁊ ꝑnceps militie regis ſyrie.c.xv.
De morte Julij ceſaris et ſignis. capitulum. xvj.
Qō herodes adheſit caſſio.c.xvij
De nece antipatri vindicata per herodem. ca.xviij.
De vxoribus herodis et liberis eius. ca.xix.
Qō herodes ⁊ phaſel⁹ tetrarche iudee facti ſunt ab antonio.c.xx.
Quod herodes rex iude creatus eſt rome. ca.xxj.
Quod herodes pulſo antigono poſitus eſt in throno regni in hie ruſalem. ca.xxij.
De morte mariānes dolo ſalome capitulum. xxiij.
Qō auguſt⁹ addidit regno hero dis traconitidē ⁊ iturcā.ca.xxiiij.
De herodianis. ca.xxv.
De offēſa herodis i filios.c.xxvj.

¶ Prefatio in hiſtoriam ſecundi Libri machabeorum.

Secund⁹ liber ma chabeorum nō eſt hiſtorie proſecutio ſed proſecute reca pitulatio. Eſt enim epiſtola quam ſcri pſit iudas machabeus et ſenatus iudeorū hieroſolymite diſꝑſioni iudeorū q̄ exulabat in diuerſis re gionib⁹ ꝯuictis: et maxie i egypto

B 2.ma.1

in qua inſinnauerūt eis duas a ſe
ſolēnitates nouiter iſtitutas hor-
tātes vt eas ſuſciperēt ⁊ ſolēniza
rēt quotānis. Unā de purificatio
ne tēpli quā fecerāt .xxv. die mēſis
caſleu: poſt tres ānos pollutiōis
facte ab antiocho. Alterā quā iſti
tuerāt .xiij. die mēſis adar qđ eſt
martij q̄ dicebatᷓ voce ſyriaca pri-
die mardochei: diē .ſ. quā inſtitue
rāt ꝑ incredibili victoria: quā ha-
buert īterfecto
nicanore cuius
caput et manū
ꝯ tēplū ſuſpēſa
p̄diximꝰ. Nihi-
lominꝰ hortan-
tes vt ſolēnem
agerētdiē ſceno
phegie: ⁊ diem
ignis quidatus
eſt de craſſa aq̄
qn̄ neemias ob
tulit ſacrificia.
❡ In hoc āt lo
A 2. Ma- co huiꝰ epl'e le-
cha. 2. git hieremias
abſcōdiſſe arcā
⁊ altare incenſi
in ſpelūcā mō-
tis in quo moy
ſes aſcendit: et
vidit dei here-
ditatē. Et acceſſerunt q̄dā q̄ ſeq̄-
A bantᷓ hieremiā: vt notarēt ſibi lo-
deu. 34 cū ⁊ nō potuerūt inuenire. Quos
culpās hieremias dixit. Ignotus
erit locꝰ donec cōgreget deꝰ con-
gregationē populi ⁊ ꝑpitius fiat/
⁊ tunc oſtēdet dn̄s hec: ⁊ appare-
bit maieſtas dn̄i ⁊ nubes ſicut in
diebꝰ moyſi: ⁊ ſicut cū ſalomō fecit
vt locꝰ ſanctificaretᷓ magno deo.
B Qđ ergo ſupra diximꝰ epiphaniū
3. re. 8. dixiſſe hieremiā aliter de manife
ſtatiōe arce fortaſſe myſticū fuit.
Ne aūt hieroſolymite viderētᷓ ſi-
ne cā has iſtituiſſe ſolēnitates: re
capitulauerunt i epl'a bella q̄ fece
rāt cōtra hoſtes: q̄ frequēter ebul
lierāt de perſide. Et quomodo li-
berati erāt a deo i manu forti: ⁊ ſi

Additio.
❡ Iudei, duce
mardocheo ſo-
lēnitatē .xiij. die
eiuſdē mēſis in
ſtituerūt in me-
moriā eiꝰ qꝛ vi-
ctoriā de inimi
cis eorū habue
rūt .xiij. die eiuſ
dē menſis quā
do eos occide-
rūt ꝑ ꝑuincias
vſq̄ ad .lxxv. mi
lia licentia eis
data ab Aſſue-
ro ſicut habes
ſupra in libro
Heſter circa fi-
nem eiuſdem.

gnis ⁊ ꝓdigijs inumerabilibus.
In hac aūt recapitulatiōe apppoſi
ta ſunt q̄dā q̄ in p̄dicta nō leguntᷓ
hiſtoria: quoꝝ quedā iā ſupra po
ſuimus ſuppreſſa ẜo ibi nūc ſup
plebimꝰ. Forma vero epiſtole hec
eſt. Populꝰ q̄ eſt hieroſolymis ⁊ i
iuda: ſenatuſq̄ ⁊ iudas: ariſtobo
lo magiſtro ptholomei regis q̄ ē
de gn̄e chriſtorū ſacerdotū ⁊ hiſq̄
in egypto ſūt iudeis ſalutē ⁊ ſani
tatē. Bn̄ faciat vobis deus: et det
vobis cor omnibꝰ vt colatis eū: ⁊
faciatis eius voluntatē. Adape-
riat cor veſtrum in lege ſua: et in
p̄ceptis ſuis: ⁊ faciat pacē. Exau-
diat orationes veſtras ⁊ reconci-
lietur vobis: nec vos deſerat i tē
pore malo. Et nunc hic ſumꝰ orā
tes pro vobis. De magnis autem
periculis a deo li berati magnifi-
ce gratias agamꝰ ipſi: ⁊ cetera q̄
ſequuntur. Pericula vero ſua ⁊ li
berationes a deo factas enume-
rare cepert: a morte antiochi ma
gni ⁊ a filio eiꝰ ſeleuco. Qui cum
puꝰ tēplū honoraret: ⁊ de redditi A 2. ma. 5
bus ſuis p̄ſtaret ſumptꝰ ad mini
ſteriū ſacrificiorū: ad ſuggeſtionē
ſimonis de tribu beniamin q̄ erat
prepoſitꝰ tēpli: ⁊ inuidebat onie:
miſit eliodorū ad ſpoliādū cōmu
ne erariū: qđ dixit non ꝑtinere ad
rōnē ſacrificioꝝ. Erāt equidē hec
cōgregata ad victualia vidua ꝝ ⁊
pupillorū: ⁊ pleraq̄ erāt depoſita
diuitum. Terminauerūt aūt ꝑſe
cutionē huius epiſtole in morte
nicanoris in hūc modum. Igitur
his erga nicanorē geſtis: ex illis
temporibꝰ ab hebreis ciuitate ꝑ-
peſſa vel poſſeſſa. Ego q̄q̄ in his
finē faciam ſermoni. Et ſi quidē
bene ⁊ vt hiſtorie cōpetit hoc ⁊ ip
ſe velim. Si aūt minꝰ digne cōce
dendū eſt mihi. Sicut em̄ vinum
ſemꝑ bibere aut ſemꝑ aquā ꝯtra
rium eſt: alternis autē vti delecta
bile: ita legētibus ſi ſemꝑ exactus
ſit ſermo nō erit gratꝰ. Hic ergo
erit conſummatus.
❡ Recapitulatio. Capitulum .ſ.
Porro

Porro quedam ſuperaddita
in hac epiſtolari recapitula-
C 2.ma. tione ſummatim tangere curabi-
6. mus. Sane ī ꝓphanatiōe ātiochi
cū cogerent iudei a patrijs legib⁹
recedere. due mulieres delate ſūt
natos ſuos circūcidiſſe quas īfan
tibus ad vbera ſuſpēſis cū publi-
ce ꝑ ciuitatē circūduxiſſent carnifi
ces ꝑ muros precipitauerūt. Elea
zarus vn⁹ de primorib⁹ ſcribaꝝ ꝛ
vir etate ꝓuect⁹: aperto ore hiās
cōpellebatur ſuillas carnes ſacri-
G Ibidē. ficij mā ducare. Quidā vero vete-
res amici ei⁹ carnes elixas ſecre-
to afferētes: rogabāt vt ſimularet
ſe ad imperiū regis mā ducare: qđ
renuens aiebat. Adoleſcētibus ex
emplū forte malū delinquā ꝛ pla
gis perēpt⁹ memoriā mortis ſue ꝛ
exēplū virtutis reliq̄t. ¶ Contigit
A 2.ma. autē. ꝛ. vij. fratres vna cū matre cō
7. prehēſos cōpelli ad eſum porcine
carnis: q̄b⁹ renuētib⁹ iuſſit rex co-
ram eis ſartagines ꝛ ollas eneas
ſuccendi. ꝛ primogenito linguam
amputari cui⁹ cute capitis abſtra-
cta: ꝛ ſummita-
te manuū ꝛ pe-
dum preciſa co
ram matre ꝛ fra
tribus miſſus in
ſartaginē torre
batur. In eūdez
modum ſinguli
fratrum ſm or-
dinem geniture
torquebant pre
miſſa tñ vnicui-
q̄ exhortatione
vt regi obediret
et viueret. Su-
pra modū autē
mater mirabilis
ꝛ bonorum me-
moria digna ſin
gulos hortaba
tur patria voce:
et feminee cogi-
tationi maſculi
nū animuz inſe-
rēs dixit ad eos.
Neſcio qualiter
in vtero meo ap
paruiſtꝭ nec em
ego ſpm̄ ꝛ aīam
donaui vobis
nec vitam ꝛ ſin-
gulorum mēbra
nō ego ipſa cō-
pegi ſ3 q̄ forma
uit vos. ſpm̄ vo
bis iterū cū mi-
ſericordia red-
det ꝛ vita ſicut
nūc voſmetipſos
deſpicitꝭ ꝓpter
legē eius. Cūq̄
adhuc adoleſcē
tior ſupeſſet ſua
debat rex mr̄i:
vt adoleſcēti fie
ret in ſalutem.
Cūq̄ ꝓmiſiſſet
ſe ſuaſurā filio
iclinata ad illū
patria voce di-
xit: fili miſerere
re mei dign⁹ fra
trib⁹ tuꝭ effect⁹
ſuſcipe mortez.
vt i illa miſera-
tiōe cū fratrib⁹
tuis te recipiā.
Tūc rex idigne
ferēs ſe deriſuz
in hūc crudeli-
us ſup oēs de-
ſeuit

Additio.

Nomen marty-
ris ad quatuor
extendit. Dicit
martyr qui pro
cōſeruatione le
gis dei morit vt
maccabei. Dicit
etiā martyr q̄ ꝓ
veritate ꝑdica-
tionis morit vt
hieremias ꝛ alij
ꝓphete. Dr̄ idē
martyr q̄ loco ip
ſi⁹ chriſti morit
vt infantes. Dr
ꝛ martyr q̄ pro
cōfeſſione fidei
ꝛ paſſionis chri
ſti morit: vt pe-
trus ꝛ paulus.
Et iſti proprie
dicūtur marty-
res. i. teſtes paſ
ſionis Chriſti.
Quoruz feſtum
facit eccleſia cū
nullius veteris
teſtamenti mar
tyris feſtū agat
niſi. vij. macha-
beorum. Puero
rum quoq̄ feſtū
agit eccleſia. li-
cet ad inferos
deſcenderint.
Unde in eorum
feſto canticum
leticie ſubticet.
Si obijciat de
ioanne baptiſta
dicimus. q2 paſ
ſionis ei⁹ feſtuz
nō agim⁹ ſ3 na-
tiuitatis q̄ fuit
figura natiuita-
tis xp̄i. Feſtū er
go decollatiōis
ei⁹ nō eſt feſtum
paſſiōis. preſer-
tim cū ipe circa
paſcha decollat⁹
fuerit. ſ3 tpe ta-
li caput ei⁹ inuē
tum fuerat. Alij
tradūt duas cē
dictiones eo q̄
tali tempore col
lata ſint oſſa ei⁹.

Nouiſſime autē ꝛ poſt filios
mater defuncta eſt. Pro hac tāti ꝑ
rogatiua martyrij aſſerūt plurimi
de his. vij. fratrib⁹ eccleſiā ſolēni- F
zare. ¶ Addit q̄q̄ in eadē ep̄la q̄ 2.ma.
cū iudas aduerſus timotheum di 15.
micaret. apparuerūt aduerſarijs
de celo viri. v. ī eq̄s ducatū iudeis
preſtātes e q̄b⁹ duo machabeum
mediū habētes armis circūſeptuz
ꝯſeruabāt: i aduerſarios aūt tela
ꝛ fulmina iaciebant. ¶ Nec multo
poſt tpe cū egrederet iudas a hie
roſolymis vt dimicaret aduerſus
liſiā apparuit ꝑcedēs eos eques in 2.ma.
veſte cādida armis aureis haſtam 11.

B vibiās. ¶ Addit quoqꝫ ꝙ ioppite
2. Ma= rogauerunt iudeos ſecū habitan=
cha. 12 tes aſcēdere ſcaphas quas paraue
rāt i die feſto ad colludēdū. Cūqꝫ
in altū proceſſiſſent: ſummerſerūt
ex eis nō min⁹ ducētos. Quā obrē
iudas in nocte ſuperueniēs portū
ſuccēdit ſcaphas exuſſit refugos
ab igne gladio peremit. Jamnitis
quoqꝫ nocte ſupuenit ⁊ portū cum
namib⁹ ſuccēdit: ita vt lumē ignis
appareret hieroſolymis ſtadijs.
cc.xl. Addit quoqꝫ ꝙ ꝑlio cōmiſſo
apd iamniā plures proſtrati ſunt
de iudeis. Et venit iudas cuꝫ ſuis
vt corpa ꝓſtratorū tolleret: ⁊ in ſe
pulchris poneret pꝛnis. Jnuene=
rūt aūt ſub tunicis interfectoꝝ de
donarijs idoloꝝ q̄ apd iamniā fue
rūt. Oib⁹ ergo manifeſtū factū eſt
ob hāc cām eos corruiſſe. Et bndi
xerunt iuſtū dei iudiciuꝫ q̄ occulta
fecerat manifeſta: ⁊ in ꝓces cōuer=
ſi rogauerūt deū vt delictū eorum
obliteraret. At vo vir fortiſſim⁹ iu
das collatione facta a ſuis. xij. mi
lia drachmas argēti miſit hieroſo
lymā offerre ea ibi pro pctis mor
tuoꝝ vel delicto illoꝝ l ſacrificiū.
¶ Addit quoqꝫ ꝙ cū ſceleratiſſim⁹
A nicanor pſequeret iudā poſt fed⁹
2. Ma= cū eo initū ⁊ poſtea factū: ⁊ cōperit
cha. 15 iudā eē i locis ſamarie ⁊ diſpoſuit
bellū cōmittere cū eo in die ſabba
ti. Judei vo q̄ ſequebant nicanorē
ꝑ neceſſitatē dixerūt ei: vt honorē
daret diei ſctificatiōis ⁊ deo q̄ vni
uerſa ꝯſpicit. At ille q̄ſiuit ab eis.
Si potens eſt in celo q̄ impauit ei
diē ſabbatoꝝ. Et dixerūt. Eſt de⁹
vn⁹ in celo potēs: q̄ iuſſit agi diem
vij. At ille ait. Et ego potēs ſuꝫ ſu
per terrā q̄ iperio ſumi arma: ⁊ ne
gotia regis ipleri. Machabe⁹ aūt
cū pauci eſſent cū eo formidantes
imperiū nicanoris ⁊ multitudinē:
ſingulos illoꝝ iudeoꝝ armauit nō
clypei ⁊ haſte munitione: ſꝫ ſermo
nibus optimis ⁊ exhortationibus
ꝓferti expoſito eis ſomnio qd i ea
dē nocte viderat in hūc modū. Ui
derat oniā ſummū ſacerdotē q̄ a
puero in virtutib⁹ exercitatus fue=
rat man⁹ ꝓtēdentē ⁊ orātē pro po
pulo iudeorum.

Poſt hoc appa= ruiſſe ⁊ aliū vi ꝝ etate ⁊ glīa mi= rabili circa illuꝫ: et onie dixiſſe. Hic eſt amator ppli iſrl: hic eſt q̄ multuꝫ orat ꝓ pplo: et ciuitate ſctā hieremias ꝓpheta dei. Ex tēdiſſe āt hiere mia dextrā ⁊ de diſſe iude gladiū aureū: ⁊ dicētēꝫ. Accipe ſctm̄ gladiū mu⁹ miſſuꝫ a deo q̄ deijcies aduerſarios ppli mei iſrael. Qua viſione confortа= ti qui erant cū iuda impetum fece runt in hoſtes: ⁊ ꝓſtrauerūt ex eis non minus q̄ꝫ. xxx. milia. nicanore cum eis interfecto ⁊ redierunt hie roſolymā benedicentes deū: ⁊ ca= put nicanoris ⁊ manū cū humero abſciſam contra templū ſuſpēde runt. Jtaqꝫ omnes cōmuni cōſilio decreuerāt nullo modo diem iſtū abſqꝫ celebritate preterire. Hic ter minat epiſtola iude ad diſperſio= nem iudeorum. Terminata igitur epiſtolari recapitulatione ad ꝓſe= cutionē hiſtorie reuertamur de io= anne filio ſimonis proſequentes.

Additio. Hinc habes au= toritatē ꝙ ani= mas ſctoꝝ cffla gitare debem⁹ ꝙ ꝓ nobis orēt ⁊ intercedant ꝓ qd cōfutant iu= dei qui negant alicui⁹ ſanctoꝝ auxilium depo= ſcendum. Nota.

¶ De commendatiōe ioannis hir cani. Cap. ij.

Mortuo ſimone qui vltimus quinqꝫ filiorum mathathie aſamonei dux ⁊ ſacerdos fuerat in iudea ſucceſſit ei filius eius ioā nes cognomine hircanus a deui= ctis hircanis: quem ioſephus in tribus commendat: in religione ſacerdotij: in ſtrennuitate ducat⁹: et quia vir propheta erat. Qui in ſecutus eſt ptholomeū: qui⁹ patrē eius dolo interfecerat: matremqꝫ eius cū duobus paruulis tenebat in vinculis ⁊ ꝯfugerat ad oppidū vltra hierichontha: qd agon voca batur. Obſeſſo quidē oppido cum ioannes

Joſe= ph⁹ cō= mēdat hirca= num in= ribus

ioānes acriꝰ inſiſtebat. ptholomeꝰ matrē ioannis ad fr̄es ſup̄ muros vſq; ad ſanguinis effuſionē cedebat fractuſq; pietate ioannes ab īpugnatione ſe tēperabat. Mr̄e tn̄ clamante ne pro ſe ſineret ſcelus ptholomei inultū. Mortē em̄ ſuā ſic iudicaret inmortalitate meliorem. Ob hoc diutiꝰ tractata obſidione ſeptimus aduenit annus feriatus a iudeis. Receſſitq; ab obſidione ioānes. ptholomeꝰ ꝟo mr̄e ipſius ⁊ fratribꝰ occiſis ɔfugit ad zenonē philadelphie tyrānū. qui cotila cognominabatur.

¶ De inſtitutione xenodochiorum ⁊ de morte ioannis. Ca.iij.

Poſt hoc antiochꝰ pōticꝰ rex ſyrie obſedit hierl'm. Quāobrē apuit hircanꝰ duos de viij. loculis circūſtātibꝰ ſepulchrū dauid ⁊ ſuſtulit ex eis plus q̄ tria milia talētoꝝ. deditq; trecēta talenta antiocho vt ab obſidione recederet. ⁊ vt placaret murmur populi de aptione ſepulchri: de reliq̄ pecunia p̄mus inſtituit xenodochia pauperum in hierl'm. Samariā captā ſolo equauit quam poſt herodes inſtaurans ſebaſtē dixit. Mortuꝰ eſt autē ioānes. xxxiij. annis rebꝰ optime adminiſtratis relictis q̄nq; filijs Ariſtobolo p̄mogenito et antigono cū tribꝰ minoribꝰ. Cūq; nullus eoꝝ ad regēdū populū ſufficeret: vxorē ſuā diſcretiſſimā iudee p̄fecit ⁊ filijs. (Mulier preficit iudee.)

¶ De reſtitutione regni iudeorum per Ariſtobolum. Ca.iiij.

Ariſtobolus vero impatiens dominij materni: matrē cum tribus fratribꝰ minoribꝰ vinculauit in carcerē: ⁊ antigonū, quē diligebat ſcōz a ſe ɔſtituit. Impoſuitq; ſibi diadema: ⁊ reſtitutū eſt regnū iudee. Finxerant aūt a ſedechia ſub quo regnū fuerat interruptū āni quadringēti ſeptuaginta quinq; ⁊ menſes tres: vel a reditu dei captiuitate babylonis. Un̄ ſepe legit̄ intermiſſum fuiſſe regnū vſq; ad hircanū ⁊ ariſtobolū intrā ſitiue. ſ. vſq; ad ariſtobolū hircani. Nec tn̄ regnauit ariſtobolus niſi per annū. eo q̄ matrē fame pereme rat in vinculis. Cūq; egrotaret ariſtobolus in turre: q̄ poſt ab herode dicta eſt antonia: redibat antigonus de galilea. in qua multa p̄clare fecerat. indutus nouis armis ⁊ decētibꝰ. Cunq; ingrederet̄ hierl'm in diebꝰ ſcenophegiaꝝ ob honorē fratris. ⁊ vt oſtētaret decorem armoꝝ populo armatus intrauit. Quo vidētes emuli ipſius. et maxime vxor fratris. q̄ oculos in eū iniecerat: ſed ipſe ei aſſenſum nō p̄bebat: accuſabāt eū dicentes ariſtobolo. Frater tuꝰ audiens te egrotantē in manu forti et armata intrauit vt te perimat ⁊ regnet. Quod ita p̄bare potes. Jube eū venire ad te. ſi venerit armatꝰ ſup̄ his q̄ dicimus certus eſto. Poſuit ergo ad ſuggeſtionē vxoris Ariſtobolꝰ armatos i ſubterraneo q̄d pirgus ſtratonis dicebat̄. p̄ quē antigonus tranſitū facturus erat: qui ſi veniret armatus eū interficerēt. Et aduocās frēm ariſtobolus p̄cepit nuntio vt diceret ei ne veniret armatus. Sed regina corrupit nūtium muneribꝰ vt diceret ei q̄ cum armis deſcenderet. Affectaret em̄ eū rex videre in armorum decore.

(No. ſcelꝰ ɔtra matrē ⁊ fr̄es p̄ ariſtobolū.)

(Nota ſe micma liciam.)

¶ De nece antigoni. Ca.v.

Erat aūt eo tp̄e in hierl'm gētiliacꝰ q̄dā iudas nomine de hereſi eſſeorum qui per cōſtellationem iudicauit de natiuitate puerorum qui ſcholaſticis ſuis arte ſua p̄dixerat de morte antigoni ⁊ diem ⁊ locum. Is cum vidiſſet antigonum in armis gloriantem exclamauit. Pape: Nunc mihi pulchrum eſt mori quando ante me veritas interijt mearūq; predictionū aliq̄d mendacium deprehenſum eſt. Uiuit antigonus iſte q̄ hodie morturus erat i pirgo ſtratonis. Locus autem ille abhinc ſexcentis ſtadijs diſtat. hore ꝟo diei ſunt q̄tuor. Cūq; ſic eiularet ſenex. paulo poſt occiſus eſt antigonus

tigonus cũ armatus deſcẽderet p
pigrũ ſtratiõis ſecꝫ locoꝝ e q̃uoca
tiõe ſenex agnouit fuiſſe deceptũ.
Audiẽs aũt rex morte fratris indo
luit: adeoqꝫ morb⁹ inualuit vt ſan=
Ariſto= guinẽ laceratis viſcerib⁹ euome=
gonus ret. Quẽ vnus ꝺ ſeruulis huic offi
mort. cio deſtinat⁹ foras efferẽs vbi ãti=
gonus occiſus fuerat caſu effudit
ſup adhuc extãtes cruoris macu=
las. Ꝗ videns populus exclama
uit afferẽs nutu dei in occiſi vltio
nẽ ſanguinẽ libatũ occiſoris. Cũ=
qꝫ cãm clamoris rex ſciſcitaretur.
nulluſqꝫ ei auderet ꝓdere tandẽ
minanti ꝓ taciturnitate ſuppliciũ
verꝝ qꝺ erat ei indicauerũt. Et in=
gemiſcẽs ait. Fas non erat vt dei
lumẽ ſcelera mea laterẽt quaten⁹
eo corpus improbũ matri fratriſqꝫ
aiam damnatã detinebis. Utinã
non paulatim eis ſanguinẽ meũ
libem: ſed totũ ſimul accipiãt. Et
his dictis expirauit.

¶ De tyrannide regis alexandri
et eius morte. Capitu. vi.

Quo mortuo vxor eius q̃ ꝓ
lem ex ea nõ ſuſcepat: frẽs
viri ſoluit a vinculis maiorẽ natu
nota alexandrũ regẽ ꝯſtituẽs: q̃ cogno=
quid minatus eſt iamneus: q̃ etiam mo
ſubito deſtia pſtare videbaᷓ. Qui fratrẽ
faciat. ſecundũ interfecit q̃ ad regnũ aſ
pirare videbaᷓ: tertiũ ſecũ viuere
coegit priuatim: duxitqꝫ vxorẽ no
mine alexandrã q̃ et ſaloma dicta
eſt. Hic adeo nequiſſimus fuit: ꝙ
in. vij. annis circiter q̃nquaginta
q̃nqꝫ milia ſenioꝝ interfecit q̃ fa=
cinora eius deteſtabanᷓ. Cũqꝫ of=
fenſus eſſet populo muniuit ſibi
palatiũ in turri que baris diceba=
tur: ſup quã poſtea admiratus eſt
titus ꝙ eã iudei deſeruerãt cũ de
fendi poſſet a duob⁹ ab omniviuẽ
te. Adeo aũt offenſus erat iudeis
vt ſemel ꝑcũctãti ei quonã pacto
eos ſedare poſſet: rñderunt ſi mo
reretᷓ. Ob hoc in plateis hieruſa=
lẽ ſuſpẽdit octingẽtos viros vxo
ratos. vxoreſqꝫ eoꝝ et liberos neca
uit. Cũqꝫ quieuiſſet a ꝑlijs: et quar
tanis fatigaretᷓ: morbũ ex ocio na
tũ putans intẽpeſtiuis laboribus
militie ſe reddidit. et. xxxviij. regni
ſui anno mortuus eſt duos relin=
quẽs filios. hircanũ et ariſtobolũ.
Sciẽſqꝫ filios ꝓ patre iudeis odio
ſos regnũ reliquit vxori. Que ſibi Mulier
ſub viro beneuolẽtiã ppli ſepe cõ regnat.
parauerat tyrannidi ipſi⁹ ſepi⁹ re
ſiſtẽs: etiã ſimulatam religionem
in habitu preferebat.

¶ De regno alexandri et de filijs
eius hircano et ariſtobolo. Ca. vij.

Que dũ regnaret hircanũ
primogenitũ pontificẽ de=
clarauit: eũ futurũ regẽ indicans
q̃ modeſtus erat minorẽ ꝟo ari=
ſtobolũ eo ꝙ feruẽtis animi vide=
retᷓ: priuatim viuere coegit. ¶ Eo De or=
tpe orta eſt in iudea hereſis pha= tu pha
riſeoꝝ: ꝺ quib⁹ poſt cũ ſectis alijs riſeoꝝ.
explicabitᷓ: quo
rũ ꝯſilio vtebaᷓ
in o͡ibus alexã=
dra: ita vt eorũ
cõſilio optima=
tes q̃ſqꝫ iudeoꝝ
aut exilio dãna
ret aut interfice
ret. Deniqꝫ dio
genẽ q̃ alexan=
dro amiciſſim⁹
fuerat occidit.
Alienigenaꝝ q̃
dẽ duos ſibi cõ
flauerat exerci=
tus vt i iudeos
tuti⁹ debaccha=
ret. Proinde multi ad ariſtobolũ Nota ꝺ
ꝯfugerãt: vt ei⁹ pꝛocinio tuerenᷓ. ceco a=
Nono aũt regni ſui anno egrota more.
uit alexãdra: et ariſtobolus colle=
cta plurimoꝝ manu poſt mrẽm ſe
regnaturũ declarauit. Ob hoc mi
ſerata q̃relas hircani mater cõiu=
gem ariſtoboli cũ filijs in cuſtodia
recludens: obſides accepit: ne re=
gnum ſibi ariſtobolus vſurparet.

Additio.
His tpibus. Iu=
gurta cõtra ro=
manos dimicãſ
a marco et ſilla
capt⁹ eſt rome
ars rhetoricã ce
pit haberi edo=
cta a plotio gal
lo. Lucreti⁹ po=
culo amatorio i
furorẽ ꝟſus: per
interuala inſa=
nie aliq̃s libros
cõſcripſit: tãdẽ
interfecit ſe.

¶ De multiplici diſcordia fratꝝ.
Capitulum. viij.

Ea mortua ariſtobolus colle
cto exercitu ꝯ frẽm mouit ar
ma

ma. Cūq; egreſſi eſſent tres ī cam
pis hierichōtinis. vict⁹ hircan⁹ fu
git in hierl'm. Tandē ea lege ī cō-
cordiā redierūt vt ariſtobolus re-
gnaret. hircan⁹ ꝟo ſub eo q̄buſlz
fungeret honorib⁹. Domos ēt p-
mutauerūt. Erat autē cū hircano
antipr̄ idume⁹ cui⁹ prudētiā ⁊ ſtre
nuitatē timēs ariſtobolus calum
nias ei p̄tēdebat. Hic pſuaſit hir-
cano vt ſe dolo circūuentū q̄rerent.
⁊ vt ad arethā regē arabū ꝯfuge-
ret: cui⁹ auxilio rediret in regnū.
Noctu igit̄ egreſſi venerūt ad re-
gē arabum in oppidū qđ petra dr̄
vbi regni ſedes erat. Itaq; colle-
cto exercitu areta venit in iudeā:
⁊ obſedit herl'm quā ⁊ recepiſſet:
niſi dux romanoꝝ ſcaur⁹ ſoluiſſet
obſidiū. Iā eñ ſyria deſierat hr̄e
regem facta romanis tributaria.
Miſſus erat Pōpeius a romanis
ꝯ tigranē regez armenie ⁊ iſcau-
rū miſerūt p̄ſidē ſyrie. Qui cū au-
diſſet diſſenſionē fratrū in iudea:
rat⁹ t̄ps eſſe q̄ de facili iudeā po-
neret ſup tributo in manu valida
fines itrauit iudee. Ad quē lega-
ti a fratrib⁹ vtrinq; venerūt: auxi-
liū eis hic ⁊ inde poſtulātes. Cor
ruptus aūt ſcaur⁹ .ccc. talētis miſ
ſis ab ariſtobolo (qđ ꝓpriū eſſe ro
manoꝝ. ioſeph⁹ teſtat̄) ad arabes
legatos mittit romanoꝝ ⁊ pōpeij
nomē eis intētās niſi ab obſidiōe
recederent. Recedēs ergo aretha
hircanū ⁊ āntipatrū philadelphie
collocauit. Qui fruſtrati ſpe ara-
bū in aduerſarios ſpem ꝯtulerūt.
Cū eñ pōpei⁹ damaſcū veniſſet/
cū multis munerib⁹ venerunt ad
eū orātes: vt violentiā ariſtoboli
dignā odio iudicaret ⁊ hircanū re
gno reſtitueret. Sed nec ariſtobo
lus ſibi defuit corruptione ſcauri
fret⁹. Cū aūt pōpei⁹ honorē regiū
ei nō exhibuiſſet indignās inſalu
tato pōpeio receſſit. ⁊ recepit ſe in
alexādriā ꝓpter inexpugnabilem
oppidi munitionē. Quem collecto
romanoꝝ ſyroꝝq; exercitu inſecu
tus eſt magn⁹ iuſſitq; vt de oppi-

Parem nec maiorē pa tit̄ ambitio.

Regnū diuiſuz ī ſe deſolatur.

do ad ſe dſcēderet. Is ꝟo q̄ꝛ p īpe
rio vocabat̄ decreuerat poti⁹ peri
clitari q̄ꝫ parere. Cōſilio tñ ſuoꝝ
deſcēdens ab oppido relictis ibi
cuſtodibus p̄cepit vt nō niſi manu
ſua ſcriptis ep̄lis obtemperaret:
abijtq; hieroſolymā. Quez ſtatim
inſecut⁹ eſt magn⁹ alacer fact⁹ cir
ca hierichōta morte mitridatis ſi
bi nuntiata vbi pinguiſſima idu-
mee regio ⁊ palmaruz plurium et
balſamū nutrit. Cuius inciſo lapi
dibus acutis robore ſtillantem la
chrymā ex vulneribus colligunt.
¶ Qđ pōpeius hierl'm ſibi tradi-
ta tēplum expugnauit. Ca. ix.

Cumq; hieroſolumam ꝓpera
ret. terti⁹ ariſtobol⁹ occur-
rit ei: pecuniā pollicēs q̄ erat ī ale
xādria: ſeq; d̄ cetero īperio roma
no pariturū: ſed nihil hoꝝ effectū
eſt. Miſſum eñ gabiniū ad recipiē
dā pecuniā cuſtodes nec in oppi
dū receperunt. His cōmot⁹ pōpe-
ius ariſtobolū ī cuſtodiā colloca-
uit. Cū aūt obſediſſe hierl'm orta
eſt diſſentio in vrbe. Nā fautores
ariſtoboli vrbē tueri fautores hir
cani eā tradere romanis cōtende
bant. ſed victa pars ariſtoboli in-
templū ceſſit. Receptuſq; in vrbez
pompei⁹ tēplū expugnauit. Cūq;
ſeptentrionalē vallē aggerib⁹ im
pleret labor, eſſet imperfectus niſi
obſeruatis ſeptimus dieb⁹ quib⁹
opꝰ ri iudeis fas nō eſt aggerem
fieri precepiſſet. Menſe tñ tertio
phanū irruptū eſt. Fauſtus autez
cornelius ſille filius p̄mus ingre-
di auſus eſt: ⁊ irruētes romani p-
phanauerunt templū ⁊ vt alibi le
git̄: equos in porticib⁹ ſtabulaue-
runt. Ob quā rē tradit̄ nūq̄ꝫ de ce
tero pugnaſſe pompeiū q̄n vince-
ret: q̄ hacten⁹ fortunatiſſimus fue
rat. Poſtero aūt die ingreſſ⁹ tēplū
pompei⁹ admirat⁹ ſitū ⁊ ornatū ⁊
religionē tēpli nihil inde tulit: pre
cipiēs edituis vt a ſord[i]b⁹ tēplum
mūdarent. Cūq; impoſuiſſet hie-
roſolymis tributū: hircano ponti
fice declarato. ariſtobolū captiuū

Pctm̄ vlciſcit̄ a deo ī p̄ſenti.

duxit. duoſq; filios eius alexādrū ⁊ antigonū cū totidē filiab⁹: romā ꝙ ꝑ ciliciā ꝓperabat: ſyrie ⁊ iudee adminiſtratiōe ſcauro cōmiſſa relictis ſecum duab⁹ cohortibus.

¶ De diuiſione iudee in pentarchias. Capitulum. x.

Alexander vero filius ariſtoboli ex itinere fugit. Qui magna manu collecta iudeaꝫ populabatur: ⁊ hircano imminebat. Obtinebat autē muniſſima loca: alexandrum: hircanum et macherunta. Miſſus eſt autem in ſyriā gabinius vt ſcauro ſuccederet ſub quo marcus antonius militabat. Qui cū in alexandria obſediſſet alexandrū: cōſilio matris alexander ſe tradidit ei et Mulieris aſtu
caſtra. Que gabinius ꝯſilio eiuſdem mulieris funditus euertit: ne tia.
alterius belli fierent receptaculū. Palpabat enim mulier gabinium obſequijs: viro ſuo ⁊ ceteris captiuis metuēs qui romā fuerāt abducti. Poſt hoc gabinius cura templi mandata hircano: gentem iudeorum in quinq; conuentus diuiſit quaſi per pentarchias iudee frangens ſuperbiam. Eo tempore factus eſt Antipater amiciſſimus gabinio ⁊ marco ātonio maxime. adeoq; claruit ꝙ data eſt ei vxor neptis regis arabū. Cypris nomine. Qui ſuſtulit ex ea quatuor filios et filiam. Primogenitus fuit phaſelus: ſecundus herodes qui poſt dictus eſt aſcalonita: tertius ioſippus: quartus ferozas: filia dicta eſt ſaloma.

¶ De fuga Ariſtoboli ⁊ ei⁹ iterata captiuitate. Capitu. xi.

Poſt hec caſu elapſus eſt a Roma ariſtobol⁹: qui magna iudeoꝝ manu cōflata alexandriā muro recingebat: ad quē debellādū miſſ⁹ eſt a gabinio antonius. Captuſq; iterum ariſtobolus cum filijs romā perductus eſt. Illum quidem in cuſtodia ſenatus coercuit: filios autē in iudeā remiſit: qꝛ gabinius id ſe ſeriþſerat ſpopondiſſe vxori ariſtoboli pro caſtellorū traditione. Poſt malipa
hoc cuꝫ gabinius detineret apud tris fili⁹
egyptū: alexāder ariſtoboli filius malus.
iudeos iterū ad diſſentionem reduxit. Sed rediēs gabinius pacē fecit: ⁊ hircano pontificiū cōfirmauit. Quo. mortuo miſſus eſt p̄ſes ſyrie craſſus vt etiā parthos q̄ iā romanis imminebāt reprimeret. In ſumptus ꝓ parthice militie omne fere aurū de templo ſuſtulit: ⁊ ea q̄bus pompeius abſtinuerat duo milia talentoꝝ. Additio.

Ob hoc auro iu os infuſo iterijt. Cui dictuꝫ eſt: auruꝫ ſitiſti/aurum bibe.

Cui ſucceſſit p̄ſes ſyrie Caſſius: qui in omnibus conſilio Antipatri vtebatur.

¶ De reditu ariſtoboli in ſyriam ⁊ eius nece. Capit. xij.

Eo tp̄e factū eſt diſſidiū inter romanos ꝓ pōpeio ⁊ iulio ceſare. Ceſar aūt poſt ſenatus et pompeij fugā trans mare ioniuꝫ reb⁹ o[m]b⁹ romaq; potit⁹: ſolutū ariſtobolū cū duabus cohortibus in ſyriā miſit facile ꝑ hūc alibi poſſe iudeā ſubijci ratus. Verū ſpes ceſaris fruſtata eſt. Nam a ſtudioſis pōpeij veneno perijt ariſtobolus. Seruabaturq; corp⁹ ei⁹ melle ꝯditū ꝓhibita ſepultura: donec iuſſu antonij i monumētis regalibus ſepult⁹ eſt. Occidiť q̄ꝫ filius ei⁹ alexāder antiochie a ſcipione ſecuri ꝑcuſſus. ſꝫ pōpeij literas accuſatiōe ꝓ tribunali pri⁹ habita: ſuꝑ his q̄ in romanos ad miſerat. Solus aūt ſuꝑſtes antigonus cū duab⁹ ſororib⁹ ſuis ad quendā ptholomeū mannei filiū q̄ ſub libano morabať ꝯfugit. accepitq; ptholome⁹ minorē ſororem alexādrā vxorē ex qua vt quidā tradunt ſuſcepit liſaniam abiline poſtea tetrarcham.

¶ Qō Antipater tranſiuit in gratiam Ceſaris. Capitu. xiij.

Poſt hoc factum eſt p̄liuꝫ in emathia: cui interfuit antipater

pater ⁊ iudei ſub põpeio. Qui cũ rediſſet in iudeã: timẽs ceſaris impetũ: liberos ſuos ad arabas cognatos eorũ transmiſit. Mortuo aũt pompeio antipater in cliente lam ceſaris ſe cõtulit. Miſit autẽ ceſar metridatem pergameũ ad expugnãdum peluſiũ. mittẽs cum eo incolã libani ptholemeũ ⁊ antipatrum cum trib⁹ milibus iudeorum. Ubi virtus antipatri plurimum enituit. Nã ⁊ murũ primus tranſcẽdit: ⁊ memphitas ad obſequẽdum ceſari prudẽtia ſua inclinauit: ⁊ inito prelio cũ ceteris egyptijs plurib⁹ occiſis totus perfoſſus corpore p̄ter ſpem ſeruat⁹ eſt ex prelio: habitaq; victoria: factorum ſuoꝝ apud ceſarẽ metridatẽ teſtẽ habuit. Marco etiã antonio in plurib⁹ eũ cõmendante factus eſt amicus ceſaris. Quẽ ceſar romana ciuilitate donauit ſimul et immunitate: ⁊ eius gratia pontificatum confirmauit hircano.

Fctã p batum redũt virum.

¶ Qð antipater procurator iudee creatus eſt. Cap. xiiij.

EO tempore antipatrũ et hircanũ criminabatur antigonus apud ceſarẽ: dicens eorum cõſilio patrem ſuum ⁊ fratrem interijſſe. Ad hoc antipater veſte ꝑſcta multitudinẽ vulnerum demõſtrans ꝟbis nõ op⁹ eſſe dixit. cum cicatrices ſe tacẽte clamarent ipſum fuiſſe fidelẽ romanoꝝ: cũ antigonus filius fuiſſet fugitiuorũ: nulluſq; ipſũ a põpeio quoad vixit potuit auellere: nec modo a ceſare quiſq; eũ eſſet auulſurus. Tũc ceſar cuiuſlibet dignitatis ſub põtifice l iudea dedit ãtipatro optionem. Qui remiſſa dignitatis menſura in ceſarẽ ꝓcurator iudee declaratus eſt: impetrans quoq; vt euerſa patrie menia renouare ſibi liceret. Regnum quoq; eſt conceſſũ hircano ita tamen ne rex vocaretur. Sextum etiam cognatũ ſuũ ceſar ſyrie prefecit.

¶ Quod herodes fact⁹ eſt prefectus galilee ⁊ princeps militie regis ſyrie. Ca. v.

POſt hec antipater filiũ ſuũ maiorẽ phaſelũ hieroſolymis ſub ſe ꝓcuratorẽ ſtatuit: ⁊ herodem galilee prefecit: qui cũ natura ſtrenu⁹ eſſet: ezechiam quendam principẽ latronum interfecit cũ ſuis ſequacibus: adeoq; terrã quietã reddidit: vt publice herodes pater galilee cãtaretur. Faſelus quoq; indolem fratris bona emulatiõe ſuperare certabat. Ob hoc etiã pater coꝝ obſequijs regalib⁹ a gẽte colebat: nec ꝓpter hoc tñ min⁹ fidelis hic fuerat hircano. Uerũ fieri nõ põt: vt liuorem in bene geſtis q̃ſq; effugiat. Erat ergo qui dicerent hircano: q̄ antipatro ⁊ filijs eius reb⁹ traditis ipſe vacuo regia noīe ſederet. His accenſus paulatim hircanus: cauſaꝫ dicturũ herodem iubet accerſiri. Qui munita pri⁹ galilea ad regẽ properabat ferens ſecum Sexti epiſtolã ꝑcipiẽtis hircano vt herodem ab oi crimine ⁊ pena liberaret. Nec multo poſt fact⁹ eſt herodes pnceps militie Sexti: ⁊ tũc iniuriam ꝑdicte vocationis: herodes vindicaſſet in hircanũ niſi pr eius ⁊ frater impetuꝫ ei⁹ fregiſſent.

Iuſticiã par ſemper ſequit.

Undiq; liuor virtuti parat.

¶ De morte Julij ceſaris ⁊ ſignis. Capitulum. xvi.

EO tempore dolo bruti ⁊ caſſij occiſus eſt ceſar: cum per triennium ⁊ mẽſes ſeptem tenuiſſet principatum. Fuerat quidẽ rome imperatum a romulo ſub regibus. vij. annis. ccxl. poſt ſub conſulibus res acta eſt annis quadringentis q̃draginta quatuor. Obijt autem ceſar anno etatis ſue quinquageſimoſexto: corpuſq; eius ꝓ roſtris combuſtum eſt. Statuit autem populus in foro ſolidam columnam lapidis numidici viginti prope pedum ſuper quã tumulatus eſt: que ⁊ iulia dicta eſt. Cẽteſimo autem die ante mortem ei⁹ cecidit fulmen ſup ſtatuam eius in foro: ⁊ de nomine ei⁹ ſuperſcripto C. literam capitalem abrupit. Nocte

ete precedente diem obitus ei⁹ feneſtre thalami ei⁹ tāto cum ſtrepitu aperte ſunt: vt exiliens a ſtratis ruiturā domuʒ eſtimaret. Eadem die cū iret in capitoliū date ſunt ei litere indices mortis imminentis. Cui duʒ referret occiſus: in manu ei⁹ nōdū ſolute lucte ſunt. ¶ Die ſequēti apparuerunt tres ſoles in oriente: q̄ paulatim in vnum corpus ſolare redacti ſunt. ſignificantes ꝙ dominiū lucij antonij ⁊ marci antonij: ⁊ auguſti l monarchiaʒ rediret. Uel poti⁹: q: notitia trini dei: ⁊ vni⁹: toti orbi futura i mminebat. Bos q̄ʒ aranti locutus eſt dicens. In breui magis deſituros homines q̄ frumenta.

Preſtigia ſeu pnoſtica vētura rerūq̄ꝫ mōſtrātur ſigna.

¶ Quod herodes adheſit caſſio. Capitulum. xvij.

POſt hec caſſi⁹ venit in ſyriaʒ cuius pudem preſes fuerat. colligēſq̄ꝫ exercitū ꝯ auguſtū adoleſcētē ⁊ marcū antoniū ſeptingēta talenta a iudeis exigebat. Primus aūt herodes de galilea cētuʒ ferēs talēta: fauoreʒ caſſij meruit moram aliorum indigne ferentis. Profect⁹ ē etiā herodes cuʒ caſſio ad prelium qui ei adepta victoria regnum iudee pollicebatur.

¶ De nece antipatri vindicata p herodem. ca. xviij.

ERat eo tpe cū hircano q̄daʒ de amicis ſuis noīe malicus aſpirās ad ſacerdotiū. Cumq̄ꝫ decreuiſſet hircanum veneno appetere ſtatuit prius appetere antipatrum immemor beneficiorum ipſius. Suſcepto itaq̄ꝫ veneno per miniſtrum mortuus eſt antipater: Malicus vero cum de morte eius ſuſpectus haberet corā herode in mltis ſe excuſabat. Conqueſt⁹ aūt herodes p epl'am de patris morte apud caſſiū reſcriptū ipius accepit vt dolū dolo vindicaret. Scripſit etiam caſſius chiliarchis vt in iſta cā herodi opē ferret. Uocauit itaq̄ꝫ herodes hircanū ⁊ malicum ad cenā q̄ dū irēt circūſeptū malicum chiliarche interfecerūt. Hircanus

Diſimaloꝝ oīo ingratudo.

aūt ſtupore diſſolut⁹ cōcidit vixq̄ꝫ recepta anima herodē percōtabatur quis malicum occidiſſet. Cum q̄ꝫ vnus reſpondiſſet caſſij preceptum: ait. Me ⁊ patriā caſſius ſeruauit incolumem: amboꝝ inſidiatore perempto. Nō multo poſt cuʒ egrotaret herodes damaſci. phenix malici frater in vltionē fratris mouit arma ꝯtra phaſeluʒ fultus hircani auxilio. Cūq̄ꝫ conualuiſſet herodes hircanū aggredi attentabat ſed propter affinitatem redierunt in concordiam.

¶ De vxoribus herodis ⁊ liberis eius. Cap. xix.

HAbebat q̄dē herodes vxorē noīe doſidem ſed ignobileʒ de qua ⁊ antipatrū ſuſcepit: ſuper duxitq̄ꝫ mariannē neptem hircani: cuius etiā amore circūcidit ſe ⁊ factus eſt ꝓſelitus. Habuit ſiquideʒ herodes vxores nouē ex quarum vij. numeroſam ſuſcepit ſobolem: ſed de his paucos numerare ſufficiet. Primogenitus eius antipater ex doſide alexander ⁊ ariſtobolus ex marianne archelaus ex mathaces ſamaritide. herodes antipas q̄ poſt tetrarcha fuit: et philippus ex cleopatra hieroſolymitide. Herodē tamen hunc quidam marianne filium putant.

¶ Q̄ṅ herodes ⁊ phaſelus tetrarche iudee facti ſunt ab antonio et de pugnis eorum ⁊c. Cap. xx.

SEd vbi Caſſio in philippis interfecto ceſar in italiam antoni⁹ in ſyriā diſceſſerunt iudeorū optimates phaſelū ⁊ herodē apō antoniū accuſabāt ꝙ rex ſummā vi poſſiderēt: nomē tm̄ ſupereſſet hircano. Herodes aūt muneribus placauit antoniū: l memoriā reuocās ei pr̄is ſui antiquā cū eo familiaritatē. Cū aūt denuo antiochie a. c. viris iudeis accuſaret a ſtante ēt hircano ꝑcōtabat hircanuʒ antoni⁹ q̄nā reb⁹ gerēdis cēnt aptiſſimi. Cūq̄ꝫ herodē ⁊ fratres ei⁹ alijs ꝑtuliſſet hilarat⁹ antonius eos de ꝓcuratorib⁹ tetrarchas iudee declarauit

claranit. ¶ Abeunte aũt antonio
Romã pachorus rex parthoꝝ in
mãu valida euphratẽ trãſgreſſus
eſt. Ad quẽ deſcẽdẽs liſanias an
tigoni nepos: filius ptholomei ex
alexãdra vt p̃dictũ eſt: pollicitꝰ ẽ
talẽta mille ⁊ ꝟgines ducẽtas: vt
antigonũ in regnũ induceret. Ac
ceptis itaqꝫ a pachoro mĺtis mi=
libꝰ parthoꝝ antigon hierĺm ex
pugnabat et phaſelꝰ q̃dã muros
herodes domũ regiã cuſtodiebat.
Sed cũ intraſſet vrbẽ antigonꝰ in
diebꝰ pentecoſtes etiã in foro di=
micatũ eſt. Cũ aũt de pace tracta
ret ãtigonꝰ pachoꝝ regẽ partho
rũ pacis arbitrũ in dolo depoſce
bat. Egreſſi ſũt ꝗ hircanꝰ cũ pha
ſelo ⁊ antigonus ad parthoꝝ re=
gẽ ꝓperãtes. herodes noluit cũ
eis deſcẽdere: ſuadẽte marianne
vt nũqꝫ fidei parthorũ ſidẽ adhi=
beret. hircanꝰ ꝟo ⁊ phaſelus i iti
nere a parthis ꝯprehẽſi ſũt. Quo
accepto herodes noctu ad idu=
meos ꝯtribules ſuos ꝯfugit. Pre
miſit q̃dẽ vxores ⁊ filios ⁊ vniuer
ſam ſupellectilẽ: ⁊ ipſe ſubſeqnẽs
impetus ſubſequẽtiũ ſuſtinebat.
Grauiores aũt parthis iudeos i
fuga expertꝰ eſt: cũ q̃bꝰ ſexageſi=
mo a ciuitate ſtadio dimicauit ibi
ꝙ ob incredibilẽ victoriã caſtrũ
munitiſſimũ poſtea firmauit qđ
⁊ herodiõ dixit. Dimiſſis ãt vxori
bus et liberis i oppido maſſada:
ſub cuſtodia fratris ſui ioſippi in
petrã ciuitatem arabum perrexit.
Parthi ꝟo nõ ſolũ antigonũ reſti
tuerũt in regnũ verũetiã hircanũ
⁊ phaſelũ vinctos ei tradiderunt
verberãdos. At ille auriculas hir
Miranda crudelitas cani dẽtibꝰ trũcauit nequãdo mu
tatis rebꝰ ſolutus põtificatũ reci
peret. Ab integris em̃ celebrari ſa
crã opꝫ. Phaſeli ꝟo ꝟtute p̃euẽ
tus eſt. Qui cũ nec ferri copiã nec
manꝰ liberas haberet ad ſaxum
fracto capite mortuꝰ ẽ. Cognito
q̃dẽ ꝙ herodes euaſerat ait ſe eq̃
nimiter velle mori q̃ vltorẽ viuũ
relinq̃ret. ¶ De hircano ſũt q̃ di=
cãt ꝙ medicꝰ ab antigono ſibi miſ
ſus i auriculas eiꝰ venenũ ꝑ medi
camẽto i fudit: ⁊ mortuꝰ ẽ. ¶ Joſe
phus vero refert eũ ad parthos
miſſum: ⁊ diu habitum ludibrio.

¶ Quod herodes rex iudee Ro=
me creatus eſt. Capitulum. xxi.

HErodes accepta morte fra
tris romam properauit nec
hyemis aſperitate retẽtꝰ ẽ. Circa
pãphiliã fracta naui et in rhodo
reparata ad romã ꝓfectꝰ eſt: pri
moqꝫ cãm vie expoſuit Antonio.
Qui miratꝰ eiꝰ caſum ⁊ miſertꝰ: ſe
natui ꝑſuaſit vt herodẽ regem iu
dee declararẽt. Coronatꝰ ꝗ hero
des augusto ⁊ antonio hinc ⁊ inde
aſtãtibꝰ in capitoliũ ductꝰ eſt: vbi
⁊ decretũ ſenatꝰ ſuꝑ hoc facto re
poſitũ eſt. Remiſſus eſt itaqꝫ i iu=
deã herodes: duoſqꝫ p̃ncipes cũ
eo vẽtidius ⁊ ſylo qui eũ i regno
collocarẽt. Cũ ꝗ veniſſent in gali
leã: ſylonẽ antigonꝰ mercede cor
rupit: ⁊ ꝓpterea ꝯgredi aduerſus
antigonũ ſimĺatis occaſiõibꝰ dif
ferebat. Cũqꝫ tandẽ obſediſſent
hierĺm romani: tũ ꝓ hiemis aſꝑi
tate tũ ꝓ inopia victꝰ ab obſidio
ne deſcẽdẽtes in idumea ⁊ galilea
hyemabant. Nec tũc tñ herodes
occiſus erat: ſꝫ latronũ multitudi Nota
n ẽxꝑſequens etiã in cauernis eos
igne ſuffocabat. Inter q̃s erat ſe=
nior. vij. filioꝝ pr̃: q̃s ipe occidit i
hũc modũ. Stans in ore ſpelũce
ſingulos nolatim euocabat: ⁊ ꝓ=
deuntẽ quemqꝫ filioꝝ trucidabat
nouiſſime ⁊ vxorẽ tãdẽ ſe ꝯfoſſuꝫ
vulnere: ſuper mortuos miſit.

¶ Quod herodes pulſo antigo=
no poſitus eſt in throno regni in
hieruſalem. Capitulum. xxij.

EO tp̃e circa athenes mora
bat ãtoniꝰ: ⁊ iã amore cleo
pꝛẽ tenebat. Ad quẽ ꝓpe=
rabat herodes ſuꝑ dolo ſilonis q̃
relã facturꝰ. Interim ãt ⁊ ioſippꝰ
vt aliq̃d p̃clare faceret ꝯtẽpto he
rodis iperio ꝯ antigonũ dimica=
uit ⁊ victꝰ decapitatꝰ ẽ a papio p̃n
cipe militie antigoni. Cuiꝰ trũcũ

antigonus

antigonus calcaribus verberare inhumanitus aggreſſus eſt. Dū aūt accepiſſet antoni⁹ dolū ſylomis miſit ſoſiū cū herode i manu valida. Qui veniēs in iudeā occurrēte sibi papiū vicit: caputq̄ eius feroze fratri ſuo in ſolatiu₃ occiſi fratris trāſmiſit. Tādē q̄nq̄ menſib⁹ obſeſſa hierl'm: cū in ſexto romani irruerēt in eā nemini parcebant etati: l₃ herodes rogaret vt parcerēt. Antigon⁹ q̄₃ deſcēdens ad pedes ſoſij pſtrat⁹ eſt quē nō miſerat⁹ ſoſius ſ₃ irridēs antigonā appellauit ⁊ in vincula ɔiecit. Cū aūt ois militū multitudo ad viſendā ſctā: ⁊ phanū ſpoliandū tēdaret: refrenabat eos herodes acerbiorē ſibi q̄ ſi victus fuiſſet fore dicens victoriā: ſi qđ fieri nephas eſſet: culpa ſua viſum fuiſſet. Inuehebaturq̄ in ſoſiū: ſi vacue facta viris ⁊ opib⁹ ciuitate ſolitudini ſe regem relinqueret. De ſuis aūt facultatib⁹ mercedē ſingulis ſe daturū ɔfirmauit. Cūq̄ pmiſſa compleſſet. Soſius aurea corona deo dicata ſublata victū Antigonum deducēs ad Antoniū remeabat: quē Antoni⁹ ſecuri pcuſſit. Cōfirmatuſq̄ ē herodes i regno iudee q̄rto āno ex q̄ rome diadema ſuſceperat. Inde eſt qđ q̄nq̄ plures q̄nq̄ pauciores anni regni herodis legunt. Tranſlatū eſt itaq̄ regnū de iuda ad alienigenā imminēte xp̄i aduētu. Audiēs hircan⁹ herodē regnātē rediyt in iudeā ⁊ i p̄ſtinū ſtatū reſtitut⁹ eſt: excepto q̄ nō miſtrabat.

Sic qui gladio ferit gladio perit.

Herodis ad deū pietas.

❡ De morte mariannes dolo ſalome. Capitulum. xxiij.

Facta eſt autem diſſentio inter Mariānam ⁊ Saloman ſororē herodis: hec illi meretriciū illa huic ignobilitatē obijciebat. Cōſilio q̄₃ ſororis herodes hircanū occidit dolo: eo q̄ regnū ſibi deberi hircan⁹ diceret. In ſolatiū āt Mariānes Ionathā fratrē ei⁹ cū eēt. xvij. ānoꝝ i pōtificē ordinauit: ⁊ dolidē cū filio antipatro ad petitionē Mariānes a hierl'm expulit ſol' trib⁹ ſolēnitatib⁹ ad orādū aſcēdere eis hieroſolymā pmittēs. Ecōtra ſaloma ſuggerēte occiſus ē ionathas eo q̄ ad regnū videret aſpirare. Cūq̄ accuſaret ſaloma mariānē de adulterio ad didit q̄ expſſe imaginē ſuā miſſat ātonio: vt ad amorē ſuū eū incitaret. qđ vt cognoſceret herodes ppauit ad ātoniū mariānē ſub cuſtodia viri ſalome collocās: certa ei tradēs ſigna: ſub q̄b⁹ ſi nūtiatū ipi foret mariānē occideret: vt q̄ mortā faceret herodes ipe: ⁊ audiret ab ātonio imaginē illā miſſa₃ mariāne q̄z ātoni⁹ adeo diligebat herodē q̄ nihil eū celaret vir ſalome: q̄ ſibi fuerāt ipata mariāne reuelauit. Reuerſo aūt herode vxor cū in ſinu ei⁹ dormiret cū lachrymis q̄ de morte ei⁹ ipauerat indicauit. Exilieſq̄ a ſtratꝫ herodes ſciſcitabat a ſorore: dormiuit ne vir tu⁹ cū mariāne: que ait dormiuit. Statimq̄ occidi mariānē₃ fecit ⁊ viꝝ ſororis. Uerū de morte vxoris quā ſupra modū diligebat adeo idoluit: vt tā q̄ lunatic⁹ crebro i amētiā ɔuerteret. Cū aūt cōnaluiſſet antipatru₃ cū m̄re reuocauit. Filios āt q̄s de mariāne ſuſceperat alexādrū ⁊ ariſtobolū romā miſit liberalib⁹ artib⁹ erudiēdos.

Ira mulieris ⁊ cōcupiſcētia nec filijs nō parcit.

Zelotipia malabona

❡ Qđ auguſt⁹ addidit regno herodis traconitidē ⁊ itureā. c. xxiiij.

Poſt hec ɔmiſſu₃ ē pliū apd actiū iter auguſtū ⁊ ātoniū cui nō iterfuit herodes miſſus ab ātonio ɔ regē arabū ad petitionē cleopatre vt q̄libet eoꝝ victo ipa regnū illi⁹ obtineret. Morte eīn regū oriētaliū iā tūc moliebat vt p eis ipa regnaret. Cūq̄ herodē offēſū ātonio reddere moliret nec efficere valeret tn̄ hiericōtinā t'rā palmaꝝ ⁊ balſami feracē i ſuū dn̄iū iā trāſtulerat. Uicto ā ātonio cū auguſt⁹ rhodū veniſſet nec ātoniū victū reputaret cu₃ ſupeſſet herodes pcul' occurrēs herodes depoſito habitu regio i cultu priuato

Dolus mulieris.

Herodis humilitas coronam meruit.

priuato ſtetit ante ceſarẽ ⁊ ait. Fateor me vtilẽ fuiſſe antonio ⁊ fidelem qd expertus fuiſſes actio ſi affuiſſem. Uerũ nec omnino defui auxilia ⁊ frumenta mittens ei: nec mõ deceſſem ſi mihi adquieſcens cleopatrã odij vñi fomitem occidiſſet. Una ergo cũ victo victus ſum coronãq; cuȝ fortuna depoſui. ad te aũt veni: ſpem ſalutis de virtute pſumẽs. Ad hec ceſar. Imo ſalu⁹ eſto ⁊ nũc regnato certius merit⁹ es vt plurimos reges ꝯcũ amicitiã tãta fide tuearis. Recte fecit antonius q̇ magis cleopatre paruit ꝙ tibi. Te eñ lucrati ſumus p eũ propter ei⁹ amentiã. Experiar q̃ȝ tibi benefacere vt non queras antoniũ. Cũ aũt pperaret auguſtus in egyptũ nõ ſolũ in pliis virt⁹ herodis enituit verum etiã in deſerto eũti ⁊ redeunti exercitui ita parauit neceſſaria vt nec aquarum deeſſet copia: nec q̇cq̃ꝫ vtenſilium. ita vt miraret̃ ceſar. Moꝛtuis ꝯo cleopatra ⁊ antonio modicũ ẽe regnum herodis ⁊ romani cõclamabãt ob hoc auguſt⁹ cũ reſtituiſſet partẽ regni quaȝ cleopatra abſtulerat ꝯdidit ei traconitidem ⁊ ituream totãq; maritimã vſq; ad pirgũ ſtratonis: quã poſt in honoꝛẽ auguſti ceſaream appellauit. Edificauit aũt in aſcalone domum regiã. ⁊ deinceps agnominatus eſt aſcalonita. Natione eñ idumeus fuit ex pꝛe: arabs ꝯo ex mr̃e. Dedit ei ceſar q̃drigentos galatas ſatellites ſtipatoꝛes cleopatre immanes ⁊ ſanguinis humani auidos.

Herodis ſtrenuitas et prudentia.

Additio.

Uel pꝓpꝛie dict⁹ ẽ aſcalõita. Au⁹ eñ ei⁹ q̃ et herodes aſcalonita fuit natiõe ⁊ edituus tẽpli apollinis cui⁹ filium antipatrẽ puerulũ rapuere latrones idumei. ⁊ cum eis tantuȝ fuit: ꝙ etiã poſt fact⁹ eſt princeps eoꝝ. Unde ⁊ idumeus dictus eſt.

❡De herodianis. cap. xxv.

QUi cũ vri⁹ eleutheri dicerẽtur a flumine eleuthero ſuperioꝛis galilee: ſuper qd oꝛiundi fuerant decetero hierodiani dicti ſunt. Cũ aũt feciſſet pri⁹ in hieruſalẽ turrim quã vocauit antoniã: q̇ nũc turris dauid dr̃ fecit: ⁊ nũc aliã quã vocauit agripinã. A ceſare eñ amabat̃ poſt agrippã: ⁊ ab agrippa poſt ceſarẽ. Poſuit⁊ aq̇lã aureã ſuper ſpecioſaȝ poꝛtã tẽpli immẽſi põderis i honoꝛẽ romanorũ iudeis id egre ferẽtib⁹. Fecit q̃ȝ herodiõ in q̇ ⁊ ſepult⁹ eſt. Fecit ⁊ phaſelũ i memoꝛiã fratris. Reparauit ſamariã quã ⁊ ſebaſtẽ dixit. vbi ⁊ tẽplũ maximũ ceſar dedicauit. Aliud etiã tẽplũ circa ioꝛdanis fontẽ candido de marmoꝛe ceſari dedicauit. pꝛi⁹ ñ erat idone⁹ regni loc⁹ quẽ vacuũ honoꝛe ceſarꝫ relinq̃ret. Anno q̃ȝ .xv. regni ſui templuȝ dñi magnifice decorauit nec ſolũ i regno ſuo verũ etiã in adiacẽtibus ciuitatib⁹ memoꝛalia ſue libertatis quaſi induſtrie opera reliquit.

De herodis magnificẽtia ⁊ ſue induſtrie opera.

Additio.

Fecit etiaȝ ceſareã paleſtine in q̃ turris ſtratonis. in q̃ contra aduẽtũ auguſti porticũ de cãdido marmoꝛe cõſtruxit in q̃ poſt corneli⁹ cẽturio creatus eſt a petro epiſcopus.

❡De offẽſa herodꝫ i filios. xxvi.

POſt hec redierũt a ſtudio filij eius ⁊ erat alexãder acerrim⁹ peroꝛatoꝛ. Quoꝝ vn⁹ ariſtobol⁹ filiã ſalome amite ſue duxit i vxoꝛẽ. Alter filiã regis capadocie. Iamq; licẽtius cũ patre de ſucceſſiõe regni diſceptabãt. Ob hoc pater offenſus antipatrẽ illis pꝛeponere ſatagebat. In teſtamẽto quoq; iam aperte declarat⁹ fuerat ſucceſſoꝛ. Pꝛoinde pꝛedicti fratres de moꝛte patris occl̃te tractabãt. Ob pſentiẽs pater a ſe eos reiecit. Ubi ꝯo romã nauigauerunt vt patris iniuriã deferrent ad ceſarem.

❡Incidẽter adiecte pꝛemiſſis hiſtoꝛiographis libꝛis biblie a diuerſis tempoꝝ ſcriptoꝛibus ſumpte hiſtoꝛie: felicẽ hic finẽ ſumũt.

¶ Noui quoq; teſtamenti chriſti ⁊ apoſto lici actus breuiter ſubnectuntur.

¶ Sequunẽ tituli ca.l hiſtoriã euãgelicã.

De cõceptiõe pcurſoris. Ca.j.
De cõceptiõe ſaluatoris.c.ij.
De ortu pcurſoris. Ca.iij.
De deſcriptiõe orbis. C.iiij.
De natiuitate ſaluatoris.v.
De cãtico angelorum ⁊ circũciſione domini. Cap.vj.
De ſtella ⁊ magis. Capitul.vij.
De oblatione ⁊ nolb⁹ magoꝝ. ca.viij.
De ipapanti domini. ca.ix.
De fuga domini in egyptum. cap.x.
De nece pueroꝝ ⁊ q̃re dilata p annũ.c.xj.
Quod cõminatio hieremie etiam propheſia fuit. Capitulum.xij.
De nece duoꝝ filiorũ herodis. cap.xiij.
De priori teſtamẽto herodis ⁊ odio ipſi⁹ et antipatri. Cap.xiiij.
Quod herodes incerceravit antipatrũ in ſidiantem vite eius. Cap.xv.
De magnitudine morbi herodis.ca. xvj.
De nobiliſſimis iudeis occidendis in morte herodis:⁊ de morte ãtipatri.ca.xvij.
De morte herodiſ ⁊ ſubſtõe archelai.xviij.
De lite frũm p regno corã auguſto.c.xix.
De.iiij.regibus in iudea. ca.xx.
De ſimulato alexãdro. Cap.xxj.
De diuiſione regni. ca.xxij.
De reditu Jeſu ab egypto:⁊ de morte glafire. Capitulum.xxiij.
De exilio archelai. cap.xxiiij.
De primo procuratore iudee. ca.xxv.
De morte auguſti. ca.xxvj.
De tyberio imperatore ⁊ valerio procuratore iudee. ca.xxvij.
De odio iudeoꝝ in põtiũ pilatũ.c.xxviij.
Teſtimonium ioſephi de chriſto. ca.xxix.
De bap.ioãñ ⁊ pricipio ſexte etatiſ.c.xxx.
De tribus ſectis iudeorum cap.xxxj.
Q̃ ioãnes ꝯfeſſus ẽ ſe nõ eẽ xp̃m.c.xxxij.
De ieſu baptizato. cap.xxxiij.
De ſpũſctõ ⁊ voce patris. c.xxxiiij.
De ieiunio ieſu ⁊ tentatione. ca.xxxv.
De primavocatione diſcipuloꝝ.ca.xxxvj.
De varijs opinionibus hiſtorie.ca.xxxvij.
De mutatione aque in vinum. ca.xxxviij.
De inſtructione nicodemi. ca.xxxix.
De prima eiectiõe vẽdẽtium ⁊ ementium de templo Capitu.xl.
De ſecũda vocatione diſcipuloꝝ. ca.xlj.
De eo q̃ dñs legit in naſareth. ca.xlij.
Q̃ diſcipuli baptizabãt ⁊ ioãnes.ca.xliij.
Cur ioannes incarceratus eſt. ca.xliiij.
De tertia vocatione diſcipuloꝝ. ca.xlv.
De aperta pdicatiõe ⁊ miraclis dñi.c.xlvj.
De electione.xij.apoſtolorum. ca.xlvij.
De ſermone dñi in monte. ca.xlviij.
De oratione dominica. ca.xlix.
Q̃ apli miſſi ſunt cũ ptãte curãdi. ca.l.
De curatione leproſi. cap.lj.
De ſeruo centurionis. ca.lij.
De ſocru petri. ca.liij.
De filio vidue. ca.liiij.
Q̃ excitat⁹ iperauit vẽtis ⁊ mari.cap.lv.
De duob⁹ obſeſſis a legione. ca.lvj.
De paralytico demiſſo p tectum.cap.lvij.
De puteo ſamaritane. cap.lviij.
De filio reguli. ca.lix.
De conuiuio leui. cap.lx.
De filia archiſynagogi ⁊ emorroiſſa.c.lxj.
De duob⁹ cecis ⁊ de ſurdo ⁊ muto.ca.lxij.
De beelzebub. cap.lxiij.
De maria magdalena. capi.lxiiij.
De miniſterio Marthe. ca.lxv.
De queſtione ioãnis. cap.lxvj.
De.lxxij.diſcipulis. ca.lxvij.
De ſolutione ſabbati ⁊ confricatione granorum. ca.lxviij.
De manco. cap.lxix.
De q̃tuor pabolis ad turbas i naui.c.lxx.
De tribus parabolis in domo ad diſcipulos. Capitu.lxxj.
De ſaltu domini. ca.lxxij.
De decollatione Joannis. ca.lxxiij.
De q̃nq; panib⁹ ⁊ duob⁹ piſcib⁹. c.lxxiiij.
Q̃ dñs ambulauit ſuper mare. ca.lxxv.
De verbis dñi pro quib⁹ quidã abierunt retro. ca.lxxvj.
De traditionibus phariſeoꝝ etiã contra mandata dñi. ca.lxxvij.
Q̃ cib⁹ nõ trãſit i ṽtutẽ nature.c.lxxviij.
De muliere chananea. ca.lxxix.
De ſurdo ⁊ muto. cap.lxxx.
De probatica piſcina. ca.lxxxj.
De zelo iudeorum ⁊ q̃ chriſtus filium dei ſe fecit. ca.lxxxij.
De refectione quatuor millium cum ſeptẽ panibus. cap. lxxxiij.
De quodã ceco. ca.lxxxiiij.
De ꝯfeſſione fidei quam fecit petrus pro omnibus. ca.lxxxv.
De transfiguratione dñi. cap.lxxxvj.
De lunatico. ca.lxxxvij.

de verbis dñi qbus innuit triduum mortis ſue. Ca.lxxxviij.
De tributo inuēto in ore piſcis. ca.lxxxix.
Quod apoſtoli queſierunt quis eorū eſſet maior. cap.xc.
De parabola ouiū ⁊ drachme ⁊ filij pdigi.xcj.
De dimittēdo frī ſeptuagies ſepties.xcij.
Quod ob ſolā fornicationem vxor poteſt dimitti. cap.xciij.
De galileis quos occidit pilatus. c.xciiij.
De muliere incuruata. ca.xcv.
De ſcenophegia. ca.xcvj.
Quod miſſi vt tenerent ieſum admirabantur verba eius. cap.xcvij.
De adultera. ca.xcviij.
De parabola diuitis volentis ampliare horrea ſua: ⁊ de quibuſdā verbis domini. Capitulum. xcix.
De ceco nato. cap.c.
De ſignis perfectiōis ⁊ de īpoſſibilitate intrandi diuitem in regnū celorū. ca.cj.
Qđ relinquētes oīa p xpo iudicabūt. c.cij.
De diuite ⁊ lazaro. ca.ciij.
De villico iniquitatis. ca.ciiij.
De denario diurno. cap.cv.
De hydropico et exhortatione ad humilitatem et miſericordiam. ca.cvj.
Quod in encenijs iudei voluerunt lapidare ieſum. cap.cvij.
De reſuſcitatione lazari. ca.cviij.
Quod pontifices et iudei conſpirauerunt in ieſum. cap.cix.
De vltimo aduentu dñi in hierlm. cap.cx.
De decem leproſis. ca.cxj.
De ſamaritanis. cap.cxij.
De petitione filiorum zebedei. ca.cxiij.
De zacheo ⁊ ceco pri⁹ illuminato. ca.cxiiij.
De duob⁹ cecis hierichontinis. ca.cxv.
De alabaſtro vnguenti. ca.cxvj.
De maledictione ficus ⁊ ſeſſione ſup aſellum. cap̄.cxvij.
Quod glorioſe ſuſcept⁹ domin⁹ fleuit ſuper ciuitatem. cap.cxviij.
De ſecunda eiectione vendentium ⁊ ementium in templo. ca.cxix.
De excitatione tēpli in triduo. ca.cxx.
De duobus minutis vidue. ca.cxxj.
De phariſeo ⁊ publicano. ca.cxxij.
Qđ dñs pnoctauit in bethania. ca.cxxiij.
De voce patris ad ieſum quā quidam putauerunt tonitruum. ca.cxxiiij.
De filio qui negauit ſe iturum in vineam ⁊ iuiti. Capitulum.cxxv.
De cultorib⁹ vinee ſanguinarijs. c. cxxvj.
De lapide angulari. capi.cxxvij.
De inuitatis ad nuptias ⁊ nō habentibus veſtem nuptialem. ca.cxxviij.
De herodianis ⁊ đ tributo reddēdo.cxxix.
De ſeptennupta muliere. ca.cxxx.
De mādato primo ⁊ ſecūdo ī lege. ⁊ ſanciato a latronibus. ca.cxxxj.
De cōfutatiōe phariſeorū per autoritatē dauid. Capitu.cxxxij.
De doctoribus phariſaicis audiendis nō imitandis. ca.cxxxiij.
Quibus debetur ve eternum. ca.cxxxiiij.
De zacharia filio barachie. ca.cxxxv.
De cōminatiōe euerſiōis hierl'z. ca.cxxxvj.
De ſignis euerſionis ⁊ aduēt⁹ ſui. cxxxvij.
Proprium ſignū euerſionis. cap.cxxxviij.
De impedimento fuge. ca.cxxxix.
Propria ſigna aduentus iudicis. cap.cxl.
De ſignis quidecī dierū añ iudiciū. c. cxlj.
Qđ pater nouit diē iudicij ⁊ de vno aſſumpto ⁊ altero relicto. ca.cxlij.
De vigilia ianitoris ⁊ decē vgínib⁹. c.cxliij.
De commendatione talentorum ⁊ decem mnis. Cap̄.cxliiij.
De ventilatione aree. cap.cxlv.
Opiniones de igne eterno. cap̄. cxlvj.
De paſcha ⁊ de diuerſis acceptiōib⁹ hui⁹ nominis. cap̄.cxlvij.
Qua die ⁊ quō iudas vēdidit dñz. cxlviij.
De cena domini. ca.cxlix.
Qđ ſurgēs a cena lauit pedes diſciplorū.cl
De notatione pditoris ⁊ egreſſu ei⁹. c.clj.
De euchariſtia data diſciplis ⁊ ħ indĭ.clij.
De predictione negationis petri. ca.cliij.
De ſermone domini poſt cenā. ca.cliiij.
De trina oratione domini in villa gethſemani. ca.clv.
De ligatione domini ⁊ ſanatione auricule ſerui. cap.clvj.
De fuga adoleſcentis. cap.clvij.
De prima negatione petri. cap.clviij.
De ſecunda et tertia. ca.clix.
De ſententia mortis lata in ieſum. ca.clx.
Prima illuſio. cap.clxj.
De ſuſpendio iude. Capitu.clxij.
De vbis pilati ad ieſum ⁊ iudeos. c.clxiij.
Qđ herodes illuſit domino. ca.clxiiij.
De ſecunda illuſione. ca.clxv.
Quod pilatus hora quaſi ſexta ſedit pro tribunali. ca.clxvj.

Qđ pilatus quaſi nolēs tradidit
ieſum vt crucifigeret.ca.clxvij.
De illuſione militum.cap.clxviij.
Tertia illuſio. Cap.clxix.
De ſimone cyreneo. Ca.clxx.
De diuiſione veſtium ꝛ tunica ſor
tita. Ca.clxxi.
De titulo triumphali.cap. clxxij.
De diuerſis meritis latronum.
Capitulum. clxxiij.
Qđ ꝟgo ꝟgini ꝯmiſſa ē.c. clxxiiij.
De tenebris factis a ſexta vſqȝ ad
horam nonam. Cap̄.clxxv.
De clamore dñi ad prēz.c.clxxvi.
De morte dñi poſt guſtatū acetū.
Capitulum. clxxvij.
De ſignis in morte dñi.c.clxxviij.
Qđ fractis cruribus latronū chri
ſtus lanceatus eſt. ca.clxxix.
De ſepultura domini. ca.clxxx.
De ſepulchro domini.cap.clxxxi.
De cuſtodib⁹ ſepulchri.ca.clxxxij.
De aduentu mulierum ad ſepul-
chrum. ca.clxxxiij.
De alio ordine dierū.ca.clxxxiiij.
Opiniones de hora reſurrectiōis
Capitulum. clxxxv.
Angeli locuti ſt mlierib⁹.clxxxvi.
De curſu ioānis ꝛ petri.c.clxxxvij
Quod dñs apparuit magdalene.
Capitulum. clxxxviij.
De mendacio cuſtodū.ca.clxxxix.
Qđ dñs appuit mlierib⁹ ivia. cxc.
De duob⁹ eūtib⁹ i emaus.c. cxci.
Qđ domin⁹ apparuit illis abſens
te thoma. Cap̄.cxcij.
Qđ poſtq̄ comedit cū eis iſufflās
dedit eis ſpm̄ſctm̄.capi.cxciij.
Qđ apparuit thome. ca.cxciiij.
De apparitione ad mare tyberia
dis. ca.cxcv
Opiniōes de morte ioānis. cxcvi.
De appitiōe dñi i galilea.c.cxcvij.
De aſcenſione dñi. ca.cxcviij.

¶ Hiſtorie euāgelice De cōceptio
ne precurſoris dñi. cap̄.i.

A Uit aūt in dieb⁹ he
rodis regꝭ iudee (ex
flux is ānis regni ei⁹
vez triginta) ſacer-
dos noīe zacharias
de vice abia et vxor
eius aaronita noīe eliſabeth. Da
uid eñi ampliare volēs cultū dñi.
xxiiij. iſtituit ſummos ſacerdotes
q̄x vn⁹ tñ maior dicebat pnceps
ſacerdotū. Statuit āt.xvi.viros đ
eleazar ꝛ.vi.đ ithamar: ꝛ ꝑ ſortes
đdit vnicuiqȝ hebdomadā vicꝭ ſue.
Habuit aūt abias octauā hebdo-
madā de cui⁹ gñe zacharias cū in
die ꝓpitiatiōis incēſum poneret/
ꝓdixit ſibi āgel⁹ naſciturū filiū de
vxore. Qui ꝯſiderās ſterilitatē vxo
ris ꝛ vtriuſqȝ ſenectutē: nō credi-
dit ꝛ ob hoc obmutuit vſqȝ ad diē
ꝑt⁹. Nomē q̄z pueri ꝛ magnificen
tiā cū abſtinētia ei indicauit. Cōce-
pit aūt eliſabeth et occultabat ſe
menſibus quinqȝ.

¶ De cōceptiōe ſaluatoris. ca.ij.

Menſe āt ſexto miſſus ē ga
briel i nazareth ad mariā Luc.i.
ꝟginē deſpōſatā ioſeph. Cūqȝ ea
ſalutata dixiſſet eā pariturā ieſuz
filiū altiſſimi queſiſſetqȝ quō hoc
fieret cū ſe nō cogniturā virum in
animo vouiſſet niſi aliter deus di
ſponeret. Angelus addidit nō de
viro: ſz opere ſpiritusſancti ꝯceptu
rā: ꝛ etiā cōcepiſſe cognatam ſuaz
eliazabeth ſibi indicauit. Permi-
xte eñi erant ſacerdotalis trib⁹ et
regia. Nā ꝛ aarō vxorē habuit de
iuda elizabeth ſororē naaſō ꝛ ioia Luc.i.
da pontifex iochabeth filiā regis
ioram. Et ait maria. Fiat mihi ſm
ꝟbū tuū. Et ſtatim ꝯcept⁹ eſt chri-
ſtus de ꝟgine plenus hō in aīa et
carne: ita tñ ꝙ lineamēta corꝑis ꝛ
mēbrox vſib⁹ diſcerni nō poſſent.
Credit aūt cōcept⁹.viij.kal.apri-
lis ꝛ reuolutis.xxxiij.annis eadē
die mortuus eſt.

¶ De ortu ꝓcurſoris. cap.iij.

Exurgēs aūt maria abijt i ci D
uitatē iuda. Iuda nomē eſt Luc.2
regni nō trib⁹. Hierl'm eñi i tribu
beniamin erat: per quā forte tran
ſiuit ad oppidū in quo dicūt tunc
zachariaz habitaſſe quarto milia Nota
rio a hieruſalem et ibi natum io- dictum
annem. Et legitur in libro iuſtorū ſingl'are.
ꝙ beata ꝟgo eū prio leuauit a ter

na⁊cū ſalutaſſet eliſabeth exulta uit infans in vtero ei⁹:⁊ cū matrē dñi ſui ⁊ btām eā pphetaret eliſa beth/edidit maria cāticū dño di cēs.Magnificat aīa mea dñm ⁊c. Māſit aūt maria ibi mēſibus tri bus miniſtrās cognate donec pa reret⁊tūc rediſt i domū ſuā.Octa uo aūt die cū circūcideret puer et vocaret eū noīe patris ſui zacha riā/ait.Joānes eſt nomē ei⁹. Jd ipm ſcripſit ⁊ pr̄ ſumpto pugilla ri.Eſt aūt pugillaris tabula q̄ pu gno pōt icludi:vt calam⁹ ſcripto ris.Et apertum eſt os zacharie et pphetās cāticū fecit dño. Bndi ctus dñs de⁹ iſrl.Hec duo cāti ca nō cātantur in ecclia eo ordine quo ſūt edita. Prius eīm cantat qd ſcdo eſt editū.Nā eīm in cātico zacharie legit.Et erexit cornu ſa lutis qd eſt factū in reſurrectione id canit in Laudib⁹⁊ loquitur ad puerū q̄ fuit aurora ſolis.Et qz le git in cātico vginis.Reſpexit hu militatē ancille ſue.ecce ſcriptu⁹ marie qd q̄dē factū eſt i ſexta eta te.Et agit de incarnatiōe ibi. Su ſcepit iſrl puerū ſuū:id cātat ad veſpas.vi.ſcz officio diurno : ter tiū cāticum ſimeonis qd ſequit cā tat i.vltī.officio.i.in cōpletorio: qz orat ſe dimitti in pace:qd fit in ſe ptimo quieſcentiū.Et qz hec duo cātica euāgelica ſunt:ideo ſtātes ea cātam⁹.Puer eīm creſcebat⁊cō fortabat ſpū:⁊ erat in deſertis lo cis vſq̄ i diē oſtēſiōis ſue ad iſrl. ¶Reuertens aūt maria de naza reth:inuēta eſt a ſpōſo i vtero ha bēs de ſpū ſctō. Qui nolēs eā tra ducere in cōiugē occulte voluit eā dimittere in ſomnis autē admo nitus eſt ab āgelo vt acciperet eā in coniugē:⁊ ne ſuſpicaret adulte riū:cōceptū puerū de ſpū ſancto indicauit ⁊ vt ieſuz vocaret p̄cepit qz ſaluū faceret ppl̄m a peccatis eoꝝ.Ex hoc cognouit ioſeph deū naſciturū q̄ ſol⁹ pctā dimittit:⁊ac cipiēs ſpōſaz in vxorē:cū virgine virgo permāſit.Habuit aūt virgo

Nō de cāticis Magnificat et bñdict⁹ ⁊ Nunc dimittis

D Mat.i.

Nota ō ſ.ioſep.

virū ne grauida infamaret:⁊ vtvi ri ſolatio ⁊ miniſterio frueret ⁊ vt diabolo occultaretur die partus.

¶De deſcriptione orbis. Ca.iiij.

In diebus illis exijt edictuz a ceſare Auguſto vt deſcri beret vniuerſus orbis.Uolēs Ce ſar ſcire numerū regionū i orbe q̄ romane ſuberāt ditioni/numerū etiā ciuitatū in qualibet regione nola quoq̄ capitū in qualibet ci uitate p̄ceperat vt de ſuburbanis oppidis/vicis ⁊ pagis ad ſuā cō fluerēt hoīes ciuitatez:⁊ maxime vbicūq̄ habitarēt ad ciuitatē cō uenirēt vñ traherēt originē:⁊ q̄ſq̄ denariū argēteū p̄cij.x. nūmoꝝ vſualiū vñ denarius dicebat p̄ſidi puīncie tradens ſe ſubditum ro mano imperio profiteretur.Nā ⁊ nūmus imaginē p̄ferebat ceſaris ⁊ ſuſcriptionē nominis.Et quia nūerus eoꝝ q̄ cēſi capite ferebant vel vt alij legunt qui cenſum capi tis ferebant certo nūero determi nabatur et redigebat in ſcriptis ideo pfeſſio hmōi deſcriptio voca batur.Hec deſcriptio prima eſt a p̄ſide ſyrie/cyrino.Prima dicitur quātum ad cyrinū ſyrie p̄ſidē:qz enim iudea in vmbilico zone habi tabilis eſſe dicitur:puiſum eſt vt in ea inchoaretur ⁊ deinde p cir cunſtātes regiones alij preſides pſequerent.Uel forte prima vni uerſalis:qz alie p̄ceſſerāt pticula res.Uel forte prima capituz in ci uitate fiebat a p̄ſide:ſcda ciuitatū in regione a legato ceſaris:tertia regionum in vrbe coram ceſare. Hic primū iudea facta eſt ſtipen diaria romanie:hec dſcriptio ſin gulis annis fieri videtur:qz i euā gelio legitur.Magiſter veſter nō ſoluit tributū hoc anno.¶Aſcen dit aūt ioſeph a nazareth i beth leem eo q̄ eſſet de domo dauid.vt profiteretur cuz maria vxore ſua p̄gnante.Si mulieres pfitebant: iungendum eſt ſic vt profiteretur cū maria.Si ſoli viri ſic eſt ordo: Aſcendit Joſeph cum maria.

A Luce.2

D Ma.17

A Luce.2

¶ De natiuitate ſaluatoris. c. v.

B Luc. 2. Factū eſt aūt cum eſſent ibi pepit virgo filiū ſuū primogenitū, nō poſt quē aliꝰ: ſʒ añ quē nullꝰ et pānis inuolutus reclinauit eū in preſepio: q2 nō erat ibi ei locꝰ in diuerſorio. Dicit ꝙ fenū in quo iacuit ieſus delatū eſt romā ab helena et eſt i eccl'ia ſcē marie maioris. Intra baſilicā nō lōge a preſepio quieſcit Hieronymꝰ. paula quoqꝫ et euſtochiū in bethleē q̄eſcūt. Difficile fuerat pauperibꝰ pre frequētia multoꝝ q̄ ob idipm̄ cōuenerāt vacuas inuenire domos: et in cōmuni trāſitu q̄ erat inter duas domꝰ operimētū hr̄bēs qd̄ diuerſoriū dicit ſe receperunt ſub quo ciues ad colloquēdū vel ad cōuiſendū in diebꝰ ocij: vel pro aeris intēperie diuertebāt. Forte ibi. Joſeph p̄ſepiū fecerat boui et aſino quos ſecū adduxerat in quo repoſitꝰ eſt Eſa. c. 1. ieſus. Ad qd̄ q̄dā referūt illō eſaie Cognouit bos poſſeſſorē ſuum et aſinꝰ p̄ſepe dn̄i ſui. Et illud abachuch. In medio duū animalium cognoſceris. Etiā i picturis ecclēſiarū q̄ ſunt quaſi libri laycorum hoc rep̄ſentat nobis. Natus eſt autē ſaluator anno regni auguſti ceſaris. xlij. Annos el. xij. q̄ a morte iulij fluxerātvſqꝫ ad actiū bellū regno Auguſti connumeramus. Anno vo regni herodis. xxx. vniuerſo orbe pacato olympiadis cēteſime nonageſimetertie anno. iij. Anno ab vrbe cōdita. dcc. lij. natꝰ eſt dn̄s. Natus eſt autē

Additio.
Rome tēplū pacis corruit: fōs olei erupit ceſar p̄ceperat ne ds eū diuū vocaret

nocte dn̄ice diei: q2 ſi tabulā cōputi retro percurras inuenies huiꝰ anni cōcurrentem quintū regularem ianuarij tertiū. Quibus iunctis et ſublatis. vij. remanet vnuʒ. Itaqꝫ kal. ianuarij in dominica inuenies que concurrunt. Nam ea die qua dixit: fiat lux facta eſt lux: viſitauit nos oriens ex alto. Inchoata vero ſecundum quoſdaʒ B Gen. 1. vij. etas a natiuitate chriſti ſecundum apoſtolum qui ait. Cum venerit plenitudo temporis et c. Se- G Luc. 1. cundum alios a die qua baptiʒatus propter vim regenaratiuā das B Gal. 4. tā aq's. Secūdū alios a paſſione: q2 tūc aperta eſt porta et inchoata eſt quodāmodo. vij. quieſcentiuʒ. Fluxerāt quidē ab adā anni q̄nqꝫ milleni cētū nonaginta ſex alſ nonagintanouē ab abraā duo milia. xij. ſecundū. lxx. Secundū hebreos vero longe pauciores.

¶ De cantico angelorum et circūciſione domini. Capitulum. vj.

Et paſtores erāt ſecūdo miliario a bethleeʒ in regiōe B eadē cuſtodiētes vigilias Luc. 2. noctis ſup gregē ſuum. Mos fuit antiquioribus in vtroqꝫ ſolſtitio vigilias noctē cuſtodire ob ſolis venerationē. Qui forte mos etiā apd̄ iudeos exvſu cohabitātium inoleuerat. Et ecce angelꝰ dn̄i ſtetit iuxta illos annuntiās eis natū ſaluatorem in bethleem: et in ſignū poſitū puerū in preſepio nūtiauit. Et facta eſt cū angelo multitudo angelorum dicentiuʒ. Gloria in excelſis deo: et in terra pax hominibus bone volūtatis: quia per chriſtū glorificatus eſt pater et pax facta inter deuʒ et hominē: inter angelū et hoiem: inter iudeū et gentilem. Pro hac multitudine angelorū vel pro grege paſtorum voluntiqui dā illum locuʒ p̄phetice dictū turrim gregis: ibi. Et ta turris gregis nebuloſa: cum tamē iā non primo cōtraxerat hoc nomē locus: idem: quia Jacob gregem ibi pauit cum rachel parturiret. Et tranſeuntes paſtores vſqꝫ bethleem inuenerunt verbum quod factum erat ad eos: et qui audiebant

Additio.
In geſtis pontificuʒ legitur, ꝙ ea que ſequūtur euangelica verba Theleſphorꝰ adiecit.

bant

bant mirabantur ſuper his q̄ dice
bant a paſtoribus ad eos. Maria
quoqꝫ cōſeruabat oīa verba hec/
cōferens in corde ſuo de qua nat⁹
eſt ieſus vt putabaẗ filius ioſeph.
Chriſti eñ generatio ſic erat. Pri-
ma quidē hominis cōditio de ter-
ra: ſecūda de latere viri: tertia ex
viro ⁊ femina: quarta ſic erat: vt
naſceret ſine viro hō de femina.
Uñ ⁊ appropriata cum locutiōe ꝑ
noie. Chriſt⁹ filius hominis dict⁹
eſt. Prima ⁊ ſecunda generatio ⁊
ruerūt: in tertia de ruina genera-
mur i quarta de ruina ſuſcitamur.

Luc. 2. ¶ Octauo die circunciderunt puerum et declarauerunt nomen eius eſſe ieſum: quod impoſitum erat ei ab angelo priuſq̄ꝫ conciperetur.

Additio.

Dicitur q̄ preputiuꝫ domini delatum eſt ab angelo karolo magno in templo dñi ⁊ trāſlatū ab eo aq̄ſgrani: ēt poſt a karolo calno poſitum in eccleſia ſaluatoris apud caroſiū. Aliꝫ dicūt antuuerpiā delatū: nā illic i ſūma veneratiōe hr̄.

¶ De ſtella et magis. Capi. vij.

A Mat. 2 Tertia decima vero die: ecce
magi venerunt ab oriente
hieroſolymā dicētes. Ubi eſt q̄ na
tus eſt rex iudeorū. Uidim⁹ enim
ſtellā ei⁹ in oriēte. ⁊ venim⁹ adora
re eū. Succeſſores fuerunt iſti do-
ctrine balaā q̄ ſtellā nouerūt eius
vaticinio ⁊ a magnitudine ſciētie
magi nūcupati ſūt. Quos eñ gre
ci philoſophos: pſe magos appel
lāt. Uenerūt eñ de finib⁹ perſarū
⁊ chaldeorū vbi fluui⁹ eſt ſaba. a
quo ⁊ ſabea regio diciẗ. ¶ Quidā
tñ non eos primo doctos magos
putāt ſed poſtq̄ꝫ dolū herodis fe-
fellerunt p aliā viā reuertentes.
Chriſoſtom⁹. Chriſoſtomus dicit ſtellā multo
ante tēpore q̄ꝫ Chriſt⁹ naſceretur
apparuiſſe eis: ⁊ ita multo tēpore
de lōginquo venerunt. Potuit tñ
fieri: vt in tredecim dieb⁹ ſup dro-
medarios ſedētes lōga terrarum
ſpacia trāſmearent. Audiēs ma-
gos herodes rex turbat⁹ eſt: ⁊ oīs
hieroſolyma cuꝫ illo timuit rex ne
q̄s de ſemine hircani vel ariſtobo
li nat⁹ eſſet regnatur⁹ ſe tā̄q̄ꝫ alie
nigena deſtituto. Turbaẗ aūt ci-
uitas nouitate miraculi percuſſa.
Cūqꝫ diligēter didiciſſet rex ortū
ſtelle a magis vt ꝑ eū natalē pue-
ri cognoſceret: etiā a ſacerdotib⁹ ⁊
ſcribis ſciſcitabaẗ vbi Chriſt⁹ na-
ſcereẗ. Qui iuxta micheā i bethleē
effrata naſciturū dixerunt. Beth-
leem prius dicta eſt effrata ab vxo
re caleph que ibi ſepulta eſt: quaꝫ A
quidam ſuſpicantur filiam fuiſſe Mic. 5.
vt et marie ſororis moyſi. Poſtea
vero poſt famoſam ſterilitatem ꝑ Ruth. 1
qua elimelech cuꝫ domo ſua adijt
moabitis: cum reddita fuiſſet ei
incredibilis vbertas dicta eſt be-
thleem que ſonat domus panis.
¶ Dixit aūt rex magis: vt inuentū
puerum ſibi indicarēt: vt veniens
adoraret eum. Jam enim animuꝫ
direxerat ad perdendum pueruꝫ.
Quos egredientes de hieruſalem
ſtella antecedebat vſqꝫ dū veniēs
ſtaret ſupra domuꝫ vbi erat puer. Fulgētius.
¶ Dicit fulgēti⁹ ſtellā tūc creatā
notabilē ⁊ diſcretā a ceteris. Et in
ſplēdore: q2 eā lux diurna nō īpe-
diuit. Et i loco: q2 neqꝫ i firmamē-
to cū ſtellis minorib⁹ erat neqꝫ in
ethere cū planetis: ſꝫ i aere vicinas
terre tenebat vias. Et i motu: q2 ꝓ⁹
imobilis ſup iudeā: magis dedit
ſignū veniēdi i iudeā q̄ ex delibe-
ratiōe ſua hierlm tā̄q̄ꝫ caput iudee
adierūt. Quibus egreſſis tunc pri
mo motu notabili ꝑceſſit eos ſtel-
la q̄ facto officio mox eſſe deſijt re
uertens in ꝑiacentē materiā: vnde
ſumpta fuerat. Tñ q̄dā tradūt be
dā voluiſſe q̄ in puteū bethleemi
tanū ceciderit: ⁊ poſt in dieb⁹ pau-
le ⁊ euſtochiū q̄ſdā v̄gines deo di-
catas eā miraculoſe vidiſſe: qđ q2
fabuloſum exiſtimauerūt frēs cuꝫ
q̄b⁹ monaſticā ducebat vitā cuꝫ a
cōmunione ſua q̄nqꝫ ſeparauerūt.
¶ De oblatione ⁊ nominib⁹ ma-
gorum. Cap. viij.

INgreſſi vero magi domum
B (quam diuerſoriū lucas no
Ma.2. minat) obtulerunt puero ſinguli
B aurū/thus/ ꝛ myrrhaꝫ:ſm ſabeis
Luc.2. cōſuetā oblationē. Inde ſignificā
tes eū regē:deū:et mortalē. Noīa
trium magorꝫ hec ſunt hebraice
Appell⁹/amerus/damaſi⁹. Grece
galgalat/magalath/ſarachiꝫ. La
tine balthaſar/Jaſpar melchior.
Qui cum deliberarent reditu. re-
ſpōſum eſt eis i ſomnis ne redirēt
ad herodē. Et venientes tharſum
cilicie cōducto nauigio redierunt
in regionem ſuam.

D ¶ De Jpapanti domini. Cap.ix.
Luc.2. ET poſtq̄ impleti ſunt dies
purgationis marie tulerunt
puerū in hierlm vt ſiſterēt eū dño
i. offerēdo p̄ſentarēt: ꝛ dederūt ho
ſtias p eo par turturum aut duos
pullos colūbaꝝ: inſup redemerūt
eū. v. ſiclis argēteis ꝛ erat i hierlꝫ
ſimeō ſenex q̄ acceperat a ſpūſan-
cto nō viſurū ſe mortē niſi pri⁹ vi-
deret chriſtū dñi. Et tūc eodē ſpū
venit i tēplū ꝛ accipiēs puerum in
vlnas ſuas ſciēs eū xp̄m ait. Nūc
dimittis dñe ꝛc. Et ꝓphetans de
paſſiōe chriſti: ait ad mariā ꝛ tuaꝫ
ipſius aīam ptrāſibit gladi⁹. i. paſ
ſio ip̄ius. Nō eñ ſine materno do-
lore potuit videre crucifigi filium:
ꝛ reſurrecturū ſperaret vł ita. Ani
mā ipſius q̄ ꝛ tua eſt quaꝫ. ſ. quaſi
tuā diligis ptrāſibit gladius. Ea-
dē hora ſuperuenit anna ꝓphetiſ
ſa: ꝛ loquebat̄ de illo omnib⁹ q̄ ex
pectabant redemptionem iſrael.

C ¶ De fuga dñi in egyptū. Cap.x.
Ma.2. TUnc herodes vidit ꝙ illu-
ſus eēt a magis. Uidēs eñ
herodes magos nihil ſibi
renūtiaſſe: putauit eos viſione ſtel
le deceptos: ꝛ erubuiſſe redire ad
eū: ꝛ iō ab inquiſitione pueri ceſſa-
uit. Sed cum audiſſet que dicta
fuerant a paſtoribus: et maxime p
phetias ſimeonis: ꝛ anne ſenſit ſe
illuſum ꝛ de morte puerorum be-
thleemitarū tractabat vt ille quē
ignorabat cum eis occideretur.

Propterea p admonitionem ange
li fuit in egyptū ioſeph cū puero ꝛ
matre eius vſq̄ ad obitū herodis.
Cūq̄ ingrederet̄ dñs in egyptum
corruerunt idola egypti ſecundꝫ
eſaiā q̄ ait aſcēdet dominus nubē
leuē ꝛ ingrediet̄ egyptum: et mo-
uebūtur ſimulachra egypti. Tra- D
dunt quoq̄ ꝙ ſicut in exitu filiorū Exo.2
iſrael de egypto non fuit domus
egypti in qua deo procurante nō
iaceret mortuum primogenitū: ita
nec modo fuit in egypto templꝫ
in quo non corruiſſet idolum.

¶ De nece puerorū ꝛ quare dila-
ta per annum. Cap.xi.

HErodes aūt cū de nece pue
rorꝫ diſponeret citatus eſt
p epiſtolā ab auguſto ceſare vt ro
mā iret accuſationi filiorū reſpon
ſurus. Tamen ioſephus dicit ꝙ Joſe-
alexandrum filiū ſuum ſecum ro- phus.
mam traxerit ꝛ venent ſibi para-
ti reum apud ceſarem poſtulaue-
rit. ¶ Qui cum iter faceret per cili
ciam: audiens naues tharſenſium
magos traduxiſſe in ſpiritu vehe-
menti cōbuſſit naues tharſis ſecū
dū ꝙ dauid ꝓphetauerat in. xlvij.
pſalmo. In ſpiritu vehemēti cōte-
res naues tharſis. Cū ergo coraꝫ
ceſare diſceptaſſet pater cū filijs:
hac lege facta eſt reconciliatio vt
adoleſcētes patri in oīb⁹ obedirēt
ipſe autem regnum dimitteret cui
vellet. Nondum tamen herodes a
ſuſpitionibus liberatus eſt. Ue-
nienſq̄ hieroſolimam populo ꝯuo
cato tribuſq̄ filijs aſtantibus ꝛ cō
cordiam fratrum a ceſare factam
expoſuit ꝛ ſe ſucceſſoris iudicem
conſtitutum ne iudei regnum ad
ſuos rediturum eſtimarent. Tūc
cōfirmatus in regno herodes cer- C
tius q̄ prius. ¶ Mittens occidit Ma.2.
omnes pueros qui erant in beth-
leem: ꝛ in omnibus finibus eius a
bimatu ꝛ infra: ſecundum tēpus
quod exquiſierat a magis: quorꝫ
maxia pars tertio miliario a beth
leem vſq̄ ad auſtrum ſepulta eſt.
Plurium ſententia ꝛ vſitatior hec
eſt

eſt. Ortã didicerat herodes ſtellã
eadem die qua natus erat dñs et
ſm ortũ ſtelle dñm anniculũ eſſe
ſciebat ⁊ aliquot inſuper dierum.
Ideoq; ipſe ſupra etatẽ eius vſq;
ad bimos: ⁊ infra vſq; ad vni⁹ no=
ctis infantẽ deſcuit in pueros. ti=
mensq; pueri morphoſeon. i. com=
mutationem ne ſcilicet puer cui ſi
dera famulabantur ſupra etatem
ſuã vel infra faciem ſuam trãſfor
Chryſoſtomus maret. Chryſoſtomus autẽ dicit
ſtellã apparuiſſe per annum ante
dñi natiuitatem. Credebatq; he=
rodes: tunc etiam dominum fuiſ=
ſe natum: ⁊ ſic putabat dominum
bimum fuiſſe cum adiectione pau
corum dierum: ⁊ ideo occidit pue=
ros bimos deinceps vſq; ad quin
q; annos. ſed non minores bimis.
Et exponit bimatum et infra ſm
rationem numeri. Sicut enim ra=
tione temporis minores bimis in=
feriores ſunt eis q2 poſt nati ſunt.
ita ratione numeri maiores bimis
inferiores ſunt eis: q2 poſt eos nu
merantur. Cui aſſertioni videt̃ fi=
dem facere ꝙ quedã oſſa innocen
tum habent̃ adeo grandia que bi
morum eſſe non poſſent. Poteſt tñ
dici ad hoc: q2 longe maioris tũc
erãt hões quantitatis ꝗ̃ modo.

¶ Qȝ comminatio hieremie etiã
prophetia fuit. Capi. xij.

Hier. 31 T Unc impletum eſt illud hie=
remie. Uox in rama audita
eſt ⁊c. Rama loc⁹ eſt iuxta gabaa
duodecimo miliario diſtans a be=
thleem vbi fere deleta tribu benia
min propter vxorem leuite. pauci
ſuperſtites planxerunt mortuos
ſuos. Hoc autem videt̃ hieremias
induxiſſe potius comminando ꝗ̃
prophetando. Minabatur enim
imminere tantam ruinã duabus
tribubus quãta facta fuerat in fi=
lijs rachel: cũ plangentiũ vox au=
dita eſt in rama. Tñ etiã prophe=
tauit de nece paruulorũ: vt Mat=
theus ait: ⁊ tunc rama non eſt no=
men loci. Sed quia rama excelſum
ſonat idem eſt: ac ſi dixiſſet. vox in
excelſo audita eſt. Uidet̃ quoq; de
buiſſe dici. lia plorãs filios ſuos:
cũ bethleemite de tribu iuda fue=
rint. Sed q2 tribus beniamin con
terminata eſt iude iſinuauit euã=
geliſta multos de beniamin fuiſſe
occiſos pro vicinia ad exaggeran
dũ ſcelus herodis. Uel q2 rachel
iuxta bethleem ſepulta eſt: ꝓphe=
tico locutionis modo dicit̃ ea geſ=
ſiſſe que in loco eodẽ gerebãtur.
Et noluit ꝯſolari: q2 nõ ſunt. id eſt
incõſolabilr̃ dolebat de eo ꝙ non
ſunt. i. de eo ꝙ mortui eſſe deſide=
rant. Innocẽtes quidẽ martyres
dicũtur laxato vocabulo nõ q2 te
ſtes chriſti: ſed q2 ꝓ chriſto occiſi
ſunt: quẽ ſi nõ loquẽdo: moriendo
tñ cõfeſſi ſunt pro quo etiã eccle=
ſia ꝓ eis ſolẽnizat: ꝗ̃uis ad infe=
ros deſcẽderint. Uñ ⁊ in eorũ ſolẽ
nitate cantica letitie ſubticent̃. ſ.
Te deũ laudam⁹: et gloria i excel
ſis deo. ⁊ pro alleluia q̃dã dicunt
laus tibi xp̃e. alij. Cantemus eia.
alij dicunt tractum.

¶ De nece duorum filiorum he=
rodis. Capi. xiij.

H Actum eſt aũt: vt qm̃ hero=
des multos orbauerat filijs Ex ioſe
ipſe ſuis miſerabilius orbaretur. pho.
Nã per aſtutiã antipatri iterũ fa=
cti ſunt ſuſpecti alexãder ⁊ ariſto
bolus patri. Ob hoc ſcripſit hero
des auguſto: in multis accuſans
filios. Miſit autẽ auguſtus ſatur=
niũ ⁊ peanũ legatos cũ reſcripto
vt corã his duob⁹ coacto ꝯſilio ꝓ
cerũ filios iudicaret ⁊ de eis ſi cõ
uincere eos poſſet faceret qȝ vel=
let. Auditis aũt hinc ⁊ inde ptib⁹
legatos illos dãnandos ꝓnũtia=
uerunt: non tñ morte. Tũc apud
ſebaſten pater coniecit eos in vin=
cula. Complices vo eorũ appoſuit
torquere pater vt ꝯfeſſiõe eorum
certioraret̃: ſi in animã ſuã aliq̃d
machinarentur filij. Cõfeſſus eſt
autem quidã multa ſibi ab alexã
dro promiſſa ſi patri venenum ꝓ
pinaret. Confeſſus eſt etiam ton
ſor de ꝓmiſſis ſibi muneribus: ſi

 dum

dū pararet patri barbā cū iugula
ret. Addiditq; dixiſſe alexādrum
nō eſſe ſpē ponendaʒ in ſene q̄ ca
nos tīgebat: vt videret adoleſcēs
His motus herodes miſſis ſpicu
latorib⁹ iuſſit filios occidi ⁊ aſpoꝛ
tari in alexandriam: ibiq; ſepeliri
cum alexandro auo ſuo materno.

¶ De priori taſtamento herodis ⁊ odio ipſius ⁊ Antipatre. ca. xiiij.

Exeod. TUnc inſcripſit teſtm̄ hero
des ⁊ antipatrē futuꝝ regeʒ
inſtituit ⁊ herodē q̄ cognomiabat
antipas ſubſtituit ātipatri. Anti
pater vo itolerabile odiū populi
excepit cūctis ſciētib⁹ q; fratribus
ſuis cōſeruiſſet calūnias. Ob hoc
etiā pater iā eū nō recto oculo aſ
piciebat. Ad hec etiam antipater
moleſtus erat patri q; fratrē ſibi
ſubſtituerat. eo q; ad filios ipſius
antipatrꝫ regnū trāſire noluiſſet.
Alia quoq; maioꝛ cā inuidie oꝛta
eſt ei in patrē. Nā pupillos filioꝝ
quos occiderat paterna dilectiōe
fouebat: alijs nepotib⁹ ſuis coſco
pulans in matrimonio. Erāt aūt
ſm Joſephū paruuli relicti de ari
ſtobolo. herodes agrippa q̄ iaco
bū occidit gladio: ⁊ herodias quā
poſt herodes ātipas abſtulit phi
lippo fratri ſuo. Timuit ergo an
tipater ne ad pupillos fratrū ſuo
rū qn̄q; regnū reuocaret herodes
q2 eos ex parte matris ꝯtingebat.
Cōmonuit etiā Feroꝛā in odiū he
rodis adeo vt Feroꝛas ſecederet
a fratre: ⁊ habitaret in terra q̄ cō
ceſſa ei fuerat trās Joꝛdanē. Ipſe
vo etiā patre volēte quibuſdā ex
cogitatis occaſionib⁹ Romā ꝓpe
rauit: efficaciſſimū venenū a qua
dā venefica arabica cōparans ⁊
apud vxoꝛē Feroꝛe reponēs: qḋ in
terim dū ipſe abeſſet ꝑ miniſtrum
quē ꝯduxerat: patri propinaretur.

¶ Qḋ herodes incarcerauit anti patrē inſidiantē vite eius. ca. xv.

Exeod. CUm aūt Antipater Rome eſ
ſet: moꝛtuus eſt Feroꝛas: ac
cepitq; herodes ḋ veneno repoſi
to apud vxoꝛē ſoroꝛe ꝑ ancillā ira
cunde a dn̄a ſua recedentē. Itaq;
euocatā vxoꝛē frīs relictā afferre
venenū eā iubet. Illa vo q̄ſi alla
tura egreſſa de tecto ſe dedit ꝑci
pitē: ſed ſemiuiua ad regeʒ allata
ait. Cum moꝛeret frater tuus vir
meus ait mihi. Affer huc mulier
venenū qḋ reliquit nobis Antipa
ter: meq; vidente in igne ꝯſume ne
ad inferos ꝯſcientiā fratricidij ⁊ pa
tricē ferā. Ego vo magnā ei⁹ par
tē in ignē cōſumens modicū mihi
ꝓpter dubios caſ⁹: ⁊ q2 te metue
bāt reſeruaui. Cūq; pyxidē cū ve
neno ꝓtuliſſet expirauit. Acceptis
q̄ʒ alijs plurib⁹ argumētis q; anti
pater in moꝛtem patris graſſaret:
herodes eū mature reuocauit ma
trēq; illius repudiauit. Cūq; filiū
de patricidio publice accuſaſſet ꝑ
ſente varo ſyrie ꝑſide q̄ illis dieb⁹
hieroſolymā venerat poſuit eū in
cuſtodiam apud hierichonta.

¶ De magnitudine moꝛbi herodis. Cap. xvi.

CUmq; ꝯplices filij quereret Ex ioſe
pater vt eos cū filio exquiſiuit pho.
tis perimeret ſupplicijs grauioꝛi
moꝛbo īpedit⁹ eſt. Accedebat et
ſenectus cuʒ annos iam .lxx. nat⁹
erat animūq; eius filioꝛuʒ clades
grauiter affligebant. Erant aūt in
hierl'm duo ſophiſte q̄s non pauci
adoleſcētiū ſectabāt cū leges ex
ponerēt his oppoꝛtunū viſuʒ ē re
ge tabeſcēte vt aquilā aureā deij
cerent quā rex ſuꝑ maximā poꝛtā
templi ꝯ patrias leges poſuerat.
Qua deiecta rex commot⁹ animi
magnitudine moꝛbū ſuꝑauit: ⁊ in
cōtionē ꝓcedens in oēs hieroſoly
mitas iniuriā hāc infundere nite
bat. Sed ad ꝑces ppl'i in ſolos au
tores vltus eſt. Illos ergo q̄ in fu
nibus demiſſi aquilā cōciderāt: vi
nos incendit cū duob⁹ ſophiſtis.
Dehinc varijs afflibebat languo Nota.
rib⁹. Nā febris nō mediocris erat
prurigo intolerabilis in oī coꝛpis
ſuꝑficie aſſiduis vexabat coli toꝛ
mentis: pedes intercutaneo vitio
tumuerāt: putredo teſticuloꝝ ver
mes

mes gſhabat:creber anhelitus et interrupta ſuſpiria q̄ ad vindictā dei ab oībus referebant. Ipſe ꝟo iordanē trāſiēs apud callionē calidis aq̄s vtebat. Cūq̄ corp⁹ eius oleo callidiori foueri medicis placuiſſet:in arcā plenā demerſuz ita diſſolutū eſt vt etiā lumina quaſi mortu⁹ reſoluta torq̄ret:tn̄ ad clamorē aſtantiū reſpicere viſus eſt.

¶ De nobilibus iudeis occidendis in morte herodis et de morte Antipatri. Capi.xvij.

Ex eod. CUmq̄ rediſſet hierico audiēs iudeos morā ſuā expectātes cuz gaudio:ex omni iudea nobiliores collectos iuuenes concludi precepit in hippodromo.i. in carcere circi precipiens ſalome ſorori ſue:vt cū aīam ſuā efflaret ſtatim illos occideret:vt ita oīs iudea in morte ipſius etiam inuita plāgeret. Nūtij ꝟo quos romā miſerat redeūtes ep̄lam tulerūt a ceſare vt antipatrē in exiliū daret vl' ſi mallet morte dānaret. Quo nūtio paululū recreat⁹ cū pomū quo libēter veſcebat petijſſet:cultellū q̄z ad incidendū popoſcit: ſtatimq̄ cū tuſſi violētia diſtēderet circūſpiciēs ne q̄s arbiter impediret ſe percuſſurus dexterā ſuſtulit. Sed acciab⁹ cōſobrin⁹ eius dexterā cōtinuit:ſtatimq̄ vlulatus eſt rex et mortuus in regia domo excitatus eſt. Quo audito ātipater exultās multa cuſtodib⁹ ꝓmittebat vt euz ſoluerēt. Qd cum accepiſſet herodes grauius tulit exultationē filij q̄ mortē:⁊ ꝯtinuo miſſis ſatellitibus occidit eū:ſepelirique p̄cepit in hircamo. Statimq̄ mutans teſtamentuz archelaum regni ſcripſit ſucceſſorē:ita tn̄ q̄ ab auguſto ſuſciperet diadema.

¶ De morte herodis ⁊ ſubſtitutione archelai. Capi.xviij.

Ex eod. POſt mortem aūt filij quinq̄ diebus exactis mortuus eſt herodes.xxxvij.anno poſtq̄ a romanis rex declarat⁹ erat. In alijs fortunatiſſimus:in reb⁹ domeſticis infeliciſſim⁹ fuit. Salome ꝟo quos occidi mādauerat abſoluit. Et ſepeliuit eū archelaus in herodio iuxta mādatū ipſius:nihil regij ornatus in funeris pompa pretermittēs ſeptē aūt diebus in lugendo patrē ꝯſumptis:epuliſq̄ feralib⁹ ꝓlixe populo exhibitis:quimos iudeoꝝ ob expēſas funerum multos depauꝑauit. Candida veſte indutus aſcēdit in templū: varijſq̄ fauorib⁹ a plebe ſuſcept⁹ eſt ſedēſq̄ ꝓ tribunali dixit ſe ēt a regis nole velle temperare:donec a ceſare cōfirmata foret ſucceſſio ꝓmittēs q̄ patre melior oībus appareret. Quo circa alij tributa leuari:alij vectigalia tolli/q̄dā ſolui cuſtodias acclamabant. Poſtulatus autem archelaus annuens celebratis hoſtijs erat cum amicis in epulis.

¶ De lite fratrum pro regno coram Auguſto. Capitu.xix.

ORta eſt aūt ſeditio q̄ in nouis rebus accidere ſolet plurimi Ex ioſe phs. eīn ſophiſtas ꝓ defenſiōe legis occiſos lugebāt:oēs fere pontificem quē herodes ꝑcio creauerat amouēdū ꝓclamabāt. Inſtāte aūt azymoꝝ die cū turba ab imolatiōe ꝓhibereret pōtificē archelaus miſſo ciliarcho ꝟ bis eos prius ſedare attētauit. Cū aūt vulneratū remiſiſſent ciliarchum miſſa grandi manu ſatellitū archelaus circiter ix.milia occidit: ⁊ ꝑ vocem p̄conis oēs ad ꝓpria redire cōmonēs:neglecta feſtiuitate omnes abierūt. Ipſe ꝟo cū nicolao ⁊ ptholomeo ſecretarijs patris ſui romā ꝓfectus eſt ſalomāq̄ ⁊ filios eius ſecū duxit:vt cum teſtamento extremam voluntatem patris ſui teſtarētur: philippo fratre regni procuratore relicto. Profectus eſt etiam romā herodes antipas vt de regno habendo diſceptaret cum fratre oratore hyreneo propter acrimoniam dicendi plurimum confiſus. Ceſar quoq̄ aſcitis optimatibus romanorum partibus ꝓſequendi

copiam dedit. Ibiq; tunc primuz gaius ex agrippa ⁊ filia ſua natū filium adoptiuuz ſedere iuſſit. Ar chelaus ſibi regnum deberi aſſerebat ⁊ etatis merito ⁊ ſecundi teſtamenti voluntate. Antipas vero primum teſtm̄ debere ſeruari aiebat quod pater qſi compos mentis eſſet inſcripſerat. Secundū vero nullum fore ꝙ ipſum pater mētis impos fecerat. Nam ⁊ tūc ꝓpria manu ſe appetierat. Addebat q̄z ꝙ archelaus vmbram regni detuliſſet ad ceſarem cum ipſe corpus rerum gerendarum ſibi rapuiſſet poſtremo ꝙ initia poteſtatis ſue noue milium occiſorum ſanguine maculaſſet. Ceſar vero reſponſuz differens: ſecū de cognitis delibe: rabat an aliquē regni ſucceſſorez cōſtitui oporteret an toti familie diſtribui principatum: preſertim cum literas varias de ſyria acceſiſſet iudeos defeciſſe nūtiantes. Interim q̄z mater archelai mortua nuntiatur.

De quatuor regibus in iudea. Capitulum. xx.

Exeod. Eodem ſane tēpore quatuor reges ſurrexerunt i iudea. Nā i idumea duo milia veteranoꝝ q̄ ſub herode militauerāt regē creauerāt. Sephori vo galilee iudas filius ezechie latronum pn̄cipis ab herode oli capti diadema ſibi impoſuit. Trās flumē q̄z ſimō q̄dā ex ſuis regalibꝰ vaſtitate corporis fretꝰ a latronibꝰ rex creatꝰ ē. Paſtores q̄z quēdā ꝑceri corpis cū paſtor eēt i finibꝰ iſrl̄ regē ſibi ſtatuerāt. Ob hec iſinuāda ceſari miſſus ē romā a varo philippus: duabꝰ tn̄ iciděter de cauſis vt ⁊ archelao ſubueniret: ⁊ ſi regnū herodis nepotibus diſtribui placuiſſet ptē aliquā mereret. Fuerūt ēt cū eo q̄nquagita de iudeis honorati q̄ octo milia iudeoꝝ rome tūc degētiū ſecū traxerūt ad ceſarē. Ab eā captiuitatē finalez iudei ꝑ ca: ptiuitates pticulares vbiq; diſpſi ⁊ venūdati fuerāt. Quos vt audiret ceſar in palatiū apollinis templi ſedit cū amicis. Illi vo tyrāni dē herodis ⁊ filioꝝ eiꝰ in iudeos explicātes ſupplicabāt romanis vt iudee reliq̄as miſericordia dignas iudicarēt: ⁊ aut ius antiquū regni ſibi reſtitui: aut ſyrie ꝯiungi finibꝰ: aut ꝑ romanos iudices iudeam adminiſtrari.

De ſimulato alexandro. Capitulum. xxi.

Ex ioſepho. Eo etiā tpe quidā natiōe iudeꝰ i ſydonioꝝ oppida educatꝰ ꝯſimillimꝰ alexādro herodis filio quē ⁊ pr̄ iterēmerat venit i iudeā iſtinctu cuiuſdā liberti herodis q̄ oēs actꝰ regios optime ſciebat aſſerēs ſibi regnū deberi: tū qꝛ maior filiꝰ herodis: tū qꝛ ex pte mr̄is ſue mariānes eū ꝯtingebat. Cūq; plures iudeorū ſeq̄ces hr̄ēt: romā q̄z ꝓfectus eſt. Igit iudei rome tunc degētes viſendi eiꝰ ſtudio circūfluebāt. Sciſcitatuſq; qualr̄ viueret / aiebat litores miſeratos fratrū alios liſes eis morti ſubieciſſe. Ariſtobolū q̄z fratrez adhuc viuentē in cypro vl̄ creta latere. Sed ceſar optime vultū alexandri ſciens: quēdū rome ſtuderet puer amaſiū habuerat: cū pře q̄z poſt diſceptantē plenꝰ notauerat fallaciā ſiltudinis aduertit: miſitq; ladū qui ⁊ alexādrū bñ cognoſceret: vt ad ſe viuentē adduceret / vitā ſibi pollicēſi tāte fraudis ꝑdidiſſet autorē. Cūq; ille cōfeſſus eēt ſe talia ſimulaſſe ad q̄ſtū: riſit ceſar ſuaſorēq; eius iuſſit interfici: falſumq; alexandrum ꝓpter habitudinez corporis numero remigum inſeruit. Hunc alexādrum poeta vocauit formoſuz alexim: id eſt delitias domini.

De diuiſione regni. Capi. xxii.

Exeod. Tandez de cōſilio ſenatꝰ ceſar mōarchiā herodꝭ diſtribuit mediā ptē: ſcꝫ iudeā ⁊ idumeā tradēs archelao ſub noīe tetrarche pol: licitus

licitus ſe facturum cum regem ſi ſe dignum prebuiſſet. Mediã vero partem in duas ſecuit tetrarchias ceſſitq; i partẽ herodis tetrarche regio trãſflumẽ ⁊ galileã. Iturea ꝓo ⁊ traconitis: ⁊ auranitiſ philip=po deſtinata eſt. Fact⁹ eſt igitur ar chelaus q̃ſi diarch⁹: monarchus ꝓo nũq̃ fuit. Cũ ergo eũ legeris monarchũ fuiſſe nouẽ annis poſt patrẽ intellige: ſm opinionẽ vul= gi dictã ⁊ ſm ſui iactãtiã qua ſe fu turũ regẽ ſcdm promiſſum ceſaris iactabat. Et ſic remiſſi ſunt in iu= deam tres fratres cũ ſediſſent ro= me quatuor menſibus euentum rei expectantes.

¶ De reditu ieſu ab egypto ⁊ de morte Glafire Cap. xxiij.

C Mat. 2. Archelaus ꝓo nõ ſolũ in ac cuſatores ſuos: verum etiã in ſibi ſubditos crudelius patre deſeuit. ¶ Cui⁹ regni anno primo angel⁹ dixit ioſeph vt rediret cum matre ⁊ puero in terrã iſrael. Qui rediens ab egypto poſt annos ſe= ptẽ cũ audiret q archelaus ꝓ pa= tre regnaret i iudea voluit illo ire. Et admonitus ab angelo iuit in galileã: ⁊ mãſit in nazareth. In hoc loco inue= nies ſuper mat= theum ⁊ arche= laum totius re= gni monarchaſ poſt patrẽ ⁊ he= rodẽ regnãtem in galilea. Por= ro de ifantia ſal

Luc. 2. uatoris ⁊ operib⁹ ei⁹ vſq; ad ba= ptiſmũ nõ legitur in euãgelio niſi q lucas d't duodennẽ remãſiſſe in hierl'm ⁊ poſt triduũ inuẽtum a pa rẽtibus in medio doctoꝝ audien=

Ex ioſepho. tez ⁊ interrogantem eos. ¶ Sane archelaus in contumeliã gñis ſui repudiauit mariannem fratris ſui filiã: quã ei pater dederat vxorem duxitq; glafirã filiã regis capado cum fratris ſui Alexandri quon= dam vxorẽ: ⁊ mortuo alexãdro iu

Additio.

Dicit ibi fons eſſe paruus de quo puer ieſus hauriebat: ⁊ mi niſtrabat matri dum ſubditus erat ei.

be regi Libye nuptam mortuoq; iuba apud patrem modo in vidui tate degentem. Que cũ in iudeam rediiſſet nupta archelao: videre viſa eſt aſtantẽ ſibi alexandrum ⁊ dicere. Satis tibi fuerat libycum matrimoniũ/ſz rurſus reuerſa ad penates meos fratri meo impudẽ= ter cõiũcta es. Te ergo lz inuitã re cuperabo. Que expoſito hoc ſom= no vix biduum ſuperuixit.

¶ De exilio Archelai. Cap. xxiiij.

Andẽ crebro accuſat⁹ ar= chelaus a ceſare aduocat. Quiſto q̃dã die priuſq̃ vo= caret ariſtas plenas ⁊ maximas a bob⁹ comedi ſomniaret: duq; aſcis tos magos cõſuleret: ſymon eſſe⁹ gñe/ariſtas annos ⁊ boues reruz mutatiões interpretatus eſt eo q agros: arando verterent ⁊ muta= rẽt. Ideoq; nouem annis eũ dixit regnaturũ: varias autẽ expertum rerũ mutationes moriturũ. Nono aũt p̃ncipat⁹ ſui ãno romã veniẽs a ceſare damnat⁹ in exiliũ pellitur apud Viennam ciuitatem gallie.

¶ De primo procuratore iudee. Capitulum. xxv.

Finibus autem archelai in ꝓuinciã redact⁹ ꝓcurator illuc miſſus eſt a ceſare. Cõponius Ex eod. q̃ ⁊ quonda cyri ni collega fue= rat. Cum miſſus eſt componius in iudeã: cenſor patrimonioꝝ m'tiſſanc iudeo rum ⁊ maxime quidã galileus ſimon populum increpabant q̃d poſt deum dños ferrent mortales tributarii roma noꝝ. Cõponio ergo ꝓcurante iu= deã die azimoꝝ: cũ mos eſſet me= dia nocte tẽpli portas aperiri: ſa= marite q̃dã occlte veniẽtes hiero= ſolymã p cũctas portic⁹ ⁊ p totuz phanũ oſſa iecerunt mortuoꝝ et ex tũc maior tẽpli cuſtodia exerce= ri cepit

Additio.

Prouincia dici tur terra ꝓpe que icolitur ab his qui nati et nutriti ibi ſunt. Colonia que ab extraneis incoli tur terra: vt i ſa maria actũ eſt.

ri cepit: ⁊ ante diē poꝛte nō apiri.

¶De moꝛte auguſti. Cap̄.xxvi.

E O tpe philippus ſephoꝛū
reparās iuliā noīauit in ho
noꝛē iulie vxoꝛis ceſaris pancas
quoqꝫ ceſareā philippi dixit. Con
ponio ꝟo romā reuerſo ſucceſſit
marcus ei ſub quo ſaloma ſoroꝛ
herodis defuncta eſt. Sed ⁊ huic
ſucceſſit anni⁹ rufus ſub quo moꝛ
tuus eſt Auguſt⁹ cū regnaſſet qnꝫ
quagita ſeptē annos ⁊ mēſes ſexi
⁊ dieb⁹ decē ex quib⁹ quatuoꝛde-
cim vel duodecim annis antoni⁹
cū eo regnauit. Cū em̄ quadrage
ſimo ſcđo anno regni ei⁹ natus eſ
ſet dn̄s qui.xv. tyberij anno trice-
ſimus fuit/ceſarem moꝛtuū dn̄o
quintū decimū annū agēte. Qui-
dam tn̄.lvj. tm̄ annos regni eius
ponūt. Alij.lvij. dimidiū annū et
dies qui ſecuti ſunt ꝑ anno ponē
tes. Moꝛtu⁹ eſt autē anno vite ſue
lxxvij. apud aptelā ciuitatem cā-
panie: gloꝛiat⁹ ſe vꝛbē marmoꝛeā
relinquere quā latericiā inuene-
rat ⁊ ſepultus eſt in martio cāpo.

¶De tyberio imperatoꝛe ⁊ vale-
rio ꝓcuratoꝛe iudee. Cap̄.xxvij.

Ex hi-ſtoꝛijs et ioſe-pho.

S Ucceſſit ei tertius imperatoꝛ
tyberius nero vxoꝛ s ei⁹ iu-
lie filius ꝗ valeriū graccū ꝓcura-
toꝛem miſit in iudeā: ꝗ queſtū pu
tans pietatē palā vēdebat ſacer-
dotij pꝛincipatū. Qui amouēs an
nā hiſmaelē pōtificē deſignauit.
Sed ⁊ hunc non multo poſt adij-
ciens eleazarū anne filiū ſurroga
uit poſt annū ⁊ hunc arcens ſymo
nē inſtituit: ſed ⁊ poſt annū ioſip-
pū ꝗ ⁊ cayphas appoſuit. Tamē
poſt annos.xj. relinquēs iudeā ro
mā reuerſus eſt. Cuius ſucceſſoꝛ
miſſus a tyberio pontius pilatus
ſub quo herodes in honoꝛem ty-
berij tyberiadem edificauit.

¶De odio iudeoꝛum in pontinm
pilatum. Cap̄.xxviij.

H Is tempoꝛib⁹ tyberi⁹ mul-
tos reges ad ſe vocatos nō
remiſit. Inter quos etiam arche-
laum capadocem retinēs: regnū
eius in pꝛouinciam vertit/⁊ maza
cham caput regni ceſareā noīa-
uit. Sane pilat⁹ hierl'm veniens ⁊
ſtatuas ceſaris q̄ ⁊. ſignis milita-
rib⁹ inerāt ſecū deferēs ignoꝛan-
tibus iudeis eas in ciuitate conſti
tuit: ceſareāqꝫ redijt. Cū aūt plu
rimi de hieroſolimitis ad eum de-
ſcēdiſſent ſupplicantes de ſignis
amouēdis (nā ob legē iudeoꝛuꝫ ꝗ
p̄ceſſerāt iudee ꝓcuratoꝛes ſine ſi
gnis vꝛbē ingredi cōſueuerāt) ſe-
dit ꝓ tribunali pilatus militeſqꝫ
armatos circūponens/moꝛtē eius
minabatur ſi nō quieuiſſent. At il-
li moꝛtē potius eligebant ꝙ leges Nota.
patrias ꝓphanarent. Admirans
ergo pilatus cōſtantiā iudeoꝝ in
legalibus inſtitutis auferri p̄cepit
imagines. Iterū pilatus hieroſo-
limā veniēs videnſqꝫ vꝛbem aque
penuria laboꝛare apuit gazophy
latia tēpli ⁊ ex opib⁹ templo dica
tis aqueductū cepit edificare ſu-
ſcipiēs initiū toꝛrētis qđ ſtadioꝝ
duoꝝ milium interuallo diſtabat.
Iudei ꝟo acclamabant vt ab illo
opere ceſſarēt. Ob hoc pilat⁹ mul
tos iudeoꝝ occidit pleroſqꝫ ſau-
ciauit. Intermiſſum eſt aūt opus:
qꝛ iudei legationem accuſationis
in pilatum ad tyberiū direxerunt.

¶Teſtimoniū ioſephi de chꝛiſto.
Capitulum.xxix.

Nota teſtimoniū nr̄i emuli iudei ꝺ chꝛiſto.

I N hoc loco ponit ioſephus
commendationeꝫ dn̄i ieſu in
hunc modum. Fuit vero hiſdem
tempoꝛibus ieſus ſapiens vir ſi ta
men virum eum nominare fas eſt.
Erat enim mirabiliuꝫ effectoꝛ ope
rum ⁊ doctoꝛ eoꝛum qui libenter
que ventura ſunt audiunt et mul
tos quidē iudeoꝝ: multos etiā ex
gentibus ſibi adiūxit. Chꝛiſt⁹ hic
erat. Hunc accuſatione pꝛimoꝛum
noſtre gentis cum pilatus in cru-
cem agendum eſſe decreuiſſet: nō
deſeruerunt eum qui ab initio di-
lexerant eum. Apparuit enim his
iterum viuus ſecundum ꝙ diui-
nitus inſpirati pꝛophete vel hec/
vel alia de eo futura pꝛedixerant.
Sed

Sed ⁊ in hodiernū diem chriſtia=
norum qui ab ipſo dicti ſunt ⁊ no
men perſeuerat ⁊ genus.

¶De baptiſmo Joannis ⁊ prin=
cipio ſexte etatis. Capitu.xxx.

A Luce.3 Anno quintodecimo imperij
tiberij ceſaris ſub valeria=
no ⁊ aſiatis ꝯſulib⁹:procurāte pō
tio pilato iudeam:tetrarcha ga=
lilee herode:philippo fratre ei⁹
tetrarcha iturce et traconitidis
regionis ⁊ lyſania abiline tetrar
cha ſub principibus ſacerdotum
Anna et Caypha factum eſt ver=
bum dn̄i ſuper Joannem zacha=
rie filiū in deſerto: vt baptizans
A Luc.3. ⁊ predicans ſolatiū redēptionis
annūtiaret.Et venit in omnem re
B Mar.1. gionem iordanis baptizans ba=
ptiſmo penitētie:qꝛ ad penitētiā
B Mat.3. baptizādos monebat:et non niſi
quos penitentes videbat bapti=
zabat/ predicans futurū baptiſ=
mum in remiſſionem peccatorum
pro cuius aſſuefactiōe etiā bapti
zabat.Dicebat enim.Agite peni=
tentiam/appropinquabit eī̄ re=
gnum celorū.¶Uſqꝫ ad hūc an
num tiberij.xv.cōputātur ab adā
anni quinqꝫ milia.cc.xxv.ſm.lxx.
ſm hebraicam veritatē quatuor
milia.Anno vero tiberij.xvj. fuit
De chi annus iubileus.lxxxj.Eodem an
liadem no dicūt quidā ſextam chiliadē
cepta. incepiſſe.Quorū ratio hec:eſt qꝛ
ſicut in hoc anno terminata eſt cir
cūciſio et inchoauit baptiſm⁹:ita
ſexta etas incipit: ⁊ quinta termi
nata eſt.Quidam ab incarnatiōe
dn̄i initium eius ponunt hac ra=
tione.qꝛ ſicut ſub quinta etate ge
neralis fiebat cōputatio anno a
prima olympiade tali vel tali ita
ſub ſexta dicitur anno ab icarna
tione dn̄i tali vel tali.Alij a paſſio
ne dn̄i eam inchoaſſe:teſtātur di=
centes ſextam ⁊ ſeptimā quieſcē
tiū ſimul incepiſſe. Jn chronica
vero ab imperio tiberij inchoata
A Mat.3. legit.¶Utebat autē Joānes cili
cio de pilis camelorū ⁊ zona pelli
cea:quodam locuſtarum genere
eſibili veſcebatur ⁊ melle ſilueſtri. A
Tūc exibat ad eū ois iudea ⁊ ba Mar.1.
ptizabant in iordane.Uidens au
tem multos phariſeoꝝ ⁊ ſaduceo
rum venietes ad baptiſmū dixit
eis.¶Progenies viperarū quis B
vobis demonſtrabit fugere a ven Mat.3.
tura ira:Facite dignos fruct⁹ pe B
nitentie ⁊ ne dicatis patrē habe= Luce.3
mus abraam:qꝛ poteſt dn̄s de la
pidibus iſtis.i.de gētibus ſignifi
catis his lapidib⁹ ſuſcitare filios
abrae.Digito autem oſtendebat
eis Joānes.xij.duces tribuum iſ B
rael de medio iordanis in aridā Ioſue.
et totidem de arida in iordanem 4.
quoꝝ aceruus eēt in teſtimoniū
qꝛ ſicco pede iordanē trāſierunt.

¶De tribus ſectis iudeorum.
Capitulum.xxxj.

Erant autē tūc in iudea tres
ſecte iudeoꝝ a ꝯmuni reliq
rum vita et opinione diſtantes:
phariſei/ſaducei/eſſei. Phariſei De pha
cultu auſtero/et victu perparco riſeis.
vtebantur:traditiones ſuas ſta=
tuētes quibus traditiōes moyſi de
terminabāt: pitatia chartarū in
fronte gerebant:⁊ in ſiniſtro bra=
chio circūligata quib⁹ decalogus
inſcriptus erat:qꝛ dixerat domi=
nus:hoc habebis quaſi appen=
ſum ante oculos tuos ⁊ in manu
tua et hec dicebant phylatria a
phylaxe qđ eſt ſeruare ⁊ thorath
qđ legē ſonat.Jſti etiā maiores
fimbrias aliis ferētes ſpinas eis C
alligabant:quibus puncti in deā Exo.20
bulando memores mandatorum
dei fierent.hi vniuerſa deo depu
tabant:⁊ marmeno.i.fato.Agere
quidam que iuſta ſunt vel negli=
gere in arbitrio hominum pluri=
mum eſſe dicebant:tn̄ in ſingulis
adiuuare marmenē quā etiam in
mōtibus ſuperiorum fieri puta=
bant.Prepoſitis ſuis ⁊ maiorib⁹
natu munēꝫ ꝯtrariū reſpondebāt
iudicium dei eſſe futurum dicen=
tes omnem animam incorruptā
eſſe ſolas bonoꝝ animas in alia
tranſire corpora vſqꝫ ad reſurre=
ctionem

miſerat eū ante
baptizare cū ſo
litariā duceret
vitā etiam dixe
rat ei ꝙ multos
baptizabis:ſed
iſter illos ſuper
quē viderꝫ ſpm̄
deſcendenetm ⁊ manentem hic ſo
lus eſt qui baptizat in ſpiritu ſan-
E cto. Et ecce vox patris audita eſt
Luc.3. de ſublimi. Tu es filius meus dile
D ctus in te complacuit mihi. Uſqꝫ
Mat.1 poſt vocē hāc credit duraſſe ſplē
dorem ⁊ colūbā ſediſſe ſup caput
eius quod alius euāgeliſta dicit.
Hic eſt filius meꝰ dilectus in quo
mihi complacuit idem eſt ſenſus
id eſt in te ⁊ per te placitum meū
gerere conſtitui.

dicunt quid petis
et reſpondetur
fidē peto vel ba
ptiſmum peto.
Aliꝗ vtrunqꝫ. Et
quid petis ⁊ vis
baptizari.

De ieſu ieiunio ⁊ tētatiōe. c. xxxv.

A Tunc ieſus ductꝰ eſt a ſpiritu
[M]at.4. ſancto qui eū deſignauerat
B in deſertū ⁊ cū ieiunaſſet quadra-
Mat.1 ginta diebꝰ ⁊ quadragita noctibꝰ
A poſtea eſuriit. Mouebat diabolꝰ
Luc.4 q̄dragita dierū ieiunio. Sciebat
tot diebꝰ aq̄s diluuii effuſas: ex
ploratā terrā promiſſionis ꝑ moy
ſen legē a deo datā: filios iſrael in
heremo tot annis pane angeloꝝ
vixiſſe. Cū vero ſenſit dn̄m eſurire
quod nō legit de moyſe vel helia:
acceſſit vt tētaret ſi poſſet eū deii
cere in pctm̄: ⁊ vt exploraret an eſ
ſet dei filꝰ: qꝛ audierat vocē hanc
hic eſt filꝰ meꝰ dilectus quē ſcie-
bat qn̄qꝫ venturū ⁊ ſe ꝑ eū poteſta
tē amiſſurā ſz vſqꝫ ad iudicium fu
turū nō expectabat. Tētauit aūt
eū in eiſdē tribus quibus adā de
ieceratl: ſed nō ordie eodē. Primo
in gula. vt eſuriēs panē vidēs im-
moderato cibi appetitu accende-
ret. Scdo de auaritia vbi ſup mō
tē oſidit ei oīa regna mūdi. i. expo
ſuit ei gloriā mūdi. Tertio de ſup
bia vt iactāter ſe oſideret filiū dei.
Tūc abiecit eū dn̄s: ⁊ cōſummata
omni tētatione ad quā venerat re
ceſſit a dn̄o lucifer ad tempꝰ. Tē-
pore paſſionis rediit: timore mor
tis putās eū deiicere. Tūc autem
olno deuictus religatus eſt in in-
ferno. In diebꝰ antichriſti ſoluen-
dus ſm̄ apocalypſim ioānis. Cre C
dendꝰ eſt aūt diabolꝰ hoīs aſſum apo.20
pſiſſe formā in qua dn̄m circundu
cere ⁊ colloqui poſſet ei. Utrū aūt
extremo die ieiunii ſolo omnes fa
cte fuerint tentationes an ꝑ aliq̄t
dies ſequētes ſeparatim: nihil in
tereſt noſtra ſcire. Ieiunauit autē
dominus in deſerto quod eſt iter
hieruſalē ⁊ hie
rico. Exēplo ſa
ne ipſiꝰ hic nu-
merus dierū in
eccleſia penitē-
tialis eſt: vnde ⁊
poſt epiphaniā
non ſtatim ieiu-
nat eccleſia: ſed
circiter poſt. lx.
dies quaſi ipſo
tēpore ieiuniū
ſuū cōſecutiuū
iuiunii dominici
ſignificans. C...
hoc qꝫ: vt ꝑ pe-
nitētiam oſten-
damur aſcendere ad req̄uiē ſicut
quadragenariꝰ aſcēdit ad quinq̄
genariū. Et cū nūerus ſupabun-
dās. Et cōgregatis olbꝰ ſuis par
tibꝰ cōparibꝰ aſcēdit ad q̄nq̄gita.

Additio.
Secūdo lapide
a hierico qui q̄-
rentana dicitur
ſub quarētana
fuit riuulus fon
tis quem ſana-
uit heliſeus. Se
cundo miliario
a quarētana cō
tra galileam di
citur mons eſſe
ſuper quem ſta
tuit diabolus
Jeſum.

De prima vocatione diſcipulo
rum. Cap. xxxvi.

F Quadam die ſtabat ioannes Joā.1.
⁊ ex diſcipulis eiꝰ duo quo
rum vnus erat andreas: et vidēs
ieſum ambulātē: dixit. Ecce agnꝰ.
dei ecce qui tol
lit peccata mun
di. Ob hoc illi
duo diſcipli eiꝰ
ſecuti ſunt ieſuꝫ
vt viderent vbi
maneret ⁊ man
ſerunt apud eū
die illa. Inueni
ens autem an-
dreas ſimonem
fratrem ſuūꝫ di
xit ei

Additio.
Quare agnum
vocauit deter-
minat ſubdens
q̄ tollit. i. venit
vt tollat pecca-
ta mundi: quia
pro peccatis tol
lēdis paſcha no
ſtrum immola-
tus eſt chriſtus

xit ei. Inuenim⁹ messiã: qḋ est in ĩp̃tatũ xp̃s: xp̃s grece latine vn ct⁹. Et duxit eũ ad iesũ. Intuit⁹ cum iesus dixit. Tu es simõ bar iona tu vocabe ris cephas q̃ in terpretaẽ petr⁹ bariona hebreũ est et sonat fili⁹ ioãna. cõpositũ ex integro ⁊ cor rupto. Cephas hebreũ est et sy rum. Petr⁹ gre cũ ⁊ latinũ Utrũ autem hoc no men tunc ei im posuerit an pro miserit impõẽ dum dubiũ est. Tutius tñ dici põt q̃ tunc ⁊ im

Uł q̃ agn⁹ grece dr ab agnõ q̃ est piũ: vł latine ab agnoscẽdo: q̃ i magno grege so lo balatu agno scit m̃rem. Jõ p̃ prie p̃ passione agn⁹ dr q̃ ibi p̃i⁹ donãs nob̃ pa cem agnouit pa trẽ obediẽtia et matrez cura. Et hec est vna cau sa cur in imolã tiõe altaris dr ter agnus dei quasi agne q̃ agnoui sti pr̃em mitre no bis agne q̃ agno uisti matrẽ mise rere nob̃: agne qui obtulisti te pro nobis dona nobis pacem.

posuit hoc nomen olno cuz dixit. Tu es petr⁹. Uel in electione duo decim vbi dr ⁊ imposuit simõi no mẽ petr⁹. Si vero modo imposuit
B in sequẽtib⁹ cõfirmauit. ¶ In cra
Joã. 1. stino volẽs iesus redire i galileã inuenit philippum ⁊ dixit ei. Seq̃ re me. Hic erat de bethsaida cõci uis andree ⁊ petri. Hic inueniens nathanaelẽ fratrem suũ dixit ei. Quẽ scripsit moyses in lege ⁊ pro phete inuenim⁹ iesum filiũ ioseph a nazareth: ⁊ ait nathanael. A na zareth: põt eẽ aliquid boni? despe ctiue quasi nõ: vł remissiue legit. Iste eñ legis pe ritus legerat in propheẽia naza reus vocabiẽ et
A signa aduẽtus
Esa. 11. dñi forte nota uerat: et ait. A nazareth potest aliquid boni es se. quasi diceret Nunc tandem historia

Additio.
Et egredietur virga de radice iesse ⁊ nazarens vocabitur id est floridus quod alia editio di cit et flos de ra dice eius ascen det.

a nazareth potest aliquid esse bo ni. Et adduxit eum philippus ad iesum. Quo veniente ad se ait ie sus. Ecce vere israelita in quo do lus non est. Et dixit nathanael. Unde me nosti? Respondit iesus Priusq̃ te philippus vocaret eũ esses sub ficu vidi te. Respõdit na thanael Rabbi tu es filius dei. tu es rex israel: quia agnouit iste do minum absentem vidisse que sol⁹ gesserat et q̃modo ⁊ vbi a philip po vocatus sit: christum et deum fatetur. Tamen quidaz de prede stinatione exponunt hoc ita. Cum eras in lumbis ade latẽtis sub fi cu prius ⁊ etiã predestinaui te. Et regressus est iesus in galileam.

¶ De varijs opinionib⁹ historie.
Capitulum. xxxvij.

Ueniensq̃ idẽ ẽ ordo historie C
euãgelice apud oẽs. Dein Luc. 4
ceps varie ordinãẽ vsq̃ ad
incarcerationẽ Joãnis. Quidam di A
cũt q̃ circa p̃mũ pascha post ba Joã. 2.
ptismum conuertit dñs aquam in vinum. ideo q̃ ioannes consequẽ ter post hoc miraculum narrat eũ ascendisse in hierusalem ⁊ eiecisse emẽtes ⁊ vendentes de templo q̃ A
nunq̃ ab eo factum dicunt nisi in Mat. 4
pascha. Sz eis obuiat ecclesie cõ suetudo que in epiphania factum esse tenet quot annis solẽnizãdo memorat. Fuerunt etiam qui dice rent q̃ eadem die qua baptizatus est fecerit hoc miraculuz. Sz mat theus ait. Tunc iesus duct⁹ est in desertum: et marcus statim expu lit iesum spũs in desertum. Habet enim ecclesia q̃ eadem die: sed re uolutis annis hec tria facta sunt. Aduentus magorũ tredecima die primi anni. Baptismus eadez die tricesimi ãni vł tricesimi primi an ni. Mutatio aque eadem die reuo luto ãno. Uñ maxim⁹ episcop⁹ in s̃mõe q̃ sic icipit. Cũ plura nobis fr̃es ⁊c. sic ait.

Sicut posteritas ti sac fidelem ã dauit antiq̃tas. Scolastica.

Additio.
Beda dicit quia post reuolutio B hodie

hodie ſaluator
a chaldeis ado
ratus eſt hodie
fluēta iordanis
benedictione ꝓ

āno eodē die fe
cit miraculū de
quinqꝫ panibus ⁊
duob⁹ piſcibus.

prij baptiſmatis ꝯſecrauit: hodie
inuitat⁹ ad nuptias aquas vertit
in vinum. Unde et in ātiquiorib⁹
libris dies il'a pluraliter dr̄ dies
epiphanioꝝ.i.plurium illuſtratio
num chriſti. Epiphania enim illu
ſtrationē ſonat. Has tres tn̄ mani
feſtationes ꝓprijs quidā nomini=
bus diſtinguunt. Epiphaniam vo
cantes eam illuſtrationem que fa
cta eſt per ſtellam quaſi de ſurſuȝ
factam. Theophaniam eam que
in baptiſmo q̄ſi a deo id eſt a pa=
tre factam. Bethaniā eam que in
nuptijs q̄ſi in domo factaȝ. Beth
eīm domus ſonat. Uerūtamen ad
huc reſtat inter ſummos et catho
licos doctores de ordine hiſtorie
duplex opinio. Quidā eīm ſcriben
tes. Unum ex quatuor imitantes
Amoniū alexandrinū/euſebiū ce
ſarienſem/theophilū q̄ ſeptimus
a petro ſedit antiochie: qui dicunt
dominū poſt ieiuniuȝ aperte p̄di=
caſſe: diſcipulos congregaſſe ⁊ ſer
monem in monte factuȝ ante vini
miraculum: quia legunt dominū
⁊ diſcipulos eius inuitatos ad nu
ptias. Communior autem ⁊ vera
cior opinio eſt dominū poſt illud
miraculum diſcipulos vocaſſe oc
culte ⁊ occulte p̄dicaſſe vſqꝫ ad io
annis incarceratiōnē. ſed poſt pu
blice ⁊ hunc ordinē proſequemur
ſine alterius ordinis preiudicio.

¶ De mutatione aque in vinum.
Capitulum. xxxviij.

A Joā. 2. Et facte ſunt nuptie i cana=
galilee: id eſt in vico galilee
ſic dicto et erat mater ieſu ibi. Et
vocatus eſt ieſus ad nuptias ⁊ di
ſcipuli eius quidam ſcilicet futu=
ri diſcipuli: quia a verbum Joan
nis iam plures audiebant eum
occulte q̄ poſt omnino ſecuti ſunt
eum. Non eſt vocatus ioſeph ſed
marius. Unde quidam dicunt io=
ſeph fuiſſe mortuum et virginem
tranſiſſe in cuſtodiam filij: quia
nec etiam deinceps legitur de eo
in euangelio. Quod ſi nōdū mor=
tuus: tamē certuȝ eſt quod in paſ
ſione dn̄i mortuus erat quia vxor
ei⁹ alij cōmēdata eſt. Quidā autē
mām has nuptias fuiſſe ioānis euā
geliſte ⁊ iō vocata ē maria: q2 mr̄
tera ei⁹: ⁊ dn̄s/q2 cō ſobrin⁹ ei⁹. Et
dicunt q̄ dn̄s eum volentem nu=
bere ex his nuptijs vocauerit qđ
certum non eſt. Et deficiente vino
dixit mater ieſu ad eum. Uinū nō
habent q.d. da eis vinum. Reſpō
dit ieſus. Quid mihi ⁊ tibi eſt mu
lier nōdum venit hora mea. Licet
mulier ſit quaſi adiectum nomen
fractiōis quaſi molier: tamē qn̄qꝫ
nomen ſexus eſt: maxime quādo
virgo viri potēs eſt. Et eſt ſenſus.
Uis fieri miraculum: ſed ad hoc
agendum qđ habeo tecum cōmu
ne quaſi diceret. Ex natura tibi cō
muni nō ago hoc: ſed in hora paſ
ſionis que nondum venit: ex com
muni natura mihi et tibi patiar.
Nec eſt credendū ſm̄ geneaticos
hoc dixiſſe dn̄m qui putant vnum
quēqꝫ horam ſuam mortis habe=
re ineuitabilē ſecundum horā cō
ſtellationis in qua natus eſt: ſȝ vo
cauit horā ſuam: id eſt a ſe diſpo=
ſitam. Uoluntate eīm mortuus eſt
non neceſſitate. Erant autem ibi
ſex lapidee hydrie. id ē vaſa aq̄=
tica poſite ſȝ purificationē iudeo
rum. Crebro iudei baptizabāt va
ſa epulatoria: ⁊ ſi caſu aliquid tā
gerēt immundum niſi loti non co
mederent. Erant ergo poſite vt ſi
forte contigiſſet aliquē de cōuiuis
oportere lauari aquā haberēt pa
ratam. Jmpleuerunt autē eas mi
niſtri aqua ad p̄ceptum dn̄i ⁊ tule
runt aquam vinum factam archi
triclino.i.primati inter cōuiuātes
in triclinio. Triclinium q̄dam dicūt
fuiſſe domum tricameratam: vel
tres habenteȝ teſtudines ſub qui
bus diſcumbebant. Uel forte tres
erant ibi menſarum ordines vt in
refectorijs

refectoriis fieri ſolet. Et cõmẽda-
uit architriclinus vini bonitatẽ.
Poſt in ↄmuni cõmẽdauerũt oẽs
miraculi nouitatẽ. Hoc enĩ initio
ſignorũ manifeſtauit ieſus gl'iam
ſuã. Nec dicit hoc eſſe initium qn
et prius ſigna feciſſet naſcẽdo de
virgine magos ſtella preuia du-
cẽdo. xl. dieb⁹ ⁊ noctib⁹ ieiunãdo
⁊ hmõi. S; hoc fuit primũ publi-
ce ⁊ ad publicãdu; factu;: vel pri
mum factum in chana galilee.

¶ De iſtructiõe nicodemi. c. xxxix.

B Ioã. 3. Erat autẽ hõ ex phariſeis.
Nicodem⁹ noie ⁊ de princi
pib⁹ iudeorũ. Hic venit ad
ieſu; nocte: q; timuit pplm offen-
dere cũ eẽt de pncipib⁹. Ul' q; ma
giſter erat in iſrl' palã dicere eru-
buit. Et ait ad ieſu;. Rabbi ſcim⁹
q; a deo veniſti magiſter: nemo
enĩ põt hec ſigna facere q̃ tu facis
niſi fuerit deus cu; eo. q. d. Doce
me de regno dei. Reſpõdit ieſus.
Amen amẽ dico tibi: niſi quis re-
natus fuerit denuo nõ poterit vi-
dere regnum dei. In veteri teſta-
mento quaſi iuramentũ erat. Ui-
uit dñs. In nouo. Amẽ dico: ⁊ cũ
in aliis ſimpliciter dicat in ſolo
Ioanne geminat: ſcdm illud. Sit
ſermo veſter/eſt: quaſi diceret: ve
rũ dico corde ⁊ ore. Cũq; miraret
nicodem⁹ quõ poſſet hõ ſecundo
naſci cum non niſi carnalẽ natiui
tatẽ ſciret: edoctus eſt a domino
de ſpiritnali q̃ fit ex aqua ⁊ ſpiri-
tu quarum neutra iterari poteſt.
Tamẽ q; adhuc inflatus erat ma
giſtrali ſcia non poterat intellige
re: ideo meruit audire. Tu es ma
giſter i iſrael ⁊ hec ignoras: vt ſic
inuitaret eum ad humilitatẽ. In
ſtruxit etiam eum de humana ⁊ di
uina ſui natiuitate/de paſſione et
aſcẽſione: ⁊ de pluribus aliis. Qd
autem dixit. Nemo aſcendet in ce-
lum niſi qui deſcendit de celo: ſen
ſus eſt. Nemo aſcẽdit niſi xp̃s cũ
corpore ſuo. Uel ſm tropũ quo di
cim⁹ dñm facere que per eu; faci
mus. Et eſt ſenſus. Nemo aſcẽdit
niſi quem deus aſcendere facit.

¶ De prima eiectione ementium
⁊ vendentium in templo. Ca. xl. C

In proximo paſcha aſcẽdit Ioã. 2.
ieſus hieroſolymam ⁊ eiecit
vendentes et ementes: hoc enim
bis feciſſe creditur. Et poſt illud
paſcha incarceratus eſt Ioãnes.
Ait enĩ Ioãnes euãgeliſta. Q; cũ
poſt hoc paſcha rediiſſet ieſus in
iudeã adhuc erat Ioannes bapti
zãs in ennon. Interim aũt pusq;
aſcẽderet in paſcha quoſdã voca
uit diſcipulos ⁊ docuit ⁊ miracu-
la fecit ſ; nõ adeo publice. Sane C
ibat ieſus iuxta mare galilee. La mat. 4.
cus eſt q̃ fit iordane influẽte: ⁊ di
cit mare cũ ſit aqua dulcis idio-
mate hebreo: q; omnẽ aquaꝝ col
lectionem vocat hebreus tharſis
id eſt mare. Et dicitur galilee: q;
preterfluit galileam. Quandoq;
mare tyberiadis dicitur: quia fa-
moſa eſt ciuitas: hec que ei immi-
net. Qd autẽ dicitur ſtagnum ge-
nezareth ex accidenti eſt. Quãdo
q; enim criſepantibus vndis ge-
nerat ex ſe auram. Extenditur au
tem. cxl. ſtadiis in longitudinem
et. xl. in latitudinem. Dicit tamen
ioſephus eum ſic dictum a modi
ca regione genezata quã preter-
fluit quam etiam dicit admirabi-
lem. Nam tota d uerliſſimi gene-
ris arbuſtis conſita nulli eorum
vbertatem ſuam negat et tempe-
rie;. Sunt ibi nuces que maxime
frigoribus gaudẽt: ſunt ⁊ palme
quas nutrit calor eſtiu⁹ ſunt fic⁹
⁊ olee quibus aura mollior deſti-
nata eſt: vt quaſi repugnãtia bo-
na contentione: ſtudio terre fa-
ueãt. Hanc dicit irrigari fonte qui
cadit in chaphornau;: quẽ quidã
eſſe venam nili opinãtur: quia co
raſinum piſcem generat qui non
alibi niſi in nilo flumine reperit.

¶ De ſecunda vocatione diſcipu
lorum. Capitulum. xli.

Cum autẽ turbe irruerent in B
eum vidit duas naues ſtan Luc. 5
tes ſecus ſtagnum et aſcendens

 in vnã

in vnā q̄ erat ſimonis puſillū re-
ductus a terra docebat d̄ nauicu
la turbas:vt autē ceſſauit loq̄ ait
ad ſimonē.Duc in altum ⁊ laxate
retia in capturā.Quo facto ↄclu-
ſerunt multitudinē piſcium tātā
ꝙ fere rūpebāt rete et innuerunt
ſimō ⁊ andreas filijs zebedei qui
erāt in alia naui:vt venirēt ⁊ iuua
rent eos:⁊ impleuerūt ambas na
ues:ita vt fere mergerent. Qđ vi
dens ſimō petrꝰ ↄcidit ad genua
C ieſus ⁊ ait.Exi a me dn̄e:q2 pec-
catoꝛ ſum. Cui dominus. Noli ti
Mar.1. mere:q2 ex hoc eris homines ca-
piens:et ſubductis ad terram na
uibus:id eſt locatis animo redeū
di ad eas: ſecuti ſunt eum aliquā
tulum: ⁊ iterum redierūt ad ſua.
B ¶De eo ꝙ dominus legit in Na
Luc.4 zareth. Capitulum.xlij.

IEſus autē venit in nazareth
A ⁊ die ſabbati q̄ū plures ↄuo
Eſa.61 niebāt intrauit i ſynagogā: vt plu
res doceret.Et cū legiſſet in eſaia
Spūs dn̄i ſup me ⁊c.dixit: q2 ho-
die cōpleta eſt ſcriptura hec i au-
ribꝰ vrīs.q.d.Ego ſuz de quo ſcri
ptū eſt hoc:⁊ oēs intēdebāt in eū.

¶Quod diſcipuli baptizabāt et
Joannes. Capitulum.xliij.

POſt hec venit ieſus et diſci-
puli eius in iudeam terraz.
q̄ ſcilicet ſpecialiter a ſorte iude
vel a regno duarum tribuum ſpe
B cificato vocabulo iudea dicebat
Joā.4. ⁊ morabat ibi cū diſcipłis ⁊ bapti
zabat:licet non ipſe:ſed diſcipuli
eiꝰ baptizarēt.Sz vtrū baptiſma
Joānis: vel Chriſti incertum eſt.
Erat autem Joannes baptizans
in ennō iuxta ſalim:q2 aque mul
te erāt ibi.Nōdum eīm miſſus fue
rat in carcerē ioānes. Salim h̄o
eſt oppidū vltra iordanē ſitū vbi
oliz melchiſedech regnauit. Mit
tebat etiā ioānes multos venien
tes ad ſe ad ieſuz.Inde turbati di
ſcipuli ioāni dixerūt.Rabbi:q̄ erāt
tecū trās iordanē cui teſtimoniū
ꝑhibuiſti:ecce hic baptizat ⁊ oēs
veniūt ad eū.Quoꝝ retūdēs inui
diā ioānes ait.Dixi vobis:q2 non
ſum ego xp̄s ſed q2 miſſus ſum añ
illum q̄ de ſurſum venit ſup oēs
eſt.Me ergo oportet minui:illum D
āt creſceret.Ut autē cognouit Je Joā.3.
ſus inuidā illoꝝ aſcēdit ad diem
feſtū paſche:de quo ſupra dictum
eſt.Sz ⁊ ibidē:q2 ꝑſenſit ortā in ſe
phariſeoꝝ inuidā maxie cū audiſ
ſet ioānez traditū in carcerē reli-
q̄t iudeā ⁊ iterū abijt in galileā.

¶Cur ioānes icarceratꝰ ē.c.xliiij

ARguebat eīm herodem ioā C
nes ꝑpter herodiadē:q2 ſz Mar.6
legē quā receperat nō lz fratrem D
habere vxorem fratris eo viuēte. Luce.3
Sup mattheū legit ꝙ herodias fi
lia erat regis arethe:quā auferēs
philippo ortis inter eos ⁊ q̄buſdā
ſimultatibꝰ:in odiū philippi de-
derat fratri herodi:q2 ⁊ fratres i
uicē erāt inimici:ioſephus tradit
herodiadem fuiſſe filiā ariſtoboli
quē occiderat cū fratre eiꝰ alexan
dro:pater eoꝝ herodes:et ita ſo
ror erat herodꝫ agrippe quā anꝰ
ſuꝰ herodes dederat herodi filio
ſuo vxorē.Dicit eīm aliū fuiſſe he
rodē ꝑter tetrarchā quē pr̄ ſuſce
perat d̄ filia ſimonis ſacerdotis.
Philippū vero iā mortuū cū gaiꝰ
regnare cepiſſet.Forte et hic he-
rodes nominabat philippus :q2
binominis:⁊ ita virum eius quem
ioſephus vocat herodem:euāge
liū vocat philippū:vel forte priꝰ
nupta herodi poſt nupta philip-
po. Herodes vero tetrarcha vxo-
rem habebat filiam arethe regis
damaſcenoꝛum.Qui romam iter
faciēs trāſiens p fratrē ſuū: ſecre
to pepigit cum vxore fratris ꝙ in
reditu ſuo repudiata vxore ſua
duceret eā in vxorem.Quod tamē
nō latuit vxorem ipſius herodis:
q̄ non expectans reditum viri ſui
feſtinabit ad patrē.Herodes au-
tem rediens abſtulit herodiadez
fratri ſuo ⁊ factus eſt inimicꝰ are
the ⁊ philippi.Super quo cuz ar
gueret eum Joānes ſuggeſtione
herodiadis miſit eum in carcerē.
Quod

¶Quod cū audiſſet ieſus venit
I ⁊ habitauit in capharnaum in fi-
Mat. nibus zabulon ⁊ neptalim.
4. ¶De tertia vocatione diſcipulo-
E rum. Capi.xlv.
Luc.4 AMbulans autem iterum ie
C ſus iuxta mare galileevidit
Mat. duos fratres ſimonem ⁊ andreā
4. fratrē eius mittentes retia in ma-
B re ⁊ ait illis. Uenite poſt me faciā
Mar.1 vos fieri piſcatores hominū. At
illi continuo relictis retibus ⁊ na-
ui ſecuti ſunt eum omnino. Et p
cedens inde vidit duos alios fra
tres Jacobum ⁊ Joannem reficiē
tes retia ſua cum zebedeo patre
eorum. ⁊ vocauit eos. Illi autem
relictis retibus et patre ſecuti ſūt
eum oīno. Et cū tranſiſſet inde ie
ſus vidit mattheū q̄ ⁊ leui dict9 eſt
filiū alphei ſedētem ad teloneū et
ait illi. Sequere me. Qui relictis
B oībus ſecut9 eſt eū. Telos grece
Mat.9 latine vectigal. Iſte ergo erat pu-
F blican9 id eſt publica negocia ad-
Luc.5. miniſtrans q̄ ſine peccato aut vix
C aut nunq̄ adminiſtrant. Et nota a
Mar.2 quibus ⁊ qualibus orta eſt eccl'ia
niſi a ſublimibus orta eſſet, virtus
fidei ſciētie eoꝝ ⁊ potētie aſcribere
tur. ¶De vocatione reliquorum
determinatum non habemus.
¶De aperta predicatiōe et mira-
culis domini. Capi.xlvi.
B ET aperte exinde predicabat
mat. 4 dicēs. Penitentiā agite ap-
A propinquabit enim regnum celo-
Lu.23 rum. Unde ⁊ poſt dixerunt ſacer-
A dotes ad pilatū. Cōmouit vniuer-
Eſa.11 ſam iudeā incipiēs a galilea vſq̄
huc: ⁊ ſic impletus eſt illud eſaie.
Primo tempore alleuiata eſt terra
zabulon ⁊ terra neptalim. Uñ et
primitiui cōuerſi a dño: q2 fuerunt
de finib9 illis dicti ſunt principes
zabulon ⁊ p̄ncipes neptalim. Eſai
as ſiqdē pphetauit de captiuita-
te decē tribuū q̄ in tribubus illis
inchoata eſt. Nichilomin9 tamen
⁊ de alleuiatione ab onere pecca-
ti futura i partibus illis ad predi-
cationem chriſti predixit. ¶Et cir-
cuibat ieſus totam galileam do
cēs in ſinagogis eorum ⁊ ſanans D
omnem languorem in populo: et Ma.4
abijt opinio eius in totā ſyriā. Eſt
autē ſyria omnis regio ab euphra
te vſq̄ ad mare magnum a cappa
docia vſq̄ in egyptū continens in
ter alias prouincias paleſtinā in
qua iudei habitabant. Uñ ⁊ ſuper
pſalmos thabor ⁊ hermon dicunt
motes ſyrie. Quñq̄ ꝟo hic legit ſy-
ria q: nullā includit partē iudee: ⁊
ſecute ſunt eū turbe mlte diuerſa-
rū regionū. Quas cum vidiſſet ie-
ſus aſcendit in montem.
¶De electione duodecim apoſto-
lorum. Cap.xlvii. A
ET cum ſediſſet vocauit ad ſe mat.10
quos voluit ipſe et fecit vt B
eēnt cū illo duodecim quos ⁊ apo Mar.3
ſtolos .i. miſſos nominauit. Simo- C
nē quē agnominauerat petrū ⁊ an Luc.6
drea frēm ei9/ Jacobū zebedei et
Joānē fratrem ei9. Et impoſuit his
duobus nōia boanerges .i. filios
tonitrui: q2 vn9 eoꝝ itonuit dicēs.
In principio erat verbum. Et am-
bo ſepe terrificā vocem patris au-
dire meruerunt. Philippū ⁊ Bar-
tholomeū/ Thomam/ ⁊ Mattheū
publicanū/ Jacobū Alphei: ⁊ ta-
deū fratrē eius
qui ⁊ iudas co-
gnoiat9 eſt quē
lucas iudā iaco
bi vocat: qui ter
tio nomine di-
ctus eſt lebeus:
ſimonem cana-
neū ⁊ iudā ſca-
riothē. In hoc
catalogo nomi-
na apl'orū cōbi-
nata quaſi pa-
riū ponūtur nō
ſatis nota cauſa.
¶Quare vero
iacobus alphei
poſterior nume-
retur Jacobo ze
bedei et minor
dicat et ille ma-

Additio.
Ante electionē
apoſtolorū q̄dā
ponūt de ſana-
tiōe demoniaci i
ſinagoga apud
marcū et de ſo-
cru petri ⁊ de ſa
natiōe multoꝝ i
veſpera ⁊ de ſcri
ba q̄ acceſſit in
via ⁊ de dormi-
tiōe chriſti in na
ui: ⁊ d̄ demonia-
cis gerazenis et
paralytico de-
miſſo p tectū et
de vocatiōe mat
thei ⁊ de cōuiuio
leui ⁊ d̄ filia iairi

lor cum ꝓrogatiua ſctitatis ſue fact⁹ ſit ab apoſtolis poſtea archieps hieroſolymorum: et ſenior fuerit: merito queritur. ¶Ad quod melius videndum dicimus ꝙ anna mortuo ioachim de quo ſuſceperat mariã virginem data eſt in vxorem ioſeph generoſuo cleophe frĩ ipſi⁹ ioſeph de quo poſt ſuſceptã filiam vocatamqꝫ mariã dedit in vxorem alpheo de qua nati ſunt alpheo quatuor conſobrini dñi iacob⁹ ſimon. ⁊ iudas apſt ⁊ ioſeph qui ⁊ barſabas q̃ ꝓ iuda poſt cũ mathia electus fuit. Et hi quatuor ꝑ ceteris cõſanguineis dicti ſunt frẽs dñi: qꝛ nõ ſolũ cognati: ſꝫ ⁊ agnati ei⁹ putabãtur tãq̃ ex duob⁹ fratribus ioſeph et cleopha deſcẽdentes. Inter quos tamẽ quaſi antonomatice iacob⁹ dict⁹ eſt frater dñi: qꝛ q̃ ſimilimus fuit ei i facie. Itẽ mortuo cleopha anna nupſit viro tertio: ſcꝫ ſalome ſuſceptãqꝫ ex eo filiã ſicut et alias pri⁹ vocauit mariam. Et hãc duxit zebedeus. Habuitqꝫ ex ea filios. Jacobũ maiorem ⁊ Joannem: qui lꝫ poſterior natu: maior tñ dictus eſt qꝛ pri⁹ vocat⁹ eſt a dño ⁊ prius adheſit ei. Ob romana ſeruat eccleſia vt ſinguli in ordinibus ſuis priores ſint pri⁹ ordinati: ita dicit hieronym⁹. Alij vero vidẽtes mulieres agnominari ſolere a noĩbus viroꝝ vt marcia catonis dixerunt priorib⁹ viris mortuis/has duas marias nupſiſſe cleophe ⁊ ſalome vel priores viros fuiſſe binomios ⁊ dictum zebedeum cleophã/alpheũ ſalomam.

⁊ emorroiſſa: et duob⁹ cecis ⁊ demoniaco muto de q̃b⁹ ſol⁹ mattheus.

Additio.

Non fuit anna nazarea: ſed de ſephori circiter duo miliaria a nazareth.

A
¶De ſermõe dñi i mõte. ca. xlviij.

Mat. 5 Cterna… Celenat … ocłis i diſcipulos docebat eos dicens. Beati
C
Luc. 6 pauperes ſpũ qm̃ ipſoꝝ eſt regnũ celorum ⁊c. Hunc ſermonem mattheus ⁊ lucas varie narrant. Ob hoc quidam tradũt dominuꝫ pri⁹ eum feciſſe diſcipulis in ſupercilio montis ſedendo: poſt in latere montis cõmuniter diſcipulis et turbis ſtando. Alij vero tradunt non niſi vnũ ſermonẽ factũ cõiter diſcipulis et turbis. Quod autẽ horũ verũ ſit: non multum intereſt nos ſcire: ſicut nec ſcire intereſt: an mons in quo hec facta ſunt fuerit thabor: an alius mons in galilea. Sermonem quidẽ hũc a domino ad diſcipulos factũ legimus in mattheo: ⁊ luca tãtum.

Additio.

Sed dr ꝙ ſcdo miliario a capharnaũ eſt deſcenſus montis vbi fact⁹ eſt ſermo domini et leproſus mũdat⁹.

¶De oratione dñica. Cap. xlix. B

Huic ſermoni interſeruit dñs mat. 6.
orationeꝫ dñicã q̃ octo ꝑtes A
hꝫ pria eſt captatio beneuolentie Luc. 11
quã ſequunť ſeptẽ petitiões ⁊ dirigunť ad deuꝫ patrẽ a quo petim⁹ nobis dari panẽ noſtrũ ſuperſubſtãtialẽ: id eſt filiũ. Nã ⁊ Chriſtus docuit nos ad petendũ a patre in noĩe ſuo. Tres prime petitiones ſpectãt ad vitã futurã. Sicut ſanctificeť. id eſt firmeť i nobis nomẽ tuũ. In hac vita q̃li mobile eſt nomẽ p̃ris ad filios: qꝛ et iuda quõqꝫ fuit dei filius quãdoqꝫ non pro q̃ etiam poſſibilitate mouenda dixit apoſtolus. Timeo ne ⁊ ego ipſe reprobus inueniar. In patria enim apparebunt filij: ⁊ immutabiliter erit deus pater eorum. Adueniat id eſt ad te videndũ veniat regnũ tuum: vt ſit regnum in regno. Fiat voluntas tua ſicut in celo: et in terra: quaſi ſicut celeſtis eccl'ia. nihil põt velle niſi quod ſcit te velle: ita et illa que adhuc militat in terra abdicať voluntati tue. Quatuor q̃ ſequuntur ad militiam huius vite ſpectant: ſcꝫ panem noſtrum ſuperſubſtantialem da nobis hodie. id eſt chriſtum qui eſt ſuperſubſtantialis

talis id eſt ſuper omnes ſubſtan⸗
tias ⁊ eſt panis noſter in altari: vł
ſunt due dictiones ſuperſubſtan⸗
tialem: ⁊ eſt ſenſus. Da nobis. ho⸗
die .i. in pñti tpe panē noſtrum .i.
chriſtū qui ꝓpꝰ eſt fideliū: ⁊ hoc
ſup panē .i. pter panē ſubſtantia⸗
lem .i. neceſſarium ad ſuſtentatio
nem quaſi da nobis vtrunq̃ panē
aīe et corporis. ¶ Lucas poſuit
quotidianum quod de viatico tm̄
exponit. Grecus habet epiuſion.
Hebreus vero ſogolla .i. pcipuum
vel egregium: vel peculiarez. Ob
hoc forte lucas videns mattheuz
dixiſſe ſogolla qđ ſonat peculia⸗
rem dixit quotidianū. Grecus ꝓo
interpͣs matthei q2 vidit eū dixiſ
ſe ſogolla qđ ſonāt egregium. Di
xit epiuſion. Tres que ſequuntur
patēt. Amen. Hebreꝰ in ſine ponit
vnā ex his tribus: amen ſela: ſalē
que ſonat vere ſemper patrem.

¶ Qđ diſcipuli miſſi ſunt cū pote
ſtate curandi. Ca. l.

A
Ma.10 CUm cōſummaſſet ieſus ꝟba
hec ꝯuocatis diſcipulis .xij.
B dedit eis ptātem eijciēdi ſpūs im
Mar.3. mūdos; ⁊ curādi oēm infirmitatē
A ⁊ miſit eos pdicare regnum dei. et
Luc.9. ait. Nihil tuleritis in via neminē
ſalutaueritis. ſ. ſicut alij q̄ nō ex ſtudio optandi ſalutē conſueue rūt ſalutare. In viam gentiū ne abieritis nec in ciuitates ſamaritanoꝝ itraueritis: gratis accepiſtis / gratis date. Nō portabitis pecuniam / nō panem / non duas tunicas .i. ſupfluas / nō calciamēta / nō virgā. Secundum marcū ꝓ ſolcis vł ſandalijs vti iuſſi ſūt .i. peronibus ⁊ virgam ferre que ꝑ poteſtate accipiendi neceſſaria ſonitur. Ecce mitto vos ſicut oues in medio luporꝫ qui vos recipit me recipit.

Additio.

Inde eſt ꝙ diaco ſequit .iij. die rogationū. Hic primo deſtruit ptās diaboli cū homini dat poteſtas ſup eum.

Additio.

Inde eſt ꝙ diaconꝰ ſūpto codice de altari ſub ſilētio trāſit inclinās donec in ambone ſalutat pplm quaſi intrans domū cui offert pacē: nec portat puluinar .i. ſolatia vite: ſꝫ aliꝰ fert ei. Nec obeſt ꝙ puluinar ſignificat onus euangelij leue. Forte inde eſt ꝙ diaconꝰ nō dicit Dñs vobiſcum niſi cum legit euangelium niſi raro. Raro dr ꝓpter diaconos cardinales vel benedictionē ceret.

¶ De curatione leproſi. Ca. lj. A

CUm aūt deſcendiſſet Mat.8
ieſus de monte teti B
git leproſum quaſi Mar.1.
iam ſoluens figuras C
⁊ ſanauit eum dicēs. Luce.
Uolo mundare. Et
addidit. Uide nemini dixeris: qua
ſi dicat. Uide ꝙ manifeſte ⁊ plene
mundatus es. Nemini dixeris. id
eſt: nemini neceſſe habes dicere
adeo res euidēs eſt: ſed oſtēde te
ſacerdoti ad cuius arbitrium re⸗
uocandus es. Ecce alios nonduz
docet ſoluere legē ſanatus tamen
vbiq̃ predicauit.

¶ De ſeruo centurionis. Cap. lij.

CUm autē intraſſet caphar A
naum rogauit eum centu⸗ Mat.8
rio per interuentum ſenio B
rum iudeorum vt ſanaret pue⸗ Luc.7.
rum eius paraliticum. Et ait Je⸗
ſus. Ueniam et curabo eum. Ue⸗
nit autem potentia ſanandi non
corpore. Et ait centurio. Non ſum
dignus vt intres ſub tectum meū
ſed tantum dic verbo ⁊ ſanabitur
puer meus quia ⁊ ego ſolo verbo
per miniſtros meos operor. For⸗
te idola habebat in domo ⁊ immū
da iudeis. Et ſequētibus ſe ieſus
dixit. Non inueni tantam fidem in
iſrael. Subaudi: huius temporis
nec includuntur in noīe iſrael / ſe⸗
quentes eū q2 ad eos loquebatur
quantū in hoc gentili. Et ſanatus
eſt puer in illa hora. ¶ Et ingreſ⸗
ſus ſynagogam ſabbato docebat
eos ⁊ ibi eiecit ab homine ſpm̄ im C
mundum clamantē. Quid nobis Mar.1.

 ⁊ tibi

copiam dedit. Ibiq; tunc primuz gaiuz ex agrippa ⁊ filia ſua natū filium adoptiuuz ſedere iuſſit. Ar chelaus ſibi regnum deberi aſſerebat ⁊ etatis merito ⁊ ſecundi te ſtamenti voluntate. Antipas vero primum teſtm̄ debere ſeruari aiebat quod pater qn̄ compos mentis eſſet inſcripſerat. Secundū vo nullum fore ꝙ ipſum pater mētis impos fecerat. Nam ⁊ tūc ꝓpria manu ſe appetierat. Addebat q̄z ꝙ archelaus vmbram regni detu liſſet ad ceſarem cum ipſe corpus rerum gerendarum ſibi rapuiſſet poſtremo ꝙ initia poteſtatis ſue nouē milium occiſorum ſanguine maculaſſet. Ceſar vero reſponſuz differens: ſecū de cognitis deliberabat an aliquē regni ſucceſſorez cōſtitui oporteret an toti familie diſtribui principatum: preſertim cum literas varias de ſyria accepiſſet iudeos defeciſſe nūtiantes. Interim q̄z mater archelai mortua nuntiatur.

De quatuor regibus in iudea. Capitulum. xx.

Ex eod.

Eodem ſane tēpore quatuor reges ſurre xerunt i iudea. Nā i idumea duo milia ve teranoꝝ q̄ ſub hero de militauerāt regē creauerāt. Sephori vo gallilee iudas filius ezechie latronum pnci pis ab herode oli capti diadema ſibi īpoſuit. Trās flumē q̄z ſimō q̄dā ex ſuis regalib⁹ vaſtitate cor poris fret⁹ a latronib⁹ rex creat⁹ ē. Paſtores q̄z quēdā ꝓceri corpis cū paſtor eēt i finib⁹ iſrl' regē ſibi ſtatuerāt. Ob hec iſinuāda ceſari miſſus ē romā a varo philippus: duab⁹ tn̄ īcidēter de cauſis vt ⁊ ar chelao ſubueniret: ⁊ ſi regnū hero dis nepotibus diſtribui placuiſſet ptē aliquā mereret. Iuerūt ēt cū eo q̄nquagita de iudeis honorati q̄ octo milia iudeoꝝ rome tūc degētiū ſecū traxerūt ad ceſarē. Añ eīn captiuitatē finalez iudei ꝑ captiuitates pticulares vbiq; diſꝑſi ⁊ venūdati fuerāt. Quos vt audi ret ceſar in palatiū apollinis tem pli ſedit cū amicis. Illi vo tyrāni dē herodis ⁊ filioꝝ ei⁹ in iudeos explicātes ſupplicabāt romanis vt iudee reliq̄as miſericordia dignas iudicarēt: ⁊ aut ius antiquū regni ſibi reſtitui: aut ſyrie ꝯiungi finib⁹: aut ꝑ romanos iudices iudeam adminiſtrari.

De ſimulato alexandro. Capitulum. xxi.

Ex ioſe pho.

Eo etiā tp̄e quidā natiōe iude⁹ i ſydonioꝝ oppida edu cat⁹ q̄ ſimillim⁹ alexādro he rodis filio quē ⁊ pr̄ ītereme rat ve nit i iudeā īſtinctu cuiuſdā liberti herodis q̄ oēs act⁹ regios optime ſciebat aſſerēs ſibi regnū deberi: tū q2 maior fili⁹ herodis: tū q2 ex pte mr̄is ſue mariānes cū ꝯtingebat. Cūq; plures iudeorū ſeq̄ces hr̄et: romā q̄z ꝓfectus eſt. Igit iudei rome tunc degētes viſendi ei⁹ ſtudio circūfluebāt. Sciſcitatuſq; qualr̄ viueret, aiebat litores miſeratos fratrū alios lib̄es eis mor ti ſubieciſſe. Ariſtobolū q̄z fratrez adhuc viuentē in cypro vl' creta la tere. Sed ceſar optime vultū alexandri ſciens: quēdū rome ſtuderet puer amaſiū habuerat: cū pre q̄z poſt diſceptantē plenī⁹ notaue rat fallaciā ſilitudinis aīaduertit: miſitq; ladū qui ⁊ alexādrū bn̄ co gnoſceret: vt ad ſe viuentē addu ceret, vitā ſibi pollicēs ſi tāte frau dis ꝓdidiſſet autorē. Cūq; ille cō feſſus eēt ſe talia ſimulaſſe ad q̄ſtū: riſit ceſar ſuaſoreq; eius iuſſit interfici: falſumq; alexandrum ꝓpter habitudinez corporis numero remigum inſeruit. Hunc alexādrum poeta vocauit formoſuz ale xim: id eſt delitias domini.

De diuiſione regni. Capi. xxii.

Ex eod.

Tandez de cōſilio ſenat⁹ ceſar mōarchiā herod̄ diſtribuit mediā ptē: ſcz iudeā ⁊ idumeā tradēs archelao ſub nōie tetrarche pollicitus

licitus se facturum cum regem ſi ſe dignum prebuiſſet. Mediã vero partem in duas ſecuit tetrarchias ceſſitqȝ i partẽ herodis tetrarche regio trãſflumẽ ⁊ galileã. Iturea ſō ⁊ traconitis: ⁊ auranitiſ philippo deſtinata eſt. Fact⁹ eſt igitur archelaus q̃ſi diarch⁹: monarchus ſō nũq̃ fuit. Cũ ergo eũ legeris monarchũ fuiſſe nonẽ annis poſt patrẽ intellige: ſm opinionẽ vulgi dictã ⁊ ſm ſui iactãtiã qua ſe futurũ regẽ ſcdm promiſſum ceſaris iactabat. Et ſic remiſſi ſunt in iudeam tres fratres cũ ſediſſent rome quatuor menſibus euentum rei expectantes.

¶ De reditu ieſu ab egypto ⁊ de morte Glafire Cap. xxiij.

C Mat. 2 Archelaus ſō nõ ſolũ in accuſatores ſuos: verum etiã in ſibi ſubditos crudelius patre deſeuit. ¶ Cui⁹ regni anno primo angel⁹ dixit ioſeph vt rediret cum matre ⁊ puero in terrã iſrael. Qui rediens ab egypto poſt annos ſeptẽ cũ audiret q̄ archelaus p̄ patre regnaret i iudea voluit illo ire. Et admonitus ab angelo iuit in galileã: ⁊ mãſiit in nazareth. In hoc loco inuenies ſuper matthenm ⁊ archelaum totius regni monarchaȝ poſt patrẽ ⁊ herodẽ regnãtem in galilea. Porro de infantia ſal-

Additio.

Dicit̃ ibi fons eſſe paruus de quo puer ieſus hauriebat: ⁊ miniſtrabat matri dum ſubditus erat ei.

Luc. 2. uatoris ⁊ operib⁹ ei⁹ vſqȝ ad baptiſmũ nõ legitur in euãgelio niſi q̄ lucas dt duodennẽ remãſiſſe in hierl̃m ⁊ poſt triduũ inuẽtum apa rẽtibus in medio doctoꝝ audientem ⁊ interrogantem eos. ¶ Sanc Ex ioſephe. archelaus in contumeliã gñis ſui repudiauit mariannem fratris ſui filiã: quã ei pater dederat vxorem duxitqȝ glaſirã filiã regis capado cum fratris ſui Alexandri quondam vxorẽ: ⁊ mortuo alexãdro in be regi Libye nuptam mortuoqȝ iuba apud patrem modo in viduitate degentem. Que cũ in iudeam rediſſet nupta archelao: videre viſa eſt aſtantẽ ſibi alexandrum ⁊ dicere. Satis tibi fuerat libycum matrimoniũ / ſȝ rurſus reuerſa ad penates meos fratri meo inpudẽter ꝯiũcta es. Te ergo lȝ inuitã recuperabo. Que expoſito hoc ſomno vix biduum ſuperuixit.

¶ De exilio Archelai. Cap. xxiiij.

Tandẽ crebro accuſat⁹ archelaus a ceſare aduocat̃. Multo q̃dẽ die priuſq̃ vocaret̃ ariſtas plenas ⁊ maximas a bob⁹ comedi ſomniaret: dũqȝ aſcitos magos cõſuleret: ſymon eſſe⁹ gñe / ariſtas annos ⁊ boues reruȝ mutatiões interpretatus eſt eo q̄ agros: arando verterent: ⁊ mutarẽt. Ideoqȝ nouem annis eũ dixit regnaturũ: varias aũt expertum rerũ mutationes moriturũ. Nono aũt p̄ncipat⁹ ſui ãno romã veniẽs a ceſare damnat⁹ in exiliũ pellitur apud Uiennam ciuitatem gallie.

¶ De primo procuratore iudee. Capitulum. xxv.

Finibus autem archelai in p̄uinciã redactis p̄curator illuc miſſus eſt a ceſare. Cõponius Ex ioſ. q̃ ⁊ quõdã cyrini collega fuerat. Cum miſſus eſt componius in iudeã: cenſor patrimonioꝝum m̃tiſque iudeorum ⁊ maxime quidã galileus ſimon populum increpabant q̃d poſt deum dños

Additio.

Prouincia dicitur terra p̄pue que icolitur ab his qui nati et nutriti ibi ſunt. Colonia que ab extraneis incolitur terra: vt i ſamaria actuȝ eſt.

ferrent mortales tributarij romanoꝝ. Cõponio ergo p̄curante iudeã die azimoꝝ: cũ mos eſſet media nocte tẽpli portas aperiri: ſamarite q̃dã occl̃te veniẽteſqȝ hieroſolymã p̄ cũctas portic⁹ ⁊ p̄ totuȝ phanũ oſſa iecerunt mortuoꝝ et ex tũc maior tẽpli cuſtodia exerceri cepit

ri cepit: ⁊ ante diẽ porte nõ apirl.

¶ De morte auguſti. Cap. xxvi.

EO tpe philippus ſephorũ reparãs iuliã noiauit in honorẽ iulie vxoris ceſaris pancas quoqꝫ ceſareã philippi dixit. Conponio ꝟo romã reuerſo ſucceſſit marcus ei ſub quo saloma ſoror herodis defuncta eſt. Sed ⁊ huic ſucceſſit anni⁹ rufus ſub quo mortuus eſt Auguſt⁹ cũ regnaſſet qnquagita ſeptẽ annos ⁊ mẽſes ſex ⁊ dieb⁹ decẽ ex quib⁹ quatuordecim vel duodecim annis antoni⁹ cũ eo regnauit. Cũ eñ quadrageſimo ſcdo anno regni ei⁹ natus eſſet dñs qui. xv. tyberij anno triceſimarius fuit / ceſarem mortuũ dño quintũ decimũ annũ agẽte. Quidam tñ. lvi. tm annos regni eius ponũt. Alij. lviij. dimidiũ annũ et dies qui ſecuti ſunt ꝓ anno ponẽtes. Mortu⁹ eſt autẽ anno vite ſue lxxvij. apud aptelã ciuitatem cãpanie: gloriat⁹ ſe vrbẽ marmoreã relinquere quã latericiã inuenerat ⁊ ſepultus eſt in martio cãpo.

¶ De tyberio imperatore ⁊ valerio ꝓcuratore iudee. Cap. xxvij.

Ex hiſtorijs et ioſepho.

SUcceſſit ei tertius imperator tyberius nero vxor s ei⁹ iulie filius q̃ valeriũ graccũ ꝓcuratorem miſit in iudeã: q̃ queſtũ putans pietatẽ palã vẽdebat ſacerdotij principatũ. Qui amouẽs annã hiſmaelẽ põtificẽ deſignauit. Sed ⁊ hunc non multo poſt adijciens eleazarũ anne filiũ ſurrogauit poſt annũ ⁊ hunc arcens ſymonẽ inſtituit: ſed ⁊ poſt annũ ioſippũ q̃ ⁊ cayphas appoſuit. Tamẽ poſt annos. xi. relinquẽs iudeã romã reuerſus eſt. Cuius ſucceſſor miſſus a tyberio pontius pilatus ſub quo herodes in honorem tyberij tyberiadem edificauit.

¶ De odio iudeorum in pontinm pilatum. Cap. xxviij.

HIs tempori⁹ tyberi⁹ multos reges ad ſe vocatos nõ remiſit. Inter quos etiam archelaum capadocem retinẽs: regnũ eius in prouinciam vertit / ⁊ mazacham caput regni ceſareã noiauit. Sane pilat⁹ hierlm veniens ⁊ ſtatuas ceſaris q̃ ⁊. ſignis militarib⁹ inerãt ſecũ deferẽs ignorantibus iudeis eas in ciuitate conſtituit: ceſareãqꝫ redijt. Cũ aũt plurimi de hieroſolimitis ad eum deſcẽdiſſent ſupplicantes de ſignis amouẽdis (nã ob legẽ iudeorũ q̃ ꝑceſſerãt iudee ꝓcuratores ſine ſignis vrbẽ ingredi cõſueuerãt) ſedit ꝓ tribunali pilatus militeſqꝫ armatos circũponens / mortẽ eius minabatur ſi nõ quieuiſſent. At illi mortẽ potius eligebant ꝙ leges patrias ꝓphanarent. *Nota.* Admirans ergo pilatus cõſtantiã iudeoꝝ in legalibus inſtitutis auferri ꝑcepit imagines. Iterũ pilatus hieroſolimã veniẽs videnſqꝫ vrbem aque penuria laborare apuit gazophylatia tẽpli ⁊ ex opib⁹ templo dicatis aqueductũ cepit edificare ſuſcipiẽs initiũ torrẽtis qđ ſtadioꝝ duoꝝ milium interuallo diſtabat. Iudei ꝟo acclamabant vt ab illo opere ceſſaret. Ob hoc pilat⁹ multos iudeoꝝ occidit pleroſqꝫ ſauciauit. Intermiſſum eſt aũt opus: qꝛ iudei legationem accuſationis in pilatum ad tyberiũ direxerunt.

¶ Teſtimoniũ ioſephi de chriſto. Capitulum. xxix.

Nota teſtimoniũ nr̃i emuli iudei ꝺ chriſto.

IN hoc loco ponit ioſephus commendationẽ dñi ieſu in hunc modum. Fuit vero hiſdem temporibus ieſus ſapiens vir ſi tamen virum eum nominare fas eſt. Erat enim mirabiliũ effector operum ⁊ doctor eorum qui libenter que ventura ſunt audiunt et multos quidẽ iudeoꝝ: multos etiã ex gentibus ſibi adiũxit. Chriſt⁹ hic erat. Hunc accuſatione primorum noſtre gentis cum pilatus in crucem agendum eſſe decreuiſſet: nõ deſeruerunt eum qui ab initio dilexerant eum. Apparuit enim his iterum viuus ſecundum qꝫ diuinitus inſpirati prophete vel hec / vel alia de eo futura predixerant.

Sed

Sed ⁊ in hodiernū diem chriſtia-
norum qui ab ipſo dicti ſunt ⁊ no
men perſeuerat ⁊ genus.

¶De baptiſmo Joannis ⁊ prin-
cipio ſexte etatis. Capitu.xxx.

A Luce.3 ANno quītodecimo imperij
tiberij ceſaris ſub valeria-
no ⁊ aſiatico ꝯſulibꝰ: procurāte pō
tio Pilato iudeam: tetrarcha ga-
lilee Herode: philippo fratre eiꝰ
tetrarcha iturec et traconitidis
regionis ⁊ lyſania abiline tetrar
cha ſub principibus ſacerdotum
Anna et Caypha factum eſt ver-
bum dñi ſuper Joannem zacha-
rie filiū in deſerto: vt baptizans
A ⁊ predicans ſolatiū redēptionis
Luc.3. annūtiaret. Et venit in omnez re
A gionem iordanis baptizans ba-
Mar.1. ptiſmo penitētie: qꝛ ad penitētiā
B baptizādos monebat: et non niſi
Mat.3. quos penitentes videbat bapti-
zabat / predicans futurū baptiſ-
mum in remiſſionem peccatorum
pro cuius aſſuefactiōe etiā bapti
zabat. Dicebat enim. Agite peni-
tentiam / appropinquabit em̄ re-
gnum celoruz. ¶Uſq ad hūc an
num tiberij.xv. cōputātur ab adā
anni quinq milia.cc.xxv.ſm.lxx.
ſm hebraicam veritatez quatuor
milia. Anno vero tiberij.xvj. fuit
De chi annus iubileus.lxxxj. Eodem an
liadem no dicūt quidā ſextam chiliadez
cepta. incepiſſe. Quorū ratio hec: eſt qꝛ
ſicut in hoc anno termiata eſt cir
cūciſio et inchoauit baptiſmꝰ: ita
ſexta etas incipit: ⁊ quinta termi
nata eſt. Quidam ab incarnatiōe
dñi initium eius ponunt hac ra-
tione. qꝛ ſicut ſub quinta etate ge
neralis fiebat cōputatio anno a
prima olympiade tali vel tali ita
ſub ſexta dicitur anno ab icarna
tione dñi tali vel tali. Alij a paſſio
ne dñi eam inchoaſſe: teſtātur di-
centes ſextam ⁊ ſeptimā quieſcē
tiuz ſimul incepiſſe. Jn chronica
vero ab imperio tiberij inchoata
A legit. ¶Utebat autē Joānes cili
Mat.3. cio de pilis camelorū ⁊ zona pelli
cea: quodam locuſtarum genere

eſibili veſcebatur ⁊ melle ſilueſtri. A
Tūc exibat ad eū oīs iudea ⁊ ba Mar.1.
ptizabant in iordane. Uidens au
tem multos phariſeoꝝ ⁊ ſaduceo
rum veniētes ad baptiſmū dixit
eis. ¶Progenies viperarū quis B
vobis demonſtrabit fugere a ven Mat.3.
tura ira? Facite dignos fructꝰ pe B
nitentie ⁊ ne dicatis patrē habe- Luce.3
mus abraam: qꝛ poteſt dñs de la
pidibus iſtis.i. de gētibus ſignifi
catis his lapidibꝰ ſuſcitare filios
abrae. Digito autem oſtendebat
eis Joānes.xij. duces tribuum iſ B
rael de medio iordanis in aridā ioſue.
et totidem de arida in iordanem 4.
quoꝝ aceruus eēt in teſtimoniuz
qꝛ ſicco pede iordanē trāſierunt.

¶De tribus ſectis iudeorum.
Capitulum.xxxj.

ERant autē tūc i iudea tres
ſecte iudeoꝝ a ꝯmuni reliq
rum vita et opinione diſtantes:
phariſei / ſaducei / eſſei. Phariſei De pha
cultu auſtero / et victu perparco riſeis.
vtebantur: traditiones ſuas ſta-
tuētes qbus traditiōes moyſi de
terminabāt: pitatia chartaruz in
fronte gerebant: ⁊ in ſiniſtro bra-
chio circūligata quibꝰ decalogus
inſcriptus erat: qꝛ dixerat domi-
nus: hoc habebis quaſi appen-
ſum ante oculos tuos ⁊ in manu
tua et hec dicebant phylatria a
phylaxe qđ eſt ſeruare ⁊ thorath
qđ legez ſonat. Jſti etiā maiores
fimbrias alijs ferētes ſpinas eis C
alligabant: quibus puncti in deā exo.20
bulando memores mandatorum
dei fierent. Hi vniuerſa deo depu
tabant: ⁊ marmeno.i. fato. Agere
quidam que iuſta ſunt vel negli-
gere in arbitrio hominum pluri-
mum eſſe dicebant: tū in ſingulis
adiuuare marmenē quā etiam in
mōtibus ſuperiorum fieri puta-
bant. Prepoſitis ſuis ⁊ maioribꝰ
natu nunq ꝯtrariū reſpondebāt
iudicium dei eſſe futurum dicen-
tes omnem animam incorruptā
eſſe ſolas bonoꝝ animas in alia
tranſire corpora vſq ad reſurre-
ctionem

ctionem ⁊ iudicium. Maloꝝ au-
tem eternis retrudi carcerib⁹. Et
q꜡ a cōi hoim habitu diuiſi: ideo
De ſa- phariſei dicebant. Saducei mar-
duceis. menem negant deum inſpectorē
omniū eſſe: dicētes in arbitrio ho
minū ſitum eſſe vt bonū malūve
gerant. Animaꝝ ꝑnaliter vel ſup
plicia negabāt vel honores. Nā
et reſurrectionē mortuoꝝ futurā
negabant animas mori cū corpo
ribus putantes: nec angelos eſſe
dicebāt. Solos ꝙ libros moyſi
recipiebant ⁊ his cōtenti erāt. Hi
ſeueri nimis erant nec etiā iter ſe
ſociales. Ob quā ſeueritatē ſadu
De eſ- ceos. i. iuſtos ſe nominabāt. Eſſei
ſeis. fere oībus monaſticam agebant
vitā nuptias faſtidientes: non q꜡
cōiugia ⁊ hoim ſucceſſionē peri-
mendā cēſerent ſed cauendā intē
perātiam feminarū: nullā earū fi
dem viro ſeruare putātes. Habe
bāt oīa cōmunia/ pbro oleuꝫ du
centes ſqualorem decus putabāt
dummodo inveſte candida ſemp
eſſent. Nulla cicerta ciuitas: ſed
i- n ſinglis domicilia habebāt: an
ſ olis ortum nihil pphanū loquē
tes ſolem vt oriatur orātes: poſt
vſ ad quintā horā opantes: lo
ti corpore aquis: ſimul ⁊ cū ſilētio
edebant iuramentū habebāt pro
periurio. Secte ſue neminē adhi
bētes niſi ſub anni pbatiōe. Rece
ptum autē ſecū poſt annū duob⁹
aliis annis mores eius pbabāt:
depꝛehenſum in pctis e ſe pelle-
bant vt herbas more pecorum de
cerpēs vſ ad obitum peniteret.
Cū em̄ decē ſimul ſederunt null⁹
nouē inuitis locutus eſt ſpuere i
mediū: vel in dexterā partem ſui
vitantes. Adeo ſabbatū obſerua
bāt ꝙ nec ea die aluū purgabāt.
Dolabrū ſerebāt ligneum quo in
loco ſecretiſſimo fodiebant terrā
ad aluū purgandā: demiſſa veſte
ſe diligenter ꝯtegentes ne ſplēdo
ri diurno alꝰs diuino facerent in-
iuriam. Ob id etiā ſtatim foueam
replētes viuebāt lōgiſſime ob

victus ſimplicitatem: mortem ꝑ
iuſtitia immortalitate iudicabāt
meliorē. Animas ꝓo oēs a princi
pio creatas ꝑ tēporibus incorpo
rari. Bonas exutas corporib⁹ vl-
tra occeanū degere vbi ſit repoſi
ta eis perfruitio ad oriētem. Ma
lis ꝓcelloſa ⁊ hybernia loca dele
gātes. Erāt in eis qui futura pre
dicerent. Quidā cōiugib⁹: ſed mo
derate vtebant. Nam ſi hoies ab
ſtinendum arbitrarentur: vel ar-
ctarentur a coniugio: humanum
genus deficeret.

¶ Quod Joannes cōfeſſus eſt ſe
nō eſſe chriſtum. Capitu. xxxii.

Cum ergo baptizaret
Joānes miſerunt a C D
hieroſolymis ad eū Joan. i
ſacerdotes ⁊ leuitas
vt interrogarēt eū.
Tu qs es? Et ꝯfeſ-
ſus eſt ſe ne xp̄m eſſe: qd opinio
publica habebat: nec heliā nec p
phetam. Et dixerunt. Quid ergo
baptizas. Queſierant de helia ⁊
ſub nomine prophete de heliſeo:
quia in his duobus preceſſerat fi
gura baptiſmi ⁊ d baptiſmo chri
ſti legerāt in pphetia ezechielis.
Effundā ſuper vos aquā mundā.
Et iō putabant ad aliū nō perti- E
nere baptiſmū ⁊ reſpōdit. Ego q Eze. 36
dem baptizo in aqua medi⁹ aūt
veſtrum ſtat quē vos neſcitis: iſe
baptizabit vos i ſpiritu ſancto ⁊
igne. In ſpū in baptiſmo/ in igne
in penitentia.

Hec i bethania
facta ſunt trās
Jordanem vbi
erat ioānes ba
ptizans.

Additio.
Poteſt figurari
baptiſm⁹ ioan-
nis in capitila-
uio ante baptiſ
mum. In ſabba
to ante ramos palmarū pueroꝝ
capita inūgebant oleo: ⁊ abluebā
tur vt nulla macula ibi remane-
ret ita in baptiſmo oīa pctā delē
tur ⁊ hoc in ſignum faciebant. D

¶ De ieſu baptizato. Ca. xxxiii. Mat. 3

Tunc venit ieſus a galilea in
iordanem ad ioannē vt ba-
ptizaretur

ptizaretur ab eo. Tres fuerũt cãe
precipue cur baptizatus eſt ieſus
a ioãne vt baptiſmũ ioãnſ. appro
baret. Ut omnẽ humilitatẽ imple
ret ⁊ implẽdã doceret. Ut tactu ſui
corporis vim regeneratiuã confer
ret aquis ⁊ ſi forte nõ ſtati. De vi
eñ ⁊ inſtitutione baptiſmi triplex
eſt opinio vt in ſententijs habetur.
¶ Et ipſe ieſus erat incipiẽs qua
E ſi annorum. xxx. i. triceſimũ annuz
Luce.3 inceperat. xiij. tñ dieb⁹ eiuſdẽ an
ni peractis. Et ſm hoc vixit ieſus
tãtum triginta duobus ãnis ⁊ di=
midio qr ea dẽ die reuoluto anno
De xpi ↄuertit aquã in vinum: ⁊ in ſequẽ
etate. ti paſcha. i. in paſcha triceſimi pri
mi anni incarceratus eſt ioãnes et
in paſcha ſequẽti i. triceſimi ſecũ
di anni decollatus eſt: et in tertio
paſchate. i. triceſimi tertij ãni paſ
ſus eſt dñs: ⁊ ita vixit dñs trigin=
ta duob⁹ ãnis itegris: ⁊ de. xxxiij.
quãtũ fluxit tẽporis a natali vſq
ad paſcha qđ ꝓ dimidio anno cõ
putat. Chriſoſtom⁹ tamẽ dicit euz
iã cõpleuiſſe triceſimum annuz: in
omelia decla l mattheũ ſic dicẽs.
Poſt triginta ãnos venit ieſus ad
baptiſma legẽ veterẽ ſoluturus.
Propterea vſq ad hanc etatẽ (q̃
oĩa ſolet capere peccata) in legis
obſeruatione permanſit: ne quis
diceret illũ ideo legem ſoluiſſe: qr
ea nõ potuiſſet adimplere: ⁊ infra.
Per triginta annos iuſtitiam le=
gis adimpleuerat: ⁊ tunc venit ad
baptiſma euãgelium doctur⁹: q̃ſi
cumulum cunctis obſeruationib⁹
legis imponens. Hoc tamen dixit
Chryſoſtomus occaſione illi⁹ v̄bi
quod dixit domin⁹. Sic decet nos
implere oẽm iuſtitiã. ¶ Et ſm hãc
opinionẽ vixit triginta tribus an
nis integris et tantũ de. iiij. quan
tũ eſt a natali vſq ad paſcha. Joã
nes aũt ꝓhibebat ihm dicẽs. Ego
a te debeo baptizari ⁊ tu venis ad
me. Cur dixit ſe baptizanduz ioã
nes: ſi in vtero ſanctificat⁹ et mun
datus erat ab originali vel ſaltez
in circuncißione? Sz ꝑ ſe gen⁹ hu=
manũ intellexit. q. d. homo per te
debet mundari. Uel q̃tũ ad ple
nitudinẽ mũdatiõis ſe adhuc mũ
dandũ dixit: qr ſi iã mundat⁹ per
ſanguinẽ xpi pleni⁹ erat mũdãd⁹
ſicut q̃s accepta efficaci medicina
ꝑ cãz curat⁹ dr ꝑ effect⁹ plenitudi D
nẽ curãd⁹. Cui ieſus. Sine modo. Mat.3
Sic eñ decet nos iplere omnẽ iu
ſtitiã. i. ſuꝑabũdãtẽ hũilitatẽ. Eſt
eñ debita hũilitas ſubdere ſe ma
iori ꝓpter deũ: abũdãs ſubdere ſe
pari: ſuꝑbũdãs ſubdere ſe mino=
ri. q. d. Jdeo mõ ſubdo me tibi mi
noꝛ ne dedignẽt maiores a mino
rib⁹ baptizari ⁊ regi. Quod itel
ligens Joãnes conſentit.

Additio.
Baptizatus eſt ieſus tertio lapi
de a hierico.

¶ De ſpiritu ſancto et voce pa=
tris. Capitulum. xxxiiij.

Factum eſt autem cũ
baptizaret fere om=
nis popul⁹ terre illi⁹
et Jeſu baptizato et
orante pro baptizan
dis vt aciperent ſpi=
ritum ſanctum: confeſtim aſcendit
ieſus de aqua. Et ecce aperti ſunt
celi. i. ineſtimabilis ſplendor fa= D
ctus eſt circa eũ: ac ſi celo aereo et Mat.3
ſidereo reſeratis: ſplẽdor celi em= B
pyrei terris infunderetur. Et ſpi= Mar.1
ritus ſanctus in D
corporali ſpe= Luc.3.
cie columbe ve= E
nit: ⁊ ſedit ſuꝑ Joã.1.
caput ei⁹ q̃ pera
cto officio ſuo: i
ꝑiacentẽ mate=
riã redijt vnde
ſumpta fuerat.
Et tunc cogno=
uit baptiſta qđ
dixit ſe añ neſciſ
ſe q .ſ. xps ſol⁹
baptizaret. i. po
teſtatẽ baptiſmi
retineret ſibi ſz
poteſtatem ba=
ptizandi alijs
daret: qui eum

Additio.
Ob hoc fuerũt
heretici q̃ dice=
rent ſolo die epi
phanie debere
baptizari: nec
dari ſpiritũ ſan=
ctũ ſi q̃s alio die
baptizaretur.
Ob quam here
ſim viuacius ex
tirpãdam decre
uerũt patres ea
die neminẽ ba
ptizari niſi ſub
neceſſitate. Ubi
nos dicim⁹: vis
baptizari q̃daz
miſerat

miſerat eũ ante baptizare cũ ſolitariã duceret vitã etiam dixerat ei ꝙ multos baptizabis: ſed iter illos ſuper quẽ viderꝫ ſpm dicunt ꝗ́ꝗ́ petis et reſpondetur fidẽ peto vel baptiſmum peto. Aliꝗ vtrunq̧. Et quid petis? Vis baptizari. deſcendenctem ⁊ manentem hic ſolus eſt qui baptizat in ſpiritu ſancto. Et ecce vox patris audita eſt
E Luc. 3. de ſublimi. Tu es filius meus dilectus in te complacuit mihi. Uſq;
D Mat. 1 poſt vocẽ hãc credit duraſſe ſplẽdorem ⁊ colũbã ſediſſe ſup caput eius quod alius euãgeliſta dicit. Hic eſt filius meꝰ dilectus in quo mihi complacuit idem eſt ſenſus id eſt in te ⁊ per te placitum meũ gerere conſtitui.

De ieſu ieiunio ⁊ tẽtatiõe. c. xxxv.

A Mat. 4 Tunc ieſus ductꝰ eſt a ſpiritu ſancto qui eũ deſignauerat in deſertũ ⁊ cũ ieiunaſſet quadra-
B Mat. 1 ginta diebꝰ ⁊ quadragita noctibꝰ
A poſtea eſuriit. Mouebat diabolꝰ
Luc. 4 q̃dragita dierũ ieiunio. Sciebat tot diebꝰ aq̃s diluuij effuſas: exploratã terrã promiſſionis p moyſen legẽ a deo datã: filios iſrael in heremo tot annis pane angeloꝝ vixiſſe. Cũ vero ſenſit dñm eſurire quod nõ legit de moyſe vel helia: acceſſit vt tẽtaret ſi poſſet eũ deũ cere in pctm: ⁊ vt exploraret an eſſet dei filiꝰ: qꝛ audierat vocẽ hanc hic eſt filiꝰ meꝰ dilectus quẽ ſciebat q̃ñq; venturũ ⁊ ſe p eũ poteſtatẽ amiſſurũ ſz vſq; ad iudicium futurũ nõ expectabat. Tẽtauit aũt eũ in eiſdẽ tribus quibus adã deceperat: ſed nõ ordie eodẽ. Primo in gula. vt eſuriẽs panẽ vidẽs immoderato cibi appetitu accenderet. Scdo de auaritia vbi ſup mõtẽ oñdit ei oĩa regna mũdi. i. expoſuit ei gloriã mũdi. Tertio de ſupbia vt iactãter ſe oñderet filiũ dei. Tũc abiecit eũ dñs: ⁊ cõſummata omni tẽtatione ad quã venerat receſſit a dño lucifer ad tempꝰ. Tẽpore paſſionis rediit: timore mortis putãs eũ deijcere. Tũc autem olno deuictus religatus eſt in inferno. In diebꝰ antichriſti ſoluendus ẽm apocalypſim ioãnis. Credendꝰ eſt aũt diabolꝰ hoĩs aſſum
C apo. 20 pſiſſe formã in qua dñm circundu cere ⁊ colloqui poſſet ei. Utrũ aũt extremo die ieiunij ſolo omnes facte fuerint tentationes an p aliq̃t dies ſeq̃ntes ſeparatim: nihil interẽ noſtra ſcire. Ieiunauit autẽ dominus in deſerto quod eſt iter hieruſalẽ ⁊ hierico. Exẽplo ſane ipſiꝰ hic numerus dierũ in eccleſia penitẽtialis eſt: vnde ⁊ poſt epiphaniã non ſtatim ieiunat eccleſia: ſed circiter poſt. lx. dies quaſi ipſo tẽpore ieiuniũ ſuũ cõſecutiuũ ieiunij dominici ſignificans. Cõ hoc qꝫ: vt p penitẽtiam oſtendamur aſcendere ad req̃uiẽ ſicut quadragenariꝰ aſcẽdit ad quinq̃genariũ. Et cũ nũerus ſupabundãs. Et cõgregatis oibꝰ ſuis partibꝰ cõparibꝰ aſcẽdit ad q̃ñq̃gita.

Additio. Secũdo lapide a hierico qui q̃rentana dicitur ſub quarẽtana fuit riuulus fontis quem ſanauit heliſeus. Secundo miliario a quarẽtana cõtra ga'ileam dicitur mons eſſe ſuper quem ſtetit diabolus Ieſum.

De pima vocatione diſcipulorum. Cap. xxxvi.

F Ioã. 1. Quadam die ſtabat ioannes ⁊ ex diſcipulis eiꝰ duo quorum vnus erat andreas: et vidẽs ieſum ambulãtẽ: dixit. Ecce agnꝰ dei ecce qui tollit peccata mundi. Ob hoc illi duo diſcipli eiꝰ ſecuti ſunt ieſuꝫ vt viderent vbi maneret ⁊ manſerunt apud eũ die illa. Inueniens autem andreas ſimonem fratrem ſuũ ꝫ di- xit ei

Additio. Quare agnum vocauit determinat ſubdens ꝗ tollit. i. venit vt tollat peccata mundi: quia pro peccatis tollẽdꝫ paſcha noſtrum immolatus eſt chriſtus

xit ei. Inuenim⁹
meſſiā: qđ eſt in
ꝭp̄tatū xp̄s: xp̄s
grece latine vn
ct⁹. Et duxit eū
ad ieſū. Intuit⁹
eum ieſus dixit.
Tu es ſimō ba-
riona tu vocabe
ris cephas ꝙ in
terpretat̃ petr⁹
bariona hebreū
eſt et ſonat fili⁹
ioāna. cōpoſitū
ex integro ⁊ cor
rupto. Cephas
hebreū eſt et ſy
rum. Petr⁹ gre
cū ⁊ latinū. Utrū
autem hoc no-
men tunc ei im-
poſuerit an pro
miſerit imponē
dum dubiū eſt.
Tutius tñ dici
pōt ꝙ tunc ⁊ im
poſuit hoc nomen olno cuz dixit.
Tu es petr⁹. Uel in electione duo
decim vbi dr̄ ⁊ impoſuit ſimōi no
mē petr⁹. Si vero modo impoſuit
B in ſequētib⁹ cōfirmauit. ¶ In cra
Ioā. 1. ſtino volēs ieſus redire i galileā
inuenit philippum ⁊ dixit ei. Seq̄
re me. Hic erat de bethſaida cōci-
uis andree ⁊ petri. Hic inueniens
nathanaelē fratrem ſuuz dixit ei.
Quē ſcripſit moyſes in lege ⁊ pro
phete inuenim⁹ ieſum filiū ioſeph
a nazareth: ⁊ ait nathanael. A na
zareth: pōt eē aliquid boni? deſpe
ctiue quaſi nō: vł remiſſiue legit̃.
Iſte em̄ legiſpe
ritus legerat in
propheta naza
reus vocabit̃ et
A ſigna aductus
Eſa. 11. dn̄i forte nota-
uerat: et ait. A
nazareth poteſt
aliquid boni eſ
ſe. quaſi diceret
Nunc tandem

hiſtoria

Uł q2 agn⁹ grece
dr̄ ab agnō ꝙ eſt
piū: vł latine ab
agnoſcēdo: q2 i
magno grege ſo
lo balatu agno
ſcit mr̄em. Iō ꝑ
pric ꝑ paſſione
agn⁹ dr̄ q2 ibi ip̄
donās nobꝫ pa
cem agnouit pa
trē obediētia et
matrez cura. Et
hec eſt vna cau
ſa cur in imolā-
tiōe altarꝫ dr̄ ter
agnus dei quaſi
agne q̄ agnouiſ-
ſti prēz mi ſre no
bꝫ agne q̄ agno
uiſti matrē miſe
rere nobꝫ: agne
qui obtuliſti te
pro nobis dona
nobis pacem.

Additio.
Et egredietur
virga de radice
ieſſe ⁊ nazarens
vocabitur id eſt
floridus quod
alia editio di-
cit et flos de ra
dice eius aſcen
det.

a nazareth poteſt aliquid eſſe bo
ni. Et adduxit eum philippus ad
ieſum. Quo veniente ad ſe ait ie-
ſus. Ecce vere iſraelita in quo do
lus non eſt. Et dixit nathanael.
Unde me noſti? Reſpondit ieſus
Priuſq̄ te philippus vocaret cuz
eſſes ſub ficu vidi te. Reſpōdit na
thanael: Rabbi tu es filius dei. tu
es rex iſrael: quia agnouit iſte, do
minum abſentem vidiſſe que ſol⁹
geſſerat et q̄modo ⁊ vbi a philip-
po vocatus ſit: chriſtum et deum
fatetur. Tamen quidaz de prede
ſtinatione exponunt hoc ita. Cum
eras in lumbis ade latētis ſub fi-
cu prius ⁊ etiā predeſtinaui te. Et
regreſſus eſt ieſus in galileam.

¶ De varijs opinionib⁹ hiſtorie.
Capitulum. xxxvij.

Ueruſq̄ idē ē ordo hiſtorie C
euāgelice apud oēs. Dein Luc. 4
cep varie ordināt̃ vſq̄ ad
icarceratiōnē Ioānis. Quidam di A
cūt ꝙ circa primū paſcha poſt ba Ioā. 2.
ptiſmum conuertit dn̄s aquam in
vinum. ideo q2 ioannes conſequē
ter poſt hoc miraculum narrat eū
aſcendiſſe in hieruſalem ⁊ eieciſſe
emētes ⁊ vendentes de templo ꝙ A
nunq̄ ab eo factum dicunt niſi in mat. 4
paſcha. Sꝫ eis obuiat eccleſie cō
ſuetudo que in epiphania factum
eſſe tenet quot annis ſolēnizādo
memorat. Fuerunt etiam qui dice
rent ꝙ eadem die qua baptizatus
eſt fecerit hoc miraculuz. Sꝫ mat
theus ait. Tunc ieſus duct⁹ eſt in
deſertum: et marcus ſtatim expu
lit ieſum ſpūs in deſertum. Habet
enim eccleſia ꝙ eadem die: ſed re
uolutis annis hec tria facta ſunt.
Aduentus magorū tredecima die
primi anni. Baptiſmus eadez die
triceſimi āni vł triceſimi primi an
ni. Mutatio aque eadem die reuo
luto āno. Uñ maxim⁹ epiſcop⁹ in
ſmōe q̄ ſic icipit. Cū plura nobis
fr̄es ⁊c. ſic ait.
Sicut poſterita
ti ſae fidelis mā
dauit antiq̄tas.

Additio.
Beda dicit quia
poſt reuolutio

Scolaſtica. B hodie

hodie ſaluator a chaldeis adoratus eſt hodie fluēta iordanis benedictione ꝓ

āno eodē die fecit miraculū de qnqꝫ panibus ⁊ duob⁹ piſcibus.

prij baptiſmatis ꝯſecrauit: hodie inuitat⁹ ad nuptias aquas vertit in vinum. Unde et in ātiquiorib⁹ libris dies il'a pluraliter dr̄ dies epiphanio℞.i. plurium illuſtrationum chriſti. Epiphania enim illuſtrationē ſonat. Has tres tn̄ manifeſtationes ꝓprijs quidā nominibus diſtinguunt. Epiphaniam vocantes eam illuſtrationem que facta eſt per ſtellam quaſi de ſurſuꝫ factam. Theophaniam eam que in baptiſmo q̄ſi a deo id eſt a patre factam. Bethaniā eam que in nuptijs q̄ſi in domo factaꝫ. Beth enī domus ſonat. Uerūtamen ad hnc reſtat inter ſummos et catholicos doctores de ordine hiſtorie duplex opinio. Quidā enī ſcribentes. Unum ex quatuor imitantes Amoniū alexandrinū/euſebiū ceſarienſem/theophilū q̄ ſeptimus a petro ſedit antiochie: qui dicunt dominū poſt ieiuniuꝫ aperte ꝑdicaſſe: diſcipulos congregaſſe ⁊ ſermonem in monte factuꝫ ante vini miraculum: quia legunt dominū ⁊ diſcipulos eius inuitatos ad nuptias. Communior autem ⁊ verior opinio eſt dominū poſt illud miraculum diſcipulos vocaſſe occulte ⁊ occulte ꝑdicaſſe vſqꝫ ad ioannis incarceratiōnē. ſed poſt publice ⁊ hunc ordinē proſequemur ſine alterius ordinis preiudicio.

De mutatione aque in vinum. Capitulum. xxxviij.

A Joā. 2. ET facte ſunt nuptie i cana galilee: id eſt in vico galilee ſic dicto et erat mater ieſu ibi. Et vocatus eſt ieſus ad nuptias ⁊ diſcipuli eius quidam ſcilicet futuri diſcipuli: quia a verbum Joannis iam plures audiebant eum occulte q̄ poſt omnino ſecuti ſunt eum. Non eſt vocatus ioſeph ſed marius. Unde quidam dicunt ioſeph fuiſſe mortuum et virginem tranſiſſe in cuſtodiam filij: quia nec etiam deinceps legitur de eo in euangelio. Quod ſi nōdū mortuus: tamē certuꝫ eſt quod in paſſione dn̄i mortuus erat quia vxor ei⁹ alij cōmēdata eſt. Quidā autē aiūt has nuptias fuiſſe ioānꝭ euāgeliſte ⁊ iō vocata ē maria: q2 matertera ei⁹: ⁊ dn̄s/q2 cō ſobrin⁹ ei⁹. Et dicunt ꝙ dn̄s eum volentem nubere ex his nuptijs vocauerit qđ certum non eſt. Et deficiente vino dixit mater ieſu ad eum. Uinū nō habent q.d. da eis vinum. Reſpōdit ieſus. Quid mihi ⁊ tibi eſt mulier nōdum venit hora mea. Licet mulier ſit quaſi adiectum nomen fractiōis quaſi molier: tamē qnqꝫ nomen ſexus eſt: maxime quādo virgo viri potēs eſt. Et eſt ſenſus. Uis fieri miraculum: ſed ad hoc agendum qđ habeo tecum cōmune quaſi diceret. Ex natura tibi cōmuni nō ago hoc: ſed in hora paſſionis que nondum venit: ex communi natura mihi et tibi patiar. Nec eſt credendū ſm̄ genethlaicos hoc dixiſſe dn̄m qui putant vnum quēqꝫ horam ſuam mortis habere ineuitabilē ſecundum horā cōſtellationis in qua natus eſt: ſꝫ vocauit horā ſuam: id eſt a ſe diſpoſitam. Uoluntate enī mortuus eſt non neceſſitate. Erant autem ibi ſex lapidee hydrie. id ē vaſa aq̄tica poſite ſꝫ purificationē iudeorum. Crebro iudei baptizabāt vaſa epulatoria: ⁊ ſi caſu aliquid tāgerēt immundum niſi loti non comederent. Erant ergo poſite vt ſi forte contigiſſet aliquē de cōuiuis oportere lauari aquā haberēt paratam. Impleuerunt autē eas miniſtri aqua ad ꝑceptum dn̄i ⁊ tulerunt aquam vinum factam architriclino. i. primati inter cōuiuātes in triclinio. Tricliniū q̄dam dicūt fuiſſe domum tricameratam: vel tres habenteꝫ teſtudines ſub quibus diſcumbebant. Uel forte tres erant ibi menſarum ordines vt in

refectorijs

refectorijs fieri ſolet. Et cōmēda-
uit architriclinus vini bonitatē.
Poſt in ꝯuiui cōmēdauerūt oēs
miraculi nouitatē. Hoc em̄ initio
ſignoꝝ manifeſtauit ieſus gl'am
ſuā. Nec dicit' hoc eſſe initium q̄n
et prius ſigna feciſſet naſcēdo de
virgine magos ſtella preuia du-
cēdo. xl. dieb⁹ ⁊ noctib⁹ ieiunādo
⁊ hmōi. Sȝ hoc fuit primū publi-
ce ⁊ ad publicāduȝ factuȝ: vel pri
mum factum in chana galilee.

¶ De iſtructiōe nicodemi. c. xxix.

B Erat antē hō ex phariſeis.
Ioā. 3. Nicodem⁹ noīe ⁊ de princi
pib⁹ iudeoꝝ. Hic venit ad
ieſuȝ nocte: q2 timuit ppl'm offen-
dere cū eēt de pncipib⁹. Vl' q2 ma
giſter erat in iſrl' palā dicere eru-
buit. Et ait ad ieſuȝ. Rabbi ſcim⁹
q2 a deo veniſti magiſter: nemo
em̄ pōt hec ſigna facere q̄ tu facis
niſi fuerit deus cuȝ eo. q. d. Doce
me de regno dei. Reſpōdit ieſus.
Amen amē dico tibi: niſi quis re-
natus fuerit denuo nō poterit vi-
dere regnum dei. In veteri teſta-
mento quaſi iuramentū erat. Vi-
uit dñs. In nouo. Amē dico: ⁊ cū
in alijs ſimpliciter dicat' in ſolo
Ioanne geminat': ſcdm̄ illud. Sit
ſermo veſter/eſt: quaſi diceret: ve
rū dico corde ⁊ ore. Cūq3 miraret'
nicodem⁹ quō poſſet hō ſecundo
naſci: cum non niſi carnalē natiui
tatē ſciret: edoctus eſt a domino
de ſpirituali q̄ fit ex aqua ⁊ ſpiri-
tu quarum neutra iterari poteſt.
Tamē q2 adhuc inflatus erat ma
giſtrali ſcla non poterat intellige
re: ideo meruit audire. Tu es ma
giſter i iſrael ⁊ hec ignoras: vt ſic
inuitaret eum ad humilitatē. In
ſtruxit etiam eum de humana ⁊ di
uina ſui natiuitate/de paſſione et
aſcēſione: ⁊ de pluribus alijs. Qd
autem dixit. Nemo aſcendet in ce-
lum niſi qui deſcendit de celo: ſen
ſus eſt. Nemo aſcēdit niſi xp̄s cū
corpore ſuo. Uel ſm tropū quo di
cim⁹ dñm facere que per euȝ faci
mus. Et eſt ſenſus. Nemo aſcēdit
niſi quem deus aſcendere facit.

¶ De prima electione ementium
⁊ vendentium in templo. Ca. xl. C

In proximo paſcha q̄ ſecēdit Ioā. 2.
ieſus hieroſolymam ⁊ eiecit
vendentes et ementes: hoc enim
bis feciſſe creditur. Et poſt illud
paſcha incarceratus eſt Ioānes.
Ait em̄ Ioānes euāgeliſta. Q ⁊ cū
poſt hoc paſcha rediſſet ieſus in
iudeā adhuc erat Ioannes bapti
zās in ennon. Interim aūt ꝗuſq3
aſcēderet in paſcha quoſdā voca
uit diſcipulos ⁊ docuit ⁊ miracu-
la fecit ſȝ nō adeo publice. Sane
ibat ieſus iuxta mare galilee. La C
cus eſt q̄ fit iordane influēte: ⁊ di mat. 4.
cit' mare cū ſit aqua dulcis idio-
mate hebreo: q2 omnē aquaꝝ col
lectionem vocat hebreus tharſis
id eſt mare. Et dicitur galilee: q2
preterfluit galileam. Quandoq3
mare tyberiadis dicitur: quia fa-
moſa eſt ciuitas: hec que ei immi-
net. Qd autē dicitur ſtagnum ge-
nezareth ex accidenti eſt. Quādo
q3 enim criſpantibus vndis ge-
nerat ex ſe auram. Extenditur au
tem. cxl. ſtadijs in longitudinem
et. xl. in latitudinem. Dicit tamen
ioſephus eum ſic dictum a modi
ca regione genezara quā preter-
fluit quam etiam dicit admirabi
lem. Nam tota d uertiſſimi gene-
ris arbuſtis conſita nulli eorum
vbertatem ſuam negat et tempe-
ries. Sunt ibi nuces que maxime
frigoribus gaudēt: ſunt ⁊ palme
quas nutrit calor eſtiu⁹ ſunt fic⁹
⁊ olee quibus aura mollior deſti-
nata eſt: vt quaſi repugnātia bo-
na contentione: ſtudio terre fa-
ueāt. Hanc dicit irrigari fonte quē
cadit in chaphernauȝ: quē quidā
eſſe venam nili opināt': q2 co
raſinum piſcem generat qui non
alibi niſi in nilo flumine reperit'.

¶ De ſecunda vocatione diſcipu
lorum. Capitulum. xlj.

B Um autē turbe irruerent in
Luc. 5 eum vidit duas naues ſtan
tes ſecus ſtagnum et aſcendens

 in vnā

in vnā q̄ erat ſimonis puſillū re-
ductus a terra docebat d̄ nauicu
la turbas: vt autē ceſſauit loq̄ ait
ad ſimonē. Duc in altum ⁊ laxate
retia in capturā. Quo facto ↄclu-
ſerunt multitudinē piſcium tātā
q̄ fere rūpebat rete et innuerunt
ſimō ⁊ andreas filijs zebedei qui
erāt in alia naui: vt venirēt ⁊ iuua
rent eos: ⁊ impleuerūt ambas na
ues: ita vt fere mergerent. Qđ vi
dens ſimō petrꝰ ꝓcidit ad genua
C iesus ⁊ ait. Exi a me dñe: q̄ pec-
Mar.1. cator ſum. Cui dominus. Noli ti
mere: q̄ ex hoc eris homines ca-
piens: et ſubductis ad terram na
uibus: id eſt locatis animo redeū
di ad eas: ſecuti ſunt eum aliquā
tulum: ⁊ iterum redierūt ad ſua.
B ¶ De eo q̄ dominus legit in Na
Luc.4 zareth. Capitulum.xlij.

A Jeſus aūt venit in nazareth
⁊ die ſabbati q̄ñ plures ↄuo
Eſa.61 niebāt itrauit i ſynagogā: vt plu
res doceret. Et cū legiſſet in eſaia
Spūs dñi ſup me ⁊c. dixit: q̄ ho-
die cōpleta eſt ſcriptura hec i au-
ribꝰ vr̄is. q. d. Ego ſū de quo ſcri
ptū eſt hoc: ⁊ oēs intēdebāt in eū.
¶ Quod diſcipuli baptizabāt et
Joannes. Capitulum.xliij.

Poſt hec venit ieſus et diſci-
puli eius in iudeam terraꝫ.
q̄ ſcilicet ſpecialiter a forſe iude
vel a regno duarum tribuum ſpe
B cificato vocabulo iudea dicebat
Joā.4. ⁊ morabat ibi cū diſciplis ⁊ bapti
zabat: licet non ipſe: ſed diſcipuli
eiꝰ baptizarēt. Sꝫ vtrū baptiſma
Joānis: vel Chriſti incertum eſt.
Erat autem Joannes baptizans
in ennō iuxta ſalim: q̄ aque mul
te erāt ibi. Nōdum eñi miſſus fue
rat in carcerē ioānes. Salim ħo
eſt oppidū vltra iordanē ſitū vbi
oliꝫ melchiſedech regnauit. Mit
tebat etiā ioānes multos venien
tes ad ſe ad ieſuꝫ. Inde turbati di
ſcipuli ioāni dixert. Rabbi: q̄ erāt
tecū trās iordanē cui teſtimoniū
phibuiſti: ecce hic baptizat ⁊ oēs
veniūt ad eū. Quoꝝ retūdēs inui

diā ioānes ait. Dixi vobis: q̄ non
ſum ego xp̄s ſed q̄ miſſus ſuꝫ añ
illum q̄ de ſurſum venit ſup oēs
eſt. Me ergo oportet minui: illum D
āt creſceret. Ut autē cognouit Je Joā.3.
ſus inuidā illoꝝ aſcēdit ad diem
feſtū paſche: de quo ſupra dictum
eſt. Sꝫ ibidē: q̄ ꝑſenſit ortā in ſe
phariſeoꝝ inuidā maxie cū audiſ
ſet ioānez traditū in carcerē reli-
q̄t iudeā ⁊ iterū abijt in galileā.
¶ Cur ioānes icarceratꝰ ē. c. xliiij.

Arguebat eñi herodem ioā C
nes ꝑpter herodiadē: q̄ ſꝫ Mar.6
legē quā receperat nō lꝫ fratrem D
habere vxorem fratris eo viuēte. Luce.3
Sup mattheū legit q̄ herodia fi
lia erat regis arethe: quā auferēs
philippo ortis inter eos q̄buſdā
ſimultatibꝰ: in odiū philippi de-
derat fratri herodi: q̄ ⁊ fratres i
uicē. erāt inimici: ioſephus tradit
herodiadem fuiſſe filiā ariſtoboli
quē occiderat cū fratre eiꝰ alexan
dro: pater eoꝝ herodes: et ita ſo
ror erat herodꝫ agrippe quā auꝰ
ſuꝰ herodes dederat herodi filio
ſuo vxorē. Dicit eñi aliū fuiſſe he
rodē ꝑter tetrarchā quē pr̄ ſuſce
perat d̄ filia ſimonis ſacerdotis.
Philippū vero iā mortuū cū gaiꝰ
regnare cepiſſet. Forte et hic he-
rodes nominabat philippus: q̄
binominis: ⁊ ita virum eius quem
ioſephus vocat herodem: euāge
liū vocat philippū: vel forte priꝰ
nupta herodi poſt nupta philip-
po. Herodes vero tetrarcha vxo-
rem habebat filiam arethe regis
damaſcenorum. Qui romam iter
faciēs trāſiens ꝑ fratrē ſuū: fecre
to pepigit cum vxore fratris q̄ in
reditu ſuo repudiata vxore ſua
duceret eā in vxorem. Quod tamē
nō latuit vxorem ipſius herodis:
q̄ non expectans reditum viri ſui
feſtinabit ad patrē. Herodes au-
tem rediens abſtulit herodiadeꝫ
fratri ſuo ⁊ factus eſt inimicꝰ are
the ⁊ philippi. Super quo cuꝫ ar
gueret eum Joānes ſuggeſtione
herodiadis miſit eum in carcerē.
Quod

¶Quod cũ audiſſet ieſus venit
3 ⁊ habitauit in capharnaum in fi=
Mat. nibus zabulon ⁊ neptalim.
4. ¶De tertia vocatione diſcipulo=
E rum. Capi.xlv.

Luc.4 Ambulans autem iterum ie
C ſus iuxta mare galileevidit
Mat. duos fratres ſimonem ⁊ andreã
4. fratrẽ eius mittentes retia in ma=
B re ⁊ ait illis. Venite poſt me faciã
Mar.1 vos fieri piſcatores hominũ. At
illi continuo relictis retibus ⁊ na=
ui ſecuti ſunt eum omnino. Et p
cedens inde vidit duos alios fra
tres Jacobum ⁊ Joannem reficiẽ
tes retia ſua cum zebedeo patre
eoꝛum. ⁊ vocauit eos. Illi autem
relictis retibus et patre ſecuti ſũt
eum oĩo. Et cũ tranſiſſet inde ie
ſus vidit mattheũ q̃ ⁊ leui dict⁹ eſt
filiũ alphei ſedẽtem ad teloneũ et
ait illi. Sequere me. Qui relictis
B oĩbus ſecut⁹ eſt eũ. Telos grece
Mat.9 latine vectigal. Iſte ergo erat pu=
F blican⁹ id eſt publica negocia ad=
Luc.5. miniſtrans q̃ ſine peccato aut vix
C aut nunq̃ adminiſtrant. Et nota a
Mar.2 quibus ⁊ qualibus oꝛta eſt eccl'ia
niſi a ſublimibus oꝛta eſſet. virtus
fidei ſciẽtie eoꝝ ⁊ potẽtie aſcribere
tur. ¶De vocatione reliquoꝛum
determinatum non habemus.

¶De aperta predicatiõe et mira=
culis domini. Capi.xlvi.

B Et aperte exinde predicabat
mat.4 dicẽs. Penitentiã agite ap=
A propinquabit enim regnum celo=
Lu.23 rum. Unde ⁊ poſt dixerunt facer=
A dotes ad pilatũ. Cõmouit vniuer=
Eſa.11 ſam iudeã incipiẽs a galilea vſq̃
huc: ⁊ ſic impletus eſt illud eſaie.
Primo tempoꝛe alleuiata eſt terra
zabulon ⁊ terra neptalim. Uñ et
primitiui cõuerſi a dño: q2 fuerunt
de finib⁹ illis dicti ſunt principes
zabulon ⁊ p̃ncipes neptalim. Eſai
as ſiq̃dẽ pphetauit de captiuita=
te decẽ tribuũ q̃ in tribubus illis
inchoata eſt. Nichilomin⁹ tamen
⁊ de alleuiatione ab onere pecca=
ti futura i partibus illis ad predi=
cationem chꝛiſti predixit. ¶Et cir=
cuibat ieſus totam galileam do
cẽs in ſinagogis eoꝛum ⁊ ſanans D
omnem languoꝛem in populo: et Ma.4
abijt opinio eius in totã ſyriã. Eſt
autẽ ſyria omnis regio ab euphra
te vſq̃ ad mare magnum a cappa
docia vſq̃ in egyptũ continens in
ter alias prouincias paleſtinã in
qua iudei habitabant. Uñ ⁊ ſuper
pſalmos thaboꝛ ⁊ hermon dicunt
motes ſyrie. Qñq̃ vo ſic legit ſy=
ria q̄ nullã includit partẽ iudee: ⁊
ſecute ſunt eũ turbe mlte diuerſa=
rũ regionũ. Quas cum vidiſſet ie=
ſus aſcendit in montem.

¶De electione duodecim apoſto=
loꝛum. Cap̃.xlvij. A

Et cum ſediſſet vocauit ad ſe mat.10
quos voluit ipſe et fecit vt B
eẽnt cũ illo duodecim quos ⁊ apo Mar.3
ſtolos .i. miſſos nominauit. Simo= C
nẽ quẽ agnominauerat petrũ ⁊ an Luc.6
drea frẽm ei⁹/Jacobũ zebedei et
Joãnẽ fratrem ei⁹. Et impoſuit his
duobus noĩa boanerges .i. filios
tonitrui: q2 vn⁹ eoꝝ intonuit dicẽs.
In principio erat verbum. Et am=
bo ſepe terrificã vocem patris au=
dire meruerunt. Philippũ ⁊ Bar=
tholomeũ/Thomam/⁊ Mattheũ
publicanũ/Jacobũ Alphei: ⁊ ta=
deũ fratrẽ eius
qui ⁊ iudas co=
gnoĩat⁹ eſt quẽ
lucas iudã iaco
bi vocat: qui ter
tio nomine di=
ctus eſt lebeus:
ſimonem cana=
neũ ⁊ iudã ſca=
riothẽ. In hoc
catalogo nomi=
na apl'oꝝ cõiũ=
nata quaſi pa=
riã ponũtur nõ
ſatis nota cauſa.
¶Quare vero
iacobus alphei
poſterioꝛ nume=
retur Jacobo ze
bedei et minoꝛ
dicat et ille ma=

Additio.
Ante electionẽ
apoſtoloꝝ q̃dã
ponũt de ſana=
tiõe demoniaci i
ſinagoga apud
marcũ et de ſo=
cru petri ⁊ de ſa
natiõe multoꝝ i
veſpera ⁊ de ſcri
ba q̃ acceſſit in
via ⁊ de doꝛmi=
tiõe chꝛiſti in na
ui: ⁊ d̃ demonia=
cis gerazenis et
paralytico de=
miſſo p tectũ et
de vocatiõe mat
thei ⁊ de conuiuio
leui ⁊ d̃ filia iairi

lor cum ꝓrogati‑na ſcelratis ſue fact⁹ ſit ab apoſtolis poſtea archieꝑs hieroſolymorum:et. ſenior fuerit:merito queritur. ¶ Ad quod melius videndum dicimus ꝙ anna mortuo ioachim de quo ſuſceperat mariã virginem data eſt in vxorem ioſeph generoſuo cleophe fr̄i ipſi⁹ ioſeph de quo poſt ſuſceptã filiam vocatamq; mariã dedit in vxorem alpheo de qua nati ſunt alpheo quatuor conſobrini dñi iacob⁹ ſimon. ꝛ iudas apl̄i ꝛ ioſeph qui ꝛ barſabas q̄ ꝓ iuda poſt cū mathia electus fuit. Et hi quatuor ꝑ ceteris cõſanguineis dicti ſunt frẽs dñi:qꝛ nõ ſolū cognati:ſʒ ꝛ agnati ei⁹ putabãtur tãq̃ ex duob⁹ fratribus ioſeph et cleopha deſcẽdentes. Inter quos tamẽ quaſi antonomatice iacob⁹ dict⁹ e ſt frater dñi:qꝛ q̃ ſimilimus fuit ei i facie. Itẽ mortuo cleopha anna nupſit viro tertio:ſcʒ ſalome ſuſceptãq; ex eo filiã ſicut et alias pri⁹ vocauit mariam. Et hãc duxit zebedeus. Habuitq; ex ea filios. Jacobū maiorem ꝛ Joannem:qui lʒ poſterior natu:maior tñ dictus eſt qꝛ pri⁹ vocat⁹ eſt a dño ꝛ prius adheſit ei. Qđ romana ſeruat eccleſia vt ſinguli in ordinibus ſuis priores ſint pri⁹ ordinati:ita dicit hieronym⁹. Alij vo᷑ vidẽtes mulieres agnominari ſolere a noĩbus viroꝝ vt marcia catonis dixerunt priorib⁹ viris mortuis/has duas marias nupſiſſe cleophe ꝛ ſalome vel priores viros fuiſſe binomios ꝛ dictum zebedeum cleophã/alpheū ſalomam.

ꝛ emorroiſſa: et duob⁹ cecis ꝛ demoniaco muto de q̄b⁹ ſol⁹ mattheus.

Additio.

Non fuit anna nazarea:ſed de ſephori circiter duo miliaria a nazareth.

A
Mat. 5
C
Luc.5

¶ De ſermõe dñi i mõte. ca. xlviij.

Ccedens aũt ĩ montẽ ſedit ꝛ acceſſerũt ad eum diſcipuli. Tiene? —

Ttẽdens aũt oclis i diſcipulos docebat eos dicens. Beati pauperes ſpū qm̄ ipſoꝝ eſt regnuʒ celorum ꝛc. Hunc ſermonem mattheus ꝛ lucas varie narrant. Ob hoc quidam tradũt dominuʒ pri⁹ eum feciſſe diſcipulis in ſupercilio montis ſedendo:poſt in latere montis cõmuniter diſcipulis et turbis ſtando. Alij vo᷑ tradunt non niſi vnū ſermonẽ factū cõiter diſcipulis et turbis. Quod autẽ horū verū ſit:non multum intereſt nos ſcire:ſicut nec ſcire intereſt:an mons in quo hec facta ſunt fuerit thabor:an alius mons in galilea. Sermonem quidẽ hũc a domino ad diſcipulos factū legimus in mattheo:ꝛ luca tãtum.

Additio.

Sed dr̄ ꝙ ſcđo miliario a capharnaū eſt deſcenſus montis vbi fact⁹ eſt ſermo domini et le proſus mūdat⁹.

¶ De oratione dñica. Caꝑ. xlix. B

mat.6.
A
Luc.11

Huic ſermoni interſeruit dñs orationeʒ dñicã q̄ octo ptes hʒ pria eſt captatio beneuolentie quã ſequunẽ ſeptẽ petitiões ꝛ diriguntẽ ad deuʒ patrẽ a quo petim⁹ nobis dari panẽ noſtrū ſuperſubſtãtialẽ:id eſt filiū. Nã ꝛ Chriſtus docuit nos ad petendū a patre in noĩe ſuo. Tres prime petitiones ſpectãt ad vitã futurã. Sicut ſanctificetẽ.id eſt firmetẽ i nobis nomẽ ſuū. In hac vita q̄ſi mobile eſt nomẽ pr̄is ad filios:qꝛ et iuda qñq; fuit dei filius quãdoq; non pro q̄ etiam poſſibilitate mouenda dixit apoſtolus. Timeo ne ꝛ ego ipſe reprobus inueniar. In patria enim apparebunt filij:ꝛ immutabiliter erit deus pater eorum. Adueniat id eſt ad te videndū veniat regnū tuum:vt ſit regnum in regno. Fiat voluntas tua ſicut in celo:et in terra:quaſi ſicut celeſtis eccl̄ia. nihil põt velle niſi quod ſcit te velle:ita et illa que adhuc militat in terra abdicatẽ voluntati tue. Quatuor q̄ ſequuntur ad militiam huius vite ſpectant: ſcʒ panem noſtrum ſupſubſtantialem da nobis hodie.id eſt chriſtum qui eſt ſuperſubſtantialis

talis id eſt ſuper omnes ſubſtan-
tias ⁊ eſt panis noſter in altari: vl'
ſunt due dictiones ſuperſubſtan-
tialem: ⁊ eſt ſenſus. Da nobis. ho-
die .i. in pn̄ti tp̄e panē noſtrum .i.
chriſtū qui ꝓpri⁹ eſt fideliū: ⁊ hoc
ſup panē .i. pter panē ſubſtantia-
lem .i. neceſſarium ad ſuſtentatio
nem quaſi da nobis vtrunq; panē
aīe et corporis. ¶ Luces poſuit
quotidianum quod de viatico tm̄
exponit. Grecus habet epiuſion.
Hebreus vero ſogolla .i. p̄cipuum
vel egregium: vel peculiarē. Ob
hoc forte lucas videns mattheū
dixiſſe ſogolla qđ ſonat peculia-
rem dixit quotidianū. Grecus ꝟo
interp̄s matthei q2 vidit eū dixiſ
ſe ſogolla qđ ſonāt egregium. Di
xit epiuſion. Tres que ſequuntur
patēt. Amen. hebre⁹ in fine ponit
vnā ex his tribus: amen ſela: ſalē
que ſonat vere ſemper patrem.

¶ Qđ diſcipuli miſſi ſunt cū pote
ſtate curandi. Ca. l.

A Um cōſummaſſet ieſus ꝟba
Ma.10 C hec ꝯuocatis diſcipulis .xij.
B dedit eis ptātem eijciēdi ſpūs im
Mar.3. mūdos; ⁊ curādi oēm infirmitatē
A ⁊ miſit eos p̄dicare regnum dei. et
Luc.9. ait. Nihil tuleritis in via neminē
ſalutaueritis .ſ.
ſicut alij q̄ nō ex
ſtudio optandi
ſalutē conſueue
rāt ſalutare. In
viam gentiū ne
abieritis nec in
ciuitates ſama-
ritanoꝝ itraue
ritis: gratis ac-
cepiſtis / gratis
date. Nō porta
bitis pecuniam/
nō panem/ non
duas tunicas .i.
ſupfluas/ nō cal
ciamēta / nō vir
gā. Secundum
marcū ꝟo ſoleis
vl' ſandalijs vti
iuſſi ſūt .i. pero
nibus ⁊ virgam
ferre que ꝑ po-
teſtate accipien
di neceſſaria fo
nitur. Ecce mit-
to vos ſicut oues
in medio lupoꝝ
qui vos recipit
me recipit.

Additio.
Inde eſt ꝙ dia-
co ſequit .iij. die
rogationū. Hic
primo deſtruit
ptās diaboli cū
homini dat po-
teſtas ſup eum.

Additio.
Inde eſt ꝙ dia-
con⁹ ſūpto codi
ce de altari ſub
ſilētio trāſit in-
clinās donec in
ambone ſalutat
pplm̄ quaſi in-
trans domū cui
offert pacē: nec
portat puluinar
i. ſolatia vite: ſ3
ali⁹ fert ei. Nec
obeſt ꝙ pului-
nar ſignificat
onus euangelij
leue. Forte inde
eſt ꝙ diacon⁹ nō
dicat Dn̄s vobiſ
cum niſi cum le
git euangelium
niſi raro. Raro
dr̄ ꝓpter diaco
nos cardinales vel benedictionē
cerei.

¶ De curatione leproſi. Ca. lj. A
Um aūt deſcendiſſet Mat.8
ieſus de monte teti B
git leproſum quaſi Mar.1.
iam ſoluens figuras C
⁊ ſanauit eum dicēs. Luce.
Uolo mundare. Et
addidit. Uide nemini dixeris: qua
ſi dicat. Uide ꝙ manifeſte ⁊ plene
mundatus es. Nemini dixeris. id
eſt: nemini neceſſe habes dicere
adeo res euidēs eſt: ſed oſtēde te
ſacerdoti ad cuius arbitrium re-
uocandus es. Ecce alios nondū
docet ſoluere legē ſanatus tamen
vbiq; predicauit.

¶ De ſeruo centurionis. Cap̄. lij.
C Um autē intraſſet caphar A
naum rogauit eum centu- Mat.8
rio per interuentum ſenio B
rum iudeorum vt ſanaret pue- Luc.7.
rum eius paralyticum. Et ait Je-
ſus. Ueniam et curabo eum. Ue-
nit autem potentia ſanandi non
corpore. Et ait centurio. Non ſum
dignus vt intres ſub tectum meū
ſed tantum dic verbo ⁊ ſanabitur
puer meus quia ⁊ ego ſolo verbo
per miniſtros meos operoꝛ. For-
te idola habebat in domo ⁊ immū
da iudeis. Et ſequētibus ſe ieſus
dixit. Non inueni tantam fidem in
iſrael. Subaudi: huius temporis
nec includuntur in nōie iſrael/ ſe-
quentes eū q2 ad eos loquebatur
quantū in hoc gentili. Et ſanatus
eſt puer in illa hora. ¶ Et ingreſ-
ſus ſynagogam ſabbato docebat
eos ⁊ ibi eiecit ab homine ſpm̄ im C
mundum clamantē. Quid nobis Mar.1.

F et tibi ieſu nazarene?veniſti pde-
Luc.4 re nos?ſcio q ſis ſanctus dei.

¶De ſocru Petri. Ca.liij.

B Et cū veniſſe Jeſus i domū
Mat.8 petri quā forte habebat in
C capharnaum per vxorem.
Mar.8 Jpſe eñ erat de bethſaida ad pe-
F titionem diſcipulo℞ ſanauit ſocrū
Luc.4 Petri febricitantem.

¶De filio vidue. Capi.liiij.

B Cum autem iret in ciuitatem
Luc.7 Naym que eſt in Galilea ſu
ſcitauit ante portam filium vidue
tangendo feretrū et dicēdo. Tibi
dico ſurge. ¶Veſpere facto obtu-
B lerunt ei energuminos ⁊ male ha
Mat.8 bentes ⁊ ſanauit omnes:et voluit
ire trans fretum. Et dixit ei vnus
ſcriba. Rabbi/ſequar te quocunq̄
G ieris. Volebat ſequi dñm vt diſce-
Luc.6 ret ſigna facere ad lucrū ⁊ ideo nō
auditur a dño. Dixit autē domi-
nus alteri. Seq̄re me. Qui rñdit.
Dñe permitte me primū ſepelire
patrem meum. Cui ieſus. Dimitte
mortuos i peccatis.ſ.ſepelire mor
tuos ſuos. Tu vade annuntia re-
G gnū dei. Nō phibuiſſet dñs ieſus
Luc.9 huncā ſepultura ſi nō eſſent alij
qui ſepelirēt. Et ait alter. Sequar
te dñe:ſed primū pmitte me renū
tiare his q̄ domi ſunt. Cui Jeſus.
Nemo mittēs manū ad aratrū et
reſpiciēs retro apt⁹ eſt regno dei.

¶Qō excitatus imperauit ventis
D et mari. Capit.lv.

Mat.8 Tunc aſcēdit ieſus i nauicu
B lā cū diſcipulis ſuis ⁊ dor
Mr.4 miuit i puppi ſup ceruical
D ⁊ orta tempeſtate excitatus a diſci
Luc.8. pulis impauit vēto et mari dicēs.
Tace ⁊ obmuteſce:⁊ ceſſauit tēpe
ſtas. Nō p errorē hereticoꝝ impe
rauit eis tanq̄ animantib⁹ qui oc
caſiōe hmōi verboꝝ q ola legū-
tur obedire deo dogmatizauerūt
oīa aīata eſſe. Sed dicunt ei obe-
dire inanimata qꝛ ſolo vbo facit
de his q̄ vult ſz quē loq̄ndi modū
ſolet dici: materia langoris obe-
diens vel inobediens medicine.

¶De duob⁹ obſeſſis a legiōe.lvj.

Cum aūt veniſſet trās fretū A
i regionē geraſenoꝝ q̄ eſt ꝯ Mar.5
galileā occurrerunt ei duo E
arreptitij ſeu iunis q̄ꝝ vn⁹ adora Luc.8.
uit ⁊ dixit. Quid nobis ⁊ tibi Jeſu
fili dei/veniſti ante tp̄s torquere
nos? Neſciebant demones eū dei
filiū ſz ſuſpicabant p miraculis ⁊
teſtimonio patris. Torqueri autē
ſe dicebant:qꝛ cogebantur exire ⁊
ceſſare a leſione. Dicebat enim illi
ieſus:exi ſpūs immūde. Sciebant
aūt in iudicio ſe torquēdos i abyſ
ſum. Cūq̄ dño querēti nomē ſuū:
dixiſſet ſe vocari legionē/ nō q ſic
vocaret:ſz.q.d. fruſtra queris no
mē qꝛ plures ſumus: rogabāt eū
vt mitteret eos in gregē porcoꝝ q̄
iuxta paſcebant. Et intrantes por A
cos pcipitauerūt eos in mare. Jn Mat.9
digene aūt rogauerūt eū vt trāſi-
ret a finib⁹ eorū. Cūq̄ aſcenderet
nauim ſanatū lz rogaret noluit ſe
cū ducere. Et redijt capharnaum
quā mattheus vocat ciuitatē ſuā
non origine ſed gēte:qꝛ quelibet
ciuitas galilee poteſt dici ciuitas
galileorum.

¶De paralitico demiſſo per te-
ctum. Capi lvij.

Et ſanauit paraliticū ante ſe A
demiſſuꝫ p tegulas: pmo re Mat.9
mittēs pctā ei⁹ q̄ fuerāt cā morbi A
qꝛ qō ob cām fit:ceſſante cā ceſſa- Mar.2
re dꝫ effectus. Et pter ſcribas et D
phariſeos q̄ putabāt eū blaſphe- Luc.5.
maſſe dixit paralitico vt ſurgeret
⁊ tolleret lectū ſuū/ ⁊ ſurrexit ⁊ tu
lit ⁊ abijt. Qꝛ ergo cōſtat q p pec
catis quoq̄ egrotat homo: medic⁹
viſitans egrū primo dꝫ eū mone-
re ad penitētiā ⁊ ꝯfeſſionē ne pec
cato manēte tanq̄ ferro in vulne-
re fruſtra ſit malagma apponere.

¶De puteo ſamaritane. ca.lviij. A

Cum aūt aſcēdiſſet in iudeā Joā.4
et iterū rediret in galileam
oportebat eū trāſire p ſamariā.ſ.
p regionē cuius caput fuerat ſa-
maria. Ciuitas ergo nomen anti-
quum amiſerat ⁊ dicebatur ſeba-
ſte:ſed regio nomen illud retinue-

rat

Additio.
Sichem mō dr
neapol' ꝗrto mi
liario a ſebaſte
diſtās. In ea iu-
xta fontē fecit ie
roboā vitl'os q̄s
poſuit ī bethel ⁊
ī dan qḋ eſt vno
miliario a ſichē

rat. Veniēs aūt
iuxta ſichem q̄
corrupte ſichar
dicebat: et erat
pute⁹ ī p̄dio qḋ
emit iacob a re-
ge emor qḋ ⁊ de
dit filio ſuo Jo-
ſeph. Et fatiga-
tus ex itinere ſe
dit ſup puteū ia
cob q̄ hacten⁹ ſic vocat⁹ fuerat ex
euētu q̄ ſequit᷑ poſt agnominat⁹ ē
pute⁹ ſamaritane. Sūt q̄ dicūt lo-
cū illū eſſe vmbilicū terre nr̄e ha
bitabilis: qꝛ ſingulis ānis quadā
die eſtatis meridiana hora ſol de
ſcēdit in aquā putei: nuſq̄ faciēs
D vmbrā qḋ phi apud ſienē fieri tra
Deut. diderūt. Jdeo em̄ dictū putant in
32. Deuteronomio. Conſtituit eū ſup
excelſam terrā. Jerunt aūt diſci-
puli in vrbē vt cibos emerēt venit
q̄ mulier haurire aquā q̄ dn̄o pe-
tenti potū quaſi notās eū dixit iu
deos nō cauti ſamaritanis cogno
ſcēs ex fimbrijs pallij dn̄m iudeū
eſſe. Tranſlatis decē tribub⁹ rex
aſſyriorū miſit perſas ⁊ aſſyrios ad
incolendā ſibi terrā. Qui ob metū
ferarū libros moyſi receperāt ⁊ le
gitima terre nec tamē ceſſabāt ab
idolatria. Qui primo cuthei voca-
ti ſunt a fluuio pſarū tunc aūt ſa-
maritani dicebant̄ quaſi medij in
ter iudeos et gentes. Qnq̄ tn̄ iu-
dei vocauerūt eos iacobitas: id eſt
ſupplantatores: qꝛ terrā fratrum
ſuorū que eos ꝯtingebat eis ſup-
plantauerant. Horum cibis ⁊ va-
ſculis non vtebantur iudei. Cum-
q̄ colloquēdo cum ieſu accepiſſet
ab eo q̄ quinq̄ viros habuerat: et
ſexti erat cōcubina: ait. Video qꝛ
ꝓpheta es tu ⁊ ſtatim queſiuit de
ter inmationem queſtionis que in
ter ipſos ⁊ iudeos verſabatur. Di
cebant enim iudei propriū locū
adorandi eſſe hieruſalem ⁊ tēplū.
Samaritani vero montē gazarim
ī quo antiqui patres adorauerūt.
Jeſus autē dixit tempus veniſſe
in quo nec in hieruſalē nec in mō
te illo adorarent homines: quaſi
diceret. Non prefero locū loco in
adorando. Vbiq̄ enim adoretur
deus tn̄ in ſpiritu ⁊ veritate: id eſt
ex dilectione que eſt a ſpiritu: ⁊ ꝓ
his qui vere ſunt id eſt ꝓ eternis.
Cui mulier. Scio q̄ meſſias venit
id eſt in ꝓximo eſt vt veniat: Forte
⁊ ſamaritani ſigna aduēt⁹ domi
ni notauerant. Meſſias hebraice/
chriſtus grece/ vnctus latine. Pu-
nice quoq̄ meſſe: dicit᷑ vnge. Lin-
gua enim punica et Syra affines
ſunt hebree. Dicit ei Jeſus. Ego
ſum qui loquor tecum. Reliquit
mulier hydriam et abijt in ciuita-
tem monens ciues egredi ad vidē
dum hoiem qui dixerat ei queecū-
q̄ fecerat et dicebat. Nūquid hic
eſt chriſt⁹. Timuit aſſerere qḋ au-
dierat ⁊ credebat ne viri indigna-
rent̄ a muliere doceri. Ciuib⁹ vero
egredientibus vocauit diſcipulos
ieſus: et ait. Segetes paratas ad
meſſem. id eſt paratos ad creden
dū. cū tamen adhuc ſupereſſent
quatuor menſes ad meſſem. Vn-
de perpendit᷑ hyemis tēpore hoc
factum Jeſus autē ad petitionem
eorū intrauit vrbē ⁊ māſit ibi aliq̄t
dies et multi crediderunt in eum.

¶ De filio reguli. Ca. lix.

F
VEnit autem iterum in Ca- Joā. 4
na galilee a iudea in quam
aſcenderat. Et erat ibi quidā re-
gulus id eſt de potentioribus ter
re ſub rege: cuius filius infirmaba-
tur nō in cana ſed in capharnaū.
Et rogabat dominum. vt deſcēde
ret ⁊ curaret filium ſuum. Qui re-
dargutus eſt a domino: quia non
credebat eū poſſe ſanari niſi cor-
porali p̄ſentia ⁊ tactu. Et ideo dū
inſtaret ille: ait ei. Vade fili⁹ tuus
viuit: ⁊ ſic abſēns vbo ſanauit eū.
Deſcēdēſq̄ pater cū cognouiſſet
filiū ſanatū in hora q̄ vbi dn̄ici: cre
didit ipe͛ ⁊ domus ei⁹ tota. Credit᷑
iſte fuiſſe iudeus: qꝛ dixit ei dn̄s.
Niſi ſigna ⁊ ꝓdigia videritis nō cre
ditis. Judei em̄ ſigna querunt.

¶De conuiuio leui. Capitu.lx.

F E T fecit ei leui cõuiuiũ indo
Luc.5. mo ſua. Et diſcumbebãt cũ
eo publicani q̃ fuerãt ſocij
leui quem cũ arguerent phariſei
ꝙ cum talibus edebat ait. Nõ ve-
B ni vocare iuſtos: ſꝫ peccatores ad
Mat.9 penitentiaꝫ. ¶Excuſauitq; diſci-
pulos de eo ꝙ nõ ieiunabant. Tũ
C quia rudes erant nec difficilia ſu-
Mar.3 ſtinerent: tũ quia corporaliter cuꝫ
B eis erat: quia cũ auferretur ab eis
Mat.9 plurimũ ieiunarẽt. Ex hoc quidã
G dicunt ꝙ ablato Chriſto in aſcen
Luce.5 ſione: ieiunauerunt diſcipuli vſq;
ad miſſioneꝫ ſpiritusſancti. Et ob
hoc ieiunãt ab aſcẽſiõe vſq; in pẽ-
tecoſten. Nec etiã tunc celebrant
nuptias quaſi iã inchoãtes tres
D hebdomadas añ feſtũ ſcti ioãnis.
mat.12 Sed nõ eſt autenticũ: nec in acti-
D bus apoſtolorum legitur tũc de
Luc.11 ieiunio eorum: ſed de oratione tã-
tum. ¶Querentibus autem pha-
riſeis ſignum de celo negauit eis
tanq̃ indignis: qꝛ deteriores erãt
niniuitis et regina auſtri qui nec
legeꝫ dei in ꝓphetas habuerant.
Et nota ꝙ in antiquioribus codi
cibus niniuite legitur.

¶De filia archiſynagogi ꝛ emor
roiſſa. Capitulum.lxj.

C E T ecce princeps ſynagoge
Mar.5 Jair⁹ adorauit eũ dicẽs: fi-
F liameamõ mortua eſt.i.mor
Luc.8. ti ꝓxima: vt marcus et lucas di cũt. Ueni pone manũ ſup eam. ꝛ viuet. Et dum iret inſter emorroiſſa ab annis xij. retro veniẽs tetigit fimbriaꝫ veſtimẽti eius ꝛ ſanata eſt. Am-broſi⁹ in ſermone de ſaluatore dicit hanc fuiſſe marthã. Enumerãs enim beneficia Chriſti

Additio.

In eccleſiaſtica hiſtoria legiť ꝙ q̃dã fecit ſtatuã ereã in honore ſaluatoris ꝛ p⁹ ſtatuaꝫ marthe vbi ſanata ẽ ꝛ q̃dã herba naſcebatur ibi q̃ qñq; creſcebat ita ꝙ tãgebat fimbriã veſtimẽti: ꝛ erat tãte fortitudis ꝙ q̃cũq; ſumeret ex ea ab ol languore ſanabať.

circa genus humanũ poſt aliqua
premiſſa ſubdit. Dum languiduꝫ
ſanguinis fluxum ſiccat in mar-
tha: dum demones expellit de ma
ria dum corpus rediuiui ſpiritus
calore conſtringit in lazaro. Ue-
niens autem in domum Jairi in-
duxit tantum ſecum Petrum Ja-
cobum et Joannem fratrem eius
qui quaſi ſecretarij eius erãt ꝛ pa
trem et matrem puelle. Et eiectis
irridẽtibus eũ: quia dicebat puel-
la dormit tenens manum puelle
ait. Tabita cumi/quod ſonat puella tibi dico ſurge. Tamẽ tibi dico nõ eſt de interpretatione et iuſſit illi dari

Additio.

Quidaꝫ dicunt hoc factum eſſe in medio hieruſalem ſub reg.s ſalomonis.

manducare. Hoc enim eſt verum
experimentum vere reſurrectõis.
Magi enim mortuos ſuſcitant q̃-
buſdam characteribus alligatis
ſub vtraq; aſſella et loqui eos et
incedere faciunt: ſꝫ comedere ne-
qnaq̃ poſſunt.

¶De duob⁹ cecis ꝛ ð ſurdo.c.lxij.

E T trãſeũte inde ieſu ſecuti E
ſũt eũ duo ceci clamantes. mat.9.
Fili Dauid miſerere noſtri. D
Cumq; veniſſet domum: id eſt ad mat.7.
domum ſuam. Nazareth: tetigit
oculos eorum et aperti ſunt. Cũ-
q; dixiſſet eis videte ne quis ſciat:
tamen diffamauerunt eum in to-
ta terra illa. Egreſſis illis obtu- B
lerunt ei mutum demonium ha- Luc.11
bentem et eiecto demone locutus
eſt mutus. In greco tamen meli⁹
ſonat ſurdum q̃ mutum.

¶De beelzebub. Capitu.lxiij.

C Umq; laudaret euꝫ B
turba. Phariſei dice mat.12
bãt. in beelzebub ꝓn E
cipe demonioꝝ eiecit mar.3.
demões. A belo ꝓmo B
mine idoli: varie gen Luc.11
tes ſꝫ idiomata ligue ſue cogno-
minabãt idola ſua. Babyloni⁹ di-
xit bel: moabita beel: paleſtini ba-
al. Quãdoq; aliquid perſuadebãt

vt

vt beelphegoꝛ. i. deus tentiginis
qui eſt priapus. Qñq; baalim qui
eſt deus ſydonioꝝ ⁊ ſonat vir meꝰ
id eſt robur meum et caput. Beel=
zebub: tamē nullius idoli nomen
erat: ſed iudei irriſoꝛie vicinum ſi
bi idolum acharonitarum ſic vo=
cabant. Et ſonat vir muſcaruꝫ: ob
ſoꝛdes immolatitij ſanguinis quē
ſequantur muſce. Nec eſt finalis
litera. d. vel. i. vel. v. ſed. b. Quibꝰ
ait ieſus. Filij autem veſtri in quo
eijciunt: q. d. ſi in filijs veſtris hāc
expulſionem deo datis: cur non in
Nota. me idem facitis. Erant enim de iu
deis exoꝛciſte qui per exoꝛciſmos
ſalomonis demones eijciebāt: ma
xime ſi radix cuiuſdā herbe pone
retur in naribꝰ obſeſſi. Ait eñi ioſe
phus ſe vidiſſe quendam exoꝛci=
ſtam captū ⁊ adductū vt vaſpaſia
num dū obſideret hieruſalē q̄ an=
nulū ſub cuiꝰ gēma radix erat: po
ſuit i naribꝰ cuiuſdā obſeſſi: ⁊ ad
iurauit demoneꝫ ⁊ egreſſus eſt de
mon. Ut aūt ꝓbaret eiectū demo=
nē poſuit peluim aqua plenam in
medio ⁊ adiurauit demonē vt ſub
uerteret peluim: ⁊ ſubuertit eam.
Qđ aūt in annulis quidā icludūt
ſpm̄ immūdū: per quē imperant
alijs demonibus nō creditur eſſe
ſalomonis inuentum. De cypria=
no magno martyꝛe dicit auguſtinꝰ
ꝙ in pixide quadā eburnea dū ad
huc magus eēt tres habebat de=
mones incluſos per quos qđ vole
bat operabat̄/emittendo illos ad
qđ volebat ⁊ poſtea redibāt. Sed
puellā cuiꝰ amoꝛe tenebat̄ nunq̄
potuit adducere: q2 illis ſemper ſi
gnaculū crucis oppoſuit. Quo per
cepto: cyprianus ad fidem conuer
ſus ē: poſtea martyꝛ factus cum iu
F ſtina virgine.
Luc. 7 ¶ De maria magdalena. ca. lxiiij.
HIc quidam dicūt dn̄m voca
tū i nazareth a quodā pha
riſeo in domū ſuā ⁊ ibi magdale=
ne dimiſſa pctā: q̄ ⁊ ſecuta eſt cum
plures dicunt in bethania factum
ſed neq; locus nec tempus quo fa
ctum eſt ex euā=
gelio certificari
poteſt.

Additio.
Magdalum op
pidum eſt. ij. mi
liario a tyberia
de: que pꝛius chenneret dicta eſt.

¶ De miniſterio marthe. ca. lxv.

FActū eſt aūt dū aſcē=
deret i iudeā ieſus in
q̄ddā caſtellū intra=
uit: ⁊ martha excepit
illū i domū ſuā ⁊ mi
niſtrabat ei. Seſſio
aūt ſoꝛoꝛis illiꝰ audiētis dn̄m ꝓla
ta ē a domino miniſterio marthe
nō ꝙ maioꝛis meriti: ſed q2 nō au
ferretur ab ea.

¶ De q̄ōne Joannis
Capitulum. lxvi.

IOannes aūt cum audiſſet in A
vinculis opera Chꝛiſti miſit mat. xi
ad eū duos de diſcipulis ſuis di= B
cens. Tu es qui venturus es, an Luc. 7
alium expectamus. Non dubita=
bat ioānes qui dixerat ecce agnus
dei/ecce qui tollit pctā mūdi. Sed
cum adhuc diſcipuli eiꝰ dubitarēt
miſit eos ad ieſum. q. d. Ite ad eū
⁊ ab ipſo querite vtrū ipſe ſit xp̄s
an adhuc vēturus ſit. Tn̄ grego=
rius ſuper ezechielem videt̄ velle
ꝙ ioānes neſciebat vtrum per ſe
vel per alium ſpoliaret infernum
q. d. Pꝛope eſt vt deſcendā ad po=
pulū meuꝫ. Q2 ḡ te nūtiaui ſupie=
vis vt inferis te nūtiē? Jeſus autē
amouit dubitationē eoꝝ oſtenden
do certa ſigna ſui aduentus. Illis
aūt abeūtibꝰ cōmēdauit ioannem
turbis dicens. Inter natos mulie=
rū nō ſurrexit maioꝛ ioanne bapti
ſta: ⁊ eſt hic mulier nō ſolū ſexꝰ no
mē: ſꝫ ⁊ nomē fracture. Utrū autē
ſanctioꝛ eo poſt aliq̄s fuerit vel fu
turꝰ ſit idiſcuſſum eſt. Nec ob hāc
laudē credēdū eſt hereticis q̄ di=
xerunt ioannē eſſe angelū hūana
tū: q2 etiā dn̄s ꝓdixerat de eo fuiſ=
ſe dictū. Ecce ego mitto angelum A
meum ⁊c. Addiditq; dn̄ſq; omnis mala. 3
lex ⁊ pꝛophete vſq; ad ioannem ꝓ
phetauerunt. Ubi intelligendum
eſt ex maxima parte: q2 poſt ꝓphe
rauit

tauit agabus: ꝛ quatuoꝛ filie phi
lippi. ¶ Tunc exprobrauit ciuita-
C tib⁹ galilee in quib⁹ plurimas fe-
mat. 11 cerat virtutes: ꝛ ꝓpoſuit illis tyrũ
C ꝛ ſydonẽ. Redeuntes aũt quidã
mat. 10 apl'orum ad eũ nũciabant ei q̄ do-
D cuerant ꝛ fecerant. Et duxit eos in
mar. 6 deſertũ locũ vt requieſcerent pu-
ſillum nec em̄ edendi ſpacium ha
bebant pre turbis.

¶ De ſeptuagintaduobus diſci-
pulis. Cap. lxvij.

B Poſt hec deſignauit ꝓſens ꝛ
Lu. 10. alios. lxxij. diſcipulos: ꝛ mit
tebat eos binos ante faciẽ ſuam.
Reuerſi ſunt aũt ꝛ hi cũ gaudio
C dicentes. Domine etiam demonia
Lu. 10. ſubijciunt nobis. Exultauit ergo
D iesus ꝛ dixit. Cõfiteor tibi dn̄e pa-
mat. 11 ter celi ꝛ terre qui abſcondiſti hec
a ſapientibus ꝛ prudẽtib⁹ ꝛ reuela
ſti ea paruulis.

Additio.

Et nemo nouit patrẽ niſi filius neq̄ filium niſi pr: erubeſcat eunomi⁹ dicens ſe plenã habere notitiã de patre ꝛ filio nec excludit vtrinſq̄ ↄnexio. Ob hoc enim arrius ſpiritum creaturã eſſe putauit et non equalem il

In corõis eccleſiarũ ſunt. xij. maiores turres quaſi. xij. apl'i ꝛ duodecim minores quaſi. xij. ꝓphete ꝛ. lxxij. cãdelabra ꝓ his diſcipulis deſignãdis: ꝛ angeli q̄ſi cuſtodes eccleſie intelliguntur.

lis: quia non ſciebat quicquid illi.

¶ De ſolutione ſabbati/ꝛ confri-
catione granorum. Cap. lxviij.

Et factũ eſt in ſabbato ſecũ
A do primo cum ieſus ꝛ diſci-
mat. 12 puli eius trãſiret per ſata: grana
D cõfricata manib⁹ edebãt diſcipu-
mar. 2. li. hoc exponit ſic. In ſabbato ſe-
A cundo primo aduerbialiter cũ ie-
Luc. 6 ſus intraret per ſata ꝛc. Uel i ſab
bato ſcd'o a primo de quo ꝓceſſit
ſermo. Uel eſt vna dictio quam di
cit lucas deuteron ꝓteron: nos ſe
cundo primũ. hoc aũt ſabbatum:
q̄d diſcipuli non obſeruabãt ideo
ſic vocauit vt ſignificaret ſpãle
ſabbatum iam inchoari ꝛ legalia
ceſſatura. Eſt em̄ ſabbatum ſpiri-
tale ſcd'o primum. i. ſuperius infe-
riore ſcilꝫ legali quaſi factũ de ſe
cũdo primum. Q'd em̄ prius fuerit
a lege factũ eſt ſcd'o munere gratie
quaſi caput verſum eſt in caudaꝫ.
Un̄ ꝛ ſi quis chriſtũ velit appella-
re adã ſcd'o primum non errabit.
Uel ſunt due dictiones ꝛ dr̄ ſcd'm
ꝛ primũ tpe: q2 ꝛ ante legẽ ſancti
patres ſabbatizauerũt ꝛ poſt lega-
li ſabbato medio interpoſito. Cuꝫ
aũt pharisei dicerẽt: q̄d facitis q̄d Ma. 4
nõ lꝫ ſabbatis excuſabat eos dn̄s
multiſ modis. Tũ q2 neceſſitas ex
cuſabat eos ſicut excuſabat dauid
ꝛ pueros ei⁹ qñ comedit panes ſa
cerdotales. Nec peccauerũt ſacer
dotes circũcidẽtes ꝛ ſacrificãtes i
ſabbato. Tũ q2 ꝓſente autoꝛe dn̄o
ſabbati faciebant hoc: q2 etiã non
peccauit Joſue dum circuiuit hie-
rico ſeptem diebus. Nec etiam ho
die eger ſi ſoluit ieiuniuꝫ reus eſt.
Dixerunt autem pharisei hoc nõ
licere ſabbatis. Quia alia die lice
bat ſcd'm legem edere grana ſege
tis propinquoꝝ ſed nõ metere fal
ce. Nota prios apl'os ſoluiſſe ſab-
batũ quos tamẽ recipiunt hebio-
nite cum repudient paulum qua-
ſi legis tranſgreſſorem. A

¶ De manco. Cap. lxix. mat. 12
Factum eſt autem in alio ſab A
bato intrauit ieſus ſynago- Mar. 3
gam ꝛ erat ibi homo manum ari- B
dam habens ꝛ obſeruabant eum Luc. 6
pharisei ſi ſabbato curaret. Cũq̄
queſiſſet ab eis/ſi licꝫ ſabbato cu-
rare nec reſpondiſſent curauit lan
guidum cõfutãs ſupſtitioſos: qui
ſabbatis pecus lapſum a fouea ex
traherẽt. Ipi aũt colloquebantur
quidnã facerent ieſu. Jeſus autẽꝫ
ſciens receſſit inde ꝛ ſecuti ſunt eũ
multi ꝛ curauit eos.

¶ De quatuoꝛ parabolis ad tur-
bas in naui. Cap. lxx. D
Factum eſt autem in diebus Luc. 6
illis exijt Jeſus in montem A
orare ꝛ erat pernoctans ibi in ora
tione

mat.12 tione. Et cum dies factus eſt vo-
A canit diſcipl'os ſuos forte adhuc
Ma.13 dormiētes z ſedebat ſecus mare.
G Cūq; cōgregarentur turbe aſcen
mar.4 dens naviculā docebat de ea tur
A bas ſtantes in littore in ꝑabolis
Luc.8. loquēs eis. Propoſuitq; eis para
bolā ſeminantis in terram tripli-
citer malā nec ferentē fructū z in
vnā bonā faciē
tem fructum cē
tuplum. Secun
do ꝓpoſuit pa
rabolā ſeminā-
tis bonū ſemē:
cui inimic⁹ ho-
mo ſuꝑſemina-
uit zizania in
qua illud qđ dr.
Sinite vtraq;
creſcere vſq; ad
meſſem videtur
paulo cōtrariū
qui ait. Auferte
malū de medio
veſtri. Sȝ inter
triticū anteq̄ ve
niat ad ſpicā et
lolium: grādis
eſt ſilitudo: vix
diſtingui poſſūt.
Hoc igit̄ dictū
eſt de ābiguis:
illđ pauli de ma
nifeſtis. Tertiā
ꝓpoſuit ꝑabo-
lam de grano ſi
napis. Quartā
ꝓpoſuit de fer-
mēto qđ mulier
abſcondit in fa
rine ſtatꝫ trib⁹.
Statū eſt gen⁹
mēſure in pale
ſtina modiū z
dimidiū capiēs
Seorſum aūt di
ſcipulis diſſere
bat oīa. Tūc
dimiſſis turbis
venit in domū z
dixerunt ei diſcipuli. Ediſſere no-
bis parabolam zizaniorū. Primā
enim ex eis expoſuerat in navi.

¶ De tribus parabolis in domo ad diſcipulos. Capi.lxxi.

CUmq; expoſuiſſet qđ queſie
rant in parabolis: etiam lo D Mat.8
cutus eſt eis. Et propoſuit para-
bolam de theſauro abſcōdito in
agro pro quo emēdo vendidit in
uentor omnia que habuit. Aliam
quoq; propoſuit de inuenta z em
pta bona margarita. Tertiam q̄ȝ
de ſagena miſſa ī mare in qua di
citur: q̄ in gehenna erit fletus et
ſtridor dentiū: in quo innuitur re
ſurrectio corpoꝝ futura. Hoc aūt
nomen gehenna euangelicum eſt
tātum z creditur a dño inuentum
ob ignem inextinguibilē: q̄ erat
ſcrutatus idolis ī valle iuxta hie
ruſalem: q̄ dicebatur tophet. Vel
etiam gehennon quaſi terra filio
rum ennon. i. hominis ſic vocati
ꝑ quē idolatre traiiciebāt paruu
los ſuos: ſicut nos traiicim⁹ eos
per aquā baptiſmi. Ignis quoq;
dicebatur tophet: non ſatis nota
cauſa. Vel forte q̄ quodam artifi
cio de viſcerib⁹ terre per lapides
ſpōgioſos quos tophos dicim⁹
iugiter erumpebat.

¶ De ſaltu domini. Capi.lxxij. D G

ET veniens in patriam ſuā Mat.13
docebat in ſynagoga eorū A
ita vt mirarētur z dicerēt. Mar.6
Unde huic ſapientia hec. Nonne D
hic eſt fili⁹ fabri nōne maria ma- Luc.4
ter ei⁹: z fratres z ſorores ei⁹ ſunt F
apud nos. Quod nō eſt intelligē- Joā.4
dum ſm̄ eluidium: q̄ virginē pe-
periſſe domino fratres de ioſeph
dogmatizabat. Vel ioſeph de alia
vxore liberos ſuſcepiſſe. Sed cō-
ſobrini eius: fratres ſūt dicti ſunt
ſicut abraā dixit ad loth. fratres
ſumus. Marcus ait dominum di
ctū ab eis fabrū. Credebant enī
fabrū quia ioſeph fabri filium di
cebant. Et paucos ibi curauit ꝑ-
ter incredulitatem eorū dicens.
Nemo ꝓpheta acceptus eſt ī pa
tria ſua: z repleti ſunt omnes ira.
Et eijciētes

Additio.

Et nota qđ ſuꝑ hūc locū habet in antiqua gloſa. Nō eſt credē dū valētiniano heretico qui ex hoc loco trahēſ fomētū erroris: dicit terras eſſe ī hoie. z ſm̄ eas eſſe tres creatores. Animā cui⁹ de⁹ creator. Corpus cui⁹ creator diabolus. Alialitatē ſiue ſpiritum quēdam vitalē cōmunē nobis cū brutis: cui⁹ creatores angeli: Sȝ h̄ nō tm̄ tres: ſed q̄rtaȝ addidit nec de his terreis ītelligit̄. Nec facit vir catholic⁹ niſi duas ī hoie animā ſcȝ z carnē. Animalitatē aūt vel ſpiritum vitalem vel ſenſualitatē q̄cquid illis ſit cōmune cū brutis nobis animalibus ſub carne cōprehēdit z ſic tenet vir catholicus.

Et eiicientes eum extra ciuitatem duxerũt eum vſqꝫ ad ſupercilium montis vt precipitarent eum ille autẽ tranſiens p medium illorum ibat. Adhuc oſtenditur ibi locus qui dicitur ſaltus domini: p quem dñs deſcedens impreſſit ſe rupi: ⁊ cedens ei rupes fecit ei locũ quaſi latibulum in quo adhuc veſtigia rugarum veſtimentorum eius impreſſa olim notantur.

¶ De decollatione ioannis. Capitulum. lxxiij.

A mat. 14 B Mar. 6 In illo tempore herodes tetrarcha diẽ natalis ſui celebrauit coram principibus ſuis et primis galilee. Ubi puelle ſaltãti datum eſt p munere caput Joannis baptiſte in diſco. Eſt autẽ diſcus vas rotundum deſuper valde extẽtum: vnde ⁊ dapifer diſcoferus dicitur. Quãqꝫ menſa superior diſcus dicitur. Aliquñ mapa q̃ menſale dicitur: diſcus appellat: vnde ⁊ animalia dicuntur apparuiſſe petro in diſco quem alibi liber actuum apoſtolorum linteum vocat. Credibile eſt ꝙ herodes cũ vxore de nece Joannis ſub tali occaſione faciẽda prius ſecreto tractauerit. Diſcipuli vero Joannis tulerunt corpus eius de carcere ⁊ ſepelierunt illud. ¶ Chronica .et xj. liber hiſtorie eccleſiaſtice tradunt Joannem in caſtello arabie trans iordanem dicto macherõta vinctũ ⁊ trũcatũ. Corpus vero in ſebaſte vrbe paleſtine inter heliſeum ⁊ abdiam ſepultũ. Caput autẽ hieruſalem humatũ eſt iuxta herodis habitaculũ. Oſſa ei⁹ tpe Juliani apoſtate gẽtiles ſparſerunt: inuidẽtes miraculis que fiebant ad eius monumentum. Que rurſus collecta ab eiſdem cremata ſunt: ⁊ puluis vẽtilatus. Quod quaſi ſm martyriũ in iã mortuo quidẽ repreſentant neſciẽtes: dum in natiuitate ei⁹ oſſa collecta vndecũqꝫ cremãt. Cum autẽ colligerent oſſa quidã monachi a hieroſolymis mixti latenter collegenti bus magnã eorum partẽ tulerũt inter q̃ etiã digitus quo dñm mõſtrauit fuiſſe perhibet quem poſt beata Tecla inter alpes attulit: ⁊ dr eſſe in eccl'ia maurianẽſi. Tulerũtqꝫ oſſa ad philippũ hieroſolymitanũ epm̃ nouũ q̃ miſit ea p iulianũ diaconũ athanaſio alexãdrie epõ. Que poſt theophil⁹ eiuſdẽ vrbis epõ repoſuit in tẽplo ſerapis a ſordib⁹ purgato: baſilicã qꝫ in honore Joãnis conſecrauit quãqꝫ .ſ. theodoſio iubente phana gẽtiũ deſtructa ſunt. Tpe vo marciani pncipis duobus monachis orietalib⁹ q̃ ob orõnẽ venerãt hieroſolymã ioãnes reuelauit caput ſuũ. Sꝫ nõ multũ poſt incuria perditũ: platũ eſt ab aliis in ediſſam alꝰ emiſſam vrbem phenicie: et in quodã ſpecu in vrna ſub terra nõ paruo tpe ignobiliter recõditum donec denuo idẽ Joannes caput ſuũ oſtẽdit marcello religioſo abbati ⁊ pſbytero qui in codem ſpecu habitaret. Qꝺ cũ ille iuliano vbi aliꝗ hñt iulioramo: eiuſdem vrbis epõ indicaſſet eleuatũ eſt. Ex quo tpe cepit in eadem vrbe decollatio ioannis celebrari ipſa die vt arbitramur qua caput inuẽtũ eſt ſiue reuelatũ: qꝺ poſt cõſtãtinopolim trãſlatũ eſt ⁊ inde ad galliaſ. Aliꝗ tradũt nõ eẽ ſeſtũ decollatiõis ſꝫ de collatione oſſiũ ei⁹ prius facta ⁊ cõbuſta. Joſeph⁹ aliã tradit cauſam necis baptiſte dicens cũ ꝑdicaſſe holbne iuſtitiã. ⁊ obtẽtu baptiſmi multos ꝯgregaſſe in vnũ. Timẽſqꝫ herodes diſpẽdium ꝑ populi ſui ſequẽtis Joãnem occidit eũ. Et refert ioſeph⁹ inde coſtradidiſſe herodẽ ob hoc miſerabilr̃ in primo victum ab exercitu arethe regis.

¶ De quinqꝫ panibus ⁊ duobus piſcibus. Capi. lxxiiij.

Audiuit aũt herodes famã ieſu ⁊ ait. Joannem ego decollaui. Quis ãt iſte ẽ de q̃ audio talia: ⁊ querebat eum videre. Qꝺ cũ audiſſet ieſus aſcẽdens in nauiculã ſeceſſit A mat. 14.

receſſit in locū deſertū ſeorſum et
ſecuti ſunt euʒ turbe pedeſtres de
ciuitatib⁹ ⁊ curauit eos. Erat aũt ꝓ
ximus dies feſt⁹ qui dicit̃ paſcha.
¶ Ueſpe aũt facto .xij. diſcipuli di
B xerũt ei. Dimitte turbas vt eũtes
ma.14 inueniãt ſibi eſcas. Et ait ieſ⁹. Da
A te illis mãducare: et facite eos di
mat.6. ſcũbere ſup viride fenū ꝑ cõtuber
A nia .i. per diuerſas ſocietates ħo
Joã.6 minū q̃ de viculis venerant. Et ac
B ceptis q̃nqꝫ panib⁹ hordeaceis ⁊
Luc.9 duob⁹ piſcib⁹ a puero quodã qui
vn⁹ de diſcipulis fuiſſe credit̃: per
apl'os dedit eos populo q̃ꝫ quiqꝫ
milib⁹ viroꝝ exceptis mulierib⁹ ⁊
puulis ⁊ de fragmẽtis īpleuerũt
cophinos .xij. ¶ Et ſtatim coegit di
C ſcipulos aſcẽdere ī nauiculã ⁊ pce
ma.14 dere eū trãs fretū ſm mar'. ad be
F thſaidã donec dimitteret turbas.
mar.6 Qd̃ ꝫ lucas di. hoc factū ī loci be
Ubi.s. thſaide ītelligẽdū eſt nõ ꝓceſſit in
finib⁹ eius: ſed iuxta tyberiadẽ vt
dicit ioãnes: ⁊ q2 ad eã ptinebãt.
Qd̃ aũt ioã. dicit eos trãſfretaſſe
B ad capharnaū intelligẽdū eſt per
Joã.11 bethſaidã trãſiſſe capharnaū. Je
ſus aũt cū cognouiſſet ꝙ hoĩes il
liuolebãt eū rapere facere regẽ: q2
ſub tali rege videbat̃ eis nõ poſſe
egere: fugit ⁊ aſcẽdit in mõtẽ ſol
otare. hic eſt mõs in q̃ ſermonẽ fe
cit a q̃ ꝑ miliare diſtat loc⁹ refectio
nis hui⁹ q̃ hodie dr̃ mẽſa ſtra quã
eſt locus ille in q̃ poſt reſurrectio
nẽ comedit ptẽ piſcꝫ aſſi ſupra q̃ro
eſt ps illa marꝫ .s. quã dñs ãbula
uit quã alia vice excitat⁹ ſedauit.
¶ Qd̃ dñs ãbulauit ſup mar. lxxv.
C D Nauicula vero in qua erant
diſcipuli iactabat̃ fluctib⁹
ma.14 vidẽs aũt eos ieſus laborãtes q̃r
G ta vigilia noctis venit ad eos am
Mat.6 bulans ſupra mare. Quatuor vigi
C lias noctis faciunt excubãtes ī ca
Joã.6 ſtris. Prima dr̃ conticinium in qua
omnes ſimul vigilãt. Secunda in
tempeſtum in qua adoleſcentes.
Tercia gallicinū in q̃ viri. Quar
ta ante lucanū in qua ſenes. has
dominus alijs nominib⁹ vocauit
ſero an media nocte. an gallicani
tu: an mane. Cūqꝫ putarent diſci
puli eū eſſe phantaſma et clama
rent ait. Ego ſum: nolite timere.
Non dixit quis eſſet: quia ex nota
voce poterant euʒ agnoſcere. Uel
vt intelligerẽt ipſum eſſe eum qui
moyſi dixerat qui eſt miſit me ad
vos. Poſt petrus iuit ad eū ſuper
aquas quẽ dum mergeretur ere
xit dñs. Qui cū aſcendiſſet nauicu C
lã ceſſauit vẽtus et ſtatim fuit na Joã.6
cta nauis ad terrã ad quã ibant.

¶ De verbis domini pro quibus quidã abierunt retro. Cap. lxxvj.

ALtera die turbe q̃
pauerat Jeſus ſtra
uerũt naues ſuper
uenientes a tyberia
de et venerunt ca
pharnaū inuenien
tes ieſum mirabant̃ quomodo il
luc veniſſet cū ſolã vidiſſent naui
culã quã nõ intrauerat. Cūqꝫ co
mederent cibū quẽ eis fecerat: ta
mẽ preferebãt ei mãnã dicentes.
Patres noſtri mãducauerũt in de
ſerto manna panem de celo dedit
eis dñs. Tũc dixit eis ieſus. Ego
ſum panis vite qui de celo deſcen
di. Murmurabãt aũt iudei dicen
tes. Nõne hic eſt fili⁹ ioſeph cui⁹
nos nouimus patrẽ et matrẽ: Et ait ie
ſus. Panis quem ego dabo caro
mea eſt ꝓ mũdi vita. Litigabant
ergo iudei adinuicẽ dicẽtes. Quo
modo poteſt hic nobis carnẽ ſuã
dare ad mãducãdū. Tũc addidit
dñs. Niſi mãducaueritis carnem
meã ⁊ biberitꝫ ſanguinẽ meū non
habebitꝫ vitã in vobis. hoc auteʒ
multi ex diſcipulis audiẽtes dixe
rũt. Durus eſt hic ſermo: quis po
teſt eum audire: Et abierũt retro
et iam cum illo non ambulabant.

¶ De traditionibus phariſeoꝝ cõtra mãdata dñi. Cap. lxxvij. E Luc.11

ROgauit ãt quidã phariſe⁹ C
ieſuʒ: vt prãderet apud eū. mat.23
Cūqꝫ veniſſet eū nõ baptizatꝫ ma
nibus prandere: murmurabat in
tra ſe. Cui dominus ait. Uos pha
riſei

riſei qđ deſoris eſt calicis et cati-
ni mūdatis ⁊ nō ꝙ int⁹. q.d. corpo
ra mūdatis ⁊ nō alas ſtulti nōne
de⁹ vtrūq; fecit. hoc ꝯ manicheos
ꝗ alas tm̄ a deo creatas dicūt car
nē ꝟo a diabolo ⁊ addidit. Date
F elemoſynā: ⁊ ecce oīa mūda ſunt
Luc.11 vobis ꝗdā ꝗꝫ ſcribe ⁊ phariſei ve
A niētes a hieroſolymis vidētes di
Ma.15 ſcipulos ei⁹ cōib⁹ manibus mādu
B care dicebāt: q̄re diſcipli tui trāſ-
mar.7. grediunt traditiones ſenioꝝ ⁊ rñ
dit ieſus. Quare vos trāſgredimi
ni mādata dñi ꝑpter traditioneꝫ
veſtrā. Nā deus dixit. Honora pa
trē tuū ⁊ matrē tuā. Qđ nō tm̄ pro
reuerētia dictū eſt verum etiā pro
neceſſarijs obſequijs exhibēdis.
Hi phariſei ipietatē ſub nole pie
tatis docebāt dicētes filios meli⁹
facere ſi deo ꝟo pñi vouerēt ꝗ pa-
rentibus offerēda erāt inſtruētes
eos quid parentibus egenis rñde
rēt. O pater/corbā: quod ē ex me
tibi ꝓderit. Corban eſt munus vo
tiuū. q.d. Quod voui deo: vis tibi
prodeſſe abſit Et conuocatis ad
ſe turbis: ait illis. Nō quod intrat
in os coinquinat hominem: intel-
lige apud deum: ſed qđ ꝓcedit ex
ore. Primū intellige de ore carnis
ſecūdum de ore cordis. Nam ⁊ vo
mitus inquinat hominē. Vñ ⁊ qui
dā libri habēt ſꝫ qđ ꝓcedit ex cor
de. Quare ergo idolothitis ⁊ his ꝗ
furtiua ſunt et rapta nō veſcimur
pro ſcādalo vitādo. Cibus eīm i ſe
mundus eſt. Et dixerūt ei diſcipu
li. Scis q̄ꝛ phariſei audito hoc ꝟ-
bo ſcandalizātur ſcalō vel ſcāda
lon offendiculū pedis vel ipaꝫ rui
naꝫ dicim⁹. Et rñdit. Sinite illos
ceci ſunt ⁊ duces cecoꝝ. Nō eīm a
veritate ꝑ ſcandalo recedēdū eſt.

Quod cibus non tranſit in vir tutem nature. cap. lxxviij.

B Umq; itraſſet ieſ⁹ do-
Ma.15 mum ait petrus. Ediſ
C ſere nobis parabolaꝫ
mar. 6 iſtā. Et reſpōdit. Non
itelligitis ꝙ omne qđ
in os intrat vadit in ventrem: ⁊ in
ſeceſſum emittitur. Nihil enim de
cibis tranſit in virtutem nature ꝗ
refulget ſed ci-
bis adiuta in ſe
tantum creſcit
⁊ manet. Et ſub
iūxit. De corde
autē exeunt ſur
ta ⁊ cetera. Pla
to pricipale aīe
putauit eſſe in
cerebro id eſt ra
tionem iram in
felle: deſideria
in iecore: ſed iu-
xta chriſtum pri
cipale anime eſt
in corde. Mar-
cus ꝑ coinq̄nat
ponit cōicat iu
xta hebreū idio
ma qui commune immundum di
cebant: quia cibos cōmunes voca
bant prohibitos in lege quos im
mundos iudicabant: quia alie gē
tes cōmuniter illis veſcebātur.

Additio.
Dicūt heretici
dñm idiotā fuiſ
ſe et phyſicam
ignoraſſe quia
plures cibi per
artus ⁊ venas ⁊
medullas ⁊ ner
uos funduntur
qđ ꝓbat ꝑ eos.
ꝗ iugē vomituꝫ
hūt ſumpto ci-
bo ⁊ tñ corpulē
ti ſunt: ſꝫ queli
bet humoꝝ pur
gatio ſeceſſio di
ci poteſt.

De muliere chananea. c. lxxix.

S Urgēs īde ieſ⁹ abijt
in fines tyri ⁊ ſidōis. C
Et rogabat euꝫ mu mat.15
lier gentilis chana
nea ſyro pheniſſa
gñe ꝑ filia ſua ꝗ ma
le a demonio ve
xabať. Chana-
nei quōdā iudei
icoluerāt ſꝫ poſt
diſpſi ſunt. Ex
hac diſperſione
erat mulier iſta
ex ſyriꝭ ⁊ pheni
cib⁹ orta. Qui-
dā tñ dicūt tyro
pheniſſa: q̄ꝛ ſic
pheniſſa: eratq;
tyria ſicut et di-
do fuit: hoc no-
mine indicātes
regioneꝫ mulie
ris et patriam.

Additio.
Tyrus originē
tumulatū celat
Ante tyruꝫ fuit
lapꝭ marmore⁹
grandis: ſuper
quē ſedit ieſus
illeſus tempore
gētiū: ſꝫ poſtea
a francis ⁊ vene
tianis mutilat⁹
ſupra cuius reſi
duuꝫ in honore
ſaluatoris eccle
ſia ꝯſtructa eſt. A
mat.10

Jeſus autē non reſpōdit ei verbū
ne ſibi contrarius videretur qui
dixerat.

dixerat. In viã gẽtiũ ne abieritis
p̄o qua cũ intercederent diſcipu
li rñdit. Non ſum miſſus niſi ad
oues que perierũt domus iſrael.
At illa venit ⁊ adorauit: ⁊ ait. Do
mine adiuua me. Cui dominus.
Non eſt bonum ſumere panem fi
liorum ⁊ dare canibus ad mandu
candū. Hebreorum more gẽtiles
canes dixit: quia edebant ſangui
nem vt canes. Et eſt ſenſus. Ueni
curare iſrael primogenitum ⁊ nõ
dum gẽtes. Cui illa. Etiam domi
ne. Nã ⁊ catelli edunt de micis q̃
cadunt de mẽſa dñoꝝ ſuoꝝ. q.d.
Uerũ eſt qđ dicis. Fac ḡ mihi qđ
fit canib⁹. i. modicũ panis tu impar
tire mihi. Et ieſus commendans
fidem mulieris ait. Fiat tibi ſicut
vis. ⁊ ſtatim ſanata eſt filia eius.

¶ De ſurdo ⁊ muto. Cap. lxxx.

E Mar.7. ET iterũ exijt de finib⁹ tyri ⁊
venit ad mare galilee inter
medios fines decapoleos. i. perue
nit ad illũ locũ maris: cui e regio
ne contra poſita erat decapolis. i.
regio decẽ vrbiũ circa pellã et ga
darã ꝫ galileã. Et adducũt ei ſur
dũ ⁊ mutũ. Et poſuit digitos I au
riculã ei⁹ ⁊ ait. Effeta qđ eſt adapi
re. Et ad ei⁹ iperiũ adaperte ſũt au
res eius ⁊ ſoluta eſt lingua illius.

¶ De probatica piſcina. C. lxxxi.

A Joã.5. POſt hoc erat feſtus dies iu
deoꝝ. Nõ determinat̃ qđ ſꝫ
põt itelligi feſtuꝫ nouoꝝ. i. pẽteco
ſtes quia predicatum eſt iam de pa
ſcha quo decollatus eſt ioannes.
Sequitur Uero de ſcenophegia
poſt de encenijs. Aſcendit autem
ieſus ad diem feſtum. Erat au
tem hieroſolymis probatica pi
ſcina cognominata hebraice be
thſaida: quinqꝫ porticus habens.
in quibus iacebat multitudo lan
guentium expectantiuꝫ aque mo
tum. Angelus enim deſcendebat
in eam quandoqꝫ et mouebatur
aqua: et qui primus poſt aq̃ mo
tum deſcendebat in eaꝫ: ſanus fie
bat a quacũqꝫ detineretur infirmi
tate. Probaton grece latine ouis.
Hiſtoria

Sic ergo dicta erat quia in ea na
thinnei hoſtias lauabant. Solet autem collecta aqua piſces nõ habẽs piſcina dici quaſi ꝑ contrariuꝫ. De hac motione incertum eſt quã

Additio. Nathinnei erãt aque bauli in templo qđ officium ſubdiacones aquã ſacerdoti miniſtrantes habent.

do ceperit. Qđ aũt incertum eſſet qñ moueri debebat inde perpẽdi
tur ꝙ languidi ſũp erãt ibi q̃ ad
certam horam conuenirent tantũ
ſi ſciretur. Traditur a quibuſdã
ꝙ regina ſaba vidit in ſpũ in do
mo ſaltus que nethota dicebatur
lignum dñice crucis et nunciauit
ſalomoni cum iaꝫ receſſiſſet ab eo
ꝙ in eo moreretur quidam ꝑ quo
occiſo perirent iudei ⁊ perderent
locum et gentem. Quod timens
ſalomon defodit illud in terra vbi
poſt facta eſt piſcina. Appropin
quante autem tempore paſſionis
chriſti ſuperenatauit quaſi prenũ
cians chriſtum et exinde cepit mo
tio predicta. Sed hoc non eſt au
tenticum. Cum autẽ ſanaſſet ibi
ieſus hominem habentẽ. xxxviij.
annos in infirmitate ſua precepit
ei vt tolleret grabatum ſuum: et
ibat ferens illud. Grabatum eſt le
ctus pauperum vbi tantum capi
ti aliquid ſubſtratum eſt dictuꝫ a
graba greco quod eſt caput. Erat
autem ſabbatum. Dicebant ergo
iudei. Nõ licet tibi tollere graba
tum tuum. Qui reſpõdit. Qui me
ſanauit dixit vt irẽ ⁊ tollerẽ illud.
Cũqꝫ q̃ſiſſent qs ẽ ille? Rñdit. Ne
ſcio. Poſt inuenit eum ieſus i tẽplo
et dixit ei. Sanus factus es: iam
noli peccare ne deterius tibi con
tingat. Tunc homo nunciauit iu
deis ꝙ ieſus eum ſanauerat.

¶ De zelo iudeoꝝ ꝙ xp̄s filiũ dei
ſe fecit. Ca. lxxxij.

CUm ḡ arguerẽt eũ ꝙ i ſab C Joã.5
bato operabat̃ ait illis. Pr̃
me⁹ vſqꝫ mõ operat̃ ⁊ ego
operor. q.d. Non ſex dies tãtum
Scolaſtica. C operatus

operat⁹ eſt pr̄ vt putatis:ſ; ſemꝑ
operaꝛ de⁹ gubernādo renouādo
vt permaneāt cōdita cu; quo ego
operoꝛ ergo bonu; eſt ꝙ ago. ¶ Cō=
ſtat ergo eſſe ſacramētu; qḋ de re
quie ſabbati legiꝛ. Propterea er=
go magis querebāt interficere il=
lum:qꝛ patrē ſuum dicebat deum.
Ait iterū ieſus. pater diligit filiū
filius quos vult viuificat:nec pa=
ter iudicat quēꝙ̄:ſ; omne iudiciū
dedit filio:qꝛ et ſolus fili⁹ venit in
carnē vt iudicaret mūdū.i.argue=
ret ⁊ poſt in iudicio ſola filij per=
ſona apparebit iudicās ⁊ ſi qua ꝑ
feretur a iudice ſnīa proferet ea;.
Predixitꝙ eis ꝙ alius.i.antichri=
ſtus veniret nō in nomine patris:
ſed ſuo ⁊ eum reciperēt.

¶ De refectione quatuor milium ⁊ ſeptem panibus. Capit.lxxxiij.

D Et relictis illis iteꝝ abijt ſe
mat.15 cus mare galilee i deſertū.
A Cūꝙ turba multa ibi eēt ait
mat.8. diſcipulis. Miſereoꝛ ſuꝑ turbā:qꝛ
iā triduo ſuſtinent me nec hn̄t qḋ
manducēt. Cūꝙ accepiſſet a diſci
pulis ſeptem panes et piſciculos
paucos precepit vt diſcūberent ſu
per terrā. Forte in alia refectione
circa paſcha adhuc erat herba ſu
ꝑ terrā nūc aūt ꝑ feruore terre il=
lius ia; nō erat ibi herba:qꝛ poſt
penthecoſtē erat vt prediximus. Sa
tiatis autē.iiij.milibus viroꝝ:abſ
ꝙ mulierib⁹ ⁊ puulis de fragmen
tis impleuerunt ſeptem ſportas.
Eſt aūt ſporta vas de iuncis et fo
lijs palmarum contextum.

A ¶ De quodā ceco. Cap.lxxxiiij.
mat.16 Et aſcēdēs ieſus nauim cū
B diſcipulis venit in ꝑte; ma
mar.8 gedō. Eundē locum vocat
marc⁹ dalmanuta:qꝛ bi omi⁹ erat:
⁊ obliti ſūt diſcipli tollerē panes ⁊
docebat eos. Cauete a fermento
phariſeoꝝ ⁊ ſaduceoꝝ ⁊ herodis.
Cūꝙ putarēt ſe tacite notatos de
panū obliuiōe arguit eos ꝺ modi
citate fidei qꝛ eo p̄ñte timebāt poſ
ſe egere. Scḋm marcū illuminauit
hic cecum. Sed de ſimilibus ſuffi
cit nobis aliqua ponere. Alia trā=
ſimus qꝛ concanonica ſunt illis.

¶ De confeſſione fidei qua; fecit petrus pro omnib⁹. Capit.lxxxv.

Venit autē ieſus in
partes ceſaree phi
lippi. Philippus in B
termio iudee ſeptē Matt.
trionali cōſtituit ſibi 16.
ciuitatem quam vo C
cauit ceſaream philippi:in memo mar.8.
riam tyberij et ſui nominis: ⁊ eſt C
in regione phenicis vbi ad radi= Luc.9
cem libani oriuntur duo fontes.
ior/et dan.quorum riuuli ſocia=
ti ſub montibus gelboe ſub vrbe
cedar:ſecus medicabilia balnea:
iordanem faciunt. Sed et nomen
eius ex ſuis nominibus quaſi con
ponūt. Tamē hieronymus dixit.
Quia ciuitas illa olim dicta ē dā.
vbi vitulū aureū poſuit hierobōā
a qua riuus ꝑterfluens dictus eſt
iordanis:quaſi ex nomine fontis
⁊ ciuitatis cognominat⁹. Ciuitas
eadē nūc paneas ꝺr. Joſeph⁹ dicit
vltra ceſareā.cxx. ſtadijs modicū
lacū eſſe:qḋ a rotūditate phiola ꝺr
ſemꝑ plen⁹ ⁊ nūꝙ̄ exuberās. Ibi
oriꝛ iordanis ⁊ paulo poſt terram
ingrediꝛ. ⁊ ad radicē libani ebulit
quod prim⁹ philippus tetrarcha
deꝑhendit. Nā miſſis i phiolā pa
leis:eas apḋ paneas redditas in
uenit. Sic ioſeph⁹ vocat fontē ſub
libano. Dicit etiā ſuꝑ ſeleuciā; ex
quodā lacu naſci riuū:quē vocat
minorē iordanē:et ex duob⁹ riuis
ad locum qui dicitur aureum tem
plum iouis confluentibus iorda=
nis conficitur. Et interrogabat ie
ſus diſcipulos ſuos dicens. Que;
dicunt homines eſſe filium homi=
nis. Eſſe filium hominis ſoli chri
ſto conuenit. Adam enim filius
terre:alij filij hominum:ſol⁹ chri
ſtus filius hominis vnius. At illi
dixerunt. Alij ioannem baptiſta;:
alij heliam. alij hieremiam aut
vnu; ex prophetis:id eſt heliſeū.
Quia chriſt⁹ baptizabat putabāt
ſuſcitatū baptiſtā vel ꝓphetā ali
quē duoꝝ q̄ trāſeūtes iordanē ba
ptiſmū ꝑfigurabāt.i.helie et heli=

B ſci.hieremiā ꝓ0 ideo qꝛ ſanctifi=
hier. 1. catus ab vtero legit. Auguſtin⁹.
pōt monere ꝙ lucas dicit dn̄z in
terrogaſſe diſcipulos cū eēt ſol⁹
orā̄s. Marcus vero dicit in via: ſꝫ
eū monet ꝙ nunꝗ̄ orauit in via.
Forte bisqueſiuit. Cūꝗ̄ queſiſſet
ab illis ſuā vel ipſoꝝ ſu͂lam dixit
petrus ꝓ oībus. Tu es xp̄s filius
dei viui.i.tu es hō ſm ꝙ vnctus
es pre participib⁹ tuis: ⁊ es deus
filius dei viui. Hebrei em̄ conſue=
uerūt deū vocare viuū in ſuggil
latione idoloꝝ q̄ nō viuūt. Et ait
ieſus. Beat⁹ es ſimon bariona.i.
barioanna .i.fili⁹ ioānis: dicūt em̄
q̄dā vicio ſcriptoꝝ corrupte poſi
tū iona ꝓ ioanna. Et addidit. Tu
es petrus: qꝺ latini ⁊ greci dicūt
petrā: hebrei ⁊ ſyri cephā. Idē er
go eſt tu es cephas. Et ſup hanc
petrā a q̄ diceris petr⁹ edificabo
eccl'iam meā. Uel ſup hāc petram
Luc.9. quā cōfeſſus es q̄ ſola fundamen
tuꝫ eſt. Et promiſit ſe ei daturum
claues regni celoꝝ. Forte tunc ei
ſoli dedit vel poſt reſurrectioneꝫ
cum alijs. Tūc p̄cepit ieſus diſci
pulis ſuis ne cui dicerent ꝙ ipſe
eſſet xp̄s. Ubi intelligēdū eſt tunc
donec eo ſuſcitato qꝺ audierant
in aure predicarent ſuper tecta.
D ¶ Tūc cepit eis oñdere: qꝛ opor
mat.16 tebat eū ire hieroſolymā ⁊ multa
D pati ⁊ occidi: ⁊ tertia die reſurge
mar.8. re. Quo ſcorſuꝫ aſſumpto: dixit ei
petrus. Abſit a te dn̄e nō erit tibi
hoc. Sicc⁹ hꝫ ꝓpiti⁹ ſis tibi dn̄e.
Cui dn̄s. Uade poſt me ſathana:
nō ſapis ea q̄ dei ſūt.i.ſeq̄re ſn̄az
meā nec aduerſeris mihi. Satha
nas em̄ aduerſariū ſonat. Fuerūt
q̄ dicerent petrū nō eſſe correptū
ſed ſathanā hoc ei ſuggerētē: ob
eius hunc errorē: ſcilicet quia cre
didit ſathane: etiā dicūt ꝙ dictuꝫ
ei eſt: beatus es promiſſionem fu
turam tantum eſſe.i.beatus eris.
G ¶ Tunc conuocata turba cuꝫ di
mat.16 ſcipulis ait. Si q̄s vult venire poſt
me: abneget ſemetipſum ⁊ tollat
crucem ſuā et ſequatur me. Crux
vero tripliciter tollitur. Per mar
tyriuꝫ: per mortificationē carnis: D
per proximi compaſſionem. Mar.8
¶ De transfiguratione domini. C
Capitulum.lxxvj. Luc.19

Et poſt dies ſepteꝫ A
aſſūpſit petrū iaco= mat.17
bū ⁊ ioānem fratrē A
ei⁹: ⁊ duxit illos ad Mar.9
montē thabor excel D
ſuꝫ vt orarēt. Lucas Luc.9.
dicit diē.viij.eū
diē l q̄ p̄dixerat
quoſdaꝫ de eis
viſuros anteꝗ̄
morerentur glo
riam regni: ⁊ il
lum in quo vide
runt connume=
rās. Mattheus
⁊ marc⁹.vj.me=
dios tantū po=
nētes. Et notā=
dū ꝙ mattheus dicit Iacobū fra=
trē Ioannis. ¶ Auguſtinus ſuper
ep'laꝫ ad galathas ſcribit iacobū
ep̄m interfuiſſe tranſfigurationi.
cui etiā videt ambroſius ꝯſentire.

Additio.
Quarto milia=
rio a nazareth
ē mōs thabor l
deſcēſu cui⁹ mel
chiſedech obs
uiauit abrae.
Secundo milia
rio a thabor eſt
mons hermō.

Et factū eſt dū
oraret trāſfigu
rat⁹ eſt añ eos:
⁊ facies eius re
ſplenduit ſicut
ſol: ⁊ veſtimēta
ei⁹ facta ſunt al
ba ſicut nix: qua
lia fullo nō po=
teſt facere ſuper
terrā. Et appa=
ruerūt illis moy
ſes ⁊ helias lo
quētes cū eo de
exceſſu quem cō
pletur⁹ erat in
hierl'm.i.ð mor
te eius: et ait pe
trus. Dn̄e bonū
eſt nos hic eſſe:
ſi vis faciamus
hic tria taberna
cula tibi vnuꝫ/
moyſi vnū/ ⁊ he

Additio.
Uidet cōtrarie=
tas eē l ꝓbis ex
poſitorū augu=
ſtini ⁊ ābroſij ⁊
matthei: cū mat
the⁹ dicat Iaco
bū zebedei frēꝫ
ioānis q̄ maior
dict⁹ eſt cū eſſet
minor natu īter
fuiſſe transfigu
rationi. Augu=
ſtinus videt cō
tradicere Iaco
bum ep̄m inter
fuiſſe. Legit an
teꝫ ꝙ Iacob⁹ al
phei minor.ſ. q̄
⁊ frater dn̄i di=
ctus ē: ep̄s hie=
roſolymitanus
fuerit. Quod ſic
ſolui pōt qꝛ oēs
lye vnū

epiſcopi fuerūt: et ſic nō eſt ↄtrariū precipue cū non dicat hieroſolymitan⁹ ep̄s ſed ſimplr ep̄s. Magis mouet quod dicit Ambro. q̄ p̄mus ſacerdotale ſoliū aſcendit qđ nequaq̄ đ iacobo maiore pōt itelligi iō dicēdū ꝙ ꝑt itelligi đ myſtico ſolio ſacerdotali: qꝛ p̄m⁹ martyriū ſubijt vñdicꝰ. Occidit iacobum fratrē ioannis gladio.

lye vnū. Et fctā eſt vox de nube dicēs. Hic eſt filiꝰ meꝰ dilectus: ip̄m audite. Cū ꝗ timore corruiſſent diſcipuli tetigit eos ieſus ꝛ ait. Surgite nolite timerꝰ. Et deſcendēs p̄cepit eis ne cui dicerēt donec reſurgeret. Quidā dicunt hanc chriſti gloriam in aere circūfuſo fuiſſe nō icorpore: quod tūc habebat mortale. Alij ad tēp⁹ depoſuiſſe mortalitatē3. Alij ip̄m ſemꝑ habuiſſe tale corpus per natura3: ſed vt videretur et pateretur fecerat illud mortale ad tp̄s: ꝛ ibi qualis erat per naturā talem ſe oſtendit: ꝛ talem vt aiunt ſe dedit diſcipulis in cena quia talis in modico pōt eē loco: vanum eſt autem in huiuſmodi laborare ꝛ ſequi naturā in miraculis. Ita enim in carne mortali oſtēdit gloriam immortalitatis: ſicut poſt reſurrectionē in carne immortali cicatrices: ꝛ palpādum ſe prebuit et comedit. Et ſic varie ſentiunt autores de moyſe ꝛ helia. Et ſuper lucam inuenies gloſam que dicit eos ibi fuiſſe. Hoc potuit eſſe de helia qui adhuc viuit. Alia que dicit angelos eoꝝ corpora aſſumpſiſſe.

Additio.

Quatuor habebūt corpa poſt reſurrectionem immortalitatē: impaſſibilitatē: glorificatione3: agilitatem: ꝛ ſicut ante paſſionē in corpore mortali dominus quedam ſigna immortalitatis oſtēdit: vt quā do diſcipulis corpus ſuū dedit ita etiā poſt reſurrectionē quedam ſigna corporis mortalis oſtēdit vt quādo thome cicatrices oſtendit.

De lunatico. Capitu. lxxxvij.

In ſequēti die ad preces patris ſanauit filiū lunaticu3 quē oblatū ſibi diſcipuli ſanare nō poterāt. Non ex vitio lu- ma.17.
ne patiunꝰ lunatici: ſed demones eos vexant his temporib⁹: vt per lunam infament lune creatorem. Erubeſcat Iulianus qui dicit nullum peccatum eſſe in puero. Legitur em̄ de iſto: qꝛ a pueritia lunaticus fuerat: in quo ſi nihil haberet ſuum demon: non illum poſſideret. Cumq̄ queſiſſent diſcipuli quare ipſi nō eiecerint: ait ꝓpter incredulitatem veſtram. Quia ſi habueritis fidem ſicut granum ſinapis dicetiſ mōti huic trāſi hinc ꝛ tranſibit. Quod tranſlatiue de diabolo preſenti quē eiecerat poteſt intelligi: quia a nullo ad literam legitur factum: niſi ꝙ ad preces gregorij neoceſarienſis legitur quidam mōs retractus ꝛ dediſſe locum baſilice fabricāde. Et ad preces cuiuſdam patris lapis tranſlatus de horto. Uel gratia exempli pro quolibet impoſſibili dictū eſt. Unde in Luca aliud eſt exemplū. Diceetis huic arbori moro/tranſplantare in mare et obediet vobis.

De verbis domini quibus innuit triduum mortis ſue. Lu.18.

Capitulum. lxxxviij.

Et acceſſerūt quidā phariſeorū ad ieſum dicētes Uade hinc id eſt de galilea: qꝛ Lu. 15.
herodes querit te interficere: et ait illis. Ite dicite vulpi illi: quia ecce demonia eijcio: ꝛ ſanitates ꝑficio hodie ꝛ cras ꝛ tertia die conſumor: quod eſt. Ipſe nō occidet me ſed ego ponam animā meam ita ꝙ prima die mortis intrās infernum: tollam demoni tyrānidē ſuam. In craſtino educā captiuitatem quam ſanitati reſtituā: dū portā paradiſi apertā ei oſtēdā: vel ponam eā in paradiſo que eſt in extre-

in extremis maris ad orientez:q̄ſi reſtituens hominem ſanitati quaz perdiderat. Tertia die reſurgam conſummat⁹. Poteſt tñ hoc referri ad tres annos opationis miraculoꝝ xp̄i in quoꝝ tertio ↄſummat⁹ eſt. Et q̄ſi oñdens ieſus ꝙ nō moreretur in dñio herodis. addidit qꝛ nō capit ſcriptura ſupple aliq̄ me pphetā perire extra hieruſalem.

¶ De tributo inuēto in ore piſcis. Capitulum. lxxxix.

G
Mat. 17. Et cū veniſſet capharnaum acceſſerūt queſtores cenſus capitis. ⁊ miſſus a dño petrus ad mare tulit piſcē in cuius ore inuenit ſtaterem. i. duo didrachmata et ſoluit pro ſe ⁊ pro domino. Et ſi enim dominus loculos haberet: tamen ea que data erāt ei in vſus pauperum in vſum proprium noluit expendere.

¶ Qď apoſtoli queſierunt q̄s eorum eſſet maior. Capi. xc.

B
Ma. 18 Cum autem diſcipuli queſiſſent in via quis eorūz maior
E
Mar. 9 eſſet acceſſerunt ad ieſum et dixerunt. Quis putas maior eſt in regno celorum: quaſi dicerent. Dic
F
Luc. 9. quis maior eſt inter nos modo qꝛ ille idem maior erit in celo. in quo errabant. In futuro enim omnis prelatio ceſſabit angelorum ⁊ hominum vt apoſtol⁹ tradit. Et amplexans ieſus paruulum docuit ſimiles paruulo. i. humiles in via exaltari in patria. ⁊ qui vellet primus eoꝝ eſſe fieret omnium miniſter. Hinc eſt ꝙ prim⁹ olm in eccleſia ſeruorū dei ſe fatetur. Paruul⁹ iſte vt quidā tradunt fuit martialis apoſtolus lemouitarum.

¶ De parabola ouis ⁊ drachme ⁊ filij prodigi. Cap. xci.

B
mat. 18 Cumq̄ ſcandalizatores puſillorum dixiſſet per metaphoram
A
Luc. 15 membrorum eruēdos et proijciendos. nec cōtēnendū vnuz de puſillis: ad oſtēdendū quanti ſint puſilli apud patrem dixit eis parabolā ouis cēteſime reportate relictis nonaginta nouē. Licet eñ pa‑ſtor plus diligat centum oues q̄ vnā tñ magis ſollicit⁹ eſt de perdita q̄ de manētibus. ¶ Pro eodem B Luc. 15 addidit parabolā de decīa drachma inuēta. Et eſt drachma mumis certe quātitatis habēs imaginem regi. Drachma vero drachmatis quarta pars ſtateris eſt. ¶ Tertiā C Luc. 15 quoq̄ de eodē ſubdit parabolam de filio prodigo in quo non ſolum gaudiū ſuuz de puſillis redeuntibus oſtendit. ſed etiā inuidētiū murmur arguit: in qua ſili quas porcoꝝ ci buz dixit. Et eſt ſcđm quoſdam fruct⁹ arborꝭ ſonū faciēs cū comedit. Eſt autē gen⁹ leguminis ſonori frondib⁹ et vacuis: quod magis onerat q̄ reficiat. Et nota quis quod in auibus dicitur altile: in animalibus dr̄ ſaginatum.

Additio. Dragma dragmatis gen⁹ carminis de quo dr̄ Dulcia cantica dragmatis, drama ſine g. cantiū cū pſonarū quo ſcriptū eſt canticum amoris: ēt declinat a q̄buſdam dramis: a quibuſdam dramatis.

¶ De dimittendo fratri ſe ptuagieſſepties. Cap. xcij.

Cumq̄ addidiſſet dominus C mat. 8. de corripiendo fratre qui in te ſolo peccauit. id eſt te ſolo ſcien B Lu. 17 te prius ſecreto: poſt coram teſtibus: poſt coram eccleſia. ⁊ addidiſſet: quecūq̄ ligaueritis ſuper terram ⁊c. queſiuit petrus an dimittēdum ſit fratri peccāti vſq̄ ſepties rñdit ieſus. Imo vſq̄ ſeptuagies: i. cccc. nonaginta vicib⁹: ⁊ etiam ſeptuagies ſepties. id eſt oēm iniuriam. vt bis legatur ſeptuagies ſepties: ita ſcꝫ vt prima expoſitio referatur ad tēpus. q. d. Imo ſemꝑ dimittes. Secūda ad omnem iniuriam: qꝛ ſeptuaginta ſeptem ex numero vniuerſitatis: et numero traſgreſſiōis id eſt x. vij. ⁊. xj. eſt compoſituꝫ.

Additio. Septenari⁹ dr̄ numer⁹ vniuerſitatis qꝛ vniuerſitas dierū currit ꝑ ſeptē dies hebdomade Unde nari⁹

narīꝰ numerꝰ dr trāſgreſſionis:qꝛ
vnitate trāſgredit decē:ꝛ non pue
nit.ad.xij.ꝗ iterū:bonꝰ numerꝰ eſt
ꝗtū ad ſignificata. Et nota ꝙ ꝗliꝫ
bet tenet rancorē animi ꝓ iniuria
dimittere etiā ſi nō petat veniā ꝗ
leſit. Qḋ ꝛ petierit teneoꝛ ei dicere
aue:ſubuenire ſibi ſi īdignerit:qḋ
nō teneoꝛ niſi petat:niſi ſim pfectꝰ.
D Qḋ aūt dimittendū ſit petēti dhs
mat.18 p ſerui parabolā ſuboſtendit cuiꝰ
debitum reuocauit dhs ſuus:quia
noluit miſereri conſerui ſui.

¶ Qḋ ob ſolā fornicationem vxoꝛ
poteſt dimitti. Capi.xciij.

ma.19 ET factuꝫ eſt poſt ſermones
A iſtos migrauit ieſus a galiꝫ
mar.10 lea ꝛ venit in iudeā trās ioꝛ
danem : et ſecuti ſunt eum galilei
et curauit eos ibi. Et acceſſerunt
ad eum phariſei tentantes ꝛ dixe
runt. Si licet homini dimittere vxo
rem quacunqꝫ ex cauſa. quibus
ait dominus. Quod deus inſtituit
coniugium:ꝛ ideo nō licebit homi
ni ſeparare illud quia etiam ſic vo
B luit dominus virum adherere vxo
Gen.2. ri ꝙ propter eam relinqueret paꝫ
trem ꝛ matrem id eſt effectum ſuū
magis dirigeret homo ad procrea
tionem liberorum ꝗ̄ ad curam pa
rentum. Sicut enim humoꝛ de raꝫ
dicibus aſcendit ad arboꝛem :et
tranſmittitur ad ſemen ꝛ ad radiꝫ
ces non redit ita affectus a paren
tibus ad filios trāſmittitur nec cō
uertitur.id eſt maioꝛ eſt affectus ꝛ
pronioꝛ parentū ad filios ꝗ̄ filioꝫ
rum ad parētes. Cūqꝫ obieciſſent
A de libello repudij cōceſſo a moyſe
Deu. ꝛ dixiſſet/ob duritiam cordis eoꝝ
24. hoc eſſe permiſſuꝫ.i.nulla lege pu
nitum. Nō eniꝫ ordini dei moyſes
ſuperordinaret:addidit ꝙ excepta
cauſa fornicatiōis nō liceat homiꝫ
ni dimittere vxorē. Qḋ audientes
diſcipuli dixerūt:qꝛ nō expedit nu
bere. Ne autē oēm cōtinētiā meriꝫ
toriā putarēt:diſtinxit dominꝰ euꝫ
nuchos:quia quidā ſic naſcuntur
ꝗ ꝓprie dicuntur caſtrati.id eſt caꝫ
ſte nati. Alij facti ſunt ab hoībus
qui ꝓprie dicunt ſpadones a ſpaꝫ
ta. Alij ſe caſtrāt ꝓpter regnū dei
qui ꝓprie dicūtur eunuchi.i.bene
vincentes:ab eu qḋ eſt bonū:ꝛ nu
che qḋ eſt victoria. Et hec vltima
meritoria eſt.

¶ Cūqꝫ pueris oblatis impoſuiſꝫ B
ſet manꝰ ꝛ bñdixiſſet eis abijt īde. ma.19

¶ De galileis ꝗs occidit pilatus: C
Capitulum.xciij. Lu.18

POſt hec ambulabat ieſus in
galileā:qꝛ in iudea querebāt Joā.7
eum interficere. Aderant eō temꝫ
pore quidam nunciantes ei de ga
lileis/quoꝝ ſanguinē pilatus miꝫ
ſcuerat cū ſacrificijs coꝝꝫ. ¶ Qui A
dam eñ dicens ſe dei filiū multos Luc.13
ſeduxerat de galileis quos dū du
xiſſet in garizim:vbi dixerat ſe aſꝫ
ſenſurum celum coram eiſdum ſa
crificarēt ei:ſupueniēs pilatꝰ ipm
cū oībꝰ occidit timuit enim ne ꝛ iu
deos ſeduceret. Cūqꝫ putarēt eos
perijſſe:iō qꝛ nocētes eēnt ceteris
galileis ait dominus. Non minus
iudeos his ſceleratos:ꝛ ſimiliter
niſi peniterēt perituros:ēt hieroꝫ
ſolymitas niſi peniterēt pituros/
ſicut pierāt eñ ſiloe.xviij.viri opꝫ
preſſi a turre quā edificabant ſup
quo dixit eis ſimilitudinē ficulnee
non faciētis fructum ꝓ qua cultoꝛ
vinee vix impetrauit annum ne cō
bureretur donec probaret eam.

¶ De muliere incuruata. Ca.xcv. B C

CUmqꝫ doceret ſabbatis in Luc.13
ſynagoga: erat ibi mulier
habens ſpiritum infirmita
tis quam inclinauerat ſpiꝫ
ritus infirmitatis:alias ſathane.
xviij.annis.impoſuit ei manus et
erecta eſt.

¶ De ſcenophegia. Cap.xcvi.

ERat autē in primo ſcenoꝫ A B C
phegia.quod ſonat vmbra Joā.7.
culoꝝ fixionē:ꝛ dixerūt fra
tres eius ad eum. Tranſi in iudeā
vt diſcipuli tui videant opera tua
que facis qui vndecunqꝫ illuc con
uenient. Si hoc facis manifeſtas
te mundo.q.d. Si ex te facis:ꝛ nō
ex beelzebub:vel ſi pro quiaꝫ. Di

erant conſanguinei ieſu qui eius
gloriam querebant vt inde parti=
cipes fierent. Quib⁹ ipſe ait. Uos
aſcendite ad diem feſtum iſtum. i.
ad primum. Mediãte eñ die feſto
aſcendit: ſed quaſi in occulto. Iu=
dei autem querebant illum dicen
tes. Ubi eſt ille. Et murmur erat
de illo: qꝫ quidaꝫ dicebant: bonus
eſt: alij ꝙ ſeductor erat cũqꝫ aſcen
diſſet docebat in tẽplo: ⁊ murmu=
rabant dicentes. Quomodo lite=
ras ſcit iſte cũ non didicerit? Cũqꝫ
quidã dicerent. Nõne hic eſt xp̃s.
Alij dicebant. Hunc ſcimus vnde
ſit. Chriſtus autem cum venerit.
nemo ſcit vnde ſit. Hoc dicebant:
quia iſaias dixerat. Generationẽ
eius quis enarrabit. Multi autem
de turba crediderunt in eum dicẽ
B tes. Chriſtus cum venerit nũquid
Luc. 12 plura ſigna faciet quam hic facit.
¶ Et ait illi quidã de turba. Ma=
giſter: dic fratri meo vt diuidat
mecum hereditatem. Qui reſpon
dit. Homo quis me conſtituit iudi
cem ſuper vos?
¶ Quod miſſi vt tenerent ieſum
admirabantur verba eius.
Capitu. xcvij.

E
Joã. 7. Miſerũt ergo princi=
pes ⁊ phariſei mini
ſtros vt comprehen
derent eũ. Et ait ie=
ſus. Quereti me ⁊ nõ
inuenietis: ⁊ vbi ego
ſum vos nõ poteſtis venire quaſi
dicat. Tales nõ accedetis ad me
ſed poſt reſurrectionem multi vo=
lent inuenire me ſi fieri poſſet cor
poraliter ⁊ non inuenient fide ta=
men inuenient. Et dicebant quidã
hic eſt vere propheta. Alij hic eſt
chriſtus. Cumqꝫ rediſſent miniſtri
ad pontifices ⁊ phariſeos et dixiſ
ſent miniſtris: Cur nõ adduxiſtis
eum? reſponderunt. Nunqꝫ ſic lo=
cutus eſt homo vt iſte loquitur.
Et increpabãt eos phariſei dicen
tes. Nunquid ⁊ vos ſeducti eſtis.
Quis p̃ncipũ ⁊ phariſeorũ credit
in eũ. Et ait nicodemus. Lex no=
ſtra non iudicat. quenqꝫ niſi prius
audierit ab ip̃o. Credebat ꝙ ſi pa
tiẽter illum audirent ſicut ipſe fe=
cerat: ſimiles miniſtris fierent. Et
dixerũt ei. Nunquid ⁊ tu galileus
es. id eſt a galileo ſeductus. Scru
tare ſcripturas. A galilea nõ ſur=
git propheta.
¶ De adultera. Ca. xcviij.
Ieſus autẽ iterũ diluculo ve A
nit in templum ⁊ ſedẽs doce Joã. 8.
bat populuꝫ. Et adduxerũt
ei ſcribe et phariſei mulierem de=
prehenſam in adulterio: et quere=
bant quid iudicaret de ea faciẽn=
dum. Putabant enim qđ dominus
in iudicando fieret immiſericors vl'
iniuſtus: vt immiſericordem irri=
derent: ⁊ contra moyſen agentem
damnarent. Jeſus autẽ inclinans
ſe deorſum: ſcribebat digito in ter
ra. Cumqꝫ inſtarent erigens ſe di=
xit. Qui ſine peccato eſt veſtrũ pri
mus in eã lapidẽ mittat. Et iteruꝫ
ſe inclinãs ſcribebat. Quid ſcribe
bat: Quidã dicũt id qđ eis. rñdit
Hieronĩ. in quadã ep̃la ad ſtudio
ſum vř eum velle ſcripſiſſe. Terra
terra ſcribe hos viros abdicatos:
vel terra terrã accuſat: in ep̃la ad
hyreneũ. Audiẽtes aũt exibãt vn⁹
poſt aliũ ⁊ remãſit ieſus ſolus ab
illis: ⁊ mulier ſtãs in medio diſci=
pulorũ. ⁊ dimiſit eã incõdẽnatã di
cens. Uade ⁊ ampli⁹ noli peccare:
Et nota erect⁹ dedit ſniaꝫ iuſtitie.
Itẽ erect⁹ ſniam mie: qꝫ cũ vtrũqꝫ
ꝓpriũ eſt deo miſereri ⁊ punire: qꝫ
ois xp̃i actio chriſtiani eſt lectio.
¶ De parabola diuitis volentis
ampliare horrea ſua ⁊ de qbuſdã
verbis domini. Capi. xcix.
Tunc dixit ad illos. cauete ab
omni auaritia: cũ ſit breuis ho= C
minis vita ſup q ꝓpoſuit eis ſimilitu Luc. 12
dinẽ de diuite q p fructuũ vberta
te deliberabat horrea ſua ãpliare.
Cui de⁹ ait. Stulte hac nocte aiaꝫ
tuã repetẽt a te: q autẽ paſti cuius
erũt. ¶ Iterũ locut⁹ ẽ ieſus illř mul
ta. Ego ſuꝫ lux mũdi ego teſtimo=
niũ phibeo de me. ⁊c. Inter hec di B

xit

xit plane ſe dei filiū: ꝛ eos in pctō
ſuo morituros: ꝛ ſcituros q̄s eſſet
cū exaltarēt eū a terra ꝛ ipſos nec
filios dei eſſe nec abrae: ꝛ ꝙ abraā
viderat diem ſuum: ꝛ intulit anteꝗ̄
abraā fieret: ego ſuʒ. Ille ſolus vere
eſt quo anteꝗ̄ aliquid fieret ve
re potuit dicere: ego ſuʒ. Tulerūt
ergo lapides iudei vt iacerent in
eū. Jeſus aūt abſcōdit ſe ꝛ exiuit
de tēplo. Et nota ꝙ iudei dixerūt.
B Quinquaginta annos nondū ha-
Joā.8. bes. quidā opinati ſunt ab incar-
natione dn̄i vſqꝫ ad paſſionē plu-
res annos fluxiſſe: ꝗ̄ ex hiſtoriꝭ
colligamus.

¶ De ceco nato. Capi.c.

A ET pteriēs ieſus vidit holeʒ
Joā.9. cecū a natiuitate ꝛ luto fctō
de ſaliua: cū liniſſet oculos eiꝰ mi
ſit eū ad natatoriā ſiloe ꝛ lauit et
vidit. Siloa fons eſt ad radicem
mōtis ſyō q̄ nō
ſugidꝰ aquis: ſʒ
incertis horis
ebullit cuius aq̄
vt excipenꝫ qua
ſi ſtagnū no lō-
ge a fonte erat cōſtructū quā col-
lectionē modo piſcinā: modo na-
tatoriā vocat ſcriptura. Erat autē
ſabbatū. Unde ꝛ phariſei cū acce
piſſent ab illuminato ꝙ ieſus eū il-
luminauerat: dixerūt ei. Da gloriā
deo. Non eſt hic homo a deo qui
ſabbatum non cuſtodit. Cumqꝫ il-
le commēdaret ieſum ꝛ adderet.
Nunquid ꝛ vos diſcipuli eius vul
tis fieri? maledixerūt ei ꝛ dixerūt.
Tu diſcipulus illius ſis: nos autē
moyſi diſcipuli ſumus: hūc vnde
ſit neſcimus. i. non approbamus.
Supra em̄ dixerūt ſe eū ſcire. Pu
tabant aūt ieſum maledictum: et
oēs credentes in eū maledictos.
Et cū eum eieciſſent foras inue-
nit eum ieſus. Cumqꝫ dixiſſet ei ſe
eſſe filiū dei ille adorauit eum. Et
ait illi ieſus. In iudiciuʒ ego veni
in mundū: vt qui non vidēt videāt
ꝛ qui vidēt ceci fiant: quaſi dicat.
In hoc ꝙ te mēdaciū illuminaui:

Additio.
In valle ioſa-
phat ſʒ traditio
nem ſyrioꝝ ſiloe
manat ſubterra

intellige ꝙ ego veni ſeparare pau
peres ſpū a ſupbis qui ſe ſciolos
iactāt vt illi illuminenꝫ iſti. i. ſcio-
li cecitatem mentis incurrant.

¶ De ſignis perfectionis et de im
poſſibilitate intrandi diuitem in
regnum celorum. Cap.ci.

ET cū egreſſꝰ eſſet Jeſꝰ ī via C
adoleſcēs genu flexo roga mat.19
bat eū. Quid faciā vt habeam vi- C
tā eternā? Cūqꝫ iniūxiſſet ei de cu mar.10
ſtodia mādatoꝝ ꝛ audiſſet eū ſer D
uaſſe ea docuit eū de pfectione et Luc.18
vnū ſignū pfectionis ꝓpoſuit di-
cens. Uade, ꝛ vende oīa q̄ habes ꝛ
veni ſequere me. Eſt em̄ perfectio
ꝑlatoꝝ cuius ſignū eſt relinquere
oīa ꝛ ponere aīam ꝓ ouibus. Eſt
etiā cōtemplatiuoꝝ cuius ſignum
eſt habere mortē in deſiderio et vi
tā in patiētia. Eſt ꝛ clericoꝝ: cuius
ſignū eſt cōtinentia. Hec audiens
adoleſcens abijt triſtis: erat enim
pecunioſus valde ꝛ locuples. Tūc
ait Jeſus ad diſcipulos. Facilius
eſt camelū ꝑ foramē acus trāſire:
ꝗ̄ diuitē intrare in regnū celoꝛuʒ.
Facilius ſignificat hic minus po-
ſitiuo ſui ꝯꝛij. i. minus eſt difficile
q2 minus eſt impoſſibile. Pōt em̄
deus facere vt camelus tranſeat ꝑ
foramē acus nullo obſtāte. Auaꝝ
ꝟo q̄ hic noīe diuitis intelligiꝫ po
nere in gl'ia ſi pōt de potentia: de
iuſtitia nō pōt. Gradus ꝟo compa
rationis inter impoſſibilia ne mi-
reris. Impoſſibilius em̄ eſt equū
cōuerti in lapidē ꝗ̄ in aſinum cui
eſt accōmodatior naturalr̄ ꝗ̄ lapi
di. Fuerunt qui dicerent in hierl'm
paruā fuiſſe portā que acus dice-
baꝫ ad quā cū veniebāt cameli ꝓ
cōpendio vie cū oneribus ſuis nō
poterāt trāſire vel ſubire eā. Exo-
nerati ergo trāſibant ꝛ iterū rece-
ptis oneribus minabanꝫ: ſm hoc
ergo ſil'itudo notaꝫ hic: nō impoſ
ſibilitas. Oportet em̄ auarū amo
rem opū dimittere ſi vult ingredi
ad vitā. Qd̄ aūt noīe diuitis auaꝝ
rū ſignificaſſet: hinc pꝫ ꝙ diſcipu
li ſubdiderunt. Quis enim poterit
ſaluus

ſaluus fieri. Plures em̄ ſunt pau-
peres diuitib⁹: ⁊ ita plꝰes poſſunt
ſaluari ſi de poſſeſſorib⁹ opū dixiſ-
ſet. Quib⁹ ait ieſus. Apud hoīes
hoc eſt impoſſibile: apud deū aūt
omnia poſſibilia ſunt. Non ꝙ ta-
les deus poſſit ſaluare: ſed qꝛ pōt
eos iuſtificare ⁊ tunc ſaluare.

¶ Quod relinquentes pro chꝛiſto omnia iudicabunt. Capitu.cij.

TUnc petrus ait. Ecce nos re
liquimus omnia ⁊ ſecuti ſu-
D mat.19 mus te. quid ergo erit nobis ſup-
ple relinquēdū? Illa enim omnia
reliquerat petrus: de quib⁹ dictū
et omnia vanitas. Illa autem oīa
ſibi retinuerat de quibus dictum
eſt. Deus eſt omnia in omnibus.
Et reſpondit ieſus. Cum ſederit
filius hominis in ſede maieſtatis
ſue in regeneratione ſedebitis et
vos ſuper ſedes.xij.iudicātes.xij.
tribus iſrael. Fit in baptiſmo pri-
ma regeneratio in aīa: fiet in iu-
dicio ſecunda in corpore. Ibi con-
tēptores mundi cū domino iudi-
cabunt non ſolum cooperatione:
ſed etiam autoritate. Duodena-
rius autē ponitur pro plenitudi-
ne poteſtatis ⁊.xij.tribus iſrael ꝑ
oībus iudicandis. Duodenarius
em̄ ex ſeptenario qui eſt numerus
vniuerſitatis ſurgit.i. ex ꝑtibus ſe-
ptenarij in ſe ductis. Quidā tamē
hoc ſolis diſcipulis dictū dicūt et
impletum iam eſſe in ſubiectione
mūdi: qꝛ quaſi poteſtatē habētes
ſuꝑ omnē eccleſiā ſedēt. Poſt ad
oēs generaliter ſermo direct⁹ eſt.
Oīs ꝙ reliq̄rit domū aut parētes
⁊c. centuplū accipiet nūc in hoc tē-
pore ⁊ in futuro vitā eternā. Qꝛ ꝓ-
ter ſpūalia q̄ q̄ſi cētuplū ſūt cōpa-
rata carnalib⁹: ſcti viri alios ſctōs
plus etiā ꝓpinquis ſuis diligunt.

¶ De diuite ⁊ lazaro. Capit.ciij.

PHariſei vero audiētes eum
A diſputantē de ꝯtemptu mū-
Luc.6. di deridebant eum: quia lex obſer-
uatoribus ſuis bona terre promit-
tebat. ¶ Ipſe aūt contra coꝝ aua-
ritiam exemplū eis ꝓpoſuit de di-
uite purpurato ⁊ epulone ꝙ in in-
ferno cruciabaꝫ: qꝛ recepat in vita
ſua bona.i. ſola illa q̄ putauerat
bona. Nec fuit hoc parabola ſꝫ in
re ipſa qꝺ ꝑpendiꝫ: qꝛ nomē mēdi-
ci ibi ponitur lazar⁹: ſcꝫ ꝙ poſitus
eſt in ſinu abꝛae. Erat em̄ in ſupe-
riori margine inferni loc⁹ aliquā-
tam hebēs lucem: ſine omni pena
materiali in quo erāt anime ꝑde-
ſtinatoꝝ vſꝙ ad chꝛiſti. deſcenſū
ad inferos. q locus ꝓpter ſui trā-
quillitatē ſinus abꝛae dictus eſt:
vt ſinū matris dicim⁹. Et dicebaꝫ
abꝛae: quia fuit ꝑma credendi via
ipſe em̄ primus publice ꝑdicauit
vnū tantū deū eſſe. Hūc locū voca-
uit iob tenebras ꝓ tedio expectā-
di dicēs. Et i tenebris ſtraui lectu-
lum meum. Nota ꝙ diues dixit ſe
cruciari in lingua.i.ꝓ peccato lin-
gue: qꝛ epulones loquaces eſſe ſo-
lent. Nec mirū ſi aīa trāſlatiue di-
catur mēbra hr̄e: cū diuinitas eo-
dem tropo ꝑ mēbra diſtinguatur.
Fuerūt tn̄ qui dicerent ⁊ angelos
⁊ animas corpora hr̄e aerea. Alio-
quin aīe ignē vrentē nō ſentirent
quod ſuꝑ geneſim inuenies. Aliꝗ
dicunt ꝙ ad ſentiendam vſtionem
ignis nō eſt neceſſe habere corpo-
ra eſt em̄ q̄dam ſpecies ignis cui
ſi imponas manū ardorē ſenties
ſine aliqua leſione man⁹. Qꝺ au-
tem abraā chaos inter eos firma-
tum dixit: vel chaus vt veteres co-
dices habēt: forte in re ita erat: vꝉ
perpetuam bonorum et malorum
diſſimilitudinem poſt hanc vitam
notat. Cūꝙ diues rogaret de mit-
tēdo lazaro ad fratres ſuos audi-
uit: habent moyſen ⁊ prophetas.
Unde ⁊ cōijcitur ꝙ iudeus fuerit:
pro quo etiam forte abraam voca-
uit eum filium: et ille ipſū patrē.

¶ De villico iniquitas. ca.ciiij.

ADdiſcipulos aūt propoſuit
ieſus paralibolā de villico L B uc.16
iniq̄tatis. Et eſt villicus ꝓprie vil-
le cuſtos: ſed hic accipitur pro ice-
nomo. Hic timēs amoueri et ege-
re. clācnlo fecit iniam cū debitori-

bus dñi ſui vt cum eijceretur memores beneficiorũ reciperent eũ in domus ſuas. Et laudauit dominus villicum iniquitatis: non qr inique: ſed quia prudẽter egiſſet. Eſt ei prudẽtia quedã ſibi in poſterũ ꝓuidentia: ⁊ ex hoc quaſi a minori intulit dñs dicens. Si ſibi in futurũ ꝓuidens etiam cum dolo laudat: ergo facite vobis amicos de mãmona iniquitatis: vt cũ defeceritis recipiãt vos in eterna tabernacula. q. d. Quãto laudãdi magis eritis ſi ꝓuideritis vobis ſine dolo. Mãmona lingua ſyra diuitie: ⁊ mãmos ſathanas: q̃ opibus ſeducit. Que dicunt iniquitatis: qr de iniquitate colligi ſolẽt. Unde vulgata ſententia dicitur. Oĩs diues aut iniquus aut heres iniqui. Hoc quidã male intelligẽtes rapiũt vt bñ diſpẽſent. Sed q̃ offert ſacrificiũ de ſubſtãtia pauperis idẽ facit: ac ſi victimet filiũ ĩ ꝯſpectu patris. Uel põt ſic exponi qr dñs in hoc verbo: ⁊ hic ꝓuidet nobis ⁊ ĩ futuro. q. d. Uobis reſeruate dẽ rebꝰ veſtris ad ſolatiũ vite. De ſuperfluo facite vobis amicos. Qđ eñ vltra neceſſaria vite retinetur: nec ꝓximi neceſſitatibꝰ erogatur pecunia eſt iniq̃tatis. ſ. ꝯ equitatem. In ea enim nõ ſeruamus equitatem quã ꝓximo debemus quem. ſ. ſicut nos diligere tenemur. Et nota ꝙ non oẽs pauperes poſſunt nos recipere in eterna tabernacula ſed qr largimur his recipiemur ab angelis: bonũ eſt tamẽ eligere bonos pauperes cum poſſumus. ¶ Et adiecit dñs.

F
Luc. 12
Seruus ſciens voluntatem domini ſui ⁊ nõ faciens eã plagis vapulabit multis: qui autẽ non cognouit vapulabit paucis. Multi propter hoc auertunt aurem ne audiant verbum dei: ſed hi non neſcientes: ſed contemptores iudicantur.

¶ De denario diurno. Ca. cv.

A
mat. 20
Tunc dominꝰ propoſuit eis ſimilitudinẽ de patre familias qui conduxit operarios in vineam ſuam ex denario diurno. Cumq̃ non niſi quinq̃ hore diei ibi numerẽtur tamen omnes ſub intelliguntur ſex etates tam temporis q̃ hominis. In vndecima eñ quinta ⁊ ſexta etas vel alias itelligitur. In eadem quoq̃ ſenectus ⁊ decrepita. Identitas ſiquidem denarij eandem perpetuitatẽ notat. Nullius enim vita ibi breuior aut largior erit alia: ſed idẽ deus omnia in omnibus notatur in ea. De murmure vero recipientium dici poteſt: quia ibi non erit murmur inuidentiũ: ſed admirãtium de magnitudie ꝓmij. Solet enim murmur q̃nq̃ accipi pro ꝯfuſione vocũ. Uel põt trahi murmur ad ſtatũ preſentem. Interrogatio vero cur pares feciſſet in gloria ad futurũ. Cauſam eñ dilatiõis chriſti a gloria ꝓ qua potuerũt murmurare antiq̃ tũc demũ ſciẽt quã nũq̃ ſciuerũt. ſ. ne ſine nobis glorificarent. Admirationẽ autẽ eãdẽ de cauſa cognita expreſſit dñs ſub interrogatiue. An nõ licet mihi facere quod volo. Poſt concludens parabolam ait. Sic erũt nouiſſimi primi ⁊ primi nouiſſimi. i. iudei ⁊ gentes equabunt ĩ ingreſſu regni celorum: qr nullus intrauit vſq̃ in ſeptimã etatẽ deſcentiũ que incipit plene in aſcẽſione. In reſurrectione quoq̃ corporũ electi cuiuſcũq̃ etatis vel tẽporis vel hominis equabunt niſi forte paucĩ ante reſurrexerint quaſi priuilegiati. Quidã tamen quid in hac parabola legit.

An oculus tuꝰ nequã eſt: ⁊ in ſine. Multi ſunt vocati pauci vero electi dicunt laborantes ĩ vinea oẽs fideles cuiuſcũq̃ tẽporis vel etatis quorum quidã boni alij vo ma

Additio.

Quod licz inceperit per cãz in paſſione: tamẽ cõſummata fuit in aſcẽſione: vt eger reſumpta potiõe cãm ſanitatis habet ſz nõdum plene ſanus eſt.

li et

li ⁊ vocant accipientes cum mur=
murē malos putantes ſe pl⁹ acce
pturos ⁊ qꝛ priores fuerunt in ec=
cleſia vel tpe vel dignitate etiam
C pl⁹ alijs accepturos. De quib⁹ ꝓ
Ps.90. pheta dt: cadēt a latere tuo mille
⁊ decem milia a dextris tuis. Et
dñs in euāgelio dicit ſe dicturum
talibus. Neſcio vos. Quāuis etiā
de eiſdem videatur ſermo fieri. ſ.
de accipiētibus denarium tñ ſcdꝫ
regulā ticonij de diuerſis ibi agit
A ſcꝫ de accipiētibus ⁊ nō accipien=
Ma.25 tibus: ſed putātib⁹ ſe accepturos
ſed nūc nec putabūt nec accipiēt.
Uel poteſt eſſe ſyneresis: qꝛ ſi vel
lēt primi murmurare poſſet ratio=
nabiliter murmur eorū cōprimi.

¶ De hidropico et exhortatione
ad humilitatem ⁊ miſericordiam.
Capitulum. cxſ.

A ET factū eſt cūꝫ ſabbato mā
Lu.14 ducaret panē indomū cuiuſ
dam principis phariſeorum erat
ante eum hydropicus. Eſt autem
hydropiſis aquoſus humor ſuc=
cutaneus de vitio veſice natus cū
inflatione ⁊ fetido anhelitu. Ob=
ſeruabant autem phariſei ieſum
ſi ſabbato curaret. Cum queſiſſet
ab eis ſi licet ſabbato curare et ta
cuiſſent apprehenſum languidū
ſanauit. Poſt probauit licere cura
re: qꝛ pecus lapſum in puteū die
ſabbati extrahitur. Mirum auteꝫ
erat ꝙ de curationibus in ſabba=
to eum arguebant. Habent enim
in traditiōibus ſuis determinata
operū genera circiter. lxxx. a qb⁹
vacādum eſt ſabbato inter q̄ non
eſt curatio maxime q̄ fit ſolo vbo
ſicut dñs ſepe curabat. ¶ Dice=
B bat aūt etiā ad īuitatos parabo=
Lu.14 lā. Cū inuitat⁹ fueris ad nuptias
nō diſcūbas in primo loco. Cōtra
ſuperbiā phariſeorum humilita=
tē docebat. Et nota ꝙ hoc non eſt
parabola: ſed potius exēplū vni⁹
operis humiliter faciendi. Quod
quia ideo ꝓponitur vt ad ſimilitu
dinē ei⁹ cetera fiāt: parabola vo=
catur quaſi ſimilitudo in exēplo.

Illum auteꝫ qui eum inuitauerat
monebat ad miſericordiam dicēs:
Cum facis prandiū noli inuitare
cognatos ⁊ diuites. ſꝫ pauperes.
Non damnat amicorum inuitatio
nem: ſed volūtatē luxarioſe viuen
di vel edendi: ⁊ ſeinuicē remuitan
di ex eo ꝙ dñs ait hic. Retribuetur
enim tibi in reſurrectione iuſtorū.
Et quidā de diſcumbētibus intu=
lit. Beatus q̄ manducabit panem
in regno dei. Errauit cherintus di
cens etiam corporalem ibi futuraꝫ
refectionē ſicut hō creatus eſt im=
mortalis: non tamen ſine ciborum
alimonia.

¶ Qō in encenijs voluerūt iudei
lapidare ieſum. Cap. cvij.

HActa ſunt autem encenia in D
hieroſolymis et hyēs erat. Joā.10
Encenia dicuntur quaſi enchenea
a neos quod eſt nouum: ⁊ ſonat
innouationes. ⁊ eſt ibi intentiuum
qꝛ ſubuectionem notat quādo ſci=
licet aliqua domus aut vas aut
veſtis a communi vſu ad celebrēm
⁊ diuinum vſuꝫ ſubuehitur: quod
latinus dicit dedicationē. Tamē
hebreus vocat dedicationem in=
choationem vſus noue rei: vt cum
primo inhabitamus nouā domuꝫ
aut induimus nouā veſtē. Hic aū=
tem encenia vocant feſta dedica=
tiōis templi qḋ annuatim fiebat.
Hoc auteꝫ feſtum non ad primam
vl' ſcdam dedicationē tēpli ſpecta
bat. ſed adtertiā. Prima eñ fuit in
autūno. qꝛ ſalomō dedicauit tem=
plum decima die ſeptēbris ⁊ vſq̄
ad templi illius euerſionē fiebant
quotannis duo feſta eadē die: de=
dicatio ſcꝫ ⁊ expiatio. Cum vero
reedificatum fuit tēplum a redeū=
tibus de babylone dedicatū eſt in
vere. xij. diē martij id eſt. xij. luna.
Cum autē antiochus epiphanes
polluiſſet templum ſordibus ido=
lorū ⁊ ꝓphanaſſet vtenſilia ei⁹: iu=
das machabeus filius aſamonei
de genere ſacerdotali mūdauit te
plū reſtituit vtenſilia in locis ſuis
et ſic ſi dedicauit illud. xxv. die de=
cēbris

cẽbꝛis. Et hec dedicatio in diebus ieſus obſeruabat in hyeme. Forte adhuc hoc eſt feſtum luminũ apd̃ iudeos qꝛ ⁊ ioſephus teſtatur etiã ſub machabeis vocatũ hunc diem dič luminum. Et ambulabat ieſus ĩ tẽplo ĩ porticu ſalomonis. Nõie tẽpli ſepe vocat portic⁹ tẽpli vt h̃. In tẽplũ eñ nõ aſcẽdebãt niſi miniſtri tẽpli. Portic⁹ ãt illa dicebat templũ ſalomonis in quo ſolebat ſtare ad oꝛandũ: in qua in die dedicatiõis erexit columnam ereaꝫ: ſupꝛa quã oꝛauit flexis genibus: cuꝫ tñ iudei ſoleant ſtare cũ oꝛant. Et dixerunt iudei. Quouſq̧ animas noſtras tollis. ſi tu es xp̃s dic nobis palã. Ideo querebant: qꝛ ſi ſe xp̃m diceret tenerent eũ: tanq̃ contra auguſtũ ſe erigentẽ. Ideo xp̃s rñſum tẽperauit dicẽs. Loquoꝛ vobis ⁊ non creditis: opera q̄ ego facio teſtimonium perhibent de me. Cũq̧ dixiſſet. ego ⁊ pater vnũ ſumus: ſuſtulerunt iudei lapides vt iacerẽt in eũ. Cũq̧ dixiſſent ſe velle eũ lapidare pro blaſphemia: qꝛ cũ eſſet homo deum ſe faciebat: dixit. Qꝛ ſcriptura hoĩes dicit deos vt ibi. Ego dixi: dij eſtis ⁊ filij excelſi oẽs. Ergo multo magis quẽ pater miſerat in mundum dici poteſt deus: cũ tñ dicat hõ de⁹: ⁊ verbum deus diſſimiliter. Hac ambiguitate nois irã eoꝛum mitigauit. Querebant ergo eum apprehẽdere: et exiuit de manibus eoꝛum: ⁊ abijt trans ioꝛdanem vbi erat ioannes baptizans pꝛimum.

¶ De reſurrectione lazari.
Capitulum. cviij.

A
Joã. 11 ERat aũt q̃dã lãguẽs lazar⁹ a bethania de caſtello marie ⁊ marthe. Cum autem accepiſſet lazarum infirmari per nũtium ſoroꝛum ait. Infirmitas hec nõ eſt ad moꝛtem: ad eum ſcilicet detinẽdum in moꝛte: et manſit in eodem loco duobus diebus quouſq̧ ſcilicet quadriduum impleretur. Tunc ait diſcipulis. Eamus in iudeam iterum. Qui dixerunt. Iudei volebant te lapidare ⁊ iterum vadis illuc. Jeſus autem dixit ſe eſſe quaſi diẽ: ⁊ ipſos quaſi. xij. horas: ⁊ ideo nõ erat eis timẽdũ cuꝫ eo ire. Et nota: qꝛ ſi iudas adhuc erat bonus: tũc hora diei erat: et ſi iam malus pro matthia ſubſtituto ei dictũ eſt. Dicit ⁊ aliter. q. d. Putatis iudeos perſeuerare in volũtate me lapidandi. Sicut hore mutabiles ſunt: ſic ⁊ affectus hoĩm. Et etiam ſepius mutat in die coꝛ hominis q̃ hoꝛe. Et q̃ ambulat in die. i. in pace ſicut ⁊ ego ⁊ vos: non offendit aliquẽ: ⁊ iõ ſecuri eamus. Et addidit. Lazarus moꝛtuus eſt ⁊ gaudeo ꝓpter vos: qꝛ non eram ibi quia dum eis longe poſita indicat roboꝛatur fides eoꝛum. Redijt ergo ieſus in bethaniam cum diſcipulis ſuis: ⁊ martha occurrit ei extra caſtellum. Et aduocata maria multis hieroſolymitis pꝛeſentib⁹ q̃ venerant ad conſolandas ſoꝛores: venerunt ad monumẽtũ. ⁊ ad vocem ieſu nõ ſolũ ſuſcitat⁹ eſt: ſed pꝛodijt licet ligatus inſtitis. Multi ergo de iudeis ad phariſeos abierũt ⁊ nũtiauerunt que viderant: et celebris erat ſermo de eo apud iudeos. Multi eñ iam aſcenderant ad diem feſtũ vt ſanctificarẽt ſe.

Additio.
Bethania enim non diſtat a hieruſalem niſi ſtadijs. xv.

Creditur enim hoc eſſe factum ea die qua legit in quadrageſima ſcꝫ ſexta feria añ. Iſti ſunt dies pꝛima ſcilꝫ die menſis pꝛimi ſm̃ legem.

Additio.
Ecce duplex miraculũ. ſ. ꝙ moꝛtuus reſuſcitat⁹ eſt ⁊ ꝙ ad voceꝫ ieſu libere ãbulauit q̃ſi ſolut⁹.

¶ Qd̃ pontifices ⁊ iudei conſpirauerunt in ieſum. Caꝑ. cix.

COllegerunt ergo põtifices ⁊ phariſei cõciliũ et dicebant. Quid facimus ſi dimittimus eũ ſic omnes credẽt in eũ F G Joã. 11
⁊ venient

et venient romani ꝛ tollent locuꝫ noſtrum ꝛ genteꝫ:quaſi dicerent. Venerabilis ꝛ ſctūs haberi loc⁹ hic gentibus quia alexāder ꝛ pōpeius ꝛ alij venerati ſunt ipſuꝫ ꝛ reges perſarum ꝛ egypti. hic autē homo docet ſacra noſtra abolenda ꝛ vana. Ergo romani ſcientes opes tēpli tollēt eas audientes impune tollendas. Tunc cayphas quia pōtifex erat anni illi⁹: qđ faciendū eſſet eis decreuit dicens. Expedit vobis vt vnus moriatur hō. ꝛ nō tota gens pereat. Et pphetauit vtilē generi humano mortē xp̄i:lꝫ neſciēs. Ab illa ergo die cogitauerūt eū interficere imo conduxerunt vt inuētus duceretur in hieruſaleꝫ. Jeſus ergo iam non palam ābulabat apud eos:ſꝫ abijt iuxta deſertū in ciuitatem que dicitur effrem.

Additio. Quia ergo iam deſtinatus erat morti ab ipſo ſabbato q̄ collegerant cōſiliū: inchoamus memoriā dn̄ice paſſionis:in hymnis marie ꝛ ſubticemus Gloria patri i reſpōſorijs ꝛ in Introitu miſſe:nonduꝫ tamen plene:quia nōdum traditus erat dominus in manus laniſtarum.

¶De vltimo aduentu domini in hieruſalem. Capitulum.cx.

De hoc aſcenſu oēs loquūtᵉ excepto ioāne.

Factum eſt autem duꝫ complerētur dies aſſumptiōis eius firmauit faciem ſuaꝫ vt iret in hieruſalē. Aſſumptionem ieſu dixit lucas nō ſoluꝫ tempus quo aſſumi debebat de hoc mūdo ad patrem:ſed etiā ſm preceptuꝫ de agno paſchali q̄.x.die mēſis primi aſſumebat de grege ꝛ ſeruabatur vſq ad quartū decimum diē. In hunc modū ieſus decima die i.in ramis palmarum venit ad locuꝫ paſſionis ꝛ manſit in eo vſq dum paſſus eſt.

¶De decem leproſis. Capi.cxi.

C Lu.17

Et factum eſt dū iret in hieruſalē trāſibat p mediā galileā ꝛ ſamariā. Et in ingreſſu cuiuſdaꝫ caſtelli occurrerūt ei decē viri leproſi dicētes Jeſu p̄ceptoꝛ miſerere noſtri:ꝛ rn̄dit. Jte oſtēdite vos ſacerdotib⁹:ꝛ dū irēt mūdati ſūt. Quoꝝ vn⁹ vt vidit ſe mūdatū rediit ꝛ adorauit ieſum: magnificās deū. Et h̄ erat ſamaritanus qui nō redierunt i iudei erāt in quo notatur ꝑfidia iudeorum.

Additio. Sola vnitas eccleſie cadit i faciem adorans. Inde eſt q in ꝑfeſtis diebus ꝓſtrati concludimus horas: ſꝫ nō ad terrā/ſaltē ſup ſtratoꝛium: vbi quatuoꝛ ſignant. Infirmitas corpis:qꝛ de puluere ſumpti. Et infirmitas animi:qꝛ ꝑ nos nō erigimur. Et erubeſcētia:qꝛ nō audemus oclos leuare ad celū. Et prudētia:qꝛ videm⁹ vbi cadim⁹.i. in terrenis affligimur. Et videmus quare. In priuatis orationib⁹ qñq̄ flexis genib⁹ vt ſalomon:ſꝫ eleuata facie oꝛamus.q.d.trahe me poſt te. Qñq ſtantes.q.d. In domū dn̄i letātes ibimus. In primo ergo exprimimus ꝯditionē nr̄aꝫ: in ſcđo deſideriū:in tertio ſpem.

¶De ſamaritanis negantibus hoſpitium domino. Capitu.cxij.

G Luc.9

Cumq̄ pmiſiſſet nūtios in ciuitate ſamaritanoꝝ nō ſunt recepti hoſpitio. Samarite eñ inuidebāt euūtibus in hierl'ꝫ adorare qꝛ dicebāt in mōte garizim eē orandū ꝓpter pphetas. Et irati iacob⁹ et ioānes dixerūt. Uis dicimus vt ignis deſcēdat de celo ꝛ cōſumat eos. Et increpauit eos dn̄s. Hmōi vindicta q̄ laudat in helia in his dānat qꝛ ille ex charitate:hi ex ira hoc appetebant.

¶De petitione filioꝝ zebedei. Capitulum.cxiij.

C Ma.10 E mar.10 F Luc.18

Et aſſumēs iterum ſeorſuꝫ xij.ait. Ecce aſcēdim⁹ hieroſolymā ꝛ cōſummabunt pphetie de filio hois. Tradet eñ gētib⁹ ꝛ illudet ꝛ flagellabit ꝛ ſpuetur crucifiget:ꝛ tertia die reſurget. ¶Qđ audiētes filij zebedei putātes im=

Soli tes imminere regnum ieſu in iſrl'
Mat. ſuggeſſerūt mr̄i ſue vt peteret ab
marc' eo mun' ſine nole: quo ꝯceſſo ſub
vbi. ſ. deret. Dic vt hi duo filij mei ſe=
deant vnus ad dexterā: alius ad ſiniſtraȝ in regno tuo. Jeſus aūt nō reſpondit matri: ſed petentib' per matrem. Neſcitis quid peta=tis: quaſi dice=ret. Prelationē queritis i celo: q̄ nulla erit ibi. Et male queri=tis. Regnare ei vultis qui non meruiſtis. Po=teſtis bibere ca=licē quē ego bi=biturus ſuȝ? aut baptiſmo q̄ ego baptizor bapti=zari? Dicunt ei. Poſſum'. Calix paſſionē: baptiſma mortem ſi=gnat: et dr̄ ad ſimilitudinē lane intincte. Sicut eñ lana intingi=tur ⁊ accepit ali=cui' coloris di=gnitatē: ſic nos in mortē deſcēdi=mus corporales ⁊ reſurgem' ſpi=rituales. Calix ad literā cyphus eſt quo calidā ſumimus potionē. Macrobius theodoſius dicit cy=phum eſſe quē inuenerūt cilices: ⁊ dixerūt cilicem qui nunc muta=ta litera. i. in a dr̄ calix. Caſſiodorus ſup pſalmos dicit: calix dr̄ paſſio: qꝛ cuȝ menſura bibit. Fidelis eñ de' qui nō ſinit nos tēptari ſupra id ꝙ poſſum'. Eſt eñ calix cyph' cū quo menſura te diſtribuit po=tus bibētibus. Et ſm̄ hāc diſtin=ctionem calicis ⁊ baptiſmi recte ſubdidit dñs. Calicē quidē meuȝ bibetis: ⁊ tacuit de baptiſmo. Jo=annes eñ non martyriū: ſȝ paſſiones multas circā mortē ſuſtinuit. Alij tamen et calicem et baptiſ=mum pro eodem accipiunt: ſcilȝ pro martyrio. Et dicūt Joannem animo fuiſſe martyrem qꝛ animo nō defuit martyriū: ⁊ in ferventis olei doliū miſſus eſt. In hūc mo=dum hieronymus dicit de mona=chis. Monachi debēt habere pu=ritatē martyriū: ſiquidē ⁊ ipſi mar=tyres ſunt. Addiditq; ieſus. Se=dere aūt ad dexteraȝ vel ad ſini=ſtram nō eſt meū dare vobis: ſub audi talibus quales vos eſtis: qꝛ eſtis ambitioſi. Uel vobis quaſi E
pro nobis. i. qꝛ ꝓpīqui mei eſtis. Act. 1.
Nō eñ ꝑſonaꝝ acceptor eſt deus vt ſcilicet perſonatū aliquem obſeruet ſine meritis in dādo ſalutē eternā. Et cū indignarent decem de duob' fratrib': docuit domin' hos ⁊ illos nō vēturos ad regnū niſi ꝑ humilitatē: ⁊ dedit ſe in exēplum eis dicens. Fili' hois nō venit miniſtrari ſȝ miniſtrare. Quia enim hō cecidit per ſuperbiā: per aliam viam redire oportet euȝ in regionem ſuam. Ad quod ſignificādum dominus papa in ꝓceſſionibus rēdit per aliam viam ab ea per quam egreſſus eſt.

Additio.
Calix ē cyphus quo calidā ſumimus potionē. i. potū q̄ calefacit vt vinū: cereuiſiaȝ medonē et hmōi q̄ calefaciūt corp' hūanū. Cyphus dr̄ vas quo ſumimus potū cibo infundit tñ ad mollificandū ſicut ē aq̄ ſimplex q̄ nō nutrit: ſed ſoliditatē cibi ꝑ mēbra dportāt. Hec ē ꝓpria differētia inter cyphum ⁊ calicē.

Additio.
Item cilices populi ſunt quoꝝ terria calidiſſima eſt: q̄ iuenerūt quoddā genus cōtra calorē: qd̄ grece cilicos dr̄: ⁊ ꝑ mutationē l' ta dictū eſt calicos.

¶ De zacheo ⁊ ceco prius illuminato. Capitulum. cxiiij.

Et antequā ingrederet hierico illuminauit cecū vnū. et ingreſſus perambulabat hie= G
richo zacheus auteȝ princeps pu= Lu. 18.
blicanorum: quia puſillus erat B
aſcendit arborem ſicomorum vt Lu. 19.
videret ieſum tranſeuntem. Sicomorus ficus fatua dicitur: in folijs moro ſimilis: in alijs ſimilis ficui. Unde dicitur quaſi ſicomorus: ſed altitudine preſtans. vnde et a latinis celſa nuncupatur: dixit ei ieſus/ zachee deſcende: qꝛ hodie oportet me in domo tua manere. Et deſcendit et exce=

pit illum

pit illū gaudēs in domū ſuam. Tunc zacheꝰ di midium bonoꝝ ſuoꝝ dans pau peribꝰ. dimidiū retinuit vt inde redderet hiſq̄s defraudauerat in quadruplū que in duplum vel q̄druplū re ſtituebant ſʒ le gē ſicut ſupradi ctū eſt.

Additio. Salꝰ fit zacheo deſcēdēti. Iudei adhuc ſublimi ſtantes orāt ma iores primas ca thedras habēt in ſynagogis eo rū. Eccleſia de ſcēdit ⁊ maiorēs in choro i pceſ ſionibus poſte riores fiunt.

Et ait ieſꝰ. hodie huic do mui ſalus facta ē: eo ꝙ ipſe zacheꝰ filꝰ ſit abrae factꝰ. ſ. non natus. i. non ſecundum carnem ſed fidē.

¶ De duobꝰ cecis hiericon tinis. Ca. cxv.

E ¶ T egrediente eo hierico ſe
B cuta eſt eū turba multa. Pau
Marc. ci enim non audebant ingredi de
10. ſertum propter latrones. Et ecce
D duo ceci ſedebant ſecus viam. ex
Marc. quibus vnus bartimeus erat. i. ti mei filius. Qui cum clamarent fi li dauid miſerere noſtri et cum in creparentur vt tacerēt magis cla mabant. Stetit ieſus: et illis ad ſe vocatis tetigit oculos eoꝝ ⁊ cōfe ſtim viderunt ⁊ ſecuti ſunt eum.

¶ De alabaſtro vnguēti. ca. cxvi.

I Eſus ergo ante ſex
A dies paſche venit i
Matt. bethaniā ſʒ ſabbato
26. ſcʒ ante ramos pal
A marū: que dies ſex
Marc. ta erat aū paſcha. ſi
14. numeremus ipſum ⁊ diē paſche
A cum quatuor interpoſitis: et erat
Jo. 12. in domo ſimonis leproſi. Simon fuerat leproſus ⁊ a dño ſanatus. ſed tamen adhuc priſtinū nomen manebat: ſicut ⁊ adhuc dicit mat theus publicanꝰ. Multiq; iudeo
A rum venerunt illuc qui conuene
Joā. 12 rant ad diē feſtū nō ꝓpter ieſum tm̄: ſed vt lazarum ſuſcitatū vide rent. Cogitauerunt ergo ꝑncipes ſacerdotū: vt lazaꝝ interficerent. Fecerūt aūt ei cenā ⁊ martha mi niſtrabat: ⁊ lazarus vnꝰ erat diſcū bentium. Qui vt ait Auguſtinꝰ de verbis dñi conuiuis interroganti bus loca penarum ⁊ ſedes inferni diligenti narratione indicauit. Et ita inferni lōgis temporibus igno rati: tandem inuenerunt proditoꝛ rem. Maria ergo habebat alaba ſtrum vnguenti nardi. i. pyxidē de alabaſtro plenam vnguēto nardi. Sicut cū dicimus cyphum vini cy phum lactis ⁊ hmōi ſic dr̄ hec hīs alabaſtrum vnguēti. Et eſt genus marmoris cādidi ⁊ plucidi varijs coloꝛibꝰ intertincti. qđ incorrupta ſeruat vnguenta. Nardus aūt eſt frutex aromatica craſſa radice ſʒ breui nigra ⁊ fragili cypſſini odo ris: folio perparuo: denſoq; cuius cacumina in ariſtas ſe ſpargunt. Pigmentarij ſpicas et folia nardi celebrāt vnde ad cōmendationē vnguēti ait marcus ſpicati p̄cioſi. Erat enī de nardo indica. Alia enī genera nardi vilia ſunt. Joannes qualitatem expreſſit dicens. Li bram vnguenti nardi piſtici. i. fide lis. piſteuo enim credo: ⁊ piſtis fi des dr̄. nulla ſcʒ adulterina admi xtione corrupta. Quidā tamen pi ſticum dictum a loco putāt. Fre git autem vel a peruit maria a labaſtrum ⁊ ef fudit vnguētum ſuper caput Je ſu. ⁊ etiam vnxit pedes eius ⁊ ex terſit capillis ſuis ⁊ domus imple ta eſt ex odore vnguenti. Et q̄ eadē die maria fo uit pedes dñi vnguento in memo riam huius rei eodē ſabbato dñs papa dicitur multis erogare pau peribus. Hi cū pedes dñi ſeden tis i celo adhuc ſunt ābulātes i terra. Cuiꝰ lar gitiōis occupa tione

Additio. Vł piſtici. i. mix ti de ſpicis et fo lijs cōfectum: qđ eſt p̄cioſius vt dicit beda ſup marcū. Et forte pixis mixturam ſonat et inde pi xis pixidis.

Additio. Legitur tm̄ in q̄ buſdā ſacramē tarijs: ſtatio ad ſanctum petrū.

tione ea die nō egredit̄ ad ali quam eccleſiā cū ceter̄ dieb⁹ quadrageſime ſtationē faciat ad celebrandā

Et pōt dici vacans: q2 non habet ꝓpriam antiphonā ad introitū ſed ꝑdiana reperitur.

miſſam. Inde eſt ꝙ in antiq̄s gradualibus legitur in rubrica. Sabbatū vacat. q2 dn̄s paga elemoſynā dat. Et i romāo capitulari euāgelioꝝ. fer. vj. datur fermētatū ꝑſ ſtorio laterāneſi. Nec moueat te: ſi ob aliā cauſā inueneris dictas dn̄icas vacātes. Indignabat̄ aūt iudas ſcariohes ꝗſi deperdito vnguēto cū poſſet vēdi trecētis denariis τ dari egenis. Erāt τ alij indigne ferētes τ dicētes. vt q̄d perditio hec vnguēti facta eſt. Iſti q̄dē ꝓpter pauperes indignabātur. q̄bus forte ꝓ̄bis inde pſuaſū erat. Iudas ꝟo ꝓpter lucrū q2 fur erat et loculos dn̄i hn̄s q̄ mittebantur portabat. i. n̄ ſolū ferebat ſ3 aſportabat. Habebat em̄ vxorē τ filios. ſicut ſcriptū eſt de eo. Fiāt filij ei⁹ orphani: τ vxor ei⁹ vidua τc. Uxori ergo τ filijs dabat q̄ furabatur. Et ait illis ieſ⁹. Quid moleſti eſtiſ huic mulieri. Bonū op⁹ opata eſt in me: ad ſepeliēdū me fecit. q. d. Nō eſt ꝑditio: ſed officiū ſepulture. Ioānes ait. Sine illā vt in diē ſepulture mee ſeruet illō. Marc⁹ ꝗſi exponēs hoc ait. Qō habuit. i. quod potuit hoc fecit. ꝓuenit em̄ vngere corp⁹ meū in ſepulturam. ſubaudi ponēdū. q. d. Sine vt faciat viuo dū3 poteſt qō volet facere mortuo: ſed non poterit. Et forte a ſpūſancto l3 neſciēs ſic ꝓoccupauit vnctionē ſepulture mulier. Tūc dixit ieſus opus hoc memorandū vbicūq3 ꝑdicaretur euāgeliū hoc τ bene dixit euāgeliū hoc. Nōdū em̄ ſcripta erāt euāgelia..

A mar. 21 ¶ De maledictione ficus: τ ſeſſione ſuper aſellum. Capit. cxvij.

B mat. 11 Mane autē facto aſcēdebat ieſus hieroſolymā τ diſcipuli eius cum eo. Et cum veniſſet bethphage q̄ erat vicul⁹ ſacerdotum. τ in latere montis oliueti: miſit duos de diſcipulis in caſtellu3 qō cōtra eos erat. i. in hieruſalem vt adducerēt ei aſinā τ pullu3 ei⁹ q̄ erāt allegati i biuio. Et ſi q̄s cōtradiceret: dicerēt dn̄m his opus habere. Aſina hec dicit̄ fuiſſe cōis pauperib⁹. q̄ ꝓpria iumēta nō habebāt. Cū q3 quis in ea opatus fuerat pabulū dabat ei τ pullo q̄ pariter ad opera cōia nutriebantur. Nōdum em̄ q̄ſq̄ aſcenderat eam τ ob ei⁹ ita cōmune obſequiū quidā eā dictā ſubiugalem putāt ꝗſi olim dn̄o expoſitā. Sed grecū nomē ē ſubiugalis. Aſina ei latī egrece dr̄ ſubiugalis. Et vtrū q3 nomen ob eandē cauſam īſtitutū eſt. Hoc em̄ iumentum primū inſedit hō τ a ſedēdo aſinū latinus dixit: τ grecus ſubiugale3. Hi autē duo miſſi fuiſſe credūtur petr⁹ τ philippus ad ſignificādū q2 ipſi pmū adduxerunt gentes ad ieſum: petr⁹ cornelium τ domū eius: philippus ſamariā in hoc itinere dū aſcenderet hieruſalē putam⁹ eū eſuriſſe et acceſſiſſe ad ficum: τ cū non inueniſſet i ea niſi folia τ nō

F Lu. 19 Joā. 12

Pt3 de philip po. act viij. et de pet. act. x.

Additio. Tū in actibus apoſtoloꝝ legitur philipp⁹ diaconus couertiſſe ſamariam: petrus cornelium τ domum eius.

fructū: ait. Nū q̄ amplius ex te exeat fructus et ſtatim aruit. Quod tantum in ſignū ſynagoge maledicte τ arefacte pucrſe ſcilicet mēdacitatis fecit ieſus. Non em̄ querebat fructus ex ea cū nōdu3 tempus ficuum erat quod licet apud mattheum legatur frequēti die factū. Marcus quoq3 dicat alia die cū exiret a bethania eſuriit: putamus recapitulādo dictu3 eē. Marcus em̄ narrat hoc factū eſſe ante eiectionē vēdentiū de templo quā conſtat die dominico factam. Nec ob aliud tamē hunc ordinem marci ſeq̄mur niſi quia poſt mattheū ſcripſit. Siue aūt mattheus ſecunda feria

A mar. 12

da feria dicat fctm̄ recapitulādo
ſine marc⁹ añ electionē ꝑoccupan
do qꝛ de facto nō ē q̄ſtio de die ar
bitrio legētis relinq̄m⁹. Eūtes āt
C diſcipuli fecerūt ſicut ꝑcepit illis
Ioā.12 ieſus. Et ponētes veſtimēta ſua ſu
al'. aſel per pullū: eū deſup ſedere fecerūt
lum. Marcus lucas ⁊ ioannes non di-
B cunt eū sediſſe niſi ſup pullum za
zach.9 charias q̄ȝ ꝓpheta dixit ſedēs ſu
p pullū aſine. matthe⁹ dicit eū ſe-
diſſe ſuper aſinā ⁊ pullū. Qđ licet
B breuis eſſet via fieri tñ potuit vt
mat.21 ꝑmo inſediſſet pullo: ⁊ forte qꝛ nō
C dū domit⁹ ⁊ laſciu⁹ erat deſcendit
Ioā.12 ⁊ inſedit aſine ꝙ ſi ſup pullū tātū
Mattheus tñ ſup vtrūqꝫ poſuit.
qꝛ vtrūqꝫ fieri potuit in myſterio.
¶ Qđ autē hoc prophetatum fue
rat per zachariam de ieſu non co
A gnouerunt diſcipuli donec glorifi
mat.21 catus fuit ieſus.
A ¶ Qđ glorioſe ſuſceptus dñs, fle
mar.11 uit ſuper ciuitatem. Cap. cxviij.

F AT cū appropiquaſſet ieſ⁹
Lu.16 ad deſcēſum mōtis oliueti:
B multi deſcendētiū cū eo: ſubſterne
Ioā.12 bant veſtimenta ſua in via. alij ce
debāt ramos de arborib⁹ ⁊ ſterne
bant in via. Turba aūt multa que
conuenerat ad diē feſtū ⁊ pueri et
plebecula hieroſolymorum tollē
tes ramos oliuarum proceſſerūt
ei obuiā. Et q̄ ꝑcedebāt ⁊ q̄ ſeque
bant clamabant. Oſanna filio da
uid. Et eſt oſanna verbū hebreuȝ.
compoſitum ex corrupto et inte-
gro. Oſi enim ſonat ſalua vł ſalui
fica. Anna eſt interiectio obſecrā-
tis ſicut pape admirātis. Que qꝛ
in latino eloquio nō habetur pro
ea poſuit hieronym⁹ noſter obſe-
cro. Eſt ergo oſanna quaſi oſi an
na ſalua obſecro. Et eſt vna dictio
vt diximus. Uel due per elipſim
id eſt per eliſioneȝ: vel per ſubtra
ctionem vnius litere que eſt, i, ꝓ-
late. Uel eſt vna dictio: et conſtrui
tur ita dicentes filio dauid oſan-
ſa: id eſt ſalua obſecro. Uel ſunt
due dictiones et tunc legitur ita
dicentes oſanna o fili dauid. Et

poſt conuertendo ſermonem in-
ter ſe dicebāt. Benedictus qui ve
nit rex in nomine domini: ſubau-
di ſit, vel eſt: et benedictum quod
venit regnuȝ patris noſtri dauid
q. d. hic eſt de quo dictum eſt. Da
bit illi domin⁹ ſedē dauid patris
eius. Et iterum conuertentes ver
ba ad ipm̄ dicebāt. Oſanna in ex
celſis qꝛ licet forte petebant ſubli
mitateȝ regni terreni: tñ ꝓphetice
neſcientes eum regē celi ⁊ angelo C
rum ꝑdicabant. ¶ Et q̄daȝ phari Luc.1.
ſeorum de turba dicebāt ei vt icre F
paret diſcipulos. Quib⁹ reſpōdit. Lu.19
Hi ſi tacuerint lapides clamabūt
qꝛ in paſſione his tacentibus pre
timore petre sciſſe clamauerūt eū
dñm mundi. ¶ Et vt appropin-
quauit hieruſalē fleuit ſuper ciui
tatem dicēs. Quia ſi cognouiſſes
et tu ſubaudi fleres: quia circūda
būt te inimici tui vallo. ⁊ non relin
quent in te lapideȝ ſup lapidē. q.
d. Si cognoſceres ruinam tuaȝ fu A
turam: ⁊ cauſam eius que abſcō- mat.21
dita ſunt tibi in hac die que ad pa
cem tibi eſt fleres. Qđ aūt illa hie
ruſalē prior fundit⁹ euerſa ſit ap
paret: qꝛ loc⁹ caluarie q̄ tunc erat
extra eā ⁊ ſepulchrū: mō ſunt i ea.
Helius em̄ adrianus eaȝ penitus
euerſam reparauit mutauitqꝫ lo-
cum ⁊ nomē: vocans eam heliam.
Merito autē eam perituram dixit
dñs: qꝛ cū miluus ⁊ hirundo cogno
ſcant tēpus ſuum: ipa non cogno
uit tempus viſitationis ſue. ¶ Et B
cum intraſſet vrbem commota eſt mat.21
vniuerſa ciuitas dicens. Quis eſt
hic. Turbe autem dicebant eſſe ie
ſuȝ prophetā a nazareth. Memo
riam huius ꝓceſſionis dominice
ſemel quotannis recolit eccleſia.
Egrediuntur enim fideles cum ra
mis quaſi obuiā domino extra mu
ros ciuitatis ⁊ vadunt vſqꝫ ad cru
cem aliquam in qua ramos quos
geſtant affigētes deponunt quaſi
diceret eccleſia. Mihi autem abſit
gl'iari niſi i cruce dñi nr̄i ieſu xp̄i.
Iō aūt orādo eūt vſqꝫ ad crucē qꝛ

ſic oſtēdit eis nō eē ſplēdū l quālibet gloria mūdi qz extrema gaudij luct⁹ occupat. Pro eadē ſignificatiōe in illa die: gaudio pceſſionis ſubdit euangeliuum dñice paſſionis. Forte qz ⁊ dñs exultationi inſeruit lamentum ſuuz ⁊ nos proceſſioni paſſionē: quia paſſio fuit cauſa euerſionis p qua fleuit. Eccleſie qdē ille q̄ eadē die dñicalem pceſſionē iſti ōmittūt recti⁹ faciūt qz nō p iſta illa ē dimittēda. Similiter ille q̄ pōtifici ſuo extra vrbez poſito in pdicto loco crucifē ei occurrūt ⁊ ipo ppl'm precedēte l ciuitatē regrediunt ordinati⁹ faciunt.

¶ De ſecunda eiectione emētium ⁊ vēdētium de tēplo. Capit. cxix.

G Lu. 19 ET intrauit ieſus in templū.
B ¶ Deinde oſtendit ruinam
mar. 11 vrbis pro qua fleuerat maxime ex
A ſacerdotum culpa proceſſurā. Sa
Matt. cerdotes enim auaritie ſue conſu
24. lentes: in porticibus tēpli hoſtias
vendebant cuiuſq₃ generis: ne venientes de longinquo nil offerrēt ſi hoſtias pſto non inuenirent. Et ne etiam pauperes qui nihil ſecū attulerant excuſationem pretēderent pecunie non habite poſuerūt ibidem numularios qui mutuam ſub cautione darent pecunias. Sz quia lex non patiebatur vt a fratribus ſuis vſuras acciperent excogitauerūt vt collibiſtas facerēt Collibia enim apud eos dicuntur vilia munuſcula vt ciceris et vue
paſſe. ⁊ pomorum diuerſi generis
C quaſi quod in numo nō licebat in
eze. 22 talibus liceret. Qd prohibuit eze
chiel dicēs. Uſurā et oēm ſupabū
C dātiā nō accipietz. Sic ⁊ hodie q̄
Joā. 2. dā ſub noie charitatis vſuras pal
liāt. ¶ Et fctō flagello de funicul'.
E eijciebat vendētes ⁊ emētes cū ho
eſa. 56 ſtijs ſuis de tēplo: ⁊ mēſas trapezi
C tarū euertit ⁊ dixit ne domū pris
mar. 11 ſui q̄ erat dom⁹ orōnis facerēt ſpeluncā latronū. ¶ Nec ſinebat vas aliquod niſi deo dicatum transferri per templum. Et tradūt quidā. quia qdā fulgur radioſus egrediebatur ex oculis ipſi⁹: q'uo territi ſacerdotes ⁊ leuite nō poterāt ei reſiſtere. Scdm hoc recte faciūt qui cereas faculas l eccl'ijs vēdi nō pmittūt: niſi forte qz maxime p myſterio fecit hoc dñs. ¶ Et acceſſerūt ad eū ceci et claudi in templo: et ſanauit eos.

Additio.

De laudib⁹ ⁊ q̄ſi orōne exhibita die dñica oēs euāgeliſte ꝯſentiunt eiectionez vero eadem die factaz matthe⁹ ⁊ lucas tradūt. Marc⁹ vero ſequenti die factā tradit. Forte illis duob⁹ dieb⁹ iterato facta eſt. Similiter forte eccleſie laudes ſequēti die iterate: qz gloſa ſup exoduz dici ſequēti die facias ſup illuz locū vbi agit de agno decima die tollēdo. et ita inde nō eſt obiectio ſm bedā de maledictiōe ficulnee quā dicit marcus factam ante eiectionem vendentium. Nam et eiectio ſecunda die facta eſt: vt hz ſeries marci. Et ſic l'qnit oia plana ſunt.

¶ De excitatione tēpli in triduo.

Capitulum. cxx.

ET admirantes pncipes ſa
cerdotū ⁊ ſcribe dixerūt ei. D
Qd ſignū oſtēdis nobis: qz hec fa Joā. 2.
cis. q. d. Significās ne aliqd hoc ope inuſitato. Uel poti⁹. Nō credim⁹. tibi hoc licere ergo oſtēde nobis ſignū quo credam⁹ tibi hoc licere. Et reſpondit. Soluite tēpluz hoc ⁊ in trib⁹ dieb⁹ excitabo illud. Illi autē dixerunt. Quadraginta ſex annis edificatuz eſt tēplū hoc et in trib⁹ dieb⁹ excitabis illud. Ille aūt dicebat de tēplo corpis ſui. Salomonicū templum. vij. annis completū eſt. Secundum aūt templum ſub cyro. xxx. annis edificatum eſt: ſed non ſuper terram: niſi quantum ſacerdotes poterant vſq₃ ad medietatem dorſi ſuperinniti. Finitime enim gentes edificationem impediebant. Poſt intermiſſum eſt opus ad imperiū cambiſe. vij. annis. ⁊ poſt vno āno ſub duobus magis iterū vno āno ſub

dario

dario filio indaſpis. Secūdo aūt anno regni ei⁹ recepta licētia ab eo. in. vj. annis ꝯſummatū eſt op⁹. Qđ legitur hunc numerum dierū formationi dñici corpis cōgruiſſe q̃tum ad diſtinctionē membrorum: nō ad formationē dictū eſt. Ab hora enim cōceptionis ſimul formata fuerunt oīa membra: nō per interualla ſicut hoīs puri: ſ; forte etiam ſi vederentur: non ita poſſent diſtigui vſq; ad tantum tēpus. Hoc autem nō dixit ieſus imperando vel conſulendo vel hortādo: ſ; predicēdo: ⁊ eſt Solutē. i. ſoluetis.

Additio. Tēpluȝ dñi qđ modo eſt et bethel dicit: quis edificauerit neſcitur. Quidam autē dicunt edificatum ab helena poſt crucis inuentionē. Quidam ab eraclio: cū de perſida triūphans crucē retulit. Quidā a iuſtiniano auguſto. Quidam a quodam rege egypti nomine allachi bis: id eſt ſummi dei.

¶ De duobus minutis vidue.
Capitulum. cxxj.

D mar. 12 A Lu. 21 ET reſpiciebat diuites qui mittebāt munera ſua in gazophylatiū. Phylaxe grece latine ſeruare dicit gaza lingua perſica opes. Erat autē arca de ſuper foramen habens poſita ad dexteram ingredientium circa altare: in qua mittebatur pecunia offerentium ad ſartatecta templi reſtauranda et ſeruabatur. Tamen erat ibi quedam ſpecialis arca i qua ſoli ſacerdotes mittebāt donaria ſua que vocabat corbanam. Et erat ibi tertia in qua rex vel princeps tributum mittebant que dicebatur muſac. Tamē quidam aliter diſtinguūt quia quandoq; legitur muſac ſabbati. Et dicūt in illa arca tm̄ reponi oblatiões ſolēnū dierū: ⁊ qz corbanvotū ſonat: dicūt in corbanam repon votiua. In gazophylatio aliorū dicȝ munera ⁊ ſpōtanea. Th q̃ libet eaȝ generali noīe gazophylatium dicebatur: ⁊ etiā locus in quo erant poſite. Unde habetur. Hec locutus eſt ieſus i gazophylatio. C Jo. 8.
In ezechiele quoq; thalami ſacerdotum dicuntur gazophylatia. E Eze. 44.
Uidit autem ⁊ quandā viduā pauperculā mittētē era minuta duo: qđ eſt quadrās. i. duos ereos aūnūmulos valēteſ q̃rtā ptē ſicli. ſ. obolos q̃nq;: ⁊ dixit eā miſiſſe plus q̄ oēs: qz totū victū miſerat: alij vero ex ſupabūdanti ſibi.

¶ De phariſeo et publicano.
Capitulum. cxxij.

DIxit autem ad quoſdā qui in ſe confidebāt tāq̄ iuſti p operibus ſuis exterioribus ⁊ aſpernabāt ceteros parabolam de phariſeo ⁊ publicano. Et itulit qz omnis q̄ ſe exaltat humiliabit et qui ſe humiliat exaltabitur. B Lu. 18

¶ Quod dominus pernoctauit in bethania. Capitulum. cxxiij.

ET cū veſperaſ a eēt hora recdit i bethaniā ⁊ ibi māſit. B Lu. 21.
Erat eñ dieb⁹ docēs in tēplo noctibus: exiens morabatur in bethania. Et omnis populus manicabat: id eſt mane properabat ad euȝ in templo audire eum. Et multi ſequebantur cū ꝯcurrebat eos

Additio. Quia cum dñs tota die laboraſſet p̄dicādo eis nō inuenit qui eū nocte reciperet hoſpitio.

Un̄ ⁊ ioānes ait. Cū eēt hieroſolymis i paſcha i die feſto mlti crediderūt i noīe eius vidētes ſigna q̄ faciebat. C Joā. 15. mat. 21
Simile curationē refert mattheus canone. c. ⁊ marcus i illi⁹ ꝯcanonico.

Additio. Ideo tota illa ſeptimana penoſa dr̄: qz p totaȝ illam laborauit dominus recreādo ſicut per primā mundi hebdomadam omnia creando. B mar. 11

¶ De voce pr̄is ad ieſū: quā q̄dā putauerūt toniruū. Capi. cxxiiij.

C Venerant aũt q̃dam
Joã.12 gẽtiles vt adorarẽt
in die feſto et dixe=
rũt philippo. Dñe
volumus videre ie=
ſum. Qui aſſumpto
andrea dixit hoc ieſu. Et rñdit ie
ſus. Uenit hora vt clarificet̃ filius
hoīs. q.d. Plenitudo gentiũ cre=
ditura eſt: qḋ tñ poſt paſſionẽ fu=
turũ inſinuauit dicẽs. Niſi granũ
frumẽti cadẽs ĩ terrã mortuũ fue
rit: ipſuz ſolũ manet. Si aũt mor=
tuũ fuerit multum fructuz affert.
Et q2 grano frumẽti ſe cõparauit
xp̃s: mos eſt eccłie de hoc grano
tm̃ cõficere corpus ieſu. Et addi=
D dit. Qui odit aīaz ſuã.i. vitã ĩ hoc
mat.16 mũdo: in vitã eternã cuſtodit eaz
D i. viuet eternaliter. Si q̃s mihi mi
mar.8. niſtrat me ſequat̃ ⁊ ĩ eternũ mecũ
C erit. Nũc aĩa mea turbata ẽ: ⁊ q̃d
Luc.9. dicam. Pater ſaluifica me ex hac
⁊.17.B hora. Pater clarifica filium tuũ.
D ¶ Et venit vox de celo. Et clari=
Joã.12 ficaui ⁊ iterũ clarificabo .i. claruz
E genui nec deſiſtam. Uel ſm̃ homi
Joã.12 nẽ clarificaui in baptiſmo in trãſ
figuratiõe: clarificabo in reſurre=
ctione et aſcẽſione ⁊ iudicio. Et di
cebãt quidã tonitruũ factuz. Alĳ
ꝙ angel9 locut9 eſt ei. Et ait ieſus.
Propter vos hec vox facta ẽ: nũc
pinceps huius mũdi eĳcietur fo=
ras .i. princeps amatoꝝ mũdi ꝑ=
det poteſtatem
poſt ſe trahẽdi.
Et ego ſi exalta
tus fuero a ter=
ra oĩa trahã ad
meipſuz .i. ex oĩ
bus ptib9 mun
di. Et cũ intelle
xiſſẽt crucifixio
nẽ q̃ forte vſua=
liter ab eis dice
batur exaltatio
a terra q̃ſi op=
poſuerat ei ꝙ ſi
exaltaretur nõ
eẽt xp̃s. Audie=
rant enim ex lege: q2 chriſtus ma

Additio.

Q2 cũ diabolus
habuiſſet manũ
trahẽtẽ ⁊ impel
lentem: trahẽtẽ
amiſit impellẽ=
tem habet hoc
ſignificatur per
draconẽ: q̃ cum
alĳs tribus die
bus in aſcẽſiõe
portat̃ ante p=
ceſſionẽ: in ſecũ
do die ſequitur.

net ĩ eternũ: qḋ nõ determinãs di
xit q2 modicum lumẽ in eis erat.
¶ De filio qui ſe negauit ituꝝ in
vineam ⁊ iuit. Capitulum. cxxv.

Et cum veſpera fa=
cta eſſet redibat in C
bethaniã: et iterum mat.21
rediẽs diluculo ter A.
tĳ ſabbati in tẽplũ Lu.20.
docebat populum. B
Et acceſſerunt ad eum principes Mar.11
ſacerdotum dicentes In qua po
teſtate hoc facis? q.d. Quid eſt qḋ
eĳcis de templo quid vis: cuz ſis
oſtiarius: et doces nobis incõſul=
tis. Jeſus autem oppoſitionẽ tra
didit oppoſitioni: nõ ſolutionem.
Interrogo ⁊ ego vos. Baptiſmus
Joannis ex deo erat an ex homi=
nibus? q.d. Quia certum eſt ꝙ ex
deo debetis credere. Joãni de po
teſtate mea. Quod quia dixerunt
ſe neſcire quod tamẽ ſciebant: no
luit eis aperire de ſe veritatem.
¶ Quod autem aperiẽda erat ve
ritas alĳs et nõ ipſis ⁊ quare in= D
dicauit per parabolam duoruz fi mat.21
liorum: quorum vni dixit pater va
de in vineam: et reſpondit: nolo:
tñ poſt iuit. Dixitq3 alĳ pater: va
de in videã: q̃ ait: vado ⁊ nõ iuit.
Et cum queſiſſet ieſus: quis eorũ
fecerit voluntatẽ patris dixerũt.
Nouiſſimus tergiuerſando: no=
lentes dicere veritatem. Ueteres
codices habent. Primus intelli=
gentes pro ipſis dictũ. Unde ie=
ſus ſubdit. Publicani et meretri=
ces precedent vos in regno dei.
¶ De cultoribus vinee ſanguina
rĳs Capitulum. cxxvi. D
Iterum ꝑpoſuit eis pa= mat.21
rabolam de patrefami= A
lias qui plantauit vineã: mar.12
et locauit eam agricolis. D
Qui miſſos ſeruos ad recipiẽdũ Lu.20
fructus occiderunt: ſicut Eſaiam
ſerrauerunt: ezechielem tractum
per aſpera excerebrauerunt mul
tos lapidauerunt. Et mittens pa
ter filium ait forſitan verebun=
tur filium meuz. Dicamus arrio
et ennomio.

ꝛ eunomio, Ec-
ce pr̄ dicit̄ igno-
rare: ꝛ q̄cq̄d pro
patre rn̄derunt.
hoc intelligāt ꝑ
filio. qui ſe dicit
ignorare cōſum
mationis diem.
Quē cum vidiſ-
ſent agricole di-
xerūt. Hic eſt heres qꝛ ſacerdotes
ſciuerunt illum veniſſe. Cui pater
dixit. Dabo tibi gentes heredita-
teꝫ tuā: ꝛ app̄henſuꝫ filiū eiecerūt.
Quid ergo illis faciet dn̄s vinee.
Et dixerūt ſm̄ lucā. Abſit. Intelli-
gētes ꝙ meſſiam occiderent. Mat
theꝰ dicit eos dixiſſe. Malos male
perdet ꝛ vineam ſuā locabit alijs
agricol̄. Hoc aūt nō dixerūt voce ſꝫ
in cōſcientia. Qđ aūt iudei hoc fa-
cturi erāt ꝓbauit dn̄s: qꝛ ſic ꝓphe
tatū erat ibi. Lapidē quē reproba
uerunt edificantes ꝛc.

Additio.
Uidetur pater
ignorar̄ rei euē-
tum. Forte dicit̄
pater ignorare
quod facit uos
ignorare: ꝛ face
re qđ facit nos
facere.

E
ps.,118 ¶ De lapide angulari. ca.cxxvij.
AD literaꝫ traditur fuiſſe pa
ratus lapis ad templi edifi
cium: nec tamen congrue in eo po-
ni potuit donec ꝯſummato ope in
angulo ſurſum poſitus eſt ita con
grue ꝙ mirarent̄ oēs: nec preter ſi
gnificationē factum intelligerent.
Hic eſt xp̄s qui fundamentum eſt
ita ꝙ ſtructure ſupueniet.
Ut ſu- ¶ Quod cū audiſſent ſacerdotes
pra q̄ ꝛ phariſei voluerūt eū tenere: ſed
ſtatio. timuerunt turbas.
¶ De inuitatis ad nuptias: ꝛ non
A habēte veſtē nuptialē. Ca.cxxviij.
Mat. ET dixit eis iterum in para-
22. bolis. Simile factum eſt re-
gnum celorum regi qui fecit nu-
ptias filio ſuo qui cū iterato miſiſ
ſet ad inuitatos vt venirēt/ꝛ excu
ſantes ſe noluiſſent venire: miſit
ſeruos ſuos vt vndecūꝗ vocarēt
cōuiuas. Et induxerunt bonos et
malos: debiles ꝛ claudos. Debili
tas enim corporis neminem exclu
dit a regno: imo ſepe quaſi ꝯpellit.
Et intrauit rex vt videret diſcūbē-
tes qđ erit cū venerit ad iudiciuꝫ.

¶ Tota em̄ trinitas iudicabit idꝫ ē
reddet ꝑ meritis. Et q̄ inuenient̄ in
eccl̄ia ſine veſte nuptiali. i. charita
te mittet̄ in tenebras exteriores. i.
localiter extra ip̄m poſitas qꝛ ha-
buit in ſeip̄o interiores. Pōt etiam
dici de tenebris mētis: quas q̄daꝫ
habent interiores idest in eccleſia.
Alij exteriores extra eccl̄iam. ſ. vt
infideles ꝛ heretici. Tūc ergo exte
rius ꝓijcientur mali eccleſiaſtici vt
habeāt partem cum infidelibus..
¶ De herodianis et tributo red-
dendo. Cap̄.cxxix. B C
TUnc inierūt phariſei Mat.
ꝯcilium vt caperēt ieſuꝫ 22.
in ſermone: ꝛ miſerūt B
diſcip̄los ſuos cū he Mar.
rodianis: venerat em̄ 12.
herodes tatrarcha ad E
diē feſtū ꝛ gētiles milites ſecū ad- Lu.20
duxerat. Uel q̄ antiq̄s militibꝰ he-
rodis aſcalōite adhuc ſuperāt iſti
q̄ veniētes ad ieſuꝫ dixerūt. Lꝫ da
ri cēſum ceſari an nō? Iā em̄ dubi
tatio erat inter iudeos de tributo
reddēdo: ꝑ quo ēt poſt romani in
ſurrexerunt in eos. Et ait ieſus.
Quid me tētatꝭ o hypocrite. Oñdi
te mihi numiſma cēſus. Numiſma
ē iſcriptio i numo: q̄ ēt moneta: dr
ꝑ quā numi diſcernunt̄. Hic aūt ꝑ
ip̄o numo ponit̄. Et ē. Oñdite mihi
numū q̄ ꝑ cēſu capitꝭ dat̄. Dūꝗ q̄
ſiſſet de imagīe cuiꝰ eēt: ꝛ dixiſſent
ceſaris tyberij ſcꝫ. Intulit. Reddi
te ergo q̄ ſunt ceſaris ceſari: tribu
ta ſcꝫ ꝯmunia: ꝛ q̄ ſunt dei deo: ſcꝫ
p̄mitias decimas: ꝛ oblationes.
¶ De ſeptemuira muliere.
Capitulum.cxxx. D
IN illa die acceſſerunt ſadu- Mat.
cei, qui reſurrectionem non 22.
credentes ſuggillabāt phariſeos C
querentes de ſeptemuira muliere Mar.
cuius eſſet in iudicio. Quod vel 12.
ipſi confinxerant quia erat poſſi- E
bile vel in re forte euenerat. Qui Lu.20
cum eandem queſtionem propo-
ſuiſſent ieſu reſpondit. In reſurre
ctione non nubent mulieres nec
nubentur viri ab eis id eſt non du

cent quia homines immortales nō egebunt ꝓpagatione ⁊ eſt greco idiomate dictum nubentur. Futuram autem reſurrectionem probauit ex verbis domini que dixit
B moyſi i rubo. Ego ſum de⁹ abraā:
Exo.3. et deus iſaac: et deus iacob quia iſti prophetas non recipiebāt: euidentibus eorum teſtimonijs non potuit vti contra eos. Eſt autem probatio talis. Ipſi putabant animas interire cū corporibus. Hac autem auctoritate probatur animas viuere poſt corpa. Alioquin ſi homo moriens penitus in nihilum redigitur: tunc dixit deus ſe deum eſſe nihili. Manentibus ergo animabus poſt mortem recolligi poteſt: quia corpora reſurgent: vt cum eis recipiāt anime qđ cum eis meruerunt. Alioquin fruſtra incorporātur.

¶ De mandato primo et ſecundo in lege: ⁊ ſauciato a latronibus.
Capitulum.cxxxj.

D Mat.22. C mar.12 Phariſei autem videntes quia ſilentium impoſuiſſet ſaduceis conuenerūt in vnum. Et acceſſit vn⁹ legiſdoctor tentans eum ⁊ dicens. Magiſter quod eſt mandatū magnum in lege. Et ait ieſus.
B Deu.6 Audi iſrael dominus deus tuus vnus eſt. Hoc non eſt de mandato: ſed preoſtendit de quo datū eſt quod tale eſt. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo: et ex tota
C Lu.19 anima tua: ⁊ ex tota mēte tua. Secūdum autem ſimile eſt huic. Diliges primum tuū ſicut teipſm. De
C mar.12 te ſimili deo: hoc ſecundū eſt mandatum. Homo enī imago dei eſt.
¶ Et reſpondit ſcriba. In veritate dixiſti: ⁊ hoc eſt maius omnibus holocauſtomatibus. Patet inter phariſeos ⁊ ſcribas fuiſſe queſtionē. Quidā enī opera legis preferebant dilectioni. Alij econtra: eo ꝙ ante legē plures placuerunt deo ꝑ dilectionē ſine omni ſacrificio. Primum autem ⁊ ſm mandatū dicit. Q̄tum ad ea de quibus mādatur.

Cui ieſus ait. Hoc fac et viues. Ille volens iuſtificare ſeipm ait ad ieſum. Et quis eſt me⁹ proximus? Cui ieſus oſtēdit: oēm miſericordē fa cientē eſſe primū ⁊ ſpecialiter ipſ dei filiū ꝑponens parabolam ſauciati: qui incidit in latrones. Nec diſtabat hec parabola multū a re facta: qꝛ in illo deſerto ſepe latrones ſanguinem fundebant. Vñ et domini qđ ⁊ ſanguinem ſonat vocabatur. D Lu.19 ¶ Erat autem oīs populus ſuſpenſus ⁊ audiens ieſum.

¶ De confutatione phariſeorum per auctoritatē dauid. Cap.cxxxij.

Congregatis phariſeis interrogauit eos ieſus. D Mat.22. Quid vobis videt de xpo cuius filius eſt. D mar.12 Dicunt ei dauid. Et ait illis. Quō ergo dauid vocat eū dñm ſuum dicens. B Lu.20 Dixit dñs dño meo: ſede a dextris meis. Ps.109 Si dauid vocat eū dñm quō filius eius eſt. q.d. Vos putatis xpm futurum purū hoiē ergo qñ erat dauid: nondum erat xps: nec ergo erat dñs dauid. Mētitus eſt ergo dauid ⁊ ꝑperā locutus eſt. Poti⁹ enī pres ſunt ⁊ dicūtur dñi filiorū ꝙ filij parentū. Iudei ſomniāt hunc pſalmū ſcriptū in perſona eliezer qui poſt cedem quinqꝫ regum ait. Dixit dñs domino meo: ſede a dextris meis: ſed ſequentia pſalmi non concurrunt.

¶ De doctoribus phariſaicis audiendis non imitandis. c.cxxxiij.

B Mat.23. Tunc locut⁹ eſt ieſus ad turbas et diſcipulos. Super cathedrā moyſi ſederunt ſcribe ⁊ phariſei. Que dicūt facite: q̄ faciūt nolite facere. Nō ſctificat locus hoiem: ſꝫ hō locū. Nō oīs ſacerdos ſctūs ſꝫ oīs ſanctus ſacerdos. Doctrinā accipiamus nō mores. apib⁹ herbe neceſſarie nō ſunt. ſed flores. Et addidit. Dilatant philateria ſua: ⁊ magnificant fimbrias quibus appendebant ſpinas quarū punctione: legis

legis iugiter recordarentur. qđ ſupra expoſitū ē: ⁊ amāt vocari rabbi. Uos autē nolite vocari rabbi. Unus eſt eīm magr̄ veſter. Et patrem nolite vocare vobis ſup terram. Unus eſt eīm pater veſter qui in celis eſt. Nō ꝓhibet dñs doctrinā ſuper cathedrā: nec ſalutatiōes ī foro: nec nomīa magiſtri vł patris: ſꝫ ambitionē ⁊ vanaꝫ gloriam.

Additio.

A phylaxe qđ ē ſeruare: ⁊ torac qđ eſt lex. Rotuluꝫ eīm habebāt appendentē collo vł brachio in quo ſcripta erāt .x. precepta legis: vel phylateria dicunt a phylaxe a terio qđ eſt rotundum et appellantur phylateria pixides in quibus reponebātur extremitates reliquiarum vt digiti vel aliud.

❡ Quibus debetur ve eternum. Capitulū. cxxxiiij.

D Matth 23. F Luc. 11

AD oſtēdendū autē q̄ ī phariſeis vocat cauenda ſubdit. Ue vobis q̄ diligitis ꝓmas cathedras. Ue vobis phariſei hypocrite: q̄ fertis clauē ſciētie: ⁊ claudit[is] regnū celorum aū̄ holes. Ue vobis q̄ deuoratis domos viduaꝝ: ve vobis qui circumitis mare ⁊ aridam vt faciatis vnū ꝓſelitū .i. aliquē gētilē aduenā trahatꝫ ad iudaiſmū et facitis eū gehenne filiuꝫ duplo q̄ vos: quia rediens ad vomitum prior eſt q̄ ante quia preuaricator. ve vobis qui dicitis qui iurat per tēpluꝫ nihil eſt: q̄ aūt in auro templi dꝫ. Qui ꝑ altare nihil eſt q̄ in re oblata ſuper illud dꝫ. Sacerdotes vt inuitarēt pplm̄ ad imolandū dicebāt data ſibi ⁊ oblata ſanctiora eſſe ipſo tēplo ⁊ altari. Dñs dixit ecōtra: qꝛ tēplū ⁊ altare ſanctificabāt in eis oblata qꝛ deodicata erant oblata vero nequaq̄ ſanctificabāt illa. Adhuc multi eodē vitio laborant qui putāt maius eſſe iurare ꝑ euangeliū q̄ ꝑ deū. Ue vobis qui decimatis omne olus ⁊ relinquitis miſericordiam et iudicium. Hoc verbum decimatis dubiū eſt. Nam ⁊ qui accipit ⁊ qui dat decimare dicitur. Phariſei autem ideo olerum decimas dabant vt diceretur: quomodo al's nō dant q̄ has dare non negligūt. Leuite autem adeo exigebant decimas ꝙ etiam olerum. Item ve vobis duces ceci qui colentes culicem: tranſgluttitis camelum. Per ſimilitudineꝫ lactis quod colatur dictuꝫ eſt. Et poteſt referri ad predicta ſic. Minima ſicut culicem diligenter inquiritis vt decimas: maiora ſcilicet miſericordiam et iudicium abſconditis: vt quod glutitur abſcōditur. Uel ad id quod dictum eſt: duces ceci/ trahitur: ita. Minora peccata ſubditorum diligenter arguitis proiicitis grauiora et diſſimulando tranſitis. Item ve vobis q̄ ſimiles eſtis ſepulchris dealbatiſque plena ſunt omni ſpurcicia. Item. Ue vobis qui edificatis ſepulchra prophetaruꝫ ⁊ damnatis patres veſtros qui eos occiderūt. Genimina viperarum: vos implete menſurā patrū veſtrorū. Unde dicit ad vos ſapientia dei. Mittaꝫ ad vos ſapientes et ſcribas et ex illis occidetis et crucifigetis ⁊ flagellabitis in ſynagogis veſtris. Hic patet hereticum mentiri qui dicit alium deum eſſe prophetarū ⁊ alium noui teſtamenti. Ut veniat ſuper vos .i. ſuper eccleſiam malignantium ols ſanguis iuſtus .i. vł tic iuſtoꝝ a ſanguine abel iuſti vſq̄ ad ſanguinem Zacharie filij barachie: quem occidiſtis inter templum ⁊ altare.

Additio.

Proſelit[us] ꝓprie dr̄ q̄ de gētili factuꝫ eſt iudeus. Quāuis quidā dicant ꝙ ꝓſelitus a ꝓſiliendo de gētilitate ad iudaiſmū ⁊ ecōtrario dicatur.

Additio.

Hoc altare inuſtatū fuit a ſaracenis in horologiū: ⁊ adhuc videri poteſt.

¶ De zacharia filio barachie.
Capitulum.cxxxv.

SI autem de vndecimo pro-phetarum: vel de patre ioannis baptiſte dicatur q̄ fuerit occiſus in templo: non legitur. Poteſt ergo dici de filio ioiade ſacerdotis quē ioas occidit: vt legit̄ in li-
4.re. 12. bro regum. Et forte pater eius cognominatus eſt barachias: vel p̄ nominis interpretatione poſitum eſt. Barachias em̄ benedictus domini interpretatur. Et eſt filiꝰ barachie: id eſt benedicti domini. In euangelio nazareoꝝ legitur ioiade. Paſtorē aūt oviū ⁊ ſacerdotez tm̄ cōmemora-
De nazareis. uit ieſus vt duo hoīm gn̄a notaret: ſubditos ⁊ p̄latos. Nulli em̄ gn̄i parcit praua generatio.

Additio.
Nazareꝰ ſonat ſctūs vel florēs vel germinās: ⁊ dicebant nazarei q̄ ex voto obligabant ſe ſanctimōie vſq ad certū tp̄s: vel iugiter vt ſamuel: et nouacula nō tranſibat ſup caput eoꝝ. Unde xp̄s ⁊ apoſtoli depigūtur criniti: nō in re ſed in ſanctitate. Chriſtus tm̄ dicebat nazareus a nazareth: ⁊ nazareus nō a loco ſed a ſanctitate. Primi itaq diſcipuli xp̄i nazarei dicebant q̄ euangelium ſcripſerunt: ſed eccl̄ia quatuor tm̄ recipit. Cumq ita primo vocarentur Nazarei poſtea vocati ſunt ſequentes xp̄m Diſcipuli: poſtea inſtituente petro a Chriſto chriſtiani

¶ De comminatione euerſionis hieruſalem. Capi.cxxxvi.

D mar.13 ET cōuertēs ſermonē ad hieruſalem ait. Quoties volui cōgregare filios tuos ⁊ noluiſti.i. quoties filios tuos voluntate mea congregaui te nolente et ingrato feci. Ecce relinquetur vobis domus veſtra deſerta. Dico enim vobis. nō videbitis me amodo donec dicatis. Bn̄dictus q̄ venit in nōie dn̄i.i. ab hoc tp̄e paſſionis nō videbitis filiū hoīs donec ad iudiciū: vbi videbitis me veniē-tē in gloria dn̄antie: ⁊ fideles magnificabitis me. Etiā cecitatē eorū vſq tunc duraturā predixit.

¶ De ſignis euerſionis et aduentus ſui. Ca.cxxxvii.

HEc locutus abiit: et abſcondit ſe ab eis ⁊ multi ex prin- F Joā.12
cipibus crediderūt in eum: ſed p̄pter phariſeos non cōfitebantur. A
¶ Cumq egrederetur de templo Matth
acceſſerunt ad eum diſcipuli eius 24.
oſtēdentes edificationes templi.
Audierant ab eo de euerſione vr- mar.13
bis volebant etiam audire de tem- D
pli euerſione: q2 videbatur eis q̄ Lu.19
nec capi nec euerti poſſet. Et ait il- et.21.
lis. Uenient dies in quibus nō re- B
linquetur hic lapis ſuper lapidez matth.
qui non deſtruatur. ¶ Et cum ſe- 24.
deret in monte oliueti cōtra tēplum acceſſerūt diſcipuli ſecreto: ⁊ q̄rebant ab eo ſigna euerſiōis hierl'z ⁊ ſigna ſui aduētꝰ: et dixit eis q̄daz p̄pa aduētꝰ ſui: q̄dā p̄pria euerſionis: q̄dā cōia vtriq. Premuniuit autē fideles ne ſeducant cū audirēt multos dicentes ſe eſſe xp̄os. Non em̄ vētur⁹ eſt niſi p̄cedāt ſigna q̄ p̄dixit. Premiſit aūt cōia.ſ. p̄lia ⁊ ſeditiones gentis ꝯ gentem: regni contra regnū peſtilentias: fames terremotus p̄ loca terroreſq de celo pſecutiōes ſanctoꝝ. Ante nāq euerſionem iudee clemēta ſuum vindicabūt auctorem. Poſtea poſuit proprium ſignū deſtructionis.

Additio.
Ex ſplēdore auri qd̄ erat in tēplo ex repcuſſione ſolis p̄s q̄dā mōtis oliueti in oppoſito directo ſemp lucida reſplēdebat vbi poſtea ſalomon edificauit tēplū mulierculꝫ ſuis.

Additio.
In accubitu mōtis oliueti eſt mōs oſtēſionis dictꝰ ſic: q2 ibi ſalomō poſuit idolum moloch.

¶ Proprium ſignum euerſionis:
Capitu.cxxxviii.

CUm videritis abominatio- B matth.
nem deſolationis que dicta 24.

eſt a

est a daniele: stantē in loco sancto
B id est imaginē abominabilē: que
Dan.9 signum erit desolationis positam
in tēplo. De imagine tyberij quā
pilatus posuit i templo quidam hoc exponūt: sꝫ hoc iā factū fuerat. Si dicat de imagine gaij de q̄ post dicimus hoc de vicino futurū erat: infra scꝫ annos decē et.xxxij.ānis ante euersionē hierusalem. Nō ergo ꝯgrue dictū esset ꝓ signo ei⁹ Sed euersa hierusalē ꝑ Titū

Additio. Legit de pilato ꝙ hierl'm veniēs statuam cesaris ignorātibus iudeis in templo posuit. Tandē videns constantiam iudeorum cōiter de hoc dolentiꝫ eā amouit. De ea ergo non diceret dominus ꝙ esset signū euersionis cū iā euenerat:

Adrianus statuam suā posuit vbi
arca steterat: qꝛ vestigia ciuitatis
adhuc quedā manebāt: ⁊ iudei q̄
latētes vndecūꝗ remāserāt: qñꝗ
ad locū sctm̄ redibāt: ⁊ iterū mul
plicitati amouerunt statuam. Ob
hoc adrianus apposuit manū ex
tremam ⁊ funditus euertit vrbē ⁊
edixit ne quis iudeorū remaneret
E i terra illa. Et de hac vltima euer
Luc.21 sione videtur subdere Lucas di-
cens. Et captiui ducentur in oēs
gentes.

¶De impedimento fuge.
Capitulū.cxxxix.

D matth. 24. D Lu.21. Cum autem videritis ab exercitu circundari hierusalem: tunc qui in iudea sunt fugiāt in mōtes. Ecclesiastica historia narrat.
B mar.13 Fideles qui erant in iudea aduenietibus romanis: fugit
se in pellam ciuitatem admonitio
Mat.⁊ ne angeli. ¶Orate autem ne fiat
Marci. fuga vestra in hyeme vel sabbato:
vbi.s. hoc ad literam non vꝫ dictū de
hyeme. Terra eīm illa accōmoda-
tior videt fuge in hyeme q̄ in fer-
uore estatis. De sabbato stare po
test: qꝛ fm legē vltra mille passus
non licebat eis progredi in sabba
to. Sed qꝛ Jesus iam terminaue-
rat obseruātiā sabbati: forte vtrū
ꝙ in mysterio dixit. Nisi hyemē ꝑ
qualibet aeris asperitate dicam⁹:
qꝛ hyemis nomē asperitatē sonat.

¶Propria signa aduentus iudicis. Capitu.cxl.

C mat.14 Ultimo posuit ie⁹ signa aduētus sui dicens. Erit tunc
B tribulatio magna qualis non fuit
mar.1 ab initio mūdi: ⁊ tūc erūt signa in
E sole ⁊ luna ⁊ stellis ⁊ in terris ꝑssu
Luc.21 ra gentiū: pre ꝯfusiōe sonit⁹ maris
⁊ fluctuū arescētib⁹ hoībus pre timore ⁊ nisi breuiati fuissent .i. ꝑsciti adeo breues dies illi: nō fieret salua ois caro .i. raruš aut nullus posset sustinere ꝑssuras et per patientiam saluari.

Additio. Mare eīm ⁊ fluct⁹ terribilē sonitū: dabunt ita ꝙ hoies fugiēt ab aqs et alter alterū non audiet.

Et nota breuiter dominum quedam signa iudicij tetigisse

¶De signis quindecim dierū an iudicium. Capitulum.cxli.

Jeronym⁹ aūt in annalib⁹ hebreoꝝ inuenit signa.xv.dierꝫ an diē iudicij: sꝫ vtrum continui futuri sint dies illi an interpollatim: nō expssit. Apocrypha sūt
Prima die eriget
se mare .xl. cubitis super altitudi-
nem montium stans in loco suo
quasi murus. Secunda tantū de-
scendet vt vix possit videri. Tertia
marine belue apparentes super
mare dabūt rugitus vsꝗ ad celū.
Quarta ardebit mare ⁊ aq̄. Quin
ta herbe ⁊ arbores dabunt rorem
sanguineum. Sexta ruēt edificia.
Septima petre adinuicē colliden
tur. Octaua fiet generalis terre-
motus. Nona equabitur terra.
Decima exibūt homies de cauer
nis ⁊ ibunt velut amentes nec po
terūt mutuo loqui. Undecima sur
gent ossa mortuoꝝ: ⁊ stabunt sup
sepulchra duodecima cadēt stel-

 le. Tre

le. Tredecima morientur viuentes:
vt cum mortuis reſurgāt. Quarta
decima ardebit celū ⁊ terra. Quin
C ta decima fiet celum nouum ⁊ ter
matth. ra noua: ⁊ reſurgēt omnes. ❡ Et
24. addidit Jeſus. Sicut fulgur exit
ab oriente ⁊ paret vſqꝫ in occiden
C tem: ſic erit aduentus filij hominis
Lu. 17. ſubitaneꝰ. ſ. ⁊ coruſcus ⁊ tunc appa-
rebit ſignum filij hominis in celo
id eſt in aere ſupra locū vnde aſcē
dit: ⁊ ante eum erunt inſtrumēta
mortis ſue quaſi vexilla triumphi
crux/claui/ lancea: ⁊ in carne eius
videbūtur cica-
B trices: vt videāt
Apo. 1. in quem pupu-
gerunt: ⁊ in val
le ioſaphat iu-
dicabit oīs hō
C angelis congre
mar. 13 gātibus eos.

Additio.
Nota ꝙ dicitur
iudiciū futurū i
valle ioſaphat.
Sed nota ꝙ tūc
non erit vallis:
quia quartode
cimo die equa-
bitur terra: ſed contra illum locū
erit. Uel forte propter interpreta
tionem huius nominis ioſaphat
interpretatur cum iudicium. Val-
lis ergo ioſaphat humilitatem iu
dicij ſonat.

❡ Quod ſolus pater nouit diem
iudicij: ⁊ de vno aſſumpto ⁊ alte-
ro relicto. Capitulum. cxlij.

TUnc ſubdit ieſus generalē
B admonitionē. Attēdite ne
Lu. 17. grauentur corda veſtra curis hu-
ius ſeculi ne ſuperueniat in vos
dies illa repentina: ſicut in diebꝰ
noe et loth repentinus interitus
E tulit neſcientes. ❡ De die autem
Lu. 17. illa et hora nemo ſcit: neqꝫ filius
D neqꝫ angelus niſi ſolus pater. Hic
Marci exclamat arrius. Non ſunt equa-
24. les qui nouit ⁊ qui ignorat. Hiero
D nymus reſpondit in minori bre-
mar. 13. uiario ſuper pſalmos. Humani-
tas filij dicit ſe ignorare finē mū-
di. Qđ gregorius i regiſtro qua-
ſi exponēs ait. Nouit vnigenitus
dei horam iudicij: ſed nō ex natu-
ra humanitatis. Tamen etiaꝫ ſic
exponitur. Nō nouit ſubaudi no
bis quibus expedit incertos eſſe
vt ſic viuamus quaſi in ꝓximo iu-
dicandi. Uel filius hic dr̄ adoptio
ne. ❡ Tūc duo erunt in agro. i. ꝑ D
latoꝝ quidā boni quidam mali. Matt.
Unus aſſumet. i. vt rapiet obuiā 24.
xp̄o in aera: ⁊ alter relinquet. i. nō B
aſſumet. Due molentes in vnum Lu. 17
vna aſſumet: ⁊ altera relinquetur.
Quod de coniugatis dictum eſt
qui ſunt in rota huiꝰ mundi. Duo
in lecto: vnus aſſumet/ ⁊ alter re-
linquet. Qđ de cōtemplatiuis ſi-
ue ſpeculatiuis intelligit. Et dixe
rūt ei. Ubi dn̄e. ſ. aſſumentur. Et rn̄-
dit. Ubicūqꝫ fuerit corpꝰ illuc cō-
gregabunt ⁊ aquile. i. vbi erit do-
minus in corpe ꝯgregabunt aqui
le. i. ſancti reſurgendo innouati.

❡ De vigilia ianitoris et decem
virginibus. Cap. cxliij.

INterim aūt erit filiꝰ B
hoīs ſicut hō qui per Marc.
egre ꝓfectꝰ reliquit 28.
domū ſuā: ⁊ dās cui- D
qꝫ ſeruorum ſuorum mar. 13
opus ſuum ianitori
precepit vt vigilet. ❡ Uigilare er-
go aplīs ⁊ apoſtolicis viris incum E
bit. Uigilare ſuper ſe ⁊ ſuper gre- Lu. 21
gem etiam cuiqꝫ fideli pro modu- B
lo ſuo. ❡ Tunc ſimile erit regnuꝫ mat. 25
celoꝝ decē virginibus. i. tunc ſepa
rabunt fatui a prudentibus. Me
dia aūt nocte clamor factus eſt:
ecce ſponſus venit exite obuiā ei.
Traditio hebreoꝝ hꝫ chriſtū me
dia nocte venturū ad modū egy-
pti qñ paſcha celebratū eſt. Qui
etiā ſanctoꝝ hoc ipſum opinātur
qꝛ ſicut nocte natus eſt in mundū
⁊ nocte venit ab inferis: ita ⁊ no-
cte veniet ad iudiciū. Uñ quidā di
cūt fuiſſe aploꝝ traditionē in vi-
gilia paſche: nō dimitti populum
ab eccleſia ante ꝓfundā noctē vt
quaſi expectent aduentū dñi: ⁊ di
cunt horā illā noctis qñqꝫ: imo ſe
pius diem dici ꝑ coruſcatione ve-
nientis: vel typice: ꝑ manifeſtatiōe
cordiū. Alij autē qđ dubium dicit
dn̄s nō diffiniētes exponunt. Me-
dia nocte. i. nullo ſciente.

❡ De

¶De commendatione talentorū et decem mnis. Ca.cxliiij.

B Mat. 25. Item addidit parabolam pficiſcētis q̄ dedit ſeruis ſuis talēta alij q̄nq̄/alij duo/alij vnū. Et cōmendatis his q̄ duplicauerunt talenta: reprobato viro pigro qui abſcōdit ſuum ait. Omni habēti dabitur. Non habēti autē quod videtur habere auferet ab eo id eſt habēti eo modo quod debet habere: vt ſcilicet eo bene vtatur. De eodem quoq; addidit parabolā de rege qui abijt in regionem longinquam accipere ſibi regnū ⁊ reuerti: ⁊ dedit ſeruis ſuis decem mnas et ait. Negotiamini dum venio. Mna ſm grecos .xl. cētum drachmis appenditur. In reditu eius acceſſit primus: et ait. Domine mna tua .x. mnas adquiſiuit. Cui dominus.

Eris poteſtatē habēs ſuper .x. ciuitates. q. d. Pro paruis meritis recipi. tis inſperata.

Additio. Uocatio ſerui ē canonica electio eꝑi: mna datur ei q̄n q̄ impoſuit ei manus: dat ei textum euangelij ⁊ dicit. Uade predica: ⁊ ipſe cū primo ingreditur ciuitatem ſuam euangeliū prefert in pectore quaſi negotiator mnam ſuam oſtendēs. In quibuſdam eccleſijs cum dat ei archiepiſcopus virgam dicit. Uade predica: et ille ſtatim benedicit populum. in quo ſignatur q̄ moyſes cū virga miſſus eſt in egyptum.

¶De ventilatione aree. Capitulum. cxlv.

C D Mat. 25. Cum autem venerit filius hominis in maieſtate ſua: ⁊ omnes āgeli cū eo teſtes futuri actuū humanorum: tunc ſeparabuntur boni a malis: ⁊ ſtatuentur boni ad dexteram id eſt ponentur in eternitatem: mali ad ſiniſtram: id eſt recipient que meruerunt eligēdo ſiniſtram. Et tunc commemorabit iudex ſcȝ opera miſericordie: que ſunt paſcere eſurientem potare ſitientem: colligere hoſpitem: veſtire nudum: viſitare infirmum: conſolari vinculatum. Septimum: legitur in Tobia: ſepelire mortuū. A Tob. 1. ⁊ .12. Et nō aliud erit hec cōmemoratio C niſi quia omnes ſcient merita ſua pro quibus ſaluabuntur aut damnabuntur. Et ibunt hi in ſupplicium eternum: illi autem in vitam eternam.

¶Opiniones de igne eterno. Capitulum. cxlvi.

De igne eterno dicit Auguſtinus cuiuſmodi ſit ⁊ ī qua mundi parte futurus ſit neminem ſcire arbitror: niſi per reuelationē q. d. Unus eſt gehēne ignis ſed non vno modo oēs crucians. Sicut ardorem ſolis nō oēs equaliter ſentiunt: ſic cū ille ignis equaliter ardeat. nō equaliter ſentiet. Gregorius in Job. Miro modo gehenne ignis corporeus eſt nec lignis nutritur: nec ſuccēſione indiget: et eſt inextinguibilis a deo creatus ab origine mūdi. Idē Ultrix flamma vitiorū cremationē habet: lumen non habet/ad conſolationem non lucet: vt enim magis torqueat ad aliquid lucet. Nam reprobi ſe viſuri ſunt in iferno: vt magis doleant q ⁊ diues lazaꝝ vidit. In libro tū prenoſticorum de verbis Auguſtini ſic legit. Eſt vt ait Auguſtinus inferoꝝ ſubſtantia incorporalis. Et ideo merito querit: vnde ſub terris dicant eſſe inferi: ſi corporalia loca non ſunt. ⁊ vñ dicantur inferi ſi ſub terris nō ſunt. Sed idem doctor dicit. Ideo ſub terris dicūtur inferi: q cōgruenter in ſpū corporaliū rerū ſīlitudines ſic monſtrantur: vt q defunctorū aie corporis amore peccauerūt: ad illas corporaliū rerū ſīlitudines exhibeātur quibus carne mortui ſolent ſub terra cōdi. Nonnulli ex hac ſententia Auguſtini ſentiunt q̄ vbicūq; peccator fuerit ibi elemēta cruciabūt eū ⁊ in corpore ſuo ⁊ ex locis adiacentibus. Eſt enim ꝓbabile vt aīa q̄ ſua ſponte ſumit a carne fomentū

peccandi

peccandi: nolēs ab eadē. recipiat
fomentū cruciatus. Qui merito in-
fernalis ⁊ ſub terra eſſe dicitur: qꝛ
anime ꝑ lapſum terrene volupta-
tis eū incurrent: Augu. de ciuitate
dei. Cur non dicam⁹ incorporeos
ſpūs poſſe pena corporalis ignis
affligi. Idē. Ignis corpalis de mo-
nes cruciabit ⁊ hoīes. Hierony. in
epl'a ad ephesios. Infernū ſub ter-
ra eſſe nemo ambigat.

¶ De paſcha ⁊ diuerſis acceptiōi-
bus huius nominis. Capi. cxlvij.

A Mat. 26. Et cū cōſummaſſet ieſus
ſermones hos ait: diſcipl'is
ſuis. Scitis qꝛ poſt biduū
paſcha fiet: ⁊ filius hoīs tradet' vt
crucifigat'. Hec eis tertia feria dixe-
rat: ⁊ in quīta feria ad veſperā pa-
ſcha imminebat: quartadecima lu-
na poſt vernale equinoctiū. ¶ Am-
broſi⁹ dicit hoc nomē paſcha gre-
cū eſſe: ⁊ ſonare paſſionē. Nomen
vo hebreū phaſe ſonare trāſitū.
¶ Auguſtinus vo dicit hebreum
eſſe nō grecū: ⁊ ſonare tranſitum.
opportune tamē cōcurrere in hoc
nomine congruentiam vtriuſqꝫ lin-
gue. Qui enim patitur: grece pa-
ſcin dr: vñ paſcha paſſio putat': ſꝫ
in ſyra lingua trāſitū ſonat. Qua-
re autē trāſitus dicat' hora illa: ſu-
per exodū eſt. Declinatur autem
paſcha paſche. vel paſcha paſcha-
tis: ⁊ eſt equocū ad tria. Ueſpera
eīn qua immolabat' agn⁹ diceba-
tur paſcha: ſicut hic. Poſt biduum
paſcha fiet. Et tota dies precedēs
horam illam nec paſcha dicebat'
nec ſolemnis erat. Dicitur etiam
B paſcha agn⁹: vt ibi. Ubi vis pare-
Mat. m⁹ tibi comedere paſcha. Et apo-
26. ſtolus. Chriſtus immolatus eſt pa-
i. co. v. c. ſcha noſtrum. Sequebantur ſeptē
dies azymorum: quorum primus
⁊ vltimus ſolennes erāt medij nō
adeo: ſed hi ſeptē quandoqꝫ voca-
bantur paſcha vt ibi. Non introie-
runt pretorium ne contaminaren-
tur ſꝫ comederēt paſcha. i. mundi
comederēt l paſcha: vel azyma vo-
cat paſcha: qꝛ his dieb⁹ vſus erat
eorum. Nec mirum ſi dies azymo-
rum dicebātur paſcha cum et pa-
ſcha dicatur dies azymorū: vt ibi.
Feſtus dies azymoꝝ q̄ dr paſcha.

¶ Qua die ⁊ quō iudas vendidit
dominum. Cap. cxlviij.

Et tūc ſcꝫ quarta feria prin- A Mat. 26.
cipes ſacerdotum vidēs ie-
ſum abijſſe ⁊ dixiſſe: non videbitis B
me amodo: cōgregati ſunt cum ſe- Lu. 22
niorib⁹ popli in atrium cayphe:
⁊ querebant eū vt tenerent ⁊ occi- A
derent: non tamen in die feſto: ne Mar. 14.
forte tumult⁹ fieret in populo. Au-
diens autem eos iudas congrega-
tos: abijt et pepigit cum eis de ie-
ſu tradēdo: p. xxx. argēteis. Forte
qꝛ cū audierat dñm tertia die mo-
riturū ⁊ putauit eū l morte detine-
ri: mortē imminētē ſibi lucratiuā
fieri voluit. ⁊ exi-
de querebat op-
portunitatē tra-
dēdi eū ſine tur-
bis. Illi trigita
denarij valebāt
trecentos vſua-
les: et ita vole-
bat iudas recō-
penſare vnguē-
ti perditionem.

Additio.

Qđ aūt quarta
feria āte paſſio-
nē vēditus fuit
dñs: oſtendit ea
die eccl'ia lectio-
nē eſaie premit-
tēs epl'e in qua
legit'. Ecce mer-
ces ei⁹ cū eo. In
memoriam etiā
hui⁹ venditionis per totū annum
in ieiunijs penitentialibus hec fe-
ria ſcōm locū habet poſt ſextā fe-
riam: ꝓpriū euāgeliū ⁊ ꝓpriā epi-
ſtolam ſepe hꝫ cum iterari debeat
dñica per totā hebdomadam. De
miſſa eīn crucis feria ſexta inuen-
tum eſt. Similiter de miſſa angelo-
rum feria ſecunda.

¶ De cena dñi. Cap. cxlix. A

Prima aūt die azymorum. i. Mat.
ea die in cui⁹ veſpera agn⁹ 26.
erat immolandus ⁊ edēdus cum A
azymis: dixerunt diſcipuli ad ie- Mar.
ſum. Ubi vis paremus tibi come- 14.
dere paſcha. Et reſpōdit. Ite in ci- Lu. 22
uitatem et occurret vobis homo
amphoram aque portans. Quo-
cumqꝫ introierit: querite a domino
domus locum ad preparādum: et
oſtendet

oſtendet vobis cenaculum grãde et ibi parate. In ſupiori parte do mus faciebãt paleſtini cenacula: inferi⁹ aũt cubicula. Qđ Marcus
A Joã. 13. dicit lagenã. Lucas amphorã. vnus expſſit gen⁹ vaſis: alter mo
B Lu. 22. dũ. ¶ Ante diẽ ergo feſtũ paſche veſpere facto venit ieſus et diſcu buit cũ .xij. diſcipulis ſuis. ¶ Et ait. Deſiderio deſideraui hoc pa ſcha mãducare vobiſcũ anteꝗ̃ pa tiar. Uerba Joãnis miniſtrauerũt grecis fomitem erroris. Dicunt enim in paraſceue lunam fuiſſe quartãdecimã et ita in veſpera ipſi⁹ fuit paſcha. Dñs aũt ſciens ſe paſſuꝝ eadẽ in veſpera ante cedẽti anticipa uit cõedere paſcha. Et qꝛ ea nocte licite potuit comedi fermẽtatũ: de fermentato cõficiunt corpus dñi. Quod ſi verum eſt: credibile eſt dñm comediſſe agnũ: vt ꝓceptũ erat in lege ⁊ azyma comediſſe. Et ſic etiã ſi cõſtet qđ dicũt: errãt conſecrã do fermentatũ. Qđ autẽ domi nus ꝓuenit paſcha: ꝓbatur ex verbis Joãnis qui dicit domi num manducaſſe ante diẽ feſtũ paſche: ꝛ paraſceue iudei nõ intraſſe ꝓtoriũ: ne cõtaminarẽtur: ſed comederent paſcha. Et ẽt ſacerdotes h̃ diſpoſuerãt: ne occiderent eum in die feſto: id
Difficultas eno daꝛ grecorum.
eſt prio die azymorum. Etiam euangelium vocat ſabbatũ poſt crucem domini magnum diẽ ſab

Additio. Cũ in veritate fuerit q̃ntadecima. Quinꝗ̃ autẽ ponit rõnes opinionis eoꝝ.

Additio. Ad hoc loco ponit ratiões eoꝝ ꝓrimã inde ſumũt qđ Joãnes dicit. Scdam inde ſumũt quod dt Lucas. Tertiã inde ſumũt quod dicũt alij. Quartam inde ſumunt: qꝛ euãgeliũ vocat ſabbatum poſt crucem magnũ ſabbatum. Quintã inde ſumunt: ꝙ mulieres in paraſceue parauerunt vnguenta.

bati: quod non ſolet dici: niſi cũ feſtum ſabbato concurrat: et ita ĩ ſabbato fuit prima dies azymoꝝ Media enim dies inter primum ⁊ vltimum non erant feſtiui. Etiã mulieres in paraſceue parauerũt vnguẽta: ꝙ nõ liceret ſi eẽt ꝓmus dies azymoꝝ. Ad hoc dici põt: qꝛ dies feſtus paſche erat q̃nta decima luna ſm illud. Et in quintadecima ſolẽnitatẽ celebrabitis al tiſſimo dño. Ante hũc diem ergo ſm legẽ dñs fecit paſcha. Etiã lucas dicit veniſſe diẽ azymoꝝ in q̃ neceſſe erat occidi paſcha. Neceſſe autẽ erat ex lege luna .xiiij. primi mẽſis vel ſcdi. Caſum autẽ aliquẽ in quo neceſſe eſſet preuenire lunã quartãdecimã non legimus. Diẽ ꝟo magnũ ſabbati vocabãt in trib⁹ feſtiuitatibus hebdomadalib⁹ quocũꝗ̃ die .vij. diẽrũ cõtingat. Omnes eñi ſeptẽ ſolẽnes ſunt: ⁊ ſi nõ adeo vt primus ⁊ vltimus. Ad comedendũ quoꝗ̃ azyma: oportebat eos ſeptẽ dieb⁹ mundos eſſe. Unde quolibet .vij. die nõ poterant intrare pretoriũ. Qđ aũt mulieres dicunt paraſſe vnguẽta in die feſto: dicim⁹ quia nõ erãt dies aliqui adeo feſtiui vt ſabbatum: et licuit eis parare vel emere ſicut ⁊ cibos: qđ nõ liceret ſabbato. Quid ſi multo ãte parauerant: qꝛ audierãt a dño ſepe eũ in primo moriturũ. Nõne magdalena videt iam paraſſe per inſpirationẽ ſpiritusſancti preoccupaſſe vnctionem. Quidã autẽ dicũt .ꝙ .xiiij. luna. quarta .ſ. feria cenauit dñs cum diſcipulis ⁊ lauit pedes eoꝝ. Qđ narrat ſolus Joãnes: et in quartadecima comedit agnũ paſchalẽ: ⁊ dedit diſcipulis corpus ſuũ de quo alij agunt. Sꝫ vſus eccleſie ꝯtrarius eſt que ante paraſceue pedes pauperum lauat. Etiã ſi tabulã cõputi diligenter retro ꝑcurram⁹: inueniemus lunã .xxij. kalen. aprilis: feria ſexta ergo in precedenti ſexta feria fuit luna quintadecima. Et nota qđ

nuſꝗ̃

nuſq̄ legitur dñm comediſſe car-
nes niſi agni paſchalis.

¶ Quod ſurgens a cena lauit pe
A des diſcipulorum. Capitulum. cl.
Joã. 13 Surgens autem Jeſus a ce-
na: lauit pedes diſcipulorũ.
Ex eo autem q̄ dixit: qui lotus eſt
ſcʒ in baptiſmo: non indiget niſi
vt pedes lauet: vos autem mundi
eſtis: ſed nõ omnes perpẽditur a
quibuſdã q̄ apl'i baptizati erãt.
Et cum recubuiſſet: iterum docuit
eos. Quare hoc fecerat. In exem
plum ſcʒ mutuo ſibi ſeruiẽdi: ⁊ in
typũ mutuo dimittendi iniurias:
et mutuo ſubue
niendi peccanti
bus orando p
eis. Unde ⁊ dñs
ſubdidit. Beati
eritis ſi feceritiſ
ea. Que de ſola
ablutiõe pedũ
non dixiſſet.

Additio.
Nota q̄tuor de
poſitiões veſtiũ
chriſti. In cena
depoſuit eas et
reſumpſit: ad co
lũnã nudat⁹ eſt
⁊ reindutus. In
illuſione militũ
nudatus ⁊ venditus. Nã ab hero
de nõ legit̃ nudatus. Ad crucem
nudatus nec reindut⁹. Prima p-
tinet ad apl'os quos i breui reſũ
pſit. Scđa ad illos qui reſumpti
ſunt in pẽtecoſtes ⁊ paulatim re-
ſumunt̃. Tertia ad reliquias que
reſument̃ in fine. Quarta ad per
uerſam medietatẽ noſtri tẽporis
q̄ nũq̄ reſumetur. Scđa ⁊ quarta
repreſentãtur in eccleſia cum alta
ria mũdantur. Nam ⁊ ramũculis
quaſi flagellis tundũtur ⁊ aſper
guntur aqua ⁊ vino.

¶ De notatiõe proditoris ⁊ egreſ
ſu eius. Capitulum. clj.

C
Joã. 13 Jeſus autem turbatus ſpiri
tu dixit. Amen amen dico vo
bis: quia vn⁹ ex vobis tradet me
hac nocte. ¶ Turbatus eſt ieſus
miſericorditer compatiens iude
quem notabat. Sic ⁊ ſancti miſe-
ricorditer turbãtur: cũ vrget eos
cura ʒiʒania a tritico ſeparare an
te meſſem. Mẽtitur ergo philoſo
phus qui dicit animi perturbatio-
nem non cadere in ſapiẽtẽ. Et di
cebãt ſigillatim. Nũq̄d ego ſum B
dñe. Quib⁹ ait. Cui intingit me- mat. 16
cum manum in catino: hic me tra mar.
det. Duodecim in eodẽ catino cũ 41.
dño edebãt: ⁊ alij nõ. q. d. Un⁹ de C
duodecim tradet me. Forte ideo Lu. 26
dixit intingit: q2 ſuccus aggreſtiũ
lactucarum neceſſarius ad eſum
agni erat. Catinus in quo liquor
oſtendit q̄ vas erat fictile: para-
pſis vas in quo cibi parabantur:
quia paria habebat latera. Apſis
enim eſt extremitas. Uel vt quidã
dicũt quadraturam laterũ notat
hoc nomẽ parapſis. ¶ Et addi-
dit ieſus. Ue homini illi per quẽ
filius hoĩs tradetur. Bonum erat
homini illi ſi natus no fuiſſet. Ue
in ſacra ſcriptura eternam notat
damnationẽ: ⁊ eſt. peribit eterna
liter. Et ne minutiſſimam eius pe
nam intelligeremus: addidit bo
num ⁊c. i. melius eſſet et ſi non eſ
ſet natus de vtero ſed perijſſet i
vtero. Tũc em̃ pro ſolo originali
peccato damnatus eſſet. Uel vſua
liter dictum eſt: melius eſſet ei nõ C
eſſe q̄ male eſſe. ¶ Recumbebat Joã. 13
autem diſcipulus quem diligebat
ieſus in ſinu eius. Et innuit ei pe-
trus: vt ſecreto quereret a dño q̄s
traderet eũ. Hic non aliter credit̃
recubuiſſe ſupra pect⁹ ieſu: niſi q2
diſcũbebat inclinatus ante pect⁹
dñi. Huic ſummiſſa voce querẽn-
ti: dominus ſummiſſa voce prodi
torem expreſſit: cui ſcʒ panẽ intin
ctum porrigeret. Et bucellã intin
ctam porrexit iude. Inde eſt q̄ eu
chariſtia nõ datur intincta. Et ẽt
pro hereſi tollẽda: q̄ dogmatiza-
bat totũ xp̃m eſſe ſub vtraq̄ ſil: ⁊
ſub neutra tñ forma. Et tunc in-
troiuit ſathanas in iudã: nõ tunc
primo: ſed vt q̄ſi proprium poſſide
ret: ſicut apl'i ſpũ iã accepto: iterũ
dicunt̃ accepiſſe ſpiritũ. Tunc iu-
das ait. Nũquid ego ſum rabbi.
ait illi. Tu dixiſti. Nõdũ cor olb⁹ C
exprimit cum. Põt eñ ſic intelligi. mat.
Ego nõ dico: ſʒ tu dicis. Uel de aſ 26.
ſertiõe cordis exponi poteſt. q. d.

Ore quidem interrogas quaſi ne
E ſcius ſed corde ratum habes te eſ
Ioā.13 ſe proditorem. ¶ Et exiuit iudas
continuo erat autē nox. Tunc ait
ieſus. Nunc clarificatus eſt filius
hominis. i. eiecto tenebroſo remā
ſerunt ſoli mundi cum ſuo mūda
tore. Et addidit. Et cōtinuo clari=
ficauit eū deus. i. clarificabit. Qđ
poteſt intelligi de reſurrectione.
Uel de imminenti traditione. ꝑ quā
xp̄s mortuus apparuit his q̄ cum
in inferno expectabant.

¶ De eucharistia data diſcipulis
ꝛ non inde. Ca. cliij.

Cenantibus autem
illis bñdixit ieſ⁹ pa
C nē et fregit: et dedit
matt. diſcipulis ſuis dicēs.
26. Accipite et come=
C te: hoc ē corp⁹ meuʒ
Marc. qđ ꝓ vobis tradet. Siliť ꝛ de cali=
14. ce ait. Bibite ex hoc oēs hic ē ſan
guis me⁹ noui teſtamēti ſubaudi
B cōfirmatio: qui pro vobis ꝛ ꝓ mul
Lu.22 tis effundetur in remiſſionem pec
catorū. Quod ait Accipite ꝛ come
dite: forte incul
catio eſt. Nō .e.
intelligendum
eſt ꝙ ſumptum
corp⁹ de manu
dñi ſibi miſtra=
rēt ſʒ q̄ ꝯſecrauit
ipſe ꝛ miſtrauit.
Sʒ eſt acſi dice
ret comedite.
vtrancꝫ hui⁹ ſa
cramenti come
Notab ſtionē innuens.
ꝓbiſſa Nec eñ de cali
cramē ce dixit: accipite
talib⁹. ſed miniſtrans
dixit. Bibite. Et
nota quia in ca
none cū ꝓferūt
hec verba hoc ē
corp⁹ meum hic
eſt ſanguis me⁹
ex virtute horū
verborū fit trāſ
ſubſtātiatio vnde credebile eſt cū
dominus eadem verba dixit: mu=
taſſe panem et vinum in carnem ꝛ
ſanguinem ꝛ tunc eandem vim cō
tulit domin⁹ verbis illis in poſte=
rum. Et propterea ſic conſtruēda
eſt litera. Benedixit ſubaudi: di=
cēs hoc eſt corp⁹ meum. Et tūc fre
git ꝛ dedit diſcipulis ſuis: ꝛ ait co
medite. Et iterauit: hoc eſt corp⁹
meū. Uł forte tūc bñdixit bñdictio
ne nob nō tradita: ꝫ poſt ad inſtitu
tionē apoſtoloꝝ vis bñdicēdi tra
dita eſt a dño verbis iſtis. Hoc eſt
corp⁹ meū. Qđ aūt añ traditionē
eucharistie diximus iudā exiſſe vi
demur cōtradicere. Luce: qui poſt C
calicem contraditorem cōmemo= Matt.
rat: ſed forte lucas de traditiōe re 26.
capitulat. Hilari⁹ autem ſup mat C
theum ꝓbat iudā non interfuiſſe Marc.
tunc eñ bibentes calicē: ſecū dixit 14.
ieſus bibituros i regno patris ap B
quod iudas indignus erat. Etiaʒ Lu.22
bibentiū nullū excipiēs ait: qui ꝓ
vobis effundet. In aliis autē exce
pit dicens pro multis. Dici tamen
pōt iudā accepiſſe eucharistiam ꝛ
dictū ab hilario facile determina=
ri. Cū ergo dixit ieſus. Hoc facite
in meā cōmemorationem: inſtituit
hoc ſacramētum: ꝛ tacite ꝓmiſſuʒ
deſtituit. Cū ergo dixit ſe nō bibi=
turū vinum donec cum eis biberet
nouū aduerbialiter poſitū ē. i. no
uo modo tanꝗ nouus. ſcilicet nō
incorporādo mihi vinum vt pri⁹.

¶ De predicatione nega=
tionis petri. Cap. cliiij.

Tunc ait illis ieſus. Omnes D
ſcandalum patiemini in me Matt.
in nocte illa. Scriptum eſt eñ per 26.
cutiam paſtorem et diſpergentur D
oues gregis zacharias propheta Marc.
ex perſona eccleſie orauit dicens 14.
ad patrem. Percute paſtorem: et C
diſpergentur oues gregis. Euan Zac.13.
geliſta vero videns impletum qđ
orauerat propheta: reſponſionem
patris annuētis poſuit ſcʒ. Percu
tiam paſtorem. Et cum dixiſſet pe
trus. Et ſi omnes ſcādalizati fuerit
ego nunꝗ ſcandalizabor. Reſpon
dit ieſus.

Additio.
Bibite ex hoc
omnes: ſicut tūc
ita ꝛ in primitiua
eccleſia omnes
q̄ itererāt miſſe
ſumebant ſacra
mētuʒ vnitatis.
Nūc autē q nō
poſſunt omnes di
gne ſumere: ſu=
munt aliud ſal
tē ſacramētum
vnitatis. i. oſcu
lū pacis: qđ tra
dens ſacerdos
miniſtro vt ha=
beat vinculū pa
cis ꝛ dilectiōis.
acſi diceret ſu=
mite ex hoc oēs
Uel accipite et
diuidite int vos

dit ieſus. Prius ꝙ bis gallus vo-
cem dederit: ter me es negatur⁹.
Marcus hoc expreſſit plenius ce-
D teris. Poſt primam eñi negationē
Matt. petri ſtatim gallus cantauit: ſꝫ añ
14. ſcdm galli cātū bis iterū negauit.
ꝛ ita trina petri negatio añ pmum
galli cātū inchoata eſt: ante ſcdm
cōpleta. ¶ Alij aūt euāgeliſte dicē-
tes. Prius ꝙ gallus cantet: ter me
D negabis de inceptione agunt. Et
Matt. eſt. Trinā negationēꝫ inchoabis.
26. Marc⁹ vero de
D cōpletione eiuſ-
Lu.22 dem ſcripſit. Et
ait petr⁹. Etiāꝫ
ſi oportuerit me
mori tecū non
te negabo. Nō
mentitur petr⁹
quia credit ve-
rūꝫ eſſe quod p-
mittit.

Additio.

Inde ē ꝙ in hac
die iouis om̄es
hore flebiles
ſunt: et ſola miſ-
ſa ſolēnis eſt in
cōcentu et orna-
tu miſterioꝝ tā
ꝙ in die ſue iſti-
tutiōis quaſi in
ſuo natali. Ea-
dē quoqꝫ die chriſma ꝯficitur quo
fontes liniūtur: qꝛ eadē die poſtes
ſanguine agni liniebant. Quā qꝛ
ſequebat̄ eſus agni paſchalis: dif-
fertur linitio baptiſmalis vſqꝫ in
ſabbatū: vt cōtinueẗ eſui agni. Cō-
fectio vō chriſmatis differri non
potuit: qꝛ vſqꝫ ad baptiſmū nō ce-
lebratur miſſa in illis diebus.

¶ De ſermone domini.
poſt cenam. Cap. cliiij.

Jo.14. Nunc ſubdidit ieſus
conſolādo longū ſer-
monē quem ſcripſit
Joannes. Nō turbe-
tur cor veſtrum neqꝫ
formidet. In domo
patris mei manſiones multe ſunt
ſi quo minus dixiſſem vobis. Mi-
nus ponitur pro non ꝛ eſt. Si quo
minus. i. ſi i aliquo nō dixiſſem vo-
bis non. i. ſi non eſſent ibi: ego di-
xiſſem vobis. i. non celaſſem vos:
imo dixiſſem vobis quia non ſunt
ibi. Sed ſubaudi: ſciatis: quia va-
do vobis parare locū. Jam para-
te erāt māſiones vt dixerat prede-
ſtinatiōe: ſꝫ tñ adhuc parāde erāt

apertione ꝛ ipſorum meritoria ope-
ratione. Hieronymus autem con- Hiero.
tra Jouinianum legit totum ſub
vna diſtinctione ſic. Si non man-
ſiones multe eſſent apud patrē: di-
xiſſeꝫ vobis: quia vado parare vo-
bis locum: hoc eſt ſi non vnuſquiſ-
ꝙ prepararet ſibi manſionē ex p-
prijs operibus: dixiſſem vobis: qꝛ
vado parare vobis locum. Meum C
autem non eſt parare ſed veſtrūꝫ. ma. 20
Et eſt dictum: ſicut illud. Sedere E
a dexteris vel a ſiniſtris nō eſt meū mat.19
dare vobis. Tamē ꝛ quod quiſqꝫ
ſibi parat: etiam deus ei parat. Pa-
rat eñi manſiones: manſionibus
parādo manſiones. ¶ Cumqꝫ di-
xiſſet ei thomas. Dñe quo vadis.
Reſpondit ei ieſus. Ego ſum via
veritas et vita. q. d. Qua vis ire.
Ego ſum via. i. me imitare. Quo
vis ire. Ego ſum vitas. i. ver⁹ et ſu-
premus finis: qui ſolus querēdus
eſt. Ubi vis permanere. Ego ſum
vita. Et nota qꝛ modo arguit eos
in hoc ſermone quaſi neſcientes
ipſum modo cōmendat tanꝙ ſciē-
tes quod ſm regulam Ticonij de Nota.
alijs ꝛ alijs eſt itelligēdū. ¶ Sūt
ꝛ quedam in hoc ſermōe quibus
applaudit. Sabelli⁹ vt qui videt
me videt et patrem. Quedam qui-
bus inſultat Arrius: vt verba que
ego loquor a me ipſo nō loquor. ꝛ
maior me ē: ꝛ hmōi: ēt pmiſſionē C
hanc addidit ieſus. Qui credit in
me. opa que ego facio ipſe faciet Act. 5.
ꝛ maiora horūꝫ faciet: genitiu⁹ eſt
p ablatiuo more grecorū. Maius
fuit ſanari vmbra petri ꝙ fimbria
veſtis xpi. q. d. Non erit maior me
q̄ credit in me: ſed maiora faciā p
eum ꝙ ſine eo. Dicit enim Augu.
Non de omnibus opibus xpi hoc
dꝛ. Non audeo precipitare ſniam
vt dicā mai⁹ eſſe ſalutē fieri pecca-
torū xpo operante ꝙ ſūt angeli.
Intelligat q̄ poteſt: vtrūꝫ mai⁹ ſit
iuſtos creare: ꝙ impios iuſtifica-
re: cum hoc ſit maioris miſericor-
die: illud maioris potētie. De ver-
bis iuſtitie que tūc fecit eſt hic ſer-

mo. nō

mo nõ de omnibus operibus ei⁹.
Qđ autẽ ait. Rogabo patrẽ ⁊ aliũ
paracletũ dabit vobis ſic eſt con
ſtruendũ dabit vobis paracletum
qui eſt alius a nobis id eſt alia ꝑ
ſona a nobis id eſt a patre ⁊ filio.
Pater enim ⁊ filius et ſpũſſanct⁹
ſunt idẽ aduocatus vel ꝯſolator.
Qđ dixit paracletum mitti in no=
mine ſuo hoc eſt ad notitiã eius
et glorificationem. Uel q: hꝫ idez
nomen qđ filius id eſt deus. Nec
hoc qđ ait. Sermonẽ quẽ vos au
diſtis non eſt meus obloquitur ei
quod dixerat: diligentez ſe ſermo
nes ſuos ſeruare. Singľariter eñ
dixit ſermonem patris eẽ: nec eſſe
D ſuum. i. a ſe. ¶ Et dixit eis. Quan=
Lu.22 do miſi vos ſine ſacculo et pera ⁊
calciamentis nunqđ aliqđ defuit
vobis. At illi dixerunt. Nihil. Et
dixit eis. Qui nunc habet ſacculũ
tollat ſimiliter
et peram: ⁊ qui
non habet gla=
dium emat. In
ſtruit eos domi
nus in diſcretio
ne virtutũ. Sũt
eñ q̃dã ſemper
tenẽda: vt mĩa/.
humilitas fides
ſpes ⁊ charitas
quedam pro tpe ⁊ loco mutanda.
vt fames ſitis vigilie orationes
labor operandi et docendi. Tem=
pore ergo perſecutionis docet ne
ceſſaria tollere: donec tẽpus euan
gelizãdi rediret ſopita perſecutio
ne. Cumqꝫ dixiſſent. Domine: ecce
duo gladiĳ hic. Reſpondit. Satis
eſt. Unus qui amputaret auricu=
lam: in cuius ſanatione virtus do
mini monſtraret alter q̊ nõ euagi
natus oſtenderet apoſtolos nõ ꝑ
B miſſos facere quicquid poſſent in
Jo.16. domini defenſione. ¶ Predixit ꝗꝫ
eis ieſus. Ecce veniet hora etiam
venit vt diſpergamini vnuſquiſqꝫ
in ꝓpria: ⁊ me ſolum relinquetis.
A ¶ Poſtea eleuatis oculis in celuz
Jo.17. orauit dicẽs. Pater venit hora ⁊c.

Additio.
Quaſi diceret.
habebitis ꝑ mo
dicuꝫ tp̃s ꝑſecu
tionẽ: et ideo p̃=
munite vos: et ĩ
armis ad defen
ſionẽ: ⁊ ĩ ſaccuľ
ad neceſſariorũ
repoſitionem.

Et orauit primo pro ſe: poſt ꝓ di=
ſcipulis tertio pro his qui credi=
turi erant per verbum eorum.

¶ De trina oratione domini in vil E
la gethſemani. Cap. clv. Matt.

Tunc venit cum illis in villã 26.
que dicitur gethſemani que C
eſt ad radicẽ montis oliueti trans Marc.
torrentem cedron. Cedron geni= 14.
tiuus eſt grecus pluralis: qui la= D
tine dicitur cedrorum. Et introi= Lu.22
uit ieſus in hortum cuꝫ diſcipulis A
ſuis. Sciebat autem ⁊ iudas locũ Jo.18.
illum: quia cõſueuerat ieſus illuc Matt.
venire cum diſcipulis ſuis. ¶ Et vbi. S.
cuꝫ intraſſet dixit eis. Sedete hic
donec vadam illuc ⁊ orem: ⁊ etiaꝫ
vos orate ne intretis in tẽtationẽ.
ne ſcꝫ ſuccũbatis tentationi. Et aſ
ſumpto petro ⁊ filiĳs zebedei cepit
cõtriſtari ⁊ ait. Triſtis eſt aĩa mea
vſqꝫ ad mortẽ. Uſualiter dictũ eſt
id eſt multũ triſtis eſt aĩa mea vel
triſtis ẽ vſqꝫ ad timorẽ mortꝭ: ⁊ ꝓ
timore mortꝭ. Triſtabať autẽ pro
ruina apľoꝝ vľ põt eẽ / vſqꝫ / excla
ſiuũ. Triſtabať eñ donec ſe ⁊ ſuos
morte ſua liberaret. Uel incluſiuũ
ſcꝫ donec poſt mortẽ ſuã redirent
apľi ad fidẽ eius. Et ꝓgreſſus ab
eis quãtũ iact⁹ eſt lapidis: ꝓcidit
in faciem ſuã: et
orabat Abba pa
ter: ſi poſſibile
eſt trãſfer hunc
Calicem a me.
Idem eſt abba
quod pater. Et
eſt abba hebreũ
et ſyrum: pater
grecuꝫ ⁊ latinũ.
In q̊ innuit deũ
patrẽ eſſe olm gentiũ. Ut ver⁹ hõ
horrebat mortẽ ⁊ vellet nõ mori. ſi
fieri poſſet de iuſtitia. Habebat eť
iuſtitia patris vt chriſtus paterẽ=
tur: ⁊ a ꝯſtitutiõe mũdi hoc ſacra
mẽtũ ab eo erat poſtẽſum. Hec vo
lũtas nõ moriendi glorioſos mar
tyres fecit. Nõ eñ vult ſenſus car
nis: niſi qđ delectat. Si autez dele
ctaret eos mori: nõ inde viderenť

Additio.
Nomine cali=
cis intelligitur
paſſio ratione D
menſure: quia Lu:22
dei iuſtitia non
patitur aliquez
pati ſupra id qꝫ
poſſit.

mereri:ſꝫ qꝛ hãc moriendi volũta
tē ſubijciũt deo merent̄. Vñ ⁊ xp̄s
ſubdidit. Verũtñ nõ qđ ego volo:
ſꝫ qđ tu. Quidã eñ adherētes pti
cule demõſtratiue ſcꝫ hunc dicũt
oraſſe miſericorditer ꝓ iudeis: vt
ſi fieri poſſet. ꝙ intrarēt gētes ſine
cecitate iudeoꝝ: nõ biberet hũc ca
licem mortem ſcꝫ a iudeis q̄ ſibi i
minebat. ¶ Et cum veniſſet ad di
ſcipulos inuenit eos dormientes.
Et ait petro. Sic non potuiſti ⁊c.
Vel ait petro ſic ironice. q.d. Sic
erat faciendũ? In communi autē
dixit illis tribus. Quid dormitis.
Sp̄us q̄dē prompt᷒ eſt: ſubaudi:
veſter quaſi promptulũ habuiſtis
ſpiritũ in ꝓmittendo mori etiã ꝓ
me: ſed nũc pꝫ carnis infirmitas.
Secundo abijt et orauit eundem
ſermonē. Et apparuit illi angel᷒ con
fortans eum. Et factus in agonia
ꝓlixius orabat: id eſt in certamine
cõtra mortē. Iã q̄ſi vicebat mortē
in animo: dum etiã mori volebat:
quã poſt vicit actu ip̄o ſcꝫ reſurgē
Hec ſo lus lu- cas. do. Et fact᷒ eſt ſudor ei᷒ ſicut gut
te ſanguinis decurrētis in terraꝫ.
Et rediens ad diſcipulos inue-
nit eos dormiētes. Tertio abijt ⁊
orauit eundē ſermonē. Tũc venit
ad diſcipulos: ⁊ ait illis. Dormite
iam ⁊ requieſcite. Et cum paululũ
dormiſſent ait.
De q̄n q̄ effu ſiõib᷒ ſangui nis xp̄i Surgite. Suffi-
cit eamus. Ecce
prope eſt q̄ me
tradet.

Additio.
Nota prima ef
fuſio ſanguinis
chriſti fuit in cir
cũciſione. Secũ
da in ſudore. Tertia i flagellatio
ne. Quarta in crucifixione. Quin-
ta in mortui lanceatione. ¶ Pri-
ma in exemplũ: vt circuncidamus
membra noſtra. Secũda i ſignũ:
quia in ſanguine ſuo irrigaret ⁊ ſe
cũdaret. Tertia ⁊ quarta ad reme
dium. Quinta ad ſacramentum.
Inde eſt ꝙ officium miſſe in quin
q̄ partitum eſt. Prima eius pars
eſt vſq̄ ad epiſtolam vt ab ea inci
piat. Secunda pars vſq̄ ad euan
geliuꝫ incluſiue. Tertia vſq̄ ad ca
nonem. Quarta vſq̄ ad emboliſ-
mum quod interpretatur ſuperex
creſcere quia nouiſſime ſuperad
ditur: ſed libera nos ⁊c. quod in q̄
buſdã eccleſijs alta voce dr. Quĩ
ta pars vſq̄ ad finē. Sꝫ qꝛ in ſola
cruce etiã quinaria fuit effuſio ſan
guinis ideo ⁊ ſolus canõ ſubdiui
dit in q̄nq̄ ptes. Prima vſq̄. Qui
p̄die. Scđa vſq̄ ad Memēto. Ter
tia vſq̄ preceptis. Quarta ⁊ quin
ta vſq̄ ad emboliſmũ vel ad finē.

¶ De ligatione dñi et ſanatione auricule ſerui. Cap. clvj.

A Dhuc eo loquēte ve
nit iudas cuꝫ cohor
te militũ accepta a
p̄ſide. et turba mini
ſtroꝝ accepta a p̄n
cipib᷒ ſacerdotum
⁊ armis. Et dederat illis ſignũ: qꝛ
oſculo indicaret eis ieſuꝫ: ⁊ ip̄i du
cerent eum caute. Putabat eñ ꝙ
magicis artib᷒ poſſet ſe trãſforma
re et elabi. Et ſuſcepto oſculo: vo
cauit eũ ieſus amicuꝫ: vel ironice:
vel ſm̄ ſtatũ p̄teritũ. Et primo in
terrogauerat eos. Quē queritis.
At illi dixerunt. Ieſum. Et cum di
xiſſet ieſus querentib᷒ ſe. ego ſum
abierũt retro et ceciderũt. Poſtea
tenuerũt ieſum: ⁊ ligauerunt euꝫ.
Simon aũt petr᷒ amputauit auri
culã ſeruo cui nomē erat malch᷒.
Ieſus aũt ſanauit eũ et ait petro.
Omnis q̄ gladium accipit: gladio
peribit ſilo ſcꝫ q̄uertebat̄ ad pars
diſum vel ꝓ gladio accepto pibit.
Nec accipit gladium pro eo q̄ dat̄
a deo vel a lege vel a iudice.

E Matt. 26. E Marc. 14. E Lu. 22. B Io. 18.

Solus io. hoc dicit.

De ſa- natiõe ſolus lucas.

¶ De fuga adoleſcētis. Ca. clvij.

A Dduxerunt autem ie-
ſum ad Annam primũ
nõ quia collega caiphe
ſꝫ quia ſocer ei᷒. Tur
pe eſſet ſi domum anne antepoſi-
tam preteriſſent. Adoleſcens au-
tẽ ſequebatur
eum amict᷒ ſyn
dõe ſuper nudo
ſubaudi corpe
Aliter enim nõ

Additio.
In eſt. primo
emerãt caiphas
⁊ annas ſummũ
habebat

Solus ioã. dt de ãna

Solus mar. d adoleſ ſcēte.

habebat idumē ſacerdotū a pi
tuz q̄ ſyndonē lato:ſʒ caiphas
q̄ relicta ſyndo illo āno habuit
ne aufugit ab ſed q2 dom⁹ an
eis. Tradunt q̄ ne erat i trāſitu
dam hūc fuiſſe eoꝝ ꝑ reueren
Joānē:quē tūc tia ſacerdotali
fuiſſe adoleſcen añq̄ ad caiphā
tē longa eius vi illuc eum intro
ta indicium eſt. duxerunt.

B Hieronym⁹ tū
Ps. 37. ſuper locum illum Ps. Uim facie-
bant qui querebant animā meaʒ
ait. Iudei vim faciebant: vel pe-
tro cum dicerent. Et tu ex illis es
vel. Iacobo: qui cū traheretur re-
licta ſyndone nudat⁹ aufugit ab
eis. Uidetur tamen potius opinā
do q̄ affirmando dixiſſe.

¶ De prima negatione Petri.
Capitulum. clviij.

SEquebat aūt petr⁹
F a lōge vt videret fi
mat. 26 nē. Joānes aūt no⁹
F pōtifici introduxit
mar. 14 petrū. Quē cū iſtui
F ta eēt ancilla oſtia
Lu. 22. ria: dixit. Nūq̄d ⁊ tu ex diſcipulis
C es hōis iſti⁹. Dicit ille. Nō noui il
Joā. 18 lū neq̄ ſcio q̄d dicis. Quidā volē
tes excuſare petrū dicūt q̄ bene di
xit ſe nō noſſe illū quē nemo pfe-
cte nouit niſi pater. Et cū dixiſſet.
O homo nō ſum: ſe negauit ⁊ nō
xp̄m. Cūq̄ dixiſſet hō neſcio q̄d di
cis: dixit ſe neſcire falſa eorū cōſi-
lia ⁊ dolos. Sed ſtultū eſt excu
ſare quē dn̄s accuſauit. Ipſe etiā
ſe reū lachrimis idicauit. Stabat
aūt cuʒ miniſtris petr⁹ ad ignē. In
terrogabat aūt pontifex ieſuʒ de
doctrina eius. Et cū dixiſſet ieſus
Palā mūdo locutus ſum in terro
ga eos q̄ audierūt vnus miniſtro
rū dedit alapaʒ ieſu. Et ait ieſus.
Si bn̄ locutus ſum q̄d me cedis?
Oſtēdit ieſus percutienti maxillā
nō actu ip̄o prebēdā eſſe alterā: ſʒ
aīo paratū eſſe ad patiendum ſi
hec ſo- opus fuerit. ¶ Et miſit eū annas
lus .ioā ligatum ad caipham.
nes. ¶ De ſcd̄a ⁊ tertia. Capitu. clix.

ERat aūt petr⁹ ſtās i atrio ⁊
calefaciēs ſe ⁊ dicente alia Oēs lo
ancilla. Et hic cū ieſu erat quūt de
dixerūt q̄ aſtabāt. Uere tu ex illis iſta ſed
es: nā ⁊ galileus es ⁊ loq̄la tua .i. diuerſi
idioma galilee manifeſtū te facit mode.
Tūc negauit petr⁹ cū iuramēto: ⁊
añ hāc negationē exierat: ⁊ cāta
uerat gall⁹. Et q̄ſi poſt horā co-
gnat⁹ malchi dicebat eū ſe vidiſ-
ſe i horto cū ieſu. Et tūc petr⁹ ce-
pit anathematizare ⁊ iurare: q2 nō
nouiſſet hōieʒ: ⁊ ſtatim gall⁹ cāta
uit. Et cōuerſus dn̄s reſpexit pe-
trū. Et recordatus petr⁹ verbi q̄d
dn̄s dixerat egreſſus foras fleuit
amar̄: fugiēs in cauēā q̄ mō galli-
cant⁹ appellat̄: in q̄ loco edificata
eſt eccl'ia. Scd̄ʒ hūc ordinē ioānis
videt̄ petri trina negatio inchoa
ta in atrio anne: ⁊ cōſummata in
atrio caiphe. Scd̄m alios q̄ nō fa
ciūt mentionē de anna, videt̄ tota
facta i atrio caiphe. Auguſtin⁹ in
libro de cōcordia euāgeliſtarum.
aſſerit totā factā in atrio āne: ⁊ q̄
dicta ſunt inde poſt miſſum ieſuʒ
ad caiphā: recapitulando dicta.
Hiero. in mattheū: et beda in lu-
cam videntur velle q̄ petrus in
atrio caiphe negauerit.

¶ De ſententia mortis lata in ie-
ſum. Capitulum. clx.

MAne facto cōuenerūt apd̄ b F
caiphā ſacerdotes ⁊ ſenio Mat.
res populi et ſcribe ⁊ phariſei et 26.
querebant falſum teſtimoniū cō- F
tra ieſum. Et dixerunt duo falſi Mar.
teſtes. Nos audiuimus eum dicē 14.
tem. Poſſum deſtruere templum
dei hoc manu factum: et poſt tri-
duum non manu factum reedifi-
care. Cūq̄ non reſpondiſſet ieſus
exurgens caiphas dixit ad ieſum
Adiuro te per deum viuum vt di
cas nobis: ſi tu es chriſtus filius
dei bn̄dicti. Et reſpōdit ieſus. Tu
dixiſti. Si dixero vobis nō credit̄
mihi: amodo videbitis filiū hōis
ſedentem a dextris virtutis dei: ⁊
uenientē in nubib⁹ celi: q̄d de ſcd̄o
aduētu ei⁹ cōgrue itelligi pōt: vel

de aductu eius in orbe3 p p̄di-catores. Tunc princeps ſacer-dotum ſcidit ve ſtimenta ſua di cens. Blaſphemauit conſuetudi-nis iudaice erat audita blaſphe-mia in deum: ſcindere veſtimēta ſua. Et dicit. Quid vobis videt̃? Et dixerunt. Reus eſt mortis.

Additio. Hoc in lege nō habebāt: ſed ſi-gnū doloris de buit eſſe.

Prima illuſio. Capitulum. clxi.

B Tunc exſpuerunt in faciē ei⁹
Matt. et hoc etiam proprium erat
26. iudeorum ſpuere in faciem eius
A quem abijciebant. Et adduxe-
Marc. runt eum vinctum, ad pretorium
27. et tradiderunt pontio pilato pre
A ſidi: ⁊ non introierunt ne cōtami-
mar.15 narentur intrādo domū gētilis.
A De ſuſpendio iude. Capi. clxii.
Lu.23 Tunc iudas penitētia duct⁹
E retulit. xxx. argēteos dicēs
Joā.18 p̄ncipibus ſacerdotum.
B Peccaui tradens ſanguinem iu-
Matt. ſtū. At illi dixerūt. Quid ad nos.
27. Tu videris. q. d. Tu vidiſti quid

feceris: ⁊ ſic eſt preteritum ſubiun ctiui. Uel tu videbis cum ſenties in pena te peccaſſe: ⁊ ſic eſt futu-rum ſubiunctiui. Quidam tñ ſub vna diſtinctione legunt. Quid ad nos: tu videris: quid ſcilicet p̄ti-net ad nos. Forte ſathanas q̄ poſ ſederat iudā poſtq̄ fecit qđ voluit receſſit ab eo: ⁊ ideo potuit iudas dolere qđ fecerat: vt ex dolore ite-rum intraret in eum ſathanas: vt faceret eum inijcere ſibi manum. Dicit Hiero. ſup. cviij. ps. q2 ma-gis offendit iudas deum qñ ſe ſu ſpendit: q̄ in hoc q2 eum p̄didit. Et p̄iectis argēteis i tēplo abiēs laq̄o ſe ſuſpēdit: ⁊ crepuit medi⁹ i effuſis viſceribus ⁊ in hoc quodā modo delatum eſt ori quo oſcula tus erat dominum: ne per os ſpi-rit⁹ effunderet̃. Rupto eñ laqueo putatur poſt cecidiſſe ⁊ crepuiſſe. Utrū aūt eadē die ſe ſuſpende rit: an diſtulerit: dubiū eſt: ſ3 q2 añ reſurrectionē dñi ſup̄ pſalmū ha-betur. Quidā tñ dixerūt q2 audita reſurrectiōe quā nō ſperabat ſe ſuſpēdit: qđ nō eſt autēticū. Dixe rūtq3 ſacerdotes q2 ñ licebat eos mittere in corbenam: q2 p̄ciu3 ſan guinis erat mittere intellige pro remittere: quia inde tulerāt eos. Et emerūt ex eis agrum figuli in ſepulturā peregrinoꝝ cuiuſdā ſc3 figuli. Uel eſt figuli ꝓpriū nomē. Et dict⁹ ē ager acheldemac: id eſt ager ſangui nis. Q2 fuerunt p̄ciu3 mortis in vſum mortuoꝝ tradiderūt eos. Tūc ipletu3 eſt illud hieremie. C

Additio. Sup agrū hūc ſecus viā q̄ du-cit i effratamōs geon eſt vbi ſa-lomon iunct⁹ eſt.

Accepetūt. xxx. argenteos: ſacer- zach.11
dotes vel vēditores agri vł iudas ⁊ dederūt eos in agrū figuli: ſc3 preciū appreciati a filijs iſrael id eſt chriſti que3 appreciauerūt id eſt precio emerunt filij iſrael vel alij q̄ erant a filijs iſrael nati. Nō legitur in hieremia hoc ſed in za charia pene idem ſenſus eſt ſub verbis alijs. Unde quidam codi ces habent per prophetā ſine no mine aliquo. Dicit Hieronymus in maiori breuiario: quia antiqui codices habuerūt in aſaph pro-pheta: ſed vicio ſcriptorū poſitu3 eſt in eſaia: q2 neſciebāt quis fue-rit aſaph. Unde porphiri⁹ vo-cabat mattheum imperitū cū po ſuiſſet eſaiam: ſed nō errauit mat theus ſ3 ſcriptor. Similiter i mar co dicit hiero. fuiſſe ſcriptū hora ſexta crucifixum fuiſſe dominum: ſed ſcriptores imperiti p epiſi q̄ notat. vj. nec eſt litera ſ3 nota nu meri tantum ſcripſerunt gāmam literam que ſignificat. iij. et inde forte pōt legi gloſa que eſt i mar co. Hoc proprie marcus: ſubaudi dixit ſed ſcriptor corrupit: ⁊ vere dixit tertia q̄tum ad myſterium. Nam ⁊ cum Hieronymus ita di-cat erraſſe ſcriptores in mattheo qui ſcripſerūt Jeremiam pro za-charia.

charia. Etiam ſuper mattheū di-
cit hebreum quendā ſibi oſtendiſ-
ſe librum hieremie apocryphū in
quo hec ſcripta ad verbum reppe-
rerat. ¶ Origenes in mattheum.
In ſecretis hie-
remie hoc repe-
ritur: ſicut apo-
ſtolus ſcriptu-
ras quorundaꝫ
ſecretorum pro
fert vt illud.
Quod oculus
nō vidit: nec au-
ris audiuit. In
nullo enim regu
lari libro hoc in

Additio.
Quia quilibet
prophetaruꝫ ſe
creta habuit q̄
nō reuelauit ſci
licet quis ſolu-
tionem neſciuit
vnde ipſe dixit.
Secretum meuꝫ
mihi.

Nota. augu-ſtinuꝫ. uenietur niſi in ſecretis iſaye. Au-
guſtinus de concordia euangeliſta-
rum dicit. Apud zachariam eſſe tā-
tum de .xxx. argenteis. In hiere-
mia vero de emptiōe agri licꝫ non
huius agri. Et ita dicit hoc capitu
lum ex duobus compactum. Ul-
tra etiam vt dicit auguſtinus que-
dam ex perſona euangeliſte que-
dam ex perſona prophete accipiē
da ſunt.

¶ De verbis pilati ad ieſum et
iudeos Capi. clxiij.

F Jo.28. CUm autem ieſus eſſet in
pretorio exijt ad iudeos pi
A latus querens quam accu
Luc.13 ſationeꝫ ferrent aduerſus
hominem hunc. ¶ Et primum euꝫ
accuſauerunt in duobus: quia pro
hibebat tributa dari ceſari: ⁊ quia
dicebat ſe chriſtum regeꝫ eſſe. Cū
ꝙ reſpondiſſet vt acciperent euꝫ:
F ⁊ ſm legem ſuam iudicarent dixe-
Jo.18. runt. ¶ Nobis non licet interfice-
re quemꝙ̄. ſubaudi his diebus.
Uel pro poteſtate tranſlata ad
alios hec dixerunt. Intrans ergo
pilatus pretorium: primam accu-
B ſationeꝫ quaſi nullā reputans: qꝛ
Jo.18. forte audierat ieſum dixiſſe. Red-
A dite q̄ ſunt ceſaris ceſari. De ſcd̄a
Mat. dicit ad ieſum. Tu es rex iudeorū
27. ꝙ rn̄dit. Dicit hoc a te an alij tibi
A dixerūt hoc de me. Id eſt i hoc ac-
mar.15 cuſauerunt me tibi. Et ait pilatus

Nunquid ego iudeus ſum. q. d. Ego
nō ſum iudeus ⁊ ita a me hoc non
dico: ſꝫ gēs tua: ſcꝫ quā tuā dicis/ C
⁊ de qua natus es/ tradiderūt te Lu.23
mihi. Et ait ieſus. Regnuꝫ meū nō
eſt de hoc mūdo. Cui pilatus. Er- hec Jo-
go rex es tu? Reſpōdit ieſus. Tu ſolus.
dicis: qꝛ rex ſum ego. Ego ad hoc
veni in mundū vt teſtimoniū phi-
beam veritati. Cui pilatus. Quid
eſt veritas? Et iterum exiens dixit
iudeis. Nullam
cauſam inuenio
in eo.
¶ At illi clama
bant. Cōmouit
vniuerſum po-
pulū: incipiēs a
galilea vſꝙ huc

Additio. hec lu-
Tu dicis. i. qḋ cas ſo-
q̄ris vere dicere lus.
pōt. q. d. muta
modū pnūcian
di: dic remiſſiue
qḋ dicis inter-
rogatiue. Dicit

magiſter qꝛ bene feciſſet pilatus ſi
reſponſionem ieſu ſuper hoc expe
ctaſſet. In hoc pilatꝰ arguit: ꝙ nō
expectauit donec veritas a dn̄o de-
ſcriberet: cū a phariſeis nō potue-
rit deſcribi. Achademici eñ dice-
bāt eā eſſe in puteo ſine fundo. et
non poterant deſcribere.

¶ Quod herodes illuſit domino.
Capitulum. clxiiij. B

CUmꝙ accepiſſet pila Lu.23
tus ꝙ homo galileus
eſſet/ qꝛ herodes qui
p̄erat regiōi illi hiero
ſolymis erat his die-
bus: volens deferri ei
honorem miſit ei ieſum vt dominꝰ
galilee hominem galileum vel ab
ſolueret vel damnaret. Et ideo re
conciliatus eſt herodes pilato: ſu
per nece galileorū quā prediximꝰ.
Et gauiſus eſt herodes: quia ex
multo tēpore cupierat ieſum vide
re: ⁊ ſignum ab eo videre. Sacer-
dotes autem cōſtanter accuſabāt
ieſum coram herode. Qui cū inter
rogaſſet ieſum in multis nec rece-
piſſet reſponſum ab eo: ſpreuit eū
et illuſit ei. exiſtimās eū fatuū vel
nō ſane mētis. Et in ſignū illuſio-
nis induit eum alba veſte

¶ De ſcd̄a viſione. Capi. clxv.

B Tunc pilat⁹ dixit iudeis
Lu. 23 q: nec ipſe nec herodes
B inueniebāt in eo cauſam
Jo.18. et ideo correctum flagel
lis dimitteret. Turba autem vni-
uerſa clamauit. Crucifige eū. Cū
q̄ pilat⁹ renuiſſet: accuſabāt eū iu
dei in tertio: q: filium dei ſe fecit.
¶ Qđ pilat⁹ hora quaſi ſexta ſe-
B dit pro tribunali. Ca.clxvj.
Jo.19. Tunc ergo pilatus magis ti-
muit et ingreſſus ad ieſum
ait illi. Unde es tu? Jeſus autem
non reſpondit ei verbum. Cui pi-
latus. mihi non loqueris: neſcis
quia poteſtatem habeo crucifige-
re te: et dimittere? Reſpondit Je-
ſus. Non haberes poteſtatē in me
vllam: niſi datum eſſet tibi deſup
id eſt a ceſare. imo a deo. Et quia
quaſi timore poteſtatis ſuperioris
augebatur pilatus: dixit eū Jeſus
minus peccare q̄ iudeos. Cumq̄
pilat⁹ q̄reret dimittere eū clama-
C bant iudei. Si hunc dimittis non
Jo.19. es amic⁹ ceſaris: Ois qui ſe regē
facit cōtradicit ceſari. ¶ Audiens
hec pilat⁹ eduxit Jeſū foras: et ſe
dit p̄ tribunali in loco q̄ dicit̄ gre-
ce lichoſtratos: hebraice gabatha
qđ ſonat varietatē pauimēti. Erat
aūt paraſceue hora q̄ſi ſexta. Gre-
cis admixti iudei crebro vtebātur
grecis vocabulis. Paraſceue enī
grece: p̄paratio latine: ſic dicebāt
feriā ſextā: q: in ea parabāt neceſ
ſaria ſabbato: ſicut et i deſerto du-
plo colligebant manna. Poterat
ergo horā ſexta eſſe incepta. Et vſ
q̄ ad eius cōplectionē pacta ſunt
ea que leguntur vſq̄ ad tenebras
et a ſexta cōpleta facte ſūt tenebre.
C Marcus dicit hora tertia malens
Mar. itelligere horā qua linguis crucifi
18. xerūt eū iudei. Uel ioannes vocat
horā ſextā p̄parationē dn̄ice mor-
tis. Poſtq̄ enim in nocte iudicaue
runt eū reum mortis fluxerūt vſq̄
ad crucifixionem tres hore noctis
et tres hore diei. Reor i medio illa
rū horarū dn̄m crucifixū. ideo mō
hanc modo illā horā poſitā. Nā

ecclīa inter ter-
tiam et ſextā ho
raž celebrat miſ
ſam: et cū mane
celebrat̄ debet
añ cātari tertia
Cūq̄ accuſarēt
eū in multis: ni-
chil reſpondit.
¶ Per diem an-
tē feſtū paſche
cōſueuerat pre-
ſes nouiter itro
ducta ꝯſuetudi
ne dimittet̄ vnū
ꝺvinctū quēcūq̄
petiſſēt i memo
riam q̄ ea die
egreſſi erāt ꝺſer
uitute pharao-
nis: egyptijs ēt
cōpellētib⁹ eos
exire. Alios oc-
cidebāt vt chri-
ſtū et duos latro
nes i memoriā
primogenitorū
egypti: ſi adhuc
idem faciant ne
ſcio. Qđ quia fa
ctū eſt luna. xv. cōſtat et tunc fuiſſe
eā quintādecimā. Cūq̄ optionem
dediſſet eligendi ieſū innocentē:
aut barrabā latronē: elegerūt bar
rabā. Scribit̄ barrabas: et ſonat fi
lius magiſtri ſcribitur etiā barab-
bas: et ſonat filius patris.
¶ Qđ pilat⁹ quaſi nolēs tradidit B
ieſum flagellatum vt crucifigeret̄: Mat.
Capitulum. clxvij. 27.
Tunc miſit ad pilatū ſolus.
vxor ſua dicēs: nichil
tibi eſt iuſto illi. Mul D
ta enim paſſa ſum p̄ Mat.
viſum dormiens pro 27.
pter eum. Jam dei ſolus.
nutu poterat cognoſcere diabol⁹
myſterium crucis. et ideo labora-
bat ne chriſtus moreretur. Forte
iam gaudebāt ſancti i inferno: vn
de hoc notauit. ¶ Uidens autem
pilat⁹ q: nihil p̄ficeret: ſed magis
tumultus

Additio.
Qđ in ieiunijs
differt̄ miſſa vſ-
q̄ poſt ſextā in B
q̄dragesima vſ. Mat.
q̄ poſt nonam. 27.
reor pro caſtri- B
margia nr̄a ma mar.15
gis factū eē: q̄
p̄ myſterio: ne
audita miſſa an
te ſextā q̄ram⁹ Jo.18.
occaſionē p̄ue-
niēdi horā prā-
dij. Uel forte q:
non ſolū paſſio
nis: ſz et mortis
et ſepulture: et
aſcēſiōis ſacra-
mēta ſunt i miſ
ſa. In memoriā
mortis et aſcēſio
nis celebrantur
poſt ſextā: i me
moriā ſepultu
re poſt nonam:
forte i memoriā
reſurrectiōis ce
lebratur mane.

tumultus fieret lauit man⁹ ſuas dicēs. Innocēs ego ſum a ſanguine hu⁹. iuſti Et rñderūt oēs Sanguis ei⁹ ſuper nos ⁊ ſuper filios noſtros. i. vltio ſanguinis

Additio.

Ideo i illis diebus initia et fines horaꝝ omittimus: qꝛ a nobis ablatus eſt ille q̄ eſt alpha ⁊ o: ⁊ traditus eſt impijs.

Tūc ieſum flagellis ceſum tradidit eis vt crucifigeret. Sancitum erat a romanis: vt crucifigendus prius flagellaret: vl' forte vt iudei ſatiati flagellis a morte ďſiſterēt. Adhuc columna cui alligat⁹ fuit. Ieſus veſtigia cruoris oſtendit.

¶ De illuſione militū. Ca. clxviij.

D matth. Milites ergo preſidis ſuſcipientes ieſum: ⁊ exuentes
eum circundederunt ei chlamydē
B coccineam ad ſimilitudinem pur-
mar. 15 pure qua reges vtebantur: et po-
A tuit in chlamyde illa aſſutum eſſe
Joā. 19 aliquid purpure intus: vt in eſtiua chlamyde fieri ſolet: quia ⁊ marcus dicit eum indutum purpura. Pro diademate autem plectentes coronam de ſpinis impoſuerunt capiti eius. Qui attentius conſideraſſe ſe dicunt: ſpinas illas aſſerunt iūcos fuiſſe marinos: quorum acies non minus ſpina pungit: quia dura eſt et penetratiua. Unde et poeta. Et acuta cuſpide iunci. Credibile eſt autem aculeos corone cruorem de capite extraxiſſe. Etiaꝫ flagellis cruor dorſi extractus eſt et ſanguineus ſudor alias partes corporis tinxit: vt non tantum manus et pedes et latus dicamus aſperſa ſanguine: ſꝫ tota veſte
Illuſio triplex tincta chriſtum aſcēdiſſe de borra: pro ſceptro autem dederūt in manu e.⁹ arūdinem et illudebant ei tanq̄ volēti regnare nec valenti.

Additio.

Tertia illuſio. Cōtra has illuſiones quib⁹ ter illuſus eſt premittimus nos ante repelſtionem crucis tres adorationes dicētes. Agios ⁊c. quaſi ter honorantes ter illuſum: propter nos: et duabus linguis: quia tertia adhuc ſilet. Etiam cō-
tra tres accuſationes tres dicim⁹ Accuſationes tres.
excuſationes in perſona ſaluatoris. Popule meus ⁊c. Ubi etiam exprobrat eis chriſtus tria beneficia ſua: liberationeꝫ de egypto: regimen in deſerto: introductionem in terram optimam: quaſi diceret chriſtus. Accuſas me de negatione tributi: poti⁹ deberes gratias agere quia liberaui te a tributo. Accuſas quia dixi me regem: potius gratias age: quia regaliter paui te in deſerto. Accuſas me qꝛ me dixi filiū dei potius ora vt introducam te in terram meliorem et optimam.

¶ Tertia illuſio. Capitulū. clxix.

Et genu flexo dicebāt. Aue D
rex iudeoꝝ. Et licꝫ hoc face Matth
rēt gētiles qꝛ iudeis autori 27.
bus fiebant: ideo in paraſceue cū C
oratur pro perfidis iudeis genua mar. 15
non flectimus. Tamē forte iudei A
cum militibus hoc agebant. ¶ Et Jo. 19.
expuētes arundine percutiebant D
caput eius et exuentes eum pur- matth.
pura: reinduerant eum veſte ſua: 27.
et duxerunt eum vt crucifigeretur C
baiulans ſibi crucem. mar. 15

¶ De Simone cireneo. Cap. clxx.

Et exeūtes inuenerūt ſimo D
nē cireneū patrē alexādri ⁊ matth.
ruffi: ⁊ hi duo putātur fuiſ- 27.
ſe diſcipuli ieſu: ⁊ angariauerunt C
eū tollere crucē poſt ieſuꝫ. i. ad an mar. 15
gariaꝫ coegerunt eū: que eſt onus D
perſone ⁊ operis. perāgaria aūt Lu. 15.
tantum perſone. ¶ Sequebantur D
autē ieſum mu- hic Lu
lieres plangen- cas. 23
tes eum. Quib⁹ olus.
ipſe ait. Nolite flere ſuper me: ſed ſuper vos ⁊ ſuper filios veſtros: q̄ſi diceret. Flete pro imminenti excidio gētis veſtre. Po-

Additio.

Hanc proceſſionē plangentiū poſt dominū repreſentam⁹: qū letanias pro imminentibus periculis facimus ⁊ iuxta mādatū domini plangi

 ſeſt

teſt eſſe vna de
cauſis quare in
paſſione chriſti
non ſolenniza=
mus:quia domi
nus precepit il=
lis vt flerent.
E ¶ Ducebantur
Luc.23 et duo nequam
cum eo vt inter
ficerentur:et ve
nerunt in locuʒ

mus ſuper nos
et ſup filios nroſ
Sane crux ſup
altare ponenda
eſt: vt de altari
tollat eam baiu
lus crucis quia
de chriſti hume
ris ſublatam tu
lit eã ſimon cire
neus.

Oẽs lo caluarie quod hebraice dicit gol=
cũnomi golgtha. Caluaria eſt pprie os ca=
nant. pitis humani nudum. Et quia ibi
decollabant rei:et multa oſſa capi
tũ ibi aſperſa erant: dicebatur lo
cus caluarie vel caluariarũ. Am=
bro.in epiſtola ad romanos videt
velle q ibi ſepultus fuerit Adam:
et a capite eius dictam caluariam:
C et ei dictum ab apoſtolo. Surge=
ephe.5 qui dormis:exurge a mortuis:et il
luminabit tibi Chriſtus. De qua
opinione dicit hyeronymus q fa
uorabilis eſt iterpretatio:et mul=
cens aures:non tamen vera. Un=
de credimus hoc a falſariis poſi=
tũ in Ambro. ſicut et multa alia.
Primũ ¶ Cum autem crucifigerent eum
hoc ver dicebat. Pater/dimitte illis: quia
bũ ſol9 neſciunt quid faciunt
Lucas. ¶ De diuiſione veſtium et tuni=
ca ſortita. Capitulũ.clxxi.
De miſ Tunc fecerunt de veſti
ſiõe ſor bus eius excepta tu=
tiſ ſup ve nica quatuor partes:
ſtimẽta quia quotuor erant
oẽs po milites qui crucifixe=
nunt vt runt eum. Tunica autem erat in
ſupra. conſutilis reticulato opere facta:
et ideo ſcindi non poterat:de ſu=
per contexta per totum: habens
ſcilicet pannum aliquem ex tranſ=
uerſo ſuper humero poſitum ad
modum corrige in pelliciũ:et ſorti
ti ſunt de ea cuius eſſet.
¶ De titulo triũphali. Ca.clxxii.
Oẽs de Scripſit aũt pilat9 titulũ cau
titulolo ſe eius id eſt in titulo cau=
quũtur ſam mortis eius. Jeſus na=
zarenus rex iudeorũ:quaſi dicat

ideo crucifixus
eſt quia rex erat
iudeorum. Et
ſcripſit illuʒ he
braice grece et
latine:vt diuer=
ſarum linguarũ
homines q con
uenerãt ad dieʒ
feſtũ illuʒ lege=
re poſſent et itel
ligere. Utrũ aũt
principiũ tituli
ſcriptum fuerit
trib9 linguis in
certum eſt ſed fi
nis:hoc eſt rex
iudeoruʒ: ſic eſt
ſcript9 hebraice
malcus iudeorũ
grece baſileos
exomoſoleõ:la=
tine res confitẽ
tiũ. Crux auteʒ
non habebat ſu
per lignũ tranſ
uerſuʒ aliqd ha
bẽs formã tau.
Sed pilatus ſu

Additio.
Tres ſũt tituli.
Triũphalis vi
ctorum geſta cõ
tinens. Precõ=
nialis/qui i por
tis et domibus
ſcribebat. Me=
morialis qui ſu
pra ſepulchra.i.
epitaphium.
Additio.
Uel etiã tribus
linguis ſignifi=
catum eſt q oĩs
religio q per li=
guã hebreaʒ:qi
apud eos prius
religio viguit p
pter cultum vni
us dei et omnis
ſapiẽtia que per
grecã: et oĩs for
titudo que p la
tinam p dño ro
manorũ credere
deberẽt illũ deũ
et hominem.

perpoſuit cauillam et tabulam af=
fixam:et in tabula erat titulus ſic.
Dicunt aũt i cruce dñi fuiſſe qua
tuor ligna diuerſa: et forte in totiſ
dem diuerſis generibus. Lignum
erectũ/trãſuerſum/tabula ſuper=
poſita:truncus quidam cui infixa
erat crux q in rupe defoſſus fuit.
Inuenitur enim lignum domini=
ce crucis et palme et cypreſſi. Et vt
quidam tradũt
oliue et cedri.
¶ Dixerũt au=
tem iudei pila=
to vt mutaret ti
tulum:et noluit

Additio.
Nota quoſdaʒ D Joã.19
velle in dñi cru=
ce fuiſſe tres tã
tum clauos.

ſed confirmauit dicẽs. Quod ſcri D
pſi ſcripſi:id eſt imobiliter ſcripſi. matth.
¶ Pretereuntes autem blaſphe= 27.
mabant dicentes. Uach qui de= C
ſtruis templum dei etc. Similiter mar.15
et ſacerdotes illudebat ei dicen= E
tes. Alios ſaluos fecit ſeipſum nõ Lu.23.
poteſt

poteſt ſaluum facere:quaſi dicat. Nunc apparet quia non ex ſe ſed i beelzebub homines ſanabat:potius enim ſe ſanaret. Demões eſt ſentientes vires ſuas fractas eſſe hec agebant vt deſcēderet de cruce. Tamen in tobia ſuper exenterationem piſcis legitur demonem ſtetiſſe ſuper brachium crucis: et conſideraſſe an xp̄s aliquā maculam peccati haberet.

¶ De diuerſis meritis latronuz. Capitulum.clxxiiij.

F Lu.23. ETiam vnus de ſimul pendētibus blaphemat eum:alter autem increpans blaſphemātem

Scđz vbū xpi. ait. Memento mei dn̄e dum veneris in regnum tuum. Et audiuit a

Nota d̄ padiſo. dn̄o hodie mecum eris in paradiſo. Non intellige de terreno vnde expulſus eſt adam: neq̄ de angelico:q2 ad illum ante chriſtum nemo aſcēdit ſed in requie:quod eſt eſſe cum ieſu. Uel hodie eris mecum quod eſt eſſe in paradiſo. Forte fuit anima eius cum ala chriſti in ſinu abrae:ꝛ cū illa regreſſa. Et quia non tunc penetrauit latro celos:etiā ex alijs multis locis ſcripturarū errauerūt quidā putantes eſſe multa loca bonorum preter celum:paradiſum ſcilicet adeꝛ locaq̄ in aere et terra: vbi beate viuent:nec tamen deum videbūt.

A Jo.14. Soli enim perfecti cum angelis fruent̄ dei viſione. Ob hoc etiam dictum putant:multe manſiones in domo patris mei ſunt.

¶ Quod virgo virgini commiſſa eſt. Capitulum.clxxiiij.

E Jo.19. Tertiū vbū xp̄i STabant autez iuxta crucem mater ieſu et maria cleophe ꝛ maria magdalene ꝛ ioānes. Tunc dixit Jeſus matri de ioanne. Mulier ecce filius tuus. Et ioanni ait. Ecce mater tua. Et ex illa hora.accepit eam diſcipulus in ſuam:quaſi ſuam habens matrē: vel in ſuam quaſi poteſtatem vel in communionem rerum ſuarum Tamē nil creditur habuiſſe ꝓprium:ſed cum eſſet beata virgo cum apoſtolis iſte ſpecialē eius curam habebat.

Additio. Quia Joannes aſtitit crucifixioni: ideo die eadem legitur paſſio ſm ipſum:licet merito poſtrem⁹ legatur. quia ſcripſit poſtremus.

¶ De tenebris factis a ſexta vſq̄ ad horam nonam. Capitu.clxxv. F

ASexta autem hora tenebrefacte ſunt vſq̄ ad nonaz per vniuerſam terram:non fuit eclipſis ſolis vt quidam mentiti ſunt: quia luna e regione fere erat ad ſolem. Eclipſis autez fieri ſolet tantum in ſynodo ſolis et lune. ¶ Legitur quia tūc athenis vigebat ſtudium et cum inquiſiſſent philoſophi cauſam tenebrarum:nec inuenirent dixit dioniſius ariopagita: qđ deus nature patiebatur. Et fecerunt ei aram et ſuperſcripſerunt. Ignoto deo de qua legit̄ in actibus apoſtolorum. Tamen Origenes videtur velle q̄ tenebre ille tātum fuerūt ſuper vniuerſam terram Judee. q2 ſi per vniuerſum orbem diffuſe fuiſſent in aliq̄b⁹ hiſtorijs ethnicorum inueniretur ſcriptuz. Et ſicut tribus diebus ſuper egyptios fuerūt tenebre in deſerto vero ieſſen vbi erant filij iſrael lux erat. ita mō quaſi ecōtrario ſup filios iſrael erāt tenebre aliis nationib⁹ luce fruentibus.

matth. C mar.25 F Lu.24 Nota. E Act.17

Additio. Quia tribus horis ꝑtenſe ſunt tenebre ideo et nos celebram⁹ tenebras:etiam triduane mortꝭ quaſi triduanaſ facim⁹ exequiaſ q2 nec albi monachi. ix. faciūt lectiones niſi ꝓ mortuis:ꝛ tunc etiaz primatus tenebrarꝫ iſinuatur:q̄ in illis dieb⁹ ceperūt ꝑcedere diē. Extinctio candelarꝫ fugā ſignat apl'orū:vel q2 paulatim fit occiſiōez ꝓphārꝫ a prauaq̄ generatiōe

E v factam

factam: ⁊ tandẽ mortẽ intellige.

¶ De clamore dñi ad patrem.

quartũ Capitulum.clxxvj.

xp̃i ṽbũ ET circa horã nonã Jeſus
E clamauit voce magna di-
mat.27 cẽs: heloi vl' heloy lamaſa
bathani. vna dictio eſt heli: et ſo
mar.15 nat de⁹ me⁹ hel enim nomẽ dei eſt
ps.21. oy iſte eſt me⁹. qd autẽ ſonet vox
illa chriſti: euangeliſta interpre-
tatus eſt: hic patet ꝙ pſalm⁹ qui
eiſdem verbis incipit de xp̃o ſcri-
ptus eſt: non vt quidam putãt ex
perſona dauid: vel heſter vel mar
dochei. Et dixerunt quidam he-
liam vocat iſte. Hi romani erant
non intelligentes hebreum. Cla-
mabat autem Jeſus ſe derelictuꝫ
a patre: non ꝙ deitas ſepata eſſet
ab humanitate: ſed q2 ita tradit⁹
erat a patre calamitatibus: ꝙ vi-
debatur derelictus: vel ſe dereli-
ctum a patre dicit: quia tunc fere
inutilis videbatur paſſio eius: q2
de toto genere hominũ non vide-
batur quis redimi: niſi latro qui
fere ſol⁹ credebat in eũ. Unde di
C cit eſaias factus ſum ſicut qui col
ps.140 ligit ſtipulam in meſſe. Et in pſal
mo. Singl'r ſuꝫ
ego donec tran
ſeã: excepta bea
ta virgine: quã
etiam tunc cre-
didiſſe credim⁹
in huiuſmodi ei
ſemper ipſa ex-
cipitur.

Additio.
Metaphorice
loquitur eſaias
cuꝫ forte tẽpore
meſſis ꝓpoſuit
pr̃familias col-
ligere meſſem:
non inuenit niſi
de ſpicis ſtipu-
lam: ita fuit de
xp̃o: cũ tp̃e gratie deberet meſſem
ſuã id eſt iudeos colligere: nõ in-
uenit niſi ſolum latronẽ fidelem.

¶ De morte domini poſt guſta-
Quĩtuꝫ tum acetum. Capitulũ.clxxvij.
xp̃i cru POſtea dixit ieſ⁹. Sitio: vas
ce ṽbũ. aũt erat ibi poſitum aceto
F plenum ⁊ vnus ex militibus iple
Joã.19 uit ſpongiã aceto: ⁊ eam impoſuit
De hoc arũdini ſuppoſitã hyſopo: ⁊ circũ
Mat. et ligatã ⁊ dabat ei bibere. Fuerũt
marc⁹. q̃ dicerent: crucifixos citi⁹ mori: ſi
acetũ cũ felle biberent ⁊ ideo mili
tes acetum ſecum tuliſſe: vt citius
poſſent liberari a cuſtodia: ſi citi⁹
morerentur quos crucifigerent.
Potuit eſſe ꝙ vile vinum ſecum tu
lerant ad bibendum: et ex calore
quaſi acetum factuꝫ eſt. Unde ad
notandum eius acredinem alius
euangeliſta dicit vinum myrrha- ſcꝫ mar
tum: alius cum felle mixtũ. ¶ Cũ cus.
ꝙ libaſſet ieſus acetum: dixit. Cõ- ſcꝫ mat.
ſummatum eſt: quicquid ſcꝫ fie- Et hoc
ri oportebat anteꝙ̃ moreretur vel aũ cru
vitium humane corruptionis di- cifixio-
xit eſſe conſummatũ. Jeſus autem nem.
clamauit voce magna dicens. Pa Sextuꝫ
ter in manus tuas cõmendo ſpi- ṽbũ ſo-
ritum meũ: ⁊ inclinato capite tra- luſioã.
didit ſpiritum. ponit.

¶ De ſignis in morte domini. Septi-
Capitulum.clxxviij. mũ ṽbũ

ET ecce velũ templi qđ erat ſolusiu
ante ſancta ſanctoꝝ ſciſſum cas.
eſt a ſummo vſ꜠ deorſum. Remi- De hoc
gius dixit velũ qđ dicebaẽ exteri⁹ matth.
ſciſſum eſt: qđ myſtice tñ dictũ eſt marc.
vel forte etiã velum appenſum an ⁊ luc.
te fores tẽpli: qđ ad tegẽdas fores
appoſitũ eſt: dicit ioſephus cum
interiori velo ſciſſuꝫ. Nã ⁊ in euã-
gelio nazareoꝝ ſuꝑliminare tem-
pli infinite magnitudinis fractuꝫ
eſſe legiẽ auditaſ꜠ voces in aere.
Trãſeamus ex his ſedib⁹. ¶ Ter
ra quoq꜠ mota eſt: petre ſciſſe: mo Matt.
numẽta apta. Et quidã ſancti ſur 27.
rexerunt a mortuis: ⁊ venerunt in
hierl'm: ⁊ apparuerũt multis. For
te hi fuerũt de q̃bus ſuper ep'lam
ad hebreos legiẽ: ꝙ multi affecta
uerũt ſepeliri in
terra ſancta: vt
dño reſurgente
reſurgerẽt vtrũ
aliqui eorũ ita
ꝑmãſerũt ⁊ cuꝫ
dño aſcẽdente

Additio.
Beda ſuꝑ mat-
theũ iſti creden
di ſunt cũ aſcen
dente aſcẽdiſſe
ſimul corꝑe.

aſcenderint neſcimus. Qđ autem
aliqui eorum iterum mortui ſunt
poſtꝙ̃ dominũ ſurrexiſſe teſtifica
ti ſunt ſcimus: quia corpora quo-
rũdã adhuc quieſcunt in hieruſa-
lem: ⁊ ſanctus ſcarioth vnus eoꝝ
fuiſſe

fuiſſe a quibuſ-dam perhibet.

De cẽ- Ḉ Ꝺis viſis cen turiõe. turio: ꝛ ꝗ cũ eo Mat. cuſtodiebant ie Mar. ſum timuerunt Lucas ꝛ dicebãt. Uere fili⁹ dei erat iſte. Or hora.ix.mor tuo dño cẽturio fact⁹ eſt ꝓco fi-dei nr̃e. Et pſi-dis recedẽtib⁹ li

Additio.
Ḉ De quo ma-gis hieronym⁹ dubitat. dicitur ſanct⁹ ſcarioth fuiſſe abbas: q mortuo quidaꝫ monachi in con ſolabiliter dolẽ tes mortui ſunt ꝛ adhuc compa ginati videntur

cuit ioſeph ꝛ nicodemo diſponere de funere: ꝛ mulieribus accedere ꝓpius ideo hora nona cõuenim⁹ nõ ad miſſale officiũ: ſed quaſi ad funeris obſequium.

Ḉ Qõ fractis cruribus latronum xp̃s lanceatus eſt. Cap.clxxix.

F Jo.19. Iudei autẽ ne remane-rent pẽdẽtes in cruce in magna die ſabbati roganerũt pilatum vt frãgerent crura eoꝝ: ꝛ tollerent ne feſtũ eoꝝ horrore diu turni cruciatus fedaretur. Cumq; milites ꝑmi fre-giſſent crura la tronum ꝛ veniſ ſent ad ieſuꝫ in uenientes cum mortuũ os non comminuerunt ex eo. Sꝫ vnus militũ lãcea la-

Additio.
Opinio eſt cru-cẽ dñi.xv.pedes habuiſſe in altũ ꝛ tabulã ſup po ſitã pedem ꝛ di midium.

tus ei⁹ dextrũ perforauit: et conti nuo exiuit ſanguis ꝛ aqua ꝛ ꝗ lan ceauit eũ vt tradũt quidã cũ fere caligaſſent ocu-li eius: ꝛ caſu te tigiſſet oculos ſanguine ei⁹ cla re vidit.

Additio.
Item ſuper lo-cum vbi chriſt⁹ crucifix⁹ eſt hoc ſcriptum eſt gre

ce. otheos: id eſt hic deus baſileo-ſimon: id eſt rex noſter proſernas id eſt ante ſecula: gloſe. i. operat⁹ eſt ſothias. i. ſalutem. emeſotio. i. in medio. gis. i. terre.

Ḉ De ſepultura domini. Capitulum.clxxx.

Cum autem ſero factuꝫ eſſet: ioſeph decurio i. vnus de ordine cu-rie ab arimathia que eſt ramatha ciuitas helcane patris ſamuelis: diues et iuſtus de quo etiam quidam pu-tant conſcriptum eſſe pſalmum: beatus vir/quia nõ conſenſit acti bus ꝛ conſilijs alioꝛum. petijt a pilato corpus ieſu quia ipſe diſci-pulus erat ieſu. ſed in occulto ve-nit quoq; etiam cũ eo nicodemus ferẽs myrrhe ꝛ aloes quaſi libras centum. Iſta amaritudine ſua ver mes arcent a corporibus mortuo rũ ꝛ acceperunt corpus ieſu: ꝛ in-uolutũ ſyndone quam emerat io-ſeph. ligauerunt lintheis albis: ꝗ creditur attuliſſe nicodem⁹. Erat autem non longe monumentũ no uum in petra exciſum: in quo po-ſuerunt eum. Et quia in ſimplici ſyndone inuolutum eſt corpus ie-ſu inſtituit ſilueſter papa vt ſacri-ficium altaris in lineo tantum pã-no celebretur.

B Mat. 27. D Mar.15

Mat. Mar. Luc.et Joan. iol⁹.10. denico demo loquit.

Ḉ De ſepulchro dñi. Cap.clxxxi. Beda

De monumẽto dñi dicit be-da ſup marcũ ꝙ dom⁹ fuit rotũda ꝺ ſubiacẽte rupe exciſa tã-te altitudinis: vt vix hõ manu ex-tẽta culmẽ poſſet attingere introi tũ hñs ab oriẽte: cui magn⁹ lapis appoſitus erat ꝓ oſtio. In pte ei⁹ aquilonari locus dñici corpis de ea dẽ petra fact⁹ eſt: ſeptẽ pedes hñs lõgitudinis: trib⁹ palmis alti⁹ ce-tero pauimẽto eminẽs q̃ſi ſarco-phagus ſuperpoſit⁹ pauimento: vel in ipo pariete locul⁹ fact⁹ erat ſicut fit in muris domoꝝ ad ꝛ ccõ lis reponẽda. Nã ꝛ dicit beda: lo-cũ illũ nõ deſup: ſed a latere meri diano patulũ vñ corp⁹ inferebat qd tñ et priori ſententie congruit: et eſſet quaſi ſarcophagus i. lune-tus ſuper latus aperturam a late re habẽs deſuper. Color vero mo nnmenti ꝛ loculi rubicundo et al-bo dicit eſſe permixt⁹. Ḉ Et erant maria magdalene ꝛ altera maria

De hoc Mat. ꝛ marc et lucas.

conſiderantes

g ꝯſiderantes vbi poſitū erat corpus ieſu. Et reuertentes parauerunt vnguēta ꝙdiu licuit eis operari. Sabbato enim quieuerunt.

¶ De cuſtodibus ſepulchri.
Capitulum. clxxxij.

De hoc ſolus 6 Mat. 26.

Altera autē die que eſt poſt paraſceuen conuenerūt ſacerdotes ⁊ phariſei ad pilatū dicētes. Hic ſeductor adhuc viuēs dixit: poſt tres dies reſurgā. Jube ergo cuſtodiri ſepulchrum ne diſcipuli ei⁹ furto ſublatum ſurrexiſſe dicant. Secundum hanc literam patet: quia ſabbato hec facta ſūt. Tamen remigius exponit hic paraſceuen preparationem dominice paſſionis: que incepta eſt a prima vigilia noctis: vt prediximus. Et legit ita. Altera autem die que eſt poſt hāc paraſceuen. id eſt poſt inceptionem huius preparationis hec eſt ipā feria ſexta: que orta eſt poſt eius inceptionem. Viſum eſt forte remigio quia ea die poſuerunt iudei cuſtodes ſepulchri: ⁊ ſignauerūt lapidem: quod ſabbato non feciſſent. Unde pilatus ait. Habetis cuſtodiā: id eſt do vobis licētiā ponendi cuſtodes. Jte cuſtodite. Quod ⁊ fecerunt.

Additio.
Nota cū in paſſionib⁹ ſctōꝝ et mortib⁹ ſolenniʒet eccleſia: ⁊ iocūdet poti⁹ i die mortis ſaluatoris ſui exultare ⁊ ſolēnizare deberet. Sunt ergo tres cauſe q̄ aſſignātur a ſanctis patrib⁹: quare non ſolēnizat ⁊ exultare nō preſumit. Prima pro rubore peccati cōmiſſi in adam pro quo ſubijt dominus ea die patibulū crucis. Secūda ꝓ ꝓcepto qd dictū eſt populo ꝑ moyſen dn̄s pugnabit pro nobis: ⁊ vos tacebitis. Tertia ꝓ myſterio vt q̄ſi ꝑ hoc oſtēdat eccl'ia ſe diſcordare ab inimicis emulādo.

¶ De aduentu mulierū ad ſepulchrum. Cap. clxxxiij.

Veſpere aūt ſabbati q̄ luceſcit in prima ſabbati cuʒ adhuc tenebre eēnt venit maria magdalene ⁊ maria iacobi ⁊ maria ſalome ad ſepulchrū cū aromatib⁹ q̄ parauerāt. Quidā nō niſi duas veniſſe dicunt: q2 ſupra tm̄ due dicte ſunt ꝯſideraſſe ſepulchrū: ⁊ reuertētes paraſſe aromata. Et dicunt qd additū eſt hic: ⁊ ſalome expoſitio eſt alteri⁹ marie tacite. Contra q̄s ſufficit opponere vſum eccl'ie q̄ tres repſentat. Etiā lucas dt preter marias affuiſſe ioannam quetradit fuiſſe vxor Cuze ꝓcuratoris herodis nole. Veſperis vt dicit Auguſt. de ꝯcordia euāgeliſtaꝝ nocte ſigt a ꝑte totū. Et eſt veſpere ſabbati i. nocte ſabbati. Sʒ ne de ipſo veſpere qd eſt initiū noctis intelligamus: mutauit gen⁹ ⁊ ait vt referēs ad ſenſum nō ad nomē: q̄ ſcʒ nox luceſcit in prima ſabbati. hoc eſt cuius finis eſt diluculū prime ſabbati. i. dn̄ice. q. d. nocte ſabbati venerunt: nō tamen qualibet noctis parte. ſed diluculo.

D Exod. 14.
B Mat. 28.
B Mar. 16.
A Luc. 24.
B Jo. 20.

Additio.
Chryſoſtomus dicit matrem filioꝝ zebedei vocatā ſalomā q̄ſi binomiam.

¶ De alio ordine dierum.
Capitulum. clxxxiiij.

De illo triduo q̄ dn̄s erat in ſepulchro.

In hac nocte terminatus eſt ordo dieꝝ naturaliū, q̄ erat vt dies ꝓcederet noctē. Deinceps fit cōmutatio tēpoꝝ. Fecit creator vt nox ꝓcederet dieʒ. Et hec nox cōis fuit et ſabbato ⁊ dn̄ice diei. Et ita ꝑ ſynecdochē dicit dn̄s fuiſſe i corde tre. trib⁹ diebus ⁊ trib⁹ noctib⁹ accipiēdo ꝑ extremā partē paraſceues totū dieʒ cū nocte ſua ⁊ ſabbatū totū: ⁊ per noctē dn̄ice diei ipſam dn̄icaʒ. Tn̄ auguſtin⁹ videt velle hanc mutationē factā in paraſceue vt nox. v. ferie

Additio.
Per hoc fecit ꝙ nocte dn̄ice diei ſurrexit: cum in geneſi dictū ſit prio. Dixit de⁹/ Fiat lux: et facta eſt lux.

ferie fuerit etiaꝫ paraſceues:⁊ or
to iam ſole.i.cũ celũ iã ab oriẽtis
A partibus albeſceret:dicebãt adin
mar.16 uicẽ.Quis reuoluet nobis lapidẽ
A ab oſtio monumenti?Et reſpiciẽ-
mat.28 tes viderũt reuolutũ lapidẽ:⁊ an
gelũ ſedẽtẽ ſup eũ. ¶Jam enim
terremotꝰ factꝰ erat dño reſurgẽ
te:⁊ clauſo ſepulchro egreſſꝰ erat
ieſus. Cuidã aũt monacho ſancti
laurẽtij rome extra muros anno
ab incarnatiõe dñi.M.cxi.mirãti
de cingulo ſuo:ꝗ cinctꝰ erat iſolu
to ⁊ ꝓiecto ante eũ:vox in aere fa
cta ẽ.Sic potuit clauſo ꝓdire xp̃s
ſepulchro. An-
gelꝰ aũt poſt tu
lit lapidem: vt
egreſſum iaꝫ fa
Mat. ctum indicaret.
vbi.s. Pre timore aũt
eiꝰ exterriti ſũt
cuſtodes:vñ ia
cebãt velut mor
tui.

Additio.
Nota ꝙ ĩ appa
ritiõe angelorũ
videtur ꝯtrarie
tas inter euãge
liſtas Mattheꝰ
eñ dicit ꝙ mu-
lieres inuenerũt
vnũ ſedentẽ ad
oſtiũ monumẽ-
ti ſup lapidẽ reuolutũ:neqꝫ cõme
morat plures.Marcus dicit ꝙ in
uenerũt i dextris loculi ſedentẽ.
Lucas dicit ꝙ inuenerũt duos ſtã
tes.Joannes ꝗ tanqꝫ vltimus ꝗſi
correctior dicit ꝙ duos inuenerũt
ſedẽtes:vnũ ad caput:⁊ aliuꝫ ad
pedes.Lꝫ aũt diuerſa ſũt hec:nõ
tñ aduerſa.Credimꝰ tñ ꝙ tres ap
paruerũt angeli:vnus ꝑmo ſedit
ſup lapidẽ qui iT rãſtulit ſe ad de
xterã loculi:in quo erãt illi duo
primo ſtantes:poſtea ſedentes.

¶Opiniones de hora reſurre-
ctionis. Capitulum.clxxxv.

De hora ꝗdeꝫ reſurrectiõis
queri ſolet:de qua varie lo
quũtur autores. Hiero.in libro.ſ.
Hierony- xij.queſtionuꝫ.Ueſpe ſabbati:ait
mi. mattheꝰ.Marcꝰ ꝟo.Et valde ma
qo. ne vna ſabbatorũ veniũt ad monu
mẽtũ orto iã ſole. ¶Huius ꝗſtio-
Solu- nis duplex eſt ſolutio.Aut eñ nõ
tio. recipimus marcũ:oibus grecie li
bris pene hoc capitulũ in fine nõ
habentibꝰ.Aut vterqꝫ verũ dixit.
Mattheus quãdo dñs ſurrexit.i.
Ueſpere ſabbati.Marcus qñ vi-
dit eũ maria magdalena.i.mane.
Ambroſius in fine expoſitionis
Luce.Nõ veſperaſcente die:ſꝫ no
ctis veſpere dñs ſurrexit.Deniqꝫ
grecꝰ ſermo ꝑ veſpe hꝫ ſero.Sic
ergo dñs nõ i veſpertino tpe dicit:
ſed ſero.i.ꝓfunda nocte ſurrexit.
Uñ ⁊ ad monumẽtũ mulieres po
tuerũt accedere cuſtodibus ꝗeſcẽ
tibus.Et ꝑncipes ſacerdotũ dixe
rũt:qr diſcipuli eiꝰ i nocte venerũt.
Ut aũt ſcias nocte vl' mane factũ:
mulierum alie ſciũt alie neſciunt.
Sciũt ꝗ noctibꝰ obſeruãt:neſciũt
ꝗ receſſerũt.Una mariã magdale
na ſm Joãnem
neſcit:alia ma
ria magdalena
ſꝫ mattheũ ſcit
Nã eadeꝫ ante
ſcire et poſtea
neſcire non po-
tuit:deniqꝫ alte
rã eẽ cognoſce.
Jlla admittit te
nere pedes do-

Additio.
Communis opi
nio eſt vnã tãtũ
fuiſſe magdale
nã:põt tñ deter
minari:ꝙ dicit
Ambro.alterã.
id eſt eãdeꝫ al-
teram.

mini hec ꝓhibet.Jlla angelũ vi-
dere meruit.Hec primo cũ venit:
neminẽ vidit.Jlla diſcipłis dñm
reſurrexiſſe nuntiauit:hec raptuꝫ
eſſe putauit.Jlla gaudet:hec plo
rat.Jlla chriſto occurrit:hec mor Augu.
tuum querit.Auguſtinus vt ſu-
pra diximus: dixit eum diluculo
ſurrexiſſe:cui conſentit autoritas
illa:que dicit dominum.xl. horis
fuiſſe mortuum ⁊ totideꝫ diebus
poſt moratũ in terra ante aſcẽſio
nem quia horis .iiij. veſpertinis
paraſceues.⁊.xxxvi.duarum no-
ctium/⁊ vniꝰ diei.Eccleſia quoqꝫ
aſſentire videt:ꝗ matutinas lau-
des ꝑ xp̃i reſurrectione celebrat. A
¶Pro predicta vero ſentẽtia am Jo.16.
broſij facit:ꝙ ſamſon i typo reſur
rectiõis dñi me
dia nocte ſur-
gens tulit por-
tas gaze.Sic ꝙ
ala xp̃i redijt

Additio.
Forte ꝑ prima
ſnia hiero.facit
ꝙ apłi tradide
ab in

ad inferis τ red-
dita eſt corpori
facto ipaſſibili.
Utrū autē aīa
xp̄i tūc facta eſt
impaſſibilis cū
egreſſa eſt a corpore:an tūc demū
cū reddita eſt corpi:ne ſine corpe
glificaret:nō memini me legiſſe.
¶De ſanctis quos eduxit d' īfer-
no:ſi querit vbi fuerit poſt reſur-
rectionē:deus nouit. Uel ſicut di-
citur de dn̄o fuerunt in extremis
partib' maris:id eſt ſup ampliſſi-
mos fines orbis. ¶De diuerſita-
te aduēt' mulierū ad monumētū
q̄ videt in euāgeliſtis eē:vn̄ τ por-
phyri' irridet eos τ d' appitiōib'
τ de numero āgeloꝝ:gloſa Aug.
ſup mattheū plene diffinit hoc di-
xiſſe ſuficiatiq3 decē apparitiōes
Decem xp̄i poſt reſurrectionē legūtur in
xp̄i ap- euangelijs. Quilꝫ ipſa die reſur-
paritio rectionis:τ q̄nꝫ poſtea. In aplo
nes. legit φ viſus eſt iacobo τ quingē-
B tis fratribus ſimul:ſed nec tēpus
1.co.15 nec modū determinat. Quidā di-
cunt φ mortuo dn̄o:iacob' vouit
ſe nō comeſturū donec xp̄s reſur-
geret:τ ideo dicunt:φ eadem die
reſurrectionis apparuit illi. Fue-
rūt q̄ dicerēt ioſeph eadē veſpera
qua ſepliuit dn̄m a iudeis incar-
ceratum:τ nicodemū latuiſſe.τ de-
mū factum diſcipulū:τ ideo ante
alios ſtatim apparuit ioſeph in
carcere ad conſolandum.

¶Quod angeli locuti ſunt mu-
lieribus. Capitulum.clxxxvj.

A ET factum eſt cum mēte cō-
ſternate eſſent mulieres de
Lu.14 hoc qd viderāt. Ecce duo
viri id eſt angeli in corp:b' huma-
nis ſteterūt ſecus illas. Cūqꝫ de-
clinarēt vultū in terrā:dixerūt an-
geli ad illas. Quid queritis viuē-
tē cū mortuis.i.i ſepulchro q̄ loc'
eſt mortuoꝝ. Nō eſt hic: ſurrexit
ſicut dixit vobis cum eſſet in gali-
lea. Nota φ ſctē mulieres nō cor-
Nota. ruerunt:ſed inclinauerūt vultum
E: ideo mos eccleſiaſticus eſt: vt
exemplo earū τ in memoriā3 dn̄i-
ce reſurrectionis:τ in ſpē vite nr̄e
oib' dn̄icis dieb' a paſcha vſqꝫ ad
pētecoſtē nō flectim' genua oran-
tes. ¶Et addiderūt. Ite dicite di-
ſcipulis ei' τ petro quia ſurrexit B
τ ecce p̄cedet vos ī galileā. Et re- mar.16
cordate verborum dn̄i Ibant.

¶De curſu Joannis τ Petri.
Capitulum.clxxxvij.

OCcurrit aūt maria mag- B
dalene τ venit ad petrū Joā.20
et Joannem:τ ait. Tule-
runt dominum meū de
monumento:et neſcio vbi poſue-
runt eum. Hoc agebat in ea vis
amoris:vel conſternatio mentis:
vt non inuentum non crederet ni-
ſi ſublatum. Cucurrerunt ergo il-
li duo ad monumentum : et non
inuento corpore/cumqꝫ vidiſſent
ſudariū capitis τ linteamina po-
ſita ſeorſum:et crediderunt verū
eſſe quod mulier dixerat:τ redie-
runt ad ſemetipſos:id eſt ad ho-
ſpitia ſua.

¶Qd dn̄s appuit magdalene.
Capitulum.clxxxviij.

MAria aūt magdale-
ne que cū eis redie- C
rat ad monumētū Jo.20.
remāſit foris plo-
rās. Cumqꝫ īcroſpe-
xiſſet: vidit p̄fatos
angelos ſedētes iuxta loculū cor-
poris:vnū ad pedes:τ vnū ad ca-
put. Qui dicūt illi. Mulier q̄d plo-
ras? Que ait. Quia tulerūt domi-
nū meū:τ neſcio vbi poſuerūt eū.
Et cōuerſa vidit ieſum ſtātē τ ne-
ſciebat q2 ieſus eſt. Dicit ei ieſus.
Mulier quid ploras. Quem que-
ris. Illa exiſtimās hortulanū eſſe
ait. Dn̄e ſi tu ſuſtuliſti eū : dicito
mihi vbi poſuiſti eum:vt ego eum
tollā. Dicit ei ieſus. Maria:τ ſta-
tim cognouit eū:τ ait . Rabboni.
qd eſt idē qd rabbi:τ p̄cidens vo-
luit tangere pedes ei' vt cōſuene-
rat. Et ait ieſus. Noli me tāgere.
Nōdū eīm aſcēdi ad patrē meum
ſupple in corde tuo.q.d. Quē tn̄

mortuũ queris:viuentẽ tãgere nõ mereris. Quem. ſ.putas cadauer ſublatũ non filiuȝ equalẽ pr̃i: ſed vade et dic fratrib⁹ meis. Aſcẽdo ad prẽm meũ ⁊ prẽm veſtrũ deum meũ ⁊ deũ veſtrũ.hoc eſt:in ꝓximo eſt vt me videãt aſcendentem.

¶ De mãdato cuſtodũ.c. clxxxix.

Ex euã gelio nicome di et, matt. Cum autem hec fierẽt:cuſtodes redierũt:⁊ nunciãtes principib⁹ ſacerdotum que facta fuerãt.At illi pecunia copioſa corrupti:dixerunt.Nobis dormientibus furati ſunt diſcipuli corp⁹ ieſu.Et mãſit hoc verbum apud iudeos vſq; in hodiernam diem.

¶ Quod domin⁹ apparuit mulieribus in via. Capit.cxc.

Uenit autez maria magdalena iam credens:⁊ inuentis alijs que cum illa prius fuerant: C Matt. 28. ibant ſimul ad diſcipulos:iaȝ certe de reſurrectione.Et ecce occurrit eis ieſus dicẽs.Auete.Jlle autem acceſſerunt et tenuerunt pedes eius:adorantes.Dixit eis ieſus.Jte nunciate fratribus meis. vt eant in galileam ibi me videbunt. B lu.24. ¶ Hanc viſionem ſui in galilea pre ceteris dominus memorat:q2 in ea credimus oẽs diſcipulos affuiſſe.Exprobrãdo quãdã duritiam cordis eoꝝ:eos plenius dicit certificaſſe.Abierũt autẽ mulieres:⁊ nuntiauerunt oĩa.xj.lugẽtibus:et his qui cum eis erant.et viſa ſunt ad eos ſicut deliramentum verba hec.Petrus autem ſurgens cucurrit ad monumentũ/vt lucas dicit. Et tunc veriſimile eſt ꝙ dñs apparuerit ei in via:⁊ ſi nõ legaẽ in euãgelio.De quo dr̃.Apparuit et petro. Quinquies ꝓma die reſurrectionis apparuit.

¶ De duobus euntibus in emaus.Capitulum.cxcj.

1.Corī. 15. C lu.24. Eadem die viſus eſt duobus diſcipulis eũtibus in ema⁹ quorum vnus dicebaẽ cleophas tacito nomine alterius. Putabaẽ ſe lucas innuiſſe more ſcriptorum ſacre ſcripture.Sed Ambro.in lucam dicit illũ vocatum amõ. Poſt vaſtationem iudee ſub marco aureliano reſtaurata eſt emaus et dicta eſt nicopolis hec erat a hieruſalez in ſpacio.lx.ſtadioꝝ.¶ Tradunt greci ſcriptores herculem gigãtem vno anhelitu.cxxv. paſſus cucurriſſe ⁊ ſteriſſe:⁊ a ſtando ſpacium huiuſmodi vocant ſtadium. Cumq; octo ſtadia faciãt miliare in ſumma.lx.faciunt ſeptez milia paſſuũ ⁊ quingẽtos.i.vij.miliaris et quatuor ſtadia.i.leucas tres:et tres partes quarte.Jbat autez ieſus cum illis:⁊ oculi eorum tenebantur ne euȝ agnoſcerent:vnde videtur aliud in oculis eoruȝ fuiſſe:ne euȝ agnoſcerent.Et alibi legitur ꝙ apparuit eis i alia effigie ergo aliud ẽt erat i eo:ne eũ agnoſcerẽt. Potuit etiã eſſe vt mutatio eiuſdem corporis mortalis in immortale non poſſit fieri ſine quodam alteratiõe pro qua ſubito viſus nõ agnoſceretur:vt ſi q̃s quẽ videret puerũ ſi paulo poſt occurrentem ſibi iuuenem videret:non mox eum cognoſceret.Et cum cognouiſſent eum in fractione panis:et euanuiſſet ab eis eadẽ hora regreſſi ſunt in hieruſalem: et inuenerũt cõgregatos xj.⁊ eos qui cuȝ eis erant dicentes:quia ſurrexit domin⁹ vere ⁊ apparuit ſimoni:⁊ illi narrabãẽ que geſta erãt in via ⁊ quõ cognouerunt eum in fractione panis.

Additio.
Fregit et porrigebat illis. Jõ tres ſiũt partes hoſtie:vna q̃ſi ẽ p̃ni due porrigunẽ vna ſacerdoti:altera miniſtro vel reſeruatur infirmo.

¶ Quod dominus apparuit alijs abſente thoma. Ca.cxcij.

Quidã aũt ex eis non credederũt: ex quib⁹ vnus erat thomas.Quo egreſſo cum adhuc E Jo.20. alij colloquerentur de his que audierant et ſero iam eſſete fores eſſent clauſe propter metum iudeorum ſtetit ieſus in medio eorum ⁊ ait.

ſoluere vł ligare niſi habeat ſpm̃ ſctm̃:quo auctore hoc faciat.Sed attẽdere debẽt:qꝛ etiã añ reſurrectionẽ dedit eis ieſus eandẽ poteſtatẽ ſine inſufflatione.nec tñ legitur ibi dediſſe ſpm̃ſctm̃ eis. Que
B duo p̃dixit moyſes ibi:ſurrexerũt
deu.32 mel de petra.i.potentiã ligandi ⁊ ſoluẽdi:⁊ miraculoꝝ a xp̃o immuni a peccato cuiuſuis mortali:et poſtea oleum de ſaxo duriſſimo:id eſt eandem potentiam cũ ſpiritu ſancto de chriſto impaſſibili.

¶Quod apparuit thome.
F E Capitulum.cxciiij.

Joã.10 CUmq; veniſſet ab eis:rediit thomas. Dixeruntq; alij ad eum.Uidim⁹ dominum.Qui dixit ſe nõ crediturũ: niſi videret et tãgeret cicatrices vulnerũ. Poſt dies autẽ octo cum eſſent diſcipuli intus:et thomas cum eis: ſtetit ieſus i medio ianuis clauſis ⁊ ait thome.Infer digitum tuum huc:⁊ vide man⁹ et lat⁹ et noli eẽ incredulus ſed fidelis.Reſpondit thomas.Dñs meus ⁊ deus meus ſcilicet es tu.Et ait ieſus. Qꝛ vidiſti me thoma crediđiſti beati q̃ nõ viderunt ⁊ crediderunt.¶Tamẽ quidã dicũt thomam tantũ vidiſſe nec auſum tangere:qꝛ chriſtus tantũ dixit:qꝛ vidiſti me.Sꝫ quia viſus ꝑ quolibet ſenſu poni ſolet: põt dici vidiſti.i. tetigiſti. p̃ſertim qꝛ dominus dixerat.Infer digitũ tuũ huc ⁊ vide.Hec ⁊ alia fecit ieſus ad robur fidei noſtre:⁊ multa que non leguntur in euangelio.

¶De appparitione ad mare tyberiadis. Capit.cxcv.

B
Joã.21 POſt hec autem manifeſtauit ſe ieſus ad mare tyberiadis.Piſcabãtur autẽ diſcipuli.vij.nocte quadam:vt haberẽt cibos.Et cũ nihil prendidiſſent:mane ſtetit ieſus i littore. Cumq; ad preceptũ eius in dextera nauigij rete miſiſſent impleuerũt illđ.cliij.magnis piſcibus.Et ait ioãnes.Dominus eſt.Tunc petrus miſit ſe in mare. Alij nauigio venerunt:et inuenerũt prunas in littore:⁊ piſcem ſuperpoſitum:⁊ panẽ iuxta poſitũ. ⁊ aſſantes ſimul de piſcibus quos prendiderant:mãducauerunt cũ ieſu:ſciẽtes qꝛ dñs eſt.Et fuit hec tertie diei manifeſtatio ſꝫ poſt q̃t dies ab octaua die reſurrectionis non eſt determinatum.¶Tunc dixit ieſus petro.Symõ ioãnis dili- E
gis me pl⁹ his.Interrogabat do- Joã.21
min⁹ qđ ſciebat.Sꝫ innuit vt ⁊ corde credamus:⁊ ore ꝯfiteamur.Et ait petr⁹.Etiã dñe tu ſcis:qꝛ amo te.Nõ eſt ſic diſtinguẽdũ etiã dñe vt ſcꝫ dixiſſet ſe diligere plus alijs hoc eñ neſciebat:ſꝫ abũdãt etiã idiomate hebreo.Tacẽs ergo qđ ignorabat rñdit qđ ſciebat.Ut ita dñe amo te:⁊ ẽt tu ſcis qꝛ amo te. q.d.Te ipm̃ teſtẽ inuoco:qꝛ amo te. Dixit ei ieſus.paſce agnos meos q.d.Exhibitio opis ſit ꝓbatio dilectionis.Cũ q̃ſiſſet idip̃m ſcđo:⁊ idẽ reſpõdiſſet petr⁹.Iterũ ſubdidit:paſce agnos meos.Poſt tertiã vero rñſionẽ ſubdidit paſce oues meas.q.d. Paſce docendo: paſce operãdo:paſce moriẽdo.Tũc dixit ei ieſus.Cũ eſſes iunior cingebas te:⁊ ambulabas vbi volebas.Cũ aũt ſenueris extẽdes man⁹ tuas ⁊ alius te ciget:⁊ ducet q̃ tu nõ vis: ſignificãs qꝛ crucifigeret nolẽs ſꝫ ſenſum carnis.Et addidit.Seq̃re me.i.ſeq̃ris me in genere mortis.

¶Opiniones de morte Joannis euangeliſte. Cap.cxcvj.

E
Joã.21 TUnc cepit ieſ⁹ abire ⁊ cepit petrus eũ ſequi: putãt hoc ſibi a dño mãdatũ.Sequebat ẽt eũ ioãnes.Cõuerſus petr⁹ vidit illum ſequentem ⁊ ait ad ieſuꝫ.Domine:hic aũt q̃d ſupple patietur. Poſtq̃ eñ audierat ſe crucifigendum voluit etiam fratris exitum cognoſcere.Reſpondit ieſus.Sic eũ volo manere donec veniã.Pu-

tauerūt ergo diſcipuli ioannē nō moriturū: donec xp̄s veniret ad iudiciū. Sʒ nō erat magnū dare dilecto non mori: cū diſſolui & eē cū xp̄o meli⁹ ſit. Dixit ꝙ dn̄s ꝙ in pace ſeniū finiret. Tn̄ fuerūt q̄ dicerēt illū adhuc viuere: qꝛ cū i foſſuʒ ſibi tumulū poſt celebratā miſſaʒ deſcēdiſſet lux magna ꝑ aliq̄t horas fulſit: & circūſtātes q̄ aderāt ceciderūt. Cūq̄ poſt lucē ſurgentes acceſſiſſent ad tumulū ei⁹ vacuū inuenerūt: tñ ſra leuis ſcaturiebat in fundo: ſicut in fontib⁹ ſolet arena bullire: & adhuc q̄ſiq̄ eadē ſcaturigo bullire ibi vr̄. Unde multi putauerunt eum viuere ſub terra: et anhelitu ei⁹ ſcaturigineʒ fieri aliȷ̄ autē iam tranſlatum ad celū putāt de hm̄oi ꝟo meli⁹ eſt pie dubitare ꝙ̄ temere diffinire.

D Matt. 28. ¶ De apparitiōe dn̄i i galilea vbi mādatū ē diſcipulis vt docerēt gētes & baptizarēt. cap. cxcviȷ.

D Marc. 16. V Ndecim āt diſcipuli abierūt i galileā ad mōtē vbi ꝯſtituerat illis ieſus. Et videtes eū adorauerūt: q̄dā aūt dubitauerunt.

Matt. vbi. ſ. ¶ Et exprobrauit illis duriciaʒ cord' eoꝝ. ¶ Et ait. Data ē mihi oīs ptās i celo & i terra. i. nūc apparet oīpotētia mea.

marc⁹. Uel ita dixerā vobis: in viam gentiū ne abieritis ſʒ qꝛ iudei abiecerūt me: q̄ſi dederunt mihi ptātem mittendi vbiq̄ terrarum ſub celo.

Matt. vbi. ſ. ¶ Unde igitur ſubdidit. Ite in orbem vniuerſum: et predicate euāgelium omni creature id eſt homini pro quo facta eſt omnis creatura. Uel qꝛ habet participationeʒ cū oī creatura. Uñ et hō microcoſm⁹: id ē minor mūdus dicitur.

¶ Et addidit. Docete oēs gētes. i. oīa genera gentium ſeruare q̄ dixi vobis baptizātes eos in noīe patris & filȷ̄ & ſpiritusſancti. In in choatione operū noſtroꝝ eandem ꝓponim⁹ formā ꝟboꝝ ſed inuocando orātes: vt ad honorē trinitatis fiat opus qd̄ ichoamus: et vt trinitas nob⁹ cooperet. In baptiſmo autē dr̄ affirmando: & eſt Baptizo te in noīe patris & filȷ̄ & ſpūſſancti. i. miſteriū baptiſmi ago ſed autoritas penes trinitatem eſt. ¶ Qui crediderit & baptizatus fuerit ſaluus erit: qui nō crediderit condēnabit. Non ait nec baptizat⁹ fuerit. Sine baptiſmo eñ ſaluat homo cū eum excludit articulus neceſſitatis: nō cōtemptus religiōis. Uñ qd̄ dictū eſt niſi quis renatus fuerit &c. ſic intelligitur. Qui contempſerit renaſci. Ordini verboꝝ dn̄i adherēt heretici hui⁹ tp̄is dicētes. Nō oportere baptizari niſi credentem & ideo nō recipiunt baptiſmū paruloꝝ. Sʒ nō intelligūt tp̄s quo hoc dictum eſt. Primo eī qꝛ p̄dicabatur adultis: baptizādi erāt adulti q̄ꝝ fides exigit i baptiſmo. Poſt modū paruuli eoꝝ ꝙ ꝓ adultiſ pōt itelligi hoc eē dictum. Uel ſi pro oīb⁹ ſic expone. Qui crediderit & bapti. fue. hoc eſt q̄ in fide baptizabitur. Oportet eñi baptizandū vel ꝑ ſe vel per aliū credere. ¶ Signa aūt eos qui crediderūt hec ſequentur. In noīe meo demonia eȷ̄cient: linguis loquent̄ nouis ſerpentes tollent &c. & hoc quoq̄ pro tempore dictum eſt. Tunc enim ſigna fiebāt ꝓ ifidelib⁹ cōuertēdis. Qꝛ ergo ſigna nō ſunt neceſſaria: nō modo fiunt ſicut paſſim tūc fiebant. Nos enim cum arbuſta plātamus tandiu infundimus aquā: quouſq̄

Marc⁹ vbi. ſ. (beside "Qui crediderit")

A Joā. 3. (beside "Qui contempſerit")

Additio.

Quaſi diceret. qd̄ in aure audiſtis p̄dicate ſup tectuʒ. Inde eſt ꝙ euangeliū legit̄ in edito tanꝙ̄ vbiq̄ & ab oībus audienduʒ & corā omnib⁹. Primo fit ſignū crucis ſuper librū. q. d. Hic eſt liber crucifixi: poſt in fronte & pectore quaſi i vtroq̄ ſuperliminari.

Additio.

Marc. 16. Generale enim fuit in p̄mitiua eccl'ia ꝙ illi qui exibāt de fonte ſtatim loquebātur linguis.

quonſq̄ in terra conualeſcant.

¶ De aſcenſione dñi. Ca.cxcviij.

D Je aūt aſcēſionis venit ad
Lu.24 eos in hieruſalē:& ait.Se:
dēte in ciuitate quonſq̄ induami
D ni virtute ex alto. ¶ Cū q̄ comediſſet
mar.16 cū eis vn̄ itelligit ſextā horā trā:
B ſiſſe:eduxit eos foras in montem
Act.1. oliueti v̄ſus bethaniā.Et eleuatis
manibus bn̄dicit eis.Et vidētib⁹
illis eleuat⁹ eſt in celū:& nubes lu
cida baiulabat eū miniſterio an:
gelorum. Cūq̄ iam ſubtractus eſſet
ab oculis diſcipulorum tamē ad:
huc intuebātur in celū propterea
duo angeli in forma virorum ſte:
B terunt iuxta illos:& dixerunt.Ui:
Act.1. ti galilei quid aſpicitis in celum
q.d.Recedite nec expectetis ieſum
vt modo redeat:tamen in fine tē:
porum ſic veniet quemadmodum
vidiſtis eum eū:
tem in celum ba
iulis ſcilicet nu
bibus deſcēdet
in aera. Jlli au:
tē regreſſi ſunt
in hieruſalem:&
expectabant p
D miſſum ſpiritū
marci ſanctū. ¶ Quo
vltimo. accepto tempo
rib⁹ ſuis profe
cti p̄dicauerunt
vbiq̄ domino co
operante & ſermo
nē confirmante
ſeq̄ntib⁹ ſignis.
Et nota differentiā.
Trāſlat⁹ enoch
eſt:ſubuect⁹ eſt
helias: aſcēdit
ieſus ꝓpria ſui
virtute.

Additio.

Hāc vltimā pro
ceſſionē poſt ie
ſum repreſentat
eccl̄ia dn̄icis die
b⁹ egrediēdo de
eccl̄ia & redeūdo
ad eā:q̄ſi de hie
ruſalē:exiens:&
rediēs in hieru
ſalē:& ſequēdo
crucē:vt illi cru
cifixum.Et licet
illi redierint ſi:
ne ieſu: tn̄ nos
redim⁹ cum cru
ce:q: ipſe dixit:
vobiſcū ſum vſq̄
ad cōſummatio
nē ſcl'i. ¶ Et no
ta q: primitiue
eccl̄ia obſerua:
uit diem domi:
nicam:vt & modo & etiā feriā q̄n:
tam in memoriā aſcēſionis:& tūc
q̄nta feria fiebat ꝓceſſio. Sz mul
tiplicatis ſolēnitatib⁹ ſctōrum:ſubla
ta eſt ſolēnitas q̄nte ferie:& ꝓceſ:
ſio tranſlata eſt ad dn̄icam.Un̄ dr
q̄ quinta feria cognata ſit dn̄ice.

¶ Sequūtur tituli capitulorum
in hiſtoriā Actuum apoſtolorum.

¶ Quotiens appuit x̄ps diſcipu
lis infra quadraginta dies.ca.j.
Q̄d apli fuerūt baptizati. ca.ij.
Quid reſponderit de minus indi
ſcrete querentibus. ca.iij.
De ortu & pceſſu p̄dicatiōis.c.iiij.
Quid fecerunt abeūnte dn̄o. c.v.
Quibus ex cauſis angeli apparue
runt. ca.vj.
Jn quo imitatur aplos. ca.vij.
Ubi & cū q̄b⁹ ſe collegerūt.c.viij.
De ſermone petri. ca.ix.
De electione mathie. ca.x.
De miſſione ſpiritusſancti. ca.xj.
De miraculo linguarū. ca.xij.
Q̄d petrus cōuicit mentiētes au
ctoritate ꝓphetarū. ca.xiij.
De ꝓdigijs in celo ſurſum implete
tis. ca.xiiij.
Exponit q̄d dd dauid de x̄po.ca.xv.
De impleta ꝓphetia iohel.c.xvj.
De palytico curato a petro.c.xvij.
Q̄d ſibi nihil aſcribebant ſed om
nia deo. ca.xviij.
De inuidia ſaduceorum in aplos.c.xix
Q̄d conſtanter reſponderunt ad
interrogata in conſilio. ca.xx.
De mutua charitate inter apoſto
los. ca.xxj.
De morte ananie & ſaphire.c.xxij.
De ſignis q̄ fiebāt ab aplis.c.23.
De incarceratiōe aplorum.ca.xxiiij.
Quomodo per angelum de carce
re ſunt educti. ca.xxv.
Quomōdo obſtupuerūt illi e edu
ctis. ca.xxvj.
De reſponſione eorū. ca.xxvij.
De conſilio gamalielis.ca.xxviij.
Aliud exemplum de eodē.ca.xxix.
De cauſa murmuris iter chriſtia
nos. ca.xxx.
De commendatione beati ſtepha
ni. ca.xxxj.
De ſermone eiuſdem. ca.xxxij.
Proſecutio narrationis.ca.xxxiij.
Quomodo computētur.cccc.xxx.
anni. ca.xxxiiij.
Opinio bede de eodem.ca.xxxix.
Redit ſtephanus ad ordinem hi
ſtorie. ca.xl.

Commendat tabernaculum nevideatur damnare locum ſanctum. capitulum xlj.
Quod lapidauerūt ſtephanum. capitulum xlij.
De pꝛima pſecutiōe ſaulis.c.xliij.
De petitiōe ſimonis magi.c.xliiij.
De eunucho baptizato a philippo.capitulum. xlv.
De excecatione ſauli. ca.xlvj.
Quō ananias ex mandato domini viſitauit ſaulum. ca.xlvij.
De inuidia iudeoꝝ i paulū.c.xlviij
De curatione enee. ca.xlix.
De conuerſione Coꝛnelij. cap.l.
De viſione petri. ca.lj.
Quod petrus venit ad coꝛneliuʒ vocatus. ca.lij.
Quod baptizauit coꝛneliū et eos qui cum eo erant. ca.liij.
Quomodo redargutus eſt petrꝰ a chꝛiſtianis. ca.liiij.
De cōtinuatione hiſtoꝛie .ca.lv.
De collecta facta paupibꝰ. c.lvj.
De moꝛte iacobi maioꝛis.ca.lvij.
Quis fuerit procuratoꝛ ſubſtitutus moꝛtuo pilato. ca.lviij.
De pꝛopoſito herodis agrippe. capitulum. lix.
De cauſa inuidie tyberij et herodis agrippe. ca.lx.
In quo herodes offendit tyberiū capitulum. lxj.
Quomodo liberatus eſt herodes moꝛte tyberij. ca.lxij.
Qō Gaius mandauit ſtatuā ſuā fieri in templo ca.lxiij.
De moꝛte Gaij impatoꝛis.c.lxiiij.
De eodem. ca.lxv.
Quomō occiſo iacobo voluit ap‑prehendere petrum. cap.lxvj.
Quomodo liberatus eſt Petrus de manu herodis. ca.lxvij.
De moꝛte herodis. ca.lxviij.
De agrippa. ca.lxix.
Reditus hiſtoꝛie ad oꝛdinem ſuū capitulum lxx.
Qō paulus ⁊ barnabas cōuerterunt ſergiū pconſulem. ca.lxxj.
De diſceſſu ioānis ab eis.c.lxxij.
De predicatiōe .pauli et Barnabe in ſynagoga. ca.lxxiij.
Adhuc de eodem. ca.lxxiiij.
Quare trāſierūt ad gētes.c.lxxv.
De recepta pꝛedicatione a gentibus. ca.lxxvj.
De perſecutione quam paſſi ſunt capitulum. lxxvij.
De queſtione circūciſionis determinata. ca.lxxviij.
De ſermone Jacobi fratris domini. ca.lxxix.
De epiſtola miſſa cōuerſis ex gētibus. ca.lxxx.
Quomodo conſolati ſunt conuerſos ex gentibus. ca.lxxxj.
Determinat quādo ſederit antiochie: quando rome. ca.lxxxij.
De cauſa diſſenſionis inter Paulum ⁊ Barnabam. ca lxxxiij.
Qō phibiti ſunt apoſtoli ne irēt quo volebant. ca.lxxxiiij.
De viſione que apparuit paulo nocte. ca.lxxxv.
Qō recepti ſunt a muliere purpuraria. ca.lxxxvj.
De ſpiritu phitonico a puella eiecto. ca.lxxxvij.
De terremotu vnde aperta ſunt oſtia carceris. ca.lxxxviij.
Quomodo a magiſtralibus ſunt dimiſſi. ca.lxxxix.
Quod inuidia iudeoꝛū iaſon accuſatus.eſt ca.xc.
Quid paulꝰ athenis fecerit.c.xcj.
De ara ignoti dei. Ca.xcij.
Qō philoſophi athenienſes dixerunt deum nature pati. ca.xciij.
De dionyſio ariopagita. c.xciiij.
Qō iudei cōcitauerunt gallioneʒ in paulum. ca.xcv.
Qō diſputabat paulus epheſi cōtra iudeos. ca.xcvj.
Quomodo baptizati ſunt qui baptiſma ioānis acceperāt.c.xcvij.
De poteſtate nois ieſu.ca.xcviij.
De tumultu excitato p demetriū. capitulum. xcix.
de moꝛtuo reſuſcitato a paulo.c.
De hoc quod agabus paulo pꝛedixit. ca.cj.
De eo quod obtulit de conſilio ſecundum legem. ca.cij.
Qō legatus eſt paulꝰ a tꝑſide ad

clamoré

clamorem iudeorum. ca.ciij.
De egyptio qui populū ſeduxerat Capitulum ciiij.
Qđ cognitus a populo permiſſus eſt loqui preſidi. ca.cv.
Quod paulus ciuem romanum ſe fecit. ca.cvj.
De ſciſmate orto inter iudeos ex induſtria pauli. ca.cvij.
Qđ dñs cōfortauit paulū. c.cviij.
Quomodo coniuratum eſt in mortem pauli. ca.cix.
Qđ aute pſidem contra tertulium oratorem contendit. ca.cx.
Qđ Felix voluit pecuniam extorquere a paulo. ca.cxj.
De ſeditione inter iudeos et gentiles. ca.cxij.
De appellatione pauli. ca.cxiij.
De hoc quod rogabat agrippa feſtum. ca.cxiiij.
Quomodo perorauit paulus coram Feſto et Agrippa. ca.cxv.
Qđ paul⁹ miſſus eſt romā. c.cxvj.
Qđ incidēter narrat de ſacerdotibus iudeorum. ca.cxvij.
De tempeſtate in mari quā predixit paulus. ca.cxviij.
Qđ cōſtitutos in periculo paulus confortauit. ca.cxix.
De cōſtantia pauli. ca.cxx.
Qđ paul⁹ credit⁹ eſt eē de⁹. c.cxxj.
De vbo pauli ad cēturionē. c.cxxij
Quod ſanauit principis patrē et alios capitulum. ca.cxxiij.
Qđ recept⁹ eſt a fratrib⁹ xpianis. Capitulum cxxiiij.
Quo tpe libere pdicauit. ca.cxxv.
Quo neronis imperij anno paſſus fuerit. ca.cxxvj.
In quibus locis puniti fuerint petrus ⁊ paulus. ca.cxxvij.

¶ hiſtoria actuū apoſtolorum incipit.

¶ Quoties apparuerit dominus diſcipulis infra .xl. dies. Cap.j.

Anno nonodecimo iperij tyberij ceſaris adhuc pcuratore iudee pilato pſide ſyrie vitellio mortuus eſt dñs ⁊ reſurrexit.
Reſurgēs aūt veritatē reſurrectionis multis cōprobauit argumētis A
multa in corpe pprio oñdēs pter Actu.1
naturā corpis imortalis vt ſic veritatē reſurrectiōis aſtrueret: ⁊ ab apl'is ⁊ eorum poſteris oēm oīno cauſam heſitatiōis amoueret: comedit eni ⁊ bibit cū eis cu3 corpus ſpūale ciboꝝ alimonia minime indigeat. In corpe pprio cicatrices oñdit: cū a natura corpis imortał penitus aliena ſit oīs deformitas cicatricis. Preter hec argumenta lucas ſcribēs hiſtoriā act⁹ aplorū ponit alia. Fuit eñ argumētū vere reſurrectiōis ꝙ p dies .xl. apparuit eis loqnēs de regno dei. Non eſt aūt intelligendū: ꝙ ſingulorum .xl. dierū tpe appuit aplis: ſ3 infra numerū tot dierum decies appuit
eis: vt ex euangelica hiſtoria colligit. ¶ Ipſa nāqꝫ die reſurrectiōis Apparitiōes.
quinquies apperuiſſe legit. Pmo 5.in die
marie magdalene. Scđo mulieris paſche
bus redeūtibus de monumēto: qñ tenuerūt pedes ei⁹ ⁊ adorauerunt eū. Tertio petro: lz nō expreſſe habeat de euangelio. Quarto duob⁹ euntib⁹ in emaus. Quinto appuit x. aplis abſente thoma. ſexto poſt dies octo apparuit eiſdē pñte thoma. Septimo ſeptē diſcipulis apparuit i piſcatione ad mare tyberiadis. Octauo i mōte thabor qñ cōuenerāt in galileā: ⁊ ita añ diez aſcēſiōis appuit octies. Ipſa vero die aſcēſiōis bis appuit: ſemel .xij. aplis comedentibus in cenaculo. Oēs tam apli ꝙ alij diſcipuli nec nō mulieres habitabāt in illa parte hierl'm que dicebat mello ſc3 in mōte ſyō. vbi dauid cōſtruxerat ſibi palatiū ⁊ ibi erat cenaculū illđ grāde ſtratū: in quo precepit dñs ſibi parare paſcha. Et i cenaculo
illo tūc habitabāt .xj. apli. Ceteri B
autez diſcipuli ⁊ mulieres habita- Mat.
bāt circūquaqꝫ p diuerſa hoſpitia. 14.

¶ Qđ apoſtoli fuerunt baptizati. Capitulum .ij. D

ET dum comederēt vndeci3 Marc
in cenaculo apparuit eis do vltio.

minus ⁊ exprobrauit incredulita-
tem eorum et duritiam cordis:et
A comedit cum eis. Et conueſcens
Actu. 1 ꝑcepit eis ab hieroſolymis ne diſ
cederent:ſed expectarent promiſ
ſionem patris.i.ab ipſo ꝓmiſſam.
vel a patre per ipſum ⁊ patris au
toritatem complendam dicens.
Joannes baptizauit aqua. Uos
aũt baptizabimini ſpiritu ſancto
nõ poſt multos hos dies. Acſi di-
ceret. Spiritusſanctus ſup vos de
ſcendens vos purificabit et robo-
Beda rabit. De baptiſmo autem apoſto
Augu- lorum ſolet dubitari. ¶ Sꝫ ſuper
ſtinus. hunc locũ dicit Beda ⁊ Augu. ꝙ
fuerint baptizati. Ait enim Beda
Baptizabimini qđ eſt in ſpũ ſctõ
nõ ad aliud tps reſpicit:quo apli
⁊ ceteri fideles illi⁹ tpis baptizati
ſunt aqua in remiſſionẽ peccatoꝝ
grã ſpũſſancti a dño ꝑcepta:ſꝫ ad
illud:quo dño mittente ſpm̃ ſctm̃
plenius acceperunt. Jdeo nondũ
fuerãt baptizati:nõ dico aq̃:ſꝫ ſpũ
ſancto quos intelligim⁹ baptiza-
tos baptiſmo Joãnis. Uel qđ cre
dibilius eſt baptiſmo xpi. Conue-
niẽs eñi erat eos eſſe baptizatos
q̃ baptizabant alios:de eodẽ aug.
Scriptũ eſt qñ baptizat⁹ eſt pau-
lus:qui ab anania baptizatus eſt.
B Sꝫ ſcriptũ eſt qñ baptizati fuerit
Joã. 5. alij apli. Sed debem⁹ intelligere
baptizatos eſſe ꝓpter illã dñicam
B ſnīaꝫ:niſi qs renat⁹ fuerit ex aqua
Joã. 3. ⁊ ſpũſancto non põt intrare in re-
gnum dei. Sic apte volũt beda et
Augu. ꝙ baptizati fuerint baptiſ-
mo xpi:⁊ de quibuſdã ſatis videt
ꝙ baptiſmo Joãnis fuerint bapti
zati:vt ð andrea philippo ⁊ petro
de quibus cõſtat ꝙ fuerũt eius di-
ſcipuli. ¶ Hoc dicto precepit eis
C vt egrederent de ciuitate ⁊ ſtatim
Luce euanuit ab oculis eorum.
ultio. ¶ Quid reſpondit dominus diſ-
cretè querentibus. Cap. iij.

Ecce nona apparitio. Et ſta-
tim poſt comeſtionẽ. xi. apo
ſtoli ⁊ alij diſcipli ⁊ mulieres de ci
uitate vnanimiter egreſſi: iuxta
preceptum domini venerũt in mõ
tem oliueti:⁊ ſtatim dñs apparuit
eis. Quõ aũt ꝑceperit eis vt egre-
derent de ciuitate ⁊ euanuerit ab
oculis eorum ⁊ quõ egreſſi de ciui
tate venerũt in montem oliueti:et
ibi dñs appuruerit eis:in hiſtoria
ſubiicit:q: breuis eſt. ¶ Tũc q̃ cõ B
uenerãt ceperũt eũ interrogare di Actu. 1
cẽtes. Dñe ſi i tpe hoc reſtitues re
gnũ iſrael tpale quãtũ ad quoſdã
iperitos ⁊ carnaliter ſapiẽtes. q̃ vi
dentes alienigenam regnare:⁊ iu
deos eſſe ſub pſide:q̃rebant de re
ſtitutiõe regni iſrl' tpalis putãtes
tũc a dño reſtituẽdũ ſicut ⁊ duo di
ſcipuli dicẽtes. nos ſpabamus/ ꝙ
ipſe eẽt redẽptur⁹ iſrael. Alij ma-
gis inſtructi/ ſciẽtes illam reſtitu-
tionẽ nõ niſi finaliter futuram ſcili
cet circa tpa iudicij:querebant de
reſtitutione regni iſrael ſpiritalis
ſcꝫ de dilatiõe eccl'ie. Acſi dicerẽt:
Nũquid i hoc tpe facies qđ ꝓmi-
ſiſti eccl'ie. Dñs autẽ non certifica-
uit eos ſup hoc. Ex quodã tñ ꝟbo
in reſponſione eius poſito:ſi ſcioli
eſſent poſſent intelligere reſtitutio
nẽ illã multis tpibus differendaꝫ.
Nõ eſt inq̃t vrm noſſe tpa vel mo-
mẽta q̃ pr̃ poſuit in ſua ptãte.i.nu
merũ tẽpoꝝ ⁊ momentoꝝ vſq; ad
finẽ ſeculi q̃ tm̃ pris patẽt ſcientie.
Acſi dicerent. Nihil ad vos q̃rere
de ſecretis huiuſmodi:nec ad eaꝝ
cipiẽda eſtis idonei. Sed de his q̃
ad vos ſpectãt eſtote ſolliciti:quia
vos reuera accipietis ꝟtutẽ ſupue
niẽtis ſpũſſancti:cui⁹ ꝟtute robo-
rati.eritis mihi teſtes reſurrectio-
nis mee primo i hierl'm:ſcđo in iu-
dea:poſtea i ſamaria:tãdẽ vſq; ad
vltimum terre. Acſi tacite diceret.
Ante regni illi⁹ reſtitutionẽ, nõ ſo
lũ hieroſolymã ſed ⁊ oẽs iudee fi
nes ⁊ ſamarie mũdi etiã terminos
p circuitũ fama euãgelij ꝑcurret.
¶ De ortu ⁊ proceſſu predicatio-
nis. Cap. iiij.

Primo ſi quidem predicatuꝫ
eſt euangeliũ in hieruſalẽ ſꝫ
propter lapidationem ſtephani
⁊ mortem

⁊ mortē iacobi gladio occiſi: egreſ
ſi ſunt de hierl'm predicantes in fi
nibus iudee. Poſtea tranſierūt ad
B ſamaritanos: ⁊ inde ꝓceſſerunt p
Actu.1. vniuerſum orbem. ¶ Et cum hoc
G dixiſſet ſm aũ euangeliſtam ele
Luc.vl uatis manibus benedixit eis. Et
timo. poſt benedictionem illam: viden-
tibus illis eleuatus eſt. Et nubes
ſuſcepit eum ab oculis eorum: q̄ꝛ
quaſi quodāꝫ in globo baiule nu-
bis aſcendit. Nō tamē ideo: ꝙ ad
aſcendendū egeret miniſterio nu-
bis: ſꝫ vt p hoc oſtenderet: q̄ꝛ oīs crea
tura pata eſt obſequi ſuo creatori.
¶ Quid fecerint abeūte domino.

Capitulum.v.

De loco aſcēſiōis dixit Sul
No.del pitius eps hieroſolymita-
mirabi nus: q̄ꝛ ibi cum poſtea edificata eſ
lia. ſet eccleſia: locus ille in quo inſti-
terunt veſtigia xp̄i aſcendentis:
nūq̄ꝫ potuit ſterni pauimēto: imo
reſiliebant marmora in ora collo
cantium. Calcati etiā pulueris a
domino: hoc dicit eſſe documen-
tum: q̄ꝛ veſtigia impreſſa cernun-
tur ⁊ eandem adhuc ſpeciem ve-
lut preſſꝰ veſtigiis terra cuſtodit.
Cum iam dn̄s raptus eſſet a con-
ſpectu eorum: adhuc tn̄ ſuſpenſis
vultibus ſtabant aſpiciētes in ce-
lum: cum potius reuerti in hieru-
ſalem debuiſſent: q̄ꝛ dictum erat
B eis. Sedete in ciuitate quoadu-
Lu.24 ſq̄ꝫ induamini virtute ex alto. Et ne
diutius ibi morarētur: miſſi ſunt
angeli inſtruentes eos. Unde ſeq̄
tur. ¶ Cūq̄ꝫ intuerentur in celum
euntem illum.i.illo abeunte: vt ac
cuſatiuus ponatur ꝓ ablatiuo ab
ſolute pro quo ponit̄ genitiuus in
greco. Uel cū primo intuerent̄ eun
tem illū: ⁊ adhuc intuerent̄ in celū
ecce duo viri.i.duo angeli in for-
ma viri, aſtiterūt iuxta illos in ve-
ſtibus albis: qui ⁊ dixerunt.
¶ Quibus ex cauſis angeli appa
ruerunt. Capitulum.vi.

B Viri galilei q̄d ſtat aſpiciē-
Actu.1. tes in celū, quaſi obliti q̄d
facere debeatis. Hic Jeſus
q̄ aſſumptus eſt a vobis in celū.i.
in eadem carnis ſubſtantia: i qua
aſſumptus eſt a vobis in celum:
ſic veniet quemadmodum vidi-
ſtis eum euntem in celum: id eſt ſi
cut baiulis nubibus vidiſtis eum
aſcendentem in celum: ſic baiulis
nubibus videbitis eum in aere ad
iudicium venientem. ¶ Duplici de
cauſa hi duo angeli apparuerunt
ſcilicet vt meſtos de abſentia do-
mini confortarent/⁊ vt eum vere
aſcendiſſe in celum demōſtrarent B
ſcꝫ in regionem angelorꝫ. Non ſi- 4.re.2
cut helias qui raptus eſt in igneo B
curru aſcendit vſq̄ꝫ ad ſublunarē Eccl.
regionem: nec eā tranſcendit: ſed 48.
tm̄ tranſlatus eſt in paradiſū ter
reſtrem: qui adeo eminet/vt ptin-
gat ad ſublunarē regionē nec tn̄
tranſcendit. ¶ Tunc reuerſi ſunt
hyeroſolymam a monte q̄ vocat̄ C
oliueti: propter copiam oliuarum: Actu.1.
ſabbati habens iter.i.itinere ſab-
bati diſtās a hieruſalem.ſ. ſpacio
miliarii: q̄ꝛ nō ampliori ſpacio li-
cebat iudeis i ſabbato ꝓgredi de
ciuitate vel villa in qua erant: ſꝫ p
mille paſſus poterant circa deam
bulare. Uetus editio hꝫ a monte
triū luminū. Sic autē dictus eſt
mons oliueti: q̄ꝛ de nocte ex parte
occidētis illuminabatur igne tē
pli, q̄ꝛ erat ignis iugis in altari:
mane ex pte oriētes p̄mo excipie-
bat radios ſolis anteq̄ꝫ illuſtra-
rēt ciuitatē. Habebat etiā copiam
olei quod eſt fomentum luminis.
¶ In quo imitemur apoſtolos.

Capitulum.vii.

Cumq̄ꝫ regreſſi eſſent in hie- Ex euā
ruſalē oēs vnanimiter: apo gelio.
ſtolos vſq̄ꝫ ad eorum hoſpitia cō- nicho
duxerunt: deinde ad ꝓpria redie- demi.
runt. Hāc ꝓceſſionē diſcipulorum
qui vnanimiter de ciuitate ſunt
egreſſi et poſt vnanimiter regreſſi
repreſentat eccleſia ſingulis dn̄i-
cis diebꝰ ꝓceſſionē faciēs. Unde
ſicut illi egreſſi ſunt p̄cedente cru
cifixo: ita ⁊ nos de eccleſia egredi
mur crucem preferendo. Et licet

nõ redierit cuz eis crucifixus: nos
tamen redeuntes crucem reporta
mus. Quia licet non redierit cum
eis preſentia corpali: rediit tamẽ
cum eis preſentia ſpirituali: iuxta
G quod dixit. Uobiſcum ſum vſq3 ad
mat. 28 conſummationem ſeculi. In eo er
go ꝙ egredimur crucẽ domini ꝓ
ferendo repreſentamus: quia illi
egreſſi ſunt precũte crucifixo. In
eo ꝙ crucem domini reportamus
cum non redierit cum eis preſen-
tia corporali: reꝑſentamus ꝙ ait.
G Uobiſcũ ſum vſq3 ad conſumma-
Matt. tionem ſeculi. In primitiua autem
28. eccleſia huiuſmodi repreſentatio
fiebat in eccleſia quinta feria: que
tunc temporis eque ſolennis erat
ſicut prima. Quinta ꝓ veneratiõe
aſcenſionis. Prima pro reuerẽtia
reſurrectionis. Unde in vulgare ꝓ
uerbium verſum eſt: vt dñice diei
dicatur cognata dies iouis: q2 an
tiquitus fuit eque ſolennis. Sed
quia superuenerunt feſta ſancto-
rũ et celebrare tot feſta erat quaſi
onerosum: vt in die dominica fie-
ret proceſſio deinceps i inſtitutũ.

¶ Ubi et cum quibus ſe college-
runt. Capitu. viij.

TUnc aſcenderũt apoſtoli in
cenaculum vbi manebant. ſ.
Actu. 1. Petrus et Jacobus Joannes et
Andreas ⁊ alij. Et mutatur hic ſe
ries catalogi. Solent enim apo-
ſtoli in catalogo in hunc modum
combinari. Petrus ⁊ andreas. Ja
cobus et Joannes. Forte et alibi
ita combinantur pro carnis affini-
tate. Hic autem pro meritorũ pa-
ritate. quia intellexit lucas in ſpi-
ritu pares eſſe in merito Petrum
⁊ Joannem: quia forte pre ceteris
dilexerant. Unde et pre alijs ſi-
mul ad monumentũ cucurrerũt.
Et erant omnes vnanimiter per-
ſeuerãtes in oratione cum mulie-
ribus et maria matre ieſu que a
mulieribus diſtinguitur: quia non
poteſt proprie dici mulier quaſi
mollier. id eſt mollitiem paſſa. In
terdum tamen mulier pro ſexu nõ
pro corruptiõe ponit᷑ vt ibi. Quid
mihi et tibi eſt mulier? Et fratri-
bus eius quod de illis debz intel-
ligi: de quibus ante paſſionem di
ctum eſt. Neq3 enim fratres eius
credebant in eum: nunc autez cre
debant. Nota ꝙ dictum eſt. perſe-
uerante in oratione: et non eſt ad
ditum de ieiunio. Quidam tamen
a feſto aſcenſionis vſq3 ad pente-
coſten ieiunant exemplo apoſto-
lorum quos aiunt in ſpacio illo ie
iunaſſe q2 in euangelio dictum. eſt
Ueniẽt dies in quibus auferetur
ſponſus ab eis: ⁊ tũc ieiunabunt ⁊
potuit ita eſſe: hic tñ nõ habetur.

¶ De ſermone Petri. Capitu. ix.

IN diebus illis: id eſt C
in illo meditullio tẽ Actu. 1
poris inter aſcenſio
nẽ ⁊ ſpũſſcti miſſio-
nẽ exurgẽs petr⁹ in
medio fratrũ dixit.
Cõſtat eñ in ſpacio illo factã eſſe
mathie electionem licet non ſit de
terminatum qua die. Unde quaſi
indefinite dictũ eſt. In dieb⁹ illis.
Et inde quaſi ex forma ſcripti aſ-
ſumpſit eccleſia formam legendi.
Unde quia in actibus apoſtoloꝝ
frequenter inuenimus. In diebus
illis: ideo cum legũtur in eccleſia
particule epiſtolaꝝ ꝑmittitur. In
diebus illis. Et quia in euãgelijs
ſepe legitur. In illo tpe ideo cum
ſingulis diebus leguntur in eccle
ſia particule euangelioꝝ premit-
titur. In illo tẽpore. Uiri fratres: F
oportet impleri ſcripturam quam Ps. 68.
ꝑdixit ſupirituſſanctus ꝑ os dauid et pſal.
de iuda qui fuit dux coꝝ qui com- 108.
prehenderunt Jeſuz qui duxit co
hortem ⁊ regis miniſtros ad hor-
tum in quo orabat dominus. Uel
quia oſculo dedit ꝓditionis indi
cium: et ita prebuit eis ducatũ: qui
cõnumerat⁹ eſt i nobis. i. ſortit⁹ eſt
ſortẽ miniſterij huius. ſ. et apoſto
lat⁹: q̃ quaſi ſorte vt dñica electio
ne obtinuit apoſtolatũ. Et elegã-
ter dictũ eſt cõnumeratus: q2 nu-
mero nõ merito inter apl'os cõpu
tatus

tat⁹ eſt. Uel reſpicit ad hoc quod
dixerat qui fuit dux eoꝝ qui com-
prehenderũt ieſum: ⁊ ſortit⁹ eſt ſor
tem miniſterij huius.ſ. ducatus.i.
habuit hunc ducatũ. Et hic quidẽ
poſſedit agrũ de mercede iniq̃ta
tis. Qđ quidẽ myſtice exponũt.i.
ꝓ accepto ꝓtio ꝓditionis poſſedit
infernũ qui dicit terra morientiũ:
ſicut paradiſus terra viventium.
Alij dicũt iudã ibi ſepultum: ⁊ ita
poſſediſſe: ſ; nõ eſt autenticũ. Di-
ctũ eſt ergo: poſſedit.i. poſſideri fe
cit: q: de poſſeſſione eius propria
emptus eſt. ⁊ ab alijs poſſeſſus: et
ſuſpenſus crepuit medius ⁊ diffu
ſa ſunt viſcera eius ſed nõ per os
eius vt ſic parceretur ori quo ſal-
uatorem oſculatus fuerat. Nõ eñ
tam viliter debuit inquinari: quod
tam glorioſum.ſ. os chriſti conti-
gerat. Dignũ eñ erat. vt viſcera q̃
ꝓditionẽ cõceperant rupta cade-
rẽt. guttur quoq; quo vox ꝓditio
nis exierat laqueo arctaretur. Se
pe eñ modum pene exprimit mo-
dus culpe. Uñ abſciditur homini
caput corporis: q: ipſe ſibi abſcidit
caput mentis.i. rationẽ: ſicut et iu
das mortuus eſt in aere tanq̃ ae-
ris poteſtatibus ſociandus. Con
gruum eñ erat vt ſepararetur ab
angelorum ⁊ hominum regione q̃ offen-
ſus fuerat vtriſq;. Et ita modus ⁊
locus pene congruit culpe.

¶ De electione Mathie. Capi. x.

D
Actu. ii Et notum factum eſt hoc oĩ
bus habitãtib⁹ hierlꝫ: ita vt
appellaretur ager ille lingua eoꝝ
acheldemach. Qđ eſt dictum eoꝝ
dicunt quidam hec non fuiſſe ver-
ba petri cum iudeus eſſet: ⁊ ad iu
deos loqueretur: ſed luce qui gre
ce ſcripſit: et in hebreo nomẽ agri
expreſſit alij dicũt ꝙ latinus inter
pres hoc addidit: ſed melius a pe
tro dictum accipitur. ⁊ cõtinuatur
ei quod dixerat. Notũ factum eſt
omnibus habitantibus hieruſalẽ
ita vt appellaretur ager ille achel
demach lingua eoꝝ id eſt hieroſo
lymitarũ: q: cũ petr⁹ galile⁹ eſſet:
⁊ eadẽ eſſet lingua galileoꝝ ſicut
hieroſolymitaꝝ: tñ diuerſa erãt h
lingue idiomata: vñ petro dictuꝫ matth.
eſt. Uere galileus es: nã ⁊ loquela 26.
tua manifeſtum te facit.i. idioma G
lingue galileorum. Scriptum eſt Marci
enim in libro pſalmoꝝ: non eſt di- 14.
ctum in libris. Unde inſultat Au- f
guſtinus hyeronymo librũ pſal- Lu. 22
moꝝ ꝑ q̃nq; volumina diſtinguen A
ti. Tũc enim dici debuit in quarto Ps. 108
libro pſalmoꝝ. Fiat habitatio eo
rũ deſerta: ⁊ non ſit q̃ habitet i ea
de ſuis.ſ. et epatum eius accipiat
alter. id eſt alius: q: de multis di-
ſcipulis. lxxij. elect⁹ eſt mathias
eiq; ſubſtitut⁹ eſt. Uel ideo dictuꝫ
eſt: quia mathias fuit longe alter
ab eo: quia vir ſanct⁹: iudas vero
neq; vel alter duoꝝ quorũ ſortes
miſſe ſunt. Oportet ergo ex his vi
ris qui nobiſcũ ſunt cõgregati in
omni tpe quo intrauit ⁊ exiuit dñs
ieſus incipiens a baptiſmate ioã-
nis vſq; in diem quo aſſumpt⁹ eſt
a nobis: teſtẽ reſurrectionis eius
nobiſcum fieri vnum ex iſtis. q. d.
Quia mortuus eſt iudas: ⁊ ſic pro
phetatum eſt q: epiſcopatũ eius
accipiet alter. ergo oportet vt ali-
quẽ ei ſubſtituamus q̃ teſtet no-
biſcũ reſurrectionẽ eius: q: dictuꝫ
eſt nobis. Eritis mihi teſtes in hie
ruſalẽ reſurrectionis me.ſ. et in
omni iudea ⁊ ſamaria: ⁊ vſq; ad vl
timũ terre. Et q: teſtis non niſi de
his que vidit: vel audiuit dꝫ teſti-
moniũ ferre: eligendus eſt de his
viris q̃ a baptiſmo ioannis poſtq̃
cepit ieſus facere ⁊ docere vſq; in
diem aſcenſionis nobiſcũ fuerũt:
⁊ dñi miracula viderunt: ⁊ doctri Act. 1. D
nam audierunt. ¶ Et nota ꝙ di- 2. I. 4. G
ctum eſt ex his viris nõ de ſexu in 5. 6. b.
firmori: ⁊ ad hoc minus idoneo.
¶ Et ſtatuerunt illos duos alijs
ꝓferẽtes: ioſeph q̃ vocabatur bar
ſabbas: q̃ cognominat⁹ eſt iuſt⁹: et
mathiã: de cuius laude ſubiicet.
q: ſufficit ei ꝓ laude ꝙ i apoſtolũ
eligit. Joſeph vo cõmendatur: ne
tanq̃ indignus reſpui videretur.

Et habemus hic plane in gloſſa. q2 iſte ioſeph qui vocabat barſabas fuit barnabas: q̄ poſtea cū paulo in apoſtolatū electus eſt. Sed nō eſt huic opinioni adherendum: q2 ex ſequētibus euidens fiet hoc nō cōſtare. Iſte nāq3 ioſeph fuit frater triū apoſtolorum filiorum alphei nec fuit apoſtolus. ¶ Et orantes dixerūt. Tu domine qui noſti corda omnium oſtende quē elegeris ex his duobus accipere locū miniſterij huius: et apoſtolatꝰ: de qua preuaricatus eſt iudas vt abiret i locū ſuum. Et dederūt ei ſortes. Et cecidit ſors ſuper mathiam et adnumeratus eſt cum .xj. Non eſt modo vtendum ſortibus vt tradit Hieronymus pro hac autoritate: q2 priuilegia paucoꝝ non faciunt legem cōem. Nondum tñ miſſus eſt ſpūſſanctus necdum figure legales penitus ceſſauerant. Ideo adhuc poſite ſunt ſortes ſicut in
D veteri teſtamento ſepe factum legitur. Nam ſaul ſorte electus eſt: 1. re. 10
1. palip. lonathas et armiger eius ſortes ie-
po. 24 cerunt. Dauid quoq3 ſortes iecit qr. xxiiij. ſummos ſacerdotes elegit. Si quis tamen compellit͛ vti ſortibus apoſtolos imitet͛: pmiſſa ſcilicet oratione ad dominū. Facta eſt ergo electio Mathie inter aſcenſionem et ſpiritusſancti miſſionem: ſed qua die incertum eſt.

¶ De miſſiōe ſpūſſancti. Ca. xiij.

A Acctu. 2 ET cum cōplerent͛ dies pentecoſtes erat omnes diſcipuli pariter in eodem loco in quo facta eſt electio mathie. Sed videt͛ perperam dictum cum complerentur: cum hec fuit prima .vij. dierū quibus protelabatur feſtum pentecoſtes. ¶ Tria em̄ erant feſta q̄ vij. diebus protelabantur: ſc3 paſcha: pētecoſte: et ſcenophegia. Videtur ergo potius dicendū fuiſſe cū inciperent dies pentecoſtes. Sed pentecoſtes equiuocū eſt ad quinquagenā: et ad eā ſolennitatem ſeptem diebus ptelatā. Pentacon enim interptatur quinquaginta: inde pentecoſte quod quinquagenā ſignificat: et eſt grecum vocabulum pentecoſte ſicut paraſceue et ſcenophegia. Sed de hoc nomine paſcha queſtio eſt. Habent em̄ hebrei mlta greca vocabula: q2 ſepe per multas captiuitates ꝑiculares diſperſi ſunt: et fuerunt inter grecos a quibus multa vocabula retinuerunt. Et iſt ergo ſenſus. Et cū complerētur dies pentecoſtes: id eſt quinquagene: illa enim dies erat quinquageſima a reſurrectione: et cum inchoarentur dies pentecoſtes .i. illius ſolennitatis ſeptē diebus ptelāde: erant oēs diſcipuli i cenaculo. Et dū eſſent pariter in eodē loco factus eſt repente de celo .i. de aere ſonꝰ: q2 fragor quidā inſonuit i aere tanq̄ aduenientis ſpūs .i. ſoni vehementis: vt ſit tanq̄ nota ſimilitudinis: acſi diceret. Uenit ſpūſſanctꝰ in ſimilitudine venti vehemētis: vel tanq̄ ſpūſſancti vehementis. Et erit tanq̄ expreſſiuū veritatis: q2 vere ſpūſſanctus dicit͛ vehemēs quaſi vehens a mente: id eſt a mētis affectibus alienās. Uel iuxta qd̄ ait ille clareuallenſis abbas Bernardus. Merito dicitur vehemēs: q̄ſi ve adimens: id eſt eternam damnationē. Poteſt ergo et ad ſonū et ad ſpiritumſanctum referri qd̄ dictum eſt: tanq̄ aduenientis ſpūs: q2 ſpūs equiuocum eſt ad vtrūq3: ſicut ruha i hebreo: pneuma i greco. Et repleuit ſonus ille vel ſpiritusſanctus totā domū vbi erāt ſedentes .i. viros et mulieres in domo ſedētes: implēs quod dictum erat eis. Sedete in ciuitate quoadusq3 induamini v͛tute ex alto. Nota.
Et apparuerunt illis diſptite lingue tanq̄ ignis. radioli ignei in modum linguarū inſidētes capitibus ſingulorū. Ipſa aūt ſpecies creature in qua ſpiritusſanctꝰ deſcendit viſibiliter ad quē vſu3 tūc deſcenderit in aplos: expreſſit ſpecies ignis oſtēdēs ſpūſanctū tūc datū eis ad robur: ſpecies linguarum B Lu. 24

rum ad ſcientiam. Lingua enim ſcientiã explicat ignis teſtam robo rat. Datus eſt etiam ſpũſſanctus aplis ante paſſionẽ:qñ miſſi ſunt ad predicandũ:et dictum eſt eis.
D Egros ſanate: demones eijcite.
Mar.6 mortuos ſuſcitate. Poſt reſurre
F ctionẽ etiã datus eſt eis ad alium
Jo.20. vſum qñ inſufflauit ⁊ dixit eis. Ac
C cipite ſpiritũſanctum:quorũ remiſe
Mat. ritis peccata:remittunt eis:⁊ quo
16. rum retinueritis:retẽta ſunt. Ubi
A forte claues quas dederat petro:
Actu.2 dedit ⁊ alijs. ¶ Et repleti ſunt oẽs ſpirituſancto:⁊ ceperũt loqui varijs linguis:prout ſpũſſanctus dabat eloqui illis ꝗ diuidens ſingulis ꝓut vult vbi vult:qñ vult:quã tum vult:quõ vult:quib⁹ vult ſpirat. Inde eſt ꝙ apli vel vna tantũ lingua ſcꝫ hebrea loquebãtur:ita ꝙ ab oibus intelligebãtur. Uel ꝙ verius eſt linguis oibus loquebã tur:quib⁹ inſpirauerat ſpũſſanct⁹
B omniũ linguarũ notitiaꝫ:iuxta qõ
Sap.1 in ſapiẽtia legit. Spiritus dñi repleuit orbem terrarũ:⁊ hoc qõ cõtinet oia.i.homo cõnementiã habens cũ oi creatura vel ꝑpter quẽ facta eſt omnis creatura ſcientiaꝫ hꝫ vocis.i.linguarũ: acſi diceret. Spũs dñi repleuit orbẽ terraruꝫ: ⁊ dedit diſcipulis ſciẽtiã linguarꝫ.

¶ De miraculo linguarum.
Capitulum.xij.

A Erant autẽ in hieruſalem iu
Actu.2 dei viri religioſi:⁊ in iudea habitãtes et preter illos alij multi ſuperuenientes fere ex omni natiõe:que ſub celo eſt:qꝛ multis captiuitatibus diſperſi fuerant iudei ꝑcipue ſub antiocho epyphane que captiuitas fuerat vicinior huic facto:⁊ modo ad diem feſtuꝫ omnes conuenerant. Audito ergo fragore qui inſonuerat in aere cõuenerunt omnes ad diſcipulos:et mirati ſunt qm̃ audiebat vnuſqſqꝫ lingua ſua illos loquentes. Et merito dictum eſt ſingulariter:lingua ſua:quia non ſciebant ſolum linguas ſed etiam linguarũ idio

mata. Alij autem irridebant eos dicentes. Muſto pleni ſunt:id eſt vehementer ebrij:quia vehemenſtior eſt ebrietas de muſto ꝙ de vino defecato.

¶ Quod petrus conuicit mentientes autoritate prophetarum.
Capitulum.xiij.

Tunc ſurrexit petrus A C
cum.xj.oſtẽdens eos Act.2.
non eſſe ebrios ſed ſpiritu ſancto repletos dicens. Nõ ſunt ebrij hi:cum ſit hora diei tertia.q.d. Nondum eſt tẽpus comedẽdi:nec ſolent inebriari ieiuni. Et quia ſciebat legem:et ſcientibus legem loquebatur:oñdit prophetatum eſſe a Joel ſpiri
tuſſancti aduentum. Et cum non B
inducat prophetiam Joelis:niſi Joel.2
vt oſtendat prophetatum eſſe aduentum ſpirituſſancti: incidenter annectit de die iudicij:quia predixit Joel iudicij ſigna quedam iam impleta:quedam adhuc implenda. Erit in nouiſſimis diebus dicit dominus: effundam de ſpiritu meo ſuper omnem carnem:id eſt ſuper vtrumqꝫ ſexum non ſuper omnem hominem: et prophetabunt filij veſtri:vt agabus et ſymon niger:⁊ filie veſtre vt filij phi lippi.⁊ iuuenes veſtri viſiones videbunt:vt paulus raptus vſqꝫ ad tertium celum:⁊ ſenes veſtri ſom
nia ſomniabũt:vt petrus dẽ quo B
legitur. Eſtimabat autem ſe viſuꝫ Act.12
videre. Huculqꝫ de aduentu ſpirituſſancti.

¶ De prodigijs in celo ſurſuꝫ impletis. Cap.xiiij. C

Et dabo ꝓdigia in celo ſur Actu.2
ſum. Quod impletuꝫ eſt cũ B
ad iudiciũ dominice natiui Joel.2
tatis noua ſtella in aere apparuit. Et ſecundo in aere in paſſione:qñ ſol obſcuratus eſt:et ſigna in terra deorſum. Quod impletum eſt cum chriſto ſpiritum emittente terra cõtremuit:⁊ petre ſciſſe ſunt ⁊ monumenta aperta ſunt. Sanguinem

guinez dñici vulneris vel ſudoris quãdo factus eſt ſudoꝛ eius ſicut gutte ſanguinis qđ pter naturam fuit:⁊ ita ſignũ fuit:ſic et ſanguis de latere dñi moꝛtui proflués pre ter naturã ſignũ fuit. Et ignẽ ſpũſ ſancti vehemẽtis ſupuenientis:et vapoꝛem fumi.i.feruoꝛem cõpun ctiõis de ſpirituſſancti ardoꝛe tan q̃ fumus de igne pcedẽtis ſol cõ uertetur in tenebras:⁊ luna in ſan guinẽ in paſſione ſol in tenebras verſus eſt. Sed cũ tũc pleniluniuz eſſet vtrũ tũc luna in ſanguine ver ſa ſit hominib⁹ innoteſcere nõ po terit cũ eſſet ſub terra:⁊ viſib⁹ hu manis obiectu terre ſubtracta de altero itaq̧ iſtoꝝ cõſtat:qꝛ iam im pletũ eſt. Foꝛte adhuc reliquuz eſt implendum. Et hec oĩa fient ante q̃ veniat dies dñi magn⁹ ſpacio; qꝛ noꝛ ei nõ ſuccedet opere:qꝛ i eo totus mũdus examinabit clarita te:qꝛ ſol fulgebit ſeptempliciter.

¶ Exponit verba dauid de xpo.

Capitulum.xv.

C
Actu.2 Uiri iſraelite quib⁹ ſpũaliter
B locuti ſunt prophete:audi
Joẽ.2. te verba hec.i.intelligite iã cõple tum eſſe qđ pphetauit ioel de ſpi rituſſancti miſſione:quia miſſus ẽ ſpũſſctũs ab eo quẽ vos interemi ſtis:qui alto cõſilio paterne diſpẽ ſationis traditus eſt in manus ve ſtras quez deus ſuſcitauit ſolutis doloꝛib⁹ inferni.vel quãtũ ad ipz quem doloꝛes penarum iferni nõ leſerunt;vel quãtum ad alios qui per eum ab inferni doloꝛibus ab ſoluti ſunt:quod palam eſt ex gre co vbi dicitur. Soluens per ipſum doloꝛes moꝛtis. Qđ autem a deo ſuſcitatus ſit pbat per pphetam
B dauid. Et ponit plures verſus ps.
Ps.15. Sed ad hec probãdum ſufficit il le ſolus. Non derelinques animã meam in inferno : nec dabis ſan ctum tuum videre coꝛruptionem. Sunt enim verba chꝛiſti ad patrẽ q.d. Non patieris o pater animaz meam ad inferos deſcendentẽ ibi detineri:nec coꝛpus meum ſancti ficatum coꝛrumpi vel incinerari. Poſtea de dauid non eſſe hoc in telligendum oſtendit:arguens in deos de dauid perperam interpꝛe tantes dicens. Uiri fratres liceat audẽter dicere vobis de patriar cha dauid:quoniaz defunctus eſt. ⁊ ſepultus eſt apud nos:⁊ coꝛpus eius incineratuz:⁊ adhuc cineres eius apud nos ſunt. Unde patet nõ de ſe illud dixiſſe. Non dabis ſanctum tuum videre coꝛruptio nem. Sed pꝛophetauit de reſurre ctione chꝛiſti qui neq̧ derelictus eſt in inferno:nec caro ei⁹ vidit coꝛ ruptionem. Quem ſuſcitauit deus cuius nos teſtes ſum⁹ qui ad dex teram patris ſedens:miſit in nos ſpiritũſanctũ qui operatur in no bis q̃ videtis. Qđ autez exaltatus ſit ad dexteram dei patris:iterum Ps.109
probat autoꝛitate dauid pꝛophe te dicẽtis. Dixit dñs dño meo ſede a dextris meis. Quod de dauid vl alio homine non poteſt intelligi. Certiſſime ergo ſcitote hũc ieſum ita eſſe exaltatum ⁊ ſpiritũſanctũ miſiſſe quem vos crucifixiſtis.

¶ De impleta prophetia Joel.

Capitulum.xvi. E

His auditis cõpũcti Actuũ.
ſũt coꝛde ⁊ ita iple 2.
ta ẽ pphetia ioelis
quia poſt ignẽ ſpũſ
ſcti ſecut⁹ ẽ vapoꝛ
cõpũctiõis. Et dixe
rũt a petrũ ⁊ ad re liquos aplos. Quid faciemus viri fr̃es? Ad quos petrus. Pniam agite ⁊ baptizetur vnuſquiſq̧ veſtruz in nomine ieſu xpi:in remiſſionẽ pctõ rum ⁊ accipietis donũ ſpũſſancti vt loquamini varijs linguis ſicut et nos. Et hoc erat ſignum fami liare in pꝛimitiua eccleſia:qꝛ fere omnes aſcẽdẽtes de lauacro loq̄ bãtur oĩbus linguis. Et nota q̧ ait petrus: Baptizetur vnuſquiſq̧ ve ſtrũ in noĩe ieſu xpi. Foꝛmam nãq̧ traditã a domino qua expꝛimitur trinitas dum in pꝛimitiua eccleſia ſubticuerunt apoſtoli vtẽtes hac

foꝛma

forma verborū. Baptizo te in no
mine ieſu chriſti: vt ita dilatarent
nomen chriſti. Aliis verbis pluri
bus exhortatus eſt eos petr⁹. Et
qui receperūt ſermonē eius bapti
zati ſunt. Et appoſite ſunt nume
ro fidelium in die illa: ſcz ipſa die
pētecoſtes aie circiter tria milia.
Et erāt perſeverātes in doctrina
apoſtoloꝝ ⁊ in cōmunione fractio
nis panis ⁊ eucharistie: qꝛ in pri
mitiua ecclia crebro vnanimiter
cōueniebāt ad percipiēdā eucha
riſtiā: vel in cōmunione fractiōis
panis quotidiani: q̄ ſingulis quo
tidie ab aplis frangebatur: nihil
enim habebant proprium. Sed ⁊
predia vēdiderant: ⁊ poſuerūt ꝓ
tia ante pedes apoſtolorū: q̄ ſin
gulis diebus mane aſcendebant
in tēplum ad orationem. Sz poſt
ea redeuntes ſingulis diſtribue
bāt panē prout cuiqꝫ opus erat.
¶ De paralytico curato a petro.
Capitulum. xvij.
B Cum autē quadā die aſcēde
Act. 3. rēt petrus ⁊ Joānes in tē
plum ad horam orationis nonā.
Erat quidā claudus a natiuitate
qui in gloſa paralyticus dr: iuxta
portā tēpli q̄ dr ſpecioſa a ſpecia
li quodā ornamēto: q̄ appoſuit ei
alexāder hircanus. Ibidez etiam
poſuit herodes aquilam aureā: ⁊
erat porta atrij virorū mūdorū.
Iſte claudus quotidie portabat
i grabbato ſuo ad portā illā vt pe
teret eleemoſynā ab ingrediētib⁹
in tēplū. Et rogabat petrū ⁊ Joā
nē vt eleemoſynā accipere ab eis
cū aſcēdiſſent in tēplū ad horam
orationis nonā. Fuit enī cōſuetu
do hebreoꝝ trib⁹ horis orare. Vñ
C daniel dato edicto regis: qualibꝫ
Dan. 6 ð his trib⁹ horis orabat aſcēdēs
feneſtrā cubiculi ſui. Et hec cōſue
tudo cōfirmata eſt ab eccleſia que
eiſdē horis orat ſcilꝫ tertia: ſexta
nona: qꝛ dñs hora tertia flagella
tus eſt: ſexta crucē aſcēdit: nona
animā poſuit. ¶ Intuētes petr⁹
⁊ Joānes claudū dixerūt. Reſpi

ce in nos. Ac ſi dicerent. Attende
paupertatē noſtrā: nō habem⁹ qđ
porrigamus tibi. At ille intuebat
in eos ſperās ſe aliquid acceptu
rum ab eis. Ad quē petrus. Argē
tum ⁊ aurū nō eſt mihi. Non enī
erat ſuū quod reſeruabat in vſus
pauperum qui reliquerant patri
monia ſua proijciētes ad pedes
aploꝝ. Quod autē habeo hoc ti
bi do. In noīe ieſu chriſti naza
reni ſurge ⁊ ambula i pace. Et ap
prehenſa manu eius dextera ele
uauit eū: ⁊ ꝓtinus cōſolidate ſunt
baſes eius ⁊ plāte. Et ſtetit et am
bulabat ⁊ introiuit cum illis in tē
plū ambulans ⁊ exiliens. Quod
additum eſt a luca vt oſtenderet
illud impletū. Salicet ſicut ceruus
claud⁹. Et vidit oīs ppl's claudū
ambulātem ⁊ laudantē deum. Et
impleti ſunt ſtupore ⁊ extaſi in eo
qđ cōtigerat illi: ſciētes q̄ a nati
uitate claudus fuerat. Et cū vide
rēt petrū ⁊ ioannē cucurrerūt ad
eos ad porticū q̄ appellatur ſalo
monis. i. in ea parte i qua ſtabat
ſalomon dū oraret. Et videns pe
trus populū admirantem ſuper
hoc miraculo locut⁹ eſt ad eos.
¶ Qđ ſibi nil aſcribebāt: ſed om
nia deo. Capitulum. xviij.
Viri iſraelite q̄d ad
miramini: aut q̄d i
tuemini nos q̄ſi virtu C
te nr̄a hoc fecerim⁹ Act. 3.
miraculū. q. d. Non
virtute nr̄a hoc feci
mus: ſed deus abraā: deus iſaac:
deus iacob: deus patrū noſtrorū
glorificauit filiū ſuum ieſum: quē B
vos quidē tradidiſtis ⁊ negaſtis Mat.
ante faciē pilati iudicante illo 27.
dimitti: et vos potius iudicaſtis A
barrabam dimittendum. Nomē mar. 15
eius: id eſt nominis eius innocē C
tio: ⁊ fides habita de eo: dedit iſti Lu. 23.
integram ſanitatem in conſpectu G
omnium veſtrum. Et nūc fratres Joā. 18
ſcio: quia per ignorantiā feciſtis
ſicut ⁊ principes veſtri. Sed quia
ſic predictū erat ab omnibus pro
phetis

phetis:oportebāt impleri. Peni-
temini ergo ⁊ conſitemini:vt cum
venerint tempora refrigerij a fa-
cie dñi ſcʒ tempus incarnationis
quod reuera fuit tēpus refrigerij
vel diſcretio vniuerſalis iudicij ⁊
redemptio iuſtorū:deleant peccā
ta veſtra. Tūc eñ plene delebunt
peccata:cum virtute reſurrectio-
nis mors deſtructur nouiſſima: ⁊
cum miſerit eū qui predicatus eſt
vobis ieſum xp̄m quē oportet ce-
lūʒ ſuſcipere.i.ad dexterā patris
ſedere vſq; in tēpus reſurrectiō:s
omniū noſtrū:q̄ locutus eſt dñs a
ſeculo per os omniū ꝓphetarū.i.
vſq; ad cōmunē olim reſurrectio-
nē. Tunc eñ reuera oīa cōplebū-
E tur de xp̄o a ꝓphetis predicta. Et
Deu. ponit exēpla de his q̄ ꝑdixerunt
18. de chriſto:⁊ premittit moyſen.

¶ De inuidia saduceorūʒ in apo-
ſtolos. Capitulum.xix.

A Oquentibus autem
Act.4. apl'is ad populū ſu-
peruenerūt ſacerdo-
tes et magiſtratus
tēpli:⁊ īdignati ſūt
oēs cōmuniter:quia
magnificabānt eū quē ipſi dāmna-
uerūt quaſi reum. Et saducei ſpā-
liter dolentes:q2 ꝑdicabant reſur-
rectionē quā ipſi negabāt:⁊ inie-
cerunt manus in eos ⁊ poſuerūt
in carcere:q2 iā veſpera erat:⁊ nō
poterant eos iudicare. Multi au-
tē qui audierāt verba eoꝝ credi-
derunt. Et fuerūt qui cadēdie ad
fidē cōuerſi ſunt quinq; milia. Et
hoc eſt qđ ſepe legitur:quia tria
milia vna die ad fidē cōuerſi ſunt
qđ ipſa die penthecoſtes factū eſt:
alia die quinq; milia.

¶ Qđ cōſtanter reſponderūt ad
interrogata in concilio. Ca.xx.

B Ltera die ꝯgregati ſūt
Act.4. principes ſacerdotum:
id eſt qui ꝑncipatū ha-
bebāt iter.xxiiij. ſenio-
res ſacerdotes qui nominatim ex-
primūtur. Annas princeps ſacer-
dotum qui oībus ꝑminebat ⁊ cai-
phas ⁊ alexander ⁊ Joannes. hi
poſt annam erant excellentiores:
⁊ quotquot erant de genere ſacer-
dotali:⁊ ſeniores ⁊ phariſei tradi-
tionum inuentores ⁊ ſcribe legis
expoſitores:legē ſcʒ alijs expone-
tes. horū diſtinctionē frequenter
habemus in euāgelio. Et ſtatuē-
tes eos ī medio cōcilij interroga-
uerūt eos in qua ꝟtute aut ī quo
noīe feciſtis hoc? Tūc petrus ſpi-
ritu ſctō plenus rñdit:primo que-
ſtionē eorum temerariā eſſe oſten-
dens. Nū quid ꝓ benefacto iudi-
camur id eſt ad iudiciū trahimur
et tāq; rei arguimur.q.d. Stulte
nos arguitis. Notūʒ ſit vobis oī-
bus:quia in noīe dñi noſtri ie-
ſu xp̄i quē vos crucifixiſtis:iſte ſa- D
nus aſtat coram vobis quē deus mat.21
ſuſcitauit a mortuis. Hic eſt enim A
lapis angularis a vobis edificā- mar.12
tibus reprobat⁹.i.a vobis crucifi- C
xus:q̄ poſtea ſuſcitatus a pr̄e fa- Lu.20
ctus eſt in caput anguli.i.fact⁹ eſt
ꝑnceps duoꝝ populoꝝ:q̄ in ipſo
tanq; in angulari lapide ſunt vni-
ti:⁊ nō eſt ī alio aliquo ſalus. Nō
eſt eñ aliud nomē ſub celo datūʒ
hominibus q̄ nomen xp̄i:in quo
opʒ nos ſaluari. ¶ Videntes autē
petri ⁊ Joānis cōſtantiā attendē-
tes ꝙ illi eſſent idiote ⁊ illiterati
admirabantur cognoſcētes eos:
q2 cum ieſu viderant eos:⁊ q2 pre-
ſens erat cum eis quē ſanauerat
nō poterant contradicere. Nota
ꝙ aliā hic habemus etymologiā
huius nomis idiota q̄ ab iſidoro.
Nam ſm iſidorum idiota dici-
tur q̄ſi diuiſus ab aurib⁹:idi eniʒ
diuiſio.ota auris īterꝑtatur:vt di-
catur idiota quaſi diuiſus ab in-
tellectu.ſ.fatuus. Sed ſm etymo-
logiaʒ que hic ponitur dicit idio-
ta quaſi ab idiomate. Dicti ſunt
ergo idiote: q̄ſi cōtenti ſolo idio-
mate lingue ſue hebree quā ſatis
nouerant:⁊ nihil aliud. ¶ Juſſe-
runt autem eos foras extra conci-
lium ſecedere:⁊ cōferebant ad in-
uicem dicētes. Quid faciem⁹ ho-
minibus

minibus illis? Manifeſtum eſt mi
raculū quod fecerunt: negare nō
poſſumus ſed ne ampli⁹ diuulge
tur cōminemur eis ne vltra loquā
tur in nomine hoc vlli hominum.
Et vocantes eos denunciauerunt
eis ne omnino loquerentur vel do
cerent in nomine dñi ieſu. ¶ Ad
quos petrus et ioannes. Uos ipſi
iudicate: an potius obediendū ſit
deo precipienti: an vobis ꝓhiben
tibus. q. d. Erratis prohibentes q̄
deus precepit: nec eſtis audiendi.
Ubi enim ſuperior precipit et infe
rior contradicit: non eſt audiend⁹
inferior. Non poſſumus que vidi
mus et audiuimus non loqui. At
illi comminantes dimiſerunt eos
non audētes manus in eos iniýce
re propter populū. ¶ Dimiſſi au
tem redierunt ad ſuos in ſyon et
annūciauerunt quanta eis princi
pes ſacerdotū et ſeniores dixiſſent
et quō eis reſponderāt. Qui cū au
diſſent vnanimiter leuauerūt vocē
dicētes. Dñe q̄ feciſti celuz et terrā
mare et oia q̄ in eis ſunt: q̄ in ſpū
A ſancto per os dauid pris nri pue
Ps. 2. ri tui dixiſti. Quare tremuerūt gē
tes: et populi meditati ſunt inania.
Aſtiterunt reges terre: et pricipes
cōuenerūt in vnū aduerſus dñz et
aduerſus xp̄zeius. Cōuenerūt enī
in ciuitate iſta aduerſ⁹ puerū tuū
ieſum quē miſiſti herodes et pila
tus cū regib⁹ et pplo iſrael facere
q̄ manus tua et cōſiliū tuū decreue
rūt fieri. Nūc dñe reſpice ī minas
eoꝝ: et da ſeruis tuis cū oī fiducia
loqui verbū tuū. ¶ Nota quia de
hoc verbo ſolet frequēter opponi
cōuenerūt herodes et pilatus fa
cere q̄ man⁹ dei et ꝯſiliū decreuerūt
fieri: ſz adhere duob⁹ verbis face
re fieri: qz reuera ipſi ꝯuenerūt ad
exercendā prauā actionē. De⁹ de
creuit fieri illā paſſionē: qz actio il
loꝝ fuit praua paſſio bona. ¶ Cū
autez oraſſent motus eſt loc⁹ in q̄
cōgregati erant et iterū miſſus eſt
ſpiritusſanct⁹: et repleti ſpūſancto
loquebātur verbū dei cū fiducia.

¶ De mutua charitate inter apo
ſtolos. Cap. xxi.

Et multitudinis credentiū
erat cor vnū et aīa vna. Nec A
quiſq̄ eoꝝ q̄ poſſidebat aliquid ſuū Act. 4.
eſſe dicebant: ſed erāt illis oīa cō
munia: et gratia magna erat ī om
nibus illis. Neq̄ enī quiſq̄ egēs
erat inter illos. Quotquot autem
erāt poſſeſſores domoꝝ aut agro
rum vendēbant: et ponebant pre
cia ante pedes apoſtolorū. Diui
debatur autez ſingulis ꝓut cuiq̄
opus erat. Tūc ioſeph qui cogno
minatus eſt barnabas ab apoſto
lis: quod interpretatur filius con
ſolationis leuites: cyprius gene
re: cum haberet agrum vēdidit il
lum: et poſuit precium ante pedes
apoſtoloꝝ. Uñ cū dixiſſet leuites:
ne videretur nō habere proprium
quia leuite non habebant heredi
tatem in terra: additū eſt. Cypri⁹
genere vt oſtenderetur natus ī di
ſperſione et inter gētiles: et ideo li
cebat ei proprium habere. Sz eſt
adherendū verbo Bede ſup hūc
locum: et tenendum hunc fuiſſe ſo
cium pauli: non illum qui cū mat
thia ſtatut⁹ eſt: q̄ñ cecidit ſors ſu
per matthiam: et quidam arbitrā
tur vt dicit Beda: minus intuētes
qz hic barnabas apellatur. i. fili⁹
cōſolationis ille barſabas. i. fili⁹
quietis interꝑtatur. Unde Lucas
nominis interpretationē ſcienter
addidit vt huius ad illum differē
tiam inſinuaret. A
De morte ananie et ſaphire. c. xxij. Act. 5
Vir autē quidā nomine ana
nias cū ſaphira vxore ſua
voluit eſſe in collegio iuſtorum vt
haberet neceſſaria vite ſine labo
re: et ita lucratiue voluit ſibi acq̄
rere prebendaz. Et cū voluiſſet to
tū preciū agri venditi ponere an
te pedes apoſtolorūz: non ſoluēs
votum defraudauit de ꝑcio agri
conſcia vxore ſua mediam partez
ſibi reſeruans: reliquā ad pedes
apoſtolorum ponens. Quod ſta
tim petrus ꝑuidēs in ſpiritu ait.
Anania

Anania:cur tẽtauit ſathanas cor tuũ mẽtiri de ſpirituſancto. Cur fraudaſti de precio agri. Non es mentitus hominibus.ſed deo qui ſcrutatur corda:et perdit omnes qui loquũtur mẽdacium. Audiẽs hoc ananias cecidit:et expirauit. Ubi notandum quia licet in euangelio dominus dixerit. Qui te percuſſerit in maxillam dexterã:prebe ei ⁊ aliam:tamen in primitiua eccleſia quandoq; exercuit vindictã. Qñ em̃ primo ꝓmulgantur leges ſolent ad eas ſanciẽdas graues vindicte exerceri vt rigorẽ ꝓmulgate legis ſanciat ſeueritas vindicte. Uñ in initio legis naſcentis ꝓ collectiõe lignoꝝ in ſabbato lapidabať homo. In initio ſacerdotij duo filij aarõ igne ꝯſumpti ſũt ꝓ oblato igne alieno. ¶ Sic ananias defraudans de ꝑcio agri corruit ⁊ expirauit ꝓ terrore aliõs incutiẽdo qꝛ tã velox vindicta magnũ timorẽ alijs incuſſit. Fact⁹ eſt em̃ timor magn⁹ in oẽs q̃ audierunt. Et eſt ãticipatio:qꝛ ſoli⁹ viri mortẽ añ vxoris excitũ pauci audierũt. Surgẽtes aũt iuuenes aſportauerũt cadauer:⁊ ſepelierũt. Et factũ eſt q̃ſi horaꝝ triũ ſpaciũ ⁊ vxor ei⁹ neſciens introiuit. Ad quã petrus Dic mulier ſi tãti agrũ vẽdidiſti. Ad quẽ illa. Etiã tãti. Ad quã petrus. Quid vtiq; conuenit vobis tẽtare ſpiritũ dñi. Ecce pedes eoꝝ q̃ ſepelierũt virũ tuũ ſtãt ad oſtium ⁊ efferent te. Acſi v̾bo breui cõcludẽs diceret:morieris. Qui em̃ ſepeliť mortu⁹ eſt ⁊ cõfeſtim corruit añ pedes ei⁹ ⁊ expirauit:qꝛ fuit cõſcia fraudis. Et intrãtes iuuenes q̃ ſtabãt ad hoſtiũ:inuenerũt eam mortuã:⁊ aſportauerunt ⁊ ſepelierunt ad virum.i.iuxta virũ ſuum. Fuit em̃ hec cõſuetudo hebreorũ vxores ſepelire iuxta viros ſuos: vt coniunctionem carnis ſequeretur coniunctio pulueris:et qꝛ mulier formata eſt de coſta viri.

F Mat.5 D Luc.6 — A Leuit. 10.

¶ De ſignis que fiebant ab apoſtolis. Capi.xxiij.

Per manus autẽ apoſtoloꝝ fiebãt ſigna ⁊ ꝓdigia multa in plebe:⁊ erãt omnes vnanimiter in porticu ſalomonis. Nemo aũt inſidgliũ audebat ſe ficte ꝯiungere illis:qꝛ territi erãt exẽplo ananie. Et augebať in dño credẽtium multitudo ⁊ ponebãt in plateis infirmos in lectulis ⁊ grabbatis vt veniẽte petro vmbra illius corpis obumbrati liberarẽtur ab infirmitatibus ſuis. Qꝛ petr⁹ priuilegiatus erat in miraculis ⁊ maiora legitur feciſſe q̃ chriſtus. Secundum quoſdam ſcribiť grabbatum per dud b. ſicut ſabbatum et ſic dicunt debere ꝓferri media corepta: alij dicunt grabatum quaſi gratum:et mutatur.v.in.b.et ſic debet produci:qđ eſt verius.

C Gen.2. C Actu.5

Additio. Et vide qꝛ grabbatum proprie dicitur lectiſternium pauperũ:in quib⁹ nihil corpori ſubſterniť ſed tantum ſub poniť capiti ſub ſtramentum.

¶ De incarceratione apoſtolorum. Cap.xxiiij.

Exurgens autẽ princeps ſacerdotũ:et ſaducei repleti ſunt zelo:⁊ iniecerũt man⁹ in apoſtolos ⁊ poſuerunt eos in publicã cuſtodiam.i.in carcerem. Nota ꝙ cum ſupra dictũ ſit pluraliter principes ſacerdotum:hic diciť ſingulariter:qꝛ forte vn⁹ eoꝝ mortuus erat ſcʒ annas. Uide quoq; qꝛ ſaducei dicti ſunt:quaſi ſeducei.a ſedech quod interpretatur iuſtitia vñ Melchiſedech q̃ſi rex iuſtitie. Uſurpabãt em̃ ſibi nomen iuſtitie cũ eſſent iniuſti. Uel dicti ſunt ſaducei a ſadoch ſacerdote:ad quẽ trãſtulit ſalomõ ſacerdotiũ ab abiathar:quia gloriabať ſe eſſe de genere eius. Iſti conſentiebant principibus ſacerdotum in perſecutione apoſtolorum:qꝛ predicabãt reſurrectionẽ quã ipſi negabant.

C D Actu.5

¶ Quomodo per angeluz de car-
cere ſunt educti. Capitu.xxv.

Angelus aũt dom-
ni per noctem ape-
riẽs ianuas carcerꝫ
D ⁊ educẽs eos dixit.
Actu.5 Ite ⁊ loquimini in
tẽplo plebi omnia
vba vite huius: ſcz vite xpiane qđ
addere nõ fuit neceſſariũ: qꝛ iã fa-
moſa erat ſecta chriſtianoꝝ. Nõ ẽ
autẽ intelligendum angelum ape-
ruiſſe ianuas carceris. Sed qđ di-
ctũ eſt. Aperiẽs: ſic accipiẽdũ eſt.
acſi diceretur. Ita eos educẽs ac-
ſi ianue eſſent aperte. Credenduz
enim eſt iuxta quod tradunt ſan-
cti: clauſis ianuis eductos eſſe de
carcere: quod factum eſt ad eoruz
confirmationem ⁊ iudeorum con
futationem. Nam quomodo heſi-
tauit thomas chriſtum in carne ⁊
oſſibus clauſis ianuis ad diſcipu
los intraſſe: cum ſeipſum viderat
clauſis ianuis de carcere eductuz
eſſe. Iudei quoqꝫ dicentes corpus
chriſti furto ſublatũ de monumẽ-
to: q̃ furto dicerent apoſtolos edu
ctos eſſe de carcere clauſo. Iuxta
preceptũ angeli apoſtoli intraue-
runt diluculo in templum: ⁊ doce
bãt plebẽ qꝛ pceperat angelus vt
pdicarẽt in tẽplo: ſcz in loco cele-
briori: ⁊ a ſacerdotibꝰ frequẽtato.

¶ Quomodo obſtupuerunt illis
eductis. Capitu.xxvi.

Aduenienſs autem princeps
E ſacerdotuz ⁊ qui cũ eo erãt
Actu.5 conuocauerunt conſiliũ vt delibe
rarent quid faciendũ eſſet de eis.
Ad hoc enim miſſi fuerãt in carce
rem: vt ad iudicium traherentur.
Et miſerũt ad carcerẽ vt adduce-
rentur. Cumqꝫ reuerſi eſſent mini
ſtri: renũciauerũt eis ſicut inuene
rant dicentes. Carcerem quidem
clauſum inuenimus cum omni di
ligentia: ⁊ ſtantes ad ianuã cuſto
des aperiẽtes autẽ neminẽ intus
inuenimus. Ut autem, audierunt
hos ſermones magiſtratus tẽpli
⁊ principes ſacerdotum .i. poten-
tiores et ſapientiores ambigebãt
quomodo hoc factũ eſſet. Et ecce
quidam adueniens dixit eis. Uiri
quos poſuiſtis in carcere ſtant in
templo ⁊ docent populum.

¶ De reſponſiõe eoꝝ. Ca.xxvii.

Tunc abijt magiſtratꝰ
cum miniſtris id eſt
princeps ſacerdotuz. E
Et eſt magiſtratꝰ ſin- Actu.5
gularis numeri ⁊ eo-
dem modo in precedenti ſm gre-
cum. Et adduxit eos ſine vi: non
audens eis violentiam facere pro
pter populum qui fauebat eis. Et
ſtatuerunt eos in conſilio: et ait il
lis princeps ſacerdotum. Preci-
piendo precepimus vobis autori
tate: ſcilicet pontificali: nẽ doceres-
tis ampliꝰ in nomine iſto: ſcilicet i
nomine ieſu: ⁊ ecce repleſtis hieru
ſalem doctrina veſtra. Nõquid vul
tis inducere ſuper nos ſanguinez
hominis huius .i. ſanguinis vindi
ctam .q.d. Nũquid arguiſtis nos
q̃ſi reos ſanguinis innocẽtis pre-
dicando eum innocentem quẽ cõ
demnauimus. ¶ Et reſponderũt
vnanimiter omnes apoſtoli ex fer ?
uore ⁊ zelo non patiẽtes vnum p
omnibus loqui. Obedire oportet
deo magis q̃ hominibus. Deꝰ pa
trum noſtroꝝ ſuſcitauit ieſuz quẽ
vos interemiſtis ſuſpendentes in
ligno et exaltauit illũ ad dexterã
ſuam: et nos teſtes ſumus horum
verborum: et ſpiritusſanctus quẽ
dedit non ſolum nobis ſed omni-
bus obedientibus ſibi. In quo ad
penitentiam eos prouocant. Acſi
dicant. Etiam vobis ſi velitis obe
dire. Hec audientes diſſecabantur
cordibus ſuis.

¶ De concilio gamalielis.
Capitulum.xxviii. F

Tunc ſurgens in concilio qui Act. 5.
dam phariſeus nomine ga
maliel legis doctor honorabilis:
vniuerſe plebi precepit vt ad bre
ue homines amouerẽtur. Iſte ga
maliel vt dicit clemẽs in epiſtola
quadam: fuit diſcipulus apoſtolo

rum ſicut nicodemus:et erant de
concilio apoſtolorū inter iudeos
vt ſepe mitigarent iram eorū ad
uerſus eos. Locutus eſt ergo ga-
maliel in concilio in hunc modū.
Uiri iſraelite attendite vobis ꝗd
acturi eſtis ſuper hominibus iſt. ꝯ
q. d. Nō debetis ſubito iudicare ſꝫ
expectare:quia ſi opus eorum eſt
opus tantum hominū:per ſe de-
ſtruetur ſi autem eſt opus dei ſta-
bit nec poterit deſtrui. Et hoc oſtē
dit exēplo duorū. ſ. theode ꝛ iude
galilei. Theodas mag⁹ vt tradit
ioſeph⁹ dicebat ſe ꝑphetā ad cui⁹
ꝑſuaſionē multi venditis omnib⁹
ſuis et ſublatꝫ ex vrbe facultatib⁹
ad ripas iordanis venerūt. ꝛ ꝓmi
ſit ſe facturū poſt triduum vt diui
deretur iordanis:ꝛ trāſirent ſicco
pede ſicut trāſierāt filij iſrl. Et dū
expectarēt:in triduo illo ſuperue
niens ꝓcurator preſidis ſyrie cū
multitudine equitum: multos ex
eis occidit:ꝛ caput ipſius theode
hieroſolymam reportauit.
B ❡ Aliud exemplū de eodē. c. xxix.
Actu. 5 POſt hūc extitit iudas gali-
le⁹ in dieb⁹ profeſſiōis. i. de
ſcriptiōis generalis ab auguſto fa
cte quando vnuſquiſq; ſoluens cē
ſum capitis ſui:profitebat ſe ſub
ditū romano imperio. Iſte iudas
galileus fuit eſſeus genere. Et (vt
tradit ioſephus) perſuadebat iu-
deis vt negarēt tributa romanis:
aſſerens eos qui decimas ꝛ primi
tias deo ſoluebāt non debere ſol
uere tributa hominibus. Et intan
tū preualuit hec doctrina eius vt
phariſei et magna pars populi ꝗ
rerent ab ipſo domino:an ſoluen
dum eſſet tributum ceſari an non
poſtea periit ipē ꝛ quotquot ei cō
ſenſerunt. Conſenſerunt ergo ex-
hortationi gamalielis:ꝛ conuocā
tes apoſtolos flagellauerunt eos
ꝛ flagellatos dimiſerunt:prohibē
tes ſub comminatione mortis ne
amplius loquerētur in nomine ie
ſu. ❡ Et ibāt apoſtoli gaudentes
a conſpectu concilij:quoniam di-
gni habiti ſunt pro nomine ieſu cō
tumeliam pati. Ecce quātum erat
in eis iam robur fidei:qui nec ver
bis prohiberi poterant nec flagel
lis id eſt non deſtiterunt ꝑmo ver
bis prohibiti:modo flagellis ceſi.
❡ De cauſa murmuris inter chri-
ſtianos. Cap. xxx.
IN diebus autem illis creſcē A
te numero diſcipulorū id eſt Act. 6.
xpianoꝝ ꝗ eo tpe dicebāt diſcipu
li:factū eſt murmur grecorū. i. ad
uenarū gētilium in ciuitate cōuer
ſantium vel iudeoꝝ ꝗ fuerāt in di
ſꝑſione nati:ꝛ inter grecos nutri-
ti aduerſus hebreos:ꝛ eo ꝙ deſpi
cerēt vidue eoꝝ i miniſterio quoti
diano:qꝛ vidue hebreoꝝ erāt ma
gis perite:ꝛ iō alijs ꝑferebant i di
ſpēſatione adminiſtrationis quo-
tidiane. Et poteſt intelligi cauſa
murmuris dupliciter. Uel quia vi
due grecoꝝ in quotidianum mi-
niſterium non admittebantur vel
quia in miniſterio quotidiano ni-
mis grauabant. Forte faciebant
eas focarias:ꝛ hmōi vilia admi-
niſtrare. ❡ Uidentes autem apo-
ſtoli eam murmurationem ortam
pro adminiſtratione viduarum:
ꝗs ideo neceſſe erat adminiſtrare
quia non poterāt ipſi ad hoc ſuf-
ficere vt ſingulis diſtribuerēt mul
titudinem conuocantes dixerunt.
Non eſt equum nos derelinque-
re verbum dei ꝛ miniſtrare mēſis.
Conſiderate ergo fratres viros
ex vobis boni teſtimonij ſeptem
plenos ſpirituſancto et ſapientia
quos cōſtituamus ſuꝑ hoc opus
vt ipſi miniſtrent vel preſint mini
ſtrantibus: nos vero orationi et
predicationi vacabimus. Et pla-
cuit ſermo iſte multitudini ꝛ elege
runt ſeptem ſcilicet ſtephanum ꝛ
philippum ꝛ prochorum ꝛ nicano
rem:et timonem et parmenam et
nicolaum aduenam antiochenū.
Qui ſolus dictus eſt aduena quia
alien⁹. Uel qꝛ ſol⁹ erat aduena vel
qꝛ notabilis ſol⁹ erat futur⁹. dꝛ ad
uena ꝗſi alien⁹. Hos ſtatuerūt illi
qui

q̄ elegerāt añ cōſpectū aploꝝ. Et
In olb⁹ orātes apl'i ipoſuerūt eis man⁹.
ſemp p̄ Hoꝝ vicē hñt in eccl'ia archidia=
mitte= coni: ꝓpterea inſtituti vt portent
bat ofo pondus negocioꝝ vt ep̄i liberius
vacent doctrine ⁊ oratiōi. Sꝫ ep̄i
nr̄i tp̄is: q2 deprehenderūt archi
diaconos in hmōi adminiſtratio=
ne min⁹ circūſpectos ꝓuidā q̄dā
cautela dāt operā huic opatiōi. i.
adminiſtratiōi. Et vide q̄ q2 apl'i
orātes legunt man⁹ eis impoſuiſ
ſe: ideo in ordinatiōib⁹ fiūt oratio
nes. Hac etiā autoritate i q̄buſdā
eccleſijs manus iponunt diaconi
bus in ordinatione. Qui autē eis
manus nō iponūt: ſecū habēt au
Beda. toritatē Bede. Qd̄ autē dictū eſt:
⁊ orantes impoſuerūt eis manus
dicit intelligendum eē factū poſt
q2 poſtea eoſdē ordinauerunt mi
niſtros adminiſteriū ſacri altaris
⁊ dñici corpis ⁊ ſanguinis: ⁊ tunc
eis manus ipoſuerūt. Vñ ⁊ ſacer
dotib⁹ cū ordinant manus impo
nuntur. ¶ Verbū dñi creſcebat ⁊
multiplicabat numerus diſcipu=
loꝝ in hierl'm. Multa etiā turba
ſacerdotum obediebat fidei.

¶ De commēdatione beati Ste=
phani. Capitulum. xxxi.

STephan⁹ plenus
grā ⁊ fortitudine fa
C ciebat prodigia ⁊ ſi
Act. 6. gna magna i pp'lo.
Surrexerūt āt q̄dā
de ſynagoga liberti
noꝝ: a regiōe ſic dictoꝝ. Ul' liber
tinoꝝ. i. manumiſſoꝝ: q̄ cū prius
fuiſſent ſerui poſtea fuerant de li
bertate donati ⁊ ſic de ſeruili con
ditione fuerunt qui primo reſtite
rūt fidei xp̄i: ⁊ cirenēſium a cirene
ciuitate: ⁊ eoꝝ qui erāt a cilicia ⁊
aſia minori que ſibi ꝓxime ſunt.
diſputātes cū ſtephano: ⁊ nō po=
terāt reſiſtere ſapiētie ⁊ ſpūiſan=
cto q̄ loquebat in eo. Tūc introdu
xerunt duos falſos teſtes q̄ teſtifi
carētur eū dixiſſe blaſphemias in
deum ⁊ in moyſen: ⁊ cōmouerunt
plebem ⁊ ſeniores ⁊ ſcribas: ⁊ ad
duxerūt eū in cōciliū ⁊ ſurrexerūt
duo falſi teſtes: ⁊ dixerūt. Homo
iſte nō ceſſat loqui aduerſus locū
ſanctum ⁊ moyſen. q. d. Detrahit
tēplo ⁊ legi. Audiuimus eū dicen
tem qm̄ ieſus nazarenus deſtruet
locū iſtū: ⁊ mutabit traditiones
quas tradidit nobis moyſes. Et
omnes qui intuebantur eum ſedē
tes in concilio videbant faciē ei⁹
tanq̄ faciem angeli. Et dixit prin
ceps ſacerdotum. Nunq̄d hec ita
ſe habent. Tūc aggreſſus eſt bea
tus ſtephanus facere grandē ſer
monem. Et q2 arguebatur de bla
ſphemia in deū et moyſen: ⁊ ideo
p̄mittit in principio ſermonis com
mendationem dei dicens. Deum
qui locutus eſt patribus ⁊ pphe=
tis eſſe deum maieſtatis ⁊ glorie.
Et ſtatim accedit ad cōmēdatio=
nem moyſi: inchoās ab altiori ſcꝫ
a cōmēdatione patrū: a q̄bus de=
ſcendit moyſes. Inchoat itaq̄ ab
abraam quō egreſſus de chaldea
venit in meſopotamiam ⁊ inde in
carram ⁊ inde iudeam.

¶ De ſermone eiuſdem.
Capitulum. xxxii.

VIri inquit fratres ⁊ patres A
audite. Deus glorie appa= Act. 7.
ruit patri noſtro abraam cū eſſet A
in meſopotamia prius q̄ morare Ge. 12.
tur in carrā et dixit ad illum. Exi
de terra tua ⁊ de cognatione tua.
Tertiū additur in geneſi/ ſcilicet
de domo patris tui. Sꝫ a ſtepha=
no pretermittitur quia ſcientibus
loquebatur. Ideo hiſtoriā breui
ter tangit vel trāſit quaſi notam.
¶ Sed videtur obloqui libro ge=
neſis: vbi videtur cōtinere q̄ poſt
mortē patris ſcꝫ thare dictuꝫ fue.
rit hoc ſcilicet abrae de quo ꝯſtat
quia mortuus eſt in carraꝫ: vbi et
filius eius cuꝫ eo habitauit: ⁊ ita
dictum eſt in carram. Quid eſt er=
go q̄ hic dicitur prius q̄ moraret
in carram potuit ei vtrobiq̄ dici.
Uel vbi dicitur. Et dixit ad illum
ſupple poſtea in carraꝫ. Sed ſiue
i meſopotamia/ ſiue i carrā/ ſiue

 vtrobiq̄

vtrobiq dictum ſit ei: quomodo ergo dictũ eſt ei. Exi de terra: tua: queſtio eſt. Nũquid iã exierat de chaldea: vtiq;. Sed adhuc ibi tenebatur ſpe ⁊ deſiderio redeũdi. Preceptum eſt ergo ei vt exiret mente qui iã exierat corpore. Uel poteſt dici ꝙ meſopotamia ⁊ carram in chaldea ſunt. Et ita egreſſus de chaldea.i.de quadã parte chaldee venit in meſopotamiam in aliam partem ſcilicet chaldee: ⁊ inde venit in carraʒ que adhuc erat meſopotamia. Tunc exiit de terra chaldeorũ ⁊ de meſopotamia quantum ad hoc ꝙ videt bis dictum: ⁊ venit poſtea in carram. Et inde ſimiliter de carraʒ poſtꝗ̃ mortuus eſt pater eius tranſtulit eum dñs in terrã iſtã in qua vos habitatis. Uel tunc exiit de terra chaldeorũ mente: ⁊ inde.i.demuʒ ſcilicet poſt depoſitionẽ illius voluntatis: poſt mortẽ patris trãſlatus eſt in terrã iſtam. Uel ſi intelligat dictum. Uenit in carrã plane legitur hec litera. Et vide quia in hebreo dicitur de hur chaldeorũ.i.de igne chaldeorũ. Chaldei eñi ignẽ adorabãt ⁊ per ignẽ trãſiciebãt puulos ſuos: ſicut nos traſicimus p aquã baptiſmi. Et tradũt hebrei: ꝙ qꝛ thare ⁊ filii eiꝰ cũ eẽnt in chaldea nolebãt adorare ignẽ: piecti ſunt a chaldeis i ignẽ ⁊ cõbuſtus eſt aram frater abrae. Abraã vero a dño liberatus eſt. Unde ſepe dictuʒ eſt ei a domino. Ego ſum dñs deus tuus qui eduxi te de hur chaldeorum.

¶ De proſecutione narrationis. Capitulum.xxxiij.

A Act.7. Poſtꝗ̃ autẽ liberatus eſt cũ pr̃e ſuo thare: ⁊ nachor fratre ⁊ Loth nepote: ⁊ tota familia venit in carrã ⁊ inde poſt morteʒ patris ibi remanẽte fratre eiꝰ nachor venit in iudeam. Tñ non dedit illi hereditatem dñs in ea: nec paſſum pedis.i.nec etiã minimã partẽ: qꝛ nihil poſſedit ibi niſi titulo emptionis. Spelũcã eñi cuʒ agro nõ hereditate poſſedit: ſʒ pcio emit ab effrõ filio ſeor ethei: ſʒ repromiſit deꝰ dare illã in hereditateʒ ſemini eiꝰ poſt ipm: cũ nõ haberet filiuʒ dicens. Erit ſemen tuũ accola.i.pegrinũ i terra aliena: quadringẽtis ⁊.xxx.annis. ⁊ i parte huiꝰ tpis ſubiicient eos ſerui tuti ⁊ male tractabũt eos egyptii: qꝛ cẽtũ quadraginta quatuor annis fuerũt in ſeruitute pharaonis regis egypti: ⁊ gẽtẽ cui ſeruierint ego indicabo dicit dñs: ⁊ poſt exibunt ⁊ mihi deſeruiẽt in loco iſto. B Ge.15. Sic ordinata conſtructione litere nil ſcrupuli ſurgit inde. Hos quadringẽtos triginta annos ꝯputat rabanꝰ a die qua facta eſt hec promiſſio a brae vſq; ad egreſſum de egypto. A tẽpore nãq; pmiſſiõis facte abrae vſq; ad igreſſuʒ iacob i egyptũ fluxerũt ducẽti quadraginta anni: ⁊ ab ingreſſu ad egreſſuʒ totidẽ. Sic Rabanus. Cui cõſonare videt apoſtolus dicẽs qꝛ poſt quadringẽtos ⁊ triginta annos facta eſt lex. Rabbanus

¶ Quomodo cõputẽtur.ccccxxx. anni. Capitulum.xxxiiij.

Beda ⁊ auguſtinꝰ qꝛ dictum eſt In yſaac vocabitur tibi ſemẽ: adherentes huic vbo cõputant.cccc.⁊.xxx.annos a natiuitate yſaac vſq; ad mortem duorum regum ſcilicet ſeon regis amorreorum ⁊ og regis baſan. ¶ Proſequitur exinde breuiter ſtephanꝰ hiſtoriã. Et dedit illi teſtamentum circunciſiõis: ⁊ genuit yſaac: ⁊ circũcidit eũ octaua die. Et yſaac iacob: ⁊ iacob.xii.patriarchas ⁊ patriarche emulãtes ioſeph vẽdiderunt eũ in egyptũ negociatoribus: q̃ trãſtulerũt euʒ in egyptum quod breuiter trãſit. Et erat deus cum eo: ⁊ eripuit eũ ex omnibus tribulationibus eiꝰ ⁊ dedit ei ſapiẽtiã ⁊ gratiã in conſpectu pharaonis regis egypti: ⁊ cõſtituit euʒ prepoſitum ſup egyptum ⁊ ſuper omnẽ domũ ſuam. B Act.7. F Ge.37.

Poſtea

¶ Poſtea facta eſt fames magna
in vniuerſa terra. Et audiens ia-
cob frumētum eſſe in egypto primo
miſit filios poſtea ipſe cum ſeptua
ginta quinq; animabus deſcendit
A Gen. 42. in egyptum. Ueritas habet ſcd̄m
librum geneſeos q cū .lxx. anima
bus intrauit: ⁊ computantur ipſi
iacob et ioſeph cum duobꝰ filijs
non ſunt ibi niſi .lxx. Lucas addit
quinq; p anticipationem: compu-
tans nepotes ioſeph: ſequens edi
tionem .lxx. interpretū que magis
erat autentica. Quã niſi ſequere
tur forte minꝰ crederetur ei ⁊ opꝰ
eius ſuſpectum haberetur. Et de
functus eſt ipſe iacob in egypto ⁊
patres nr̄i ſcilicet .xij. patriarche
⁊ trāſlati ſunt i ſichē. Hoc de ſolo
D ioſeph legitur: qr filij iſrael ad eiꝰ
Gen. 48. petitionē oſſa eiꝰ de egypto trāſtu
lerunt: que etiā prophetaſſe legū
tur ⁊ ſepulta ſunt in ſichē. Quid
eſt ergo quod pluraliter dictū eſt.
trāſlati ſunt in ſichem.

¶ Opinio Bede de eodē. c.xxxix.

Declaratio precedentis. Credēdum eſt vt dicit Beda
ſtephano: credēdum eſt hie
ronymo qui in hiſtoria paule di-
cit eam tranſiſſe per ſichem: et ibi
inueniſſe ſepulchra .xij. patriarcha
rum. Primo ergo tranſlata in ſi-
chem: poſita ſunt poſtea in ſepul-
chro qd emit abraã precio argēti
a filijs emor filij ſichem in ſpelun
ca ſcilicet duplici quam emit qua
dringentis ſiclis ab effrō filio ſeor
etheo ſcilicet in abraamio vbi ſe-
pultus eſt adam cum eua: abraã
cū ſarra: yſaac cū rebecca: iacob
cum lya. Sed quid eſt quod dictū
eſt in ſepulchro quod emit abraã
a filijs emor filij ſichem: cum con
ſtet abraã emiſſe ſepulchrum ab
effrō etheo. Ideo ſic conſtruūt qui
dam literam. Tranſlata ſunt i ſi
chem: ſichem dico emptã a filijs
emor filij ſichē. Sꝫ quid eſt quod
dicit emor filius ſichem: cum con-
ſtet ſichem fuiſſe filium emor. Po
tuit eſſe q fuerint duo ſichē: quo
rum alter dicit a luca pater emor
alter in geneſi dicitur filius eius.
Uel ita ordina cōſtructionē vt iū-
gas principium ſermonis ⁊ finē
hoc modo. A filijs ſichē filij emor.
Et ita hic locꝰ cōgruit libro gene-
ſeos. Ut ergo excludat oīs dubi-
tatio: ita cōſtruat litera. Tranſla
ti ſunt in ſichē: ſichē dico emptã
a iacob ſcilicet a filijs ſichem filij
emor. Acſi diceretur in illam par-
tem ſichem quam emit iacob non
abraā ⁊ inde poſtea poſiti ſunt in
ſepulchro quod emit abraam ab
effron etheo ſcꝫ in abraamio.

¶ Redit ſtephanus ad ordinem
hiſtorie. Capitulum .xl.

Oſtea redit ſtephanus
ad ordinē hiſtorie: quia C
quodam modo digreſ- Actu.
ſus fuerat: et continua- 7.
tur ei quod dictū eſt. Poſt hec exi A
bunt et deſeruient mihi in iſto lo- Exo. 1.
co. Cum autē appropinquaret tē
pus repromiſſionis creuit populꝰ
⁊ multiplicatꝰ eſt in egypto quo-
adusq; ſurrexit aliꝰ rex in egypto
ignorās beneficia ioſeph: id eſt im
memor beneficiorum ioſeph. Hic
afflixit patres noſtros precipiens
necari paruulos noſtros. Et eo
tēpore quo dedit edictū occidēdi
paruulos natꝰ eſt moyſes: et fuit
gratus deo. Ecce quomodo deſcē
dit ad cōmendationem moyſi qr A
arguebatur blaphemaſſe in eum. Exo. 2.
Qui cum nutritus eſſet tribꝰ men
ſibus in domo patris ſui proiectus
eſt in flumē ⁊ ſuſtulit eū filia pha-
raonis que venerat ad flumen vt
lauaretur et enutriuit eum ſibi in
filium. Et eruditꝰ eſt moyſes om-
ni ſapientia egyptiorū et erat po-
tens in verbis ⁊ operibus ſuis id
eſt eloquens et fortis. Cum autē B
eſſet .xl. annorū viſitauit fratres Exo. 2.
ſuos filios iſrael i terra ieſſen vbi
occidit egyptium rixantem cū he
breo: putās fratres intelligere ſi-
cut ipſe intelligebat in ſpiritu q p
manum illius dn̄s filios iſrael de
manu egyptiorū eſſet liberaturꝰ.
At illi non intellexerunt. Et cū ſe-

quenti die vellet recōciliare duos
hebreos rixātes: q̄ iniuriam facie-
bat alteri: repulit eū dicēs. Quis
te cōſtituit principem ⁊ iudicē ſup
nos: nunq̄d me vis īterficere ſicut
heri interfeciſti egyptiū. Quo au-
dito timēs ſibi moyſes fugit ī ter-
ram madiā: vbi de ſephora filia ſa
cerdotis madian quā duxit: duos
genuit filios expletis autē annis.
xl. apparuit illi de⁹ in deſerto mō
tis ſinai: cū minaret gregē ad inte
riora deſerti in rubo ⁊ facta eſt vox
dn̄i ad eū dicens. Ego ſum de⁹ pa
trū veſtroꝝ: ⁊ tremefact⁹ eſt moy-
B ſes. Dixit aūt illi deus. Solue cal
Exo. 3. ciamētū de pedib⁹ tuis. Loc⁹ eīn
ioſ. 5. ī quo ſtas terra ſctā eſt. Uidiq̄ affli-
ctionē ppl'i mei q̄ eſt in egypto: et
gemitū coꝝ audiui ⁊ deſcēdi libe-
rare eos. Et nunc veni: mittā te in
egyptum. Hunc moyſen quē nega
uerunt dicētes. Quis te conſtituit
pricipē ſup nos: miſit de⁹ pricipē
⁊ redēptorē eorū de ſeruitute egy
pti cū manu. i. opere vel auxilio an
geli q̄ apparuit ei ī rubo. Hic edu-
C xit eos faciēs ſigna ⁊ pdigia ī ter-
Deu. ra egypti: ⁊ in mari rubro ⁊ in de-
18. ſerto annis. xl. Idē moyſes dixit
filijs iſrael. Prophetam ſuſcitabit
vobis deus de fratribus veſtris:
ipſum tanq̄ me audietis. Hic eſt q̄
fuit in eccleſia. i. in. congregatione
populi iſrael ī ſolitudine ſinai cū
angelo qui loquebatur ei in mōte
cū patribus noſtris quia accepit
verba vite dare nobis: cui nolue-
runt obedire patres noſtri: ſed re
pulerunt eū ⁊ auerſi ſunt cordi
A bus ſuis in egyptū ad aaron dicē
Exo. 32 tes. Fac nobis deos q̄ precedant
nos. Et fecerunt vitulū ⁊ hoſtias
ei obtulerunt.

¶ Commendat tabernaculum ne
videatur dānare locum ſanctum.
Capitulum. xlj.

D Poſtea quia dicebant eū de
Exo. 25 prauare locum ſanctū ſub
B dit de cōmendatiōe tabernaculi.
Heb. 8. Qđ dictū eſt tabernaculū teſtimo
nij vel q2 in eo erat arca teſtimo-
nij. vel quia ad̄ fores tabernaculi
cauſe ſub teſtibus diffiniebantur.
Tabernaculum inquit teſtimonij
fuit cū patribus noſtris in deſer-
to: ſicut diſpoſuit deus loquēs ad
moyſen vt faceret illud ſm formā
quā viderat in monte. Hoc habue
runt patres noſtri vſq; in diebus
dauid. In diebus autē ſalomonis
templum tabernaculo ſucceſſit.
Poſtea incepit eos arguere: poſt-
q̄ purgauit ſe a crimine ſibi a fal-
ſis teſtibus obiecto. Dura inquit
ceruice ⁊ incircunciſis cordibus ⁊
auribus vos ſemꝑ ſpirituiſancto
reſtitiſtis: ſicut et pr̄es veſtri. Quē
prophetarum non ſunt perſecuti
patres veſtri. Hoc audiētes diſſe-
cabantur cordibus ſuis: et ſtride-
bant dentibus in eum.

¶ Qđ lapidauerunt ſtephanum.
Capitulum. xlij.

Um autem eſſet ſte- B
phanus plenus ſpi- Act. 7.
ritu ſancto intuens in
celum vidit gloriam
dei ⁊ ieſum in forma
humana ſtātem a dex-
tris virtutis dei. Stans apparuit
ei crucifixus: ne titubaret lapidā-
dus. Et ipſo quo ſtabat ſe para
tum ei ſubuenire mōſtrabat: quia
ſtare pugnātis eſt vel adiuuātis.
Ecce īquit video celos apertos: et
filium hominis ſtantem a dextris
virtutis dei. Tunc exclamantes
voce magna clauſerūt aures ſuas
quaſi abhorrentes audire blaſ-
phemiam ⁊ impetū fecerunt vna
nimiter in eum ⁊ eijcientes eū ex-
tra ciuitatē lapidabāt: in hoc ſm
legem ſe agere eſtimātes: q2 ſm le
gē blaſphem⁹ educebat̄ extra ca-
ſtra: ⁊ lapidabāt eū vniuerſus po-
pulus. Et teſtes duo ſcꝫ falſi: q̄ pri
mi ſm legē tenebant̄ lapides pij-
cere quia in lege dictū eſt de blaſ C
phemo. Prima manus teſtiū lapi- Le. 24
dabit eum. Et depoſuerunt veſti-
menta ſua ne inquinarent̄ tactu il
lius: ſecus pedes adoleſcētis qui
vocabatur ſaulus poſtea vocatus
eſt

eſt paulus. ¶ Cui teſte beda i hoc
deus miſericorditer ꝓuidit ꝙ non
eſt manus eius ſanguine innocē-
tis polluta. Sed tantūmodo ſer
uauit lapidantiū veſtimēta ꝛ con
ſenſit eis: vnde tanꝗ dignus mor
te periret: niſi deus per gratiaꝫ ei
penitentiam inſpiraret. ¶ Lapi-
dauerunt ergo ſtephanū leu: tam
inuocantem ꝛ dicentem. Domine
ieſu accipe ſpiritum meum: ſicut ꝛ
chriſtus ad patrē ait. In manus
tuas commendo ſpiritum meum.
Poſitis autem genibus clamauit
voce magna dicens. Dñe ne ſta-
A tuas illis hoc peccatū: quia neſci-
Joan. unt quid faciunt. Multi enim ex
16. eis ipſum occidendo eſtimabant
ſe legē implere iuxta quod domi-
nus predixerat. Uenit hora vt oīs
q̄ interficit vos arbitreť obſequiū
ſe preſtare deo. Et cū hoc dixiſſet/
obdormiuit in dño. ¶ Et facta eſt
A ꝑſecutio magna i eccl'ia que erat
Actu.8 hieroſolimis q: occiſo btō ſtepha
no vno de ꝓncipib⁹ eccl'ie: q̄ſi ꝓmi
cerio. vij. diaconoꝝ: ceperūt alios
ꝑſeq̄ grauiter intm̄ ꝙ oēs diſcipu
li ꝓter apl'os q̄ vt paſtores gregis
ceteris erāt ꝯſtātiores diſꝑſi ſunt
ꝑ regiones iudee et ſamarie fugiē
tes a facie ꝑſecutoꝝ: iuxta qđ ꝓce
perat dominus. Si vos perſecuti
C fuerint in vna ciuitate fugite in
mat.10 aliā. Curauerūt aūt ſtephanū vi-
A ri timorati: id eſt iuxta morem ter
actu.8. re diligenter curam habentes ſe-
pulture. et fecerunt planctum ma
gnum ſuper eum. Tunc apoſtoli
preuidentes ꝙ ad gentes in poſte
rum eſſent tranſituri: ꝓuidentes
fidelibus qui erant in hieruſalem
remāſuri ordinauerūt iacobū al-
phei epm̄ hieroſolymoꝝ: ꝛ impo
ſuerunt ei manus. Petrus ꝛ Iaco
bus et ioannes. Ideo nō a pauci-
oribus ꝗ̄ tribus epiſcopis: eps̄ ho
die conſecratur.

¶ De prima perſecutiōe Sauli.
Capitulum. liij.

A Saulus vero deuaſtabat ec-
Actu.8 cleſiam: diſcurrens per do-
mos trahens viros ac mulieres ꝛ
detrudēs in carcerem. Neminem
tn̄ occidebat dño cuſtodiente ma-
nus eius ne ſanguine innocentiuꝫ
polluerent. Qui aūt diſꝑſi fuerant
pertrāſibant de loco ad locū euā
gelizantes verbum dei: nihilomi-
nus quia diſperſi conſtātes erant
in predicatione euangelij. Philip
pus autem diaconus ſecundus a
ſtephano: deſcendens in ciuitatē
ſamarie predicabat ibi xp̄m. Et in
tendebant turbe vnanimiter his
q̄ a philippo dicebāť vidētes mi-
racula que faciebat: quia multos
demōiacos liberabat: multos pa-
raliticos ſanabat: et claudos eri-
gebat. Erat autem ibi ſimon ma- de ſimo
gus ſeducēs gentem: cui aſculta ne ma
bant omnes a minimo vſꝗ ad ma go.
ximū q: magicis artib⁹ multa fa-
ciebat vnde dicebāt ipſum eſſe vir
tutem dei magnā: eſtimātes ip̄m
eſſe ꝓphetam vel angelū vł dei fi
lium: q: mentes eorum demētaue-
rat. i. magicis artib⁹ ſubuerterat.
Cumꝗ crederent philippo euan-
gelizanti de regno dei in nomine
ieſu chriſti baptizabantur viri et
mulieres: ꝛ ſimon ſimulauit ſe cre
dere ꝛ baptizatus eſt. Uidens eīm
philippuꝫ facere miracula: q̄ alia
ꝛ quāta ipſe facere nō poterat nec
ita facile putauit ex quadā indu-
ſtria fieri: ideo ficte baptizatus eſt
vt familiari⁹ ei adhereret ꝛ addi-
ſceret artem qua ſimilia poſſet fa
cere.

¶ De petitione Simonis magi.
Capitulum. xliij.

Cum autem audiſſent C
apoſtoli qui erant hie Actu.8
roſolymis: ꝙ receepiſ
ſet ſamaria verbū dei
miſerūt ad eos petrū
ꝛ ioānem. Qui cum veniſſent ora-
uerunt pro ipſis vt acciperent ſpi
ritumſanctū viſibiliter quod forte
nondum fecerant: nondum enim
in quēꝗ illorum venerat. i. viſibi
liter deſcenderat. Conſtat eīm q:
inuiſibiliter ſpiritum ſanctū acce

perant cū baptiſati eſſent in noīe
domini ieſu chriſti. Tunc impone
bant manus ſuper illos: ⁊ accipie
Nota. bant ſpm̄ ſanctum ita ꝙ viſibili ſi
gno oſtendebaẗ: cū linguis oībus
loquereņt. ¶ Conſta hūc philip=
ptum diaconū fuiſſe nō apoſtolū.
Qđ videẗ eꝭ gloſſa ſup mattheuz
qꝛ manuū impoſitionē reſeruauit
apoſtolis que ꝓpterea reſeruatur
hodie ſolis eorum vicarijs. i. epīs
qui manus imponūt et frōtem li=
niunt in confirmatione vbi datus
ſpirituſſanctus ad robur. Si enī
philippus iſte apoſtolus eſſet: ſta
deſimo tim baptizatis manus iponeret:
nigar= nec ad hoc alios expectaret. ¶ Cū
rogan= autem ſimon vidiſſet ꝙ per impo
tis. ſitionem manus apoſtolorum da
retur ſpūſſanctus: putans ex qua
dam induſtria hoc ab eis fieri: et
hanc poſſe ab eis precio compa=
rari obtulit eis pecuniam/dicens.
Date mihi hāc poteſtatem: vt cui
cūꝗ manus impoſuero accipiat
ſpiritum ſanctū: ⁊ ſic voluit emere
hanc poteſtatem ad lucrum. Ad
quē petrus. Pecuniā tua tecuz ſic
Petri in perditionē. Quod ſic. poteſt di
ꝯtra eū ſtingui ne videatur imprecari pe=
ſnia. cunie. Pecunia tua tecum ſit: ſup=
ple ducens te in perditionez. Uel
imprecando ait. In perditione pe
cunia tua tecum ſit. id eſt pecuniā
tuam habeas: ⁊ pro ea penā eter
nam luas. Sancti enim cum ſen=
tentiam maledictionis proferunt
non ex voto vltiōis ſed intuitu iu=
ſtitie in eam prorumpunt. Non eſt
tibi pars in ſermone iſto vt ad ma
nuum tuarum impoſitionē detur
ſpirituſſanctus. Cor enim tuū non
eſt rectum coram domino. Penitē
tiam itaꝗ age ꝓ hac nequitia tua
⁊ roga deum vt ſi forte remittatur
tibi hec cogitatio cordis tui. In
felle enim amaritudinis et obli=
gatione iniquitatis video te eſſe.
Sciebat eū petrus in ſpū penitē=
tiam non acturum: ſed ad hoc eū
exhortari erat eius officium. Si=
mon aūt ſciens ſe indignuz a deo
exaudiri noluit orare ſed ait apo=
ſtolis. Precamini ꝓ me vt nihil ve
niat ſuper me horuz que dixiſtis.
Petrus vero ⁊ ioannes redibant
hieroſolymā ⁊ multis ciuitatibus
ſamaritanoꝝ euangelizabant.

¶ De eunucho baptizato a phi=
lippo. Capitulum. xlv.

Angelus autem domini lo= C
cutus eſt ad philippum di= Actu. 8
cens. Surge et vade contra meri=
dianum ad viam que deſcendit a
hieruſalem in gazam. i. in africaz
quaſi dicat. Uade ad viā per quā
a hieruſalem per gazā deſcendiẗ
in africa. Hec ſcilicet gaza deſtru=
cta eſt. Uetus enī gaza que olim
erat terminus chananeorū iuxta
egyptū deſtructa erat et loco eius
edificata eſt alia. Et ſurgēs abijt.
Et ecce vir ethiops eunuchus po
tens in domo candacis regine qui
erat ſup omnes gazas eius. Erat
enim conſuetudo eunuchorū cu=
ſtodire theſauros potentum: ve
nerat adorare in hieruſalem. Et
vt traditur in alijs hiſtorijs p euz
miſerat multa dona tēplo in hie
ruſalem cādacis regina ethiopū.
Et vide quia omnes regine ethio
pum dicebantur regine candaces
ſicut romani imperatores dicebā
tur ceſares: nec habebat regimen
regio illa niſi a feminis. Cumꝗ re
uerteretur ethiops ille ſedens ſu
per currum: ⁊ legens eſaiam pro=
phetam: dixit ſpiritus philippo.
Accede ⁊ adiunge te currui. Acce
dens autem Philippus: audiuit
eum legentem eſaiam ⁊ dixit. Pu=
tas ne intelligis q̄ legis. Qui ait.
Et quomodo poſſuz: ſi nō aliquis
oſtenderit mihi. Et rogauit phi=
lippum vt aſcenderet currum ⁊ ſe
deret ſecum. Erat autez hic locus
ſcripture quam legebat qui domi
no procurante ſic legēdus occur=
rerat. Tāꝗ ouis ad occiſionē du=
ctus eſt: ⁊ ſicut agnus corā tondē
te ſe ſine voce: ſic non aperuit os C
ſuum. Reſpondens autem eunu= Eſa. 53
chus Philippo dixit. Obſecro te
domin

domine vt dicas de quo ꝓpheta
hec dicit. de ſe an de alio aliquo?
Aperiẽs autem philippus os ſuũ
⁊ incipiẽs a ſcriptura hac de qua
ſcȝ querebat euangelizauit illi ie
ſum. Et dum irent per viam per
uenerunt ad quandam aquã. Et
ait eunuchus. Ecce aqua: quis ꝓ=
hibet me baptizari? Ad quẽ phi=
lippus. Si credis ex toto corde: lȝ
tibi baptizari. Ad quem ille. Cre=
do dei filium eſſe ieſuȝ. Et vide qꝛ
cum in ſpũ videret philippus eu
nuchi fidem: voluit tamen ab eo
extorquere confeſſionem manife
ſtam nolens eum ſubito baptiza=
re vt daretur exemplum baptizan
tibus ⁊ baptizandis interrogãdi
⁊ confitendi. Unde hodie cũ qua=
dam dilatione ⁊ ꝓtelatione ſcruti
nioꝝ celebratur ſolẽne baptiſma
Eze.36 in ſabbato paſcali: qꝛ icipiũt ſcru
tinia in media quadrageſima ab
ea die qua cantaꝫ. Dum ſanctifi=
catus fuero. Et iuſſit ſtare currũ:
⁊ deſcenderunt ambo de curru: et
baptizauit philippus eunuchum.
Et cum aſcendiſſet de aqua: ſpũs
dñi rapuit philippum: ⁊ amplius
non vidit eum eunuchus: ſed ibat
per viã ſuã gaudens. Philippus
autẽ inuentus eſt in azoto: et per=
tranſiens euãgelizabat cũctis ci=
uitatibus donec veniret ceſareaȝ.
¶ In qua legitur domũ habuiſſe
cuius vſqȝ hodie apparẽt veſtigia
necnon ⁊ cubiculum quatuor filia
rum eius virginum ꝓphetiſſarũ.
Nũc redit hiſtoria ad ordinẽ ſuuȝ
ꝓſequens de paulo: et cõtinuaꝫ ei
qd ſupra dictũ eſt. Saulus deua=
B ſtabat eccleſiã. Qd enim dictũ eſt
Actu.8 de philippo: ⁊ ↄuerſione eunuchi
quaſi incidens fuit.

¶ De excecatiõe ſauli. Cap. xlvi.

SAulus adhuc ſpirãs minaꝝ
B et cedis in diſcipulos domi=
Actu.9 ni: id eſt adhuc comminãs eis: et
in eos conſpirans: et ad cedẽ eo=
rum aſpirãs acceſſit ad principeȝ
ſacerdotum zelo furoris eum con=
citante: ⁊ petijt ab eo literas ad ſy
nagogas ſingulas iudeoruȝ que
erant damaſci: vt eius autoritate
ſi quos inueniret damaſci huius
vie viros ⁊ mulieres vinctos ꝑdu
ceret in hierl'm. Et cũ iter faceret
cõtigit vt appropinquaret dama
ſco: ⁊ ſubito circũfulſit eũ lux de ce
lo: ⁊ cadens in terrem audiuit vo=
cem dicentẽ ſibi. Saule ſaule quid
me ꝑſequeris? i. in membris meis.
Qui ait. Quis es dñe? An deus es
vel angelꝰ? Ego inquit ſum ieſus
quẽ tu ꝑſequeris. Durũ eſt tibi ↄ
ſtimulũ calcitrare. i. potentiori re=
bellare. Et tremens ac ſtupens di
xit. Dñe quid me vis facere. Acſi
diceret voluntatem tuam indica=
mihi: qꝛ ꝑ̄ſto ſum tibi obedire. Ad
quem dñs. Surge ⁊ ingredere ci=
uitateȝ ⁊ diceꝫ tibi q̃d te oporteat
facere. Uiri aũt qui comitabãtur
eũ ſtabãt ſtupefacti: audiẽtes qui
dem vocẽ ipſius pauli: non eius q̃
loquebaꝫ cũ eo neminem autẽ vi=
dentes iuxta ꝙ ipſe paulus infra
dicit. Qui mecũ erant lumen qui=
dem viderunt: vocem autem eius
non audierũt qui loquebatur me
cum. Et ſurrexit de terra: et aper=
tis oculis nihil videbat. Factus
eſt cecus corpore qui prius fuerat
cecus mente. Ad manus autem il
lum trahẽtes: manibꝰ ſcilicet ſuis
manus eius tenẽtes et quaſi cecũ
ducentes introduxerunt eum da=
maſcũ. Et erat ibi tribus diebus
non videns neqȝ manducãs neqȝ
bibens. In quo triduo creditur a
ſpirituſancto didiciſſe euangeliũ.
Unde gloriatur in epiſtola ad ga B
lathas ſe non habuiſſe hominem Gal.1.
magiſtrum dicẽs. Neqȝ ab homi=
ne accepi illud/ neqȝ didiſci: ſȝ per
reuelationẽ ieſu chriſti. Impone=
batur enĩ ei a pſeudo ꝙ edoctus
eſſet ab anania non a ſpirituſan=
cto: vnde vocabant eum apoſtolũ
ananie. Nec te moueat ſi quando
ꝙ legatur cõuerſio eius facta pri
mo anno dominice paſſionis: quã
doqȝ ſecundo: alterũ de anno vſua
li: alterum de anno emergenti di=

citur. Si enim computes primum annum dominice paſſionis a kal. ianuarij qui eſt ann⁹ vſualis: tūc ſecundo anno conuerſus eſt paulus. Si aūt computes ab ipſo die paſſionis vſq; in ſequētē diē paſſionis anno reuoluto qui ē ann⁹ emergēs in primo anno dñice paſſionis conuerſus eſt.

¶ Quō ex mādato dñi Ananias
B viſitauit Paulum. Capit. xlvij.

Actu. 9 Erat autem damaſci diſcipulus quidam (id eſt chriſtianus) nomine ananias. Et dixit dominus ad illum in viſu .i. in viſione noctis Anania. At ille ait. Ecce dñe ego paratus ſum tibi obedire. ad quē dñs. Surge ⁊ vade i vicū q̄ vocat̄ rectus: ⁊ quere in domo iude ſaulum nomine tharcenſem. Ecce eīm orat. Forſan iudas erat ꝓprium nomē hoſpitis ſui vel forſan erat de tribu iude vt ſit ſenſus. In domo iude .i. inter iudeos qui ibi erāt de illa tribu: vel in domo iude .i. in vico iudeoꝝ. Uicus autem dicitur a vicinia ciuitatis vt dicit Rabanus: vt proprie dicātur vici viciniora rura ciuitatis. Hoc tamē ⁊ ſepe alibi aliter accipitur. Ne timeret ananias venire ad ſaulū quē nouerat acerrimū ꝑſecutorem xp̄ianoꝝ: addidit dñs. Ecce eīm orat: quaſi diceret. Non eſt timēdus q2 factus eſt de ſaulo paulus ⁊ de lupo agnus. Et ego etiā reuelaui ei aduentū tuū. Jam eīm vidit in ſpiritu te introeuntem ad ſe: ⁊ imponētem ei man⁹ vt viſum recipiat. Tūc ananias. Dñe audiui a multis de viro hoc quāta mala fecerit ſanctis tuis in hieruſalem ⁊ h3 poteſtatē a principibus ſacerdotū alligādi omnes q̄ inuocāt nomē tuum. Ad quem dominus. Uade quoniam vas electionis eſt mihi iſte .i. eſt vas electum: ⁊ in fornace tribulationis ꝓbatum: vt portet nomē meū coram regibus ⁊ gentibus ⁊ filijs iſrael. Et tu quidem baptizabis eum ſ3 non docebis eum: ego enim ſolus docebo eum: ⁊ oſtēdam ei quanta oporteat eum pati ꝓ nomine meo: vt per multas tribulationes probetur vas electum ⁊ mala que intulit ſanctis patiat̄ cum ſanctis. Abijt ananias ⁊ veniēs ad hoſpitiū pauli intrauit ad eū: ⁊ imponēs manū dixit. Saule frater: dñs ieſus q̄ apparuit tibi in via qua veniebas miſit me ad te: vt videas interiori ⁊ exteriori oculo: ⁊ iplearis ſpiritusancto .i. ſpiritūſanctum plenius accipias poſtea in baptiſmo. Et ꝯfeſtim ceciderunt ab oculis eius tanq̄ ſquame: ⁊ viſum recepit: ⁊ ſurgens baptizatus eſt: et cum accepiſſet cibū cōfortatus eſt. Et fuit cū diſcipulis q̄ erāt damaſci ꝑ dies aliquot: ⁊ ꝯtinuo ingreſſus ſynagogas p̄dicabat dñm ieſum: qm̄ hic eſt fili⁹ dei. Stupebāt aūt oēs qui audiebāt: ⁊ dicebāt. Nōne hic eſt q̄ expugnabat i hieruſalē eos qui inuocabāt nomen iſtud: ⁊ ad hoc huc venerat vt vinctos eos duceret ad principes ſacerdotum? Saulus aūt magis cōualeſcebat in xp̄o: ⁊ confundebat iudeos q̄ erāt damaſci: affirmans quia hic eſt chriſtus.

¶ De inuidia iudeorum in Paulum. Capitulum. xlviij. C

Act. 9. Cum autem implerent̄ dies multi a baptiſmo pauli cōſilium fecerūt iudei vt eū interficerent. Ex eo quod dictum eſt. Cū implerent̄ dies multi: poteſt videri hoc non fuiſſe factū in hoc primo aduentu damaſci: ſed in ſecūdo: quia forte trāſijt in ſyriam ⁊ ciliciam: ⁊ ibi predicauit ⁊ multos conuertit. Poſtea cum iterum venit damaſcum: quia magis ſuſcitauerat inuidiam iudeorum in ſecundo aduentu damaſci ſtatuerunt concilium vt eum occiderent ſ3 notificate ſunt ei inſidie iudeorum ⁊ cuſtodiebant portas ciuitatis die ac nocte vt eū dolo interficerēt: nō iudei: ſed ciues damaſci ⁊ prepoſitus gentis Arethe regis ad petitionē iudeoꝝ ſicut ipſe apoſtolus

ſtolus in epl'a ſcda ad Corinth.re
B fert dicens. Damaſci prepoſitus
2.co.11 gentis. Arethe regis cuſtodiebat
ciuitatem damaſcenorum: vt me
comprehenderet. Diſcipuli autē
eius nocte dimiſerūt eum in ſpor=
ta per murum. Et vide ꝙ in greco
additum non eſt eius: ſed dictum
eſt ſimpliciter diſcipuli: qꝛ non ha
bebat paulus diſcipulos: ſed oēs
xp̄iani tunc dicebant diſcipuli: qꝛ
nōdū inuētū erat hoc nomē xp̄ia=
nus. Elapſus paul9 a manib9 da=
maſcenoꝝ venit i hierl'm: et volēs
ſe iungere diſcipulis dn̄i ſcꝫ apl'is
ſed oēs timebāt eū nō credētes ꝙ
eſſet diſcipul9. Tūc barnabas cy=
pri9 leuites gn̄e: q̄ vt ſupra dictū
eſt pretiū agri vēditi poſuit ad pe
des apl'oꝝ dn̄i: apphēſum illū du
xit ad apl'os narrauitꝙ quō i via
vidiſſet dn̄m: ⁊ qꝛ locutus eſt ei: et
quō in damaſco fiducialiter ege=
rit in noīe ieſu. Quos aūt apl'orū
inuenerit in hierl'm in epl'a ad ga
latas oſtendit ſcꝫ petrū ⁊ iacobū
ep̄m hieroſolymoꝝ cū quib9 man
ſit .xv. dieb9 ſicut ipſe in epl'a oſtē=
dit dicēs. Deinde poſt annos tres
ſcꝫ a conuerſione mea veni in hie=
ruſalē videre petrū ⁊ mā ſi apd̄ eū
xv. dieb9: aliū aūt apl'oꝝ vidi nemi
ni niſi iacobū fratrem dn̄i. Et erat
cū illis ſcꝫ petro ⁊ iacobo: ⁊ alijs
diſcipulis qui erant in hierl'm in=
trans ⁊ exiens p. xv. dies. Deinde
venit in partes ſyrie ⁊ cilicie: ⁊ ibi
loquebat̄ gētibus ⁊ diſputabat cū
grecis. i. iudeis inter grecos diſp=
ſis. Hec autem hiſtoria pre nimia
ſui breuitate rei veritatē cōfundit
quaſi totū in hieruſalē factum ſit.
Ita em̄ procedit ſeries hiſtorie. Et
erat cū eis intrans ⁊ exiens i hie=
ruſalē. fiducialiter agens in noīe
dn̄i. Loquebat̄ aūt gentibus et di
ſputabat cū grecis. Illi aūt ſcꝫ iu=
dei ꝯuerſantes īter grecos cū q̄b9
diſputabāt: voluerūt eū occidere.
Qđ cū cognouiſſent fratres dedu
xerūt eū ceſareā: que ciuitas ē pa=
leſtine: ⁊ inde dimiſerunt eū thar=
ſum q̄ eſt ciuitas cilicie: vnde ipſe
oriundus fuit. Poſtea redit hiſto=
ria ad petrū de actib9 apoſtolorū
agens quaſi modo interſcalari.

¶ De curatione enee.

Capitulum .xlix.

Factum eſt autem vt petrus
dum p̄dicando diſcurreret: F
venit liddam. Inuenit aūt ibi ho= Act. 9.
minē quendā eneam noīe: paraly
ticū ab annis .viij. in grabbato ia=
centem. Et ait illi petrus. Enea ſa
net te dn̄s meus ieſus chriſt9: ſur=
ge et ſterne tibi lectum: qui prius
nec etiam poterat de lecto ſurge=
re. Et continuo ſurrexit. Et vide=
runt illū omnes qui habitabant
lidde ⁊ ſarone: ⁊ conuerſi ſunt ad
dn̄m. Erat autē in ioppē diſcipula
quedam chriſtiana que hebraice
dicit̄ Tabita: grece dorcas: latine
autem damula vel caprea. Super
Marcum tn̄ habem9: quia tabita
interpretatū eſt puella. Unde tabi
tacumi interpretatum eſt: puella
ſurge: ⁊ ſm̄ hoc ſunt diuerſe inter
pretationes huius nominis. Hec
aūt erat plena operibus bonis ⁊
eleemoſynis quas faciebat ⁊ p̄ci=
pue in cōſuendis veſtibus paupe=
rum multū laboris impendebat.
Factum eſt autē in diebus illis in
quibus petrus venerat liddam vt G
infirmata moreretur. Cumꝙ la= Act. 9.
uiſſent corpus poſuerūt in ſupe=
riori cenaculo. Et cū lidda prope
eſſet ioppen: diſcipuli audientes
quia prope eſſet petrus lidde: mi=
ſerunt ad eū duos viros dicentes.
Ne pigriteris venire vſꝙ ad nos
⁊ non aperuerūt ei cauſam. Exur=
gens autem petrus venit cum il=
lis. Et cū adueniſſent duxerūt eū
in cenaculum vbi iacebat mortua
Tabita. Et circunſteterunt eum
omnes vidue flentes et oſtenden=
tes ei veſtes quas faciebat illis
dorcas vt operibus miſericordie
ipſam operā dediſſe oſtēderent: ⁊
ſic petrū ad ꝯpaſſionē cō mouerēt.
Tunc petrus omnes eiecit non
tanꝙ perperā aliq̄d facturus: qđ
vellet

tibus ſm aliam literam: vt iā poſſent videri de hoſpitio: petri. ſcilicet de domo ſimonis coriarij aſcēdit petrus in ſuperius cenaculū hoſpitij ſui circa horam ſextā vt in ſecreto oraret: & poſt orationē comederet: quia tempus erat comedēdi: & ipſe patiebatur eſuriē. Et parantibus prādiū miniſtris cum ipſe eſſet in oratione: cecidit ſuper eum extaſis: quia dño operante paſſus eſt alienationē mentis ita vt nō vteretur ſenſibus humanis. Et in huiuſmodi extaſi vidit celum apertum: id eſt aerem & de aere apto deſcēdēs vas quoddam velut linteū magnū de celo ſummitti in terrā quatuor linteis vel litijs vel initijs que litera verior eſt. Dicuntur autem initie funiculi molles quibus circunligantur pueri in cunabulis: facti de ſtupea materia vel de ſerico ad opus nobilium. Uidebatur ergo ei vas illud quaſi linteū quatuor initijs quatuor cornibus alligatis: in aere appenſum & ita demitti in terram: & in eo eiſe omnia genera animaliū quadrupedia ſerpentia terre. Et cū eſuriret: facta eſt vox ad eum dicens. Surge petre macta & manduca. Acſi diceretur ei in ſpiritu. Tranſi ad gētes et occide in eis vitia: & ſic eccleſie incorpora. Abſit inquit domine: quia nūquam manducaui cōmune. i. immūdū. Et eſt idioma hebreorū reputātium cibos imūdos quibus cōmuniter vtebantur gentes. Unde vocabant cōmunes quaſi immūdos. Abhorruit ergo petrus quod dictum eſt ei manduca: quia oſtenſa ei fuerant quadrupedia: & ſerpentia ſecundū legem immūda: quia graue videbatur ei vti cibis in lege phibitis: & maxime timebat reprehenſionem iudeorum ſi vteretur cibis gentilium. Et ideo cum ita cūcta abhorreret facta eſt vox ſcdo ad eum dicens. Quod deus purificauit commune ne dixeris. Quod conſtat ei ſpiritualiter dictum fuiſſe de gētibus: iam in dei preſcientia per fidem purificatis. De quarū purificatione inſtruxerat petrū vox prima facta ad eū dicens: occide & manduca. Cum autem oſtenſa fuiſſent ei ſerpētia terre: cōſtat ea nō fuiſſe a deo purificata: nec alicui ſiue iudeo ſiue gentili ad comedendum munda. Hoc autē factū eſt ei ter. ſcilicet vas ſemel iterato & tertio in terra demiſſum: & vox ter audita eſt pro cōmēdanda veritate viſionis vel fide trinitatis. Nā vt dicit Ambro. In cathecismo fit trina interrogatio: ſcilicet credis in deum: abrenunctias ſathane: vis baptizari. Similiter trina vnctio: in vertice ſiue fronte in ſcapulis & pectore. In baptiſmo quoque fit trina imerſio. Poſt trinam vaſis oſtenſionem: receptum eſt vas in celum. Et dū intra ſe cogitaret petrus quid ſibi vellet hec viſio. Ecce tres viri qui miſſi fuerant a cornelio inquirentes domū ſimonis coriarij ſteterūt ad ianuā: qrētes ſi ſimon qui agnominatur petrus illic haberet hoſpitium. Et cogitante petro de viſione: dixit ei ſpiritus. Ecce tres viri querunt te. Cauſā tamē cur eum quererent ei ſubticuit: quam ipſe poſtea ab eis didicit. Quia ad conſeruandam humilitatē aliquando prophetice ſpiritus ex parte animū tangit & ex parte non tangit. ¶ Surge inquit et deſcēde: & vade cum eis nil heſitans: quia ego miſi illos. Deſcendens autem petrus ad eos dixit. Ecce ego ſum quē queritis: que cauſa eſt pro qua veniſtis? Ad quem illi. Cornelius centurio vir religioſus ac timens deum: et teſtimonium habens ab vniuerſa gente iudeorum reſponſum accepit a ſpirituſſancto vt acceſſirēt te in domum ſuam: & audiret verba a te. Et introduxit eos in hoſpitium ſuum: & fuerunt cum eo nocte illa. Sequenti autem die profectus eſt cum illis et quibuſdam fratribus qui eum comitati ſunt

Ambroſius.

ſunt a ioppe vt ei teſtes eſſent.

¶ Qd petrus venit ad cornelium vocatus. Capitulum. liij.

D Act. 10. Altera autem die ſecūda ab egreſſu de ioppe itroiuit ceſaream. Cornelius vero expectabat illos ꝯuocatis cognatis ſuis ⁊ amicis neceſſariꝭ. Amici neceſſariꝭ dicunt qui non deſerunt homines in articulo neceſſitatis. Et cū itroiſſet petrus: obuius occurrit ei cornelius ⁊ ꝓcidens ad pedes eius adorauit cū ipſo geſtu corporis exprimens deuotionem mētis. Petrus vero eleuauit eū dicens. Surge quia ego homo ſum vt tu. Et cū multi adeſſent cognati ſcʒ ⁊ amici cōuocati: locutus eſt eis petrꝰ dicēs. Uos ſcitis ꝙ abominabile ſit viro iudeo accedere ad alienigenā. Sed oſtēdit mihi deus nullū hoīem immundū eſſe propter quod ſine dubitatiōe veni accerſitꝰ. Interrogo ergo quā ob cauſam accerſiſtis me. Ad quē cornelius. A nudiꝰquarta die orabam hora nona in domo mea acſi diceret. Quarta die ab hac hora ſecundum innouationem dierum. Prima enim die vidit angelum ⁊ miſit nuntios: ſecunda venerunt nuntij in ioppen tertia profectus eſt petrus cum eis: ⁊ illa nocte remanſerunt in via quarta venerūt ceſaream: ⁊ ecce vir ſtetit ante me in veſte cādida: et ait. Cornelī exaudita eſt oratio tua: et eleemoſyne tue a deo accepte mitte in ioppen: ⁊ accerſi ſimonem qui cognominatur petrus: ⁊ ſtatim miſi ad te ⁊ tu bene feciſti veniendo Nūc ergo omnes nos aſſumus in conſpectu tuo prompti obedire tibi i omnibus quecūqʒ precepta ſunt tibi a domino. Tunc petrus aperiens os ſuum dixit. ¶ Nunc in veritate comperi: quoniam nō eſt perſonarū acceptor deus: nec diſcernit inter iudeos et gētes: ſed in omni gente qui timet deum et operatur iuſtitiā: acceptus eſt illi. Uos ſcitis ꝙ ioannes predicauit ieſum a nazareth: ſcitis etiā ꝙ factū ē verbū. i. ꝑdicatio euāgelij ꝑ vniuerſam iudeam: incipiens a baptiſmo Ioānis quo baptizatꝰ eſt ieſus: poſtea proſequens quomodo vnxit eum deus ſpū ſancto et virtute qui pertranſijt benefaciēdo ⁊ ſanando omnes a diabolo oppreſſos. Et nos teſtes ſumꝰ omnium que fecit in regione iudeorum: et ꝙ eum ſuſpenderunt in ligno: et tertia die ſuſcitatum a deo. Cuius nos teſtes ſumus ꝗ manducauimus et bibimus cum illo poſtꝗ̄ reſurrexit a mortuis: quibus precepit predicare populo et teſtificari: quia ipſe eſt qui cōſtitutꝰ eſt a deo patre iudex viuorum ⁊ mortuorum: quia pater dedit illi omne iudiciū. Nec nos ſolum: ſed etiam omnes prophete illi teſtimonium perhibent: quia omnes per nomen eius remiſſionem peccatorum accipiunt ꝗ credunt in eum.

Nota. nō ēē ꝑſone acceptio nē apd deum.

¶ Quod baptizauit cornelium ⁊ eos qui cum eo erant. Capitulum. liiij.

G Act. 10. Adhuc loquēte petro verba hec: cecidit ſpiritusſanctus: ⁊ deſcendit repēte ſuper oēs qui audiebant verbū. Utrum autem in igneis linguis vel in alia ſpecie viſibili deſcēderit incertum eſt. Et obſtupuerūt ꝗ erant cū petro fideles de circūciſione: qꝛ etiam in nationes. i. in gētiles grā ſpūſſctī effuſſa eſt audiebāt eni eos loquētes linguis ⁊ magnificātes deum. Tūc rñdit petrus. Nunquid aquā quis ꝓhibere poteſt vt nō baptizētur hi qui ſpiritū ſanctū acceperūt ſicut ⁊ nos: quod maius eſt ꝗ̄ baptizari. Et iuſſit eos baptizari in noīe chriſti: ſubticens formam baptiſmi a domino traditā ꝑ dilatiōe nominis chriſti. In quo nomine intelligit ipe qui vnctus eſt ⁊ pater a quo vnctꝰ ⁊ ſpiritusſanctus quo vnctus eſt. Tūc rogauerunt eū. Et māſit rogatus cū eis aliquot diebꝰ: in quibus ꝑmo creditur

A diſur vſus fuiſſe cibis gentiuz. vn
Act. 11. de poſtea redargutus eſt. ¶ Dila
tatumq; eſt vbiq; et delatum vſq;
ad fratres qui erãt in iudea quis
gẽtes receperãt verbũ dei. Et hic
fuit primus trãſitus particularis
apoſtolorum ad gentes in quo ↄuer
ſus eſt cornelius cum familia ſua.

¶ Quomodo redargutus eſt pe-
trus a chriſtianis: Cap. liiij.

A
Act. 11. Cum autẽ aſcendiſſet petrꝰ
hieroſolymã: diſceptabant
aduerſus eum fideles de circunci
ſione dicẽtes. Quare introiſti ad
viros ꝑputiũ habẽtes ⁊ manduca
ſti cũ illis. quaſi diceret. In duobꝰ
contra legem feciſti: quia intraſti
ad eos: ⁊ quia cibis eorum cõſus
es. Tunc incipiens petrus expo-
ſuit eis per ordinẽ oſtenſam adeo
ſibi viſionẽ ⁊ quõ apparuerat an-
gelus cornelio. Et in tota ꝓſecu-
tione non addidit niſi vnũ verbũ
quod dictum eſt cornelio. Mitte ⁊
accerſi ſymonẽ q̃ cognominatꝰ pe-
trus vbi addidit q̃ loquet̃ tibi ver
ba in qbꝰ ſaluus eris tu et vniuer
ſa domꝰ tua. Et ex eo qꝺ ſtatim ſub
didit cecidit ſpiritusſanctꝰ ſup eos
ſicut ⁊ ſuper nos ab initio: ꝓſumit̃
ꝙ ſuper corneliuz ⁊ familiã ſuã de
ſcenderit ſpiritusſanctꝰ in linguis
igneis ſicut dſcẽderat ſup apoſto
los die pẽthecoſtes. Et tũc inquit
recordatus ſum verbi dñi qꝺ no-
B bis dixit. Joannes quidẽ baptiza
Joan. 1 uit aqua: vos autẽ baptizabimini
ſpũſctõ. Uidẽs hoc ĩpletũ in corne
lio et in familia ſua. Audita petri
excuſatione multiplici deſtiterunt
D ab increpatiõe eiꝰ et gratias ege-
Iob. 37 rũt ſaluatori ⁊ ita ĩpleta eſt ꝓphe
tia iob. Ab aqlone veniet aurũ: et
ad deũ formidoloſa laudatio. Id
eſt ꝑ cõgelatiõe infidelitatis gẽti
les cõparabiles aquiloni q̃ in te-
nebris erãt. i. in cecitate animi per
cipient lucẽ fidei ꝑ quaruz illumi
natiõe dirigitur ad deũ formido-
loſa laudatio qr pro inopinata et
repẽtina gẽtiũ cõuerſione fideles
de iudeis timẽtes glificauerũt deũ.

¶ De cõtinuatiõe hiſtorie. cap. lv.
Hunc redit hiſtoria
ad ordinez ſuũ. Qꝺ
enim interſertũ eſt
de philippo petro ⁊
ioãne. et paulo poſt
ꝙ ſupradictũ eſt igi
tur qui diſperſi erant pertrãſibãt
euangelizantes verbuz dei: quaſi
incidens fuit. Proſequitur ergo i
hunc modum. Et illi qui diſperſi
erãt a tribulatione que inceperat
a morte ſtephani perãbulauerũt
vſq; ad phenicẽ prouinciã ſyrie oc
cidẽtalem ⁊ cyprũ nemini loquen
tes verbũ niſi ſolis iudeis. Erant
autẽ quidam cũ eis de cypro ⁊ cy
rene. Qui cũ introiſſent antiochiaz
loquebant̃ ad grecos ãnũciãtes
dominũ ieſum et erat manus dñi
cum eis. Et multꝰ numerus credẽ
tiũ ↄuerſus eſt ad dominũ. Super
hunc locuz dicit Beda. quia poſt
reuelationẽ ſyndonis cepit eccle- Beda.
ſia creſcere. Uñ cõiicitur ꝙ ſpeciẽ
ſyndonis vel lintei vidit petrus i
viſione: cũ alibi dicatur vas fuiſſe
alibi diſcus. Delatũ eſt autem ad
aures eccleſie que erat hieroſoly
mis de cõuerſione antiochenoruz
⁊ volentes plene certificari: miſe-
runt barnabã in ãtiochiã. Qui cũ
veniſſet ⁊ videret grãm dñi gaui-
ſus eſt ⁊ exhortatꝰ eſt oẽs vt in ꝓ
poſito cordis manerent in dño:
qui erat vir bonus plenꝰ ſpũſctõ
et fide. Et dicit ſuper hunc locum
rabanus barnabã ideo multiplici Rabanus.
ter cõmẽdatuz ne putetur ꝑ indi
gnatione ſua amiſiſſe apoſtolatũ.
Et erat rabanus in ea opinione
ſm quã dicitur barnabas ille ſup
quem proiecta eſt ſors cum mat-
thia poſtea tñ cũ paulo in apoſto
latũ electꝰ eſt. Nos aliã ſequimur
opinionem. Uidẽs aũt barnabas
ꝙ non ſufficeret ad erudiendã tã
tam multitudinem. venit tharſuz
vt quereret ſaulum ⁊ inuentũ per
duxit antiochiam: et per annũ cõ
uerſati ſunt ibi ⁊ docuerunt turbã
multam. Et tunc primo ſequaces

chriſtiane religionis a xp̄o capite
denominati ſunt xp̄iani: qui prius
dicebantur diſcipuli. & fuit inſtitu
tio gētiliū ſatis elegās. Uiſum eſt
em̄ incongruū & indecēs gentilibꝰ
ad fidem cōuerſis ſequaces chri-
ſtiane religionis cōmuni noīe cēſe
ri. Sed potiꝰ denominādos eſſe a
noīe magiſtri: ſicut i ſectis philo-
ſophorū ſequaces denominabant
D a nominibus magiſtrorū vt ab epi
Act. 11 curo epicuri. ¶ In his autē diebꝰ
ſuperuenerūt ꝓphete a hieroſoly
mis antiochiā. Et ſurgens ex eis
vnus nomine agabus ꝓphetauit
per ſpūm ſanctum famem futuraz
in vniuerſo orbe terrarum. & maxi
me in iudea que facta eſt ſub clau
dio. ſ. quarto anno claudij.

¶ De collecta paupibꝰ facta. lvj.

D Tunc propoſuerūt diſcipuli
Act. 11. facere collectā vt daret vnuſ
quiſq; ꝑ modulo ſue facultatis: &
mitterent aliquid pauperibus qui
erāt in hierl'm qui vēditis oībus
poſuerāt precia ad pedes apoſto
lorum vt premunirent eos contra
famē. Et tunc primuz facta eſt col
lecta in vſus pauperum que miſſa
eſt ꝑ barnabā et paulū in hierl'm.

¶ De morte iacobi mioris. c. lvij.

A Eo tēpore miſit herodes rex
Act. 12 manus vt affligeret quoſdā
de eccleſia. Occidit autem iacobū
fratrem ioannis gladio. Ut autē
intelligatur locus iſte de quo ſcz
herode ſit accipiendū: expedit ad
tempus pretermittere hiſtoriam
actuum apoſtolorum: et proſequi
hiſtoriam romanorum imperato
rum. Non eſt putādū hunc fuiſſe
herodē tetrarcham qui cognomi
natꝰ eſt ātipas ſed herodē agrip
pam. ille em̄ nō fuit rex ſed tetrar
cha ille ſcz filius magni herodis:
qui conſenſit pilato de nece dn̄i: q̄
remiſit eū ad pilatum: indutum ve
ſte alba: qui iam deportatus fue-
rat in exiliū viennā: et ibi mortuꝰ
eſt. Pilatus ergo mortuus iā erat
qui vt a principio huius hiſtorie
pretaxatum eſt anno. xix. imperij

tyberij ceſaris erat procurator iu
dee vitellio preſide ſyrie. & accuſa
tus eſt in multis apud tyberium.
Accuſatꝰ eſt a iudeis de violēta in
nocentum interfectione. Accuſa-
tus eſt etiam q̄ iudeis reclamanti
bus ponebat imagines gentiliuz Ex hi
in templo. Accuſatus eſt etiaz: q2 ſtorijs
pecuniam repoſitam in corbanaz ioſephi
redegerat in vſus ſuos: īde faciēs & alijs.
aqueductū in domum ſuam. Et ꝑ
his omnibus deportatꝰ eſt in exi-
lium lugduni vnde oriundus erat
vt ibi i opprobriū generis ſui mo
reretur. Uide quia muſac erat ar-
ca in qua reponebantur donaria
regum vel principum. Corbonam
in quo reponebantur donaria ſa-
cerdotuz ad reficienda ſartatecta
templi. Gazophilatium in quo re
ponebātur donaria tranſeūtium.

¶ Quis fuerit ſubſtitutus ꝓcura- Incidē
tor mortuo pilato. Capit. lviij. tia ſunt

Mortuo pilato ſubſtituit & de hi
vitellius fratrem ſuum ſtorijs
ꝓcuratorē iudee. Et vo ſūpta.
lēs placere iudeis ſatiſ
fecit voluntati eorū in quibuſdā.
ſcilicet de amotione cayphe & pro
motione filij āne: quia ad petitio
nem eorum amouit caypham a ſa
cerdotio: et ſubſtituit filium anne
qui iam mortuus erat reddiditq;
ei ſtolam ſcilicet illam ſolemnem
& antiquā quā debebat habere ſa
cerdos in poteſtate ſua: vt ea vte-
retur in feſtiuis diebus. Pilatus
vero tranſtulerat eam in domum
ſuam et cum in feſtiuis diebus ne
ceſſaria erat ſacerdoti nō poterat
eā habere niſi precio ꝓcedēte. Tē
pore tyberij mortuꝰ eſt philippꝰ
tetrarcha ituree & traconidis re
giōis fratē herodis tetrarche mor
tuus eſt etiam liſanias tetrarcha
abiline. Et ita vocabāt due tetrar
chie et aſpirabat herodes agrip- Incidē
pa ad alterum earum. tia ſūt

¶ De propoſito herodis non de
agrippe. Cap̄. lix. textu bi

Erat autem herodes agrip- blie.
pa vir magnanimus & belli
coſus ſed

ceſus ſed pauperib⁹ nepos hero
dis tetrarche ⁊ frater vxoris eius
herodiadis. Fuit eni filius ariſtobo
li filij magni herodis et ipſa filia
eiuſdē. Diſpoſuit ergo venire ro
mam ſi forte poſſet impetrare a ti
berio alteram tetrarchiam vacan
tium. Cumq͂ veniſſet romam vi
densq͂ eum tyberius militē ſtrenuiſ
ſimum retinuit eum ſecum. fecitq͂
adherere filio ſuo druſo: cui iā in
vita ſua ꝯſiderat imperium. Nec
eſt iſte druſus ille q̄ dormit mogū
tie. Erat autem herodes agrippa
vir magne liberalitatꝪ ⁊ vt ſibi cō
ciliaret animos romanorū multa
expendebat et multis debitis ſe
obligauerat ⁊ vt tradit ioſephus:
non fuit homo i quo mutabilitas
fortune adeo poſſet deprehendi.
Primo in hoc male ei contigit: qꝛ
mortuus eſt druſus filius tyberij.
de cui⁹ morte adeo inconſolabili
ter doluit tyberius: vt oēs a pſen
tia ſua amoueret qui familiariter
adheſerant druſo: ne reducerēt ei
ad memoriam mortē eius. Et con
pulſ⁹ eſt herodes agrippa redire
in iudeam ⁊ deſperans pre nimia
pauptate intrauit turrim: vt ibi af
ficeret ſe fame: et ita moreref. Qđ
ſignificauit vxor ſua ſorori ei⁹ he
rodiani vxori herodis tetrarche.
q̄ ſupplicauit viro ſuo vt reuoca-
retꝫ a turri: ⁊ daret ei neceſſaria.
Et addenit ei: ⁊ ſtatuit eū in tybe
riade ⁊ ibi aſſignauit ei domum ⁊
dedit ei neceſſaria vite. Et quadā (et ebrietate)
die cū eēt herodes tetrarcha i ty (ola ma)
beriade, et epularef. fact⁹ hilarior (la ꝯtin)
ſolito qꝛ incaluerat mero cepit im (gunt.)
properare herodi agrippe q̄ epula
batur cū eo beneficia que contule
rat ei. ſcilicetq͂ liberauerat eum a
peſte famis. Et doluit inde agrip
pa vltra modū ⁊ diſpoſuit iterum
redire ad tyberiū: ſi forte inueni
ret animū ei⁹ immutatū. Et in re-
ditu ei⁹ inuenit eū petronius vel
tyberi⁹ ⁊ honorifice recept⁹ eſt ab
eo ⁊ venit cum eo romam. Et cum
haberet tyberi⁹ duos nepotes al

hiſtoria

terū de filio druſo .i. tyberium. al
terū de fratre germanico ſcꝫ gaiū
volebat ſibi ſubſtituere filium filij
quia magis diligebat eum.

¶ De cauſa inuidie tyberij et he
rodis agrippe. Cap. lx.

Herodes autē agrippa ma (Incidē
gis diligebat gaium ⁊ fami tia.)
liarius adherebat ei: vñ ſibi ſuſci
tauit indignationem tyberij latē
tem quā nondum ei indicabat: ſꝫ
latens odiū in corde reſeruabat.
¶ Quadā autem die cum ſederet
agrippa in curru ſuo cum gaio le
uatis manibus in celum dicebat.
Utinā viderē mortē importuni ſe
nis et te dominum totius orbis q̄
idone⁹ es imperare vniuerſo orbi.
Hoc audiuit q̄ſpiā ſcꝫ auriga ipi⁹
agrippe qui poſt aliquot dies cū
dāno rerū agrippe aufugiens ca
ptus eſt ⁊ vinculatus. Et dum tra
heretur ad carcerē: petijt duci ad
imperatorem: dicens quia in aure
loquereſ ei quod eſſet ad eius vti
litatem. Et pſentatus eſt impera-
tori: ⁊ dixit ei conſulto qꝛ ſic opta
uerat agrippa mortē eius ⁊ domi
num gaij. Tiberius autē non mul
tum curabat verba vinculatorū ⁊
detruſus eſt ille in carcerē. Et cū
ſepe iſtaret agrippa vt indicaref
et occideretur reſpondit tiberius.
Frater ſufficit tibi q͂ vinculatus
eſt. ⁊ ita differebat. oīa vt refert (Joſephus.)
ioſeph⁹ in oib⁹ negotijs ſuis mo
roſus erat. Unde cum ſtatueret ꝓ
curatores in prouincijs vix aut nū
q͂ mutabat eos. Et cū ſepius que
ſitū eſſet ab eo quare ſcꝫ non mu
taret procuratores reſpondit ſe i (Nota
hoc pcere plebecule. Scienteseni miſeria
procuratores: ſe ad modicū habe huius
re ꝓcurationē: emūgūt vſq͂ ad ſan mūdi.)
guinem. et tāto dominanf graui⁹
quāto breuius: ⁊ q̄ recentes ſuper
ueniunt diſſipāt quicq̄d inueniūt.
Quod oſtendit eis exemplo cuiuſ
dam vulnerati: qui cū iaceret i via
⁊ non amoueret multitudinē mu
ſcarum a vulnere ſuo: venienſq͂ alter
putauit: q͂ hoc omitteret ex imbe

Scolaſtica. h cilitate

ciuitate? abegit muſcaſq̄ operue-
rant oculꝰ. Ad quem ille. Male fe
ciſti mihi quia muſce quas amoui
ſti iā plene erāt ſanguine ⁊ parciꝰ
moleſtabant me que autē recētes
ſupuenīēt acriꝰ pūgēt me. Sic ꝑ-
curatores vł officiales recēter ſub
ſtituti acriꝰ deſeuiūt in ſubditos.

¶ In q̄ herodes offendit tiberiū.
Capitulum. lxi.

Incidē tia ſūt. Cum quadā die more ſolito
citaret agrippa tiberiū vt
traheret auriga eiꝰ de carcere. Re
ſpōdit tiberiꝰ: idipſm ei nō expedi
re cū in preſentia ipſius vellet eū
vinculatus accuſare. Et cū in nul
lo ſibi conſciꝰ eſſet agrippa teſta-
tus eſt ſe velle vt extraheretur et
accuſaret euz. Eductus ille de car
cere arguit eū de crimine leſe ma-
ieſtatis quia orauerat mortem im
peratoris. Tunc ait tiberius car-
cerario. Liga hunc. Intellexit car
cerarius hoc preceptuz eſſe de eo
qui eductus fuerat ⁊ ligatū retru
ſit in carcerem. Quadam autē die
cum deambularet tiberius in hip
podromo id eſt in circo equoruz:
⁊ teneret agrippam per manū vo
cato carcerario dixit ei. Liga hūc.
Et miratus eſt ille ⁊ vniuerſi ꝙ ꝓ
ciperet agrippam ligari: cum pur
puratꝰ incederet ⁊ quia erat de re
gio ſemine. Cuz autem duceretur
Fortuͤe rota h̄ eſt. agrippa ad carcerem: patiebatur
ſitim intollerabilem quia ſplendi
de comederat et forte occurrit ei
portitor aque ⁊ dedit ei bibere. Et
poſtq̄ refocillatus eſt ꝓmiſit ei ꝙ
in proximo remuneraret euz in re
gno gaij: ꝯfidēs ꝙ in ꝓximo gaiꝰ
eſſet regnaturus. et poſitus eſt in
carcerem. Et dum quadam die in
carcere manens ſtaret innixus ar
bori: cuiꝰ frōdibꝰ iſidebat bubo ac
ceſſit ad eūvnꝰ de cōcaptiuis: ⁊ lo
cutꝰ ē ei. Noli inq̄t eſtimare ꝙ adu
lando loquar tibi: cū ſis concapti
uus meꝰ. Uolo enim indicare tibi
quod indicauerunt mihi dij. Erat
Mira ʒ certe. autem peritus in augurijs. Cito
inquit liberaberis a carcere ⁊ intā
tum ſublimaberis vt etiam inui-
deant tibi omnes amici tui et noti
⁊ in hac proſperitate morieris: re
linquēs bona tua filijs tuis. Quā
cito autem huius generis alitem
videris amplius ſuper te ſcio q̄
quinta die morieris.

¶ Quomodo liberatus eſt hero-
des in morte tyberij. Cap. lxij. Incidē tia ſunt ⁊ nō de biblia.

Cum autem eſſet he
rodes i carcere: de-
ferebat ei honorem
dominꝰ carceris ſci
ens eum eſſe virum
nobilem et familia-
rem gaij et ſuſtinebat tanq̄ igno
rans multas commoditates ſibi
fieri in carcere ab amicis ſuis: et
fuit in carcere per ſex mēſes. Poſt Tiberiꝰ moritꝫ pmiſſo ſub-ſtituto gaio ſi lio in regnū.
ea cum eſſet tyberius apud cam-
pas cepit infirmari infirmitate
qua poſtea mortuus eſt. Et ſi in
chronicis alibi legatur mortuus.
nō eſt curandum vbi mortuus ſit.
Uidens autem ſe moriturum: con
uocatis nobilibus imperij ſui et
duobus nepotibus gaio ⁊ tiberio
ſtatuit vt in craſtino ſubſtitueret
ſibi ſucceſſorem. Sed prius voluit
conſulere mentem deorum ⁊ ora-
uit deos ſuos vt intimarent ei quē
nepotum ſuorum vellent ei ſubſti
tui in imperio. Et ſtatuit apud ſe
vt illum qui prius veniret ad eum
in craſtino conſtitueret imperato
rem vt ita quaſi per ſortē eligeret
⁊ tū ſignificauit tiberio vt prior ve
niret. Qui mane noluit venire niſi
pranſus. Et cuz mitteret tiberius
nuncios ad nepotes ſuos non in
uenerunt niſi gaium. Et venit ga-
ius prior ad tiberium. Quem vi-
dēs tiberius fleuit amare: dolens
quia alter non venerat quem vo-
lebat ſubſtituere: q̄ tenerius euz
diligebat: ſed diſſimulabat. Et lo
cutus eſt ad eum tiberius. Fili tu
ſuccedes mihi i imperio: quod po
tius debebatur tiberio: quaſi iure
hereditario tanq̄ filio filij. Sed
ego video te vtilem imperio: ⁊ ꝯno
ui mentes deorum. Caue ergo ne
moleſtes

moleſtes eum:ſʒ ſemper habeas
eum tanꝙ fratrem. Satage vt ne
gocia imperij ſapiēter diſponas
ꝛ exequias funeris mei imperiali
honore perficias. Et conuocatis
nobilibus:denuntiauit euʒ impe=
ratorem:ꝛ mortuus eſt. Et ſtatim
aliquantulū inſonuit fama in ci=
uitate romana de morte tiberij: ꝛ
venit quidaʒ hebreus amicus he
rodis agrippe ad carcerem: ꝛ he
braice dixit ei. Mortuus eſt leo.
¶ Et cepit agrippa mirabiliter
gratulari:adeo vt quereret ab eo
dn̄s carceris q̄ eēt cauſa tāte exul
tationis. Et cōfeſſus eſt:quia ille
ſignificauerat ei hebraice morteʒ
tiberij. Et ſtatim dn̄s carceris li=
berauit eū:ꝛ ſtatuit ſibi collatera
lem in mēſa. In craſtino inſonue=
rūt alij rumores:ſcilicet ꝙ tiberi⁹
conualuerat: ꝛ tertia die romam
vēturus erat. Tūc arguit eū dn̄s
carceris quia deceperat eū timēs
ne in caput eius redundaret ꝙ li
berauit eū:ꝛ mirabiliter verbera
uit eum:ꝛ retruſit eum in carcerē.
Poſtea increbruerunt certi rumo
res de morte tiberij ꝛ ſubſtitutio
ne gaij. Et venit gaius romam: ꝛ
ſepeliuit tiberium honorifice ꝛ ip
ſa die voluit liberare agrippā ſʒ
diſſuaſum eſt ei:ne videretur fa=
cta tiberij ſubito in irritum velle
reuocare. Poſtea per aliquotdies
liberauit eum ꝛ ſublimauit eum
et dedit ei duas tetrarchias.ſ.te=
trarchiā philippi qui erat tetrar=
cha ituree ꝛ traconitidis regiōis:
ꝛ tetrarchiā liſanie q̄ erat tetrar=
cha abiline:ꝛ impoſuit ei diade=
ma:ꝛ ſublimatum in regem remi
ſit in iudeam ꝛ inuiderunt ei oēs
propinq̄ ei⁹:ꝛetiā ſoror eius hero=
dias. q̄ miſerata fuit infelici/ mō
Sub lis mis ſui diā ſemper paſcitur. — inuidit felici:ꝓcipue qꝛ habebat
nomē regis:qꝛ vir ſuus erat ma=
ior nati filius magni herodis: et
nunꝙ meruit rex appellari:ſed te
trarcha. Perſuadebat itaꝙ viro
ſuo de die in diē vt iret romā:ꝛ ſa
tageret oībus modis vt ſibi cōpa
raret nomē regis. At ille malebat
eē in ocio:quia opulētus erat va=
de ſepe vxor exaſperata dicebat.
Pereāt opes tue:quia magis dili
gis opes ꝙ honores. Tandem vi
ctus inſtātia vxoris iuit ad gaiuʒ
cum magno apparatu:ꝛ ipſa cuʒ
eo:ꝛ inuenerunt gaium baiis. He=
rodes auteʒ agrippa qui preſens
erat ꝙ non pro bono ſuo iſſent:di
ſpoſuit ire poſt eos:ſed ꝓmiſit nū
tium quendā familiarem ſuum ꝛ
amiciſſimum gaio:per quem dire
xit epiſtolam gaio:in qua ꝯtineba
tur:quia herodes tetrarcha etiaʒ
viuente tiberio firmauerat amici
tiam cum rege parthorū:vt eſſet
rebellis romano imperio ꝛ in ar=
gumentum huius rei ſignificauit
ei:quia in ciuitatib⁹ ſuis habebat
arma que ſufficerēt ſeptuaginta
milibus armatorum.
¶ Qd̄ gaius mandauit ſtatuam
ſuam erigi in templo. Capi. lxiij.
Umꝙ veniſſet hero= Incidē
des tetrarcha ꝛ he= tia nō ē
rodias vxor ſua ad biblia.
gaiuʒ:ꝛ ſatis hono=
rifice accepiſſet eos
ſuperuenit nuntius
herodis agrippe:ꝛ porrexit epi=
ſtolā gaio ex ꝑte herodis agrip=
pe. Perlecta epiſtola:gaius quaſi
aliunde recipiens cepit inquirere
de ſtatu herodis tetrarche:et in=
ter cetera queſiuit ab eo vtrum in
ciuitatibus ſuis tanta copia eſſet
armorūʒ quantam ipſe audierat:
ꝛ nō negauit. Et tūc credēs gai⁹
verū eſſe quod ſignificauerat ei
herodes agrippa:relegauit eū in
exiliuʒ:vxori autem ſue quia erat
ſoror herodis agrippe quā maxi
me diligebat:dedit libertatem re
deūdi vt haberet terram ſuam.
Ipſa autem comitata eſt virū in
exilium dicens:quia non dimitte Uerus
ret eum in aduerſis:cui cōmuni= amicus
cauerat in proſperis:ꝛ deportati ſemper
ſunt in exiliū lugdunū:vbi poſtea diligit.
miſerabiliter mortui ſunt. Et de=
dit gaius gallileaʒ quā habuerat

herodes tetrarcha herodi agrip
De mo pe:⁊ ita habuit tres tetrachias.
ribus ¶ Fuit autẽ gaius in initio impe-
gaij. rij ſui p biennuū ſatis manſuetus
poſtea euanuit cor ei⁹ in elationẽ
⁊ in tantā prorupit veſaniā: vt ab
vniuerſis hominibus imperij ſui
vellet coli tanq̈ deus:⁊ dicebat ſe
fratrẽ eſſe iouis. Uñ etiā filiā vni
cā quā habuit ponebat inter ge-
nua iouis: vt ita quaſi xdis vtriq̈
videret: poſtq̈ egreſſa fuerat de
genib⁹ iouis. Miſit ergo imaginẽ
ſuā p vniuerſum imperium ſub vt
oẽs adorarent eum:⁊ ſic fecerunt
oẽs exceptis iudeis. Uñ cū in ale-
xandria ciuitate orta eſſet ſeditio
inter iudeos ⁊ gentiles:⁊ veniſſet
vtraq̈ pars añ gaiū vt diſcuteret
controuerſia: inter ceteras allega
tiones quas habuerunt gentiles
contra iudeos obiecerunt eis: q̈
deū ſuū quẽ cõmuniter oẽs genti
les receperant ipſi inhonorabant
q: imaginẽ gaij nolebãt adorare.
Et tūc primo ſciuit gai⁹: q: iudei
non adorabant imagnẽ ſuā. Si-
gnificauit aūt petronio preſidi ſy
rie: vt ſtatuā ſuā poneret in tẽplo
in hieruſalẽ vt faciliꝰ reciperent
eā in circūſtantib⁹ ciuitatib⁹. Qꝺ
ſi forte iudei reclamarẽt: collectis
romanis legionib⁹ ītraret iudeā
⁊ nemini parceret man⁹ ei⁹. Colle
Conſtā cto ergo exercitu ītrauit petroni⁹
tia iu- iudeā ⁊ venerūt ad eū iudei ꝺ hie
deoꝝ. ruſalẽ cū amicꝭ herodis agrippe
q̄ erãt ꝑcordiales gaio:⁊ ſupplica
uerūt ei: ne ad hoc eos artaret q:
prius permitterent ſe occidi:⁊ pa
rabãt iugulos:⁊ dicebãt: q: nūq̈
ampli⁹ colerẽt terrā: vt ſic inedia
affecti morerent. Et rñdit petro-
nius: nõ de cõſilio ſuo hoc proceſ
ſiſſe: ſꝫ nõ audebat reſiſtere mãda
to impatoris. Uidẽs tñ q: grauẽ
iacturā incurreret gaius ſi amit-
teret tributa toti⁹ iudee ꝓmiſit q:
opponeret ſe gaio pro eis: ⁊ miſit
epiſtolā ſuā gaio p viros honora
tos vt deſiſteret ab hoc mãdato.
Qui cū veniſſent ad gaiū nõ auſi

ſūt pñtare ſe cõſpectui ei⁹: ſꝫ acceſ
ſerūt ad herodẽ agrippam vt ſub
ueniret iudeis: quia vna de tetrar
chijs ſuis: ſcꝫ galilea ꝯ iudea erat.
¶ De morte gaij īpatoris. c. lxiiij.
Tunc herodes inuitauit gaiū Profe-
in craſtino vt comederet cū cutio
eo. Et cū in craſtino eſſet in cõui- hiſtorie
uio admiratus eſt delitias conui-
uij. Et cepit memorari gaius quā-
ta fuerat paſſus pro eo herodes:
ſcꝫ vincula tyberij:⁊ alia multa:⁊
precepit ei vt peteret q̈cq̈d vellet.
At ille rñdit ei ſufficere ſibi grām
ſuā. Et cū ille iſtaret vt aliq̈d pe-
teret petijt ne poneret ſtatuā ſuā
in tẽplo: in hieruſalẽ. Et irat⁹ eſt
gaius: tñ cõſiderauit animoſitatẽ
agrippe: q: noluerat petere opes
vel honores: acquieuit ei: et ſcri-
pſit petronio in hūc modū. Si nõ
dū poſita eſt ſtatua ī tẽplo nõ eſt Dolus
neceſſe vt ponat. Et ſic nõ eſt poſi gaij.
ta eius ſtatua in tẽplo. ¶ Poſtea
reſipiſcens gaius reſcripſit petro
nio in hunc modū. Quia cõtẽpſi-
ſti mandatū imperatoris: ⁊ poti⁹
dilexiſti munera iudeorū: elige ti-
bi genus mortis qꝺ vis vt diſcãt
oẽs nõ eſſe tutū obuiare mãdato
imperatoris. Sed deo ꝓcurante Mors
ita factū eſt vt pri⁹ audiret famã gaij.
mortis ei⁹ q̈ videret nūtios hui⁹
legatiõis. Cū em̄ eſſet rome ⁊ re
diret a ludis circẽſibus: cõſilio ſe
natorū interfect⁹ eſt a ducibus:⁊
orta eſt in ciuitate diſſentio inter
curiā ⁊ milites et pplm. Curia di
cebant ſenatores ⁊ viri cõſulares
id eſt: q̄ de genere ꝯſulū: vel digni
vt fierẽt ꝯſules. Q: ergo viderunt
ſenatores ſeuiciā īpatoris ⁊ in-
cõmoda q̄ ide cõtigerãt reipubli
ce: voluerūt penit⁹ extirpare im-
periū īpatoris ab vrbe ⁊ volue
rūt eā redigere ad antiquū ſtatū:
in quo erat añ iuliū ceſarẽ vt eẽt
regimen ciuitatis in arbitrio ꝯſu
lū ⁊ ſenatoꝝ. E cõtra milites ⁊ ppl's
timẽtes auaritiā ſenatoꝝ: ⁊ amã
tes donatiua imperatorū: conſti
tuerūt imperatorẽ claudiū auūcu

lum

lū gaū virum manſuetū ⁊ pium.

¶ De eodem. Cap. lxv.

Tunc venit herodes agrippa ad ſenatores duces ſecū de nobilioribus qui erāt in curia: ſimulās ſe fauere parti eorū: cū haberet eos exoſos propter mortem gaij. Cōſuluit ergo eis vt ſignificarent claudio ne moueret ſciſma in ciuitate: ſꝫ deſiſteret ab hoc incepto. Et ſenatores rogauerūt herodē vt pgeret cū eis ad claudiū. Et pfeſſus eſt ſe libēter fungi hac legatiōe. Et miſſus eſt ad claudiū cū alijs. Et eis audiētib⁹ dixit ei qđ dixerat corā ſenatorib⁹: ꝙ vellet claudi⁹ deſiſtere ab īcepto. In aure aūt dixit claudio vt nō deſiſteret ab incepto: qꝛ ipſe ſatageret vt maior pars nobiliū faueret pti eius: ⁊ renūtiauit ſenatorib⁹ ꝙ nollet claudi⁹ deſiſtere ab incepto: et cepit eis pſuadere ne cōtra irēt: qꝛ nō poſſent īpedire. Et allexit quoſdā: ⁊ tandē oēs ⁊ ita ſine contradictione fact⁹ eſt claudi⁹ imperator. Et ad pſuaſionē herodis agrippe oēs occiſi ſunt q̄ cōſenſerāt ī mortem gaij. Et petijt ab eo herodes agrippa: vt decretū gaij de ſtatua ſua adorāda reuocaret ī irritū. qꝛ impiū erat. Et adquieuit ei ⁊ pcepit ei vt ep̄le reuocatiōis p ſingulas ciuitates iudee ponerent ī loco eminēti vt viderent ab oibus.

Nota dolum herodꝫ agrippe ſed bonuz.

¶ Quō occiſo iacobo voluit apphendere petrum. Cap. lxvi.

Poſtea voluit herodes accipere licentiā a claudio ⁊ redire ad ppria: ⁊ tunc claudi⁹ dedit ei quartā tetrarchiam: ſcilicet iudeā: et ita ſublimatus rediit ad propria. Et venit primo in iudeā ⁊ honorifice ſuſcept⁹ eſt a iudeis qꝛ in multis iuuerat eos. Et cū ppe eſſent dies azymorum venit in hieruſalē añ diē feſtū vt purificaret ⁊ mundus intereſſet diei feſto. Et añ dies azymoꝝ occidit iacobū fratrē ioānis poſtea in diebus azymoꝝ vidēsqꝫ placeret iudeis appoſuit vt appꝛehenderet ⁊ petrum.

A Act. 12

¶ De iacobo aūt refert clemēs alexandrin⁹: qꝛ cū detruſus eſſet in carcerē: nocte cōuertit ad fidē cuſtodē ſuū: ⁊ in craſtino confeſſus eſt ſe eſſe chriſtianū. Et cuꝫ ambo traherent ad martyriū dixit iacobo. Pater da mihi remiſſionem. At ille parū deliberans ait. Pax tibi. Et oſculatus eſt eum: et ſimul ambo capite truncati ſunt. Petrū aūt apphēſum miſit herodes in carcerē: qꝛ ī dieb⁹ azymorū nō licebat aliquē occidere ⁊ preter cuſtodes carceris tradidit cuꝫ cuſtodiendū quatuor quaternionib⁹ militū volēs poſt paſcha pducere eū populo: vt ipſe popul⁹ occideret eū: nō ipſe herodes vt iacobū: qꝛ magis videbat eis glioſum ſi ipſi occiderēt eū: quia erat princeps apoſtolorum.

Nota Jacobo more.

¶ Quō liberatus eſt petr⁹ de manu herodis. Cap. lxvij.

A Act. xij

Cum aūt in craſtino pducturus eū eēt herodes populo ipſa nocte erat petrus dormiēs inter duos milites vinct⁹ catenis duab⁹ q̄ adhuc rome eē dicūtur ⁊ cuſtodes iacētes añ oſtiū cuſtodiebant carcerē. Et ecce angel⁹ dñi aſtitit: ⁊ lumen refulgit in habitaculo carceris: ⁊ miraculoſe factū eſt vt ſolus petrus videret lumē: percuſſoqꝫ latere petri excitauit eū dicens. Surge velociter. Et ſtatim ceciderunt catene due de manib⁹ ei⁹: q̄ adhuc rome eſſe phibent. Et dixit angelus ad eū. Precingere ⁊ calcia te caligis tuis. Depoſuerat eñ cingulū pꝑter moleſtiam carceris vt tunica circa pedes demiſſa temperaret frig⁹ noctis. In quo datū eſt exēplū ſcti⁹ viris: q ī anguſtijs lꝫ aliqđ relaxare de rigore ordis. ¶ Legim⁹ eñ apoſtolos ⁊ pphetas duris cingulis vſos pꝑter afflictionē carnis et petrū ad tps depoſuiſſe cingulū p moleſtiis carceris. Et fecit petrus iuxta mādatū angeli: ⁊ addidit angel⁹. Circūda tibi veſtimētū tuum et ſequere me. Et exiens ſe-

quedaſ eum: ⁊ neſciebat: qꝛ verū eſt qḋ fiebat per angelū. id eſt nō putabat hoc in rei veritate fieri: ſꝫ imaginaria viſione oſtendi. Unde ſequiť. Exiſtimabat viſum videre ⁊ hoc ſibi oſtenſum imaginaria viſione. Trāſeuntes aūt primā cuſtodiā id eſt cuſtodes carceris cuſtodie deputatos ⁊ ſecundā. id eſt duos quaterniones. Uel primā cuſtodiā id eſt primū quaternionem cū ſuis: venerunt ad portā ferreā q̄ ducit ad ciuitatē: q̄ putať fuiſſe in atrio carceris. Carcer eñ habebat atriū: ⁊ erat in exteriori parte ciuitatis ſiue extra ciuitatē: ⁊ vltro apta eſt eis. Et exeūtes ꝓceſſerūt in vicū vnum ⁊ cōtinuo diſceſſit angelus ab eo vt ſciret ſe in rei veritate de carcere eductū: q̄ putabat ſibi hoc imaginarie oſtenſum. Et tūc ad ſe reuerſus: id eſt ad mētē ſuā: qꝛ fuerat in maximo ſtupore: dixit. Nunc ſcio vere qꝛ miſit dñs angelū ſuū ⁊ eripuit me de manu herodis et de omni expectatione plebis iudeorum. Et conſiderans vbi eſſet venit ad domū marie matris ioannis qui cognominabatur marcus non euangeliſta: vbi erāt multi congregati cauſa orationis vt orarēt pro petro. Et cum pulſaret petrus ad ianuam: egreſſa eſt puella ad vidēdum nomine rode. Et vt cognouit vocem petri pre gaudio non aperuit ianuā: ſed recurrens nunciauit petrū ſtare ad ianuā. Et dixerunt illam inſanire ſcientes petrum incarceratū eſſe. Illa autem affirmabat rem ſe ſic habere. Alij autem ex eis dicebāt angelus petri eſt. Super quem locum dicit hieronymus. Tantā dignitatem eſſe animarum: vt vnaqueq; ab ortu natiuitatis ſue habeat angelū ſibi in cuſtodiam deputatum. Petrus autem perſeuerāter pulſabat. Et cū aperuiſſent viderūt eū ⁊ obſtupuerūt. Et innuit eis manu vt tacerēt vt ſub ſilētio miraculū viderēt vel audirēt. Uel forte ſcꝫ: ne clamore gaudētiū aduētus eiꝰ in ciuitatē ꝑpalareť. Et narrauit quō eduxit eū dñs de carcere: ⁊ ait. Nunciate hoc iacobo et fratribꝰ: ſcꝫ iacobo alphei epiſcopo hieroſolymoꝝ: qꝛ alter iā fuerat decollatꝰ ab herode. Et egreſſus eadē illa nocte abijt in aliū locum timore herodis ⁊ iudeorum.

¶ De morte herodis. Cap. lxviij.

Craſtina autem die poſt eductionē petri de carcere erat non parua perturbatio inter milites ⁊ cuſtodes quidnā eſſet factū de petro. C Act. 12
Ubi apparet: qꝛ clauſum reliquerat carcerē alioquin nō eēt ambiguū eū euaſiſſe. Herodes autē cū requiſiſſet eū ⁊ nō inueniſſet: diligenter inquirens de cuſtodibus vtrū noſſent quidnā factū eſſet de eo iuſſit eos adduci ad ſe vt vindicaret in eos. nō tñ vindicauit dño ꝓcurante: vt ſolutio petri nulli noceret. Imminente eñ negotio: herodes deſcēdit a iudea in ceſareā paleſtine propinquā tyro et ſidoni: vt noceret tyrijs ⁊ ſidonijs qbꝰ iratus erat. Quod audiētes tyrij ⁊ ſydonij: venerūt ad blaſtū q̄ erat cubicularius herodis ⁊ cuſtos theſauroꝝ eiꝰ: qꝛ erat amicꝰ eoꝝ ⁊ patronus. ⁊ eo interprete recōciliati ſunt herodi. Non enim poterant ſuſtinere inimicitias regis tam vicini. Sequēti autem die herodes veſtitus veſte regali ſedebat pro tribunali apud eos: ⁊ cōcionabatur ad eos blandiens eis. Populus autem acclamabat dei voces ⁊ non hominis: id eſt exhibebant ei laudes deo debitas et non homini. Et dum adulatorijs fauoribus demulcereť: ⁊ oblatos ſibi diuinos honores non reſpueret: reſpiciens ſupra ſe vidit imminentem ⁊ inſiſtentem capiti ſuo in funiculo angelum. i. bubonem mortem eius prime nuncium: et tunc vt tradit ioſephus inclinauit ſe ad eos qui ſibi applaudebāt: ⁊ dixit eis. En ego deus veſter morior. Sciebat enim iuxta quod dixerat ei augur: cū trahereť ad carcerem

Herodes. Agrippa moritur.

ſe inſtra

ſe infra q̄nq; dies poſt viſionē bu
D don's mortuū. Et cōfeſtī vt ha
Act. 12 betur in hiſtoria pcuſſit eū angelus
dñi.i.facta eſt ſup eū vindicta dei
qꝛ per quinq; dies ventris dolore
cruciatus eſt ⁊ corrodebāt vermes
viſcera eius: et ita paulatim con
ſumptus a vermibus expirauit.
¶ De agripha. Capi.lxix.
Reliquit aūt filiū q̄ dictus eſt
Iudicēs agrippa nō cognoiat' hero
des: q̄ adhuc rome erat: nec hūit
totū regnū pr̄is ſꝫ partē. habuit
aūt terrā duarū tribuū ⁊ dimidie
vltra iordanē. Un̄ legit' qꝛ fideles
in iudea iminēte euerſione hie
ruſalē: ad admonitionē angeli ſe
ceſſerunt in regnū agrippe iſtius
ſcilicet filij herodis agrippe.
¶ Reditus hiſtorie ad ordinem
ſuum. Capitulum.lxx.
D Et tunc redit hiſtoria ad or
Ā.11. dinē ſuū: ⁊ ɔtinuat' ei qđ ſu
pra dictū eſt: collectā factā a fide
lib' antiochie miſſam panp[er]ib' in
hierl'ꝫ p barnabā ⁊ ſaulū qđ eīn in
terſertū eſt de herode: de morte ia
cobi: de incarceratiōe ⁊ liberatiōe
petri quaſi incidēs fuit. Proſequi
D tur ergo de reditu barnabe ⁊ ſauli
Act.12. a hieroſolymis hiſtoria i hūc mo
dū. Uerbū dñi creſcebat et multi
plicabat'. Barnabas aūt ⁊ ſaulus
reuerſi ſunt ab hieroſolymis aſ
ſumpto ſecū ioāne q̄ cognoiabat'
marcus poſt expletū miniſterium.
A ¶ Erāt aūt in eccl'ia q̄ erat antio
Act.13. chie pter eos q̄ venerāt ab hiero
ſolymis pphete ⁊ doctores: inter
quos erat ſimon qui vocabat' ni
ger: ⁊ luci' cirenēſis: ⁊ manahen q̄
erat herodis tetrarche collecta
neus.i.eodē cū illo lacte nutrit'.
Et pñt ijdē accipi pphete docto
res. Uel pōt ita diſtīgui. Prophe
te de futuris: ⁊ doctores de prete
ritis. Et vide qꝛ iſte ſimon dict' eſt
de colore niger ſi ſit latinum voca
bulū: vel ſi eſt hebreū dict' eſt ni
ger quaſi aſcēdēs de vtute ad vir
tutē. Niger eſt hebreū: ⁊ interp̄ta
tur aſcendēs. Miniſtrantib' autē

illis dño et ieiunantibus: dixit eis
ſpūſſanctus. Segregate mihi bar
nabā ⁊ paulū in op' ad qđ aſſūm
pſi eos. Qui audito ɔſilio ſpūſſan
cti remiſerunt ſaulū ⁊ barnabā in
hieruſalē ad petrū ⁊ iacobū ⁊ ioā
nē q̄ erāt ibi. Qui gauiſi ſunt au
dito mādato dñi vel ſpūſſancti: et
ieiunātes ⁊ orantes impoſuerunt
eis manus in modū ordināDorū.
Utrū aūt pter impoſitionē manuū
aliā ordinis ſolēnitatē circa eos
celebrauerunt incertū eſt. Nec de
ordinatiōe apoſtolorū aliq̄d legit'
vel q' dñs eis impoſuerit manus.
De petro tñ certū habet' q' antio
chie miſſam celebrauerit. Sed po
tuit apl's p ordinatione ſufficere
qđ dictum eſt eis a dño. hoc facite
in meā cōmemorationē. Et lꝫ non
interfuerit barnabas ⁊ paulus: tñ
qꝛ poſtea electi ſunt ad apoſtola
tū cōſilio ſpūſſancti: forſan in hoc
cū alijs fuerūt pˀuilegiati: nec alis
ſolēnitas ordinatiōis circa eos ce
lebrata eſt. Multi in primitiua ec
cleſia ſine hac ſolēnitate ordina
tionis ad ſacerdotiū pmoti ſunt:
⁊ multi laici ſine diacōio ⁊ pcedē
tibus ordinibus ſacerdotes facti
ſunt. Et impōnētes eis manus di
miſerunt eos. Et ipſi quidē miſſi a
ſpūſancto eodē duce itineris q̄ ſe
parauerat eos a ceteris: abierunt
ſeleuciā: ⁊ inde nauigauerunt cy
prū. Et cū veniſſent ſalaminā p̄di
cabant vbū dei in ſynagogis iu
deorū pter reuerentiā ſine duris
ciam eorū: ⁊ habebant ſecū in mi
niſterio p̄dicationis ioannem qui
cognominabatur marcus.
¶ Quod paulus ⁊ barnabas cō
uerterūt Sergium proconſulem.
Capitulum.lxxi.
Et cū pambulaſſent vniuer A
ſam inſulā cyprum ſcilicet Act.13.
vſq; paphū inuenerūt quē
dam virum magum pſeudopro
phetam iudeū: cui nomē erat ba
rieu: q̄ erat cum ſergio paulo viro
prudēte q̄ erat hō magne digni
tis. Erat enim proconſul: ad eſt ſe
ly iiij cundus

eund' a cõſule. Hic accerſitis bar=
naba ⁊ paulo deſiderabat audire
ṽbuȝ dei: tñ reſiſtebat eis elimas
mag'. Et vide qȝ alteꝝ eſt īterp̄ta
tio alteri'. Elimas em̄ interp̄tatur
magus ⁊ ſic nomē cõe maleficoꝝ
appropriatū eſt iſti. Saul' autē q̄
⁊ paulus replet' ſpūſancto intuēs
eū dixit. O plene oī dolo ⁊ oī fal
lacia. fili diaboli: inimice oīs iuſti=
Nota. cie: nō deſinis ſubuertere vias dñi
rectas. ¶ Nota ꝙ dem̄ eſt ſaulus
q̄ ⁊ paulus. Tradūt em̄ ſancti ꝗ a
ſergio paulo ad fidē ꝯuerſo: dict'
eſt paulus. Uñ hic p̄mo fit mentio
Origenes. de noīe paulus ſolus origenes di
cit qȝ ſemꝑ fuerit binominus dict'
ſcȝ ſaulus ⁊ paulus. Uel in apoſto
latus acceptiōe primo ſortitus eſt
hoc nomē: vt q̄ primo a ſaule pſe=
cutore dicebat ſaulus de ſupbo fa
ctus humilis p̄ ſaulo dict' eſt pau
lus: quaſi modicus ⁊ humilis. Uñ
quaſi nomē ſuū interp̄tando. dicit
ſe minimū apoſtoloꝝ. Uidet autē
xiiij. anno a paſſiōe dñi pmot' ad
apoſtolatū cū barnaba: ⁊ ſortitus
pauli vocabulū. et. xiiij. pfect' eſt
ad magiſteriū gentium. Cui ſatis
eccleſiaſtica hiſtoria concordat: vbi
legitur preceptū apoſtolis eſſe: vt
poſt paſſionē p̄ duodecim annos
p̄dicarent in iudea. Tertio aūt de
cimo anno ceperūt paulatiȝ tranſi
re ad gētes: nōduȝ tñ ex toto poſt
eā oīno exierunt de ſinib' iudee: ⁊
nūc inquit: Ecce man' dñi ſup te. i.
vindicta dei exercebit in te. Eris
em̄ cecus lumine capitis: ſicut ce=
cus es lumine mētis: nō videns ad
tp̄s ſolē materialē: qȝ nō vides ſo
lē iuſtitie p̄ fidē. Et cōfeſtiȝ cecidit
in eū caligo ⁊ tenebre: ⁊ circuiens.
id eſt in modū ceci in circuitu ſe ver=
tens q̄rebat q̄ manū ei daret vt du
ceret eum. Et ſtatim pconſul viſo
miraculo credidit admirans ſu=
per doctrina domini.

¶ De diſceſſu Joannis ab eis.
Capitulum. lxxij.

B. C. Act. 13. Cum a aūt papho nauigaſſet
paulus ⁊ barnabas cū eo ve
nerunt pgen ciuitatē pamphilie: ⁊
tūc ioānes diſcedēs ab eis reuer=
ſus eſt hyeroſolymā vñ venerat cū
eis. Et forte reprehenſibilis fuit cā
quare diſceſſit ab eis: ⁊ hec fuit cā
diſſidij inter paulū et barnabā de
qua habebis inferi'. Paulus vero ⁊
barnabas venerūt antiochiā piſi=
die. qd additū eſt ad differētiā al=
teri' antiochie: q̄ ſȝ antyochia ſy=
rie: que olim dicebat reblata: quā
nos adhuc vocam' antiochiā. Et
ingreſſi ſynagogā die ſabbati ſe=
derūt quaſi audituri legē nō p̄di=
caturi: poſt lectionē aūt leg's ⁊ p
phetaꝝ dixerunt ad eos pncipes
ſynagoge. Uiri fratres: ſi q̄s eſt in
vobis ſermo exhortatiōis dicite.

¶ De predicatione pauli ⁊ barna
ben in ſynagoga. Capi. lxxiij.

Surgēs aūt paul' ⁊ manu ſi
lētiū īdicēs aggreſſus eſt fa C Act. 13.
cere grādē ſermonē ī hoās
ab altiori. Uiri indt iſraelite ⁊ qui
timetis deum de gētibus audite.
Deus plebis iſrl' patres noſtros
elegit ⁊ exaltauit plebē cuȝ eſſent
incole in egypto ſeruiētes in luto
⁊ latere de qua eduxit eos in ma=
nu forti. Et quadragita annis ſu=
ſtinuit mores eoꝝ in deſerto: poſt
ea introducēs eos in terrā pmiſ=
ſam deſtruēs ſeptē gētes que ha=
bitabant in terra: ſorte diſtribuit
eis terrā quaſi poſt quadringen=
tos ⁊ quīquaginta annos. Et intelli=
gendū eſt a natiuitate yſaac vſqȝ
ad exitū iſrael de egypto fluxerūt
anni quadringēti quīqȝ. Poſtea cō
pletis. xl. annis in deſerto vſqȝ in
terrā chanaan diuiſa eſt terra. A
natiuitate ergo yſaac vſqȝ ad diui=
ſionem terre fluxerūt quadringē=
ti. l. anni. Et poſt quadringētos. l.
annos dedit dñs iudices populo
ſuo: ⁊ extunc fuit populus dei ſub
iudicib' vſqȝ ad tp̄s ſamuelis: ⁊ ex
inde poſtulauerūt regem: ⁊ dedit
eis ſaul/ q̄ regnauit ſup eos. xl. an
nis cōputatis ſimul annis ſamue
lis. Sic em̄ habet in chronicis he B
breoꝝ. Et eo ſublato de medio ſu 1. Re. 8

ſcitauit

ſcitauit eis dauid regem:cui teſti-
monium phibens ait. Inueni virum
ſm cor meū:ex cuius ſemine ſuſci-
tauit deus ieſum ſaluatorē iſrael
cuius aduentus fuit p̄o ioānes.

¶ Adhuc de eodē. Capitu.lxxiiij.

D Act.13. Uiri inquit frēs filij generis
abrahā:ꝛ q̄ inter vos de gēti
bus ſunt timētes deū:vobis ſpāli
ter verbū ſalutis hui⁹ miſſuz eſt.
Qui eni habitāt in hierlm ꝛ prin-
cipes eius hūc ignorātes eſſe Ie-
ſum:ignorātes etiā voces pphetā
ruz q̄ p omne ſabbatū legunt ad-
iudicantes eū morti: eas implene
rūt neſciētes. Deus vero ſuſcitauit
eū tertia die a mortuis:ꝛ viſus eſt
per.xl.dies his qui ſimul aſcende
runt cū eo de galilea in hierlm:q̄
vſq₃ nūc ſunt teſtes ei⁹ ad plebē.
Et nos vobis annūtiam⁹ eā que
ad patres noſtros repromiſſio fa-
cta:qm̄ hanc deus adimpleuit fi-
lijs veſtris reſuſcitās ieſuz. Notū
igit̄ ſit vobis viri fratres:q2 p hūc
vobis remiſſio peccatoꝝ annūn-
ciat̄:ab oībus.ſ.peccatis a quibus
nō potuiſtis in lege moyſi iuſtifi-
cari. Qui credit in hunc iuſtificat̄.
Uidete ne ſitis cōtemptores neve
niat ſup vos vindicta dei. que cō-
B minatur cōtemptorib⁹ in hūc mo-
abac.1 dū. Uidete ꝯtemptores ꝛ admira-
mini ꝛ diſpdimini.i. videntes ad-
mirabimini et diſpdimini: q2 op⁹
operor in dieb⁹ veſtris:qđ non cre
ditis.i.q2 nō creditis operi quod
operabor in diebus veſtris. id eſt
incarnationi.

¶ Quare tranſierunt ad gentes.
Capitulum.lxxv.

F Act.13. Exeuntib⁹ aūt illis rogabāt.
vt ſequēti ſabbato loquerē
adhuc in ſynagoga. Et cū egrede
rent̄ de ſynagoga multi iudeoꝝ:ꝛ
aduenaꝝ.i.gētiliū vel iudeoꝝ diſ
perſiōe venientiū ſecuti ſunt paulū
ꝛ barnabā: Sequenti vero ſabbato
pene vniuerſa ciuitas ꝯuenit/vt au
diret verbū dei. Cū videntes iudei re
pleti ſunt zelo inuidie:quo cōmo-
ti ceperunt ꝯdicere his q̄ dicebā
tur a paulo blaſphemātes. Blaſ-
phemus eni eſt q̄ ex inuidia oblo-
quit̄ veritati. Tūc repleti zelo dei
paulus ꝛ barnabas conſtanter di
xerūt vobis oportebat primū lo-
qui verbū dei iuxta verbū dn̄i: di-
cens. Nō ſum miſſus niſi ad oues
que perierūt domus iſrael. Sʒ q2
repellitis illud ꝛ indignos vos fa
citis:ecce conuertimur ad gentes. Nota.
¶ Et nota. cū hoc legat̄ hic dictū
a paulo ꝛ barnaba in antiochia p
ſidie que nō in iudea:eſt ſʒ in gre-
cia:in pleriſq₃ locis legit̄ dictū ab
apoſtolis i iudea.ſ.cū vellēt trāſ-
ire ad gentes poſtq₃ p.xij. annos
p̄dicatū eſt in iudea. Ecce non mo
ueat te:quia potuit vtrobiq₃ dici.
Sic eni p̄cepit nobis deus: poſui
te in lucē gentiū vt ſis eis in ſalu- B
tē vſq₃ ad extremū terre. Et ſunt i Eſa.49
Eſaia verba patris ad filiū. Ac ſi di
ceret pater filio. Miſi te vt poſt te-
nebras infidelitatis vſq₃ ad termi
nos terre gentib⁹ diſſeminares lu
cem veritatis. Secūdū ſpūaliter di-
ctū ſit chriſto:nō eſt ꝯtrariū q2 hic le-
git̄ dictuz paulo:q2 tanta eſt vnio
capitis ꝛ membroꝝ vt qđ dictum
eſt capiti membra dictū reputent
ſibi ſicut caput: xp̄s perſecutiones
membroꝝ reputat inflictas ſibi di-
cens. Saule ſaule quid me perſe-
queris.i.in membris meis.

¶ De recepta predicatione a gen
tibus. Capitulum.lxxvi.

Audientes autē gentes men B
tionē de ſalute ſua gauiſe Act.13.
ſūt ꝛ glificabāt deū. Et crediderūt
ex eis multi. Iudei tn̄ zelo et liuo-
re inuidie ſucceſſi ꝯcitabāt mulie-
res religioſas ꝛ primarios ciuita
tis:ꝛ excitabāt pſecutionē in pau-
lū ꝛ barnabā:ꝛ eiecerūt eos de fi-
nibus ſuis. At illi excuſſo pulue- C
re pedū:iuxta qđ preceperat dn̄s in mat.10
teſtimoniū illis: venerūt iconium B
¶ Et ingreſſi ciuitatē locuti ſunt mar.6.
i ſynagoga:ꝛ credidit coꝝ oīs mul A
titudo iudeoꝝ ꝛ grecoꝝ. Et demo Luc.9.
rati ſunt ibi multo tp̄e fiducialis- A
ter p̄dicātes:dn̄o p̄dicationē eoꝝ Act.14

miraculis ꝯfirmāte. Nonnulli tñ
de iudeis in incredulitate ꝑtina=
ces ſuſcitauerūt ⁊ ad iracundiā cō
citauerunt aīos gentiū aduerſus
credētes. Et diuiſa eſt ciuitas: qui=
buſdā fauentib⁹ iudeis aliis fauē
tibus aplis. Et cū fact⁹ eſſet impe=
tus gentiliū ⁊ iudeoꝝ cū principi
bus ſuis vt cōtumeliis afficerent
aplos: ⁊ lapidarēt. i. lapidib⁹ fuga
rent eos: cōfugerūt ad ciuitatem
licaonie. ſ. liſtrā ⁊ derbē. Et cū hic
dictū ſit venerūt liſtrā: iuxta cōſe=
quentiā ſermōis: l ſequēti vbi dr.
Erat quidā infirmus liſtris: poti⁹
dicendū fuit liſtre. Sed pōt nomē
ciuitatis multiplicē hr̄e declina=
tionem: vt dicat liſtra liſtre: vel li=
ſtre liſtraꝝ: vel liſtris indeclinabi=
Clau= le. Uñ ſequit. Et erat quidā vir li=
d⁹ ſana ſtris: qd̄ greco cōſonat vbi habet=
tur per paulus ⁊ barnabas morabant in
paulū. liſtris. Erat aūt vir iſte infirm⁹ pe
dibus: claudus ex vtero matris
ſue ⁊ ſedebat: quia nec ambulare
nec ſtare poterat: nec vnq̄ ambu=
lauerat: hic audiuit paulum loquē
tem. Quem intuitus paulus ⁊ vi=
dens ſpūſancto reuelāte: qz habe
ret fidē vt ſaluus fieret. i. tantā q̄
ad ſalutē ſufficeret. Uel videns qz
ſe ſaluādū crederet: dicit magna
voce. In nōie dñi nr̄i ieſu xp̄i ſur=
ge: ⁊ ſta ſup pedes tuos rect⁹. Et
ſtatim exiliit et ambulabat. Tur=
be aūt cū viderēt qd̄ fecerat pau=
lus: putabāt ipm ⁊ ſociū barnabā
deos eſſe: ⁊ in forma humana eis
apparuiſſe: ⁊ leuauerūt vocē dicē
tes. Dii ſilēs facti hoīb⁹ deſcende
Paul⁹ rūt ad nos: ⁊ vocabāt barnabā io
& Bar= uē qz ꝑpoꝛ eē videbat: paulū vo mer
nabas curiū q̄ ſemꝑ iuxta eoꝝ opinionē
eſtimā iouē comitabat: q̄ eloquēs ⁊ litera
tur dij. tus fuiſſe tradit: ⁊ facundiā hoīb⁹
ꝓſtare videbat. Uñ mercuri⁹ quaſi
medius currēs inter aures ⁊ lin=
guas a latinis dr: a grecis vo her
mes. i. interꝑs dicit. Sacerdos qz
iouis qui erat in ciuitate voluit ſa
crificare barnabe ⁊ ioui: afferens
tauros ad immolādū ⁊ coronas.
Uel ad ornandū facīē tēpli iuxta
ritū gentiliū: vel vt capitib⁹ eoꝝ
ſponerēt ad ornatū: aut ꝑ aliqua
alia cā vel religiōe nobis ignota.
Ut aūt audierūt paulus ⁊ barna=
bas. q̄ diuinos honores vellēt eis
exhibere: ſciderūt veſtimenta ſua
qd̄ ſemper faciebant iudei audita
blaſphemia in deū: ⁊ ꝓhibuerunt
ſibi talia exhiberi: dicentes ſe eſſe
hoīes mortales: q̄ poti⁹ venerāt vt
eos reuocarent ab idolatria: ⁊ vix
ſedauerunt turbas ne ſibi immo=
larent.

¶ De ꝑſecutione quā paſſi ſunt
Capitulum .lxxvij.

Demorantibus aūt eis ⁊ do D
centibus in liſtra ſuꝑuene= Act.14
rant ab iconio ⁊ antiochia iudei ⁊
ꝯcitatis turbis in ꝑſecutionē pau
li lapidabāt eū ⁊ eiecerūt eū quaſi
vile cadauer. Eſtimantes eū eſſe
mortuū. De qua lapidatiōe ad co
rinthios loquēs ait. Semel lapi= F
dat⁹ ſum: poſtea diſcipuli ei⁹ circū 2.cor.
dederūt illū aſſiſtētes ei: ⁊ reſpira 11.
uit: ⁊ neſciētib⁹ iudeis reportaue=
runt eū in ciuitatē ⁊ conualuit. Et
poſtera die ꝓfect⁹ eſt cū barnaba i
derbē: ⁊ ꝑdicauit ibi ſicut fecerat
in liſtra. Poſtremo redierūt ꝑ eaſ=
dē ciuitates ꝑ quas illo venerant
cōfirmātes frēs in fide: ⁊ cōſtituē
tes in magnis ciuitatibus ꝑſbite=
ros. i. epōs: qz eo tpe eodē nomie
cēſebant epi ⁊ pſbyteri. Et ꝑinde
ꝯſtituebāt ꝑ ſe epos: qz erant mi
graturi ⁊ incerti vtꝝ ad eos eſſent
ampli⁹ reuerſuri. Et cū redeuntes
trāſirēt liſtrā ⁊ iconiū venerūt ad
antiochiā piſidie. Et trāſeuntes
piſidiā venerunt in pamphiliā
regionē in qua eſt ciuitas pergen
in qua locuti ſunt verbū dei deſcē
derūt in italiā ciuitatē: ⁊ inde na=
uigauerunt antiochiā vnde prius
exierāt: ſegregati a ſpūſancto ad
predicationem euangelii.

¶ De queſtione circūciſionis de=
terminata. Capitulum .lxxviij.

Cumq̄ veniſſent antiochiā ⁊
cōgregaſſent fideles antio=
chie

chie non reuelauerunt eis quan-
ta fecerat deus per eos in gẽtib⁹
A ⁊ morati ſunt ibi non modico tem
Actu. pore cum diſcipulis. Et dū ibi mo
20. ram facerent deſcenderunt quidã
de iudea chriſtiani adhuc tamẽ iu
dazantes:⁊ fuerūt de ſecta phari
ſeorū. Facta eſt ergo non minima
ſeditio inter eos ⁊ paulū et barna
bam:qr p̄dicabant fidẽ abſq̃ lega
libus ad ſalutẽ nõ ſufficere. Et cõ-
ſentiebant eis multi veteri cõſue-
tudine imbuti. Et ſtatuerūt vt pro
hac lite dirimẽda aſcẽderent i hie
ruſalem ad maiores aplos. ſcz ad
B petrum ⁊ iacobum epm hieroſoly
Gala. 5 morum. Et aſcẽdit paulus cū bar
naba aſſumpto ⁊ tito: ſicut ipſe re
fert in epla ad galathas. Et q̃ de
ſcẽderant de iudea: aſcẽderunt cõ
tra eos quidam. ſ. de hereſi phari
ſeorum ad fidẽ cõuerſi. Qui cũ ve-
niſſent heroſolimã ⁊ eſſent i pre-
ſentia apoſtolorum petri ⁊ iacobi et
ſeniorum: ſurrexerūt cõtra paulū
⁊ barnabam dicẽtes. Oportet cir-
cũcidi fideles:⁊ ſeruare lege moy
ſi. Et audita vtriuſq̃ partis ſentẽ-
tiã cõuenerunt apli ⁊ ſeniores vt
diiudicarẽt ſuper hoc:⁊ poſt mul-
tam diſceptationẽ ⁊ inquiſitionem
factã iter aplos ⁊ ſeniores ſurgẽs
petrus rationabiliter oſtẽdit non
eſſe imponendū fidelib⁹ iugum le
gis: qr ipſe cõſilio dei baptizaue-
rat cornelium:⁊ gẽtibus predica-
uerat verbū euãgelij. ⁊ deus pre-
dicationem eius cõfirmauerat fide
mũdans corda eorum. ⁊ añteq̃ bapti
zarent viſibiliter mittens ſup eos
ſpm ſanctū: nec inducẽs eis obſer-
uãtiã legaliū. Quid igitur inquit
nũc tentatis imponere iugum ſup
ceruices diſcipulorū qđ neq̃ nos
neq̃ patres noſtri portare potui-
mus. Et ſtatim ceperūt paulus et
barnabas narrare q̃ta ſigna ⁊ p-
digia deus fecerat in gentibus p
eos:⁊ tacebat multitudo audiens
eos.

¶ De ſermone iacobi fratris dñi.
Capitulum. lxxix.

Et facto ſilentio locutus eſt D
iacob⁹ adherẽs v̄bo petri. Act. 15.
Uiri inqt fratres audite me. Si-
mon narrauit quẽadmodū deus
primū viſitauit gẽtes vocãs eos
ad fide:⁊ teſtimonia pphetarum.
Et inductis teſtimonijs diuerſorū
pphetarū: autoritate pontificali
ptulit diffinitiuam ſniam dicens.
Propterqđ ego iudico nõ inquie-
tari eos qui ex gentib⁹ cõuertunt
ad deū ſed cõſulo vt dirigam⁹ ad
eos eplam vt abſtineãt ſe ab ido-
latria ⁊ fornicatione ⁊ ſuffocato ⁊
ſanguine. Idolatria ſi quidem ex
gẽtibus maxime pullulauerat for
nicatio quaſi naturale quoddã et
nullius reatus reputabatur inter
gẽtes. Ideo ſpãliter decreuerunt
apli phiberi iſta gẽtibus. Erant
etiam proni ad effudendū ſangui
nem. Cõſueuerunt etiã bibere ſan
guinẽ immolatum diis ſuis. Ideo
ſpãliter prohibiti ſunt a ſanguine
effundẽdo ⁊ bibẽdo. Quare autem
ad literam phibuerint eis animal
ſuffocatū nõ eſt ſatis perſpicuum.
Et placuit hoc cõſiliū iacobi apo
ſtolis ⁊ ſeniorib⁹. Et cõmuni con-
ſenſu elegerunt viros: per quos
mitterent epiſtolã cū paulo:⁊ bar
naba iudam ſcilicet ⁊ ſilam:⁊ pre-
miſſa eſt ſalutatio in hunc modū.
¶ De epiſtola miſſa conuerſis ex
gentibus. Ca. lxxx.

Apoſtoli ⁊ ſeniores fratres E
fratribus ex gentibus cõuer Act. 15
ſis ſalutem. Fuit autem poſt ſalu-
tationem hic textus epiſtole. Au-
ditum eſt: quia quidam deſcendẽ-
tes a iudea turbauerūt vos euer-
tentes animas veſtras: volentes
veſtris imponere ceruicibus iugū
legis. Ideo de communi conſen-
ſu decreuimus eligere viros ⁊ mit
tere ad vos cum chariſſimis viris
noſtris paulo et barnaba. Uiſum
eſt enim ſpirituiſancto et nobis:
vltra nihil vobis imponere one-
ris: quam vt abſtineatis ab immo
latis ſimulacrorum a ſanguine et
ſuffocato ⁊ fornicatione a quibus
abſtinẽtes

abſtinentes bene agetis. Ualete.
¶ Quomodo conſolati ſunt con-
verſos ex gentibus. Cap. lxxxi.

F
Act. 15 DEſcenderant igitur paul⁹
et Barnabas in antiochia:
et duo illi miſſi ſunt cum eis. Cūq
deceſſiſſent congregata multitu-
dine tradidit eis epiſtolam. Et au-
dita cõſolatione de iugo legis nõ
imponẽdo. Ibi gauiſi ſunt fratres
de gẽtib⁹. Judas autẽ et Silas cum
eſſent pphete cõſolati ſunt eos: et
Inci-dens. multũ cõfortauerũt in fide. ¶ Nõ
eſt aũt hoc pretereundũ: qr de prefa-
to aſcẽſu ſuo in hieruſalẽ pro diri-
A mendã lite pretaxatã ſcribit apls
Gala. 2. ad galathes in hũc modũ. Dein-
de poſt annos. xiiij. a conuerſione
mea aſcẽdi hieroſolymã cum bar-
naba aſſumpto et tito: et contuli cũ
eis euangeliũ qđ predico in genti-
bus. Et quo annotatũ numero col-
ligitur: qr eodẽ anno quo paulus
aſcẽdit hieroſolymã ſcz. xiiij. a cõ-
uerſione ſua: petrus aſcẽdit romã,
et eodẽ anno ſedit in cathedra epi-
ſcopali i qua ſedit. xv. annis. Qua-
tuordecim hoc: et. xxv. xxxix. reddũt.
Uiceſimo aũt quinto anno a pmo-
tione beati petri in ſedem roma-
nã ſcz vltimo anno neronis: paſſi
ſunt petrus et paulus: et. ſic. xxxix.
anno a cõuerſione pauli. Uñ colli-
gitur paulũ ad fidẽ cõuerſum eo-
dem anno quo dñs paſſus eſt: cũ
cõſtet petrũ et paulũ. xxxviij. anno
a paſſione dñi: q̃ fuit vltimus ne-
ronis paſſos eſſe martyriũ. Si au-
tẽ legat aliqñ paulus conuerſus
ad fidẽ ſcđo anno a paſſione dñi.
intelligẽdum eſt ſcđo anno emer-
gente: nõ tñ eodẽ vſuali ſicut ali-
bi determinatum eſt. Quartodeci-
mo ergo anno a paſſione dñi: ſcz
q̃rto anno claudij aſcẽdit petr⁹ ro-
mã: et ſedit in cathedra epali decẽ
ãnis ſub claudio q̃ regnauit. xiiij.
annis: et nero poſt eũ totidẽ ãnis.
¶ Determinat qñ beatus petrus
ſedit ãtiochie et qñ rome. ca. lxxxij.

Inci-dens POteſt aũt queri quo tempo-
re ſederit petrus in ſede an-
tiochena. Cõſtat enim q̃ ſedit an-
tiochie. vij. annis i ſede epiſcopa-
li quod neceſſario de. vij. illorum et
xiiij. oportet intelligi: qui a paſſio-
ne dñi fluxerũt vſq ad ei⁹ promi-
tionẽ in ſedem romanã. Poſt. vij.
aũt annos quib⁹ ſedit in ſede an-
tiochena. conſilio dñi de hieruſa-
lem aſcendit romã: ſed in aſcenſu
tranſijt per antiochiã: vt confir-
maret ſubditos ſuos i fide. Et vt
habetur chronicis: ſubſtituit euo-
chium in ſede antiochena. Et in
hoc tranſitu p antiochiam redar-
guitus eſt a paulo qr comedẽs cũ
B quibuſdã fratrib⁹ de iudea: timẽs
eos moleſtare: diſcernebat cibos
et ita cogebat gẽtes iudaizare. Un Gala. 2.
paul⁹ ait. Cũ veniſſet cephas an-
tiochiam in faciem ei reſtiti.
¶ De cauſa diſſenſionis inter pau-
lum et barnabam. Cap. lxxxiij.

EOdẽ aũt anno quo aſcẽdit pe- Inci-dẽs de
trus de antiochia romam, clara-
paulo et barnabã antiochie rema- tiuum.
nentibus: erat quidam procurator in
iudea qui per violentiã ſibi voluit
vſurpare poteſtatem conſtituendi
ſummũ pontificẽ et mutandi p ar-
bitrio ſuo: et vt poſſet ſummum ſa-
cerdotẽ vnũ vel duos conſtituere
eodẽ ãno. Et videntes iudei qđ nõ
poſſent ei reſiſtere petierũt ab eo
licentiã conſulendi claudiũ impe-
ratorem romanoꝝ: vt ei⁹ volunta-
te hanc poteſtatẽ obtineret: alio-
quin deſiſteret et conceſſit eis. Et
cũ miſiſſent nuntios romã: erat ibi
agrippa fili⁹ herodis agrippe quẽ
pr decedẽs i manu claudij dimiſe-
rat. Claudi⁹ aũt differebat eũ mit-
tere in iudeã tãq dñz: tũ pp̃ ſeui-
ciã iudeoꝝ: tũ pp̃ter teneritudinẽ
etatis ei⁹. Iſte audiẽs q̃ cauſa po-
puli ſui ageret interceſſit pro eis
et obtinuit. Et reſcripſit claudius
procuratori vt ab hm̃oi exactiõe
deſiſteret: et deſtitit. Et reſcripſit
iudeis vt ſup hoc gratias agerẽt
agrippe ad cuius interceſſionem
hoc obtinuerant et iudei ſignifica-
uerunt ei vt mitteret eis agrippã
et fa-

et faceret eum tanq̄ regem ⁊ vnx
ipſe tñ adhuc diſtulit. Poſtea vo
qñ viſum eſt ei miſit eũ in iudeam
non tñ reddidit ei totã terrã p̄ris
qui totũ regnũ integre obtinuit:
ſed dedit ei galaaditidẽ regionem
ſcȝ vltra iordanẽ: terrã duarũ tri
buum: ⁊ dimidie tribus: ⁊ dedit ei
poteſtatẽ cõſtituẽdi ſummũ ſacer
dotem in hieruſalẽ ꝑ arbitrio ſuo
quã negauerat ꝓcuratori. Iſte
fuit agrippa: in cui⁹ regnũ ſeceſſe
rant fideles de iudea imminente
excidio hieruſalẽ: ab angelo pre
moniti ſicut habes ſup mattheũ.

B Act.15. ¶ Sed nũc ꝓſequamur de paulo
et barnaba q̄ adhuc demorabant
in antiochia euãgelizantes v̄buȝ
dei ⁊ iudas abierat ſila cũ eis re
manẽte. Poſt aliquot dies viſum
eſt eis cõmodũ reuerti ꝑ ciuitates
in quibus p̄dicauerant verbũ dei
et viſitare fratres et confirmare
eos in fide. Barnabas aũt voluit
habere in comitatu ſuo Ioannez:
qui cognominabat marc⁹. Paul⁹
aũt noluit/dicẽs. Nõ aſſumendũ
eſſe: q2 in fronte aciei ꝯſtitutus ni
mis trepide ſteterat: et q2 timore
mortis a predicatione deſtiterat:
qñ ſcȝ a pamphilia deſcendẽs re
uerſus eſt in hieruſalẽ. Ideoq3 nõ
erat aſſumẽdus ad p̄dicationẽ ne
alios malo exẽplo lederet. Et fa
cta eſt diſſenſio: ita vt diſcederẽt
abinuicẽ. Et excuſant eos ſancti:
quia nõ diſceſſerũt odio cõmoti:
ſed a ſpũſancto ad hoc excitati vt
diuiſi plurib⁹ locis predicarent: ⁊
plures lucrifacerent. Barnabas
aũt aſſũpto marco nauigauit cy
prũ. Ereo aũt ꝙ noluit dimittere
eũ perpẽditur fuiſſe ei⁹ cognat⁹.
Legũtur aũt fuiſſe ꝯſobrini. Pau
lus aũt ꝓfectus eſt aſſumpto ſila
quem. dñs ad hoc remanere fece
ra vt ei cooꝑaret: ⁊ ꝑambulabat
ſyriaȝ ⁊ ciliciã. ¶ Poſtea venit in
A Act.16 derben ⁊ liſtram: vbi erat quidaȝ
chriſtianus noĩe timotheus fili⁹
mulieris vidue vel iudee: mat⁹ de
patre gẽtili: cui perhibebãt teſti

monium religionis oẽs fideles q̄
erant liſtris. Hunc cõſtituit. pau
lus ep̄m eoꝝ: ſed circũcidit euȝ ꝓ
tollẽdo ſcandalo iudeoꝝ: ne ſcan
dalizaretur ꝙ haberet ep̄m incir
cunciſum: nõ ꝙ legalia poſt veri
tatẽ euãgelij eẽnt neceſſaria: pau
latim tñ nõ ſubito iudeis erãt tol
leda; et quaſi cũ honore maẽr ſe
pelieda fuit. Poſtea eduxit ſecuȝ
paulus timotheũ: ⁊ trãſeũtes ꝑ ci
uitates p̄cipiebãt obſeruari decre
ta apoſtolorũ ⁊ ſenioꝝ qui erant
in hieruſalẽ: ⁊ eccleſie cõfirmabã
tur ⁊ multiplicabantur.

¶ Qñ prohibiti ſunt apoſtoli ne
irent quo volebãt. Capi. lxxxiij.

TRanſeuntes aũt frigiã ⁊ ga
latie regionem, volẽtes ire B Act.16
in aſiam minorem prohibiti ſunt
a ſpũſctõ q̄ ſciebat corda hoĩȝ q2
tũc nõ eſſent credituri. Noluit er
go ſpũſctus ſcm̄ dari canibus: ⁊
margaritas ꝓ ꝯtẽptu p̄dicationis gra
uius dãnari. Voluit ẽt has ꝓuin
cias alijs aplis reſeruari. Philip
pus nãq3 ⁊ Ioãnes p̄dicauerũt i
aſia minori. Lucas in bithinia a
quã iſti a ſpũſctõ ſunt ꝓhibiti: et
iſte due cauſe reddũt q̄re ꝓhibiti
ſunt ab hmõi ꝓuicũs. Vel ne ſan
ctũ daret canib⁹: vel q2 deſtinati
erãt a ſpũſctõ alijs aplis: aſia mi
nor/Ioãni. bithinia/luce. ¶ Ori Origenes.
genes vbi agit de p̄mitijs ⁊ d̃ deci
mis dãdis ſacerdotib⁹ reddit ter
tiã cauſam. Dicit em̄ ꝙ deus ꝓui
dens ſeruis ſuis alimoniã corpo
ralẽ: ab hmõi ꝓuicijs diſcipulos
ꝓpter famẽ ꝓhibuit ꝓpter illam
ſcȝ maximã famen in qua helena
ſuſtẽtauit fratres paupes q̄ erãt
in hieruſalẽ: q̄ facta eſt q̄rto anno
claudij. Nec fuit hec helena ma
ter cõſtãtini: ſȝ regina abigenoꝝ
cui⁹ amore capt⁹ eſt rex abigeno
rũ: ⁊ eã in vxorẽ accepit ⁊ cõcepit
ex eo. Et cũ nocte dormiret cũ ea
⁊ poſuiſſet manũ ſuã ſup ventrem
p̄gnantis audita eſt ab eo vox in
hũc modũ. Vide ne ledas puerũ
q2 magn⁹ futurus eſt i mũdo. Et

audita voce huiuſmodi: ſtupefa-
ct⁹ dixit hoc vxori ſue. Poſtea pue
rum natum cū ſummis diligentia
nutrierūt: ⁊ mortuo patre puer fa
ctus eſt rex: ⁊ cōmendatur iſte in
multis. Et hec eſt cauſa commen
dationis: quia audiens vnū deū
coli a iudeis: coluit eundē: ⁊ ſuſce-
pit circūciſionē ⁊ ritus iudeorū.
Huic mater helena veniens hie-
ruſalē inuenit fratres fideles in
hieruſalē inedia laborantes: qr
erat tēpus famis: et emit granū
vndequaqꝫ qr attulerat argēti co
piā ad emēdū: ⁊ ſuſtētauit fratres
qui erāt in hieruſalē. Et cū adhuc
eēt in iudea, nūciatū eſt ei ꝙ mor
tuus eēt filius ei⁹ ⁊ ſtatim rediit ⁊
fecit extrahi cadauer eius ſepulchro
⁊ reportauit in iudeā: ⁊ fecit nō lō
ge a hieruſalē extrui duo mauſo-
lea: ⁊ in altero repoſuit corpus fi
lij: ⁊ precepit cū mortua eſſet i alte
ro corpus ſuū reponi: ⁊ ſic factū
eſt: ⁊ adhuc apparēt veſtigia mau
ſoleoꝝ: ⁊ putant multi decepti: eē
mauſoleū helene mr̄is cōſtātini.

¶ De viſione que apparuit pau-
lo nocte. Capitulum. lxxxv.

B Cumqꝫ ptranſiſſent miſiam
paul⁹ ⁊ ſocij eius: venerūt
Act.16 troadem et oſtenſa eſt paulo vi-
ſio per noctem. Apparuit ei vir
macedo. i. angelus illius gentis
aſſimilatus viro macedoni: ꝓprie
tate lingue vel forma ſpāli ſtans
⁊ deprecans eū ⁊ dicēs. Trāſiens
i macedoniā adiuua nos. Ex hoc
ꝟbo videt̄ fuiſſe hō nō angelus.
Non eñ egent angeli auxilio niſi
dei. Sed hoc ait angel⁹ aſſumpta
pſona macedonū. Ut aūt viſum vi
dit ſtatim queſiuimus pficiſci in
macedoniā: certi facti ꝙ vocaſſet
nos de⁹ euāgelizare eis. Et nota
ꝙ dictū eſt q̄ſiuimus. Hic eñ pri-
mo oſtēdit lucas ſe comitē fuiſſe
pauli: forte ⁊ nūc pmo adheſit ei
vñ nunqꝫ in pcedenti ait venim⁹:
ſed vbiqꝫ venerūt: ⁊ ſimilia. Hic autē
primo commiſcuit ſe ſocijs pauli:
ipſe quoqꝫ qd vbi dr̄ erat vir ma
cedo ſtans. Sup hoc verbo ſtās/
gloſa habetur modica. Angeli ſp Nota.
ſtare dicunt̄. Cui plerīqꝫ adherē- de an-
tes: i antiphona paſcalis ſedit an gelis.
gelus: emēdant: ſtetit angelus. ſꝫ
errant. Intelligendū eſt ſemp in
hoc libro: cū legant̄ i euāgelio an
geli ſediſſe ad monumētū. ¶ Na
uigātes aūt a troade recto curſu C
venim⁹ ſamotraciā ⁊ ſequēti die Act.16
philippis: q̄ eſt prima ciuitas ma-
cedonie. i. veniētib⁹ a mari prima
occurrit: ⁊ erat colonia. Dicit̄ au-
tem colonia ciuitas illa q̄ defectu
indigenarū nouis cultorib⁹ iple-
tur. Vñ ⁊ colonia q̄ſi a nouis cul-
torib⁹ dr̄. Fuim⁹ ꝯ iñ per dies ali-
quot: ⁊ die ſabbatoꝝ egreſſi ſum⁹
extra portā iuxta flumē vbi vide
bat̄ eē locus ꝯgru⁹ orōni. i. locu-
tioni vel ſupplicatiōi. Orare nāqꝫ
accipit̄ ⁊ p rogare ⁊ p ſupplicare.

¶ Qd recepti ſunt a muliere pur
puraria. Capitulum. lxxxvi.

Et ſedentes loqbā- C
mur mulieribus q̄ Act.16
cōuenerant. Et mu
lier quedam lidda
noie purpuraria ci
uitatis tiatirenoꝝ: ⁊
audiebat nos loquētes. Pōt autē
intelligi purpuraria quaſi vtens
purpura: qr forſan erat d regio ſe
mine. Vel potius purpuraria: qr
textrix purpure: vel qr vendebat
purpurā. Cū aūt baptizata eēt ⁊
dom⁹ ei⁹ tota: deprecata eſt nos di-
cens. Si iudicatis me fidelē īroi
te in domū meā: et manete mecū.
Et intrauimus coacti. Adhuc eñ
abhorrebāt intrare domos genti
lium ꝓ vitando ſcādalo iudeoꝝ.

¶ De ſpiritu phitonico a puella
iecto. Capitulum. lxxxvij.

Factum eſt aūt euntibus nobis ad ora D
tionem: vt obuiaret Act.16
nobis quedā puel
la habens ſpiritum
phitonicum. Poteſt
autem intelligi phitoniſſa: vel p
ſpiritum phitonicum operās: ar-
te ma-

le magica vł ſpiritu phitonico ve
xata. Hic eñ duob⁹ modis accipi
tur in ſacra ſcriptura hoc nomen
vel phitoniſſa dr̄ q̄ per ſpūꝫ phito
nicū ſuſcitationē mortuoꝝ opat
arte magica vt que ad petitiones
ſaulis ab inferis vocauit aīam ſa
muelis vel poti⁹ ꝓ ea ſpūꝫ immū
dū. Hec aūt ſpecies artis magice
ab apolline phitone inuēta eſt ab
eius cognomine cognominata ē.
Dicit eñ phitoniſſa q̄ a ſpū phito
nico poſſidetur ⁊ ea vtit: quaſi or
gano ſuo ad diuinādū q̄liter hic
Demo poti⁹ videt accipi. Et erat q̄ſtuoſa
nes co dominis ſuis: qꝛ multū ꝑcipiebāt
gnoſce emolumētum ex diuinatione ipſi⁹.
re fate Hec ſubſecuta paulū ⁊ ſocios ei⁹
ri dei clamabat dicens. Iſti hoīes ſunt
gloriā. ſerui dei excelſi q̄ annūciāt nobis
viā ſalutis. Et ſic clamabat multis
diebus forte ꝑ bonū nature vł po
tius ſpūſctō ſpūm phitonicū vt ꝑ
eā verū loqueretur vrgēte. Conuer
ſus aūt paul⁹ ipſa poſt eū clamāte
dixit ſpūi imūdo. Precipio tibi in
noīe Ieſu xp̄i exi ab ea. Et exit ab
ea: qꝛ indignū erat verbum euā
gelij per eam ſpūs mendax annū
ciaret. Uidentes aūt hoc dñi eius
ſcientes qꝛ maximū inde ſumerēt
incōmodum apprehēderūt ſilam
⁊ paulū ⁊ duxerūt eos ad forū ad
pricipes ⁊ offerētes eos magiſtra
tibus dixerūt. Iſti homines cōtur
bant ciuitatē nr̄am cū ſint iudei ꝓ
dicātes nouā quandā religionem
quā nō licet nobis ſuſcipere cū ſi
mus romani. Iā eñ decretuꝫ erat
B a romanis vt null⁹ deus de nouo
De hoc coleretur niſi approbante ſenatu.
hř.2. Et cucurrit plebs aduerſus eos ⁊
Cor.11 magr̄at⁹ ⁊ ſciſſis eoꝝ tunicis iuſſe
rūt eos virgis cedi. ⁊ flagellatos emi
ſerūt i carcerē ꝑcipiētes cuſtodi vt
diligēter cuſtodiret eos. Qui acce
pto mādato miſit eos in carcerē i
teriorē pedes eoꝝ ſtringēs ligno.

¶ De terremotu vnde apta ſunt
oſtia carceris. Capit.lxxviij.

C
Act.19 MEdio autem nocte paul⁹ ⁊
ſilas decantabāt hymnos
⁊ orātes laudabāt deū. Et dū me
dia nocte orarēt ſubito fact⁹ ē ter
remotꝰ: quo .ſ. terremotu oīa fun
damēta carceris ꝯmota ſunt oſtia
aperta vincula oīꝫ q̄ erāt in carce
re rupta nō ſolius pauli ⁊ ſile ſed
et aliorū. Exꝑgefact⁹ eſt autē
cuſtos carceris. ⁊ vidēs ianuas car
ceris aptas euaginato gladio vo
lebat ſe interficere auſtimās oēs
incarceratos aufugiſſe. Et cū eēt
paul⁹ in medio carceris tenebroſi
vidēs hoc in ſpū exclamauit. Ni
hil tibi facias mali. Uniuerſi eñ
quos cuſtodiebas hic ſum⁹. Scie
bat eñ ꝙ tūc volebat ſibi manum
inijcere quia putabat oēs incarce
ratos aufugiſſe ⁊ petito lumine a
miniſtris itrogreſſus ē cuſtos car
ceris ⁊ tremefact⁹ tū ꝓ hiis q̄ facta
fuerant in terremotu tū qꝛ intelle
xerat paulus ꝙ ſe vellet iterficere
ꝓcidit paulo ⁊ ſile ad pedes ⁊ edu
cens eos de carcere ait. Quid me
dñi oportet facere vt ſalu⁹ fiaꝫ.
Ad quē illi. Crede in dñm ieſuꝫ: ⁊
ſaluus eris tu ⁊ domus tua tota.
Et locuti ſunt ei vbū dñi. ⁊ oībus
qui erāt in domo ei⁹ ⁊ tollēs eos i
illa orā lauit plagas eoꝝ ⁊ bapti
zatus eſt ⁊ ſic lauit ⁊ lotus eſt.

¶ Quomodo a magiſtratibus
ſunt dimiſſi. Cap.lxxix.

CUmq; ꝑduxiſſet eos i domū B
ſuam appoſuit eis menſam Act.16
et letatus eſt cuꝫ omni domo ſua
credens in deum. Et cum dies fa
ctus eſſet miſerūt magiſtrat⁹ nun
cios ad cuſtodes carceris dicētes.
Dimitte homines illos tanq̄ de
ſpectos dimittebant autem illos
ne plures crederent: qꝛ iam inno
tuerat eis miraculuꝫ. Et nūciauit
cuſtos carceris verba hec paulo.
Miſerunt magiſtratus vt dimit Lꝫ q̄ſtio
tamini. Nunc igitur exeuntes ite ꝙ vti
in pace. Ad quem paulus. Miſe ſunte ſ
rūt nos in carcerē flagellatos pu lateris
blice licet indēnatos homines ro
manos .i. romano iperio ꝑ ſubie
ctionem cenſi capite profeſſos ⁊ li
bertate romana donatos et nunc
occulte

occulte nos eij- ciunt. Nō ſic: ſʒ veniāt ipſi ⁊ nos eijciant. Et cum renunciatum eſſet hoc magi- ſtratibꝰ timue- rūt audito ꝙ romani eſſent. Et venientes eduxerūt eos ⁊ rogabant vt egrederentur de vrbe. Et exeūtes tranſierunt per liddam ⁊ viſis
A Act.16 fratribus conſolati ſunt eos.

Additio. Ut ſicut in eos publica fuit manuum iniectio: ita ⁊ publica fiat electio.

¶ Et inde profecti venerunt theſſalonicā vbi erat ſynagoga iudeorū. Paulus autē vt cōſueuerat introiuit ſynagogā ⁊ per tria ſabbata diſſeruit eis de ſcripturis: predicans chriſtum mortuū et reſurrexiſſe. Et crediderūt aliqui ex eis et adiuncti ſunt paulo ⁊ ſile ⁊ mulieres nō pauce ⁊ de pſelitis ⁊ gētibus multitudo magna zelantes autem iudei et aſſumētes quoſdā malos de vulgo concitauerunt ciuitatem aduerſus eos.

¶ Quod inuidia iudeorum iaſon
B accuſatus eſt. Cap.xc.

Act.17 Et veniētes in domum iaſonis apd quē hoſpitati fuerāt q̄rebāt eos pducere in populum ⁊ nō inuentis eis putantes eos a iaſone fuiſſe occultatos traxerunt iaſonem ⁊ quoſdam fratres ad principes ciuitatis dicentes. Iſti ſunt qui vrbē cōcitant quos ſuſcepit iaſon ⁊ ipſi ſuſcipiētes eos faciunt contra decreta ceſaris: regem alterum dicentes eſſe ꝙ ceſarem: ⁊ concitauerunt principes aduerſus eos. Et accepta ſatiſfactione a iaſone ⁊ ceterꝫ dimiſerūt eos. Forte iaſon ⁊ alij fratres negauerūt ſe ſuſcepiſſe eos ⁊ ſi ꝯfeſſi ſunt ſatiſfecerūt per noctē dimiſerunt paulū ⁊ ſilā in beroē. Et introierūt ſynagogā iudeoꝝ. ⁊ pdicauerunt ibi ⁊ multi de beroēſibus crediderūt ⁊ mulieres honeſte nō pauce.

¶ Quid paulus athenis fecerit. Capi.xci.

B Act.17 Et audiſſēt iudei q̄ erāt theſſalonice ꝙ a paulo pdicaret verbum dei in beroe ⁊ venerunt illuc ꝯcitātes multitudinē. Et ſtatī dimiſerūt paulū fratres vt iret vſqꝫ ad mare q̄ magis ꝓſequebantur eū iudei eo ꝙ eſſet dux verbi. Silas aūt ⁊ timotheꝰ remāſerūt ibi. Qui aūt deducebāt paulū pduxerūt eū vſqꝫ ad athenas ⁊ vidēs ciuitatē idolatrie deditā: cito remiſit ad timotheū ⁊ ſilā vt venirēt ad eū ⁊ venerūt. Et diſputabāt cū paulo epicurei. qui ponebāt felicitatem hominis in ſola corporis voluptate. et ſtoici q̄ i ſola animi virtute. Et iter ſe diſſentiētes in īpugnatiōe apoſtoli vnanimiter cōſentiebant dicētes. Quid vult ſeminiuerbius iſte dicere? Uere paulꝰ ſeminator verborū erat ſʒ meſſor morū de hmōi meſſione expectās vberē fructuꝫ. Alij aūt dicebāt. Nouoruꝫ demonioꝝ videt̄ ānūciator eſſe. Et apprehēſum duxerūt ad ariopaguꝫ i. ad vicū martis in quo. ſ. erat templū martis q̄ athenienſes ſingulos vicos denominauerunt a dijs quos colebāt vt vicū in quo colebatur mars vocabāt ariopagū q̄ arioth dicit̄ mars. Uicū in quo colebāt pan. vocabant panapagus et ita a ſingulis dijs ſingulos vicos denolabāt. Erat aūt vicꝰ excellentior ariopagꝰ: q̄ ibi erat curia magr̄atuū ⁊ ſchole liberaliū artiū.

De epicureis.

¶ De ara ignoti dei. cap̄.xcij.

E Act.17 Et cum eſſet paulꝰ in pñtia phorum dicebāt. Noua q̄dā infers auribꝰ nr̄is. Poſſumꝰ ſcire q̄ eſt hec noua doctria? q̄ſi dicat poſſes rōnē reddere ſup his q̄ dicis? Stās ḡ paulus in medio ariopagi ait. Uiri athenīēſes per oīa iudico vos ſuperſtitioſos. Preteriēs em̄ vidi ſimulacra vr̄a. Inter cetera aūt inueni arā cuius ſuperſcriptio erat hec ignoto deo vel ignoti dei. Ac ſi dicat. Hec ara dedicata eſt ignoto deo. Singulis em̄ aris ſuperponebat̄ titulus indicās cui eſſent dedicate. Hunc inquit deū ignotū cui hanc arā conſecraſtis ego annuncio vobis. Hic

eſt deus

eſt de⁹ q̄ fecit mundum et oīa que in eo ſunt.i quo viuim⁹ mouemur ⁊ ſum⁹. Quō autē hec ara illi deo ignoto conſecrata eſt hiſtoria actuū apoſtoloꝝ nō ꝓſequit̄ iō noſtrū eſt hoc ſupplere ſcʒ dicere.

C Supra 14.

¶ Qō philoſophi athenienſes dixerunt deū nature pati. Ca.xciij.

Incidēs ē ex hiſtorijs.

Dje eſt dn̄ice paſſionis phi q̄ athenis erāt vidētes tenebras factas ſuperuniuerſam ſuperficiē terre non potuerunt cauſam earum inuenire in naturalibus cauſis. Tandem ad hoc inducti ſunt vt dicerent quia deus nature patiebat̄. Et dixerunt athenienſes. Cōſtituam⁹ aram illi deo. ⁊ dedicata eſt ara ⁊ ſuppoſit⁹ eſt titul⁹. Ignoto deo. Et cū vellent offerre holocauſta ⁊ victimas illi deo ignoto dixerunt philoſophi. Bonorū noſtroꝝ nō eget ſed facietis genuflexiones ante arā ei⁹ et ſupplicabitis ei quia nō querit oblationē peccoꝝ:ſʒ deuotionē animorum. ¶ Hunc deum ignotū annunciauit eis paulus aſſerens eū mortuū fuiſſe:reſurrexiſſe aſcēdiſſe i celum in fine orbē iudicaturū. Et cuʒ predicaret reſurrectionē mortuoꝝ quidā irridebant. Quidam aūt nec reſpuebāt nec recipiebāt dicētes. Audiem⁹ te de hoc iterū. Et exiuit paulus de medio eoꝝ:⁊ q̄dā adherētes ei crediderūt. Inter quos fuit dionyſi⁹ ariopagita quē poſtea ordinauit ap̄ls epiſcopum corinthioꝝ. C uius ɔuerſiōis moduʒ quia pretermittit hiſtoria actuū ap̄loꝝ noſtrū eſt ſupplere.

B Act.17

¶ De dionyſio ariopagita. Capitulum.xciiij.

Incidēs capitū de hiſtoria ſcti dionyſij.

Iſte dionyſi⁹ magiſter erat i ariopago.et q̄muis ad exhortationē pauli de facili crediderit: tū nō niſi poſt lōgā diſceptationē pauli ɔfeſſ⁹ eſt ſe credere. Sʒ poſt multam diſceptationem dum ad huc cum paulo diſceptaret forte tranſijt cecus per viam corā eis et ſtati ait dionyſi⁹ paulo. Si dixeris huic ceco i noīe dei tui vide.et viderit ego ſtatī credā. Sʒ ne verariis verbis magicis q̄ forte noſti verba q̄ habeāt hm̄oi efficaciam ego preſcribā tibi formam verborum. hac inquit forma verborum dices ei. In nomine ieſu chriſti nati de virgine crucifixi mortui:qui reſurrexit et aſcendit in celum vide. Et vt omnis tolleretur ſuſpitio precepit paul⁹ dionyſio vt ipſe ea dem verba ꝓferret. Et in ea forma verborum dixit dionyſius ceco vt videret et ſtatim vidit et dionyſius cōfeſſus eſt ſe credere. ¶ Et cū predicaret paulus athenis ⁊ multos conuertiſſet venit corinth᷒.⁊ ibi inuenit quendam iudeuʒ noīe aquilam cū vxore ei⁹ priſcilla q̄s ſepe cōmemorat ap̄ls vbi ſalutat amicos ſuos. Iſti nupvenerūt d̄ italia iudeis oīb⁹ ex edicto claudij imperatoris de regno ei⁹ exire compulſis eo q̄ vxorem eius agrippinam pre nimia familiaritate quam habebat cū eis adeo traxerant ad ritus ſuos vt iā iudaizaret. Et hoſpitatus eſt paul⁹ apud aq̄lam et priſcillam:eo q̄ eādē artem exercerent quā ⁊ ipſe cōſueuerat exercere de ꝓprio labore manuuʒ ſibi victū acquirens.ſ.artē ſcenofactoriam. Faciebāt eī tētoria ſiue papilioneſque neceſſaria erant indigenis terre propter immoderatū calorem vel commeātib᷒. Ut dicatur ars ſcenofactoria a ſcenos q̄d interpretat̄ vmbra:vel ſm̄ alios a ſcenos q̄ interpretat̄ funis. Erant eī funicularij. Et cuʒ veniſſent ſilas ⁊ timotheus de macedonia. vbi dimiſerat eos predicabat paulus inſtanter verbū euangelij coram diuinātibus illis. Et vilipēdentibus iudeis predicationem: iuxta quod preceperat dominus excuſſit puluerem de pedibus in teſtimonium dicens illis. Mundus ſum a ſanguine veſtro quia quantum in me fuit volui vos reuocare ab impietate veſtra. Sed quia pertinaces eſtis tranſeo ad gentes. ¶ Et migrans inde tranſijt ad modū

B Act.18

ad modū cuiuſdā gētilis noīe titi
cuiꝰ domꝰ erat cōiuncta ſynago-
ge. Nec eſt intelligēdū hoc de Ti
to cui apoſtolꝰ epiſtolas ſcripſit q
eiꝰ fuit diſcipulꝰ quē etiā cretēſem
epm̄ ordinauit. Et cōuerſus eſt criſ
pus archiſynagogus cū vniuerſa
familia ſua illc. ſ. de quo apoſtolꝰ
B ait ſcribēs ad corīthios grās ago
1. cor. 1 deo meo quia neminē ex vobis ba-
ptizaui niſi criſpuʒ ⁊ gaium. ¶ Et
B multi corinthiorum audiētes con
Act. 18 uerſionē eiꝰ crediderunt ⁊ baptiza
ti ſunt. Et apparuit dn̄s paulo ꝑ
viſionē dicens. Noli timere ſʒ loq̄
re ⁊ ne taceas qꝛ ego tecū ſum: et
nemo apponet manū vt noceat ti
bi ⁊ fuit ibi ꝑ annuʒ ⁊ ſex menſes.
¶ Qd́ iudei concitauerunt gallio
nem in paulum. Capitu. xcv.

C INſurrexerunt ꝗ̄ vnanimiter
Act. 18 iudei ī paulū ⁊ traxerūt euʒ
ad p̄ntiā gallionisqui erat ꝓcura
tor achaie regionis in qua erat co
rinthus. Et accuſauerūt eū ꝙ ꝯ̄ le
gem predicaret: ⁊ locutꝰ eſt gallio
ad eos. Si argueretis hoīem iſtū
de aliquo ſcelere manifeſto ſuper
eū iudicarē. Sʒ qꝛ diſceptatio ē de
lege vr̄a nō curo iudicare. Et vidē
tes gētiles ꝙ nō faueret ꝓcurator
parti iudeoꝝ coram eo appꝛehen
derunt ſoſtenē ꝓncipē ſynagoge ⁊
ꝑcutiebāt eū et nihil horū erat cu
re ꝓcuratori. Paulꝰ aūt cū adhuc
ſuſtinuiſſet in dies multos et eſſet
in chēcris q̄ ⁊ portꝰ corinthi aſcē-
ſurꝰ nauē vt nauigio veniret in ſy
riam totōdit comā quā nutrierat
qꝛ fuerat nazareꝰ ex voto. Naza-
rei eīm ad tēpus ex voto comaʒ nu
triebant. et completo tempore vo
ti radebāt ⁊ in ignem ſacrificij po
nebant. Quidam codices habent
totonderunt. Unde quidam hoc
referunt ad aquilam ⁊ priſcillam.
Sed auguſtinus et hierōnymus
ad paulum hoc referunt.
¶ Qd́ paulus diſputabat epheſi
contra iudeos. Cap. xcvi.
E
Act. 18 ET venit paulus in ſyriā du
cens ſecum aquilam et pri-
ſcillā. Et cū veniſſet epheſuʒ īgreſ
ſus ſynagogā diſputauit cum iu-
deis ⁊ rogātibꝰ illis vt cū eis am
pliꝰ remaneret non ꝯſenſit. Sʒ va
lefaciēs fratribꝰ ꝓfectꝰ ē ab ephe
ſo dimittēs ibi aquilā ⁊ priſcillā ⁊
ipſe perābulauit galatiaʒ ⁊ frigiā
cōfirmādo fratres. Et cum eſſent
epheſi aq̄la ⁊ priſcilla venit ephe
ſum q̄dā iudeꝰ noīe apollo: alexā de aq-
drinꝰ genere: vir facundꝰ ⁊ peritꝰ la ⁊ pri
in ſcripturis. Iſte baptizatus erat ſcilla.
baptiſmo Ioānis ⁊ iam credebat
xp̄m eſſe meſſiā in lege ꝓmiſſum ⁊
recte ſentiebat de patre ⁊ filio ſed
nihil adhuc audierat de ſpūſan-
cto. Et cū viderēt aq̄la ⁊ priſcilla fi
ducialiter p̄dicantē: aſſumpſerūt
eum ⁊ diligētiꝰ expoſuerūt ei viā
deū. Utrū āt baptizauerint cū ba
ptiſmo xp̄i nō legit̄. Cū autē apol
lo vellet redire corinthuʒ aquila ⁊
p̄ſcilla ⁊ ceteri fideles q̄ erāt ephe
ſi ſcripſerunt fidelibus q̄ erant co
rinthi vt ſuſciperēt euʒ nec abhor
rerēt eum tāq̄ iudeū. Et cū veniſ-
ſet corinthū multum ꝯtulit fratri
bus q̄ erāt corinthi. Uehementer
enim iudeos conuincebat vnde
multum confirmati ſunt fratres.
¶ Quō baptizati ſunt qui baptiſ
ma Ioānis acceperant. cap̄. xcvij.
HActum eſt āt cū apollo eēt
corinthi vt paulꝰ ꝑagratis Act. 19
ſuperioribꝰ ꝑtibus veniret ephe-
ſum: et inueniret quoſdam diſci-
pulos a Ioāne baptizatos nōduʒ
tn̄ cōfirmatos qꝛ poſt baptiſmum
nō acceperāt manuū impoſitionē
⁊ interrogauit eos. Accepiſtis ne
ſpm̄ſctm̄ credētes id eſt manuum
impoſitionē qua dat̄ ſpūſſanctꝰ.
Ad quem illi. Sed nec de ſpūſctō
mentionē audiuimus. Ad quos il
le. Nō ſufficit baptiſmus Ioānis.
Et ſtatim baptizati ſunt in noīe
dn̄i ieſu xp̄i. Et cū impoſuiſſet eis
manꝰ poſt baptiſmū acceperūt ſpi
ritumſctm̄ ⁊ loquebant̄ varijs lin
guis. Et quidā eorum ꝓphetabāt
predicētes futura. Erant autē om
nes fere. xij. forte. xi. vel. xij. erant
⁊ eſt

ꝛ ē appoſitū tere ad tēperamētū.
Et pdicauit ibi paul⁹ apl'icū fidu
cia p tres mēſes: diſputās ꝛ ſua-
dēs de regno dei. Et q̄ pri⁹ phibi
tus fuerat a ſpū ſctō predicare in
aſia minori nūc eodē ſpū ſctō in-
ſpirante pdicabat epheſi. Ex quo
pꝫ ꝙ admirāda ſunt iudicia dei.
B Act.19 ¶ Cū aūt predicaret epheſi: q̄dā
obſtinati ꝛ incredulitate ptinaces
maledicebāt doctrine eius coram
multitudine. Deſcedēs aūt ab eis
ſegregauit ſecū diſcipulos: diſpu
tās in ſcola cuiuſdā tyrāni. i. no-
bilis vel forte nomē ppriū eſt illi⁹
a quo cōduxerat domū in qua do
cebat diſcipulos ſuos tāꝙ regēs
ſcolas ꝛ hoc fecit per biennium.
Et in eodē biēnio ſcripſit epiſtolā
primā ad corinthios. Et faciebat
de⁹ magnas ꝛ multas virtutes p
man⁹ ei⁹ ita vt ſanarent lāguidiſ
bus ſupponebant ſemicincia. Di
cunt aūt ſemicinciavestes tāiū ab
vno latere pēdētes vel q̄dā zone.
vel q̄dā capitis ornamēta: vel q̄d
dā gen⁹ ſudarij quo hebreivtunt
quo laboratiū ſudor abſtergitur.
¶ De poteſtate nois Jeſu. xcviij.
C Act.19 Videtes aūt quidā exorciſte
ꝙ ad inuocationē nominis
Jeſus paul⁹ eijceret demōes exco
gitauerunt vti eadem forma ver
borū ad eiectionē demonis: qꝛ lꝫ
per exorciſmos ſalomonis demo-
nes eijcerent non tñ abſq; labore
multo ſed quibuſdā herbis ꝛ gē-
mis adhibitis vt tradit ioſeph⁹.
Ut ergo facilius eijcerent demo-
nes adiurabāt eos in hūc modū.
Adiuro vos p ieſum quē paulus
predicat et ſic exibant demones
ab obſeſſis. Erāt aūt ſeptē filij ſce
ue principis ſacerdotū q̄ precipue
adiurabāt demones i hūc modū.
Et dū quadā die adiurarēt demo
nē vt exiret de corpore obſeſſo rñ
dit eis demō. Jeſuꝫ noui ꝛ paulū
noui ſꝫ vos q̄ eſtis? Et inſiliēs in
eos verberauit eos. Et increbruit
fama p vniuerſaꝫ regionē ꝛ incuſ
ſus eſt timor olb⁹ exorciſtis ꝛ ma
gis vt nō auderēt ampli⁹ in hunc
modū demones adiurare. Et con Notam
gregati ſunt oēs magi q̄ per artē preſum
magicā imperabant demonibus: ptuoſo
ꝛ ɔbuſſerūt libros ſues añ pedes rū puni
pauli. ¶ Poſtea paul⁹ ppoſuit ire tionez.
hieroſolymā ꝛ inde romā. Premi
ſit aūt timotheū ꝛ eraſtū in mace
doniā ad pparādas collectas q̄s
erat delatur⁹ in hieruſalē ad vſ⁹
paupeꝝ q̄ erāt i hieruſalē. Jpē au
tē ad tpā remanſit in aſia minori.
¶ De tumultu excitato per deme
trium Ca. xcix.
D Act.19 Et facta eſt in tpe il
lo turbatio magna i
epheſo. demetri⁹ cū
argentari⁹ (q̄ facie-
bat edes ꝛ imagines
argēteas diane) con
uocauit opis eiuſdē opifices ꝛ lo-
cut⁹ eſt eis i hūc modū. Scitis qꝛ
de hmōi artificio multū nobis lu-
crū cōparam⁹. Paul⁹ aūt pdicat
nō eſſe deos manufactos. Si ꝫ in
ualuerit ei⁹ doctrina nihil ampli⁹
lucrabimur ꝛ ēt tēplū magne dia
ne p nihilo reputabit ꝛ maieſtas
ei⁹ deſtruet quā venerat vniuerſ⁹
orbis ꝛ ſtatim ira repleti clamane
rū vnanimiter diſcurrētes p ciui-
tatē. Magna diana epheſioꝝ. Et
rapto gaio et ariſtarcho ſocijs
pauli ɔtraxerūt eos i theatrum:
ſpectaculū ſcꝫ in quo rei puniebā
tur. Et cū paulus hoc audito vel
let venire in theatrum non formi
dans ſe morti obijcere diſſuaſum
eſt ei a quibuſdam amicis ſuis p
pter conuentum populi. ¶ Poſt- A Act.20
q̄ autem ceſſauit tumultus voca-
tis paulus diſcipulis exhortatus
eſt eos ꝛ valefaciens eis pfectus
eſt in macedoniā ꝛ inde athenas notāqꝛ
Ubi cum fuiſſet tribus menſibus veꝝ eſt
poſite ſunt ei inſidie a iudeis i ſy canta-
riam nauigaturo: ſcientibus ꝙ de bat va-
ferret collectas. Olim cum eēt va cuus co
cuus viator non propoſuerūt illi rā latro
inſidias. Habuit igitur conſilium ne via-
vt reuerteretur in macedoniā: ꝛ vt tor.
ita vitaret inſidias. Quidā enim

de ſociis ei⁹ ꝓfecti ſunt recta via.
Et p̄cedētes nos dicit luc. ſubſti=
tuerūt nos troade ꝑ circuitum ve
niētes. Nos v̄o nauigauim⁹ poſt
dies azymoꝝ philippis q̄ ē p̄ma
ciuitas macedonie: ꝛ in .v. diebus
venim⁹ troadem vbi demorati ſu
mus .vij. dieb⁹. Una autē ſabbati
cū ꝑcēdinarem⁹: diſputabat pau
lus cū eis in craſtino ꝓfectur⁹: et
ꝓtraxit ſermonem in mediam no
ctem et erāt lampades copioſe in
cenaculo vbi cōgregati eramus.
¶ De mortuo reſuſcitato a pau=
lo. Capitulum .c.
A. C. Act. 20 ET cum ſederet quidā adole
ſcēs ſup feneſtrā ꝛ grauare
tur ſomno cecidit d̄ tertio cenacu
lo deorſuz: ꝛ ſublat⁹ de t̄ra oblat⁹
eſt paulo mortu⁹ ꝛ dicebat̄ eutic⁹.
Ad quē cū deſcēdiſſet paul⁹ incu
buit ſup eū ꝛ cōplex⁹ eū ait. Noli=
te turbari. Aīa eīn ipſius in eo eſt
adhuc. Hoc aūt ait vt tolleret de=
ſperationē ab eis. Simili verbo
vſus eſt dñs. dicēs. Puella nō eſt
mortua ſ3 dormit. Et ſuſcitat⁹ eſt
adoleſcēs: ꝛ guſtauit cibū ꝛ cōfor
tatus eſt. Sic inter verba p̄dica=
tionis occurrit occaſio curatiōis
vt oſtēſione miraculi cōfirmaret̄
doctrina pauli: ꝛ vt arti⁹ īfigeret̄
coꝝ mētib⁹ memoria magiſtri ab
A eis diſceſſuri. ¶ Nos aūt aſcēdē=
Act. 20 tes: dicit lucas: nauigauim⁹ in aſ=
ſon vt ibi expectaremus paulū: ſic
eīn diſpoſuerat ipē ꝑ terrā iterum
iter facur⁹. Et cū rediſſet ad nos
aſſumpto eo venim⁹ miletū. Pro=
poſuerat eīn paul⁹ ī trāſitu naui
gare epheſum: morā nō factur⁹.
Feſtinauit eīn ſi poſſibile eſſet vt
in die pentecoſtes eēt hieroſoly=
mis. A mileto cū nō nauigauit ſ3
miſit epheſum: ꝛ vocauit maiores
eccleſie. Et vocati venerūt miletū
ꝛ exhortatus eſt eos dicēs ſe aſcē
dere hieroſolimā Ecce inq̄t alli=
gat⁹ ſpū. i. ſpūſctō: ad id me coar
tāte vado in hierl'm: que ventura
ſibi mihi ſunt ignorans: licet ſpiri
tuſſanctus mihi ꝑ alios pro teſte
quia vincula et tribulationes me
ibi manent. Aliis eīn reuelauerat
ſpiritusſanctus de ipſo qd̄ nō ipſi.
Sed nihil inquit horū vereor: nec
facio aīam meā. i. vitā tēporalem
precioſiorē q̄ me. i. q̄ aīam meaz
dūmodo conſumē curſum meuz:
et miniſteriū qd̄ accepi a dño ieſu
teſtificari euāgeliū grē dei. Et nūc
ecce ſcio q2 amplius nō videbitis
faciē meā. Et poſt multā exhorta
tionē poſitis gēib⁹ vna cū omni
bus illis orauit. Et ꝓcūbētes ſu=
per collū pauli flētes obſculabā=
tur eū: dolētes maxime de eo q̄d di
xerat: q2 faciē eius nō erāt am= A
plius viſuri: ꝛ deduxerūt eum vſq3 Act. 21
ad nauem. ¶ Et abſtracti ab eis
trāſeūtes multas vrbes ꝛ regiōes
venim⁹ tyrū: vbi manſib⁹ .xij. die
bus: inuentis ibi diſcipulis q̄bus
dā ꝑ ſpūm propheticū paulo pre
dicētibus: q̄ illi euentura erant in
hierl'm: ꝛ diſſuadētibus ne aſcen
deret. Poſtea ꝓfecti ſumus dedu
cētibus nos oībus cū vxorib⁹ ꝛ fi
liis vſq3 foras ciuitatē. Et valefa
cientes eis aſcēdim⁹ nauē. Illi au
tem redierūt in ſua. Nos aūt aſcē
dim⁹ phtolomaidē: ꝛ ſalutat3 fra
tribus manſibus cū eis vna die.
¶ De hoc quod agabus paulo
predixit. Capitulum .ci.
ALtera autē die venim⁹
ceſareā: et introiuimus B C
domuz philippi diaco= Act. 21
ni: huic erant quatuor
filie virgines ꝓphetiſſe p̄dicētes
paulo qd̄ erat ei euēturū ī hierl'z.
Et cuz moraremur ibi ꝑ aliquot
dies ſuperuenit ꝓpheta de iudea
noīe agabus. Qui cū veniſſet ad
nos tulit zonaz pauli ꝛ ligās ſibi
man⁹ ꝛ pedes: ait Hec dicit ſpūſ=
ſctūs. Uirū cui⁹ eſt hec zona ſic al
ligabūt in hierl'm iudei: ꝛ tradēt
in man⁹ gētiū. Hec audiētes roga
bamus nos ꝛ q̄ erāt loci illi⁹ vt nō Nota
aſcēderet ī hierl'z. Et rñdit. Quid ſcī pau.
fletis affligētes cor meū? Ego eīn cōſtan=
non ſolū alligari ſed etiā mori in tiā ꝛ fer
hierl'm paratus ſuz propter no= uorē.
men

men dñi ieſu xpi. Et cũ non poſſe-
mus ei diſſuadere quieuimus dicẽ
tes. Dñe fiat volũtas. Poſtea ƥpa
rati aſcẽdim⁹ hieruſalẽ ⁊ nõnulli
de diſcipulis q̃ erãt in ceſarea no-
biſcũ: adducẽtes iaſonẽ hoſpitem
noſtrũ. Et cũ veniſſem⁹ hieruſalẽ
libenter exceperunt nos frẽs. Se-
quẽti aũt die introiuit paulus no-
biſcũ ad iacobũ q̃ erat eps̃ hiero-
ſolymorum: de quo dicit beda ſup
hũc locũ q̄ .xxx. annis rexit ecclĩa
hieroſolymitarũ ſcȝ vſq̃ ad .vij.
Beda. annũ neronis: q̃ ſcd̃m ioſephũ ex
cerebrat⁹ eſt pertica fullonis. Be-
da dicit q̄ ƥcipitat⁹ eſt de templo.
Alibi legit̃ lapidat⁹. Et potuit eẽ
q̄ poſtq̃ precipitauerunt eũ lapi-
dauerunt eum quaſi vile cadauer.
De ia- Sed cũ beda dicat mortuum iaco
cobo bũ ſeptimo anno neronis palã eſt
mino- nõ eſſe autẽticũ quod legit̃ in epi-
re. ſtola clemẽtis: q̃ iuxta tenorẽ illi⁹
epiſtole dicit ſibi eſſe mandatũ a
petro. cui ſucceſſit i apoſtolatu: vt
poſt ei⁹ mortem iacobo epõ epiſto
las deſtinaret vt ab eo inſtrueret̃.
Sȝ cũ iacob⁹ eps̃ mortu⁹ ſit ſepti-
mo anno neronis: et petr⁹ vixerit
vſq̃ ad .xiiij. cõſtat hoc nihil eſſe.
¶ De hoc quod obtulit de cõſilio
ſm legem. Ca. ciij.
D
Act. 21 Cum aũt intraſſet paulus ad
iacobum: collecti ſunt ſenio
res. Quib⁹ ſalutatis narrabat per
ſingula q̃ ⁊ quãta fecerat deus in
gẽtibus ƥ ei⁹ miniſteriũ. Qui cum
audiſſent magnificabãt deũ: ⁊ di-
xerũt paulo. Uides frater quot mi
lia ſunt in iudeis qui crediderũt.
Oẽs tñ adhuc ſunt emulatores le
gis volẽtes pariter cũ fide ſuſce-
pta obſeruare legalia: ⁊ audierũt
de te q̄ predices abolitiões legis
⁊ odibilis factus es q̃ſi deſtructor
legis moyſi. Cõueniet ergo multi
tudo audiens te ſuperueniſſe. Uñ
ↄſulim⁹ tibi vt ſanctifices te ſcd̃m
legẽ: cũ .iiij. q̃ habẽt votũ ſup ſe vt
ſic appareat falſa opinio q̃ incre-
buit de te. Et ſtatuerũt de ei⁹ ↄſen
ſu vt iudeꝫ ad fidẽ ↄuerſis nõ ƥhi
beret̃ obſeruatio legaliũ dũtaxat
ne ponerẽt ſpẽ in eis. ¶ Et diſtin Notãd
gue quatuor ſynodos i primitiua ſyno-
ecclẽſia hieroſolimis celebratas. dis pri
Primã de ſubſtitutiõe mathie lo- mitiue
co iude. Scd̃aȝ de electiõe .vij. dia eccleſie.
conorũ. Tertiã de legalibus qua
ſtatutũ eſt cõuerſis ad fidẽ ex gẽti
bus non eſſe imponendũ on⁹ lega
liũ: qñ aſcẽdert paul⁹ ⁊ barnabas
de antiochia in hieruſalẽ. Quartã
de qua hic agit̃ qua ſtatutũ eſt nõ
ƥhiberi iudeos a legalib⁹ obſer-
uãtijs: dũmõ nõ ponerẽt ſpẽ i eis.
¶ Qd̃ ligat⁹ eſt paulus a preſide.
ad clamorẽ iudeorũ. Cap. ciij. E
Poſteã die purificat⁹ paulus Act. 21
cũ quatuor viris intrauit tẽ-
plũ cũ eis: ⁊ obtulit oblationẽ ſuã
ſicut alij. Cõſumatis aũt ſeptẽ die
bus iudei q̃ venerũt de aſia perſe-
quẽtes paulũ cũ vidiſſent eũ in tẽ
plo q̃ viderãt trophimũ epheſium
deambulantẽq̃ cũ eo ƥ ciuitatẽ: pu
tauerunt q̄ introduxiſſet eũ in tẽ-
plũ hominẽ ſcȝ gentilẽ ⁊ cõcitaue-
rũt oẽm populũ cõtra eũ: ⁊ iniece-
rũt man⁹ in eũ dicẽtes: viri iſraeli
te adiuuate. Hic eñ eſt hõ q̃ cõtra
populũ ⁊ legẽ et locũ iſtũ predicat
vbiq̃ terrarũ. ⁊ inſup gẽtiles indu
xit in templũ ⁊ contaminauerunt
locũ ſanctũ. Cõmota eſt ergo vni-
uerſa ciuitas et facta ẽſt diſſenſio
populi. Et apprehẽdentes paulũ F
traxerũt extra tẽplũ ⁊ clauſerũt ia Act. 21
nuas ne fugeret in tẽplũ ⁊ q̃ren-
tibus eũ occidere nuntiatũ eſt tri-
buno cohortis ſcȝ claudio liſie q̃
miſſus fuerãt a Felice preſide. Et
cũ aſſumptis militib⁹ ⁊ centurioni
bus occurriſſet videntes eũ deſie-
rũt ƥcutere paulũ. Et apprehẽdit
paulum: ⁊ iuſſit eũ ligari catenis
duab⁹: donec de cãci⁹ cognouiſſet.
Et cũ nõ poſſet audire pre tumul-
tu iuſſit eũ duci in caſtra ſcȝ in tur
rim regiã. Et cũ veniſſet ad gradũ
forte ad gradũ tẽpli vel ad gradũ
dom⁹ proprie portabat̃ paulus a
militibus ƥpter impetũ populi: ſe
quebat̃ eñ oĩs popul⁹ clamans.

Tolle eū ad mortē ſcʒ. Et cū indu
ceret paul⁹ in caſtra ait tribuno.
Lʒ mihi loq̄ aliq̄d ad te. Ad queʒ
tribun⁹. Noſti grecā linguaʒ? Ait.
Noui. Locut⁹ eſt eni tribun⁹ gre-
ce ne iudei intelligerēt. Nunq̄d tu
es egypti⁹ ille q̄ ante hos dies tu
multū cōcitauit: ⁊ ide eduxit ſecū
in deſertū quatuor milia virorum
ſicariorū. ¶ Joſeph⁹ dicit ꝙ cum
plurib⁹ milib⁹: ⁊ potuit ꝑlio veni-
re cū paucioribus poſtea hr̄e plura.
¶ De egyptio qui populū ſeduxe
rat. Cap. ciiij.

Inci-dēs de-clara-tiuum eſt. Egyptius iſte ꝑ artē magicaʒ
ſibi cōpararat nomen ꝓphe
te: ⁊ congregatis triginta milibus
iudeorū eduxit eos ꝑ deſertū vſq̄
ad montē oliueti: volēs irruere in
hieruſalē vt eam caperet. ¶ Sed
occurrēs ei Felix preſes cum mul-
tis milib⁹ armatoꝝ fugauit eū cū
paucis: ⁊ alios occidit. ¶ Reſpon
B Act. 21 dēs paul⁹ tribuno ait. Ego ſum iu
de⁹ nō egypti⁹ a tharſo cilicie nō
ignote ciuitatis municeps. Nō eſt
nat⁹ tamen in tharſo ſʒ in oppido
galilee noīe giſcallo. Quo capto
a romanis trāſlat⁹ eſt tharſum cū
parētib⁹: ⁊ ibi educat⁹ vn̄ ab edu-
catiōe ſe dicit tharſenſem: licet in
giſcallo fuerit nat⁹: xp̄s nazaren⁹
dicit: lʒ in bethleē ſit nat⁹. Non eſt
educatus in tharſo ſed in munici-
pijs adiacentib⁹ ciuitati: vn̄ nō vo
cat ſe ciuē ſed municipem a muni-
cipio ⁊ territorio ciuitatis in quo
nutrit⁹ eſt. Dicunt autē municipia
vicina rura ciuitatis que munera
debita vel tributa ſoluūt ciuitati.
¶ Qd̄ cognit⁹ a populo ꝑmiſſus
eſt loqui preſidi. Cap. cv.

In ſequentibus autē magis
declarat q̄re ſe dixerit pau-
lus ciuem romanum: ⁊ eſt ſumma
q2 pater ſu⁹ ꝑ obſequiorū diligen
tiā ſibi cōparauerat gratiā roma-
noꝝ: ⁊ donatus eſt ab eis romana
libertate vt putaret ciuis roman⁹
ipſe ⁊ heredes ſui: et ſic iure here-
ditario habebat paulus cōſortiū
romane ciuilitatis. Rogo ergo te
permitte me loqui ad populū. Et
permiſſus cepit loq̄ hebraice. Qd̄ A
audientes magis preſtiterunt ei Act. 22
ſilentium. Uiri fratres ego ſuʒ ho
mo hebre⁹ natus in tharſo cilicie
nutritus in hac ciuitate ſecus pe-
des gamalielis: ⁊ ab eo eruditus
⁊ fui emulator legis ſicut et vos ⁊
perſecutus ſum chriſtianos. Cui⁹
rei teſtis eſt mihi princeps ſacer-
dotū a quo accepi literas in da-
maſcū: vt ſi quos ibi inuenirē xp̄ia
nos: vinctos ꝑducerē i hieruſaleʒ.
Poſtea ꝓſecutus eſt q̄ūo percuſſit
cū dn̄s cecitate i via quō ꝯuerſus
⁊ baptizatus ab anania quō poſt
multū circuitum de damaſco re
dijt in hieruſalē. Et dū oraret i tē
plo fact⁹ eſt in extaſi ⁊ vidit ⁊ audi
uit xp̄m dicētē ſibi. Feſtina ⁊ exi ve
lociter de hieruſalē q2 nō recipiēt
teſtimoniū tuū de me. Ad quē ip̄e
reſpōdit. Dn̄e ipſi ſciunt q2 perſe-
quebar ſectatores nominis xp̄ia-
ni: ⁊ interfui lapidationi ſtephani
cuſtodiens veſtimēta lapidantiuʒ
q. d. Debet eis ſufficere hoc exem
plū cōuerſationis mee. Et dn̄s ad
eum. Uade qm̄ ad nationes mit-
tam te longe: quaſi diceret. Nec ꝓ
pter hoc credēt tibi iudei ideo mit
tam te ad gētes que tā loco q̄ȝ ani
mo a iudeis ſunt longe.
¶ Qd̄ paulus ciuem romanum ſe
fecit. Cap. cvj.

Cumq̄ vſq̄ ad hoc verbū in
ſilētio audiſſent eū iudei au F
dito ꝙ deſtinatus eſſet gentibus: Act. 22
vnanimiter vociferati ſunt proij-
cientes veſtimēta ſua: ⁊ puluerem
iactantes in aera pre magnitudi-
ne triſtitie: quaſi furorē exprimen
tes dicentes tribuno. Tolle de ter
ra hominem huiuſmodi. Non eſt
enim fas eum audire. Et iuſſit euʒ
tribunus induci in caſtra in turriʒ
ſcʒ illam que dicebatur antonia ⁊
agrippina: ⁊ cedi flagellis ⁊ torq̄-
ri ita vt nō occiderēt eum tormen
tis eius ſatiati. Et cū aſtrinxiſſent
eū loris dixit paul⁹ aſtanti centu-
rioni. Licet vobis flagellare hoiem
romanum

romanū indēnatū.i.de nullo rea-
tu ordine iudiciario cōuictū. Quo
audito acceſſit centurio ad tribu
nū dicens. Quid acturꝰ es. Hic hō
ciuis romanꝰ ē. Et accedēs tribu-
nus ad paulū q̄ſiuit ab eo an ro-
manus eſſet. Et ↄfeſſus eſt. Et ait
tribunus. Ego multa ſumma pe-
cunie hāc ciuilitatē emi. Ego inq̇t
paulus i ea natꝰ ſuꝫ:qꝛ pr̄ ſuus vt
ꝑtaxatū eſt anq̄ꝫ gigneret eū cōpa
rata ſibi gr̄a romanoꝝ: ciuilitate
romanoꝝ donatꝰ eſt ab eis i ſe ꝛ i
hr̄dibꝰ ſuis. Et ſtatim diſceſſerūt i
de q̇ erāt eū torturi:qꝛ timuit tri-
bunꝰ audito ꝙ eſſet ciuis romanꝰ.
¶De ſciſmate orto iter iudeos ex
induſtria pauli. Capitu cvij.
G Act.22 POſtera aūt die volens ſcire
diligentiꝰ cām accuſationis
pauli ſoluit eū ꝛ iuſſit ↄuenire ſa-
A cerdotes ad ↄſiliū. Et ꝓducēs pau
Act.23 lū ſtatuit eū inter eos. ¶Et cepit
paulus palā loq̇ cōſilio. Uiri frēs
inq̇t: ego oī ↄſciētia bōa ↄuerſatꝰ
ſuꝫ apud deū vſqꝫ i hodiernū diē.
Et ſtatim ꝓnceps ſacerdotū ana-
nias ꝑcepit aſtātibꝰ vt ꝑcuterent
os eiꝰ q̄ſi impudēter ghantis. Ad
quē paulus. Percutiet te deꝰ pa-
ries dealbate.q.d. Uindicabit i te
deꝰ o hypocrita:qꝛ cū ſedeas ſup
cathedrā moyſi:q̄ſi ſm legē vide-
ris iudicare:ꝛ iudicas ꝯ̄ legem.qꝛ
cū me reputes blaſphemū nō me
iudicas legis ordie:q̄ ꝑcipit blaſ-
phemū extra caſtra educi:et edu-
ctū ab oī ppl'o lapidari. Uel forte
ꝓphanit paulus de abolitiōe ſa-
B cerdotij iudeoꝝ dicens. Percutiet
exo.22 te.deꝰ.q.d. Deſtruet te deꝰ ꝛ ſacer
dotiū tuū:ſacerdotium.ſ.iudeoꝝ.
Tūc q̇ aſtabāt dixerūt. Summum
ſacerdotē dei maledicis? tūc pau
lus ait. Neſciebā frēs ꝓncipē eſſe
ſacerdotū:cauera ſi hoc ſcirē.reꝰ
eſſem. Scriptū eſt em̄. Principem
ppl'i tui nō maledices. Uel quaſi
myſtice ait ſe neſcire.i. ſacerdotiū
iudeoꝝ reprobatū eſſe:qꝛ lꝫ noue
rit hūc nō eſſe vere principē ſacer
dotū:tn̄ tēperate rn̄det:inſtruens
alios vt modeſtiꝰ ſe haberēt erga
ꝑlatos ſuos. Tūc timēs paulꝰ ipe
tū iudeoꝝ excogitauit quō moue Nota
ret ſciſma inter eos. Et cum ꝑtes A
eſſent phariſei ꝛ ſaducei:corā oībꝰ Phil.3.
ↄfeſſꝰ eſt ſe eſſe de ſecta phariſeo-
rū vt ita ↄciliaret ſibi alios eoꝝ:et
eoꝝ bñficio euaderet manꝰ alioꝝ.
Et cū ↄfeſſꝰ eſſet facta eſt diſſentio
magna iter phariſeos ꝛ ſaduceos. E
¶Quod dominꝰ confortauit pau ma.22
lum. Capitu.cviij.
ET exurgētes q̇dā phariſeo
rū:pugnabāt ꝓ paulo ꝯ̄ ſa- C
duceos dicētes. Nihil mali inue- Act.23
nimꝰ in hoie iſto. Quid ſi ſpūs lo
cutus eſt ei vel angelꝰ. Hoc aūt ꝯ̄
ſaduceos dicebāt: negātes ange-
lū eſſe vel ſpm̄ vl' aīam. Et cū fctā
eſſet tāta diſſenſio: timēs tribunꝰ
ne diſcerperet paulus a ſaduceis
ſcꝫ volētibꝰ eū rape:iuſſit milites
deſcēdere ꝛ rape eū de medio eoꝝ
ac deducere i caſtra: ꝛ ſic fctm̄ eſt.
Sequēti aūt nocte apparuit dn̄s
paulo dicēs. Cōſtās eſto:ſicut em̄
teſtificatus es de me in hierl'm: ſic
oportet te ꝛ rome teſtificari.
¶Quomodo coniuratum eſt in
mortem pauli. Capit.cix.
FActo āt die collegerūt ſe q̇-
dā ex iudeis ꝛ deuouerūt ſe D
maledictiōi:ſi cōederēt vl' biberēt Act.23
donec occiderēt paulū ꝑ q̇ in gre-
co habet anathematizauerūt. Et
erāt pluſq̄ꝫ.xl.viri q̇ hāc ↄiuratio
nē fecerāt:ꝛ acceſſerūt ad ꝓncipes
ſacerdotū ꝛ ſeniores dicētes. De-
uot.ōe deuouimus nos nihil gu-
ſtaturos donec occidamꝰ paulū.
Perſuadete ḡ tribuno vt adhuc ꝑ
ducat eū i mediū ad vos:tāq̄ꝫ ali-
q̇d ſitis certiꝰ cogituri d' eo. Nos
ꝟo pati erimꝰ iterficere eū. Forte
hoc audiēs nepos pauli filiꝰ ſoro
ris eiꝰ: itrauit i caſtra:et nūciauit
hoc paulo. Et aduocās paulꝰ vnū
de cēturionibꝰ ait. Adoleſcētē hūc
ꝑduc ad tribunū:hꝫ em̄ aliq̇d iu-
dicare ei. Et cū veniſſet adoleſcēs
ad tribunū expoſuit dolos ꝛ inſi-
dias iudeoꝝ contra paulū. Tunc

dimittēs adoleſcētē tribunus pce
pit ei ne cui hoc reuelaret. Et
ꝯuocatꝫ duob⁹ cēturionib⁹ ait illꝫ.
Parate milites ducētos vt eāt vſ
ꝙ ceſareā pedeſtres ⁊ eqtes. lxx. ſ.
qui non eāt pedeſtres ⁊ lāccarios
ducentos a tertia hora noctis et
parate iumenta. ſ. paulo ⁊ comiti
bus ſuis: ⁊ pducite eū ſanū ⁊ inco
lumē ad Felicem preſidem.

¶ Qđ ante preſidem ꝯ tertullum
oratorem contendit. Capit. cx.

b Act. 23 SCripſit qꝫ tribun⁹ pſidi epi
ſtolā i hūc modū. Claudi⁹ li
ſias optio pſidi felici ſalutē. Nec
ſuauit qđ i epſis nřis ſuam⁹. Nō
eñi excellētior'e pſone pmiſit no
mē: imo nomē ſuū q̄ erat iferior p
ſona pſide. Poſtea expoſuit i epřa
cām accuſatiōis pauli: ⁊ modū et
ordinē actiōis. Cūqꝫ veniſſent ce
ſareā nūtij cū paulo / tradita epřa
pſidi ſtatuerūt paulū añ eū: ⁊ epi
Actuū. ſtola pleta cognito ꝙ eſſet de cili
24. cia ait pſes. Audiā te cū accuſato
res tui venerint ⁊ iuſſit eū cuſtodi
ri i ptorio herodis. Poſt q̄nqꝫ aūt
dies deſcēdit pnceps ſacerdotum
ananias cū ſeniorib⁹ et cū oratorē
quodā tertulio q̄ eſſet aduocatus
eoꝝ. Et pozauit tertulli⁹ añ felicē
⁊ ſimulꝫ accuſauit paulū. Poſtea
annuēte pſide rñdit paulus oſtē
dens qꝛ nihil dignū morte cōmiſe
rat ⁊ ꝙ pſequebanꝫ eū iudei ꝓ ve
ritate. ſ. ꝙ pdicabat reſurrectionē
Et audito ꝙ eſſet ꝯtrouerſia de le
ge eoꝝ ꝓuipēdēs felix ait. Audiā
vos cū tribun⁹ liſias deſcēderit et
iuſſit paulū eſſe in libera cuſtodia
vt libere poſſet ingredi ⁊ egredi ⁊
deambulare: ⁊ nō phiberet quiſqꝫ
de ſuis ei miniſtrare. ¶ Poſt aliq̄t
b ꝓo dies venit felix cum vxore ſua
act. 24 druſilla. ⁊ vocauit paulū. ¶ Iſta
Incidēs druſilla iudea erat pulcherrima
quā olim ꝯcupierat lazit⁹ rex ama
zonū. Et cū vellet eā ducere: nega
uit dicens quia nullo modo nube
ret incircunciſo. Poſtea ille circū
cidit ſe et duxit eam.

¶ Qđ felix voluit pecuniā extor
quere a paulo. Capit. cxi.

CUm aūt miſſus eēt felix a Incidēs
claudio pſes iudee: ſollicita
bat eā ꝑ iudeos vt nuberet
ei. Et tādē iducta ē ad hoc exēplo
cognate ſue beronice: q̄ olī dimiſſo
viro ſuo nupſerat ditiori. ſ. agrip
pe regi filio herodis agrippe. qui
hēbat. terrā vltra iordanē. Dimiſ
ſo igiꝫ poriviro. ſ. lazito rege ama
zonū nupſit druſilla felici hec dru
ſilla qꝛ iudea erat libenter audie
bat paulū de fide q̄ eſt i ieſum xp̄m.
¶ Et cū diſputaret paul⁹ de iuſti g
tia ⁊ caſtitate et de iudicio futuro. Actuū.
tremefact⁹ eſt pſes audiēs ſe iudi 24.
candum. Et ait paulo. Uade tpe
opportuno accerſiā te. Hoc aūt di
cebat ſperās ſe aliq̄d ab eo acce
pturū. Putabat eñi paulū hr̄e pe
cuniā: vñ frequēti⁹ eū accerſiēs lo
quebaꝫ cū eo. Biēnio aūt cōpleto
ſucceſſit feſt⁹ felici miſſus a nero
ne. Si autē intelligaꝫ bīēnio a pſi
datu felicis nō poterit ſtare cū a
lōge retro ꝯſtitut⁹ eſſet pſes a clau
dio. Feſt⁹ aūt miſſus eſt a nerone
q̄ ſucceſſit claudio. Si aūt itelliga
tur biēnio ab accuſatiōe pauli: nec
ſic poterit ſtare. Nō eñi adhuc flu
xerāt duo anni ex q̄ venerat in hie
ruſalē. Intelligēdū eſt ergo bien
nio ab accuſatione felicis. ex quo
ſcilicet accuſatus eſt a iudeis.

¶ De ſeditione inter iudeos ⁊ gē
tiles. Capitulum. cxij.

ORta eſt eñi diſſenſio inter iu Incidēs.
deos ⁊ gētiles in ceſarea de
honore ciuilitatis iudei ei pfere
bāt ſe gētilib⁹: qꝛ herodes aſcalo
nita q̄ circūciſionem accepit fuerat
ꝯditor ciuitatꝫ: ⁊ appellauerat eā
ceſareā in honorem ceſaris. Genti
les ſe preferebāt iudeis dicētes ꝙ
a gētilib⁹ facta eſt pmaria edifica
tio ciuitatꝫ: q̄ añqꝫ reedificareꝫ ab
herode dicta eſt pirgo ſtratonis:
felix āt pmo fouit ptem iudeoꝝ do
nec exhauſit marſupia eoꝝ poſtea
fouit partē gētiliū itē ꝙ militib⁹
gētiliū dedit licētiā itrādi domos
iudeorū: ⁊ diripiēdi bōa eorū. Uñ
accuſat⁹

accuſat⁹ eſt a iudeis ad neronē:et
biēnio ab accuſatione amot⁹ eſt a
B Actuū. pſidatu et ſubſtitut⁹ ē ei feſt⁹. Uo=
lēs aūt in fine pſidat⁹ ſui placere
24. iudeis:reliqt paulū vinctū. ¶ Fe=
A ſtus aūt cū veniſſet i pūnciā poſt
Act.25 triduū aſcēdit hieroſolymā a ceſa
rea:ꝛ rogauerūt eū pricipes ſacer
dotū ꝛ pmi iudeoꝝ vt iuberet ad
duci paulū in hierl'm parantes ei
inſidias vt occiderēt eū in via. Fe=
ſtus aūt rñdit ſe in ceſareā matu=
rius deſcenſurū:ꝛ eoꝝ accuſatio=
nem ſi pariter deſcenderent ibidē
auditurum.

¶ De appellatiōe pauli. Ca.cxiij.

B Act.22 Demorat⁹ aūt feſt⁹ i hierl'm
paucis dieb⁹ deſcēdit in ce
ſareā ꝛ ſedit ꝑ tribunali:ꝛ ꝑduct⁹
eſt paulus in mediū:ꝛ accuſat⁹ eſt
in multis ab his q̄ deſcēderāt de
hierl'z:ſʒ nō poterāt ꝓbare q̄ obij
ciebanł ei:paulo in oīb⁹ rōnē red
Nota. dēte. Feſt⁹ aūt volēs placere iude
is ait paulo:vis aſcēdere i hierl'm
ꝛ de his iudicari apd̄ me. Ad quē
paulus. Ad tribunal ceſaris ſto:
vbi opʒ me iudicari. Erat autē ſe
des in ceſarea iuxta quam ſtabat
paulus:quā pauerat herodes ce
ſari vt in ea ſederet ſi qñ veniret i
ceſareā:vl' quos mitteret iudices.
Et excuſabat ſe paulus dicēs. Ju
deis nō nocui ſicut noſti. Si q̄d di
gnum morte cōmiſi:volo mori. Si
vo nihil cōmiſi nemo eſt q̄ audeat
me tradeř illis:qꝛ ceſarē appello.
Tūc feſt⁹ cū ꝯſilio rñdens ait. Ad
ceſarē appellaſti/ ad ceſarē ibis.

¶ De hoc qd̄ agrippa rogabat
feſtum. Capitulum.cxiiij.

D Act.25 Et cū dieꝭ aliqt trāſacti eēnt
deſcēdit agrippa in ceſareā
cū vxore ſua beronice. Joſeph⁹ di.
de beronice. Nō eſt intelligēdū ꝙ
fuerit vxor ei⁹ ſʒ q̄ſi vxor. Erat em̄
ſoror ei⁹.i.cognata ſm̄ idioma he
breū:ꝛ tenebatur eā diligebat ꝛ i=
ponebatur ei ꝙ abutebatur ea. Deſcē
dit aūt rex agrippa in ceſareā au=
dito ꝙ ibi eēt feſt⁹ vt accuſaret iu
deos apud eū. Jſte nāqꝫ agrippa

infeſt⁹ erat iudeis qꝛ cū accepiſſet
ptāteʒ a romāo ipatore cōſtituen
di ſummū ſacerdotē in hierl'm cō=
ſtituebat eos ſacerdotes q̄ nō erāt
aarōite. Fecerat em̄ i palatio ſuo
feneſtrā eminentē: vñ poterat vi=
dere quecūqꝫ fiebāt in tēplo ſacri
ficia. Qd̄ moleſte ſuſtinētes iudei
fecerāt appoſitū murum feneſtre
eminētiorem feneſtra. Uenerat ꝰ
ſpecialiter agrippa rogatur⁹ feſtū
vt murū illū obrueret. Cauſam th̄
deſcenſus agrippe in ceſaream:
non habes in hiſtoria actuū: ſed
Joſephus ſupplet.

¶ Quomodo perorauit paul⁹ co=
ram feſto ꝛ agrippa. Capitu.cxv.

Cumqꝫ deſcendiſſet agrippe. F. E.
honorifice recept⁹ eſt a feſto Act.25
et cuʒ ꝑ dies plures morā feciſſet
cuʒ eo cōſuluit eū quid faceret de
paulo:et expoſita ei accuſatiōe iu
deoꝝ cōtra paulū:rñdit agrippa
ſe velle videre paulū. Altera die
venerunt agrippa et beronice cuʒ
multa ambitiōe.i.cū multa turba
eos ambiente:vel cū multa ambi=
tione.i.cum multiplici apparatu:
vel cū multa ambitione.i.cū mul=
to deſiderio ambiēdi paulū. Et cū
introiſſet auditoriū cū tribunis et
viris pncipalib⁹ ciuitatis:iubens
te feſto adduct⁹ eſt paulus:ꝛ dixit
feſt⁹. Agrippa rex et vos oēs qui
adeſtis ſimul videte hūc ſup quo
vniuerſa multitudo iudeoꝝ inter
pallauit me hieroſolymis dicētes
eū dignū morte. Ego aūt nihil in
eo cōperi dignū morte. Jdeo cum
appellauerit ad auguſtum eum
romā mittere decreui. Sʒ irratio
nabile mihi videř mittere aliquē
vinctū:ꝛ cauſaʒ ei⁹ nō ſignificare.
Jdeo ꝯſulo te ſup hoc rex agrippa
qꝛ nō habeo quid certū ſcribaʒ de
eo. ¶ Tūc agrippa ad paulū:per C
mittiř tibi loqui pro te. Tunc pau act.26
lus extēſa manu more cōcionātiū
vel ad faciendū ſilētiū cepit de oī no. ora
bus reddere ratonē ſuper quib⁹ forem
accuſabatur a iudeis. Beatū inqt verum
me reputo rex agrippa: qꝛ in au= Paulū.

J v dientia

dientia tua ſum reſponſurus: cuȝ peritus ſis in lege moyſi: ⁊ nouer͛is cõſuetudies iudeoꝝ. Propter q̇ obſecro vt patient͛ me audias. Et ꝓſecut⁹ eſt modũ ↄuerſiõis ſue et ſuę quo accuſaret͛ a iudeis. Et poſt multos ſmones pauli rñdit. Feſtus magna voce. Inſanis paule. Multe litere te faciũt inſanire. Nõ inſanio inq̄t paulus: optime Feſte: ſed ſobrietatis ⁊ v͛itatis verba loquor. Scit em̄ rex agrippa in cuius p̄ſentia loquor. Nihil enim hoꝝ eum latere arbitror. Nec em̄ quicq̄ horuȝ in angulo factũ eſt. Credis agrippa ꝓphet͛. Scio/q᷑ credis. Ad quem agrippa. In modico ſuades me fieri chriſtianum. Ad quē paulus. Opto q̇ deũ nõ tantũ te: ſed ⁊ oẽs qui odiunt hodie fieri tales qualis ego ſum: exceptis vinculis meis. Nolo enim vinculatos eſſe.

¶Q̇ paulus miſſus eſt romaȝ.

Capitulum. cxvi.

B Actuũ. 26. Tunc ſurrexit rex ⁊ p̄ſes ⁊ beronice ⁊ qui aſſidebant eis. Et cũ receſſiſſent loquebant͛ adinuicem dicentes. Nihil dignũ morte aut vinculis fecit homo iſte. Et ait agrippa ad feſtum. Dimitti poterat homo iſte ſi non appellaſſet ad ceſarē. Et decreuit agrippa quia appellauerat mittenduȝ eſſe ad ceſareȝ. ¶Et traditus eſt paulus iulio centurioni cohortis auguſte militum. ſ. qui miſſi fuerãt ab auguſto: et pariter miſerũt romã nũtios iudei contra agrippam: aduerſus quem multas habebant querelas: q᷑ vt ſupra p̄ta ꝓximus: conſtituerat hiſmaelem ſummũ ſacerdotē cum nõ eſſet de genere aaron. Et hic ponit ioſephus catalogum ſacerdotũ q̇ fuerant ab inſtitutiõe ſacerdotij vſq̄ ad terminũ eiuſdē ſub diſtinctiõe triũ tēporum. Ab aaron vſq̄ ad tēpus dauid: ⁊ fuerunt ſinguli. xiij. vnus poſt alium in ſexcentis. xij. annis ⁊ ſuccedebãt filij patribus: primogenitus filius aaron. ſ. eleazar

A Act. 27

Ioſephus de catalogo ſacerdotum.

ſucceſſit ei in ſummã ſacerdotem filius Eleazari ſucceſſit ei: et ita in poſterum. Nam de ithamar non erant ſummi ſacerdotes: ſed minores niſi pauci circa tempora dauid. Nam in heli ſacerdotium tranſlatum eſt ad filios ithamar. Abiathar quoq̄ erat de ithamar quē depoſuit ſalomon: ⁊ eius loco ſtatuit ſadoch q̇ erat de eleazar.

¶Quod incidenter narrat de ſacerdotibus iudeorum.

Incidēs de claratiuum.

Capitulum. cxvij.

Dauid aũt volens ampliare cultũ dei videns q᷑ nõ ſufficeret vn⁹ ſummus ſacerdos ad miniſtrationeȝ: q᷑ ſi infirmaret͛ non erat interim q̇ incenſum poneret q̇ neceſſe erat ſinglis dieb⁹ offerri: inſtituit. xxiiij. ſummos ſacerdotes quoꝝ ſex deci erãt de gñe eleazar. viij. de gñe ithamar. Unusq̄ illoꝝ ex. xxiiij. ſummus erat q̇ dicebat͛ p̄nceps ſacerdotũ. Adminiſtrabant aũt ꝑ ſeptimanas q̄ iure hr̄ditario deuolute ſunt ad poſteroſ eoꝝ. Et vnuſq̇ſq̄ xxiiij. ſũmoꝝ ſacerdotũ cũ admiſtrabat ſecũ habebat. xxiiij. minores ſacerdotes ⁊ totidē leuitas: ⁊ totidē ianitores duplicato nũero nathineoꝝ. Fuerũt aũt. x. ⁊. viij. p̄ncipes ſacerdotũ a tp̄e dauid vſq̄ ad tranſmigrationē babylonis in quadringẽtis ⁊ ſexaginta annis. A trãſmigratiõe aũt ceſſauit ſacerdotiũ vſq̄ ad reditũ de captiuitate ſub zorobabel ⁊ ieſu magno ſacerdote. Et inde vſq̄ ad tp̄a machabeoꝝ fuit tp̄s ſacerdotũ. Tp̄s aũt machabeoꝝ nõ deputat͛ ſacerdotio: q᷑ idē erãt duces ⁊ ſacerdotes: ⁊ ſic vſq̄ ad herodē q̇ fecit occidi quotquot inueniret de gñe ſacerdotũ ne iteruȝ ad eos deuolueret͛ regnũ. Et vendebat ſummũ ſacerdotiuȝ q̄nq̄ vni: q̄nq̄ plurib⁹ ſimul. Et fuerũt omnino vſq̄ ad euerſioneȝ hierlm. xxviij. ſummi ſacerdotes. A tp̄e aũt herodis vſq̄ ad euerſionem hierlm non poſuit Ioſephus ſummũ annorum: ſed ↄſtat fuiſſe centũ q̄nq̄ cum

cum herodes ante natiuitatẽ dñi triginta annis regnauit: ⁊ dominꝰ trigintatribꝰ annis vixit ⁊ a morte domini vſqȝ ad euerſionem hieruſalem .xlij. anni fluxerunt. Sed de his hactenus.

¶ De tempeſtate in mari quam predixerat paulus. Cap. cxviij.

A act.27 Traditus eſt paulus iulio cẽturioni vt pretaxatuȝ eſt. Et dedit dñs gratiaȝ paulo in oculis eiꝰ vt humane tractaret eum nec phiberet amicos eiꝰ in ciuitatibꝰ per quas tranſibat ei miniſtrare. Proſequit̃ ergo lucas de pgreſſu itineris. Aſcendentes inq̇t nauem adrumẽtinã incepimus nauigare circa aſie loca. Quidã ſyllabicando volũt diſtinguere ad rumentinam vt dicat̃ ſm eos nauis ad rumentinã ſcȝ romã tẽdens ſed melius a noie ciuitatis dr̃ adrumentina. Adrumentis enim eſt ciuitas africe. ¶ Poſtea enumerat lucas ciuitates p quas trãſibãt: q̃s non eſt neceſſe enumerare: niſi in q̇bus aliqua geſta ſunt nõ pretermittenda. Inter cetera venerũt liſtraȝ: vbi habuit paulꝰ plures amicos q̇ miniſtrauerũt ei. Ibi inueniẽs centurio nauẽ alexãdrinã nauigantẽ in italiã trãſpoſuit nos in eã, vt dicit lucas: de naui ſcilicet quam prius aſcẽderamꝰ nos trãſtulit in illam. Et cũ multis diebꝰ nauigauimus lẽte: vẽto ſcȝ ire liberiꝰ phibente. tãdẽ adnauigauimꝰ crete: et inde vix deuenimꝰ in locuȝ qui dr̃ boni portꝰ: ⁊ ibi multo tpe fuimus: non auſi igredi mare: cũ nõ eſſet apta nauigatio: eo ꝙ ieiuniũ preteriſſet id eſt fames magna i nauigio ad nauigandum reddens nautas infirmiores. Uel de ieiunio .vij. menſis itelligi põt quod eſt inter diem propitiationis ⁊ ſcenophegie: ſcilicet inter .x. diẽ ſeptẽbris ⁊ .xv. ⁊ ſic probat nõ eſſe tutã nauigationeȝ quia iam erat ſeptimꝰ mẽſis: d inſerius eſt hyeme ſm hebreos: qui aprilem primũ cõputant. In hyeme autem non eſt tutuȝ nauigare. Uel põt intelligi de ieiunio iſtituto in memoriam mortis godolie. quod fit in fine ſeptembris. Uel de ieiunio decimi mẽſis: quod ſcilicet fiebat in ianuario: quod ↄſtituerunt auditis rumoribus de cõſtructione templi in babylone.

B act.27 ¶ Cum autem moleſtum eſſet cẽturiõi ⁊ alijs ꝙ non poſſent nauigare cõſolabatur eos paulus dicens. Uiri video forte ex ſignis tẽpeſtatis vel in ſpũ prophetico: qꝛ nõ ſine multo dãno non ſolũ oneris ⁊ nauis: ſed etiã animarũ veſtrarum poteſtis nauigare. Cẽturio aũt magis credidit naucleroſiue nauiculario ꝙ paulo .i. dño nauis. Nauclerus em̃ dicitur in cuius ſorteȝ cedit dñiuȝ nauis. Cleros em̃ ſors dicitur. Hoc autẽ cõpulit cẽturionem magis credere nauclero ꝙ paulo: quia portꝰ in quo erãt nõ erat idoneus ad hyemãdũ: ⁊ ideo ↄſulebãt oẽs inde nauigare: ſi quo mõ poſſent ad aliũ portum peruenire: qui magis eſſet idoneus ad hyemãdũ. Et contra cõſiliũ pauli aſpirante auſtro ad portũ ppoſitũ anhelãtes itrauerũt mare. Et cum aliquãtulum proceſſiſſent inſurgẽs vẽtꝰ tryphonicꝰ irruit cõtra nauẽ qui dicebatur euro aquilo. Dicitur autẽ ventus tryphonicꝰ quaſi inflãs mare: ⁊ faciens intumeſcere. Tryphos em̃ interp̄tat̃ inflatio. Et cũ arrepta eſſet nauis: ⁊ nõ poſſet conari cõtra ventũ ceſſante remigio ferebamur in incertum decurrẽtes ad inſulam quandaȝ que dicitur cauda ⁊ vix potuimus obtinere ſcapham de naui in mare depoſitam in adiutoriũ nauis. qꝛ impetu fluctuum fere rupta eſt. Scapha dicitur leuis nauicula de vna tm̃ arbore concauata. Uel dicit̃ modica nauis viminea crudo corio tecta cuiuſmodi vtunt̃ pyrate. Et dicit̃ a ſcaphon qđ interpretat̃ ſpeculũ qꝛ huiuſmodi nauibus vtũtur pyrate ad ſpeculandũ ⁊ explorandũ ⁊ deferunt̃ huiuſmodi nauicule in scapha q̇d ſit.

nauibus

nauib⁹:ꝛ imminente naufragio de
ponunt in mare ad ſubueniendū
naui; qꝛ his nauis accingitur et
in procinctu tempeſtatis armatur.
Cū autē ſic tempeſtate valida ia-
ctarentur. ſequenti die fecerūt ia-
ctum. i. eiectionē vtēſiliū de naui.

¶ Quō cōſtitutos in periculo pau-
lus confortauit. Cap. cxix.

D Actu. 27. ET cum neqꝫ ſol in die neqꝫ
in nocte luna ꝛ ſidera appa
rerent ablata erat oīs ſpes
ſalutis Et cū feciſſent diuturnū ie
iuniū forte volūtariū ꝓ amouēda
tēpeſtate vt neceſſariū: qꝛ forte ar
ctabant penuria victualiū: oībus
proiectis in aquā: ſtās paulus in me
dio eorum dixit. Sanum erat con-
ſilium adquieſcere mihi ꝛ lucrifa-
cere iniuriam hanc ꝛ iacturā. Nūc
tamen ſuadeo vobis bono animo
eſſe. Certi eſtote quia nemo peri-
clitabitur ex vobis nec patiemini
iacturā niſi nauis. Aſtitit em̄ mihi
hac nocte angelus dei cui ſeruio
dicēs: ne timeas paule ceſari opꝫ
te aſſiſtere. Et ecce: donauit tibi
deus omnes qui nauigant tecum
id eſt merito tuo cōſeruabit. vt ne-
mo ex eis periclitetur. Propter qō
inquit bono aīo eſtote. Credo em̄
deo meo: qꝛ ſic erit quēadmodum
dictum eſt mihi: ꝛ in inſulā quan-
dam oportet nos venire. Ideo au
tem de hoc predicit eis veritatem
vt videntes hoc impletum certius
ſperent ſalutem. Sed poſtqꝫ. xiiij.
die nox ſuperuenit circa mediam
noctem ſuſpicabātur naute appa
rere ſibi aliquam regionem: ꝛ ſum
mittentes pondus plūbi quo ma-
ris profunditas exploratur: inue-
nerunt paſſus. xx. Et puſillum in-
de ſeparati: inuenerūt paſſus. xv.
ꝛ timentes ne in aſpera loca inci-
derent: de puppi mittentes anco-
ras. iiij. optabant diem fieri.

¶ De conſtantia pauli. Cap. cxx.

F Actu. 27. ET cū vellēt naute aufugere
demittentes ſcapham in ma
re vidēs hoc paulus in ſpū: ait cē-
turiōi ꝛ militib⁹. Niſi in naui man
ſerint homines iſti nō poteſtis ſal-
ui fieri. Et ſtatim milites abſcide-
runt funes ſcaphe ꝛ abijt per ma-
re. Cum autē illuceſceret dies ro-
gabat paulus oēs vt ſumerent ci-
bum: vt fortiores eſſent ad laborē
ſuſtinendū. Quartadecima inquit
dies eſt hodie: ex q̊ expectauimus
ſerenitatē aeris: et ꝑmanetis ieiu-
ni nihil accipientes. Forte die illa
nihil comederāt vł forte dies plu-
res ſine cibo trāſierant. Conforta
mini inquit ꝛ cibum ſumite qꝛ nec
etiā capillus de capite veſtro peri
bit. Et hoc dicto ſumebant panem
in conſpectu omnium cum gratia
rum actione iuxta morem ſolitum
ꝛ cum fregiſſet cepit manducare.
Alij quoqꝫ animequiores facti ſum
pſerunt cibum: ꝛ erāt anime in na
ui ducente ſeptuaginta ſex. F G

¶ Proſecutio hiſtorie. Cap. cxxi. Actu.

TUnc confortati cibo alleuia 27.
bant nauē iactantes triticū
in mare. Cum autē dies factus eſ-
ſet: non agnoſcebant terram. Si-
num autem quendam conſidera-
bant habentē littus: in quē cogita
bant ſi poſſent eijcere nauē. Et cū
ancoras ſuſtuliſſent cōmittebant
ſe mari ſine conatu remigij. Et le-
uato artemone iuxta ꝙ ventus eos
ducebat tēdebant ad littus. Arte-
mo dicitur modicum velum dire-
ctioni nauis potius accōmodatū
qꝫ celeritati. Et cum incidiſſent in
locū bithalaſſū impegerūt nauē.
Bithalaſſus proprie lingua terre
dicit in mare protenſa mari hinc
ꝛ inde circundata. Et dr̄ bithalaſ-
ſum quaſi mare biſidum terre in-
teriectu diuiſū. Et cū nauis offen
diſſet in bithalaſſum: prora mane
bat imobilis. Puppis vero frāgeba
tur maris impetu ſuꝑuenientis. Et
cōſulebāt milites omnes vinctos
occidi. ne forte natādo aufugerēt.

¶ De verbo pauli ad centurionē.
Capitulum. cxxij.

CEnturio vero volens ſerua G
re paulū ꝓhibuit hoc fieri: Actu.
ꝛ ꝑmiſit quotquot et quo- 27.

cheq mõ possent euadere: et iuxta qd pdixerat paulus euaserũt oẽs egressi in insula q̃ vocabat mitilene. Et cũ egressi essent barbari habitatores insule officia hũanitatis diligẽter exhibuerũt eis. Accensa
B
Act.28 enĩ pyra reficiebãt eos. Et dũ paulus colligeret sarmenta et congereret in pyram: vipera iter sarmẽta latens adhesit manui eius. Cũ autem viderent barbari viperam in manu eius pendentem: ad inuicem dicebant. Utiq homicida est homo iste: iam cum de naufragio euaserit: vltio diuina eũ amplius viuere non permittit. Excutiens autem paulus viperaz in ignẽ nihil mali passus est. At illi expectabãt: vt intumesceret manus ei⁹. qꝛ tumor solet sequi post venenũ. Et cũ diu expectassent: et nullã in manu eius deprehẽderẽt lesionẽ: cõuertentes faciẽ suã ad semuicem dicebant. Homo iste deus est.

¶ Quod sanauit pricipis patrẽ: et alios. Capitulum. cxxiij.

B
Act.28 Contigit autẽ patrez publij principis insule febribus et disenteria laborare: id est fluxu vẽtris. Ad quem cũ paulus introisset et orando iposuisset ei manus: sanauit eum. Quo facto omnes qui erant in insula infirmi accedebant ad eum et sanabãtur. ¶ Post menses autem inuenerunt nauez alexandrinam que in insula mitilene hyemauerat cui nomen erat castrum insigne cui scilicet insule quia adhuc ibi apparebant quorundam castrorum vestigia que antiquit⁹ ibi fuerãt edificata: vel cui naui quia in modum castroꝝ erãt insignia velis itexta. ¶ Alia trãslatio hꝫ cui erat insigne castorũ. qui gemini sunt castores. s. castor et pollux: quos gẽtiles pcipue in piculo maris inuocãt: et iõ in littore maris eis tẽplũ fecerãt. Hoc autẽ ex alia trãslatione euidẽtius est vbi habetur cui erat insigne filiorum iouis. Fabulantur eñ gẽtiles castorem et polluceꝫ fuisse filios iouis. ¶ Cũ aũt ascenderent nauẽ: multis honorib⁹ honorauerũt nos: et posuerũt necessaria in naui. Et cũ venissent siracusaz mãserunt ibi triduo et inde venerunt regiũ: et inde post vnũ diem flante austro venerũt puteolos: p quo alij libri habẽt puteolosuz. Et est nomẽ insule: vbi inuenerũt fratres et rogati ab eis mãserũt ibi septez diebus. Cuz aũt audissent aduẽtum eoꝝ fratres q̃ erant rome occurrerunt eis vsq ad forũ apij. i. ab apio in littore maris cõstitutũ et de nocte applicãtes ibi inuenerunt victualia venalia: vbi constituerãt tres tabernas: tres scilicet domos in littore: in quibus exponerentur cibi venales. C Item.

¶ Quod receptus est a fratribus christianis. Capitulum. cxxiiij.

Et cum vidisset paul⁹ fratres ad se veniẽtes gratias agẽs deo accepit fiduciã: D Act.28
min⁹ scꝫ timuit. Et qꝛ añ aduẽtuz pauli iã rome erãt xpiani patet ex hoc loco petrũ et paulũ nõ pmo pdicasse romanis. Quod si qñq legat de ɔstitutione vel cõfirmatione fidei intelligendũ est: nõ de primaria instructiõe. Cũ autẽ venissent romã nõdũ erat nero ɔfirmatus i regno nec inualuerat neqtia eius. Et audiẽs cõtrouersiaz esse de lege iudeoꝝ et christianoꝝ vilipẽdit. Et pmissus est paulus libere ire per ciuitatẽ: cũ vno tm̃ milite cũ custodiẽte timuit aũt ne forte iudei q̃ psecuti eũ erãt in iudea misissent literas ad iudeos q̃ erãt rome vt in dolo cum occiderent. Ideoq post tertiũ diẽ cõuocauit primos iudeoꝝ. Et cũ ɔuenissent dicebat eis. Ego fratres non veni gẽtẽ meã accusare sꝫ coactus suꝫ appellare ad cesarẽ: qꝛ iniuste tràditus sum a iudeis in man⁹ romanoꝝ. Propterea volo vos fratres scire quia nulla est cã mortis mee nisi qꝛ predico resurrectionẽ mortuorũ. At illi dixerũt ad eũ. Neq literas accepim⁹ a te d iudea: nec no. pauli cautẽ discretionem

aduenienς

aduenicns aliquis fratrum locu
tus eſt de te malū. Uolum⁹ ãt a te
audire q̄ ſentis de ſecta xp̄ianorū
cui adheres audiuim⁹ ei ꝙ ei vbi
ꝗ cõtradicitur. Et die aſſignata ve
nerũt ad eū plures in hoſpitium
ſuū q̄bus exponebat legē ꝛ ꝓphe
tas p̄dicãs de ieſu a mane vſqꝫ ad
veſperā. Et quidã credebãt his q̄
dicebant: alij nõ credebãt. Et cuꝫ
diſcederēt diſſentiētes: cepit eos
C paulus arguere in hūc modū. Be
Eſa. 6. ne ſpūſſanctus de vobis locut⁹ eſt
B per eſaiã dicēs. Uade ad populū
mat. 13. iſtuꝫ: ꝛ dic ad eos. Aure audietis
B nec intelligetis: ꝛ vidētes videbi
mar. 4. tis: ꝛ non ꝑcipietis. Incraſſatum
B eſt eñ cor populi huius ꝛ aurib⁹
Luc. 9. grauiter audierũt: ꝛ oculos ſuos
F cõpreſſerũt ne forte videãt oculis
Joã. 12 et auribus audiãt ꝛ cõuertantur
et ſanē eos: q̄m in gētib⁹ miſſum
eſt hoc ſalutare dei: ꝛ ipſi audiēt.

Quo tempore libere predica-
uit. Capitulum. cxxv.

G Manſit aũt paul⁹ toto bien
Act. 28 nio in hoſpitio qd̄ ipſe con
duxerat in libera cuſtodia: ꝛ ſuſci
piebat omnes qui ingrediebant
ad eum predicans verbum dei: ꝛ
Hic finit docens de dño ieſu xp̄o cuꝫ omni
tur li- fiducia ſine ꝓhibitione. Et vi-
ber act. de quia ante aduētū pauli romã
apl'oꝝ iam regnauerat nero duobus an
ꝛ ſequit nis. Et veniens romam per bien-
ſcidēs. niū fuit in libera cuſtodia ꝛ poſt
ea ꝑ decēniū l magis libera: quia
nero nondū cõfirmatus in regno
erat: ꝛ dedit ei liberam licentiam
deambulandi ꝛ circūeundi ꝑ par
tes occidentis ꝛ predicandi.

Quo neronis iperij anno paſ-
ſus fuerit. Capitulum. cxxvi.

Ad un Quartodecimo vō anno im
cťū inci perij neronis: cum iã eius
dēs de nequitia inualuiſſet et iam in iu-
ſcõ pau deos conſpiraſſet: poſit⁹ eſt pau-
lo. lus rome in carcereꝫ: vbi multos
de familia neronis conuertit et
familiaritatē ſenece magiſtri ne-
ronis comparauit. Et codē. xiiij.
anno vltimo ſcilicet imperij nero
nis martyrio coronati ſunt ipſe ꝛ
petrus. Unde patet eos errare q̄
dicunt non eodem die occiſos eſ-
ſe niſi intelligatur eadem die an
no reuoluto quod ſtare non põt
cum conſtet eodem anno ſcilicet
xiiij. eſſe occiſos et eadem die.

In quibus locis puniti fuerint
petrus ꝛ paulus. Ca. cxxvij. Alis in

De loco autem vident mi- cidens
nus ſentire quidaꝫ: qui pu non de
tant in eodem loco occiſos: quia biblie
legitur. Glorioſi principes terre textu.
quomodo in vita ſua dilexerunt
ſe: ita et in morte non ſunt ſepara
ti. Potius tamen videtur paulus
tanq̄ꝫ ciuis honorabiliori morte
occiſus quia gladiatus ꝛ in cata
cumbis verſus occidentem. Pe-
trus vero crucifixus in vaticano
in vico ſcilicet qui eſt extra ciuita
tem vbi fiebant dolia: ꝛ ita pau-
lus honorabiliori morte mortu⁹
eſt: quia gladiatus. Gladio enim
perimebantur nobiles: et in loco
magis honorabili: ſcilicet in cata
cumbis.

Scholaſtica hiſtoria magiſtri
petri Comeſtoris / diligentiſſime
reuiſa / certiſqꝫ ſacre Biblie capi-
tulorū / vnde ſumitur magno cuꝫ
labore / quotationibus / nunc me
lius q̄ꝫ antea fuerit et caſtigatius
Impreſſa Lugduni Anno. M.
ccccc. xlij.

Regeſtum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t
v x y ꝫ A B C D E F G H I
Omnes ſunt quaterniones.

1-6-1